GREKISKT-SVENSKT HAND-LEXICON TILL NYA TESTAMENTET

AF **A. MELANDER.**

ANDRA GENOMSEDDA OCH TILLÖKADE UPPLAGAN.

STOCKHOLM, PÅ L. J. HIERTAS FÖRLAG. IWAR HÆGGSTRÖMS BOKTRYCKERI. 1867.

— — — *το καθ' ἡμέραν ἀνακρίνοντες τὰς γραφάς, εἰ ἔχοι ταῦτα οὕτως*. Act. 17: 11.

Förord till den elektroniska utgåvan

Denna *Andra genomsedda och tillökade upplagan* av Anders Melander (1801-1867) har digitaliserats från the Library of Congress i maj 2014 av Internet Archive och anpassats för Projekt Runeberg i januari 2017 av Ralph E.

Ännu 2017 finns mycket få texter på grekiska i Projekt Runeberg och vi saknar vana att hantera alla diakriter eller accenter. Engelska Wikipedia har en utförlig artikel om **Greek diacritics**. Av förekommande tecken tycks följande vara vanligast här:

- Akut accent ί ά ό ή έ ύ ώ ΐ
- Cirkumflex (tilde) ῶ ῖ ᾶ ῆ
- Trema (dieresis, två punkter) ϊ ΐ
- Spiritus asper ἑ ἱ ἁ Ἡ ἕ Ἑ Ἱ
- Spiritus lenis ἀ ἐ Ἀ ἰ Ἰ ὐ ἄ ἔ ἴ ἤ ἦ

Lexiconet kan läsas såsom en uppslagen bok i färg på Internet Archive.

Förord till första upplagan.

Då man öfverskådar den Nytestamentliga Lexicographiens fält, varseblifver man snart de förvånande framsteg språkforskningen gjort äfven inom detta område. För att tydligare inse detta torde det derföre ej vara ur vägen att förutskicka en kort chronologisk öfversigt af bearbetningsförsöken ifrån deras början ända intill våra dagar. Den förste odlaren, som träder oss till mötes på detta fält, sjelfva vägrödjaren, är G. Pasor, hvilken år 1621 utgaf sitt Manuale NovvTesta-menti. Oaktadt ofullständigheten både till form ocli innehåll har dock detta arbete upplefvat flera upplagor, af hvilka den sista, bearbetad af J. F. Fischer, utkom 1774 och genom sin lättåtkomlighet banat sig

väg till den studerande ungdomen äfven i våra dagar. Märkligt nog uppträdde också under nära ett helt sekel ingen medtäflare; ty först 1703 utgaf Joh. Knoll sitt Vocabularium Bibi, N. T:i (ny upplaga 1751) och Chr. Stockius 1725 sin Clavis, hvaraf nyaste upplagan år 1752 är bearbetad af förenämnde Fischer. Efter Stockius kommer närmast i ordningen J. Alberti Glossarium Græcum in sacros N. T:i libros Lngd. Bat. 1735, hvarpå följer Chr. Scliöttgenii Nov. Lexicon Græco-Latiniim in N. T. Lips. 1746. Detta sednare arbete har upplefvat flera upplagor såsom af J. Fr. Krebs Lips. 1765, af G. L. Spohn ibid. 1790 och den nyaste Halle 1819, och har i synnerhet genom de sednaste bearbetningarne blifvit ganska brukbart. Närmast Schöttgenius kommer det obetydliga J. A. Schmeckenbecheri Vocab. grceco-lat. omnes N. T:i voces exhibens Basil. 1752 ocli G. D. Kypkes Vocah. græc. in N. T:i libros Regim. 1758, samt Joh. Simonis Lexicon .manuale Græcum N. T:i Halle 1766; hvarjemte såsom upplysningsskrift torde böra nämnas W. A. Tellers Wörterbucli cl. N. T:s zur ErJdärung d. christi. Lehre Berlin 1772, hvaraf 5:te upplagan ibid. 1792 (ett arbete, som af A. L. G. Krehls Neutestamentliches Handivörterbuch Leips. 1843 blifvit vida öfverträffad^, äfvensom J. G. Herrmanns Griech. deutsches Wörterbucli des N. T:s Frankfurt an der Oder 1781, C. Fr. Bahrdts Griech. deutsches Lexicon über d. N. T. Berlin 1786 och J. C. Erb-steins Wörterb. über d. N. T. 2 Theile Meiss. 1792. Raden af 18:de århundradets Lexico-grapher i Tyskland slutar J. F. Schleusner på ett berömvärdt sätt (ty jag tager härvid ej upp i räkningen Euch. Oertels obetydliga Griech. teutsclies Wörterb. d, N. T:s Gött. 1799) genom sitt Nov. Lexicon Græco-latinum in N. T. Lips. 1792, hvilket arbete upplefvat 4 upplagor ibid. 1801, 1808 och 1819 (utom den i Edinburg 1814). Detta Lexicon utmärker sig genom en stor historiskt-archæologisk rikedom, men har också derigenom vuxit till en svårhandterlig vidd och är dessutom alltför sväfvande och obestämdt i anordningen af ordens betydelser, i synnerhet præ-positionernas, så att t. ex. απὀ anses kunna betyda »inför», »uti», »med» o. s. v.

Först med innevarande århundrade börjar egentligen en ny æra för N. T:s lexicographi. Också måste den djupgående forskningen och bearbetningen af profangrekiskans område naturligtvis utöfva ett mäktigt inflytande på den nytestamentliga lexicographien. (Jag faster mig härvid icke vid en Ordbok tryckt i Strengnäs 1802 under titel »Lexicon manuale analyticum græco-IV

latino-suecanum N. T:i af H. F. Wulf»; ty deri förråder en fullkomlig obekantskap med de nyare språkforskningarne — är äfven i sin «analys» af verbernas themata oefterrättlig och upptages här blott för fullständighetens skull.) Då alltså Chr. Abr. Wahl framträdde med sin Clavis N. T:i philologica Lips. 1822, upptäckte man öfverallt deruti spåren af classiskt-philolo-gisk lärdom, äfvensom ett lyckadt bemödande att vid ordens förklaring i allmänhet taga profan-grekiskan till utgångspunkt. Detta lexicon har ock upplefvat 3:ne upplagor Lips. 1829 och 1843, men genom fåfängt äflande att hinna upp det efterlängtade målet »sæpius non exstat in N. T:o» hafva artiklarne deruti vuxit till en oerhörd längd, så att i sista q vart upplagan t. ex. partikeln ει upptager ej mindre än 5 tätt tryckta sidor, verbum ειμὶ 6 och artikeln h, rr τὀ 7, utan att likväl det önskade »sæpius non legitur» blifvit uppnådt. En värdig medtäflare fick Wahl uti Car. Gottl. Bretschneider, som 1824 i Leipzig utgaf sitt Lexicon mctnuale in lihros N. T:i. Detta arbete, hvaraf nya upplagor utkommo Lips. 1829 och 1840, utmärker sig genom hellenistisk beläsenhet och en rik utstyrsel af citater ur LXX-versionen. Sedermera uppträdde Chr. Gottl. Wilke med sin Clavis N. T:i philologica Dresd. et Lips. 1841, hvilken eger alla formella egenskaper hos ett brukbart lexicon. För fullständighetens skull torde ock böra nämnas H. H. Fat-

o

tenborgs Grekiska Hancllexicon öfver N. T:s skrifter Aho 1842, som likväl blott är en naken Ordbok utan citater, och J. Parkhurst Greek. and Engl. Lexicon to the N. T., n. edit. Lond. 1845; hvartill slutligen kommer S. Ch. Schirlitz Griech. deutsches Wörterhuch sim N. T. Giessen 1851 och J. A. Millén Grekiskt och Svenskt Handlexicon öfver N. T:s skrifter Örebro 1853, hvilka begge sednare förtjena att med beröm omnämnas.

Denna korta och ofullständiga öfversigt af den nytestamentliga Lexicographiens område, hvilken hufvudsakligen afser och till följe af bristande kännedom måste afse bearbetningarna inom Tyskland, ådagalägger nogsamt det oerhördt rika material en Lexicograph i våra dagar har framfor sig, och uppväcker lätteligen tanken på obehöfligheten af ett nytt försök i denna väg. Då likväl undertecknad för nära 30 år tillbaka begynte allvarligare

sysselsätta mig med Nya Testamentets studium, var det något som jag, vid öfvergången ifrån profangrekiskans studium, anmärkte vid de tillgängliga Lexica öfver N. T. Jag trodde mig neml. finna, att N. T:s Lexico-grapher i allmänhet snarare gjort dogmatiken än philologien till sitt hufvudstudium ocli derföre så väl saknade en lefvande grammatikalisk insigt i språket, som ock försökte göra exegetiken till dogmatikens tjenarinna. Då jag likväl ansåg och anser exegetiken för en vetenskap, som bör sjelfständigt röra sig inom det grammatico-historiska och philologiska elementet, utan att derföre behöfva lemna hvarken den gröfre eller finare rationalismen något inrymme; då jag vidare afsåg det höga priset på de bättre Lexica, äfvensom det auxiliärspråk hvarpå de blifvit författade, så kände jag 'mig lifligt uppmanad att på grund af någon liten föregående öfning i den profana lexicographien våga ett försök, hvarvid jag ville taga profangrekiskan hufvudsakligen till utgångspunkt, likväl med behörigen fästadt afseende på verkliga hebraismer, och begagna modersmålet, hvilket jag genom redan vunnen erfarenhet fann lättare än latinet kunna genom sin böjlighet och sammansättningsförmåga smyga sig efter tankeskiftningarne i det smidiga grekiska språket. Till en början afskräckte mig väl det herculiska arbetet att sikta och utgallra det eolossala material, som låg framför mig; men slutligen grep jag dock verket an. hvarvid jag för mig uppställde såsom en oeftergiflig hufvudregel det der μηδέν ἄγαν, för att kunna för billigare pris till-handagå i synnerhet yngre theologiæ studiosi med en väl behöflig hjelpreda. Vid utförandet afV"

detta företag har jag naturligtvis rådfrågat de bättre både profangrekiska och nytestamentliga Lexica; men derjemte står jag i stor skuld för många värderika upplysningar så väl hos Stier och Theile Polyglotten-JBihel Bielefeld 1846, som ock hos flera exegeter såsom Gerlach, Olshausen, Tholuck m. fl. men i synnerhet hos H. A. W. Meijer, hvilkens Kritiscli-exegetischer Kommentar tiber cl. N. T. spridt en oväntad dager öfver många dunkla ställen inom N. T:s område. Denna commentar begynte att utgifvas i Göttingen 1832 och har sedermera så fortskridit, att numera endast Hebræerbrefvet, Jacobs bref och Uppenbarelseboken återstå. Den utgör ock ett mästerstycke, i synnerhet commentaren öfver Apostlagerningarne; hvaremot man väl skulle kunna förebrå den öfver Evangelierna en alltför stor ordnjugghet i synnerhet i första upplagan (hvilken dock i 2:dra och 3:dje upplagorna blifvit vederbörligen afhjelpt), äfvensom en nog långt drifven utförlighet i afseende på Brefven. — Då jag vidare fann det arcliæologiska gebitet alltför styfmoderligt behandladt i de större Lexica och med skäl kunde antaga, att ganska få studerande hade tillfälle förskaffa sig det dyra, men värderika arbetet Biblisches Handivörterbuch af G. B. Winer, hvaraf 3:dje upplagan utkom Leipz. 1847—8, så beslöt jag att derur sammandraga det vigtigaste. Att åter ur samme författares Grammatik des neutestamentl. Sprach-Idioms införa några utdrag skulle onödigtvis hafva ökat bokens vidd och följaktligen dess pris, och att hänvisa dertill eller till den hos oss år 1827 utkomna öfversättningen deraf ansåg jag i allmänhet så mycket mera obehöfligt, som denna grammatik hufvudsakligen är byggd på de nyare profangrekiska, hvilkas studium med ifver drifves vid våra läroverk. Hvad särskildt angår themata på verba, har jag ansett för riktigast att, med förbigående af præsens passivum och medium, endast upptaga de tempora, som verkligen förekomma i N. T., emedan man dock icke studerar denna bok för att inöfva formläran; hvaremot ovanligare hellenistiska eller alexandrinska ordformer öfverallt blifvit anmärkta. Hvad texten slutligen vidkommer, har jag visserligen rådfrågat J. J. Griesbachs och andras, men hufvudsakligen följt Constant. Tischendorfs, hvaraf 2:dra upplagan utkom Leipz. 1849, en edition, som vida öfverträffar alla föregångares och säkerligen kommer att för framtiden blifva den normala.

Då jag med mitt arbete hunnit så långt, att fråga uppstod om sättet och stället för dess tryckning, föll i mina händer den ofvan omförmälda Ordboken af Schirlitz, öfver hvars form jag med skäl fägnade mig såsom fullkomligt öfverensstämmande med min egen åsigt, men med hvars innehåll jag vid en företagen öfverarbetning af mitt Lexicon i ganska många fall fann mig mindre tillfredsställd- Straxt före början af bokens tryckning utkom det äfven förut nämnda Lexicon af Millén, för hvilket samma plan ligger till grund, som Schirlitz ocli jag följt. Uti begge dessa Lexica saknas, med all deras brukbarhet för öfrigt, dock omkring 70 ord, som Tischendorf på grund af goda codices infort i sin edition af N. T. och jag i mitt Lexicon upptagit såsom variantes lectiones.

Efter denna korta redovisning för min åtgärd vid utarbetandet af detta Lexicon, för hvars utgifvande jag emot vissa vilkor blifvit af Kongl. Maj:t i nåder hugnad med allmänt understöd, återstår för mig intet annat än den innerliga önskan, att HERren ville med sin välsignelse kröna detta ofullkomliga arbete, så att det måtte lända till

Hans ära och de studerandes sannskyldiga upplysning! "Αρτι γινώσχω èχ μέρηυς, τότε ο ε επιγνώσομαι χαΠώς χαι επεγνώσΰην 1 Cor. 13: 12.

Författaren. Tecknens och förkortningarnes betydelse.

* utmärker de ord, som blott en gång förekomma i N. T.

= a~a- εiρημένα. † utmärker de ord, som icke förekomma i den profana,

åtminstone classiska Grekiskan. || utmärker varians lectio eller olika läsart.)(utmärker motsatt eller motsatsen eller i motsats till. ev utmärker significatio l. constructio prægnans l. gravida d. v. s., att meningen måste fyllas eller utvidgas ined något ord. '/. X. — Ἰησοῦς Χριστός, χ. τ. à. = xai τἀ λοιπά, et cetera.

al. = alibi, utmärker att något finnes på andra ställen

i N. T., åtminstone 2 till. 1. c. = loco citato, på nyss anförda ställe. p. p. p. = perfectum participii passivi.

qsi = quasi, liksom.

t. r. = textus receptus, den antagna texten. J. Chr. = JEsus Christus.

e. Chr. = efter Christi födelse.

f. Chr. = före Christi födelse. G. T. = Gamla Testamentet. N. T. = Nya Testamentet.

fgde, följ., ff. = föregående, följande, hkn, hkt o. s. v. = hvilken, hvilket o. s. v. 1. = vel, eller.

ngn, ngt o. s. v. = någon, något o. s. v. s. — som. ss. — såsom, st. = i stället för. Dessutom några andra lätt insedda förkortningar.

Rättelse:

Sid. 68, 2:dra spalten, 24:de raden uppifrån står: Act. läs: Apoc. Tecknens och förkortningarnes betydelse.

* utmärker de ord, som blott en gång förekomma i N. T.

= a~a- εiρημένα. † utmärker de ord, som icke förekomma i den profana,

åtminstone classiska Grekiskan. || utmärker varians lectio eller olika läsart.)(utmärker motsatt eller motsatsen eller i motsats till. ev utmärker significatio l. constructio prægnans l. gravida d. v. s., att meningen måste fyllas eller utvidgas ined något ord. '/. X. — Ἰησοῦς Χριστός, χ. τ. à. = xai τἀ λοιπά, et cetera.

al. = alibi, utmärker att något finnes på andra ställen

i N. T., åtminstone 2 till. 1. c. = loco citato, på nyss anförda ställe. p. p. p. = perfectum participii passivi.

qsi = quasi, liksom.

t. r. = textus receptus, den antagna texten. J. Chr. = JEsus Christus.

e. Chr. = efter Christi födelse.

f. Chr. = före Christi födelse. G. T. = Gamla Testamentet. N. T. = Nya Testamentet.

fgde, följ., ff. = föregående, följande, hkn, hkt o. s. v. = hvilken, hvilket o. s. v. 1. = vel, eller.

ngn, ngt o. s. v. = någon, något o. s. v. s. — som. ss. — såsom, st. = i stället för. Dessutom några andra lätt insedda förkortningar.

Rättelse:

Sid. 68, 2:dra spalten, 24:de raden uppifrån står: Act. läs: Apoc. Ά, ά, άλφα, τὀ, (bildadt efter Aleph; liksom

de fleste namnen på de Grekiska bokstäfverna äro hämtade från de Hebräiska) Alpha, första bokstafven i grekiska alphabetet; deraf ss. siffra a. — 1, men a = 1000. I N. T. utmärker alpha i förening med omega, το ἀλφα και το ὠ den förste och den siste, b πρώτος xac b ἐσχατος, ss. ock tillägges Act. (1: 11) 22: 13, der det också

liksom Act. 21: 6 uttydes med ij ἀρχη xac το τέλος. Så kallar HERren sig, i öfverensstämmelse med Es. 44: 6, för att dermed utmärka sin Gudomliga natur och sin höga värdighet ss. Messias. I sammansättningar förekommer alpha under följande betydelser: l:o) a. στερητιχὸν, alpha pri-vativum (förkortadt af ἀνευ utan; hvadan det framför vocaler vanligen heter av —) beröfvar det ord, med hvilket det är sammansatt, sin betydelse och svarar mot in i latinen och o i svenskan, t. ex. ἀτοπος ineptus, opassande, ἀναί-τιος insons, oskyldig. 2:o) ä. ἀ^ροιστιχόν, a. copulativum (förkortadt af ἀμα tillika, jemte, sam —, hvilket synes af ἀπαντες = ἀμα. πἀντες, s. Homerus nästan alltid nyttjar, allesamman, liksom ἀμαζα vagn, ἀμιλλα kamp o. s. v.) utmärker en förening, ett samband t. ex. ἀδελψός cou-terinus, af samma moderlif, broder. 3:o) «. επι- τατιχὸν, a. intensivum (anses förkortadt af ἀγαν högeligen och) skulle antyda en förstärkning af ett ords bemärkelse t. ex. ἀτενης inte η tus (men äfven contentus af contendo) sammanspänd, ganska spänd; men äfven här är a. snarare copulativum, och flere exempel saknas alldeles i språket. 4:o) ἀ. ευφονιχὸν, a. euphonicum, hvilket, satt i synnerhet framför ord, som börjas med 2:ne consonanter, blott tjenar att gifva dem ett beqvämligare och mera välljudande uttal, t. ex. ατραπός (τρέπω) gångstig.

3Ααρών, b indecl. (ρ°ΊΠΝ, stam. oviss, somlige af ΊΠ berg, qsi ὑρεινός) Aron Lc. 1: 5 al..t son af Leviten Amram och Jocliebed, äldre (3 år) broder till Moses; medverkade betydligt till Israëlitiska

Melander, Grek. IjPx. t. N. T.

folkets befrielse, i det han bistod sin broder såsom talare och undergörare vid Ægyptiska hofvet. Moses utnämnde honom på Guds befallning till öfversteprest. Han synes hafva egt mindre cha-raktersstyrka, hvarpå hans bifall till guldkalfvens uppresande är ett talande bevis. Om hans grönskande staf och lefnadsförhållanden se Pentateuchen.

Ἀβαδδών, δ indecl. (p forma augmentativa,

stor undergång, äfven stället för undergången, afgrund, synonymt med underjorden, af "DN gå förlorad) Abaddon; så kallas Apoc. 9: 11 en afgrundens engel, som föreställes ss. konung öfver gräshoppornas skaror, öfversättes på grekiska med Ἀπολλύων, hkt se.

àßapi]ς, ές (α 1, βάρος) utan tyngd 1. tunga, ej besvärlig 2 Cor. 11: 9.

Ἀββά, b indecl. (chald. N3N, hebr. 3N) Abba fader, ss. ock b πατ-ηρ bifogas de ställen i N. T., der ordet förekommer; anm. detta ord, som från Judarnes böner öfvergick i de Christnas, antog så småningom charakteren af ett nomen proprium Mc. 14: 36. al.

"Αβελ, b indecl. Π dunst, förgänglighet) Abel, Adams andre son, dödades af sin broder Cain (se Genesis 4 Cap.) Mt. 23: 35, Hebr. 12: 24 (se ραντισμός).

Ἀβιά, b indecl. (DJ3K, äfv. ΓΡ2Ν HERren är fader) Abia 1 :o) Rhehabeams son, Konung öfver Juda 957—5 f. Chr.; Mt. 1:7. — 2:o) En prest af Arons stam, afkomling af dess 3:dje son, Eleasar. Af denne Abia hade enligt 1 Chron. 25: 10 en af de 24 prestclasserna, neml:n den 8:de, sitt namn och från honom härstammade Zacharias och följaktligen Johannes Döparen, fkmr Lc. 1: 5.

Ἀβιά&αρ, b indecl. ("1ΓΡ2Χ af fader och ΊΓΡ han är öfrig, d. ä. hvars fader lefver, sedan modren dött i barnsbörd) Abiathar, Achimelechs son, hvilken, då Saul lät döda alla presterna, slapp undan och flydde till David, se 1 Sam. 21 och 22 Cap.; fkmr i N. T. Mc. 2: 26 ss. öfversteprest st. fadren (se επὶ).

12 Μβιλψή

Ἀβιληνή, ης, η Abilene, ett landskap i trakten af Libanon, så kalladt af hufvudstaden Abila 1. Abela, som lag i Cæle-Syrien NV. från Damascus ocli icke bör förblandas med Abila i Decapolis; hörde enligt Le. 3: 1 till en viss Lysanias' tetrarchi.

'.Ιβιοὐο, o indecl. (ΊΙΓΛΧ ärans fader) Abiud, Zeru-

babels son. Mt. 1: 13 (bis). Αβραάμ, <> inclecl. (ursprungl. hög 1. upphöjd

fader, sedermera fader för mycket folk)

Abraham, son af Thara, Israeliternas bekante stamfader (se Genesis) Mt. 1: 1 al. ἀβυσσος, ον (ἀ 1, βυσσός = βυ9ὀς och βἀβος botten, djup) bottenlös·, η äß. se. ympa den bottenlösa orten, afgrunden, de dödas rike = "Kψ 1. ad-ης Rom. 10: 7; men äfven = γέεννα (likt se), Lc. 8: 31 al. Ἀγαβος, ου, ὁ (23JJ älska) Agabus, en annars obekant christi, profet, s. Act. 11: 28 förutsade en stor hungersnöd öfver hela verlden, och Act. 21: 10 Apost. Pauli fångenskap. Beggedera inträffade, deri förra i Claudii fjerde regeringsår d. ä. 44 e. Chr. i synnerhet i Judæen, den sednare år 59. ἀγαΰοεργεω. 1. -ουργέω (ἀγαϊὀς, ἐργον) göra godt, förrätta goda verk, bevisa välgerningar 1 Tim. 6: 18, Acta 14: 17. ἀγαΰοποιεα), ησα (ἀ.γα.Ἀοποιός) göra godt både abs. och med τινἀ emot ngn, Mc. 3: 4 al.; äfv. göra 1. handla rätt ( )(ἀμαρτἀνω) 1 Petr. 2: 20, uppfylla sina pligter mot öfverheten 1. vara laglydig 1 Petr. 2: 15 (scil. υμἀς), ἀγα&οποϊια, ας, η (fgde) god gerning, (christlig) dygd; plur. 1 Petr. 4: 19 (vårt förtröstansfulla öfverlemnande åt Gud får ej vara förenadt med sorglös tröghet, utan måste åtföljas af en rastlös utöfning af christliga dygder). ἀγαΜοποιός, öν (följ., ποιέω) som gör godt, väl; som uppfyller sina pligter emot öfverheten, laglydig 1 Petr. 2: 14. · ἀγα.IIός, η, όν (ἀγαμαι högt, akta, högakta, af ἀγαν högligen af ἀγω, liksom velie men t er af vcho) god, duglig, utmärkt i sitt slag, förträfflig ss. Joh. 1: 47; ädel, rättskaffens ss. Mt. 5: 45 ff/., välgörande, nådig, mild, vänlig Tit» 2: 5; om saker: god, s. har högt värde ss. Rom. 7: 12; neutr. sing. ss. substant. fördel, skatt, neutr. plur. fördelar, gods, egendom; Rom. 14: 1 (i χατ εξοχήν --- Guds rike (se 17 v.). ἀγα&ουργέω. se ἀγαι)οεργέω.

ἀγἀτζΎι

† ἀγαHo>σύνη, ης, η (egl. st. ἀγαιIοσὐνη af ἀγαμος) godhet, förträfflighet, välgörenhet, Rom. 15: 14 al. (K. T. ord). ἀγαλλἰασις, εως, η (följ.) fröjd, i synu. stor och högljudd, jubel Luc. 1: 14 al.; ἐλαιο ν αγαλλἰασε oj ς Hebr. 1: 9 glädjeolja (»smörjandet med glädjeolja» Ps. 45: 8 sker till den konungsliga brölloppsmåltiden, hvarom i Ps. talas; dermed skildras den högsta salighet, till hkn Chr. på sin brölloppshögtid Mt. 22: 2 blifvit upphöjd). † ἀγαλλιάω, ασα Lc. 1: 47, vanl. ἀομαι, ἀσομαι, α.σἀ.μην, aff η ν, ἀσΰην (ἀγἀλλομαι eæsulto af ἀγαν. ἀλλομαι) hoppa af glädje, högligen glädjas, fröjdas med partic. Act. 16: 34 öfver att hafva satt sin förtröstan på Gud (ocli derför obekymrad om följderna af sin handling, nemhn i afseende på Paulus och Silas), absol. Mt. 5: 12 α/., τω πνεύ-ματι Lc. 10: 21 i andanom, επἰ τινι Lc. 1: 47 öfr ngn, εν τινι Joh. 5: 35 (snarare »i dess sken», »omgifna af dess ljussken», än »åt dess sken»); εν ω (scil. χαιρὡ εσχἀτω) ἀγαλλιασἰ^ε (st. -ἀσε-σ#ε) 1 Petr. 1: 6 på hvilken J skolen fröjdas; εις ον ἀρτι. — ἀγαλλια.σΜε 1 Petr. 1: 8 i afseende på hkn J, ehuru J nu icke sen, utan (blott) tron, skolen fröjda eder. ἀγαμος, ον (« 1, γάμος) ogift 1 Cor. 7: 8 al. α.γαναχτεω, η σα (ἀγαν högligen, ἀχταἰνω vara i rörelse, trol. beslägtad med à:/~rr strand, der vågorna bryta sig, ἀ.γνυμι bryta) vara i häftig rörelse, svallning i synn. till det inre, vara otålig, uppbragt, missnöjd περἰ τἰνος Mt. 20: 24, Mc. 10: 41 öfr 1. på ngn; abs. Mt. 21: 15 al.; med οτι Lc. 13: 14. ἀ.γανἀχτησις. εως. ἡ (fgde) ovilja, harm, förtrytelse,

missnöje 2 Cor. 7: 11. αγαπἀω, ηχα. ησα; η^ησομαι. ημαι (ἀγαμαι, se αγα.Μὀς) akta högt, älska, kärleksfullt behandla 1. bemöta, hafva kär τινἀ Mt. 5: 43 al.; tycka om, cftersträfva τι Lc. 11: 43; hafva kärlekslängtan efter ngn τινἀ 2 Tim. 4: 8; ἀγ. αγἀπη ν τινἀ (accus. pers.) Joh. 17: 26, Eph. 2: 4 omfatta ugn med kärlek 1. hysa kärlek till ngn. αγἀπη, ης, η (se fgde) kärleksbevis, kärlek, abs. vanligen till nästan; η ἀγ. του θεοὐ (genit. subj.) Rom. 5: 3, 8: 39 «/., Yoδ Rom. 8: 35 al. (ss. hos Paulus alltid ἀγ. θεοΰ och \οϋ äro genit. subj. — till och med 2 Thess. 3: 5; deremot hos andra af de heligs författarne ofta genit. obj.) sä ock η ἀγ. του πνεὐματος Rom. 15: 30 den kär-
αγαπητός

lek s. den Ii. Ande ingifvet1; οι μεν εξ αγἀπης sc. οντες Phil. 1: 16 de älskande (scil. τον X. χηρὐσσουσιν), εχειν ἀγ. εν τινι 1 Joh. 4: 16 hafva kärlek i ngn (lika constr. med εὐδοχέἰν εν τινι)·, plur. kärlekmåltider i den apostoliska tiden Jud. 12; upphofvet till dem finner man Act. 2: 43 ff. — de bestodo i gemensam spisning, hkn de förmögnare bestodo och hvari de fattigare deltogo; vid slutet af måltiden begicks H. H. Nattvard, som beseglades med syskonkyssen, φἰλημα ἀγιον 1. αγἀπης, αγαπητός, η, όν adj. vble (af αγαπἀω) älskad, dyr, kär Mt. 3: 17 al.; ἀγ. Θεου Guds älskling 1. älskad af Gud, äfn utan Θεοi» 1 Tim. 6: 2; ἀγ. τινι 1 Thess. 2: 8 kär för ngn. *Ἀγαρ, η inclecl. (~13Γ1, stam. betyder i Arab. fly, lemna fäderneslandet, hf hedschra — Muhameds flykt — den flyende) Hagar, en Ægypt. slafvinna hos Sara (se Genes. 16 och 21 Cap.); tages allegor. Gal. 4: 24 ff. st. det Sinaitiska förbundet; men ΛΑγαρ, betyder ock sten på Arab. och Araberna kallade berget Sinai Hagar, Gal. 1.

c. † ἀγγαρεὺω. εὺσω. ευσα (af pers. ursprung — ἀγ-γαρος ett ridande bud; dylika funnos på hvarje station (målet för en dagsresa) i hela Persien, för att skyndsamt befordra kongl, budskap) eg. vara en ἀγγαρος; emedan nu dessa kongl, bud eller courirer fingo i och för sin tjenst taga i anspråk både menniskor och kreatur och hvad som helst, så uppkommer betydelsen af tvinga, nödga τινά μίλιον Mt. 5: 41 ngn (till att gå) en mil, τινά υτι Mt. 27: 32, Mc. 15: 21. ἀγγεΐον, ου, τὸ (ἀγγος) förvaringsrum, kärl Mt.

13: 48, 25: 4. αγγελὶα, ας, η (se följ.) budskap, bebådelse, underrättelse 1 Joh. 1: 5; äfn bud, befallning 1 Joh. 3: 11.

ἀγγελος, ου, <> (ἀγγέλλω, fram- 1. öfverföra ett bud-. skap, förkunna) eg. bud, budbärare, sändebud Mt. 11: 10 al., engel (så kallas församlingens lärare

Apoc. 1: 20 al.) ο ποιών---- — φλόγα Hebr.

1: 7 Han s. gör sina englar till vindar och sina tjenare till eldslåga (denna ordställning är den enda rätta — meningen är, att han begagnar englarna till sina ärenden, men icke numera Sonen), skyddsengel Mt. 18: 10, Act. 12: 15 (tron på sådana uppkom efter Babyl. fångenskapen) — Englar voro med vid lagens utgifvande se Act. 7: 38. 53, Gal. 3: 10, Hebr. 2: 2; δια τους ἀγγ.

ἀγιος 3

1 Cor. 11: 10 för englarnes skull d. v. s. för att icke misshaga englarne (s. voro närvarande vid gudstjensten); ἀγγ. επτά Apoc. 8: 2 äro väl — αρχάγγελοι (hkt se). Aum. en classification 1. rangordning bland englarne fkmr på flera ställen, måhända dock fullständigast Eph. 1: 21, Col. 1: 16. ἀγγος, εος, τὸ (besl. med ἀγχω, ang o, ängsla, tillsnöra) kärl, fat || Ti sch. Cod. Sin. pro ἀγγεϊον Mt. 13: 48. *

ἀ.γε eg. imperat. (af ἀγω) age! rör pä dig! upp!

välan! Jac. 4: 13, 5: 1. αγέλη, ης, η (ἀγω drifva) drift, hjord Mt. 8: 30 al. † ἀγενεαλὀγητος, ον (ἀ 1, γενεαλογέω) utan slägtregister, hvars slägtledning är obekant; om Mel-chisedek Hebr. 7: 3. Så väl detta epithet, som de öfrige i versen syfta på det eviga prestadöme, s. först i honom förebildligt, sedan i Christo vä-sendtligt i en mensklig person uppenbarat sig på jorden.

αγενής, ες (ἀ 1, γένος) utan börcl ()(εὺγενής), af

låg börd, oädel 1 Cor. 1: 28. αγιάζω, ασα-, ασμαι, ἀ.σΟην (ἀγιος) helga, inviga, rena (eg. afsöndra från det allmänna bruket och inviga åt en högre tjenst); inviga, bestämma, förordna (till Messias) Joh. 10: 36, inviga sig (att offras) Joh. 17: 19; bevara från befläckelse genom

synd ο τ ε γάρ ἀγιάζων----πάντες Hebr.

2: 11 ty både den som helgar (genom sin offerdöd borttager de sinas synd och meddelar dem kraften af sin lydnad) och de s. helgade varda, äro alla af en (fader — af honom födde — hans barn); ἀγ. εν ρήματι Eph. 5: 26 helga genom ordet (Evangelium); hålla helig, vörda 1. frukta ss. helig Petr. 3: 15; pass. helgas, blifva helig 1. ren διά Θεου xat ἐντεὺςεως 1 Tim. 4: 5 genom Guds ord (neml. som förekommer i bönen) och bönen; ηγιάσβητε 1 Cor. 6: 11 J blefven (från ohelige, som J före dopet voren) helige (i det J dgm att J undfiugen την δωρεάν του ἀγιου πνεὺματος försattens i den christligt lefnadsför-fattningen).

αγιασμός, ου, b (fgde) keliggörelse, helgande, helgelse 1 Cor. 1: 30 al,; helighet, ss. följden af helgelse, 1. det genom helgelsen uppkomna tillstånd Bom. 6: 19. 22 al. ἀγιος, a, ov (sannol. af ἀζομαι, frukta, vörda) vördnadsvärd, helig, sacer (s. icke får ohelgas) ἀ.γ. διαΰηχη Lc. 1: 72, τὸπος ἀγ. Mt, 24: 15 — templet; helgad (åt Gud invigd) Mt. 4: 5 al.,4 ἀγιότης

το ἀγ. stiftshyddan, mellersta afdelningen i Templet äfn kallad σχψη 7] πρώτη Hebr. 9: 2 det främre tabernaklet 1. ἀγια (sancta), Hebr. 9: 8. 12. 24 kallas ock det i himlem, s. motsvarar det aldraheligaste i det jordiska templet, d. v. s. Guds thron, τὰ ἀγια·, äfn helgedomen i allm. το αγ. χοσμιχόν Hebr. 9: 1 den verldsliga 1. jordiska helgedomen = templet; το αγ. betyder ock χατ εξοχήν Mt. 7: 6 «min lära»; τα ἀγια ἀγιων sanc-tum sanctorum det

aldraheligaste Hebr. 9: 3. — I N. T. kallas de christna ἁγιοι helgon, invigda (eg. från hednaverlden afsöndrade. — I analogi med G. Test. Ifllp torde man härvid snarare böra taga αγ. i theokratisk mening om den christi, kyrkliga invigningen än om sedlig helighet, emedan alla höra dertill, äfven de lastbara); — helig, ren, obesmittad ὑυσία αγ. Rom. 12: 1, εντολή ἁγ. 2 Petr. 2: 21 (se εντολή)·, helig, sanctus Mc. 1: 24 al., πνεὐμα αγ. Spiritus Sanctus, den H. Ande, αγ. γραψαί Rom. 1: 2 G. T:s heliga skrifter.

ἁγιότ-ης, ψος, ἡ (fgde) helighet Hebr. 12: 10. ^ † ἁγιωσύνη, -ης, η {ἁγιος) — fgde, 2 Cor. 7: 1, 1 Thess. 3: 13, χατὰ πνεὐμα ἁγιωσὐνης Rom. 1: 4 efter helighets anda d. ä. till sin gudomliga natur.

αγκάλη, ης, η (ἀγχος, τὸ böjning, vinkel, armbåge af ἀγνυμι bryta, böja, kröka) armbåge, arm Lc. 2: 28. *

ἀγχιστρον, ου, τὸ (besl. med ἀγχος se fgde, äfnsom ἀγχὑλος krokig och följ.) krok, hulling, metkrok Mt. 17: 27. ® ἀγχυρα, ας, rj (besl. med ἀγχος, se ἀγχάλη) ankare, hake, ancona, Act. 27: 29 al. äfn metaph. Hebr. 6: 19 (se καταφεύγω), ἀγναφος, ον (a 1. γναψεύς) eg. ovalkad, ny Mt.

9: 16, Mc. 2: 21. ἁγνεία, ας, Y] (ἁγνεύω vara ren af ἁγνός) renande, renhet, fläckfrihet, oskuld, tuktighet, kyskhet 1 Tim. 4: 12, 5: 2. ἁγνίζω. exa, ισα; ισμαι, ἱσϋην (ἁγνός) rena, helga i yttre och inre mening, χεἱρας Jac. 3: 8 helga sitt handlingssätt, χαρδιας ibid. om det invärtes renandet, ψυχάς 1 Petr. 1: 22, ἁγν. εαυτοὐς Joh. 11: 55 (har afs. på de af lagen bestämda, efter graden af de levitiska föroreningarne ganska olika, reningsbruken — tvagningar, offer o. s. v. - — lika man före en högtids början fulländade, för att lagligt ren kunna fira högtiden; till den än-

ἀγοράζω

dan vallfärdade de till Jerusalem än längre, än kortare tid före festen); pass. rena sig, företaga de bruk s. voro stadgade för den, som gjort ett löfte (ευχή) hkt se), blifva en nasiré Act. 21: 24, 26, 24: 18.

ἁγνισμός, οϋ, ὁ (fgde) renande, rening, nasireat Act. 21: 26. '

ἀγνοέω, ησα (a 1, εγνων af γινώσχω) icke känna 1. veta, icke inse 1. förstå Mc. 9: 32 al.; vara okunnig om τἱ Act. 17: 23 al., περἱ τἱνος 1 Cor. 12: 1, εν τινι 2 Petr. 2: 12 i 1. i afs. på ngt; ἀγνοών ovetande, af okunnighet, αγνοούμενος icke känd, obekant τινἱ för ngn. ἀγνόημα, ατος, τὸ (fgde) eg. det icke kända, okunnighet, oförstånd, förseelse, misstag, synd Hebr. 9: 7. *

ἀγνοια, ας, ij (ἀγνοέω) okunnighet, oförstånd Act. 3: 17 al.

ἁγνός, η, ὁν (se ἁγιος) vördnadsvärd, helig, ren, oskyldig τω πράγματι 2 Cor. 7: 11 i afs. på ifrågavarande sak, äfn al.; obefläckad, kysk Tit. 2: 5, 2 Cor. 11: 2, 1 Petr. 3: 2. ἁγνότης, ητος, ^ (fgde) renhet (sedlig, morum in-

tegritas), kyskhet 2 Cor. 6: 6. 4 ἁγνὡς adv. (af αγνός) rent, i ren afsigt Phil. 1:17. * ἀγν ω σία, ας, η (ἀ 1, γνὡσις) okunnighet, obekantskap, bristande insigt (uti den Christna lifsprin-cipen) 1 Petr. 2: 15, äfn 1 Cor. 15: 34 (om Gud). ἀγνωστος, ον (ἀ 1, γνωστός) obekant, okänd, αγνώστω Θεὼ Act. 17: 23 (se under Ἀϋηναι). ' αγορά, ας, i] (ἀγείρω, samla af ἀγω föra tillsamman) 1 :o) samling, folksamling (fkmr ej i N. T.) 2:o) stället derför, samlingsplats, torg Mt. 11: 16 al.; i afs. på αγορά Act. 17: 17 se 'Aitfjvai. 3:o) hvad derpå finnes, torgvaror, lifsmedel, ἀπ' ἀγορὰς οὐχ εσϋἱουσιν Mc. 7: 4 de äta icke från torget 1. af torgvaror — anm. torgen begagnades, utom till försäljnings- och samlingsplatser, äfven till offentliga ärenders afgörande t. ex. Act. 16: 19. αγοράζω. ἀσω, ασα·, ἀσμαι, ἀσϋην (fgde) eg. vistas på torget (för att köpa), köpa τἱ Mt. 27: 7 ngt, τινἱ Mt. 25: 9 för ngns räkning, τἱ τἱνος Mc. 6: 37 ngt för ett visst pris (priset uttryckes äfn med εχ τἱνος Mt. 27: 7); fri-, åter-, lösköpa (säges om Chr., som genom sitt blod lösköpt oss ur syndens och dödens fångenskap) 1 Cor. 6: 10, τιμής 7: 23 för ett pris (uemlm Christi blod), ἀπὸ τἱνος Apoc. 14: 3, 4 cv> och frälsa — dessutom märkes 2 Petr. 2: 1 (om en husbonde, Chr.,αγοραιος

som köpt 1. förvärfvat sig mskna till sina genom erläggande af köpeskilling — sitt blod), ἀγ. χρυ-σίον Apoc. 3: 18 (nemhn för intet och utan penningar Es. 55: 1). αγοραιος, ον {αγορὰ) som är på torget 1. i folkförsamlingen ss. ἡ ἀγ. sc. ημέρα rättegångsdag, ἀγειν αγοραιους Act. 19: 38 hålla rättegångsdagar; ss. subst, hökare, krämare, i allm. den som är på torget, plur. torgfolk i elak mening, torg-1. dagdrifvare, gatstrykare, pöbel Act. 17: 5. ἀγρα,

ας, ή (besl. med ἀγείρω se αγορά och αγρός

— vildt) jagt, fångst, fiskfångst Lc. 5: 4. 9. αγράμματος, ον (ἀ 1, γράμμα) utan kunskaper 1.

lärdom, olärd obildad Act. 4: 13. ἀγραυλέω (αγρός, αυλή) bo på fältet 1. landet, i synn. vistas 1. tillbringa natten under bar himmel Lc. 2: 8. *

ἀγρεύω. ευ σα (ἀγρα) jaga, genom jagt fånga, transl.

fånga (genom ord), snärja Mc. 12: 13. * ἀγριέλαιος, ον (folj., ελαία) af ett vildt oljoträd Rom. 11: 17; äfn subst, ή ἀγρ. vildt oljoträd Rom. 11: 24. ἄγριος, a, ον (αγρός) agrestis, ute på fältet lefvande. vild ()(ἥμερος tam), μέλι ἀγρ. Mt. 3: 4, Mc. 1: 6 (se μέλι)·, säges äfn Jud. 13 om vågor, vilda, rasande, uppbrusande, men äfn ouppodlade, öde = ἐρημος-, (i förra fallet uttryckes blott, att vågorna äro så höga, att de öfverskumma stranden — i sednare betecknas dermed Irrlärar-nes ofruktbarhet). 'Αγρίππας, a, ὁ (lat.) Agrippa, (se cΗρώδης N:o 4 & 5).

αγρός, οὓ, ὁ (ἀγείρω, se αγορά) ag er, åker, fält (s. odlas och besås) Mt. 13: 24 al.; fält, öppna fältet ( )(hus) Mt. 6: 28 (äng) al.; ( )(stad) i synn. i plur., landsbygd, landtgods, gårdar, byar Mc. 5: 14 al. ἀγρυπνέω (qsi ἀγρεύειν υπνον jaga bort sömnen) hålla sig vaken, vaka, vara sömnlös i N. T. mest trop. vaksam, uppmärksam Mc. 13: 33 al., εἴς τι Eph. 6: 18, υπέρ τίνος Hebr. 13: 17. ἀγρυπνία, ας, η (fgde) sömnlöshet, vakande, »vakor»

plur. 2 Cor. 6: 5, 11: 27. ἀγω, ἄςω, ἤγαγον-, ἀ.γβησομαι, ηγβην föra Lc. 22: 54 al., hafva med sig Act. 11: 25, 21: 16 al., tillföra Act. 13: 23 al., leda, drifva metaph. Eom. 2: 4 al., framföra 1 Thess. 4: 14 al. äfn inför rätta επί τινα Mt. 10: 18 al.; fira, hålla, begå Mt. 14: 6 al., τρίτην ταύτην ἄγει sc. ὁ

Ισραήλ Lc. 34: 21---är detta den tredje

dagen s. Israël firar; inträns, färdas, gå Mt. 26: 26 al.; pass. drifvas τινὶ Rom. 8: 14, Gal. 5: 18 af ngn 1. ngt (d. ä. i sin inre och yttre lifsverksamhet bestämmas.) — dessutom märkes ηγαγεν τω Ισραήλ σωτήρα 7. Act. 13: 23 (hvarvid man tagit till hjelp N^Π låta framkomma 1. uppstå, uppväcka — och vulgata har ock ἤγειρε, men det betyder helt enkelt) han tillförde Israël JEsus ss. frälsare (Messias) — ἄγοντες παρ' ω ξενι-σ Dat μεν Μνάσωνι Act. 21: 16 kan genom at-traction upplösas antingen ἀγ. Μνάσωνα παρ' φ — -— — hafvande med sig Mnason, hos hkn vi skulle gästa (men detta förutsätter, att Mnason händelsevis varit i Cæsarea och blifvit vidtalad att låta dem taga in hos sig i Jerusalem — hkt väl var möjligt, men contexten gifver dertill ingen anledning) eller ἀγ. (ημάς) παρά Μνάσωνα,

παρ' ὡ---hkn förde oss till Μη., hos hkn

vi skulle gästa 1. för att gästa hos honom (detta synes vara riktigare).

αγωγή, ης, ἡ (fgde) förande, ledning, handledning, uppfostran; men äfn inträns, uppförande, lefnadssätt 1. -ordning 2 Tim. 3: 10. *

ἀγων, ὡνος, ο (ἀγω i betydelse af samla) samling, samlingsplats; Grekernas samling till de 4 stora kämpaspelen (Olympiska, Pythiska, Isthmiska och Nemeiska), kämpaplats, vädjobana, stadium τρέ-χειν ἀγ. Hebr. 12: 1 currere stadium, löpa en vädjobana (den christne föreställes ss. en kapplöpare, en stor skara af dem s. lupit förut och segrat — se ll:te cap. — står ss. vittnen kring skrankorna af banan, på hkn han löper och stärker h:m med uppmuntrande tillrop; men kapplöparen har mycket s. hindrar loppet, hkt han bör kasta ifrån sig för att blifva så mycket ledigare, se ογχος och εὐπερίστατος); kämpande, kamp (ansträngning, anfäktning, lidande för Christi skull, för Evangelii utbredande o. s. v.) Phil. 1: 30, Col. 2: 1 — se vidare αγωνίζομαι. Anm. Paulus begagnar ofta och gerna i sina bref uttryck, lånta ifrån kämpaspelen, för att skildra de christnas strid emot de andeliga fienderna).

ἀγωνία, ας, ἡ (fgde) kamp, själakamp, dödskamp 1. -ångest Lc. 22: 44.

ἀγωνίζομαι, ισμαι, (ἀγων) kämpa, täfla i synn. vid offentliga spel; i allm. kämpa, strida Joh. 18: 36 al., anstränga, bemöda sig, vinlägga sig om medfi 'Ada μ

inßn. Lc. 13: 24, υπέρ τίνος Col. 4: 12. — dy. τον ἀγώνα 1 Tim. 6: 12, 2 Tim. 4: 7 kämpa den (för christna) förordnade, förelagda (täfliugs) kampen, troskampen. 'Αδάμ, ὁ inclecl. menniska, inan at' O'IN vara

i 1 V T T 3 — T

röd, äfn skön) Adam, menniskoslägtets stamfader; med ὁ ἐσχατος ' Ad. 1 Cor. 15: 45 den siste 1. andre Adam, menas Christus, hkn var menniskoslägtets stamfader i andelig mening (εις πνεύμα ζωοποιού ν) liks. den förste ὁ πρώτος ἀνθρωπος Ad. var det i lekamlig φυγή ν ζώσαν), se tor öfrigt den herrliga jemnförelsen Rom. 5: 12 fi*.

ἀδάπανος. ον (à 1, δαπάνη) utan utgift 1. kostnad, ingenting kostande, (id. τώέναι το ευαγγέλιο ν 1 Cor. 9: 18 göra Evang. till ngt som ingenting kostar 1. hvarmed ingen kostnad är förenad.

'Adde, o indecl. ("HV räkna) Addi, fkmr i slägt-

registret Lc. 3: 28. * ἀδελφή, -ης. ἡ {fem. af följ.) syster i köttslig mening Mt. 13: 56 al., i andelig, christendoms- 1. trossyster Rom. 16: 1 al. αδελφός, οῢ, ὁ (δ. 2 och οελφύς,η moderlif) cou-terinus, från samma moderlif, broder i köttslig mening Mt. 1: 2 al., i andelig Act. 9: 30 al. (så kallar ock Frälsaren sina lärjungar, så Apostlarne sina läsare, och de christne hvarandra i allmänhet) — derjemte fkmr ordet om stamförvandt, landsman, bekant, vän Mt. 5: 47 al.; Anm. angående o c α.δελψοί του Κυρίου (lika ganska många äfiats att göra till Frälsarens syskonbarn) är rättast att antaga dem för söner af Joseph och Maria, Frälsarens moder, alltså Hans ὁμομήτορες. Ställen sådana som Mt. 12: 46. 47, 13: 55. 56, tala ovedersägligt härför, liksom Act. 1: 14 innehåller ett slående bevis, att JEsu bröder böra skiljas från lärjungarne af samma namn, lika voro lians syskonbarn. αδελφότης, ητος. ἡ (fgde) broderskap i sytui. det christna, de christnas samfund, trosförvandternc, bröderne = oi αδελφοί 1 Petr. 2: 17, 5: 9. ἀδηλος, ον (« 1, δήλος) otydlig, obestämd, oviss, ourskiljelig φωνή 1 Cor. 14: 8 ljud 1. ton; osynlig, förborgad, dold μνημεία Lc. 11: 44 griftcma (dock kan här »oigenkänlig» ganska väl användas). ο.ἀηλότης. ητος. η (fgde) otydlighet, ovisshet, osäkerhet 1 Tim. 6: 17 (rikedomens), αδήλως, adv. (af ἀδηλος) otydligt, ovisst, med oviss-

ààtxca

het, utan visshet att uppnå målet) 1 Cor. 9: 26 (scil. τρέχων), αδημονία) (ἀδήμων ledsen, olustig af ἀδέω vara mätt på en sak, ledsen vid den o. s. v.) vara olustig, bekymrad, i ångest, ängslas Mt. 26: 37 al. αδης, ου, ὁ (eg. = ἀίδης af « 1, είδον) den osynlige, Hades, sedermera Pluton, underjordens gud. I N. T. betyder det (Hades' boning) underjorden, (skuggornas rike) de dödes vistelseort före yttersta dömen; är delad i paradiset och gehenna, den förra de saliga själarnes hemvist i de högre regionerna af Hades, den sednare de osaligas i de lägre (se Le. 16 Cap. om rike mannen och Lazarus), en föregående vedergällning eger redan der rum, men den fulla först efter uppståndelsen; πύ/Μϊ αδοο Mt. 16: 18 (se πύλη) — uti phrasen εις αδου scil. οικον 1. δόμον (både hos Profauf. och i N. T. Lc. 16: 23, Act. 2: 27, 31, dock ej i Tisch. edit.) återkommer ordets ursprungliga bemärkelse; äfn har man velat förstå Apoc. 6: 8 om dödsrikets (d. ä. helvetets) furste, dock onödigtvis. Luther öfversätter emellertid ordet öfverallt med helvete; men detta är oriktigt, till och med Lc. 16: 23. αδιάκριτος, ον (à 1, διάκριτος adj. vble af διακρίνω) oåtskild 1. -skiljelig; som icke gör åtskillnad (på personer), utan anseende till personen, opartisk, oväldig Jac. 3: 17 (se Jac. 2: 4 οὐ διεκρ'ώητε). ' ἀδιάλειπτος, ον (ἀ 1, διαλείπω) oafbruten, oaflåtlig,

oupphörlig Rom. 9: 2, 2 Tim. 1: 3. ἀδιαλείπτο)ς. adv. (af fgde) oafbrutet, oupphörligen

Rom. 1: 9 al. ἀδιαφϋορία., ας, η (α 1, διαφθείρω) oförderfvadt tillstånd o. s. v. ǀj ἀφ&ορία Tit. 2: 7, likt se. ' ἀδικέω. ή σοι. η σα; ήιiην (ἀδικος) vara orättfärdig, brottslig Act. 25: 11 al., göra illa, hafva 1. handla orätt, orättvist behandla, misshandla, förolämpa τινά ugu Mt. 20: 13 al., τινά τι ngn i ngt afs. Acta 25: 10 al. (1. tillfoga ngn ngn oförrätt), såra, skada Lc. 10: 19 al., förgripa sig på Apoc. 6: 6 (oljan och vinet blefvo troligen för deras dyrhet oåtkomliga). Med. låta göra sig orätt, lata sig förorättas i Cor. 6: 7; pass. förorättas, förfördelas 2 Cor. 7: 12, misshandlas Act. 7: 24, lida skada Apoc. 2: 11. αδικημα, ατος. τὸ (fgde) orättfärdig handling, förolämpning, förbrytelse Act. 18: 14 al. αδικια, ας. η (följ.) orätträdighet κριτής της ἀδ—. ἀδικος Lc. 18: 6 orätträdig domare, orättfärdig-αόιχος

het, elakhet, gudlöshet Lc. 13: 27 al., oförrätt, förolämpning 2 Cor. 12: 13; trolöshet, οἰχονόμος och μαμωνάς της ἀδιχίας = ἀδιχος Lc. 16: 8, 9 otrogen, trolös; osedlighet (immoralité) Rom. 1: 18, Rom. 1: 29 är ἀδιχία genus och de öfriga lasterna species deraf. ἀδιχος, ον (a 1, διχη) som icke ctr sådan han bör vara, oriktig, orätt beskaffad, orättvis med in fin. Hebr. 6: 10, orättfärdig, ond, ogudaktig Mt. 5: 45 al.; otrogen, trolös Lc. 16: 10 ( )(πιστός)·, med ἀδιχοι (= αμαρτωλοί Mt 26: 14 al.) menas 1 Cor. 6: 1 hedningarne, hka äfn kallas ἄπιστοι i 6 v.

ἀδιχίος, adv. (af fgde) orättvist, oförtjent 1 Petr. 2: 19. -

' Αδμεiν, (> indecl. fkmr hos Tisch. Cod. Sin. i slägt-

registret Lc. 3: 33 ss. Aminadabs fader. ἀδὀχιμος, ön (« 1, δὀχιμος) ogillad, förkastad, förkastlig Rom. 1: 28 (paronomasi med oàx εδοχί-μασαν i samma vers), oäkta (christen) 2 Cor. 13: 5. 6. 7, som icke håller profvet 2 Tim. 3: 8 (icke profhaltig), oduglig Tit. 1: 16 προς τι för 1. till ngt äfn Hebr. 6: 8, ovärdig belöning 1 Cor. 9: 27. ἀδολος, ον (a 1, δόλος) svekfri, ren, ouppblandad, oförfalskad ad. γάλα 1 Petr. 2: 2 oförfalskad mjölk d. ä. det genom inga kätterska mskoläror förfalskade Evangelium. * ' Αδραμυττηνός, ή, όν Adramyttenisk, från ' Αδραμύττιον 1. -ειον, Adramyttiuni, en sjöstad i Mysien, Atheniensisk coloni. Staden gaf namn åt viken, bredvid hvilken den låg — fkmr Act. 27: 2. Ἀδρίας, ου, h scil. πόντος, Adriatiska hafvet, i inskränkt mening = Venetianska viken, i vidsträcktare = hafvet emellan Grekland och Italien, i vidsträcktaste = hafvet emellan Italien, Grekland och Africa, så Act. 27: 27. * σ.δρότης, ητος, η (αδρός fullt utväxt, mogen, stor, stark, sämst, med ἀδινός riklig af ἀδην satis) full mognad, öfverflöd, ymnighet (af milda gåfvor) 2 Cor. 8: 20. * ἀδυνατέω, ήσω (följ.) vara oförmögen, icke kunna 1. förmå: i N. T. imperson. ἀδ. τινί Mt. 17: 20 det är omöjligt för ngn, äfn παρά τινι Lc. 1: 37. αδύνατος, ον (ά. 1, δυνατός) som icke kan 1. är i stånd, oförmögen, vanmäktig, svag, kraftlös τοϊς ποσί Act. 14: 7 lam i fötterna, svag i tron Rom. 15: 1; som icke kan ske, omöjlig, αδύνατον fieri non potest, det är omöjligt med infin. Hebr. 6: 4 al., παρά τινι efter ngns omdöme, i ngns ögon

àrjf, 7

Mt. 19: 26 al.; neutr. användes snbstant. ss. το αδύνατον του νόμου Rom. 8: 3 lagens oförmåga,

hd lagen icke förmådde, το ἀδ. - -----σ<ιρχός

är apposition till följande nominativ: hela versen lyder i öfversättning sålunda: «ty derigenom att Gud sände sin Son i gestalten af ett syndigt kött (syndig menniska) och för syndens skull (d. ä. för att förstöra, synden), fördömde Han synden i köttet (tillintetgjorde Han syndens herravälde i menniskonaturen), hvilket var omöjligt för lagen i det den var kraftlös genom köttet (genom köttets förvållande).»

αδω ctr. pro ἀείδω sjunga ὠδήν Apoc. 5: 9 en sång al., τινί Eph. 5: 19, Col. 3: 16 till ngns ära, lofsjunga, prisa ngn. αεί, adv. temp. alltid, städse, alltjemt Mc. 15: 8 al. ἀετός, οὖ, ἡ (ἀω, ἀημι, blåsa, storma) örn, för dess vindsnabba flygt Mt. 24: 28 al.·, på detta ställe och Lc. 17: 37 menas troligen asgammen, vul-tur percnopterus, emedan örnen afskyr as. ἀζυμος, ον (a 1, ζύμη) osyrad, söt τα ἀζ. (scil. ιερά) sötebrödshögtiden äfn η εορτή των ἀζ. Lc. 22: 1 == πάσγα Mt. 14: 1; under Påskdagarne 1. sötebrödsdagarne ai ημέραι των ἀζύμων Lc. 22: 7 al. fick icke finnas ngt syradt bröd i huset, utan hvarje vinkel och vrå undersöktes noga, i stället måste Isr. äta osyradt 1. sött bröd till minne deraf, att utgången ur Ægypten skedde så hastigt, att de icke fingo tid att syra sina degar Exod. 12: 34; metaph. oblandad, ren, helig, syndlös 1 Cor. 5: 7 (om de christna ss. afdöda synden genom dopet, jfr Rom. 6: 2 ff.), ἀζυμα εἴλιχρινείας v. 8 renhetens sötma. 'Αζώρ, o indecl. (Ί-IJ? hjelpare) Azor, Eliakims son

Mt. 1: 13, 14. "Αζωτος, ου, η (Ti"ψi? furste af "ΠΦ vara stark) Asclod, en af Philisteernas 5 furstestäder och säte för Dagons dyrkan, 270 stadier —- Ί4 Svenska mil norr om Gaza något inåt landet, Palæstinas gränsfästning mot Ægypten och således nyckeln till detta land; hade att utstå många hårda belägringar och blef slutligen förstörd af Jonathan, men åter uppbygd af Rom. fältherren Gabinms och sedan hörde den till konung Herodes, som i sitt testamente skänkte den till sin syster Salome. Diaconus Philippvs predikade här Evangelium Acta 8: 40. *

αήρ, αέρος, ό. äfn η hos prof. författare (ἀω. ἀημι8

αθανασια

blåsa, andas, utdunsta) dwnsikrets, nedre luftkretsen ()(ἀιὕψ), luft; αέρα δέρειν 1 Cor. 9: 26 träffa, slå luften (och icke motståndaren), hugga i vädret, slå miste; εις ἀέρα λαλεῖν 1 Cor. 14: 9 prata i vädret, tala utan nytta; ἀηρ utgör territorium för dämonernas välde Eph. 2: 2. αθανασία, ας, η (ἀ&ἀνατος, ον odödlig af fi 1, θάνατος) odödlighet 1 Cor. 15: 53 al. αθέμιτος, ον (« 1 ,ϋεμις, Γεμιστός ή lag, rätt af τ'ώημι) olaglig, orätt, otillåtlig, oloflig Acta 10: 28; brottslig, stridande mot den Gudomliga la^en, hgm Guds heliga lag kränkes, gudlös, skändlig, hednisk 1 Petr. 4: 3. ἀθεος, ον (a 1, Θεός) utan Gud, gudlös, öfvergifven af Gud; i sista bemärkelsen troligen Eph. 2: 12. *

α&εσμος, ον (θεσμός, ὁ stadga, lag af τίθημι) laglös, orättrådig, brottslig 2 Petr. 3: 2, 2: 17. ἀθετέω, rjaco, η σα (αθετος icke satt, ogiltig af à 1, θετός adj. vble af τίθημι) göra ogiltig, upphäfva, afskaffa Mt. 7: 9 al., öfverträda, bryta πίστιν Tim. 5: 12 sitt löfte, νόμον Hebr. 10: 28; förkasta, förakta Lc. 7: 30 al., δ ἀθετών 1 Thess. 4: 8 den som föraktar 1. förkastar (dessa förmaningar till kyskhet och oegennytta), af- 1. tillbakavisa, afslå, vägra sitt bifall τινά Mc. 6: 26. ἀθέτησις, εως, η (fgde) upphäfvande, borttagande της αμαρτίας Hebr. 9: 26, afskaffande Hebr. 7: 18. 'Αθήναι, ών, ai (af Ἀθήνη 1. -vä 1. -vala = Minerva, Athens skyddsgudinna: plur. kommer troligen deraf, att Theseus sammanslog flera af de smärre kringspridda byarne till en stad) Athen, grundad af Κέχροφ (egentl, blott borgen, som deraf hette Κεχροπία) eller rättare Θησεὺς, hufvudstad för Attica och den Atheniensiska fristaten, säte för grekiska culturen under nationens blomstrande period. Invånarne i Athen ansågos för mycket nyfikna (Act. 17: 21) och särdeles nitiska i afgudadyrkan (Act. 17: 16), hvarföre ock staden var uppfylld af tempel, altaren och andra helgedomar. Paulus besökte staden på sin andra missionsresa (se Παύλος) och höll på Areopagen det bekanta talet (Act. 17: 22—31). I afseende på det der förekommande uttrycket αγνώστω θεώ, åt den okände Guden, till hvilkens ära ett altare var uppfördt, torde följande böra meddelas: 1 Athen funnos många sådana altaren (βωμοί ανώνυμοι), hvilkas tillkomst förklaras på det sätt att »vid större olyckshändelser, hvilka man icke kunde

tillskrifva ngn bestämd Gud, blefvo, för att försona den sannskyldige (vederbörande, τον προς-ήχοντα) Guden, altaren uppresta, hka invigdes αγνώστω Θεώ och bestämdes till försoningsoffer åt honom». — 'Αγορά Act. 17: 17 var det bekanta torget emellan Acropolis, Areopagen och Pnyx och i grannskapet af detta torg låg στοά ποιχίλη. — I afs. på Athens läge märkes, att det låg vid norra stranden af Ilissus, en obetydlig ofta uttorkad bäck och vid den södra af en ännu mindre Cephissus, 40 stadier = | Sv. mil från hamnen och hamnstaden Πειραιεύς. Stadens omkrets vid pass 174 stadier (nära 3 Sv. mil). Invånarnes antal i stadens mest blomstrande period 180,000, hka bodde i 10,000 hus 1. gårdar. vΑστυ (så kallades Athen χατ εξοχήν) var genom de § Sv. mil långa murarne (μαχρά τείχη 1. σχελη) förenad med sina 3:ne hamnar: den sydligaste Φάληρον, längre NY. Μουνυχία och vidare åt NY. Πειραιεύς, hkn bestod af 3:ne vikar: Κάν-θαρος, Ἀφροδίσιον (äfn Πειραιεύς) och Ζέα. ' Αθηναίος (α), ο ν patron, (af fgde) Atheniensisk, subst. Atheniensare 1. Athenare; Athenienska benämndes vanligen Ἀττιχή för att icke compro-mettera Ἀθήνη, Minerva, som äfn hette 'Αθηναία. Act. 17: 21, 22. ἀθλέω, η σα (ἀθλος b pro ἀεθλος — af ἀω andas, flåsa — arbete, hvarvid man flåsar, tungt arbete, kamp) inlåta sig i en täflingskamp, kämpa 2 Tim. 2: 5 (bis) — med en täflingskamp jemföres ofta de christnas lefnadslopp. αθλησις, εως, η (fgde) kämpning, kamp Hebr. 10: 32. *

αθροίζω, οίσω; οισμαι (αθρόος, ον — ἀ 2, θρόος larm, sorl af θρέομαι låta skalla 1. ljuda — sorlande, ss. en folkmängd s. är samlad, deraf samlad, församlad) samla, församla; || Tisch. Cod. Sin. Luc. 24: 33. ' αθυμεω (ἀθυμος modlös, feg, försagd, s. fäller modet af 6? 1, θυμός) vara modlös, försagd Col. 3: 21 (genom en orättvis behandling blifva barnen försagda och liknöjda ss. Bengel säger: »fractus animus pestis juveututis»), ἀθωος, ον (ἀ 1, θψή faststäldt straff, plikt af θέω, τίθημι) ostraffad, ostrafflig, oskyldig αίμα Mt. 27: 4, από τίνος Mt. 27: 24 i ngt. αἴγειος, a, ον (utς, αιγός bock, get af ἀΐσσω springa fram, stöta till) af get; αἴγ. δέρμα getskinn 1. -hud Hebr. 11: 37. 'αιγιαλός

αιγιαλός· ου. ὁ (ἀγνυμι bryta, ἁλς) strand, der hafs-vågorna bryta sir/, hafskust Mt. 13: 2 al.

Αιγύπτιος, a. ον (följ.) ÆgyptisJc, ss. subst. Ægv-ptier Acta 7: 22 al.

Αἰγυπτος, ου. ἡ (Hebr. D^jiJ/^ dual., öfre ocli nedre Ægypten) Ægypten; deltes vanligen af Grekerne i 3 hufvuddelar l:o) Öfra Æg., ἡ ἀνω '/ώρα 1. οι ἀνω τόποι 1. Θηβαiς. 2:o) Mellersta, ἡ μ,εταςυ Αϊγ. 1. Επτανομiς. 3:o) Nedra, ἡ ν.άτω Αϊγ. 1. Jέλτα. Milen gjorde och gör genom sina öfversvämningar landet särdeles fruktbart. Hufvudstaden var Alexandria, se 'Αλεςανδρεύς; fkmr Mt. 2: 13 plit ries, äfn γη Αϊγ. Act. 7: 36 al.

ἀιδιος, ον (αεi) alltidvarande, evig Eom. 1: 20, Jud. 6.

αιδώς, όος, ους. ἡ (kske af ἀ 1, εiδον icke se upp, skämmas, vara blyg) blygsel, blygsamhet, sedesamhet 1 Tim. 2: 9, vördnad Hebr. 13: 28.

Aid io φ, οπος, ὁ (αϊ/ho bränna, ὼφ]. όφις ansigte, syn) egentl, solbränd, Ætlriopier, från Æthiopien, Αiΰιοπiα.; dermed mentes det stora Africanska landet ofvanför d. ä. söder om Ægypten (ifrån Syene), s. innefattade det nuvarande Nubien, Kor-dofan och Habesch, och af de gamle Hebræerne vanligen kallades (hf nom. gentile 1ψ'I2

Æthiopier). Floderna Nil och Astaboras, s. genomlöpa landet, bilda en ansenlig halfö, Meroë (iS2D), s. redan tidigt utgjorde en mycket odlad stat och denna menas egentl. Act. 8: 27, se vidare Κανδάχη.

αiμα, ατος, τὸ blod 1:o) i egentlig mening Mc. 5: 25 al, ἀπέχεσΰαι του αιμ. Act. 15: 20, 29 af-hålla sig från blod cl. ä. ifrån att förtära blod, detsamma är ψυλάσσεσΰαι τὸ αiμα Act. 21: 25 eg. taga sig till vara för blod. 2:o) blodsutgjutelse, mord εχχύνειν αiμα Act. 22: 20 al. utgjuta blod, begå mord, τὸ αϊμά τiνος ἑρχεται επi τiνα. Mt. 23: 25 ugns blod kommer öfv ngn (denne sednare är ansvarig för den förres död), εχζητειν 1. εχδιχεiν τὸ αϊμά τiνος Lc. 11: 50 al. utkräfva ngns blod, hämnas lians död. 3:o) = σπέρμα, seinen vitale Act. 17: 26, plur. Joh. 1: 13 s. troligen har afs. på båda könens be-blandelse. 4:o) Synecd. menniska, αiμα aäwov Mt. 27: 4, δiχαιον 23: 35 (grunden härtill är att ἡ φυγή har sitt säte i blodet). 5:o) σαρξ xol αiμα (OTI Hebr. 2: 14 mskn ss. anima-

lisk varelse, i sitt naturliga tillstånd, en svag mska

Molander, Orolc. Lcx. t. N. T.

Mt. 16: 17 al., äfn svaga menniskor Eph. 6: 12. 6:o) om Christi blod, αiμα. του Χου Hebr. 9: 14 al., αiμα της δια.Ηήχης Hebr. 10: 29 al., synecd. Christi förtjenst — den fullkomliga tillfyllestgörelsen för verldens svnder genom lydnad, lidande och död pluries. † αiμο.τεχχυσiα, ας, ἡ (fgde εχ/έω 1. εχ/ΰνω) blodsutgjutelse, /ajρ] ς al μ. ου γiνεται ἀιρεσις Hebr. 9: 22 utan blodsutgj. eger icke förlåtelse rum. (Denna allmänna tanke neml. om nödvändigheten af en ställföreträdande tillfyllestgörelse för synderna framställdes sinnebildligt genom djursoflVen — den stora sanningen vidmakthölls genom de blodiga offren, men fullbordades först genom JEsu offerdöd.)

† αiμοβροέω (αiμα, och ρόος flöde af ρέω) hafva

1. lida af blodflöde Mt. 9: 20. * Αινέας, ου, ὁ Æneas fr. Lydda, som botades af

Petrus Act. 9: 33. 34. αϊνεσις, εως, ἡ (följ.) beprisande, lofvande, pris, lof.

&υσiα αϊνέσεως Hebr. 13: 15 lofoffer. * αινέω (αiνος) berömma, prisa, lofva τινὰ Lc. 2: 13 al., τινὰ περi τiνος Lc. 19: 37 beträffande 1. för ngt. αiνιγμα, ατος, τὸ (αινiσσομαι tala i gåtor af följ.) gåta, mörkt tal, εν ah. 1 Cor. 13: 12 (befinnande oss i en dunkel sfer af uppenbarelse). αiνος, ου, ὁ (sämst, med aio och ἀισα. = fa tum af fari) tal, berättelse, fabel; i N. T. till ngns fördel, beröm, lof Mt. 21: 16, Lc. 18: 43. Αiνών, ἡ inclecl. (]i^y brunn, stor källa af j1^ källa) Ænon, ort och källa nära Σαλεiμ (hkt se) Joh. 3: 23. * αiρεσις, εως, ἡ (αιρέω) intagande, eröfring, (αiρέο-μαι) val, det valda; i N. T. i synn. det valda tänkesättet, skola, seid (af sectari) s. följer en bestämd philosoph. 1. religiös mening, Act. 5: 17 al.; säges både i god och ond mening, .vanligen det sednare i Kyrkans sednare tider, kyrklig stridighet, söndring 1 Cor. 11: 19 ungefär — σχiσμα·. faction Gal. 5: 20, kätteri απώλειας 2 Petr. 2: 1 (s. förer till förderfvet, neml. det eviga). αiρετiζω, iao. (αιρετός adj. vble af aipi9p.ai, vald) välja, utvälja Mt. 12: 18; äfn sluta sig till en sekt i profgr. αiρετιχός, ή, όν (fgde) hörande till en sekt, sekterisk, kättersk Tit. 3: 10 (som genom afvikelse fr. Evangelii rena sunda lära uppväcker söndrin-gar).

αιοέω taga; i N. T. brukl, blott i Med. αιρέομαι. ησομαι, ε'άόμην. ε'άάμην taga ut åt sig, välja, utvälja Phil. 1: 22, 2 Thess. 2: 13: med μάλλον hellre välja, föredraga Hebr. 11: 25. αίρω, ἀοώ. ηρχα., ηρα; ἀρΰησομαι, ηρμαι, ηρθην (smdr. af ἀείρω, af ὀ:'ηρ) lyfta, upplyfta την χείρα, τους οφθαλμούς, scil. αγκύρας Act. 27: 13 ankar; taga upp, höja, upphöja την φωνψ; bära, taga på sig (ok, kors, säng) Mt. 4: 6 al.; taga, tillegna sig, bekomma, vinna, hämta, borttaga την x λεio a Lc. 11: 52 nyckeln, τάς αμαρτίας 1 Joh. 3: 5 synderna, fråntaga τινός τι. τι από τίνος-, rödja ur vägen, taga bort, skaffa undan Mt. 24: 39 al., alp. εκ μέσου, e medio t o lie re, ἐχ μέσου υμών 1 Cor. 5: 2 skaften bort ur eder krets. — Dessutom märkes alp. την ψυχην τίνος Joh. 10: 24 eg. upplyfta ngns själ, hålla den i spänning 1. väntan, lemna ngn i ovisshet (neml. om du är Messias 1. ej); η χρίσις αυτού ηρθη Act. 8: 33 hans dom blef upphäfd = hans straff slutades. Anm. häraf svnes, att αίρω — Hebr.

} t TT

(se äfn ἀναιρέω). αισθάνομαι, 9;σ#όμην (af ἀΐω varseblifva, märka, höra; hf ἀισϋω och aor. 2 ησθόμ.ην) med yttre sinnen uppfatta, varseblifva, se, höra, känna; transl. med inre sinnet, förstå, begripa, fatta Lc. 9: 45. ἀισΗησις, εως, η (fgde) varseblifning med det yttre sinnet, men äfn med det inre Phil. 1: 9 (hkn verksamhet uppfattar det goda ocli onda ss. sådant och bringar det till medvetandet). αισΰητηριον, ου, τὸ (se fgde) sätt 1. medel 1. verktyg för sinnet, sinuesverktvg, sinnesförmögenhet Hebr. 5: 14. * αισχροκερδής, ές (αισχρός) sniken efter slem vinning, vinstsniken. vinningslysten 1 Tim. 3: (3) 8. Tit. 1: 7.

αισχροκερδώς, adv. (af fgde) af 1. för slem vinning (—- αισχρού κέρδους χάριν Col. 1: 11) 1 Petr. 5: 2. ;

αισχρολογία, ας, η (αίσχρολογέο) föra skamligt, oanständigt tal, af αϊσχρολόγος af följ. och λόγος) skamligt tal Col. 3: 8. " αισχρός, ἀ., όν (αίσχος, τὸ fulhet, skam) ful, stygg ( )(καλός), skamlig, skändlig. oanständig 1 Cor. 11: 6 al.

αίσχρότης, ητος, η (fgde) skamlighet, skändlighet.

vederstygglighet Eph. 5: 4. αισχύνη. ης. η (se αισχρός) skam, blygsel, blygd.

αίτιος

vanära, smälek Lc. 14: 9 al.; τα κρυπτά της αισχύνης 2 Cor. 4: 12 skammens lönligheter d. ä. hvad blygseln döljer, icke låter komma i dagsljuset; ών η δόξα iv τη αισχύνη αυτών (scil. εστι) Phil. 3: 19 hka finna sin ära i det s. länder dem till blygd; η αίσχ. της γυμνότητας Apoc. 3: 18 (se γυμνό της); plur. Jud. 13 yttringar af skamliga lustar, skamligheter, skändligheter. αίσχύνω (se αισχρός) göra ful, vanställa, skämma ut, göra skamfiat; i N. T. blott i Med. och Pass. -ΰνομαι, υνδησομαι, ΰνΰην skämmas, blygas Lc. 16: 3 al., med infin. Lc. 1. c.; blifva till skam 1. blygd, komma på skam 2 Cor. 10: 8 (d. ä. så skall det' visa sig, att jag icke kommit fram med tomt skryt), εν τινι Phil. 1: 20 i ngn punkt, ngt hänseende; από τίνος 1 Joh. 2: 28 oo varda till blygd och bortstötas ifrån ngn. αΐτέω, ησω, ηκα, η σα.; ησομαι ησάμην. bedja, fordra, äska, begära τί 1. τινά. παρά τίνος pluries 1. από τίνος 1 Joh. 5: 15: med. bedja 1. begära för sig τί 1. τινά 1. infin. Act. 7: 46, Eph. 3: 13. αίτημα, ατος, τὸ (fgde) det begärda, ombedda, fordrade, fordring, bön, begäran Lc. 23: 24, ἐχειν τα ah. a. ητηκαμεν ἀπ αυτου 1 Joh. 5: 15 erhålla det vi hafva bedt honom om; önskning Phil. 4: 6.

αιτια, ας, η grund, orsak, anledning, sak, förhållande Mt. 19: 3 al., κατά πάσαν αιτιαν Mt. 1. c. för hvad orsak s. helst, δι ^v αιτ. Lc. 8: 47 af hkn anledning, εi οΰτως εστiν η αίτια — γυναικός Mt. 19: 10 si ita se res habet, om det förhåller sig så med man och qvinna (om de äro så fast bundne vid lulra); skuld, beskyllning, förebråelse, anklagelse Mt. 27: 37 al., αιτίαν επιψέ-ρειν τινός Act. 25: 18 crimen inferre, på-börda skuld d. ä. anklaga för ngt (τούτων är utelemnadt), αιτία θανάτου Act. 13: 28 förbrytelse s. förtjenar döden. αΐτιαμα, ατος, τὸ (följ.) det angifna, angifvelse, anklagelse, beskyllning Act. 25: 7. αίτιάομαι, ασάμ,ην (αίτια) angifva ss. grund, upphofsman, skjuta skulden på, beskylla, anklaga Rom. 3: 9 i| προαιτιάομαι likt se. αίτιος, a, ov som är orsak till ngt (så väl i god som elak mening — vanligen det sednare), vållande, skyldig till, brottslig ούδεν ευρίσκω αίτιον εν τινι Lc. 23: 4 jag finner intet brottsligt hos ngn, ούδεν — κατ αυτού ib. 14 v. har jag icke funnit — ngt brottsligt af det för likt J klagenαΐτύομ,α

på honom, αιτιον θανάτου ib. 22 s. förtjenar döden; substant. ὁ αιτιος Hebr. 5: 9 auctor, upphofsman, το αιτιον Act. 19: 40 orsak, grund. αἴτιωμα, ατος, τὸ || αιτίαμα Act. 25: 7, hkt se. αιφνίδιος, ov (αίφνης adv. oförutsedt af a. 1, φαινω) oförutsedd, oväntad, plötslig Lc. 21: 34. 1 Thess. 5: 3. αιφνιδίως, adv. (af fgde) plötsligen fgde Lc. 21: 34.

αιχμαλωσία, ας, ^ (αιχμάλωτος) krigsfångenskap, fångenskap i allmänhet; abstract. pro concreto αϊχμαλωτεύειν αϊχμ. Eph. 4: 8 göra (till) fångar (naturl. sina fiender), εί τις αϊχμ. συνάγει Apoc. 13: 10 om ngn samlar fångar — dock torde en rättare läsning vara εί τις εις αϊχμ. sc. υπάγει. så att αϊχμ. på begge ställen i denna vers betyder fångenskap, ss. Tisch. (Jod. Sin. har. αίχμαλωτεύω — följ., i phras. αϊχμ. αϊχμαλωσίαν

Eph. 4: 8 se fgde. * † αιχμαλωτίζω, ισϊίήσομαι (följ.) göra till krigsfånge, lifegen, föra ngn fången Lc. 21: 24, τινά τι vi Rom. 7: 23 taga ngn till fånge för ngns räkning, göra ngn till fånge under ngn, τινά 2 Tim. 3: 6 göra till sin fånge, fängsla (intaga) t rop. πάν νόημα 2 Cor. 10: 5 (se νόημα). αιχμ.άλωτος, ov (αιχμή lansspets 1. -udd — af ἀκή udd — synecd. lans, metaphor. krig och ἁλωτός adj. vble af ἁλίσκομαι fångas) lansvunnen. krigsfånge, i allm. fånge Lc. 4: 19. αιών, ώνος, ὁ (ἀει 1. αίεν ών sc. χρόνος) ævum, evig tid, evighet (ett ganska ofta förekommande ord, hfre blott vid dess ovanligare bruk ställen ur N. T. anföras) = D^ij?; Ἰπ αιώνος, από τών αϊώνων (eg. från verldsperioderna, sedan de börjat), èx του αιώνος från evighet; εις τον αιώνα, εις τους αι.. εις τους αι. τών al. i evighet 1. evigheters evigheter, för evigt; äfn tid προ παντός του al. före all tid Jud. 25 = från evighet; verld 1 Tim. 1: 17, Hebr. 1: 2, 11: 3, verldsperiod, verldslopp, προ τών at. före verlds-periodernas början = från evighet; ὁ.π αιώνος Act. 15: 18 från förra tider - αφ ημερών αρχαίων Act. 15: 7. — I G. T. skiljes emellan Π·ἰη O^iy och N3Π D^iy, den förra = G. T:s,

v — τ τ — T

den förmessianska, den sednare — N. T:s, den eftermessianska tiden; öfverförd på N. T. är den förra = den närvarande ὁ αι. ούτος, ὁ νυν αι., ὁ αϊ. του κόσμου τούτου denna verldens tids-

<ϊκ.ανϋα 11

period, tiden fore Messiæ andra ankomst; deremot den sednare — den tillkommande ὁ al. μέλλ.ων. επερχόμενος, εκείνος o. s. v., tiden som börjar med Messiæ andra ankomst t. cx. Mt. 12: 32. Eph. 1: 21 al.; ὁ ενεστώς αιών den instundande, hvars inträdande begynner, tiden s. närmast

3 Cl'

föregår Messiæ ankomst; συντέλεια, του αιώνος 1. του αιώνος τούτου Mt. 24: 3 al. consununa-tio sæculi, verldens slut (eg. slutet pä den förmessianska tiden, alltså gränsen emellan 2:ne verldsperioder, den tidpunkt då den gamla upphör ocli den nya börjar, hvarföre det ock heter Hebr. 9: 26 συντ. τών αιώνων) —- τα τέλη τών al. 1 Cor. 10: 11 ändpunkterna (sluten) af alla verldsperioderna (neml. före parusien); <> αιών τών al. Eph. 3: 21 al. tidsåldrarnas tidsålder (betecknar den med parusien begynnande eviga tidsåldern, al oj v μέλ,λων, hkn är tänkt ss. superlativum af tidsperioderna), οι αιώνες τών αι. Gal. 1. 5 al. är detsamma, men der är icke al. μ.έλλων tänkt ss. enhet, utan ss. en rad af flere tidsperioder. αιώνιος, ov äfn 3 äiicl. (fgde) evig, utan början och slut Rom. 16: 26; äfn evig blott a parte ante 1. utan början ss. Rom. 16: 25, och blott a pårte post 1. utan slut pluries; neutr. adverb. Phil. 15 evigt.

ακαθαρσία, ας (se följ.) orenlighet Mt. 23: 27: (både vällust och girighet) 1 Thess. 4: 7; (vällustig) orenlighet, otukt Rom. 4: 24 al.; Col. 3: 5 uppgifvas 4 former af okyskhet : orent motiv, oren afsigt (ss. girighet, fåfänga o. s. v.) 1 Thess. 2: 3. † ἀκαϋάρτης, ητος, η (följ.) orenhet, orenlighet Apoc. 17: 4, för hkt ord hos Tisch. (Jod. Sin. står τα. ἀκά.Οαρτα. ἀχάβαρτος, ov (a. 1, καβαίρω, κα&αρός. obrukl. adj. vble καϋαρτός) orenad, oren (enl. Mos. lagen) Act. 10: 14, Apoc. 18: 2, = profan (hednisk —)(ἁγιος) 1 Cor. 7: 14; oren, okysk Eph. 5: 5 äfn Apoc. 17: 4 (Tisch.); oren, ond πνεύματα, α.χάβαρτα pluries. ἀκαιρέομαι (se följ.) icke hafva läglig tid (sakna

tillgångar) Phil. 4: 10. * ἀκαίρως, adv. (af ἀκαιρος otidig, oläglig af ἀ 1, καιρός) olägligt, i otid 2 Tim. 4: 2 (se εὐκαιροι ς).

ἀκακος, ον (à 1, καχός) som icke vet af 1. anar ngt ondt, oskyldig, menlös Rom. 16: 18, Hebr. 7: 26. ἀκανθα, ης. η (ἀ.κή acies, ägg, udd, tagg) törne Mt. 7: 16 al.; plur. äfn törnefrön Mt. 13: 7.12

ἀχὰνiΜνος

àxi/ὑω

ἀχὰνΒινος. η. ον (fgde) af törne, törne-, Mc. 15: 17, Joh. 19: 5.

ἀχαρπος, ον (« 1, χαρπός) fruktlös, utan frukt, ofruktbar δένδρα Jud. 12, metaph. Mt. 13: 22, Mc. 4: 19 som icke bär ngn frukt, ἀχαρπός siat 1 Cor. 14: 14 jag skaffar ingen frukt 1, nytta, τα εργα ax. του σχότους Eph. 5: 11 (emedan de icke medföra ngn nytta för det andeliga, utan förderf, alltså skadliga, förderfliga eupliemism), 1(va μή ὡα tv ἀχαρποι Tit, 3: 14 på det att de (de christna på Creta) icke må vara ofruktbara d. ä. på det att de må bevisa sig ss. sådana, hos hka Evang. har skaffat ngn kärleksfrukt, οὺδε ἀχαρη ους χαὺιστησιν 2 Petr. 1: 8 (dessa christliga dygder lemna dem icke heller ofruktbara = utan frukt, s. neml. ega dem). † ἀχατάγνωστος, ον (a 1, χαταγνωστός, adj. vble af χοχαγινώσχω) oklanderlig, ostrafflig Tit. 2: 8 (i motsats mot Irrlärarnes förfalskningar). ἀχαταχὰλυπτος, ον (a 1, χαταχαλὺπτω) ohöljd, obetäckt 1 Cor. 11: 5. 13. † ἀχατὰχριτος, ον (a 1, χαταχρίνω) icke dömd, utan

dom och ransakning Act. 16: 37, 22: 25. ἀχο.τ ὰλυτος, ον (d 1, χαταλὺω) oupplöst, oupplös-

lig, oförstörbar, oförgänglig Hebr. 7: 16. αχατὰ.παυστος, ον (χαταπαὺω) oupphörlig, orolig, omättlig οφδαλμοι ἀχ. αμαρτίας 2 Petr. 2: 14 i synd d. ä, ögon i hka det oroliga begäret efter alltjemt nya synder afspeglar sig (αμαρτια är här företrädesvis vällustsynden). ἀχα.ταστασία, ας, ἡ (ἀ. 1, χαΜστημ,i) eg. obeständighet, ostadighet; förvirring, oordning, upplopp, uppror Lc. 21: 9 al. ἀχατὰστατος. ον (ο. 1, χατὰστατος adj. vble af xaÖ-ὶστη μι) ostadig, obeständig, vacklande Jac. 1: 8 (i alla sina vägar d. ä. handlingssätt), orolig || följ. Jac. 3: 8.

αχατὰσγετος, ον (ἀ 1, χαχὰσγετος, adj. vble af xa-τέχω) s. ej låter hejda 1. styra sig, obändig, oregerlig, okuflig Jac. 3: 8 se Igde. Ἀχείμ — Ἀχείμ likt se.

I χελδαμὰ 1. -μὰχ Tis ch., indecl. (Syrochald. T5 jP Π —) χωρίον αἱματος Act. 1: 19 blodsåker d. v. s. antingen den åker som inköptes lor blodspenningar, eller s. föranledde blodsutgjutelse (neml. Judas'); traditionen förlägger sj. åkern söder om Zion.

ἀχέραιος, ον (ἀ 1, χεράω. χεράννυμι) oblandad, ren,

äkta, oförfalskad, utan falskhet, oskyldig, menlös Mt. 10: 16 al.; anm. den bästa exeges af Mt. 10: 16 innehålles i följ. epigrammatiska distichon: Ut nulli. nocuisse velis, imitare colum-bam; Serpentem, ut possit nemo nocere tibi.

ἀχλινής, ές (ἀ 1, χλίνω) oböjlig, orörlig, orubblig

Hebr. 10: 23. ' ἀχμὰζω (följ.) vara på spetsen 1. högsta punkten, stå i full blomstring, hafva full kraft, vara mogen (om drufvor) Apoc. 14: 18. ἀχμὴν, adv. (eg. accus. af ἀχμή, ης. η spets, högsta punkt i synn. af blomstring och kraft, den kraftfullaste lefuadsåldren, mognad; afgörande ögonblick af ἀχή acies, ägg, spets) in puncto temporis, i ögonblicket, just nu, i denna stund, ännu Mt. 15: 16. ' ἀχναψος, ον || ἀγναψος likt se. ἀχοή, ης, η (αχοὺω) hörsel (ss. sinne), öra Mc. 7: 35 al., àxofj ἀχοὺειν Mt. 13: 14, Act. 28: 26 höra med uppmärksamhet; det hörda, predikan (om JEs. Chr.) Joh. 12: 38, Rom. 10: 16, 17, äfn πίστεως Gal. 3: 2 om tron (s. handlar om tron), λὁγος ἀ.χοής παρ ημών Θεου 1 Thess. 2: 13 Guds ord s. ft-ån oss hördes = det af oss predikade Guds ord, η ἀχ. (sc. εστί) διά ρὴματος Θεου Eom. 10: 17 predikan förmedlas genom Guds befallning d. ä. sättes derigenom i verket, att Gud uppdrager predikare till deras befattning; det hörda, rykte Mt. 4: 24 al. ἀχολ,ουὺέω, ήσω, ησα. (ἀχόλου>)ος följeslagare, s. har samma väg, ἀ 2, χέλευΜος väg) följa 1. gå, med τινι, äfn μετὰ τίνος, efter οπίσω τίνος, åtfölja pluries; följa, vara ugns lärjunge (om lärjungar, s. åtfölja läraren) Mt. 4: 20 pluries; trop. Apoc. 14: 13 om gerningar, som följa efter mskn (de följa med 1. efter, och gå icke förut, ty äfven de bästa gerningar öppna icke tillträde till saligheten, det gör endast Guds fria, oförskylda nåd i Christo); Joh. 21: 19. 22 (om att lida martyrdöden).

αχού ω. ούσομαι sällan ούσω. ἀχήχοα, ηχούσα·, ἀχουσ^ήσομαι. ήχούσΒην (sannol. af à 4 och χοάω 1. χοέω märka, höra; andra af ἀχή spets, liksom spetsa öronen^ höra, höra på, höra sägas, förnimma, spörja (prtes. har ofta betydelsen af præteritum 1. perfectum; — constr. stundom med gen. 1. accus. partic. i st. f. infin.) τὶ τίνος 1. παρἀ, εχ. από τίνος, äfn gen. pers. I rei ngn 1.à/.ρασία

ngt, pluries; lyssna till, lyda, hörsamma τινός Mt. 17: 5 al.; höra, hafva öron för, fatta, förstå Mc. 4: 33, Joh. 6: 60, 1 Cor. 14: 2; höra, bön-höra Joh. 9: 31, 11: 41, 1 Joh. 5: 15. — ψού-σθη (>τι Mt. 2: 1 det förspordes att, οὐκ ἀχούετε την νόμο ν Gal. 4: 21 blir icke lagen förelåsen för eder?

ἀχρασία, ας. ἡ (följ.) oåterhållsamhet, omåttlighet,

utsväfning Mt. 23: 25, 1 Cor. 7: 5. ἀ.κρατής, ες (d 1, κράτος) kraftlös, icke mäktig en sak genit., icke mäktig sig sjelf, oåterhållsam, utsväfvande, omåttlig 2 Tim. 3: 3. ἀκρατος, ον (a 1, κεράννυμι) oblandad, obemängd,

stark, berusande οίνος Apoc. 14: 10. ακρίβεια, ας, ἡ {ακριβής) sorgfällighet, noggrannhet, stränghet Act. 22: 3 (undervisad enligt fädernas stränga lag 1. den i fädernas lag rådande stränghet).

ἀκριβέστερον adv., compar. till ακριβώς, ακριβής, ές, (ἀκρος) ytterlig, noga, noggrann, sorgfällig, flitig, sträng, allvarsam superi, ακριβέστατος Act. 26: 5. ' ακριβό ω, ωσα (fgde) noga 1. sorgfälligt undersöka,

utforska, utspana Mt. 2: 7. 16. ακριβώς, adv. (af ακριβής) noga, sorgfälligt, »granneliga», ganska väl Mt. 2: 8 al.; compar. ἀκριβέστερον Act. 18: 26 al. noggrannare, sorgfäl-ligare.

ἀχρις, ἰὁος. ἡ gräshoppa Mt. 3: 4 al. — Dessa i otrolig mängd sig förökande insekter utgöra en af Österlandets förskräckligaste landsplågor. De hafva i smått gestalten af en häst o. s. v. (se Apoc. 9:) 4 mest gröna 1. gulaktiga vingar, fötter (ss. de hos oss befintlige) att hoppa med och stundom en längd af ända till 5 tum. Det gifves åtskilliga arter; oftast fkinr dock i G. T. Π2ΊΝ med en grön i midten starkt upphöjd bröstsköld, trubbigt hufvud, rödbruna ögon, ungefär £ tum långa spröt 1. trefvare, gulgråa, inunder brunfläckiga öfvervingar och gröna mycket breda undervingar; med dessa äfvensom med fötterna frambringa de under flygten ett gnisslande ljud. Om våren framkrypa de ur de i jorden lagda äggen och undergå, ss. andra insekter, flera förvandlingar. De komma med vinden i djupa molnlika skaror, hka redan på långt afstånd förorsaka ett gult sken på himlen, och när de komma närmare förmörka solen och göra ett förfärligt buller. Der

de slå ned, förtära de allt grönt med sina skarpa tänder; äfven annat försmå de ej. Flere arter var det Hebræerna tillåtet att äta ss. DJ^D, ì?3ΊΠ och -3Π, dock synas de icke just hafva utgjort ngn älsklingsrätt. Man plägar nu för tiden koka eller ock steka och rosta dem, rycker bort deras vingar och fötter samt beströr dem med salt. De lära smaka nästan som kokta kräftor.

ἀ.κροατήριον, ου, τὸ (ἀκροά,ομαι höra) auditorium,

hörsal, domaresal Act. 25: 23. ἀκρο ατή ς, ου, b (se fgde) hörare, åhörare Rom. 2: 13 al.; ἀκρ. του νόμου 1. c. har afseende på lagens föreläsande i synagogorna på sabbaten, του λόγου Jac. 1: 22. 23. † ἀκροβυστία, ας, ἡ (ἀκρον, βύω tillstoppa) förhud Act. 11: 3; metaphor. oomskurenhet, oomskuret tillstånd Rom. 2: 25 al.; abstr. pro concreto oomskuren, hedning Rom. 2: 26 al.; ἡ ἀκρ. του σαρκός υμών Col. 2: 13 edert kötts förhud (då J till eder syndaktiga sinnliga natur ännu voren oomskurne, ännu icke aflagt eder hedniska köttsliga sinnesförfattning genom μετάνοια·, ἀκροβυστια. i sig hade läsarne ännu ss. liedningechristna, men enl. v. 11 var den icke mera ἀκρ. τής σαρκός, utan likgiltig). † ακρογωνιαιο ς, a, ον (ἀκρος, γωνία) s. är i yttersta hörnet, aldranederst, med och utan λίθος, yttersta hörn- 1. grundsten (om J. Chr.) Eph. 2: 20, 1 Petr. 2: 6. ἀκρ ο Μινιο ν, ου, τὸ (följ., θίς. θινός hop, hög) det öfversta i högen; plur. förstlingen af årets gröda, likn togs från det öfversta af högen och offrades gudomen; det som af krigsbytet offrades Gud, krigsbytet sj. Hebr. 7: 4. ἀκρον, ου, τὸ (eg. neutrum af följ.) det yttersta 1. öfversta, spets, topp, höjd, rand, kant, ända Mt. 24: 31 al.

ἀκρος, a, ον (ἀκή spets) spetsig, skarp, ytterst, öfverst, högst; anm. endast neutr. fkmr i N. T. (se fgde).

'Ακύλας, ου, b (lat.) Aquila, en Jude från Pontus, sedermera christen (när, obekant), hkn nedsatt sig i Rom, men blef derifrån, liksom alla andra Judar, med sin hustru Priscilla på Kejsar Claudii befallning fördrifven 50 1. 51 e. Chr. Han gjorde i Corinth bekantskap med Paulus och var liksom han σκηνοποιός. Ifrån Corinth följde han med14

ἀ χυοιiω

\ Ιλεςανάρινυς

Paulus till Ephesus och var der, när Paulus skref sitt första bref till Corinthierne; men då Paulus (59) från Corinth skref till Romarne, var han åter i Rom, der den christna församlingen hade lians hus till samlingsställe. Enligt 2 Tim. 4: 19 måste Aqvila (efter år 62) hafvit åter lemnat Rom och begifvit sig till Ephesus. Hans öfriga öden äro obekanta. ἀχυρόω, ω a a. (a 1, χυρόω) göra ogiltig, afskaffa,

upphäfva Mt. 15: 6 al. ἀχωλότως, adv. (αχώλυτός, obehindrad af a. 1, χω-

λόω) obehindradt, utan hinder Act. 28: 31. αχων. o'jaa, ov (qsi ἀ.έχων af à \, εχών) ofrivillig,

af tvång 1 Cor. 9: 17. * αλάβαστρο]/, ου. τό äfn -ος. ὁ och ἡ (stam oviss) alabaster, en kalkstensart, sedan en deraf arbetad dosa 1. flaska. Man sönderbröt sådana oljoflaskor, emedan öppningen var förseglad till ett tecken att innehållet var äkta. Mt. 26: 7 al.; ål. μύρου våp ο ου τζιστιχης -ολ.υτελοϋς Mc. 14: 3 en alabasterdosa med olja af oförfalskad dyrbar nardus. αλαζονεια, ας, η (följ.) skryt, prål, högfärd του βiου 1 Joh. 2: 16 lefvernets högfärd (den 3:djc af de der uppräknade hufvudsynderna, se εττιΜυμiα). skräfleri, stortalighet Jac. 4: 16. αλ,αζών, όνος, ο, η (ἀ.λη irring, ett kringirrande lefnadssätt) kringirrare, kringstrykarc, skräflare, storskrytare Rom. 1: 30, 2 Tim. 3: 2. αλαλάζω (onomatop. ord af ἀλαλά, hurra, härskri) hurra, upphäfva ett härskri; i allin, skria, tjuta Mc. 5: 38, larma, skrälla 1 Cor. 13: 1. ἀλ.ἀλητος, ov (a 1, λαiητός adj. vble af λαλέω) outtalad, outsäglig; στεναγμό\ al. Rom. 8: 26 suckar, hks betydelse inga ord förmå uttrycka. ἀλαλος, ov (o. 1, λα λ ἐ oj) icke talande, mållös, stum Mt. 7: 37 al. ,· anm. ofta förblandas dämonen med den af honom besatte. ἀλας. ατος. τό (ἀλς. ὁ) sal, salt, Mt. 5: 13 al., το ἀ.λα.ς της γης 1. c. jordens salt (bilden tagen af saltets bibehållande ocli skyddande egenskap emot förruttnelse); äfn fm ur l. vishet, klokhet ἀλ.α,τι ηρτυμένος Col. 4: 6 se ἀρτύω; anm. saltet i Palæstina var icke, ss. vårt, kokt 1. uppgräfdt utan af bituminös art, hfre det lättare förlorade sin egenskap att krydda (ἐρ,ωραiνετο). αλεiψω, φα. (trol. af a. 2 och λiττος. τό lett, olja. talg) smörja, bestryka (se χρiω) Mt. 6: 17 al.; med. smörja 1. insmörja sig; smörjningen med olja Mc. 6: 13 är blott att anse ss. symbol till sj.

helningsakten, för att neml. derigenom väcka förtroende hos den sjuke; men annars äfn ss. ett naturligt medel, likt förberedde lidandet vid den undergåfva, s. de förste christne fått sig anförtrodd Jac. 5: 14 (på likt ställe den Catholska Kyrkan hufvudsakligen, ehuru orätt, grundat sitt 7:de sacrament »den sista smörjeisen»; men häraf qvarstår dock en uppfordran att till de sjuke tillkalla den i församlingen förordnade HERrans tjenare, på det han åt Honom må i bönen öfverlemna den sjuke ined hela hans lekamliga och andeliga nöd).

ἀλ.εχτοροψωνiα. ας. η (följ. <ρωνη) tuppgäll, utmärker Mc. 13: 35 3:dje nattväkten (emellan 12—3). Anm. Judarne hade, liksom Grekerne, i början blott 3 nattvakter, men, sedan de kommit under Romarne, räknade de 4, se 1. c.

ἀλέχτωρ, ορος, ὁ (à 1, λ,έχτρον liggställe, bädd af λέγω — utan bädd, sömnlös) tupp, »hane» Mt. 26: 34 al.

'Αλ.εξανδρεύς, έως, ὁ nom. gentile, Alexandrier, fr. Alexandria, 'Αλεξάνδρεια; denna stad var hufvud-och residencestad i Ægypten i Ptolomæernas tid, anlagd af Alexander clen store på en smal landtunga, som skiljer sjön Mareotis från Medelhafvet, nära ön Pharus, stor, med rymliga hamnar, välmående, vidtberöiml ss. vetenskapernas säte och talrikt befolkad (i sin mest blomstrande period med 300,000 fria invånare). Äfven ett betydligt antal Judar hade, efter Jud. statens förstöring, nedsatt sig der (de bebodde 2 qvarter af de 5, hvari staden var delad) och njöto full religionsfrihet jemte många andra förmåner; Alex. var ock medelpunkten för de Ægypt. Judarnes græcise-rande lärdom. — Bv°'°;m äst ären skall hafva hetat

ι OD

Αεινοχράτης och hafva anlagt staden i form af en macedonisk χλ.αμύς: längsutåt kusten höll den 30 stadier (i Sv. mil) i längd ocli hade på de smalaste ställen 7—8 stadiers bredd. — fkmr Act. G: 9, 18: 24.

'Αλεξανδρινός. η. ov. äfn -ινός, η. όν (se fgde) Alexandrinsk, härstammande I. kommande från Alexandria, -λο'ιον Ἀλ. Act. 27: 6. 28: 11. De .Egyptiske copvaerdicskcppen, i synn. de som förde spannmål (σιταγωγά). voro mycket stora och ståtligt bygda: de seglade vanligen dirccte (på fä dagar) till Italien, men vid ogynsam vind foro de under skygd af de Syriska ocli M. Asiatiske'Αλέξανδρος

kusterna genom Ægeiska hafvet dit; vanliga landningsplatsen var Puteoli. 'Αλέξανδρος, no, b (ἀλέςω afhålla, ἀ.νήρ) Alexander l:o) son af Cimon från Cyrene Mc. 15: 21. 2:o) en öfversteprest, s. fkmr Act. 4: 6. — Troligen är den Alex., som fkmr Act. 19: 33 samt 1 Tim. 1: 20 och 2 Tim. 4: 14 (kopparsmeden) densamme som N:o 1. På första stället Act 19: 33 står visserligen, att han var Jude, men detta var pö-blens omdöme; att han var Judechristen bevisas åter deraf, att Judarne sköto fram honom, på det han skulle blifva ett offer för pöblens raseri. Härmed må nu vara huru som helst, så mycket är åtminstone visst, att Alex. Act. 19: 33, 1 Tim. 1: 20 och 2 Tim. 4: 14 är samma person. ἀλευρο v, ου, τό (ἀλέω mala) mjöl i synn. fint, hvet-

mjöl Mt. 13: 33, Lc. 13: 21. αλήθεια, ας, ή (αληθής) sanning, sannfärdighet, uppriktighet, verklighet, verkliga förhållandet; i N. Test. åtskiljes en^3:faldig ἀλ. l:o) den logiska 1. formella sanningen = ordens 1. tankarnes öfverensstämmelse med sj. saken. 2:o) den metaphy-siska 1. materiella = öfverensstämmelsen af ett tings egenskaper med dess väsende, a) Christus b) hans gudomliga lära. 3:o) den ethiska — tänkesättens öfverensstämmelse med den gudomliga lagen = helgelse, som uppenbarar sig i gerningar. Att nu uppräkna alla ställen i N. T., der ordet fkmr i ena 1. andra betydelsen, skulle både vara vanskligt och alltför vidlyftigt; dock kan den allmänna anmärkningen göras, att ordet i de Apo-stol. brefven oftast fkmr under betydelsen »den Christna läran» 1. »Evangelium», ss. q α.λ1. ή χα.τ εὐσέβειαν Tit. 1: 1 den till christi, fromheten hörande sanningen = den christligt religionssanningen, Y] υπακοή της al. 1 Petr. 1: 22 lydnaden för den uppenbarade, i Evangelio uttalade sanningen; undantag finnas dock t. ex. Eph. G: 14 (der ål. måste tagas subjectift — kunskapens öfverensstämmelse med den i Evang. framställda objectiva sanning). —- Ordet fkmr med en præpos. ss. adv. t. ex. èv 1. εττ ἀΐήθεια äfn ἐπ αληθείας, inom 1. för sanningen = sanningen lik-mäktigt, i verkligheten, i sj. verket, verkligen, ν.α.τ ἀλήθειαν enligt sanningen, med rätta. — Dessutom förtjenar att märkas: τί εστίν ἀλήθεια.; Joh. 18: 38 (Pilatus, s. var öfvertygad att han hade en oskadlig svärmare framför sig, och tillika rördes af medlidande öfr hans sorgliga belägenhet,

ropade i sin sceptiska indifferentism för det öfver-sinnliga, lia, hvad är sanning?! utan att egentl, vänta ngt svar; liks. ville han säga: är ἀΐήθεια elementet i ditt konungarike, så har du byggt din thron på ngt, hvarom man hvarken vet huruvida det finnes, eller hvad det är). — Rom. 1: 18 betyder ordet undantagsvis: den naturliga kunskapen om Gud, ty det gäller hedningarne; Rom. 1: 25 Guds verklighet, den sanne Guden; — ἀλήΰεια är motsatsen mot ἀ.πά.τη och liks. den sednare Eph. 4: 22 personificerad ib. 24 εν δικαιοσύνη ----αληθείας försedd 1. utrustad med

sanningens rättskaflenshet och helighet. ἀΐηθεύω (följ.) vara sannfärdig, säga, tala sanning τινί Gal. 4: 16; bekänna sanningen Eph. 4: 15 (den Evangeliska). αληθής, ές (ἀ. 1, λήθω, λ.ανθάνω) icke dold 1. sluten (1. ock s. icke döljer 1. glömmer), öppenhjerlig, uppriktig, sanningsenlig, sann Joh. 14: 18 al.; sanningsälskande, sannfärdig Mt. 22: 16 al.; äfn sedligt sann Phil. 4: 8. αληθινός, ή, όν (fgde) tjenlig 1. böjd för sanning, sannfärdig Joh. 7: 28 al., uppriktig καρδια Hebr. 10: 22, sannskyldig, verklig, äkta ἀμπελος Joh. 15: 1 al., το ἀληθ. Lc. 16: 11 det verkliga 1. sannskyldiga = τον ἀλ. πλούτο v της βασιλείας του θεού.

ἀΐήθω, biform till ἀλέω, mala Mt. 24: 41, Lc. 17: 35; förra stället bevisar, att i synn. slafvinnor användes för att draga handqvarnar. αληθώς, adv. (af αληθής) i sanning, sannerligen, »sannfärdeliga», verkligen, i sj. verket Mt. 14: 33 al. ἀλιεύς, έως, ο (af ἀλς, ή haf 1. ἀλιος till hafvet hörande) fiskare Mt. 4: 18, Mc. 1: 16; trop. ἀλ. ανθρώπων Mt. 4: 19, Mc. 1: 17 menniskofiskare (bilden tagen i öfverensstämmelse med Evangm ss. en not Mt. 13: 47; för öfrigt anmärkes med rätta, att- i grek., liks. i latinen och andra språk, ord s. betyda fånga o. s. v. äfven

användas för att beteckna »vinna sinnen för sig 1. andra»). ἁλιεύ(ο (fgde) vara fiskare, fiska Joh. 21: 3. ἁλίζω. ισθήσομαι (ἅλς, <>) salta, strö salt; ἐν τίνι ἁλισθήσεται Mt. 5: 13 hgm skall det blifva salt = återfå sin sälta? — ἁλ. ἁλί, πυρί Mc. 9: 49

πᾶς γαρ----ἁλισθήσεται, ty hvar och en

(af dem s. blifvit fördömda till Gehenna) skall genom eld (= dgm att han kommer i Gehennas eld) saltas (till döds d. ä. bestämmas till det eviga förderfvet) och (— liksom) hvarje offer bör11! ἁλίσγτ/ϊΜ

genom salt saltas (ligm det. bestämmes till förbränning); bilden är tagen från bruket att med salt beströ offerdjuren för att dgm sprida och förstärka lågorna d. ä. påskynda förbränningen. † ἁλίσγημα, ατος. τὸ (ἁλισγέω besmitta, alexandrinskt ord) eg. det s. är besmittadt, besmittelse, befläekelse, orenande τών ε ιδώ/.oj v Act. 15: 20 afgudabesmittelser d. ä. (le genom förtöringen af liedn. offerkött ådragna besmittelser 1. orenligheter, 1. kan ἁλισγήματσ. 1. c. äfven höra till de följande genitiverne, hvilket sednare är att föredraga.

αλλά, adv. (eg. neutr. plur. af ἄλλος med förändrad accent; utmärker en olikhet, skiljaktighet, öfrgång till ngt annat, och nyttjas i ganska många fall och bemärkelser; vanliga betydelsen är) men, dock. så dock, åtminstone, deremot (efter en vilkorssats); efter negation, utan t. ex. 1 Cor. 10: 20 nej. utan (jag påstår) att; i en förnyad fråga: eller (eg. men om detta icke är förhållandet) Hebr. 3: 16 eller var det icke, innebär alltså oftast en correction: än 1. mycket mer, fastmer, snarare, ja 2 Cor. 1: 9, 7: 11 al.; betyder äfven nej t. ex. Act. 19: 2, αλί ουδέ Lc. 23: 15, 1 Cor. 3: 2 nej icke en gång, äfn ja 2 Cor. 1: 9, 1. jo Rom. 5: 14; αλλά χαί utan äfven, antingen οὐ μόνον. ss. vanligt, föregår, eller ss. Lc. 16: 21 (der det dock måste i tanken föregå), Rom. 6: 5 dock äfn; ἀλλά γε men åtminstone Lc. 24: 21, men (det har icke slagit in) åtminstone; «//' ἡ ännat än, utan; ἀλλα μεν ουν Phil. 3: 8 at sane quidem; ἀλλα χ. τ. λ. Tit. 1: 15 (eg. en brachvlogi — utan allt ondt, ty o. s. v.). ἀλλ.άσσω, άςω, ας a; αγήσομαι (ἀ. λ Jo ς) ändra, förändra, förvandla Act. 6: 14 al,; την φωνήν Gal. 4: 20 ändra tonen, tala i en annan d. ä. i en mild och stilla ton; förbyta, utbyta τι εν τινι Rom. 1: 23 ngt mot 1. med ngt (se ομοίωμα). αλλ.αχόιϊεν, adv. (ἀλλος) annorstädes ifrån Joh. 10: 1. ἀλληγορέω (ἀλλ.ος, αγορεύω tala i synn. offentligen af αγορά.) idtrycka. en annan mening än orden innehålla, uttrycka ngt 1. sig allegoriskt; pass. hafva en allegorisk betydelse Gal. 4: 24. αλληλούια, ΓΡ^^Η Halleliijah! priser 1. lo|ver Jehova, HERran! Apoc. 19: 1 ff. Här föreställas 2:ne chörer, s. svara hvarandra, den första slutar med 2:dra versen, den andra ined 3:dje, lipa församlingens och skapelsens representanter svara

ἀλογος

med »amen. Halleliijah!» ss. församlingen plägade svara föresjungaren 1. förebedjaren; sedermera uppstämmes en allmän lofehör i 6. 7 ocli 8:de verserna.

αλλ.ήλ.ων o. s. v. (ἀλλος upprepadt) hvarandra, sins emellan, ömsesidigt Mt. 24: 10 al., εις αλλ. och εν αλλ. inbördes, ἡ εν αλλ., -ίσης Rom. 1: 12 ömsesidig tro.

αλλογενής, ές (ἀλλος, γένος) alienigena, af annat slägte, annan folkstam, ntländning, »främling» Lc. 17: 18. '

αλλομαι, ήλάμψ salio, hoppa, springa Joh. 4: 14

al.; πηγή ὑδατος ἀλλομένου 1. c. springkälla. ἀλλης, η. ov alius, en annan, någon gång för ετε-ρος, alter; står än adject., än substant.; ἀλλος ἀλλο Act, 19: 32, 21: 34 alius aliud den ene ett, den andre ett annat; ἀλλος προς ἀλλον Act. 2: 12 den ene till den andre; ὁ ἀλλ.ος den andre, οι ἀλλ.οι de andre, öfrige sæpissivie. † ἀλλοτριοεπίσχοπος, ον (följ. επίσκοπος) s. har 1. tillvällat· sig en uppsigt öfver främmande ting s. icke angå honom, som blandar sig i andras ären-der, alieua curans 1 Petr. 4: 15 (medvetandet af sin högre värdighet kunde lätt förleda en Christen till ett sådant sjelfförtroende, s. måste göra honom desto förhatligare hos främmande 1. vcrlds-barn).

αλλότριος, a, ον (förhåller sig till ἀλλος. ss. alie-nus till alius) en annans, en annan tillhörig, främmande ()(ἰδιος, äfn -ημέτερος) Lc. 16: 12 al.; s. icke hör till ugns familj Mt. 17: 25. 26 d. ä. undersåtare och utländningar s. äro i landet; utländsk, fiendtlig 1. fiende Hebr. 11: 34. αλλόφυλος, ον (ἀλλος, φυλή) af främmande stam, annat

folkslag, främling, ntländning, icke jude Act. 10: 28. " ἀλλως. adv. (af ἀλλος) annorlunda, το. ἀ. ἐχοντα 1 Tim. 5: 25 (de goda verk) s. äro annorlunda beskaffade, med lika det förhåller sig annorlunda (nenil. s. icke äro πρόδηλα), ἀλοά.ο) (α/ων) tröska, uttröska; βοὺν ἀλ. ου φιμώσεις 1 Cor. 9: 9, 1 Tim. 5: 18 du skall icke sätta nosgrimma på oxen som tröskar (citat fr. Deuteron. 25: 4, s. här tages somboliskt — oxarne fingo nemligen äta af säden, s. de tröskade ut, se αλων); fkmr ock 1 Cor. 9: 10. ἀλογος, ον (« 1, λόγος) oförnuftig, oskälig 2 Petr. 2: 12, Juel. 10, orimlig Act. 25: 27.').)/j7t

ἀλόη, ης, ἡ (Π^ΠΝ 1. ηΐi?ΠΝ, härst. från Indiskan) Aloë, grek. ξυλαλὸη 1. ὁ,γάλλοχος, ett ganska dyrbart trä, som för sin starka men behagliga lukt redan af de gamle begagnades till rökelse, men äfn till inbalsamering af lik, och införskrefs från Arabien och Indien. Det gifves deraf olika sorter, som fås af olika träd. Ett på de högsta bergen i Cochinchina vildt växande, ansenligt träd, Cynometra A g all o ch a, lemnar det bästa Aloë (Calambak kalladt), hkt är mycket tungt, hartsrikt och af bitter smak. Andra sorter, hka nästan allena äro i handeln, komma af Ex-coecaria Agallocha (detta heter Garo) och af Aquillaria Malaccensis. (För öfrigt finnes äfn en ört af detta namn.) Joh. 19: 39. *

ἀλς, αλός, ὁ sal, salt = ἀλας Mc. 9: 49: ἡ, haf

(fkmr ej i N. T.). * ἀλυχός, ἡ, όν (fgde) salt, bitter; neiitr. — ἀλυχίς saltkälla Jac. 3: 12 enligt läsarten οὒτε ἀλυχὸν γλυχυ ποιήσω, ὑδωρ. * ἀλυπος, ον (ἀ 1, λύπη) sorglös 1. -fri, icke bekymrad; compar. mindre bekymrad Phil. 2: 28.

αΐυσις, εως, ἡ (trol. beslägtad med αιρέω, εἷλον, ἀλὶσχομαι fångas) fångsel, boja, band Mc. 5: 3, 4 al.; anm. vanligen, men orätt, anses ordet synonymt med ἀλυσις, trångmål, ångest af ἀλύω vara utom sig af smärta 1. glädje, vanligen det förra, af σ.λη, kringsväfvande, kringirrande, oro.

αλυσιτελής, ές (d 1, λυσιτελής se λυσιτελέω) ofördelaktig, onyttig, skadlig Hebr. 13: 17. ' Ἀλφαῖος, ου, ὁ = Κλωπάς, α, ὁ (hkt se) Alphæus 1 :o) Fader till Evangelisten Matthæus, som ock hette Levi. Mc. 2: 14. 2:o) Fader till Apostlen Jacobus den yngre, Judas och Simon och således gift med Maria, syster till JEsu moder (se dock Μαρία N:o 2) Mt. 10: 3 al.; skulle begge dessa Alpliæer vara samma person, så inses deraf lätt, hvarföre Matthæus ss. syskonbarn med Frälsaren följde hans kallelse. ἀλων, ωνος, ἡ äfn ἀλως, oj, b, ἡ (]'I2) loge; en öppen, merändels rund, fast tillstampad plats pä sjelfva åkern, hvarest man plägade uttröska (I£M"i) säden med tröskvalsar eller vältar (Ό i dragna af oxar, (se ἀλοάω) Mc. 3: 12, Lc. 3: 17. ἀ.λώπηξ, εχος, ἡ (stam oviss) räf Mt. 8: 20, Lc. 9: 58; äfn trop. om en listig, förslagen menniska Lc. 13: 32.

Keländer, ftrolc. I,«x. t. >'. T.

ἀλ.ωσις, εως, ἡ (ἀλίσχομαι, ἀλώσομαι tagas, fångas)

tagande, fångande, fångst 2 Petr. 2: 12. ἀμα, adv. samt, tillika Act. 24: 26 al., tillsamman, samt- och synnerligen Eom. 3: 12, ἀμα συν τινι 1 Thess. 4: 17 una cum quo, tillsammans 1. tillika med ngn; ss. prcepos. med dat. tillika med. jemte Mt. 13: 29, ἀμα πρωὶ Mt. 20: 1 i dagningen, gryningen. ἀμαΛής, ές (ἀ 1, μανϋ-ἀ\νω, ἐμαϋον) s. icke lärt ngt, olärd, okunnig 2 Petr. 3: 16 (emedan dem fattades insigt i den gudomliga sanningen). ' ἀμαράντινος, ον (följ.) egentl, af amaranth; sedan

= följ. 1 Petr. 5: 4. * αμάραντος, ον (ἀ 1, μαραίνω) o för vis sinlig 1 Petr. 5: 4; ὁ ἀμ. amaranth (en oförvissnelig blomma) fkmr ej i N. T. ἀμαρτάνω, ήσω oftare ήσομαι, ηχα, ησα oftare ἡμαρτον (stam ἀμάρτω, genom episka formen för aor. 2 ἠμβροτον beslägtad med ἀμείρω göra odelaktig, beröfva sin andel) blifva lottlös, utan andel, gå miste om, icke uppnå eller träffa, förfela (målet), misstaga sig, förgå sig, begå felsteg, fela, synda, försynda sig Mt. 18: 15 al.; ἀμαρτάνειν ἀμαρτιαν 1 Joh. 5: 16 begå-en synd. αμάρτημα, ατος, τὸ (fgde i perf. pass. ἡμάρτημαι) det som blifvit feladt, syndadt, synd Mc. 3: 28 al. ἀρ,αρτία, ας, ἡ (ἡμαρτον aor. 2 till ἀμαρτάνoJ) eg. lottlöshet, misstag, fel; deraf synd Mt. 3: 6 al., tillstånd af synd, syndaktighet 2 Cor. 5: 21 abstr. pro concreto (på sednare stället); τὸ σώμα της ἀμ. Eom. 6: 6 den syndens princip tillhörande kroppen, den af synden beherrskade kpn (en sådan kp har den gla mskn och dna σῶμα skall genom medkorsfästningen förstöras, tillintetgöras); emellan ἀμ.

εχειν 1 Joh. 1: 8 och ἁμ. ποιεiν 1 Joh. 3: 9 är den skillnad, att vid det förra (svaghetssynd) känner den pånyttfödde sig lidande och på ett främmande gebiet (det är som han folie i eld 1. vatten), vid det sednare (uppsåtlig synd) åter känner den opånyttfödde sig görande och liksom i sitt element (han lefver i synden som fisken i vattnet); ἁμ. προς θάνατον 1 Joh. 5: 16 synd till döds, dödssynd = syud emot den H. Ande Mt. 12: 31 (denna synd kan blott begås af dem, hka en gång kommit från döden till lifvet, alltså af omvända, troende själar och utgör icke blott en enda enstaka synd, utan ett helt

tillstånd af återfall i otro, verldskärlek och kärleks-

p

ii18 αμάρτυρος

löshet emot Gud och nästan — jfr ock Hebr. 6: 3—6, 2 Petr. 2: 20. 21). ἀ.μάρτυρος, ον (ἀ 1, μάρτυς) obevittnad, utan vittnesbörd Act. 14: 17. † αμαρτωλός, ή, όν (αμαρτία) syndaktig, syndig, Mc. 8: 38 al.; substant. syndare, synderska (i synn. in puncto sexto, otuktig) Mt. 9: 10 al.; ουχ εξ εθνών ἁμ. Gal. 2: 15 icke från hedningar (genom hednisk härkomst) syndare, (hedningarne betraktades neml. af Judarne ss. ἁμ.. och ἀδιχοι, emedan de voro ἀνομοι och ἀθεοι, och från denna nationalt-theokratiska synpunkt säger Paul. εξ εθνών ἁμ. — födda hedningar och ss. sådana syndare ss. alla hedningar äro, emedan de icke hafva 1. hålla lagen). ἀμαχος, ον (a 1, μάχη) s. icke strider, fridsam 1

Tim. 3: 3, Tit. 3: 2. ἀμάω, ησα (ἁμα) sammanfatta, samla tillhopa (en mängd sädesstrån med ena handen, för att af-hugga dem med skäran i den andra), afmeja och inberga (om säd) Jac. 5: 4. ? ἀμέθυστος, ον (a 1, μεθύσχω) eg. icke drucken, verkande mot rus, russtillande — amethist, en ädelsten genomskinlig, mest violettblå, i sexsidig chrystallform (ansågs skydda mot rus, hf namnet) Apoc. 21: 20. * ἀμελέω, ήσω, η σα (ἀ 1, μέλει) vara obekymrad, icke bry sig om, vårdslösa, försumma, underlåta τινός ngt 1 Tim. 1: 14 al., med infin. (t. r.) 2 Petr. 1: 12 (Tisch. Cocl. Sin. har μελλήσω). absol. Mt. 22: 5 (scil. τούτου), ἀμεμπτος, ον (ἀ 1, μέμψομα.ι) otadlig, oklanderlig, oförvitlig, ostrafflig Lc. 1: 6 al.; står prolept. 1 Thess. 3: 10 så att de skola vara oklanderliga 1. oförvitliga.

ἀμέμπτως, adv. (af fgde) oklanderligt, oförvitligt 1 Thess. 2: 10 (sammanfattar de begge föregde adverb., så att det utmärker det pligtenliga både emot Gud och mskr), 5: 23. αμέριμνος, ον (ἀ 1, μέριμνα) sorglös 1. -fri, obekymrad, utan bekymmer ττοιεiν τινα ἀμ. Mt. 28: 14 sätta ngn utom allt bekymmer; fkmr äfn 1 Cor. 7: 32.

αμετάθετος, ον (ἀ 1, μετατίθημι) ofli/ttbar, orubblig, oföränderlig; τὸ ἀμ. τίνος Hebr. 6: 17 det oföränderliga i ngt, äfn Hebr. 6: 18 (på det att genom 2 oföränderliga ting, neml. ordet och eden, o. s. v.).

ἀμνός

ἀμεταχίνητος, ον (ἀ 1, μεταχινέω omställa, omflytta af μετά, χινέω) orubblig, orörlig 1 Cor. 15: 58. * ἀμεταμέλητος, ον (ἀ 1, μεταμέλει se μεταμέλομαί) ej ångrad, ej att ångra σωτηρία 2 Cor. 7: 10; icke underkastad ngt tillbakatagande, oåterkallelig Rom. 11: 29. αμετανόητος, ον (ο. 1, μετανοέω) obotfärclig Rom. 2: 5. *'

ἀμετρος, ον (a 1, μέτρον) utan tal och mått, omätlig, gränslös, εις τὰ ἀμ. 2 Cor. 10: 13. 15 i det oändliga, i oändlighet, utan tal och mått. αμήν, adv. (]ÖN sanning) i sanning, sannerligen = ἀληθώς 1. επ ἀληθειας (i början af meningar, hvarvid det ofta upprepas till förstärkning) Mt. 5: 18 al., subst, ὁ αμήν Apoc. 3: 14 liks. den sannfärdige = HERran; amen, ske alltså! (i slutet af talet) Rom. 1: 25 al., 1 Cor. 14: 16 har afs. på den seden, som från Judiska synagogan öfvergick till den christna kyrkan, att åhörarne efter slutet af en offentlig bön uttryckte sin tillförsigt om bönhörelse med amen; härpå syftas äfn 2 Cor. 1: 20 genom Honom (Christus) eger amen rum d. ä. genom Christus kan till Guds löfte sägas amen; med τὸ αμήν betecknas alltså den subjectiva vissheten, trosvissheten, liks. med τὸ ναι förut den object. gifna vissheten. ἀμήτωρ, ορος, ὁ, ή, (ἀ 1, μήτηρ) utan moder, af

obekant moder Hebr. 7: 3. αμίαντος, ον (a 1, μιαίνω) obesrnittad, obefläckad

Hebr. 7: 26 al., nyttjas 1. c. metaphor. Ἀμιναδάβ, ὁ inclecl. mitt folk, Π "HJ furste)

Aminadab, Arams son Mt. 1: 4 (bis), ἀμμος, ου, ἡ sand Mt. 7: 26; bild af en oräknelig

mängd ss. Rom. 9: 27 al. ἀμνός, ου, ὁ (brukl, nomin. till genit. ἀρνός o. s. v. hkt se) lamm Joh. 1: 29. 36 al.; denna bild af oskuld (1 Petr. 1: 19) och tålamod (Act. 8: 32), lånad från Es. 53: 7, nyttjas om Christus (liks. den II. Ande förekommer under bilden af en dufva); ὁ ἀμνός του θεοῦ Joh. 1: 29. 36 är alltså JEs. Chr. som påtog sig verldens synder och ss. ett offerlamm led döden för dem; (andra mena, att man rättare tager det så, att Han renade verlden från dess förut varande befläckelse; ty offringen af ett lamm hos Judarne, s. var förebild för det rätta offerlammet, egde icke så mycket rum till försoning, till utplånande af straff, som fastmer till rening från en förut skedd befläckelse).ἀμ.οφή

ἀμοιβή, ης, η (αμειβω besl. med ni o v e o, muto, vexla, utvexla, utbyta — lika mot lika, återgälda, vedergälla) återskänk, vedergällning, ἀμ. ἀποδιδό-ναι τινὶ 1 Tim. 5: 4 lemna vedergällning åt ngn, vedergälla ngn (dgm neml. att enkorna uppfyllde sin moderliga pligt emot sina barn och barnbarn, skulle de bevisa sin tacksamhet emot sina föräldrar för deras omsorg om dem). ἀμπελος, ου, ἡ vinranka, vinstock, «vinträd» Mt. 26: 29 al.; se den herrliga målningen Joh. 15: 1 if., der JEs. jemförer sig sjelf med ett vinträd. αμπελουργός, ου, ο (fgde 1. följ., ἐργον) vingårdsarbetare, vingårdsman Lc. 13: 7. ἀμ,πελ,ὼν, ὡνος, b (ἀμπελος) ställe der vinrankor

finnas, vinberg, »vingård» Mt. 20: 1 al. Αμπλìας, ου, ο (lat., sdr. af Ἀμπλìατος) Amplias, en

christen i Eom, Rom. 16: 8. αμύνομαι, ἀ.μην (af a 4 och μύνη värn, skyddsvärn, jfr mun i o och mo en i a) värna, afvärja, afvända, försvara Act. 7: 24; anm. act. icke brukl, i N. T., der med. har samma betydelse; hvaremot med. i profangr. betyder afvärja från sig, försvara sig emot, hämnas på ngn. ἀ.μψὶ, præpos. med 3:ne casus (besl. med ἀμψω, ambo, begge och utmärker, att ngt omgifver ett annat på begge 1. ömse sidor, då deremot περὶ utmärker på alla sidor 1. rundtomkring) lat. amb-, på ömse sidor om; anm. detta ord förekommer ss. præpos. mera i Ioniska och Episka dialecten, än den Attiska, i hvars ställe περὶ begagnas. — I N. T. finnes det ej i denna egenskap, men väl i sammansättningar. αμφιβἀλλω (fgde, βἀλλω) kasta 1. lägga omkring Mc. 1: 16 (neml. fiskarne), t. r. har subst, conjug. ἀμψίβληστρον, lägga ut not. ἀ μ ψ ίβλ η στ ρ ο ν, ου, τὸ (fgde) det hvarmed man lägger omkring ngt — omkring kpn: klädnad; omkring fiskarne: nät, not Mt. 4: 18, (Mc. 1: 16). ἀ,μψιέζω (εζω sätta) || följ. Lc. 12: 28 (Tisch.). * ἀμ.ψιεννυμ.ι, εσα- εσμαι (εν ν υ μι, stamform εω sätta, taga på, ikläda) pådraga, ikläda, kläda Mt. 11:8, Lc. 7: 25; metaphor. smycka, pryda Mt. 6: 30, Lc. 12: 28.

Αμψίπολις, εως, ἡ (πόλις) Amphipolis, förut kallad εννέα οδοι (de nio vägarne), stad i O. Macedonien vid floden Strymon, som omgaf henne på båda sidor (ἀμψι, hf namnet); var en Athen, coloni och i Romarnes tid hufvudstad i Macedonia prima Act. 17: 1. *

ἀμψοδον, ου, τὸ — ἀμψοδος, ου, η (ἀμ,ψι, οδός) kringväg 1. -gata, d. ä. gata som omgifver ett qvarter; i allin, gata, väg, gång; soml. (Luther) öfversatta det med vägskäl, skiljeväg Mc. 11: 4 (väg på ömse sidor), ἀμψότερος, a, ov (compar. af ἀμψω, ambo, begge) i N. T. blott i ρ lur. beggedera, båda Mt. 9: 17 al.; τα ἀ. Eph. 2: 14 (neml. Judar och hedningar), Act. 23: 8 synes r« ἀ. besynnerligt, ty 3:ne saker nämnas förut, men de sammanfalla i 2 ka-thegorier l:o) ἀνάστασις 2:o) ἀγγελος och πνεύμα, ty πν. är logiskt underordnadt ἀγγελος (icke heller en engel, eller en ande i allmänhet). ἀμώμητος, ov (ἀ 1, μωμ-ητός tadlad, tadelvärd, adj. vble till μωμάομαι tadla), otadlad, oklanderlig (s. icke kan klandras) Pliil. 2: 15, 2 Petr. 3: 14. ἀμωμον, ου, τὸ Amomum, en Indisk krydda, cissus

vitiginea Apoc. 18: 13. * ἀμωμος, ov (à. 1, μὼμος) tadelfri, fläckfri, Hebr. 9: 14 al., oförvitlig (metaphor.) Eph. 1: 4 al.

Αμὼν, o indecl. sannfärdig) Amon, Manasses

son Mt. 1: 10 (bis), Tisch. har Ἀμὼς.

Ἀμὼς, b indecl. (V b X stark, mäktig) Amos, fkmr

Lc. 3: 25. * ἀ.ν, modaladverb, gifver satsen i allmänhet en prägel af obestämdhet, ovisshet, tvifvel, en blott förmodan 1. möjlighet; står understundom vid indicat. och imperat., men oftare vid conjunct. och optat. (och

infinitivus), likas betydelse det dels modifi-cerar, dels förstärker. Det öfversattes med: kan, kunde, skulle, nästan, rätt, tänker jag, kanske. Från conjunct. ἀ.ν — εἀν skiljer det sig derigenom, att det aldrig börjar satsen. — Sæpissime. ἀ.ν, conj. == εἀν || Joh. 1.3: 20; 20: 23. ἀνἀ, præpos. med accus. (samstam. med ἀναξ herrskare och utmärker eg. ett varande öfver, ofvan, öfverallt, utsträckning öfver rummet) på, uppå; ἀ. μέσον του σίτου Mt. 13: 25 öfverallt midt i hvetet, «. μέσον των ορίων Mc. 7: 31 (se μέσος), ἀ. μέσον του ἀδελψου αυτου 1 Cor. 6: 5 (se μέσος), ἀ. μέσον του θρόνου Apoc. 7: 17 midt i thronen; distribut, ἀ. δηνάριο ν Mt. 20: 9 hvar sin denar, ἀ. δὐο μετρψἀ.ς Joh. 2: 6 två mått hvarje, ἀ. πτέρυγας εξ Apoc. 4: 8 sex oeh sex vingar 1. sex vingar hvartdera, ἀ. δὐο två och två, bini o. s. v.; adverbialiter ἀ. εις ἑκαστος Apoc. 21: 21 hvarenda en för sig. — 1 samman-20 αναβαθμός

sättningar: upp (liögt), på, åter, tillbaka (se ava-τἰθημι).

αναβαθμός, ού. ὁ (följ.) det hvarpå man uppstiger, trappsteg Aet. 21: 35. 40 de trappsteg (den trappa), som ledde ifrån templet upp till borgen An-tonia [se Ιεροσόλυμα a)]. ἀναβαἰνω, βησομαι, β ἑβηχα, ἑβην. imperat. ἀναβα Apoe. 4: 1 (ανἀ, βαἰνω stiga) stiga 1. gå upp (från lägre orter till högre,)(χαταβαἰνω) Mt. 3: 16 al., Act. 18: 22 nyttjas det absol. om resa till Jerusalem; stiga upp i 1. på εις τὀ όρος Mt. 5: 1, Mc. 3: 13, ἑπἰ τὀ δὠμα Lc. 5: 19 på taket, επἰ δένδρον Lc. 19: 4 i ett träd, εις τὀ πλοιο ν Mt. 15: 39, Mc. 6: 51 i skeppet, επἰ την χαρδιαν τινός Act. 7: 23, 1 Cor. 2: 9 i ngns hjerta 1. sinne "'D ^V venit cui

in men t em, det rinner ngn i sinnet 1. hågen: gå upp (om frön), uppväxa Mt. 13: 7 al.; komma upp (om fiskar s. uppmetas) Mt. 17: 27; ἀ. och χαταβαἰνειν Joh. 1: 52, hvarmed menas Christi oafbrutna gemenskap med himlen. ἀναβάλλω; εβαλόμην (βάλλω) kasta uppåt i höjden; metaplwr. skjuta upp, uppskjuta, fördröja; i N. T. i med. τινἀ Act. 24: 22 a in ρ liar e qm, ajournera, uppskjuta ngns sak. αναβιβάζω, εβἰβασα (βιβάζω låta gå. föra åstad) låta uppgå 1. uppstiga, uppdraga (ur hafvet på land) Mt. 13: 48. ' ἀναβλέπω, εφα (βλέπω) se uppåt, upp Mc. 8: 24, Lc. 21: 1, εις τινα och τι på ngn 1. ngt Mt. 14: 19 al.; se åter, återfå sin syn dels ifrån att hafva varit blindfödd Joh. 9: 11, 15: 18 (få synförmåga), dels ifrån att efter födelsen hafva mistat sin syn Mt. 11: 5 al. ἀνάβλεφις. εως, η (fgde) synens återfående, synförmåga Lc. 4: 19. ἀναβοάω, η σα (βοάω) ropa upp, 1. högt, skrika till,

upphäfva ett skri Mt. 27: 46 al. αναβολή, ης, η (αναβάλλω) uppskjutande, uppskof,

dröjsmål Act. 25: 17. ἀνάγαιον. ου, τὀ (ανἀ, γη) hvad som är ofvan jord)(χατάγειος; öfra våningen i ett hus, öfverrum ~ υπερώο v likt se, matsal Mc. 14: 15, Lc. 22: 12; skrifves äfn ανώγαιον. ἀνώγεον. ανώγειο v och ἀνάγεον. ἀναγγέλλο), ελώ, ειλα; έλην (ανἀ. ἀγγέλλω) eg. återberätta. förkunna tillbaka Act. 14: 27 al.; i allmänhet berätta, förtälja, förkunna Mc. 5: 14 al..

Ί/άγυ)

göra bekant, lära, förklara τινι τι och περἰ τἰνος Joh. 4: 25 al. † ἀναγεννάω, ησα ·, ημαι (γεννάω) afia, föda på nytt

1 Petr. 1: 3. 23. ἀναγινώσχω. ἑγνωσα, ἑγνων; εγνώσθην (γινώσχω) eg. åter känna, känna igen, agnosco; noga känna, taga noga kännedom om, läsa Mt. 12: 3. 5 al.. föreläsa Lc. 4: 16 al. (denna bemärkelse fkmr oftast).

ἀναγχάζω. ασα; άσθην (ἀνάγχτη) tvinga, nödga, drifva på Mt. 14: 22 al., genom föreställningar beveka, genom exempel verka på 1. drifva till Gal. 2: 14.

ἀναγχάιος, a. ον (ἀνάγχη) tvingande, nödvändig 1 Cor. 12: 22 al.; blodsförvandt, necessarius. förtrogen Act. 10: 24; neutr. scil. εστι = ἀνάγχη εστἰν Act. 13: 46, Hebr. 8: 3; compar. ἀναγχαι-ότερος Phil. 1: 24. ἀναγχαστώς, adv. (af ἀναγχαστός tvingad, adj. uble af ἀναγχάζω) af tvång 1 Petr. 5: 2 (utmärker en verksamhet inom församlingen, som uppkommer af endast yttre driffjädrar). ἀνάγχη. ης, η (besl. med ἀγγω, ango, ängsla) an-gustiæ, ångest, trångmål, nöd, tvång, nödvändighet; ἀν. εστἰν det är tvång, nödvändigt, man nödgas, måste, äfn utan εστἰν Hebr. 9: 23, ἀν. ἑχω 1 Cor. 7: 37 jag har behof af, måste, uöd-gas; ἑς ἀνάγχτη ς 2 Cor. 9: 7, Hebr. 7: 12 at' tvång, nödvändigt, ὡς χατἀ ἀνάγχην Phil. 14 ss. af tvång (sä att det synes ss. aftvingadt); vedermöda Lc. 21: 23 al., ἑνεστώσα ἀ. 1 Cor. 7: 26 dolores Messiæ. Π1^'^ V.^n (ß. skulle föregå yttersta domen). αναγνωρἰζω; ἰσθην (γνωρἰζω) igenkänna, pass. låta igenkänna sig af, gifva sig tillkänna för ngn τινι Act. 7: 13. · ἀνάγνωσις. εως. η (ἀναγινώσχω) läsning, föreläsning Act. 13: 15, 2 Cor. 3: 14; äfn 1 Tim. 4: 13 (ueml. af den heliga skrift).

ανάγω, ηγαγον; ήχθην (ανά, άγω) 1:o) föra upp. uppåt, i höjden, uppföra Mt. 4: 1 (fr. den lägre liggande Jordan-ängden till den högre liggande Juda-öknen), äfn Lc. 2: 22. 2:o) föra uppåt sjön. i den höga sjön; pass. föras uppåt, lägga ut i öppna sjön, lyfta ankar, segla ut (vehi, ferri in al tum, ty hafvet tyckes höja sig för den som står på stranden) Lc. 8: 22 al.)(χατάγεσθαι föras nedåt, segla 1. komma i hamn (jfr àva-àvaästxv.ip.t

ά>αχαινίζut

21

βαίνω och /αναβαίνω om resor till lands). 3:o) föra upp (neml. på altaret) d. ä. frambära Bυσίαν Act, 7: 41 offer, offra, fira 1. begå en offerfest; Act. 12: 4 föra upp på den upphöjda platsen, der domarestolen stod (Joh. 19: 13), framställa ngn för folket för att offentl. öfver honom fälla dödsdomen. 4:o) åter- 1. hemföra, hkn betydelse ordet anses ega Act. 16: 34, men der kan ännu bättre den vanliga användas: föra upp (neml. från fängelset, ty fångvaktarens boning låg trol. öfver fängelset); hämta upp (ifrån de döda) Eom. 10: 7, föra upp ifrån de döda (till sig) Hebr. 13: 20. α.ναδείχνυμι och -νύω, έδειξα (δείχνυμι) tipp-, före-, franrøsa, utvisa, tillkännagifva Act. 1: 25, offentl. förklara för, utnämna Lc. 10: 1. άνάδειξις, εως, ή (fgde) uppvisande, förklarande

för; (offentl.) framträdande Lc. 1: 80. άναδέχομαι, εοεξάμην (δέχομαι) upp- 1. emot taga (neml. ss. gäst) Act. 28: 7, emottaga, undfå Hebr. 11: 17. riv ad id ω μι, έδων (δίδωμι) upp- 1. återgifva, gifva 1.

lemna ifrån sig Act. 2% 33. άναζάω, έζησα, (ζάω) lefva upp 1. åter, återvända

1 lifvet, blifva lefvande säges trop. om den förlorade sonen Lc. 15: 24. 32, och om synden Rom. 7: 9 (lefde upp, fick lif).

άναζητέω, εζήτησα (ζητέω) söka upp 1. efter Lc.

2: 44 (45), Act, 11: 25. άναζώννυμ.ΐ; εζωσάμην (ζώννυμι) gör dia. skörta upp; med. τάς όσψύας της διανοίας υμών 1 Petr. 1: 13 skörten upp på eder edert sinnes länder d. ä. hållen eder färdiga, rusten eder till i andligt afseende (bilden är tagen af dem, s. ämna vandra, springa o. s. v. hka för att vara desto mer obehindrade, uppskörta sin klädnad — detta gäller i synn. Osterländningarne med sina vida fotsida mantlar — här åsyftas den andliga beredskapen och raskheten). άναζωπυρέω (ζωπυρέω upplifva elden af ζώπυρος eldupplifvaude -ζώος lefde, πυρ- df ζώπυρον glödande kol, äfn blåsbelg) åter uppblåsa 1. upptända

2 Tim. 1: 6. *

αναβάλλω, αλον {Bάλλω blomstra, grönska) blomstra, grönska upp, åter (ss. ett träd 1. fält, som varit förvissnadt och åter slagit ut), återuppblom-strå (i välstånd), åter komma i blomstrande tillstånd Phil. 4: 10. ' άνάBεμα. ατος, τό eg. — άνάBημα. tempelskänk; redan i G. T. betyder detta ord (hvarmed LXX

öfversatta C1H t. ex. Levit, 27: 28. 29) ngt åt Gud helgadt och sål. undandraget det allmänna bruket; derföre användes ordet om allt, som på gudomlig befallning var helgadt åt död och undergång = det förbannade; men äfn en till offentlig vanära och förbannelse utställd 1. ur församlingen utstött och sål. åt förderfvet prisgifven mska — förbannad άπο του Χοΰ Rom. 9: 3 bort ifrån Chr., skild ifrån honom; àv. Ίησους 1 Cor. 12: 3 förbannad (se. εστίν) är JEsus; άν. έστω Gal. 1: 8. 9 och ήτω 1 Cor. 16: 22 så vare 1. skall han vara hemfallen åt förderfvet (neml. det eviga απώλεια).

αναθεματίζω, ισα (fgde) göra till anathema, förbanna (sc. εαυτόν) sig Mc. 14: 71, àv. εαυτόν Act. 23: 12 önska öfr sig förbannelse, άναBέματι àv. εαυτόν v. 14 högtidligen förbanna sig på att med infin., likså v. 21 (dock utan άναBέματι). άναBεωρέω (Bεωρέω) åter 1. å nyo bese, betrakta, deraf noga betrakta (med ögonen) Act. 17: 23, (med sinnet) Hebr. 13: 7. άνάBημα, ατος, τό (άνατίBημι) eg. det uppsatta. upphängda, tempelskänk, smycke, prydnad Lc. 21: 5. ·

αναίδεια, άς, ή (άναιδής oförskämd, skamlös af à 1. αιδώ ς) skamlöshet, oförskämdhet, efterhängsenhet Le. 11: 8. άναίρεσις, εως, ή (följ.) afdagatagande, mord Act. 8: 1. *

άναιρέω, ήσω. είλον och ει λα. είλατε Act. 2: 23; ειλόμην och ειλάμην, είλατο Act, 7: 21, ηρέBην (αίρέω) = toll

o 1:o) taga upp 2:o) taga

på sig 3:o) taga bort, upphäfva, afskaffa Hebr. 10: 9, rödja ur vägen, döda Mt. 2: 16 al. —

1 N. T. blott brukl, i 3:dje bemärkelsen, utom Act. 7: 21, der det betyder taga upp (eg. ett utsatt barn), antaga i barns ställe, adoptera.

αναίτιος, ον (à 1, αιτία) utan skuld, skuldlös, oskyldig Mt. 12: 5. 7. ἀναχαΒἰζω, ισα (χαΒἰζω) uppsätta, uppresa —- intrans. = med. sätta 1. resa sig upp Lc. 7: 15, Act. 9: 40.

ἀναχαινἰζω (χαινἰζω göra liv, förnya af χαινός) ät.er-förnya εις μετάνοιαν Hebr. 6: 6 återföra till bättring. (Detta ställe Hebr. 6: 4—6, liks. 10: 26. 27,

2 Petr. 2: 20. 21, 1 Joh. 5: 16 syftar pä »synd emot den H. Ande», hvarom Frälsaren sjelf talar Mt. 12: 31. 32, Mc. 3: 28. 29, Lc. 12: 10). *22 ἀναχαινόω

† uvaxaivàco (καινόζ) åter göra ny, förnya, uppfriska 2 Cor. 4: 16 (emottager beständigt ny lifskraft och energi), Col. 3: 10 (som håller på att utvecklas, nyskapas). † ἀναχαίνωσις, εως, ἡ (fgde) förnyelse, nyskapelse Kom. 12: 2, uv. αγίου πνεύματος Tit. 3: 5 den af den H. Ande verkade förnyelse (se λοῦτρον). ἀναχαλύπτω; υμμαι (καλύπτω) upptäcka, borttaga täckelset, afhölja, afslöja, blotta μή ἀν. δτι 2 Cor. 3: 14 i det det icke upptäckes (förblifr Judarne fördoldt) att; ἀναχεχαλ. προςώπω v. 18 med blottadt 1. afslöjadt ansigte (ty genom omvändelsen till Christum har vår förut hämmade andliga åskådning blifvit fri och ostörd). ανακάμπτω, ἀμφω, αμφσ. (κάμπτω) böja uppåt, tillbaka; intr. böja sig tillbaka, vända om, återvända Mt. 2: 12 al. ἀνάκειμαι (κεῖμαι) ligga uppe 1. framme, vara uppställd, framlagd till åskådande o. s. v. Mc. 5: 40 i äldre editioner; annars i N. T. ligga till bords (liks. tillbaka, tillbakalutad), accumbere men-sis, i den class. grek. χαταχεΊσθαι (hkt se) Mt. 9; 10 al., av. εν τω χόλπω τινός Joh. 13: 23 ligga i ngns sköte d. v. s. höger om ngn (utom det att det utmärker stor förtrolighet) -— se κόλπος, ἀναχεφαλαιόω (χεψαλαιόὠ) recapitulera, upprepa hufvudpunkterna, summariskt upprepa, sammanfatta Rom. 13: 9; åter sammanfatta för sig, sibi summatim recolligere Eph. 1: 10. ἀνακλίνω, ινώ, ινα; ιϋήσομαι, ιΰην (κλίνω) luta 1. böja tillbaka 1. -till, lägga ned Lc. 2: 7, låta lägga sig ned 1. taga plats (vid ett bord) Mc. 6: 39 al.; pass. lägga sig 1. ligga till bords Mt. 8: 11 al. ανακόπτω, ἐχοφα (χόπτω) slå, stöta, drifva tillbaka, hejda, hindra Gal. 5: 7; Tisch. Con. Sin. och de bättre editionerna hafva ἐνέκοφε. α,ναχράζω (κράζω) uppskrika, ropa högt, skrika till

Mc. 1: 23 al. ανακρίνω, ινα; ithjv (κρίνω) anställa en undersökning, undersöka, pröfva Act. 17: 11, μηδὲν ἀν. 1 Cor. 10: 25. 27 ingenting undersökande d. ä, utan att företaga ngn undersökning (neml. huruvida köttstycken voro offerkött 1. icke); utforska, förhöra Lc. 23: 14 al., bedömma 1 Cor. 2: 14. 15 »den andlige bedöinmer allt (som tillhör anden), men bedömmes sjelf af ingen (som icke är andlig)» al.

ἀνάκρισις, εως, ἡ (fgde) undersökning, ransakning Act. 25: 26. '

ἀναμ,ένω

ἀνακυλἰω; κεκύλισμαι (κυλἰω) vältra uppåt, tillbaka; står hos Tisch. Cod. Sin. Mc. 16: 4 i st. för ἀπα-κυλἰω. '

ανακύπτω, ἐκυφα (κύπτω) böja sig uppåt 1. tillbaka, uppresa 1. räta sig Lc. 13: 11, resa upp hufvudet (Joh. 8: 7. 10), metapli. animum ex tristitia resumere, repa sig, fatta mod Lc. 21: 28. αναλαμβάνω, ἐλα3ον; ελ.ήψθην, ελήμψθην Tisch. Mc. 16: 19, 1 Tim. 3: 16 (λαμβάνω) taga upp (från marken för att bära i procession) Act. 7: 43, lyfta upp, upptaga Mc. 16: 19 (till himlen), taga upp (i ett skepp) Act, 20: 24; taga med sig (på en resa) Act. 20: 13. 14, 23: 31, 2 Tim. 4: 11, taga på sig, bära; taga upp (vapen), taga på sig, gripa till Eph. 6: 13. 16; ἀνελ.ήμψϋη εν δόξη 1 Tim. 3: 16 han har blifvit upptagen i herrlig-heten och befinner sig der (ss. sittande på Guds högra hand).

ἀνάλημφις 1. ληφις, εως, ἡ (fgde) upptagande; säges om Frälsarens upptagande till himlen Lc. 9: 51. *

αναλίσκω, αλώσω, ήλ<ωσα; ηλώθην (ἀλἰσκομαι, s. sammanhänger med α'ιρέω genom detta verbs aor. ει.λον och betyder tagas, fångas) taga upp, använda, förbruka, förtära, göra ända på, förstöra Lc. 9: 54 al., utrota,

tillintetgöra, döda (det andliga 1. christliga lifvet) Gal. 5: 15. ἀναλ,ογια. ας, η (ἀναλογέω stå i riktigt förhållande till en sak, vara motsvarande, af ἀνάλ,ογος pro-portionerlig, af ἀ.ν o. λ,όγον efter förhållande, i proportion) riktigt förhållande, proportion; κατὰ την ἀν. της πίστεως Rom. 12: 6 enligt förhållandet af hans tro, i förhållande till hans tro (— μέ-τρον i 3 vers.). ἀναλ,ογίζομαι, ισάμην (λογίζομαι) för sig öfverräkna,

beräkna, bedömma, uppskatta Hebr. 12: 3. ἀναλος. ον (ö. 1, ἀλς ο) osaltad, osalt; γίνεσθαι ἀν.

förlora sältan Mc. 9: 50. ἀνάλυσις. εως, ἡ (följ.) eg. upplösning, förlossning, befrielse; äfn afresa, uppbrott 2 Tim. 4: 6 (om dödeu).

αναλύω, ἐλυσα (λύω) upplösa, την ἀγκυραν 1. abs. lossa ankaret 1. skeppet, lyfta ankar, afsegla; df bryta upp, begifva sig åstad Lc. 12: 36; äfn om skilsmessan från lifvet, skiljas hädan Phil. 1: 23. ἀναμάρτητος, ον (ἀ 1, ἁμαρτάνω) s. icke har syndat, synd- 1. skuldfri, oskyldig Joh. 8: 7. * αναμένω (μένω) vänta på, invänta, afbida 1 Thess. 1: 10. 'ἀνα/Aiμνησχω

ἀναμιμνήσκω, μνήσω; εμνήσθην (μιμνήσκω) åter-påminna, återkalla i minnet, erinra τινά τι 1 Cor. 4: 17 ngn om ngt med accus. och in fin. upp- 1. förmana 2 Tim. 1: 6; med. och pass. erinra sig τι ngt 2 Cor. 7: 15, Hebr. 10: 32, Mc. 11: 21 (scil. ταύτα), Mc. 14: 72 (der likväl soml. edit. hafva του ρήματος).

ἀνάμνησις, εως, ἡ (fgde) erinran, hågkomst, åminnelse Lc. 22: 19 al. εις την ε μην ἀν. 1. c. al. till ett minne af mig 1. min död.

ἀνανεόα> (νεόω göra ny, νέος) förnya; pass. Eph. 4: 23. ^

ανανήψω, νηφα (νήψω) åter blifva nykter, komma till besinning; ἀν. èx του διαβόλου παγίδος 2 Tim. 2: 26 åter blifva nykter och räddas 1. befrias ur djefvulens snara.

Ἀνανίας, a, δ (PPJJy den Jeh. betäcker = beskyddar]JJ?; äfn rPJin Jeh. är nådig) Ananias l:o) En christen i Jerusalem, man till Sapphira. Han sålde sin egendom till församlingens bästa, men undanhöll en del af köpeskillingen, och blef för detta sitt bedrägeri strängeligen tilltalad af Petrus, hvarpå han, liksom straxt derefter hans medbrotts-liga hustru, plötsligen föll ned död Act. 5: 1 ff. 2:o) En lärjunge i Damascus, som återgaf Paulus synen och döpte honom Act. 9: 10 ff. 3:o) En öfversteprest Act. 23: 2, 24: 1.

ἀναντ'φρητος, ον (ἀ 1, αντι, ρητός adj. vble till ψημι) oemotsäglig Act. 19: 36.

αναντιρρήτως, adv. (af fgde) utan motsägelse Act. 10: 29. *

ανάξιος, ον (ἀ 1 ἀξιος) ovärdig 1 Cor. 6: 2 κριτηρίων ελαχίστων att bestiga ganska ringa domstolar.

ἀναξίως, adv. (af fgde) ovärdigt, på ett ovärdigt sätt 1 Cor. 11: 27. 29.

ἀνάπαυσις, εως, ἡ (följ.) vederqvickelse, hvila, ro Mt. 11: 29 al., äfn hviloplats Mt. 12: 43, Lc. 11: 24.

αναπαύω, παύσω, ἐπαυσα; πέπαυμαι, επαυσάμην, παήσονται Tisch. Apoc. 14: 13 för ἀναπαύσων-ται (παύω) låta ngn hvila upp 1. ut, trop. vederqvicka Mt. 11: 28 al.; pass. 2 Cor. 7: 13, Phil. 7; med. hvila upp sig 1. ut i kpsligt 1. andligt afseende Mt. 26: 45 al., επὶ τινα 1 Petr. 4: 14 (= ἐπαναπ. Lc. 10= 6) hvila öfr 1. på ngn (dermed betecknas Andens hvilande hos de trogna ss. en dem beherrskande makt, under hkn de stå).

ἀναπείθω (πείθω) öfvertala 1. -tyga, förmå, förföra,

förleda med infin. Act. 18: 13. * αναπέμπω, ἐπεμφα (πέμπω) skicka upp, bort, åstad Lc. 23: 7. 15, Act. 25: 21, tillbaka Lc. 23: 11, Phil. 11.

αναπηδάω, ησα. (πηδάω springa, hoppa, besl. med πού ς pes) springa, hoppa upp. || ἀναστὰς Mc. 10: 50. *

ανάπηρος, ον (πηρός förlamad, skadad, lidande af πάσχω) lytt, stympad, krympling, bräcklig Lc. 14: 13. 21.

ἀναπίπτω, ἐπεσον 1. ἐπεσα-, επεσάμην (πίπτω) falla lillbaka, lägga sig tillbaka, ned, till bords (hör till sednare grekiskan) Mt. 15: 35 al. αναπληρόω, ω σα.·, ώθην (πλ,ηρόω) tipp fylla a) göra full 1. fulltalig τὰς αμαρτίας 1

Thess. 2: 16 göra det för synderna bestämda måttet fulltaligt, göra syndamåttet fullt, b) h. och h. iakttaga 1. fullgöra τον νόμον Gal. 6: 2. c) intaga τόπον τινός 1 Cor. 14: 16. d) bekräfta genom utgången Mt. 13: 14. e) ersätta 1 Cor. 16: 17, ἱνα ἀν. τὸ υμών υστέρημα της προς με λειτουργίας Phil. 2: 30 på det han måtte ersätta eder brist uti hjelpsändningen till mig d. ä. på det han (genom sin närvaro) måtte lemna ersättning derför, att J icke voren med vid undsättningens öfverlemnande till mig.

αναπολόγητος, ον (a. 1, α,πολ,ογέομαι) oursäktlig,

utan ursäkt Rom. 1: 20, 2: 1. αναπτύσσω, υξα (πτύσσω) uppveckla, upprulla, uppslå, öppna; säges om upp vecklingen af en bokrulle Lc. 4: 17. * ο.νάπτω, ή φ ο.; ήψθην (ἁπτω) eg. på- 1. vid häfta, tända upp 1. på πυρὰν Act. 28: 2 ett bål, antända υλην Jac. 3: 5 en skog; pass. Lc. 12: 49 an- 1. upptändas. αναρίθμητος, ον (a. 1, αριθμητός adj. vble af ἀριθ-

μέω, räknelig) oräknelig Hebr. 11: 12. ἀνασείω (σείω) skaka upp, uppvigla Mc. 15: 11, J,c. 23: 5.

ἀνασκευάζω (σκευάζω packa) åter packa in, flytta, bortskaffa, borttaga, nedrifva, förstöra, förderfva Act. 15: 24. · 1 ἀνασπάω, σπά,σω·, εσπά,σθην (σπάω) draga upp

Lc. 14: 5, Act. 11: 10. ὀ.νάστασις, εως, ή (ἀνίστημι) eg. uppstående, uppståndelse från ett fall Lc. 2: 34, från de döda εκ νεκρών Lc. 20: 35 al., i synn. de frommas och rättfärdigas till ett evigt lif Lc. 14: 14; Chr.24 ἀΐαστατήα

kallar sig sjelf så Joh. 11: 25 ss. den der uppväcker alla från de döda: »jag är uppståndelsen och lifvet» (han är sj. lifvet och, så vida lifvet segrar i striden öfver döden, är han ock uppståndelsen); ἀ.ν. η πρώτη Apoc. 20: 5. 6 den första uppståndelsen (JEsu blodvittnens och trognaste anhängares till deltagande i det 1000-åriga riket — den andra uppståndelsen fkmr Apoc. 20: 12. 13). † ἀναστατόω. ω σα. (ανάστατος uppstånden, uppskrämd, i uppror) = ἀνάστατον ποιώ Act. 17: 6 al. bringa i uppror, uppvigla. ἀνασταυρόω (σταυρόω) åter 1. ånyo korsfasta εαυτοί ς τον 'nov του Θεου Hebr. 6: 6 sig sjelfvom d. ä. till sin egen skada, sitt eget förderf (dat. incommodi), 1. hvad på dem beror (d. ä. till sinnelaget likna dem, som ropade: korkfäst! korsfäst!). ' αναστενάζω, αξα (στενάζω) sucka upp, djupt, högt,

höja en djup suck Mc. 8: 12. αναστρέψω, εφ ω. εφα·, ε στ ρ άψη ν (στρίψω) vända upp (och ned), slå omkull Joh. 2: 15, vända tillbaka neml. εαυτόν, alltså skenbart inträns, vända åter, tillbaka, om Act. 5: 22, 15: 16; med. och pass. vända sig om, omkring (på ett ställe), vistas, uppehålla sig, versari Mt. 17: 22, 2 Cor. 1: 12, befinna sig οὑτως Hebr. 10: 33 i sådant läge, bete 1. förhålla sig 1 Tim. 3: 15 al., vandra εν τινι Eph. 2: 3 (der εν οἱς betyder: ibland hka, neml. olydnadens barn), τον της παροιν.'ιας χρόνον 1 Petr. 1: 17 vandren eder främlingsskaps tid (se παροιχιὰ). αναστροφή, ης, ή (fgde) eg. ömvändning, vistande, vistelse, »umgängelse», lefnadssätt, vandel Gal. 1: 13 al.; plur. 2 Petr. 3: 11 (äfvens. εὐσεβειας) brukas för att utmärka dessa styckeu i olika riktningar.

ἀνατάσσοραι, εταςάρην (τάσσω) uppsätta Lc. 1:1.

anordna, rangera. ανατέλλω, τέταλχα, ἑτειλ,α (τέλλ.ω bringa till målet τέλος — τ ε λ. ἐ oj) låta framträda 1. uppgå Mt. 5: 45, annars inträns, uppgå om sol, stjernor Mt. 4: 16 aläfn om HEllren Hebr. 7: 14 exorior, härstamma.

ανατιϋημί; ε il· ἐμη ν (τ'ώηρ.ι) upp-, pä-, åter-, tillbaka-sätta; i N. T. i med. uppsätta 1. -gifva, framlägga, berätta Act. 25: 14, Gal. 2: 2. ἀνατολη, ης, η (ἀνατέλ,λω) uppgång, i synn. solens, Apoc. 7: 2, 16: 12 (plur.), hind betecknas det väderstreck, der solen går upp = öster, annars utan ηλιου (vanl. i plur.) Ms. 8: 11 al., απ o av.

Wvdpéaz

Apoc. 21: 13 öster ifrån, i öster; Osterland Mt. 2: 1. 2. 9 (sing. och plur.); metaphor. -Christus, ss. verldens ljus, då ἀνατολ.η — ανατέλλων abstr. pro concreto Lc. 1: 78. ἀνατρέπω (τρέπιο) vända upp, kasta öfrända, förstöra, tillintetgöra 2 Tim. 2: 18, Tit. 1: 11. ανατρέψω·, τέϋραρ.μαι, εϊ)ρεφάρ.ην. ετράψην (τρέψω) uppföda, uppfostra Act. 7: 20 (d. ἀναψαίνω ; εψάνην (ψαίνω) upplysa, uppdaga, uppenbara; pass. blifva uppenbar, synlig, visa sig, fram-1. inträda Lc. 19: 11; αναφαίνομαι π jag uppenbaras ngt, man visar mig ngt Act. 21: 3. ἀναψέρω, ηνεγχα. ηνεγχον (ψέρω) uppbära, uppföra, taga med sig; om ofler: bära 1. föra upp på altaret, frambära, offra, ἀνενέγχαι

θυσίας χ. τ. λ.. 1 Petr. 2: 5 till att frambära offer, Jac. 2: 21 föra upp ἐπι ὑυσιαστηριυν, ἁ,νενέγχας εαυτὸν Hebr. 7: 27 då han frambar sig sj. (neml. till ofler) d. ä. offrade sig sjelf, 1 Petr. 2: 24 cv »han s. sjelf (ss. offer) bar våra synder, i det han tog dem på sin kropp på korset» = han s. sjelf led på korset för våra synder; df lida, fördraga, bära τὰς αμαρτίας τινὸς 1 Petr. 2: 24, Hebr. 9: 28 försona ngns synder dgm att man sjelf ss. ofler lider straffet för dem. ἀναφωνέω, ησα (φωνέω) ropa upp, högt, till Lc. 1: 42. 4

ἰνάγυσις, εως, η (ἀναχέω utgjuta at' ανὰ, χέω gjuta) iitgjutning, der vatten ut gjutes och stadnar, sentina, pöl, puss, gyttja, dy, trop. àv. της ασωτίας 1 Petr. 4: 4 liderlighetens dy. ἀναχωρέω, ησα (χωρέω) vika, vända, draga sig

tillbaka, undan, aflägsna sig Mt. 2: 12 pluries. ἀνάφυςις, εως, η (följ.) eg. påblåsning, svalka, npp-

1. förfriskning, vederqvickelse Act. 3: 19. ἀναφύχω, ἐφυξα (φὺχω) blåsa på, afkyla, svalka, vederqvicka (med alla slags kärleksbevisningar) 2 Tim. 1: 16.

ανδραποδιστης, ου, ὁ {ἀνδραποδὶζω göra 1. sälja till slaf ἀνδράποδον, af ἀνηρ och ἀποδόσΗα.ι sälja) slafsäljare, menniskotjuf 1 Tim. 1: 10. Ανδρέας, ου, ὁ (Grek.) Andreas, JEsu Apostel, Si-monis Petri broder Mt. 4: 18 al., frän staden Bethsaida Joh. 1: 45, förut Johannis Döparens lärjunge Joh. 1: 39; enl. Joh. 1: 35 fl", inträdde han före sin broder, enl. Mt. 4: 18 fl'. Mc. 1: 16 ff. samtidigt med honom ibland JEsu lärjungar; i apostlaförteckningarne Mt. 10: 2, Lc. 6: 13 uppföres han jemte sin broder ss. första paret,ἀνδρίζω

Mc. 3: 18 åter nämnes han efter hfdapostlarne näst före Philippus, och Act. 1: 13 näst efter Jacobus den äldre; Mc. 13: 3 nämnes han jemte de förtrognare lärjungarne Petrus, Johannes och Jacobus d. äldre. Apostlagerningarne hafva ingen ting att berätta om honom. Den äldsta traditionen låter honom predika Evangelium i Scythien, Grekland (Achaja), sednare äfn i M. Asien, Thra-cien o. s. v. Han skall hafva blifvit korsfäst i Patræ i Achaja vid ett så kalladt crux decus-sata X (signum Andreæ). ἀνδρίζω (àvi]p, ἀνδρός) göra till man, stärka, härda; med. göra sig till man, visa sig manhaftig, uppföra sig manligt 1 Cor. 16: 13. 'Ανδρόνικος, ου, δ Andronicus, en ansedd christen i Rom, Pauli slägtinge och förut hans medfånge Rom. 16: 7. * ἀνδροφὺνος, ου, δ (ἀνήρ, φόνος) mandråpare 1 Tim. 1: 9. 1

ἀνέγκλψος, ον (ἀ 1, εγκλψος adj. vble af εγκαλέω) oanklagad, oklandrad 1. -derlig, tadelfri, ostrafflig, oförvitlig, 1 Cor. 1: 8 (prolept.) så att J skolen vara ostraffliga, al. ἀνεκδιήγητος, ον (ὰ 1, εκδιηγέομαι) obeskriflig, utomordentlig, ἀν. δωρεὰ 2 Cor. 9: 15 är Evangelium.

ἀνεχλάλητος, ον (à 1, εχλαλέω) outsäglig 1 Petr. 1: 8. *

ἀνέχλειπτος, ον (ἀ. 1, εκλείπω) oaflåtlig, oupphörlig-Le. 12: 33.

ανεκτός, rj, öv adj. vble (af ἀνέχομαι) dräglig; compar. ἀνεκτότερος Mt. 10: 15 al. ἀνελεήμων, ον (ὰ 1, ελεήμων) obarmhertig Rom. 1: 31. 4

ἀνέλε ι ς, ον (ὰ 1, ελεος) obarmhertig || ἀνίλεως Jac. 2: 13. *

ἀνεμίζω (följ.) eg. påblåsa, uppröra genom vind Jac.

1: 6 (om hafsvågen, s. uppröres af vinden). ἀνεμος, ου, δ (qsi ἀεμος af ἀ.ω, ἀημι blåsa) ani-mus, anima, blåst, ande, vind Mt. 7: 25 al.; väderstreck εκ των τεσσάρων ἀνεμων Mt. 24: 31, Mc. 13: 27 ifrån de fyra väderstrecken = ifrån alla landsändar; trop. Eph. 4: 14. ἀνένδεκτος, ον (ὰ 1, ενδέχομαι) omöjlig, s. ej kan

ske A£tA17: 1. * ἀνεξερεόνψος, ον (« 1, εξερευνάω) outransaklig

Rom. 11: 33. * ἀνεξίκακος, ον (ἀνέχομαι, κακός) s. föredrager 1. tål ondt, tålig, saktmodig 2 Tim. 2: 24. * ·

ἀνεξιχνίαστος, ον (ἀ. 1, εξιχνιάζω uppspåra af ἰχνος) ouppspårhg, outforsklig Rom. 11: 33, Eph. 3: 8. ανεπαίσχυντος, ον (ὰ 1, επαίσχυντος adj. vble af επαισχύνομαι) i class. Grek. oförskämd, skamlös; men 2 Tim. 2:

15 s. icke har ngt att skämmas öfver, s. icke behöfver blygas, ostrafflig. ἀνεπίληπτος, äfn -λημπτος Tisch., ον (ἀ 1 επίλη-πτος åtkomlig af επάαμβάνω) oåtkomlig, hos hkn intet är att tadla, oförvitlig 1 Tim. 3: 2 al. ἀνέρχομαι, ή λ Ηο ν (ἐρχομαι) gå upp εις το ορος

Joh. 6: 3, till Jerusalem Gal. 1: (17). 18. ἀνεσις, εως, rj (αν'νημι) lössläppning 1. -gifning, lin-di-ing, vederqvickelse, ro, rast, frihet Act. 24: 23 al., 1. c. lemnas Paulus fri från bojorna och förvaras i libera custodia. ἀνετάζω (ἀνά, ετάζω se efter om ngt är ἐτόν — ett slags adj. vble af ειμί — verkligt, äkta, pröfva) noga utforska, undersöka, utpressa sanningen, bringa till bekännelse τινά Act. 22: 24. 29. ἀνευ, præpos. med genit., utan, förutan 1 Petr. 3: 1, 4: 9, utan att ngn är med, utan ngns vetskap Mt. 10: 29.

ἀνεύθετος, ον (ἀ. 1, εὐθετος) icke väl satt, opassande, obeqväm Act. "i-7: 12. ἀνευρισκο), εὗρον, ευραν Lc. 2: 16 (ευρίσκω) uppfinna, upptäcka, uppsöka, utleta, finna rätt 1. reda på Lc. 2: 16, Act. 21: 4. ἀνέχω (ἐχω) hålla upp, i höjden, uthålla; äfn hålla åter 1. tillbaka; i N. T. blott i med. ἀνέχομαι, ἐξομαι, εσχόμψ, imperf. med dubbelt augment ψειχόμψ (2 Cor. 11: 1. 4, men Tisch. ἀνειχό-μην), hålla sig uppe, upprätt, icke duka under, uthärda, tåla sig med, fördraga τινός Mt. 17: 17, Eph. 4: 2, Col. 3: 13, της ὑγιαιν. διδασκαλίας 2 Tim. 4: 3 (soin de finna odräglig, emedan den icke öfverensstämmer med deras begär), του λόγου Hebr. 13: 22, äfn τινί 2 Thess. 1: 4 αἰς ἀνέχε-σθε (der det är mindre lämpligt att antaga at-traction för ὠν), höra på (med tålamod) Act. 18: 14, tåligt hålla 1. stå stilla 1 Cor. 4: 12, οφε-

λον--ἀφροσύνης 2 Cor. 11: 1 måtten J ngt

litet fördraga dårskap af mig! (ironice), καλῶς ἀνείχεσθε 2 Cor. 11: 4 så läten J eder det riktigt behaga, tälten J eder riktigt med det (ironice). ἀνεψιός, ου, δ syskonbarn, cousin Col. 4: 10. * ἀνέωγα se ανοίγω.

ἀνηθον, ου, τό anethum, dill, anis Mt. 23: 23. * ἀνήκω (ηκω) komma, räcka upp, hinna till, vara tillräcklig, passande, lämplig, tillbörlig; ὡς ἀνηκεν

Col. 3: 18 ss. det var tillbörligt 1. tillkom dem i HERranom (då de blefvo cliristne), τὸ àv\rjxov Phil. 8 det tillbörliga, τα ουχ ἀνήχοντα Epli. 5: 4 hd s. är otillbörligt. ανήμερος, ον (ἀ 1, ἡμερος tam, mild, vänlig) ej tam, otamd, vild, obändig, grym 2 Tim. 3: 3. * ἀνήνεγχα, ἀνήνεγχον se ἀναψέρω. ἀνήρ, ανδρός, ὀ (samstam. med ἀρήν, ἀβρην hanne, per metathesin) man, förlofvad Mt. 1: 19, gift 1. äkta man Mt. 1: 16 al., fullväxt man (i mots. mot qvinnor och barn) Mt. 14: 21 al.; menniska Lc. 11: 31 al., någon Lc. 5: 12 al.; förenas med subst. ss. προφήτης, φονεὺς liks. man ville säga: en man s. var 1. är en prophet, mördare o. s. v.: i plur. honoris caussa med nom. propr. ss. 'Αθηναίοι, Γαλιλαιοι, Ιουδαιοι, Νινευῖται χ. τ. λ. ἀνθίστημι, ἀνθέστηχα, ἀντέστην; ἀντεστάμην (αντι, "στημι) ställa emot; med. och inträns, tempora ställa sig 1. stå emot τινί Mt. 5: 39 al., Eph. 6: 13 (dämonernas anfall). a.v tf o ρ. ο λαγέ ο μ a. c (α.ντί, ὁμολογέω) å sin sida säga detsamma, bekänna, tillstå, lofva, prisa, tacka Lc. 2: 38. *

ἀνθος, εος, τὸ (sannol. af ἀνά, ἀνω-, alltså) eg. det uppgående, telning, blomma, blomster Jac. 1: 10. 11, 1 Petr. 1: 24. ἀνθραχιά, ἀς, ἡ (följ.) kolhög, koleld Joh. 18: 18, 21: 9.

ἀνθραξ, α.χος, ὀ kol; ανϋραχες πυρός eld- 1. glödande kol Rom. 12: 20 samla glödande kol på ngns hufvud (bilden lånad från Proverb. 25: 21. 22) vill säga: bereda ngn smärtsam ånger — eller göra, att ngn likaså fort vill bortlägga sin fiendskap, som taga brinnande kol från hufvudet. † ἀνθρωπάρεσχος, ον (ἀνθρωπος, ἀρέσχω) men-niskobehaglig, s. söker att behaga mskr, fikar efter mskrs bifall Eph. 6: 6, Col. 3: 22. ἀνθρώπινος, η, ον (ἀνθρωπος) mensklig, s. härrör af mskr, öfverensstämmer med deras natur, förhållanden o. s. v. Rom. 6: 19 al., ἀνθρώπινον λέγω 1. c. menskligt yttrar, säger, talar jag (detta är väl analogt med χατ ἀνθρωπον λέγω, dock afser det förra innehållet — mskligt säger jag — det sednare åter formen, uttryckssättet — mskligt uttrycker jag mig —); afpassad efter mskga krafter 1 Cor. 10: 13. ανθρωποχτόνος, ον (följ., χτείνω, εχτονα döda) men-niskomördare, mandråpare 1 Joh. 3: 15; då djefvulen så kallas Joh. 8: 44, har man icke blott

att tänka på den lekamliga döden, utan äfn på den andliga och eviga, emedan alla 3 voro och äro en följd af synden. ἀνθρωπος, ου, ὁ, ἡ (deriveras vanligen och vackrast af ἀνω τρέπων ὡπα, sursura vertens os i mots. mot djuren — enl. Platon i Kratylos af ἀναθρῶν ?> ὁπωπε den som noga betraktar hd han sett) menniska, man, qvinna, gift man, husfader; ὁ ἁ. Mt. 4: 4 menniskan χατ εξοχήν, Messias; den svaga arma mskn Joh. 19: 5 (ecce homo); plur. folket; fkmr i N. T. med hvarjehanda attributiver: l:o) b ἐσω ἁ. den invärtes mskn d. ä. menniskans andeliga väsende = b ἐσω i) εν = b χρυπτός ἀνί)ρ. 2:o) b εξ ω den utvärtes mskn, kroppen. 3:o) b παλαιός den gamla, s. lefver i det gamla väsendet, ännu icke pånyttfödd, den förra syndigheten. 4:o) ὁ χαινός den nya, s. ss. pånyttfödd lefver i nådaståndet, det nya sinnelaget; om skillnaden från b νέος se νέος. 5:o) b ψυχιχός (själiska) naturliga mskn, s. lefver utom nåden. 6:o) b πνευματιχός den andliga, s. är upplyst af Guds ande. 7:o) b ä. της αμαρτίας — ἀντίχριστος. 8:o) b ἁ. του Θεου af Gud kallad till det Evang. embetet 1 Tim. 6: 11, men äfn i allmhet ett Guds barn 2 Tim. 3: 17. 9:o) b υιός του ἁ. menniskones Son (efter Dan. 7: 13, ss. HERren sjelf kallar sig i synn. för att beteckna sin mskga natur). 10:o) b πρώτος ἁ. = Ädam, b δεύτερος = Chri-stus; χατά 1. χατ ἀνθρωπον λαλεῖν 1. λέγειν tala efter msklig måttstock, »på menniskovis», efter menniskors vanliga föreställningssätt, ss. mskr pläga tala 1. dömma; χατ ἀνθρ. περιπατεὶν 1 Cor. 3: 3 vandra på (vanligt) mskovis (= χατά σάρχα); χατ ἀνθρωπον 1 Cor. 15: 32 på (vanligt) mskovis, efter mskosätt, i vanligt mskointresse(för att vinna ära, belöning o. s. v.) mskomessig Gal. 1: 11 (om Evangelium sådant det skulle vara, om det vore mskoverk); ἀνθρωποι 1 Cor. 3: 4 vanliga menniskor (eller kan man förstå under σαρ-χιχοί); ἀνθρωπος 1 Cor. 4: 1 al. är (per liebrais-mum) — det obestämda pronomen: man (liksom ἀνήρ).

ἀνθυπατεὺω (följ.) vara proconsul Act. 18: 12. ' ανθύπατος, ου, b (ἀνθ' ὁπάτου, i st. för den öfverste 1. högste, pro consule) proconsul Act. 13: 7. 8. 12, 19: 38; så kallades de högsta styresmännen i de consulariska provinserna. ἀνίημι, ἀνήν, ἀνέθην (ἀνά, ἵημι sända, kasta, släp-ἀνίλεως

pa) kasta 1. sända uppåt, tillbaka; släppa lös, remitto, lossa, lösa Act. 16: 26, 27: 40; släppa efter, under- 1. uraktlåta, låta fara 1. vara Epli. 6: 9, icke fråga efter 1. bry sig om, vårdslösa, försumma, vara likgiltig emot ngn τινά Hebr. 13: 5. ἀνίλεως, ων (ἁ 1, ἱλεως) oblidkad, onådig, obarmhertig Jac. 2: 13 (hfr Tis ch. Cod. Sin. har u.v ἐλεος). 3

ἀνιπτος, ον (ἁ 1, νίπτω) otvagen Mt. 15: 20 al. ἀνίστημι, αναστήσω, ἀνέστησα, ἀνέστην, imperat. ανάστα Act. 12: 7, Eph. 5: 14; ἀναστήσομαι (ανά, "στημι) uppställa, ställa på fötterna, göra stående, uppresa (en s., ligger) Act. 9: 41, uppväcka (ifrån de döda) Joh. 6: 39 aluppväcka säd åt ngn σπέρμα τινί Mt. 22: 24 skaffa ngn efterkde 1. afkomma (se Deuter. 25: 5 om Levirats-äktenskap); framställa, låta framträda ss. Act. (2: 30) 3: 22. 26 al.; med. och inträns, tempora uppresa sig, uppstå Mt. 9: 9 al., εκ νεκρών (Mt. 17: 9) Joh. 20: 9, äfn i andelig mening Eph. 5: 14; Rom. 15: 12 med infin., till att. 'Ἄννα, ης, ἡ (jJH förbarma sig öfver, vara nådig) Anna, en propbetissa, Phanuels dotter af Assers stam Lc. 2: 36. "Αννας, a, ὁ (se fgde) Annas 1. Hannas, öfverste-prest tillsatt af Quirinius (se Iιυρήνιος), men afsatt af Valerius Gratus, procurator öfver Judæen; sedermera voro Ismael Pliabæi son och Eleazar Hannas' son och en Simeon öfverstepresten hvarefter pontificatet öfvergick till Kaiphas, Hannas' måg, s. beklädde detta embete från år 25 till 36 e. Chr. — Hannas bibehöll ändock titeln, ss. i allmht de s. varit öfverstepresten men här (Lc. 3: 2) i synnerhet för sitt personliga anseende och sitt slägtförhållande till Kaiphas; fkmr äfn Joh. 18: 13 al.

ανόητος, ον (a. 1, νοέω) oförståndig Lc. 24: 25 al Tit. 3: 3 (neml. i afs. på gudomliga ting) — äfn ovis, dåraktig.' ἀνοια, ας, ἡ (ἁ 1, νους) oförstånd, vanvett, raseri

Lc. 6: 11, 2 Tim. 3: 9. ἀνοίγω, οίξω, ἐωγα, ἐωξα äfn ἠνοιξα; ἀνοιγήσο-μαι, ανέίργμαι och ἠνέωγμαι, ἀνεώχβην och ἠνοί-χ&ην, ἠνοίγην Mc. 7: 35, Act. 12: 10, ἀνοιγώ-σιν Mt. 20: 33 (ανά, οἴγω 1. οἴγνυμι öppna) öppna, upplåta τους θησαυρούς Mt. 2: 11, την ὑύραν i egentl, mening Act. 5: 19 al., i metaph. πίστεως τινι Act. 14: 27 öppna trons dörr för ngn d. ä. bereda ngn tillfälle att komma till tron

på Christum, äfn Col. 4: 3; το στόμα, το βφλίον, τους δψ^αλμούς; med. och ρ. 2 öppna sig, stå öppen; pass. öppnas; ὑ-ὑρα ἀνέωγεν 1 Cor. 16: 9 (jfr 2 Cor. 2: 12, Col. 4: 3) betecknar en verksamhet, hvartill tillfälle blifvit

ngn gifvet. ἀνοικοδομέω, ήσω (ανά, οικοδομέω) återuppbygga Act. 15: 16. *

ἀνοιςις, εως, ἡ (ἀνοίγο)) öppnande; "να μοι--

μου Eph. 6: 19 på det mig måtte varda gifvet tal vid min muns öppnande d. ä. på det Gud måtte förläna mig hvad jag tala skall, då jag öppnar min mun. ανομια, ας, ἡ (följ.) olaglighet, laglöshet, orätt, orättfärdighet 2 Cor. 6: 14 al., öfverträdelse Rom. 4: 7, Hebr. 8: 12, synd, gudlöshet, οι εργαζό-μ,ενοι 1. ποιοῦντες την ἀν. ill- 1. ogerningsmän Mt. 7: 23 al. ἀνομος, ον (ἀ 1, νόμος) laglös, lagstridig, förbrytare, »ogerningsmän», gudlös Mc. 15: 28 al., hedning Act. 2: 23 al,, ἀν. Θεοῦ (andra Θεώ) 1 Cor. 9: 21 utan lagligt beroende af Gud. ἀνόμως, adv. (af fgde) utan 1. utanför (den Mos.) lagen, utan att hafva haft denna lag (till rättesnöre för sina handlingar) Rom. 2: 12 (bis). ἀνορ$όω, ώσω, οj σα.; ώ$ην (ανά, όρΜόω räta af όρϋός) upprätta 1. -resa Hebr. 12: 12, äfn återupprätta Act. 15: 16; pass. uppresa sig, blifva åter rak Lc. 13: 13. ανόσιος, ον (à 1, δσιος) ohelig (för hvilken ingen ting är heligt), oren, gudlös 1 Tim. 1: 9, 2 Tim. 3: 2.

ανοχή, ης, ἡ (ανέχω) återhåll, fördragsamhet, tålamod Rom. 2: 4, 3: 26 (om Gud, i det han fördrager, tålar sig med syndare) uppskof, anstånd — orden εν τη ἀν. του Θεοῦ Rom. 3: 26 innehålla grunden till Hans πάρεσις och böra hänföras till detta ord.

ἀνταγωνίζομαι (αγωνίζομαι) kämpa emot, προς την ἁμαρτιαν Hebr. 12: 4 i eder motkamp emot synden. *

αντάλλαγμα, ατος, τό (ο.νταλλΛσσω utbyta o. s. v. af αντι och ἀλλάσσω) det utbytta, vederlag, varubyte, utbyte, vedergällning, utlösning, lösepenning Mt. 16: 26, Mc. 8: 37. † ἀνταναπληρόω (ἀναπληρόω) uppfylla i stället, igen, å sin sida, deremot svarande; ἀντ αν. τα. υστερήματα — ----σαρκί μου Col. 1: 24 jag uppfyller

å min sida på mitt kött de ännu felande stycken af Christi lidanden d. ä. jag håller på att på min28 ἀνταποδίδωμι

kropp fullända de mig ss. apostel beskärda Christi lidanden (efter idéen af κοινωνεὶν τοις του Χου παθημσ.σιν — den samma kalk som Chr. druckit, det samma dop hvarmed han blifvit döpt, ty Chri-stus lider ännu i sina lemmar) motsvarande de ännu felande stycken derutaf. 1 ανταποδιδω μι, δώσω, έδων; δοθήσομαι {αποδίδω μι) gifva ifrån sig i stället, återgifva, löna igen, vedergälla Lc. 14: 14 al., ἀντ. εὐχαριστιαν 1 Thess. 3: 9 till vedergällning fram- 1. hembära tacksägelse.

τ ἀνταπόδομα, ατος, τό (fgde) vedergällning Lc.

14: 12, Rom. 11: 9. ἀνταπόδοσις, εως, η — fgde; ἀντ. της κληρονομιάς Col. 3: 24 (genit. appositionis) s. består i (det Messianska) arfvet. † ανταποκρίνομαι, εκρίθη ν (αποκρίνομαι) svara å sin sida 1. igen Lc. 14: 6; säga emot, träta τινι Rom. 9: 20. ἀντεὶπον, aor. 2 till αντιλέγω.

ἀντέχω (εχω) hålla emot, igen, ut, uthärda, stå emot, hålla stånd; i N. T. endast i med. αντέχομαι, ἀνθέξομαι, τινός liks. hålla emot ngn s. faller, understödja, vårda sig om, åtaga sig τινός 1 Thess. 5: 14; hålla sig fast vid, fasthålla sig vid τινός Tit. 1: 9, sluta sig till, adhærere cui Mt. 6: 24, Lc. 16: 13. αντί, præpos. med genit. (besl. med αντιο ς midt emot, motsatt) ante, midtemot 1. -för (inskränktare än πρό, emedan ἀντί utmärker, att ansigtet är vändt emot föremålet) i stället för med subst. 1. infin. t. ex. ἀ.. του λέγειν υμάς Jac. 4: 15 i stället för att J sägen 1. säden; i ersättning, till vedergällning dfre att ἀνθ' ὠν 2 Thess. 2: 20, äfn för det 1. derföre att, derföre 1. hvarföre Lc. 12: 3; αντί τούτου Eph. 5: 31 derföre; för 1. för skull ἀντί της προκειμένης αὐτω χαράς Hebr. 12: 2 för den honom föreliggande glädjens skull (glädjen var alltså den segerlön, hrför han kämpade), äfn Hebr. 12: 16 al.; χάρις ἀντί χάριτος Joh. 1: 16 (se χάρις), ἀντιβάλλω (βάλλω) eg. kasta emot, t rop. λόγους ordkasta 1. -vexla, utbyta ord, hafva samtal πρός τινα Lc. 24: 17 med ngn. * ἀντιδιατίθημι (διατίθημι) med. sätta sig emot; part.

2 Tim. 2: 25 motståndare — ἀντιλέγοντες. αντίδικος, ον (ἀντί, δίκη) ὁ vedersakare, motståndare inför rätta, mot- 1. vederpart Mt. 5: 25 al.; nyttjas om djefvulen 1 Petr. 5: 8.

ἀντιμισ&ια

ἀντίθεσις, εως, η (ἀντιτίθημι sätta emot) motsats,

motstånd, ordstridighet 1 Tim. 6: 20. ἀντικαθίστημι, ἀντεκατέστην, alii αντικατέστην (κα-θίστημι) ställa emot;

aor. 2 ställa sig emot, stå emot, göra motstånd Hebr. 12: 4. * ἀ.ντιχαλέω, εσα (χαλέω) bjuda i stället, igen, tillbaka Lc. 14: 12. ' ἀντίχειμαι (κείμαι) ligga 1. stå emot τινι Gal. 5: 17, 1 Tim. 1: 10; part. motståndare, vedersakare Lc. 13: 17 al., 2 Thess. 2: 4 — αντίχριστος (tv Christi motståndare är förtappeisens son förnämligast).

ἀντικρὺ 1. -ὺς (deriv. oviss) midt 1. gentemot med

genit. Act. 20: 15. ' ἀντάαμβὰνω, vanl. och i N. T. med. — λαμβὰνομαι (ληφομαί), ελαβὸμην (λαμβὰνω) med genit. taga 1. hålla emot, understödja, åtaga sig (= αντέχω) τινὸς ngn Lc. 1: 54, Act. 20: 35, taga 1. få del i 1. af ngt, emottaga, undfå της ευεργεσίας 1 Tim. 6: 2 (slafvarnes) goda tjenst. αντιλέγω, ἀντεἰπον (λέγω) tala emot, motsäga Act. 13: 45 al., neka (med en negation och infin.) Lc. 20: 27 förklara sig emot τινι Joh. 19: 12 (han protesterar emot kejserl. myndigheten, i det han gifver sig sjelf ut för Konung); part. gens varig, genstörtig Rom. 10: 21, Tit. 2: 9; pass. motsägas, röna motsägelse, bestridas εις σημείον ἀντι-λεγὸμενον Lc. 2: 34 (så säges Frälsaren blifva — ngt betydelsefullt underbart, s. röner motsägelse). ἀντίλημφις, εως, η |! följ. hos Tisch. ἀντίληφις, εως, η (ἀντ(λαμβὰνω) understöd, bistånd, hjelplemniug, 1 Cor. 12: 28 tages naturligast om diaconbefattning, neml. vården om fattiga och sjuka. **

ἀντιλογὶα, ας, η (αντιλέγω) motsägelse, Hebr. 7: 7, tvist Hebr. 6: 16, motstånd, gensträfvighet Hebr. 12: 3, uppror Jud. 11 (se Κορέ). ἀντιλοιδορέω (λ,οιδορέω) skymfa, vanära emot, igen,

tillbaka 1 Pet. 2: 23. * † ἀντίλυτρον, ου, τὸ (λύτρον) motsvarande lösen, vederlag — αντάλλαγμα, lösepeniiing 1 Tim. 2:6.' ἀντιμετρέω; μετρηθησομαι (μετρέω) mäta emot 1.

å sin sida, igen, tillbaka, vedergälla Lc. 6: 38. † αντιμισθία, ας. η (μισθὸς) den (handlingarne) motsvarande lönen, vedergällning, της πλὰνης Rom. 1: 27 (härmed menas den skildrade vällusten sjelf, ät hkn Gud gifvit dem till pris ss. vedergällning för deras affall), την αὑτην ἀντ. 2 Cor. 6: 13, till lika 1. samma vedergällning.1Αντιὸχεια

'Αντιὸχεια, ας, ἡ Antiocliia 1:o) (uppkallad efter Aη-tiochus, fadren till dess grundläggare, Seleucus Ni-cator) Syriens blomstrande och starkt befolkade hufvudstad och residence för Syriska konungarne, sedermera säte för Rom. proconsulerna i Syrien; låg vid floden Orontes på en stor, vatturik och fruktbar slätt, 120 stadier = 2 Sv. mil från hafvet och 40 stadier = | mil från Antigonia; bestod af 4 efter hand uppbyggda och befästade delar (lifre hon kallades τετρὰπολις) och hade stort omfång. Konster och vetenskaper blomstrade der. I grannskapet låg lunden Daphne, hfre hon ock kallades Antiocliia Epidaphnes 1. ἡ επὶ Δὰφνης. Tidigt bildade sig här en christen församling af Judar och hedningar (i synn. de sednare, hfre hon ock ansågs ss. medelpunkt 1. moderkyrka för hedningchristna, liks. Jerusalem var det för Judchristna). Här uppkom först benämningen Χριστιανὸς Act. 11: 26, och härifrån företog Paulus sina missionsresor Act. 11: 9. 26- 2:o) i Pisidien, Ἀντ. της Πισιδίας 1. bestämdare ἡ προς τη Πισιδία, låg på berget Taurus, öster om Apol-lonia och var likaledes uppbyggd af Seleucus Ni-cator, under Augustus upphöjd till Romersk coloni. Somliga räkna den till Pamphylien, andra till Phrygien. Här lefde inånga Judar, som Antiochus den store från Syrien låtit ditföra Act. 13: 14, 14: 19. 26, 2 Tim. 3: 11. .Ιντιοχεὺς, έως, ο (fgde) Antiochener, från Antiocliia Act. 6: 5. ἀντιπαρέρχομαι, παρηλϋον (αντί, παρὰ, ἑρχομαι)

gå förbi i motsatt riktning Lc. 10: 31. 32. Ἀντίπας, a, ὁ (smdr. af Αντὶπατρος) Antipas, en för öfrigt obekant martyr i Pergamus Apoc. 2: 13. " Αντιπατρὶς, ίδος, ἡ Antipatins, stad i Palæstina 150 stad. = 2i Sv. mil från Joppe, 5f Sv. mil från Jerusalem och 3^ Sv. mil fr. Cæsarea Palæstinæ, i en fruktbar trakt på vägen emellan Jerusalem och Cæsarea. Herödes den store hade låtit uppbygga den och benämnt den efter sin fader An-tipater; förut hette den Καφαρσαβὰ, liks. den der liggande byn ännu i dag heter K far Saba. Act. 23: 31. -ἀντιπέραν 1. -pa (αντὶ, πέραν) på andra sidan midt emot, på motsatta sidan med genit. Lc. 8: 26. * ἀντιπὶπτω (πίπτω) falla emot, anfalla, raotstrida,

sträfva emot τινὶ Act. 7: 51. * ἀντιστρατεὺομαι (στρατεὺω) draga i fält, i krig, strida τινὶ emot ngn Rom. 7: 23. *

αντιτάσσω (τάσσω) ställa emot; i N. T. i med. ställa 1. sätta sig emot, opponera sig Act. 18: 6 al.; οàx ἀντ. υμϊν

Jac. 5: 6 han sätter sig icke 1. plägar icke sätta sig emot eder (J hafven alltså icke haft ngn orsak att fördömma och förfölja honom).

αντίτυπο ς, ον (τύπος) mot slående, motstående, mot-bildlig; 1 Petr. 3: 21 »hkt (neml. vatten) mot-bildligt räddar äfven oss nu genom dop» d. v. s. det ss. dop oss räddande vattnet är en motbild af syndaflodens vatten ss. förebild (τύπος) — de typiske momenterna äro l:o) samma element vid syndafloden och dopet. 2:o) vattnets förhållande till de räddade; genom syndafloden blefvo neml. de trogne skilda ifrån de otrogne, genom dopet skiljas de benådade från verlden. 3:o) få räddades från floden, få räddas genom dopet. 4:o) ss. vattnet icke i och för sig sjelf räddade Noach utan förmedelst arken, så frälsar icke dopvattnet i och för sig, utan förmedelst den rätta arken d. v. s. JEs. Chr.; το ἁ. motbild, afbild, copia till ngt τινός Hebr. 9: 24.

αντίχριστος, ου, ὁ (Χριστός) s. uppträder emot Chr. eller sätter sig i hans ställe, Christusfiende, Antichrist; härmed menas en bestämd särskild personlighet (1 Joh. 2: 18 al.), som 2 Thess. 2: 3 kallas ὁ ἀνθρωπος της αμαρτίας syndens menniska och 'ο υιος της απώλειας förtappeisens son. Redan hafva många Antichrister (Christusfiender) uppstått (1 Joh. 2: 18) ss. förebud t-ill denne särsk. Antichrist i mensklig person, likn skall framgå ur Christna Kyrkans sköte; hans ande fans redan i de första Apostol. tiderna 1 Joh. 4: 3 (s. neml. förnekar, att Chr. var kommen i köttet, var Gud och menniska i en person — ss. redan i de första christna århundraden Ebioniteme förnekade Christi sanna gudom och Doketerne hans sanna mandom) och har i alla tider funnits till i verlden; jfr θηρίο ν Apoc. 13—19 capp.

ἀντλέω, ηντληχα, ησα (ἀντλος, ὁ det i kölrummet samlade sjövattnet, äfn öskar, pump) eg. pumpa ut kölvattnet, i allm. utösa, ösa, hälla, slå ut.i, hämta Joh. 4: 7 al.; df antlare, exantlare; αντλήσατε Joh. 2: 8 häller 1. slår uti neml. en bägare (ποτήριον).

ἀντλημα, ατος, τὸ, (fgde) eg. det östa, hämtekärl, öskar, ämbar Joh. 4: 11. *

ἀντοφθαλμέω (ἀντί, δφ&αλμός) se i ögat, rakt i30 Ἀνυδρος

ansigtet; motsätta sig, trotsa — Act. 27: 15 om ett skepp, som icke kan stå emot vinden. * ἀνυδρος, ον (a. 1, ὕδωρ) vattenlös, torr, öde Mt.

12: 43 al., νεφέλαι och πηγαί (se dessa ord). ανυπόκριτος, ον (ἀ 1, υποκρίνομαι) ohycklad, oskrymtad, oförställd Rom. 12: 9 al. ἀνυπότακτος, ον (à 1, ὑπότακτος adj. vble af υποτάσσω) ej underordnad 1. underkastad, ej under-gifven τινί Hebr. 2: 8; s. ej underkastar sig, olydig, ohörsam 1 Tim. 1: 9, Tit. 1: 6. 10. ἀνω, adv. {ανὰ) uppåt Joh. 11: 41, -för, -till Joh. 2: 7, upp Hebr. 12: 15, ofvan, ofvanför; τὰ ἀνω Joh. 8: 23 = himlen ( )(τὰ κάτω — jorden), Col. 3: 1. 2 det s. är i himlen ( )(τὰ επί της γης) = den Messianska saligheten, s. ligger ss. en skatt i himlen (Mt. 6: 20) förvarad; ἡ ἀνω Ιερουσαλήμ Gal. 4: 26 det öfre, himmelska Jerusalem; ἡ ἀνω κλήσις του Θεοὐ Phil. 3: 14 den ofvan i himlen försiggångna Guds kallelse (ἀνω utmärker kallelsen ss. omedelbar och icke förmedlad genom Evangelii förkunnare). ἀνώγεον, ου, τὸ (fgde, γη) — ἀνάγαιον hkt se. ἀνωθεν, adv. (af ἀνω) om ställe: uppifrån, ofvanifrån 1. -efter, med ἀπὸ Mt. 27: 51, Mc. 15: 38, = ουρανόθεν Joh. 3: 3 al.; om tid: från början Lc. 1: 3 (fr. Johannis och JEsu födelse), Act. 26: 5; πάλιν ἀνωθεν Gal. 4: 9 återigen från början θέλετε (J viljen återigen börja på att). ἀνωτερικός, ἡ, ὀν (följ.) högre liggande, uppåt landet, öfre Act. 19: 1. * ανώτερος, a, ον (comparat. adj. af ἀνω) öfre, högre; neutrum adverbiascit högre, längre Lc. 14: 10, ofvanföre Hebr. 10: 8. ἀνωψελής, ἐς (a. 1, ὠιρελέω) onyttig, skadlig Tit.

3: 9; το ἀν. Hebr. 7: 18 onyttighet, gagnlöshet. ἀξίνη, ης, ἡ (ἀγνυμι, ἀξω bryta, krossa) yxa, bila

Mt. 3: 10, Lc. 3: 9. ἀξιος, a, ον (ἀγω, ἀξω väga) vigtig, värd, värdig τινός Mt. 3: 8 al., ἀξ. εἴμι Apoc. 16: 5 jag har förtjent det, ἀξ. ειμί τίνος jag förtjenar ngt, äfn med infin. Lc. 15: 21, ἀξ. ω παρέξη Lc. 7: 4 = dignus cui præbeas, ἀξ. προς τι Rom. 8: 18 af lika vigt, vigtighet, betydenhet med ngt 1. af vigt, betydenhet i jemförelse med; ἀξων εστι του εμε πορεὐεσθαι 1 Cor. 16: 4 det lönar mödan att jag reser, καθώς ἀξ. εστὶν 2 Thess. 1: 3 ss. det höfves, är rätt och billigt; passande, afpassad efter, lämplig καρπός ἀξιος της μετανοίας Mt. 3: 8 al. frukt, afpassad efter 1. sva-

ἀπαλλάσσω

rande mot bättringen; ἀξια ών επράξαμεν Lc. 23: 41 den förtjenta lönen för våra gerningar. ἀξιόω, ἠξίωσα; ωμαι, ωθήσομαι (fgde) bevårdiga, anse värdig τινὰ med infin. Lc. 7: 7, med genit. 2 Thess. 1: 11 al., anse 1. akta värdigt, billigt med infin. Act. 15: 38, 28: 22 äfn ss. billigt fordra, bedja, anhålla; pass. anses värd, värdig, förtjent af τινός 1 Tim. 5: 17, Hebr. 3: 3, 10: 29. ἀξίως, adv. (af ἀξιος) värdigt τινός Rom. 16: 2 al., ἀξ. τών ἀγιων 1. c. ss. det höfves helgon (d. ä. christna).

ἀόρατος, ον (ἀ 1, ορατός adj. vble af ὁράω) osynlig Rom. 1: 20 al., τὰ ἀόρ. αυτού 1. c. det osynliga hos Honom (Gud), Hans osynliga egenskaper. απαγγέλλω, ελώ, ήγγειλα; ηγγέλην (ἀγγέλλω se ἀγγελος) af- 1. in berätta, rapportera, föra tillbaka en underrättelse, lemna besked Mt. 2: 8 al.; förkunna (ngt tillkde) Mt. 12: 18 al., förtälja, berätta Mt. 8: 33 al. ἀπάγχω-, ηγξάμην (ἀγχω, ango, snöra, draga åt, qväfva) strypa; med. strypa, hänga sig Mt. 27: 5. * απαγορεύω (obrukl. i N. T. af από och αγορεύω tala) dertill hör ἀ.πειπάμην afsäga sig, visa ifrån sig 1. tillbakavisa 2 Cor. 4: 2 τὰ κρυπτὰ της αισχύνης det förborgade hos blygseln d. ä. hvad blygselu förborgar 1. icke låter komma i dagsljuset.

απάγω, ήγαγον·, ήχθην (ἀγω) föra 1. leda af, bort, hän, från rätta vägen — i allmänhet bortföra Lc. 13: 15 al.; föra bort fången, inför domstol Mt. 26: 57 al., till bestraffning 1. afrättning Lc. 23: 26 al., afrätta Act. 12: 19; ἡ οδός απάγει εις τι Mt. 7: 13. 14 vägen förer 1. leder bort till ngt. απαίδευτος, ον (a 1, παιδευτὺς, adj. vble af παιδεύω) ouppfostrad, oundervisad, okunnig, enfaldig 2 Tim. 2: 23. * ἀπαίρω; ήρθη ν (αίρω) bort- 1. fråntaga, rycka bort 1. undan, όταν ἀπαρθῆ ἀπ αυτών b νυμφίος Mt. 9: 15, Mc. 2: 20, Lc. 5: 35 när brudgummen blifvit bortryckt ifrån dem. ἀπαιτέω (αἰτέω) affordra, fordra igen 1. tillbaka Lc.

6: 30, 12: 20. ἀπαλγέω, ήλ.γηκα (ἀλγέω känna smärta af ἀλγος smärta, bekymmer, omsorg af ἀλέγω sammanlägga, samla ihop, vårda 1. bekymra sig om) dedoleo, upphöra att känna smärta, vara känslolös Eph. 4: 19 (om sedlig apathi, då man upphör att känna samvetsqval).

ἀπαλλάσσω, ήλλ.αξα-, ήλλαγμαι (ἀλλάσσω) föra frånἀτταλλοτριόω

ett ställe till ett annat, bortskaffa, aflägsna, skilja sig vid, äfn befria Hebr. 2: 15; med. aflägsna sig, komma 1. gå bort ifrån ἀπό τίνος Act. 19: 12, men äfn, jemte pass., blifva fri ifrån, qvitt en sak, slippa ifrån ἀπό τίνος Lc. 12: 58. ἀπαλλοτριόω; ηλλοτρίωμαι (ἀἴλοτριόω göra främmande af αλλότριος) göra främmande, afvända, aflägsna; i N. T. p. p. p. aflägsnad ifrån, främmande för τινός ngt Eph. 2: 12, 4: 18, absol. Col. 1: 21 aflägsnade (scil. του Θεου från Gud, utmärker läsarnes förchristliga, hedniska tillstånd). απαλός, ή, όν (ἀπτω) eg. s. häftar vid, klibbig, mjuk att vidröra, len, mör, vek, späd, saftig Mt. 24: 32, Mc. 13: 28. ἀπαντάω, αντήσω, ήντηαα (ἀντάω, möta af αντί) komma från motsatt håll, till mötes, möta τινί (Mt. 28: 9) Mc. 5: 2 aläfn draga till mötes, obviam ire (i fiendtlig afsigt) Lc. 14: 31 (der likväl Tisch. Cod. Sin. har υπαντήσαι). ἀπάντησις εως, ἡ (fgde) kommande från motsatt håll, möte; i N. T. εις ἀπάντησιν obviam, till mötes Mt. 25: (1). 6, τινί Act. 28: 15, τινός 1 Thess. 4: 17. ἀπαξ, adv. numer., en gång 2 Cor. 11: 25 al., ἀπ. του ενιαυτοῦ Hebr. 9: 7 en gång om året; en gång för alla Hebr, 9: 28, Jud. 3: 5. απαράβατος, ον (ἀ 1, παραβαίνω) icke öfverskriden, öfverträdd; act. icke förbigående 1. öfvergående, ovansklig Hebr. 7: 24. * ἀπαρασχεὐαστος, ον (ἀ 1, παρασκευάζω) oförberedd,

oberedd, icke i beredskap 2 Cor. 9: 4. * ἀπαρνέομαι, αρνήσομαι, αρνηθήσομαι, ηρνησάμην (ιἀρνέομαι) afslå, förneka, försaka Mt. 16: 24 al., (i synn. om Petr. s. förnekade att han kände till 1. stod i närmare förhållände till Christus Mt. 26: 34 al., hvarvid det fullständigt heter) Lc. 22: 34 ἀπ. μὴ ειδέναι τον Ιησοϋν neka till att han kände JEs. (en ny negation efter ett nekande verb). ἀπάρτι, adv. (ἀπ' ἀρτι) äfven skildt åt, se ἀρτι. † ἀπαρτισμός, ου, δ (απαρτίζω fullända af ἀρτίζω i dem, af ἀρτιος) fulländning, fullkomnande Lc. 14: 28. *

απαρχή, ης, ἡ (ἀρχή) frambärande och offrande af förstlingen, förstlingsgåfva, förstling Eom. 11: 16 (jfr Num. 15: 19. 21) al.; 1. c. menas Patriar-cherne, och ordet fkmr i allm. metaphor.; ἀπ. τής 'Ασίας εις Χριστόν Rom. 16: 5 Asiens förstling i afs. på Christus d. ä. den af Asiaterne, s. först omvändes till Christum jfr 1 Cor. 16: 15;

ἀπ. των χεχοιμημένων 1 Cor. 15: 20 förstlingen af de afsomnade (om Chr. i det afs. neml. att han först uppstått ifrån de döda med en förklarad lekamen); ἀπ. των χτισμάτων Jac. 1: 18 (så kallas de christna — det åt Gud

invigda förstlingsoffret af hans skapade varelser — ss. utmärkta framför alla andra). ἅπας, ἅπασα, ἅπαν (ἀ. 2, πᾶς) hel, hel och hållen, all, fullkomlig Mc. 16: 15 al.; plur. alla tillsammans (πάντες ἅμα), alla samteliga, allesammans Mt. 6: 32 al. ἀπασπάζομαι, ησπασάμην (ἀπό, ἀσπάζομαι) taga

afsked af || ἠσπασάμεθα Act. 21: 6. * ἀπατάω, (ἀ. 1, ἀπό, πάτος väg se πατέω) föra ifrån vägen, föra vilse, missleda, förleda, bedraga Eph. 5: 6 al. ἀ.πάτη, ης, ἡ (fgde) bedrägeri, svek, villfarelse Mt. 13: 22; abstr. pro concreto 2 Petr. 2: 13 det s. de på bedrägligt sätt förvärfvat. "ἀπάτωρ, ορος, 'ο, ἡ (ἀ 1, πατήρ) utan fader, af

obekant fader, om Melchisedek Hebr. 7: 3. * ἀπαυγασμα, ατος, τὸ (ἀπαυγάζω af- 1. återglänsa, utstråla af αυγάζω) det återglänsta, återglans, återsken, utstrålning της δόξης αυτοί) Hebr. 1: 3 af Hans (Fadrens) herrlighet (»så kallas Sonen, emedan Han är den från Fadrens herrlighet utgående glansen, dess fulla uppenbarelse. Liksom solen är af sig sjelf, men glansen af solen, så är Fadren af sig sjelf, men Sonen af Fadren — ss. glansen utgår af solen utan att förminskas 1. delas, likså Sonen af Fadren. Solen är före glansen, men dock tillika med glansen, så Sonen med Fadren. Solen kan icke vara utan glansen, glansen icke utan solen, så Sonen icke utan Fadren, Fadren icke utan Sonen. Solen kan man icke se utan glansen, så icke heller Fadren utan Sonen», eft. Gerlach). * ἀπεἱδον och ἀπἱδω, se αφοράω, ἀπεἱθεια, ας, ἡ (se följ.) olydnad, ohörsamhet Rom. 11: 30 al.; υιοί τής ἀπεώειας Eph. 2: 2 al. (hebr aism; ty i prof.gr. finnas väl exempel af υιοι med concreta ss. υιες Αχαιών x. τ. λ., men icke med abstracta). ἀπειθέω, ἠπείθησα (följ.) vara olydig, ohörsam, otrogen, icke tro på, vägra ngn lydnad τινί Joh. 3: 36, Act. 14: 2 al. ἀπειϋής, ες (ἀ 1, πείθομαι) olydig, ohörsam, otrogen Lc. 1: 17 al. ἀπειλέω; ἠπειλησάμην (trol. af εἲλέω; alltså) egentl.32 ἀπειλη

sammantränga, drifva i trängsel; df skrämma, hota (med hämd, vedergällning) 2 Petr. 2: 23; ἀπειλ7] ἀπ. Act. 4: 17 strängeligen 1. allvarligen hota. απειλή, ης, ἡ (se fgde) hotelse, hot Act. 4: 17 al., ἡ ἀπειλή Eph. 6: 9 det vanliga hotet 1. stränga tilltalet (s. herrarne pläga använda mot sina slafvar).

ἀπειμι (ειμί) vara ifrån, borta, frånvarande 1 Cor. 5: 3 al.

απειμι (εἱμι jag skall gå) gå bort, åstad Act. 17: 10. * ἀπειπάμην aor. 1 med. till απαγόρευα), hkt se. ἀπείραστος, ον (à. 1, πειραστός, adj. vble af πειράζω) ofrestad, s. icke frestas 1. blifvit frestad; ofrestelig, s. icke kan frestas χαχών af ondt Jac. 1: 13 (lika litet det onda kan vidlåda Gud, den fullkomligt helige, lika litet frestar Han ngn till synd, utan till bepröfning af tron — från frestelsen ss. trospröfning måste neml. skiljas den i denna frestelse liggande retelsen till det onda). ἄπειρος, ον (a 1, πεῖρα) oerfaren, okunnig τινός i ngt Hebr. 5: 13: i profangr. fkmr ordet ock i betydelsen af gränslös, oändlig af πειρας = πέρας gräns.

ἀπεχδέχομαι (εχδέχομαι) invänta, afbida Rom. 8: 19 al,; äfn inträns. 1 Petr. 3: 20 (Gud väntade neml. på deras förbättring och »gaf dem 120 års dag» Genes. 6: 3). † ἀπεχδόομαι. εςεδυσάμην (ἐχδύω) afkläda sig τι Col. 3: 9, τινά τι Col. 2: 15 (neml. deras vapenrustning).

† ἀπέχδυσις, εως, ἡ (fgde) afklädande och bortläggande Col. 2: 11 (bilden hämtad af kläder, som man tager af sig ocli lägger bort). — Anm. ἐπεχδύσει i Ti sch. edition är tryckfel. * ἀπελαύνω, ἤλιασα (ἐλαύνω) drifva ifrån 1. bort,

bortjaga Act. 18: 16. * † ἀπελεγμός, ου, ὁ (ελ,έγχω) tadel, förakt Act. 19: 27. *

απελεύθερος, ου, ὁ, ἡ (ελεύθερος, qsi από 1. ἐχ δούλου ελεύθερος) frigifven slaf 1. slafvinna, frigifven 1 Cor. 7: 22 (en Christo tillhörig frigifven, ty hans förre herre var synden 1. djefvulen). 'Απελλής, ου, 'ο Apelles, en christen i Eom, Rom. 16: 10. *

απελπίζω (ἐλπίζω) = ἀντελπίζω hoppas tillbaka 1. igen Lc. 6: 35; i profangrek. uppgifva hoppet, icke hoppas mer, förtvilla. απέναντι, adv., äfn præpos. med genit. (ἀπό, εν.

ἀ-λότης

ἀντί) i närvaro af, framför, inför Mt. 27: 24 al., midt emot 21: 2, tvärt emot Act. 17: 7. ἀπέραντος, ον (à 1, περαίνω sluta, begränsa af πέρας) obegränsad, oändlig, gränslös 1 Tim. 1: 4. ἀπερισπάστως, adv. (af απερίσπαστος, ἀ 1, περί-σπαστος kringdragen, dragen hit och dit, adj. vble af περισπάω) utan förskingring,

förströelse (sinnets), tankspriddhet (så att man icke tänker på denna verldens fåfänglighet) 1 Cor. 7: 35. ἀπερίτμητος, ον (ἀ 1, περίτμητος, adj. vble af περι-τέμνω) oomskuren τή χαρδία χαι τοις ὠσίν Act. 7: 51 oomsk. till hjertat och öronen, som icke upplåter sitt hjerta och sina öron (de inre och yttre organerne för det gudomligas insteg hos mskn), otillgänglig för det heliga, hedniskt rå. * απέρχομαι, ελ,εύσομαι, ελήλυθα, ήλθον, ήλ.θαν Mt. 22: 22, äfn 1 pers. ἀτῆλθα Act. 10: 9 (ἐρχομαι) gå ifrån 1. derifrån, tillbaka, bort, begifva sig εις 1. επι 1. πρός med accus., ἀπό τίνος Mt. 2: 22 scepissime; gå ut, utbredas, spridas (om rykte) Mt. 4: 24; gå bort, förbi, upphöra, försvinna Mc. 1: 42, Lc. 5: 13 al.; Οπίσω τινός Mc. 1: 20 gå bort efter ngn, följa ngn, εις τὰ οπίσω Joh. 18: 6 draga sig tillbaka, Joh. 6: 66 oo de gingo (ifrån honom) bort (och) tillbaka d. ä. de öfvergåfvo honom, afföllo, se vidare ὀπίσω. ἀπέχω (ἐχω) af- 1. bort hafva, bortbära d. ä. hafva fått τον μισθόν Mt. 6: 2. 5 al., πάντα Phil. 4: 18 allt (hd jag hade att fordra — jfr v. 15 om inkomst och utgift); i allmht hafva, besitta, behålla Phil. 15; intrans, vara aflägsen 1. aflägsnad από τίνος Mt. 15: 8 al.; imperson. det är nog (neml. med sömn) Mc. 14: 41; med. afhålla sig ifrån τινός 1. ἀπό τίνος Act. 15: 20. 29 al. ἀπιστέω, ἠπίστησα (ἀπιστος) vara otrogen, trolös 2 Tim. 2: 13 (bryta sitt löfte 1. sina förbindelser emot HEKran); icke tro τινι. förvägra tro Mc. 16: 11. 16 al. απιστία, ας, ἡ (följ.) otro, otrohet Mt. 13: 58 al,;

hos profanf. äfn misstroende, misstrogenhet. ἀπιστος, ον (ἀ 1, πίστις) otrogen Mt. 17: 17 = icke christen, hednisk 1 Cor. 6: 6, 7: 12, 1 Tim. 5: 8, misstrogen Joh. 20: 27, otrolig Act, 26: 8. απλούς, ή. οὐν (kske af ἀ 1, πλέω, πίμπλημι fylla; ofylld, tom) enkel, öppen, okonstlad; oskadad, sund Mt, 6: 22, Lc. 11: 34. ἀπλυτης, ητος. ἡ (fgde) enkelhet, enfald, öppenhet, uppriktighet, okonstladt väsende, redlighet Kom.ἀπλώς

12: 8 al.; ἀπλ. της κοινωνίας 2 Cor. 9: 13 uppriktighet i umgängeisen (den christna). ἀπλώς, adv. (af ἀπλοῦς) enkelt, uppriktigt, utan omständigheter 1. omsvep, utan undantag, i allmänhet, rikligen, villigt, gerna Jac. 1: 5 (af dessa betydelser är väl den classiska »utan omständigheter 1. omsvep» den för stället mest passande, i synn. med afs. på de följande orden μή ονει-δίζοντος; se ὀνειδίζω). * ἀπό, præpos. med genit. (ἀπτω, ἀπτομαι, vidröra, utmärker alltså ss. construeradt med genit., att ngn 1. ngt varit vid sidan af ngn annan 1. ngt annat och aflägsnar sig derifrån) απ = ab — af, efter Act. 11: 19 1. med anledning af, ifrån του Θεού 1 Cor. 4: 5 härrörande ifrån Gud (ty Chri-stus dömmer), Θεοϋ 2 Petr. 1: 21 från Gud (hämtande hd de sagt), ur Lc. 5: 2 al.; ἀψ ης (scil. ἡμέρας) 2 Petr. 3: 4 från den dag då 1. sedan, από τετάρτης ημέρας Act. 10: 30 för fyra dagar sedan (egentl, ifrån den 4:de dagen neml. ifrån denna tillbakaräknadt) ἀπο του Χοϋ Rom. 9: 3 bort ifrån 1. aflägsnad ifrån Christus (utan tros- och lifsgemenskap med Honom), ἀψ υμών Rom. 15: 24 bort ifrån eder (icke af), ἀ. προς-ώπου του χυρίου 2 Thess. 1: 9 bort ifrån 1. skilda ifrån HERrans ansigte; ἀπο δε τών δοχούντων χ. τ. λ. Gal. 2: 6 (är anacoluth) sc. ουδέν ελαβον 1. dylikt, — betyder ock för (efter verba cavendi et timendi) Mt. 7: 15 al., för skull Mt. 13: 44 al., förmedelst, med Lc. 15: 16, Apoc. 18: 15; att åter anse det kunna stå efter verba pass. st. υπό, är alldeles oriktigt. αποβαίνω, βήσομαι, ἐβην (βαίνω stiga) stiga 1. gå af, ifrån, ur (skeppet 1. båten) Lc. 5: 2, εις την γήν Joh. 21: 9 i land; aflöpa, lända, tjena τινι ngn εις τι till ngt Lc. 21: 13, Phil. 1: 19; i prof.gr. äfn lyckas, slå in. ἀποβάλλω, ἐβαλον (βάλλω) kasta af 1. bort Mc.

10: 50, Hebr. 10: 35 (metaphor.). ἀπο βλέπω (βλέπω) kasta sina blickar ifrån ngt bort på ngt annat, hafva sina blickar fästade, rigta dem på ngn 1. ngt τὶ Hebr. 11: 26. * απόβλητος, ον adj. vble (af ἀποβάλλω) bort-, förkastad; förkastlig 1 Tim. 4: 4. αποβολή, ης, ἡ (ἀποβάλλω) bortkastning, förkastelse

Rom. 11: 15, förlust Act. 27: 22. ἀπογίνομαι, εγενόμην (γίνομαι) vara ifrån, blifva af med τινί, slippa (genom döden), dö bort ifrån, afdö = ἀποθνήσχω 1 Petr. 2: 24. *

ἀπογραφή, ης, ἡ (följ.) uppskrifning, uppteckning, införande i längder, mantalsskrifning, folkräkning Lc. 2: 2, Act. 5: 37 (se Κυρήνιος). ἀπογρά.φω; γέγραμμαι, εγραι/'άμην (γράψω) afskrifva, copiera; uppskrifva, uppteckna, införa i längder; med. och pass. låta uppskrifva 1. anteckna sig Lc. 2: 1. 3. 5 (neml. i mantalslängder), mantalsskrifva sig; ἀπ. εν οὐρανοίς Hebr. 12: 23 uppskrifne i himlarne (d. v. s. deras dervarande borgarerätt är dem redan tillförsäkrad, ehuru de ännu kämpa på jorden). ἀποδείχνυμι, ἐδειξα-, δέδειγμαι (δείχνυμι) uppvisa,

förevisa, utställa till åskådande (ngt färdiggjordt), offentl. utställa, framställa 1 Cor. 4: 9, 2 Thess. 2: 4, utnämna, förklara, legitimera Act. 2: 22, äfn bevisa Act. 25: 7. ἀπόδειξις, εως, ἡ (fgde) framställning, bevisning 1

Cor. 2: 4. * † ἀποδεχατόω (δεχατόω) eg. aftionda d. ä. l:o) pålägga ngn tionde, indrifva 1. taga tionde af ngn τινά, infin. -τοῦν Hebr. 7: 5. 2:o) erlägga, utgöra, gifva tionde af ngt τί Mt. 23: 23 al. ἀπόδεχτος, ον adj. vble (af följ.) acceptus, antaglig, väl upptaglig, välkommen, välbehaglig 1 Tim. 2: 3, 5: 4.

ἀποδέχομαι, εδεξάμην; εδέχϋην (δέχομαι) eg. taga utaf, upptaga, antaga, emottaga, väl upptaga Lc. 8: 40 al., gilla Act. 2: 41, berömma Act. 24: 3 (andra tyda: erkänna). ἀποδημέω, εδήμησα (följ.) vara ifrån sitt folk 1. land, i främmande land, ute på resor, fara 1. resa utrikes 1. bort Mt. 21: 33 al. ἀπόδημος, ον (δῆμος) fråuvarande från sitt folk.

bortrest, i främmande land Mc. 13: 34. ἀποδίδωμι, δώσω, ἑδωχα, ἑδων, εδόμην, εδόϋην, Apoc. 22: 2 — δίδουν liks. af ἀποδιδόω (δίδωμι) af- 1. utgifva, utlemna, betala, erlägga, vedergälla,

ἀπόδοτε----ἀπέδωχεν vedergäller henne ss.

också hon hafver vedergällt (icke υμiν, hkt ej fins i nyare editioner, utan scil. sina bekännare — denna uppmaning kan ej vara ställd till Guds folk, utan till HERrans tjenare i den osynliga verlden); uppfylla, fullgöra τινὶ τὰς ὀψειλὰς Rom. 13: 7 uppfylla mot ngn 1. erlägga till ngn sina skyldigheter, äfn 1 Cor. 7: 3 al.; aflägga λόγον Mt. 12: 36 al. räkenskap; återlemna Lc. 4: 20, 9: 42; med. sälja τι τίνος Act. 5: 8, 7: 9 ngt för ngt pris, äfn ἀντὶ τίνος Hebr. 12: 16; anm.

filt. med. och aor. 2 med. nyttjas ss. hjelpformer till πιπράσχω. † ἀποδιορίζω (ἀπό, διά, ορίζω) afsöndra, afskilja med 1. utan εαυτούς sig Jud. 19 (s. blott utvärtes, icke invärtes höra till Guds församling — dfre tillägges ψυχικοί x. τ. λ.), ἀποδοχιμάζω, ασα; άσθην (δοκιμάζω) ogilla, förkasta Mt. 21: 42 al. ἀποδοχή, 'ης, ἡ (αποδέχομαι) emot-, upp-, antagande, gillande, bifall; ἀξιος πάσης απ. 1 Tim. 1: 15, 4: 9 värd allt antagande 1. bifall (utmärker λόγος ss. uteslutande hje tvifvel). ἀπόθεσις, εως, ἡ (ἀ.ποτίθημι) af-, 1. bort läggande σαρχος ρύπου 1 Petr. 3: 21 (se ρύπος), του σκηνώματος 2 Petr. 1:14 (der tropen af en klädning är sammanblandad med* den af en hydda). ἀποθήχη, ης, ἡ (ἀ.ποτίθημι) ett ställe der man af-1. neder lägger ngt för att förvaras, förvaringsrum, bod, lada Mt. 3: 12 al. ἀποθησαυρίζω (θησαυρίζω) upphopa, magasinera,

bespara εαυτοίς åt sig 1 Tim. 6: 19. ἀποθλίβω (θλίβω) utkrama 1. -pressa, trycka, tränga

bort 1. undan Lc. 8: 45. * αποθνήσκω, θανουμαι, ἑθα.νον (θνήσκω) af- 1. bort-dö, i allmht dö, omkomma (om så väl naturlig s. våldsam död) Mt. 8: 32 al.; ἀπ. τινὶ Eom. 6: 2 afdö ngt, afsäga sig all gemenskap med ngt (när mskn kommer i förening med Christo genom tron, dör hon bort fr. synden, s. förut var det element, i likt hon lefde), Eom. 6: 10 säges Chri-stus vara afdöd synden (naturligtvis icke sin egen, utan mskrnas, så att denna, sedan hon en gång kostat honom lifvet, icke mera kan hafva ngt inflytande på honom), Eom. 7: 10 hemfalla till döden, blifva dödens rof; ἀπ. ἀπὸ τίνος Col. 2: 20 afdö ifrån ngt, genom döden befrias ifrån ngt; utdö 1. dö ut (om träd) Jud. 12, ruttna Joh. 12: 24 (om korn). ἀποχαθιστάνω Mc. 9: 12, Act. 1: 6 — följ. ἀποχαθίστημι, καταστήσω; χατεστάθην, äfn med dubbelt augment εχατεστάθην (χαθίστημι) ifrån ett läge försätta i ett annat, återställa (i sitt förra läge) återförsätta Mt. 17: 11 al.; jjass. återställas Mt. 12: 13 al, τινὶ Hebr. 13: 19 återställas till 1. återgifvas ngn (dessa ord häntyda pä författarens fångenskap — och det i v. 13 begagnade παρεμβολή på hans fångenskap i Eom). ἀποχαλύπτω, ύφω, υψα·, υψθήσομαι, ύψθην (χα-λύπτω) afhölja, upplyfta 1. taga bort täckelset,

ἀ-όχειμαι

uppenbara, τινὶ τι Mt. 11: 25 al.; pass. uppenbaras, blifva bekant Mt. 10: 26 al.; εις το ἀπο-χαλυψθήναι αυτόν 2 Thess. 2: 6 på det att han (antichrist) må blifva uppenbar.

ἀποχάλ.υφις, εως, ἡ (fgde) uppenbarelse, upplysning, förklaring Lc. 2: 32 al., εν ημέρα ἀποκαλύψεως

---Θεοϋ Eom. 2: 5 på den dag, då Guds

rättvisa dom 1. domsrättvisa uppenbaras; κατ ἀποχ. Eph. 3: 3 uppenbarelsevis, genom uppenbarelse; ἀπ. Ιωάννου Johannis uppenbarelse (bok), som upptecknades af honom på ön Patmos enl. gudomliga uppenbarelser (syner). Hufvudtankarne i denna svårfattliga bok äro följande: l:o) JEsu öfverallt upphöjda gudomliga värdighet, likn väl genom dödslidande gått härifrån och derföre förekommer under bilden af ett offradt lam, men ett lam s. löser alla insegel och är en HERre öfver alla herrar; 2:o) Jerusalems förstöring, templets ödeläggelse och Israëls förskingring; 3:o) dornen öfver den hedniska gamla verlden och dennas undergång; 4:o) en noggrann skildring af den fiendtliga hufvudmakten, s. är Rom, i synn. det påf-viska, dess välde, dom, undergång; 5:o) Guds rike, dess seger och herrlighet. Deuna prophe-tiska bok ansluter sig ss. en fortsättning till Daniels bilder och prophetior, de sista i G. T. öfver Guds rikes angelägenheter och utvecklingsgång på jorden.

ἀποκαραδοκία, ας, ἡ (χαραδοχία spänd, längtansfull förbidan af χαραδοχέω — χάρα hufvud, δο· χεύω lura, passa på — eg. med upprest 1. framsträckt hufvud se 1. höra efter ngt, lyssna, lura, passa på, vara i spänd väntan) spänd väntan, längtansfull förbidande Eom. 8: 19, Phil. 1: 20.

ἀποχαταλάσσω, ήλλαξα (χαταλάσσω) återförsona, enl. andra: fullkomligt försona (det förra är väl riktigare) τινά τινι Eph. 2- 16, τινά εϊς τινα Col. 1: 20 ngn med afs. på ngn = med ngn.

ἀποχατάστασις, εως, ἡ (ἀποχαθίστημι) cg. åter- 1. tillbaka/0>sä<i?i?H<7 (i sitt förra skick), återistånd-sättande, återställelse; ἀπ. πάντων Act. 3: 21 all tings återställande i det skick det hade före syndafallet och ett ännu herrligarc (detta rör neml. de trogna och χτίσις Eom. 8 cap.); detta skall i fullaste mått ske vid Frälsarens andra ankomst 1. παρουσία (Eliæ — Johannis döparens verksamhet Mt. 17: 11 var blott förberedande). *

ἀπόχειμαι (χεΊμαι) vara aflagd, förvarad, deponeradό.ποχεφαλίζω

Lc. 19: 20 al.; imperson. det är beskärdt, bestämdt, förelagdt Hebr. 9: 27 med infin. αποκεφαλίζω, ισα (κεφαλή) qsi afliufva, afslå hufvudet, halshugga Mt. 14: 10 al. ἀποχλείω, εισα (χλείω) afstcinga, tillsluta, stänga

Lc. 13: 25. f ἀποχόπτω, ἐχοφα; χόφομα,ι (χόπτω) afhugga 1. -skära Mc. 9: 43 al.; med. Gal. 5: 12 afskära, castrera sig (måtte de g. så ifrigt yrka på omskärelsen och derigenom oroa eder, icke nöja sig blott med sin omskärelse, utan till och med låta castrera sig! — utgör ett slags χλίμας, och någon annan betydelse af ordet är olämplig). ἀπόχριμα, ατος, τό (följ.) svar, utslag, dom 2 Cor. 1: 9. O

ἀποχρίνομαι, εχρινάμην, χρώησομαι, εχριίἣν (χρίνω) gifva utslag, besked, svara på, besvara, svara τινι ngn Mt. 22: 46 al.; anm. brukas äfn för tala 1. börja ett tal, utan att ngn förut talat 1. frågat, taga till ordet (likväl med afseende på ett ifrågavarande ämne, 1. till följe af en gifven anledning) Mt. 11: 25 al. ἀπόχρισις, εως, η (fgde) besked, svar Lc. 2: 47 al. ἀποχρύπτω, ἐχρυφα; χέχρυμμαι (χρύπτω) bort- 1. undan gömma, dölja (Mt. 25: 18), τι από τίνος ngt för ngn Mt. 11: 25, Lc. 10: 21; p. p. p. dold, fördold 1 Cor. 2: 7 al. ἀπόχρυφος, ον (fgde) dold, hemlig, förborgad Mc. 4: 22 al.

ἀποχτείνω, äfn χτένω (Mt. 10: 28, Lc. 12: 4 Gries-bach) och χτέννω (11. cc. al. Tisch.), χτενώ, ἐχτεινα; εχτάν&ην (χτείνω döda) af- 1. vAdöcla, i allmht döda, mörda Mt. 14: 5 sæpissime, Rom. 7: 11 (om αμαρτία, s. gjorde P. till rof för 1. ådrog honom så väl den lekamliga, som andliga döden); tillintetgöra, utsläcka, upphäfva την εγβραν Eph. 2: 16.

ἀποχυέω, ησα (χυέω 1. χύω blifva hafvande, afla, gå hafvande, vara drägtig, bära) framföda Jac. 1: 15 (då begärelsen — arfsynden — hafver aflat, föder hon synd — verksynd; men då synden blifvit fulländad = då syndaloppet blifvit fulländadt, framföder hon död — evig fördömmelse; dock är döden äfven lön för hvarje enskild synd Rom. 6: 23), Jac. 1: 18 (om nya födelsen). ἀποχυλίω, ισα.·, ισμαι (χυλίω) af- 1. bort vältra Mt. 28: 2 al.

ἀπολαμβάνω, λ,ηφομα.ι (λημφομαι Tiscli.), ἐλαβον-ελαβόμην (λαμβάνω) taga af, ifrån, ut Mc. 7: 33;

ut- 1. återfå, få igen 1. tillbaka Lc. 6: 34, 15: 27, bekomma, undfå Lc. 16: 25, Gal. 4: 5, 2 Joh. 8, uppbära, skörda Lc. 23: 41 al.; 3 Joh. 8 || υπο-λΜμβάνειν, hkt Tisch. Cod. Sin. har. ἀπύλαυσις, εως, η (ἀπολ,αὑω taga 1. få af, skörda, bekomma, njuta, af λάβω, λαμβάνω) njutning, nöje, förnöjelse 1 Tim. 6: 17, αμαρτίας Hebr. 11: 25 synds 1. syndig förnöjelse (så kallas Mosis vistelse vid Pharaos hof). ἀπ ο λείπω, ἐλιπον (λείπω) aflemna, qvarlemna, öfvergifva 2 Tim. 4: 13 al,; pass. qvarlemnas, vara

öfrig, återstå Hebr. 4: 6 al.; οὐχέτι---ϋυ-

σια Hebr. 10: 26 så är ngt offer för synderna icke mera öfrigt (enär det sanna, i G. T. förebildade, syndoffer är Christus — jfr Hebr. 6: 4 ff. och ἀναχαινίζω). ἀπολείχω (λείχω lingo slicka) afslicka; anm. Lc. 16: 21 utmärker ej huudarnes medlidsamhet, ty de österländske voro vilda och grymma, utan ἀλλα. χαὶ antyder en förökning i lidandet. ἀπόλλυμι 1. ὑω, ολεσω 1. o/m, ὀλωλα, (ὀλεσα-, ολοῦ-μαι, ωλ,όμην (ολλυμι, stam υλω bringa på fall) bringa om lifvet, afdagataga, döcla, förderfva Mt. 2: 13 al.; förlora Mt. 10: 39 al., "va μη ἀπο-

λέσητε---ἀπολάβητε 2 Joh. 8 på det J

icke mågen förlora hvad J förtjenat = frukten af edert arbete, utan undfå full lön (nådelön); med. jemte p. 2 och pass. gå förlorad, bli förtappad, förgås, förderfvas Mt. 9: 17 al., undergå förändring 2 Petr. 3: 6 (genom syndafloden undergingo himmel och jord en sådan förändring, att det gamla tillståndet förstördes och ett nytt framträdde); part. förlorad, förtappad, »borttappad» Mt. 10: 6 al. 'Απολλώων, οντος, ὁ (eg. part. till fgde) förderfvare, förstörare; fkmr Apoc. 9: 11 ss. öfversättning af Ἀβαδδών, hkt se. * 'Απολλωνία, ας, η Apollonia (helgad åt Απόλλων), stad i Macedonien (provinsen Mygdonia) emellan Amphipolis och Thessalonica, en coloni af Corin-thier och Corcyræer Act. 17: 1. Ἀπολλώς, ώ accus. ὡ (smdr. af Απολλώνιος) Apollos, en Judechristen ifrån Alexandria, vältalig (λόγιος) och skriftkunnig (δυνατός εν ταῐς γραφαίς) som, tidigare undervisad af Johannis lärjungar, i Ephesus fick genom Aquilas och Priscilla närmare kännedom om cliristendomen och sedermera ss. förkunnare af evangelium uppträdde mot Judarne i Achaia och i synnerhet i Corinth. På sednare36 ἀπολογέομαι

stället hade han uppträdt efter Paulus, och en del af församlingen derstädes benämnde sig efter honom. Då Paulus skref sitt l:sta bref till Co-rinth, var Apollos jemte honom i Ephesus, men önskade åter komma till Corinth. Efter hans om-nämning Tit. 3: 13 försvinner han ur historien. Anses vara författare af brefvet till Hebræerne, s. likväl i det fallet är skrifvet under Pauli öfverinseende, fkmr Act. 18: 24 al. ἀπολογέομαι, ησάμην, rjörjv (από, λόγος) säga sig ifrån, frisäga, urskulda, försvara sig, anföra ursäkter, té Lc. 12: 11 al. anföra ngt till sitt försvar, τινί för (inför ngn) Act. 19: 33 al., περι τίνος Act. 26: 2 rörande ngt, τὰ περι ἐμαυτοὺ anföra hd s. hörer till mitt försvar. απολογία, ας, ἡ (fgde) försvar, försvarstal Act. 22: 1 al.

ἀπολ,ούω; ελ,ουσάμην (λούω) aftvå; i N. T. blott i med. aftvå 1. låta aftvå sig τί ngt Act. 22: 16, 1. absol. 1 Cor. 6: 11 (neml. genom dopets bad syndaskuldens orenlighet d. ä. J förskaffaden eder genom dopet —- neml. i förening med tron — edra synders förlåtelse). ἀπολύτρωσις, εως, ἡ (ἀπολυτρόω lösgifva, lössläppa emot lösepenning λύτρον) lösköpning, lössläppning, frigifning Lc. 21: 28, Hebr. 11: 35 al., men i synnerhet den genom HERren utförda förlossning, återlösning Kom. 3: 34 al. ἀπολύω, λύσω, ἐλυσα-, λ,υθήσομαι, λ,ἐλυμαι. ελὐϋην (λὑω) aflösa, lösa af, lösgöra, upplösa, befria, ingifva, förafskeda, entlediga, afifärda, låta gå Mt. 14: 15, Lc. 8: 38, Act. 13: 3; lösgöra, befria, frikänna Mt. 27: 17 al.; förskjuta, skiljas vid, »öfvergifva» Mt. 1: 19, 5: 31 al.; släppa efter, eftergifva, förlåta Lc. 6: 37; med. aflägsna sig, afträda Act. 28: 25; pass. befrias fr. ngt τινός Lc. 13: 12, du är fri från din sjukdom; skiljas, hemförlofvas Act. 4: 23, 15: 30. 33 al. ἀπομάσσω (μάσσω knåda) afstryka 1. -torka; med.

torka, skudda af sig Lc. 10: 11. * απονέμω (νέμω pasco, dispesco, tribuo) af-, ut-, tilldela (τινι) τιμήν 1 Petr. Ί2: 7 tilldela 1. bevisa ngn ära, hedra ngn. ἀπονίπτω; ενιψάμην (νίπτω) aftvå 1. två ngt på sig Mt. 27: 24; i afs. härpå anm., att det var en Jud. plägsed att två händerna på sig för att dermed antyda sin oskuld i ett brott 1. mord. ἀποπίπτο), ἐπεσον 1. ἐπεσα Act. 9: 18 (πίπτω) af-1. bortfalla.

ἀποατάσιον

ἀποπλανάω; επλανήθην (πλανάω) afleda från rätta vägen, miss- 1. förleda, förföra Mt. 13: 22; pass. förföras, fara vilse 1 Tim. 6: 10. ἀποπλέω, ἐπλευσα (πλέω) afsegla, segla bort, ifrån

Act. 13: 4 al. ἀποπλώνω, ἐπλυνα, (πλύνω) aftvå, afskölja, rengöra

(med vatten) Lc. 5: 2. ἀποπνίγω, ἐπνιξα; επνίγην (πνίγω) förqväfva Mt. 13: 7, Lc. 8: 7; pass. qväfvas (af vatten), drunkna Lc. 8: 33.

ἀπορέω och -ρέομαι (ἄπορος, ovägad, ofarbar, utan väg 1. medel; af « 1, πόρος utväg, medel af πείρω genomtränga) vara utan utväg, hjelp, medel, i förlägenhet, bekymmer, rådlös, villrådig Joh. 13: 22, Act. 25: 20, 2 Cor. 4: 8, ἀπορούμαι εν υμιν Gal. 4: 20 jag är föremål för tvifvel, man är tvifvelaktig om mig ibland eder. απορία, ας, ἡ (fgde) rådlöshet, förlägenhet, förtviflan Lc. 21: 25. ,£> απορρίπτω, ἐτριψα (ρίπτω) kasta af, bort, ifrån, scil. εαυτούς Act. 27: 43 kasta sig ifrån (neml. skeppet), kasta sig i (hafvet 1. vattnet), se pro-j i c e r e. *

ἀπορφανίζω-, iaihjV (ὀρφανίζω af ορφανός) göra fader- och moderlös; pass. blifva fader- och moderlös, öfvergifvas, lemnas allena, 1 Thess. 2: 17 ἀπό τίνος bort ifrån ngn (utmärker den känsla af värnlöshet och tomhet, s. intager barn, när de mistat sina föräldrar). ἀποσχευάζω; εσχευασάμ-ην (σχεῦος) afpacka, skaffa trossen åstad från ett ställe till ett annat; Act. 21: 15 sedan de packat af (hvarvid dock en bättre lectio är επισχευασάμενοι, likt se). ἀποσχίασμα, ατος, τὸ (ἀποσχιάζω afskugga, kasta skugga ifrån sig, ἀπό, σχιά) eg. det afskuggade, den kastade skuggan; απ. τροφής Jac. 1: 17 eg. omväxlingsskugga, omväxlande fördunkling, ljusförminskning ss. vid sol- 1. månförmörkelser. αποσπάω, ἐσπασα-, εσπάσθην (σπάω) af- 1. ut draga t. ex. τὴν μάχαιραν Mt. 26: 51 sablen 1. svärdet, οπίσω αυτού Act. 20: 30 oo bortdraga (ifrån den rätta vägen och) efter sig, draga till sig; (med. och) pass. söndras, skiljas, draga sig bort, skilja 1. aflägsna sig, bortgå Lc. 22: 41, Act. 21: 1. αποστασία, ας, ἡ (ἀφίστημι) affall ἀπὸ τίνος Act. 21: 21 ifrån ngn, absol. 2 Thess. 2: 3 affall (ifrån tron).

ἀποστάσιον, ου. τὸ (fgde) affall, skillnad, skilsmessa,ἀποστεγάζω

βιβλίο ν ἀποστασίου Mt. 19: 7, Mc. 10: 4 liber repudii, skiljobref, äfn utan βιβλ. Mt. 5: 31. ἀποστεγάζω, ασα (στεγάζω täcka af στέγη) af täcka Mc. 2: 4; HERren lärde i ett ὑπερώον. De som buro den sjuke, stego upp på den trappa, hkn bar ifrån gatan till det platta taket, aftäckte stenläggningen hf taket bestod och nedsläppte den sjuke genom den gjorda öppningen. ἀποστέλλω, ελώ, ἐσταλχα, ἐστειλα; ἐσταλμαι. εστά-λην (στέλλω) af- 1. utsända, sända åstad, affärda τινά Mt. 10: 5 sæpissime, τινά med infin. Mt. 22: 3 al. 1. τινά τι ngn ss. ngt t. ex. 1 Joh. 4: 14, bortskicka εν ἀφέσει Lc. 4: 18 frigifne, ss. frie; ἀπεσταλμένος, hmd Σιλωάμ Joh. 9: 7 öfversattes, se Σιλωάμ. ἀποστερέω, ἐρησα; ἐρημαι (στερέω =) beröfva, afhända, bedraga 1. besvika ngn på ngt τινά. τι, τινά τίνος, (τί τίνος) Mc. 10: 19 al., ἀλλη λο υ ς 1 Cor. 7: 5 sc. εξουσίαν ταύτην »beröfven icke hvarandra denna makt 1. rättighet»; göra intrång, förfördela, skada 1 Cor. 6: 8; mecl. 1. pass. låta tillfoga sig skada, förfördela sig 1 Cor. 6: 7; perf. pass. hafva blifvit beröfvad, sakna τινός 1 Tim. 6: 5; p. p. p. undan-, inne- 1. förhållen Jac. 5: 4. αποστολή, ης, η (ἀποστέλλω) afsändning, mission; διαχονία χαὶ ἀποστ. Act. 1: 25 (liendiadys) — apostlaembete, äfn ἀπ. ensamt Rom. 1: 5 al. απόστολος, ου, ὁ (se fgde) afsänd, sändebud, budskap, gesandt, deputerad, utskickad 2 Cor. 8: 23, Phil. 2: 25, apostel; så kallades de 12 JEsu lärjungar, sedan hvar och en som har en apostels embete; så kallar Paulus sig hedningarnes apostel Rom. 11: 13, och i denna vidsträcktare mening fkmr ordet Gal. 1: 19 om Jacobus, Frälsarens broder, äfnsom 1 Cor. 12: 28 om alla de af Chri-sto förordnade budbärare till alla folk; dessa hade Andans hela fullhet och kunde derföre verka ss. propheter, lärare o. s. v.; äfn Christus sjelf kallas Hebr. 3: 1 απόστολος χαὶ ἀρχιερευς της ομολογίας ημών vår bekännelses 1. vårt förbunds apostel och öfversteprest d. ä. det gudoml. sändebud, hkt vi bekänne (till hkt vi bekänne oss) = som stiftat det förbund i hkt vi stå, och öfversteprest i detta med Gud slutna förbund (af dessa ord se vi, att Christus i sig förenat Arons embete med Mosis).

ἀποστοματίζω (στόμα) l:o) från munnen d. ä. ur minnet tala, memorera, men äfven extemporera;

2:o) i N. T. locka ord från munnen, fresta genom frågor Lc. 11: 53. '

αποστρέψω, ἐφ>ω, ἐστρεφα; εστράψην (στρέψω) af- 1. hoxtvändn τί ἀ.πὸ τίνος Rom. 11: 26, 2 Tim. 4: 4,

förvända Lc. 23: 14, låta vända om, sticka tillbaka (svärdet i skidan, εις τον τόπον αυτής — θηχην) Mt. 26: 52, återställa, lemna tillbaka Mt. 27: 3 (der dock Tisch. har ἑστρε-φεν); äfn inträns, vända 1. omvända sig ifrån ἀπὀ τίνος Act. 3: 26; pass. vända sig bort ifrån ngn 1. ngt, icke vilja hafva med ngn 1. ngt att göra (af afsky, förakt o. s. v.) τινὰ 1. τὶ Mt. 5: 42, 2 Tim. 1: 15, Tit. 1: 14, Hebr. 12: 25.

ἀποστυγέω (στυγέω, se στυγνάζω) abhorreo, rysa tillbaka, hafva afsky för, afsky Rom. 12: 9.

† ἀποσυνάγωγος, ον (συναγωγή) utesluten 1. utstött från synagogan; det gafs 3:ne slag af bannlysning (excommunicatio) l:o) 1!)~IJ (ἀφορισμός Lc. 6: 22); den bannlyste ålades att i en månads tid hålla sig på 4 alnars afstånd från husets öfrige medlemmar. 2:o) ΕΊΠ (bann); ingen fick tala, handla, äta med den bannlyste, äfnsom honom förvägrades tillträde till synagogan Joh. 9: 22, 12: 42, 16: 2. 3:o) (utplånande)

medförde fullkomligt uteslutande för alltid under förfärliga bannlysningsformler.

αποτάσσω; εταςάμην (τάσσω) ställa åtskils, afsöndra, aflägsna; i N. T. blott med. skilja sig ifrån, taga farväl 1. afsked af ngn τινι Mc. 6: 46 al., τοις εις τον οιχόν μου Lc. 9: 61 (attraction 1. ου pro ἀπέρχεσθαι εις τον οΊχόν μου χαὶ ἀπο-τάξ. τοις οἱχω): äfn metaphor. säga farväl åt en sak, försaka, afsäga sig τινι Lc. 14: 33.

ἀποτελέω; ετελέσθην (τελέω) afsluta, fullborda, fullända Jac. 1: 15; Lc. 13: 32 || hos Tisch. för επιτελώ.

ἀποτίθημί; εθέμην (τ'ώημι) afsätta, af- 1. bortlägga; mecl. lägga af sig τα ιμάτια Act. 7: 58 kläderna, bortlägga metaphor. τον παλαιόν ἀνθρωπο ν Eph. 4: 22 den» gamla mskn, εργα Rom. 13: 12 lägga ifrån sig, afstå ifrån; τὁ φεῦδος Eph. 4: 25, ὀργην Col. 3: 8; ὀγχον, ἁμαρτιαν Hebr. 12: 1 ,cet.

αποτινάσσω, ετίναςα (τινάσσω svänga, skaka; besl. med τεινω, τανυω) afskaka, afskudda Lc. 9: 5, Act. 28: 5.

ἀποτινω (1. ἀποτιω), ισω (τιω) betala, ersätta, godt-göra Phil. 19. *38 αποτολμάω

ἀποτολμάω (τολμάω) fördrista sig, taga sig dristighet, våga sig åstad Rom. 10: 20. ἀποτορ.ἰα, ας, ἡ (se följ.) eg. af skurenhet, tvärbrant-bet, tvärhet, skarphet, stränghet, hårdhet; Rom. 11: 22, der ordet ensamt fkmr, är det troligen valdt med afs. på de afhuggna grenarne. * ἀποτόμως, adv. (af απότομος afskuren 1. afhuggen af από, τέμνω skära) afskuret, skarpt, strängt 2 Cor. 13: 10, Tit. 1: 13. ἀποτρέπω (τρέπω) af- 1. bortvända; med. vända sig bort ifrån ngn, undvika ngn = ἐκτρέπεσθαι 2 Tim. 3: 5. * ἀπουσία, ας, ἡ (ἀπειμι) frånvaro Phil. 2: 12. * αποφέρω, ἡνεγκον 1. ἡνεγκα, ενέχβην (φέρω) bortbära, bortföra Mc. 15: 1 al. αποφεύγω, ἑφυγον (φεὑγω) fly bort ifrån, undfly, undkomma τινός 2 Petr. 1: 4, τὶ 2 Petr. 2: 18. 20. ἀποφθέγγοραι, εφΜεγςἀ.μην (φθέγγομαι) eg. säga sin mening rent id, taga bladet ifrån munnen, i allm. tala Act. 2: 4. 14, 26: 25. ἀποφορτἰζομαι (φορτἰζω) afbörda sig, urlasta Act. 21: 3. *

ἀπόχρησις. εως, ἡ (ἀποχρά,ομαι förbruka, bruka 1. öda upp, äfn: missbruka af χράομαὶ) förbrukning Col. 2: 22 hkt allt är (bestämdt) till undergång genom förbrukningen. ἀπο χω ρέω, εχώρησα (χωρέω) af- 1. bortgå, draga

sig tillbaka, vika Mt. 7: 23 al. αποχωρἰζω-, εχωρἰσδην (χοιρἰζω) afsöndra, skilja ifrån; pass. skilja sig ἀπ. αλλἡλων Act. 15: 39 ifrån hvarandra; skiljas, vika 1. gå bort, försvinna Apoc. 6: 14.

ἀποφὑχω (φ'ὑχω) utandas, dö, blifva littös (räka

utom sig) Lc. 21: 26. '.-Ιππἰου φόρον, Forum Appii, Appii torg, en småstad i Italien, 43 Rom. mil från Rom vid via Appia, s. här genomskar de Pontinska träsken. För sitt dåliga dricksvatten och det myckna dåliga folk, i synn. matroser, som der vistades (tv staden låg ej långt ifrån kusten), uppehöllo sig bättre resande ej gerna der Act. 28: 15. ἀπρόςιτος, ον (ο. 1, πρόςιτος tillgänglig, adj. vble af πρόςειρ.ι jag går till, nalkas) otillgänglig 1 Tim. 6: 16. *

† ἀπρόςχοπος. ον (a 1, προςχόπτω) utan anstöt, oskadd, oförkränkt Act. 24: 16; äfn active, som icke ger anstöt, oanstötlig 1 Cor. 10: 32, Phil. 1: 10.

† ἀπροςωπολήπτως 1. -λήμπτως, adv. (ἁ 1, προς-

'Αραβία

ωπόληπτος — -λήπτης) utan anseende till personen, opartiskt 1 Petr. 1: 17. ἀπταιστος, ον (a. 1, πταἰω) s. icke

stöter emot 1. stapplar, utan att stappla 1. fela, synd- 1. felfri; φυλΑσσειν τινά ἀ. Jud. 24 bevara ngn för fall. * ἅπτω, ἧφα-, ἡφάμην apto, häfta a) knyta, fästa vid; b) antända, tända upp Lc. 22: 55, tända på Lc. 8: 16 al.; med. häfta 1. fästa sig vid, vidlåda, vidröra, komma vid τινός Joh. 20: 17, taga 1. fatta uti Col. 2: 21, befatta sig med, hafva beröring med τινός 2 Cor. 6: 17, γυναικὰ ς 1 Cor. 7: 1; komma vid, skada τινός 1 Joh. 5: 18. Ἀπώία, ας, ἡ Apphia, en christinna i Colossæ, sannolikt Philemons hustru, enär förbönen för Onesimus äfven ställes till henne (ss. matmoder) Phil. 2. ' ἀπωθέομαι, ωσάμην (ὠi)έω stöta, skuffa) stöta ifrån

sig, tillbaka 1. afvisa, försmå Act. 7: 27 al. απώλεια, ας, ἡ (ἀπόλλυμι) förlust, förspillning Mt. 26: 8, förderf, fördömelse (den eviga), det eviga förderfvet, den eviga döden Mt. 7: 13 al.; υιός της ἀπ. förderfvets 1. förtappeisens son (Joh. 17: 12 = Judas Ischariot, 2 Thess. 2: 3 = antichrist).

αρά, ἀς, ἡ bön, önskan, i god 1. ond mening, förbannelse Rom. 3: 14. ἀρα, ἀραγε, part. (ἀρω foga, sammanbinda) följaktligen, alltså, nu, dock Lc. 11: 48 al., äfn med oüv följaktligen, alltså Rom. 5: 18 al., då, derefter, i det fallet 1 Cor. 5: 10, 7: 14, Gal. 2: 21 al.; tilläfventyrs, kanhända, måhända efter ει, μή, ουκ Mc. 11: 13, Act. 21: 38 al. apa, frågeord (ursprungl. samma ord s. fgde; men med förändrad accent få orden i allm. förändrad betydelse och tvärtom) l:o) månne? (obestämdt svar) Lc. 18: 8; äfn månne icke? Gal. 2: 17 = så var det väl i det fallet (kanske borde ἀρα läsas). 2:o) ἀρα oO måune icke? (jakande svar). 3:o) ἀρα μή väl icke (nekande svar). 4:o) ἀραγε månne väl? (jakande 1. nekande svar; i profangr. vanligen det förra, deremot det sednare Act. 8: 30). Αραβία, ας, ἡ (2ΊΓ, Arab heter ^V 1. ^"ly) Arabien. Efter Ptolomæus delas det i lyckliga, steniga och öde Arabien (denna indelning är fullkomligen obekant för de inhemske geographerne, lika räkna öde Arabien till Syrien och det steniga till Ægvpten) l:o) Lyckliga (ἡ ευδαίμων, felix), äfven Jemen, består af den egentliga stora halfön emellan Röda hafvet och Persiska viken och ut-Αράρ.

gör största delen af Arabien; dess i forntiden mest berömda produkter voro: balsam, rökelse, myrrliam. Sabæa var ett district af lyckl. Arabien.

2:o) Steniga (πετραία, petræa) Petrciiska (namnet härledes ock af hufvudstaden Petra) är den nordvestlis-aste delen af Arabien och omfattar dels

O

halfön der Sinai ligger, dels den stora landsträckan emellan Ægypten, Medelhafvet, Palæstina, Öde och Lyckliga Arabien. Härigenom gick Israë-liternas tåg till Canaan. Efter Babyloniska fångenskapen blomstrade ett rike, Arabia Petrrea, af vidsträckt omfång med hufvudstaden Petra, hvars Konungar hette Aretas. 3:o) ücle Arabien (ἡ ἐρημης, deserta) ligger östligast; har i öster Euphrat till gräns, på de andra sidorna Syrien samt lyckliga och steniga Arabien. — Araberne voro dels

σ o

städs- 1. by-invånare, dels nomader (beduiner öknens folk 1. söner), i lyckliga Ar. det förra, i de begge andre delarne det sednare; tidigt nedsatte sig Judar i Arab.; huru långt Paulus der utsträckte sin verksamhet, är ovisst. — Fkmr Gal. 1: 17, 4: 25. 3Αράμ, b indecl. (Cl hög) Aram, Esroms son Mt. 1: 3. 4; anm. EΊX (högland) Aramæen 1. Syrien, se Συρία, ά.ραφος, se ἀγραφος.

3'Αραψ, αβος, b Arab Act. 2: 11, se 'Αραβία, ἀργέω (följ.) vara overksam, trög, hvila; ουχ ἀ. 2 Petr. 2: 3 (utmärker, att domen sedan lång tid är i annalkande och skall i sinom tid inträffa). αργός, ἡ, όν (à 1, ἐργον) l:o) utan handling, oskedd, ogjord (fkmr ej i N. T.). 2:o) utan arbete, overksam, sysslolös, lat — fkmr i N. T. Mt. 20: 3. 6, 1 Tim. 5: 13, 2 Petr. 1: 8. 3:o) utan möda, lätt, snabb (fkmr ej i N. T.). — Dessutom 4:o) utan verkan, onyttig, fåfäng, fruktlös Mt. 12: 36, står äfn Jac. 2: 20 (om πίστις) || νεχρά. ἀργύρεος, a, ov smdr. ους, à, nuv (se följ.) af silfver, silfverne, silfver- Act. 19: 24 al. αργύρων, ου, τό (eg. dimin. af. ἀργυρος, men brukadt i dess ställe) silfver Act. 3: 6 al., silfvermynt, penningar Mt. 25: 18 al., var i allm. = 1 Sekel = 4 Attiska drachmer = 2 Rdr 42 öre Rmt; deremot torde ἀργ. Act. 19: 19 vara = 1 drachma = 60 öre. ἀργυροχόπος, ου, b (följ., χόπτω) silfverarbetare 1.

-smed Act. 19: 24. ' ἀργυρος, ου, b (ἀργός hvitglänsande, skimrande)

silfver, silfvermynt Mt. 10: 9, äfn annat af silfver Act. 17: 29, 1 Cor. 3: 12 (om varaktiga byggnadsämnen) al.

"Αρεως πάγος, ου — ου, b (Ἀρεως — af JἈρης Mars — tillhörig, helgad åt Ares, krigsguden, och πάγος fast ställe, berg, kulle af πήγνυμι) Areskulle, collis Martius, Areopag; låg NV. från ἀχρόπολις i Athen, dock betydligt lägre; skall hafva fått sitt namn af Ἀρης. emedan han var den förste s. der blef dömd; sannolikare, är dock ἀρειος = φονιχός (af φόνος mord), alltså blodskullen, emedan den domstol, s. der hade sina sammanträden, egde ss. den högsta äfven att af-dömma mord (åixai φονιχαἱ). Denna domstol, hkn äfn hette Areopagen, var den äldsta och berömdaste i Athen och utgjordes af de ädlaste, oafhängigaste och rättrådigaste männer; hvarföre den äfn högt aktades så väl inom hela Grekland, som hos barbarerne. Den dömde endast efter sin bästa öfvertygelse och var derföre ett slags jury. Enligt somliga inrättades den redan under Cecrops' tid, enl. andra under Cranai; reformerades af Solon, på hkns förslag de 9 Archonterne, efter väl aflagd redogörelse (ευθύνη) för sin förvaltning, der skulle inträda; Pericles försvagade dess anseende. När den helt och hållet upphörde, är ovisst; emellertid var den ännu verksam och i anseende i Pauli tid, och det var från Areskullen, men icke ss. anklagad 1. inför rätta, som Paulus höll sitt bekanta tal (Act. 17: 19 ff.) inför de på sluttningarne och i dalen församlade åhörarne; fkmr Act. 17: 19. 22.

1Αρεοπαγίτης, ου (fgde) Areopagit, medlem af Areopagen Act. 17: 34. *

ἀρέσχεια, bättre ἀρεσχεία, ας, ἡ (ἀρεσχεύω, mest i med. uppföra sig inställsamt, artigt af ἀρεσχος mställsam, artig af följ.) inställsamt väsende, inställsamhet, artighet, εις πάσαν ἀρ. Col. 1: 10 för att på allt sätt behaga (honom). *

ἀρέσχω, έσω, εσα (ἀρω foga) foga sig efter, göra till behag, behaga, »täckas» τινἱ. göra sig behaglig för ngn, göra, handla ngn till behag Mt. 14: 6 al., εαυτω Rom. 15: 1. 3 göra, lefva sig sj. till behag, lefva efter sitt behag, lämpa sig efter Rom. 15: 2, 1 Cor. 10: 33, söka att behaga 1 Thess. 2: 4.

αρεστός, ἡ, όν adj. vble (af fgde) behaglig, angenäm τινἱ Joh. 8: 29, Act. 12: 3, ενώπιον τίνος 1 Joh. 3: 22 i ngns ögon; ουχ ἀρεστόν εστίν40 Ἀρέτας

non placet Act. 6: 2 (vi tycke icke om) med accus. ocli injin. 'Αρέτας, a, ὁ ('^Ii Π) Aretas, gemensamt namn för flera Arabiska konungar; den i N. T. 2 Cor. 11: 32 förekommande var svärfader till konung He-rodes Antipas; då denne sednare derefter i hemlighet äktade Herodias, öfverföll Aretas honom med krig och slog hans här. Antipas skref till kejsaren i Rom, och Syriske ståthållaren Vitellius var på marsch för att tukta Aretas, då han fick underrättelse om Kejsarens död (37 e. Chr.) och lät sina trupper gå i vinterqvarter. Yid denna tid besatte Aretas (det Rom.) Damascus och tillsatte den Ethnarch s. fkmr 2 Cor. 11: 32. ἀρετή, ἡς, ἡ (af Ἀρης Mars, krigsguden — andra af ἀβρην per metathes. ἀνήρ, liksom virtus af vir) manlighet, tapperhet, duglighet, dygd, egenskap (i synn. väsendtlig, utmärkt), talang, förtjenst; om Gud: kraft, makt 2 Petr. 1: 3, plur. (utmärkta) egenskaper, fullkomligheter 1 Petr. 2: 9; om mskr: sedlig förmåga 1. verksamhet Phil. 4: 8, 2 Petr. 1: 5. ἀρήν, obrukl. nomin. till genit. ἀρνός, hkt se. ἀριθμέω, μησα-, μημαι (följ.) räkna Mt. 10: 30 al. αριθμός, nu, o (qsi ἀρθμός, nu, h band, förening af ἀρω foga, förena) mängd, hop, antal, tal (räkning) Lc. 22: 3 al. Ἀριμαθαία, ας, ἡ se Ραμά.

3Αρίσταρχος, nu, b Aristarchus, en från Thessalonica bördig man, Pauli följeslagare på hans 3:dje missionsresa Act. 19: 29, blef gripen vid upploppet i Ephesus, men sedermera frigifven och åtföljde Paul. från Grekland till Asien Act. 20: 4; sedermera gjorde han Paul. sällskap på deportationsresan till Rom Act. 27: 2 och under hans der-varande fångenskap (Col. 4: 10, Phil. 24, se dock Παύλος).

ἀριστάω, ησα. (ἀριστον) spisa frukost, frukostera, Rom. prandere (emellan 9—12) Joh. 21: 12. 15, äfn i allin, spisa Lc. 11: 37. ἀριστερός, ἀ, όν (ἀριστος) venster, χειρ Mt. 6: 3, ες αριστερών Lc. 23: 33 på venstra sidan, οπλ,α αριστερά 2 Cor. 6: 7 se οπλον; hos profanförf. äfven olycksbådande, olycklig per euphemismum. 'Αριστόβουλος, ou, ὁ Aristohulus, af hkns anhörige (1. husfolk) Paulus helsar dem, som hade blifvit christne Rom. 16: 10; huruvida Arist, var Christen 1. icke 1. då lefde, är obekant.

ἀριστον, nu, τὸ (eg. neutrum af ἀριστος bäst; jfr vårt »taga till bästa») frukost, prandium Lc. 14: 12 — det egentl, hufvudmålet hette δειπνον, men Mt. 22: 4 synes a.p. vara middagsmåltid 1. måltid i allm., jfr ock Lc. 11: 38. αρκετὸς, ἡ, ὸν adj. vble (af följ.) tillräcklig, nog Mt. 6: 34, 10: 25, ἀρχετὸς ὁ παρεληλυθὼς χρὸνος --- κατειργἀσθαι 1 Petr. 4; 3 det är

nog att J under deri förflutna tiden föröfvat (st. ἀρκεΪ, υμἀς τω π. χρὸνω κ. τ. λ. — personell sats för imperson.). ἀρκεω, εσα·, εσθἠσομαι areeo, afhålla, afvärja, försvara, bistå; inträns, vara stark; förslå, räcka till, vara nog τινὶ Mt. 25: 9 al., äfn imperson. Joh. 14: 8; med. 1. pass. vara nöjd 1. tillfreds med ngt, låta sig nöja med τινὶ Lc. 3: 14 al., 1. επὶ τινι 3 Joh. 10. † ἀρχος, ου, ὁ, ἡ j| följ.

ἀρκτος, ου, ὁ, ἡ björn, björninna Apoc. 13: 2. * ἀρμα, αχὸς, τὸ vagn Act. 8: 28. 29. 38, vanligen

med 2 hjul, stridsvagn Apoc. 9: 9. Αρμαγεδὼν 1. εδδὼν (af 'ΙΠ berg och 1. ji —

vid staden Megiddo af 1. "Π3 med C locale, ort der skaror uppehålla sig, samlingsort; sjelfva staden Megiddo, som sednare hette Legio, nu el-Leijun, låg vid ändan af dalen Esdrelon icke långt från bäcken Kison) Harmageddon; Megiddo var bekant för 2:ne nederlag: Israëls mot Cana-niterne Jud. 5: 19 och konung Josias dcd 2 Reg. 23: 29. Sjelfva samlingsorten antyder alltså stridens olyckliga utgång — fkmr Apoc. 16: 16. ' ἀρμη, ἡς, ἡ (ἀρω foga) fogning, förening, led Hebr.

4: 12 se διϊκνεομαι. αρμὸζω-, οσἀμην (följ.) sammanfoga, binda tillsammans, förena; med. förlofva ugn med ngn τινἀ τινι 2 Cor. 11: 2 (naturligtvis i figurlig mening — eller rättare efter bibiens föreställningssätt, enligt hkt Jehova var Israëls man i G. T., och Christus är församlingens brudgum i det N.). αρμὸ ς, οϋ, ὁ || ἀρμη hkt se. * ἀρνεομαι, νἠσημαι, νημαι, νησἀμην depon. med. af-slå, förbjuda, förvägra, neka Mt. 10: 33 sæpissime, ου nd 1 Joh. 2: 22 att, neka till att med infin. Hebr. 11: 24, förneka την πἰστιν 1 Tim. 5: 8 sin tro (emedan han icke gör det, hvartill den lefvande tron drifver), τον πατἐρα, τον Χὸν, τον υιὸ ν, κ. τ. λ,.; icke vilja, säga nej till τι. 'Αρνὶ, ὁ indecl. |j Ἀρἀμ Lc. 3: 33. *ἀρνἱον

ἀρνἱον, ου, τὸ dimin. (af följ.) eg. litet lamm, lamm i allin. Apoc. 5: 6 sæpe; ὀρνια smålamm kallar Frälsaren Joh. 21 sina bekännare dels för deras svaghet i tron, dels för deras ungdom. ἀρνὸς genit. o. s. v. (af obrukl. nomin. α,ρἠν, i hvars ställe αμνὸς nyttjas) vädur; i N. T. ungt får, lamm Lc. 10: 3. * ἀροτριἀω (följ.) plöja Lc. 17: 7, 1 Cor. 9: 10. ἀροτρον, ου, τὸ (ἀρὸω äro, plöja) det hvarmed

man plöjer, plog Lc. 9: 62. αρπαγἠ, ης, ἡ (αρπἀζω, ἡρπἀγην) röfvande, röfveri, plundring, sköfling Hebr. 10: 34, byte, rof, rof-girighet Mt. 23: 25, Lc. 11: 39. ἀρπαγμὸς, ου, b (följ.) röfvande, bytegörande; ἀρπ. ἡγεΪ,σθαι Phil. 2: 6 hålla för ett röfvande; bland de många försöken att tyda denna vers torde följ. förtjena uppmärksamhet: »han som, då han var i Guds gestalt, icke ansåg det att vara lik Gud ss. ett tillegnande af främmande egendom» (ss. om han tog ngt ifrån andra, utan tog ifrån sig sjelf, då han o. s. v.). αρπἀζω, ἀσω, ασα; αγἠσομαι, ἀσiiην, ἀγην (af föråldrad form ἀρπω c arpö, besl. med rapio) röfva, roffa, plundra, rycka, bortrycka Mt. 13: 19 al., 2 Cor. 12: 2 hör till προ ετὼν δεκατεσσἀρων, och εἰτε εν σὼματι (scil. ἡρπἀ.γη)----

olδεν är parenthes, 1 Tim. 4: 17, rycka bort med sig (neml. till Jerusalem) Joh. 6: 15, rycka undan 1. borttaga från andra Mt. 11: 12 (se βιἀζομαι), Act. 23: 10.

ἀρπας, πἀγος, δ, ἡ (fgde) rofgirig 1. -lysten, glupsk, »glupande» Mt. 7: 15; tages vanl. ss. substant. Lc. 18: 11, 1 Cor. 5: 10 al., men äfn första betydelsen kan bibehållas. ἀβραβὼν, ὼνος, ὁ af S^J? pantsätta) hand-

penning (till bekräftelse af ett köp), underpant; àf>p. του πνεὺματος 2 Cor. 1: 22 al. (genit. ap-posit.) den underpant, hkn består af den H. Ande. ἀγραφος, äfn ἀραψος, ον (a 1, ῥἀπτω sy) osydd, osömmad, utan söm, ur 1. i ett stycke Joh. 19: 23. 1

ἀβρην 1. ἀρσην, εν (sämst, med ἀρἠν och ἀνἠρ per metathes.) manlig, stark, υιος ἀ. Apoc. 12: 5 gossebarn, äfn utan υιὸς, v. 13; ἀρσεν (scil. γἐνος) mankön Mt. 19: 4 al.; subst, man Rom. 1: 27)(θἠλυς, ἀρρητος, ον (a. 1, φημὶ, ἐρρἠθην) osäglig (som icke får omtalas); äftp. ῥἠματα 2 Cor. 12: 4 är oxy-moron. *

ἀρρωστος, ον (ἀ 1, ῥώννυμϊ) icke stärkt 1. stark, svag, sjuk, hvars krafter äro försvagade (ἀσθενής deremot, s. krafterna felas) Mt. 14: 14 al. ἀρσενοχοίτης, ου, δ (följ., κοίτη) s. har samlag med manliga könet, pæderast, sodomit, »drängaskändare» 1 Cor. 6: 9, 1 Tim. 1: 10. ἀρσην, εν, gammal attisk form för ἀ^ρην, likt se. 'Λρτερ,ο.ς, à, ὁ Artemas, en christen; fkmr Tit. 3: 12. * 3Ἄρτεμις, ιδος 1. ως, ἡ (ἀρτεμής, oskadd, frisk och sund scil. bibehållande — af ἀρτιος — motsatsen mot brödren 'Απόλλων den förderfvande af ἀπόλ.-λυμι) Artemis, Diana, tvillingsyster med Apollon och dotter af Λητώ Latona, samt född på den simmande ön Δήλος·, hade sitt verldsberömda tempel i Ephesus, hfr hon kallas Ἐφεσία och ἡ μεγάλη Ἐψεσίων Ἀρτ.; se vidare under "Εφεσος; fkmr Act. 19: 24—35. ἀρτέμων, ονος, b (ἀρτάω upphänga 1. -hissa af αἱρω) bramsegel; detta segel fästes vid rån på bramstången, hkn står näst öfver fasta stången d. v. s. stormasten Act. 27: 40. ἀρτι, adv. (ἀρω foga, foga till) utmärker sammanhang med en annan tid l:o) den närvarande: just nu, nu 1 Cor. 13: 12 al., ἀπ' ἀρτι ifrån nu 1. denna stund Mt. 23: 39 al., εως ἀρτι ända tills nu 1. denna stund Mt. 11: 12. 2:o) den förflutna: nyss, nyligen Mt. 9: 18 (kske ock Apoc. 12: 10, men ej 1 Thess. 3: 6, ty ἀρτι δἐ bör genom comma skiljas ifrån ελθόντος och hör till παρεκλήϋημεν i 7 v.). 3:o) den tillkommande: straxt, snart (fkmr ej i N. T.). ἀρτιγέννητος, ον (fgde, γεννάω) nyss född, nyfödd; ἀρτ. βρέφη 1 Petr. 2: 2 nyfödda foster — utm. sådana, som nyligen öfvergått till christendomen (barn i Christo) och äro långt ifrån den andliga mandomsåldern (Christi fullbordiga ålders mått). * ἀρτιος, a, ον (ἀρω foga, passa till) tillfogad, afpassad, passande, ändamålsenlig, fullkomlig, full-kommen 2 Tim. 3: 17. * ἀρτος, ου, b (trol. af ἀρω, se fgde) bröd, i synn. hvetbröd (kornbröd heter μάζα) Mt. 4: 3 al. — Bröden voro tumstjocka, i form och storlek af en talrick. — Om brödet i den H. Nattvarden Mt. 26: 26 al.; äfn metaphor. Joh. 6: 31—58. — I allin, mat, lifsnäring, uppehälle, underhåll, t. ex. ἀ. εσθἱειν 1. φαγεἰν παρἀ. τἱνος 2 Thess. 3: 8 eg. äta bröd från ngn d. ä. hafva sitt underhåll af ngn.

ἀρτύω, τύσω; τυθήσομαι, τυμαι (ἀρω, se fgde)

sammanfoga, anordna, tillrusta; om mat: tillaga, krydda Mc. 9: 50, Lc. 14: 34; äfn metaphor. ἁλατι ἠρτυμένος Col. 4: 6 (om tal) kryddadt med salt d. ä. smakligt (talet föreställes ss. en rätt; saltet, s. gör den smaklig, är den christliga visheten se v. 5).

Ἀρφαξάδ, b, indecl. (Ἰψ^ΕΊΝ, derivat, oviss) Ar-phachsad, Sems son Lc. 3: 36.

† αρχάγγελος, ου, b (ἀρχων 1. ἀρχι, ἀγγελος) engla-furste, erke- 1. öfverengel; sådana sägas Tob. 12: 15 vara sju till antalet (namngifna blifva i bibeln Michael, Gabriel och Raphael, i sednare Judiska skrifter äfn Uriel); dessa omgifva närmast Guds thron, och förestå hvardera en class af englar, trol. = επτἀ ἀγγελοι Apoc. 8: 2; fkmr 1 Thess. 4: 16, Jud. 9.

αρχαιος, a, ον (αρχή) ursprunglig, gammal Mt. 5: 21 al.; ἀρχ. κόσμος 2 Petr. 2: 5 fornverlden, mundus antediluvianus, ὁ ὁφις b αρχ. Apoc. 12: 9, 20: 2 den gamle ormen (djefvulen, som varit till från äldsta tiden och äunu är qvar), ἀρχ. μαθητής Act. 21: 16 = μ. ἀπ αρχής en lärjunge fr. deu första tiden (emedan han redan under JEsu lefnad här på jorden var hs lärjunge), a.w' ἡμερων ἀρχ. Act. 15: 7 för längre tid sedan 1. från de första dagarne (har afs. på hela den tidrymd, inom hkn christendomen numera egde bestånd), èx γενεών ἀρχ. Act. 15: 21 från fordna tider, af gammalt; οι ἀρχ. de gamle, de gamle lag-lärarne (som antogo traditionen jemte den skrifna lagen) Mt. 5: 21 al.; τα ἀρχ. 2 Cor. 5: 17 det gamla, d. ä. det förchristliga väsendet och lifvet, mskns förchristl. andliga författning. — Af de anförda ställena synes, att ordet brukas så väl om det, hkt i forntiden varit till och ännu är qvar, som om det, hkt numera är förbi.

'Αρχέλαος, ου, b Arclielaus, son af Herodes den store med Maltliace, en Samaritanska (se Ηρώδης), erhöll efter fadrens död Judæen, Samarien och Idu-tnæen med titel af Ethnarch (landsfurste), hkn han skulle få byta ut emot kouungatitlen, när han gjorde sig dertill värdig; men efter 9 års regering blef han för sin grymhets skull af Augustus förvisad till Vienne och dog der; fkmr Mt. 2: 22. *

ἀρχή, ής, ή (ἀρχω) 1:o) begynnelse- 1. utgångspunkt, principium, ursprung, begynnelse, början Mt. 24: 8 al., scil. τών νεκρὼν Col. 1: 18 (emedan Chr. först ibland alla döda uppstått till

ἀρχιερεῦς

evigt lif), ἀρχή ν λαβεὶν Hebr. 2: 3 taga sin början, börja med in fin., b λόγος της ἀρχή ς του Χου Hebr. 6: 1 Christi begynnelselära, de första grundbegreppen af Christi lära (= στοιχεΪα och γάλα Hebr. 5: 12. 13); a) ἀπ ἀρχης Mt. 19: 4 al. från början (olika betydelse efter olika förhållanden, t. ex. Lc. 1: 2 början af JEsu tillträde till sitt medlarekall, 1 Joh. 3: 8 sedan syndens början, så länge synd funnits till i verlden, 2 Thess. 2: 13 från evighet); b) εν ἀρχη Joh. 1: 1. 2 i begynnelsen (före skapelsen), Act. 11: 15 (af eder christendom), Phil. 4: 15 του ευαγγελὶου (af Evangelii förkunnande); c) ἐξ ἀρχῆς Joh. 6: 64, 16: 4 fr. första början; d) κατ ἀρχὰς Hebr. 1: 10 i begynnelsen, förstone (annars i profangr. äfn de första gångerna); e) την ἀρχὴν ο τι και λαλὼ ὑμὶν Joh. 8: 25 från början (har jag talat) hvad jag äfn talar till eder. 2:o) det första 1. yttersta af ngt, snibb, hörn Act. 10: 11, 11: 5 (neml. bundet vid himlen). 3:o) anförande, öfverhet, myndighet, herravälde, makt Lc. 12: 11, 20: 20, Tit. 3: 1, 1 Cor. 15: 24 (hvarje fiendtlig, Christus 1. christendomen motstående makt), herrskarekall Jud. 6 (ty englarne herrska öfr de jordiska kreaturen); ἀρχαὶ Rom. 8: 38 (engla) makter (se rangordningen fullständigt Eph. 1: 21), men äfn dämoiiiska makter Eph. 6: 12 (der åtskilliga classer deraf anföras), Col. 2: 15.

ἀρχηγὸς, ου, b (ἀρχων, ἡγέομαι 1. ἀγω) ilen förnämste anföraren, öfver- 1. hufvudanförare, furste, höfding, upphofsman, grundläggare; Frälsaren kallas ἀ. της ζωῆς Act. 3: 15 1. blott ἀρχ. 5: 31, ἀρχ. της σωτηρὶας Hebr. 2: 10 lifvets, frälsningens höfding (ss. en anförare, hkn genom sin seger gjort de sinas seger möjlig, jfr i synn. Micha 2: 13), ἀρχ. της πὶστεως Hebr. 12: 2 trons höfding 1. grundläggare 1. begynnare (ty han har föregått oss i trons lopp och brutit banan för oss, jfr åter Micha 2: 13 — han har alltså för oss begynt troskampen).

ἀρχι (ἀρχω) försättningsord, s. betyder den 1. det förnämsta i sitt slag, i god 1. ond mening, erke-, öfver-, öfverste- o. s. v.

† ἀρχιερατικὸς, ή, ὸν (följ.) öfverstepresterlig Act. 4: 6. '

ἀρχιερεὺς, έως, b (ἀρχι, ιερεὺς) ^i~ii~ pl» ï£>NΊΠ, b ιερεὺς μέγας, öfversteprest; han togs ur stam, antingen Eleazars 1. Ithamars linea,ἀρχιερεῦς

i de äldre tiderna, men i Maccabæernas tid sedan Jonathan ur prestclassen Jojarib, till dess Herodes den store tillät sig att uppdraga denna värdighet åt lägre prester. I början efterträdde vanligen sonen fadren, och hvar och en behöll sitt embete så länge han lefde; då valdes ock blott en, men sedermera blefvo flere valde på samma tid, ehuru blott en var den egentlige och verkligen förvaltade embetet (se Ἄννας), hvarföre i N. T. oftare talas om dem i pluralis ss. Mt. 2: 4 al.; men der, liks. på andra ställen, kallas väl så både de som beklädt embetet och föreståndarne för de 24 prestclasserne. Talmudisterne tala ock om en 1. vicarius, men som icke egentl, fkmr hos de helige författarne. — Om öfverstepresten drägt se Exod. 28: 4 ff. 39: 22 ff. Hans hufvudgöro-mål var att en gång hvarje år på den stora försoningsdagen (C1 '"I E 3 Π Di1 af "ISD betäcka, pih. försona) gå in i det aldraheligaste och förrätta den stora försoningen. Denna högtid firades årligen på 10:de dagen i 7:de månaden (Tischri), 5 dagar före löfhyddohögtiden, ss. fastedag (νηστεια Act. 27: 9) och ss. stor sabbat φΓΟῦ/' Π3ἰῦ'). Öfverstepr. afklädde sig då sina präktiga kläder, badade sig och påtog den hvita linneklädnaden; dpå framställde han en ung tjur ss. syndoffer för sig och sitt hus, och 2 bockar för folket. Öfver de sednare, s. på offentlig bekostnad anskaffades, kastade han lott, och den s. lotten träf-

J τ ; —

fade, bestämdes till offer. Nu offrade han först tjuren, gick in i det aldraheligaste, anställde der en rökning med kol från brännoffersaltaret, så att locket på förbundsarken helt och hållet inhöljdes i ett rökmoln och stänkte 7 ggr med fingren synd-offersblodet mot detta lock. Derpå slagtades den till offer bestämda bocken och med hans blod förfors på samma sätt, som med tjurens. Vid utgåendet ur det aldraheligaste beströk han rökoffers-altarets horn med båda försoningsoffrens blod och stänkte 7 ggr med blodet på altaret för att rena det. Derefter blef den andra bocken, som lotten ^IKU^ (stam aflägsna — till Azazel = ἀλε-ξὶχαχος-, LXX öfversatta Genes. 16: 8. 10. 26 med

τω ἀποπομπαίω, εις τὴν ἀποπομπήν, εις αφεσιν, hka alla 3 uttryck beteckna »till försoning») träffade, sedan öfverstepresten lagt händerna på honom och bekänt alla folkets synder, af en dertill utsedd person förd i öknen och der lössläppt.

Andra påstå, att Azazel är en beteckning af satan. — Bocken sändes i öknen till honom, att han måtte erfara och veta, att han till följe af Guds försonande nåd icke mer hade någon makt öfver Israël. Härpå gick öfverstepr. i helgedomen, badade sig der ännu en gång och tog på sig sin vanliga drägt; sedan han åter trädt derur, offrade han brännoffer för sig och folket och uppbrände de feta styckena af syndoffret; köttet uppbrändes framför staden. — Öfverstepr. kde i kraft af sitt embete (derigenom att han rådfrågade Urim och Thummim) i synn. i de äldre tiderna förutsäga tillkommande ting Joh. 11: 49 ff. Urim och Thummim Cfcni C "Hl K δήλωσις xai αλήθεια, ljus 1. uppenbarelse och sanning; hvaruti dessa egentl, bestått, är och förblifver väl alltid dunkelt — emellertid anses den hypothésen hafva mesta sannolikhet för sig, att de utgjort 2:ne små orakelbilder, lika Teraphim, hgm uppenbarelse och sanning personificerades och hka befunno sig i bröstsköldens inre hvälfning. För öfrigt glänste i den fyrkantiga bröstskölden hkn utgjorde

en väsendtlig del af öfversteprestens högtidsdrägt, vid hvarandra 12 ädelstenar, uti hka, ss. en förebild af det andliga Israël, de 12 Jacobs söners namn voro inristade. Urim och Thummim utgjorde ett heligt orakel, s. skulle på tillfrågan uppenbara Jehovas vilja och gifva utslag i den theocratiska statens angelägenheter. Efter Salomo förstummades det nästan helt och hållet. —- Öfverstepresten var hela prestadömets medelpunkt —- den egentl, förmedlaren emellan Gud och folket; till den ändan skulle han vara tagen bland folket, men tilllika af Gud sjelf insatt i sitt embete. Såsom tagen bland folket var han ock delaktig i dess syndighet och svaghet, men just derföre måste han först hembära ett offer för sin egen skuld, innan han företog den öfversteprésterliga förrättningen; då först inträdde han, väl medvetande af egna brister, men tillika renad från all befläckelse ss. en rätt öfversteprest i helgedomen. I allt detta var han en förebild till Christus; ty Christus är vår öfversteprest, för oss ingången i den himmelska helgedomen, men först sedan han genomkämpat alla den af synden anfäktade menniskonaturens strider. Derföre måste han, liksom öfverstepresten frambar ett offer för egna synder, i kampen med sina förfärliga anfäktningar hembära Gudi offret

af ångestrop, böner och tårar Hebr. 5: 7, med hka han då, tillika belastad med våra syndaskulder och -straff, frambar för oss det ställföreträdande försoningsoffret Hebr. 9: 28 och nu var han en fullkomlig öfversteprest och gick med sitt eget blod in i den himmelska helgedomen för att der för oss framträda inför Gud. — Christus hade således de 2 egenskaper, som fordrades af en öfversteprest: han var tagen ur folket och af Gud insatt i sitt embete; men i begge dessa hänseenden var han ock vida upphöjd öfver G. T:s öf-versteprester (hvarföre han ock kallas ἀρχ. μέγα.ς Hebr. 4: 14), emedan han var prest efter Mel-chisedeks sätt d. ä. på en gång Öfversteprest och Konung. — Frälsaren kallas på många ställen i Hebr. brefvet αρχ., äfn ρίγας Hebr. 4: 14, πιστὸς Hebr. 2: 17, αρχ. των μελλόντων αγαθὼν Hebr. 9: 11 för det tillkde goda d. ä. den himmelska saligheten — Hebr. 7: 27 står väl att öf-verstepr. offrade dagligen (ehuru han egentl, gjorde det blott en gång om året); men uti hans person förenade sig det Levitiska prestadömets hela kraft och betydelse, hfre han här fkmr ss. det G. T:s prest i allmht. † ἀρχιποιμην, ἑνος, b (ποιμην) öfverherde, så kallas Chr. 1 Petr. 5: 4 i sitt förhållande till Presbyteri, ss. de enskilda församlingarnes herdar. "Αρχιππος, ου, b Archippus, en Pauli apostol. medarbetare och, ss. det synes, anställd lärare vid församlingen i Colossæ Col. 4: 17, Phil. 2, kanske diaconus. Af sednare stället vill det synas, som han hörde till Philemons familjkrets; huruvida han just varit son i huset, är ovisst. † ἀρχισυνάγωγος, ου, b (αρχι, συναγωγή — ἀρχων της συναγωγής Lc. 8: 41) föreståndare för en synagoga Mc. 5: 22 al.; se συναγωγή, αρχιτέκτων, ονος, ο (αρχι, τέχτων) architect, byggmästare 1 Cor. 3: 10. '* † ἀρχιτελώνης, ου, b (αρχι, τελώνης) öfvertidlnär Lc. 19: 2; han hade de öfrige tullnärerna ss. underbetjente under sig. * ἀρχιτρίχλινος, ου, b (αρχι, τρίκλινος, ον mecl 3 soffor — att ligga till bords på —; neutr. scü. οικημα spisrum 1. matsal, tricliniwn) s. har öfverinseendet öfver en furstes taffel, sedermera öfver en taffel i allmht [taffeltäckare], spismästare, gästabudsvärd = συμποσίαρχος, Joh. 2: 8. 9. ἀρχω, ἀρσω; ἀρξομαι, ηρξάμην vara den förste, föregå, börja, begynna (i med.), herrska, regera

öfver ngn τινός Mc. 10: 42, Rom. 15: 12; med. börja, begynna med infin. Mt. 4: 17 al. (i pro-fangr. äfn med partic., s. dock har olika betydelse emot då det constr. med infin.; i förra fallet ligger neml. vigten på ἀρχεσθαι, i sednare på verbet s. står uti infin.), αρχ. ποιεὶν Act. 1: 1 jag gör först, är den förste att göra 1. som gör; αρχ. από τἰνος Mt. 20: 8 al. börja på 1. med ngt, ἀρξάμενος από της ΓαλΛαἰας Lc. 23: 5 sedan han gjort början med Galilæen (dessa ord böra skiljas ifrån εως ώδε, och äro att betrakta ss. en mellansats), likaså Act. 1: 22 (der ἀρξά-

μενος---Ιωάννου böra skiljas ifrån εως

της ημέρας) Johannis döpelse inberäknad; Lc. 24: 47 variera läsarterna, ἀρξἀμενοι (Cod. Sin.), -μένων, -μένος, -μένην, -μενον hkn sistnämnda lättast låter förklara sig i analogi med δέον, εξὀν o. s. v. ss. accus. absol. i det 1. så att det (neml. predikobestyret, τὀ κηρυχθηναι) tog sin början' från 1. med Jerusalem; ἀρξἀμενος ε ξ ετἰθετο Act. 11: 4 (icke »han utlade 1. berättade i början», ty det skulle heta ηρξατο εκτιθέμενος, utan) han begynte och utlade 1. berättade.

ἀρχων, οντος, b (eg. partic. af fgde) herrskande, herrskare, furste (förste), regent, τών βασιλέων Apoc. 1: 5 (om J. Chr.), τών δαιμονἰων Mt. 12: 24 al. (om satan) äfven kallad του κόσμου τούτου Joh. 12: 31 al., och της εξουσίας του αέρος Eph. 2: 2 regenten öfver luftens makt (= mäktige, dämonerne); föreståndare της συναγωγής Lc. 8: 41 1. absol. Mt. 9: 18. 23 = ἀρχισυνά-γωγος synagogföreståndare; äfn rådsherre, syue-drist αρχ. (τών Φαρισαίων) τών Ιουδαἰων Joh. 3: 1 1. absol. Lc. 18: 18; magistratsperson, domare Lc. 12: 58 och i plur. Act. 16: 19, Rom. 13: 3; i synn. fkmr plär. om ledamöterne 1. bi-sittarne i stora Rådet, Synedrium Lc. 23: 13 sæ-pius; ἀρχοντες του αιώνος τούτου 1 Cor. 2: 6 denna verldens mäktige 1. väldige (både ibland Judar och hedningar).

ἀρωμα, ατος, τὀ (icke af grek. ursprung) välluktande ört, krydda Mc. 16: 1 al.

Ἀσά, b, indecl. (X D N helande, läkare) Abia'

son, konung öfver Juda, Mt. 1: 7. 8.

ασάλευτος, ον (ά 1, σαλεύω) oskakad, orubbad, oskaklig, orubblig, orörlig Act. 27: 41, t rop. Hebr. 12: 28.

ἀσβεστος, ον (a 1, σβέννυμι) outsläckt, outsläcklig (oupphörlig) Mt. 3: 12 al.ασέβεια

ασέβεια, ας, ή (ασεβής) ogudaktighet, gudlöshet

(irreligiosité) Rom. 1: 18 al. ἀσεβέω, ησα (följ.) handla gudlöst, fräckt o. s. v. 2 Petr. 2: 6, irøws. ἀσεβ. ἐργα. Jud. 15 föröfva gudlösa gerningar (ων är attraction för «). ασεβής, ες- (« 1, σέβομαι) ogudaktig, gudlös Rom. 4: 5 al.

ασέλγεια, «c, ^ (ἀσζλγής frässande, omåttlig af α 4 och a) enl. somliga Σέλγη, en Pisidisk stad, känd för frässeri; b) enl. andra af σαλαγέω = σαλάσ-σω = σαλεύω-, c) enl. andra af θέλγω fråssa) frässeri, omåttlighet i begären, liderlighet (i synn. olcyskhet, otukt) Mc. 7: 22 al. ἀσημος, ον (à 1, σήμα — σημειον) utan kännemärke, oigenkäulig, otydlig, obekant, obetydlig Act. 21; 39. -Ἀσήρ, ὁ indecl. (ἸψN lycka) Aser, den 8:de af Pa-triarchen Jacobs söner, med Leas tjenstepiga Silpa; den efter honom benämnda stammens område sträckte sig långs efter hafskusten i N. delen af Palæstina; fkmr Lc. 2: 36, Apoc. 7: 6. ἀσθένεια, ας, ή (ασθενής) kraftlöshet, svaghet, skröplighet, sjuklighet, sjukdom Mt. 8: 17 al. δι ἀσθέ-νειαν τής σαρχός Gal. 4: 13 i anseende till kroppslig svaghet, för sjukdoms skull (nödgades stanna qvar och derunder predikade), πνεύμα ασθενειών Lc. 8: 2 och ἀσθενεἰας 13: 11 ande s. förorsakar sjukdomar 1. krankhet, sjukdomsande; äfven andlig svaghet 1 Cor. 2: 3, Hebr. 5: 2, 7: 28; εν ἀσθ. 1 Cor. 15: 43 i tillstånd af kraftlöshet. ἀσθενέω, η σα (ασθενής) vara kraftlös, svag Rom. 8: 3 al., bräcklig, sjuk Mt. 10: 8 al.; om svaghet i andligt afseende rfj πίστει Rom. 4: 19 al., Rom. 14: 1 vara svag i sin öfvertygelse (d. ä. icke hafva kraft att i sitt samvete erkänna det för tillåtligt, som enl. christendomens grundsatser verkligen är det). ασθενή μα, ατος, τὀ (fgde) svaghet, bräcklighet Rom.

15: 1 (i tron). * ασθενής, ές (ά 1, σθένος styrka, kraft) kraftlös. svag Mt. 26: 41 al., το ἀσθ. Hebr. 7: 18 svaghet, (äfn syndaktigheten anses för en svaghet Rom. 5: 6); sjuk Mt. 25: 39 al. 'Ασία, ας, ή Asien (ursprungl. mentes härmed λει-μών Ἀσἰω Iliad. II: 461, konung Asias' äng 1. betesmark, belägen vid floden Kaystros = M αιωνία, en

trakt emellan Kaystros och berget Tmolos. Sedermera blef Asia så småningom benämning på

M. Asien och hela verldsdelen). I N. T. menas dermed Act. 6: 9, 20: 16, 1 Petr. 1: 1, Apoc. 1: 4 al. Asia proconsularis, Asia cis Tau-rum d. ä. Mysien, Lydien, Phrygien och Carien; men Act. 2: 9 menas V. kustlandet af M. Asien, neml. Mysien, Lydien och Carien, emedan Phrygien nämnes särskildt. Ἀσιανός, ου, ὁ (fgde) från Asien, bördig från Asien

Act. 20: 4. * Ἀσιάρχης, ου, ὁ ('Ασίας ἀρχων) Asiarch; så hette de 10 föreståndarne för sacra, så väl som för de offentliga spelen i Asia proconsularis, hka de till Gudarnes och kejsarens ära måste anordna och bekosta. Hvarje år vid höstdagjemningen föreslog hvarje stad en af sina borgare, och dessa samtelige föreslagne valde sedermera de 10. Det var naturligt, att en af de 10, kanhända tillsatt genom proconsuln, var ordförande. Efter deras afträdande bibehöllo de titlen, liksom öfverstepre-sterne hos Judarne. Emot dessa svarade (för andra Eom. provinser) Bithynarcher, Syriarcher, Ga-latarcher, Lysiarcher, o. s. v. Act. 19: 31. ασιτία, ας, ἡ (följ.) brist på föda, afhållsamhet från mat, fastande Act. 27: 21 (som ångsten och förtviflan föranledt), hungrande. ἀσιτος, ον (a 1, σίτος) utan föda, utan att äta, fastande Act. 27: 33. 1 ἀσχέω, eg. be-, för-, utarbeta; öfva, utöfva τὶ ngt, öfva sig i ngt, eller med infin. öfva sig uti, bemöda sig att Act. 24: 16. ἀσχός, οὒ, ὁ lädersäck 1. -flaska, lägel (att förvara vin uti) Mt. 9: 17 al. (var vanligen af getskinn med ludna sidan inåt). ἀσμένως, adv. (af ἀσμένος st. ἡσμένος glad af ἥδομαι glädja sig) med glädje, »gladeligen» Act. 2: 41, 21: 17. ἀσοφος, ον (ἀ 1, σοφός) ovis Eph. 5: 15. 4 ἀσπάζομαι, ασάμην (ἀ 4 och σπάω, σπάομαὶ) draga till sig, hålla sig till, hålla ugn kär, omfamna, vara vänlig emot Mt. 5: 47, helsa på, besöka Act. 18: 22, 21: 7, 25: 13, helsa, önska frid Mt. 10: 12 al. (hvarvid helsningsformlen var ειρήνη σοι, "b C i b ψ); äfven taga afsked af τινὰ Act. 20: 1, 21: 6 (der likväl Tiscli. har ἀπησπασά-μεθα; hvarvid de yttrade: υπάγε εις εἰρήνην Mc. 5: 34, ci^'3 ηi> 1. helsa ngn genom

bref 1. bud Rom. 16: 3 scepius; helsa Hebr. 11: 13 (bilden tagen af sjöfarande, som se en efter-

längtad kust och helsa den). Anm. vanligen an-tagel· man, att förbudet för lärjungarne att helsa på ngn på vägen Lc. 10: 4 har afseende på öster-ländningarnes långa och omständliga helsningssätt, hgm lärjungarne skulle hindras i sin verksamhet och jemför 2 Reg. 4: 29; men detta sednare ställe afser ett enstaka fall — och att Frälsaren i allmht förelagt sina lärjungar en sådan skyndsamhet, finnes ingenstädes antydt; bättre är väl att med ἀσπάζεσϋαι förena det beslägtade begreppet »ställa sig in hos ngn, söka ngns gunst», hkt närmare motsvarar tankegången och syftningen. ἀσκο,σμός, οὒ, ὁ (fgde) helsning Mt. 23: 7 al.; ὁ ἀσπ. rfj εμη '/ειμὶ Παὺλου (lika ord innehöllo ett bevis på en Paulinsk epistels autenthi) fkmr 1 Cor. 16: 21, Col. 4: 18 och 2 Thess. 3: 17. ἀσπιλος, ον (« 1, σπἳλος) obefläckad neml. ἡ εντολή 1 Tim. 6: 14, äfn 1 Petr. 1: 19 al. ασπἰς, ἰδος, ἡ (a 1, σπἰζω — εχτεἰνω utdraga, icke utdragen d. ä. rund) hos profanf. vanligen rundsköld; men Rom. 3: 13 en giftig orm, aspis, huggorm.

ἀσπονδος, ον (ἀ 1, σπονδή libation af σπἰνδω; plur. vapenhvila, stillestånd, fördrag, emedan libation dervid förekom) utan fördrag, ofördragsam, oförsonlig Rom. 1: 31, 2 Tim. 3: 3. ἀσσάριον, ου, τὸ ett slags diminut. af det Rom. as, litet ass, obetydlig summa (spottstyfver) Mt. 10: 29, Lc. 12: 6; Luthers öfvers, har »penning». ἀσσον, adv. närmare, compar. till ἀ.γχι nära (besl. med ἀ,γχω an g o snöra till, draga åt, äfvensom med εγγὐς) Act. 27: 13. * 'Ἀσσος, ου, ἡ, Assus, sjöstad i Mysien vid Ægeiska hafvet (Adramyttiska viken) midt emot Lesbos Act. 20: 13. 14. ἀστατέω (ἀστατος ostadig, obeständig af α 1 och στατὸς, adj. vble af ἵστημι) vara obeständig, icke hafva ngn bestämd bostad (varaktig stad), vara än här än der 1 Cor. 4: 11. αστειος, a, ον äfn 2 änd. (ἀστυ urbs) urbanus, hörande till staden 1. stadslifvet, bildad, fin, qvick; angenäm, behaglig, skön, Act. 7: 20, Hebr. 11: 23. αστήρ, ἑρος, ὁ stjerna Mt. 2: 2 al.; bildligt αστέρες πλανῆται Jud. 13 hårstjernor (så kallades irr-lärarne, lika af sina köttsliga begär drefvos än hit, än dit, likas lif bildade den skarpaste motsats mot de sanne christnas stilla, ordnade lefnad), ἀστ. επτὰ Apoc. 1: 16 al. voro de 7 församlingarnes englar 1. lärare (jfr Dan. 12: 3, Mal. 2: 7),

genom hka de 7 ljusastakarne (församlingarue) skulle erhålla sin upplysning. † αστήριχτος, ον (a 1, στηρίζω),

obefästad, ostadig, vacklande 2 Petr. 2: 14, 3: 16, s. ännu icke äro nog fäste och rotade i tron och helgelseu. ἀστοργος, ον (a. 1, στοργή kärlek emellan föräldrar och barn af στ ἐργω ömt älska) utan kärlek till föräldrar 1. barn, kärlekslös Rom. 1: 31, 2 Tim. 3. 3.

ἀστοχέω, ησα (ἀστοχος förfelande målet af ἀ 1, στόχος mål, besl. med στοΊχος och στiχος, se στοι-χεiον) förfela målet, fara vilse τινός 1 Tim. 1: 6, περi τι 6: 21, 2 Tim. 2: ,18. αστραπή, ης, ή (följ.) blixt gående i zigzag, ljungeld Mt. 24: 27 al., äfn glans, sken Lc. 11: 36; anm. χεραυνός (af χέρας) är åskviggen, αστραπή blixten, βροντή (hkt se) dundret, σχηπτός (af σχήπτω slå ned) den nedslående strålen. ἀστράπτω (« 4, στρέφω) blixtra, ljunga Lc. 17: 24;

stråla, glänsa Lc. 24: 4. ἀστρον, ου, τὀ (— och af αστήρ) stjerna Lc. 21:

25 al.; stjernbild, ss. afgudabild Act. 7: 43. Ἀσύγχριτος, ου, b Asyncritus, en christen i Rom,

Rom. 16: 14. * ἀσύμφωνος, ον (« 1, σύμφωνος) icke samljudande,

missljudande, olikstämmig, oense Act. 28: 25. ασύνετος, ον (« 1, συνετός förståndig af συνiημι)

oförståndig Mt. 15: 16 al. ασύνδετος, ον (« 1, συντi&ημι) förbundsbrytare, trolös Rom. 1: 31. ασφάλεια, ας, ή (följ.) säkerhet, trygghet 1 Thess. 5: 3, tillförlitlighet, noggrannhet Act. 5: 23, verkliga 1. sanna förhållandet Lc. 1: 4. ασφαλής, ές (ἀ 1, σφάλλω fälla, σφάλλομαι falla) s. icke faller, står på säkra fötter, faststände, fast, stadig Hebr. 6: 19, säker, trygg, tillförlitlig, betryggande Phil. 3: 1; τὀ ἀσφ. Act. 21: 34 α/. sanna 1. verkliga förhållandet. ασφαλiζω; αλισάμην; αλiσδην (fgde) befästa, sätta i säkerhet, förvara; med. i N. T. idem Mt. 27: 65. 66, Act. 16: 24; pass. Mt. 27: 64 förvaras. ασφαλώς, adv. (af ασφαλής) säkert, tillförlitligt, under säker 1. noggrann bevakning, utan att släppa honom 1. dem Mc. 14: 44, Act. 16: 23; tropice med visshet, förvisso Act. 2: 36. ἀσχημονέω (se följ.) egentl, vara vanskaplig; trop. handla dåligt 1. oanständigt, vara oanständig 1 Cor. 13: 5; hafva skam, lida skymf med afs. påἀσχημοσύνη

ἐπi τινα 1 Cor. 7: 36 (i fall dottren kommer till giftasåldern ocli råkar att blifva förförd). àσχημοσύνη, ης, ή (följ.) eg. vanskaplighet; df trop. oanständighet, skändlighet Rom. 1: 27, skam, blygd Apoc. 16: 15. ἀσχημων, ον (à 1, σχήμα) vanskaplig, ful, oanständig == ἀτιμος 1 Cor. 12: 23. * ασωτiα, ας, ή (se följ.) ohjelpligt tillstånd, utsväfvande lefnadssätt, liderlighet Eph. 5: 18 al. ἀσώτως, adv. (af ἀσωτος, ohjelplig, s. ej står att rädda, liderlig, utsväfvande af o. 1, σώζω) ohjelpligt, liderligt, utsväfvande Lc. 15: 13. ἀταχτέω, ησα (följ.) vara oordentlig, uppföra sig 1. vandra oordentligt, sysslolöst = αχάχτως περιπατεi 2 Thess. 3: 7. * ἀταχτος, ον (ἀ 1, ταχτός) oordnad, utan ordning, oordentlig (säges eg. om krigare, s. icke stadna qvar i sina led — äfn om folk, s. icke foga sig efter den borgerliga ordningen) 1 Thess. 5: 14 (om de medlemmar af Thessal. församlingen, hka, i stället att sköta sina sysslor, drefvo omkring sysslolösa). 4 ἀτάχτως, adv. (af fgde) oordentligt, sysslolöst περι-πατεiν 2 Thess. 3: 6. 11 drifva sysslolöst omkring. ἀτεχνος, ον (à 1, τέχνον) barnlös Lc. 20: 28—30. ἀτενiζω, ισα. (ἀτενής qsi sammanspänd af « 2 och τεiνω spänna) vara spänd, uppmärksam, se med spända blickar 1. spänd uppmärksamhet; trol. är ordet egentl, transit. och τους ὀφθαλμούς förstås inunder; sål. egentl, spänna sina blickar, se skarpt på ngn τινi Lc. 4: 20 al., ε'iς τινα 1. εις τι Act. 1: 10 al.

ἀτερ, adv. utan, förutan med genit. Lc. 22: 6. 35. ατιμάζω, ασα; ἀσθην (se följ.) icke ära 1. akta, förakta Rom. 2: 23, försmå Jac. 2: 6; förakligt behandla, skymfa Lc, 20: 11, Joh. 8: 49, vanära, skända (med.) Rom. 1: 24; pass. skymfas, lida smälek Act. 5: 41. ἀ τιμάω, ησα (se följ.) vanära, skymfa, ήτiμησαν

Tisch. || απέστειλαν ήτιμωμένον Mc. 12: 4. ατιμiα, ας, ή (följ.) vanära, vanheder, förakt, skymf Rom. 1: 26 al., πάθη ἀτιμiας (genit. qualitatis) 1. c. vanärans lidelser = vanhedrande 1. skamliga lidelser; èν ἀτιμiα 1 Cor. 15: 43 i tillstånd af vanära, χατ ἀτιμiαν 2 Cor. 11: 21 skymfligtvis (för mig), till min skam, εις ἀτιμiαν 2 Tim. 2: 20 till vanheder (för sig). ἀτιμος, ον {a 1, τιμή) oärad, oansedd, ringa aktad, föraktad, oanständig Mt. 13: 37 al.

ἀτιμο ω; μωμαι (fgde) vanära, skymfa Mc. 12: 4 se ἀτιμάω.

ἀτμiς, iδος, ή (ἀω andas) ånga, dunst, rök Act.

2: 19, Jac. 4: 14. ἄτομος, ον (ἀ 1, τέμνω, τέτομα skära, dela) oskuren, odelad, odelbar; εν ἀτόμ.ω (scil. χρόνω) 1 Cor. 15: 52 i ett ögonblick, plötsligen. ἄτοπος, ον (ἀ 1, τόπος) s. icke är på sin ylats, ineptus, opassande, otillbörlig, ovanlig, underlig Act. 28: 6, dåraktig, obetänksam, elak, brottslig, gudlös Lc. 23: 41, 2 Thess. 3: 2. Ἀττάλεια, ας, ἡ Attalia, sjöstad i Pamphylien vid mynningen af floden Katarrhaktes, ett stycke från Lyciens gräns; var uppbygd och hade sitt namn af Attalus Philadelphia, Konung i Pergamus Act. 14: 25. *

αὀγάζω (följ.) utbreda en glans, upplysa, inträns.

glänsa, skina 2 Cor. 4: 4. * αυγή, ης, ἡ ljus, glans, skimmer (solens), ljusan dag,

dager Act. 20: 11. * Αυγουστος, ου, ο (lat.) Augustus (græce Σεβαστός hkt se), namnet på den 1 Rom. Kejsaren Julius Ccesar Octavianus Augustus; var son af prætorn Cajus Octavius och född i Rom 62 f. Chr., tri-umvir med Lepidus och Antonius, öfver hkn sednare han segrade vid Actium 31 f. Chr., blef kejsare 27 f. Chr. och dog år 14 e. Chr. den 19 Aug. 76 år gammal; fkmr Lc. 2: 1. αυθάδης, ες {αυτός, ἀνδάνω, ἁδον behaga) sjelf-behaglig, sjelfkär, egenkär, egensinnig, anspråksfull (= φίλαυτος 2 Tim. 3: 2) Tit. 1: 7 (s. i allt förfar efter eget godtycke), 2 Petr. 2: 10. αυθαίρετος, ον (αυτός, αἱρέω) sjelfvald, af eget val,

fri vilja, frivillig, sjelfmant 2 Cor. 8: 3. 17. † αὐθεντέω (αυθέντης smdr. för αυτοέντης af αυτός och εντεα τὰ vapen, vapenrustning, qsi εντεα af εννυμι kläda — ρ rop riis armis — αυτό-χειρ — med egen hand scil. görande, egenhändiga sjelfmördare; men äfn s. har egen, oinskränkt makt, sjelfherrskare) vara herre, herrska, råda öfr, beherrska τινός 1 Tim. 2: 12. * αὐλέω, ησα. (αὀλός) flöjta, blåsa flöjt Mt. 11: 17, Lc. 7: 32; το αυλούμενον 1 Cor. 14: 7 det stycke s. blåses på flöjt. αυλή, ης, ἡ (ἀω blåsa) hvarje fri, luftig ort; i synn. den fria platsen rundtomkring boningshuset, omgifven med en mur och innehållande stall för boskapen, svarar mot vårt gård, förgård, förhus Mt. 26: 58 al., tempelgård ἡ 'ἐξωθεν Apoc. 11: 248 αιιλητής

den yttre förgården (hedningarnes förgård); synecd. boningshuset jemte gården, palats Mt. 26: 3, Lc. 11: 21. — joh. 10: 1 ff. har ordet betydelsen af stall, fålla; fårhjordarne, lika ifrån våren till regntidens början (vintren) vistades under bar himmel, samlades neml. om aftonen i en fårfålla (αυλή), hvars stängsel var en låg mur (i~Π~3) försedd med en dörr, vid hkn en underherde (θυρωρός) med en krokig staf eller ock beväpnad nattetid höll vakt emot tjufvar och rofdjur. αυλητής, ου, ὁ (αυλός) flöjtblåsare Mt. 9: 23, Apoc. 18: 22.

αδλίζομαι, ίσθην (αυλή) egentl, tillbringa natten på gården, alltså under bar himmel; sedan i allin, tillbringa natten Mt. 21: 17, Lc. 21: 37. αυλός, ου, ὁ (ἀω, αυω blåsa) blåsinstrument, i synn.

flöjt 1 Cor. 14: 7. -αυξάνω och αυ ς ω, αυξήσω, ηυξησα-, ηὐξήθην au-geo, öka, förstora, förkofra, göra växande, låta växa, gifva växt 1 Cor. 3: 6. 7, 2 Cor. 9: 10, inträns, öka sig, växa, tillväxa, tilltaga Mt. 6: 28 al., Joh. 3: 30 växa till (i anseende och inflytande), Col. 1: 6 (om Evangelii utbredande), au ς. τὰ πάντα Eph. 4: 15 växa till i alla stycken, αὐξ. τὴν αυξησιν του Θεοὐ Col. 2: 19 (verb. c. subst, conjugato) får 1. emottager den tillväxt s. Gud förlänar; pass. förökas, tillväxa o. s. v. Mt. 13: 32 al. αὔξησις, εως, ἡ (fgde) tillväxt, ποιέϊσθαι τὴν αυξησιν του σώματος Eph. 4: 16 tillvägabringa kroppens tillväxt, αὔξει τὴν αυξήσω του Θεοὐ Col. 2: 19 (se fgde verb). αὔξω se αυξάνω.

αυριον, adv. (eg. neutr. af αυριος af aupa au ra flägt, luft, morgonluft af ἀω, αυω blåsa) i morgon Mt. 6: 30 al.; ἡ αυριον scil. ἡμερα morgondagen, följande dagen Mt. 6: 34 al. αυστηρός, ἀ, όν (ἀω, αυω, αὐαίνω torka) auste-rus, s. gör tungan torr och sträf; trop. sträf, sträng Lc. 19: 21. 22. αυτάρκεια, ας, ἡ (följ.) sjelftillräcldighet, tillräcklig utkomst, förnöjsamhet 1 Tim. 6: 6, 2 Cor. 9: 8 (det själstillstånd, i hkt man finner sig så tillfredsställd med det man sjelf har, att man icke begär ngt främmande — subj. sjelftornöjsamhet). αυτάρκης, ες (αυτός, ἀρχε οj) sjelf tillräcklig, sig sjelf nog (s. icke behöfver andra 1. understöd af andra), nöjd med sin lott Phil. 4: 11.

ἀφαιρέω

† αὐτοκατάκριτος, ον (αυτός, κατάκριτος adj. vble af κατακρίνω) sjeljfördömd, fördömd af sig sjelf — ἀμαρτάνει ων αυτ. Tit. 3: 11 han syndar under medvetande af sin egen skuld och fördömmelse. ' αὐτόματος, η, ον (αυτός, μέμαα perf. epic. af μάω önska, känna drift 1. böjelse till ngt) sjelfdrifven (oombedd), af egen drift, af sig sjelf, sjelfmant Mt. 4: 28, Act. 12: 10. αυτόπτης, ou, ο (följ., ὁράω, οφομαι) sjelf seende,

med egna ögon, ögon- 1. åsynavittne Lc. 1: 2. αυτός, ή, ὁ a) sjelf, just, blott, alleua, ensam, af sig sjelf Joh. 16: 27 (sjelfmant, min bön förutan); när sjelf skall framhållas ss. vid «jag sjelf», »du sjelf» o. s. v. sättes αυτός före pronom. personale t. ex. αυτός εγώ Rom. 15: 14, men äfn betyder det Rom. 7: 25 jag ensam (utan förening med Christo); betyder ngn gång, liksom i ρ se, han 1. denne ss. Mt. 12: 50, Lc. 7: 45. b) han, hon, det i casus obliqui; εν αυτψ Eph. 2: 16 på det (neml. korset), står i vanliga editioner ngn gång för αυτου, αυτώ o. s. v., men hos Tischend. nästan alltid; synes äfn stå för σε Lc. 13: 34. c) med ὁ, ή, τὸ framför, densamme, oföränderlig-om Gud Hebr. 1: 12, om Christus Hebr. 13: 8; επι το αυτὸ till samma ställe, tillsamman, κατὰ το αυτὸ på samma tid 1. gång, tillika; τὰ αυτὰ Eph. 6: 9 detsamma (som neml. fäderne v. 4), Phil. 3: 1 (s. jag förut skrifvit i ett fgde — nu förloradt — bref, och som i de följande verserna upprepas), τὰ αυτὰ τών παθημάτων 1 Petr. 3: 9 pro r« αυτὰ παθήματα (det enda exempel i N. T. på ett adjectivs subst, construction med subst,); construeras med dat. till· utmärkande af likhet, »den samme som» 1 Cor. 11: 5, 1 Petr. 5: 9. αυτου, adv. (eg. genit. af αυτός) på sjelfva 1. samma (scil. τόπου) ställe, här Mt, 26: 36, der Act, 15: 34 al. αυτου, ής, ou — εαυτού likt se. αότόψωρος, ov se επαυτοφώρω. αὐτόχειρ, ὁ, ή, χειρός (αυτός, χειρ) egenhändig, med

egen hand, plur. med egna händer Act. 27: 19. αυχμηρός, ά, όν (αυχμός, ὁ torka, torrhet, skrumpenhet, squalor af ἀω, αυω torka) torr, hop-skrumpen, sprucken, skrynklig, skroflig, smutsig, dunkel (oiu färg)(λαμπρός), mörk 2 Petr. 1:19. ' ἀφαιρέω, (ήσω Apoc. 22: 19, ἀψελώ || ibid.) ἀφεΐ-λον·, ἀψειλόρην· ἀφαιρεθήσομαι (ἀπό, αιρέω) från- 1. bort taga, taga undan, frånskilja, beröfva; το ονειδός τίνος Lc. 1: 25 borttaga ngns smälek,ἀφανής

τὰς ἁμαρτίας τινός Hebr. 4: 10 äfn med. Rom. 11: 27 ngns synder, το ὠτίον Mc. 26: 51 al. afhugga ngns öra; τι ἀπό τίνος Apoc. 22: 19 äfn med. Lc. 16: 3 taga ngt ifrån ngn; beröfva ngn ngt — pass. ἀπό τίνος Lc. 10: 42 borttagas ifrån ngn, fråntagas ngn. ἀφανής, ές (ἀ. 1, φαίνω) osynlig, obemärkt Hebr. 4: 13. i'1

ἀφανίζω; ισθην (fgde) göra osynlig, bortskaffa ur åsyn, rödja ur vägen, förstöra Mt. 6: 19. 20, göra oigenkänlig, vanställa, nedsmutsa Mt. 6: 16 (neml. med aska — man fastade i sorgdrägt med ansigtet och hufvudet beströdda ined aska — i säck och asko); pass. försvinna Jac. 4: 14 (om rök), tillintetgöras, blifva till intet Act. 13: 41 (af häpnad och förskräckelse). αφανισμός, οΰ, ὁ (fgde) osynligblif'vande, försvinnande, undergång Hebr. 8: 13 (har afseende på den snart instundande förstöringen af Jerusalems tempel och gudstjenst). ἀφαντος, ov {a. 1, φαίνω) osynlig, försvunnen Lc. 24: 31. ?

ἀφεδρών, ώνος, ὁ (ἀπό, εδρα säte) afträdesrnm,

afträde, kloak Mt. 15: 17, Mc. 7: 19. ἀφειδία, ας, Yj (ἀφειδής icke skonande, ἀ 1, φείδομαι) oskonsamliet, skoningslöshet, hårdhet του σώματος emot kroppen Col. 2: 23. † ἀφελότης, τ-ητος, ή (ἀ.φελής utan stenar, jemn, slät, enkel af ἀ 1, φελλεΰς stenigt land) methaph. jemnhet, enkelhet, enfald Act. 2: 46. ἀφεσις, εως, vj (ἀφίημι) lössläppande, frigifning, en slafs 1. fånges Lc. 4: 18; i N. T. ofta om eftergift af en skuld, ett straff ss. αμαρτιών 1. παραπτωμάτων (Eph. 1: 7) Mt. 26: 28 al. syndernas förlåtelse (se πάρεσις). ἀφ 7], Y] ς, ή (ἀ.πτω, ἅπτομαι) vidröring, beröring, känsla, Eph. 4: 16 öfversätta somliga med band 1. förbindningsmedel (utan auctoritet), andra med känsla 1. känning (trol. rättare) »genom hvarje känsla af en ny hjelp (från Christus)», likaså Col. 2: 19 känsla. ἀφθαρσία, ας, rj (se följ.) oförgänglighet Rom. 2: 7 al., εν ἀφθ. 1 Cor. 15: 42 i tillstånd af oförgänglighet, ἀγαπαν εν ἀφθ. Eph. 6: 24 älska i oförgänglighet d. ä. med en kärlek, som icke förgås.

ἀφθαρτος, ov (ἀ. 1, φθαρτός adj. vble af φθείρω) oförderfvad, oförderflig, oförgänglig, evig Rom. 1: 23 al.; το ἀφθ. 1 Petr. 3: 4 det oförgängliga.

ἀφθορία, ας, ή (ἀ 1, φθείρω) oförderfvadt tillstånd, renhet, oskuld, kyskhet (talets) Tit. 2: 7 (d. v. s. renhet från hvarje Evangelium icke motsvarande uttryckssätt). ἀφίδω || ἀπίδω Phil. 2: 23 se αφοράω, ἀφ'νημι (äfn ss. af ἀφεω, ἀφείς Apoc. 2: 20, ss. af ἀφίω, ἀφίομεν Lc. 11: 4, af ἀφιέω, ἀφιουσι Apoc. 11: 9, imperf. ήφιον Mc. 1: 34, 11: 16) ἀφ-ήσω, ἀφήκο., ἀφήν; ἀφεθησομαι, ἀφ είμαι, ἀφέθην, 3 pers. plur. per/', pass. dorice ἀφέων-ται Mt. 9: 2, 1 Joh. 2: 12 = ἀφείνται (ἀπό, ΐημι sända, kasta) a/sända, bortskicka, låta gå, öfvergifva, förskjuta (om man 1.

qvinna) 1 Cor. 7: 11. 12. 13, lemna, låta få 1. ske 1. vara i frid, tillåta, tillstädja Mt. 3: 15 al., sätta 1. ställa ifrån sig, tillgifva, eftergifva, förlåta τινὶ τ ας ἀμαρτίας, τα ὀφειλήματα, παραπτώματα ngn hans synder, skulder, öfverträdelse!' Mt. 6: 12 al., qvar-låta 1. -lemna Mt. 5: 24 al., lemna öfrig, undantaga Hebr. 2: 8, lemna å sido, gå förbi Hebr. 6: 1, öfverlemna åt sitt öde Mt. 24: 40 d. ä. utesluta (ur Messiasrikct); το πνεύμα. Mt. 27: 50 uppgifva andan; äfn tillstädja, låta hållas Apoc. 2: 20 (soml. edit. hafva διδάσχειν derefter o. s. v., andra διδάσκει o. s. v.); imperat. ἀφες håll! låt bli! låt mig! låt det ske! Mt. 3: 15 al.; ἀφίεται υμίν ὁ οἰκος υμών Lc. 13: 35 öfvergifvet 1. öde blir för eder (dat. incommodi) edert hus (tempel). ἀφικνέομ,αι, ἀφικόμην aor. 2 (ἀπό, ἱκνέομαι, Ιχω, ηκω) eg. komma från ett ställe (till ett annat), ankomma, anlända, hinna εις πά.ντα.ς Rom. 16: 19 — ἐν ολω τω κόσμω καταγγέλλεται Rom. 1: 8. *

† ἀφιλάγαθος, ον (ἀ 1, φιλάγαθος) icke älskande det goda 1. de goda, fiende till allt godt 2 Tim. 3: 3. ii*

ἀφάάργυρος, ον (ἀ 1, φιλάργυρος) icke penningekär, oegennyttig 1 Tim. 3: 3, Hebr. 13: 5. ἀφιςις, εως, /) (ἀφικνέομαι) eg. ankomst, sedan åter-1. tillbakakomst; äfn bortgång, afresa Act. 20: 29. * ἀφίστ η μι, ἀπέστησα, ἀ.πέστην; ἀποστήσομαι (ἀπό, ἵστημι) ställa bort, afsides, aflägsna, söndra, göra affällig, förleda till affall Act. 5: 37; inträns, tpa och med. afhålla sig ifrån ἀπό τινος Act. 5: 38, 22: 29, 2 Cor. 12: 8, icke befatta sig med, afstå ifrån, vika 1. aflägsna sig ἀπὸ τίνος Lc. 2: 37, Act. 5: 38, 15: 38 al, öfvergifva, affalla Lc. 8: 13, ἀπὸ τίνος 2 Tim. 2: 19, Hebr. 13: 12, τινός 1 Tim. 4: 1.

ἀφνω = ἀφανώς, adv. (af αφανής) oförutsedt, oför-

varandes, plötsligen Act. 2: 2 al. ἀφόβως, adv. (a 1, φόβος) utan fruktan, oförskräckt,

utan försyn, oförsynt Lc. 1: 74 al. ἀφομοιόω; αφ ω- 1. ἀφομοίωμαι (ὁμοιόω) af- 1. förlikna, jemföra τινὶ Hebr. 7: 3. αφοράω, aor. 2 ἀ,πεἰδον (απὁ, ὁράω) afse, se fjerran ifrån, på afstånd Phil. 2: 23 (har afseende på Pauli befrielse), hänblicka εις τίνα Hebr. 12: 2. αφορίζω, ιώ, iao.·, ισμαι, ἰσθην (ἀπό, ορίζω) af-grünsa, afstänga, frånskilja, afsöndra Gal. 2: 12, utesluta, utstöta fr. synagogan och allmänna um-gängslifvet; Mt. 13: 49, 25: 32, Lc. 6: 22 synes antyda den första och lindrigaste graden af bannlysning (se ἀποσυνά,γωγος); ἀφωρισμένος Rom. 1: 1 afsöndrad (från de profana) d. ä. utvald, utkorad; så äfn Gal. 1: 15 utvälja, utköra (till en särskild bestämmelse), äfn Act. 13: 2 der dock »afsöndra» (neml. från de andra) kan bibehållas. ἀφορμή, ης, ἡ (ἀπό, ὁρμή) stället, hvarifrån en rörelse 1. handling utgår, uppbrottsställe, utgångspunkt; orsak, anledning, tillfälle Rom 7: 8 al., οὐδεμιαν ἀφορμήν διδόναι τω ἀντιχειμένω 1 Tim. 5: 14 icke gifva vedersakaren (djefvulen) ngt tillfälle (neml. att förföra dem). αφρίζω (följ.) skumma, fradgas Mc. 9: 18. 20. αφρός, ου, b skum, fradga, spott Lc. 9: 39. αφροσύνη, ης, ἡ (följ.) oförstånd 1. oförnuft, dårskap, obetänksamhet Mc. 7: 22 (lättsinnigt väsende), al.

ἀφρων, ον (o. 1, φρήν sinne, förstånd) oförståndig,

dåraktig, obetänksam Lc. 11: 40 sæpe. ἀφυπνόω, ὑπνωσα (απὁ, ὑπνος) 1:o) och egentl, komma ifrån sömn, uppvakna; 2:o) och i N. T. = χαϋυπνόω komma i sömn, af- 1. in somna Lc. 8: 23. *

ἀφωνος, ον (a. 1, φωνή) utan ljud, mållös, stum Act. 8: 32 al.; språklös, obegriplig 1 Cor. 14: 10 (jfr βίος αβίωτος). "Αχαζ, andra Αχάζ, ὁ indecl. (1H N egare) Ahas, Jo-thams son, svag regent och afgudadyrkare; regerade öfver Juda rike 741—725 f. Chr.; fkmr Mt. 1: 9 (bis).

'Αχαία, ας, ἡ Achaia, ursprungl. det nordvestligastc landskapet på Peloponnesus, men på Apostlarnes tid (och alltsedan 146 f. Chr.) en Romersk provins, hvilken omfattade Hellas och Peloponnesus (d. v. s. det gamla Hellas) och jemte Macedonien, Illyrien,

Epirus och Thessalien (hka 4 landskaper bildade tillsammans en särskild provins Macedonien) utgjorde hela det grekiska området. Anledningen, hvarföre Hellas och Peloponnesus ss. Romersk provins fick benämningen Achaia, var enl. Pausanias den, att Romarne underkufvade Grekerna förmedelst Achäerna, som då stodo i spetsen för Grekerna (det Achäiska förbundet). Achaia var först en provincia Senatoria och hade proconsuler;

Tiberius förvandlade det till en prov. Imperator! a med procuratorer, men Claudius återgaf det till senatorerna och till denna period hörer pro-consuln Gallio (se Γαλλιων)·, fkmr Act. 18: 12 al. Αχάϊχός, ου, o Achaicus, en christen i Corinth, 1 Cor. 16: 17.

αχάριστος, ον (à 1, χαρίζομαι 1. χάρις) otacksam

Lc. 6: 35, 2 Tim. 3: 2. Αχείμ, ὁ indecl. (utan motsvarighet i Hebr.) Achim,

Sadoks son Mt. 1: 14 (bis). † ἀχειροποίητος, ον (à 1, χειροποίητος) icke med

händer gjord Mc. 14: 58 al. ἀχλύς, ύος, ἡ mörker, natt, töcken Act. 13: 11

(hos profant', i synnerhet dödsmörker). αχρειος, ον (ο. 1, χρεια) obrukbar, onyttig, oduglig

Mt. 25: 30, Lc. 17: 10. ἀχρειόω; ἠχρειώθην (fgde) göra oduglig; pass. vara

1. blifva oduglig Rom. 3: 12. * ἀχρηστος, ον (a 1, χρηστός) obrukbar, oduglig Phil. 11. *

ἀχρι 1. ἀχρις part. (besl. med ἀχρος) ända till l:o) temporis a) ss. præpos. med genit.: ἀχ. χαιροὺ Lc. 4: 13, Act. 13: 12 ända till en tid, för en tid (andra, Tittman Synonym., anse det vara = εως 1. μέχρι τέλους), ἀχ. ου (— αχ. χρόνου, ω) Act. 7: 18 al. ända till dess att, ἀχ. ἡς ημέρας st. ἀχ. της ημέρας, ἡ Lc. 1: 20 al. ända till den dag då, ἀχ. ημερών πέντε Act. 20: 6 sc. πλεύσαντες, ända till 5 dagar (så länge räckte öfverfarten från Philippi till Troas), ἀχ. του δεύρο Rom. 1: 13 ända hitintills, ἀχ. του νυν Rom. 8: 22, Phil. 1: 5 ända tills nu; men äfn under det, så länge ἀχ. ου Hebr. 3: 13 (= ἀχ. χρόνου ω) under den tid som, så länge som; b) ss. conjunction med conjunct. till dess att Lc. 21: 24 (i äldre uppl., de nyare hafva ἀχρις οὑ), Apoc. 15: 8, 20: 3, med fut. indic. Apoc. 17: 17 (Jod. Sin. (der dock andra hafva τελεσϋώσιν). — 2:o) loci med genit., ända till Act. 11: 5 al. ἀχυρον, ου, τὸ agn, boss Mt. 3: 12, Lc. 3: 17.ἀψευδης

ἀφευδης, ες (ἀ 1, φευδης) s. icke ljuger, icke kan ljuga, osviklig, tillförlitlig, sannfärdig Tit. 1:2.* † ἀφινθος, ου, η — ἀφίνθιον, τὸ i profangrek.,

absinthium, malört; så kallas Apoc. 8: 11 en stjerna (d. ä. lärare) för sin bittra villolära. ἀφυχος, ον (ἀ 1, φυχη) själlös, liflös 1 Cor. 14: 7.

Βάαλ, b, η indecl. (^3 herre) B aal, allmänt namn på Gud hos Phænicierna och Carthaginenserna; med artik. b den manliga hufvudgudomligheten hos de Pliæniciska stammarna (Bel hos Babylonierna). De afgud. Israëliterne dyrkade honom jemte Astarte (ΠΊΠΤΖ'Ν), Sidoniernes qvinnliga skyddsgudomlighet. De byggde åt dem tempel och altaren i synn. på höjder och upprättade bildstoder. Presternas och Propheternas personal var mycket talrik; man offrade guden rökelse och blodiga offer, till och med barn. Somliga anse de begge gudomligheterna för Jupiter och Venus, andra för Solguden och Månan. Anledningen, hvarföre ordet än har masculin, än feminin artikel, skall enligt några vara den, att gudomligheten varit androgyn; fkmr Rom. 11: 4.

Βαβυλών, ώνος, η förvirring, förbistring) Ba-

bylon, Babel, urgammal, verldsberömd, praktfull hufvudstad i provinsen Babylonien och det Babyloniskt Chaldäiska verldsriket, på en stor slätt vid Euphrat, hkn delte henne i 2:ne hälfter. Hon var (under sin högsta blomstring) byggd i fyrkant, hade enligt Herodot, som sjelf såg henne, 480 stadier (= 8 Sv. mil) i omkrets, en 200 alnar hög och 50 alnar bred ringmur och 100 kopparportar. Utanför muren var en djup vattenfylld graf. Husen voro 3—4 våningar höga och likasom murarne byggde af brändt och obrändt tegel ined asphalt, och 50 gator, som genomskuro hvarandra i räta vinklar, delte staden i ett antal qvadrater. De begge märkvärdigaste byggnaderna uti dubbelstaden voro: a) den Kongl, med fasta murar omslutna borgen och b) Beins" tempel, en fyrkant med hvarje sida af 2 stadiers längd. Midt i tempelrummet reste sig ett högt torn (bestående af 8 torn öfver hvarandra), nedantill 4 stadier i omkrets och med utantill rundt omkring ledande trappor; dessutom gällde ss. stora märkvärdigheter den 1 stadion långa stenbryggan öfver Euphrat

och de hängande trädgårdarne (b κρεμαστός κη-πος) i terrassform. Bland innevånarne herrskade en gränslös lyx

och veklighet. Under den siste Konungen i Babyloniska riket, Nabonniclus, blef (538 f. Chr.) Babylon eröfradt af Cyrus efter en lång och mödosam belägring, och sedermera, då Babylon, ville göra sig sjelfständiga, efter en 19 månader lång belägring (516 f. Chr.) under Darius Hystaspis ännu en gång intaget. I Strabos tid låg Babylon till största delen öde, så att man derom kunde säga: ερημιἀ μεγἀλη εστἰν η μεγἀλη πόλις; fkmr 1 Petr. 5: 13, äfvensom Apoc. 14: 8 al. (hmed i andeligt afs. betecknas staden Rom); på andra ställen ss. Mt. 1: 11. 12. 17, Act. 7: 43 förstås dermed landskapet Babylonien. βαθέως, adv. (af βαθύς) djupt, hos Tisch. (Cod.

Sin.) || βαθέος Lc. 24: 1. * † βαθμός, ού, b (af βαἰνω stiga) steg, trappsteg,

trappa, ställning 1 Tim. 3: 13. βάθος, εος, τὀ (βαθύς) djup, djuphet 1. -lek Mt. 13: o al.; metaphor. outgrundlighet, outforsklighet Rom. 11: 33; τὰ β. του Θεοὑ 1 Cor. 2: 10 det outforskliga hos Gud d. ä. Guds för mensklig kunskap förborgade rådsslut; η κατὰ βάθους πτω-χεἰα 2 Cor. 8: 2 (se πτώχεια), βαθὑνω (följ.) fördjupa, urhålka Lc. 6: 48. βαθύς, ε ια, ὐ djup Lc. 24: 1 al., β. όρθρος 1. c. djup gryning, första dagbräckningen (se βαθέως); trop. τα. β. του σατα.νἀ. satans djupheter (de före-gåfvo sig hafva utforskat Guds djupheter, men, liks. HERren förändrar i v. 9 »Guds synagoga» till »satans syn.», så här: »Guds djupheter» till »satans»).

† ßacov, ου, τό = β at ς, η (kopt. ord) palmqvist

1. -gren Joh. 12: 13. * Βαλαάμ, b indecl. (CJP2 sannolikt af icke och □ y folk, icke af Israël. folket, främling; andra af han uppslukade, förderfvade och EP) Ba-laam, Bileam, Beors son, från Mesopot. staden ἀψευδης

ἀφευδης, ες (ἀ 1, φευδης) s. icke ljuger, icke kan ljuga, osviklig, tillförlitlig, sannfärdig Tit. 1:2.* † ἀφινθος, ου, η — ἀφἰνθιον, τὀ i profangrek.,

absinthium, malört; så kallas Apoc. 8: 11 en stjerna (d. ä. lärare) för sin bittra villolära. ἀφυχος, ον (ἀ 1, φυχη) själlös, liflös 1 Cor. 14: 7.

Βάαλ, b, η indecl. (^3 herre) B aal, allmänt namn på Gud hos Phænicierna och Carthaginenserna; med artik. b den manliga hufvudgudomligheten hos de Pliæniciska stammarna (Bel hos Babylonierna). De afgud. Israëliterne dyrkade honom jemte Astarte (ΠΊΙΠΤΖ'Ν), Sidoniernes qvinnliga skyddsgudomlighet. De byggde åt dem tempel och altaren i synn. på höjder och upprättade bildstoder. Presternas och Propheternas personal var mycket talrik; man offrade guden rökelse och blodiga offer, till och med barn. Somliga anse de begge gudomligheterna för Jupiter och Venus, andra för Solguden och Månan. Anledningen, hvarföre ordet än har masculin, än feminin artikel, skall enligt några vara den, att gudomligheten varit androgyn; fkmr Rom. 11: 4.

Βαβυλών, ώνος, η förvirring, förbistring) Ba-

bylon, Babel, urgammal, verldsberömd, praktfull hufvudstad i provinsen Babylonien och det Babyloniskt Chaldäiska verldsriket, på en stor slätt vid Euphrat, hkn delte henne i 2:ne hälfter. Hon var (under sin högsta blomstring) byggd i fyrkant, hade enligt Herodot, som sjelf såg henne, 480 stadier (= 8 Sv. mil) i omkrets, en 200 alnar hög och 50 alnar bred ringmur och 100 kopparportar. Utanför muren var en djup vattenfylld graf. Husen voro 3—4 våningar höga och likasom murarne byggde af brändt och obrändt tegel ined asphalt, och 50 gator, som genomskuro hvarandra i räta vinklar, delte staden i ett antal qvadrater. De begge märkvärdigaste byggnaderna uti dubbelstaden voro: a) den Kongl, med fasta murar omslutna borgen och b) Beins" tempel, en fyrkant med hvarje sida af 2 stadiers längd. Midt i tempelrummet reste sig ett högt torn (bestående af 8 torn öfver hvarandra), nedantill 4 stadier i omkrets och med utantill rundt omkring ledande trappor; dessutom gällde ss. stora märkvärdigheter den 1 stadion långa stenbryggan öfver Euphrat

och de hängande trädgårdarne (b κρεμαστός κη-πος) i terrassform. Bland innevånarne herrskade en gränslös lyx och veklighet. Under den siste Konungen i Babyloniska riket, Nabonniclus, blef (538 f. Chr.) Babylon eröfradt af Cyrus efter en lång och mödosam belägring, och sedermera, då Babylon, ville göra sig sjelfständiga, efter en 19 månader lång belägring (516 f. Chr.) under Darius Hystaspis ännu en gång intaget. I Strabos tid låg Babylon till största delen öde, så att man derom kunde säga: ερημιἀ μεγἀλη εστἰν η μεγἀλη πόλις; fkmr 1 Petr. 5: 13,

äfvensom Apoc. 14: 8 al. (hmed i andeligt afs. betecknas staden Rom); på andra ställen ss. Mt. 1: 11. 12. 17, Act. 7: 43 förstås dermed landskapet Babylonien. βαθέως, adv. (af βαθὺς) djupt, hos Tisch. (Cod.

Sin.) || βαθέος Lc. 24: 1. * † βαθμός, οὐ, b (af βαἰνω stiga) steg, trappsteg,

trappa, ställning 1 Tim. 3: 13. βάθος, εος, τὸ (βαθὺς) djup, djuphet 1. -lek Mt. 13: o al.; metaphor. outgrundlighet, outforsklighet Rom. 11: 33; τὰ β. του Θεοὺ 1 Cor. 2: 10 det outforskliga hos Gud d. ä. Guds för mensklig kunskap förborgade rådsslut; η κατὰ βάθους πτω-χεἰα 2 Cor. 8: 2 (se πτὼχεια), βαθὺνω (följ.) fördjupa, urhålka Lc. 6: 48. βαθὺς, ε ἰα, ὺ djup Lc. 24: 1 al., β. ὀρθρος 1. c. djup gryning, första dagbräckningen (se βαθέως); trop. τα. β. του σατα.νἀ. satans djupheter (de före-gåfvo sig hafva utforskat Guds djupheter, men, liks. HERren förändrar i v. 9 »Guds synagoga» till »satans syn.», så här: »Guds djupheter» till »satans»).

† ßacov, ου, τὸ = β at ς, η (kopt. ord) palmqvist

1. -gren Joh. 12: 13. * Βαλαάμ, b indecl. (CJP2 sannolikt af icke och □ y folk, icke af Israël. folket, främling; andra af han uppslukade, förderfvade och EP) Ba-laam, Bileam, Beors son, från Mesopot. staden52

Petora, var en spåman och drömtydare, som de Moabiters konung Balak kallade från Mesopotamien att prophetera emot Israëls folk Numer. 22: 5, jfr Deuteron. 23: 4 och Josua 24: 9; τή πλάνη του Βαλαο,μ μισθοἰ) ἐξεχὐθησαν Jud. 11 de hafva hejdlöst öfverlemnat sig åt = störtat sig uti Balaams synd för löns skull (för jordisk vinnings skull, alltså af girighet; naturligast är att antaga motsträfvighet mot Gud, hvilken redan framstod vid Bileams första kallelse, men sedan ännu bestämdare vid meddelandet af hans råd att förleda Israëliterna genom otukt till afgudadyrkan, ss. hufvudmoment äfven här, och denna motsträfvighet ss. grundad i hans lönsjuka af girighet förblindade sinne); 2 Petr. 2: 15 står, att B. älskade lön för sin orättfärdighet (att nemligen förbanna Israëls folk — ehuru en sådan lust Num. 22: 1—20 icke bestämdt uppgifves, så måste den dock hos honom förutsättas till följe af historien med åsninnan, jfr Deuteron. 23: 4. 5); Apoc. 2: 14 omtalas Bileams lära, huruledes han lärde Balak att kasta en stötesten för Israëls barn, så att de både åto afgudaoffer och bedrefvo otukt (afguderi).

Βαλἀχ, ὁ inclecl. (pi>2 eg. öken, tomhet af ρ tömma) Balak, Zippors son, en konung öfver Moabiterna på de tider, då Israëliterna stodo på Moabs slätter och beredde sig till intågandet i Canaans land. Om Bileams tillkallande, hkn tillstyrkte honom att förleda Isr. till afgudadyrkan och otukt, se fgde; fkmr Apoc. 2: 14.

βαλἀντιον, ου, τὸ äfn βαλλὁντων (trol. af βάλλω, der penningar inkastas 1. läggas) pung, penningepung, börs Lc. 10: 4 al.; i sednare grek. äfn en summa af 250 denarier (fkmr icke i N. T. i denna betydelse).

βἀλλω, βαλχο, βὲβληχα, εβαλον, ἐβαλαν Tisch. Act. 16: 37; βληθὴσομαι, βὲβλη/ιαι, εβλὴθην kasta Mt. 3: 10 al., sprida, slå Mc. 14: 65 (der dock Tisch. har ελαβον), hälla Mt. 9: 17 al., fälla Apoc. 6: 13; kasta, lägga ut δἰχτυα Joh. 21: 6 nät, σχάνδαλον Apoc. 2: 14 stötesten (förleda till synd); bringa, sända ειρὴνην frid, μάχαιραν svärd; inlägga γαλινον εις το στόμα Jac. 3: 3 lägga betsel i munnen, τινἀ. εις χλἰνην Apoc. 2: 22 (se χλἰνη), χεἰρας επἰ τινα — ἐπιβἀλλειν; εις την χαρδἰαν Joh. 13: 2 ingifva i hjertat; inträns, kasta 1. störta sig χατ αυτὴς Act. 27: 14 ned ifrån

henne (ön, om vinden); pass. kastas, nedstörtas, fällas, βὲβλημαι Mt. 8: 6 al. jag är nedkastad = ligger.

βαπτἰζω, ἰσω, ισα; ισάμην; ισθὴσομαι, ἰσδην fre-quent. af βάπτω) in- 1. neddoppa, bada, två Mc. 7: 4 företaga en tvagning med dem (neml. torgvarorna); nedsänka i vatten, döpa Mt. 3: 11 sæ-pissirne; med. låta döpa sig Mt. 3: 6 al,; εν πνεὺματι med och utan ἁγἰω rikligen meddela, öfvergjuta med, utgjuta (öfr ngn) den H. Andes gåfvor Mt. 3: 11 al., εν -τυpἰ med eld, Gehennas eld, det eviga straffet 1. c. al.; β. εἲς τι till ngn bekännelse, εις ονομα Ἰησοϋ för att bekänna JEsu namn, d. ä. derigenom aflägga den bekännelse, att man tror på honom, hans förtjenst o. s. v. har del deruti, εις εν σὼμα 1 Cor. 12: 13 i afs. på en kropp d. ä. på det vi skulle utgöra en kropp (ty β. εις betyder öfverallt döpa med afs. på, hänvisning till — ss. Rom. 6: 3 »vi som genom dopet blifvit invigda att betrakta oss

ss. med Chr. förbundna, blefvo också dgro invigda att betrakta oss ss. sådana, hka hafva lidit hans död»); εν τω ονὸματι του Κυρίου Act. 10: 48 under

uttalande af HERrans namn, επὶ τω ὀν. Ἰου Χοΰ

* /

Act. 2: 38 så att bekännelsen 1. uttalandet af JEsu namn ss. Messias är det vilkor, hpå dopet grundar sig; β. ὑπερ των νεχρὼν 1 Cor. 15: 29 döpas för de dödas bästa, till fördel för de döda (d. v. s. för anförvandter och vänner s. utan dop afsomnat — i den inbillningen, att detta skulle tillräknas dem ss. eget dop).

† βάπτισμα, ατος, τὸ (fgde) döpelse, dop Mt. 3: 7 al.; βαπτ'ιζειν β. Act. 19: 4 förrätta dop (denna förrättning skedde i de äldsta christna tiderna genom hela kroppens neddoppande i vatten, hf den hos Paulus vanliga jemförelsen med en begrafning med Christo Rom. 6: 4 al.); trop. om lidande = blodsdop βαπτὶζεσθαι βάπτισμα τὶνος Mc. 10: 38. 39, Lc. 12: 50 döpas med ugns dop, erfara samma lidanden s. ngn. Anm. Om barndop, s. icke uttryckligen fkmr i N. T., se dock Act. 16: 15. 33. — I och genom dopet meddelades den II. Ande: Act. 10: 44 är det enda ställe i N. T., der den H. Andes utgjutelse skedde före dopet (troligast för att betaga Petrus all tvekan och betänklighet i afs. pä Cornelii och hans slägtin-gars och vänners upplagande genom dopet i christna kyrkans sköte).

† βαπτισμός, ου. ὁ (se fgde) tvagning Mc. 7: 4. (8),βαπτιστής

rening Hebr. 9: 10; dop, döpelse βαπτισμὼν διδαχὴ Hebr. 6: 2 lära om döpelser (Johannis och Christi — deras likhet och skiljaktighet). † βαπτιστής, ου, ὁ (se fgde) döpare, tillnamn för

Johannes (se Ιωὰννης l:o) Mt. 3: 1 al. βάπτω, ἐβαφα-, βὲβαμμ.αι doppa, indoppa Joh. 13: 26, τινὸς i ngt Lc. 16: 24, äfn τινὶ Apoc. 19: 13. βὰρ, ὁ indecl. (12 son) sättes ngn gång särskildt, men oftast tillsammans med ett annat ord ss. Βαρθολομαίος, Tholmai son o. s. v. Βαραββὰς, ä, o (fgde och -N 1. fader — fa-

drens son) Barabbas; tillnamnet på den mördaren, s. Judarne begärde lös i st. för Frälsaren, hette egentl. Ιησοὺς se Mt. 27: 16. 17 dock ej i Cod. Sin.; fkmr äfn Mt. 27: 20 al. Βαρὰχ, ὁ indecl. (p blixt, blixtrande, svärd) Baruk, Abinoams son i Kedes i Naphthali stam, och Israël. Schophet, s. uppmanad af den högtbegåf-vade prophetissan Debora och i förening med henne slog den Cananitiske konungen Jabins fältherre Sissera och befriade sitt folk från en 20-årig skattskyldighet Judic. 4: 6 ff., 5: 1; fkmr Hebr. 11: 32. *

Βαραχὶας, ου, ὁ (ΊΓΡ Jehova välsignar) Βα-

rachias, fader till den Zacharias, som dödades emellan templet och altaret Mt. 23: 35. I G. T. (2 Chron. 24: 20. 21) säges väl denne Zacharias hafva varit son till Jojada, men han kunde ju haft 2 namn, hkt icke var ovanligt hos Judarne. Anm. I God. Sin. förekommer blott Ζαχαρὶου. βὰρβαρος, ov (utan tvifvel ett onomatopoietiskt ord, s. innehåller en begabbande härmning af de råa utländska språken, hka ljödo för det fina grekiska örat ss. ßap, ßap d. ä. illa och obegripligt) barbarisk, icke grekisk, främmande för Grek. språk och seder, utländsk; nyttjas mest. ss. subst, och utmärkte ursprung!': hvar och en, som icke talte grekiska, alltså blotta motsatsen till "Βλλην, ss. ock, enligt Platon, menniskoslägtet deltes i 2:ne folk, helläner och barbarer, så äfn Rom. 1: 14. Först ifrån och med Perserkrigen (490 f. Chr.) fick ordet ett förhatligt bibegrepp af någonting slafviskt och rått; också hette från denna tiden Perserna företrädesvis barbarer: äfven den idéen, att barbarerne voro födde fiender till hellänerne, uppväxte ur Perserkrigen. Romarne hette och kallade sig barbarer, tills grek. språket och litteraturen blefvo liemmastadde i Rom. Ifrån Augusti

tid hette så alla folkslag, hka saknade grek. och rom. bildning, och derföre hvarken talade grekiska 1. latin Act. 28: 24 (ss. af punisk härkomst), äfn Col. 3: 11. Slutligen blefvo Germanerne nästan de ende, s. fingo denna benämning, sedan grek. och romersk bildning genomträngt nästan alla andra folkslag — obildad, rå, vild; obegriplig 1. främling 1 Cor. 14: 11 (alldeles s. i den bekanta versen af Ovidius: barbarus hic ego sura, quia η ön intelligor ulli).

βαρέω; ημ.αι, ήθην (βάρος) betunga, förtynga; i N. T. pass. betungas 1 Tim. 5: 16 (med deras underhåll), nedtryckas Lc. 21: 34 al., vara betryckt 2 Cor. 1:8, 5:4 (emedan vi känne oss tryckte, eftersom o. s. v.); p. p. p. med och utan υπνω förtyngd 1. nedtyngd Lc. 9: 3?, Mt. 26: 43, Mc. 14: 40.

βαρειος, adv. (af βαρύς) tungt, svårligen, med svårighet Act. 28: 27, Mt. 13: 15.

Βαρθολομαίος, ου, ὁ, nonien patronym. O^n -n Tholmai son) Bartliolomæus; så kallas den Apostel, hvars egentliga namn troligtvis var Ναθαναήλ, hkt se; Mt. 10: 3 al.

Βαριησοϋς, ὁ indecl. ('I2, JJItt'1 JEsus) Barjesus, en Jud. magier, som uppehöll sig i Paphos på Cypern i proconsuln Sergii Pauli omgifning Act. 13: 6 och, emedan han motsatte sig Evangelii predikan, af Apost. Paulus bestraffades med ögonblicklig blindhet. Han hade ock gifvit sig heders-titlen Ἐλόμας, hkt se. Paulus kallar honom Act. 13: 8 υιός διαβόλου ss. motsats till hans namn, JEsu son.

Βαριωνάς, «, ὁ ("I?, Γ011) Jona son, nom. patronym. för Apost. Simon Petrus Mt. 16: 17. *

Βαρνάβας, a, ὁ ("1?, = prophetia,

prophetiskt tal, inspireradt föredrag, äfven uppmuntran = υιός παραχλήσεως Act. 4: 36, hugsvalelsens 1. förmaningens son) Barnabas; detta tillnamn fick han af lärjungarne för sin synnerliga förmåga att kraftigt förmana sina åhörare, ty han hette i sig sjelf Joseph 1. Joses; han var levit, Cyprier till börden och anses hafva varit en af de 70 lärjungarne. Han införde Paulus hos Apostlarne och förmådde honom att komma från Tarsus till Antiochia, hvarifrån de båda ss. deputerade afgingo till Jerusalem. Snart derefter anträdde de ock gemensamt i sällskap med Johannes Marcus, Barnabas' anförvandt, den så kallade »första mis-54 βάρος

sionsresan». Återkomne till Antiochia, och, då Paulus stod färdig att anträda den andra, oense i afseende på Marcus, skildes de åt; Silas trädde i Barnabas' ställe hos Paulus, hvaremot Barnabas begaf sig med Marcus till Cypern; derefter saknas alla historiska underrättelser om Barnabas. Det så kallade Barnabas bref är troligen oäkta; fkmr Act. 4: 36 al. βάρος, εος, τὸ (βαρύς) tyngd, tunga, börda, besvär

Mt. 20: 12, Act. 15: 28; οὐ βάλλω---

ηςω Apoc. 2: 24. 25 har blifvit olika tolkadt; att härvid afseende bör fästas på Act. 15: 28. 29, är mycket sannolikt; men ovisst är, antingen HERren 1. irrlärarne (ώς λέγουσα) skola anses säga allt 1. en del af dessa ord. I förra fallet blir meningen: »jag lägger icke på eder ngn annan börda än den J hafven (neml. att afhålla sig från offerkött o. s. v. Act. 15: 29), fasthållen den, till dess jag kommer»; i sednare fallet:

»hurusom de säga: jag ——--börda; men (bryn

eder icke om deras förföriska tal, utan) fasthållen den som J hafven o. s. v.» (den sednare tydningen förklarar orden ώς λέγουσα lättare); tyngd, storhet 2 Cor. 4: 17; tyngd, skuldkänsla, de med känsla af skuld tryckande förbrytelser (παραπτώματα) Gal. 6: 2 deltagen i andras skuldkänsla (jfr »gråter med dem som gråta» i ethiski afseende, hgm den tryckande skuldkänslan lättas); tyngd, vigt, vigtighet, anseende, värdighet εiναι εν βάρει 1 Thess. 2: 6 vara i anseende, värdighet. Βαρσαβάς 1. -σαββάς, à, ὁ (soml. af y 5 ψ svärja; troligen) nonien patronymicum, Saba" son (liksom Bap&ολομάϊος, hkt se). Så hette l:o) Joseph med tillnamnet Justus Act. 1: 23. 2:o) Judas, en lärare Act. 15: 22. Βαρτίμαιος, andra Βαρτιμάϊος, ου, ὁ son af Timæus, Bartimæus, en blind person från Jericho, som JEsus återgaf synen Mc. 10: 46. * βαρύνω; ὑνθην (följ.) = βαρέω, hkt se Lc. 21: 34. βαρύς, εία, ὑ tung Mt. 23: 4, vigtig Mt. 23: 23, eftertrycklig 2 Cor. 10: 10, tryckande, svår Act. 25: 7, 1 Joh. 5: 3 hans bud äro icke svåra (att hålla; ty Gud är mäktigare än verlden utom oeh inom oss; jfr 1 Joh. 4: 4, 5: 4); grym, glupsk Act. 20: 29.

βαρύτιμος, ον (fgde, τιμή) tung 1. dryg i värde,

dyr, dyrbar, kostsam Mt. 26: 7. βασανίζω, ισα; ισϋήσομαι, ίσttrjv (βάσανος) rifva

βασιλεύω

på 1. gnida emot proberstenen, för att pröfva äktheten af ngt, undersöka, använda tortur för att få sanningen fram,

tortera, martera, ängsla, pina, plåga, qvälja Mt. 8: 6 al., ψυχὴν διχαίαν ἀνὸ-μοις εργοις ἐβασ. 2 Petr. 2: 8 han qvalde sin rättfärdiga själ med gudlösa gerningar d. ä. han erfor i sin själ, emedan han var rättfärdig, qval öfver de gudlösa ting, s. han måste se och höra; pass. qväljas, plågas Apoc. 9: 5 (emedan gräshopporna vanligen härjade under de 5 sommarmånaderna) al.; hårdt ansättas Mt. 14: 24, Mc. 6: 48.

βασανισμός, ου, ὁ (fgde) act. pinande, plågande

Apoc. 9: 5 al.

βασανιστής, οϋ, ο (se fgde) undersökare, plågare,

rättstjenare, fångvaktare Mt. 18: 34 = δεσμο-

φύλαξ. ' !

βάσανος, ου, ἡ egentl, pr ober sten (lapis lvdius), hvarmed i synn. guld pröfvas, om det är äkta, och som i allm. på sin svarta yta återgifver, vid rifning, hvarje metalls färg; undersökniug medelst tortur; tortur, marter, qval, pina, plåga Mt. 4: 24, Lc. 16: 23. 28. βασὓεια, ας, ἡ (βασιλεὺω) konungavälde 1. -rike, rike, regering, Mt. 4: 8 al.; !η β. των ουρανὼν, Cöt&n himmelrike = Guds nådesanstalt

att genom J. Chr. återlösa verlden och föra mskn till helgelse, hfre det ock kallas β. του Θεοὒ Guds rike; det Messianska riket och dess lycksalighet, hfre det heter β. του Χοὒ Christi rike, ty Cliri-stus är hufvudet och medelpunkten för detta rike, och med honom äro de trogna förbundna till gemenskap = den osynliga kyrkan, hkn framställes under bilden af en kropp, en byggning (af lefvande steuar) ett åkerverk o. s. v.; nådens rike (här på jorden), herrlighetens (i himlen) — Mt. 3: 2 sæpissime. βασιλέων, ου, τὸ (eg. neutr. af följ., sc. δῶμα hus)

kungl, palats, slott, i synn. plur. Le. 7: 25. βασιλέως, ov (följ.) kunglig, konungslig 1 Petr. 2: 9. *

βασιλεύς, ἐως, ο (βάσις och λεώς — λαός) Tysk. Herzog, s. tågar i spetsen lor hären, härförare, förste, furste, konung Mt. 1: 6 sæpissime; säges om Gud Mt. 5: 35, 1 Tim. 1: 17 al., om Cliri-stus Mt. 2: 2, 21: 5 al. βασιλεὺω, εὺσω, ευσα (fgde) eg. vara konung Mt. 2: 22 al., sedan i allin, komma till välde, herr-βασιλιχός

ska, regera ἐπὶ τὶνος Mt. 1. c., Apoc. 5: 10, ἐπὶ τινα Lc. 1: 33, 19: 14, Rom. 5: 14 öfver ngn. βασιλιχός, ή, όν (fgde) kunglig, konungslig χὼρα, ἐσθής Act. 12: 20. 21 land, drägt; Joh. 4: 46. 49 stående i konungens (Herodes Antipas') tjenst, »konungsman»; νόμος β. kallas kärlekslagen Jac. 2: 8 ss. den förnämsta, emedan den beherrskar alla de andra lagbuden (jfr Mt. 22: 36—40, Rom. 13: 8—10). βασίλισσα, -ης, ἡ (βασιλεὺς) drottning Mt. 12: 42

al., herrskarinna Apoc. 18: 17. βάσις, εως, ἡ (βαίνω stiga) steg, gång; det hvarpå

man går, fot, i synn. fotsula, fotblad Act. 3: 7. βασχαίνω, ava (förlängd form af obrukl. βάσχω af βάζω tala, prata) tala på ngn 1. illa om ngn, tilltala med onda ord, förtrolla, tjusa Gal. 3: 1. βαστάζω, άσω, ασα lyfta, upplyfta, upptaga λὶθους Joh. 10: 31; bära Lc. 7: 14 al., το χρὶμα Gal. 5: 10 sin dom (den fällda domen tankes ss. ngt ρ ålagd t, — jfr 2 Reg. 18: 14 — hkt den dömde bär, då han går bort från domstolen), hålla 1. hafva i händerna, frambära Act. 9: 15, uppbära Rom. 11: 18, uthärda 1. utstå Mt. 20: 12, tåla 1. fördraga Rom. 15: 1, Apoc. 2: 2. 3 (neml. förföljelser, smädelser); bära bort το. υποδὴματα Mt. 3: 11 (det var neml. de lägsta slafvarnes göromål att på- och aftaga sina herrars sandaler och åter bära bort dem), taga bort Mt. 8: 17, Joh. 12: 6, 20: 15. βάτος, ου, b och ἡ törnbuske Mt. 12: 26 al.; επὶ του β. 1. c., der det berättas om (den brinnande) törnbusken.

βάτος, ου, b (П3) batli det största mått för våta varor ^ af en "I^П 1. "12; derföre för våta varor = HD1^ för torra; en bath var = 6 j"1!"}. hin = 12 Log = 1} kna; nu var hin = 2 att. χόες, alltså bath = 12 χόες — 1 μετρητής — 15 kannor 1. en ankare Lc. 16: 6. βάτραχος, ου, b (onomatop. ord) groda Apoc. 16: 13. *

βαττολογέω, ησα. (= βο.ττορίζο) onomatop. ord på stamma, äfn besl. med βάζω, se βασχαὶνω) prata snicksnack, i vädret, fladdra Mt. 6: 7. βδέλυγμα, ατος (βδελύσσομαι) eg. det afskydda, styggelse Mt. 24: 15 al.; βδ. ἐρημὼσεως 1. c. den styggelse s. förödelsen åstadkommer (vanligen förstås härmed Romerska hären, jfr Lc. 21: 20 — andra förstå dermed Titi 1. Hadriani bildstod, s.

skall hafva blifvit uppförd på den plats, der det förstörda templet stått; andra om Zeloternas skändligheter, s. förvandlade templet till en casern; Daniel sjelf 9: 27 betecknar med sina DÖM» Cälptf den af Antiochus Epiphanes på tempeltaket uppresta Jupiter Olympiens bildstod —; men att här inlägga ett specielt afseende på ett bestämdt historiskt factum, är mindre riktigt, då JEsus sjelf icke utmärker ngt närmare). βδελυχτός, ή, όν adj. vble (af följ.) vämjelig, vederstygglig, afskyvärd Tit. 1: 16. βδελύσσομαι, υγμαι (βδέω släppa väder, uppväcka en vidrig lukt, väcka leda) hafva leda 1. afsky för, vämjas vid, i allmht afsky Rom. 2: 22; p. p. p. Apoc. 21: 8 afskydd, afskyvärd, vederstygglig. βέβαιος, a, ov, attice 2 ändelser — (βαίνω, βέβηχα, βέβαα sto) stabilis, faststående, fast ἀγχυρα Hebr. 6: 19, ἐλπὶς 2 Cor. 1: 6 al., säker, tillförlitlig; β. ποιεισθαι 2 Petr. 1: 10 göra fast (detta fastgörande sker, när de christne genom ett förhållande, sådant som v.v. 5—8 uppgifva, göra sitt dertill att de förblifva det kallade och utkorade folket); compar. βεβαιότερος, εχομεν βεβαιότερον x. τ. λ. 2 Petr. 1: 19 vi ega ss. ngt fastare (än vår åsyn af hans herrlighet på berget i hans köttsdagar) 1. säkrare (vittnesbörd för hans παρουσία och δύναμις) det prophetiska ordet (G. T:s prophetior); β. ἐγένετο Hebr. 2: 2 blef giltigt, fick gällande kraft. βεβαιόω, ώσω, ωσα; ώθην (fgde) göra fast, säker, befästa, stadfästa, bekräfta Mc. 16: 20 al.; pass. β. τη πίστει Col. 2: 7 fäste blifvande genom tron, εβεβαιώ θη εις ημάς Hebr. 2: 3 blifvit stadfä-stadt för oss (eg. oo st. διεπορθμεύθη εις ημάς βεβαίως = blifvit öfverfördt till oss på ett fast och säkert sätt). βεβαίωσις, εως, ή (fgde) stadfästelse, bekräftelse

Phil. 1: 7, Hebr. 6: 16. βέβηλος, ον (βηλ,ός tröskel, öfver hkn man stiger βαίνω) eg. tillgänglig ( )(ιερός 1. ἁγιος invigd), icke invigd, profan, ohelig, oren 1 Tim. 1: 9 al. βεβηλόω, ωσα (fgde) van- 1. ohelga; το σάββατον Mt. 12: 5 (genom förrättning af de på sabbaten nödiga arbeten i templet ss. offringar och dylikt ohelgade presterna sabbaten), το ιερόν Act. 24: 6 templet.

Βεελζεβούλ, b indecl. (712] af hn] smuts (?) och herre) orenligheter herre ss. herrskare öfver56 Βελìαλ

de orene andarne; andra af T boning, svarande mot οικοδεσπότης husbonde (neml. de orene andarnes) så (Jod. Sin.; andra skrifva Βεελζεβοὺβ (212] fluga) flugguden ss. averruncus musca-rum, en orakelgifvande nationalgud hos Ekroniter-na, svarande emot Grekernes Ζευς Ἀπομυ'Ιος; brukas i N. T. för att beteckna djefvulen Mt. 10: 25 al.

Βελìαλ, b indecl. oduglighet, elakhet, förderf

af v2 icke och 7V2 nytta) Belial, förderfvare, namn på satan i N. T. 2 Cor. 6: 15. *

Βελìαρ, b || fgde 1. c.

βελόνη, ης, η (följ.) spets, ngt spetsigt, nål Lc. 18: 25. *

βέλος, εος, τὁ (βάλλω) kast- 1. anfallsvapen (försvarsvapen heter όπλον), pil, βέλη πεπυρωμένα Eph. 6: 16 malleoli, glödande pilar (d. ä. pilar försedda med brännbara ämnen och vid afslutningen påtända). Anm. Anfallsvapen hos Grekerne voro Lans (δόρυ). Kastspjut (ἀχόντιον), Svärd (ξίφος), Sabel (μάχαιρα), Båge (τόξον), Slunga (σφενδόνη), äfn Klubba (χορύνη) och Stridsyxa (ἀξίνη). *

βελτìων, ον (af fgde qsi hastæ gerendæ aptior — kske rättare af stammen βελ, s. fkmr i βόλο μαι = βούλομαι och velie, liks. λωìων af λάω; alltså önskligare) tapprare, bättre; blott adv. com-par. βέλπιον fkmr 2 Tim. 1: 18 bättre (än jag 1. än jag kunde beskrifva).

Βενιαμìν, b inclecl. högra sidans 1. lyckans

son) Benjamin, Patriarchen Jacobs yngste son med Rachel (så kallad af fadren; modren, hkn han kostade lifvet, kallade honom min plå-

gas son), född i grannskapet af Ephrata, fadrens älskling, stamfader för den föga talrika Benjamins stam. Denna stams gebit låg emellan Ephraim och Juda samt gränsade i O. till Jordan och i Y. till Dan. Den förste Konungen öfver Judarne valdes ur denna obetydliga stam (för att förekomma rivalité emellan de andra stammarna). Vid

Judiska statens söndring i 2:iie riken slöto sig Benjaminiterne O^1??? till Juda stam.

Äfven efter Babyloniska fångenskapen bildade dessa båda stammar kärnan af den nya Jud. colonien i Palæstina Act. 13: 21 al.

Βερνίχη, ης, η (Macedonisk form för Φερενίχη) Berenice, kon. Agrippa Ls äldsta dotter, först gemål till sin farbroder Ilerodes, furste i Chalcis, efter hvars död hon lefde i ett högst misstänkt um-

Btj ftaa iåå

gänge med sin köttslige broder Agrippa II. Ett annat äktenskap, hvari hon trädde med Polemon, konung i Cilicien, upplöstes snart åter och hon återvände till sin broder; sedermera blef hon con-cubine åt Vespasianiis och Titus Act. 25: 13 al. Βέροια, ας, η äfn Βέβροια, Beroea, stad i Macedonien ett stycke från Pella, vid foten af berget Beronius, i regi o t er ti a, der Judar uedsatt sig. En af Pauli följeslagare, Sopat ros, var derifrån bördig; sedermera hette staden Irenopolis, nu Kara Feria 1. Verria. Act. 17: 10. 13. Βεροιάιος, a, ov (fgde) från Beroea Act. 20: 4. " Βηθαβαρά, ας, η Π1!! färjehus 1. -stad)

Bethabara, låg på andra sidan Jordan vid öfver-fartsstället; der döpte Johannes döparen i början Joh. 1: 28 (se dock följ. ord vid slutet). Βηθανια, ας, ἡ (troligen af "Ο/Π ΓΡΞ dadelort, emedan palmträd der voro planterade; andra af n^y ΓΡ2 låghetens 1. fördjupningens ort, emedan platsen skall hafva legat lågt) Bethania, en bv (χώμη) 15 stadier (από σταδίων δεκαπέντε Joh. 11: 18) = I Sv. mil sydost om Jerusalem vid östra sluttningen af oljoberget, bekant af Frälsarens historia. Ännu visas Simon den spetälskes hus ocli Lazari graf. Nu finnes der blott en eländig by; Mt. 21: 17 al. Anm. ett annat Bethania (h^jN ΓΡ2 skeppshus, färjestad) låg Ö. om Jordan (πέραν του Ἰορδάνου) Joh. 1: 28, der de bäste Codices äfn Cod. Sin. hafva Βηθανια st. Βηθαβαρά. Βηβεσδά 1. -σι)ά, η (N"DPI ΓΡΞ bannhertighetens 1. nådens hus 1. ort) Bethesda, en med 5 portiker kringbyggd dam, χολυμβηδρα, vid Fårporten, beskrifves Joh. 5: 2 ff. * Βηθλεέμ, η indecl. (C H b ΓΡ2 domus panis, brödhuset) Bethlehem, en liten stad i Judæen, ungefär 2 timmars väg S.O. från Jerusalem, på en höjd i Judæens bergsbygd i en fruktbar (dfre med tillnamnet Ephrata μΠΊΟΝ af i"i~}ζ vara fruktbar, den fruktbara), angenäm och vatturik trakt; vår Frälsares födelseort Mt. 2: 1 al.; heter 1. c. B. της Ιουδαιας till skillnad från Bethlehem i Za-bulons stam. Nu är B. en stor och folkrik, men fattig by, s. sedan 1834 blott har christna innevånare, ungefär 3000 själar. Βηθσαϊδά, äfn -δάν, η indecl. (iT|PSJ »"I1? jagt- 1. fiskort) Bethsaida, ett stycke söder om Caperuaum vid vestra stranden af sjön Geuesaret; derifrån voro Apostlarne Petrus, Andreas, Jacobus, Johan-Βηὐφαγή

nes och Pliilippus Mt. 11: 21 al. Ett annat Bethsaida låg ett stycke N.O. från Genesaret, O. om öfre Jordan i Gaulonitis och hette Bethsaida Julias, residens åt Tetrarchen Pliilippus, hkn uppkallat staden efter Kejsarens dotter Julia, och menas möjligtvis Mc. 8: 22, Lc. 9: 10. Βηθψαγή 1. -γη, äfn Βηθσφαγή Tisch. (N 3 B ΓΤΟ locus gr os so ruin, omogna fikons ort) Beth-phage, en by (κώμη) vid oljoberget nära Jerusalem; synes hafva legat ngt öster om Bethanien och således längre ifrån Jerusalem, emedan det Mc. 11: 1 och Lc. 19: 29 nämnes före Bethanien på resan ifrån Jericho till Jerusalem. Märkvärdigt i JEsu historia Mt. 21: 1 ff. och de båda anförde loci parallell. Numera finnes af denna by intet spår. βῆμα, ατος, τὸ (βαίνω stiga) steg β. ποδός Act. 7: 5 fotsteg 1. fotsbredd; det hvartill man stiger upp d. ä. en upphöjd plats, hkn man beträder för att tala 1. dömma, talare- 1. domstol, domaresäte Mt. 27: 19 al., äfn thron Act. 12: 21. βήρυλλος, ου, ἡ beryll, en liafs- (blek-) grön ädelsten med öfvergångar än i det vattenblåa, än i det gula; dess crystallisation framställer sexsidiga, långsåt räfflade pelare; Apoc. 21: 20. ' βία, ας, ἡ (besl. med ϊς, ἰνός, ἡ vis) kroppsstyrka,

kraft, våld, våldsamhet Act. 5: 26 al. βιάζομαι, depon. med. (fgde) bruka våld, våldföra, öfverväldiga, tvinga; και πας εις αυτήν βιάζεται Lc. 16: 16 och dock sträfvar hvar och en (utmärker allmänligheten af den hierarchiska oppositionen) fiendtligt emot detsamma (βασιλεία του Θεοΐ>); äfn pass. lida våld Mt. 11: 12 (den bild man här antagit af ett ifrigt eftersträfvande, är visserligen oriktig, ss. stridande både emot språkbruk och verkliga förhållandet. Frälsaren yttrar dessa ord med anledning dels af Johannes döpa-rens öde, dels ock af den våldsamma oppositionen från de skriftlärdes och pharisæers sida; de följande orden i versen bekräfta än vidare denna sednare uppfattning; jfr ock det anförda Lc. 16: 16). βιαιος, a, ov (βια) våldsam, häftig Act. 2: 2. ' † βιαστής, ου, ὁ (βιάζομαι) s. brukar våld, vålds-verkare Mt. 11: 12 (våldsverkarne äro pharisæer och skriftlärde,

se βιάζομαι). † βιβλαρίδιον, ου, τὸ, dimin. (af βιβλίον) liten bok

Apoc. 10: 2 al. βιβλ,ιδάριον, ου, τὸ || fgde.

Melander, Grek. Lex. t. T.

βλαστάνω bl

βιβλίον, ου, τὸ,, dimin. (af följ.) liten bok, afdelning af ett arbete, i allm. bok = βίβλος, Lc. 4: 17 al , Hebr. 9: 19 (boken 1. rullen, på hkn lagen var skrifven); skrift, bref ss. βιβλίον ἀποστασίου Mt. 19: 7, Mc. 10: 4 se ἀποστάσιον. βίβλος, ου, ἡ (= βύβλος, ἡ, den Ægypt. papyros-plantan 1. busken, s. växte vid Nilstranden; dess bark 1. bast, papyros se χάρτης) papper, skrifvet papper, bok Mc. 12: 26 al., förteckning, catalog, register β. γενέσεως Mt. 1: 1 genealogi, slägtregister; β. τῆς ζωῆς Apoc. 3: 5 al. (se εξαλείψω).

βιβρώσχω, βέβρωχα (stam βρόω — βόρω = voro)

äta Joh. 6: 13. * Βιθυνία, ας, ἡ Bithynien, ett landskap i M. Asien, som gränsar i N. till Pontus Euxinus, i O. genom floden Parthenius till Paphlagonien, i S. till Phrygien och Mysien och i V. till Bosporen, Propontis och genom floden Rhyndanes till Mysien: var betäckt med skogiga berg, lika lemnade förträffligt skeppsvirke och hade i dalarne och på slätterna goda betesmarker och fruktbara åkerfält. Städer voro Nicomedia, Chalcedon, Heraclea, Ni-cæa och Prusa; Act. 16: 7, 1 Petr. 1: 1. Anm. Enligt Xenophon (Ανάβ. VI: ii. 2) kallades landet det Asiatiska Thracien (ἡ Θ ράχη ἡ εν 'Ασία), emedan innevånarne (Θράκες οι Βιθυνοί) härstammade från Thracien. βιος, ου, b lif Lc. 8: 14 al., lefverne, lefnadssätt 1 Joh. 2: 16, lifsmedel, lifsuppehälle; äfn tillgångar, egendom, förmögenhet Mc. 12: 44 al., gods, goda του κόσμου 1 Joh. 3: 17. β ιό ω, ωσα (fgde) lefva 1 Petr. 4: 2. † βίωσις, εως, ἡ (fgde) lefverne, lefnadssätt Act. 26: 4. *

βιωτικός, ή, όν (β ιό oj 1. βιος) tjenlig 1. duglig 1. hörande till lifvet 1. att lefva, beträffande lifvet μέριμναι β. Lc. 21: 34 lefnadsbekymmer (bek. hörande till detta lifvet), β. κριτήρια 1 Cor. 6: 3 domstolar, s. angå det timliga lifvets förhållanden. βλαβερός, ά, όν (βλάβη skada af ἐ βλάβη v aor. 2 pass. till följ.) skadlig, menlig, förderflig 1 Tim. 6: 9. *

βλάπτω, άφω, αφα skada, såra. förolämpa τινά

Mc. 16: 18, Lc. 4: 35. βλαστάνω, äfn βλαστάω (βλαστό. Mc. 4: 27 Ti-schend., ej Cod. Sin.), άστησα gro, skjuta upp, slå ut, uppväxa Mt. 13: 26 al.; transit. framdrifva, frambringa, bära Jac. 5: 18.

Βλάστης, ου, b Blastus, kammarherre hos konung

Herodes Agrippa I, Act. 12: 20. βλασφημέω, ησα·, ησησομαι (βλάσφημος) skada ngns rykte, tala ärerörigt om ngn, förtala, smäda Mt. 27: 39 sæpissime, häda (Gud) Mt. 9: 3 al., absol. Act. 26: 11 (neml. JEsum); äfn εις τίνα Mc. 3: 29 al. utösa smädelser i afs. på 1. emot ngn d. ä. smäda ngn. βλασφημία, ας, ἡ (fgde) smädelse, hädelse Mt. 12: 31 al., τινός 1. c. emot ngn (gen. obj.), men äfn gen. snbj. αυτοὺ Mt. 26: 65 (αυτοὺ fins ej hos Tischend. Cod. Sin.); χρίσις βλασφημίας Jud. 9 smädelsedom, smädligt omdöme (vågade icke Mi-chaël fälla emot djefvulen, emedan en viss försyn för dennes ursprungliga herrlighet före hans fall tillbakahöll honom). βλάσφημος, ον (βλάπτω φ ἡ μην) som skadar ngns rykte, smädande, sinädelysten, hädisk Act. 6: 11, βλ. γ.μίσις 2 Petr. 2: 11 = χρίσις βλασφημίας Jud. 9 (se fgde); ss. subst, smädare, baktalare 1 Tim. 1: 13, 2 Tim. 3: 2. βλέμμα, ατος, τὸ (följ.) det som ses, syn, anblick 2 Petr. 2: 8 (genom det som han såg och hörde). * βλέπω, έφω, εφ a (βάλλω, ὼφ öga, blick) kasta sina blickar, sitt öga på, blicka, se, hafva synförmåga Mt. 12: 22, Lc. 7: 21 (Tischend. har ej τὸ), blifva varse Mt. 7: 3 al., se på εις τινα 1. τι Lc. 9: 62 al.; βλ. εις πρόςωπόν τίνος Mt. 22: 16 (se πρόςωπον); se till, se sig före, taga sig till vara εαυτοὺς Mc. 13: 9, ἱνα μη 2 Joh. 8 sen på eder sjelfva, våren på eder vakt, tagen eder tillvara, på det att icke; βλέπετε ινα 1 Cor. 16: 10 sen till, lagen så att; βλέπετε μη Mt. 24: 4 al. videte ne, sen till, akten eder, att icke; nyttjas äfn om att se med det inre ögat, inse, förstå, märka ss. Rom. 7: 23 al.; se åt ett håll, vetta åt χατά τι Act. 27: 12. — För öfrigt construeras ordet, liks. ὁράω, med partic. st. infin. ss. Mt. 15: 31, Hebr. 10: 25. βλητέος, a, ov, adj. vble (af βάλλω) man måste kasta, lägga Lc. 5: 38, äfn

Mc. 2: 22 (dock ej hos Tisch. Cod. Sin.). Βοανεργές 1. -ηργές (ü^T "02) thordönets 1. åskans söner, ss. det äfn förklaras Mc. 3: 17; vanligtvis antagas Zebedæi söner hafva fått detta namn, dfre att de (Lc. 9: 54) önskade, att eld måtte komma ned af himlen och antända det hus, hvars invånare icke tagit emot JEsum och lärjungarne. *

βότρυς

βοάω, ησα (onomatop. ord) boare, böla, vråla,

skria, ropa Mt. 3: 3 al., af glädje 1. smärta. βοή, ής, ή (se fgde) rop, veklagan, klagorop Jac. 5: 4. *

βοήθεια, ας, ή (följ.) hjelp, bistånd Hebr. 4: 16; plur. hjelpmedel Act. 27: 17 (ss. tåg, kedjor, bjelkar o. s. v.). βοηθέω, ησα (βοή, θέω) springa 1. löpa till vid ngns nödrop, bispringa, ila till hjelp, bistå τινί Mt. 15: 25 al. βοηθός, ού, ό (eg. för βοηθόος af fgde) bisprin-

gare, hjelpare Hebr. 13: 6. βόθυνος, ου, ό (βόθρος idem, samstammigt med βάθος) grop Lc. 6: 39, cistern till samlande af regnvatten Mt. 12: 11, 15: 14. βολή, ής, ή (βάλλω) kast, λίθου β. Lc. 22: 41 stenkast.

† βολίζω, ισα (följ.) loda. kasta ut sänklodet (för

att undersöka djupet), pejla Act. 27: 28. βολίς, ίοος, ή (βάλλω) hvad som kastas, skjutes, kastvapen, spjut, pil Hebr. 12: 20 (ordet fkmr ej i de bättre editionerna, utan st. βολίδι χατα-τοξευθήσεται står λιθοβολ,ηθήσεται Cod. Sin.). Βοόζ, ö 1. Βοός, b indecl. ("^2, enligt några af i honom, 1J? styrka) Boaz, Boas, Salmons son (se Ruths bok); Mt. 1: 5, Lc. 3: 32. βόρβορος, ου, ό (onomatop. ord) dv, smuts 2 Petr.

2: 22 (se χύλισμα). ' βορέας, ου 1. βομράς, ά, b (όρος) boreas, eg. bergsvind (scil. ά,νεμος). s. kom till Hellas från de Thrakiska bergen, nordostvind, i allm. nordanvind, nordan; äfn väderstrecket norr Lc. 13: 29, Apoc. 21: 13. βόσχω, pasco, beta, föra ut på bete Lc. 15: 15, fodra, föda metaphor. Joh. 21: 15. 17 (förvalta det Apost. embetet), b βόσχων Mt. 8: 33 al. herde; med. 1. pass. om betande hjordar, beta, gå i bet Mt. 8: 30 al. Βοσόρ, b, indecl. (")1fl3 stam 'I2/2 afbeta och TJJl boskap; månne någon antydning på den i Bileams historia fkmde åsninnan?) Bosor; men LXX har Βέωρ, Beor, Bileams fader 2 Petr. 2: 15. Det olika uttalet har troligen uppkommit genom förvexling af V och y. βοτάνη, ης, ή (βόσχω) foderväxt, gräs, ört, planta,

Hebr. 6: 7. * βύτρυς, υος, ή drufva, drufklase Apoc. 14: 18.βουλεύομαι

βουλεύομαι, ευσάμην (βουλή) rådslå Joh. 12: 10, öfverlägga 1. -väga, tänka efter Lc. 14: 31, fatta beslut, besluta, Act. 5: 33, 15: 37, 27: 39, 2 Cor. 1: 17.

βουλευτής, οΰ, b (fgde) rådsherre, synedrist, medlem af Stora Rådet i Jerusalem Mc. 15: 43, Lc. 23: 50.

βουλή, ής, ή (βούλομαι) vilja, råd, beslut Lc. 7: 30 al., θέσθαι β. Act. 27: 12 fastställa hos sig ett beslut, fatta beslut; anslag, plan Act. 5: 38, 27: 42, tanke, afsigt 1 Cor. 4: 5. βούλημα., ατος, τό (följ.) eg. det önskade, vilja, afsigt Act. 27: 43, Rom. 9: 19, lusta 1 Petr. 4: 3 (soml. edit. hafva θέλημα. Cod. Sin.), βούλομαι, è- och ήβουλήϋην (qsi βάλω) v o lo, vilja vanl. med infin. Me. 15: 15 al., önska, vilja hellre, hafva för afsigt Mt. 1: 19 al., βουληθείς Jac. 1: 18 efter sin vilja d. ä. efter 1. af sin fria nåd. Anm. Skillnaden emellan ß. och εθέλω är enl. somliga den, att det sednare betyder en vilja med föresats, ett beslut efter öfverläggning (en activ vilja), det förra en böjelse, en lust (en passiv vilja), enligt andra tvärtom, se Mt. 1: 19. βουνός, οΰ, b (cyrenaiskt ord, Herod. 4: 199) höjd,

kulle, berg Lc. 3: 5, 23: 30. βοΰς, βοός, b, ή (eg. hölare, se βοάω) bos, oxe, ko, hornboskap i allmht; i N. T. fkmr blott b βοΰς Lc. 13: 15 al. βραβεΐον, ου, τό (följ.) kämpapris, segerlön 1 Cor. 9: 24, ßp. τής άνω κλήσεως τοΰ Θεοΰ Phil. 3: 14 den segerlön, hvarpå Guds kallelse ofvantill (i himlen) d. ä. omedelbara kallelse liar afseende (se äfn άνω), βραβεύω (βραβεύς, anordnare af kämpaspel, prisdomare, prisutdelare = α.γωνοθέτης) vara en βραβεύς, anordna kämpalekar, utdela kämpapris; i allm. vara domare, afgöra, råda, herrska Col. 3: 15. "

βραδύνω (βραδύς) dröja 1 Tim. 3: 15; transit. fördröja med accas., men äfn med genit. 2 Petr. 3: 9 (HERren fördröjer icke sitt löfte — neml. utöfver den bestämda tiden för dess uppfyllelse). βραδυπλ.οέω (följ., πλόος, πλους) segla långsamt,

hafva långsam fart Act. 27: 7. βραδύς, έϊα, ὑ (besl. med βαρύς) tung, ovig, långsam, trög τοῦ πιστεύειν Lc. 24: 25 i afs. på att tro, sen εις το λαλήσαι Jac. 1: 19. βράδυ τής, τήτος, ή (fgde) långsamhet, tröghet, dröjs-

mål 2 Petr. 3: 9 (neml. att löftet emot förmodan ännu icke gått i fullbordan). βρα.χίων, ονος, b (eg. compar. till följ.) brachium, arm metaphor. (kraft, makt) Lc. 1: 51 al. Anm. Utmärker eg. den kortare delen af armen emellan skuldran och armbågen, hvaremot den andra delen emellan armbågen och handen, som är längre och tjockare, heter πήχυς (hkt se). βραχύς, εια, ὑ (trol. af ράσσω, ρήγνυμι med förstärkt aspiration) eg. afbruten, kort, liten; δια βραχέων (scil. ρημάτων) Hebr. 13: 22 med få ord, i korthet, μετά. βραχύ (scil. διάστημα, τοῦ χρόνου) Lc. 22: 58 eg. efter en kort mellantid, kort derefter, βραχύ (τι) Act. 5: 31 ngt litet (om tid), äfn Hebr. 2: 7 en liten tid, Joh. 6: 7. 9 (om mått), Act. 27: 28 (om rum). βρέφος, εος, τό (sannol. genom metathesis beslägtadt med φέρβω föda, nära, df herba) foster, det ofödda i moderlifvet = εμβρυον Lc. 1: 41. 44; det nyfödda, dibarn, barn Lc. 2: 12 al., metaphor. 1 Petr. 2: 2; ἀπό βρέφους 2 Tim. 3: 15 från det du var ett litet barn (= från moderlifvet, med modersmjölken) = παιδιά Μεν Mc. 9: 21. βρέχω, εςα (jfr rigo, regna act.) beregna, befukta, vattna, väta med accus. Lc. 7: 38. 44; låta regna Mt. 5: 45, med accus. Lc. 17: 29; äfn imperson. Jac. 5: 17 och inträns, υετος ßp. Apoc. 11: 6 regn faller.

βροντή, ής, ή (βρέμω fr em o, fräsa, dundra) mur-mur, dunder, åska, thordön Mc. 3: 17 (se αστραπή).

βροχή, ής, ή (βρέχω) regn, i synn. häll- 1. slagregn Mt. 7: 25. 27. βρόχος, ου, b (till formen, men ej bemärkelsen sam-stamm. med fgde) snara, streck, garn, nät, επι-βάλλειν βρόχον τινί 1 Cor. 7: 35 kasta snara 1. nät öfver ngn d. ä. fånga, underkasta sig ngn (bilden tagen af djur- 1. fiskfångst). βρυγμός, οῦ, b (följ.) bitande, knarrande, gnisslande βρυγμος οδόντων Mt. 8: 12 al. »tandagnisslan». βρύχω, gnissla med 1. skära τους οδόντας επί τινά. Act. 7: 54 tänderna mot ngn (tecken till vrede och raseri).

βρύω (besl. med βλύω, φλύω, fluo) flöda, sjuda, svälla, qvälla; träns, framvälla, utgjuta Jac. 3: 11. * βρώμα, ατος, τό (βιβρώσ/.ω) spis, mat, föda Mt. 14: 15 al., äfn metaphor. om andlig föda Joh. 4: 34; stadig mat, bildligt för den högre och60 βρώσιμος

fullkomligare religionsundervisningen σοφία 1 Cor. 3: 2 ( )(γάλα), βρώσιμος, ον (följ.) tjenlig att äta, ätlig, att äta

Lc. 24: 41. * βρώσις, εως, ^ (se fgde) ätande Rom. 14: 17 (ac-tus edendi), 1 Cor. 8: 4, Col. 2: 16, förtäring, frätning, rost Mt. 6: 19. 20; spis, mat, föda Joh. 4: 32, 6: 27. 55 (tropice), rätt Hebr. 12: 16. βυθίζω (följ.) fördjupa, nedsänka, sänka, äfn meta-

phor. 1 Tim. 6: 9; pass. sjunka Lc. 5: 7. βυθός, ου, ό (sämst, med βάθος) djup, i synn.

hafsdjup 2 Cor. 11: 25. " βυρσεύς, έως, ό (βύρσα., ή afdragen hud, skinn, bursa, börs, skinn- 1. penningepung) »läderma-kare», garfvare Act. 9: 43, 10: 6. 32.

βύσσινος. η. ον (följ.) af byssus, βύσσινον stil. ἐνδυμα Apoc. 18: 12 al. byssus-klädnad, finaste bomullstyg.

βύσσος, ου, ή (fi 3 = &Ψ) byssus, Ægyptier-nas finaste hvita bomull, äfvensom det deraf förfärdigade tyget Lc. 16: 19 (Apoc. 18: 12 har i nyare editioner βυσσίνου 1. -ων (Jod. Sin.). Anm. Det gafs flera slags byssus ss. Ægvpt., Indiskt, Achaiskt; men det var egentligen det första slaget, som begagnades hos Hebræerna till fina, yppiga kläder.

βωμός, ου, ο (βάω, βαίνω stiga) stigande, hvarje upphöjning att ställa 1. lägga ngt på (suggest us, underlag), men mest till heligt bruk, altare Act. 17: 23.

Γ,

Γαββαθά 1. Γαβαθά, ή indecl. (ΝΓΙ?3 af 2 3 rygg 1. ΝΠΙ7Ξ3 af njma kulle) Gabbathu, eg. höjd 1. upphöjning; så kallades den plats, på hvilken Pilati domarestol var ställd, emedan platsen var belagd med mosaik-golf—fkmr

Joh. 19: 13 (se vidare λιθόστρωτος). Γαβριήλ, ὁ indecl. (7*0133 Guds man af 133 man) Gabriel, en af de 7 Englahöfdingarne 1. öfver-englarne ἀρχάγγελοι (hkt se), som omgåfvo Guds thron Lc. 1: 19. * γάγγραινα, ης, ἡ (γρ ἀ. ω, γραίνω gnaga, fräta) ett omkring sig frätande rötsår, kräftartad sjukdom, kräfta 2 Tim. 2: 17 (upphör känseln, heter sjukdomen σφάχελος kallbrand). Γάδ, ὁ indecl. ("13 påträngare af "1 j3 - "13 påtränga, jfr ordleken Genes. 49: 19) Gad, Jacobs son med Leas tjenstepiga Silpa; hans stam hade sitt område emellan Manasse och Ruben på andra sidan Jordan Apoc. 7: 5. Γαδαρηνός, ἡ, ὀν, nomen gentile af staden Gadara, enligt somliga hufvudstad i Peræa, öster om Jordan vid floden Hieromax, ett stycke söder om Genesaret, Gadareuer Mt. 8: 28 (Mc. 5: 1, Lc. 8: 26. 37 står hos Tisch. Cod. Sin. Γερασηνῶν — se äfn Γεργεσηνός). ' Γάζα, ης, ἡ (HJJ? den starka) Gaza, en ganska ansenlig (μεγίστη της Συριας Plutarch.) Philistæisk

stad vid södra gränsen af Cauaan, på en höjd emellan Raphia och Ascalon, ungefär 20 Stadier (^ Svensk mil) från Medelhafvet. Alexander den store intog den först efter 5 månaders belägring, dock utan att förstöra den; ty först år 96 f. Chr. blef den af Jud. konungen Alexander Jannæus efter 1 års belägring förstörd. Den uppbyggdes åter af Rom. fältherren Gabinius och blef sedermera af Augustus öfverlemnad till Herodes den store, efter hvars död den införlifvades med pro viusen Syrien. Dess sista förstöring skedde af Judarne icke långt före Jerusalems belägring. Nu är den (under sitt gamla namn) befolkad med 15—16000 innevånare. — Anm. Orden αυτη εστιν ἐρημος (Act. 8: 26) »denna är nu öde» måste sättas inom parenthes; ty de innehålla en anmärkning af Lucas, att staden var öde, då han skref Apostlagerningarne. Denna parenthes utgör ock en värderik auvisning på tiden, då denna bok skrefs, neml. icke långt före Jerusalems förstöring; fkmr Act. 8: 26. ' γάζα, ης. ἡ (persiskt ord) den kungl, skatten, skatt,

skattkammare Act. 8: 27. γαζοφυλάχιον, ου, τὸ (fgde, φυλ.αχή) skattkammare, ærarium, »offerkista». Enligt Winer II: 589 funnos 2:ne fattigstockar 1. allmosekistor på qvinnornas förgård, hvari penningarne inlades. Annars 60 βρώσιμος

fullkomligare religionsundervisningen σοφια 1 Cor. 3: 2 ( )(γάλα), βρώσιμος, ον (följ.) tjenlig att äta, ätlig, att äta

Lc. 24: 41. * βρῶσις, εως, ^ (se fgde) ätande Rom. 14: 17 (ac-tus edendi), 1 Cor. 8: 4, Col. 2: 16, förtäring, frätning, rost Mt. 6: 19. 20; spis, mat, föda Joh. 4: 32, 6: 27. 55 (tropice), rätt Hebr. 12: 16. βυθίζω (följ.) fördjupa, nedsänka, sänka, äfn meta-

phor. 1 Tim. 6: 9; pass. sjunka Lc. 5: 7. βυθὸς, ου, ὁ (sämst, med βάθος) djup, i synn.

hafsdjup 2 Cor. 11: 25. " βυρσεύς, ἐως, ὁ (βύρσα., ἡ afdragen hud, skinn, bursa, börs, skinn- 1. penningepung) »läderma-kare», garfvare Act. 9: 43, 10: 6. 32.

γαζοφυλάχιον

βύσσινος. η. ον (följ.) af byssus, βύσσινον stil. ἐνδυμα Apoc. 18: 12 al. byssus-klädnad, finaste bomullstyg.

βύσσος, ου, ἡ (fi 3 = &Ψ) byssus, Ægyptier-nas finaste hvita bomull, äfvensom det deraf förfärdigade tyget Lc. 16: 19 (Apoc. 18: 12 har i nyare editioner βυσσίνου 1. -ων (Jod. Sin.). Anm. Det gafs flera slags byssus ss. Ægvpt., Indiskt, Achaiskt; men det var egentligen det första slaget, som begagnades hos Hebræerna till fina, yppiga kläder.

βωμός, ου, ο (βάω, βαίνω stiga) stigande, hvarje upphöjning att ställa 1. lägga ngt på (suggest us, underlag), men mest till heligt bruk, altare Act. 17: 23.

Γ,

Γαββαθά 1. Γαβαθά, ἡ indecl. (NΓI?3 af 2 3 rygg 1. NΠI7Ξ3 af njma kulle) Gabbathu, eg. höjd 1. upphöjning; så kallades den plats, på hvilken Pilati domarestol var ställd, emedan platsen var belagd med mosaik-golf—fkmr
Joh. 19: 13 (se vidare λιθόστρωτος). Γαβριήλ, ὁ indecl. (7*0133 Guds man af 133 man) Gabriel, en af de 7 Englahöfdingarne 1. öfver-englarne ἀρχάγγελοι (hkt se), som omgåfvo Guds thron Lc. 1: 19. * γάγγραινα, ης, ἡ (γρ ἀ. ω, γραίνω gnaga, fräta) ett omkring sig frätande rötsår, kräftartad sjukdom, kräfta 2 Tim. 2: 17 (upphör

känseln, heter sjukdomen σφάχελος kallbrand). Γ'άδ, ὁ indecl. ("13 påträngare af "1 j3 - "13 påtränga, jfr ordleken Genes. 49: 19) Gad, Jacobs son med Leas tjenstepiga Silpa; hans stam hade sitt område emellan Manasse och Ruben på andra sidan Jordan Apoc. 7: 5. Γαδαρηνός, ή, όν, nomen gentile af staden Gadara, enligt somliga hufvudstad i Peræa, öster om Jordan vid floden Hieromax, ett stycke söder om Genesaret, Gadareuer Mt. 8: 28 (Mc. 5: 1, Lc. 8: 26. 37 står hos Tisch. Cod. Sin. Γερασηνών — se äfn Γεργεσηνός). ' Γάζα, ης, ἡ (HJJ? den starka) Gaza, en ganska ansenlig (μεγίστη της Συρίας Plutarch.) Philistæisk

stad vid södra gränsen af Cauaan, på en höjd emellan Raphia och Ascalon, ungefär 20 Stadier (^ Svensk mil) från Medelhafvet. Alexander den store intog den först efter 5 månaders belägring, dock utan att förstöra den; ty först år 96 f. Chr. blef den af Jud. konungen Alexander Jannæus efter 1 års belägring förstörd. Den uppbyggdes åter af Rom. fältherren Gabinius och blef sedermera af Augustus öfverlemnad till Herodes den store, efter hvars död den införlifvades med pro viusen Syrien. Dess sista förstöring skedde af Judarne icke långt före Jerusalems belägring. Nu är den (under sitt gamla namn) befolkad med 15—16000 innevånare. — Anm. Orden αυτη εστίν ἔρημος (Act. 8: 26) »denna är nu öde» måste sättas inom parenthes; ty de innehålla en anmärkning af Lucas, att staden var öde, då han skref Apostlagerningarne. Denna parenthes utgör ock en värderik auvisning på tiden, då denna bok skrefs, neml. icke långt före Jerusalems förstöring; fkmr Act. 8: 26. ' γάζα, ης. ἡ (persiskt ord) den kungl, skatten, skatt,

skattkammare Act. 8: 27. γαζοφυλάχιον, ου, τό (fgde, φυλ.αχή) skattkammare, ærarium, »offerkista». Enligt Winer II: 589 funnos 2:ne fattigstockar 1. allmosekistor på qvinnornas förgård, hvari penningarne inlades. AnnarsΙαϊος

antaga Rabbinerne, att offerkistan bestod af 13 kopparkistor, hka de för deras likhet med trumpeter kallade ΓΠ"ïE>iï#; penningarne inlades dels till de fattigas understöd, dels till bestridande af kostnaden för gudstjensten Mc. 12: 41 al.

Γάϊος, ου, ὁ Gaius 1. Caius l:o) en Apost. Pauli följeslagare från Macedonien Act. 19: 29. 2:o) En Pauli följeslagare från Derbe Act. 20: 4 och trol. 3 Joh. 1. 3:o) En af Paulus till christen-domen omvänd Corinthier, i hvars hus församlingen höll sina sammankomster Rom. 16: 23, 1 Cor. 1: 14.

γάλα, αχτος, τὸ mjölk i egentlig mening 1 Cor. 9: 7; i bildlig 1 Cor: 3: 2, Hebr. 5: 12. 13 betyder det de första bokstäfverna, abcd (στοιχεία Hebr. 5: 12 elementerna af Evangelii lära), den första enkla christendomsundervisningen, limot den högre heter βρώμα (hkt se) 1. στερεά τροφή (Hebr. 5: 12. 14); το λογιχον ἀδολο v γάλα 1 Petr. 2: 2 den andliga oförfalskade mjölken (dermed betecknas Guds ord 1. Evangelium, s. med sin inneboende kraft närer menniskans själ).

Γαλάνης, ου ὁ en Galater Gal. 3: 1. *

Γαλατία, ας, η (äfn Γαλλογραιχία Gallogræcia) Ga-latien, ett landskap i M. Asien (ursprungligen på Phrygiens område), s. i N. gränsade till Paphla-gonien (och Bithynien), i O. till Pontus och Cappa-docien (skildt från båda genom floden Halys), i S. till Cappadocien och Phrygien, samt i V. till Phrygien och Bithynien; det utmärkte sig, ehuru bergigt, genom stor fruktbarhet i synn. vid floden Halys. De förnämsta städerna voro Ancyra (af Augustus upphöjd till hufvudstad), Tavium och Pessinus. Sitt namn hade landet af de Galliske stammarne Trocmi och Tolistoboji, hka i förening med en Celtisk (Tysk) krigshär af Toctosages eller Tectosagi hade från Thracien i 3:dje århundradet f. Chr. utbredt sig öfver Asien och efter många förhärjande ströftåg satt sig ner i denna provins och der blandat sig med Grekerna (hvaraf namnet Gallogræcia). De skildras ss. ett tappert, fri-hetsälskande, uppbrusande folk, som nästan alltid var under vapen. Deras språk fann Hieronymus beslägtadt med Tyskan i trakten af Trier; dock talade de äfven grekiska. Consuln Cn. Manlius Vulso besegrade Galat. 189 f. Chr.; dock bibehöllo de sina egna furstar, först Tetrarcher, sedan Konungar, bland hvilka Amyntas (Antonii, derpå

Augusti gunstling) utom Galatien och Pisidien äfven hade districter i Lycaonien och Pamphy-lien. Efter hans mord (26 e. Chr.) kom allt under omedelbart Romerskt välde, och Galatien och Lycaonien fingo en Romersk

Ståthållare. - Apost. Paulus uppehöll sig 2 gånger i Galatien, der äfn Judar nedsatt sig, första gången på sin 2:dra missionsresa, hvarunder han grundlade en christen församling, 2:dra gången på sin 3:dje missionsresa, efter hkt besök han skref Brefvet till Gala-terne 56 1. 57 ifrån Ephesus; sedermera lät han

" Crescens ombesörja församlingen; fkmr 1 Cor. 16: 1 al.

Γαλατιχός, ή. όν (fgde) Galatisk Act, 16: 6, 18: 23.

γαλήνη, ης, ή (besl. ined γαίω glädja sig och γελάω) glädje, ro, lugn i synnerhet hafvets (en leende sjö) vindstilla, spegelklarhet; fkmr Mt. 8: 26 al.

Γαλάαια, ας, ή (Π3 omkrets, landsträcka □ Es. 8: 23 Hedningarnes Galil.) Galilæen i Palæstina; detta landskap sträckte sig söderut till berget Carmel och staden Scythopolis, mot norr till trakten af Tyrus och i öster ända till Jordan, och deltes i öfra och nedra Galilæen. Det förra hade till en del hedniska innevånare och kallades derföre hedningarnes Galilæen Mt. 4: 15; det sednare menas i N. T., när Galil. fkmr ensamt ss. Mt. 2: 22 sæpius. Der låg sjön Genesaret, äfn kallad ὑάλ,ασσα της Γαλ. Mt. 4: 18 al., äfvensom städerna Tiberias, Capernaum, Nazaret m. fl.

Γαλιλαίος, a, ov, nonien gentile af fgde, Galilæisk, Galilæer.

Γαλλίων, ωνος, ό (Lat.) Gallio, eg. Junius Annæus Gallio, Rom. proconsul i provinsen Achaia under Claudius, broder till Luc. Ann. Seneca; var af en mild charakter (hfre han af Rom. författare kallas dulcis Gallio) och synes frivilligt hafva öfvergifvit sin plats, emedan han icke kunde tåla klimatet. Hans egentliga namn var Marc. Ann. Novatus, men genom adoption i rhetorn L. Jun. Gallios familj erhöll han ofvansagda namn. Hans broder dedicerade till honom sina båda böcker de ira. Båda blefvo, dock icke på samma tid, afrättade på Kejsar N eros befallning; fkmr Act. 18: 12. 14. 17.

Γαμαλιήλ, ό indecl. af P Ö| vedergälla och

Gud) Gamaliel, en pharisé och berömd laglärare, s. i synedrium uttalade mildare åsigter om Christendomen Act. 5: 34 ff., och var Ap. Pauli62 γαμέω

lärare Act. 22: 3. Man anser honom för den i Judiska traditionen mycket firade Rabbinen Gama-liel den gamle (]p.Jij), som var en son af R. Simeon och sonson till den bekante Hillel, och förde præsidium i synedrium under Tiberius, Cajus och Claudius, samt dog 18 år efter Jerusalems förstöring. I anledning af sitt höga anseende bland Judarne är det ganska otroligt, att han blifvit döpt af Petrus 1. Johannes, ss. traditionen förmäler.

γαμέω, γεγάμηχα, εγάμησα 1. εγημα; εγαμ,ή&ην ·, gifta sig med, taga till hustru τινά Mt. 5: 32 al., utan afs. på kön 1 Cor. 7: 9. 10, 1 Tim. 4: 3, om jungfrur 1 Cor. 7: 28. 36, om enkor 1 Tim. 5: 11. 14; pass. reflex, låta taga sig till hustru, gifta sig med en man τινι 1 Cor. 7: 39, äfn Mc. 10: 12 {Tisch. Cod. Sin. har dock γαμήση άλλον).

γ a.μίζα) 1. ίσχω (fgde) bortgifta τινά ngn, in ma-trimonium dare 1 Cor. 7: 38 (Tisch. har èx-γαμίζων); med. låta bortgifta sig, gifta sig, nu-bere, Mt. 22: 30, Mc. 12: 25.

γάμος, ου, ό bröllopp Joh. 2: 1.2, brölloppsfest 1. -måltid (fullständigt το δείπνο ν του γάμου Apoc. 19: 9), mest plur. ss. Mt. 22: 2 ff. (der himmelriket förliknas vid en bröllоppsmåltid jfr Lc. 14: 16—24) Mt. 25: 10; i allmht en festlig 1. högtidsmåltid Lc. 12: 36, 14: 8; äfn biläger, äktenskap Hebr. 13: 4. Anm. Bröllоppshögtiden plägade räcka i 7 dagar, hvaraf bristen på vin, i synn. i ett obemedladt hus, kan förklaras Joh. 2: 3 ff.

γάμ, causalpart. (γέ, άρα) postpos.; ty, nemligen Mt. 1: 21 sæpissime, bibehåller sin betydelse äfven i den händelse, att en ellips måste tänkas till; hvarpå vi vilja anföra några exempel: ου γάρ Act. 16: 37 (det går ej an) ty icke skola de hem· ligen kasta oss ut, utan 1. tvärtom (αλλά); τί γάρ Mt. 27: 23 (nej) ty hvad o. s. v., Lc. 23: 22

(jag vill släppa honom lös) ty hvad---, τίς

γάρ Act. 19: 35 (våren stilla) ty hkn----, μή

γάρ Joh. 7: 41 (han är det ej) ty icke---,

1 Cor. 11: 22 (det får icke så vara) ty icke---;

χαὶ γὰρ Mt. 8: 9 al. ty äfn; men äfn med mellansats ss. Mt. 26: 73 och (det är du) tv---

(att på detta och andra ställen hjelpa sig med »förty», är ett dåligt palliativ).

γαστήρ, στρας, ἡ (samstam. med χανδάνω genom de obrukl. formerna χάω, γάω, fatta, fatta uti

γεἰτων

sig, rymma) mage, buk, underlif, moderlif, lif Lc. 1: 31; εν γαστρὶ εχειν scil. το εμβρυον fostret Mt. 1: 18 al. d. ä. vara hafvande; buk (fråssare), γ. αργή Tit. 1: 12 latbuk, ,lat fråssare (ων ὁ Θεός ἡ χοιλια s. hafva buken till sin Gud Phil. 3: 19), se Κρής.

γέ, postposit. och enclit. partikel, åtminstone, ju, just, till och med, dock Lc. 11: 8 al., utmärker, att uppmärksamheten bör fästas på nästföregående ord genom inskränkning dertill; är liksom ett nota bene, som uttryckes genom tonvigten på ordet; ἀλλά.γε, at certe, dock, εἰ γε, om annars, om nemligen (se ε i); står äfn i förening med andra partiklar till förstärkning af deras betydelse.

Γεδεών, ώνος, ο sönderbrytaren, förstörareu

af af- 1. sönderbryta, emedan han förstörde

Baals dyrkan — hf han ock kallades af

bV2 2iT med honom strider Baal Judic. 6: 32) Gideon, son af Joas från Manasse stam i Ophra, förstörde Baalsdyrkan och befriade ss. Domare (£Diy) folket från Midianiternes 7-åriga herravälde Judic. 7: 1—25, 8: 5 ff., hfre det erbjöd honom ärftlig furstevärdighet, hkn han dock afslog Judic. 8: 22 ff.; fkmr Hebr. 11: 32. *

Γέεννα, ης, ἡ (C3Π N1} 1. E3ΓΓ]2 N^ Hinnoms 1. Hinnoms barns dal — andra öfversätta: deu angenäma dalen; men Hinnom är troligen nom. propr.) Gehenna, en dal söder om Jerusalem, der de afgudiske Israëliterne offrade till och med sina barn åt den Moabitiske afguden Moloch. Derföre afskyddes denna plats sedermera ss. oren (sedan Konung Josia afskaffat afgudaoffren 2 Reg. 23: 10) och begagnades till samlingsplats för orenlighet samt djurs och missdådares döda kroppar, till likas förbränning en beständig eld underhölls; dfre hette väl platsen också Π C Π (af Arab. stam antända) Tophet eg. brandställe 1. eldstad Jerem. 19 cap. Sedermera öfverflyttades detta namn på helvetet, de fördömdas pinorum, der matken icke dör och elden icke slocknar = ἡ γέεννα του πυρός Mt. 5: 22 al., äfven γέεννα ensamt Mt. 5: 29 al.

Γεϋσημανή 1. -νεi, indecl, aram. ΣΟΕψ olja

och Π 3 vinpress, press) oljopress, Gethsemane, en landtgård vid foten af oljoberget på andra sidan bäcken Kidron Mt. 26: 36, Mc. 14: 32.

γεἰτων, ονος, <5, ἡ (γη, γηἰτης landtman) qsi gård-γελάω

man 1. -bo, nabo, granne, liks. vicinus af vicus Lc. 14: 12 al. γελάω, άσω st. det i profangr. vanliga -άσομαι (besl.

med γαiω glädja sig) skratta, le Lc. 6: 21. 25. γέλως, ωτος, b (fgde) leende, löje Jac. 4: 9. γεμiζω, ισα-, iσθην (ett slags frequentat. af följ.) fylla, uppfylla τi τiνος Mc. 15: 36 al., äfn med απὸ Lc. 15: 16 och èx Apoc. 8: 5, 15: 8; pass. uppfyllas Mc. 4: 37, Lc. 14: 23. — I afs. på Apoc. 8: 5 märkes att, då engeln fyllt rökelsekaret med eld från altaret d. ä. med de heligas böner och kastat det på jorden, så uppkommo våldsamma skakningar — ett bevis derpå, att Gud bönhör de helige och straffar den syndiga verlden.

γέμω, blott i præs. och imperf., vara full, uppfylld τινός Mt. 23: 27 al., äfven τi Apoc. 17: 3. 4 (Tiscli.), äfven εχ τiνος Mt. 23: 25 (per hebrais-mum); lat. gemo sucka eg. hafva brostet fullt, γενεά, άς, ἡ (γένος) härkomst, börd, slägt, ätt, stam-1. slägtled Mt. 1: 17; slägte, menniskoclass Lc. 16: 8 (sina likar); slägte, generation Mt. 11: 16, 12: 39 al., menniskoålder, tidehvarf Lc. 1: 48. 50, Act. 14: 16 al., Eph. 3: 5 (ετέραις, tidigare, förra — har afs. på G. T.), ἀπὸ των γενεών Col. 1: 26 ifrån generationerna, sedan de börjat vara till; samtid Act. 8: 33 (hvem skall 1.

kan skildra hans samtid d. ä. elakheten hos hans samtida? andra antaga här betydelsen lif 1. lefnad), 13: 36.

γενεαλ,ογέω (γενεαλόγος slägtsamlare 1. uppgörare af ett slägtregister, genealog af fgde och λέγω) vara genealog, uppgöra ett slägtregister 1. en slägt-ledning, härleda ngns slägt εχ τίνος från ngn; pass. Hebr. 7: 6 (hvars slägt icke härleddes från dem).

γενεαλογία, ας, ή (fgde) genealogi, ättledning, stamtafla, slägtregister 1 Tim. 1: 4, Tit. 3: 9 (hafva afs. på Gnostikernas æonserier). γενέσια, ων, τά (γενέσθαι) födelsedag, födelsefest = γενέθλια, Mt. 14: 6, Mc. 6: 27; anm. fester utmärkas vanligen med plur. neutra (scil. ιερά), γένεσις, εως, ή (γενέσθαι) födelse, börd, slägt, härkomst Mt. 1: 1 al.; βίβλος γενέσεως Mt. 1: 1 (se βίβλος), το πρόςωπον της γεν. Jac. 1: 23 födelsens ansigte, sådant man fått i födelsen, naturligt anseende 1. utseende; b τροχός της γ. Jac. 3: 6 födelsens 1. varelsens krets, hela varelsen (se τροχός).

γενετή, ής, ή (se fgde) födelse Joh. 9: 1.

γένη μα, ατος, τό = γέννημα, hkt se.

γεννάω, ήσω, ηχα, ησα ·, ημαι, ήθην (γέννα poët. = γένος) afla, föda, alstra, frambringa Mt. 1: 2 al., äfn om qvinnor Lc. 1: 13 al., metaplior. om den andliga födelsen, det andliga lifvets upptändande

1 Cor. 4: 15, Phil. 10, 1 Joh. 5: 1; εις δου-λ,είαν Gal. 4: 24 föda till träldom, försätta i slaf-tillstånd; pass. aflas, födas, εχ τίνος Mt. 1: 16 al., εχ θεου 1. ἀνωθεν Joh. 1: 13 al. om nya födelsen genom Guds Anda, s. 1 Joh. 3: 9 kallas σπέρμα Θεοῦ, äfn αφ' ενός Hebr. 11: 12 af en enda (neml. Abraham).

γέννημα, ατος, τό (fgde) det aflade, födda, afföda Mt. 3: 7 al.; äfn frukt i egentl, och. tropisk mening Mt. 26: 29 al.

Γεννησαρέτ, τό inclecl. (ΓΗ 3 3 en stad i stammen Naphthali, sedermera "lD^JH, anses betyda furstegård) Genesaret a) λίμνη Γ., ΓΗ33 1. Π'η_33 CP sjön vid Genesaret (eg. vid staden Genes., s. gaf sjön namn) 140 stadier = 2|- Sv. mil lång och 40 stad. = I Sv. mil bred, ofta jemförd med Boden- 1. Genfersjön i Schweiz; Lc. 5: 1. b) γη Γ. landskapet Genes., sträckte sig långsefter sjön ifrån Capernaum till Magdala eller 30 stadier, med en bredd af 20 stad., ocli skildras ss. en särdeles mild och fruktbar trakt; Mt. 14: 34, Mc. 6: 53.

γέννησις, εως, ή |j γένεσις (Mt. 1: 18, Lc. 1: 14), hkt se.

γεννητός, ή, όν adj. vble (af γεννάω) aflad, född med gen. — af, Mt. 11: 11, Lc. 7: 28.

γένος. εος, τό (obrukl. stam γενω, hf γέγονα, εγε-νόμην) genus, slag, slägte ( )(art) Mt. 13: 47 al., γένη γλ,ωσσών 1 Cor. 12: 10 al., slags tungor, olika tungor (se γλώσσα); slägt, stam, börd Mc. 7: 26 al.; folk, folkslag, nation Act. 7: 19,

2 Cor. 11: 26, Gal. 1: 14, Phil. 3: 5, ὑμεῖς δε γένος εχλεχτόν 1 Petr. 2: 9 (ett folk, som Gud med förbigående af andra folk utvalt, adopterat).

Γερασηνός, ή όν nom. gentile af Γέρασα, Gerasa, en stad, s. skall hafva legat norr om Gadara, vid östra gränsen af Peræa Mc. 5: 1; läsarten omtvistad, af Tischend. bibehållen, af Oriesbach förändrad till Γαδαρηνών; fkmr ock Lc. 8: 26. 37.

Γεργεσηνός, ή, όν, nom. gentile af Γέργεσα — Γέρασα (se fgde); läsarten Mt. 8: 28 är mycket misstänkt (se Γαδαρηνός).

γερουσία, ας, ή (eg. femin. af γερούσιος, tillhörande

de gamle, de äldste — γέροντες — scil. βουλή) de gamles 1. äldstes råd, senat (i doriska städer); benämningen öfverförd på de äldstes collegium 1. rådsförsamling hos Judarne, folkrepresentantråd; skiljes Act, 5: 21 ifrån συνέδρων, ty visserligen funnos πρεσβύτεροι i synedrium, men icke hela γερουσία. *

γέρων, γέροντος, b (besl. med γήρας) gubbe, gammal man Joh. 3: 4. γεύομαι, εγευσάμην smaka Mt. 27: 34 al.;

τινός Lc. 14: 24, Act. 23: 14 (äta) al., τής δωρεάς τής επουρανίου Hebr. 6: 4 (se δωρεά), men äfn τί Joh. 2: 9, Hebr. 6: 5; γ. θανάτου, Π^ Cij?q Mt. 16: 28 al·, smaka, af egen erfarenhet lära känna döden, dö; smaka (af inre erfarenhet) 1 Petr. 2: 3 af erfarenheten lära känna, erfara; γ. scil. σίτου Act. 10: 10 få sig mat, äta. γεωργέω (γεωργός) vara jordbrukare, bruka 1. odla

jorden; pass. brukas, odlas Hebr. 6: 7. γεώργιον, ου, τό (följ.) åkerbruk, åkerfält, åker, så

heter christna församlingen 1 Cor. 3: 9. γεωργός, ου, b (följ., ἐργον) jord- 1. landtbrukare, åkermän 2 Tim. 2: 6, Jac. 5: 7, planterare, vingårdsman — ἀμπελουργός Mt. 21: 33 al. γή, γής, ή (smdr. af γέα) a) jord ( )(himmel) Mt. 5: 18 al.; b) jord, fast land, land ( )(haf) Mc. 4: 1 al.; c) jord, mark Mt. 10: 29 sæpe; d) jord, jordmån Mt. 13: 5 al.; e) jord, land χατ ἐξο-χήν, Palæstina, landet Mt. 5: 4 al., äfven Eph. 6: 3. — Särskildt anm. b ων èχ τής γής Joh. 3: 31 den s. är ifrån jorden d. ä, af vanlig jordisk härkomst (menas Johannes döparen); uti Apoc. förekommer γή ofta i symbolisk mening och betecknar folken, så vida de ordnat sig till stater och blifvit fasta (emedan jorden ss. fast land uppstigit ur hafvet Gen. 1: 9), deremot se θάλασσα.

γήρας, αος. τό, dat. -αϊ, α, men äfven γήρει (af

γήρος) Lc. 1: 36 hög ålder, ålderdom. γηράσκω, ασα (fgde) åldras, blifva gammal Joh.

21: 18, Hebr. 8: 13. γήρος, εος, τό — γήρας, hkt se. γίνομαι, γενήσομ.αι, γεγένημαι, γέγονα (3 plur. -αν Rom. 16: 7, Apoc. 21: 6), εγενόμην, ἐγενήθην (attice γίγνομαι pro γιγένομαι af stammen γένω) gignor födas ss. Gal. 4: 4, skapas, göras Mt. 11: 22, Joh. 1: 3 al., varda, blifva, ske, fi o sa>-

/λεῦχος

pissime, uppkomma, uppstå, tilldraga sig, försiggå, ega rum, firas (om fester) Mt. 26: 2 al., visa sig, framstå 2 Cor. 3: 7 al, synas Phil. 2: 7, γενέ-

σθω δε----φευστής Rom. 3: 4 men vise

sig Gud ss. sannfärdig (vid utförandet af sin plan om Messiasriket) och hvarje mska ss. lögnaktig (dervid), visa sig εν τινι uppträda med 1 Thess. 2: 5; γ. εϊς τι 2 Cor. 8: 14 räcka, tjena till ngt, afhjelpa ngt, äfn komma till, blifva till del Gal. 3: 14; hända εμοι μή γένοιτο Gal. 6: 14 eg. hände det mig icke! vare det långt ifrån mig! μή γένοιτο (ofta i svar) ne fia t, bort det! långt derifrån!, äfn lyckas ss. Mt. 18: 13 — dessutom märkas phraserne: γ. εν εαυτώ Act. 12: 11 varda

I. komma inom sig, till sig, till besinning, sansa sig, ad se redire; τί αυτός εγένετο Act. 12: 18

hvad har det blifvit af honom? γίνεσθε----

ὑμεΐς scil. εγενόμην Gal. 4: 12 blifven ss. jag (d. ä. blifven fria fr. Judaismen, ss. jag är det), ty äfven jag har blifvit ss. J (d. ä. ty äfn jag, då jag öfvergaf Judendomen, blef derigenom ss. en hedning — jfr Gal. 2: 14, Phil. 3: 7 ff.). — Anm. Phras. χαι εγένετο χαί med verb. finitum är bildad efter Hebr. 1 = och det begaf sig att; hvaremot phras. Ιγένετο του εϊςελ.θεΐν αὐτὸν Act. 10: 25 och dylika äro bildade efter LXX och grammatiskt origtiga.

γινώσχω, γνώσομαι, ἐγνωχα, εγνων; γνωσθήσομαι, ἐγνώσθην (att. γιγνώσχω, stam γνόω) cognosco, lära känna Mt. 10: 26 sæpe; känna, hafva sig bekant, veta Mt. 6: 3 sæpe, εγνωχεν 1 Cor. 2:

II, 8: 2 har sig bekant; erfara, inse, märka, förstå Mt. 12: 7 al.; känna (om äktenskapligt umgänge, per hebraismum = J? j^) Mt. 1: 25, Lc. 1: 34; bevara, vårda, vårda sig om 2 Tim. 2: 19 (äfn per hebr. jfr. Ps. 1: 6). — Anm. Hos Johannes (i synn. i brefven) fkmr ordet ofta i en mera prægnant betydelse: hafva lefvande kännedom om Christus och genom densamma redan hafva trädt med honom i gemenskap; 1 Joh. 2: 3 bildar ett slags paronomasi: »derpå känne vi, att vi hafve känt honom»; i samma prægnanta betydelse fkmr ordet Hebr. 3: 10; liks. γνώναι τήν ὑπερβάλλουσαν τής γνώσεως ἀγάπην Eph. 3: 19 är oxymoron.

γλεῦχος, εος, τό (följ.) sött ojäst vin, must; var också oblandadt, ty bruket af vinum tempera tura tinnes ej omnämndt hos Hebr. Act. 2: 13.γλυχύς

γλυχύς, εία, ύ söt, δδωρ Jac. 3: 13, förstås inunder

v. 11; Apoc. 10: 9. 10. γλώσσα, ης, η tunga, tungomål, språk liksom lin-gua; anm. γλώσσαι χαιναί Mc. 16: 17 1. ετεραι Act. 2: 4 nya för deras nationalitet främmande språk, andra folks modersmål, likas kännedom och bruk förut fattades dem (n.b. på sednare stället ss. Galilæer) och först nu ingafs dem i och med den H. Ande. Dessa begge ställen skilja sig från Act. 10: 46, 19: 6, 1 Cor. 12 och 14 Capp., der det blott fkmr γλώσσα.ις (γλώσση) λαλείν; på sednare stället eller 1 Cor. 14: 14. 15 förklarar Paulus sjelf, hvad dermed menas, neml. »ett sådant sätt att bedja, sjunga och tacka, hvarvid tungan icke tjenar förståndet, utan den Ii. Ande till verktyg», το μεν πνεύμα προςεύχεται, φώλλει, ευλογεί, ό όε νους άχαρπός εστίν. För att i någon mån kunna förklara sig detta märkliga fenomen, bör man för ordet γλώσσα, strängt fasthålla betydelsen af »tunga»; och liksom man säger i vanliga talet om en menniska, som den ena gången talar så, den andra så: hon har 2 tungor i munnen, så tycktes γλ,ωσσολαϊών tala i andliga ting helt annorlunda än vanligt, och han sjelf förstod oftast icke hvad han sade, ty den H. Ande liksom lånte hans tunga till sitt organ. — För öfrigt hvilar och kommer alltid att hvila mycket mörker öfver glossolalien, detta uti de första christna tiderna så vanliga bevis på den H. Andes undfående, oaktadt allt det ljus man i nyare tider sökt sprida deröfver; möjligtvis är den så kallade »predikosjukan» i våra dagar en art 1. rättare afart derutaf. γλωσσ όχομον, ου, τό vanl. γ λ oj σσοχομ. ζιο ν (fgde, χομέω se χομίζω) eg. fodral, hvari flöjtmunstycken buros; sedan i allmht fodral, skrin, portfölj, »pung» Joh. 12: 6, 13: 29. γναψεύς, έως, ό, äfn χναφεύς (γνάπτω 1. χνάπτω rifva, valka, karda, af γνάψος karda, borste, hvarmed tyg uppkrattas) valkare, öfverskärare (s. val-kade, renade och utstofferade kläderna) Mc. 9: 3.

γνήσιος, a., ον (qsi γενέσιος af γένος, liks. genui-nus af genus) hörande till slägten, äkta född, äkta (oförfalskad, sannskyldig) transl. (så i N. T.) Phil. 4: 3 al.; το γν. substantive äkta väsende, äkthet 2 Cor. 8: 8. γνησίως, adv. (af fgde) på ett äkta sätt (sådant som det skall vara) Phil. 2: 20.

γνόψος, ου, ο (besl. med χνέιρας mörker af νέφος)

dunkelhet, töcken Hebr. 12: 18. * γνώμη, ης, η (έγνων, aor. 2 till γινώσχω) tanke, mening 1 Cor. 1: 10, åsigt 1 Cor. 7: 40, didovai 1 Cor. 7: 25, 2 Cor. 8: 10 meddela sin åsigt; vetskap, vilja Phil. 14, Apoc. 17: 13. 17, beslut Act. 20: 3.

γνωρίζω, ίσω 1. ιώ, ισα; ίσ&ην (εγνων se fgde) göra bekant, låta känna τινι τι Lc. 2: 15 al., äfn πρός τινα Phil. 4: 6 (pass.) blifva bekant för ngn; inträns, ου γν. Phil. 1: 22 jag är obekant med, i okunnighet om, vet icke. γνώσις, εως, η (εγνων se γνώμη) kännedom, kunskap Lc. 1: 77 al., Rom. 11: 33 (har afs. på de medel Gud använder, de vägar Han går), χα.τα. γνώσιν 1 Petr. 3: 7 i öfverensstämmelse med kunskapen, på ett insigtsfullt 1. förståndigt sätt, med förstånd, insigt (i synn. den djupare) 1 Cor. 8: 7 al.; t Cor. 8: 1 (kunskapen rörande väsendet af det åt afgudar offrade), λόγος γνώσεως 1 Cor. 12: 8 tal af djupare insigt (γν. djupare, mer esoterisk christlig insigt skiljes ifrån σοφία. populär christlig vishet), 2 Petr. 1: 5. 6 christlig insigt (neml. uti det, som en christen, ss. sådan, har att göra under alla lefnadsförhållanden, och huru han dervid bör gå till väga). γνώστης, ου, ό (γινώσχω) sakkännare, kännare, kunnig Act. 26: 3; i profangrek. borgen, vittne för sanningen af en sak. γνωιττός, η, όν. adj. vble (af γινώσχω) känbar, känd, bekant Act. 1: 19 al.; äfn bekant (förtrolig) Lc. 2: 44 al.; τό γνωστόν του Θεού Rom. 1:19 det om Gud bekanta, ό ποιών ταύτα. γνωστό), άπ' αιώνος Act. 15: 18 som gör detta (theokratiens återupprättande och hedningarnes omvändelse), s. är bekant från långa tider tillbaka (= άφ' ημερών άρχαίων v. 7). γογγύζω, υσα (onomatop. ord) knorra, knota, mumla ss. uttryck af ovilja χα.τά τίνος Mt. 20: 11 emot ngn, πρός τινα Lc. 5: 30, περί τίνος rörande ngn Joh. 6: 41. 43, 7: 32, absol. 1 Cor. 10: 10. γογγυσμός, ου, ό (fgde) knorr, knot., mummel, ovilja

Joh. 7: 12 al. † γογγυστης, ου, ό (se fgde) knorrare, knotare Juel. 16 (neml. emot Guds lagar och ordningar, som sätta gränser för de menskliga lustarne). γόης, γόητος. ό (γοά.ω tjuta, jemra sig) eg. tjutare, deraf tjusare, trollkarl 2 Tim. 3: 13 (har afs. på de i 8 v. nämnde Ægypt. trollkarlar, med lika

irrlärarne jemföras, emedan de tjusade och bedå-rade sinnena, i synn. qvinnfolks v. 6). Γολγοθά 1. -αθά, indecl. chald.

hufvudskål) Golgatha — κρανίου τόπος Mt. 27: 33 »hufvudskalleplats», en ngt upphöjd plats N.Y. om den gamla staden; nu ligger den midt i staden under namn af Calvariaberget. — Anm. Namnet hade platsen antingen af dess form, eller (hkt är rättare) af dess bestämmelse; ty der skedde alla afrättningar; fkmr äfn Mc. 15: 22, Joh 19: 17. Γόμofipa, ας, ή 1. -ων, τά (i~ΠΟ]7) Gomorrha; förgicks af eld och svafvel jemte Σόδομα hkt se, fkmr Mt. 10: 15 al. γόμ.ος, ου, ὁ (γέμω) skeppsladdning Act. 21: 3,

fraktgods, gods, vara Apoc. 18: 11. 12. γονεύς, έως, ὁ (γέγονα, se γίνομαι) framalstrare, fader; ι N. T. blott i plur. fäder, föräldrar Mt. 10: 21 al.

γόνυ, ατος, τό genu, knä Mc. 15: 19 al., θεῖναι τα γόνα,τα 1. c. al. (eg. sätta knän mot marken 1. golfvet) falla på knä, s. äfn heter προςπίπτειν τοίς γόνασί τίνος Lc. 5: 8 (eg. falla till 1. framför ngns knän) knäfalla för ngn; äfn χάμπτειν γόνυ 1. τα γόνατα, τινι Eom. 11: 4 böja knä för ngn 1. πρός τινα Eph. 3: 14; äfn inträns. Eom. 14: 11 (för mig skall sig böja hvarje knä). γονυπετέω, ησα (fgde och stam πετω — πίπτω) falla på knä τινά Mt. 17: 14, Mc. (1: 40) 10: 17 för ngn; äfn έμπροσθέν τίνος Mt. 27: 29. γράμμα, ατος, τό (γρά.φω) det ingrafna, skrifna, bokstaf Lc. 23: 38 (icke hos Tiscli.), 2 Cor. 3: 7, πηλίχοις γράμμασι Gal. 6: 11 (se πηλίχος); den skrifna lagens bokstafliga form Eom. 2: 27, 7: 6, ου γράμμα.τος, άλλα. πνεύματος scil. διάκονοι 2 Cor. 3: 6 (γράμμα cliarakteriserar Mos. författningens väsende, för så vidt dess princip var ngt skrifvet — lagen; πνεύμ.α åter den christna författningens högre väsende, för så vidt i henne den H. Ande är principen — dfre är γράμμα sedermera i samma vers »lagen», hkn dödar i och med synden, som åstadkommer döden); sedermera allt skrifvet ss. bok, bref i synn. i plur. Act. 28: 21, skuldebref Lc. 16: 6. 7, böcker, skrifter i synn. de heliga skrifterna τά ιερά γράμ.ματα 2 Tim. 3: 15 (G. T.), äfn Joh. 7: 15, 5: 17 (Mosis skrifter), äfn Act. 26: 24 (de mänga skrifterna, hka du studerar — andra öfversätta här kunskap, lärdom liks. Ii t ter se),

γραμματεύς, έως, b (fgde) eg. skrifvare, i synn. statsskrifvare (ss. i Athen och andra städer en betydande magistratsperson, statsskrifvare 1. -sekreterare (hade uppsigt öfver statsarchivet, skulle àf-fatta alla officiella påbud och föreläsa dem i folkförsamlingen), Luther öfversätter Canzler Act. 19: 35; hos Judarne ursprungl. afskrifvare och föreläsare af lagen, sedermera kunnig i densamma (Judarnes theologer och jurister — jfr νομικοί och νομοδιδάσχαλοι), skriftlärd Mt. 2: 4 sæpissime, förenas ofta med αρχιερείς, πρεσβύτεροι och Φα-ρισαίοι ss. bisittare i Stora Eådet; denna benämning på de Jud. lärarne öfverflyttades på lärarne i Messiæ rike, alltså religionslärare Mt. 13: 52. γραπτός, ή, όν, adj. vble (af γράψω) inristad, inplantad, skrifven Eom. 2: 15. * γραφή, ής, ή (följ.) skrift, i synn. G. T:s heliga skrift, vanl. i plur. (emedan den består af flera skrifter) Mt. 21: 42 sæpius, 2 Petr. 2: 16 åter menas trol. med al λοιπαι γρ. de andra skrifterna

1 N. T. (hka då voro tillgängliga); ett ställe 1. citat ur den H. Skrift, skriftställe Lc. 4: 21, Act. 8: 32, äfn Jac. 2: 23.

γράφω, γράψω, γέγραφα, έγραφα-, γέγραμμαι, έγρά-ψην (besl. med γλάψω, γλύψω urhålka, äfn χράω, χαράσσω inskära) grafva, gravera, rista, rita Joh. 8: 6. 8 (hvad — figurer 1. bokstäfver — är ovisst), skrifva (om handstil) 2 Thess. 3: 17, τινά Joh. 1: 46 om ngn, τί Eom. 10: 5 om ngt, i allmht skrifva, beskrifva, uppteckna Mt. 27: 37 sæpius, περί 1. επί τίνος om ngn, επί τινα 1. τινι 1. blott τινί med afs. på ngn, έγραφε λέγων han skref dessa ord Lc. 1: 63; γέγραπται det är skrifvet, står att läsa (neml. i den heliga skrift) Mt. 2: 5 al., äfn το γεγραμμένον Lc. 20: 17. γραώδης, ες (γραύς, γραός, ή gammal qvinna, gumma, kärring af γεραός = γεραιός gammal af γήρας ålderdom) kärringlik, kärringaktig d. ä. orimlig, löjlig 1 Tim. 4: 7. * † γρηγορέω, ησα (fkmr blott i LXX och N. T., bildadt af έγρήγορα ρ. 2 af εγείρω) vaka i kroppslig mening Mt. 24: 43 al., i andlig mening: vara vaksam (al a c ris, andligt verksam, icke trög) Mt. 24: 42 al.: äfn om lif, lefva 1 Thess. 5: 10. γυμνάζω-, ασμαι (γυμνός) eg. låta ngn företaga kroppsöfningar naken, i allmht öfva, inöfva (om andlig ansträngning) εαυτόν πρός τι 1 Tim. 4: 7

sig sj. till 1. i ngt; καρδια γεγυμν. πλεονεξίας

2 Petr. 2: 14 ett i girighet öfvadt hjerta, γεγυμν.γυμνασια

προς διάχρισιν Hebr. 5: 14 till särskiljande af

---, att skilja emellan, äfven Hebr. 12: 11

absol.

γυμνασία, ας, ἡ (fgde) öfning, ansträngning; γ. σωματική 1 Tim 4: 8 kroppslig 1. kroppsöfning. γυμνητεύω (γυμνήτης osköldad krigare af γυμνός) vara osköldad; derefter och i N. T. vara naken, blottad 1 Cor. 4: 11. * γυμνιτεύω hos Tisch. |j fgde.

γυμνός, ή, όν naken Mc. 14: 52, Act. 19: 16, blott, bar 1 Cor. 15: 37, oklädd, dåligt klädd Mt. 25: 36 al., utan kropp, kropplös 2 Cor. 5: 3; utblottad (i andlig mening) Apoc. 3: 17, 16: 15 (blottad på Christi rättfärdighet, s. icke har hans rättfärdighetsklädnad på sig); blott, uppenbar Hebr. 4: 13; — επί γυμνού (scil. σώματος) Mc. 14: 51 på bara kroppen, dock kallades den ofta γ., soin var i bara linnet Joh. 21: 7 se σινδών och χιτών. γυμνότης, ητος, ἡ (fgde) nakenhet Rom. 8: 35, 2 Cor. 11: 27; metaphor. ἡ αισχύνη της γ. Apoc. 3: 18 den andliga (= synda) nakenhetens blygd (Christi rättfärdighetsklädnad betäcker bättre än fikonalöfven Gen. 3: 7). γυναιχάριον, ου, τό, dimin. (af γυνή) småqvinna (med bibegrepp af det föraktliga, liks. ἀνϋρώπιον lio-muncio), qvinnsperson, qvinnokräk 2 Tim. 3: 6 γυναιχειος, a, ov (följ.) qvinnlig scil. σχεύος 1 Petr.

δαιμόνων 67

3: 7 redskap (neml. Guds); ty äfven mannen är ett Guds σχεϋος. * γυνή, γυναιχός, ἡ (trol. st. χυνή — af χύω, χυέω afla, —fruktsam) femina, qvinna, (qvinnsperson) så väl gift: hustru, fru, maka, gemål Mt. 5: 31 al., som ogift: flicka Lc. 22: 57, fästmö, trolof-vad (Mt. 1: 20) Apoc. 19: 7 (metaph.); fullväxt qvinna (utan vidare bestämning) Mt. 5: 28, 9: 20 al.; γ. του πατρός 1 Cor. 5: 1 = ΠψΝ stjufmoder; δια της γ. 1 Cor. 11: 12 förmedelst qvinnan (har afs. på den fortsatta framalstringen genom födelsen 1. barnsbörd), γυναίχες 1 Tim. 3: 11 scil. αὑτών (διαχόνων); γυνή Apoc. 12: 1 s. var omgifven af solen, månen och en krans af 12 stjernor, betecknar Judiska kyrkan (bilden tagen från Genes. 37: 9). Γώγ, indecl. (313) Gog, en furste öfver det folket Magog, likt enl. Hez. 38 och 39 Capp. skall infalla ifrån norden i Israël och der lida nederlag; fkmr Apoc. 20: 8 (der somliga anse Gog för folknamn — se Μαγώγ). * γωνια, ας, ἡ (sämst, med γόνυ) vinkel, hörn γωνίαι της γης Apoc. 7: 1, 20: 8 jordens hörn, väderstreck, γ. τών πλατειών Mo. 6: 3 gatuhörn; χε-ψαἁή γωνίας Mt. 21: 42 al. egentl, hörnhufvud, hörnsten; vrå, förborgad ort, ουχ εν γ. Act. 26: 26 (litotes) icke i en vinkel 1. bortgömd vrå (utan i landets hufvudstad).

Δαβίδ, äfn Δαυίδ, ὁ indecl. 01"] den älskade) David, Isais yngste son lir stammen Juda i Bethlehem, egnade sig i ungdomen åt herdelifvet, smordes af Samuel i hemlighet till konung och blef konung Sauls vapendragare o s. v. (se Samuels-, Konunga- och Chrönikeböckerna); var den 2:dre konungen öfver Judarne och regerade emellan 1055—1015 f. Chr.; fkmr Mt. 1: 1 sæpius, εν Δ. Hebr. 4: 7 genom David; med ἡ ρίζα 1. ὁ υιός Δ. betecknas Messias; ἡ βασιλεία του Δ. Mc. 11: 10 = det Messianska riket (konung Davids regering var Israëliternas gyllene ålder, alltså en förebild till Messiæ rike, och dess återkomst ingick i deras Messianska förhoppningar); samma

bild ligger i uttrycken ὁ θρόνος του Δ. Lc. 1: 32, ἡ σχηνή του Δ. Act. 15: 16 (se σχηνή) och ἡ χλείς του Δ. Apoc. 3: 7 (se χλείς). δαιμονίζο/ιαι, ισθην (δαίμων) vara i en (i synn. ond) andes våld, drifvas af en ond ande, vara besatt af en ond ande = δαιμονάω i profangrek., Mt. 4: 24 al.; part. præs. besatt, part. aor. 1 pass., som varit besatt. δαιμόνων, ου, τό (eg. adj. neutr. af δαιμόνιος gudomlig, dæmonisk af δαίμων) eg. gudomlighetens verkan, sedan gudomligheten sjelf Act. 17: 18; i synn. ond ande Mt. 7: 22 sæpius, s. äfn kallas πνεύμα δαιμονίου ἀχαθάρτου Lc. 4: 33 1. πνεύματα enl. Lc. 10: 20, πνεύματα πονηρά Lc. 8: 2, γυμνασια

προς διάχρισιν Hebr. 5: 14 till särskiljande af

---, att skilja emellan, äfven Hebr. 12: 11

absol.

γυμνασια, ας, ἡ (fgde) öfning, ansträngning; γ. σωματικὴ 1 Tim 4: 8 kroppslig 1. kroppsöfning. γυμνητεύω (γυμνήτης osköldad krigare af γυμνός) vara osköldad; derefter och i N. T. vara naken, blottad 1 Cor. 4: 11. * γυμνιτεὐω hos Tisch. |j fgde.

γυμνός, ἡ, όν naken Mc. 14: 52, Act. 19: 16, blott, bar 1 Cor. 15: 37, oklädd, dåligt klädd Mt. 25: 36 al., utan kropp, kropplös 2 Cor. 5: 3; utblottad (i andlig mening) Apoc. 3: 17, 16: 15 (blottad på Christi rättfärdighet, s. icke har hans rättfärdighetsklädnad på sig); blott, uppenbar Hebr. 4: 13; — επὶ γυμνοὺ (scil. σώματος) Mc. 14: 51 på bara kroppen, dock kallades den ofta γ., soin var i bara linnet Joh. 21: 7 se σινδὼν och χιτὼν. γυμνότης, ητος, ἡ (fgde) nakenhet Rom. 8: 35, 2 Cor. 11: 27; metaphor. ἡ αισχὺνη της γ. Apoc. 3: 18 den andliga (= synda) nakenhetens blygd (Christi rättfärdighetsklädnad betäcker bättre än fikonalöfven Gen. 3: 7). γυναιχάριον, ου, τό, dimin. (af γυνή) småqvinna (med bibegrepp af det föraktliga, liks. ἀνϋρώπιον lio-muncio), qvinnsperson, qvinnokräk 2 Tim. 3: 6 γυναιχεἰος, a, ov (följ.) qvinnlig scil. σχεὑος 1 Petr.

3: 7 redskap (neml. Guds); ty äfven mannen är ett Guds σχεϋος. * γυνή, γυναιχός, ἡ (trol. st. χυνή — af χὑω, χυέω afla, —fruktsam) femina, qvinna, (qvinnsperson) så väl gift: hustru, fru, maka, gemål Mt. 5: 31 al., som ogift: flicka Lc. 22: 57, fästmö, trolof-vad (Mt. 1: 20) Apoc. 19: 7 (metaph.); fullväxt qvinna (utan vidare bestämning) Mt. 5: 28, 9: 20 al.; γ. του πατρός 1 Cor. 5: 1 = ΠψΝ stjufmoder; δια της γ. 1 Cor. 11: 12 förmedelst qvinnan (har afs. på den fortsatta framalstringen genom födelsen 1. barnsbörd), γυναὶχες 1 Tim. 3: 11 scil. αὑτὼν (διαχόνων); γυνὴ Apoc. 12: 1 s. var omgifven af solen, månen och en krans af 12 stjernor, betecknar Judiska kyrkan (bilden tagen från Genes. 37: 9). Γὼγ, indecl. (313) Gog, en furste öfver det folket Magog, likt enl. Hez. 38 och 39 Capp. skall infalla ifrån norden i Israël och der lida nederlag; fkmr Apoc. 20: 8 (der somliga anse Gog för folknamn — se Μαγὼγ). * γωνια, ας, ἡ (sämst, med γόνυ) vinkel, hörn γωνὶαι της γης Apoc. 7: 1, 20: 8 jordens hörn, väderstreck, γ. τὼν πλατειὼν Mo. 6: 3 gatuhörn; χε-ψαῒὴ γωνιας Mt. 21: 42 al. egentl, hörnhufvud, hörnsten; vrå, förborgad ort, ουχ εν γ. Act. 26: 26 (litotes) icke i en vinkel 1. bortgömd vrå (utan i landets hufvudstad).

Δαβὶδ, äfn Δαυὶδ, ὁ indecl. 01"] den älskade) David, Isais yngste son lir stammen Juda i Bethlehem, egnade sig i ungdomen åt herdelifvet, smordes af Samuel i hemlighet till konung och blef konung Sauls vapendragare o s. v. (se Samuels-, Konunga- och Chrönikeböckerna); var den 2:dre konungen öfver Judarne och regerade emellan 1055—1015 f. Chr.; fkmr Mt. 1: 1 sæpius, εν Δ. Hebr. 4: 7 genom David; med ἡ ρίζα 1. ὁ υιός Δ. betecknas Messias; ἡ βασιλεια του Δ. Mc. 11: 10 = det Messianska riket (konung Davids regering var Israëliternas gyllene ålder, alltså en förebild till Messiæ rike, och dess återkomst ingick i deras Messianska förhoppningar); samma

bild ligger i uttrycken ὁ θρόνος του Δ. Lc. 1: 32, ἡ σχηνή του Δ. Act. 15: 16 (se σχηνή) och ἡ χλείς του Δ. Apoc. 3: 7 (se χλείς). δαιμονὶζο/ιαι, ισθην (δαὶμων) vara i en (i synn. ond) andes våld, drifvas af en ond ande, vara besatt af en ond ande = δαιμονάω i profangrek., Mt. 4: 24 al.; part. præs. besatt, part. aor. 1 pass., som varit besatt. δαιμόνων, ου, τό (eg. adj. neutr. af δαιμόνιος gudomlig, dæmonisk af δαὶμων) eg. gudomlighetens verkan, sedan gudomligheten sjelf Act. 17: 18; i synn. ond ande Mt. 7: 22 sæpius, s. äfn kallas πνεὑμα δαιμονὶου ἀχαθάρτου Lc. 4: 33 1. πνεὑματα enl. Lc. 10: 20, πνεὑματα πονηρὰ Lc. 8: 2,68 δαιμονιὡδης

Act. 19: 13 och πν. ακάθαρτα Act. 5: 16, 8: 7; εχειν δαιμόνων 1. -a Mt. 11: 18 al., ἐχεις δ. Joh. 7: 20 du har en cnd ande i dig (som gör dig förryckt), hfre ock på flera ställen talas om εκβάλλειν τα δ. ss. Mt. 7: 22 al, och att το δ, εξἑρχεται Mt. 17: 18 al. — Anm. Luther och efter honom vår Sv. öfversättning återgifver detta ord i plur. med djeflar. — Orätt; ty det fans och finnes ej mer än en »djefvul». δαιμονιὡδης, ες (fgde) full af 1. lik δαιμ., djeflalik, djefvulsk (s. härrör af onda andars inverkan) α.ὑτη

ἡ σοφία εστὶν επὶγειος---Jac. 3: 15 denna

vishet är jordisk (kommer icke från himlen), sinnlig (härflytande från blotta ψοχὴ utan πνεὑμα, ur menniskans eget jag), djefvulsk (verkad af onda andar i mskn) här märkes en climax in pejus. δαὶμων, ονος, ὁ, ἡ (eg. delare,

utdelare af menskliga skickelser af δαίω dela) Gud, ande; i N. T. ond ande, djefvul = δαιμόνων; fkmr Mt. 8: 31 al. δάχνω bita Gal. 5: 15 (bilden tagen af rofdjur, för

att beteckna en vild och häftig partifiendskap). δάκρυ, υος, τό och brukligare δάχρυον, ου, τό, dat. plur. δάχρυσι Lc. 7: 38 = δάκρυ ρ. α, lacryma, tår Mc. 9: 24 al. δακρύω, υσα (fgde) lacrymor, gråta, fälla tårar

Joh. 11: 35. * δακτύλιος, ου, b (följ.) finger- 1. signetr;'^, ring; en sådan signetring var i Österlandet den frie mannens prydnad Lc. 15: 22. δάχτυλος, ου, ὁ finger Mt. 23: 4 al., ου χινησαί τι δα.κτύλω 1. c. icke vidröra ngt med ett finger, icke taga det ringaste uti, icke använda ringaste möda; utmärker äfven makt ὁ δ. του Θεού Lc. 11: 20.

Δα.λρ.ανουί)ά, ἡ indecl. Dalmanutha, en by nära Magdala, inom hvars gebit den låg Mt. 8: 10 (jfr 15: 39). *

Δαλματία, ας, ἡ Dalmatia, en del af det Kom. II-lyricum, kuststräcka vid Adriatiska hafvet emellan floderna Titius och Drinus och de Beliske och Scordiske bergen, söder om Liburnien, med städerna Salona, Epidaurus, Lissus och andra. Titus for dit 2 Tim. 4: 10. ' δαμ.άζω 1. δαρ.ά.ω, ασα.; α.σμ.α.ἱ; domo, tämja, kuf-va, öfverväldiga, styra Mc. 5: 4, Jac. 3: 8; δαμάζεται xai δεδάμασται Jac. 3: 7 tämjes (kan tämjas) och har blifvit tarad. δάμαλις, εως, ἡ (se följ.) qviga Hebr. 9: 13; i pro-fangr. äfn flicka.

Δανιήλ

Δά.μαρις, ιδος, ἡ (eg. muliercula af δά.μαρ, η maka, gemål) Damaris, en fru i Athen, s. genom Paulus omvändes till christendomen. Emedan hou Act. 17: 34 nämnes bredvid Dionysius, har man, dock utan tillräcklig grund, ansett henne för hans hustru.

Δαμασκηνός, ή, όν (följ.) Damascenare, från Damascus 2 Cor. 11: 32. *

Δαμασκός, ου, ἡ Damascus, gammal och

berömd stad i Syrien, hufvudstad i Syria (Aram) Damascus, 400 stadier (— 6§ Sv. mil) ifrån Medelhafvet, 6—8 dagsresor från Jerusalem, vid floden Chrysorrhoas, på en vidsträckt angenäm slätt nedanför Antilibanon (hfre den af Österländningarne kallades: paradiset på jorden). Der bodde så många Judar, att Nero kunde låta afrätta 10,000. Från aldraäldsta tider var denna stad hufvudorten för handeln emellan det främre och fjermare Asien. Bekant i Evangeliska historien för Pauli omvändelse och vistelse Act. 9 cap. al.

δα.μάω se δαμάζω.

Δάν, ὁ inclecl. (}~ domare) Dan, den 5:te af Jacobs söner, med Bilha; fkmr ej vid slägternas 1. stammarnes uppräknande Act. 7: 5—8, enligt somligas tanka derför, att i stammen Dan afguderiet utbröt och Jerobeams kalf upprestes (1 Beg. 12: 30), enligt andra till följe af oriktig läsning af .)lav-(ασση) st. Δάν.

δανείζω; εισάμην (följ.) lemna åt någon på ränta, låna åt ngn Lc. 6: 34. 45; med. låta gifva sig penningar på ränta, låna af ngn από τίνος Mt. 5: 42.

δάνειον, ου, τό (eg. adj. neutr. scil. αργύρων, af δάνος, εος, τό gåfva, lån; jfr dan o = dono) penningelån, skuld Mt. 18: 27.

δανειστής, οῦ, ὁ (δανείζω) utlånare, borgenär Lc. 7: 41. *

Δανιήλ1, ὁ indecl. Guds domare) Daniel, den

bekante Hebr. propheten i den chald.-persiska perioden. Han härstammade från en förnäm (enligt några konung Zedekias) slägt och kom ss. yngling i Jojachim 3:djes regeringsår, vid Jerusalems eröfring genom Nebucadnezar, jemte flera andra Judæer till Chaldæen, hvarest han, i sällskap med 3 andra ynglingar af sin nation, under 3 års tid förbereddes till kungl, tjenst, sedan han, enligt Österländskt bruk, utbytt sitt namn mot det Babyloniska Genom den lyckliga tyd-δαπανάω

δειιrvov

ningen af en dröm erhöll han ett betydande hof-erabete och värdigheten af föreståndare för den Babyl. Magierkasten. Vid thronförändringen, hkn var en följd af Babylons intagande genom Mederna, uppsteg han ända till statsminister, hkn plats han ännu under Cyrus en tid beklädde. Se för öfrigt Daniels prophetiebok; fkmr Mt. 24: 15 (och Mc. 13: 14 t. r.). δαπανάω, ησα (följ.) göra omkostnader, uppoffringar, använda, utgifva Mc. 5: 26, kosta på ngt εν τινι Jac. 4: 3, ὁπερ τίνος 2 Cor. 12: 15 för ngns räkning; betala ἐπὶ τινι Act. 21: 24 för ngn; förslösa Lc. 15: 14. δαπάνη, ης, ἡ (δάπτω sönderslita, förstöra) utgift,

kostnad Lc. 14: 28. * Δαυὶδ se Δαβὶδ; det förra är riktigare läsart. δὲ, postpos. part. (sämst, med δὺο och δέω binda, förena) tjenar till förening af 2:ne eller flera satser (se t. ex. slägtregistret hos Mt. 1: 1 ff.), men skiljer sig dock ifrån xai derigenom att det sätter satserna midt emot hvarandra (man skulle kunna säga, att δὲ i förening med föregående ρ.ἐν contra-distinguerar satserna); det är alltså i det hela en adversativ partikel, och öfversattes med: men, deremot, tvärtom, fastmer o. s. v., äfven med: och, ock, nu o. s. v.; ofta är det μεταβατιχὸν d. v. s. utmärker en öfvergång från ett till ett annat. Egentligen förutsätter δὲ nästan alltid en sats med μὲν ss. föregående, men detta μὲν utelemnas understundom, och till och med hela satsen der det borde stå t. ex. Act. 11: 17, der framför εγὼ δὲ måste insättas θαυμαστον μεν ἡν 1. dylikt, 1 Cor. 2: 10, der framför ἡμ~ιν δὲ måste tänkas μυστὴριον μὲν ἑστι 1. dylikt. Vid dessa och dylika fall eger samma förhållande rum, som om man i svenskan skulle vid eftersatsens början

sätta »så----» och öfverlemna åt läsaren att

fylla meningen; δὲ är ock närmare bestämmande t. ex. θανὰτου δε σταυροὺ Phil. 2: 8 men (hkn död?) korsdöd; xai — δὲ betyder och dertill 1. tillika 1. fördenskull — hvarjemte, dessutom. δὲησις, εως, ἡ (δὲομαι) bedjande, bön, förbön, begäran Lc. 1: 13 al. δεi, impers., det är af nöden, opus est, tillbörligt, man måste, skall, bör, det är frågan om, med infin., liks. decet, oporfet (man skiljer åt δει εμὲ, εμoi och εμoὺ, af hka det första betyder jag bör, det andra jag behöfver, det tredje jag behöfs; men blott den första constructionen fkmr

i N. T. — denna) accus. utsättes ej alltid af pronomen personale, då den lätt förstås inunder ss. Mt. 23: 23 ὑμ.ὰς al.; δέον εστὶ Act. 19: 36 det är nödigt, erforderligt, rätt, tillbörligt, ει δὲον (εστὶ) 1 Petr. 1: 6 si res ita ferat, om det så skall vara (enligt Guds rådslut), τα μη δὲοντα 1 Tim. 5: 13 det s. icke höfves, det otillbörliga; imperf. öfversättes ngn gång ss. plusquamperf. t. ex. Act. 27: 21; ην εδει sc. αυτούς απολαμβὰνει Rom. 1: 27 vederbörande, tillbörlig, förtjent.

δεὶγμα, ατος, τὸ (δεὶχνυμι) uppvisadt prof, prof-stycke, bevis, exempel, δ. πυρός αιωνιου Jud. 7 exempel på den eviga elden. † δειγματὶζο), ισα (fgde) framställa till profstycke, exempel, åskådande Col. 2: 15; blottställa för smälek, offentlig vanära Mt. 1: 19, der || är παρα-δειγματὶσαι.

δεὶχνυμι 1. -νὺω, δεὶξω, ἐδειξα (stam obrukl. δεὶχω, di c o, sämst, med δὲχομαι) hålla fram, visa, framvisa, göra synlig, låta se Mt. 4: 8 al., låta framträda 1 Tim. 6: 15, bevisa, ådagalägga Jac. 2: 18, 3: 13, upp-, an-, undervisa, lära Mt. 16: 21 al., visa i bilder och syner, förkunna Apoc. 1: 1. δειλὶα, ας, ἡ (δειλoὺς) rädsla, feghet, modstulenhet, försagdhet 2 Tim. 1: 7 (utmärker fegheten i kampen för Guds rike). * δειλιάω (fgde) vara rädd, feg, försagd Joh. 14: 27. δειλὸς, ἡ, ὸν (δεὶδω, rättare δεὶω frukta) rädd, feg, modstulen, försagd Mt. 8: 26, Mc. 4: 40; Apoc. 21: 8 menas de, s. icke genom tron modigt öfvervinna i striden emot de andliga fienderna, utan i tviflan på Guds nåd öfverlemna sig åt synden. δεινα, ὁ, ἡ, τὸ (genit. δεὶνος, dat. δ elv ι) accus. δεὶνα, det indefin. pronom., någon, en viss, som man ej vill 1. kan nämna, den och den, den du vet (J veten) väl Mt. 26: 18. * δεινὼς, adv. (af δεινὸς, ἡ, ὸν förskräcklig, faslig o. s. v. af δεὶδω frukta) förskräckligt, fasligt, grufligt Mt. 8: 6, Lc. 11: 53. δειπνέω, ὴσω, ησα (följ.) äta hufvudmålet, spisa middag, »hålla måltid» Lc. 17: 8, om påskamål-tiden Lc. 22: 20, 1 Cor. 11: 25; i andlig mening Apoc. 3: 20 (utmärker HEllrans nådesnär-varelse under de christnas vandring; lammets bröl-lopp Apoc. 19: 6—9 kommer först efter vandringens och verldens slut). δεὶπνον, ου, τὸ (qsi δαὶπνον af δαὶω, δαὶνυμι, δάπτω spisa) hos Grekerna hufvudmåltiden, Rom.70 δεισιδαιμονια.

coena (trol. af χοινὸς gemensam — samspisning) intogs kl. 4—5 efterm., sedan värmen något aftagit Lc. 14: 12 al., gästabud Mt. 23: 6 al., måltid, spis i allmlit 1 Cor. 11: 21; äfn i andlig mening Apoc. 19: 9. δεισιδαιμονια, ας,

ἡ (följ.) gudafruktan, gudsfruktan,

religion Act. 25: 19. δεισιδαίμων, ον, compar. -μονέστερος (δείσομαι fut. till φοβέομαι och δαίμων) gudafruktande, i god 1. ond mening, hvilketdera, lemnar Paulus Act. 17: 22 med flit obestämdt; hvarjemte anm., att compar. 1. c. utmärker jemförelse med de öfriga Hellenerna. * δέχα, decem, tio; num. certus pro incerto ss. Mt. 25: 1 al.; äfn för en kort tid ss. Βλ'Ιφις δ. ἡμερων Apoc. 2: 10 tio dagars vedermöda st. snart öfvergående.

δεχαδύο, ex hebraismo = δώδεχα, duodecim, tolf

Act. 19: 7, 21: 11. δεκαπέντε — πεντεχαίδεχα, femton Joh. 11: 18 al. Αεχάπολις, εως, ἡ (δέχα, πόλις) Decapolis; så hette ett district, regio Decapolitana, på andra sidan öfre Jordan i N.O. af Palæstina, s. ursprungl. omfattade 10 städer (hvaraf namnet), bland hvilka Σχυθόπολις var betydligast, μεγίστη. Detta district stod omedelbarligen under Kom. öfvervälde, egde många privilegier och var mestadels bebodt af Greker och Syrier. De så kallade »10 Städernas» namn uppgifvas olika, äfvensom antalet, det sednare troligen derföre att under tidernas längd nya städer uppstått 1. tillkommit, ehuru det ursprungliga confederationsnamnet bibehölls. δεχατέσσαρες, a = τεσσαρεςχαίδεχα fjorton Mt. 1: 17 al.

δεχά.τη, ης, ἡ (eg. femin. af följ. scil. μερί ς) tioncle-

delen, tionde Hebr. 7: 2. 4. 8. δέχατος, η, ον (δέχα) den tionde Joh. 1: 40, Apoc.

21: 20; το δ. Apoc. 11: 13 tionde delen. † δεχατόω, ωχα·, ωμαι (fgde) tionda, taga tionde af τινά ngn Hebr. 7: 6; pass. tiondas, gifva 1. erlägga tionde Hebr. 7: 9. δεχτός, ή, όν, adj. vble (af δέχομαι) antaglig Act. 10: 35 (neml. till Guds rike) = skicklig att blifva christen (neml. genom tron), angenäm, behaglig, väl upptagen Lc. 4: 24, Phil. 4: 18, nåderik δ. ἐνιαυτός Lc. 4: 19 har afs. på sabbatsåret eller hvart 7:de år, då åkrar oeh vinberg lågo i trade, inga skulder indrefvos och alla slafvar sattes i frihet, äfn χαιρος δ. 2 Cor. G: 2.

åέον

δελεάζω (δέλεαρ, τὁ lockmat, agn, bete — af obrukl. δέλω hf δ ἑλος, τό — δόλος) lägga ut lockmat, locka i snaran, locka till sig 2 Petr. 2: 14 (för att tillfredsställa sin köttsliga lusta), v. 18 εν επι· θυμίαις σαρχος ἀσελ.γείαις uti (d. ä. omgifna, beherskade af) köttets lustar locka de genom frås-serier till sig (läsarten ἀσελγείαις är naturligare och lämpligare än ἀσελγείας, då versionen skulle blifva: »förmedelst köttets lustar efter fråsseri»); pass. lockas Jac. 1: 14. δένδρον, ου, τό träd, trädstam Mt. 3: 10 al. δεξιοβόλ.ος, ου, ὁ (δεξιά, βάλλω) som kastar med högra handen, spjut- 1. slungkastare || följ. Act. 23: 23. *

† δεξιολάβος, ου, ὁ (följ., λαμβάνω) s. tager med högra handen, spjut- 1. slungkastare (d. ä. γυμνή-ται osköldade)(ὁπ/'ιται och πελτασταί tung- och lättsköldade). Andra taga detta ord, s. är fullkomligt främmande för den class. grekiskan, i betydelsen af satelies, drabant, lifgardist (hvilka intogo högra sidan om sin befälhafvare och skyddade densamma) Act. 23: 23 se fgde ord. δεξιός, ά., όν (δέχομαι 1. δείχνυμι) dexter (df ett slags compar. epic. 1. förlängd form δεξίτερος) höger, som är på högra sidan; ο. οφθαλμός Mt. 5: 29 al., ἡ δεξιά χειρ Mt. 5: 30 al., äfn utan χειρ dextra, högra handen Mt. 6: 3 al., högra sidan Act. 2: 33 al.; τά δεξιά högra sidan Mt, 25: 33 al., ἐχ δεξιών χαί εξ ευωνύμων τινός χαθίζειν Mt. 20: 21 al. sitta till höger och venster 1. på högra och venstra sidan om ngn d. ä. innehafva förnämsta hedersplatserna näst efter ngn, vara ngn närmast i rang; om Christus χαθίζειν, χαθήσθαι, εστάναι 1. είναι εχ δεξιών 1. εν δεξιά Θεοὐ deltaga i Guds makt, välde; δ. διδόναι τινί Gal. 2: 9 dextram dare cui, räcka högra hau-den åt ngn (till tecken af aktning, vänskap, förtroende, förbund ss. ock 1. c. tillägges χοινωνίας liks. förbundshänder); δπλα δεξ. χ. τ. λ. 2 Cor. 6: 7 (se δπλον). δέομαι, ἐδεήθην (δει) begära, önska, bedja τινός Mt. 9: 38 al. ngn, τί 2 Cor. 8: 4, 10: 2 om ngt 1. med in fin., äfn δπως, ίνα, ει ἀρα, ε;' πως, för ngn (περί 1.) υπέρ τίνος 2 Cor. 5: 20 i ugns intresse, å ugns vägnar; υπέρ τίνος πρός τινα Act. 8: 24 för ngn till ngn; aor. 1 pass. har deponentialbetydelse, bedja, hålla bön ss. Act. 4: 31, 8: 24. δέον, τό partic. till δει, hkt se.δέος

δέος, ους, τό (stam δέω, hf δειω, δεισομαι, εδεισα fut. och aor. till ψοβέομαι) fruktan, räddhåga Hebr. 12: 28 || αἴδοὐς. * Δερβαίος, a, ον (följ.) från Derbe Act. 20: 4. Δέρβη, 'ης, ἡ (äfn Δέλβεια, s. på Lycaon. språket betyder »enbuske») Derbe, en liten stad i Lycao-nien, S. om Iconium och S.O. från Lystra. Derifrån var icke Timotheus

(se Τιμόθεος), utan Ga-jus, en Pauli följeslagare, bördig (se Act. 20: 4); fkmr Act. 14: 6. 20, 16: 1. δέρμα, ατος, τὸ (δέρω) det afflådda, afdragna, hud,

skinn Hebr. 11: 37. * δερμάτινος, η, ον (fgde) af hud, skinn, läder, läder-

Mt. 3: 4, Mc. 1: 6. δέρω, ἔδειρα (andra ἔδηρα); δαρήσομαι flå, skala, afdraga, hudstryka 1. -flänga, genomprygla, i allm. slå Mt. 21: 35 al. τινὰ εις πρόςωπον 2 Cor. 11: 20 slå ngn i ansigtet (utmärker en rätt skymf-lig misshandling), ἀέρα δ. 1 Cor. 9: 26 (se αήρ); δαρήσεται πολλάς scil. ττληγάς Lc. 12: 47 han skall uppbära många slag, »lida mycken hugg», äfn Lc. 12: 48 ολίγας scil, πληγάς. δεσμεύω (δέσμη 1. δεσμός) binda, fängsla Act. 22: 4,

sammanbinda Mt. 23: 4. δεσμέω — fgde, binda Lc. 8: 29. δέσμη, ης, ἡ (δέω) bundt, knippa Mt. 13: 30. δέσμιος, ον (följ.) bunden, fjettrad, fången; subst. fånge Mt. 27: 15 al; Eph. 3: 1 Jag Paulus Christi JEsu fånge (scil. ειμi δέσμιος υπέρ χ. τ. λ.) är det för eder skull, J hedningar, äfn εν Κυρiα), Κυρiου Eph. 4: 1 al. δεσμός, ου, b, plur. οι δεσμoi och τα δεσμά (δέω) band, boja, fjettra Mc. 7: 35 al.; τὰ δ. fkmr blott i Lucæ skrifter; τοiς δεσμ. του ευαγγελiου Phil. 13 de bojor, i hka Evang. fört mig. δεσμοφύλαξ, αχός, ο (δεσμός, φύλαξ) fångvaktare

Act. 16: 23. 27. 36. δεσμωτήριον, ου, τό (följ.) fång- 1. fängelserum,

fängelse Mt. 11: 2 al. δεσμώτης, ου, b (δεσμόω = δέω) en bunden, fånge

Act. 27: 1. 43. δεσπότης, ου, b (trol. = δεσμότης s. kan binda, fängsla af δεσμόω = δέω) herre, husbonde 1 Tim. 6: 1 al., oinskränkt herrskare; säges i synn. om Gud Lc. 29 al. och om HERren JEsus 2 Petr. 2: 1, Jud. 4. δεύρο, adv., vanl. loci hit! med verba motus, upp! välan! kom hit! Mt. 19: 21 al. δεύρο ἔξω Joh.

11: 43 kom hit ut!; men äfn temporis ss. ἄχρι του δεύρο Rom. 1: 13 ända tills nu. δεύτε (qsi δεύρ' ἴτε) plur. till fgde, kommer hit! hit! Mt. 11: 28 al; δ. δπίσω μου, ηΠΝ följen mig! våren mina lärjungar! δευτεραίος, a, ον, nom. numer, tempor. (δεύτερος)

på andra dagen Act. 28: 13. † δευτερόπρωτος, ον (följ., πρώτ ς) den andre efter den förste 1. den förste efter den andre. I fall läsarten Lc. 6: 1 är äkta (Tisch. har den ej, ej heller (Jod. Sin. utan blott σαββάτω) skulle dermed betecknas den första sabbaten efter den stora påsksabbaten 1. från den andra påskdagen, πρώτον ἀπό της ημέρας τού Πάσχα, på hkn andra påskdag mogna ax framburos; hvarpå ock detta ställes sammanhang synes häntyda. Man räknade nemligen ifrån den andra påskdagen till pingst 7 sabbater, och åtskilde dem troligen genom benämningarne: δευτερόπρωτον, δευτεροδεύτερον, δ. τρiτον o. s. v.; för öfrigt äro meningarne om rätta betydelsen af ordet mycket delade. * δεύτερος, a, ον (δύο) den andre Mt. 22: 26 al.; neutr. med och utan artikel ss. adverb., äfn ix δευτέρου för det andra, för andra gången Mt. 26: 42 al, dernäst, återigen äfn med πάλιν ss. Joh. 21: 16, εν τω δευτέρω Act. 7: 13 andra gången (de neml. kommo till Josef), andra resan; τὸ δ. Jud. 5 för det andra (första gången visade han sig ss. räddare σώσας). δέχομαι, δέδεγμαι, εδεξάμην, depon. med. taga, anamma, fatta Lc. 16: 6 al.; taga an 1. emot det gifna (èx χειρός, hmot λα.μβά.νω taga ngt som ligger) accipere t. ex. την περιχεφαλαίαν Eph. 6: 17 hjelmen; gästfritt upp- 1. pmottaga, exci-pere Mt. 10: 14 al, äfn annars upp- 1. emottaga ss. 1 Cor. 2: 14; antaga, taga för godt, suscipere Mt. 11: 14 al., ου δ. 1 Cor. 2: 14 icke antaga d. äl förkasta, taga sig an Mt. 18: 5; taga i besittning, intaga Act. 3: 21 ss. bonings-ocli residence-ort. δέω, δέδεχα, ἔδησα; δέδεμαι, εδέθην binda, fastbinda, fjettra, fängsla Mt. 12: 29 al.; δ. χαi λύειν τι Mt. 16: 19, 18: 18, vanligen anses det förra betyda: förklara för otillåtligt, oantagligt, utesluta från himmelriket, det sednare: förklara för tillåt-ligt, antagligt, upptaga i himmelriket — och dessa betydelser hafva ock ingått i läroböcker m. m., men philologiskt riktigare vore det utan tvifvel72 δη

att taga orden i alldeles motsatt mening, ty δέειν scil. τη βασιλεiα των ουρανών betyder binda vid d. ä. upptaga i himmelriket, och λώειν lösa, skilja derifrån d. ä. utesluta; δεδέσδαι τινi Rom. 7: 2, 1 Cor. 7: 27. 39 hafva blifvit bunden vid ngn, vara bunden vid 1. förenad med ngn (om äkta band); δεδεμένος τω πνεύματι Act. 20: 22 bunden vid Anden d. ä. beroende af den H. Ande (som drager mig till Jerusalem); δ λόγος του Θεού ου δέδεται 2 Tim. 2: 9 Guds ord är icke bundet (fastän jag, vill Paulus säga, är bunden, så är dock Evang. sjelft icke bundet, utan går

fritt ut i verlden och verkar).

δή (förstärkt δε, andra = ήδη) postpos. partikel, s. i allmänhet gifver satsen visshet; troligen beslägtad med δάω, δ ή oj scio och betyder, liksom scilicet, videlicet, kan tänka, säkerligen, visserligen, i sanning, dock, väl, nu, då Mt. 13: 23 al.

δήλ,ος, η, ον (δαίω, δέδηα stå i brand, brinna) brinnande, lysande, klar, tydlig, känd δ. τ ινα ποιείν Mt. 26: 73 göra ngn känd, förråda 1. röja ngn; δήλ,ον scil. εστί 1 Cor. 15: 27 al. det är klart 1. tydligt; 1. c. tages likväl δήλο ν δτι rättast, ss. ofta hos profangr., ss. parenthes: naturligtvis — δηλονότι (annars kan ὑποτέτακται suppleras).

δηλόω, ώσω, ωσα·, ώθην (fgde) göra klart, förklara, utveckla, ådagalägga, uppenbara, offentliggöra, yttra, omtala, berätta, visa 1 Cor. 1: 11 al.; τούτο δηλούντος του πνεύματος του άγιου Hebr. 9: 8 då den H. Ande dermed visar 1. förklarar 1. antyder.

Δήμας, à, ὁ (contract. af Δημήτριος 1. Δήμαρχος) Demas, en Pauli följeslagare, hkn befann sig hos honom under fångenskapen Col. 4: 14, Phil. 24, men sedermera öfvergaf honom och gick till Thes-salonica 2 Tim. 4: 10; troligen menas här icke ett fullkomligt affall från Christendomen, utan blott en tillfällig bortresa i verldsliga ärender (άγαπήσας τον νυν αιώνα), kanske i handelsaffärer; sjelfva de anförde orden synas snarare innehålla ett slags skämt, än det rysliga allvaret i beskrifningen på ett affall (se deremot 1 Tim. 1: 19. 20).

δημηγορεω (δημηγόρος, subst, folktalare af δήμος och ά.γορεύο) tala offentligen) tala till folket, hålla tal προς τινα Act. 12: 21.

Δημήτριος, ου, ὁ Demetrius 1:o) en silfverarbetare ἀργυροχόπος i Ephesus, som drog mycken vinst af små Artemistempcls förfärdigande Act. 19: 23 fi".

δ ιά

2:o) en man, som hade godt vitsord om sig 3 Joh. 12 och troligen öfverförde brefvet till Gajus. δημιουργός, ου, ὁ (δήμιος publicus af följ., ἐργον) eg. som drifver offentliga, allmäutnyttiga värf ss. siare, läkare, sångare, byggmästare — sed. i allm. arbetare, konstnär, verkmästare, om Gud: skapare, upphofsman Hebr. 11: 10. δήμος, ου, ὁ (trol. af δεμω bygga, odla) odling, bygd l:o) land, gebit, boningsställe för ett folk. 2:o) folk, i republ. stater: det fria folket; annars folk)(βασιλεύς Act. 12: 22, 19: 30. 33. δημοσία, adv. (eg. dat. femin. af följ.) på offentlig

(scil. ὁδῶ) väg, offentligen Act. 16: 37 al. δημόσιος, a, ον (δήμος) publicus, tillhörande folket 1. staten, allmän, offentlig Act. 5: 18. δηνάριον, ου, τὁ (lat.) scil. νόμισμα, denarius (af deni, 10 i sänder) scil. nummus, denarie — en attisk δραχμή = 60 öre Rmt; 100 den. = 60 Rdr Rmt; fkmr Mt. 18: 28 al. δήποτε, adv. (δή, ποτέ) då annars, då i all verlden; ος (1. όστις) δήποτε, hkn som helst, qui-cumque Joh. 5: 4. δψτου, adv. (δή, πού) verkligen, visserligen, i sanning, dock väl Hebr. 2: 16, skrifves ock åtskildt * *

οη που.

Δία och Διός, metaplast. accus. och genit. till Ζευς. hkt se.

διά, præpos. (besl. med δις, δύο och betyder ursprung!. en söndring, särskillnad, i 2, i tu), igenom a) med genit.: igenom, på άλλης οδού Mt. 2: 12 en annan väg, διά τριών ήμερων Mt, 26: 61 inom 1. efter 3 dagar, διά ημερών Mt. 2: 1 al. efter några dagar (detta bruk hvilar på den föreställningen, att den emellan terminus a quo och terminus ad qm liggande tid är passerad med den sednares inträdande) så äfven Gal. 2. 1 (om tiden emellan Pauli första och andra resa till Jerusalem), διά νυχτός Act. 5: 19 under natten, äfven natten igenom; genom = af ρηθὲν δ. προφητών, = i διά παραβολής-, förmedelst Rom. 2: 12, 3: 20 al., διά γράμματος Rom. 2: 27 trots 1. oaktadt bokstaf, äfn Rom. 4: 11, 14: 20; διά ποιου νόμου Rom. 3: 27 till följe af, enligt hkn lag? δι' αυτού Rom. 14: 14 i förmåga af sin egen natur, δι αίματος Hebr. 9: 12 i kraft af blod, δι' επιστολών 1 Cor. 16: 3 förmedelst bref d. ä. derigenom att jag skickar bref med dem, s. utmärka deras sändning, διά τής επαγγελίας Gal. 4: 23 i kraft af löftet, δ. πολλώνδιαβαίνω

μαρτύρων 2 Tim. 2: 2 inför 1. i närvaro af många vittnen (ενώπιον π. μ. 1 Cor. 6: 12) — brukas ock till

omskrifningar i st. för adj. 1. adv. ss. dia. δόξης 2 Cor. 3: 11 {scil. εστί) herrlig, o. λόγου Act. 15: 27 muudtligen; se för öfrigt under de substant., s. äro construerade med denna præposition. — b) med accus.: igenom, förmedelst, till följe af, för skull, δ. τούτο derigenom, derföre, δ. τί hvarföre? δια τὸ med infin. 1. accus.

c. infin. derföre att, δια την χάριν χ. τ. /. Rom. 15: 15 för att uppfylla det apostla-embete o. s. v., δ. τον χρόνον Hebr. 5: 12 för tidens skull d. ä. med afs. på den tid J redan varit christna.

διαβαίνω, ἑβην (διά, βαίνω stiga) eg. stiga åtskils (neml. med fötterna), genom- 1. öfverstiga, stiga, gå, fara öfver, med och utan την θάλασσαν Lc. 16: 26, Hebr. 11: 29, Act. 16: 9. διαβάΧλω-, ε β λήθη v (βάλλω) kasta, sätta, föra igenom. öfver; träns, genomhäckla (med ord), dis-jicere qm rumoribus, utskrika, förtala, svärta, anklaga, beskylla pass. Lc. 16: 1. διαβεβαιόω, vanl. med. (βεβαιόω) fast försäkra περί

τίνος, bekräfta, bedyra 1 Tim. 1: 7, Tit. 3: 8. διαβλέπω, ἑφο> (βλ,έπω) genomskåda, se skarpt 1.

noga till med infin. Mt. 7: 5, Lc. 6: 42. διάβολος, ου, ὁ (διαβάλMo) förtalande, smädelysten 1 Tim. 3: 11, 2 Tim. 3: 3, Tit. 2: 3; mest subst. om förtalaren, anklagaren χα.τ εξοχήν, djefvulen (bild. af διάβολος), de onde andarnes furste, som förtalar och anklagar menniskorna inför Gud Mt. 4: 1 pluries; men äfn om en djefvulsk mska Joh. 6: 70, jfr υ'ιος διαβόλου Act. 13: 10. διαγγέλλω, ηγγέλην (διά, ἀγγέλλω se ἀγγελος) 1:o) genom ett bud anmäla, låta anmäla, aflägga berättelse. 2:o) i N. T. åt alla liåll 1. öfverallt förkunna, divulgo, utbreda, kungöra JjC. 9: 60 al. διάγε (διά, γέ) skrifves bäst åtskils. διαγίνομαι, εγενόρ.ην (γίνομαι) l:o) blifva 1. förblifva

d. ä. vara alltigenom, och constr. med partic. = διατελέω. 2:o) i N. T. vara emellan i synn. om mellanliggande tiderymd, förflyta, passera, löpa 1. gå till ända Mc. 16: 1, ημερών δ. τινών Act. 25: 13, 27: 9 efter några dagars förlopp.

διαγινώσχω, γνώσομαι (γινώσχω) dignosco, känna åtskils, särskilja, urskilja, undersöka Act. 23: 15, 24: 22.

διαγνωρίζω, εγνώρισα (γνωρίζω) eg. genomforska, sedan göra bekant, förkunna, berätta Lo. 2: 17. *

διάγνωσις, εως, ἡ (διαγινώσχω) undersökning, afgörande, utslag, slutlig dom Act. 25: 21. * διαγογγύζω (γογγύζω) högl. knorra, brumma, knota

Lc. 15: 2, 19: 7. διαγρηγορέω, ησα (γρηγορεω) genomvaka, vara fullvaken Lc. 9: 32. * διάγω (ἀγω) eg. föra igenom, genom- 1. tillbringa med och utan β io v, degere vit ana, tillbringa lifvet, lefva 1 Tim. 2: 2, Tit, 3: 3. διαδέχομαι, εδεξάμην (δέχομαι) emottaga ngt efter

en annan, aflösa, öfvertaga Act. 7: 45. * διάδημα, ατος, τὸ (διαδέω genombinda, omlinda) bindel, hufvudbindel i synn. det blåa, med hvitt genomvirkade bandet omkring de Persiske konungarnes turban; deraf diadem, konungakrona Apoc. 12: 3 al.

διαδίδωμι, δώσω. ἑδωχα, ἑδων (δίδωμι) gifva omkring, ur hand i hand, ut- 1. fördela, skifta Lc. 11: 22 al.

διάδοχος, ov (διαδέχομαι) öfvertagande; ss. subst.

aflösare, efterträdare Act, 24: 27. διαζώννυμι, ἐζωσα·, ἐζωσμαι, εζωσάμην (ζώννυμι) omgjorda εαυτόν (τι) Joh. 13: 4 sig (med ngt), äfn i med. med objectsaccus. Joh. 21: 7, äfn Joh. 13: 5 (ty ω är attraction för o), διαθήκη, ης, ἡ (διατίθημι) dispositio, anordning,

1 synn. testamentarisk, testamente, stiftelse Hebr. 7: 22 al., fördrag, förbund Gal. 3: 15, 4: 24, förbundsskrift; δυο δ. Gal. 4: 24. a) ἡ πρώτη Hebr. 8: 7, 9: 15 1. ἡ παλαιά δ. G. T. 2 Cor. 3: 14 (ss. skrift) bestod (fullständigast uttryckt Lc. 24: 44) af νόμος [Μωόσέως] ΓΗ Ί Fi, προιρή-ται C1^^ och ψαλμοί — ἁγιόγραφα □ 12ιἵηρ; till νόμος räknades blott Pentateuchen, till προ-ψήται Josua, Domareboken, 1 och 2 Sam., 1 och

2 Kon. och de egentl, propheterna utom Daniel, till α.γιόγραψα 1. τά ἀλλα scil. βιβλία alla öfriga canoniska skrifter, af hvilka Psalmerna utgjorde den första boken och tagas synecdoch. för dem alla; annars nämnas blott 2

delar af G. T. νόμος χαι προφῆται. b) ἡ δευτέρα Hebr. 8: 7, νέα Hebr. 12: 24 1. χαινή Lc. 22: 20 al. N. T. (fkmr ss. beteckning af N. T:s skrifter blott på Titelbladet); δ. περιτομῆς Act. 7: 8 omskärelsens förbund d. v. s. ett förbund som sanctionerade omskärelsen (Abrah. förpligtades att införa omskärelsen, hvaremot Gud förband sig att gifva honom efterkommande och välsigna dem — neml. oin de icke

hade blott den yttre, utan hjertats omskärelse Rom. 2: 28. 29); al o. Rom. 9: 4 de med pa-triareherna af Gud slutna förbund, al δ. τῆς επαγγελìας Eph. 2: 12 de förbund med hka löftet om Messias voro förenade (slutna med patriarcherne). διαίρεσις, εως, ἡ (följ.) eg. söndertagande, åtskillnad, olikhet, skiljaktighet 1 Cor. 12: 4. 5. 6. διαιοέω, εῖλον (διά, αιρέω) taga åtskils, stycka, skifta, dela, utdela, tilldela 1 Cor. 12: 11; διει-λεν αυτοί ς τ ον β io ν Lc. 15: 12 han skiftade 1. delade dem emellan egendomen, förmögenheten; anm. den förstfödde sonen ärfde dubbelt emot de andre (se πρωτότοκος), διαχαθαρίζω, ιώ (καθαρίζω) genomrensa, helt och

hållet rensa, utrensa Mt. 3: 12. Lc. 3: 17. † διακατελέγχομαι (διά., κατά., ελέγχω) fullkoml.

vederlägga 1. öfverbevisa τινί Act. 18: 28. διακονέω, ήσω, ησα.·, ήθην (se följ.) tjena, betjena, uppvakta, passa upp τινί Mt. 8: 15 al, vid en måltid Mt. 4: 11 al, betjena med mat, cibum ministrare 1. c., τραπέζαις Act. 6: 2 passa upp 1. betjena vid borden (ss. uppsyningsman vid utdelning af lifsmedel); besörja, ombesörja 1 Petr. 1: 12 (ss. prophet genom uppenbarelsers förkunnande) al, uträtta, förvalta χάρισμα 1 Petr. 4: 10 en nådegåfva; vara diacon, sköta diaconat 1 Tim. 3: 10. 13, 1 Petr. 4: 11, δ. τοις ἁγίοις Rom. 15: 25 i tjenst för de helige, i de heliges ärende; pass. låta betjena sig, επιστολή διαχονη-θεισα. 2 Cor. 3: 3 ombesörjdt, skrifvet bref (af Paulus och Timotheus ss. Christi amanuenser —· Christus är författaren, bläcket den H. Ande, materialet Corinthiernas hjertan). διακονία, ας, ἡ (följ.) betjening, uppassning Lc. 10: 40 (hushållsbestyr), tjenst Hebr. 1: 14 (om Englarnes tjenst bevisad de trogne), tjenstebefattning Eph. 4: 12 (έργον διακονίας), tjenstebevisning 1 Cor. 12: 5, tjenst vid Guds ord λόγου Act. C: 4 (prediko-embete), δ. και αποστολή Act 1: 25 apostla-embete, äfn διακονία ensamt Act. 1: 17, Rom. 11: 13, 2 Tim. 4: 12, ἡ δ. σου 2 Tim. 4: 5 ditt embete (ss. vicarius apostoli); diaconat i inskränktare mening Rom. 12: 7, hkt hufvudsakligen bestod i allmose-utdelning (μεταδιδόναι), vård om främlingar (προϊστασθαι) och vård om de sjuke (i/.cciv) Rom. 12: 8; betjening med mat, spisutdelning, utspisning Act. 6: 1; handräckning, hjelp, understöd Act. 11: 29; hjelpsändning, upp drag Act. 12: 25, undsättning Rom. 15: 31 (den

för Jerusalem bestämda); ἡ δ. του θανάτου 2 Cor. 3: 7 det döden befordrande embete (= Mosis embete, som denne derigenom förrättade, att han från Sinai medförde lagtaflorna till folket))(δ. του τ'νεύματος v. 8 det den H. Ande förmedlande embete (—- Evangelii läroembete); samma motsats eger rum emellan ἡ δ. τῆς κατακρίσεως och τῆς δικαιοσύνης ibid. v. 9; δ. τῆς καταλλο.-γής 2 Cor. 5: 18 det embete, s. predikar 1. förmedlar försoning. διάκονος, ου, ὁ, ἡ (vanl. af διά, κόνις stoft 1. dam, som löper genom dam, har brådtom, expres; men emot denna derivation strider, att a. är kort i διά., men långt i διάκονος; rättare alltså är det och bättre att derivera ordet från ett gammalt verb δ hj:/, ω — διώκoj löpa, ila) ilbud, betjent, uppassare, tjenare, -inna Mt. 20: 6 al, diaconus Phil. 1: 1 al, diaconissa Rom. 16: 1; för öfrigt fkmr δ. του λόγου, τῆς περιτομῆς, δικαιοσύνης, αμαρτίας Gal. 2: 17 syndens tjenare (och icke rättfärdighetens, i det han då neml. icke varit ett medel dertill att hans trogna befunnos rättfärdiga, utan syndare), δ. Θεου säges om öfverheten Rom. 13: 4. διακόσιοι, αι. a. tvåhundrade Mc. 6: 37 al διαχουω, ούσομαι (ακούω) höra alltigenom 1. till

slut, noga förhöra Act. 23: 35. διακρίνω, έκρινα-, εκρίθη ν (κρίνω) discerno, skilja åt, särskilja, åtskilja 1 Cor. 4: 7 (neml. från andra), äfn 1 Cor. 11: 29 (neml. från andra måltider), göra skillnad μεταξύ emellan Act. 15: 9, afsöndra, undersöka, afgöra, fälla |itslag, bedömma Mt. 16: 3, 1 Cor. 14: 29, pröfva 1 Cor. 11: 31, vara skiljedomare 1 Cor. 6: 5; med. skilja sig åt, vara af skilda meningar, råka i strid 1. tvist, strida, tvista (med ord) πρός τινα. Act. 11: 2, äfn τινί Jud. 9 (se διαλέγομαι), äfn afsöndra sig Jud. 22 διακρινομένους (alii — μενοι); pass. vara i strid inom sig 1. med sig sjelf, tvehågse, tvifla Mt. 21: 21, Mc. 11: 23, Act. 10: 20, Rom. 4: 20, 14: 23, Ja c. 1: 6, o>j διεκοίθητε---πονηρών Jac. 2: 4 hafven J icke varit tvehågse 1. gjort skillnad inom eder och

dömt efter dåliga grundsatser = röjer icke detta anseende till personen? (se v. 1). διάχρισις, εως, ^ (Igde) särskiljande, åtskiljande κ a λου τε καϊ χαχου Hebr. 5: 11 emellan godt och ondt, urskiljande, afgörande, bedömmande πνευμάτων 1 Cor. 12: 10 andebedömningar (d. v. s.δια.7.υ)λύ(ι>

förmågan att afgöra, om den H. Ande 1. blott mensklig ande 1. dämoniska andar voro verksamma vid ett prophet. föredrag), μή εις διακρίσεις διαλογισμών Rom. 14: 1 icke till bedömmande af grundsatser (d. ä. dock så, att J icke tilivällen eder rättighet att bedömma deras grundsatser). διαχωλύω (κω λ.ύ aj) förhindra, afhålla, hålla tillbaka

Mt. 3: 14. * διοϊοϊεω (λαλέω) prata, spraka, samtala πρός τινα. Lc. 6: 11 med ngn; pass. omtalas, utspridas Lc. 1: 65.

διαλέγομαι, ελέχιiην med med. betydelse (διαλέγω lägga i sär, fördela af διά, λέγω) under fördelning af ämnen meddela hvarandra sina tankar, samtala med 1. tala tiil τινί Act. 17: 2 al., πρός τινα Act. 24: 12, διαχρινόμενον δ. τινί Juel. 9 ordvexla, ordkastas, träta med ugn. διαλείπω, έλιπον {λείποj) lemna emellan om rum och tid; af- l. underlåta, upphöra med partic. Lc. 7: 45. *

διάλεχτος, ου, ή (διαλέγομαι) scil. γλώσσα eg. samtal; i allin, tal, språk, sätt att tala, ett folks 1. en stams sätt att tala, munart, dialect Act. 1: 19 al.

διαλλάσσω; ηλλάγην (άλλΑσσω) eg. förändra, ombyta, ombyta sinnet, försona ngn med ngn; pass. och med. försona 1. förlika sig τινί med ngn Mt. 5: 24. *

διαλογίζομαι (λογίζομαι) göra räkning 1. afhandla med ngn πρός τινα, öfverräkna, öfvertänka, öfverlägga, öfverväga εν 1. παρ' εαυτω 1. έν τή καρδία Mt. 16: 17 al., rådslå πρός τινα Lc. 20: 14, äfn samtala Mc. 9: 33. διαλογισμός, οΰ, ή (fgde) eg. öfverräkning, öfverläggning; grundsats Rom. 14: 1 (se διάκρισις), κριταί δ. πονηρών Jac. 2: 4 (se διακρίνω och κριτής), tanke Mt. 15: 19 al.; betänklighet t. ex. Lc. 2 i: 38; betänkande, tvekan Phil. 2: 14 (öfvervägande, om J ären skyldige dertill eller icke), äfn tvifvel, tvist.ighet, strid 1 Tim. 2: 8. διαλύω; ελώϋην (λύω) dissolvo, upplösa, skingra

Act. 5: 36. 4 διαμαρτύρομαι, ά.μη ν (μαρτύρομαι) i profan gr. eg. anropa gudar 1. menniskor till vittnen, besvärja dem, betyga, df enträget bedja, besvärja ngn τινί Lc. 16: 28 al., äfn absol., äfn med inni. 2 Tim. 2: 14 (der dock |j är λ.ογομάγει), äfn τί vid ngt ss. την επιψά.νειαν 'I. Λ'. 2 Tim. 4: 1 (tv xai την έπκρ. God. Sin. är riktigare läsart än κατά

την επιψ.), men τί är äfn objects-accus. ss. Act. 8: 25, 20: 21. 24 betyga, vittna om ngt. διαμ.άχομα.ι (μάχομαι) eg. genomkämpa, häftigt strida Act. 23: 9. * διαμένω, μεμένηκα, έμ.εινα (μένω) ρ er ma ne o, alltigenom blifva, förblifva πρός τινα. Gal. 2: 5 när någon, fortfara att vara Lc. 1: 22, Hebr. 1: 11 (alltjemt), att vistas μετά. τίνος tillsammans med ngn, hos ngn Lc. 22: 28; ά.ιρ' ής---κτίσεως 2 Petr. 3: 4 ty sedan fäderna insomnat (har det bekräftat sig att) allt förblifver i samma skick ifrån skapelsens början (så säga irrlärarne). διαμερίζω; ισά,μ,ην; ισάήσομ.αι. ισμαι, ίσΜ',',ν (μερίζω) sönderdela, fördela τινί Lc. 22: 17, Act. 2: 45; med. fördela sig emellan τί Mt. 27: 35 al.; pass. söndra sig, vara oense, tvedrägtig Lc. 11: 17 al.

διαμερισμός, οΰ. !> (fgde) söndring, oenighet, tvedrägt Lc. 12: 51. * διανέμ.ω; ενεμ.ήθην (νέμω) distribuo, utdela, utbreda, sprida εις τον λαόν ibland folket Act. 4: 17. *

διανεύω (νεύω) alltjemt nicka, vinka τινί åt någon

Lc. 1: 22. * διανόημα, ατός, τό (se följ.) det tänkta, tanke, tänkesätt Lc. 11: 17. ' διάνοια., ας, ή (διανοέομαι genom- 1. öfvertänka af διά, νοΰς) genomtänkande, eftertanka, tanke, tankeförmåga, håg, sinne, förstånd Mt. 22: 37 al.; sinnesförfattning, sinnelag, tänkesätt Lc. 1: 51 al; om ouda, oheliga tankar Eph. 2: 3. διανοίγω, ήνοιξα.; ηνοίχβην (διά, ανοίγω) öppna emellan 1. tvärtigenom; i allmht öppna, upplåta Lc. 2: 23 al., utlägga, förklara Lc. 24: 32, Act. 17: 3; pass. öppnas, öppna sig, διανοίχϋητι Mc. 7: 34 öppna dig! διανυκτερεύω (νυκτερεύω tillbringa natten af νύκτε-ρος nattlig af νύς) tillbringa hela natten ειμί δ. Lc. 6: 12 jag är natten igenom. διανύω, ήνυσα.

(ἀνύω, qsi fastigium impono o ρ er i, bringa arbetet ända upp till, fullända af ἀνω) alldeles fullända, tillryggalägga Lc. 21: 7. διαπαντός, bättre skildt διά παντός, alltigenom, beständigt scil. χρόνου, se πάς. † διαπαρατριβή, ής, ή (τρίβοι t er o, nöta, rifva, gnugga sönder) ihållande (διά) rif ning, collision, ovänskap, fiendskap 1 Tim. 6: 5 || παραδιατριβαί. ' διαπεράω, α.σα (περά.ω — besl. mecl πείρω genomborra och πέρας, τό, äfn adv. πέραν — genom-76 δια πλέω

tränga från den ena ändan till deu andra, genomfara, bringa öfver på andra sidan floden o. s. v.) sätta 1. fara öfver Mt. 9: 1 al.; öfvergå 1. begifva sig προς τινα Lc. 16: 26, partic. Act. 21: 2 s. var i begrepp att fara öfver. διαπλέω, ἐπλευσα (πλέω) genomsegla, öfverfara Act. 27: 5. *

διαπονέω; επονή^ην (πονέω) arbeta igenom; med. med aor. 1 pass. arbeta sig igenom, anstränga sig; i N. T. vara besvärad, fattas af ovilja, blifva uppbragt = χαλεπώς φέρω, δια. τι öfver 1. för ngt Act. 4: 2, 16: 18 (apost. fattades af djup ovilja vid tanken att se sig ocli sitt verk legitimerade genom dämouers tillhjelp). διαπορεύοραι (πορεύομαι) gå, färdas igenom τί Act. 16: 4, δια. τίνος Le. 6: 1, abs. Lc. 13: 22, Rom. 15: 24 (på genomresan). διαπορέω (ἀπορέω) vara i största förlägenhet, ovisshet, vara tvehågse (icke veta hvad man skall tänka 1. tro) εν εαυτω Act. 10: 17 inom sig, περί τίνος Act. 5: 24 rörande ngn, abs. Lc. 9: 7; med. idem περί τίνος Lc. 24: 4 i afs. på något, abs. Act. 2: 12.

διαπραγματεύομαι, ευσαμήν (πραγματεύομαι) genom

handel 1. affärer vinna, förtjena Lc. 19: 15. διαπρίω (πρίω) genom- 1. söndersåga, τους ὀδόντας skära tänder; i N. T. med. gnissla med tänderna, häftigt vredgas Act. 5: 33, ταις χαρδίαις Act. 7: 54 i sina hjertan, det skar dem i deras hjertan. διαρπάζω, άσω, ασα. (αρπάζω) sönderrycka, -slita,

-rifva; plundra, sköfla Mt. 12: 29, Mc. 3: 27. διαψρ-ηγνυμι 1. -ρρήσσω, ἐρρηξα (ρήγνυμι) slita i

tu, sönder Mt. 26: 65 al. διασαφέω, ησα (σαφής, ἐς besl. med σοφός, äfn sapio, sapiens — ljus, klar, tydlig, viss o. s. v.) genomlysa, göra tydligt 1. uppenbart, fullständigt framställa Mt. 18: 31. * διασείω, εισα (σείω) genomskaka, genom hotelser skaka, skrämma upp ngn (för att utpressa skänker) Lc. 3: 14. * διασκορπίζω, ισα-, ισϋήσομαι, ισμαι. ίσϊιην (σκορπίζω) kasta i sär, förskingra, förslösa, utströ frön 1. så Mt. 25: 24. 26 (derifrån, hvarest jag icke liar sått d. ä. frän andras åkrar); förskingra Mt. 26: 31 al., förslösa Lc. 15: 13, 16: 1. διασπάχο·, ἀσHην (σπάω) dis t v ah o, draga i sär, slita i tu 1. sönder, i stycken Mc. 5: 4, Act. 23: 30. διασπείρω-, εσπάρην (σπείρω) disspergo, utså, utströ, ut- 1. kringsprida, förskingra; pass. sking-

διάταγμα

ras, spridas omkring Act. 8: 1. 4, από τίνος Act. 11: 19 med anledning af ngt. διασπορά, ας, ή (fgde) kringspridning, skingring; ursprungligen den del af Israël. folket, som efter återkomsten fr. Babylon, fångenskapen lefde utom Palæstina ibland hedningarne, de utom hemmet bland hedningarne kringspridde Judar, δ. των Έλ-λήνων Joh. 7: 35 kringspridningen af Grek-judar, kringspridda Grek-judar (se Έλλην)·, sedermera i symbol, mening de christna, hvilka bodde utom Palæstina (och ss. det andliga Israël äro motbilder till det köttsliga Isr.) Jac. 1: 1, 1 Petr. 1: 1. διαστέλλω -, εστειλά.ρην (στέλλω) ställa i sär, åtskilja, söndra, dela, upplåta, öppna; med. noga bestämma, anordna, uttryckl. befalla Act. 15: 24, το διαστελλόμενον Hebr. 12: 20 det anbefalda, befallningen 1. förbudet; med negation i följande satsen, strängeligen tillsäga att icke d. ä. strängel. förbjuda Mt. 16: 20 al. διάστημα, ατος, τό (δ άστη μι) mellanrum 1. -tid, in-

tervallum Act. 5: 7. διαστολή, ής, ή (διαστέλλω) särskillnad, åtskillnad

Rom. 3: 22, 10: 12, εάν διαστολήν---μή

διδω 1 Cor. 14: 7 om de icke gifva en olikhet åt tonerna d. ä. om de icke frambringa särskilda modulationer (om instrumenter). διαστρέφω, εψα-, ἐστραμμαι (στρέφω) förvända, förvrida, gifva sned riktning Act. 13: 10, förvilla Lc. 23: 2, ἀπό τίνος Act. 13: 8 oo förvilla ngu (och göra honom affällig) från ngt; p. p. p. per-versus, förvänd Mt. 17: 17 al., λαλώ v διεστραμμένα Act. 20: 30 som talar förvända 1. oriktiga saker, irrlärare. διασώζω, ἐσωσα-, εσώΐïην (σώζω) rädda igenom faror, hinder, sjukdom Le, 7: 3, rädda Act. 27: 43; lyckligen genomföra,

transportera ngn oskadd Act. 23: 24; pass. lyckligen komma igenom sjukdom Mt. 14: 36, äfn skeppsbrott Act. 27: 44, 28: 1. 4, δι' ὑδατος 1 Petr. 3: 20 genom vatten — syndafloden — »uti hvilken neml. ark de 8 (ingingo och förmedelst densamma) räddade sig genom vattnet» e\>. † διαταγή, ης, ἡ (διατάσσω) anordning, inrättning Rom. 13: 2; εις δ. αγγέλων Act. 7: 53 (jfr Gal. 3: 19 διαταγεϊς δι' αγγέλων, äfn Hebr. 2: 2) d. ä. så att de vid lagens utgifvande af englar vidtagne anordningar förmådde eder till dess antagande. διάταγμα, ατος. τό (διατάσσω) det anordnade o. s. v., anordning, förordning, påbud Hebr. 11: 23.διαταράσσω

διαταράσσω·, εταράχθην (ταράσσω) dis turbo, förvirra, göra bestört Lc. 1: 29. διατάσσω, τέταχα, ἐταξα-, τάζομαι, τέταγμα.ι, ετα-ξάμην-, ετάχθην, ετά.γην (τάσσω) anordna, fastställa, befalfa Lc. 8: 55 al., gifva uppdrag τινί Mt. 11: 1; med. göra aftal, aftala med, gifva uppdrag τινί Tit. 1: 5, befalla Act. 7: 44 al., anordna, träffa anstalt Act. 20: 13, 1 Cor. 7: 17; διαταγεις (ὁ νόμος) Gal. 3: 19 promulgerad (så att den blef promulgerad), p. p. p. det s. blifvit befaldt, befallning Lc. 3: 13, Act. 23: 31, äfven τά διαταχθέντα Lc. 17: 9. 10. διατελέω (τελέω) bringa till slut, fullända; förenadt med partic. 1. adj. (scil. oj v) utmärker det fortfarande, varaktighet och öfversättes med alltigenom, alltjemt o. s. v., τεσσαρεςκαιδεκάτην---

ἀσιτοι (scil. οντες) διατελείτε Act. 27: 33 i dag den 14:de dagen väntande (på räddning) ären J alltjemt utan föda. διατηρέω (τηρέω) bevaka, bevara, bibehålla Lc. 2: 51; δ. εαυτόν Act. 15: 29 bevara sig 1. taga sig till vara (εξ ων hör icke till διατηρ.. så att det betyder »hvarifrån», utan »med anledning hvaraf» 1. »i öfverensstämmelse hvarmed». δ taxi — διά τί; hvarföre? se διά. διατίθημί; θήσομαι, εθέμην (τίθημι) dispono, ställa i sär, anordna; med. eg. anordna för sitt behof, men τινί τι förfoga öfver ngt till ngns bästa, i synn. genom testamente, testamentera, beskära, tillegna, bestämma τήν βασιλείαν Lc. 22: 29; δ. διαθήκην sluta 1. ingå förbund med någon τινί Hebr. 8: 10 1. προς τινα Act. 3: 25, Hebr. 10: 16; ὁ διαΜμενος Hebr. 9: 16. 17 stiftaren. διατρίβω, ἐτριψα (τρίβω, t er o, nöta) nöta, rifva, gnida sönder; förnöta med 1. utan χρόινον förnöta 1. tillbringa tiden, uppehålla sig, vistas, dröja, stadna qvar Joh. 3: 22 al. διατροφή, ής, ἡ (διατρέφω alltigenom föda, τρέφω)

lifsuppehälle, underhåll 1 Tim. 6: 8. 4 διαυγάζω, ο.σα (αὐγάζω) genomglänsa, genomlysa; om dagen: inbryta, randas 2 Petr. 1: 19 (det blifvit dager). διαυγής. ες (αυγή) genomglänsande, genomskinlig

(Jod. Sin. Apoc. 21: 21. * διαφανής, ἐς (διαφαίνω genomlysa, skina igenom, af διά, φαινω) genomskinlig J| fgde Apoc. 21: 21. * διαφέρω, ἡνεγχα. (φέρω) beira igenom Mc. 11: 16, åtskils, utbreda 1. sprida Act. 13: 49, differo; inträns, skilja sig ifrån, vara olik, i god mening:

utmärka sig, hafva företräde framför, öfverträffa τινός ngn Mt. 6: 26 al.; ουδέν δ. nihil refert det är ingen skillnad, gör ingen ting till saken, qvittar lika, är likgiltigt, ουδέν μοι δ. Gal. 2: 6 är mig enahanda, qvittar mig lika, πολὺ δ. det är mycken skillnad, kommer mycket an på, är mycket angeläget, maktpåliggande; τά διαφέροντα. Rom. 2: 18, Phil. 1: 10 det utmärkta, förträffliga; pass. drifvas hit och dit Act. 27: 27. διαφεύγω, ἐφυγον (φεύγω) eg. fly 1. komma igenom, undfly, undkomma Act. 27: 42. * διαφημίζω, ισα; ίσθην (φήμ.η) genom rykte utsprida,

berykta Mt. 9: 31 al. διαφθείρω, ἐφθειρα-, ἐφθαρμαι, εφθάρην (φθείρω) genom- 1. söndernöta, i grund förstöra, förderfva Lc. 12: 33 al.; pass. förderfvas, förgås 2 Cor. 4: 16, äfn trop. διεφθαρμένοι τον νοὺν 1 Tim. 6: 5 förderfvade till sinnet (accus. för närmare bestämning).

διαφθορά, ας, ἡ (fgde) förderf, undergång, förgängelse, förruttnelse Act. 2: 27 al. διάφορος, ον (διαφέρω) skiljaktig, åtskillig Rom. 12: 6, Hebr. 9: 10, utmärkt, förträfflig Hebr. 1: 4, 8: 6.

διαφυλάσσω, ας a. (φυλάσσω) alltjemt bevaka, bevara,

bibehålla, rädda Lc. 4: 10. διαχειρίζω; ισάμην (χειρίζω hafva under händer, handhafva af χειρ) idem; med. lägga hand på ngn, afdagataga, mörda (med egen hand) Act. 5: 30, 26: 21.

διαχλευάζω, förstärkt χλευάζω, utgrina, begabba

Act. 2: 13. * διαχώριζα) (χωρίζω) söndra, skilja; med. söndra,

skilja sig ifrån ngn ἀπό τίνος Lc. 9: 33. διδακτικός, ή, όν (διδάσκω) skicklig att lära 1. undervisa 1 Tim. 3: 2, 2 Tim. 2: 24. διδακτός, ή, όν adj. vble (af διδάσκω) lärd, undervisad τινός af ngn Joh. 6: 45, διδ. ανθρωπινής σοφίας 1 Cor. 2: 13 lärde af mensklig vishet. διδασκαλία, ας, ή (se följ.) lära, lärdom, undervisning Mt. 15: 9 sæpe, läroembete Rom. 12: 7 (se der de särsk. χαρίσματα), διδάσκαλος, ου, ὁ (följ.) lärare (i allmht) Mt. 8: 19 al. (om Frälsaren, s. äfn κατ εξοχήν kallas ὁ διδ. Mt. 17: 24 al., äfn om Apostlarna och Johannes döparen): den till Jud. lároståndet hörande, Rabbi Lc. 2: 46 al.; skiljes ifrån απόστολος och προφήτης ss. den der hade gåfvan och78 διδάσκω

det egentliga kallet att undervisa (i ett jemt fortgående föredrag, se deremot προφήτης), διδάσκω, άςω, ας a; ά.χθην (stam δά.ιο lara) doeeo lära andra, undervisa, upplysa om med 2 accits. 1. τινά περί τίνος 1. τινά med infin., men äfven med dat. Apoc. 2: 14 i betyd, af råda, tillstyrka; pass. läras, undervisas εν αυτώ (Χριστώ) Eph. 4: 21 i honom d. ä. ss. christne, med accus. rei ss. παραδόσεις 2 Thess. 2: 15, få undervisningar. διδαχή, ης, η (fgde) lära, undervisning Mt. 16: 12

al.; föredrag, lärosätt Mt. 7: 28 al. δίδραχμον, ου, τό (δις, δραχμή) dubbeldrachm = A Jud. Sekel = 1 Rdr 18 öre Rmt; detta utgjorde den tempelskatt hvarje Israelit årligeu borde erlägga Mt. 17: 24. * Δίδυμος, ου, ὁ (δίδυμος adj. dubbel, subst, tvilling) Didymus, så kallades Apost. Thomas, hvars namn på Hebr. betyder tvilling; se Θωμάς-, fkmr Joh. 11: 16 al.

δίδω/ii, δώσω. ϊδαικα, εδων, δώη pro doiη Rom. 15: 5 al.; δοθήσομαι, δίδομαι, εδόθην (stam δόω) 1:o) do gifva, skänka Mt. 4: 9 saipissime, εδωχεν Joh. 3: 16 scil. τω χόσμψ gaf 1. skänkte verlden; ingifva εις την χαρδίαν Hebr. 8: 10 al., äfn absol. Mt. 10: 19 ah; framräcka, öfverlemna till bruk 1. förvaltning Mt. 16: 19 al.; utgifva εδωχεν εαυτόν Tit. 2: 14 scil. εις τον θάνατον, τό διδόμενον Lc. 22: 19 s. är i begrepp att utgifvas scil. εις τον θάνατον; lägga ίνα δώσει χ. τ. λ. Apoc. 8: 3 på det han skulle lägga dem (rökverken) till de heligas böner (dessa böner utgjorde den på altaret brinnande lågan — han skulle genom rökverkens ditläggande föröka styrkan och värman af bönerna). 2:o) edo, gifva ifrån sig φωνην 1 Cor. Ii: 7. 8 ett ljud, äfven φέγγος ljus, ὑετόν regn; återgifva χαρπόν Mt. 13: 8, Mc. 4: 7. 8 bära frukt. 3:o) öfverlåta, uppdraga, tillåta, medgifva Mt. 20: 23 al., δέ-δοταί τινι Mt. 13: 11 al. det är ngn medgifvet, förlänadt, beskärdt. — Särskilda talesätt: δ. γνώ-ρ.ην 1 Cor. 7: 25, 2 Cor. 8: 10 meddela sin åsigt (se äfven γνώμη), δ. τόπον Lc. 14: 9 al. lemna rum åt ngn (se τόπος), υ. εργασίαν Lc. 12: 58 (se εργασία), δ. λόγον (se λόγος}, δ. ἀργΰριον επί την τράπεζαν (se τράπεζα), δ. εαυτόν εις τόπον τινά. Act. 19: 31 begifva sig till ett ställe. διεγείρω, ήγειρα-, ηγεοθην (έγείρω) uppväcka (ur sömn Mc. 4: 38), äfn i andlig mening: uppväcka, upplifva 2 Petr. 1: 13 εν ἀπομνησει genom er-

οιΟάλαιτσος

inran, äfn 3: 1; pass. uppväckas, uppvakna ἀπα του ὑπνου Mt. 1: 24, äfn absol. Mc. 4: 59; om hafvet: uppväckas, uppröras Joh. 6: 18. † διενθυμέομαι, förstärkt ενθυμέομαι, från alla sidor öfverväga, begrunda, anställa betraktelser περί τίνος || Act. 10: 19. * διεξερχορ.αι, 'ηλθον (διά. εξέρχομαι) komma ut 1.

fram igenom (det pålagda riset) Act. 28: 3. διέξοδος, ου. ή (διά, ες, οδός) utgång igenom, genomgång; plur. δ. τών οδών gatornas utgångar 1. mynningar, gatumynuingar (der flera gator mötas), korsvägar, vägskäl Mt. 22: 9. διερρ.ηνευτης, οϋ, ὁ (följ.) utläggare. uttydare, tolk

1 Cor. 14: 28. * διερμηνεύω (ερρ.ηνεϋοi) uttyda, förklara, utlägga Lc. 24: 27 al.

διέρχομαι, ελεύσομαι, ελήλυθα, ηλθον (έρχομαι) komma 1. gå igenom διά. τίνος Mt. 12: 43 al., gå fram εκείνης (äfn δι εκείνης) scil. ὁδοΰ den vägen 1. der, gå fram 1. omkring abs. Act. 8: 40, al.; gå, vandra, draga igenom med accus. Lc. 19: 1 al., τους ουρανούς Hebr. 4: 14 (se ουρανός), την φυχην Lc. 2: 35 genomtränga din själ; fara öfver (neml. hafvet) till andra stranden Mc. 4: 35, Lc. 8: 32, färdas 1. gå fram εως τινός Lc. 2: 15 al., tränga fram 1. utbreda sig Kom. 5: 12, äfn om rykte Lc. 5: 15 sprida sig; dessutom märkes δ. εν τισι Act. 20: 25 uppträda ibland några. διερωτάω, η σα (ερωτάω) genom- 1. η ifråga, efterfråga, genom frågor få veta 1. reda på, söka upp Act. 10: 17. -διετής, ές (δις, έτος) tvåårig; από διετούς scil.

παιδός Mt. 2: 16. ' † διετία, ας, η (fgde) en tidrymd af 2 år, 2 års

tid, 2 år Act. 24: 27, 28: 30. διηγέομαι, ησομαι, ησάμην (ηγέομαι gå förut, anföra, föra) genomföra, genomgå, berätta, förtälja Mc. 5: 16 al.; framställa, skildra Act. 8: 33 (se γενεά).

διηγησις, εως, η (fgde) eg. genomgående, berättelse,

framställning Lc. 1: 1. διηνεχης, ές (ηνεχης af obrukl. stam ενέχω, ένεγ-χεὶν aor. 2 till φέρω — förhåller sig dertill som lat us bred, vid till fe ro) oafbrutet fortlöpande; neutr. εις τό δ. Hebr. 7: 3 al. i det beständiga, för beständigt 1. evigt. διθάλασσος, ον. (δις, θάλασσα) bi ma ris, emellan 2:»e haf, på 2 sidor sköljd af hafvet, τόπος δ.ἀιϊχνέομαι

landtunga, näs; tages äfn för sandbank, ref Act. 27: 41. 4

διϊχνέομαι (ικνέομαι, Ἰκω, ηχώ) genomkomina, -gå, -tränga Hebr. 4: 12 ordet genomtränger ända till sönderdelande af själen och anden o. s. v. (icke så att det skiljer själen ifrån anden o. s. v., utan att det sönderdelar hvardera för sig) — det tränger först sönderdelande in i själen, den lägre närmast åt naturen vända sidan af den inre menniskan, sedan i anden, den högre rent andliga sidan deraf, det intränger vidare i lederna och fognin-garna liksom i märgen af den inre menniskan i alla hennes inre lifs rörelser, liksom i den innersta kärnan af hennes lif.

διΐστημι, έστησα, έστην (διά, ἵστημ.ι) ställa från hvarandra 1. åtskils, åtskilja βραχὺ διαστήσαντες Act. 27: 28 skenbart inträns, genom ellips af εαυτούς, då de skiljt sig ett litet stycke, då de voro på ett kort afstånd (ifrån det förra stället) = på ett kort afstånd derifrån; i de inträns, temp. stä.lla sig 1. stå ifrån hvarandra 1. åtskils, skilja sig åt, skilja sig ifrån ἀττό τίνος Lc. 24: 51, vara på afstånd, emellan, (om tid) förflyta Lc. 22: 59.

δ (ισχυρίζομαι (Ισχυρίζομαι jag visar mig stark, Ισχυρός) stödja sig på ngt, stå på sig, fast och bestämdt påstå 1. försäkra med λέγων Lc. 22: 59, äfn utan Act. 12: 15 (15: 2 hör till sämre editioner).

† διχαιοχρισὶο., ας, ἡ (följ., χρίσις) domsrättvisa, rättvis dom Rom 2: 3 (se ἀποχάλυώις).

δίκαιος, a, ον (δίκη) som är sådan s. han bör vara, rätt, rättvis t. ex. 1 Joh. 1: 9 (Gud kallas så, emedan han icke fordrar ny betalning för synderna, utan år fullkomligt tillfredsställd med den en gång erlagda lösepenningen, Christi blod), rättskaffens (s. icke gör sin nästa ngn orätt — όσιος s. icke gör ngt, hgm han orenar sig i Guds ögon) Mt. 1: 19 al. (äfn from, mild), rättfärdig Rom. 3: 26 (om Gud), 1 Joh. 2: 1 al. (om Christus); billig, skälig δίκαιον ἡγοὺμ.αι 2 Petr. 1: 13 jag-håller det för rätt och billigt; δίκαιον Eph. 6: 1 som det bör vara, enligt Guds lag; δίκαιος ει ότι Apoc. 16: 5 det är rättvist att du (profangrek. construction); ὁ δίκαιος εκ πίστεως ζήσεται Rom. 1: 17, Gal. 3: 11, Hebr. 10: 38 kan öfversättas på 3 sätt: a) den af 1. genom tron rättfärdige skall lefva (njuta det Messianska lifvet); b) den rättfärdige skall lefva af sin tro (qsi fide vesci); c) den rättfärdige skall lefva af sin tro (icke af

gerningar; så Luther) det första trol. rättast på de 2 första ställena, det andra på tredje stället. — Anm. Ordet har ofta betydelse af egenrättfär-dig i synn. i Frälsarens tal ss. Mt, 9: 13 sæpe. δικαιοσύνη, ης, ·η (fgde) quidquid fieri par est, det som bör vara, rätthet, det rätta Mt. 3: 15, rättvisa Act. 17: 31, rättfärdighet tages både subj. ss. egenskap och obj. ss. det handlade, gjorda — fkmr i 3:ne betydelser: l:o) Guds rättfärdighet, ss. från Gud utgående Rom. 1: 17 al, 2:o) Christi rättfärdighet = syndlöshet, laguppfyllnad (s. tillräknas oss genom tron) Mt. 5: 6 al. — 3:o) mskns rättfärdighet a) den naturliga menniskans Rom. 10: 3 al.; b) den pånyttfödda a) ἐκ 1. δια πίστεως — trosrättfärdighet Rom. 9: 30 al., äfn 2 Petr. 2: 5; ß) ss. följd af denna, gerningarnes 1. lefvernets rättfärdighet, rättskaffenshet, helig vandel ss. 1 Petr. 2: 24, 2 Petr. 3: 13 (ett den gudomliga viljan fullkomligt motsvarande heligt förhållande), ποιεΪν δ. Mt. 6: 1, 1 Joh. 2: 29 göra rättfärdighet, föra en helig vandel, χα.τεργάζεσδαι o. Jac. 1: 20 åstadkomma rättskaffenshet, helig vandel, christlig verksamhet, kärleksverk. — Dessutom märkas νόμος δικαιοσύνης Rom. 9: 31 den rättfärdighet lofvande lagen, den rättfärdigande lagen, λόγος δικαιοσύνης Hebr. 5: 13 eg. rätthets tal (att man talar rätt, hvilket ett spädt barn ännu icke kan), tal 1. lära om rättfärdighet. διχαιόω, ώσω, ω σα-, ωϋήσομαι, ωμαι. ώΜην (se fgde) förklara ngn för δίκαιος rättfärdig, rättfärdiga i juridisk och andlig mening ss. då Gud förklarar de troende för oskyldiga 1. rättfärdiga Eom. 3: 26

al., men äfn om mskrs omdömen om Gud Rom. 3: 4; frikänna, befria ἀπὸ τίνος Mt, 11: 19, Lc. 7: 35 (se σοφια), deremot Rom. 6: 7 frikännas, frikallas från syndens välde (jfr äfn Act. 13: 39), εχ τίνος Mt. 12: 37 till följe af; δ. τον Θεὸν Lc. 7: 29 erkänna Gud för den han är, låta honom vederfaras rättvisa, gifva honom rätt = lyda hans vilja 1. beslut)(ἀθετεὶν την β ουλὴ ν του θεοὺ Lc. 7: 30; εδιχαιὼϋη 1 Tim. 3: 16 han blef bevisad ss. den han var till sitt väsende, alltså: han blef i sin gudomliga herrlighet bevisad (ss. Guds son). Anm. De 2:ne ställena δικαιοὺται πὶστει------νὸμου Rom. 3: 28 och δικαιοὺται ες "ἐργων-----μὸνον Jac. 2: 24 och

i allmht Pauli och Jacobi lära om tron och ger-ningarna kunna ganska väl stå tillsamman. Paulus menar, att gerningarna icke utgöra någon förtje-80

δικαὶωμα

διπλὸω

nande orsak till rättfärdiggörelsen, ty »af nåden ären J frälste genom trona o. s. v.» Eph. 2: 8; Jacobus, att icke tron allena, neml. tron utan gerningar s. är död. utan den i gerningar verksamma och lefvande tron rättfärdiggör. δικαὶωμα, ατος, τὸ (fgde) det rätt gjorda, rättvis handling, rättskaffenshet Apoc. 19: 8, det 'förrätt förklarade, rättfärdiggörelse- eller frikännelsedom Rom. 5; 16. 18, i allmht dom, utslag Apoc. 15: 4; den rätt som lagen fordrar, δ. του νὸμου Rom. 2: 26, 8: 4 lagens fordran, fordring, stadga, τὸ δ. του Θεου Rom. 1: 32 det s. Gud ss. lagstiftare och domare har förordnat, Guds stadga 1. förordning (neml. samvetslagen), δ. λατρεὶας Hebr. 9: 1 gudstjenststadga, stadga för den yttre gudstjensten, δ. σαρκὸς Hebr. 9: 10 köttets stadga = ceremoniallagen. δικαὶως, adv. (af δὶκαιος) rättvisligen, med rätta Lc. 23: 41, rättsligt (ss. sig bör) 1 Cor. 15: 34, rättfärdigt 1. rätt 1 Petr. 2: 23, rättrådigt 1. rättskaffens 1 Thess. 2: 10, Tit, 2: 12 (afser förhållandet mot nästan). δικαὶωσις, εως, ἡ (δ ικ at ἡ oj) rättfärdigande, rättfärdiggörelse Rom. 4: 25, 5: 18. δικαστὴς, ου, ὁ {δικὰζω dömma; domare Lc. 12: 14, Act. 7: 27. 35; skiljes i allmht från κριτὴς sålunda, att διχαστὴς afgör juridiskt efter lag och rätt, κριτὴς åter i alla öfriga lefnadsförhållanden efter billighet och sundt menniskoförstånd; se dock κριτὴς.

δὶκη, ης, ἡ sed, bruk, det häfdvunna, sedvanliga, rätt, rättvisa Act. 28: 4 (personificerad ss. rättvisans gudinna, Nemesis); rättssak, rättegångsmål, process, rättegång Act. 25: 15; rätt- 1. lagskipning, laga dom, skadeersättning, plikt, straff 2 Thess. 1: 9, Jud. 7. δὶχτυον, ου, τὸ (διχεὶν kasta) kastning 1. utläggning,

det utlagda, nät, i synn. fisknät Mt. 4: 20 al. † δὶλογος, ov (δις, λὸγος) tvetalig, med 2 tungor i

munnen 1 Tim. 3: 8. διὸ — δι' o, hvarföre, derföre Mt, 27: 8 al. διοδεὺω, ὡδευσα (οδεὺω) resa 1. färdas 1. gå igenom πὸλιν Act. 17: 1, äfn draga omkring absol. Lc. 8: 1.

Διονὺσιος, ου. ὁ Dionysins, en Areopagit, hkn af Paulus blef omvänd till christcndomen Act. 17: 34. Enligt. Eusebius förestod han församlingen i Athen ss. biskop och skall äfven der hafva lidit martyr-

döden. De under hans namn utkomna skrifter

äro bevisligen oäkta. διὸπερ = δι' δπερ = διὸ hvarföre, derföre, alltså

1 Cor. 8: 13 al. διοπετὴς, ες, i profangrek. vanligen διϊπετὴς (Ζεὺς, genit. Διὸς och πὶπτω) fallen från Zeus d. ä, himlen; neutr. scil. ἀγαλμα Act. 19: 13 från himlen fallen bild (af ebenholz 1. vinträ); andra städer hade äfn dylika föregifna fr. himlen fallna bilder, ss. Troja sitt Palladium. — Se vidare νI·Ιψεσος. ' διὸρθωμα, ατος, τὸ (διορθὺω. se följ.) Act. 24: 3 κατὸρθωμα, hkt se. *

διὸρθωσις, εως, ἡ (διορθὸω uppresa, upprätta, förbättra af ὀρθὸω, af ορθὸς) upprättning, istånd-sättning, förbättring; καιρὸς διορθὼσεως Hebr. 9: 10 förbättringens tid d. ä. den Messianska tiden, då en sannskyldig förbättring (rening) skulle inträda.

διορὺσσω; ωρὺγην (ὀρὺσσω) genomgräfva scil. τὴν

οἰχὶαν huset, bryta sig in, råna Mt. 6: 19 al. Διὸςχουροι, ων, οι (Διὸς κοὺροι Zeus' gossar 1. söner, med Leda) Dioskurerna, Castor och Pollux, voro tvillingar. De anropades i synn. af Grek. och Rom. sjöfolk ss. skyddsgudar i sjönöd och dyrkades genom offer. Tvillingsstjernan på himlen tillskrefs redan i äldsta tider räddande kraft, och

derföre kallades Dioskurerna σωτήρες (räddare). De under storm på masttopparne stundom befintliga lågor (St. Elmseldar) ansågos ss. tecken till dessa gudars närvaro. Deras bilder begagnades ofta ss. skeppstecken och voro dertill mycket passande, emedan de dyrkades ss. ἀρωγοναυται (som bistå sjöfarande) Act. 28: 11. διότι — δι' ὂτι = δια. τούτο ότι propterea quod, derföre att, emedan, förty, ty Lc. 1: 13 al.; anses ock understundom stå för δια τούτο, dock utan skäl, enär διό merändels står i nyare editioner i stället ss. 1 Thess. 2: IS. Διοτρεψής, έος, ὁ (grek., Zeusfödd) Diotrephes, en äregirig partichef inom församlingen, vunnen af irrlärarne att motarbeta de christna missionärerna och att ur församlingens gemenskap utesluta dem, som togo emot dem 3 Joh. 9. διπλόος. η. ον contr. ους, ή, ου ν duplex, tvåfaldig, dubbel 1 Tim. 5: 17, Apoc, 18: 6; compar. διπλότερον Mt. 23: 15 (neutr. ss. adv.) dubbelt mera, i dubbelt större 1. högre grad. διπλόω. ωσα (fgde) fördubbla, τὰ διπλὰ Apoc. 18: 6ἀὶς

eg. fördubblen det dubbla, gifven dubbelt, i dubbelt mått.

δις, adv. numer, (δύο) liks. δ ut ς, bis, 2 gånger Mc. 14: 30 al.; και ἀπαξ και δις Phil. 4: 16, 1 Thess. 2: 18 så väl en gång som två gånger (utmärker bestämdt 2 ggr, och icke obestämdt: några gånger); dubbelt, i dubbelt afseende δις αποθανόντα Jud. 12 (emedan de icke blott mistat sina löf, utan äfven äro utan frukt — andra, emedan de icke blott äro utan frukt, utan verkligen utdöda, förtorkade).

† διςμυριάς, ἀδος, ἡ (δις, μυριάς) ett antal af 2 myriader; δ. μυριάδων Apoc. 9: 16 2 myr. myriader = 200,000,000; i andra editioner står δύο μυριάδες μυριάδων. * διστάζω, ασα (δις) tveka, tvifla, vara tveksam, tvifvelaktig, oviss Mt. 14: 31, 28: 17. δίστομος, ον (δις, στόμα) med dubbel mynning 1.

öppning, tveeggad (om svärd) Hebr. 4: 12 al. διςχίλιοι, at, a. (δις, χίλιοι) tvåtusende Mc. 5: 13. διυλίζω (διά, υλ,ίζω rena, rensa från dragg ἰλυς, per metathesin, sila; andra från υλη) genomrensa, klara, sila Mt. 23: 24. * διχάζω, ασα. (δίχα, tvefaldt, i 2 delar af δις) tudela, skilja, söndra Mt. 10: 35. διχοστασία, ας, ἡ (δίχα se fgde, στάσις) söndring,

oenighet, tvedrägt Rom. 16: 17 al. διχοτομέω, ήσω (δίχα se διχάζω, τέμνω τέτομα skära) skära i tu, sönderskära, afskilja; utmärker Mt. 24: 51, Lc. 12: 46 antingen ett visst dödsstraff (söndersågning), eller i allmht ett grymt, διψάω, ήσω, ησα. (följ.) törsta Mt. 25: 35 al.; trop. törsta, häftigt längta efter ngt τὶ Mt. 5: 6; fkmr äfven absol. om törst efter lifsens vatten Joh. 4: 14 al.

δίψος, εος, τό = profangr. δίψα, törst 2 Cor. 11: 27. * δίψυχος, ον (δις, ψυχή) tvehågse, dubbelhjertad, vankelmodig Jac. 1: 8 (som väl synes hoppas allt af Gud, emedan han beder, och dock hoppas ingenting af honom, emedan han tviflar), 4: 8 (som delat sina hjertan emellan Gud och mammon 1. verlden tvärtemot Frälsarens förmaning Mt. 6: 24). διωγμός, ου, ὁ (se följ.) förföljelse Mt. 13: 21 al. διώκτης, ου, ὁ (följ.) förföljare 1 Tim. 1: 13. * διώκω, ώξω, ωξα·, ωχθήσομαι (af διω frukta, sky, fly hf perf. 2 δέδια. s. hör till δεἰδω 1. φοβέο-μαϊ) förfölja, efterjaga, jaga Mt. 5: 11 sæpissime; äfven i god mening: efterfölja, löpa, ila, trakta, sträfva efter, »jaga 1. fara efter» τὶ 1.' absol., egentl.

och trop. Lc. 17: 23 al.; Ἰνα τ<ρ σταυρω του Χου μή διώκωνται Gal. 6: 12 »på det att de icke må ådraga sig någon förföljelse för Christi kors' skull» (likn de skulle ådraga sig från Judarnes sida, om de förenade predikan om Christi kors med förkastande af omskärelsen, hvaremot de derigenom att de påyrkade omskärelsen skulle afväpna Judarnes lagifver). δόγμα, ατος, τό (δοκέω) det beslutade, beslut, förordning, påbud, edict Lc. 2: 1, Act. 17: 7; δ. κρίνειν Act. 16: 4 fatta beslut; ὁ νόμος τών εν-τολών εν δόγμασι Eph. 2: 15 (se νόμος), το χει-ρόγραφον τοίς δ. Col. 2: 14 (se χειρόγραφον). δογματίζω (fgde) fastställa ett beslut, besluta, befalla, påbjuda, decretera; pass. befallas Col. 2: 20 hvarföre påbjuder man eder? * δοκέω, εδοξα (δέχομαι) antaga, förmoda, mena, tro, hålla före Mt. 6: 7 sæpissime, μή δόςητε λέγειν εν εαυτοίς Mt. 3: 9 tron icke att J fån tänka 1. tilltron eder icke att tänka, πόσω δοκείτε κ. τ. λ. Hebr. 10: 29 (der står δοκείτε liks. i parenthes) huru mycket, tron J 1. menen J o. s, v.; tilltro 1. inbilla sig δοκώ είναι σοφός 1 Cor. 3: 18 jag tror 1. inbillar mig vara vis, ὁ δοκών είναι τι Gal. 6: 3

den som inbillar sig vara ngt, äfn gå och gälla för (hos andra) ειναι τι Gal. 2: 6 att vara ngt = anses för ngt, Gal. 2: 9 gälla ss. pelare, deraf οι δοκούντες Gal. 2: 2 de ansedde; framställa sig, visa sig δοκει τις πεποιθέναι Phil. 3: 4 det visar sig om någon att han förtröstar, synas Lc. 10: 36 sæpe, δοκώ εμοι Act. 26: 9 al. mihi videor jag synes 1. tycker mig; imperson. δοκει μοι Mt. 7: 25 al. mihi v id et ur, mig synes, jag tycker, finner för godt, κατά τὸ δοκοὺν αὑτοίς Hebr. 12: 10 efter som de funno för godt, efter deras godtfinnande; εδοξεν τοίς α.ποστόλοις ἐκλεξαμένους ἀνδρας πέμψαι Act. 15: 22, Apostlarne beslöto, att (de) sedan de utvalt männer skicka dem, så äfven v. 25. δοκιμάζω, ἀσω, ασα-, ασμαι (δόκιμος) pröfva, undersöka (halten 1. äktheten af ngt) Lc. 14: 19, 1 Petr. 1: 7; Rom. 12: 2, 1 Cor. 3: 13 al., δοκ. τὰ πνεύματα 1 Joh. 4: 1 pröfva andarne (dertill var en särskild gåfva förlänad de första christna — διακρίσεις πνευμάτων 1 Cor. 12: 10), äfven ställa på prof, försöka, fresta Hebr. 3: 9; (ss. bepröfvadt 1. äkta) antaga, gilla Rom. 2: 18, 14: 22; akta, anse för värdig — ἀξιόω 1 Cor. 16: 3, hålla mödan värdt Rom. 1: 28 (icke hålla

mödan vardt d. ä. försmå, förkasta); pass. aktas 1. anses värdig υπό τίνος 1 Thess. 2: 4. δοχιμασία, ας, η (fgde) pröfning, undersökning, εν

δοχιμασία Hebr. 3: 9 || εδοχίμασάν με. ' δοχιμή, ης, η (se δόχιμος) prof, pröfning, bepröf-ning 2 Cor. 8: 2; profhållning, bepröfvad beskaffenhet, indoles speetata Rom. 5: 4 al., την δ. τίνος γνώναι 2 Cor. 2: 9 erfara om ngn håller profvet, δ. ζητεϊν τίνος 2 Cor. 13: 3 försöka om ngn håller profvet. δοχίμιον, ου, τό (fgde) = δοχιμειον pröfningsmedel; men i N. T. = δοχιμή profhållning, τό δοχίμιον υμών της πίστεως 1 Petr. 1: 7 = υμών ή πι-στις δεδοχιμασμένη eder (εν ποιχίλοις πεφασμοΊς) bepröfvade och profhållande tro; äfven Jac. 1: 3 (der likväl της πίστεως saknas hos Tischend., men ej i (Jod. Sin.), δόχιμος, ον (δέχομαι 1. δοχέω) tjenlig att antaga, antaglig, antagen, godkänd, pröfvad, bepröfvad, profhaltig Rom. 14: 18 al., δ. γενόμενος Jac. 1: 12 sedan han befunnits profhaltig = hålla profvet. δοχός, ου, ή (δέχομαι) bjelke, i synn. de vågrätt liggande (spanar), s. bildade husets loft och buro taket; i allmht bjelke Mt. 7: 3 ff., Lc. 6: 41 ff., ss. bilden af stort fel. δόλιος, a, ον (δόλος) listig, bedräglig 2 Cor. 11: 13. ' † δολιόω, ἐδολιοῦσαν efter Alexandr. dialekten st. ἐδολίουν (fgde) vara listig, slug, bedraga Rom. 3: 13. *

δόλος, ου, ό (besl. med δέλος, τό = δέλεαρ lockmat, lockbete af obrukl. δέλω) dolus eg. lock-mat, fälla, svek, list, bedrägeri Mt. 26: 4 al.; οὺλο) χρατεϊν Mt. 26: 4, λαβεϊν 2 Cor. 12: 16 genom 1. med list bemäktiga sig, fånga, äfn ѐν δόλω Mc. 14: 1. δολόω (fgde) bedraga, narra, förfalska 2 Cor. 4: 2. δόμα, ατος, τό (δέδομαι af δίδωμι) det gifna, gåfva, skänk Mt. 7: 11 al., Eph. 4: 8 = χαρίσματα, δόξα, ης, ή (δοχέω, εδοξα) eg. antagande: 1:o) mening, tanke, i synn. den mening 1. tanke, s. andra hysa om oss, anseende, rykte, pris, ära Lc. 2: 24 sæpe; Englasången 1. c. »ära (är 1. vare) Gud i höjden, ty (xai) frid är på jorden, (Guds) välbehag till menniskorna»; η δόξα (vid doxolo-gier) den Honom tillkommande äran, ή δ. του θεού Rom. 3: 23 al. den ära s. Gud gifver, bifall å Guds sida; διδόναι 1. δούναι δ. θεώ Lc. 17: 18 al. gifva Gud äran d. v. s. i allmht tänka, tala 1. göra ngt s. länder till Guds ära (erhåller

vid hvarje ställe sin särskilda bestämmelse af con-texten); τί εστι δόξα τινί 1 Cor. 11: 15 ngt länder ngn till ära 1. heder. 2:o) herrlighet, prakt Mt. 4: 8 al., klarhet, glans, sken Act. 22: 11 al., majestät, herrlighet (i synn. Guds) Joh. 1: 14 al., δ. Κυρίου 1. blott δόξα Rom. 9: 4 HERrans herrlighet ΓΠΓΡ Ti2D Guds symboliskt-synliga närvaro ss. den i öknen visade sig i eld- och moln-stoden och i stiftshyddan ss. moln = Dj^DTZ/; ro της δόξης 1 Petr. 4: 14 det s. tillhör herr-ligheten, det himmelska herrlighetsväsendet, εν δόξη 1 Cor. 15: 43 i tillstånd af herrlighet; δό-ξαι Jud. 8 herrlighetsstrålar (s. utgå ifrån och omgifva Gudomens majestät — härmed menas troligen) englarne (hka omgifva den Högstes thron); δ. Θεοῦ kallas mannen 1 Cor. il: 7, emedan han ss. det förnämsta i skapelsen uppenbarar Guds majestät, qvinnan åter o. ανδρός, emedan hon är skapad utur mannen och för mannens skull, hennes tillvaro och verksamhet alltså förherrligar mannen ss. hennes ursprung och ändamål. δοξάζω, ἀσω, ασα; ασμαι, ἀσΰην (fgde) eg. mena, tro, hysa god tanke 1. mening om någon, deraf prisa, ära,

berömma (om Gud, mskr och ting) Mt. 5: 16 al., επἱ τινι Lc. 2: 20 al. för något; förherrliga Joh. 7: 39 al., xai γαρ o>j δεδόξα-

σται---δόξης 2 Cor. 3: 10 ty till och med

beröfvadt sin herrlighet har det förherrliga de blifvit i detta afseende (neml. i afs. på den Mosaiska διαχονἱα) för den öfvervinneliga herrligheten (neml. af den christi, διαχονἱα); δεδοξασμἑνος 1 Petr. 1: 8 förherrligad, i himmelsk herrlighet förklarad (hgm denna glädje skiljer sig från denna verldens sinnliga och förgäugliga glädje, jfr 1 Cor. 15: 43). Δορχἀς, ἀδος, ἡ (eg. gazell, antilop, så kallad för sina sköna, lifliga ögon af δἑρχω se) Dorcas, en lärjunginna i Joppe, som egentl, hette Taßidà hkt se Act. 9: 36. 39. δὁσις, εως, ἡ (δἱδωμι) gåfva, skänk Jac. 1: 17, utgift Phil. 4: 15 δ. xai λ.ἡφις utgift och inkomst se λὁγος.

† δὁτης, ου, ὁ (se fgde) gifvare 2 Cor. 9: 7. ' δουλαγωγἑω (δουλαγωγὁς s. förer i slafveri af δοὑλος, ἀγω) föra 1. bringa i slafveri, föra 1. släpa med sig ss. slaf 1 Cor. 9: 27. δουλεἱα, ας, ἡ (följ.) slafveri, träldom; πνεὑμα δουλεἱας Rom. 8: 15 en träldoms-anda d. ä. en andaδουλεὑω

s. försatte eder i ett träldorasförhållande till Gud, δ. φθορἀς Rom. 8: 21 den i förderfvet bestående träldom, εις δ. γεννὡσα Gal. 4: 24 s. föder till träldom d. ä. försätter i slafveri (neml. dgm att de underkastas Mos. lagen), ζυγὁν δουλεἱας Gal. 5: 1 träldomsok (förut hade de varit i hedendomens ok, nu voro de nära deran att hållas i Judendomens ok, στοιχεἱα του κὁσμου Gal. 4: 3), ἑνοχοι δουλειας Hebr. 2: 15 underkastade (djefvulens) slafveri. δουλεὑω, ευχα, ευσα (se följ.) vara slaf, tjenare, tjena τινἱ Mt. 6: 24 al., vara slaf Gal. 4-: 25 (under lagen), skicka sig efter τω χαἱρω Rom. 12: 11 efter tiden, tempori servire || χυρἱω Cod. Sin.

δοὑλη, ης, ἡ (eg. femin. af följ.) slafvinna, tjenarinna Lc. 1: 38 si HERrans tjenarinna = jag-är undergifven HERrans (Guds) vilja, fkmr äfven Lc. 1: 48, Act. 2: 18. δοὑλας, η, ον (δἑω) eg. bunden, tjenande Rom. 6: 19- *

δοὑλος, ου, ὁ (eg. mascul. af fgde) bunden ( )(ελεὑθερος) slaf, träl 1 Cor. 7: 21 al. ( )(χὑριος, δεσπὁτης) tjenare Mt. 13: 27 al., förenas med genitiv. Θεοὑ, Χριστοὑ, äfvens. med τἡς αμαρτιας, τἡς φθορἀς, δουλὁω, ὡσω, ω σα.; ωμαι, ὡθην (fgde) göra till slaf, försätta i slafveri Act. 7: 6, trop. εαυτὁν τινι 1 Cor. 9: 19 göra sig beroende af ngn, lämpa sig efter ngn; pass. göras till slaf, blifva 1. vara slaf τινἱ 2 Petr. 2: 19, slafva, vara bunden 1 Cor. 7: 15 (ἑν τοῖς τοιοὑτοις under sådana omständigheter), δ. τινι Rom. 6: 18 komma i ngns tjenst (om sedlig nödvändighet), äfn v. 22; δεδ. οἱνω πολλὡ Tit. 2: 3 förslafvade under, begifna på mycket vin 1. dryckenskap (= οἱνω π. προςἑχον-τες 1 Tim. 3: 8). δοχἡ, ἡς, ἡ (δἑχομαι) eg. emottagning, välfägnad,

gästabud Lc. 5: 29, 14: 13. δρἀχων, οντος, ὁ (οἑρχομαι, ἑδραχον se, i synn. skarpt, fruktansvärdt) drake, en stor orm (ett fabeldjur, liksom vår lindorm) Apoc. 12: 3 al. (dermed betecknas 1. c. en mot Guds rike fiendtlig verldsmakt, isynn. Rom; de 7 hufvuden häntyda på den andliga makten, de 10 hornen på den verldsliga och de 7 kronorna på liierarchien). δρἀσσομαι (samstam. med δρἀω göra, handla) eg. gripa, fatta, ertappa, fånga 1 Cor. 3: 19; sedermera sammanfatta så mycket som möjligt med

handen, hvaraf δρἀξ, δραχὁς en handfull, mani-pulus och följ. ord. δραχμἡ, ἡς, ἡ (fgde) eg. så mycket man kan fatta med fingrarne 1. handen - δραχμἱς, drachma, drachm, denarius, så väl en vigt, som ett mynt = 6 ὀβολοἱ (10 öre) d. ä. = 60 öre Rmt, var vanligen af silfver; en guld-drachm — 10 silfver-drachmer; fkmr Lc. 15: 8. 9. δρεμω 1. δραμω, obrukl. stam, se τρἑχω, δρἑπανον, ου, τὁ (δρἑπω skära) skära, lie Mc. 4: 29; Apoc. 14: 4—16 (jfr Joel 3: 13, Mt. 13: 37—43) liar afseende på de goda, men 14: 17—19 (jfr Es. 63: 3, Jerem. 49: 9, Joel 3: 13) på de onda. δρὁμος, ου, ὁ (τρἑχω, δἑδρομἀ) lopp, löpande, kapplöpning, τον δ. τετἑλεχα 2 Tim. 4: 7 jag har fulländat 1. slutat kapplöpningen (metaphor. om lefnadslopp 1. -bana), äfn Act. 13: 25, 20: 24 (metaphor. om embetsverksamhet); brukas hos profan-grek. äfn om kapplöpnings-, rännare-, vädjobana: Anm. Kämpaöfniugarne 1. -lekarne, αγὡνες γυμνικοι, voro hos grekerna 5 (hf πἑνταθλον, quin-quertium, femkamp af πἑντε och ἀθλος kamp) 1 :o) δρὁμος kapplöpning; 2:o) ἀλμα hoppning; 3:o) δἱσκος kastskifva; 4:o) πυγμἡ boxning; 5:o) πἀ.λη brottning. Δρουσἱλλα, ης, ἡ Drusilla, dotter af Herodes Agrippa I och Cvpros, och syster till Agrippa II. Hon var i början förlofvad med prinsen af Comagene An-tiochus Epiphanes, men då han icke ville

låta omskära sig, gifte hon sig med Azizus, furste af Emesa; dock snart lät Rom. procuratorn Felix genom en judisk trollkarl Simon erbjuda henne äktenskap ocli fick henne till maka. Hon födde honom en son Agrippa, hvilken vid ett utbrott af Vesuvius omkom jemte modren; fkmr Act. 24: 24. *

δύναμαι, δυνήσομαι, ε- och ἠδυνήθην (δύω, δύνω) eg. ikläda sig, åtaga sig, se sig god till, gå ut med, kunna, förmå, vara i stånd Mt. 3: 9 sæpis-sime, med och utan infin., ου δ. μή med infin. Act. 4: 20, no η possum η ön jag kan icke annat än, kan icke låta bli att. δύνα.μις, εως, ἡ (fgde) förmåga, makt, myndighet, kraft Mt. 22: 29 sæpissime; δ. θεού Mt. 1. c., äfn Rom. 1: 16 (genit. subj.) en från Gud utgående kraft, ἐν δυνάμει 1 Cor. 15: 43 i tillstånd af kraft, äfn Rom. 1: 4 kraftigt, ἐν ποία δυνάμει Act. 4: 7 genom hvad för en kraft (s. stått eder till buds), andra: med hvad myndighet, συν δ.84 δυναμόω

1 Cor. 5: 4 med myndighet, χατά δύναμιν Mt. 25: 15 al. efter förmåga, παρά δύναμιν 2 Cor. 8: 3 och υπέρ δ. 2 Cor. 1: 8 öfver förmåga; skicklighet, färdighet (förmåga så i kroppsligt s. andligt hänseende) ss. Mt. 25: 15 förmåga (att ändamålsenligt förfara med de anförtrodda punden), handlingskraft 1. duglighet 1 Cor. 4: 19. 20 (att befrämja Christi rike); betydelse, vis 1 Cor. 14: 11; plur. storverk, underverk Mt. 7: 22 al., äfn himlamakter, englar (Rom. 8: 38?), 1 Petr. 3: 22, äfn i singul. Eph. 1: 21. † δυναμόω (fgde) göra kraftig, stark, mäktig; pass.

blifva kraftig, stark Gol. 1: 11. δυνάστης, ου, ὁ (δύναμαϊ) maktegande, stor 1. mäktig man i staten, herrskare, konung Lc. 1: 52, äfn brukadt om Gud 1 Tim. 6: 15; Act. 8: 27 hörer ordet trol. ss. adj. till ευνούχος. † δυνατέω (följ.) vara mäktig, i stånd 2 Cor. 13: 3,

äfn !| δυνατός εστι Rom. 14: 4. δυνατός, ή, όν adj. vble (af δύναμαι) som kan ngt, är i stånd, mäktig, skicklig Lc. 14: 31 al., ὁ δυνατός (om Gud) Lc. 1: 49 den mäktige, ol δυνατοί Act. 25: 5 de mäktige, inflytelserike, το δυνατόν Rom. 9: 22 = ἡ δύναμις makt, δυνατός εν ταϊς γρα,φαΐς Act. 18: 24 skriftkunnig d. ä. som hade synnerlig förmåga att inse, utlägga och använda skrifterna (G. T:s); som kan ske, möjlig, görlig τινί för ngn Mc. 9: 23 al., äfn παρά τινι Mt. 19: 26 al., ει δυνατόν si fieri potest Mt. 24: 24 al.

δύνω (δύω) sjunka, gå ned (om solen) Lc. 4: 40. δύο, δυοίν 1. δυσί duo, två, tu Mt. 8: 28 sæpis-sime, εις δύο Mt. 27: 51, Mc. 15: 38 i tu, δύο τινές Lc. 7: 19, Act. 23: 23 två stycken, δύο δ. Mc. 6: 7 två och två, två i sender — ανά δ. bini Lc. 9: 3, 10: 1, och χατά δ. 1 Cor. 14: 27 två hvarje gång (vid hvarje sammankomst), δύο ή τρεϊς Mt. 18: 20, Joh. 2: 6, 1 Cor. 14: 29 två eller tre (bestämdt — andra: obestämdt för några).

δυς, oskilj, partikel = miss-, svår-, illa — i svenskan, utmärker i allmht svårighet, besvärlighet, olägenhet.

† δυςβάσταχτος, ον (fgde, βασταχτός adj. vble af βαστάζω) svårbärlig, s. svårligen kan bäras, svår att bära Mt. 23: 4 (dock ej hos Tischend. — (Jod. Sin. har μεγάλα), Lc. 11: 46. δυςεντερία, ας, ή, äfn — έριον, ου, τό (δυς, εντε-ρον tarm, i synn. i plur. inelfvor af ἐντός) eg.

δωρεά

olägenhet i inelfvorna, knipningar i magen, kolik med stark utsot, rödsot Act. 28: 8. * † δυςερμήνευτος, ον (δυς, ερμηνευτής adj. vble af ερμηνεύω) svårförklarlig, svår att förklara, uttyda, utlägga Hebr. 5: 11 (härom hafve vi mycket att säga, som är svårt att med ord förtydliga o. λέγειν).

δύςχολος, ον (δυς, χόλον spis, mat) svår att gifva mat, granntyckt på maten; sedan i allmht svår att tillfredsställa, göra till lags, kinkig, svår Mc. 10: 24. "

δυςχόλως, adv. (af fgde) svårligen, med svårighet

Mt. 19: 23 al. δυσμή, ης, ή (δύομαι, se δύω) nedgång, solens och stjernornas; det väderstreck, der solen går ned, vester (blott i plur.) Mt. 8: 11 al. δυςνόητος, ον (δυς, νοέω) svårbegriplig, svårfattlig 2 Petr. 3: 16 (neml. det i Pauli bref s. handlar om de yttersta tingen). δυςφημέω (δύςφημος af elakt förebud, af δυς, ψήμη) eg. nyttja olycksbådande, missfirmliga ord och uttryck, smäda, skymfa = βλασφημέω 1 Cor. 4: 13)(εύφημέω.

δυςψημια, ας, ή (fgde) smäde-, skymford, ondt rykte

2 Cor. 6: 8. * δύω, έδυσα, εδυν sänka; med. och aor. 2 (äfn aor. 1 Tischend.) Mc. 1: 32 = δύνω sjunka, gå ned

(om solen).

δώδεχα (qsi δυώδεχσ. af δύο, δέχα.) duodecim, tolf Mt. 9: 20 sæpius; o'ι δώδεχα de 12 (neml. Lärjungarne 1. Apostlarne) Mt. 26: 14 al. — Anm. Tolftalet var för Judarne heligt för de 12 patriarcherne och stammarne. δωδέχατος, η, ον (fgde) den tolfte Apoc. 21: 20. δωδεχάφυλος, ον (δώδεχα, φυλή) tolfstammig, af 12 stammar; neutr. ss. subst. (Israëls) 12 stammar, tolfstam Act. 26: 7. δώμα, ατος, τὁ (δέμω bygga) det byggda, hus, boning; sedan tak, så i N. T. Mt. 10: 27 al., ἑπι δωμάτων 1. c. på taken d. ä. offentligen; taken voro platta och begagnades till böne- och andra religiösa förrättningar och öfningar Act. 10: 9, samt att derifrån tala till folket nedanför. δωρεὰ, ᾶς, ἡ (δώρον) gåfva, skänk i synn. hedersskänk; i N. T. om andliga gåfvor, nådegåfvor Joh. 4: 10 al., ἡ δ. ἡ επουράνιος Hebr. 6: 4 den himmelska gåfvan (saligheten af syndernas förlåtelse i Christo); genit. rei är alltid objectivus ss. του πνεύματος, δικαιοσύνης, χάριτος.δωρεάν

δωρεάν, adv. (eg. accus. af fgde) till skänks Mt. 10: 8 al., för intet, utan förtjenst 1. förskyllan (in bonarn partem) Rom. 3: 2-1, 2 Tliess. 3: 8, äfn med orätt CIIΠ immerito, oförskyldt (in mal. partem) Joh. 15: 25; förgäfves, utan grund, orsak Gal. 2: 21. δωρέω; ημαι, ησάμην (δώρου) vanl. i med. skänka τινί τι ngn ngt Mt. 15: 45, äfn bör 2 Petr. 1: 3. 4 tagas i medial betydelse. δώρημα, ατος, τὁ (fgde) skäuk, gåfva Rom. 5: 16

»och icke ss. genom en som syndat (scil. εστί) är gåfvan» (ty den har blifvit εκ πολλών παρα-πτωμάτων till δικαίωμα); fkmr äfn Jac. 1: 17. δώρου, ου, τὁ (δίδωμι, stam δόω) gåfva, skänk Mt. 2: 11, Eph. 2: 8, Apoc. 11: 10; offer, spisoffer nnjü Mt. 5: 23 al. = xopßàv (J^j?) Mt. 15: 5 en åt templet invigd gåfva, teinpelskänk; εβαλον εις τὰ δώρα. Lc. 21: 4 de hafva inkastat (neml. sina gåfvor se v. 1) till (de i offerkistan redan befintliga) gåfvorna.

E.

vEa (trol. st. εα.ε imperat. af èàaj, låt bli! hålt!) interjection af öfverraskning, bekymmer och ovilja = åh, ah, ack! Mc. 1: 24, Lc. 4: 34. εάν, conj. condit. (si, άν) om kanhända, så framt, i händelse 1. förutsatt att, om (med conjunct.) Mt. 4: 9 sæpissime, äfn med indi c. 1 Joh. 5: 15; så snart som = επειδάν 1. δταν Joh. 12: 32, 14: 3, 1 Joh. 3: 2; i N. T. ofta = modaladv. άν (hkt visar sig af dess ställning efter relativ.); εάντε -εάντε Rom. 14: 8, sive - sive, det vare sig att — eller att, äfven ensamt 2 Cor. 10: 8 — äfven om; εὰν μή Mt. 5: 20 al. om 1. så framt icke, Mc. 4: 22 scil. Ίνα, Mt. 26: 42, Mc. 10: 30 utan att, med mindre; εάν οϋν κ. τ. λ. Joh. 6: 62 är aposiopesis, scil. ου τούτο υμάς ρΛλλον σκανδαλίσει; εάνπερ (fgde, πέρ) si q ni dem, om annars, om blott

Hebr. 3: (6). 14, 6: 3. εαυτοί), ής, ού, plur. εαυτών, 3 pers. pronom. reflex, (εο ctr. ου, αυτου) sig sjelf, sig Mt. 8: 22 al.; plur. nyttjas äfn om 1 och 2 pers. Mt. 3: 9 al. (anledningen synes vara den, att man derigenom undvek de släpande formerna ἡμών αὑτών o. s. v.), står äfn för ἀλλήλχον hvarandra Mc. 20: 26 al.; heter sammandraget αυτου. Anm. I afs. på phra-serna γίνεσθαι, ερχεσδαι, λ,έγειν εν εαυτώ och dyl. se verberna. ἐάω, εάσιο, είασα (besl. med ιημι) l:o) låta, låta ske, tillåta, sin o Mt. 24: 43 al., ουκ ἐ. förbjuda, afliälla, hindra Lc. 4: 41 al. 2:o) låta vara Act. 5: 38, εάτε εως τούτου Lc. 22: 51 låten (dem, neml. s. kommo att gripa JEs.) vara! ända hit-

intill (= stannen här med mitt försvar)! — eller enklare: låten det vara ända hitintill! = stannen, hållen upp! låta fara 1. ligga Act. 27: 40 (neml. ankaren).

εβδομήκοντα, numer, cardin. (ἑβδομος) sjuttio Lc. 10: 1 al.; εβδ. 1. c. och v. 17 de 70 lärjungarne, trol. i likhet med de 70 Sanhedristerne 1. de 70 äldste som Moses inrättade Num. 11: 16. ἑβδομηχοντάχις, adv. numer, (fgde) 70 gånger Mt.

18: 22 num. certus pro incerto. * ἑβδομος, η, ον, num. ordin, (επτὰ) den 7:de Joh. 4: 52 al., ἡ ε. scil. ἡμερα Hebr. 4: 4, εβδ. ἀπὁ τίνος Jud. 14 den 7:de ifrån ngn (om Henocli). Ἐβέρ 1. Εβέρ, äfn paroxytonon, ὁ indecl. eg.

det som är på andra sidan, πέραν; öfvergång) Heber, Hebræernas stamfader; hans efterkommande kallas l^V. fkmr Lc. 3: 35. * 'Εβραϊκός, ή, όν (se följ.) Hebräisk Lc. 23: 38 (finnes ej hos Tischend., men i (Jod. Sin.). 'Εβραιος, a, ον, nom. gentile (af 'Εβέρ) Hebräisk, Hebræer Act. 6: 1 al.; dermed menas en jude som talar

Hebräiska d. ä. Syrochaldäiska språket)(ελληνιστής, en jude som talar Grekiska; 1. c. utmärka orden Judechristna. — Om brefvet till Hebræerna se Παύλος. Ἑβρα'ίς, ίδος, ή, egentl, femin. patronym. af Εβέρ, Hebers dotter, en Hebræerinna; sedan och i N. T. adj. Hebräisk Act. 21: 40 al. Ἑβραϊστί, adv. (af ε β ραΐζω tala o. s. v. hebräiska)

på hebräiska Joh. 5: 2 al. εγγίζω, ιώ, ικα, ισα (εγγύς) egentl, närma, föra 1. bringa nära; oftare och i N. T. närma sig, komma δωρεάν

δωρεάν, adv. (eg. accus. af fgde) till skänks Mt. 10: 8 al., för intet, utan förtjenst 1. förskyllan (in bonarn partem) Rom. 3: 2-1, 2 Tliess. 3: 8, äfn med orätt CIIΠ immerito, oförskyldt (in mal. partem) Joh. 15: 25; förgäfves, utan grund, orsak Gal. 2: 21. δωρέω; ημαι, ησάμην (δώρου) vanl. i med. skänka τινί τι ngn ngt Mt. 15: 45, äfn bör 2 Petr. 1: 3. 4 tagas i medial betydelse. δώρημα, ατος, τό (fgde) skäuk, gåfva Rom. 5: 16

»och icke ss. genom en som syndat (scil. εστί) är gåfvan» (ty den har blifvit εκ πολλών παρα-πτωμάτων till δικαίωμα); fkmr äfn Jac. 1: 17. δώρου, ου, τό (δίδωμι, stam δόω) gåfva, skänk Mt. 2: 11, Eph. 2: 8, Apoc. 11: 10; offer, spisoffer nnjü Mt. 5: 23 al. = xopßàv (J^j?) Mt. 15: 5 en åt templet invigd gåfva, teinpelskänk; εβαλον εις τά δώρα. Lc. 21: 4 de hafva inkastat (neml. sina gåfvor se v. 1) till (de i offerkistan redan befintliga) gåfvorna.

E.

vEa (trol. st. εα.ε imperat. af èàaj, låt bli! hålt!) interjection af öfverraskning, bekymmer och ovilja = åh, ah, ack! Mc. 1: 24, Lc. 4: 34. εάν, conj. condit. (si, άν) om kanhända, så framt, i händelse 1. förutsatt att, om (med conjunct.) Mt. 4: 9 sæpissime, äfn med indi c. 1 Joh. 5: 15; så snart som = επειδάν 1. δταν Joh. 12: 32, 14: 3, 1 Joh. 3: 2; i N. T. ofta = modaladv. άν (hkt visar sig af dess ställning efter relativ.); εάντε -εάντε Rom. 14: 8, sive -sive, det vare sig att — eller att, äfven ensamt 2 Cor. 10: 8 — äfven om; εάν μή Mt. 5: 20 al. om 1. så framt icke, Mc. 4: 22 scil. Ἱνα, Mt. 26: 42, Mc. 10: 30 utan att, med mindre; εάν οϋν κ. τ. λ. Joh. 6: 62 är aposiopesis, scil. ου τούτο υμάς ρΛλλον σκανδαλίσει; εάνπερ (fgde, πέρ) si q ni dem, om annars, om blott

Hebr. 3: (6). 14, 6: 3. εαυτοi), ής, οϋ, plur. εαυτών, 3 pers. pronom. reflex, (εο ctr. ου, αυτου) sig sjelf, sig Mt. 8: 22 al.; plur. nyttjas äfn om 1 och 2 pers. Mt. 3: 9 al. (anledningen synes vara den, att man derigenom undvek de släpande formerna ήμών αύτών o. s. v.), står äfn för άλλήλχον hvarandra Mc. 20: 26 al.; heter sammandraget αυτου. Anm. I afs. på phra-serna γίνεσθαι, ερχεσδαι, λ,έγειν εν εαυτώ och dyl. se verberna. έάω, εάσιο, είασα (besl. med ιημι) l:o) låta, låta ske, tillåta, sin o Mt. 24: 43 al., ουκ έ. förbjuda, afliålla, hindra Lc. 4: 41 al. 2:o) låta vara Act. 5: 38, εάτε εως τούτου Lc. 22: 51 låten (dem, neml. s. kommo att gripa JEs.) vara! ända hit-

intill (= stannen här med mitt försvar)! — eller enklare: låten det vara ända hitintill! = stannen, hållen upp! låta fara 1. ligga Act. 27: 40 (neml. ankaren).

εβδομήκοντα, numer, cardin. (έβδομος) sjuttio Lc. 10: 1 al.; εβδ. 1. c. och v. 17 de 70 lärjungarne, trol. i likhet med de 70 Sanhedristerne 1. de 70 äldste som Moses inrättade Num. 11: 16. έβδομηχοντάχις, adv. numer, (fgde) 70 gånger Mt.

18: 22 num. certus pro incerto. * έβδομος, η, ov, num. ordin, (επτά) den 7:de Joh. 4: 52 al., ή ε. scil. ήμερα Hebr. 4: 4, εβδ. άπό τίνος Jud. 14 den 7:de ifrån ngn (om Henocli). Ἑβέρ 1. Εβέρ, äfn paroxytonon, ό indecl. eg.

det som är på andra sidan, πέραν; öfvergång) Heber, Hebræernas stamfader; hans efterkommande kallas l^V. fkmr Lc. 3: 35. * Ἑβραϊκός, ή, όν (se följ.) Hebräisk Lc. 23: 38 (finnes ej hos Tischend., men i (Jod. Sin.). Ἑβραίος, a, ov, nom. gentile (af Ἑβέρ) Hebräisk, Hebræer Act. 6: 1 al.; dermed menas en jude som talar

Hebräiska d. ä. Syrochaldäiska språket)(ελληνιστής, en jude som talar Grekiska; 1. c. utmärka orden Judechristna. — Om brefvet till Hebræerna se Παύλος. Ἑβρα'ίς, ίδος, ή, egentl, femin. patronym. af Εβέρ, Hebers dotter, en Hebræerinna; sedan och i N. T. adj. Hebräisk Act. 21: 40 al. Ἑβραϊστί, adv. (af ε β ραΐζω tala o. s. v. hebräiska)

på hebräiska Joh. 5: 2 al. εγγίζω, ιώ, ικα, ισα (εγγύς) egentl, närma, föra 1. bringa nära; oftare och i N. T. närma sig, komma86 ἐγγράψω

1. vara nära, nalkas absol. Mt. 3: 2 sæpe, äfven med εις, επί och μέχρι, och med dativ. ss. ἐγγ. τω θεώ (Mt. 15: 8) Hebr. 7: 19, Jac. 4: 8 nalkas Gud, träda i gemenskap med Honom. εγγράψω·, γέγραμμαι (ὲν, γράψω) ingrafva 1. -rista, inskrifva, an- 1. uppteckna Lc. 10: 20 εν τινι-, επιστολή εγγ ρ. 2 Cor. 3: 2. 3 εν τάϊς χαρδίαις »vårt bref ären J, inskrifvet i våra hjertan, kändt och läst af alla mskr, då det är tydligt 1. uppenbart (för hvar och en) att J ären Christi bref författadt af oss, inskrifvet icke med bläck, utan med lefvande Guds ande, icke i taflor af sten utan i hjertetaflor af kött», se vidare διαχονέω. εγγυος, ον (ἐγγύη borgen genom en i handen — εν, γοϊον — lemnad pant) s. går i borgen, borges-1. löftesman Hebr. 7: 22. * εγγύς, adv. (εν, γυιον lem, hand) till hands, för handen, nära τινός och τινί — a) om tid Mt. 24: 32 al.; b) om rum Lc. 19: 11 al.; o'ι εγγύς scil. οντες Eph. 2: 17 Judarne)(oi μαχράν hedningarne, jfr ock Eph. 2: 13; compar. εγγύτερον Rom. 13: 11 ήμών närmare oss. — Anm. I pro-fangrek. nyttjas compar. äfn ss. adj. -ερος, a, ov. εγγύτερον, adv. comparat. af fgde, hkt se. εγείρω, ἐγερώ, ήγειρα-, (ήγειράμην); εγερΰήσομαι, εγήγερρ.αι, ήγέρθην väcka, uppväcka ur sömnen Mt, 8: 25, Act. 12: 7, döda νεχρούς (Mt. 10: 8) Joh. 5: 21 al., från de döda εχ νεχρών Joh. 12: 1 al.; uppresa (ngn s. sitter 1. ligger) Mc. 1: 31 al., från sjuksängen Jac. 5: 15, upprätta Lc. 1: 69; upphjelpa 1. -lyfta 1. -draga Mt. 12: 11; uppföra, uppbygga Joh. 2: 19. 20; upphöja (på thronen) Act. 13: 22; låta framstå, uppkomma, födas Mt. 3: 9, Lc. 3: 8; — pass. väckas, vakna Mt. 2: 13 al.; uppstå från sitt läger 1. sjuksängen Mt. 8: 15 al., från de döda abs. Mt. 11: 5 al., ὲχ νεχρών Mt. 6: 14 al., ἀπο τών νεχρών Mt. 14: 2 al.; uppstiga Mt. 8: 25 al., Act. 9: 8 ἀπο τής γης·, uppresa sig επί τινα. Mt. 24: 7 al.; framstå, uppträda Mt. 11: 11 al., äfven act. εις τὸ μέσον Mc. 3: 3 kom 1. träd fram. — Anm. Aor. 1 med. nyttjas blott i imperat. och det i äldre editioner; ty de nyare hafva i stället öfverallt præs. imper. εγείρε, ἐγερσις, εως, ή (fgde) eg. väckande, uppstående,

uppståndelse (från de döda) Mt. 27: 53. ἐγχάδετος, ον (ὲν, χά.Βημαι liksom sitta i bakhåll, lura på; andra af ἐγχαθίημι inskicka, ingifva) som

ὲ/χομβόομαι

sitter i bakhåll, 1. ingifven, beställd, spion, spe-jare = ὁπόπεμπτος subornatus. * † ἐγχαίνια, ίων, τά scil. ιερά (εν, χαινός — Π23Π initia tio, invigning) förnyelse- 1. tempelinvigningsfest, stiftad af Judas Maccabæus till minne af reningen och den nya invigningen af det genom Syr. konungen Antiochus Epiphanes profanerade templet (1 Maccab. 4: 50—59, 2 Maccab. 1: 18, 10: 6 ff.). Den firades hvarje år från den 25 Cisleu (midt i Dec.) åtta dagars tid och utmärktes i synn. genom husens illuminering (hfre den ock kallas hos Josephus τά φώτα) Joh. 10: 22. Orden ὲν Ἱεροσολ.ΰμοις äro tillagde, emedan denna fest icke, ss. de andra 3 stora högtiderna, firades uteslutande i Jerusalem, utan äfven på andra ställen i landet.

† ἐγχαινίζω; ισμα,ι (se fgde) förnya, inviga τί τι Hebr. 10: 20 ngt till ngt, instifta Hebr. 9: 18. † εγχαχέω (εν, χ αχό ς) vara i dåliga omständigheter, befinna sig illa, fälla 1. förlora modet j| εχχαχέω Lc. 18: 1, 2 Cor. 4: 1 al. εγχαλέω, ἐσω (ὲν, χ a λέω) kanske eg. inkalla (för rätta), tilltala, lagfora τινί Act. 19: 38, anklaga τινί Act. 23: 28; föra klagan, uppträda ss. anklagare χατά. τίνος emot ngn, »åklaga» ngn Rom. 8: 33; pass. anklagas τινός Act. 26: 2 1. περί τίνος Act. 19: 40 al. εγκαταλείπω, λείψω, ἐλιπον (ὲν, χατά, λείπω) cg. deri qvarlemna, lemna i sticket, öfvergifva τινά Mt, 27: 46 al.; uraktlåta, försumma επισυναγω· γήν Hebr. 10: 25 (se detta ord); lemna öfrig 1.

qvar Rom. 9: 29, o>jx εγκατ.---εις αδου

scil. οiχον (Tisch. Cod. Sin. har αδην) Act. 2: 27 (brachylogi) du skall icke qvarlåta min själ (sedan den kommit) i Hades, så äfven v. 31 passive, εγχατοιχέω (χατοιχέω) bo uti, ibland τισί några 2

Petr. 2: 8. * † ἐγχαυχάομαι (χαυχάομαι) berömma sig εν τινι öfver ngt || 2 Thess. 1: 4 för χανχο.σΰαι. εγκεντρίζω, ισα·, ισθήσομαι, ίσiϊην (κεντρίζω sticka, af κέντρον) insticka, sticka i en öppning, inympa Rom. 11: 17—24; anm. det ovanliga i bilden, emedan grenar af ett vildt oljoträd sägas blifva inympade i ett ädelt, ὲν αὐτοίς v. 17 i deras ställe, der de (neml. de utbrutne grenarne) suttit. ἐγκλημα, ατος, τό (εγχαλέω) eg. det anklagade, beskyllning, anklagelse Act. 23: 29, 25: 16. εγκομβόομαι, βωσάμην (κόμβος troligen af χότττω,ίγχοπη

remsa, band, snöre, knut) inknyta, -binda, -snöra sig uti ngt τι, sätta fast åt sig (en klädning), την ταπεινοφροσυνών 1 Petr. 5: 5 insnören eder uti 1. fastbinden vid eder ödmjukhetsdrägten (så att den genom intet våld kan afdragas eder). εγχοπή, ής, ή (följ.) inhuggning, inskärning, binder, διδόναι εγχ. 1 Cor. 9: 12 lägga hinder i vägen τινι för ngt.

έγχόπτω, ενέχοφα (χότίτω) slå 1. hugga in, stänga vägen, lägga hinder i vägen, deraf trop. hindra τινά 1 Thess. 2: 18, τινά τίνος Rom. 15: 22 ngn från ngt; med μη och infin. Gal. 5: 7 (eg. stängde vägen för eder så att J icke d. ä. hindrade eder att); uppehålla Act. 24: 4; pass. hindras 1 Petr. 3: 7 || εχχόπτεσθαι. εγκράτεια, ας, ή (εγκρατής) sjelfbehei-rskning, återhållsamhet, i synn. kyskhet Act. 24: 25 al. έγχρατεύομαι (följ.) vara återhållsam, styra sina begär πάντα 1 Cor. 9: 25 på allt sätt, ουκ εγκρ. 1 Cor. 7: 9 vara oåterhållsam. Εγκρατής, ές (εν, κράτος) s. har ngn 1. ngt i sin makt, är mäktig 1. herre öfver ngn τινός, öfver sig sjelf, återhållsam Tit. 1: 8. Εγκρίνω, ενέκρινα (κρίνω) införa (i en catalog), inräkna, räkna till 2 Cor. 10: 12; anm. ursprungl. bemärkelsen skall vara att antaga 1. gilla råds-herrar och athleter. έγχρύπτω, ενέχρυφα (κρύπτω) gömma, slå, hälla uti

Mt. 13: 33, Lc. 13: 21. έγκυος, ον (εν, χύω hafva uti sig, i synn. lifsfrukt,

vara drägtig, hafvande) hafvande Lc. 2: 5. εγχρίω; ενεχρισάμην (χρίω) ingnida, insmörja Apoc.

3: 18 med dubbel accus. (se κολλούριον). * εγώ, εμού, äfn kortare form μου o. s. v. ego, jag Mt. 2: 6 sæpissime; nyttjas äfn ss. bejakning ja, då likväl ett verbum måste förstås under ss. Mt. 21: 30 εγώ scil. ύπάξω 1. έργάσομαΐ: τί εμοι χα.\ σοι Mt. 8: 29 al. (se τις); ιδού εγώ Act. 9: 10 si (här är) jag! Anm. Personalpronornina utsättas i synn. för eftertrycks skull. εδαφίζω, ιώ (följ.) egentl, kasta till marken, sedan stampa fast och jemn, jemna med jorden; Lc. 19: 44 eger en viss Zeugma rum: de skola jemna dig (staden) med jorden och sträcka dina barn (innevånare) till marken. * έδαφος, εος, τό (έδος säte) grund, grundval, jord,

mark Act. 22: 7; äfven golf. εδραίος, a, ov, äfven 2 änd. (εδρα säte) sittande, stillasittande, fast trop. 1 Cor. 7: 37 al.

d 87

† εδραίωμα, ατος, τό (εδραιόω göra fast, fästa af fgde) grundfäste, grundval της αληθειας 1 Tim. 3: 15 se στύλος. * Έζεκίας, ου, ό (H^ p] Γι Jehovas styrka) Hiskia, Alias' son och efterträdare 725—696 f. Chr., en from och gudfruktig konung. Se 2 Reg. 18—20, 2 Chron. 29—32; fkmr Mt. 1: 9. 10. † εθελοθρησκεία, ας, ή (följ., θρησκεία) sjelfvald (icke af Gud påbuden) dyrkan (i synn. af englar) Col. 2: 23 (se πλησμονή). * εθέλ,ω, se βέλω.

εθίζω; εΐθισμαι (εθος) vänja; pass. vänjas, ρ. ρ. ρ. vara van, pläga; χατο. τό εΐθισμένον του νόμου Lc. 2: 27 enligt den plägsed 1. det bruk s. lagen föreskrifver.

εθνάρχης, ου, ό (έθνος, άρχων) folkfurste, ethnarch, præfect — benämning på österländska generalguvernörer 2 Cor. 11: 32. 1 εθνικός, ή, όν (έθνος) till folket hörande; i N. T.

ss. subst, icke jude, hedning Mt. 5: 47 al. εθνικώς, adv. (af fgde) på hedniskt, ett med hedningarne öfverensstämmande sätt; έθν. Gal. 2: 14 inrätta sitt lefnadssätt efter hedningarnes (genom bordsällskap med dem). έθνος, εος, τό (följ.) hvarje genom vana förenad, sammanlefvande mängd — skara, hop, slägte, folk, folkslag Mt. 20: 25 sæpe; ουκ έθνος Rom. 10: 19 ett icke-folk (ty blott Guds folk var ett egentligt, idéen af ett folk motsvarande folk); i plur. = CPiil icke judar, hedningar (så kallade Judarne alla främmande folk, liks. Grekerna kallade sådana βάρβαροι) Mt. 4: 15 sæpissime, troligtvis äfven Mt. 12: 21, Mc. 11: 17; hednechristen Gal. 2: 12. έθος, εος, τό (följ.) vana, bruk, sed Lc. 1: 9 al.;

plur. stadgar, religionsbruk Act. 6: 14 al. έθω, blott episkt ocli brukl, i partic., jag är van, har den vanan, plägar; i dess ställe brukas ett oregelbundet perf. 2 εΐωθα och plusqpf. ειώθειν i betydelse af præsens ocli imperf. Mt. 27: 15, Mc. 10: 1, κατά τό ειωθός τινι Lc. 4: 16, Act. 17: 2 i öfverensstämmelse med hvad som är 1. var vanligt för ngn, efter ngns vana, ει l:o) villkorspartikel med indic. 1. conjunct., om, om det är sannt att, om kanhända Mt. 4: 3 sæpissime; el άρα Mc. 11: 13 al. om tilläfventyrs; ει γε 2 Cor. 5: 3 al. om neml. (likt jag ss. visst antager) d. ä.

då neml. 1. ju; el δε μή 1. μήγε Mt. 6: 1 al. sin minus, i annor händelse (äfven88 εϊὑέα

då man blott väntade sig ει δέ ss. Mc. 2: 21); ει xai om också = a) äfven i det fall att Lc. 11: 8 al.; b) änskönt, fastän 2 Cor. 7: 8 al.; ει μή Mt. 24: 22 al. om icke, så framt icke (framför verb.), men ntan verb. utom, förutan, undantagandes Mt. 11: 27 sæpissime; oux — εϊ μή non nisi; ει μήτι Lc. 9: 13, 1 Cor. 7: 5 om icke tilläfventyrs; εϊ περ Rom. 8: 9 al. si quidem, om annars; εϊ πως Act. 27: 12 al. om på ngt sätt. — Anm. Eftersatsen fattas understundom, likt kallas ἀποσιώπησις 1. οχήμα ἀ,ναν-ταπόδοτον ss. Lc. 19: 42 (så skulle du undgå förderfvet), Lc 22: 42 (så gånge han förbi), 49 (skall det då icke blifva annorlunda?), Rom. 9: 22. 23 (hvad skole vi säga?), 2 Petr. 2: 4 ff. (odd' εχεινων φείσεται så skall han icke heller skona dem —- eller ock kan v. 9 bilda eftersats). — 2:o) frågeord: direct månne Mt. 12: 10 al., äfven Rom. 4: 2 (frågetecken efter ἐδιχαιώθη), indirect om, huruvida Mt. 26: 63 al. — 3:o) — CX icke, efter ομνυμι, αμήν λέγω genom en apo-

siopesis: om (det eller det sker), så---, om

Gud: så vill jag icke vara Gud Hebr. 3: 11, 4: 3. 5; om mskr: så göre mig GUD det 1. det, 1. så vill jag icke vara den jag är; så om Christus Mc. 8: 12. — 4:o) = επει enär, emedan o. s. v. (genom en äfven hos Attikerna gängse vana att uttrycka bestämda satser på ett villkorligt sätt) Act. 4: 9 al., i synn. i Paulinska brefven. — 5:o) = (ki, efter θαυμάζω, θέλ,ω ss. Mt. 15: 44, Lc. 12: 49 al.

εϊδέα, ας, ή — ιδέα, hkt se.

ειδος, εος, τὸ (följ., ειδον) syn, anblick, gestalt, skepnad Lc. 3: 22, Joh. 5: 37, utseende Lc. 9:

29; δια πίστεως---ειδους 2 Cor. 5: 7 ty

vi vandre omgifne af tron, och icke af sjelfva sakens gestalt (saken är Messianska frälsningen); beskaffenhet, art, slag ἀπό παντός ειδους πονηροί) (pro πονηρίας) 1 Thess. 5: 22 ifrån hvarje 1. allt slags ondt.

εϊδω video, [obruklig stam till aor. 2 ειδον och ρerf. οιδα, plusqpf. ήδειν och fut. ειδήσω (Hebr. 8: 11) a) ειδον 1 plur. εϊδαμεν Act. 4: 20, 3 plur. ειδαν Act. 9: 35 af aor. 1 ειδα Apoc. 17: 6] se, betrakta, varseblifva Mt. 2: 2 sæpissime, ιδώ v ειδον Act. 7: 34 seende har jag sett — jag har noga sett, ϊδετε δτι Lc. 24: 39 sen (och kännen igen) att---; få se, lära känna Lc. 9: 9

slxfj

al.; se, bese, besöka Lc. 8: 20 al.; se med inre ögat 1. andligen d. ä. märka, förnimma Mt. 9: 2 al.; öfverföres äfven på de öfriga sinnena: känna, erfara, njuta ss. θάνατον, διαψθοράν, πένθος, ἡμέραν (upplefva), την βασιλ. του θεοῦ, το τέλος Κυρίου Jac. 5: 11 erfara, få veta. — b) οιδα, οιδας o. s. v. οϊδασι, plusqpf. ήδειν, fut. ειδήσω (jag skall känna), inse, veta, förstå Mt. 6: 8 al., med infin. Phil. 4: 12, förstå sig på, vara i stånd, kunna Mt. 7: 11 al.; lära känna, känna, erkänna ngns värde (liks. Vl^), sätta värde på 1 Thess. 5: 12; känna till ss. 2 Petr. 1: 12 χαίπερ ειδό-τας ehuru J kännen till (ταὐτα 1. την ἀλ.ήθειαν); ϊστε Jac. 1: 19 || ὡστε veter, inser (detta); partic. ofta, betänkande, besinnande 1 Cor. 15: 58 al. — Anm. Emellan bemärkelserna af ειδον och οιδα är gränslinien icke så skarp i N. T., som i pro-fangrekiskan.

† ειδωλειίον, ου, τὸ (ειδωλον) ställe der afgudabilden

står, afgudahus 1. -tempel 1 Cor. 8: 10. ' † ειδωλ,όθυτον, ου, τὸ (εϊδωλ,ον, θυτός adj. vble af θὑω) åt af gudar offradt, Act. 15: 29 al.; anm. hvad som efter offringen blef öfver af de till af-gudarne offrade djuren, tillföll dels de hedniska offerpresterna, dels den offrande. Detta öfverblifna kött plägade ofta säljas till köttbodarne och det är från sådan spis, s. hedning-christna anbefallas att afhålla sig l. c. et al. † ειδωλολ.ατρεια, ας, ή (följ.) afgudadyrkan, afguderi i allmht Gal. 5: 20; 1 Cor. 10: 14 har afs. på beröringen dermed vid offermåltiderna se v. 20. 21; Col. 3: 5 kallas girigheten så, emedan den girige dyrkar mammon 1. rikedomen ss. gud; plur. 1 Thess. 4: 3 utmärker de särskilda fall, då afgudadyrkan bedrifves. † ειδωλολάτρης, ου, ὁ (följ., λάτρις se λατρεὑω) afgudadyrkare i allmht 1 Cor. 5: 10, Apoc. 21: 8. 22: 15; deremot 1 Cor. 10: 7 utmärker den medelbara afgudadyrkan genom deltagande i de hedniska offermåltiderna, så äfn 1 Cor. 5: 11, 6: 9; i oegentl. mening Eph. 5: 5, så vida densamme gjort penningen till sin gud, jfr Col. 3: 5. ειδωλον, ου, τὸ (ειδος) bild, afbild, afgudabild

Act. 7: 41, afgud Rom. 2: 22 al.; äfven = ειδωλὁ-θυτον Act. 15: 20, jfr v. 29. εἰχή, adv. (till εἰχαιος, oöfverlagd, planlös) planlöst, oöfverlagdt, obetänksamt, utan grund 1. skäl 1. orsak (Mt. 5: 22) Rom. 13: 4, Col. 2: 18; utanεϊχοσι

framgång 1. nytta, fruktlöst, förgäfves 1 Cor. 15: 2, Gal. 3: 4, 4: 11. — ουκ εϊχη Rom. 13: 4 icke utan orsak (bär öfverheten svärdet, utan för att i erforderliga fall också verkligen bruka det); ε?' γε xai εική Gal. 3: 4 då J ju verkligen hafven lidit utan nytta (neml. af de falska apostlar, som påtvingat eder lagens iakttagande). είκοσι viginti, tjugo Lc. 14: 31 al εϊκω, εiξα vika, gifva vika 1. efter Gal. 2: 5. εϊχω, obrukl. stam till εοιχα, hkt se. εικών, όνος, ή (fgde) eg. liknelse, bild Rom. 1: 23 (se ομοίωμα), 8: 29 al, afbild Mt. 22: 20 al, του Θεοΰ 2 Cor. 4: 4, του αοράτου Θεοΰ Col. 1: 15 (se απαύγασμα), Θεοΰ 1 Cor. 11: 7 (är mannen ss. sådan, så vida han, representerande Adams charakter, har herraväldet öfver jorden); την αυτήν εϊχ. χ. τ. λ. 2 Cor. 3: 18 vi blifva omgestaltade till samma bild d. ä. vi blifva så ombildade, att samma bild, som vi se i spegeln, bilden af Christi herrlighet, framställer sig i oss = vi blifva så ombildade, att vi blifva lika den förklarade Christus; äfven urbild ss. Col. 3: 10, Hebr. 10: 1 των πραγμάτων tingens bild (ty för menniskans svaga uppfattningsförmåga är en bild nödvändig, men denna afbild måste tänkas = sjelfva väsendet d. ä. ss. urbild)(σχιά). ειλικρίνεια, ας, ή (följ.) äkthet, renhet του Θεοΰ 2 Cor. 1: 12 (från Gud utgående, af Gud verkad), sinnesrenhet 1 Cor. 5: 8, 2 Cor. 2: 17. ειλικρινής, ες (εΐλη solvärme, solljus, κρίνω) vid solljus pröfvad, befunnen äkta; deraf äkta, ren (till sinnet), oförderfvad Phil. 1: 10, 2 Petr. 3: 1; äfven (fastän ej i N. T.) tydlig, ögonskenlig, solklar.

είλίσσω — ελΰσσοJ sammanveckla, hoprulla Apoc.

6: 14, der äfven läses ελισσόμενον. ειμί, ην, εσομα.ι, 3 ρ. imper. præsens ήτω 1 Cor. 16: 22, Jac. 5: 12; imperf. med. ημην, ήμεϋα. Mt. 23: 30 (stam εω) l:o) vara Mt. 2: 6 sæpissime; τοΰτο ουκ εστίν 1 Cor. 15: 12 detta är ett oting (saknar verklighet), έστω οέ 2 Cor. 12: 16 men låt så vara; existera, finnas, vara till 1. i lifvet Mt. 2: 18 sæpius; vara, vistas, uppehålla sig Mt. 2\ 2 al — 2:o) vara, hafva att betyda, vilja säga Mt. 7: 12 al, τί εστι Mt. 9: 13 al. hvad betyder, vill säga, menas med, τοΰτ εστίν 1. τουτέστιν Mt. 27: 46 al. icl est, det betyder. -— 3:o) vara, förhålla sig, gå till äfven med adv. ss. Mt. 1: 18 al — 4:o) vara, ske, ega rum.

tilldraga sig, inträffa Mt. 24: 3 sæpissime. — 5:o) εστι impers. med in fin. 1 Cor. 11: 20, Hebr. 9: 5 det eger rum, är tillåtligt, möjligt, man kan = εξεστι. — 6:o) ειμί med genit., τινός Mt. 5: 3 al jag tillhör ngn 1. ngt; εστίν εμοΰ Act. 1: 7 al mig tillhör, är min sak; med dat. εστίν εμοί Mt. 19: 27 al est milli jag har. — 7:o) constr. med præpos. ss. εϊς τι Mt. 19: 5, Mc. 10: 8 vara till, äfn tjena, lända till Act. 13: 47 al., ἐμ.ο\ εις ἐλάχιστόν εστίν 1 Cor 4: 3 (se ελάχιστος)·, εκ τίνος Mt. 1: 20 al härstamma ifrån ngn, men äfn vara utaf 1. ibland, höra till antal Mt. 26: 73 al.; εν τινι Lc. 23: 40 befinna sig, εν οίς ειμί Phil. 4: 11 i det läge i hkt jag befinner mig, men äfn sysselsätta sig med en sak

1 Tim. 4: 15 o. s. v.; ἐπι το αυτό 1 Cor. 7: 5 vara tillsamman (om äktenskapligt umgänge) o. s. v.; κατά. τινα ss. κατά σάρκα Rom. 8: 5 vara 1. lefva efter köttet (hkas hela väsende är köttsligt — vidsträcktare begrepp än περιπα,τεϊν κ. σ.); μετά. τίνος Mt. 17: 17 al. vistas tillsamman 1. tillhopa med ngn, men äfven stå på ngns sida, hålla med ngn Mt. 12: 30 al; πρός τινα Mt. 13: 56 vara när 1. hos ngn; σύν τινι Lc. 8: 38 al vara med, vistas hos ngn, men äfn Act. 14: 4 hålla med ngn; se vidare under särskilda^oyos. — ό ων και b ήν καλ ο ερχόμενος Apoc. 1: 4 al är en omskrifning af ΓΠΓΡ den Evige.

ειμι (stam i'oj) jag skall gå; fkmr i äldre editioner Joh. 7: 34. 36, men de nyare hafva allmänt ειμί. εινεκεν st. ενεκεν, hkt se. είπα, se επτον.

είπερ (se ει) om annars, om verkligen 1 Cor. 8: 5 ty äfn om verkligen (innehåller en förutsättning — η ön est dubitantis, sed sup ρ o ne lit is quod fa c tum si t); innehåller intet tvifvel, utan en finhet i uttrycket för en allmänt erkänd sanning ss.

2 Thess. 1: 6.

ειπον aor. 2, och είπα aor. 1 till ψημί 1. /Αγω, hka se (stam är det obrukl. επω, lif επος, τό, ord, tal); anm. εϊ bibehålles i alla modi; ty det är icke augment, utan sammandraget af εε, ss. εϊργω af εέργω. είπως, se εϊ.

είρηκα och είρημαι sc ρέω och ψηρ,i. ειρήνευα) och -ομαι (följ.) träns, stifta fred, lugna; inträns, i N. T. hålla, hafva frid, lefva i frid 1. fredligt, fridsamt Rom. 12: 18, 2 Cor. 13: 11,

1290 Φ^/

vara fridsam εν άλλήλοις Mc. 9: 50, εν εαυτοϊς 1 Thess. 5: 13 sinsemellan, inbördes. ειρήνη, ης, ή l:o) fred (yttre)(πόλεμος) Lc. 14: 32, Act. 12: 20, Apoc. 6: 4; fred (inbördes), frid, endrägt Mt. 10: 34 al. — 2:o) fred (inre), själaro (härflytande af rättfärdighet) Rom. 5: 1, 15: 13; i allmht lugn, ro, trygghet Lc. 11: 21 al. — 3:o) fred, frid, lycksalighet (i synn. den Messian-ska) Lc. 1: 79 al. — ή ειρήνη Eph. 6: 15, fullständigare ειρήνη πρός τον Θ εάν Rom. 5: 1 friden 1. frid med Gud, ή εϊρ. του λοϋ Col. 3: 15 den af Chr. (genom den H. Ande) verkade fridén; Θεός τής ειρήνης Rom. 16: 20 al. fridens Gud, Gud s. friden gifver; särsk. talesätt: είρ. ύρίν = C^iy, Lc. 24: 36 al. frid vare 1. med eder (utgjorde den vanliga fridshelsningen), äfven ειρ. τω or/ω τούτω Lc. 10: 5; πορεύου 1. υπάγε εις ειρήνην 1. εν ειρ. Mc. 5: 34 al. gack i frid; άπο-λύειν τινά εν ειρ. Lc. 2: 29 i frid, ρετ ειρήνης Act. 15: 33 med frid d. ä. under välönskningar o. s. v.

είρηνιχός, ή, όν (fgde) hörande l. tjenlig till frid, fridsam Jac. 3: 17 (fri från all afvoghet och fiendt-lighet); χαρπός εϊρ. χ. τ. λ. Hebr. 12: 11 (så länge agan räcker, medför den plåga och sorg; men är menniskan derigenom öfvad, så uppkommer efter kampen frid ss. rättfärdighetens frukt — jfr Rom. 8: 28. 2 Cor. 4: 17, 1 Petr. 4: 12. 13, Jac. 1: 2 ff.). εϊρηνοποιέω. ησα (följ.) vara fridsstiftare, stifta frid

Col. 1: 20. * ειρηνοποιός, ου, b (ειρήνη, ποιέω) fridsstiftare, frids-

underhandlare, fridsfärdig, fridsam Mt. 5: 9. εις, prcepos. med accus. (qsi ένς hvaraf ες af έν. in med accus. utmärker rörelse inuti ett föremål, så att man kommer inom detsamma) a) loci, inuti, inom, inåt, ini Mt. 2: 12 al., i, ibland ss. 2 Cor. 8: 6 al.; till, åt, på, mot Lc. 15: 18 al. — b) temporis, ini, ända till, till, för ss. εις τον αιώνα, τέλος, τό μέλλον o. s. v. — c) caussæ 1. finis, i 1. med afs. på, i hänseende till εις τό έμόν όνομα Mt. 18: 20 för att ära mig, εις αυτό τοΰτο Rom. 9: 17, Col. 4: 8 just i den afsigten 1. dertill, εις τοΰτο Rom. 14: 9 al. till den ändan, för det ändamålet, derföre, εις πάντα i alla afseenden, εις ο 2 Thess 1:11 i afs. hvarpå (neml. att ett sådant förherrligande nr att vänta); ή εις υμάς χάρις 1 Petr. 1: 10 den eder bestämda 1. tillfallna nåd; εις med infin. ss.

είςάγω

εις τό είναι αυτούς Rom. 1: 20 (icke just: så att de äro, utan rättare) på det att de skulle vara, äfvenså Rom. 3: 26 al. — Rom. 6: 17 εις ον παρεδόθητε τύπον διδαχής attraction för τω τύπω o., εις όν π.

ι

εις, μια, εν numer, cardinale 1:o) en, en enda (till antalet, af 1. i motsats till flera 1. andra) Mt. 5: 18. 19 scepissime; med negation ούόέ εις Mt. 27: 14, Joh. 1: 3, Rom. 3: 10. 12 (ούχ εις) al. icke en gång 1. icke en enda (nekar starkare än ουδείς); εις och εν είναι Joh. 10: 30, Gal. 3: 28 al. vara en 1. ett, utgöra en person (säges om den innerligaste förening), 1 Cor. 3: 8 (hafva ett syfte, samma embete 1. befattning), äfven εις εν Joh. 11: 52 al. till ett, tillhopa; ενός Rom. 5: 16 är mascul. på begge ställena; εν dé Phil. 3: 14 (scil. ποιών, hvartill de följ. partic. utgöra epe-xeges); άπο μιας Lc. 14: 18 (man plägar supplera φωνής 1. γνώμης 1. αιτίας) på enahanda sätt (så neml. att alla föreburo förhinder); εν ενί στόματι Rom. 15: 6 med en mun; παρά μίαν (scil. πληγήν) 2 Cor. 11: 24 på ett när, ett mindre. — den samme, en och samme Lc. 12: 52 al., <) εις xai b αυτός 1 Cor. 12: 11, εν χαί τό αυτό med dat. 1 Cor. 11: 5 ett och detsamma som, intøt bättre än; είναι εις τό εν 1 Joh. 5: 8 svfta till ett och samma (mål), gå pä ett ut (deras vittnesbörd öfverensstämma). — blott en, allena Mt. 19: 17 al. — 2:o) = τις indefin., någon, en viss Mt. 8: 19 al., äfn εις τις Mc. 14: 51, Lc. 22: 50; hvarföre ock εις någon gång står utan eftertryck och svarar emot obestämda artik. en ss. συχή μια Mt. 21: 19 ett fikonträd al. — 3:o) distributift, εις — εις Mt. 20: 21 al. = b μέν — b δε — den ene — den andre, äfn εις — έτερος Lc. 7: 41 al., εις — άλλος Apoc. 17: 10; εις tre gånger upprepadt Mt. 17: 4; εις εχαστος Lc. 4: 40 al. en hvar, hvar enda en, äfven άνά εις εχαστος

Apoc. 21: 21; εις χατὰ 1. χα/Ψ εις (soloecism st. εις χα>Y ἐνα., bildadt efter det språk-riktiga ἐν xail·' ἐν Apoc. 4: 8 hvartdera för sig) Mc. 14: 19, Joh. 8: 9 den ene efter den andre, äfn xatl·' ἐνα 1 Cor. 14: 31; xaiY ἐν Joh. 21: 25, Act. 21: 19 det ena efter det andra, hvart för sig, οι xali ἐνα Eph. 5: 33 hvar för sig, τὸ δε xatf εις Rom. 12: 5 men hvad hvarje enskild beträffar.

εiςάγω, ἠγαγον (εις, ἀγιο) infora, både om personer Lc. 14: 21 al. och ting Act. 7: 45.ε I çαχού ω

εϊςαχούω, αχούσομαι; αχουσθήσομαι, ηχούσθην (αχού ω) höra till 1. på ngn, hörsamma, lyda 1 Cor. 14: 21; pass. påhöras, höras Lc. 1: 13, liksom in i himlen Act. 10: 31, bönhöras Mt. 6: 7, ἀπό της ευλαβείας Hebr. 5: 7 (se εὐλαβεία). εϊςδέχομαι, δέξομαι (δέχομαι) taga in, an, upp (ss.

barn) 2 Cor. 6: 17. * εiςειμι, ἠειν (εἰμι) ingå εις τι Act. 3: 3 al. uti ngt,

τῖρός τινα Act. 21: 18 till ngn. εiςέρχομαι, ελεύσομαι, ελήλυθα, ἠλθαν, ἠλθατε Lc. 11: 52, ἐλθατε Mt. 7: 13 (ἐρχομαι) 1:o) hikomma, ingå, inträda Mt. 6: 6 al. vanligen εϊς τι, men äfn εϊς τινα Act. 19: 30, 20: 29 inom 1. ibland, προς τινα Mc. 6: 25 al. = εις τήν οιχίαν τινός, δια. τίνος Mt. 7: 13 al. genom ngt, υπὸ τι Mt. 8: 8, äfn εν τινι ss. εiςήλθεν διαλογισμός εν αὐ-τοΊς Lc. 9: 46 tv> det ingick en tanke (och var) uti dem, äfven Apoc. 11: 11, εχ του αγρού Lc. 17: 7 komma in (scil. εις τήν οιχίαν) ifrån fältet; äfn utan prcepos. med ὡδε Mt. 22: 12 hit, och εσω Mt. 26: 58 innanför; framtränga till, komma för εις τα. ὡτὰ τίνος Jac. 5: 4 ngns öron; äfn metaph. ss. εις τήν βασιλείαν του θεού Mt. 5: 20 al. = blifva medlem af Guds rike, εις τήν ζωήν αἰώνιον Mt. 18: 9 al. blifva delaktig af det eviga lifvet o. s. v. — 2:o) råka ut för, falla uti Mt. 26: 41 al. ss. εις πειρασμόν i frestelse. — Talesättet εϊςήλθε χα."ι ἐξήλθεν ἐφ ἠμα.ς Act. 1: 21 st. εις. εφ' ἡ μας χα) εξ. αφ' ἡμών betyder egentl, umgicks med oss d. ä. skötte sitt medlarekall till vårt bästa, så Joh. 10: 9 om en själaherde, s. sköter sitt embete (jfr Num. 27: 17). εϊςχαλέω (χαλέω) inkalla, inbjuda med. till sig Act. 10: 23. '

εϊςοδος, ου, ἡ (δδός) in- 1. til Igång, tillträde εις τι 2 Petr. 1: 11 ingång i något, των αγίων Hebr. 10: 19 ingång i 1. tillträde till det heliga; inträde 1. uppträdande (ibland folket) Act. 13: 24; εις. εχειν πρός τινα 1 Thess. 1: 9 hålla sitt inträde hos ngn, komma till ngn (med hvilken kraft och välsignelse vi förkunnade eder Evangelium), äfven 1 Thess. 2: 1. εϊςπηδάω, επήδησα (πηδάω springa, hoppa) springa in Act. 16: 29. * (Act. 14: 14 hafva de bättre editionerna εξεπήδησαν, äfven God. Sin.) ειςπορεύομαι (πορεύομαι) färdas 1. fara in, ingå εις τι Mt. 15: 17 al., πρός τινα Act. 28: 30, χατὰ τους ο'ἰχους Act. 8: 3 i husen (der Christna befunno sig); äfn trop. ss. Mc. 4: 19, 7: 19;

förenadt med ἐχπορεύομα.ι Act. 9: 28 in- och utgå μετά τίνος tillika med ngn, deltaga uti ngns arbete 1. verksamhet (se äfven εiςέρχομαι in fine), εϊςτρέχω, ἐδραμον (τρέχω) springa in Act. 12: 14. εiςφέρω, ἡνεγχα. och ἡνεγχον (φέρω) inbära, -föra εις τι Lc. 5: 18. 19 al., inleda εις πειρασμὸν Mt. 6: 13, Lc. 11: 4 i ffestelse; äfven tillföra, hafva med sig Act. 17: 20 εις τὰς ἀχοάς ἡμών till våra öron. εiτα., part., i t a, derpå, derefter, sedermera Mt. 4: 17 al., vidare Hebr. 12: 9 (andra öfversatta mindre rätt med följaktligen, alltså); vid talbestäm-ningar: för det andra efter πρώτον μεν 1. πρώτον Mc. 4: 28 (der 2 εiτα förekomma, och det sednare alltså betyder, om man så vill, för det tredje); 1 Cor. 12: 28 förekommer i 5:te rummet εiτα (der likväl Tischend. God. Sin. har επειτα). εϊτε — εϊτε (ει, τἐ) egentl, både om — och om, vare sig att — eller, antingen —- eller, si ve — sive med och utan verbum 1 Cor. 12: 26, Rom. 12: 6 sæpe. ειωθα, se ἐθω.

ἐχ, εξ, præpos. med genit. (besl. med ἐχω, och betyder ett utgående ur ngt, inom hkt ngn 1. ngt förut varit; förhåller sig till εις, som ἀπὸ till πρός) e, ex l:o) loci utur, ifrån Mt. 2: 6 sæpissime, εξ ου Phil. 3: 20 (scil. τόπου från hvilket ställe, hvarifrån, unde, èx δεξιάς 1. δεξιών Mt. 20: 21 al. från höger d. ä. på högra sidan. — 2:o) temporis från, sedan ἐξ αρχής, èx νεότητος, ἐχ χρόνων ιχανών o. s. ν. ἐξ αυτής Mc. 6: 25 se εξαυτής.— 3:o) caussæ (orsak, ämne, källa, ursprung) εξ ὡν Act. 15: 29 i anledning hvaraf, i öfverensstämmelse hvarmed (detta är mera språk-enligt än hänföra det till δια.τηρέω); förmedelst Lc. 16: 9, Rom. 1: 4, Apoc. 2: 11 al., i kraft 1. förmågo af Rom. 9: 11 al., till följe af, för skull 1 Petr. 2: 12, τὸ ἐξ υμών Rom. 12: 18 från 1. å vår sida, εiναι ἐχ του σώματος 1 Cor. 12: 15. 16 vara af = höra till kroppen, ἐξ εθνών Gal. 2: 15 från hedningar (härstammande),

genom hednisk härkomst, èx τούτων 2 Tim. 3: 6 af dessas antal εiσiν, till dessa höra. — èx med subst. 1. adj. öfversättes ofta adverbialiter ss. ἐχ δευτέρου för andra gången, èx περισσού öfverflödigt, ἐξ ιχανου redan länge, ἐξ ἀνάγχης, λύπης o. s. v.; tyckes äfn stå otiose ss. èx δηναρiου Mt. 20: 2 om en denar 1. kan man tyda: efter en denar. — èx τούτου har 3 bemärkelser: a) scil. τὸπου, här-f)2 εχαστος

1. derifrån; b) scil. χρόνου här- 1. derefter Joh. 6: 66; c) scil. αἰτιου, här- 1. derför. —- Anm. Yid construction med denna præposition eger ofta en brachylogi (förkortning i uttryck) rum t. ex. το. èx της οἰχίa.ς Mt. 24: 17 — το. ἐν τη οἰχiα εχεi-Ἀεν, την ἐχ Λαοδιχεiας Col. 4: 16 se Λαοδiχεια. εχαστος, η, ον (ἐχά.ς fjerran, aflägset, afsöndradt) särskild, hvar och en, hvarje enskild (af flera), hvaremot εχάτερος hvardera (af 2); nyttjas dels ensamt ss. Mt. 16: 27 al., dels med genit. ss. υμὠν Lc. 13: 15 al.; εις ἐχ. (se εις), χαi)·' εν εχαστον Act. 21: 19 hvart och ett det ena efter det andra; ss. i sig sjelft collectift förenas det med plural, nomina och verber ss. Act. 2: 8 al. εχάστοτε, adv. (fgde) hvarje gång, städse, alltid 2

Petr. 1: 15. ' εχατόν, numer., centum, hundrade Mt. 18: 12 al.; synes Mt. 13: 8, Mc. 4: 8 (jfr Lc. 8: 8) betyda hundrafaldig, men man kan förstå inunder χόχ-χους korn.

ΐχατονταέτης, ου, ὁ (fgde, ἑτος) hundraårig Rom. 4: 19. 1

εχατοντα.πλασiων, ον, genit. ονος (εχατὸν, πλασiων af πλάσσω) hundraformig, -faldig, hundrade gånger så mycken Mc. 10: 30 (bestämdt tal för obestämdt), Lc. 8: 8; Mt. 19: 29 har Tisch., ej God. Sin. π ο λ λ απ λα σio ν α.. εχατοντάρχης, ου, ὁ (εχατόν, ἀρχων) anförare för 1. befälhafvare öfver 100, hundrahöfding, centurio, »höfvidsman», hufvudman, kapten Act. 10: 1 al. ἑχατόνταρχος, ου, b Mt. 8: 5 al. — fgde. ἐχβαiνω, εξέβην (ἐχ, βαiνω stiga) stiga ut, utgå

Hebr. 11: 15 || ἐξηλϋεν. * èx βάλλω, β αλώ, βέβληχα, ἐβαλον-, βληθησομαι. εβληϋην (ἐχ, βάλλω) utkasta, utdrifva Mt. 7: 22 al. äfven Gal. 4: 30, med ἐξω Mt. 21: 39 al, utrifva Mc. 9: 47, utdraga (borttaga) Mt. 7: 4. 5 al., uttaga Mt. 12: 35 al., skaffa bort Jac. 2: 25, ut- 1. bortvisa Mt. 9: 25, Mc. 1: 43 al., utsända Mt. 9: 38, Lc. 10: 2, utföra Joh. 10: 4; framdrifva, forthjelpa Mt. 12: 20 (till dess han forthjelpt sin lära till seger d. ä. förskaffat sin lära seger); bort- 1. förkasta, med ἑξω Apoc. 11:2 gifva till spillo: — ἐχβ. τὁ ὀνομα υμὠν χ. τ. λ. Lc. 6: 22 utkasta edert namn ss. ondt (ur landet), fullkomligt utrota edert namn (derigenom att de förjaga eder ss. ogerningsmän), bringa det derhän att edert namn ss. vanhederligt icke mera nämnes.

ἐχὀιχέω

εχβασις, εως, η (ἐχβαiνω) utgående, utgång της ἀ.ναστροιρης Hebr. 13: 7 på umgängelse 1. vandel, lefnadsslut, ποιήσει---υπενεγχ,εiν 1 Cor.

10: 13 eg. jemte frestelsen skall han ock göra fördragningsförmågans utgång d. ä. äfn utgången s. består i förmågan att fördraga den (frestelsen). ἐχβολ.ή, ης, η (ἐχβάλλω) utkastning, i synn. af en skeppsladdning; ποιεϊσθαι ἐχβ. kasta skeppsladd-ningen öfver bord (för att lätta fartyget) Act. 27: 18. '

† ἐχγαμiζοι (γαμiζω) utgifta (döttrar), collocare filias, bortgifta Mt. 24: 38, 1 Cor. 7: 38; pass. bortgiftas, låta sig bortgiftas Mt. 22: 30 al., der Tischend. har simplex, och Lc. 20: 34. 35, der han har γα.μiσχοντα.ι. ἐχγαμiσχω — fgde, fkmr ej hos Tischend. ἐχγονος, ον (γέγονα se γiνομαι) aflad, upprunnen; εχγονα 1 Tim. 5: 4 afkomma, afkomlingar = éχ-γονα ἐχγόνιον barnbarn. ἐχδαπανάω; ηθησομαι, förstärkt δαπανάω, helt och h. påkosta, uppoffra 2 Cor. 12: 15 sig 1. sitt lif. * ἐχδέχομαι (δέχομαι) upp- 1. emottaga; i N. T. ut-vänta, vänta på, vänta, afvakta, afbida τi (Joh. 5: 3) Act. 17: 16 al., absol. Hebr. 10: 13. ἐκδηλος, ον förstärkt δήλος, ganska klar, alldeles

uppenbar, ögonskenlig 2 Tim. 3: 9. ἐχδημέω, ησα (ἐχ δήμου ifrån folk, land, hemmet) vara ifrån hemmet, utomlands, i främmande land, borta; tages figurligt 2 Cor. 5: 6 ἐχδ. ἀ.πο του Κυρiου vi äro i främmande land borta ifrån HERren (ty i hänseende till det tillkommande eviga hemmet hos Christus är hemmet i den jordiska kroppen en vistelse i främmande land, s. skiljer oss från Christo); deremot troligen i egentlig mening 2 Cor. 5: 9 vi må vara hemma 1. i främmande land d. ä. uppehålla oss hvar som helst. ἐχδiδωμi; δώσομαι, εδόμην (δiδωμϊ) utgifva 1. lemna; i N. T. utlega, uthyra, förpakta Mt. 21: 33 al. ἐχδιηγέομαι (διηγέομαι) berätta ut 1. till slut,

fullkomligt, helt och hållet, afgifva fullständig berättelse τί Act. 15: 3 om ngt, utan accus. τινι Act. 13: 41.

ἐχδιχέω, ησω, ησα (εχδιχος) upprätta (skafta upprättelse), utkräfva straff, straffa 2 Cor. 10: 6, hämnas εαυτοὺς Rom. 12: 19, skaffa ngn upprättelse 1. förhjelpa ngn till rätt τινὰ Lc. 18: 5, τινὰ ἀπό τίνος Lc. 18: 3 så att ngn kommer lös ifrån ngn; ἐχδ. τὸ αἱμά τίνος ἐχ τίνος Apoc.ἐχἀίχησις

6: 10 utkräfva ngns blod ifrån ngn, ѐx χειρός τίνος Apoc. 19: 2 ur ngns hand. εχδίκησις, εως, ἡ (fgde) upprättelse, hämnd Lc. 21: 22, 2 Cor. 7: 11, bestraffning 1 Petr. 2: 14; ποιειν ἐκδ. τίνος Lc. 18: 7. 8 och τινι Act. 7: 24 skaffa ngn rätt 1. upprättelse, hämnas för ngns räkning; διδόναι εχδ. τινι 2 Thess. 1: 8 tilldela ngn hämnd d. ä. straffa, bestraffa ngn. ἐκδικος, ov (δίκη) eg. skaffande upprättelse, utkräf-vande straff, hämnd, hämnande Rom. 13: 4, äfn subst, hämnare 1 Thess. 4: 6; en annan betydelse, men som ej förekommer i N. T., är exlex, laglös, lagstridig o. s. v. ἐκδιώκω, ώςω, ωξα (διώκω) utjaga, förfölja Lc.

11: 49, 1 Thess. 2: 15. ἐκδοτος, ov, adj. vble (af ἐχδίδωμι) utgifven, utlemnad, förrådd Act. 2: 23 (genom Judas). ἐχοοχή, ής. ἡ (ἐκδέχομαι) eg. upp- 1. emottagande; men i N. T. afvaktan, afbidan, väntan Hebr. 10: 27. -

ϊκδύω, υσα; υσάμην (δύω) ut- 1. afdraga (kläderna), afkläda τινὰ Lc. 10: 30, τινὰ τι Mt. 27: 28. 31, Mc. 15: 20; med. afkläda sig, aflägga sin jordiska omklädnad d. ä. kroppen 2 Cor. 5: 4. εκεί, adv. loci der Mt. 2: 13 scepius; men äfn = εχείσε dit Mt. 2: 22, 17: 20 al. (hvilka ställen sammanhanget utvisar). εκείθεν, adv. loci (fgde) derifrån Mt. 4: 21 al. ἐχείνος, η, ov (ἐχει) den der, i lie Mt. 3: 1 al., har afseende a) på det aflägsnare, den förre Mt. 13: 11 al., hvaremot οὑτος t. ex. Lc. 18: 14 har afs. på det närmare, den sednare, hic; derföre εν εκείνη τῆ ἡμερο. Mt. 7: 22 al. på den yttersta dagen (ss. aflägsnast), ὁ οἰων εχ. Lc. 20: 35 den andra verlden d. ä. det eviga lifvet, deremot ὁ αιὼν οὑτος Lc. 20: 34 denna verlden. — b) på det närmare, den sednare ss. Mt. 17: 27, Joh. 7: 45, Act. 3: 13 al. —· εκείνης scil. οδοὺ Lc. 19: 4 der 1. den vägen. εχείσε, adv. loci, eg. dit; men i N. T. = ἐχει der

Act. 21: 3, 22: 5. εχζψέω, ησα; ηθήσομαι, ήθην (ζητέω) utsöka, utkräfva Γί ἀπό τίνος Lc. 11: 50. 51; uppsöka, ifrigt söka efter τινὰ Act. 15: 17, Rom. 3: 11, Hebr. 11: 6, τὶ Hebr. 12: 17; περὶ ἡς 1 Petr. 1: 10 beträffande hkn de hafva anställt ifriga efter-sökningar och forskningar. εχθαμβέω; βήθην (följ.) vara alldeles utom sig af

förskräckelse, bäfva, hissna, fasa; pass. idem, i N. T. blott pass. Mc. 9: 15 al. ἐκθαμβος, ov (θάμβος) utom sig af häpnad 1. fasa,

häpen Act, 3: 11. * ἐκθετος, ov, adj. vble (af εχτίθημι) utsatt; ποιεϊν το. βρέφη ἐχθετα. Act. 7: 19 förmå dem att utsätta sina foster. εχκαθαίρω, εξεχάθαρα (καθαιρώ) utrensa τὴν πα-λαιο,ν ζύμην 1 Cor. 5: 7 rensa ut den gamla surdegen d. ä. lägga bort det gamla syndaväsendet (bilden tagen från Judarnes bruk att dagen före påska bortlägga syradt bröd), εχκ. εαυτόν ἀπό τούτων 2 Tim. 2: 21 rena 1. rensa sig ifrån dessa (neml. σκευών εϊς ἀτιμιαν) d. ä. genom att rena sig träda ut ur deras antal. εκκαίω; ἐξεκαύθην (καίω) utbränna, upptända 1.

-hetsa, pass. upplåga, brinna Rom. 1: 27. * † εχχαχέω, ησα (κακός) tröttna upp, blifva trög 1. modfälld, fälla 1. förlora modet Lc. 18: 1 al., der likväl Tischend. God. Sin. har ἑγχαχέω, hkt se. εχκεντέω, ησα. (χεντέω sticka) utsticka, genomsticka 1. -stinga Joh. 19: 37 οψονται εις ov st. εϊς τούτον, ov; fkmr äfven Apoc. 1: 7. ἐκκλάω; εξεκλάσθην (χλάω) utbryta; om grenar s. utbrytas på det att andra må inympas der de suttit Rom. 11: 17. 19. 20. εχχλείω, ες ἐκλεισα.; εξεκλείσθην (κλείω) utstänga τινὰ Gal. 4: 17 (från andra lärare), utesluta; pass. utstängas, icke insläppas, icke vidare få 1. ega 1. hafva rum Rom. 3: 17 (χώραν ουκ ἐτι ἐχειν).

εκκλησία., ας, ἡ (ἐκκλητος utkallad, utropad af ἐχαλὲ οj utkalla) i profangrek.: de genom härolden (ur sina hus) ut- och sammankallade borgarne, folkförsamling (i fristater), så äfven Act. 19: 32. 39. 41; i allmht församling, folksamling Act. 7: 38, Hebr. 2: 12, äfn Mt. 18: 17 = συναγωγή dit tvistefrågor drogos; sammankomst, sällskap, samlingsställe 1 Cor. 11: 18; oftast om Guds (Christi) Kyrka, församling l:o) den synliga här på jorden, antingen a) en enskild, hörande till en viss ort ss. Act. 2: 47 scepe, eller b) den allmänna, hela Christenheten Mt. 16: 18 och i Pau-linska brefven. 2:o) den osynliga, den himmelska Hebr. 12: 23. ἐχχλίνω, εξ ἐκλινα (κλίνω) eg. utböja (sig), ut- 1. afvika (från rätta vägen) Rom. 3: 12; ἀπό τίνος Rom. 16: 17 undvika ngn, 1 Petr. 3: 11 ngt.

ἐχχολυμβάω, ησα. (χολυμβάω) simma ut 1. derifrån

Act. 27: 42. * εχχομίζω (χομίζω) utbära (ett lik till grafven); pass.

Lc. 7: 12. * ἐχχόπτω, χόφω, ἐχοφα; χοπήσομαι, εχόπην (χόπτω) uthugga, afhugga a) i egentl, mening ss. δένδρον Mt. 3: 10 al., ut- l. afskära χλ.άδον Rom. 11: 22. 24; b) metaphor. afskära, betaga τήν ἀ.φορ-μήν 2 Cor. 11: 12 anledning 1. tillfälle (neml. att nedsätta och svärta mig); pass. 1 Petr. 3: 7 hindras || ἐγχόπτεσθαι, hkt se. ἐχχρέμ.αμαι, εχρεμάμην eg. perf. och plusqpf. pass. med förlorad reduplication (af χρεμάννυμι 1. χρε-p.d(o) hänga ifrån ngt; trop. hänga vid, hålla sig till, vara tillgifven ngn τινός, ἐξεχρέματο αυτου ἀχούων Lc. 19: 48 pendebat a b ore ejus hörde på honom med hängifvenhet. εχλαλέω, ησα. (λαλεω) uttala, tala om att δτι Act. 23: 22. '

ἐχλόμπω, λάμφω (λάμπω) eluceo, framlysa 1. -strå-

la, »skina» Mt. 13: 43. * εχλανθά.νω; εχλέλησμαι (λ,ανθάνω) med. glömma,

förgäta τινός Hebr. 12: 5. ἐχλεγω; λέλεγμαι, ελεξάμ,ην (λέγω) utvälja, utsöka; i N. T. i med. för sig utvälja, utköra τινά Mc. 13: 20 al., τινά ἀπό τίνων Lc. 6: 13, med εχ Joh. 15: 19, Act. 1: 24, med Ἰνα 1 Cor. 27: 28, med in fin. ειναι ἡμάς ἁγιους Eph. 1: 4 på det att vi skulle vara heliga, äfven utan ειναι Jac. 2: 5; εν ὑμϊν (1. ἡαϊν) ἐξελέξατο ὁ θεός διά του στόματος μου ἀχούσαι τά. ἐθνη Act. 15: 7 Gud träffade ibland eder (oss, apostlar) det val att genom min mun skulle hedningarna få höra; ἐχλεξαμένους Act. 15: 22. 25 (se δοχέω in fine); ρ. ρ. ρ. Lc. 9: 35 = ἐχλεχτός 1. αγαπητός, ἐχλείπω, λ.είφω, ἐλιπον (λείπω) eg. utelemna, förbigå, öfvergifva, lemna (scil. τον βiον) dö; inträns. afstadna, gifva efter, aftaga, gå förlorad, upphöra Lc. 22: 32, Hebr. 1: 12. -- Lc. 16: 9 värr. lect. εχλείπητε, ἐχλίπητε och ἐχλείπη, ἐχλίπη; i förra fallet betyder det »dö», i sednare scil. ὁ μαμω-νάς »dä rikedomen upphör» d. ä. i döden, alltså eodem red it. Cod. Sin. har ἐχλίπη. ἐχλεχτός, ή, όν, adj. vble (af ἐχλέγω) l:o) utvald, utkorad (af Gud till åtnjutande af Mess. saligheten 1. till lemmar af det andliga Israel — neml. ur verlden, ss. det heter Joh. 15: 19 εγώ ἐξε-λεξάμην υμάς èx του χόσμου) Mt, 20: 16 al., ἐχλ. χατά πρόγναισιν 1 Petr. 1: 2 höra tillsam-

ἐχνήφω

man; derifrån går ordet mer och mindre öfver till bemärkelsen af 2:o) utmärkt, förträfflig, kostlig ss. ὁ ἐχλ. εν Κυρiω Rom. 16: 13 den i HER-ranom utvalde = den ss. christen utmärkte, λiθος ἐχλ.. παρά Θεώ 1 Petr. 2: 4 i Guds ögon 1. inför Gud utvald — utmärkt (se äfn v. 6), γένος ἐχλ. 1 Petr. 2: 9 sora Gud ined förbigåeude af alla andra utvalt sig = ypperlig, ypperst, ἀγγελοι ἐχλ. 1 Tim. 5: 21 s. Gud utvalt till föremål för sin kärlek; deraf ex adjuncto 3:o) älskad Lc. 18: 7, 23: 35 (om Messias). ἐχλογή, ής, ή (ἐχλέγω), urval, utkorelse σχευος ἐχ-λογής Act. 9: 15 (se σχεύος), ή χα.τ ἐχλογήν πρόθεσις του Θεοὺ Rom. 9: 11 Guds till följe af ett urval fattade beslut, χατ ἐχλογήν χάριτος Rom. 9: 5 till följe af ett af (Guds) nåd träöadt urval, εχλ. ensamt 1 Thess. 1: 4; står äfven ss. abstr. pro concreto Rom. 11: 7 de utvalde, χατά. τήν εχλ. Rom. 11: 28 till följe af urvalet d. ä. betraktade ss. medlemmar af den till Guds folk utvalda nationen; 2 Petr. 1: 10 utmärker det de kallades redan skedda afsöndring ifrån verlden och försättning i Guds rike (χλήσις sker neml. genom Evangelium, εχλογή, hgm man blir Guds barn, följer derpå).

ἐχλύω; λυθήσομαι, λΛλυμαι, ελόθην (λύω) eg. utlösa, befria, sedan upplösa, förslappa; i X. T. pass. förslappas, utmattas, blifva vanmäktig, för-smäkta, uppgifvas a) kroppsligen Mt, 15: 32, Mc. 8: 3; b) andligen, ταϊς φυχαΧς Hebr 12: 3 (af . kapplöpningen) fälla modet, äfn v. 5; μή εκλυόμενοι Gal. 6: 9 om λτ icke blifva utmattade af 1. tröttne vid (neml. att göra det goda το χαλ.όν ποιειν i samma vers). εχμ.άσσω, αζα (μάσσω knåda, älta) ut- 1. -Aftorka

τi τινι Le. 7: 38 al. ngt med ngt. † εχμυχτηρiζω (μυχτηρiζω) mycket rynka på näsan åt, håna, bespotta, gäcka τινά ngn Lc. 16: 14. 23: 35.

ἐχνεύω, ευσα (νεΰω) eg. undvika genom att böja hufvudet åt sidan, i allmht undvika, undkomma, draga sig undan Joh. 5: 13. ἐχνέω. ευσα (νέω simma) eg. simma ut, undan, undkomma genom simmande; i allmänhet undkomma,

draga sig undan Joh. 5: 13. — Anm. Denna ρ rasens antaga somliga 1. c., andra troligen rättare ἐχνεύω, hkt se. ἐχνήψω, η φ a. (νήψω) blifva nykter igen, sofva rusetίχούσιος

af sig, komma till sig igen från ett sinnesrus δικαίως 1 Cor. 15: 34 blifva rättsligen nykter. * εκούσιος, ον (ἐχων, ἐχουσα) frivillig, χατὰ ἐχ. Phil.

14 till följe af frivillighet, af fri vilja, frivilligt. εκουσίως, adv. (af fgde) frivilligt, af fri vilja, af egen inre drift ( )(ἀναγκαστώς) Hebr. 10: 26, 1 Petr. 5: 2 med vett och vilja. ϊκπαλαι, adv. (πάλαι) från fordom, af gammalt, sedan lång tid 2 Petr. 2: 3, 3: 5. ἐκπειράζω, άσω (πειράζα)) försöka, fresta, ställa på prof τον Θεόν Mt. 4: 7, Lc. 4: 12 låta det komma derpå an, om han skall visa sig ss. Gud (om han skall hjelpa), likaså τον Χριστόν 1 Cor. 10: 9 om han skall visa sig ss. Chr. (om han skall straffa); αυτόν (Χριστὸν) Lc. 10: 25 sätta 1. ställa på prof (om han var den han utgaf sig för). εκπέμπω, ἐπεμψα-, επέμφθην (πέμτΠο) utsända, ut-

1. bortskicka Act. 13: 4, 17: 10. † ἐκπερισσώς, adv. förstärkt περισσώς Tisch. Mc.

14: 31 öfvermåttan; andra hafva εκ περισσού. ' ἐκπετά.ννυμι, επετασα (πετάννυμι utsträcka, utbreda,

sämst, med πέτομαι) utsträcka Rom. 10: 21. * εκπηδάω, ησα (πηδάω) springa ut Act. 14: 14. * εκπίπτω, πέπτωκα, ἐπεσα, och ἐπεσον (πίπτω) falla ut, ur metaphor. της χάριτος Gal. 5: 4 nåden (blifva förlustig Guds nåd), του στηριγμού 2 Petr. 3: 17 (se ordet), ifrån, ned ined εκ Mc. 13: 25 (om stjernorna, der likväl Tischend. har πίπτον-τες), Act. 12: 7 (om kedjor), utan εκ Act. 27: 32 (om båten s. föll ned i hafvet från fartyget); falla bort, förfalla Jac. 1: 11, 1 Petr. 1: 24 (om blommor — dock kan betydelsen »falla af 1. ned» till marken lika riktigt användas); falla 1. komma ur kosan (εκ της οδού), blifva väderdrifven, kastas på strand, stranda, lida skeppsbrott, stöta på εϊς τι Act. 27: 17; falla ur sin ställning Rom. 9: 6 d. ä. förlora sin giltighet, blifva utan påföljd, äfven 1 Cor. 13: 8 förlora sin väsendtliga charakter och sin giltighet. ἐκπλέω. ευ σα (πλέω) ut.- 1. ni'.sef/la Act. 15: 39 al. εκπληρόω, πεπλήρωκα (πληρόω) ut- 1. upp/?/Z/α Act. 13: 32. *

εκπλήρωσις, εως, ή (fgde) uppfyllande, fulländning,

hela tiden 1. längden Act. 21: 26. * εκπλήσσω, εξεπλάγην (πλ^ήσσω) slå 1 stöta ut, till ngn så att han kommer nr sitt läge 1. sin ställning; deraf metaphor. försätta ngn utom sig, bringa ngn ur sin fattning, bedöfva, förbrylla, förskräcka; i N. T. pass. råka utom sig af förskräc-

kelse, förvåning, förvånas, häpna επί τινι Mt. 7:

28 al., äfven absol. Mt. 13: 54 al.

εκπνέω, ἐπνευσα (πνέω) utblåsa (scil. ψυχήν 1. β io v) utandas, uppgifva andan (om att dö) Mc. 15: 37. 39, Lc. 23: 46. εκπορεύομαι, εύσομαι (πορεύ μαι) utgå Mt. 17: 21 al. a) terminus a quo betecknas genom εκ Mt. 15: 11. 18 al, ἀπό Mt. 20: 29, Mc. 10: 46, παρὰ τ ου πατρός Joh. 15: 26 (om den H. Ande som utgår från Fadren, hos hkn 1. vid hvars sida han är); b) terminus ad quem med πρός Mt. 3: 5, Mc. 1: 5, εις Mc. 7: 19 al., επί Apoc. 16: 14; ἐκπορ. Act. 9: 28 (se εις πορεύομαι). — framgå Mt. 4: 4 al.; utspridas Lc. 4: 37 (om rykte). εκπορνεύω, ευσα (πορνεύω) bedrifva hor, otukt till

ytterlighet Jud. 7. ἐκπτύω, υσα (πτύω) utspotta, utkasta, visa ifrån sig

Gal. 4: 14. * † ἐκριζόω, ωσα; ωδήσομαι, ώθην (ριζόω) era-dico, utrota, rycka upp med rötterna Mt. 13:

29 αϊ.; εχριζώϋητι Lc. 17: 6 ryck dig upp! εκστασις, εως, ή (εξίστημι) rubbning från det vanliga läget; iransl. sinnesrubbning vanligen i god mening: hänryckning, exstas Act. 10: 10, 11: 5, 22: 17 (det tillstånd, i hkt det lägre medvetandet helt och hållet trädt tillbaka — 2 Cor. 12: 2. 3 — och menniskan, ryckt undan den sinnliga varseblifningen, befinner sig i den högsta sinneshänförelse o. s. v.; andra tyda här: domning, dvala); förvåning, häpnad Mc. 5: 42 al.

ἐκστρέιρω-, εξέστραμμαι (στρέψω) utvricla, vända ut och in; p. p. p. helt och hållet förvriden, förvänd Tit. 3: 11. " εκταράσσω (ταράσσο)) högligen uppröra, oroa, uppvigla Act: 16: 20. * εκτείνω, ενώ, εινα (τείνω ten do,

spänna, sträcka) utsträcka, uträcka την χεiρα, och τάς χεiρας Mt. 8: 3 al., επi τινα emot ngn antingen i god mening Mt. 12: 59, eller i fiendtlig Lc. 22: 53 (efter, ngn, för att gripa ngn); utkasta αγκὺρας Act. 27: 30.

εκτελέο), ε σα (τελὲω) fullända, fullborda Lc. 14: 29. 30.

εκτένεια, ας (εκτενής) utsträckning, ansträngning, ihärdighet; èν ἐκτ. Act. 26: 7 — ἐκτενώς, hkt se. * ἐκτενέστερον, compar. till εκτενώς, hkt se. εκτενής, ές (εκτεiνω) utsträckt, spänd, uthållande, ifrig, innerlig Act. 12: 5, 1 Petr. 4: 8.96

ἐχτενώς

ἐλαια

εκτενώς, adv. (af fgde) ifrigt, brinnande, innerligt

1 Petr. 1: 22; compar. -ἐστερον Lc. 22: 44.

εχτ'ώημι; εθέμην, ετέθην (τ id η μι) utsätta Act. 7: 21 (om barn); med. utställa, göra bekant, berätta, utlägga Act. 11: 4 al.

εκτινάσσω, ας a; α.ξάμ ην (τινάσσω) skaka ur, af τον χονιορτόν των ποδών Mt. 10: 14, Act. 13: 51 (med.), 1. τον χουν x. τ. λ. Mc. 6: 11 skaka stoftet af sina fötter (vill säga, att man icke vill hafva ngt gemensamt med ngn och är tecken till det största förakt o. s. v.); detsamma betyder εχτ. τα ιμάτια Act. 18: 6 (med.) skaka ur sina kläder (neml. dam och stoft).

εχτος, η, ov, numer. card. (εξ) den sjette Mt. 20: 5 al.; ώρα ἑκτη, sjette timmen 1. kl. sex, svarar emot kl. 12 hos oss och var bönetimma Act. 10: 9; ty Evang. och Apostl., liks. Hebræerna i allmänhet, begynte i öfverensstämmelse med Grekerna att räkna dagens timmar från soluppgången, så att första timmen började efter kl. 6 hos oss, 3:dje timmen var = 9, 6:te = 12 (dygnet åter räknades från den ena solnedgången till den andra); emellertid synes Joh. åtminstone på några ställen (kanske öfverallt) hafva följt Bomarne, som räknade dagens 1. dygnets början från midnatt (ss. vi), jfr Joh. 19: 14 med Mc. 15: 25.

εκτός, adv. (èx) utom, utanför τινός 1 Cor. 6: 18,

2 Cor. 12: 2. 3, utvändigt ss. ro εχτός τiνος Mt. 23: 26 det utvändiga, yttre af ngt, utan-sidan, utom, förutan, undantagande, ουδέν εχτός

λέγων ων = τοὺτων, ών---Act. 26: 22

emedan jag icke föredrager ngt utom 1. annat än

det som--- —, 1 Cor. 15: 27 undantagande;

ἑχτός ει μή 1 Cor. 14: 5, 15: 2 undantagande i fall han icke (eg. äro här 2:ne uttryckssätt sammanblandade, af hka hvartdera för sig — ἑχτὸς och εἴ μή — kunde vara nog; dock uppkommer äfven i Svenskan ingen omening, äfven om man återgifvet- beggedera); deremot synes εἴ μή stå pleonastiskt 1 Tim. 5: 19, om man icke vill supplera κατηγορία γiνηται.

εκτρέπω; τραπήσομα.ι. ετράπην (τρέπω) afvända; med. och pass. vända 1. taga af vägen, deverto, εις och επi τι 1 Tim. 1: 6, 2 Tim. 4: 4 vända sig (ifrån ngt) till ngt, οπiσω τοῦ σατανά 1 Tim. 5: 15 oo de hafva vändt sig (ifrån Christus 1. den christliga lefnadsstråten) och gått efter löljt satan; vända sig ifrån, akta sig för, undvika τi

1 Tim. 6: 20; äfn gå l. vridas ur led Hebr. 12: 13 (se χωλός), εκτρέφω (τρέφω) uppföda, gifva näring Eph. 5: 29,

uppfostra Eph. 6: 4. ἐκτρωμα, ατος. τό (ἐκτιτρώσκω förorsaka missfall — εκ. τιτρώσκω såra) missfall, otidigt foster t rop. 1 Cor. 15: 8 (Paulus anser sig i samma mån ringare, ovärdigare än de öfrige Apostlarne, som det otidiga fostret står efter det fullgångna barnet; bilden är äfven hämtad deraf, att liks. ἐκτρωμα skadar moderlifvet — jfr Num. 12: 12 — så hade äfven han förföljt Guds församling, se följ. vers 1 Cor. 15: 9). εκφέρω, ἐξοiσω, ἐξήνεγκα (φέρω) effero, utbära τινά Act. 5: 15 (ur hus), äfven Act. 5: 6. 9. 10 (lik för att begrafvas), στολή ν Lc. 15: 22 en klädning (ur garderoben) d. ä. ut- 1. framtaga; trop. frambära, frambringa, bära Hebr. 6: 8 (om frukter).

εκφεύγω, φεύξομαι, πέφευγα. έφυγον (φεύγω) ef-fugio, fly ut Act. 19: 16 (ur ett hus), sin kos 1. undan Act. 16: 27, undfly 1. undvika 1. undgå τὶ Lc. 21: 36 al. εκφοβέω (φοβέω) utskrämma, utjaga genom skräck,

förskräcka 2 Cor. 10: 9. * ἐκφοβος, ον (φόβος) förskräckt, förfärad Mc. 9: 6,

Hebr. 12: 21. ἐκφύω, ἐξέφυν; εφύην (φύω) frambringa ur ngt, låta framväxa, drifva 1. skjuta fram 1. ut, pass. slå ut Mt. 24: 32, Mc. 13: 28 (Tisch. har ἐχ-φύη aor. 2 act. skjutit fram, Griesbach ἐκφυή aor. 2 pass. slagit ut). ἐκχέο), εώ, ἐξέχεα; χυθήσομαι, κέχυμαι, εχύθην (χέω gjuta) utgjuta αἱμα Born. 3: 15, Apoc. 16: 6, hälla ut φιάλ,ην Apoc. 16: 1 al., slå ut τὸ κέρμα Joh. 2: 15 (vexlarnes) skiljemynt, metaph. utgjuta, rikligen meddela Act. 2: 17 al.; pass. utgjutas Bom. 5: 5 (Guds kärlek till oss), utgjuta sig, rinna ut Mt. 9: 7 (om vin), Act. 1: 18 (inelfvor), metaph. störta sig i 1. hejdlöst öfverlemna sig åt τὴ πλάνη Βαλαάμ Jud. 11 Balaams villfarelse 1. synd (se Βαλ.αάμ). ἐκχύνω 1. -ύννω Mt. 23: 35 al. — fgde, hkt se. ἐκχωρέω (χωρέω) gå ut, bort Lc. 21: 21. " ἐκφύχιο, ἐψυξα (ψύχω) utandas, uppgifva andan

Act. 5: 5. 10, 12: 23. εκών, οὐσα, ὀν frivillig, af fri vilja, egen drift Bom.

8: 20, 1 Cor. 9: 17. ἐλαια, ας, ἡ oliveträd, oljoträd Bom. 11: 17. 24, Apoc. 11:4, äfn oljoträdets frukt, oliv Jac. 3: 12;ἐλαιο·/

τὸ ὁρος των ελαίων Mt. 21: 1 al. Oljoberget ^ timma — 2000 alnar = 5 stadier N.O. om Jerusalem, så kalladt af de oliveträdsplanteringar på vestra sluttningen, hvarmed det var betäckt. Det består af kalksten och har 3 spetsar, af hvilka den nordligaste är den högsta. Oljoberget i allmänhet är högre än alla nästgränsande berg, så att man derifrån icke blott har en herrlig utsigt öfver Jerusalem, utan äfn ser Medelhafvet, bergen Ebal och Garizim, Döda hafvet o. s. v.; bäcken Kidron skiljer det från Jerusalem. JEsus vistades ofta der, i synnerhet i Gethsemane vid vestra sluttningen och i byarne Betliphage och Bethanien vid den östra. Öfver deri norra spetsen gick vägen till Galilæen och öfver den östra till Jericho; den södra heter »förargelsens berg» (se Μολ,όχ). Ifrån Oljoberget uppsteg Frälsaren till himlen. ἐλαιον, ου, τὸ (fgde) olivolja, bomolja, olja Mt. 25: 3 al.; de gamle nyttjade den dels till lysnings-ämne 1. c. al., dels till smörjelse Lc. 7: 46, Hebr. 1: 9 (ελ. ἀγαλλιάσεως glädjeolja), dels till botemedel mot yttre åkommor och sjukdomar i allm. Mc. 6: 13, Lc. 10: 34, Jac. 5: 14, dels till mat (i stället för smör, som de gamle ej kände till). Derföre var oljan ock en betydande handelsartikel. ελαιών, ὡνος, ὀ (se fgde) ställe der oliveträd växa, olivelund, oliveplantering, »oljoberg». Icke blott Act. 1: 12, utan äfven Lc. 19: 29 och 21: 37 fkmr detta ord, på de 2 sednare ställena st. det vanliga ελαίων. Ἐλαμίτης, ου, ὀ, nom. gentile af Ἐλάμ (C ett semitiskt folk i Asien Genes. 10: 22); Grekerna kallade provinsen Ἐλυμαίς, som skall hafva legat emellan berget Orontes och floden Eulæus norr om Susiana; fkmr Act. 2: 9. ἐλάσσων 1. -ττων, ον, compar. (till ελαχύς, εία, ύ — μικρός) mindre, yngre Rom. 9: 12, ringare Hebr. 7: 7, sämre Joh. 2: 10; adv. ελαττον, μὴ ἐλ. ετών ἐξήχοντα γεγονυία 1 Tim. 5: 9 först då hon fyllt 60 år, eg. »då hon icke är under 60 år». † ελαττονέω, -ησα (fgde) träns, göra mindre, förminska; inträns, hafva mindre 2 Cor. 8: 15. * ελαττόω, ωσα; ωμαι (se fgde) förminska, förringa τινά. παρά τινα Hebr. 2: 7 ngn i jemförelse med ngn; pass. förminskas, förringas, blifva ringare Hebr. 2: 9, aftaga Joh. 3: 10. ελαύνω, ἐλήλαχα (perf. attic. af ἐλ,άω) drifva, drifva på, sätta i rörelse ss. Έππον, ἀρμα, δρόμον, ναυν;

alltså om hvarjehanda sätt att färdas, hvarvid accus. utlemnas ss. ναΰν Mc. 6: 48, Joh. 6: 19 ro; äfn metaphor. pass. drifvas, jagas υπὸ τίνος Lc. 8: 29 al.

† ελαφρία, ας, ἡ (följ.) lätthet, lättnad, metaphor. lättsinnighet ἐλ.. γρήσθαι 2 Cor. 1: 17 förfara lättsinnigt.

ελΜφρός, ά., όν (ἐλαφος hjort, egentl, springaren af ελαύνω) snabb, vig, lätt, men äfn om börda Mt. 11: 30 lätt att bära 1. fördraga; τὸ παραυτίχα ἐλ. της θλίψεως 2 Cor. 4: 17 det närvarande lätta i vårt betryck 1. trångmål. ελάχιστος, η, ον superi, (till ἐλ,αχύς = μιχρός) ganska liten, minst, ringast, sämst, obetydligast Mt. 2: 6 al.; ουδέ

ἐλ. Lc. 12: 26 ne minimum quidem; ἐμοὶ εις ελάχιστον ἐστιν 1 Cor. 4: 3 det länder mig till ngt ganska obetydligt, qvittar mig fullkomligt lika, är mig alldeles enahanda. † ἐλαχιστότερος, a, ov, compar. (af fgde) den ringaste (och) ringare än Eph. 3: 8. ἐλάω = ελαύνω, hkt se.

Ελεάζαρ, ὁ indecl. ("IT^K af bx Gud, Ί1N hjelp)

Eleazar, Eliuds son Mt. 1: 15 bis. † ἐλεγμός, ου, ὁ följ. || ἐλεγχος 2 Tim. 3: 16. * ἐλεγξις, εως, ἡ (ελέγχω) = följ.; tillrättavisning τινός för ngt 2 Petr. 2: 16 han fick tillrättavisning för sin öfverträdelse. ἐλεγχος, ου, ὁ (följ.) bevis, bevisningsmedel, öfver-bevisning 2 Tim. 3: 16, öfvertygelse Hebr. 11: 1. ελέγχω, ἐλεγξα), ἠλεγξα; ἠλέγχθην (härledning oviss, kanske af ἐλάω = ελαύνω och ἐγχω = ἀγχω Xen. Oecon. 10: 2. 7, se ἀ.νάγχη) drifva i trångmål, bevisa, öfverbevisa τινὰ περὶ τίνος Joh. 8: 46 al., vederlägga Tit. 1: 9 (och derigenom) utskämma, förebrå, förehålla, tadla, ogilla, tillrättavisa Mt. 18: 15, Tit. 1: 13, 2: 15, bestraffa, strafla Lc. 3: 19 al.; pass. öfverbevisas δπό τίνος

Joh. 8: 9, 1 Cor. 14: 24, ελεγχόμενοι----

παραβάτα.ι Jac. 2: 9 öfverbeviste af lagen ss. öf-verträdare = i det lagen förklarar eder för öf-verträdare; tillrättavisas, näpsas υπό τίνος Hebr. 12: 5.

ἐλεεινός, ή, όν (se följ.) värd medlidande, ömkansvärd, eländig, usel 1 Cor. 15: 19, i andlig mening ömkansvärd Apoc. 3: 17 (genom okunnighet om sitt syndaelände). ἐλεέω (ἐλεα Rom. 9: 18, ἐλεάτε Jud. 23 Tischend.), ήσω, ησα-, ηϋήσομαι, ημ.αι. ήθη ν (ἐλεος) hysa

1398 ἐλεημοσύντ)

medlidande, förbarma sig öfver τινά Mt. 9: 27 scepe, visa sig huld 1. nådig emot ngn τινά Hora. 9: 15. 16. 18; pass. röna medlidande, vederfaras barmhertighet, blifva benådad o. s. v. Mt, 5: 7, Rom. 11: 30. 31 al.; anm. ὁ ελεών Rom. 12: S = parabolanus sjukskötare (utgjorde en elass af diaconi); — ἐλεέω utmärker ett verksamt deltagande (mera activt), οιχτείρω deremot blott beklagande (mera passivt). ελεημοσύνη, ης, ἡ (följ.) medlidsamhet (emot fattiga), understöd, barmhertighetsverk, allmosa; ποι-είν ἐλ. Mt. 6: (1). 2 al. utöfva barmhertighetsverk, διδόναι ἐλ. Lc. 12: 33 al. gifva allmosa, deremot Lc. 11: 41 gifva ss. allmosa {τα ενόντα det som är i bägaren och fatet). ἐλεήρΛον, ov, genit. ονος (följ.) medlidsam, bann-

hertig Mt. 5: 7, Hebr. 2: 17. ἐλεος. ου, ὁ Mt. 9: 13 al. och -εος, τὸ Lc. 1: 50 al. medlidande, förbarmande, barmhertighet; τω ὑμε-τέριϋ ἐλέει Rom. 11: 31 genom den eder vederfarna barmhertighet (hkt skulle väcka dem till afundsjuka), ελ. χαταχαυχάται χρίσεως Jac. 2: 13 se ζ a τ ax a υ γ ά.ο μα. ι. ελευθερία., ας, f] (följ.) frihet i allmht ss. i handlingssätt 1 Cor. 10: 29; frihet från (Mosaiska) lagens föreskrifter och förbannelse, den evangeliska friheten Gal. 2: 14, 5: 1, 1 Petr. 2: 16 (frihet från lagtvång), την ελ. (scil. τρέπετε 1. dylikt) Gal. 5: 13 använden blott icke friheten till en anledning för köttet; andlig frihet 2 Cor. 3: 17, 2 Petr. 2: 19; νόμος ελ. Jac. 1: 25, 2: 12; ἡ

ἐλ1. —--του Θεοῦ Rom. 8: 21 den frihet, hkn

skall bestå i Guds barns herrlighet. ελεύθερος, a, ov (obrukl. ἐλεύϋω = ἐρχομαι) li b er, som kan komma och gå när och hvart han vill, kan fritt röra sig, obunden, fri, sin egen herre; i N. T. a) i borgerlig mening: oafhängiga fri)(δοῦλος, Joh. 8: 33 al., oberoende ἐχ πάντων 1 Cor. 9: 19 af alla, fri från skatt Mt. 17: 26, från lagen Rom. 7: 3 (lös och ledig från lagen); b) i evangelisk 1. andlig mening: fri (från lagens förbannelse), τη δικαιοσύνη Rom. 6: 20 med afs. på rättfärdigheten d. ä. faktiskt oafhängiga af lagens fordringar, 1 Petr. 2: 16 (emedan cle icke af lagtvång eller andra yttre motiver utan δια τον A ύ-ριον göra det goda, kallas de trogna så). ἐλευϊ/ερόω, ώσω, ω σα; ωιϊήσομάι, ώΜην (fgde) göra fri, frigöra, befria; i N. T. blott i högre och and-

"Ελλψ

lig 1. evang. mening Joh. 8: 32 al., ἐλ.ευ&ερια ἐλ1. Gal. 6: 1 befria för frihet (för att blifva fria). ἐλευσις. εως·, ἡ (ἐλεύσομ.αι. fut. till ἐρχομαι) ankomst Act. 7: 52. ἐλεφάντινος, η. ov (ἐλ.εφας, αντος elefant, elefanttand, elfenben) af elfenben σχεῦος ἐλ. Apoc. 18: 12 elfenbenskärl. Ελιαχείμ, ὁ indecl. (Csp vK Gud upprättar)

Eliakim,

Abiuds son Mt. 1: 13 (bis), Lc. 3: 30. ἐλιγμα, α.τος, τὸ (ελἰσσω) eg. det vridna, korg?

μίγμα. Joh. 19: 39. ' Ί'Άιέζερ, ὁ indecl. (= Ελεάζαρ, hkt se) Eliezer, en

af JEsu förfäder Lc. 3: 29. Έλιοὺδ, ὁ indecl. Gud, ~ i Π ära) Eiiitd, Achims

son Mt. 1: 14. 15. 'Ελισάβετ, ἡ indecl. ΠGuds ed 1. löfte af svärja) Elisabeth, Zacharias' hustru och Johannis döparens moder Lc. 1: 5 fl". Έλισσαιος, ου, !> (i? ttT1 N Gud "hjelp) Elisa, pro-pheten Elias' lärjunge, följeslagare och efterträdare; uppträdde ss. sjelfständig propliet under konungarne Joram och Jehu 896—856 f. Chr.; se vidare 1 Reg. 19—2 Reg. 13; fkmr i N. T. Lc. 4: 27. ' ελίσσω, ιςω (ελ;ς adj. vriden, ringlad) vrida, linda, sammanveckla Hebr. 1: 12, äfven Apoc. 6: 14 ελισσόμενον för ε'ιλισσ. (se ε'άισσω). ελχος, εος, τὸ (ελχω) sår, rufva, var- 1. etterböld

Lc. 16: 21, Apoc. 16: 2. 11. ελχόω; ωμαι (fgde) förorsaka sär, såra; ρ. ρ. ρ. είλχ.

1. ἡλχ. Lc. 16: 20 full af bölder 1. sår. * ελχὑω, se följ.

ελχω, ἐλχὑσω, ειλχυσα (præs. ελχὑω fkmr ej i N. T.) draga Joh. 6: 44 al., släpa Act. 16: 19 al., draga ut d. ä. blotta Joh. 18: 10; i profangrek. har ordet äfven betydelsen af sarga, slita, rifva hvaraf Ελχος, hkt se. Ελλ.ἀς, ἀδος, ἡ Hellas 1. Grekland, egentl, landska-perna emellan Thessalien och Peloponnesus, alltså egentliga Hellas; men Act. 20: 2 äfven med inbegrepp af Peloponnesus, alltså = 'Αχαία, hkt se. 'ΕΑλην, ηνος, !> Hellån 1. Grek (οι Ελλ. en hufvudstam af Greklands urinvånare, s. först bodde omkring Parnassus i Phocis och derpå under Deu-calion vandrade in i Thessalien; Achilleus' följeslagare till Troja; sedermera Greker i allmänhet), af grek. ursprung; så kallades si/necdoehice »icke Judar», så att dermed betecknades Hedningar, ty'Ελληνικός

Grekerna anträffades öfverallt i de då bekanta länderna och utmärkte sig genom en viss bildning, äfvensom, före Roms herravälde, genom ett politiskt anseende. Hos Lucas och Paulus förekommer ordet vanligen i denna bemärkelse; dock innefattar benämningen Act. 11: 20, 19: 10 äfn proselyter, och Act. 14: 1 blott proselyter ( )(εϋνη i 2 v.) äfvensom Act. 18: 4 (ss. närvarande i synagogan). Joh. 7: 35, 12: 20 måste det betyda sådana Judar, som talade grekiska, alltså vara synonymt med Ελληνιστής, hkt se.

Ελληνικὀς, ἡ, ὀν, (fgde) Grekisk Lc. 23: 38, Apoc. 9: 11.

Ελλην'ι ς, ἱδο ς, ἡ femin. patronym. (af Έλλ,ην) Grek-inna; synecd. adj. hednisk (qvinna) Mc. 7: 26, Act. 17: 12.

Ελληνιστής, nu, ἡ (ελλ,ηνίζω visa sig som en grek i språk, drägt, lefnadssätt, i synn. tala grekiska) Hellenist, en jude s. talar grekiska, grek-jude Act. 9: 29, grek-jude-christen Act. 6: 1; derunder innefattas också proselyter Act. 11: 20, i fall der ej rättare läses Έλληνας, hkt se.

'ελληνιστί, adv. (af ἑλληνίζω, se fgde) på grekiska Joh. 19: 20; ελλ. γινὡσχειν, förstå grekiska Act. 21: 37.

† ἐλλογάω (se följ.) hos Tisch. God. Sin. fkmr ἐλ-λόγα Phil. 18 || ἐλλόγει.

† ελλογέο) (εν, λὀγος) taga i beräkning, föra upp på ngns räkning τινί Phil. 18; pass. tillräknas Rom. 5: 13 (der frågetecken bör sättas efter νόμου). Anm. Endast på dessa begge ställen fkmr ordet i hela grek. litteraturen.

Έλμα— 1. ωδάμ, ὁ indecl. Gud, s. gör

bekant) Helmodam Lc. 3: 28.

ελπίζω, uo, ιχα, ισα (följ.) hoppas, sätta sitt hopp på ngn 1. ngt Mt. 12: 21 sæpe, τινί, εν 1. ἐπί τινι (ss. den grund, hpå hoppet hvilar, hvaremot) εις 1. επί τινα 1. τι (uttrycker målet, hpå hoppet är rigtadt); hoppas, vänta att οτι 1. med infin., 1. ngt τί.

ἐλπίς, ίδης, ἡ (ελπω, ελπομαι hoppas) förväntan, hopp, förhoppning Act. 16: 19 sæpe, ἐχειν ἐλπ. εις τινα Act. 24: 15, 1 Petr. 1: 21, äfven ἐπί τινι 1 Joh. 3: 3 till 1. på ngn; παρ' ελπίδα επ' ἐλπίδι Rom. 4: 18 emot förhoppning (object.), på förhoppning (subject.), förhoppningslöst, förhoppningsfullt (oxymoron); ελπις βλ,επομένη Rom. 8: 24 ett hopp, hvars föremål ligger framför ögonen,

ἡ ἐλπὶς ἡ ἀποχειμένη Col. 1: 5 det hopp, hvars föremål är deponeradt = förvaradt i himlen (hoppet tankes objectivt = till sitt object. innehåll = Messianska frälsningen), likaså ἡ μαχαρὶα ελπ. Tit. 2: 13 det saliga föremålet för hoppet Mess. frälsningen, ἐλπ. ζῶσα 1 Petr. 1: 3 ett lefvande hopp (dermed menas det lif, hvartill Guds barmhertighet uppväckt den trogne från hopplöshetens död Eph. 2: 12); ἐλπ. δικαιοσύνης Gal. 5: 5 hoppet om rättfärdighet {genit. obj. eller att rättfärdigas neml. vid yttersta domen, då vi af Christo förklaras för rättfärdiga); τις ἡ ελπ. της χλήσεως αυτού Eph. 1: 18 af hkn beskaffenhet hans kallelses hopp är d. ä. hkn stor och herrlig förhoppning är gifven den, hkn Gud kallat till Messiæ rike (της χλήσεως är genit. caussce), ὲν μια ἐλπίδι της χλήσεως Eph. 4: 4 genom en enda förhoppning s. eder kallelse gaf eder (neml. om Mess. frälsningen). Ἐλύμας, a, ὁ (Arab. alimon sapiens vir) Ely mas, den vise mannen; så kallade sig Barjesus Act. 13: 8, liksom ännu spåmän och trollkarlar i Österlandet kallas bland folket; Lc. öfversätter det 1. c. med ὁ μάγος, hkt se. (ἐλω) εἱλον, εἱλόμην, se αἱρέω. Ἐλω'ί, äfven Ἐλωΐ, "Ο1,1 N Syr. form för Hebr.

min Gud Mc. 15: 34 (bis). * εμαυτού, ης, οὐ (ἐμού, αυτού) 1 pers. pron. reflex., mig sjelf, mig, ἀπ ἐμ. Joh. 5: 30 al. af mig sjelf, genom min egen kraft, frivilligt Joh. 10: 18: ordet har äfven dat. och accus. ἐμβαινω, ἐνέβην (βαινω) stiga in εις πλοio v 1. πλοιάριο v Mt. 8: 23 al. i ett skepp 1. en båt; ἐμβὰς scil. εις τὸ ὑδωρ Joh. 5: 4 (Tischend. God. Sin. utelemnar ordet och versen, der det står). εμβάλλω, ἐνέβαλον (βά.λλω) inkasta, slunga in,

störta εις τι Lc. 12: 5. * ἐμβάπτω, αφ a (βάπτω) indoppa τὶ εν τινι Mt. 26: 23 (Joh. 13: 26 har Tisch. God. Sin. βά.Φας) med. εΐς τι Mc. 14: 20 indoppa sig 1. doppa sin hand uti ngt. ἐμβατεύω (ἐμβάτης den som stiger in 1. på, deraf sjösoldat af ἐμβαινω) inträda, gå in 1. på, beträda t. ex. νήσον, πόλιν, sedan äfn om ett andligt gebit, som genom forskning 1. annan andlig verksamhet beträdes, inlåta sig 1. fördjupa sig uti a. μὴ εώραχεν Col. 2: 18 inlåta sig på det öfver-sinnliga (transscendeiitala) gebitet || ti εώραχεν på100 ἐμβιβάζυ,

visionernas område (detta sednare kanske rättare; ty dermed skulle utmärkas den svärmiskt-theoso-phiska sysselsättningen med Gud och Englarne). ἐμβιβάζω, ασα (βιβάζω) låta stiga) låta stiga uti

(ett skepp), föra om bord Act. 27: 6. ἐμβλέπω, εφα (βλέπω) kasta sina blickar in i 1. på εις τι Mt. 6: 26, Act. 1: 11, τινὶ (Mt. 19: 26) Lc. 20: 17 al. på ngn, se på ngn, äfven τὶ Mc. 8: 25; absol. se, kunna se Act. 22: 11. ἐμβριμάομαι, ησάμην; ήθη v (βριμάομαι af βρίμη fnysning, fräsande af βρέρω fnysa, fräsa) frusta, brumma uti; transl. yttra sin vrede 1. ovilja, vredgas, förgrymmas τινὶ Mc. 14: 5, εν. λέγων Mt. 9: 30 han tillsade dem strängeligen 1. allvarsamt, äfn utan λέγων Mc. 1: 43; ἐν. τω πνεύματι χὰι ἐτάραξεν εαυτὸν Joh. 11: 33 han blef i sin anda djupt gripen och skakad, egentl, han greps i sin anda af ovilja (deröfver att icke förr hafva kommit de sörjande till hjelp) och gjorde en skakande rörelse med kroppen; εν ἑαυτω Joh. 11: 38 inom sig, i sitt inre. ἐμέω, εσα vomo, utspy Apoc. 3: 16 (se χλιαρός). * † ἐμμαίνομαι (μαίνομαι) dervid rasa τινὶ emot ngn

Act. 26: 11. * 3'Εμμανουήλ, b indecl. Gud med oss) Im-

manuel; har afs. på Christi gudomliga och menskliga natur Mt. 1: 23, jfr Es. 7: 14 och Apoc. 21: 3 μετ αυτών Θεός. ' 'Εμμαούς, b, indecl. (Talm. DlNfcX) Emmåns, en bv 60 stadier = 1 Sv. mil ifrån Jerusalem; läget obekant och får icke förvexlas med staden Em-maus', hkn låg 160 stadier vester från Jerus. och sedan 3:dje århundradet e. Chr. hette Nicopolis: fkmr Lc. 24: 13. * ἐμμένω, ἐνέμεινα (μένω) blifva i 1. vid, hålla fast vid, framhärda uti τινὶ Act. 14: 22, ἐν τινι Gal. 3: 10, Hebr. 8: 9 stadna qvar inom ngt (det i lagboken skrifna, äfvensom förbundet betraktas ss. en inhägnad, ur hkn man utträder, οὐχ εμμ.). Εμμώρ 1. ὀρ, b indecl. ("1>0 Π eg. åsna) Emmor, Sichems fader; af hans söner hade en griftplats blifvit inköpt, der Jacob lades Act. 7: 16. ὲ/ωϛ, η, ὁ)ν pron. poss. (εμού) min Mt. 18: 20 al.; το ἐμόν 1. τα ἐμά Mt. 20: 15 al. det som mig beträffar 1. tillhörer, mina angelägenheter; οὐχ ἐστιν ἐμόν med infin. Mt. 20: 23, Mc. 10: 40 meum non est det tillhör icke mig, är icke min sak, beror icke på mig att; Tf] εμ?) χειρὶ 1 Cor.

16: 21 al. med egen hand: η εμη ἀνάμνησις Lc. 22: 19, 1 Cor. 11: 24. 25 min åminnelse d. ä. åminnelse 1. minne af mig, liks. i lat. tuum desiderium = des. tui, så att poss. står ob-jectivt och = genit. af personalpronomen (detta

constructionssätt fkmr ej på flera ställen i N. T.). † ἐμπαιγμονη, ης, η (se följ.) bespottelse, begabberi; ἐλεύσονται ἐν ἐμπ. 2 Petr. 3: 3 de skola framträda med bespottelse (ordet fkmr i hela Grek. litteraturen ensamt 1. c.). † εμπαιγμός, οὐ, b (följ.) bespottelse, begabbelse

Hebr. 11: 36. * ἐμπαίζω, παίξω-, παιχθησομαι, επαίχβην (παίζω) eg. leka, dansa, hoppa i 1. på ngt; deraf i N. T. bespotta, drifva gäck med τινί Mt. 27: 29 al., äfven absol. ss. Mt. 20: 19; äfven narra, bedraga Mt. 2: 19.

† ἐμπαίχτης, ου, b (fgde) bespottare, begabbare Jud. 18, 2 Petr. 3: 3 (för hvilka det heliga tjenar till spott och åtlöje). ἐμπεριπατέω (περιπατέω) gå 1. vandra omkring uti

1. ibland εν τισιν 2 Cor. 6: 16. * ἐμπίπλημι 1. -πιπλάω, ἐνέπλησα; ἐμπέπλησμαι, ἐνε-πλήσϊiην (πίμπλημι) egentl, ifylla, deraf uppfylla, mätta, vederqvicka τινός Lc. 1: 53, Act. 14: 17; pass. uppfyllas, blifva 1. vara mätt Lc. 6: 25, Joh. 6: 12, metaphor. τινός llom. 15: 24 veder-qvickas af ngn (om andlig vederqvickelse). ἐμπίπρημι, ἐνέπρησα (πίμπρημι) sätta 1. tända eld

på, uppbränna πόλ,ιν Mt. 22: 7. εμπίπτω, πεσούμαι, ἐπεσον (πίπτω) falla uti εις τι Mt. 12: 11 (Lc. 14: 5), råka ut för εἰς τινα Lc. 10: 36, εἰς τι 1 Tim. 3: 6 al.; ἐμπ. εις χεἰρας Θεοὺ ζῶντος Hebr. 10: 31 är förskräckligt för den otrogne (jfr Syr. 8: 1), för den trogne deremot är det bättre att falla i Guds än menniskors händer (2 Sam. 24: 14). ἐμπλέχω; ἐνεπλάχην (πλέχω) infläta, insnärja, inveckla; pass. inveckla, invefva 1. insnärja sig τινί i ngt trop. 2 Tim. 2: 4, 2 Petr. 2: 20. ἐμπλήθω, se ἐμπίπλημι.

ἐμπλοχη, ης, η (ἐμπλέχω) inflätande, flätning τριχῶν

1 Petr. 3: 3. * ἐμπνέω (πνέω) blåsa in, inträns, och inblåsa träns.; inandas med genit. απειλής χαὶ φόνου Act. 9: 1 hot och mord (ss. det element hvari Saulus lefde). εμπορεύομαι, εύσομαι (ἐμπορος) vara på resor, resa i liandelsärender, drifva handel, handla Jac. 4: 13; handla, ockra med 1. på ngn τινά 2 Petr. 2: 3εμπορία

söka att draga vinst af ngn (genom sina uppdiktade tal om christlig frihet och dylikt sökte Irrlärarne neml. bedåra andra och efter sitt giriga och köttsliga sinne draga vinst af dem). εμπορία, ας, ἡ (se följ.) resa, sjöfart (i handels-

ärender), handel (i synn. grosshandel) Mt. 22: 5. εμπόρων, ου, τὸ (eg. neutr. af ἐμπόριος till handel hörande, se följ.) handelsplats; οἱκος εμποριου Joh. 2: 16 marknadsplats, handelsbod. 1 ἐμπορος, ου, ὁ (εν, πόρος väg, resa) eg. en som är på en resa, vandring, väg — i synn. en handlande Apoc. 18: 3 al., s. drifver utrikes handel, gross handlare)(χάπηλος 1. αγοραίος minuthandlare 1. krämare, som tager sina varor hos ἐμπορος och håller dem till salu i sin bod på torget; står ss. adj. Mt. 13: 45. ἐμπρήϋω, se εμπίπρημι.

ἐμπροσθεν, adv. (εν, πρόσθεν) i förväg a) om rum: i förväg, framför Lc. 19: 4 al., εμπρ. xai ὀπισθεν Apoc. 4: 6 framför och baktill, τα εμπρ. Phil. 3: 14 det som är framför, den återstående delen af vädjobanan — ss. præpos. med genit. framför 1. -till, inför Mt. 5: 16 al.; b) om tid: tillförene, förut; ss. præpos med genit. före Joh. 1: 15. (27). 30.

ἐμπτύω, ύσω, υ σα.; οσθήσομαι (πτύω) spotta i εις το πρόςωπόν τίνος Mt. 26: 67 spotta ngn i ansigtet; på εις τινα Mt. 27: 30 på ngn, äfn τινί Mc. 10: 34 al.; pass. bespottas Lc. 18: 32. εμφανής, ές (εμφαίνω, inlysa af εν, φαίνω) inly-sande, i ögonen fallande, som är 1. står i ljuset, synlig Act. 10: 40; ἐγενόμην ἐμφ. Rom. 10: 20 jag har visat mig. ἐμφανίζω, ίσω, ισα; ίσθην (fgde) göra synlig, tydlig, låta se, uppenbara Joh. 14: 21. 22, tillkännagifva, yppa πρός τινα Act. 23: 22 för ngn, låta förstå (ki Hebr. 11: 14, föreställa, göra förslag Act. 23: 15;, anmäla sig 1. uppträda (ss. anklagare) τινί χατά τίνος hos ngn emot ngn Act. 24: 1, 25: 2, περι τίνος rörande ngn Act. 25: 15; pass. synas, visa sig Mt. 27: 53, fram- 1. uppträda τινί υπέρ τίνος Hebr. 9: 24 inför ngn till ngns bästa 1. för ngns räkning — enl. andra: Chr. företräder vårt ställe inför Gud d. v. s. Gud ser oss i Christo an; liksom han såg hela msko-slägtet i den förste Adam, så ser han nu hela det troende mskoslägtet i den andre Adam, Chri-stus, deras fullkomlige öfversteprest, inför sitt an-

sigte. I Christi lydnad, skönhet m. m. ser han vår: Chr. och vi äro inför Gud blott en och ett. εμφοβος, ον (φόβος) i fruktan, rädd, förskräckt,

häpen Lc. 24: 5 al. εμφυσάω, ησα (φυσάω blåsa, andas af φύσα blåsbälg, blåst af φύω onomatop. ord på blåsa) blåsa i, på Joh. 20: 22. * ἐμφυτος, ον (φυτός, adj. vble af φὺω) inplantad λόγος Jac. 1: 21 (det redan i nya födelsen in-plantade ordet, som städse ånyo behöfver emottagas — synda-utväxterna skola bortskäras och ordet i stället inympas). εν. præpos. med dat. (in, inom, inuti — utmärker ett varande inuti, samstammigt med och förhåller sig till εις 1. ες st. ενς, såsom πρὸ till πρὸς) 1 :o) loci: inom, uti, i Mt. 1: 18 sæpissime, εν τοις ὼσίν υμὼν Lc. 4: 21 i edra öron d. ä. i det J hören mig, εν ἑαυτφ ειπεὶν o. s. v. Mt. 9: 3 al. (se λέγω), εν αὺτοὶς Rom. 1: 19 inom dem d. ä. i deras inre 1. hjertan, εν ὓμὶν αὺτοὶς 1 Cor. 11: 13 uti edert eget inre (oberoende af yttre inverkan på edert omdöme), εν ὑμὶν 1 Cor. 14: 25, Gal. 1: 16, 1 Thess. 2: 13 i eder 1. edra själar, εν ἐμο'ι 1 Cor. 14: 11 i mig, i mina ögon, efter mitt omdöme, εν Ηλια. Rom. 11: 2 i det om Elias handlande stället, εν Δαβὶδ Hebr. 4: 7 i stället hos David 1. genom David, εν τη '.Αραβὶα Gal. 4: 25 i Arabien d. ä. hos Araberna, εν αὺτοὶς Rom. 11: 7 i deras ställe d. ä. der de (neml. grenarne) suttit, εν οἱς εἰμι Phil. 4: 11 i hka omständigheter, hkt läge jag befinner mig; på Mt. 24: 40 al., εν ἡμιν 1 Cor. 4: 6 på oss d. ä. genom vårt exempel; vid Lc. 13: 4 al., εν οἱς Act. 24: 18 hvarvid; ibland Mt. 2: 6 al.; inför 1 Cor. 2: 6, 6: 2 al., εν πάση χτὶσει Col. 1: 23 inför hvarje varelse = mska. — 2:o) temporis: inom, under, på, uti Mt. 2: 1 sæpius, ἑν ω under det att Mc. 2: 19 al., under tiden tills Lc. 19: 13, ἑν τω χρόνιο τούτω Act. 1: 6 (neml. ου μετὰ πολλὰς ταὺτας ημέρας Act. 1: 5), ἑν τοὺτω Act. 24: 16 al. derunder 1. ock i enlighet dermed; ἑν med infin. uti 1. under det att Mt. 13: 4 al., äfn då, emedan Hebr. 2: 8, 3: 15 ἰν τω λέγεσθαι emedan det heter (står i närmaste förening med det fgde, hvarifrån det på sin höjd med ett comma bör skiljas). — 3:o) caussæ, instrumenti etc.: förmedelst, med, igenom (per hebraismum) Mt. 3: 11 sæpe, ἑν ῥάβδὶρ 1 Cor. 4: 21 i käpp (utrustad d. ä. försedd) med käpp,102 ἑναγχαλὶζομαι

ὲν φ Hom. 2: 1 derigenom att 1. kanske rättare i den sak 1. punkt som, Hebr. 6: 7 i hkn punkt, i hkt afseende; i förmåga af ὲν λόγω Κυρὶου 1 Thess. 4: 15, ὲν το'Ις λόγοις σου Rom. 3: 4 i afs. på 1. beträffande dina prophetior (om Messias), ὲν αὺτοὶς Rom. 10: 5 derigenom att de (lagens bud) uppfyllas. — Anm. I alla de mångartade fall, der denna præpos. förekommer, kan man nästan mer än vid ngn annan spåra dess ursprungliga betydelse; dessutom anm., att den genom brachylogi ofta förenas med verber, som betyda rörelse till, och utmärker då icke blott ankomsten till, utan äfven hvilan på stället ss. Mt. 10: 16 al.

ἑναγχαλὶζομαι, ισά.μ.ην (ὲν, ἀγχάλη) taga i sina armar, i sin famn τινὰ. Mc. 9: 36, 10: 16. ενάλιος, ον, äfn 3 and. (ὲν, ἀλς, ἡ haf) som är i

hafvet; nentr. plur. hafsdjur Jac. 3: 7. † ἑναντι, adv. (ὲν, ἀντὶ) i närvaro af, inför med genit. Lc. 1: 8, Act. 8: 21 || ἐνώπιον; N. T. ord. εναντὶον, adv. (egentl, neutr. af följ.) inför, i åsyn

1. närvaro af ngn med genit. Mc. 2: 12 al. ενάντιος, a., ον (ἀντιος, a, ον emot 1. midt emot stående, motsatt af αντὶ) s. är i ansigtet 1. åsyn, inför, coram, midtför, emot, vidrig (om vind — motvind) Mt. 14: 24, Mc. 6: 48, stridande mot, fiendtlig Act. 26: 9, 28: 17 (τινὶ), fieudtligt sinnad τινὶ mot ngn 1 Thess. 2: 15; ἐξ ἑναντὶας (scil. χὼρας) τινὸς Mc. 15: 39 midt emot ngn, ὁ εξ εναντὶας Tit. 2: 8 den s. är från motsatta sidan, motståndare, vedersakare. ἑνάρχομαι, αρξάμ-ην (ἀρχομαι) börja på, begynna

τὶ Phil. 1: 6, göra början med τινὶ Gal. 3: 3. ἑνατος, se εννατος.

ἑνδεὴς, ες (ὲν, δει) i behof, brist, nöd, behöfvande,

torftig Act. 4: 34. * ενδειγμα, ατος, τὸ (följ.) bevis, tecken, förebud 2 Thess. 1: 5 st. δ (scil. δτι ἀνέχεσθε ὲν υπομονή χ. τ. λ.) ἑστιν ενδειγμα hvilket är ett förebud. ' ἑνδεὶχνυμἰ; ἑνεδειξάμην (δεὶχνυμι) liks. invisa, påpeka; i N. T. blott med. bevisa, ådagalägga, luta se τὶ Rom. 2: 15 al., τὶ εν τινι Rom. 9: 17, 1 Tim. 1: 16, ἀγά.πην εις τι Hebr. 6: 10 bevisa kärlek emot ngt (ης är attraction st. ην)·, ἑνδ. ενδειξὶν τὶνος 2 Cor. 8: 24 lemna 1. gifva bevis på ngt (verb. c. substant. conjug. — verb. f[nit, ἑνδειξασ&ε måste förstås inunder) »i det J lemnen bevis på----, vså (gören J det) inför för {+-+} samlingarne».

ἑνδὺω

ἴνδειξις, εως, ἡ (fgde) invisning, bevis τινός på ngt

Rom. 3: 25 al. ενδεχα. undecim, elfva; o'ι ενδεχα μοΜηταὶ Mt. 28: 16, äfn blott οι ενδ. Mc. 16: 14 al. de elfva

lärjungarne (efter Judas Ischanoths bortgång). ενδέκατος. η, ον, numer, ordin, (fgde) den elfte Mt.

20: 6. 9, Apoc. 21: 20. ενδεχομαι (δέχομαι) in-, au-, upptaga, åtaga sig, tillåta, tillstädja; i N. T. imperson. det är antagligt, tillåtet, möjligt, låter sig göra, går an Lc. 13: 33. *

ενδημέω, ησα. (èν, δήμω uti 1. bland sitt folk, i hemmet) vara hemma 2 Cor. 5: 9 trol. i egentlig mening, deremot trop. 2 Cor. 5: 6 under det kroppen är vår hemort (kroppen är tänkt ss. ett hus, ur hkt vi ännu ej utgått), likaså i 8 v. † ενδιδύσχω (= ἐνδύω) i- 1. påkläda τινά τι Mc. 15: 17; med. τὶ Lc. 8: 27, 16: 19 kläda sig uti 1. påtaga sig ngt. ενδιχος, ον (εν, δὶχη) enlig med det rätta 1. rättvisan, rättmätig, rättvis Hebr. 2: 2, Rom. 3: 8. † ἐνδὸμησις, ειος, ἡ (ἐνδομέω bygga deri, af èν. δὸμος do mus af δέμω bygga) inbyggnad, inläggning Apoc. 21: 18. † ει'δοξάζω; ἀσi)ην (δοξάζο)) förherrliga; pass. εν τινι 2 Thess. 1: 10. 12 (så att de christnas för-herrligande tjenar till Christi eget). ἐνδοξος, ον (èν, δὸξα) l:o) i opinionen, efter allmänna meningen)(παρὰδοξος, fkmr ej i N. T. 2:o) i anseende, rop, ära, herrlig skönhet Eph. 5: 27, berömd, ärad, förnäm, präktig, herrlig Lc. 7: 25 al.)(ἀδοξος, äfn ἀτιμος 1 Cor. 4: 10. † ἐνδυμα, ατος, τὸ (ἐνδὺω) det i- 1. pådragna 1. -klädda, klädnad, drägt Mt. 3: 4 al; plur. kläder Mt. 7: 15.

† ἐνδυναμόω, ωσα; ώθην (δὐναμις) stärka Phil. 4: 13 al; pass. blifva stark, kraftig, vinna kraft, tilltaga i kraft Act. 9: 22. ενδὺνω — ἐνδὺομαι, smyga sig in 2 Tim. 3: 6, se ενουω.

ἐνδυσις, εως. ἡ (följ.) iklädande, påtagande ιματίων

1 Petr. 3: 3. ' ἐνδὺω, ἐδυσα; δέδυααι, εδυσάμην (δὺω) in du o, insänka, ikläda τινά τι Mt. 27: 31 al; med. sänka 1. smyga sig in i (se ἐνδὺνω). ikläda 1. påtaga sig τὶ Mt. 6: 25 al., τὰ ὁπλα Rom. 13: 12 al; kläda 1. utrusta sig med τὶ metaphor. Lc. 24: 49 al ss. δὺναμιν, ἀφθαρσίαν. τὰ σπλάγχνα, τονένέγχαι

νέον ἀνθρωπον Eph. 24: 4, Col. 3: 10 = antaga den nya christliga sinnesförfattningen. ἐνέγχαι och ενεγχέϊν aor. till φέρω, hkt se. ενέδρα., ας, ἡ (εν, ἑδρα säte) insidiæ, bakhåll, försåt, ποιέiν εν. Act. 25: 3 anlägga försåt; äfn anslag, stämpling. — Act. 23: 16 har Tischend. ἐνεδρον, hkt se. * ενεδρεὺω, (fgde) lägga sig 1. ligga i bakhåll, försåt, lura på ngn, lägga 1. ställa försåt för ngn τινὰ Lc. 11: 54, Act. 23: 21. † ενεδρον, ου, τὸ = ενέδρα Act, 23: 16. * ενειλέω, -ησα (εiλέω tränga, tränga tillhopa, innesluta) inveckla, insvepa τινι Mc. 15: 46. ενειρ,ι (ειμὶ) vara uti; τὰ ἐνόντα Lc. 11: 41 det s.

är 1. finnes deruti, neml. i bägaren och fatet. ενεχεν, äfn ειnεχεν, i profangr. vanl. ενεχα s. fkmr i N. T. blott Lc. 6: 22, Act. 26: 21, præpos. med genit. för skull, för Mt. 5: 10 al., ου ενεχεν Lc. 4: 18 hvarföre == och derföre, τἰνος εν. Act. 19: 32 hvarföre, af hvad orsak, i hvilken afsigt; med infin. i genit. 2 Cor. 7: 12 derföre att, på det att, för att. — Anm. Detta ord synes ofta vara utelemnadt vid τοὑ och infin. ἐνενήχοντα, se εννενήχοντα.

ενεός, ἁ, ὸν (= ἁ.νεως, qsi ἀναος af ἁ 1 och ἀω, αὺο) skrika, ljuda) utan ljud, mållös, stum Act. 9: 7. *

ενέργεια, ας, ἡ (se följ.) verksamhet (activ), verknings- 1. handlingskraft Eph. 1: 19 al., χα.τὰ την ἐν. τοὺ χράτους της Ισχὺος αυτοὺ I. c. till följe af den verksamhet hos hans styrkas kraft, ενερ-γεΊν εν. Eph. 1: 20 ådagalägga 1. visa verksamhet; χ,α.τ εν.---μέρους Eph. 4: 16 efter

en verksamhet s. motsvarar måttet af hvarje enskild del; εν. πλὰνης 2 Thess. 2: 11 förförelsens verksamma kraft. ενεργέω, ἠργησα. (ενεργής) vara verksam, verka absol. Mt. 14: 2 al., τὶ 1 Cor. 12: 6 al., ὁ ενερ-γήσας---- ἐθνη Gal. 2: 8 den som varit verksam för Petrus (dat. commodi) i afs. på apostla-skapet hos omskärelsen o. s. v., d. ä. den (d. ä. Gud) som varit verksam för att göra Petrus till Jude-apostel har också varit verksam att göra mig till hedninge-apostel; med. vara 1. visa sig verksam (om saker) Rom. 7: 5 al., äfven visa 1. yttra sig.

ἐνέργημα, ατος, τὸ (fgde) eg. det verkade, verk, verkan, verkning 1 Cor. 12: 6, εν. δυνάμεων verkningar s. bestå i under, underverkningar v. 10.

ενεργής, ἐς (εν, ἐργον) i verk, verkande, verksam

1. kraftig Phil. 6, Hebr. 4: 12, θὺρα-— εν.

1 Cor. 16: 9 för mig har blifvit öppnad en stor och kraftfull dörr d. ä. för mig har blifvit öppnadt ett vidsträckt och välsignelserikt fält till verksamhet (μεγάλη afser omfånget, εν. effecten af verksamheten). ενεστώς, se ενίστημι.

† ενευλογέω; ηθήσομαι (εὐλαγέω) prisa, välsigna

ἐν τινι Act. 3: 25, Gal. 3: 8 uti ngt 1. ngn. ενέχω (ἐχω) hafva, hålla, fasthålla uti 1. deruti; εν. χόλον τινι 1. utan χόλον Mc. 6: 19, Lc. 11: 53 hysa 1. nära agg emot ngn; pass. hållas 1. fasthållas ζυγῷ δουλειας Gal. 5: 1 i träldomsok neml. under lagen (så att man icke kan komma derur). ἐνθάδε, adv. (correl. demonstr. till interrog. πού, hvar? och ποi, hvarthän?) a) här Lc. 24: 41 al. b) hit Joh. 4: 15. 16. ἐνθεν, adv. (correl. till πόθεν hvarifrån?) härifrån

Lc. 16: 26. · ἐνθυμέοαα,ι, εθυμήθην (ἐν, θυμός) hafva i sinnet Mt. 1: 20, betänka, tänka Mt. 9: 4, anställa betraktelser περί τίνος Act. 10: 19 rörande ngt διενθυμέομαι, hkt se. ενθύμησις, εως, ἡ (fgde) eg. behjertande, öfverläggning; i N. T. = ενθύμημα det tänkta, tanke Mt. 9: 42 al,, Act. 17: 29 uppfinningsförmåga. ενι, anastrophe st. ἐνi, lon. præpos. = εν uti; med utelemnande af εστi är det = ἐνεστι det finnes deri, dervid, deribland 1 Cor. 6: 5 al.; andra anse det ss. contraherad form för ἐνεστι. ἐνιαυτός, οὐ, ὀ (ενi = εν αὐτῳ in se ipse scil, rediens) år ss. utgörande en cirkel, Lc. 4: 19 al.; χατ ἐνιαυτὸν Hebr. 9: 25, 10: 1. 3 på år, årligen; plur. Gal. 4: 10 sabbatsår (hvart 7:de). ενίστημι, ἐστηχα; ενστήσομαι (ἰστημι) ställa deri, dervid, deribland; i N. T. blott i med. och perf. act. med inträns, betydelse, ställa sig 1. stå dervid. inställa sig 2 Tim. 3: 1; i synn. i perf. in-stare, instunda, nära förestå, vara förhanden 2 Thess. 2: 2; perf. partic. ενεστηχώς Hebr. 9: 9, för likt vanligen brukas contrah. formen ενεστώς instans, instundande, nära förestående 1. c., 1 Cor. 7: 26, Gal. 1: 4 αιών ἐν. (hvars inträdande snart begynner, som är i begrepp att inträda — dermed menas den sista delen af αιών οὐτος, se αιών, denna t.id är icke blott full af lidanden, dol o res Messiæ, utan äfn högst, osedlig, emedan många affalla från tron o. s. v.; derföre är104 i v ισχὺ oj

αιών εν. — πονηρός, καιρός ἐσχατος, lay. ἡμεροι, εσχάτη ὡρα); denna betydelse har ordet äfn Rom. 8: 38, 1 Cor. 3: 22, ehuru der vanligen antages bemärkelsen »närvarande», ss. motsatt τα μέλλοντα.

ενισχύω, ἰσχυσα (ισχὑω) vara 1. blifva stark (i 1. genom ngt) Act. 9: 19; äfven träns, stärka, ingifva styrka Lc. 22: 43. ἐννατος, η, ον (följ.) den nionde Mt. 20: 5 al. ὡρα. ἐνν. 1. c. al. = kl. 3 efterrnidd. (se ἐκτος); var bönestund Act. 3: 1 (likas, τρίτη och ἐκτη Act. 10: 9).

ἐννέα, novem, nio Lc. 17: 17. ἐννενήκοντα, nonaginta, nittio Mt. 18: 12 al.; skrifves dels tillsammans med εννέα, dels åtskils — det sednare hos Tisch., som alltid har ἐνενή-κοντα.

ἐννεός, ἁ, όν — ἐνεός, hkt se.

ἐννεύω (νεύω) innuo, gifva en vink, ett tecken,

vinka åt τινί Lc. 1: 62. * ἐννοια, ας, ἡ (ἐν, νους) tanke, föreställning, begrepp; i N. T. tänkesätt, sinnesförfattning, uppsåt Hebr. 4: 12, 1 Petr. 4: 1. ἐννομος, ον (νόμος) inom lagen, i 1. af lag bestämd, laglikmätig, laglig Act. 19: 39; ενν. Χοὺ 1 Cor. 9: 21 lagligt beroende af Chr. (emedan Evang. är grundlagen för Christi rike). ἐννυχος, ον = ἐννύχιος (νύζ) i 1. om natten, nattlig; neutr. adverbiascit = ἐννύχως om natten, ενν. λιαν vid djup natt, då det ännu var (kol) mörkt Mc. 1: 35. * ἐνοικέω, ήσω, ησα (οικέω) bo uti ἐν τισιν Rom. 8: 11 al.; säges om Θεός, Πνεὑμα, äfn λόγος Χοὺ Col. 3: 16 (»må Christi ord bo uti eder» = i eder församling, tänkt ss. ett hus). ἐνόντα, τὰ, se ἐνειμι.

ἐνορκίζω (ορκίζω) besvärja τινά τον Κύριον ngn vid

HERran 1 Thess. 5: 27 || ορκίζω, hkt se. * ενάτης, ητος, ἡ (εις) enhet, του πνεύματος Eph. 4: 3 den enhet som den H. A. gifver 1. verkar

(se σὐνδεσμος), ἐν. τής πίστεως---Θεοὐ

Eph. 4: 13 enheten i tron på och kunskapen om Guds Son.

ἐνοχλέω (ὀχλέω) vara besvärlig, besvära, falla till

last, oroa, förvirra Hebr. 12: 15. ἐνοχος, ον (ενέχω) qsi ενεχόμενος, deri hållen, fasthållen, begripen, inbegripen, underkastad τινός Hebr. 2: 15, förfallen till, saker, skyldig τινός Mt. 26: 66 al., τινὶ Mt. 5: 21. 22, εἴς τι v. 22.

ἐντιμος

† ἐνταλμα, ατος, τὸ (ἐντέλλω) uppdrag, befallning,

föreskrift, bud Mt. 15: 9 al. ενταφιάζω, ασα (ἐντάψιος hörande till begrafning, likbegängelse, τάφος) tillreda ett lik till begrafning, balsamera Mt. 26: 12, Joh. 19: 40. Anm. Hos Judarne plägade man straxt efter döden tvätta liken Act. 9: 37, derpå insvepa dem i en stor duk σινδών Mt. 27: 59 al. eller omveckla alla lemmarne med bindlar ὀϋόνια 1. κειρίαι Joh. 11: 44, 19: 40, emellan hka man för de förnämare lade eller strök aromatiska specerier Joh. 19: 39. Från detta sätt skilde sig den Ægvpt. seden, hvaraf åter funnos 3:ne arter: den första omständligt beskrifven af Herodot. I: 28 ff., hvarvid man uttog hjernan och inelfvorna, fyllde tomrummen med välluktau-de substanser, sydde ihop magen och lade liket i nitrum, efter 70 dygn tvättade det och omveck-lade det med byssusbindlar, hvilka voro bestrukna med gummi; vid det andra sättet uttogos icke inelfvorna, utan cederolja inspolades och kroppen lades i nitrum — på sådana lik förtärdes allt kött och endast hud och ben blefvo öfriga; den tredje methoden var enklast af alla, man behandlade det inre af liket med reniugsvatten och lät det derpå ligga 70 dagars tid i nitrum. Dessa sålunda in-balsamerade lik kallas mumier. † ἐνταφιασμός, ου, ὁ (fgde) begrafning, jordfästning, balsamering Mc. 14: 8, Joh. 12: 7, se fgde ord. ἐντέλ,λω; vanl. och i N. T. med εντέλλομαι, τελούμαι, τέταλμαι, ετειλάμην (τέλλ.ω. se ἀνατέλλω) uppdraga, gifva uppdrag τινὶ περὶ τίνος Mt. 4: 6 al., τὶ πρός τινα Hebr. 9: 20 om ngt med afs. på ngn, ålägga, befalla τινί τι Mc. 10: 3 al., τινὶ Mt. (15: 4) 17: 9 al., τινὶ med infin. Mt. 19: 7 al., med Ἱνα Mc. 13: 34. εντεύθεν, adv. (correl. till πόθεν hvarifrån?) l:o) loci: härifrån, derifrån Mt. 17: 20 al., Joh. 18: 36 = ἐκ τοὺ κόσμου τούτου, ἐντ. και ἐντ. Joh. 19: 18 på båda sidor, ἐντ. και εκεἰθεν (andra εντεύθεν) τοὺ ποταμοὺ Apoc. 22: 2 från den ena och den andra sidan d. ä. på ömse sidor af Hoden. 2:o) temporis: derefter, ifrån den stunden, fkmr ej i N. T. 3:o) caussæ: derför, ur 1. af det skälet, af följaude Jac. 4: 1. ἐντευςις, εως,. ἡ (ἐντυγχάνω) eg. in-, på-, samman-träffande, samtal, bön, (förbön) 1 Tim. 2: 1, 4: 5. ἐντιμος, ον (ἐν τιμῄ) i ära, Phil. 2: 29, i anseende, ansedd, ärad, aktad, dyr, dyrbar Lc. 7: 2, 1 Petr. 2: 4. 6; compar. Lc. 14: 8 anseddare.ἱντολή

εντολή, ής, ἡ (ἐντέλλ.ω) uppdrag, befallning, bud Mt. 5: 19 al., εντ. μεγάλη Mt. 22: 36 (de Jud. lärarne delte buden i stora och små); Eom. 7: 8 (scil. ουχ επιθυμήσεις); ἡ εντ. 1 Tim. 6: 13 det Evangeliska budet, Evangelii lära (ss. det rättesnöre, enligt hkt en Christen skall inrätta sin lefnad); äfn irrlärarnes påbud Tit. 1: 14 (ss. matförbud och dylikt); ἡ ἁγια εντ. 2 Petr. 2: 21, 3: 2 det heliga budet, budet om en christlig lefnad (i afbidan på Christi παρουσία —- se 2 Petr. 2: 4); εντ. σαρχίνη Hebr. 7: 16 köttsligt bud, ett bud som hade afseende på köttslig härkomst. εντόνως, adv. (af ἐντονος spänd af εντεινω spänna) spändt, häftigt, ifrigt; || Lc. 23: 10, i hvars ställe nyare editioner hafva εὐτόνως, hkt se. * ἐντόπιος, ον (εν τόπω) på stället 1. platsen varande; plur. Act. 21: 12 de der boende (neml. Christne).

εντός, adv. loci (ἐν) med genit., inom, innanför 1. ibland, εντός υμών Lc. 17: 21 ibland eder, inom edert folk (icke »invärtes i eder», ss. somliga vilja), τὸ εντός Mt. 23: 26 det inre, invändiga (af bägaren).

ἐντρέπω; τραπήσομαι, ετράπην (τρέπω) vända inåt τινά, drifva ngn in i sig sjelf, göra att ngn går in i sig sjelf, ändrar sitt tänke- och handlingssätt, bringa till blygsel, ånger, göra skamfiat, komma att skämmas, blygas, förödmjuka 1 Cor. 4: 14; oftare i med. och pass. komma till besinning, ångra sig 2 Thess. 3: 14, blygas Tit. 2: 8, hafva försyn 1. undseende för τινά Mt. 21: 37 al., äfn vörda Hebr. 12: 9. εντρέψω (τρέψω) in- 1. uppföda, uppfostra; pass. τοις λ,όγοις 1 Tim. 4: 6 uppfostras i ord (utmärker, att οι λόγοι τής πίστεως χ. τ. λ. varit Timo-thei beständiga närings- och bildningsmedel). * ἐντρομος, ον (ἐν τρόμω) i darrning, darrande, bäfvande, förskräckt Act. 7: 32 al. ἐντροπή, ής, ἡ (ἐντρέπω) in- 1. tillbakavändande i

sig sjelf, skam, blygsel 1 Cor. 6: 5, 15: 34. ἐντρυφάω (τρυφά.ω) fråssa uti ἐν ταἰς ἀπάταις αυτών 2 Petr. 2: 13 uti sina bedrägligt åtkomna håfvor — andra läsa ἐν τ. ἀγάπαις αὐτ. vid sina kärleksmåltider. ἐντυγχάνω, ἐτυχον

(τυγχάνω) in- 1. påträffa, stöta på, finna (med bibegrepp af det tillfälliga), tala vid, komma 1. ligga åt ngn τινί Act. 25: 24, vända sig med böner till ngn τινί Eom. 11: 2 χατά. τίνος emot ngn, lägga sig ut för ngn υπέρ τίνος

vara ngns förespråkare (om den IL Ande) Eom. 8: 27, (om Ch ristus) v. 34 och Hebr. 7: 25 — »Chr. offrade sig sjelf en gång för alla för oss till ett evigt gällande försoningsoffer; sedan han framburit detta på jorden (i förgården), gick han med offerblodet genom himlen (det heliga) till Guds thron (in i det aldraheligaste) och der gör han, så ofta ett syndarehjerta vänder sig till honom, städse ånyo sitt eviga offer gällande genom sin förbön, jfr Hebr. 2: 18, hvaraf synes, att det icke är nog att tro, det Gud en gång för alla förlåtit synderna för Christi skull, utan att förlåtelsen för hvarje särskild synd är en verklig handling af Gud, och att det en gång för alla fulländade försoningsoffret och den öfverst.epresterliga förbönen lika såväl böra skiljas, som den första stora förlåtelsen — rättfärdiggörelsen — och den dagliga förlåtelsen för hvarje särskild synd under fortskridandet på helgelsens väg». ἐντυλίσσω, ιςα; ιγμαι (τυλ.ισσω valka, veckla rif τύλος valk) inveckla, insvepa Mt. 27: 59 al. ἐντυπόω; ωμαι (εν τύπος) inslå, -trycka, -prägla,

-grafva 2 Cor. 3: 7. * ἐνυβρίζω, ισα (υβρίζω) skymfa, smäda, håna Hebr. 10: 29. *

ἐνυπνιάζω; ασθήσομαι (följ.) drömma; vanl. och i N. T. mecl. ss. depon. med fut. 1 pass. drömma Act. 2: 17 (se följ.), vara i ett drömlikt tillstånd, sömndrucken, bedöfvad, förblindad o. s. v. Jud. 8. ἐνύπνιον, ου, τό, (ἐν υπνω) eg. neutr. af adj. ἐν-ύπνιος i sömnen förekommande, dröm, drömbild ἐν. ἐνυπνίοις Act. 2: 17 (per hebraismum) skola hafva drömmar, hafva syner (uppenbarelser) uti 1. genom drömmar. ενώπιον, eg. neutr. af adj. ἐνώπιος (ἐν ώπί af ώι/ι ansigte, öga af οψομαι fut. till ὁράω) aclv. i ögon, ansigte, närvaro af, inför, vanl. ss. præpos. med genit. Lc. 1: (6) 17 sæpe; äfn vid eder och försäkringar inför, vid τοῦ Θεοῦ Gal. 1: 20 al. Ἐνώς, ὁ indecl. (tZMJN menniska) Enos, Seths son

Lc. 3: 38. ' † ἐνωτίζομαι, ισάμην (ἐν, ους, ὠτός) inhämta ined

öronen, höra, förnimma Act. 2: 14. Ἐνώχ, b indecl. (Tj 1JΠ invigd 1. invigande) Enoch, Methusalahs far Lc. 3: 37; blef i förtid (efter en den tiden ovanligen kort lefnad af 365 år) borttagen af Gud, emedan han förde ett gudeligt lefverne Hebr. 11:5 (jfr Genes. 5: 21—24). I den

Jud. traditionen visar sig· Henocli icke blott ss. uppfinnare af bokstafsskriften, räknekonsten och stjernkunskapen, utan äfven ss. den förste skriftställaren. Under lians namn finnes en apocryphisk bok, som synes blifvit begagnad af Judas på åtskilliga ställen i hans epistel och uttryckligen åberopas i Jud. 14 v.; men rättast är att antaga, att så väl Judas' anförande som det i Henochs bok förekommande är hämtadt ur en äldre tradition, emedan det är högst sannolikt, att en man, som »vandrade» med Gud, också kunde förutsäga den Noachiska floden, och att denna förutsägelse sedan fortplantat sig ibland fäderna. Den närvarande apoeryphiska »Henochs bok» har ursprungl. blifvit författad under Herodes den stores tid på hebr. språket och har kommit till oss genom den æthiop. öfversättningen, som Bruce 1773 öfver-förde från Abyssinien och Ruppell 1834.

' F· '

εξ, se εχ.

Ἕξ, sex, sex Mc. 9: 2 al.

εξαγγέλλω, ειλα (ἀγγέλλω) utberätta (hvad som sker inom hus), utbasuna i god och ond mening, offentligen 1. öppet förkunna 1 Petr. 2: 9. ἐξαγοράζω, acta. (αγοράζω) ut-, lös-, fri köpa Gal. 3: 13, 4: 5 (om Chr. som lösköpt oss fr. lagens förbannelse och våld genom sitt blod); med. τον χαιρόν Eph. 5: 16, Col. 4: 5 köpa d. ä. icke lemna obegagnad den rätta tidpunkten (»i det J tillegnen eder den rätta tidpunkten till goda gerningar»),

ἐξά,γω, ήγαγον (ἀγω) utföra τινά Mc. 8: 23 al.; med ἐξω τινός Mc. 1. c. utom 1. utanför ngt, 1. blott ἐξω Lc. 24: 50. ἐξαιρέω, είλον; ειλόμην och ειλ.ἁμην (αιρέω) uttaga Mt. 5: 29, 18: 9; med. taga ut för 1. åt sig (ur en annans våld, från olycka 1. förderf o. s. v.), befria, rädda Act. 7: 10 al. εξαίρω, αρώ, ήρα.; ήρΆην (αίρω) utlyfta, upptaga och bära bort, borttaga, bortskaffa 1 Cor. 5: 13 εξ υμών αυτών från eder egen krets (olika läsarter äro ἐξάρατε och ἐξαρεϊre); 1 Cor. 5: 2 är εξαρίϊή [| dpdfj, dock ej hos Tisch. 1. (Jod. Sin. ἐξαιτέω; ητησάμην (αίτέω) utfordra, utbedja; med. τινά utbedja sig, göra anspråk på ngn, fordra att någon utlemnas åt sig Lc. 22: 31. ἐξαίφνης, adv. (= ἐξαφανώς, af ἐξ, ἀ 1, φαίνω) ex improviso, oförutsedt, oförmodadt, plötsligen, i en hast Mc. 13: 36 al.

ἐξαχολ,ουϋέω, ήσω, ησα (ἀχολου&έω) följa utur 1. ifrån, efter, gå efter, efterfölja τινί ngt 2 Petr. 1: 16, 2: 2. 15. εξαχόσιοι, αι, a, sexcenti, sexhundra Apoc. (13: 18) 14: 20.

εξαλείφω, είφω, ειφα; είφθην (αλείφω) utstryka,

utplåna το ονομά τίνος ἐχ-----ζωής Apoc.

3: 5 ngns namn ur lifsens bok d. ä. ur förteckningen på medborgarne i det nya Jerusalem, τ b γειρόγρα.φον Col. 2: 14 (se γειρόγραφον); meta-phor. τάς αμαρτίας Act. 3: 19 synderna; aftorka οάχρυον ἐχ τών όφϋαλ.μών Apoc. 7: 17, απο ιών ἀφθ. 21: 4. ἐξάλλομαι (ἀλλου.at) hoppa 1. springa ut, fram, upp Act. 3: 8. 1

ἐξανάστασις, εως, ή (ἀνάστασις) uppståndelse ur 1. ifrån ή ἐξ. ἐχ νεχρών Phil. 3: 11 från de döda; anm. andra läsa ες. τών νεχρών och anse decom-positionen med ἐξ häntyda på föreställningen ἐχ τής γής εις τον ἀέρα. * ἐξανατέλλω, έτειλ,α (ἀνατέλλ,ω) eg. låta framgå 1. uppgå ur; inträns, fram- 1. uppgå, uppkomma, uppskjuta (neml. ur jorden, ἐχ τής γής) Mt. 13: 5, Mc. 4: 5 (om säd — äfven örter). ἐξανίστημι, έστησα, έστην (ἀνίστημι) ur ugn 1. ngt låta uppstå, uppväcka o. s. v. σπέρμα τινί Mc. 12: 19, Lc. 20: 28 (se ἀνίστημι); inträns, aor. 2 uppresa sig, uppstå Act. 15: 5. εξαπατάω, ηπάχησα, (απατάω) fullkomligt bedraga, besvika, förleda, förföra Rom. 7: 11 al.; äfven (i mindre elak afsigt) vilseleda 1. -föra, bedåra 2 Thess. 2: 3.

ἐξάπινα = ἐξαπίνης = ἐξαίφνης (hkt se) plötsligen, hastigt Mc. 9: 8. * ἐξαπορέω; ήϋ-ην (förstärkt ἀπορέω) i N. T. med. och pass. vara ganska rådlös, i största förlägenhet τινός 2 Cor. 1: 8 i afs. på ngt, 2 Cor. 4: 8 bringas i förtviflan (förlägna, men icke förtviflade). ἐξ απ ο στέλλω, στελώ. έστειλα (στέλλω) skicka ut 1. bort ifrån sig, låta gå Lc. 1: 53, 20: 10. 11, ut-1. bortsända Act. 7: 12 al., rf εϊς τι Gal. 4: 6. ἐξαρτίζω, ήρτισα (ἀρτιζω göra färdig) fullborda, fulländа, äfven utrusta Act. 21: 5 τάς ημέρας (öfversättes vanl. med »fulländat dagarne», men bättre är att taga r. ή μ. ss. accus. temporis (förut äro 7 dagar uppgifna) och öfversatta ἐξαρτίσαι med »utrustat» 1. befraktat (neml. skeppet) 1. gjort oss färdiga under dessa dagar; p. p. p. utrustad, färdig, skicklig 2 Tim. 3: 17.ἐξαστράπτω

ἐξαστράπτω (ἀστράπτω) framblixtra; λευχός εξ. Lc. 9: 29 framblixtrande hvit, hvitstrålande 1. -skimrande.

εξ αυτής, adv. st. εξ αυτής (1. τής αυτής) scil. ώρας från samma stund 1. ögonblick, i ögonblicket, straxt, straxt derpå, e vestigio, extemplo, illico, Mc. 6: 25 al. εξεγειρω, ερώ, ειρα (εγειρω) uppväcka (från de döda) 1 Cor. 6: 14, till lif, låta framstå, uppträda, visa sig Rom. 9: 17. εξ είλον och -όμην, se εξαιρέω. ἐξειμι, ηειν (ειμή gå id, sin väg Act. 13: 42 al., upp (ur vattnet) επί τήν γήν på 1. i land Act. 27: 43.

εξελέγχω, ήλ,εγξα (ελέγχω) öfverbevisa, straffa Jud.

15 (der Tisch. Cod. Sin. har ἐλέγξαι). ' ἐξέλχω (ελχω) draga ut, bort, bortsläpa, hänföra

Jac. 1: 14. * † ἐξέραμα, ατος, τό (ἐξεράω gifva ifrån sig, kasta upp af obrukl. ἐράω) det uppkastade, utspydda 2 Petr. 2: 22. * ἐξερευνάω, ησα (ερευνάω) utforska, anställa ifriga

forskningar 1 Petr. 1: 10. ἐξέρχομαι, ελεύσομαι, ελήλυθα, ήλθον, ήλθατε Mt. 11: 7, ἐλθατε 2 Cor. 6: 17 (ἐρχομαι) ut. 1. fram-komma, utgå, utdraga Mt. 8: 32 al. med εξω, ἐχ, ἀπό, παρά med genit., med εις, ἐπί, παρά och accus.; ἐχ χειρός τίνος Joh. 10: 39 undkomma, undslippa någon, ἐχ τής όσφύος τινός Hebr. 7: 5 (se οσφύς); utgå, utfärdas Lc. 2: 1, gå ut, bort, försvinna Act. 16: 19; gå ut (om rykte) Mt. 9: 26 al., ή πίστις υμών ἐξ. 1 Thess. 1: 8 eder tro har framträngt 1. utbredt sig (neml. ss. rykte) d. ä. ryktet om eder tro har utbredt sig; angående εϊςήλθε χαί ἐξ. se εϊςέρχομαι. εξεστι, impers. (ειμι, εστί) licet, det är tillåtet, står öppet 1. fritt, man kan

Mt. 12: 2 al. med clat. och infin. Mt. 14: 4 al., med accus. och infin. Lc. 6: 4, äfven med nomin. ss. πάντα μοι εξεστιν 1 Cor. 6: 12 allt är tillåtet för mig (ss. christen, neml. allt ἀδιάφορον d. ä. allt s. icke strider emot christendomen — detta är en allmän sats och icke gällande blott för Paulus); partic. ἐξὸν scil. ἐστι Act. 2: 29 man får 1. kan, ὰν-θρώπω 2 Cor. 12: 4, äfn εξὸν ἡν τινι Mt. 12: 4. εξετὰζω, ήτασα (ετάζω se efter om ngt är ετὸν — adj. vble af ειμὶ — verkligt, äkta, pröfva) ut-pröfva, utforska, utfråga, »bespörja» Mt. 2: 8, 10: 11, tillspörja, fråga Joh. 21: 12.

ἐξηγέομαι, ηγησὰμην (ἡγέομαι) utföra, utveckla, förklara Joh. 1: 18 (scil. Θεόν, framställa Guds väsende); utförligt berätta, afgifva berättelse, förtälja Lc. 24: 35 al. εξήχοντα, sexagin t a, sextio Mt. 13: 8 al. εξής, adv. (εχομ.αι gränsa intill) l:o) loci: i rad, ordning, näst efter ὁ ἑξ. den näste, nästintill; fkmr ej i N. T. 2:o) temporis: dernäst, derefter, derpå τή 1. εν τή ἑξ. ήμερα Lc. 9: 37 dagen derpå, följande dagen, äfven och vanligen utan ἡμὲρα Lc. 7: 11 al. ἐξηχέω; ημαι (ήχέω) utljuda, utklinga 1 Thess. 1: 8 »från eder har HERrans ord = Evangelium utklingat = med kraft blifvit kungjordt» (bilden tagen af ett instrument, hvars toner höras vidt-omkring).

εξις, εως, ἡ (ἑχω) habitus, hållning, tillstånd, beskaffenhet, förmåga, färdighet, routin (erfarenhet, s. fås genom lång öfning och vana), öfning, vana Hebr. 5: 14. ἐξίστημι 1. ιστὰνω 1. ιστάω Act. 8: 9, ἐσταχα Act. 8: 11, ἐστησα, ἐστην (t στη μι) ställa ut, bort, insitt läge; bringa 1. försätta ngn ur sitt vanliga läge i ett annat, rubba; om själen: bringa ngn från sina sinnen, utom sig, ur fattning, förbluffa, förskräcka, förvåna Lc. 24: 22, Act. 8: 9. 11; i de inträns, temp. och med. råka 1. vara utom sig (äfven af ansträngning) Mc. 3: 21, vara ifrån sina sinnen 1. vansinnig 2 Cor. 5: 13 (ss. motståndarne påstå), förvånas 1. häpna Mt. 12: 23 al., ἐπὶ τινι Lc. 2: 47 al. öfver 1. för ngt. ἐξ ισχὺ oj, υ σα (ισχὺω) fullkomligt förmå, vara fullkomligt i stånd Eph. 3: 18. ἐξοδος, ου, ἡ (ὁδὸς) utväg, utgång Hebr. 11: 22; trop. bortgång (ur lifvet), död Lc. 9: 31, 2 Petr. 1: 15.

† εξολοθρεὺω, äfven —ολεθρεὺο); θρευθὴσομαι (ὁλο— 1. εθρεὺω) alldeles ödelägga, i grund förstöra, utrota Act. 3: 23; Alexaudrinskt ord. ἐξομολογέω, ησα; ἡσομαι (ὁμολογέω) act. och med. tillstå, bekänna τὶ Mt. 3: 6 al., τινὶ τι Jac. 5: 16; lofva, gå in på Lc. 22: 6; lofva, tacka, prisa τινὶ Mt. 11: 25 al., Rom. 14:. 11 Gud (ss. domare och alltså underkasta sig Hans domaremakt). ἐξὸν, partic. till εξεστι, hkt se. ἐξορχἰζω (ἀρχιζα>) låta svärja; besvärja τινὰ χ.ατὰ.

τὶνος Mt. 26: 63 ngn vid ngn. * ἐξορχιστής, ου, ὁ (fgde) besvärjare Act. 19: 13 (dessa goëter brukade hemliga, af Solomo här-

ledda konster och besvärjelseformler för att utdrifva de onda andarne och läka de sjuke). εξορὺσσω, ὡρυξα (ὁρὺσσω) utgräfva, upprifva Mc. 2: 4 scil. stenläggningen, utrifva οφθαλμοὺς Gal. 4: 15 ögon (om beredvillighet att uppoffra det käraste" och dyrbaraste). † ἐξουδενέω 1. ὁω; ήδην 1. ὡϋην (ουδὲν) anses för intet, ringa akta, förakta, föraktligt 1. skymf ligt behandla Mc. 9: 12. * † ἐξουδενέω, ησα ·, ημαι, ήδην (ουδέν, oattisk form för ουδὲν) = fgde, men brukligare i N. T.; Lc. 18: 9 al., förkasta Act. 4: 11 (jfr ἀπεδοχὶμασαν Mt. 21: 42).

εξουσια, ας, ἡ (ἐξεστι, partic. ἐξοῦσα) 1:o) licen-tia, tillåtelse, frihet (att göra 1. låta ngt) t. ex. 1 Cor. 7: 37 ( )(ἀνάγχη i samma vers), 8: 9 al., befogenhet, rättighet t. ex. 1 Cor. 9: 12 (rättighet öfver eder), 18 al. — 2:o) makt Mt. 7: 29 sæpissime, förmåga Mt. 9: 8, Act. 8: 16 al., makt och myndighet, fullmakt Act. 9: 14 al., maktfullkomlighet Act. 1:7. — 3:o) makt, borgerlig makt, myndighet, öfverhet, maktegande person (abstr. pro concreto) Lc. 12: 11 al. — 4:o) makt, välde ss. Mt. 8: 9 al., öfvervälde, herravälde (om Gud Jud. 25; om englarne i förening med αρχή, δὺ-ναμις och χυριότης Eph. 1: 21, med δρόνοι, κυριότητες och ἀpyai Col. 1: 16 o. s. v.; om dä-monerna Eph. 6: 12, Col. 2: 15, äfvensom εξ. του αέρος Eph. 2: 2 luftens makt — collectivt om dämonerna, hka ansågos hafva sin plats i den jorden omgifvande luften) öfver någon τινός, επὶ τινα 1. επὶ τὶνος, dock betyder εχειν εξ. ἐπ"ι της χεψαλής 1 Cor. 11: 10 hafva herravälde d. ä. tecken till herravälde (neml. mannens) på hufvudet = hafva hufvudbetäckning; herradöme, jurisdic-tion, regeringsområde Lc. 23: 7. εξουσιάζω; ασδήσομαι (fgde) hafva makt, välde öfver ngn τινὸς Lc. 22: 25, του ιδiου σὼματος 1 Cor. 7: 4 öfver sin egen kropp (neutri

licet alteri coujugale debitum poscenti dene-gare); pass. låta öfverväldiga 1. beherrska sig, beherrskas υπὸ τίνος 1 Cor. 6: 12 af ngt. εξοχή, ης, ἡ (εξέχω stå ut, framstå) framstående, utmärkthet, företräde, κατ εξοχήν företrädesvis, οἱ κατ ἐξ. cle utmärkte, förnämste Act. 25: 23. ἐξυπνίζω, ίσω (följ.) uppväcka ur sömnen, väcka

Joh. 11: 11. * † ἔξυπνος, ον (ὕπνος) ur sömnen uppväckt, uppvaknad Act. 16: 27. '

εορτή

ἔξω, adv. (ἐξ) l:o) utåt, ut Mt. 5: 13, βάλλειν 1 Joh. 4: 18 kasta ut, utdrifva, förjaga, ποιείν τινα Act. 5: 34 låta ngn göra afträde; ute, utanför Mt. 12: 46 al.; οι ἐξοJ Mc. 4: 11 de som äro utanför (Messiæ rike), som icke höra till mina lärjungar d. ä. folket, i Apost. brefven ss. 1 Cor. 5: 12 al. utmärkes med οι ἐξω de icke Christne, hedningarne; utvärtes ss. ὁ ἐξω ἀνθρωπος (se ἀνθρωπος). 2:o) ss. præpos. med genit. utom, utanför Lc. 13: 33, Act. 14: 19 al.; utur, ifrån Mt. 21: 17 al. ἐξωδεν, adv. (fgde) l:o) utifrån Mc. 7: 18, utvärtes Mt. 23: 27. 28, 2 Cor. 7: 5; ὁ εξ. 1 Petr. 3: 3 den yttre, το εξ. Tivqf Mt. 23: 25, Lc. 11: 39 det yttre, utvändiga af ngt, οἱ ἐξ. 1 Tim. 3: 7 = οι ἐξω hedningarne. — 2:o) ss. præpos. med genit. utom Mc. 7: 15, utanför Apoc. 14: 20. ἐξωδέω, ἔξωσα (ὠδέω stöta, tränga, drifva) utstöta, -tränga, -drifva τινά Act. 7: 45 (ὠν är attrac-tion); om skepp: låta drifva på land 1. sätta på grund Act. 27: 39. εξώτερος, a, ov, compar. (af ἐξω) yttre, σχότος Mt. 8: 12 al. som är utanför (den Messianska bröllopssalen). ἐοιχα, perf. 2 (af obrukl. εἴχω) vara lik, likna Jac. 1: 6. 23.

εορτάζω (följ.) fira en fest, hålla högtid 1 Cor. 5: 8 (neml. i andelig mening, derigenom att man förer en helig vandel o. s. v.; den af Paulus v. 6—8 begagnade allegori, som icke på ngt aunat ställe fkmr i hans skrifter, antyder, att l:a brefvet till Corinth. skrefs kort före Påskhögtiden — år 58 —; den erbjöd sig ock helt naturligt ss. ett uttryck af de högtidstankar, som vid den nära annalkande festen uppstodo hos honom). εορτή, ής, ἡ fest, högtid Mt. 26: 5 al., vanligen står artikel förut, äfvensom genit. του πάσχα, των ἀζύμων tillägges för att beteckna Påskhögtiden; men Joh. 5: 1 finnes ingen artikel (Tisch. har dock artikel. — Denna fest är trol. Pur imsfesten, som firades den 14 och 15 i månaden Adar — Mars till minne af nationens räddning från Ha-mans mordplaner — jfr Joh. 4: 35 τετράμηνος — Frälsarens tal hölls i December — och 6: 4 hf synes att Påska förestod). Anm. De 3 stora festerna Påska (πάσχα), Pingst (πεντηκοστή) ocli Löfhyddohögtiden (σχηνοπηγία) måste enligt lagen hvarje Israëlit fira vid nationalhelgedomen.επαγγελια

επαγγελία, ας, η (följ.) 1:o) förkunnande, kungörelse, tillsägelse Act. 23: 21. 2:o) löfte Act. 2: 39 al., Rom. 4: 13 —16 (löftet om Messias), al ἐπ. 9: 4 (χατ' εξοχήν — samtlige Messianska

löften), ἐπ. ἐχειν----μελλούσης 1 Tim. 4: 8

hafva uti sig 1. innehålla löfte för det närvarande och det tillkommande lifvet, χατ ἐπαγγελίαν ζωής 2 Tim. 1: 1 i ändamål att predika löftet om det

lif---, ἐπ. είςελθεϊν Hebr. 4: 1 löftet att

inkomma 1. ingå. 3:o) löftets innehåll, det utlofvade Lc. 24: 49, Act. 1: 4 sæpe, η ἐπ. τού πνεύματος τού αγίου Act. 2: 33 den utlofvade H. Ande, äfven Gal. 3: 14, το πνεύμα της ἐπ. Eph. 1: 13 (genit. qualit.) Anden, hkns characte-risticum 1. utmärkande egenskap är löftet 1. att han blifvit utlofvad.

ἐπαγγέλλω ; ηγγελμαι, ηγγεΟΛμην (ἀγγέλλω, se ἀγγελος) förkunna, anvisa, ålägga, äfven utlofva; i N. T. blott med. förkunna, förklara, utsäga om sig, profiteri, gifva sig ut för, bekänna sig till τι 1 Tim. 2: 10, 6: 21, utfästa, erbjuda sig, lofva med infin. Mc. 14: 11, Act. 7: 5, τὶ Rom. 4: 21 al., τινὶ Hebr. 6: 13, τινὶ τι Jac. 1: 12 al., ἐπ. αὐτοίς ἐλευθερίαν 2 Petr. 2: 19 de lofva att de skola föra dem till den sanna friheten, ἐπ. ἐπαγγελίαν τινὶ 1 Joh. 2: 25 gifva ngn löfte; pass. ω ἐπηγγελται Gal. 3: 19 hkn löftet blifvit gifvet (uti din säd skola alla slägten på jorden välsignade varda).

επάγγελμα, ατος, τὸ (fgde) det lofvade, löfte 2 Petr. 1: 4 (dessa äro de i Evang. iunehållna löften, likas mål är Christi παρουσία och den tillkommande fulländningen af Hans rike), 3: 13 (i synn. i G. T.).

ἐπάγω, ήξα (ἀγω) eg. föra, bringa till 1. fram; påföra, påbörda, ådraga, draga öfver τινὶ τι 2 Petr.

2: 1 (och som genom att förneka----draga

öfver sig == χαὶ οιτινες ἐπάγουσι), äfn v. 5, τὶ ἐπὶ τινα Act. 5: 28.

ἐπαγωνὶζομαι (αγωνὶζομαι) kämpa för τινὶ något Jud. 3. 4

ἐπαθροὶζω (αθροὶζω) samla 1. församla dervid, dertill; med. samla 1. skocka sig, tillströmma Lc. 11: 29. -

Επαινετός, ου, ὁ Epcenetus, en af Paulus högt älskad Christen, hkn befann sig i Rom Rom. 16: 5, men egentl, härstammade från Asien. '

ἐπαινέω, ἐσω, εσα (följ.) gilla, bifalla, berömma,

prisa τινὰ Rom. 15: 11 al., τινὰ τίνος Lc. 16: 8 ngn för ngt.

ἐπαινος, ου. ὁ (αίνος) loford, bifall, beröm Rom. 2: 29 al., ὁ ἐπ. 1. c. det tillbörliga lofordet 1. löfvet. ἐπαίρω, ἠρα-, ἠρθην (αίρω) upplyfta τους Οφθαλμούς Mt. 17: 8 al, τὰς χεἰρας Lc. 24: 50 (till välsignelse), 1 Tim. 2: 8 (till bön), τὰς χεφαλὰ.ς Lc. 21: 28 (ss. tecken till nytt mod och glad förhoppning), upphöja την φωνην Lc. 11: 27 al. (tala med hög röst), την πτέρναν ἐπὶ τινα Joh. 13: 18 upplyfta hälen emot ngn (jfr Ps. 41: 10 — bilden tagen af segervinnaren, som satte foten på den besegrades nacke, 1. af de brottandes sed att genom fotens framsättande fälla motståndaren till marken); med. upplyfta, upp 1. förhäfva sig 2 Cor. 10: 5, 11: 20; pass. upplyftas Act. 1: 9. ἐπαισχὐνομαι, υνθησομαι, ὐνθην (αἰσχὐνομαι) skämmas, blygas absol 2 Tim. 1: 12, τινὰ 1. τι Mc. 8: 38 al. öfver 1. för ngn 1. ngt, äfven επὶ τινι Rom. 6: 21, med infin. Hebr. 2: 11, äfven med dubbel construction både accus. och infin. Hebr. 11: 16 (der likväl infin. är epexegetiskt tillagd,

neml. att heta---).

ἐπαιτέω (αἰτέω) dertill 1. dessutom fordra, begära;

enträget bedja, tigga Lc. 16: 3. ἐπαχολ.ουθέω, ησα (ἀχολουθέω) följa efter 1. derpå Mc. 16: 20, αἱ ἀ.μαρτίαι τισίν 1 Tim. 5: 24 synderna följa efter några d. v. s. några menniskors synder blifva först uppenbara, då χρίσις (domen) redan egt rum; åtfölja, följa, träda i τοις ἴχνεσίν τίνος 1 Petr. 2: 21 ngns fotspår; metaph. fara, sträfva efter τινὶ ngt 1 Tim. 5: 10. ἐπαχούω, ηχούσα (αχούοj) höra efter 1. på, höra,

bönhöra τινός 2 Cor. 6: 2. * ἐπαχροάομαι (ἀχροάομαι höra) höra efter, lyssna till

τινός Act. 16: 25. * ἐπὰν, conj. (— επεὶ ἀν, vanl. ἐπειοάν) eftersom, så

snart som, sedan, då Mt. 2: 8 al. ἐπάναγχες, adv. (ἀνάγχη) nödvändigtvis, nödvändigt;

r« ἐπ. Act. 15: 28 det nödvändiga. ἐπανὰ.γω, ηγαγον (ἐπὶ, ἀνὰ, ἀγω) föra upp 1. ut (på öppna sjön) från landet ἀπὸ της γης, 1. lägga ut från landet Lc. 5: 3. 4; föra tillbaka, återföra, inträns, draga sig tillbaka, återvända Mt. 21: 18. ἐπαναμιμνησχω (ἀναμιμνησχω) ännu dertill återkalla

i minnet 1. erinra Rom. 15: 15. επαναπαύομαι, παύσομαι (αναπαὐω) hvila upp sig 1. hvila på 1. öfver ngn ἐπὶ τινα Lc. 10: 6; hvila, förlita sig, stödja sig på τινὶ ngt Rom. 2: 17.110 ἐπανὲρχομαι

επανέρχομαι, ἠλθαν (επὶ, ανὰ, ἐρχομαι) komma 1. gå tillbaka till ett ställe 1. hit Lc. 10: 35, dit 19: 15.

ἐπανίστημι; α.ναστήσ >μαι (ἀνίστημι) ställa upp emot; i N. T. i mecl. ställa sig 1. stå 1. resa sig upp emot ngn επὶ τινα Mt. 10: 21, Mc. 13: 12. ἐπανόρθωσις, εως, ἡ (ἀνορθόω) återupprättelse, återiståndsättande, tillrättavisning 2 Tim. 3: 16. ' επάνω, adv. loci (επὶ, ἀνω) ofvanpå Lc. 11: 44, öfver 1. mer än Mc. 14: 5, 1 Cor. 15: 6; ss. præpos. med genit. ofvanför, -på, -om, öfver Mt. 2: 9 al.

επάρατος, ον (αρὰ) dertill 1. derjemte förbannad

Joh. 7: 49 || ἐπιχατάρατος, hkt se. * ἐπαρχέω, εσα (ἀρχέω) hjelpa, bistå, understödja τινι

1 Tim. 5: 10: 16. επαρχία, ας, ἡ (ἐπαρχος, ου, ὁ — επὶ, αρχή — befälhafvare, ståthållare öfver en provins) en ståthållares embete, värdighet, provins; deraf i allm. provins Act. 23: 34, 25: 1. επαυλις, εως, ἡ (αυλις vistelseort

i synn. för natten, stall, tält, nattläger af αυλή) boning, qvarter, plats Act. 1: 20. 1 ἐπαύριον, adv. temporis (επί, αυριον) morgonen efter, på morgonen; ἡ ἐπ. scil. ἡμερα Mt. 27: 62 al. morgondagen, följande dagen, dagen derpå. ἐπαυτοφώρω (— ἐπ' αυτώ φωρίω) af ψώρ fur tjuf, i 1. vid sjelfva stölden, in ipso furto, på bar gerning (vid hvarje brott), in flagranti scil. delicto Joh. 8: 4; annars fkmr αυτόφωρος, ov, men aldrig i prosa utan ἐπ' framför. Ἐπαφρὰς, ἀ, ὁ (contr. af ΊΙπαφρόδιτος) Epaphras, Apost. Pauli medtjenare, Colossernas lärare, kanhända bördig från denna stad Col. 1: 7 al., hos Paulus i fängelse Phil. 23; se Ἰίπαφρόδιτος. ἐπ αφρίζω (αφρίζω) öfverskumma (om vågorna som skumma öfver stranden) τἀς εαυτών αἴσχύνας Jud. 13 öfver- 1. utskumma sina egna skändligheter, skamliga lustar (derigenom att de i sin vandel ådagalägga en gränslös liderlighet = äro ytterst utsväfvande). Ἐπαφρόδιτος, ου, ὁ Epaphroditus, fkmr Phil. 2: 25, 4: 18, en Pauli medarbetare; huruvida han var samma person som Epaphras (se ofvan), kan ej afgöras.

επεγείρω, ἡγειρα, (ἐγείροϊ) uppväcka τι επί τινα Act. 13: 50 ngt emot ngn, uppegga τ"ι χατά τίνος 14: 2 ngt emot ngn.

επέρχομαι

ἐπεί, partik, (ἐπί, ει) 1:o) temporis, sedan Lc. 7: 1 (der likväl Tisch. har επειδή). 2:o) caussæ, eftersom, sedan, emedan, enär, ty Mt. 18: 32 al., ty i det fallet = annars — ει δε μή sin minus Rom. 3: 6, 11: 6 al, ἐπεί ἐδει αυτόν Hebr. 9: 26 ty i det fallet hade han bort 1. måste han hafva. επειδή, partik, (fgde, δή) l:o) temporis, sedan Lc. 7: 1. 2:o) caussæ, eftersom dock, då nu, ty Mt. 21: 46 al. ἐπειδήπερ (fgde, πέρ) eftersom dock, då nu Lc. 1:1." ἐπείδον, aor. 2 till ἐφοράω, hkt se. ἐπειμι, se ἐπιοὒσα.

ἐπείπερ (ἐπει, πέρ) eftersom dock, då ju Rom. 3: 30. * ἐπειςαγωγή, ής, ἡ (ειςαγωγή införande af εἰςἀγω) införande derjemte 1. dessutom scil. γίνεται Hebr. 7: 29. 4

ἐπειςέρχομαι, ελεύσομαι (εἰςέρχομαι) eg. dertill inkomma, komma öfver επί τινα ngn Lc. 21: 35 επελεύσεται.

ἐπειτα, adv. (επί, εἶτα) eg. efter så 1. då, derefter, derpå (Mc. 7: 5) Lc. 16: 7 al.; följer vid tids-och ordningsbestämmelser efter πρώτον μέν 1. πρώτον 1 Cor. 15: 46 al i andra rummet, men äfven i 4:de och 5:te ss. 1 Cor. 12: 28; se vidare ειτα, med hkt det ofta omvexlar. επέχεινα, adv. (— ἐπ' ἐχει v a scil χωρία) efter 1. bakom dessa ställen, på andra sidan om med genit. Act. 7: 43. * ἐπεχτείνω (ἐχτείνω) sträcka ut efter-, med, sträcka

sig ut efter τινι ngt Phil. 3: 14. επενδύτης, ου, ὁ (följ.) den öfre underklädnaden 1. χιτών, tröja Joh. 21: 7; anm. arbetare plägade bära en linneskjorta (|ir! O) under den egentliga χιτών för att under arbetet kunna aflägga denna sednare utan att blifva alldeles nakna; ενδύματα hette hos Grekerna alla slags underkläder, då den undre χιτών kunde kallas ὑπενδύνης och den öfre επενδύτης-, se ock χιτών. επενδύω; υσάμην (ενδύω) med. deröfver 1. ofvanpå

ikläda sig 2 Cor. 5: 2. 4. επέρχομαι, ελεύσομαι, ἡλθον, ἡλθαν Act. 14: 19 Tischend. (ἐρχομαι) l:o) komma dertill 1. dit, ankomma 1. c. 2:o) komma på 1. öfver επί τινα (om den H. Ande) Lc. 1: 35, Act. 1: 8, i synn. plötsligen, ölVerraska επί τινα (Lc. 21: 35) Act. 8: 24, 13: 40; i fiendtlig afsigt, öfverfall;» Lc. 11: 22. 3:o) komma efter, förestå, tillstunda τινι Lc. 21: 26, τα/Μίπωρίαι ἐπ. Jac. 5: 1 veder-ἐπερωτάω

mödor, som hålla på att inträffa (detta har afs. på förebuden till Jerusalems förstöring) ἐν τοις ἀιώσιν τοις ἐπ. Eph. 2: 7 i de tillkommande 1. tillstundande tidsperioderna (d. ä. tiderna efter Christi snart instundande παρουσία).

επερωτάω, ήσω, -ησα; ἡβη ν (ερωτάω) efterfråga, befråga 1. -spörja, tillfråga 1. -spörja τινα Mt. 12: 10 sæpe, τινά τι Mc. 7: 17 (j| περί τίνος), 11: 29, Lc. 20: 40, (om en domare som håller ran-sakning) Mt. 27: 11 al.; fråga efter, bry sig om Rom. 10: 20, åstunda, fordra (i?NW) med infin. Mt. 16: 1.

ἐπερώτημα, ατος, τὸ (fgde) det efterfrågade, förfrågan, fråga; i jurid. språket det ifrågavarande, öfverenskommelse, contract, fördrag, förpligtelse, löfte 1 Petr. 3: 21 — uti dopet eger ett slags fördrag rum emellan Gud och oss: Gud lofvar oss sin nåd (döpelsenåden), vi lofva honom 1. förbinda oss till helgelse (döpelseförbund); 1. c. är naturligtvis blott fråga om ena parten, neml. menniskan och dess löfte, alltså »löftet till

Gud om ett godt samvete» d. ä. att så lefva att vi alltid hafva ett godt samvete. Sjelfva uttrycket (επερ.) låg så mycket närmare till hands för Apostlen, som redan i Apostlarnes tid dopakten egde rum i form af fråga och svar: ἀποτάσση τω σατανὰ-, ἀποτάσσομαΐ' συντάσση τω Χριστώ; συντάσσομαι. (Andra fasthålla bemärkelsen »fråga» och öfversatta: ett godt samvetes efterfrågan efter Gud — bättre då: den till Gud riktade åstundan efter ett godt samvete.)

επέχω, ἐσχον (ἐχω) hafva, hålla dervid 1. -på; hålla, rikta scil. τον νουν (liks. vid προςέχω) uppmärksamheten på, animum advertere, gifva akt på τινί Act. 3: 5, hafva akt uppå 1 Tim. 4: 16, bemärka 1. märka Lc. 14: 7 (1. ock fästa sin uppmärksamhet på); hålla in (sig sjelf), stadna, qvar-blifva Act. 19: 22; hålla, hafva inne, innehafva Phil. 2: 16.

επηρεάζω (ἐπήρεια, ἡ hårdt tilltal, skymford o. s. v. af επὶ och ἀρειά poet. = ἀρά. förbannelse, smädeord, hot) hota, beskymfa, försmäda, förtala Mt. 5: 44 al.

ἐπὶ, præpos. med 3 casus (beslägtad med ἑπω, ἑπομαι, liksom secundum med sequi; alltså huf-vudbetydelse efter)(πρὸ) l:o) med Dativ, a) loci: efter, ofvan- 1. utanpå πᾶσι τούτοις Col. 3: 14 alla dessa dygder (tänkta ss. klädespersedlar); på

ss. πίναχι Mt. 14: 8 ett fat, al.; öfver Lc. 12: 44 al.; vid Mt. 24: 33, Joh. 4: 6 al.; hos Act. 28: 14; emot Lc. 12: 52. 53. — b) temporis: efter 1. på 1 Cor. 4: 16, efter 1. ofvanpå 1. utom 1. till Lc. 16: 26,*Eph. 6: 16, ἐπὶ νεχροίς Hebr. 9: 17 vid 1. efter döda = sedan de äro döda, ἐπὶ δυσὶν ἡ τρισὶν μάρτυσιν Hebr. 10: 28 sedan 2 1. 3 vittnat, på 2 1. 3 vittnens utsago; under ἐπὶ τη πρώτη διαθήχη Hebr. 9: 15 under det första förbundet o. s. v. — c) caussæ: (anledning, medel, afseende, ändamål o. s. v.) efter Lc. 1: 59, ἐφ' ω Rom. 5: 12, 2 Cor. 5: 4, Phil. 3: 12 eftersom (deremot Phil. 4: 10 för hvilket ändamål, i afseende hvarpå); vid Mt. 4: 4, 2 Cor. 3: 14 al.; på grund af Lc, 5: 5, Phil. 3: 9, Tit. 1: 2 al.; för skull Mt. 18: 5 sæpe, för ss. 2 Cor. 9: 13, ἐπ ελευθερια Gal. 5: 13 för frihet 1. för att vara fria, al.; i afseende på ss. ειρ υμιν 1 Thess. 3: 7 al. — 2:o) med Genitiv, a) loci: på Mt. 4: 6, 6: 10 sæpe; öfver Mt. 2: 22 al.; om ώς ἐπὶ πολλών Gal. 3: 16 ss. om många (ss. man uttrycker sig, när man föreställer sig 1. menar många); vid Rom. 1: 10 al.; inför Act. 23: 30 al., ἐπὶ Τίτου 2 Cor. 7: 14 inför Titus, ἐπὶ στό-ματός τίνος Mt. 18: 16 inför ngns mun d. ä. i ngns närvaro, äfn blott ἐπὶ τινος 1 Tim. 5: 19. — b) temporis: under ἐπὶ τής μετοιχίας Mt. 1: 11 under fångenskapen al., ἐπὶ Ἀβιάθαρ Mc. 2: 26 på Abiathars tid, likaså ἐπὶ Κλαυδίου Act. 11: 28 al. — b) ss. adv., egentl, efter, enligt ss. ἐπ' ἀληθείας Mt. 12: 14 al. sanningsenligt = αληθώς. — 3:o) med Accusativ, a) loci: efter λύπη ἐπὶ λύπην Phil. 2: 27 den ena sorgen efter den andra (sorg på sorg), utefter 1. på Mt. 13: 2 (ἐπὶ τὰ ὀρη Mt. 18: 12 hör till ἀψεiς 1. αφήσει och ej till πορευθείς) Act. 7:'ll; utöfver 1. öfver Mt. 27: 45 al., Rom. 3: 32, öfver Mt. 3: 16 al., 2 Cor. 3: 13. 15; på Mt. 4: 5 sæpe, vid Mt. 9: 9 al., till Mt. 3: 7 sæpe; emot Mt. 12: 49 al, (i fiendtlig afsigt) Mt. 10: 21 al., inför Mt. 10: 18. — ἐπὶ τὸ αυτὸ Lc. 17: 35 al. på samma ställe, på samma väg, tillsamman. — b) temporis: öfver, under, i ss. ἐπὶ τρία. ἐτη Lc. 4: 25 i tre års tid, ἐπὶ χρόνον Lc. 18: 4 en tid bortåt, till en tid, ἐφ' ὁσον χρόνον Rom. 7: 1 al. för så lång tid som, äfven ἐφ' ὁσον Mt. 9: 15; emot Mc. 15: 1, Act. 3: 1. — c) caussæ, finis etc. efter ἐφ' ὁ Mt. 26: 50 hvarefter?, för hvad ändamål?; i hvad afsigt?, för Lc. 7: 44 (för att två112 ἐπφαινω

mina fötter), ἐπὶ τὸ συμφέρον Hebr. 12: 10 för eder nytta, till edert bästa, εφ' ὁσον Mt. 25: 40 ol. in q u an tum för så vida, i samma mån som; i 1. med afseende på Mc. 9: 12, 10: 11 al. — Anm. I synnerhet vid sammansättningar är betydelsen efter rätt vanlig. Af alla præpositioner finnes ingen mera mång- 1. svårtydig; hfre man här, för att undvika en tröttande vidlyftighet, till största delen måst inskränka sig till att blott uppgifva dess möjliga betydelser.

επιβαίνω, β ἐβηχα, ἐβην (βαίνω stiga) stiga, träda på, till; επὶ τινὰ. Mt. 21: 5 bestiga, εις τι Act. 21: 6 stiga in i (ett skepp — Tisch. har ἀνέ-βημεν), τινί Act. 27: 2 stiga om bord på (ett skepp), absol. Act. 21: 2; εις τι Act. 20: 18 komma till, biträda, τινί Act. 25: 1 tillträda.

ἐπιβάλλω, ἐβαλον (βάλλω) kasta på 1. öfver βρόχον τινι 1 Cor. 7: 35 (se βρόχος), τινί τι Mc. 11: 7 kasta 1. lägga

ngt på ngn; lägga på την χεiρα ἐπὶ τι Lc. 9: 62 sin hand på 1. sätta den till ngt, τ ας χεiρὰς τινι Act. 4: 3 lägga 1. bära händer på ngn = fatta uti ngn, taga ngn fatt 1. fast, επὶ τινὰ. Mt. 26: 50 al., med infin. Act. 12: 1 lägga handen vid, gripa till, företaga sig = ἐπιχειρέω; c. subst, conjug. ἐπἱβλημα επὶ τινι Mt. 9: 16 1. επὶ τι Lc. 5: 36 sätta en lapp 1. bot på ngt; inträns, kasta sig på, störta emot, slå in Mc. 4: 37, ἐπιβαλὼν Mc. 14: 72 han störtade ut och (af alla försök att tyda ordet är detta sannolikast jfr Mt. 26: 75, Lc. 22: 62; andra: han höljde sitt ansigte 1. han började 1. han märkte derpå); impers. επιβὰλλει μοι det faller mig till, tillkommer mig, deraf το επιβ. μέρος Lc. 15: 12 den på mig fallande 1. mig tillfallande 1. tillkommande andelen.

ἐπιβαρέω, ησα (βαρέω) belasta, betunga, falla besvärlig τινὰ 1 Thess. 2: 9, 2 Thess. 3: 8 (med fordran af underhåll); alldeles nedtrycka 2 Cor. 2: 5 (den brottslige, se 1 Cor. 5: 1 ff.).

επιβιβὰζω, ασα. (βιβὰζω låta gå, föra åstad) föra, lägga, sätta επὶ τι Lc. 10: 34 på ngt, äfn utan επὶ τι Lc. 19: 35, Act. 23: 24.

ἐπιβλέπω, ἐβλεψα; εβλεψὰμην (βλέπω) se efter, åt, till επὶ τι Lc. 1: 48, επὶ τινα 9: 38 (om den mäktigares nådiga blick på den ringare, hkn han bevisar välgerningar — har alltså bibegrepp af välvilja och nedlåtenhet); kasta sina blickar på, fästa uppmärksamhet vid 1. på ἐπὶ τινα Jac. 2: 3.

ἰ-ιγρἀφοτ

ἐπἱβλημα, ατος, τὁ (επιβὰλλω) det deröfver kastade, lagda, satta, tillsats, lapp, bot Mt. 9: 16 al. (se επιβὰλλω).

επιβοὰω (βοὰω) ropa efter, på, till 1. emot; i allmänhet ropa högt, skria Act. 25: 24. ἐπιβουλ.ἡ, ἡς, ἡ (βουλὴ) eg. hafvande i tanke 1. uppsåt, förehafvande, anslag, stämpling, försåt Aet. 9: 24 al.

† ἐπιγαμβρεὺω (γαμβρεὺω besvågra, af γαμβρὸς hvar och en genom giftermål beslägtad, besvågrad, affinis af γ αμέ ω) ss. besvågrad 1. till följe af slägtskaps- 1. leviratslagen taga ngn till hustru τινὰ Mt. 22: 24; anm. enligt Deuteron. 25: 5 ff. skulle, i händelse en gift man dog barnlös, hans broder 1., i brist deraf, lians närmaste anförvandt äkta enkan och låta i slägtregistret anteckna sin förstfödde son ss. den aflidnes. επἱγειος, ον (επὶ τη γέα ontr. γη) den som är 1. befinner sig på jorden, jordinnevånare, menniska Phil. 2: 10 ( )(επουρὰνιοι englarne och καταχθὁνιοι de döde i Hades); jordisk σὼματα 1 Cor. 15: 40 (menniskornas och djurens)(ἐπουρ. englarnes), οiχiα 2 Cor. 5: 1 (vår nu varande kropp), σοφiα Jac. 3: 15 (med bibegrepp af svaghet och ofullständighet); τὰ επ. Phil. 3: 19 det s. är på jorden, Joh. 3: 12 det s. iuskn på sig sjelf erfar under sitt jordiska lif ( )(τὰ επουρὰνια, hkt se). επιγiνομαι, εγενὁμην (γiνομαι) derefter uppkomma,

infinna sig, inträda Act. 28: 13. ἐπιγινὼσχω, γνὼσομαι, ἐγνωχα, ἐγνων; εγνὼσθην (γινὼσχω) efteråt 1. åter 1. igenkänna Mt. 14: 35 al.; varseblifva, förnimma, märka Lc. 1: 22 al., lära känna, få veta Lc. 7: 37, Act. 9: 30 al., känna Mt. 9: 16. 20 al, känna till 2 Cor. 1: 13. 14 al, noga känna Lc. 1: 4 al., 1 Cor. 13: 12; prces. part. pass. 2 Cor. 6: 9 väl känd 1. bekant, ἐπἱγνωσις, εως, ἡ (fgde) eg. igenkännande, kunskap, i synn. riktig, noggrann och fullkomlig kännedom 1. insigt i ngt (starkare än γνὼσις) ss. αληθειας 1 Tim. 2: 4 al., i synn. om Gud och gudomliga ting ss. Rom. 10: 2 al, 'I. \ou förnämligast i Petri 2:dra epistel. επιγραφἡ, ἡς. ἡ (följ.) på-, in-, omskrift Mt. 22: 20 al, öfverskrift Mc. 15: 26, Lc. 23: 38 (se σταυρὁς).

επιγρὰφω, γρὰφω -, γέγραμμαι (γρὰφω) skrifva derpå Act. 17: 23, Apoc. 21: 12; ἐπ. επιγραφὴν Mc. 14: 26 göra en in- 1. öfverskrift; metaphor. inskrifva τον νὁμον ἐπὶ χαρδiας τινὁς Hebr. 8: 10ἐπ ιδεiχνυμι

ἐπιχὰλὺ μ.μ.α

113

i ngns hjerta (eg. skrifva en lag på ngns hjerta ss. material), äfn επι τὼν διανοιὼν 10: 16. ἐπιδεiχνυμι, ἐδειξα (δεiχνυμι) upp-, fram-, förevisa, utställa till åskådande, visa τινὶ τι Mt. 16: 1 al., εαυτὁν τινι Lc. 17: 14 sig för ngn; bevisa Act. 18: 28, ådagalägga, framställa Hebr. 6: 17. ἐπ (δέχομαι (δέχομαι) antaga, emottaga τινὰ ngn 8

Joh. 9: 10 (ss. gäst). ἐπιδημέω, (επι, δἠμος) l:o) vara ibland 1. hos sitt folk, i sitt land, hemma. 2:o) komma hem. 3:o) och i N. T. komma ss. främling till ett ställe och uppehålla sig der Act. 2: 10, 17: 21. † ἐπιδιατὰσσομαι

(διατάσσω) foga andra anordningar (stipulationer) dertill, ytterligare anordna, göra tillägg till ett förordnande, fördrag o. s. v. Gal. 3: 15. *

ἐπιδίδωμι, επιδώσω, ἐπέδωχα, ἐπέδων; ἐπεδόθην (διόο)μι) eg. gifva till, på köpet, till- 1. bifoga; deraf i N. T. öfverlemna, gifva i handom τί Lc. 4: 17, Act. 15: 30, i allm. lemna, gifva τινί τι Mt. 7: 9. 10 al; gifva efter, prisgifva Act. 27: 15 antingen scil. τὴν ναῦν 1. bättre reflex, scil ἡμα.ς

lemnade vi oss till pris åt vinden och---.

ἐπιδιορθόω; ωσάμην (διορθόω, se διόρθωσις) efteråt ställa till rätta, bringa i ordning Tit. 1: 5. ἐπιδύω (δύω) gå ned öfver ngt επί τινι Eph. 4: 26

(före aftonen bör förbittringen vara förbi). ἐπιείχεια, ας, ἡ (följ.) eftergifvenhet, foglighet, mildhet Act. 24: 4, 2 Cor. 10: 1. ἐπιειχής, ές (ἐπί, εἴχω, εοιχα; andra kanske bättre af ἐπί, εἰχω vika, alltså) eftergifvande, foglig Jac. 3: 17 (som icke står hårdt på sin rätt), saktmodig, mild 1 Tim. 3: 3 al; τὸ ἐπιειχες υμών Phil. 4: 5 edert milda väsende. ἐπιζητέω, εζήτησα (ζητέω) eftersöka Lc. 4: 42, Act. 12: 19; efterfråga, -sträfva, -trakta Mt. 6: 32 al; hafva 1. väcka fråga περί τίνος Act. 19: 39. ἐπιθανάτιος, ον (θάνατος) mor ti addictus, till

döden dömd 1 Cor. 4: 9. ἐπίθεσις, εως, ἡ (ἐπιτίθημι) påläggning τών χειρών Act. 8: 18 al, 1 Tim. 4: 14, 2 Tim. 1: 6 är en urchristlig, symbolisk handling, hvarigenom icke blott den II. Andes meddelande i allmht (jfr Act. 8: 17 hvarpå äfn confirmationen anses grunda sig och således vara äkta apostolisk), utan äfven den invärtes utrustningen till en särskild christlig em-betsverksamhet framställdes och förmedlades; 1 Tim. 4: 14 står väl, att ro πρεσβυτέρων, 2 Tim. 1: 6 att Paulus förrättade denna handling, men

Melander, Grek. Lex. t. X. T.

det sednare stället torde så böra förstås, att Paulus tillika med de äldste och det ss. den förnämste verkställde densamma; Hebr. 6: 2 (som neml. följde ss. bekräftelse på dopet). ἐπιθυμέω, ήσω, 'ησα (θυμός) rikta sitt sinne 1. begär efter 1. på ngt, begära, hafva lust till, efter-sträfva τινός Mt. 5: 28 al, absol. Rom. 7: 7 al; önska, åstunda med infin. Mt. 13: 17 al, äfven accus. c. infin. Hebr. 6: 11; ἐπ. επιθυμία med infin. Lc. 22: 15 innerligen 1. högligen längta efter; ἐπ. χατά τίνος Gal. 5: 17 hafva begärelse emot ngn 1. ngt (den H. Ande och köttet kunna icke tillsammans bestämma och styra vår vandel). επιθυμητής, οῦ, ὁ (fgde) som har begär 1. åtrå efter,

begärlig efter τινός 1 Cor. 10: 6. 4 επιθυμία, ας, ἡ (se fgde) längtan, åstundan, åtrå Lc. 22: 15, Phil. 1: 15, 1 Thess. 2: 17, begär, begärelse, lusta i synn. oloflig, sinnlig Mc. 4: 19 al.; det inneboende syndaförderfvet, roten till alla synder, arfsynden Jac. 1: 14. 15; plur. köttsliga begärelser, lustar Rom. 6: 12 al. — dessutom märkes ἐπ. τής σαρχός χαὰ ἐπ. τών οφθαλμών 1 Joh. 2: 16 (med den förra menas »vällust» och med den sednare »girighet»; dessa jemte ἡ αλαζονεία τοῦ βίου utgöra de 3 hufvudsynderna, af hka redan Eva frestades Gen. 3: 6 och Frälsaren sjelf Mt. 4: 1—10). ἐπιχαθίζω, ισα. (χαθίζω) sätta derpå, inträns, sätta sig ἐπάνω τινός Mt. 21: 7 ofvanpå ngn 1. ngt (αυτών svarar väl närmast till kläderna, men kan äfven hänföras till begge åsnorna). επιχαλέω, εχάλεσα-, χαλέσομαι, χέχλημαι, εχαλεσά-μην; εχλήθην (χαλ,έω) kalla 1. ropa fram, till, äfven efteråt kalla, gifva tillnamn, benämna, kalla med dubbel accus. Mt. 10: 25; mecl åkalla, anropa το ονομά τίνος Act. 2: 21 al., θεόν Rom. 10: 12 al, τινά πατέρα 1 Petr. 1: 17 ngn ss. fader, åberopa τινά μάρτυρα 2 Cor. 1: 23 ngn ss. vittne, åberopa sig på 1. vädja till τινά Act. 25: 11 al; pass. nämnas, hafva tillnamn, kallas, heta (Mt. 10: 3, Lc. 22: 3) Act. 1: 23 al.; εφ' ους ἐπιχέχληται τό όνομά μου Act. 15: 17 (jfr "•B by_ Ί/Οψ frnpj) i afs. på hka mitt namn blifvit nämndt d. ä. som blifvit nämnda 1. heta efter

mig, χαλον---υμάς Jac. 2: 7 det sköna

namn som blifvit nämndt i afs. på eder d. ä. efter hkt J blifvit kallade, heten. ἐπιχάλυμμα, ατος. τό (följ.) öfvert.äckelse, betäckning,

täckmantel metaphor. 1 Petr. 2: 16 ss. sådana som hafva friheten till en täckmantel för sin ondska d. ä. som söka bemantla sin ondska dermed att de berömma sig af sin frihet. ἐπιχαλύπτω; εκαλύφθην (καλύπτω) öfverhölja, öfver-täeka 1. -skyla Rom. 4: 7 (syndaförlåtelsen är tänkt under bilden af syndernas öfvertäckande). † ἐπικατάρατος, av, adj. vble (af επιχαταράομαι, af επι, χαταράομαι) dertill 1. derjemte förbannad Job. 7: 49 (επάρατης, hkt se), Gal. 3: 10. 13. ἐπίκειμαι (χεΊμαϊ) ligga efter, vara lagd derpå 1. öfver Joh. 11: 38, 21: 9; ligga efter 1. öfver, ansätta (med böner o. s. v) Lc. 23: 33, tränga på Act. 27: 20 (om storm), τινι Lc. 5: 1 (om folkmassa); trop. åligga, vara på- 1. ålagd 1 Cor. 9: 16, Hebr. 9: 10 (endast med mat och dryck och åtskilliga tvagnin-gar och köttets stadgar ända till förbättringens tid pålagda — antingen måste man läsa δυνάμενα. i 9 versen, eller ἐπιχείμεναι i denna; ty de höra begge till δώρά τε xai θυσίαι i 9 v.). ἐπιχέλλω, ἐχειλα (επί, χέλλω, cello, drifva) drifva skepp (mot strand), låta drifva på 1. stranda Act. 27: 41 j| ἐπώχειλαν, se εποχέλλω, 'Επικούρειοι, a>v, οι (af Philosophen 'Επίκουρος, född i Gargettos vid Athen 312 f. Chr. och död i Athen 270) både adj. och subst. Epicureiska och Epi-cureer. Dessa philosopher voro jemte Stoikerne Pauli vedersakare i Athen Act. 17: 18. Deras hufvudsatser voro, att verlden uppstått atomistiskt och genom en tillfällighet, att själarne voro oupplösligt förenade med kropparne, samt att nöjet var det högsta goda. επικουρία, ας, ἡ (επικουρία) hjelpa, bistå, vara επίκουρος eg. hjelpgosse — betjent af επὶ och κούρος gosse) hjelp, biträde Act. 26: 22. επικρίνω, ἐκρινα (κρίνω) tilldömma 1. -erkänna, genom slutlig dom tilldela 1. afgöra, fälla slutdom Lc. 23: 24. * ἐπιλαμβάνω; ελαβόμην (λαμβάνω) egentl, dertill taga 1. få; i N. T. brukligt blott i med. med genit. taga, gripa, fatta uti (liks. hålla sig fast vid) ngn 1. ngt Mt, 14: 31 al., της χειρός Mc. 8: 23 al., få fatt uti 1. på ngn Lc. 9: 47, taga sig ngn an Act. 9: 27, åtaga sig Hebr. 2: 16; τινός (genit. pers.) λόγου 1. ρήματος Lc. 20: 20. 26 gripa 1. fånga ngn vid ett ord; ἐπιλαβοὺ της αιωνίου ζωής 1 Tim. 6: 12 tag fatt på, grip, uppnå det eviga lifvet (tänkt ss. segerpris), jfr v.

19 räcka, nå (liks. stående på salighetens grundval, θεμέλιος).

ἐπιλανδάνο); λίλησμο.ι. ελαδόμην (λανθάνω) dervid vara dold; i N. T. med. glömma ngt för ngt annat, i allmht glömma, förgäta med infin. 1. genit. 1. accus. 1. absol. Mt. 16: 5 al.; ἐπιλ.ελησμένον εστί Lc. 12: 6 står passive, επιλεγώ; ελ.εξάμην (λέγω) säga dertill 1. dessutom, tillägga till det sagda, förse med till- 1. binamn; pass. hafva tillnamn Joh. 5: 2; med. utvälja sig Act. 15: 40 (till apostolisk följeslagare). ἐπιλείπω, λ,είφω (λείπω) eg. lemna efter; inträns.

fela, fattas, tryta τινά Hebr. 11: 32. * ἐπιλείχω (λείχω, lingo, slicka) öfver- 1. beslicka

Lc. 16: 21 |j ἀπέλειχον, se ἀπολείχω. ' † ἐπάησμονή, ής, ἡ (ἐπιλανθάνω) glömska, förgätenhet ακροατής ἐπιλ. Jac. 1: 25 glömskas hö-rare = glömsk hörare (som hörer ngt som han snart glömmer, se de 2 föregående verserna). ' επίλοιπος, ον (ἐπιλείπω) efterlemnad, öfrig, återstående 1 Petr. 4: 2. ' επίλυσις, εως, ἡ (följ.) upplösning, förklaring, tydning; πάσα---ού γίνεται 2 Petr. 1: 20

ingen prophetia i Skriften sker af 1. beror på egen (prophetens menskliga) tydning (af det tillkommande); ἐπίλυσις är grunden till προφητεια, så vida den är tydningen af den gåtlika framtiden sjelf 1. af den bild, i hkn denna framtid företedde sig för propheten. Härigenom visar sig λόγος προφ. v. 19 ss. βέβαιος. — Exemp. från G. T. Genes. 40: 8 ff. De ord, med hka Joseph förutsäger fångarne hvad dem förestår, bilda ἡ προφητεια., men denna förutsätter hos Jos. en ἐπί-λυσις, en tydning af drömmarne, om hkn Jos. säger att den hörer Gud till. Likaså Gen. 41: 15. 16. *

επιλύω; λυδήσομαι (λύω) lössläppa, lösgöra från band och bojor; upplösa, utreda (ngt svårt och hoptrassladt), upplysa, förklara, uttyda Mc. 4: 34: äfven afgöra, besluta pass. Act. 19: 39. ἐπιμαρτυρέω (μαρτυρεω) bevittna, bekräfta 1 Petr. 5: 12. *

επιμέλεια., ας, ἡ (följ.) eftersyn, skötsel, vård, omvårdnad Act. 27: 3. ἐπιμελέομαι 1. -μέλομαι. μελ,ήσομαι. εμελήθην (επιμελής omsorgsfull, sorgfällig at' μέλ,ει) efterse, sköta, vårda; vinnlägga sig om, ombesörja, se till godo τινός Lc. 10: 34 al.ἐπιμελώς

επιμελώς, adv. (af επιμελής, se fgde) sorgfälligt,

ifrigt Lc. 15: 8. * ἐπιμένω. μενώ, ἐμεινα (μένω) blifva efter, ännu blifva 1. stadna qvar, dröja absol. Act. 10: 48 al., ἐπὶ τινι Act. 28: 14 hos ngn äfven πρός τινα 1 Cor. 16: 7, Gal. 1: 18; förblifva dervid, vidblifva, framhärda, fortfara med partic. Joh. 8: 7, Act. 12: 16, τινὶ Rom. 6: 1, 1 Tim. 4: 16; τη χρη-στότητι Rom. 11: 22 (genom otro icke göra sig förlustig af Guds mildhet, 1. fortfarande åtnjuta Guds mildhet), τη απιστία, v. 24 förblifva i sitt otröhetstillstånd, τῄ πίστει Gol. 1: 23 vid tron. ἐπινεὐω, ἐνευσα (νεὐω) tillnicka (ss. uttryck af bifall), bifalla, bejaka; οὐχ ἐπ. förneka, vägra Act. 18: 20. *

ἐπίνοια. ας, ἡ (ἐπινυέω hafva i sinnet, af ἐπί, νους) eftersinnande, förehafvande, plan, anslag; tages in bonam 1. malam partem, det sednare Act. 8: 22. ἐπιορχέω, ήσω (följ.) liks. svärja bredvid (då man redan vid eden har för afsigt att bryta den) begå mened, bryta sin ed Mt. 5: 33. ἐπίορχος, ον (ἐπί, ἀρχος) jemte 1. emot ed, svärjande falskt, menedare 1 Tim. 1: 10. * ἐπιοὐσα, ης, ἡ (femin. af partic. ἐπιὼν af επειμι gå efter, efterfölja, följa af ἐπί, εἰμι) efterföljande, följande scil. ἡμέρα dagen Act. 16: 11 al.; ἡμέρα finnes ock utsatt Act. 7: 26, äfn står ordet med νὐξ 23: 11.

† ἐπιοὐσιος, ον (somliga derivera af fgde, andra af ουσία) ἐπ. ἀρτος de förre: det för den följande dagen bestämda brödet (efter analogi med εκούσιος af εκοὐσα); de sednare: det till lifsuppehälle erforderliga d. ä. det nödtorftiga brödet. Anm. Ordet förekommer ej annorstädes i Grek. litteraturen än i bönen »Fader vår» Mt. 6: 11, Lc. 11: 3; och den förra meningen vederlägges bestämdt af de följande verserna, i synnerhet den sista i Mt. 6 cap., der lärjungarne varnas för bekymmer om morgondagen, äfvensom af Lc. 11: 3 τὸ χαθ' ἡμέραν. επιπίπτω, πέπτωκα, ἐπεσαν, ἐπεσαν Rom. 15: 3 (πίπτω) falla öfver τινὶ Act. 20: 10 (1. kasta sig öfver ngn), efter d. ä. tränga sig in 1. fram till ngn τινὶ Mc. 3: 10; falla om, på, mot, ἐπὶ τον τράχηλο ν Lc. 15: 20 ngn om halsen, ἐπὶ τὸ στήθος τίνος Joh. 13: 25 till ngns bröst (Tischend. har ἀναπεσὼν); trop. falla på, öfver ἐπὶ τινα (ss. fruktan, hänryckning, smädelser, töcken och mör-

ker, den H. Ande) Lc. 1: 12 al., äfven ἐπὶ τινι Act. 8: 16.

ἐπιπλήσσω, ἐπληξα (πλήσσω) eg. slå derpå, till τινὶ ngn, bestraffa (med handling 1. ord), fara ut emot ngn 1 Tim. 5: 1. ἐπιποθέω, ησα. (ποθέο) längta af πόθος böjelse, längtan af πειθω) längta efter, åstunda, åtrå med infin. Rom. 1: 11, τὶ 1 Petr. 2: 2, τινὰ 2 Cor.

9: 14 al.; πρός φθόνον---ὑμ.Ἰν Jac. 4: 5

pä ett afundsjukt 1. svartsjukt sätt åtrår (älskar) oss den Ande, som tagit sin boning i oss (bilden tagen från det andliga äktenskapsbrottet se Osea 2: 2 ff., 3: 1 ff. al.; i afs. på Guds Andes inneboende i Guds barn se 1 Cor. ;5: 16, 6: 19 al.). † ἐπιπόθησις, εως, ἡ (fgde) längtan, trängtan efter

ngn 2 Cor. 7: 7. 11 (att återse mig). † ἐπιπόθητος, ον, adj. vble (af ἐπιποθέω) efterlängtad Phil. 4: 1. * ' † ἐπιποθία, ας, ἡ — ἐπιπόθησις, längtan efter ngt

τινός Rom. 15: 23. ' ἐπιπορεὐομαι (πορεὐομαι) gå 1. färdas efter, åt, till

πρός τινα Lc. 8: 4. * † επφράπτω (ῥάπτω) på- 1. tillsy, på- 1. tillsätta

Mc. 2: 21. * επιρρίπτω 1. ἐπιρίπτω, ἐτριψα 1. ἐριψα. (ρίπτω) kasta på τὰ ιμάτια ἐπὶ τον πῶλ,ον Lc. 19: 35 sina kläder på fålen; kasta 1. hvälfva τὴν μέριμναν ἐπὶ τινα 1 Petr. 5: 7 sitt bekymmer på ngn. επίσημος, ον (ἐπί, σήμα se ση μεiον) försedd med tecken 1. prägel, betecknad, präglad; igenkänlig, utmärkt Rom. 16: 7, äfven beryktad (i dålig mening) Mt. 27: 16. ἐπισιτισμός, οὐ, δ (ἐπισιτίζομαι skaffa sig föda, proviant σίτος) egentl, proviantering; deraf proviant, lifsmedel Lc. 9: 12. ἐπισκέπτομαι, εσκεψάμην (σκέπτομαι — σχοπέω) se noga efter 1. till, besöka, se 1. vårda sig om τινὰ Mt. 25: 36 al., draga försorg om med infin. Act. 15: 14; se sig om efter någon, utsöka, utse Act. 6: 3.

ἐπισκευάζω; ασά.μην (σκευάζω rusta, bereda) efteråt bereda, iståndsätta, laga o. s. v.; mecl. laga sig till, rusta sig i ordning Act. 21: 15. * ἐπισκηνόω, ωσα (σχηνόω) öfvertälta, nedkomma och draga in 1. taga sin boning transl. ἐπ' ἐμὲ hos mig 2 Cor. 12: 9 (kraften nedkommer från höjden).

ἐπισκιάζω, άσω, ασα (σκιάζω skugga, skygga af σκιά.) öfverskugga 1. -skygga τινά Mt. 17: 5, Lc.titi ἐπισχοπέω

9: 34, τινὶ Mc. 9: 7, Act. 5: 15; transl. τινί Lc. 1: 35.

ἐπισχοπέω (επίσκοπος) se efter 1. till μή Hebr. 12: 15 (1. akta sig·) att icke; vara uppsyningsman, hafva uppsigt öfver, hafva akt 1 Petr. 5: 2 (neml. på hjorden — fkmr ej hos Tisch. 1. Cod. Sin., och kan äfven hafva första betydelsen: seende till att J icke neml. gören det med tvång o. s. v.). † επισκοπή, ής, ή (se följ.) eftersyn, uppsigt, upp-synings- 1. biskopsembete 1 Tim. 3: 1, (Apostla)-embete Act. 1: 20; äfven besök (för att straffa 1. hjelpa) det sednare Lc. 19: 44, äfven 1 Petr. 2: 12 nådebesökelse (neml. Guds hos hedningarne, hvarigenom de föras till bättring och tro — andra antaga här »bestraffnings- 1. hemsökelses dag»), επίσκοπος, ου, ὁ (επισκέπτομαι) som ser efter, har tillsyn, uppsigt, uppsyningsman öfver en församling, föreståndare, (kyrkoherde), biskop Act. 20: 28 al.; 1 Petr. 2: 25 kallas Frälsaren ο ποιμήν και επίσκοπος τών ψυχών våra själars herde och biskop (ss. hela församlingens hufvud — hfr han ock 1 Petr. 5: 4 kallas ἀρχιποιμήν); anm. ur-sprungl. voro ἐπ. — πρεσβύτεροι, jfr Act. 20: 17 och 28.

ἐπισπάω, (σπάω) draga till, åt, öfver; med. draga

öfver på sig 1 Cor. 7: 18 (neml. förhuden). * ἐπισπείρω, ἐσπειρα (σπείρω) så ofvanpå, derpå,

dertill, derefter Mt. 13: 25 j| εσπειρεν. * ἐπίσταμαι (lon. form af επί, ϊσταμαι) förstå, förstå sig på, inse, ega insigt, känna, känna till, veta Mc. 14: 68 al., med ὡς hurusom Act. 10: 28, οτι att 15: 7, accus. och partic. 24: 10. ἐπίστασις, εως, ή (se följ.) uppsigt, aktgifvelse, uppmärksamhet || ἐπισύστασις 2 Cor. 11: 28. επιστάτης, ου, δ (ἐψίστημι) s. står i ett led (στίχος) efter en annan, efterman; deraf den som ser efter, har uppsigt öfver ugn, uppsyningsman, föreståndare o. s. v. 1 N. T. kallas Frälsaren så Lc. 5: 4 al. = Itabbi, Lärare, Mästare. ἐπιστέλλω, ελώ (στέλλω) tillställa, tillsända (i synn. bref), genom bref ålägga, skrifva till τινί Act. 21: 25, Hebr. 13: 22, med infin. Act. 15: 20 (utfärda en skrifvelse till dem του ἀπέχεσθαι scil. ϊνεκα på det att de må afhålla sig o. s. v.). ἐπιστήμων, ον (ἐπίσταμαι) som förstår, förstår sig

på ngt, förståndig Jac. 3: 13. ἐπιστηρίζω, ιςα (στηρίζω) befästa, göra fast, stärka, styrka, trop. Act. 14: 22 al.

in ισχύ ω

επιστολή, ής, ή (ἐπιστέλλω) eg. uppdrag, underrättelse, deraf epistola, bref Act. 9: 2 al., ἐπ. Χού 2 Cor. 3: 3 ett bref af Chr. författadt (se διακονέω och ἐγγράψω), ἐπιστορίζω (στόμα) lägga öfver munnen betsel 1. nosgrimma (ἐπιστομίς), stoppa till munnen på ngn, bringa till tystnad Tit. 1: 11. ἐπιστρέψω, ἐώω, εψα; ἀψην (στρέψω) vända åt ett håll, tillvända, omvända Lc. 1: 16. 17 (har afs. på familj-eudrägt), Act. 26: 18, Jac. 5: 19. 20 (återföra på rätta vägen); mest inträns, äfven i med. och aor. 2 pass. vända sig åt ett håll, omvända sig 1. vända sig om Mt. 9: 22 al., med οπίσω Mt. 24: 18 och εις τά ὀπίσω Mc. 13: 16 al. vända om tillbaka, återvända, men äfn utan οπίσω ss. Mt. 10: 13 al.; i moralisk 1. religiös mening: omvända sig ἐπ "ι τον Κύριον, τον θεόν Act. 9: 35 al., ἐπιστρέψας Lc. 22: 32 sedan du återvändt till ditt förra sinnestillstånd (neml. efter förnekningen), ἐπιστρέψη 2 Cor. 3: 16 (scil. ή καρδία αυτών); äfven återvända till det sämre 2 Petr. 2: 21 (der var. lectio är ὑποστρέψαι), 22. ἐπιστροψή, ής, ή (fgde) omvändelse Act. 15: 3. ἐπισυνάγω, ας a, ήγαγον, ήγμαι, ήχβην (συνάγω) dertill sammanföra, församla Mt. 23: 37 al.; pass. församlas Mc. 1: 33, Lc. 12: 1. † ἐπισυναγωγή, ής, ή (συναγωγή) eg. samlande derefter, församlande 2 Thess. 2: 1; tillförsamlande Hebr. 10: 25 kan betyda antingen församlande af flera till den hopen som församlad är, eller väl bättre: särskild sammankomst 1. församling (ἐπὶ bredvid, utom synagogan). † ἐπισυντρέχω (συντρέχω) dervid 1. dertill sammanlöpa 1. -strömma; δχλος ἐπ. Mc. 9: 25 (att) ännu mer folk sammanströmmade = ytterligare tillopp af folk. *

† ἐπισύστασις, εως ή (ἐπισυνίστημι ställa tillsamman emot, med. och inträns, temp. ställa sig tillsamman emot, göra uppror af ἐπί. συνίστημι) sam-mangaddning emot ngn; upplopp Act. 24: 12; påträngande, öfverlöpande 2 Cor. 11: 28 || ἐπίστα-σις, hkt se.

ἐπισφαλής, ές (σψάλλομαι) benägen att falla, vacklande, osäker, äfventyrlig, farlig Act. 27: 9. ἐπ ισχύ οj (ισχύω) göra stark; inträns, blifva 1. vara stark, ἐπ. λέγοντες Lc. 23: 5 de blefvo trängande med sitt påstående — de påstodo med häftighet.ἐπισωρεύω

επισωρεύω, εύσω (σωρεύω) dertill 1. ofvanpå samla, hopa, rikligen 1. i öfverflöd förskaffa sig 2 Tim. 4: 3. *

ἐπιταγη, ής, ἡ (följ.) uppdrag, anordning χατ ἐπ. Rom. 16: 26 efter anordning, befallning 1 Cor. 7: 25, χατ ἐπ. 1 Cor. 7: 6, 2 Cor. 8: 8 ss. en befallning, 1 Tim. 1: 1, Tit. 1: 3 efter uppdrag, μετὰ. πάσης ἐπ. Tit. 2: 15 med allt åläggande 1. eftertryck.

ἐπιτάσσω, ἐταξα (τάσσω) uppdraga, anordna, befalla Lc. 14: 22, τινὶ Mc. 1: 27 al., τινὶ τι Phil. 8, τινὶ med infin. Mc. 6: 39 al., med infin. utan dat. Mc. 6: 27.

ἐπιτελέω, έσω, εσα (τελέω) fullända, fullborda, fullgöra, utföra Lc. 13: 22 al.; med. Gal. 3: 3 leringen J (det påbegynta) nu med köttet till fulländning? 1. kanske bättre pass. bringens J nu

-----(ironice); pass. påläggas, verkställas 1

Petr. 5: 9 enligt phras. ἐπιτελειν τινι την δiχην pålägga ngn 1. verkställa på ngn ett straff.

επιτήδειος, a, ον (ἐπιτηδές, adv. af ἐπὶ τάδε till detta, så mycket dertill hörer 1. behöfs, tillräckligt) erforderlig, tjenlig, skicklig, passande, lämplig; τὰ ἐπ. τοὺ σώματος Jac. 2: 16 det som behöfs för kroppen, kroppens behof, förnödenheter, nödtorftigheter.

ἐπιτ'ώημι, ἐπώησω, ἐπέθηχα, ἐπέάην; ἐπώησομαι, επεθέμην, ἐπετέ&ην [| Mc. 4: 21 (τiθημι) Act. 1:o) sätta, lägga på τi ἐπὶ τι 1. ἐπὶ τινα Mt. 21: 7 al., τὶ ἐπὶ τiνος Lc. 8: 16, ἐπὰνω τiνος Mt. (21: 7) 27: 37 ofvanför ngt, τινὶ Lc. 23: 26 al. — την χείρα 1. τὰς χείρας επι τινα Mt. 9: 18 al. 1. τινὶ Mt. 19: 13 al. vid botande, vid 1. efter döpelsen ss. Act. 8: 17', äfnsom välsignande lägga sina händer på ngn vid särskilda utomordentliga tillfällen ss. vid invigning till missionsverket Act. 13: 3, till presbyter- och diaconembetet 1 Tim. 5: 22 (möjligen äfven vid återupptagande i kyrkans sköte). — πληγὰς Lc. 10: 30 slå, τινὶ Act. 16: 23 ngn, äfven ἐπὶ τινα Apoc. 22: 18. — 2:o) lägga till, tillägga επὶ τι Apoc. 22: 18. — Med. sätta pa scil. skeppet Act. 28: 10 d. ä. föra ombord; sätta efter, angripa, förgripa sig på τινὶ Act. 18: 10.

επιτιμά,o), ησα (τιμάω) eg. efteråt ära t. ex. en afliden, om domare: tillerkänna böter 1. skadeersättning; deraf gifva föreställningar, förebråelser, tad-la, näpsa, hota τινὶ Mt. 8: 26 al.

ἐπιτιμiα, ας. ἡ (se fgde) bestraffning, straff 2 Cor. 2: 6. I profangrek. åtnjutande af alla medborgerliga rättigheter)(ατιμiα, επιτρέπω, εφ a; τ ἐτραμμαι, ετράπην (τρέπο>) tillvända, öfverlåta, anförtro, uppdraga, medgifva, tillåta, tillstädja absol. Joh. 10: 38, 1 Cor. 16: 7, Hebr. 6: 3 (oin annars Gud gifver nåd neml. att. förstå det) med infin. Mc. 10: 4 al., med τινὶ och infin. Mt. 8: 21 al.; pass. επιτρέπεται τινι med

infin. Act. 26: 1 al. det medgifves ngn att--.

ἐπιτροπη, ής, η (fgde) öfverlåtelse, tillstånd, fullmakt Act. 26: 12. * ἐπiτροπος, ou. b (se fgde) en som blifvit anförtrodd uppsigten öfver en person, sak, hus o. s. v., uppsyningsman, förvaltare, hofmästare Mt. 20: 8 al.; anm. med förmyndare öfversättes ordet mindre rätt Gal. 4: 2, ty fadren lefver ännu. επιτυγχάνω, ἐτυχον (τυγχὰνω) träffa, råka, stöta på ngn 1. ngt, (af en händelse) ernå, vinna, bekomma, undfå, få τινὸς Hebr. 6: 15, 11: 33, τὶ Rom. 11: 7 (andra τοὺτου i st. för τοὺτο), äfn absol. Jac. 4: 2.

ἐπιιραiνω; εψά.νην (φαiνω) eg. fram- 1. uppvisa, låta se, men i N. T. inträns, visa sig, synas, lysa τινὶ Lc. 1: 79, absol. Act. 27: 20; pass. blifva uppenbar, synlig (liks. framträda från det ställe, der ngt förut varit förborgadt) Tit. 2: 11, 3: 4. επιφάνεια, ας, η (följ.) uppenbarelse 2 Tim. 1: 10 (om Christi första ankomst i köttet), företeelse της παρουσiας αυτοὺ 2 Thess. 2: 8 af hans närvaro; återkomst 1 Tim. 6: 14 al. επιφανής, ές (ἐπιφαiνω) synlig, uppenbar, lysande,

utmärkt, herrlig Act. 2: 20. ἐπιφαύω 1. φαὺσχω, ψαὺσω — επιφώσχω, börja att lysa, uppglänsa, uppgå, lysa τινὶ för ngn, upplysa Eph. 5: 14. * επιφέρω, ηνεγχον (φέρω) påbörda, bära till, tillföra, bibringa, tillfoga; αιτiαν Act. 25: 18 (| ἐφεραν) skjuta skulden på, gifva skuld, tillskrifva, επὶ τινα Act. 19: 12 (ἀποφέρεσθαι) bära 1. lägga på ngn, την ὀργην Rom. 3: 5 visa sin vrede — tillfoga straff, straffa, χρiσιν Jud. 9 fälla dom 1. omdöme.

ἐπιφωνέω (φωνέω) tillropa, ropa dervid, emot 1. å

sin sida, säga dertill Lc. 23: 21 al. † επιφώσχω (φώσχω af φώς) inclioat. börja att lysa 1. visa sig, gry, elucesco, τη ἐπ. Mt. 28: 1 scil. ημέρα då det började dagas (till söndagen), vid118 ἐπιχεφέυ)

första gryningen (på söndagsmorgonen); äfn om sabbatens ingående 1. inbrytande Lc. 23: 54. ἐπιχειρέω, ησα (χειρ, ἐπί) lägga hand vid 1. räcka ut handen efter ngt τινί, handlägga, ad gr ed i, gripa an, begynna, företaga sig, försöka med infin. Lc. 1: 1 al.

ἐπιχέω (χέω, gjuta) gjuta, slå, hälla på 1. uti Lc. 10: 34. '

ἐπιχορηγέω, ησα-, ηθήσομαι (χορηγέoj) dertill 1. utomdess använda kostnader på ngt, än ytterligare på sin bekostnad föranstalta, iståndsätta Col. 2: 19; τινί τι 2 Cor. 9: 10, Gal. 3: 5, 2 Petr. 1: 11 tilldela 1. gifva ngn ngt dertill; ännu dertill framräcka, framställa, bevisa 2 Petr. 1: 5. † ἐπιχορηγία, ας, ἡ (fgde) ytterligare gifvande 1. meddelande, ny meddelning 1. hjelplemning Eph. 4: 16, Phil. 1: 19 se ἀψη. ἐπιχρίω, ισα (χρίω) smörja 1. stryka på, öfver τί

1. τί ἐπί τι Joh. 9: 6. 11. ἐποιχοδομεω, ησα; ήθην (οἴκοδομέω) bygga på, vidare, fortsätta byggandet metaphor. 1 Cor. 3: 10. 12. 14 (οικοδομή är christna församlingen, θεμέλιος Christus), uppbygga på ἐν Χω Col. 2: 7, samma bild Eph. 2: 20 (ehuru ngt varierad, emedan den af Apostlarna och Propheterna lagda grund är Evangelium om Christo, och Christus sjelf är yttersta hörnstenen), Act. 20: 32 (befordra det christliga lifvet), τινί på ngt Jud. 20. 21 men J, älskade, i det J genom bön i den H. Ande uppbyggen eder på eder aldraheligaste tro, beva-ren eder i Guds kärlek förbidande o. s. v. (orden εις ζωήν αἰώνιον höra till τηρήσατε), ἐποχέλλω, ώχειλα (δχέλλω drifva, stöta på af o prosthet. och χέλλω, cello, drifva) drifva τήν ναυν skeppet mot strand, låta stranda Act. 27: 41 || ἐπικέλλω, hkt se. επονομάζω (ονομάζω) nämna efter; pass. kallas,

heta, bära tillnamn af Rom. 2: 17. ἐποπτεΰω (följ.) se derpå, skåda hän pä, beskåda τί 1 Petr. 3: 2, scil. τά χαλά ἐργα 1 Petr. 2: 12 (ined blickarne fästade derpå). επόπτης, ου, <> (επάγομαι, fut. till ἐψοράω) åskådare, betraktare, ögonvittne τινός till ngt 2 Petr. 1: 16 (i profangrek. utgör ordet en terminus tech-nicus för den, som uppnått högsta invigningsgraden i Eleusinska mysterierna, se t. ex. Plat. Synt-pos. 28: 1 ἐποπτιχά). ,

ἐπος, εος, τό, ord, det sagda, tal, fkmr i N. T. blott i phrasen oj ς ἐπος ειπεἰν för att säga ett

εργάζομαι

ord, att jag så må säga, så till sägandes, ut ita dicam Hebr. 7: 9. επουράνιος, ov (επι. ουρανός) den som är 1. befinner sig på 1. i himlen, himla-invållare, engel Phil. 2: 10 ( )(ἐπίγειος, hkt se), himmelsk 1 Cor. 15: 40 al. (1. c. englarnes se επίγειος); τά ἐπ. Joh. 3: 12 det som föregår i himlen d. ä. Guds rådslag i afs. på det Messianska riket ( )(τά επίγεια, hkt se); ἐν τοις ἐπ. Eph. 1: 3. 2U i det himmelska — i himlen (localt; så att den H. Andes välsignelser betraktas ss. oss meddelade från himlen) äfven 2: 6, 3: 10, 6: 12 i de himmelska, öfverjordiska regionerna — ὁ ἀήρ. επτά, sep t em, sju Mt. 12: 45 al.; οι επτά Act. 21: 8 de sju diaconi, som utsågos Act. 6: 3 i Jerusalem; numerus certus pro incerto Mt. 12: 45, Lc. 11: 26; talet 7, som ofta fkmr i Apoc., sammansatt af det gudomliga talet 3 och det menskliga 4 (fyra vindar, väderstreck, elementer), är det allmänna uttrycket för förbundet emellan Gud och menniskor och alltså emellan mskna inbördes; derföre är det ock i G. T. gudstjensten tal, efter 7:de dagen omskärelsen, 7 dagar i veckan, sabbatsåret, jubelåret (7 ggr 7), 7-faldig bestänkelse med försoningsblodet, sjelfva edens tal (sjua — svärja); derföre har ock den H. Ande företrädesvis detta heliga sjutal, i hkt Guds trefaldighet förenar sig med verldens fyrfaldighet. — De 3 doinshandlin-garne i Apoc. införas ock under bilden af 7 insegel, basuner och skålar; de 3 fiendtliga makter, s. genom dessa domshaudlingar måste bortskaffas, innan JEsu rike segrar på jorden, äro: l:o) den affallna Judendomen. 2:o) den afgudiska hedendomen och 3:o) den falska påfvedomen. ἐπτάχις, adv. numer, (fgde) sju gånger Mt. 18: 21 al. ἐπταχιςχίλιοι, αι. a (fgde, χίλιοι) sjutusende Rom. 11: 14. *

"Βραστός, ου, <I (εραστής älskvärd af ἐράω älska) Erastus l:o) Pauli följeslagare och medhjelpare Act. 19: 22, 2 Tim. 4: 20. — 2:o) en Christen i Corinth Rom. 16: 23, soiu der var οικονόμος τής πόλεως. arearius civ it a tis,

förvaltare af stadens inkomster, stadskassan, räntekammaren, »räntmästare»; troligen samma person som fgde. εργάζομαι, είργασμαι. εϊργασάμψ (ἐργον) depon. med. l:o) verka, vara verksam, arbeta absol. Mt. 21: 28 al., förfärdiga, förrätta, göra, åstadkomma a) τὰ ιερὰ 1 Cor. 9: 13 förrätta de gudstjeust-liga göromålen, gudstjensten (presterna). — b) τὰἐργασία

εργα του Θεοὺ Joh. 6: 28, 9: 4 sätta i verket 1. verka hvad Gud verkar, το ἐργον Κυριου 1 Cor. 16: 10 verka HERrans verk d. ä. befrämja den christliga frälsningsanstalten, dess utbredande. — c) ἀνομìαν Mt 7: 23 utöfva laglöshet, göra orätt, ἁμαρτìαν Jac. 2: 9 synd, synda, την διχαιοσὺνην Act. 10: 35 handhafva rättvisan o. s. v. — d) την θὰλασσαν Apoc. 18: 17 bearbeta hafvet (bildadt efter εργ. την γὴν), göra det till medel för sin utkomst, fara till sjöss, drifva sjöfart, fiska o. s. v. — e) εργ. χαλὸν εϊς τινα Mt. 26: 10 1. εν τινι Mc. 14: 6 al., χαχὸν τινι Rom. 1.3: 10 göra 1. tillfoga ngn godt 1. ondt; ὁ εργαζὸμενος Rom. 4: 4 den som sysselsätter sig, umgås med gerningar (hvars lifselement är gerningar), ειργασμὲ-νος Joh. 3: 21 tages passive. —· 2:o) arbeta sig till, genom arbete förvärfva, förtjena εν τινι Mt, 25: 16 med ngt, förskaffa sig, vinnlägga sig om τì Joh. 6: 27. εργασìα, ας, ἡ (fgde) verksamhet, verkställighet, utöfning ἀχαθαρσìας πὰσης Eph. 4: 19 af all slags oanständighet; arbetsamhet, ansträngning, möda εργασìαν διδὸναι Lc. 12: 58 (latinism) dare ope-ram gifva 1. göra sig möda, vinnlägga sig om; sysselsättning, handtverk, yrke Act. 19: 25; förtjenst, vinst παρὲχειν 1. παρὲχεσθαὶ τινι εργ. Act. 16: 16. 19, 19: 24. εργὰτης, ου, ὁ (se fgde) verkare, arbetare (i allmht) Mt. 10: 10, Lc. 10: 7, 1 Tim. 5: 18, på verkstaden = handtverkare Act. 19: 25 (som drefvo detta yrke), i vingården Mt. 20: 1. 2. 8, på åkerfältet = skördeman Mt. 9: 37. 38, Lc. 10: 2, Jac. 5: 4 metaph. om arbetare i ordet, hka ock menas 2 Cor. 11: 13, Phil. 3: 2, 2 Tim. 2: 15; verkställare, utöfvare ἀδιχìας Lc. 13: 27 af orättfärdighet = ogerningsman. ἐργον, ου, τὸ, verk, handling, gerning Mt. 5: 16 al.; verk, värf, yrke, syssla, embete, kall ss. 1 Tim. 3: 1 al.; verk, det gjorda ss. Act. 7: 41 al., sak τὰ èν αὺτη ἐργον 2 Petr. 3: 10 de saker som derpå finnas, allt hvad derpå är. — Dessutom märkas ἐργα νὸμου Rom. 3: 20 scepe »lagens gerningar», lagverk = antingen det som lagen verkar, de handlingar som lagen genom sina föreskrifter framställer (subject.), eller kanske rättare de handlingar, hka hafva afseende på lagen d. ä. genom hka lagens föreskrifter uppfyllas, lagen motsvarande gerningar (object.); δσοι ες ἐργων νὸμου εϊσìν Gal. 3: 10 så många som äro af lagens ger-

ningar, hka söka upphjelpa sit.t andliga lif genom lagens iakttagande, alla lagmenniskor; οὺχ ες ἐργων ---ημεìς Tit. 3: 5 icke till följe af gerningar i rättfärdighet som vi hade gjort (Paulus talar icke om verk som af oss verkligen blifvit gjorda, utan nekar just, att vi gjort sådana verk i rättfärdighet); τὸ ἐργον της πìστεως 1 Thess. 1: 3 det verk hvarigenom eder tro utmärker sig o. s. v.; το ἐργον Rom. 14: 20 = byggnad. ερεθìζω, ισα ερὲθω af ερις besl. med ἐρὲσσο) drifva fram båten med årorna, ro) reta, uppreta τὰ τὲχνα Col. 3: 21 (genom orättvis och alltför sträng behandling — se vidare O.θυμὲω); uppegga (in bonam partem) 2 Cor. 9: 2. ἐρεìδω, ἡρεισα, träns, ställa ngt fast emot ngt, luta, stödja, äfven stöta o. s. v.; inträns, stödja, luta sig vid 1. på ngt Act. 27: 41 scil. τὸπω δι-θαλὰσσω. *

ερεὺγομαι, εὺξομαι, depon. med. eructo gifva ifrån sig, kasta upp; ερεὺγω böla (om tjuren), deraf med. högt uttala, utropa, förkunna Mt. 13: 35. ερευνὰω, ησα. (besl. med ερὲσθαι fråga) ut- 1. efterforska, efterspana, uppspåra, undersöka, pröfva, ransaka Joh. 5: 39 al. ερημιὰ, ας, ἡ (följ.) öken, ödemark Mt. 15: 33 al. (der menniskor icke bo —)(πὸλις, se 2 Cor. 11: 26).

ἐρημος, ov, äfven attice 3 änd. (ερα obrukligt ss. substant., men förekommer i εραζε på jorden, till marken — t er ra, jord, mark, vildmark, öken) ödslig, öde, obebodd Mt. 14: 13. 15 al., enslig, ensam Gal. 4: 27 (som icke har man 1. som lefver utan gemenskap med mannen); ἡ ἐρημος scil. γη 1. /ὼρα Mt. 24: 26 al. ödemark, öken, äfven plur. Lc. 1: 80 al., äfven betesmark Lc. 15: 4; ἡ ερ. της Ιουδαιας Mt. 3: 1 ГПIП1 "13 "Ö Juda öken, en klippig trakt i östra delen af Juda stam åt Döda hafvet till med staden Engeddi och andra städer. Den sträcker sig långsutåt vestra stranden af Döda hafvet ifrån dess norra ända till den södra med en bredd så stor som till Thekoa. ερημὸω, ὼσω; ωμαι, ὼθην (fgde) göra ensam, tom, öde, föröda; i N. T. blott pass. blifva öde, förödas Mt. 12: 25 al., p. p. p. Apoc. 17: 16 förödd, öde.

ερήμωσις, εως, ἡ (fgde) förödelse Lc. 21: 20; βδέ-λυγμα ερ. Mt. 24: 15, Mc. 13: 14, se βδέλυγμα. ἐρίζω, ίσω (ερις) strida, kifvas, träta Mt. 12: 19. *120 ἐριὐεία

ἐριθεία, ας, η (εριθεύω 1. -ομαι arbeta for lön af ἐριθος, b. ἡ daglönare, spinnerska, tro], af följ.) lönarbete, lönsjuka, partisjuka o'ι ες ερ. scil. i/ντε ς ltom. 2: 8, Phil. 1: 17 de lön- 1. partisjuke, in-trigmakare; intrig, kif, trätlystnad Phil. 2: 3, Jac. 3: 14. 16; plur. partiränker 2 Cor. 12: 20, Gal. 5: 20.

ἐριον, ου, τὸ (dimin. till formen, men icke till be- ' tydeisen af ἐρος 1. εἰρος, τὸ) ull, χόχχινον Hebr. 9: 19 scharlakansfärgad (hind Isopsknippan var omlindad), λευχόν Apoc. 1: 14 hvit (äfvens. hvitt hår ·— bilden af Christi rena oskuld). ἐρις, ιδος, ἡ, plur. ἐριδες och ἐρεις Tit. .3: 9, tvist,

träta, kif, oenighet Rom. 1: 29 al. ἐρίφιον, ου, τὁ (egentl, dimin. af följ.) killing, ungbock 1. -get Mt. 25: 33. * ἐριψος, ου, ὁ, ἡ ungbock 1. -get, kid Lc. 15: 29, Mt. 25: 32.

Ἱρμα.ς. à, o, Hermas, en christen i Rom, men icke att förvexla med författaren till boken ὁ ποιμὴν, ty denne sednare var enligt sannolika uppgifter en broder till biskop Pius I och lefde omkring år 150 e. Chr.; fkmr Rom. 16: 14. * ερμηνεία, ας, ἡ (följ.) uttydning, förklaring, utläggning 1 Cor. 14: 26, ἐρμ. γλωσσῶν 1 Cor. 12: 10 tungoutläggning d. ä. förmågan att göra tungotalande begripligt (se γλῶσσα), ερμηνεύω (ερμηνεὺς tolk, uttydare, af följ.) tolka, uttyda, förklara, utlägga, öfversatta från ett främmande språk på ett annat Joh. 1: 39 al. Ερμής, ου, ὁ, Hermes l:o) Rom. Mercurius, son af Zeus och Maja, gudarnes budbärare och tolk till menniskorna o. s. v. Act. 14: 12, se Ζευς. — 2:o) en christen i Rom, Rom. 16: 14. Ερμογένης, ους, ὁ, en christen i Asien, som jemte

Phygellus öfvergaf Paulus 2 Tim. 1: 15. ἑρπετός, ἡ, όν, adj. vble (af ἑρπω, serpo) krypande;

neutr. plur. krypande djur Act, 10: 12 al. ε^ρέθην och ἐβρήθην, se ρέω och ψημί. ερυθρός, ἀ. ὀν (ἐρεὐθω färga röd) röd, mörkröd; ερ. θάλασσα (^-ID"^ säfhafvet = ὁ Ἀράβιος χόλπος = sinus Arabiens Arabiska viken) Act, 7: 36, Hebr. 11: 29 Röda hafvet, den bekanta viken af Indiska oceanen öster om Ægypten ocli Æthiopien, som skiljer Africa från Asien och genom en smal landtunga Arsinoë (nu Suez) är skild från Medelhafvet. Det delar sig i 2 vikar, som innesluta Petrâiska Arabiens halfö, af hvilka den

ἐσάίω

vestra hette sinus Heroopolitanus (nu Bahr Assuez) och den östra och smalare sinus Æla-nites 1. Ælanitieus (nu Bahr Akaba). Anledningen till benämningen »Röda hafvet» uppgifves olika. Några härleda den från de rödfläckiga bladen af den derpå simmande hafstången, andra från en gammal konung Erythra, ännu andra från en stad af samma namn o. s. v. ἐρχομαι, ελεύσομαι, ἐλήλυθα, ἠλθον, aor. 1 imperat. ἐλθάτω Mt. 10: 13, indic. ἤλθατε Mt. 25: 36, ἠλ,θαν Mc. 6: 29 o. s. v. komma, gå, resa ἀπὁ. διά, ἐχ med genit., εις, πρός, παρά. med accus. sæpe, äfven utan præpos. med dat. (eg. dat. com-modi) ss. Mt. 21: 5; επὶ τινα komma öfver ngn Mt. 3: 16 al. (om den helige Ande), vederfaras Mt. 10: 13 (om godt), Mt, 23: 35 al. (om ondt); ἐλθε'ιν πρός εαυτόν Lc. 15: 17 ad se red i re komma till sig, besinna sig; εις τον χόσμον Joh. 1: 9 al., komma i verlden, födas, framträda εν τή βασιλεία σου Lc. 23: 42 (visar Dig ss. herrskande Messias), εις τό φανερὸν Mc. 4: 22 komma fram i dagsljuset, uppenbara 1. visa sig, äfven ensamt ἐρχεσθαι 1 Cor. 15: 35, εις τό χείρον Mc. 5: 26 råka värre ut, blifva sämre, εις την ὡραν ταὐτην Joh. 12: 27 råka ut för 1. komma i denna (lidandes) stunden, εις προχοπὴν τοὑ εὐαγγ. Phil. 1:12 lända, bidraga till Evangelii framgång; οπίσω τινός Mt. 16: 24 al, gå bakom 1. efter ngn, efterfölja, följa, äfven till tiden Mt, 3: 11 al.; b ερχόμενος Mt. 11: 3 al. den kommande (Messias, Christus), den väntade, 1. som kommer Mt, 21: 9 al., äfven tillkommande Mc. 10: 30 al,, τά ἐρχ. Joh. 16: 13 det förestående o. s. v. ἐρὠ, fut., se ψημί·

ερωτάω, ήσω, ησα 3 pers. plur. imperf. ἠρώτουν Mt. 15: 23 (obrukl. ἐρομαι, ἠρόμην) fråga ngn τινά Mt. 16: 13 al, τινά τι Mt. 21: 24 ngn efter 1. om ngt, förelägga ngn en fråga; bedja τινά Mt. 15: 23 al, ngn, med Ἰνα 1. ὁπως Mc. 7: 26 al,, med infin. Lc. 5: 3 al., med εις τι 2 Thess. 2: 2 i afs. på ngt. ἐσθής, ῆτος, ἡ (ἑννυμι, aor. 1 pass. ἑσθην påkläda 1. ock se följ.) vestis, klädnad, klädning, drägt Lc. 23: 11 al., collect, kläder. ἐσθησις. εως, ἡ (obrukl. ἐσθέω. ρ. ρ. ἠσθημαι jag-är klädd) klädnad, beklädnad; plur. kläder Lc. 24: 4, Act, 1: 10 |j fgde. ἐσθίω, fut. ψάγομαι 2 pers. ψάγεσαι Lc. 17: 8 st. ψάγη, ἐφαγον — äfven ἐσθω (af obrukl. ἐδω.hvaraf i profangrek. fut.

ἐδομαι) edo, äta, förtära τὶ 1. ἀπό, εκ τίνος Mt. 12: 1 al., ἀρτον Mt. 15: 2 al. äta bröd d. v. s. i allmht äta, spisa; metaphor. fräta, förtära, förderfva Hebr. 10: 27, Jac. 5: 3.

ἐσθω jj fgde.

Ἐσλὶ, ὁ, indecl., Esli fkmr Lc. 3: 25.

εςοπτρον, ου, τό (eg. εἴςοπτρον af εἴςοράω, είς-ὁώομαι se uti) ett medel 1. något att se sig uti, spegel, χατο,νοεΊν τὶ εν ἐς. Jac. 1: 23, βλέπειν δι' ες. 1 Cor. 13: 12 se genom en spegel (ty bilden man ser synes stå bakom spegeln; för öfrigt anm., att de gamles speglar icke voro af glas, utan dunkelt reflekterande metallspeglar).

εσπέρα, ας, ἡ (eg. femin. af ἑσπερος scil. ὡρα; ἑσπερος synes blott hafva varit en förkortning af εωςφόρος; ty aftonstjernan gifver den nattliga himlen det första ljuset och är tillika morgonstjerna) vespera, aftonstjernans tid, afton Lc. 24: 29 al.

Ἐσρώμ 1. -ών, ὁ, indecl. (|i~l^n) Esrom, son till Phares Mt. 1: 3, Lc. 3: 33.

ἐσχατος, η, ov (vanl. af ἐξ per metathes.; men likaså riktigt af εχομαι, ἐσχόμ.ηv gränsa intill) den som är på 1. vid gränsen, ytterst i anseende till rum, tid, autal o. s. v. a) till rum: Act. 1: 8, 13: 47; till läge: nederst, lägst Lc. 14: 9. 10, sämst 1. i sämsta läge 1 Cor. 4: 9. — b) tid: sist Joh. 6: 39 al., sist kommen Mt. 20: 8. 12—16 al.; till ordning: Mc. 12: 22 al., ὁ ἐσχ. τών χρόνων 1 Petr. 1: 20 den sista af tiderua, den sista verlds-perioden (som började med Christi menniskoblif-vande och räcker till Hans återkomst). — c) antal: Mt. 5: 26, Lc. 12: 59. —- neutr. ss. subst, med genit. Act. 1: 8 al., τών ημερών τούτων Hebr. 1: 1 = ΓΡΊΠΚ3 på det yttersta af dessa

dagar (dagarne före parusien); äfven ss. adv. sist 1 Cor. 15: 7, äfven Mc. 12: 22 (som i äldre editioner har εσχάτη). —· Dessutom märkas 2:ne

phraser: πολλοὶ---πρώτοι Mt. 19: 30 al.

vanl.: många som anse sig innehafva främsta platsen (i Guds rike) skola intaga den yttersta o. s. v.; men öfverväger man noga alla de ställen, der phra-sen fkmr, så synes den snarare afse tiden, d. v. s. belöningen i Messiasriket skall icke rätta sig efter det tidigare 1. senare inträdet i Messias' tjenst, utan efter det sinne hvarmed man förrättar denna tjenst, se i synn. Mt. 20: 1—16 (om arbetarena

i vingården); τα. ἐσχατα γίνεται χείρονα τών πρώτων Mt. 12: 45, Lc. 11: 26, 2 Petr. 2: 20 det sista blifver värre än det första d. v. s. det sednare tillståndet, hvari de efter sitt affall hafva kommit, är värre än det tillstånd, hvari de befunno sig före sin omvändelse (tv ingen återgång är möjlig — jfr Hebr. 6: 4—6, 10: 26. 27). εσχάτως, adv. (af fgde) ytterst, ἐχειν Mc. 5: 23

vara ytterst, befinna sig 1. ligga på sitt yttersta. ἐσω, eg. εισαι, aclv. (af εις, ἐς) inåt, in Mt. 26: 58, ἑως ἐσω εις Mc. 14: 54 ända in i; inom med genit. Mc. 15: 16, inomhus 1. hemma Joh. 20: 26, inne 1. derinne Act. 5: 23, innanför οι ἐσω 1 Cor. 5: 12 de som äro innanför (christna församlingen är tänkt ss. en byggnad οικοδομή) — medchristna, invärtes ὁ ἐσω ἀνθρωπος llom. 7: 22, Eph. 3: 16 den invärtes menniskan, se ἀνθρωπος, ἐσωθεν, adv. (af fgde) inifrån Mc. 7: 21. 23, Lc. 11: 7; innanför 1. -till, invändigt Mt. 7: 15 al., b ἐσωθεν ἀνθρωπος 2 Cor. 4: 16 = b ἐσω ἀνθρ. se ἀνθρωπος, τό ἐσ. υμών Lc. 11: 39. 40 det inre af 1. hos eder. † ἐσώτερος, a, ov, compar. (af ἐσω) inre Act. 16: 24; τό ἐσ. του καταπετάσματος Hebr. 6: 19 det som är innanför förlåten = det aldraheligaste. εταΐρος, ου, b (ἑτης, ου, b bekant, besl. med ἐθος) följeslagare, kamrat, stallbroder, förtrogen, vän Mt. 11: 16; εταίρε Mt. 20: 13 al. min vän! nyttjades i tilltal både till kända och okända. † ἑτερόγλωσσος, ου, b (ἑτερος, γλώσσα) som har en annan tunga (icke språk) 1 Cor. 14: 21 (har afs. på tungotalare). * † ετεροδιδασκαλέω (ἑτερος, διδάσκαλος) lära annat, olikartadt, annorlunda, ngt som är motsatt Evangelium 1 Tim. 1: 3, 6: 3. † ἑτεροζυγέω (följ., ζυγός) draga 1. bära ett annat

(olikartadt) ok:, μή γίνεσθε----ἀπίστοις 2

Cor. 6: 14 brachvlogi st. μή γ tv. ἑτερ. και bpo-ζυγοὑντες τοις ἀπ. bären icke ett annat ok (än J plägen bära) och samma ok som de otrogna = »drager icke J främmande ok med de otrogna» (bilden är tagen utaf sammanokningen af 2:ne olika djur t. ex. oxe och åsna). ἑτερος, a, ov (correl. till πότερος) ceterus, alter, den andre (af två) Mt. 6: 24 pluries, τή ετέρα scil. ημέρα Act. 20: Ï5, 27: 3 på den andra 1. följande dagen; alius, en annan (af flera) Mt. 11: 3 al., äfven ἑτερος τις Act. 8: 34 al.; 1 Cor. 12: 9. 10 tjenar det till att utmärka 2:dra och

16122 ἱτέρως

3:dje classen af χαρίσματα.·, af annat slag, annan art 1. beskaffenhet Mc. 16: 12 al.; plur. andra, öfriga, i svnn. med artikel ss. Lc. 4: 43. ετέρως, adv. (af fgde) pä annat sätt, annorlunda,

ετ. ιρρονεiν Phil. 3: 15 vara annorlunda sinnad. ἑτι, adv. ännu Mt. 12: 46 scepe, äfn ἑτι νυν 1 Cor. 3: 2; än vidare, ytterligare, längre Lc. 16: 2 al., med negat. icke mera, icke vidare Mt. 5: 13 al.; ännu dertill, dessutom Mt. 18: 16 al.; redan Lc. 1: 15. — Anm. ἑτι μείζων bör troligen stå st. δτι μ. 1 Joh. 3: 20 (se för öfrigt χαταγινώσχω). ετοιμάζω, ἀσω, ασα-, ασμαι, ἀσΰην {ἑτοιμος) göra 1. hålla beredd, i beredskap ξενίαν τινί Phil. 22 her-berge åt ngn, bereda 1. tillreda την bdbv Κυρίου Mt. 3: 3 al., το ἀριστον Mt. 22: 4 o. s. v., äfn absol. Lc. 9: 52 laga till reds, träffa anstalter, ställa i ordning τινί åt ngn; p. p. p. beredd εἰς πὰν ἑργον ἀγαθὸν 2 Tim. 2: 21, rustad εἰς πό-λεμον Apoe. 9: 7 till strid, utrustad 1. utstyrd Apoc. 21: 2.

ετοιμασία, ας, η (fgde) beredskap, beredvillighet,

redobogenhet υποδησάμενοι---ειρήνης Eph.

6: 15 sedan J hafven bundit under fötterna på eder d. ä. försett edra fötter med den beredvillighet 1. det beredda mod (neml. till strid emot mörksens makter), som härrör från fridens Evangelium (d. v. s. Ev. som innehåller och förkunnar frid — frid med Gud — och derigenom ingjuter mod till den ifrågavarande kampen); ετοιμ. är här tänkt ss sjelfva fotbetäckningen. ἑτοιμος, ον, äfn 3 änd., i äldre grek. ἑτοίμος (besl. med ἑτυμος verklig af ἑτος af ειμi) hvad som är, närvarande, till hands, tillreds, färdig Mt. 22: 4. 8 al., om personer: beredd, redo, redobogen, beredvillig Mt- 24: 44 al. πρός τι Tit. 3: 1 {scil. ἀρχἀiς för öfverheten), med infin. Lc. 22: 33 al.; ἑτοιμη ἀποχαΐυιρθήναι 1 Petr. 1: 5 som ligger tillreds att uppenbaras (närmare och starkare bestämning än μέλλ.ων med infinit.); ἑν ἑτ. ἑχειν 2 Cor. 10: 6 hafva i beredskap, vara beredd 1. färdig.

ετοίμως, adv. (af fgde) i beredskap ἑτ. ἑχω Act. 21: 13 al. jag har i beredskap — ἑτοιμος είμι jag är beredd, »redobogen». ἑτος, εος, τὁ (betyder i allmht en tidrymd af 12 månader, då deremot ἑνιαυτός är det genom solens lopp bestämda 1. beräknade året, calender-året — se ἑνιαυτός) år Lc. 3: 1 sæpius, ἑχεις ἑτη πεντήκοντα Joh. 8: 57 du är 50 år gammal,

ει/αγγέλων

ειμι 1. γίνομαι 1. γέγονα δώδεχα. ἑτών Mc. 5: 42 al. jag är 12 år gammal; accus. utmärker tiden hvarunder ngt varar ss. δά)δεχα ἑτη Mt. 9: 20 i 1. under 12 år; χατ ἑτος Lc. 2: 41 årligen. — Anm. Med det 12:te året begynte för de Israël. gossarne deltagandet i gudstjensten, undervisning i lagen, fastor och dylikt.

ευ, adv. (egentl, neutrum af ἑυς god) godt, väl, rätt, bra, förträffligt, gerna Mt. 25: 21. 23 al., ευ ποι-είν τινα 1. τινι Mc. 14: 7 (begge läsarterna finnas) göra godt emot ngn, bevisa ngn välgerningar, ευ πράσσειν Act. 15: 29 göra väl, handla rätt (neml. till bibehållande af enhet och frid i christna församlingen), i profangr. vanligen »vara lycklig», εὐ γίνεται μοι Eph. 6: 3 det går mig väl; vid utrop: rätt! bra! rätt så! Mt. 25: 21. 23, Lc. 19: 17 j| εὐγε, hkt se.

Ευ a, ας, ἡ, andra Εὐα (ΓΡΓΙ lif al* ΓΡΠ lefva) Eva ss. moder till allt lefvande Genes. 3: 20 den första qvinnan, Adams hustru 2 Cor. 11: 3, 1 Tim. 2: 13.

εὐαγγελίζω, ισα; σάαην-, ισμαι, ίσθην (följ.) medföra 1. förkunna ett godt 1. gladt budskap, en glad tidning, göra Evangelium bekant. — Act. fkmr i N. T. endast Apoc. 10: 7, 14: 6 τινά och ἑπὶ τινα för ngn; med. äfven τινὰ Lc. 3: 18 al., äfven τινά τι _Act. 13: 32 förkunna ngn ngt, men oftare τινί τι Lc. 1: 19 al., 1 Thess. 3: 6 medföra en glad tidning till ngn om ngt; förkunna τὁ εὐαγγέλιον 1 Cor. 15: 1 al., την πίστιν Gal. 1: 23, Eph. 3: 8, τον λόγο ν

Act. 8: 4, 15: 35 ordet, ειρήνη v frid o. s. v.; står äfven absol. om predika, förkunna Evangelium ss. Lc. 9: 6, Rom. 1: 15; pass. jag får ett gladt budskap, ειμί εὐηγγελισμένος Hebr. 4: 2 äfn ευηγγελ.ίσθην v. 6 Evangelium har blifvit förkunnadt för mig, men äfn εὐηγγελίσθη μοι 1 Petr. 4: 6, πτωχoὶ εὐαγγ. Mt. 11Γ 5, Lc. 7: 22 dem fattigom förkunnas Evangelium, de få ett gladt budskap.

εὐαγγέλιον, ου, τὸ (εὐάγγελος — εὐ, ἀγγελος — som förkunnar godt, glädjebud) Evangelium, godt 1. gladt budskap, glädjebud, fröjdebudskap της σωτηρίας, της χάριτος, ειρήνης o. s. v. allt genit. obj., i synn. του λου 1. του υιού θεού Mc. 8: 35 al, (äfven genit. obj.) Evangelium om Christo = det ljufliga budskapet att Christus kommit i verlden till syndares frälsning, äfn absol, ss. Mt. 26: 13 al.; äfven Evangeliska historien 1. berät-

telsen om J.Esu lefnad, lära o. s. v., i allmht om JEsu person och verk, ss. i öfverskrifterna på de 4 Evangelisternas skrifter; εὐαγγ. κατὰ Ματθαiον enligt Matthæus, ss. det af honom blifvit framstäldt, se κατά. † ευαγγελιστής, οϋ, ὁ (εὐαγγελίζω) Evangeliet, Evangelisk predikare, förkunnare af det glada budskapet (om Christo) Eph. 4: 11, 2 Tim. 4: 5. Så kallas, utom de 4 Evangelisterna, äfven diaconus Philippus Act. 21: 8 (hkn alltså nedlagt sin befattning ss. diaconus i Jerusalem; ty han var en af de 7, se Act. 6 cap.), äfvensom Timotheus och Titus. De utgjorde ett slags hjelpmissionärer, hka icke voro uteslutande bestämde för ngn viss församling, utan af Apostlarne (missionärerna) och af andra Lärare utaf Apostoliskt anseende sändes än hit, än dit att förkunna Evangelium, och derigenom dels förbereda, dels fortsätta Apostlarnes undervisning.

εὐαρεστέω, ηκα, ησα (följ.) vara välbehaglig, väl-behaga, »täckas» τινὶ Hebr. 11: 5. 6 scil. τω θεώ-, med. 1. pass. hafva välbehag till, finna välbehag i ngt τινὶ Hebr. 13: 16. εὐάρεστος, ον (ευ, αρεστός) välbehaglig, behaglig, angenäm τω Θεώ Rom. 12: 1 al., ενώπιον του Θεού Hebr. 13: 21, äfven absol. llom. 12: 2 (scil. τω Θεώ); δούλος Tit. 2: 9 som söker göra sin husbonde till viljes, blott har hans bästa i ögonsigte. εὐαρέστως, adv. (af fgde) välbehagligt, på ett välbehagligt sätt Hebr. 12: 28. * Ευβουλος, ου, ὁ Eubulus, en christen 2 Tim. 4: 21. εὐγε, ett slags interject. (ευ, γ ε) euge! rätt så! bra, förträffligt, godt! j| εὐ Mt. 25: 21. 23, Lc. 19: 17. ευγενής, ες (εὐ, γένος) eg. välboren, af adel 1. hög, förnäm börd 1. slägt, ädling Lc. 19: 12, 1 Cor. 1: 26; transl. ädelsinnad, af ädel charakter Act. 17: 11.

εὀδία, ας, ἡ (εὐ, Ζεύς, genit. Διός väder, luft) vackert väder, klart stilla väder, vindstilla, lugn Mt. 16: 2. *

ευδοκέω, ησα (ευ, δοκέ(o) tycka väl om, hafva välbehag till ngn 1. ngt τὶ, τινὶ, εν τινι 1. εἴς τινα; det behagar mig, jag finner för godt, har lust, vill med infin. ss. Lc. 12: 32 al., Col. 1:19 (scil. Θεός), vara beredvillig 1 Thess. 2: 8, besluta sig till Rom. 15: 26. 27, 1 Thess. 3: 1. † ευδοκία, ας, ἡ (fgde) välbehag πάσα. εὐδ. ἀγα-θωσύνης 2 Thess. 1: 11 hvarje välbehag till det sedligtgoda (hos Thessal.), välvilja εν τινι till ngn

Lc. 2: 14 (se δόξα), ευδ. τοὺ θελήματος Eph. 1: 5 sin viljas huldhet 1.. nåd = sin nådiga vilja, välmening Phil. 1: 15; välbehag, godtfinnande., vilja Mt. 11: 26, Lc. 10: 21. ευεργεσία, ας, ἡ (ευεργέτης 1. εὐεργής välgörare) eg. välgörenhet, välgerning Act. 4: 9, tjenstbevis-ning 1. god tjenst 1 Tim. 6: 2. εὐεργετέω (följ.) göra väl 1. godt Act. 10: 38. ευεργέτης, ου, ὁ (εὐ, ἑργον) välgörare, i synn. en hederstitel för dem, som gjort sig väl förtjente af staten ss. Ptolomæus Evergetes, så Rom. pater patriæ; benämningen ευεργέτης gafs ofta Romerska kejsare, och ss. sådan hederstitel bör den tagas Lc. 22: 25. εὐθετος, ον (ευ, τίθημι) eg. väl satt, lagd, ordnad; passande, beqväm, tjenlig, duglig τινὶ 1. εἴς τι Lc. 9: 62, 14: 35; nyttig, gagnelig τινὶ Hebr. 6: 7. εὐθέo)ς, adv. (af ευθύς) straxt Mt. 4: 20 sæpe,

snart 1. innan kort 3 Joh. 14. † εὐθυδρομέω, ησα (ευθύς, δρόμος) egentl, löpa 1. springa rakt fram, gå 1. färdas 1. resa raka vägeif till ett ställe, taga raka vägen Act. 16: 11, 21: 1. εὐθυυ.έω (följ.) vara vid godt mod (glad, munter)

Act. 27: 22. 25, Jac. 5: 13. ευ θυμός, ον (εὐ, θυμός) eg. välsinnad, välviljande,

men äfven vid godt mocl Act. 27: 36. εὐθύμως, adv. (af fgde) med godt mod, glädje;

compar. —όθερον Act. 24: 10 || εὐθύμως. εὐθύνω, υνα (följ.) eg. göra rät, räta, rigta, styra ὁ εὐθύνων Jac. 3: 4 styrman, bana τὴν ὁδὸν Joh. 1: 23.

ευθύς, εία, ύ (enl. somliga af εὐ, θέιο löpa, springa) rak, rät Mt. 3: 3 al., som förer 1. leder rätt till målet Act. 13: 10, metaph. rättfram, öppen, uppriktig, redlig, rättskaffens Act. 8: 21. ευθύς 1. -ύ (af fgde), adv. loci: rättfram; i N. T.

temporis: straxt Mt. 3: 16 al., snart Joh. 13: 32. εὐ θύτης, ητος, ἡ (se fgde) rak rigtning; metaphor. rättframhet, ärlighet, rättrådighet, rättvisa Hebr. 1: 8. *

εὐκαιρέω, ησα (εὐκαιρος) hafva god tid 1. blott tid, ledighet, tillfälle att med infin. Mc. 6: 31, äfven absol. få läglig tid 1 Cor. 16: 12; εἴς τι Act. 17: 21 använda sin lediga tid till ngt, lägga sig på ngt, intressera sig för, vacare re i. ευκαιρία, ας, ἡ (fgde 1. följ.) god 1. läglig tid, godt 1.

passande tillfälle, läglighet Mt. 26: 16, Lc. 22: 6. εὐκαιρος, ον (εὐ, καιρός) i god 1. rattan tid, läglig, passande, opportunus Mc. 6. 21 (andra tyda det,124 εὐχαίρως

emot språkbruket, med högtidsdag, dies festi-vus), εις ευχ. βοήθειαν Hebr. 4: 16 till lägligt bistånd, till hjelp i råttan tid.

εὐχαίρως, adv. (af fgde) vid läglig tid, lägligt tillfälle, läglighet Mc. 14: 11, εὐχ. ἀχαίρως 2 Tim. 4: 2 lägligt olägligt (neml. för andra — det må synas dig vara läglig 1. oläglig tid dertill, neml. att komma fram med ordet).

εὐχοπος, ον (ευ, χότζας) lätt arbetande 1. arbetlig, lätt att göra, lätt; i N. Τ. compar. -ώτερος Mt. 9: 5 al.

ευλάβεια, ας, ἡ (ευλαβής) försigtighet, varsamhet, betänksamhet 1. -lighet, räddhåga, fruktan είς-αχουσθεις ἀπο τῆς εὐλ. Hebr. 5: 7 oo sedan han blifvit bönhörd (och befriad 1. frälst) ifrån sin fruktan; fkmr äfven Hebr. 12: 28, der somliga tyda det per hebraismurn med gudsfruktan (se följ.). εὐλαβέομαι, ήθην (följ.) eg. taga vackert 1. försigtigt, vara försigtig, taga sig till vara, frukta - μή att Act. 23: 10, scil. τον Θεόν Hebr. 11: 7

i 1. af gudsfruktan. ευλαβής, ες (εὐ, λ,αμβάνω) som tager vackert 1. försigtigt uti, försigtig, varsam; i N. T. i moraliskt 1. religiöst hänseende samvetsgrann, religiös, from, gudfruktig Lc. 2: 25 al.; äfven, fastän ej i N. T., ängslig, skygg, rädd. εὐλογέω, ήσω, ησα; ημαι, η θή σο μα. ι (εὐ, λόγος) tala väl 1. godt om ngn, vänligt till ngn 1 Cor. 4: 12, berömma, prisa τον Θεόν, Lc. 1: 64 al.; tacka, välsigna τινά Mt. 5: 44 al., äfven absol. Mt. 14: 19 al., ποτήριον 1 Cor. 10: 16 d. ä. genom bön inviga (till bruk vid nattvarden); ευλογημένος τινός = τινί 1. υπό τίνος Mt. 25: 34, Lc. 1: 28 af ngn. † ευλογητός, ή, όν, adj. vble (af fgde) välsignad, högtlofvad, prisad η na (om Gud) Mc. 14: 61, Lc. 1: 68; brukas ofta vid doxologier ss. Rom. 1: 25 al.

ευλογία, ας, ἡ (εὐλογέω) beröm, lof, pris Apoc. 5: 12. 13, 7: 12, loftal ltom. 16: 18; välsignelse Rom. 15: 29 al., ἐν πληρώματι εὐ/1, 1. c. utrustad 1. försedd med rik välsignelse, 2 Cor. 9: 5 (med bibegrepp af riklig), ἐπ' εὐλ. v. 6 med välsignelser d. ä. rikligen, ἡ εὐλ. του Ἀβρ. Gal. 3: 14 Abrahams (omtalade) välsignelse (— rättfärdiggörelsen); den eviga välsignelsen 1 Petr. 3: 9.

εὐμετάδοτος, ον (εὐ, μετάδοτος, adj. vble af μετά-

εΟπερίστατος

δίδωμι) som gerna gifver med sig, gifmild, frikostig 1 Tim. 6: 18. " Εὐνίχη, ης, ἡ Eunice, Timothei moder, säges Act. 16: 1 hafva varit jude-christinna (γυνή Ιουδαία πιστή); namnet fkmr endast 2 Tim. 1: 5. εόνοέω (εὐνους välsinnad af εὐ. νους) vara välsinnad, bevågen, benägen, eftergifven τινί Mt. 5: 25. *

εὐνοια, ας, ἡ (fgde) välvilja, tillgifvenhet, gunst, kärlek Eph. 6: 7, 1 Cor. 7: 3 (dock ej hos Tisch.). ευνουχίζω, ισα; i ad ην (följ.) göra till castrat, snöpa εαυτόν afhålla sig från köttslig beblandelse; pass. snöpas Mt. 19: 12 (bis), ευνούχος, ου, ὁ (εὐνή bädd, läger och ἐχω) eg. säng- 1. bäddhållare 1. -vaktare, som har uppsigt öfver sängkammaren, snöping, eanuch Mt. 19: 12; i Österlandet en uppsyningsman öfver harem och den dertill hörande personalen Act. 8: 27. 34—39 (hkt antydes genom tillägget δυνάστης i 27 v.) = kammarherre; dessa kommo ofta till stort anseende hos furstarne. Εὐοδια, ας, ἡ Euodia, en christinna i Philippi; Phil. 4: 2, för öfrigt

obekant; anses, liksom 2'υν-~ύχη, hafva varit en i öfrigt utmärkt diaconissa, men oense med denna sednare; deuna deras oenighet gaf anledniug t.ill en förmaning af Paulus. εὐοδόω; ωθήσομαι (εὐ, οδός) föra på god väg, lyckligen ledsaga; i N. T. blott pass. och aldrig i egentlig betydelse utan metaphor., hafva framgång 1. lycka, vara lycklig, lyckas Rom. 1: 10, δ τι αν εὐοδῶται 1 Cor. 16: 2 hvad som går lyckligt d. ä. när ngt lyckas honom, så lägger han det (— det derigenom vunna) hopsamlande 1. i en hög hemma, εὐοδοὑμαι 3 Joh. 2 det går mig väl, jag befinner mig väl. † εὐπάρεδρος, ον (ευ, πάρεδρος) adsiduus, som troget 1. träget sitter 1. blifver vid ngn. 1. ngt, τὸ εὐπ. τω Κυρίφ 1 Cor. 7: 35 den trogna ihärdigheten hos HERren j| εὐπρόςεδρον. ευπειθής, ἐς (εὐ, πείθω, πεἰθομαι) lättböjlig, lätt att öfvertala 1. -tyga, äfven lydaktig, lydig ἡ ἀνωθεν σοφία ἐστ'ιν εὐπ. Jac. 3: 17 visheten ofvan-efter är lättböjlig, låter säga sig (förfäktar icke euvist sin mening, då den misstagit sig, utan ger lätt vika för bättre öfvertygelse). † εὐπερίστατος, ον (εὐ, περίστατος, adj. vble af περιιστημι) eg. välomringad, lätt omringande 1. insnärjande Hebr. 12: 1 (om synden, hkn ss. ενεI>τζοιΉ.

omslingrande snärj växt kan hindra kapplöparen och bringa honom på fall). εὐποιια, ας, ἡ (εὐ, ποιέω) välgörenhet Hebr. 13: 16. εὐπορέω [εὔπορος l:o) lätt 1. beqväm att färdas. 2:o) som har god utväg, bemedlad] i N. T. med. vara i goda vilkor, hafva tillgång, medel, råd Act. 11: 29. '

εὀπορία, ας, ἡ (fgde) lätt väg 1. utväg, utkomst

Act. 19: 25. ' ευπρέπεια, ας, ἡ (ευπρεπής —- ευ πρέπει — väl-passande, anständig, framstående, utmärkt, skön, fager) skönhet, fägring Jac. 1: 11. εὐπρόςδεχτος, ον (εὐ. πρύςδεχτος antaglig, adj. vble af προςδέχομαϊ) välantaglig, välkommen, välbehaglig Rom. 15: 16. 31 al. † εὐπρόςεδρος, ον (εὐ. πρόςεδρος, se προςεδρεύω)

1 Cor. 7: '6b — εὐπάρεδρος, hkt se. * † εὐπροςωπέω, ησα. (εὐπρόςωπος med skönt ansigte, utseende af εὐ och πρόςωπον) vara af skönt utseende, εὐπ. ἐν σαρχὶ Gal. 6: 12 taga sig skönt 1. väl ut i köttet, hafva en vacker utansida 1. yta under det de tillhöra köttets d. ä. den syndiga menniskonaturens lifselement (härmed betecknas skenheliga). † εὐραχύλων, ωνος, se εὐροχλύδων. εὑρίσχω, εὑρήσω, εὕρηχα, εὗρον, äfven εὕρησα; εὑράμψ; εὑρεθήσομα,ι, εὑρέθην finna (vanligen med bibegrepp af tillfällighet, men äfven utan detta) ss. τὶ τινι Rom. 7: 21 al. ngt på 1. hos ngn; hitta 1. träffa på, anträffa 1. finna Mt. 18: 28 al., ofta med partio. ss. Mt. 13: 44 al.; upp-1. utfinna, utgrunda, utfundera Lc. 5: 19, 19: 48, Act. 4: 21; finna (hvad man söker), finna rätt 1. få reda på Mt. 2: 18 al.; med. finna åt sig, förvärfva, vinna αἴωνιαν λὑτρωσιν Hebr. 9: 12 en evig förlossning (om Frälsarens mödosamma sökande och kämpande) —; pass. finnas, befinnas Mt. 1: 18 al. † εὐρο 1. -ρυχλύδων, ωνος, ὁ (εὖρος, τὸ bredd 1. ευρύς bred och χλύδων) bredspolaren, som hafver stora vågor Act. 27: 14; andra derivera af εὖρος östanvind, andra läsa εὐραχύλων (bildadt af euro-aquilo) nordostvind. ευρύχωρος, ον (ευρύς, χώρα) af vidt rum, utrymme

1. omfång, rymlig, vid, bred Mt. 7: 13. ευσέβεια, ας, ἡ (ευσεβής) gudsfruktan, gudaktighet, fromhet Act. 3: 12 al., το μυστήριον τής εὐσ. 1 Tim. 3: 16 kallas αλήθεια, så vida den utgör det för verlden förborgade innehållet af den christ-

liga gudaktigheten 1. fromheten (utaf de 6 satser, hvaraf detta μυστήριον består, och hvilka utgöra 2 hufvuddelar med 3 leder i hvarje, hänvisa de 2 första i hvarje hufvuddel på jordiska förhållanden, den 3:dje på himmelska); plur. 2 Petr. 3: 11 gudaktighetsöfningar 1. -yttringar. εὐσεβέω (följ.) vara gudfruktig, from; i N. T. träns. vörda, dyrka τινά Act. 17: 23, öfva fromhet i afs. på τὶ 1 Tim. 5: 4. ευσεβής, ες (εὐ, σέβομαι) som väl 1. rätt dyrkar (Gud), gudfruktig, from Act. 10: 2. 7 al.; annars i allmht pius, som uppfyller sina pligter emot Gud, öfverhet, föräldrar, fädernesland. εὐσεβώς, adv. (af fgde) gudfruktigt, fromt 2 Tim.

3: 12, Tit. 2: 12. ευσημος, ον (εὐ, σῆμα tecken) eg. med godt tecken, af god betydelse; på vissa tecken lätt igenkänlig, tydlig 1 Cor. 14: 9. * ευσπλαγχνος, ον (εὐ, σπλάγχνον) eg. med goda 1. sunda inelfvor, godt hjerta, godhjertad, barmher-tig, medlidsam Eph. 4: 32, 1 Petr. 3: 8-εὐσχημόνως, adv. (af ευσχήμων) anständigt, ärbart

Rom. 13: 3 al. εὐσχημοσὑνη, ης, ἡ (följ.) god hållning, godt yttre,

anständigt skick, anständighet 1 Cor. 12: 23. ευσχήμων, ον (εὐ, σχῆμα) af god hållning, godt skick 1. yttre,

anständig ( )(ἀσχήμων) både till det yttre och inre, ärbar 1 Cor 7: 35, 12: 24; i borgerligt afseende ansedd Mc. 15: 43, förnäm Act. 13: 50, 17: 12. εὐτόνως, adv. (af ευτονος väl 1. starkt spänd, kraftig, stark; ifrig af εὐ, τεἰνω) med ifver 1. ansträngning, kraftigt Lc. 23: 10, Act. 18: 28. ευτραπελὶα, ας, ἡ (ευτρἀπελος som lätt vänder 1. vrider sig, smidig af εὐ, τρέπω) smidighet, artighet, urbanitet, skämtaktighet, in malam partem groft gyckel, frivolitet, lättsinnighet Eph. 5: 4. Κὐτυχος, ου, ὁ Eutychus, en ung man, fkmr Act. 20: 9. *

ευφημὶα, ας, ἡ (följ.) godt rykte 2 Cor. 6: 8)(δυς-φημὶα.

εὐφημος, ον (εὐ, φήμη) som har godt rykte, ljud, s. när det nämnes låter lyckosamt, af god betydelse, faustus; deraf redlig, hederlig Phil. 4: 8. * εὐφορέω, ησα. [εὐφορος, ον l:o) lätt att bära, fördraga. — 2:o) som bär lätt 1. väl, fruktbar, [-bördig]-] {+bör- dig]+} bära väl 1. lätt, vara fruktbar, bördig Lc. 12: 16. *126 ευφραὶνω

ευφραὶνω -, φρανθήσομαι, φράνδην (εὐ, φρήν) göra glad till sinnes, glädja, fröjda 2 Cor. 2: 2; pass. vara glad, munter, fröjda sig Le. 12: 19 al., εν τινι. Act. 7: 41 öfver ngt, ἐπὶ τινι Apoc. 18: 20 göra sig glad, jubla öfver ngn.

Ευφράτης, ου, 'ο (liksom ΓΠΕΝ med X prostheti-cum — ΠΊΕ) betyder på Arabiska sött, angenämt vatten) Euphrat, en af de förnämsta floderna i vestra Asien, uppkommer af 2 hufvudarmar, lika hafva sina källor i Armeniska bergen; förenad med Tigris faller den ut i Persiska viken; fkmr Apoc. 9: 14, 16: 2. ευφρόσυνη, ης, ἡ (ευ φ ρ oj v vid godt 1. gladt sinne, gladlynt, se ευφραὶνω) gladlynthet, glädtighet, glädje, fröjd Act. 2: 28, 14: 17. εὐχαριστέω, ησα-, ήθη v (ευχάριστος) vara tacksam, aflägga tacksägelse, tacka (Gud, i synn. vid måltider) Mt. 15: 36 al., Rom. 14: 6, τινι Lc. 17: 16 al., περὶ 1. υπέρ τὶνος, επὶ τινι, διά τι för ngn 1. ngt; pass. betackas 2 Cor. 1: 11.

ευχαριστὶα, ας, ἡ (fgde) tacksägelse, tacksamhet Act. k: 3 al,

ευχάριστος, ον (εὐ, χαρὶζομαι) egentl, välbehaglig,

angenäm; tacksam Col. 3: 15. ευχή, ής, ἡ (se följ.) l:o) bön Jac. 5: 15. — 2:o) löfte Act. 18: 18; der säges, att Aqvila hade ett löfte: sådana löften för återvunnen helsa, räddning ur faror 1. af andra anledningar bestodo deruti, att personer en månads tid afhöllo sig ifrån vin och läto sitt hår växa; efter denna tids förlopp läto de klippa sig och offrade, ss. Aqvila i Cenchreæ; hvaremot Act. 21: 23 ff. förekommer ett mera formligt, men temporärt Nazirélöfte (se Num. 6 cap.). εὐχομαι, ηὑ- 1. εὐςάμην (eg. — αυχομ,αι af αυω skrika, ropa högt) eg. tala högt, med tillförsigt säga ngt om sig; derefter utbedja sig (df forma media), önska, bedja τινι Act. 26: 29 till ngn, äfven προς τινα 2 Cor. 13: 7, τὶ ngt v. 9, υπέρ τὶνος Jac. 5: 16 för ngn; önska, vilja med infin. Act. 27: 29, Rom. 9: 3, 3 Joh. 2. εὐχρηστος, ον (εὐ, χρηστός) lätt att bruka, bruk-

bar, nyttig 2 Tim. 2: 21 al, εὐφυχέω (ευψυχος vid godt mod, εὐ, ψνχή) vara

vid godt mod Phil. 2: 19. * ευωδιά, ας, ἡ (ευώδης välluktande af εὐ, όζω, ἱίδωδα) vällukt Χοὺ 2 Cor. 2: 15 en af Chr.

Έψεσος

doftande vällukt, οσμή εὐωδ. Eph. 5: 2, Phil. 4: 18, se ἀσμή. ευώνυμος, ον (εὐ, Ονομα) eg. af godt namn 1. god betydelse; nyttjades eupheniistiskt om venster, olycklig; venster Act. 21: 3, Apoc. 10: 2, ες ευωνύμων τινός Mt. 20: 21 al, på venstra sidan om ngn.

ἐφάλλομαι (επὶ, ἀλλομαϊ) springa 1. rusa på επὶ

τινα Act. 19: 6. * ἐφάπα.ξ, adv. (επὶ. ἄπας) eg. för en gång; i N. T. en gång för alla Rom. 6: 10 al. — Denna betydelse har ordet på alla ställen i N. T., der det förekommer, äfn 1 Cor. 15: 6 (för att icke genom särskilda syner behöfva uppenbara sig för hvar och en särskildt). Ἐφεσὶνος, η^ ον (se följ.) Ephesinsk Apoc. 2: 1 (dock

ej hos Tisch. 1. Cod. Sin.). Ἐφέσιος, a, ον (följ.) Ephesisk: ss. subst. Ephesier

Act. 19: 28 al, "Εφεσης, ου, ἡ Ephesus, berömd gammal hufvudstad i Iouien och under Romarne i Asia Proconsularis vid floden Caystrus, ett stycke från Icariska hafvets kust emellan Smyrna och Miletus. Gynnad af sitt läge dref staden en ganska liflig transito-handel. men utmärkte sig i svnnerhet genom det

ett stycke från hamnen Panormus belägna präktiga Artemis (— Diana)-ie?«^/ei, hkt var hufvudsäte för Artemisdyrkan ifrån uråldriga tider och försedt med vidsträckt asylrätt. Sedan Herostratus hade uppbränt det samma natt, som Alexander af Macedonien föddes (355 t". Chr.), blef det med mycken kostnad och prakt återuppbygdt och hörde till den gamla verldens 7 underverk. Annu på Pauli tid stod det i sin fulla prakt. Ju berömdare nu ή μεγάλη NΑρτεμις 'Εφεσίων var i hela den bildade verlden, desto fördelaktigare måste de silfverarbetares speculation vara, hvilka efterbildade templet med Arteinisstoden i miniatur (ναοποιοί); ty det var den tiden vanligt att föra med sig på resor 1. ställa upp i sina boningar sådana bilder af tempel och gudomligheter. Gudinnans bild ansågs för nedfallen från himlen (Zeus, διοπετές) ocli sades hafva varit oförändrad från aldraäldsta tider. Gudinnan var framställd i mumiegestalt med många bröst (πολύμαστος, multimammia) och finnes sådan ännu på mynt. — Grunden till den christna församlingen i Ephesus lade Paulus vid sitt första, ehuru korta besök derstädes (Act. 18: 19 ff.); Aqvila och Priscilla,ίφευρετης

som qvarstad na de, utbredde än vidare christen-domen derstädes: och under sitt andra, nära 3-åriga vistande derstädes (56—58 e. Chr.) utvidgade och befästade Paulus församlingen så, att den på visst sätt blef medelpunkten för christen-domen i M. Asien. Vid sin bortresa qvarlemnade han Timotheus (1 Tim. 1: 3), och sedermera förordnade han ifrån Ccesarea (Eph. 6: 21) och ifrån Rom (2 Tim. 4: 12) Tychicus dit, så att han oaktadt alla vidriga omständigheter stod i oafbruten förbindelse med församlingen. Aposteln Johannes verkade ock der och skall vid hög ålder icke blott hafva dött derstädes, utan äfven, jemte Maria, JEsu moder, blifvit der begrafven. Ephesinska församlingen får Apoc. 2: 1 ff. ett fördelaktigt vitsord. Den på den fordna stadens ruiner nu befintliga byn heter Ajasoluk (förskäindt uttal af άγιος θεολόγος — seologus uttala det ny grekerna), hvilket namn påminner om den gamle Johannes. — Brefvet till Ephesierne skrefs ifrån Ccesarea 60 1. 61 e. Chr. och sändes med Tychicus (Eph. 6: 21), hkn äfven hade med sig brefvet till Colosserne.

έφευρετής, ου, ὁ (εφευρίσκω på- 1. uppfinna af ἐπί, ευρίσκω) uppfinnare, κακών »illfundig» Rom. 1: 30. *

† εφημερία, ας, ἡ (eg. femin. af εφημέριος — följ.) scil. λειτουργία, ursprungl. = ἡ της ημέρας λ. tjenstgöring för dagen, sedan = ἡ εβδομαδιαία λ. 7 dagars tjenstgöring 1. veckotjenst; omgång efter dagarnes ordning, afdelning hos hkn ordningen för tillfället är (= som har jouren, jourhafvande). Uti 24 sådana ἐφημερίαι (Hip^HÖ af p^H dela) afdelningar 1. classer voro presterna indelade, af hka hvar och en hade sin föreståndare (ἀρχιερεύς) och under en veckas tid från den ena sabbaten till den andra ombesörjde tempeltjensten. De särskilda, regelbundet återkommande, göromålen blefvo dagligen genom lottning fördelade (Lc. 1: 9). Bland dessa göromål förekommo inom templet i synnerhet: rökverkets upptändande morgon och afton Lc. 1: 10, rengöringen af lamporna på den gyllene ljusstaken och deras ifyllande med olja samt uppställningen af skådebröden en gång i veckan; εξ εφημερίας 'Αβια Lc. 1: 5 utaf Abia prestclass 1. -afdelning (se 'Αβια.), fkmr äfn v. 8.

ἐφήμερος, ον (επί, ἡμ.ἐρα.) för dagen, som räcker en dag, daglig Jac. 2: 15. *

ἐφιδε |] επιδε Act. 4: 29 hos Tisch., se ἐφοράω.

ἐφικνέομαι, ικόμην (se ἀ,φικνέομαί) komma, framkomma, hinna till 2 Cor. 10: 13. 14. ἐφίστημι, ἐφέστηκα, επέστη ν (ἐπί, ἵστημι) ställa öfver 1. för, sätta öfver; intrans, tempora och med. förestå, hafva uppsigt öfver; i N. T. ställa sig 1. stå bredvid Lc. 2: 38, 4: 39 al., stadna bredvid, komma öfver i synnerhet plötsligen, öfver-raska Lc. 2: 9 al., öfverfalla Act. 6: 12, 17: 5, plötsligen infalla 1. framträda, inställa 1. infinna sig om saker: ss. regn Act, 28: 2, om en dag 1. förderf Lc. 21: 34, 1 Thess. 5: 3 (öfverraska 1. ock förestå); ἐπίστηθι (scil. τω λόγω) 2 Tim. 4: 2 träd fram dermed, ἐφέστηκε 2 Tim. 4: 6 har inställt sig, infallit, fallit in. ἐφοράω, ἐπεἰδον (ἐπί, ὁράω) se efter, till, rigta sina blickar på ἐπί τι Act. 4: 29 (på deras hotelser, att de icke komma till verkställighet); har Inbegreppet af omsorg, draga försorg om med infin. Lc. 1: 25; anm. blott cior. 2 fkmr i N. T., hvilken på först anförda ställe heter hos Tisch. (ej Cod. Sin.) εφιδε. 'Εφρα'ίμ, ὁ indecl. (plBJ/ 2 kalfvar, äfven jilDl?) Ephraim (nu OphraP), en stad i grannskapet af öknen (icke Juda, utan Bethaven, dit JEsus efter Lazari uppväckande drog sig

tillbaka Joh. 11: 54. Denna stad låg icke långt ifrån Bethel, alltså omkring 8 Grek. (= ngt öfver 1 Svensk) mil norr om Jerusalem. † ἐφφα.θά. (Syr. Π HDP N imper. af pass. conjug. till Π Π ED, Hebr. Π Π E öppna) hepphatha öppna dig Mc. 7: 34 διανοίχθητι, se διανοίγω. * εχθὲς 1. χθὲς, adv. (af εχομαι gränsa intill) egentl. τη ἐ. scil. ημὲρα den nästgränsande dagen, i går Joh. 4: 52 al., ἐ. και σὴμερον ὁ αυτὸς και εις τους αιὼνας Hebr. 13: 8 J. Chr. i går och i dag-densamme och i evighet d. v. s. har varit, är och förblifver densamme (då menniskor lemna oss, uppkomma och försvinna); anm. Tisch. skrifver på alla ställen εχθὲς, ἐχθρα, ας, ἡ (eg. femin. af följ.) fiendskap, hat med

genit. 1. εις, πρὸς τινα Lc. 23: 12 al. ἐχθρὸς, ἀ, ὸν (εχθος fiendskap; sannolikt af ἐκ, ἐκτὸς utom, så att ordet egentl, utmärker ngt främmande, liks. hostis) fiendtlig, fiendtligt sinnad Mt. 13: 28; annars i N. T. subst, fiende, ovän Mt. 5: 43 al., κατ' εξοχὴν = djefvulen Mt. 13: 25 al., ἐ. υμὼν Gal. 4: 16 eder ovän (= hatad af eder, genit. subj.), è. scil. θεοῦ Rom.128 ἴχιδνα

5: 10, 11: 28, Col. 1: 21, Jac. 4: 4 (ἐ. τοὺ Θεοῦ) Guds fiender (genit. subj.), è. του σταυροὺ του Χου Phil. 3: 18 fiender till Christi kors (icke till läran om Christi kors, utan hvilkas vandel icke motsvarar Christi lidanden, alltså epicureiskt sinnade christna). ἐχιδνα, ης, ἡ (af ἐχις, ὁ id.) huggorm Act. 28: 3:

äfven trop. Mt. 3: 7 al. ἐχω, ες ω, ἐσχον, 3 plur. imperf. εἰχαν Mc. 8: 7, äfven εἰχοσα,ν Joh. 15: 22. 24; eg. ega, hafva 1. hålla uti med händerna l:o) ega, hafva εν τη χειρὶ Apoc. 1: 16 al., εν τη γαστρὶ Mt. 1: 18, innehafva, hafva till äkta Mt. 14: 4, Cor. 5: 1 al., besitta 1. ega Mt. 8: 20 al., οὐχ εχω 1 Cor. 11: 22 vara utan egendom 1. håfvor, fattig, τι (Mt. 8: 20), Eph. 5: 5 vara utan ngt, sakna, èx του εχ. 2 Cor. 8: 11 efter förmögenhet, råd och lägenhet; hafva att 1. kunna, förmå, vara i stånd med infin. Mt. 18: 25 al. (äfven utan infin. Mc. 14: 8), ega att 1. hafva rättighet att Hebr. 13: 10; hålla uti, behålla, hafva för sig 2 Tim. 1: 13; erhålla 1 Joh. 5: 15; hafva med sig, medföra Jac. 1: 4, hafva för sig (sig till godo) Apoc. 2: 6. — 2:o) hålla, anse med ως ss. 1. för Mt. 14: 5 al., äfven utan ὡς Phil. 2: 29 (hålla ngn ss. ärad, i ära), Phil. 17 al., äfven med εις (Tisch.) Mt. 21: 46. — 3:o) inträns, hafva 1. förhålla 1. befinna sig, må χαλὼς väl, χαχὼς illa Mt. 4: 24 al., ἐν τη ασθενεἰια Joh. 5: 5 befinna sig i sjukdomen (hvaraf han led), vara sjuk; πὼς ἐχουσι Act. 15: 36 huru det står till med dem, huru de må 1. befinna sig o. s. v. — Med. gränsa intill, hänga tillsammans med, stå i beröring med

Ζαχαρìας

τινὸς partic. Hebr. 6: 9, i allmht an- 1. nästgränsande Mc. 1: 38, närmast, näst, följande τὴ ἐχ. ημὲρα Act. 21: 26, äfven utan ἡμ. Lc. 13: 33, Act. 20: 15. — Dessutom märkes το νυν ἐχον Act. 24: 25 för det närvarande, för denna gång;

δ ἐστιν-—— ὁδὸν Act. 1: 12 som är nära

Jerusalem hållande en sabbatsresa d. ä. som ligger en sabbatsresa (5 stadier) nära Jerusalem (vägen uppfattas här ss. ngt som berget har, 1. för berget är egendomligt för att ifrån Jerusalem hinnas).

εως, us, usque, usque ad l:o) conjunctio tempor. a) till dess, tills så väl med indicat. (faktiskt) Mt. 2: 9, 24: 39 (utom allt tvifvel), Lc. 19: 13 al., som i synnerhet med conj. och av Mt. 2: 13 al., men äfven utan av Mc. 14: 32 al., εως 2 Thess. 2: 7 bör tagas framför ὁ χατὲχων ἀρτι (detta constructionssätt kallas ὑπὲρβατον). — b) så länge som, under det att, medan, med indic. Mc. 6: 45 (Tisch, har απολὺει, annars ἀπολὺση, till och med απολὺσει) Joh. 9: 4 al. — 2:o) præpos. med genit. εως οὐ 1. δτου a) till dess, förrän med indic. Mt. 1: 25 al., men oftare conj. Mt. 14: 22 al. (dock utan av). — b) så länge som, medan med indic. Mt. 5: 25; ända till; — med andra ord, dels nomina ss. Mt. 1: 17 al., τοὺ Χοὺ Mt. 2: 15 al., Ιωὰννου Mt. 11: 13 ända till Joh. (inclusive), till och med Joh., infin. (genit.) εως τοὺ ἐλὒἑἳν Act. 8: 40, οὐχ εως ενὸς Eom. 3: 12 icke ända till en d. ä. ingen enda (hebraism); dels partiklar och adverbier εως ἀρτι ända tills nu, σὴμερον, ἐσω o. s. v., ἑως πὸτε Mt. 17: 17 al. tills när d. ä. huru länge?, ἐ. επτὰχις Mt. 18: 21. 22.

Z.

Ζαβουλὼν, ὁ inclecl. φ^I 1. |I^ST boning af "O] bo) Zabulon, Jacobs 10:de son, modren Lea Genes. 30: 20; i N. T. metonym. Zabulons stamområde emellan Nephtalim, Asser och Isaschar; fkmr Mt. 4: 13. 15, Apoc. 7: 8.

Ζα.χχαίος, ου, δ C 3 7 ren af T] 5 7 vara ren) Zac-chæus, en Rom. öfvertullnär (άρχιτελώνης) i Je-richo, hkn efter att hafva ådagalagt ett ovanligt begär att få se Jesum, erhöll honom till gäst Lc.

19: 2 ff. Var till börden Jude, ss. äfven namnet antyder. Traditionen gör honom till den förste biskopen i Cæsarea Palæstinæ, och utvisar ännu hans hus i Jericho.

Ζ αρά, δ hidecl. (ΓΠ7 uppgång) Zara, en son till Judas oclT dennes sonhustru Timmar Mt. 1: 3.

Ζαρούχ, se Σαρούχ.

Ζαχαρίας, ου, δ (ΓΡ"}5! Jehova ihågkommer) Zacharias 1 :o) Fader till Johannes döparen, af Abia 128 ϊχιδνα

5: 10, 11: 28, Col. 1: 21, Jac. 4: 4 (ἐ. τοὺ Θεοὔ) Guds fiender (genit. subj.), è. του σταυρού του Χου Phil. 3: 18 fiender till Christi kors (icke till läran om Christi kors, utan hvilkas vandel icke motsvarar Christi lidanden, alltså epicureiskt sinnade christna). ἐχιδνα, ης, ή (af ἐχις, ὁ id.) huggorm Act. 28: 3:

äfven trop. Mt. 3: 7 al. ἐχω, ες ω, ἐσχον, 3 plur. imperf. εϊχαν Mc. 8: 7, äfven εἰχοσα,ν Joh. 15: 22. 24; eg. ega, hafva 1. hålla uti med händerna l:o) ega, hafva εν τη χειρί Apoc. 1: 16 al., εν τη γαστρί Mt. 1: 18, innehafva, hafva till äkta Mt. 14: 4, Cor. 5: 1 al., besitta 1. ega Mt. 8: 20 al., ούχ εχω 1 Cor. 11: 22 vara utan egendom 1. håfvor, fattig, τί (Mt. 8: 20), Eph. 5: 5 vara utan ngt, sakna, èx του εχ. 2 Cor. 8: 11 efter förmögenhet, råd och lägenhet; hafva att 1. kunna, förmå, vara i stånd med infin. Mt. 18: 25 al. (äfven utan infin. Mc. 14: 8), ega att 1. hafva rättighet att Hebr. 13: 10; hålla uti, behålla, hafva för sig 2 Tim. 1: 13; erhålla 1 Joh. 5: 15; hafva med sig, medföra Jac. 1: 4, hafva för sig (sig till godo) Apoc. 2: 6. — 2:o) hålla, anse med ως ss. 1. för Mt. 14: 5 al., äfven utan ώς Phil. 2: 29 (hålla ngn ss. ärad, i ära), Phil. 17 al., äfven med εις (Tisch.) Mt. 21: 46. — 3:o) inträns, hafva 1. förhålla 1. befinna sig, må χαλώς väl, χαχώς illa Mt. 4: 24 al., ἐν τη ασθενεἰια Joh. 5: 5 befinna sig i sjukdomen (hvaraf han led), vara sjuk; πώς ἐχουσι Act. 15: 36 huru det står till med dem, huru de må 1. befinna sig o. s. v. — Med. gränsa intill, hänga tillsammans med, stå i beröring med

Ζαχαρίας

τινός partic. Hebr. 6: 9, i allmht an- 1. nästgränsande Mc. 1: 38, närmast, näst, följande τή ἐχ. ημέρα Act. 21: 26, äfven utan ήμ. Lc. 13: 33, Act. 20: 15. — Dessutom märkes το νυν ἐχον Act. 24: 25 för det närvarande, för denna gång;

δ ἐστιν--— ὁδὸν Act. 1: 12 som är nära

Jerusalem hållande en sabbatsresa d. ä. som ligger en sabbatsresa (5 stadier) nära Jerusalem (vägen uppfattas här ss. ngt som berget har, 1. för berget är egendomligt för att ifrån Jerusalem hinnas).

εως, us, usque, usque ad l:o) conjunctio tempor. a) till dess, tills så väl med indicat. (faktiskt) Mt. 2: 9, 24: 39 (utom allt tvifvel), Lc. 19: 13 al., som i synnerhet med conj. och av Mt. 2: 13 al., men äfven utan av Mc. 14: 32 al., εως 2 Thess. 2: 7 bör tagas framför ὁ χατέχων ἀρτι (detta constructionssätt kallas ὑπέρβατον). — b) så länge som, under det att, medan, med indic. Mc. 6: 45 (Tisch, har απολὑει, annars ἀπολὺση, till och med απολὺσει) Joh. 9: 4 al. — 2:o) præpos. med genit. εως οὑ 1. δτου a) till dess, förrän med indic. Mt. 1: 25 al., men oftare conj. Mt. 14: 22 al. (dock utan av). — b) så länge som, medan med indic. Mt. 5: 25; ända till; — med andra ord, dels nomina ss. Mt. 1: 17 al., τοὐ Χοὑ Mt. 2: 15 al., Ιωάννου Mt. 11: 13 ända till Joh. (inclusive), till och med Joh., infin. (genit.) εως τοὐ ἐλὐεἴν Act. 8: 40, ούχ εως ενός Eom. 3: 12 icke ända till en d. ä. ingen enda (hebraism); dels partiklar och adverbier εως ἀρτι ända tills nu, σήμερον, ἐσω o. s. v., ἑως πότε Mt. 17: 17 al. tills när d. ä. huru länge?, ἑ. επτάχις Mt. 18: 21. 22.

Z.

Ζαβουλών, ὁ inclecl. φ^Ι 1. |Ι^ST boning af "O] bo) Zabulon, Jacobs 10:de son, modren Lea Genes. 30: 20; i N. T. metonym. Zabulons stamområde emellan Nephtalim, Asser och Isaschar; fkmr Mt. 4: 13. 15, Apoc. 7: 8.

Ζα.χχαίος, ου, δ C 3 7 ren af T] 5 7 vara ren) Zac-chæus, en Rom. öfvertullnär (άρχιτελώνης) i Je-richo, hkn efter att hafva ådagalagt ett ovanligt begär att få se Jesum, erhöll honom till gäst Lc.

19: 2 ff. Var till börden Jude, ss. äfven namnet antyder. Traditionen gör honom till den förste biskopen i Cæsarea Palæstinæ, och utvisar ännu hans hus i Jericho.

Z αρὰ, δ hidecl. (ΓΠ7 uppgång) Zara, en son till Judas oclT dennes sonhustru Timmar Mt. 1: 3.

Ζαροὺχ, se Σαροὺχ.

Ζαχαρίας, ου, δ (ΓΡ"}5! Jehova ihågkommer) Zacharias 1 :o) Fader till Johannes döparen, af Abiaζάω

stam, gift med Elisabeth Lc. 1: 5 ff., 3: 2. — 2:o) Barachia' son Mt. 23: 35, Lc. 11: 51, som likväl 2 Chron. 24: 20. 21 kallas Jojada' son; bäst är att antaga, att öfversteprestem Jojada äfven hetat Barachia. Denne Zach. var den siste bland G. T:s δἰχαιοι, som mördades, liksom Abel var den förste. Att här antaga den Zach. Barachia' son, hkn, enligt Josephus, kort före Jerusalems förstöring mördades ἐν μέσω τω ἰερώ är så mycket orimligare, som Frälsaren talade om fädernas missgerningar. — Anm. Barachia förekommer ej i Cod. Sin.

ζάω, imperf. ἐζων Bom. 7: 9, ζήσω 1. ζήσομαι, ἐζησα (besl. med ζέω) andas, lefva, vara vid lif l:o) i egenüig och vanlig mening a) om Gud: Mt. 16: 16 al., ζώ ἐγώ Bom. 14: 11 "ÖN T1 = χατ' ἐμαυτοὺ ομνὺω »jag lefver: (för mig skall böja sig o. s. v.) = vid mitt lif svär 1. försäkrar jag: (för mig o. s. v.)». — b) om Chri-stus: Mt. 27: 63 al., äfven efter uppståndelsen Mc. 16: 11 al., och himmelsfärden Bom. 6: 10 al. — c) om menniskor: Mt. 9: 18 al., ζ. τινὶ Lc. 20: 38, Bom. 14: 7 al. lefva för ngn d. ä. i beroende af ngn; ζ. ἐν τινι inom ngt, utmärker det element, hvaruti ens lif rör sig t. ex. ἐν αμαρτία, πίστει, σαρχὶ Bom. 6: 2 al.; χατὰ τι efter ngt, utmärker det rättesnöre man följer ss. χατὰ σάρχα Bom. 8: 12. 13; ἐχ τίνος uppehålla lifvet, hafva sitt lifsuppehälle, lefva af 1 Cor. 9: 14, äfven ἐπὶ τινι Mt. 4: 4 vid 1. af ngt. — 2:o) i andlig mening Lc. 10: 28 al., ἐχ πίστεως Bom. 1: 17 al. (se δἰχαιος), εϊ ζώμ.εν — — — στοι-χώμεν Gal. 5: 25 om vi lefve genom Anden (om vårt lif härrör af Anden ss. potens 1. princip), så låtom oss ock vandra efter Anden (så låtom oss följa denna lifsprincip i vår vandel); ζώσα τέθνη-χεν 1 Tim. 5: 6 hon är lefvande död (jfr Apoc. 3: 1). — 3:o) i tropisk mening, om i sig sjelf liflösa ting ss. ἀρτος ὁ ζών, υδωρ το ζ. Joh. 4: 10 al., ἐλπίς 1. οδός ζώσα o. s. v., θυσία ζ. Born. 12: 1 ett offer som lefver (i motsats mot de egentliga offren, hka ss. sådana mista lifvet), neml. i det sanna christliga lifvets element till Guds tjenst.

ΖεβεδαΊος, ου, ο (Γ"Ρ"127 Jehovas gåfva af skänka, gifva) Zebedæus, Salomes man, fader till Jacobus den äldre och Johannes, var en fiskare vid sjön Genesareth; huruvida han bott i Beth-saida 1. annorstädes, är ovisst. Mt. 4: 21 al.

ζεστός, ή, όν, adj. vble (af ζέω) kokt, sjudande, glödande, het, uppvärmd, varm; i andlig mening Apoc. 3: 15. 16 (Guds andas eld skall så genomglödga oss, att hela vår natur kommer i rörelse, att vi blifva τω πνεὺματι ζέοντες llom. 12: 11. HEBren är ej nöjd med en half 1. ljum kärlek, hkt tillstånd är så mycket sämre än det kalla, som det är förenadt med sjelfbedrägeri och således svårare att öfvervinna; derföre säger Frälsaren, att publikaner och skökor skola förr komma in i himmelriket, än de egenrättfärdige Mt. 21: 31 al. — Den kalles kyla blir honom slutligen odräglig, då deremot den ljumme menar sig hafva värme nog).

ζεὺγος εος, τὁ (ζεὺγνυμι spänna i ok 1. före, oka på, förena) ok 1. ök 1. spann dragare, ζ. βοών oxpar Lc. 14: 19; i allmänhet par τρυγόνων Lc. 2: 24 ett par dufvor (2 af samma slag). † ζευχτηρία, ας, ἡ (se fgde) band Act. 27: 40. * Ζεὺς, Διός, accus. Δία (samstam. med ζέω, ζάω, äfven genom Æol. formen Δεὺς med Θεός Deus) Zeus, Bom. Jupiter, enligt mythologien son af Κρόνος och 'Ρέα., konung och fader för gudar och menniskor Act. 14: 12. 13. Att man höll Barnabas och Paulus just för Zeus och Hermes, förklarar sig dels och närmast af den bekanta provincialmythen, enligt hkn en gång i samma trakter samma gudar gästvänligt upptogos och undfägnades af Pliilemon och Baucis (Ovid. Me-tam. 8: 611 ff.), dels också öfverhufvud deraf, att just Zeus hade ett tempel framför staden (v. 13), och att det hörde till Hermes' embete ss. gudarnes tolk att beledsaga den till jorden nedstigande fadren (Ovid. Fast. 5: 495). Paulus kallade man Hermes, emedan han förde ordet och kanske äfven

egde ett ungdomligare utseende, men visst icke, ss. Neander förmodar, för hans oansenliga gestalt; ty detta sednare antagande hvilar blott på en ganska osäker tradition (han skildras neml. i Acta Pauli et Theclæ ss. μιχρός τῶ με-γέθει, φίλος την χειραλ,ήν, ἀγχύλος ταἰς χνήμαις). ζέω, koka, sjuda, glöda, brinna i N. T. endast transl. τἀρ πνεύματι Act. 18: 25, Bom. 12: 11 i andanom (i det af den II. Ande genomträngda sinnet). ζηλεύω — ζηλόω, vara nitisk, visa nit Apoc. 3: 19. ζῆλος, ου, ὁ (qsi ζέελος af ζέω) hetta; trop. ifver, nit Θεοὺ Bom. 10: 2 för Gud, nitälskan, ifrigt intresse υπέρ τίνος Joh. 2: 17, ifrigt förfäktande

17130 ζηλόω

(af Ligen) Phil. 3: 6; svartsjuka Θεοὺ 2 Cor. 11: 2 som Gud har (tänkt ss. man 1. brudgumrae), afundsjuka, afund, vrede Act. 5: 17 al., häftighet πυρός ζ. Hebr. 10: 27 en elds häftighet (glupskhet).

ζηλόω, ωσα (fgde) trop. ifra, ifrigt eftersträfva, nitälska för, vinnlägga sig om τὶ 1 Cor. 12: 31, 14: 1, τινἀ Gal. 4: 17 ifrigt bemöda sig om att vinna ngn, 2 Cor. 11: 2 vara svartsjuk på 1. om ngn; afundas τινἀ Act. 7: 9 al.; med. 1. pass. visa sig ifrig, blifva ifrig ἐν χαλῶ i det gocla Gal. 4: 18.

ζηλωτής, ου ὁ (fgde) ifrare, nitälskare, som ifrigt förfäktar en sak, ifrig förfäktare af en sak o. s. v. του νόμου Act. 21: 20 ifrig (iakttagare och) förfäktare af Mos. lagen, του Θεοὺ 22: 3 ifrare för Gud (för Jehovas ära) — i denna mening kallas ock Simon Cananites (se Καναvίτης) ζηλωτής Lc. 6: 15, Act. 1: 13, emedan han förut hörde till det strängare pharisæiska partiet, hkt i sin ifver för Guds sak våldsamt förfor med sina motståndare, utan att afvakta öfverhetens handräckning —; ζ. πνευμάτων 1 Cor. 14: 12 ifrare för andar (populärt uttryck af de olika yttringarne af glos-solalien), ζ. τῶν πατριχῶν παραδόσεων Gal. 1: 14 som med ifrigt intresse bemödar sig om att hålla och göra gällande fädernas stadgar, ζ. χα-λῶν ἐργων Tit. 2: 14 ifrare för 1. upptänd al-nit för goda gerningar. 1 Petr. 3: 13 har Tisch. μιμ.ηταὶ för ζηλωταί, ej (Jod. Sin.

ζημια, ας, ἡ (genom dor. formen ὁαμια damnum synes ordet sammanhänga med δαμάω, δαμάζω tämja, kufva, öfverväldiga) skada, förlust Act. 27: 10. 21, Phil. 3: 7. 8.

ζημιόω; ωθήσομαι, ώθην (fgde) tillfoga skada, förlust; i N. T. pass. lida 1. taga skada τὶ i anseende till ngt Mt. 16: 26 al., ἐν τινι 2 Cor. 7: 9 i ngt afseende; blifva förlustig af 1. förlora τὶ ngt Phil. 3: 8, gå förlustig 1 Cor. 3: 15 scil. μισθὀιν om lönen.

Ζήνας, a, äfven Ζηνἀς, ἀ, ὁ Zenas, som förut varit en Judisk laglärare, ὁ νομιχός, fkmr Tit. 3: 13. *

ζητέω, ήσω, ησα-, ηθήσομαι söka, uppsöka, söka efter (ngt fördoldt 1. förloradt) Mt. 2: 13 scepe, sträfva 1. trakta efter a) in bonam pavtem: vinnlägga sig om Mt. 6: 33 al.; b) in malam: ζ. την ψυχήν τίνος — '"E WDJ vilja åt 1. stå

efter ngns lif Mt. 2: 20, Rom. 11: 3; önska, åstunda o. s. v. med infin. Mt. 12: 46 al., be-

ζογός

gära, fordra τὶ Mc. 8: 11 al., försöka med infin. Lc. 5: 18 sæpe; undersöka, öfverlägga πῶς Mc. 11: 18, 14: 1. 11, forska, fråga efter περὶ τίνος Joh. 16: 19; pass. fordras Lc. 12: 48, ζητεἰται ἐν τινι 1 Cor. 4: 2 det fordras hos ngn, man gör anspråk på ngn.

ζήτημα, ατος, τὀ (fgde) det som sökes, frågas efter 1. undersökes, undersökning, stridsfråga, tvisteämne Act. 15: 2, 18: 15.

ζήτησις. εως, ἡ (se fgde) undersökning περὶ τίνος Act. 25: 20, i synn. i lärda ämnen: disput, ord-vexling Act. 15: 2; föremålet för undersökningen, spörsmål, stridsfråga — fgde Joh. 3: 25, 1 Tim. 1: 4 al.

† ζιζάνιο v, ου, τὀ (Talm. pJIT af HJ] bedrifva otukt, äktenskapsbrott, vara otrogen — liksom) oäkta hvete, lolium t emulen tum, dårrepe, svin-gel (som vid uppväxten mycket liknar hvete), ogräs Mt. 13: 25 ff.

Ζοροβάβελ, ὁ indecl. (^Mnj pro yni af-

lad i Babel) Zerubahel, Salathiels (Sealthiels) son, af Davids hus, född i Babylonien (ss. namnet antyder),

anförare och öfverhufvud för den första (536 f. Chr.) från Babyloniska fångenskapen till Palæ-stina återvändande Judiska coloni. I förening med öfverstepresten Josaa, Jozadaks son, bedref han ifrån år 534 f. Chr. ifrigt återuppbyggandet af Jerusalems tempel; men då Samaritanerne ute-slötos från deltagande deruti, utverkade dessa ett förbud från Persiska hofvet. Först på andra året af konung Darii (Hystaspis') regering 520 f. Chr. återupptogo Judarne, på propheterna Haggai och Zacharia uppmaning, det afbrutna arbetet och fullbordade det år 516. Detta skall Zerubabel utverkat genom personlig inställelse vid Persiska hofvet, hvarföre ock templet kallas det Zerubabel-ska (se ιερόν)·, fkmr Mt. 1: 12. 13, Lc. 3: 27.

ζόφος, ου, ὁ mörker, underjordens mörker, underjorden sjelf 1. skuggornas rike = αδης, äfven γέεννα; ὑπο ζόφον Jud. 6 (de fallna englarne tänkas vara i helvetets nedersta djup betäckte af mörker), ὁ ζ. τοὺ σχότους 2 Petr. 2: 17, Jud. 13 mörkrets dunkel, det djupaste mörker (har afs. dels på αστέρες πλ,ανήται ss. motsats, dels på v. 6) = ἡ σχια θανάτου, ΓΠ^Γ'Η dödsmörker, förekommer äfven 2 Petr. 2: 4, se ταρταρόω.

ζυγός, οὺ, ὁ (se ζεύγος) ok, i N. T. blott trop.; dervid liknas Christi och christna religionens före-ζύμη

skrifter Mt. 11: 29. 30 — äfven Mos. religionens stadgar Act. 15: 10, ζ. δουλειάς Gal. 5: 1 (= στοιχεία του κόσμου), under oket sägas de vara sora äro slafvar 1 Tim. 6: 1; vågbalken på en våg, metonym. vågskålen Apoc. 6: 5.

ζύμη, ης, ἡ {ζέω) surdeg (emedan den förorsakar jäsning) ζ. των ἀρτων Mt. 16: 12; nyttjas trop. både a) i god mening ss. Guds rikes kraft att genomtränga mskrs hjertan Mt. 13: 33, Lc. 13: 21, och oftare b) i ond mening ss. falsk, förderflig lära (Pharisæernas, Saducæernas, Herodes') Mt. 16: 6. 11. 12, Mc. 8: 15, Lc. 12: 1, irrlärames Gal. 5: 9 (lyckas det de falske Apostl. att till en början bibringa eder blott en obetydlig irrlära, så skola de till slut förderfva hela eder christna tro), förargligt, syndigt lefverne, synd, last 1 Cor. 5: 6 (en last i församlingen förderfvar hela församlingen, förstör den christi, sedliga normalförfattningen), 7. 8.

ζυμύω; ώθην (fgde) blanda med surdeg och bringa i jäsning, genomsyra, försyra, förskämma Mt. 13: 33 al.

ζωγρέω; ημαι (ζωός lefvande, ἀγρεύω) fånga lefvande, taga till fånga, fånga; i N. T. trop. Lc. 5: 10, ἐζ. υπ αὐτοὺ εις το ἐχείνου θέλημα 2 Tim. 2: 26 fångade utaf honom (djefvulen) så att de lyda dennes vilja.

ζωή, ής, ἡ (ζάω) lif, lefnadssätt, lefverne, vandel; a) det timliga, t. ex. Lc. 16: 25 al.; b) det andliga, lifvet i Guds rike t. ex. Joh. 5: 40 al.; c) det eviga, ζ. αιώνιος Mt. 19: 16. 17 sæpe, äfven utan αιὼν. Mt. 7: 14 sæpe, οὐχ öπäν ζωήν Joh. 3: 36 helt och hållet sakna all erfarenhet af det eviga lifvet; ζωὴ èx νεκρὼν Rom. 11: 15 lii

ifrån de döde (som inträder genom de dödas uppståndelse); om Gud ss. lifvets källa Joh. 5: 26 (både om Fadren och Sonen), om Christus Joh. 1: 4 al.

ζώνη, ης, ἡ (följ.) gördel, lifgördel, bälte Mt. 3: 4 al.; nyttjades äfven till börs 1. penningepung Mt. 10: 9, Mc. 6: 8; anm. gördeln varafläder, linne 1. bomull och sammanhöll den vida, fladdrande österländska manteln. ζώννυμι 1. ζωννύω, ζώσω·, ἐζωσάμην gördla, om-gjorda Joh. 21: 18; med. gördla sig Act. 12: 8, der Tisch. har ζώσαι för περίζο^σαι. ζωογονέω, ήσω (ζωογόνος som frambringar lefvande väsenden, ζωός, γέγονα.) i allmänhet alstra, afla; sätta lif uti, lifva 1 Tim. 6: 13, bibehålla vid lif Lc. 17: 33, Act. 7: 19. ζώον, ου, τό, andra ζωον smdr. af ζώiον (ζωός lefvande) lefvande väsende 1. varelse, djur (oskäligt) Hebr. 13: 11, 2 Petr. 2: 12, ἀλογα ζ. Jud. 10; τέσσαρα ζ. Apoc. 4: 6 ff. al. (se Χερουβίμ). Af dem föreställas 2 stå framför thronen (således efter utseendet εν μέσω του θρόνου) och 1 på hvardera sidan (χὺχλω τοὺ θ ρ.).

ζωοποιέω, ήσω (ζωός se fgde, ποιέω) göra lefvande, frambringa lefvande väsenden; i N. T. a) om det physiska lifvet: göra (döda) lefvande Joh. 5: 21 al. b) om det andliga: uppväcka till lif i Christo Jesu Joh. 6: 63, 1 Cor. 15: 45, 2 Cor. 3: 6, Gal. 3: 21. c) om det eviga lifvet: Joh. 5: 21 (på sednare stället), Rom. 8: 11 (gifva det rätta eviga lifvet); pass. få lif (om sädeskornet) 1 Cor. 15: 36, lefvande gjord (om Christus) 1 Petr. 3: 18 πνεύματι i anseende till Anden.

H.

7/, partikel l:o) disjunctiv: eller Mt. 5: 7 al., efter πὸτερον Joh. 7: 17, någon gång = det vill säga ss. Act. 10: 14; 2 gånger satt = antingen — eller Mt. 6: 24 al., äfven 3 1. 4 ggr upprepadt ss. 1 Cor. 14: 6; ἡ γαρ ἐχεινος Lc. 18: 14 eller kanske den förre? (den ovanliga föreningen af ἡ γὰρ synes likväl böra utbytas mot ἡ γὰρ ty månne den förre neml. gick derifrån rättfärdigad? Denna

fråga skulle innebära ett vädjande till deras eget omdöme och vara = men icke den förre. Besynnerligt måste det förefalla, att conj. interrog. ἡ månne, som så ofta förekommer i profangrek., icke skall finnas på ngt ställe i N. T.). — 2:o) comparativ: än, efter μᾶλλον, πριν, ἀλλ^ος, ἑτερος. eller comparat. ss. Mt. 10: 15 al.; men äfn efter posit. (som likväl är en sammanblandning af 2:ne ζὐμη

skrifter Mt. 11: 29. 30 — äfven Mos. religionens stadgar Act. 15: 10, ζ. δουλειας Gal. 5: 1 (= στοιχεία του κόσμου), under oket sägas de vara sora äro slafvar 1 Tim. 6: 1; vågbalken på en våg, metonym. vågskålen Apoc. 6: 5.

ζὐμη, ης, ἡ {ζέω) surdeg (emedan den förorsakar jäsning) ζ. των ἀρτων Mt. 16: 12; nyttjas trop. både a) i god mening ss. Guds rikes kraft att genomtränga mskrs hjertan Mt. 13: 33, Lc. 13: 21, och oftare b) i ond mening ss. falsk, förderflig lära (Pharisæernas, Saducæernas, Herodes') Mt. 16: 6. 11. 12, Mc. 8: 15, Lc. 12: 1, irrlärames Gal. 5: 9 (lyckas det de falske Apostl. att till en början bibringa eder blott en obetydlig irrlära, så skola de till slut förderfva hela eder christna tro), förargligt, syndigt lefverne, synd, last 1 Cor. 5: 6 (en last i församlingen förderfvar hela församlingen, förstör den christi, sedliga normalförfattningen), 7. 8.

ζυμὐω; ὡθην (fgde) blanda med surdeg och bringa i jäsning, genomsyra, försyra, förskämma Mt. 13: 33 al.

ζωγρέω; ημαι (ζωὸς lefvande, ἀγρεὐω) fånga lefvande, taga till fånga, fånga; i N. T. trop. Lc. 5: 10, ἐζ. υπ αὐτοὺ εις το ἐχείνου θέλημα 2 Tim. 2: 26 fångade utaf honom (djefvulen) så att de lyda dennes vilja.

ζωή, ής, ἡ (ζὰω) lif, lefnadssätt, lefverne, vandel; a) det timliga, t. ex. Lc. 16: 25 al.; b) det andliga, lifvet i Guds rike t. ex. Joh. 5: 40 al.; c) det eviga, ζ. αιώνιος Mt. 19: 16. 17 sæpe, äfven utan αιὼν. Mt. 7: 14 sæpe, οὺχ öpäv ζωήν Joh. 3: 36 helt och hållet sakna all erfarenhet af det eviga lifvet; ζωὴ èx νεκρὼν Rom. 11: 15 lii

ifrån de döde (som inträder genom de dödas uppståndelse); om Gud ss. lifvets källa Joh. 5: 26 (både om Fadren och Sonen), om Christus Joh. 1: 4 al.

ζὡνη, ης, ἡ (följ.) gördel, lifgördel, bälte Mt. 3: 4 al.; nyttjades äfven till börs 1. penningepung Mt. 10: 9, Mc. 6: 8; anm. gördeln varafläder, linne 1. bomull och sammanhöll den vida, fladdrande österländska manteln. ζὡννυμι 1. ζωννὐω, ζὡσω·, ἐζωσάμην gördla, om-gjorda Joh. 21: 18; med. gördla sig Act. 12: 8, der Tisch. har ζὼσαι för περίζο^σαι. ζωογονέω, ήσω (ζωογὸνος som frambringar lefvande väsenden, ζωὸς, γέγονα.) i allmänhet alstra, afla; sätta lif uti, lifva 1 Tim. 6: 13, bibehålla vid lif Lc. 17: 33, Act. 7: 19. ζὼον, ου, τὸ, andra ζωον smdr. af ζὼιον (ζωὸς lefvande) lefvande väsende 1. varelse, djur (oskäligt) Hebr. 13: 11, 2 Petr. 2: 12, ἀλογα ζ. Jud. 10; τέσσαρα ζ. Apoc. 4: 6 ff. al. (se Χερουβὶμ). Af dem föreställas 2 stå framför thronen (således efter utseendet εν μέσω του θρόνου) och 1 på hvardera sidan (χὺχλω τοὺ θ ρ.).

ζωοποιέω, ήσω (ζωὸς se fgde, ποιέω) göra lefvande, frambringa lefvande väsenden; i N. T. a) om det physiska lifvet: göra (döda) lefvande Joh. 5: 21 al. b) om det andliga: uppväcka till lif i Christo Jesu Joh. 6: 63, 1 Cor. 15: 45, 2 Cor. 3: 6, Gal. 3: 21. c) om det eviga lifvet: Joh. 5: 21 (på sednare stället), Rom. 8: 11 (gifva det rätta eviga lifvet); pass. få lif (om sädeskornet) 1 Cor. 15: 36, lefvande gjord (om Christus) 1 Petr. 3: 18 πνεὺματι i anseende till Anden.

H.

7/, partikel l:o) disjunctiv: eller Mt. 5: 7 al., efter πὸτερον Joh. 7: 17, någon gång = det vill säga ss. Act. 10: 14; 2 gånger satt = antingen — eller Mt. 6: 24 al., äfven 3 1. 4 ggr upprepadt ss. 1 Cor. 14: 6; ἡ γαρ ἐχεινος Lc. 18: 14 eller kanske den förre? (den ovanliga föreningen af ἡ γὰρ synes likväl böra utbytas mot ἡ γὰρ ty månne den förre neml. gick derifrån rättfärdigad? Denna

fråga skulle innebära ett vädjande till deras eget omdöme och vara = men icke den förre. Besynnerligt måste det förefalla, att conj. interrog. ἡ månne, som så ofta förekommer i profangrek., icke skall finnas på ngt ställe i N. T.). — 2:o) comparativ: än, efter μἀλλον, πριν, ἀλλ^ος, ἑτερος. eller comparat. ss. Mt. 10: 15 al.; men äfn efter posit. (som likväl är en sammanblandning af 2:ne132 }, μ,ἡν

constvuctioiier) ss. χαλἀν σαι εστἰν---ἡ Mt.

18: 8 al. det är godt för dig----(och bättre)

än; likaså efter verba ss. λυσιτελε~ι---ἡ Lc.

17: 2 det gagnar honom----(och mera) än,

θἐλω (i betydelsen af malo)---ἡ 1 Cor.

14: 19, äfven efter subst. ss. χαρἀ ἑσται---ἡ

Lc. 15: 7 en glädje skall ega rum---(och

större) än; anm. efter comparativer utelemnas ἡ framför räkneord ss. Act. 23: 13 al.

ἡ μην för visso, sannerligen Hebr. 6: 14.

ἡγεμονεὑω (ἡρεμων) vara procurator, ståthållare Lc. 2: 2, 3: 1.

ηγεμονiα, ας, ἡ (följ.) anförarskap, anförande, befäl, herravälde, regering ἑτος ἡγ. Lc. 3: 1 regeringsår (kejsarens).

ἡγεμὠν, ὁνος, ὁ (följ.) förare, ledare, föregångare, vägvisare; anförare, fältherre, herrskare, den i en furstes namn styrande, i synn. Rom. Procurator Mt. 10: 18 al. Dessa procuratorer (äfven kallade ἐπἰτροποι, hkt se och ἑπαρχοι befälhafvare = befallningshafvande) voro ett slags förvaltningschefer, hvilka egentl, stodo under ståthållarne i provinserna, så väl de kejserliga som senatoriska (pro-prætorer och proconsuler), och hade till befattning att indrifva den kejs. skatten, äfvensom att afgöra de rättstvister, som dermed stodo i förening. I mindre provinser eller sådana landskaper, hvilka väl voro anslagna till en större provins, men dock särskildt förvaltades, företrädde de till och med ståthållarens plats (Lc. 3: 1, jemförd med 2: 2) och hade då dels commando öfver de i deras district stationerade trupper, dels lagskipningen i brottmål; dock egde alltid præses provinciæ öfver-uppseendet öfver en sådan förvaltning och rättighet att undersöka klagomål öfver procuratorerna. — Dylika procuratorer tillsattes i Palæstina efter Ethnarchen Archelai förvisning (år 6 e. Chr.), då Judæa och Samaria lades till den redan befintliga provinsen Syria (ss. προςθἡχη της Συρἰας). De hade sitt vanliga residens och hufvudqvarter i Ccesarea Palæstinæ. Coponius var den förste pro-curatorn, Potitius Pilatus den 6:te, derefter följa 2:ne andra; derpå blefvo Judæa och Samaria (år 41 e. Chr.) tillagda Herodes Agrippa I:s rike, och först efter hans död (år 44) inträdde återigen procuratorer. Ur denna nyare series omtalas i N. T. (Act. 23—26 capp.) Felix och Festus. — Ἐν τοἰς ἡγεμὁσιν Ιοὑδα Mt. 2: 6 ΠΤΙΠ^ ^iO ibland Juda furstar 1. hufvudorter; folkstammarnes fa-

fjxw

miljer 1. underafdelningar hade neml. hvardera sin hufvud- 1. districtsort, sätet för familjhufvudet; sådana hufvudorter kallas 1. c. ηγεμὁνες och Bethlehem var en sådan för Davids stamafdelning ἡγἑομαι, ημαι, ησἀμην (ἀγω) 1:o) föra, föregå, visa vägen, draga i spetsen, anföra en skara; i N. T. partic. anförare, furste Mt. 2: 6, föreståndare Act. 7: 10, för församlingen d. ä. ledare 1. lärare Hebr. 13: 7. 17. 24, λὁγου Act. 14: 12 ordförande, s. förer ordet; äfven pass. ansedd, inflytelserik Act. 15: 22. — 2:o) anse, mena, tro, hålla före, liks. duco, med accus. 2 Cor. 9: 5 al., med dubbel accus. Act. 26: 2 al.; ἡγ. τινἀ ἑν αγἀπη 1 Thess. 5: 13 hålla ngn i kärlek, hysa kärlek till ngn. ἡδειν, plusquamperf. till οiδα, se εiδω. ἡδἑως, adv. (af ἡδὑς söt, angenäm) gerna, med nöje Mc. 6: 20 al.; superlat. ἡδιστα 2 Cor. 12:

9. 15 med största nöje, helst.

ἡδη, adv. (ἡ δἡ, nu säkerligen; hvarföre ordet nyttjas för att antyda, att en följd är otvifvelaktig) redan, just i

ögonblicket, just nu, redan nu Mt. 3: 10 scepe; äfven ändtligen, en gång Rom. 13: 11, nu mera Joh. 19: 28 al., ή. ποτέ Rom. 1:

10, Phil. 4: 10 nu mera 1. ändtligen en gång. ήδιστα, adv. superlat. till ήδέως, hkt se.

ηδονή, ής, ή (ήδομαι glädja 1. fröjda sig) fröjd, nöje, njutning, vällust, lusta Lc. 8: 14 al., Jac. 4: 1 (lustarne äro stridsmän, som bruka lemmarne till sina vapen, och då dessa lemmar följa hvar och en sin lusta, råka de uti inbördes krig). ήδύοσμον, ου, τό (eg. neutr. af ήδύοσμος välluktande af ηδύς angenäm och Οσμή) trädgårds- 1. krusmynta = ή μίνθη, som för sin vällukt mycket begagnades af Judarne Mt. 23: 23, Lc. 11: 42. ήθος, εος, τό (af och ofta = έθος) vistelseort·, tillhåll, hemvist; inrättning, vana, sed ψθείρουσιν ήθη χρηστά όμιλίαι xaxai 1 Cor. 15: 33 »ondt sällskap fräter snart de goda seder bort»; orden bilda en Jamb. trimeter acatalecticus, hämtad ur Menanders skådespel Thais. ήχω, ήσω, ήχα (ήχασι Mc. 8: 3 i några editioner, ej Tisch.), ήξα Apoc. 2: 25 Tisch. (besl. med "χω, ιχνέομαι —) komma, dock har præs. vanligen perfecti betydelse, jag har kommit, är kommen, anländ, tillstädes; i allmht komma, absol. Mt. 24: 50 al., άπό 1. εχ τίνος Mt. 8: 11 al., έπί τινα Mt. 23: 36, Lc. 19: 43, Apoc. 3: 3 komma öfver ngn (drabba, öfverraska), πρός τιναAct. 28: 23, Joh. 6: 37; ή ώρα ήχει Joh. 2: 4, 2 Petr. 3: 10 stunden är kommen, är inne, äfven utan ώρα Lc. 13: 35 imperson. det kommer dertill, stunden kommer.

Ἡλί, ὁ indecl. (se *Ἡλίας*) *Eli*, fadren till Joseph, Frälsarens fosterfader Lc. 3: 23. *

† *Ἡλί*, äfven *Ἡλί* (###) min Gud! Frälsarens utrop på korset Mt. 27: 46 (jfr. Ps. 22: 2). *

Ἡλίας l. *Ἡλ., ου, ὁ* (#### Jehova min Gud) *Elias* den Thisbiten Mt. 16: 14 *al.*, från Thisbe i Galilæen (ehuru han sedan bodde i Gilead 1 Reg. 17: 1), prophet i Israël under Achab och Ahasia (917—896 f. Chr.), vördnadsvärd genom den frimodighet hvarmed han framträdde och förfäktade HERrans sak (se vidare 1 Reg. 17—2 Reg. 2); den Malach. 4: 5 utlofvade Elias är Johannes döparen se Mt. 11: 14 *al.*, ehuru denne Joh. 1: 21 förnekar sig vara den lekamligen återkomne propheten.

ήλιχία, ας, ή (ήλιξ, ιχος, δ, ή i den rätta mogna åldern, fullt utbildad — äfven ss. subst, jemnårig) 1 :o) lefnadsålder, ætas, i allmht den till ngt värf lämpliga ålder, hkn antingen genom sammanhanget 1. en tillsats närmare bestämmes χαιρος ήλ,. Hebr. 11: 11 tiden för den till barnfödsel tjenliga åldern, εχειν ή λ. Joh. 9: 21. 23 hafva åren inne, befinna sig i ynglingaåldern, vara fullvuxen (så att man kan svara för sig sjelf); företrädesvis den manliga mognadens ålder, den kraftigaste åldern (från den manbara och vapenföra åldern till den aftagande mannaåldern d. ä. från 18:de till 50:de året) μέτρον ήλιχίας Eph. 4: 13 meta-phor. se μέτρον, lefnadsläugd Mt. 6: 27, Lc. 12: 25 (lifvet betraktadt ss. ett längdmått). — 2:o) kroppslig storlek, växt Lc. 2: 52, 19: 3. ήλίχος, η, ον (se fgde) huru stor, stark, väldig, häftig Col. 2: 1, men äfven huru liten Jac. 3: 5 | όλίγον »huru liten eld huru stor skog antänder han icke! 1. så liten eld som antänder så stor skog» (för att förmildra det hårda i ordets betydelseförändring, vore likväl bättre att antaga betydelsen: hurudan 1. sådan). ήλιος, ου, δ (ελη = εϊλη, αλέα solvärme 1. -ljus 1.

-sken) sol Mt. 5: 45 sæpe, solhetta Apoc. 7: 16. ήλος, ου, δ clavus, spik, nagel Joh. 20: 25. * ήμείς, vi plur. till εγώ, ημάς Gal. 3: 13 oss (Judar); sæpe.

f]vtxa 133

ημέρα, ας, ή dag, dagsljus ( )(natt), dager — Mt. 2: 1 sæpissime; νύχτα χαι ήμέραν 1. ημέρας χαι νυχτός Mc. 4: 27 al. natt och dag d. ä. oupphörligt; χαθ' ήμέραν 1. εχάστην ήμ. 1. πάσαν ήμ. Mt. 26: 55 al. hvarje dag, dagligen; ήμέρα χαι ημέρα. 2 Cor. 4: 16 (hebraism Cl1] Di1) dag för 1. från dag, ήμέραν έξ ήμέρας 2 Petr. 2: 8 dag efter dag, den ena dagen efter den andra, di' ημερών o. s. v. se διά. — HERrans dag 1. yttersta dagen heter ήμ. Κυρίου 1. του υ'ιού του ανθρώπου 1. του Θεοϋ 1. έχείνη 1. μεγάλη 1. έσγάτη 1. χρίσεως 1. όργής 1. blott ή ήμέρα (χατ έξοχήν) ss. 1 Cor. 3: 13, 1 Thess. 5: 4, Hebr. 10: 25. — ήμέρα 2 Petr. 2: 13 detta lifvets dag, detta lifvet (se τρυφή); ήμ. αιώνιος 2 Petr. 3: 18 evighetens dag, den dag då evigheten begynner (i motsats till detta timliga lifvet); ήμ. ή πονηρά Eph. 6: 13 (utmärker den dag, då djefvulen gör sitt största och sista anfall, hkt skall närmast

föregå parusien); ἡμ. ανθρωπινή 1 Cor. 4: 3 mensklig dag 1. domsdag (personif.)(ἡμ. Κυρίου, då HERren dömmer). — plur. dagar Mt. 4: 2 al.)(nätter Lc. 21: 37 al., dygn Mt. 15: 32 al., lefnadsdagar 1. lifstid Mt. 2: 1 al.; ἡμ. α.γαθαὶ 1 Petr. 3: 10 (om de trognas saliga lif i evigheten))(πονηραὶ Eph. 5: 16 (den närvarande besvärliga, förderfvade tiden); ἡ μ. Gal. 4: 10 sabbater, fäste- och högtidsdagar. ημέτερος, a, ov, pronom. possess. (ημεiς) vår Act. 2: 11 al.; οι ἡμ. Tit. 3: 14 de våra, nostrates d. ä. våra trosförvandter. ἡ μην och ἡμεθα, se ειμi.

ἡμιθανής, ές (ἡμι semi, εθανον) half död Lc. 10: 30. *

ἡμισυς, εια, υ, genit. ἡ μίσους pro -ισεος, plur. ἡμί-σεα contr. -ση Lc. 19: 8, Tisch. har ἡμίσεια. (ἡμι se fgde), semis, half, till hälften; neutr. sing. utan artikel med genit. hälften af 1. halfva τής βασάειας Mc. 6: 23, χαιρου Apoc. 12: 14 en half tid, äfven scil. ἡμέρας Apoc. 11: 9. 11, neutr. plur. med artikel id. Lc. 19: 8. ἡμιώριον, äfven -ιωρον, ου, τό (ἡμι se fgde, ὡρα.)

en halftimma Apoc. 8: 1. ἡνεγχα. och ἡνεγχον aor. till φέρω, hkt se. ἡνίχα, adv. temporis (correlat. till πηνίχα quando?) då, vid hvilken tid, vid den tid som, i samma ögonblick som, constr. både med indic. 2 Cor. 3: 15, och med conjunct. och av 2 Cor. 3: 16.134 νπεΡ

ἡπερ, part. comparat. (ἡ, ττέρ) än kanske, just, till och med Joh. 12: 43.

ἡπιος, ov (sannolikt beslägtadt med επος, εiπαν, qsi επιος s. låter tala med sig, af fa bilis) mild, vänlig, nedlåtande (brukas om en förnämares nedlåtande, kärleksfulla beteende mot en ringare, en furstes mot sina undersåtare, en faders 1. moders mot sina barn) 1 Thess. 2: 7, 2 Tim. 2: 24.

7//>, o, indecl. OV vakande) Er Lc. 3: 28. '

ἡρεμος, ov (trol. besl. med ἐρημος) egentl, ödslig, ensam, enslig, stilla, lugn 1 Tim. 2: 2. '

Ηρώδης, ου, ὁ (af ἡρως hjelte, hjelteson?) Herodes 1 :o) med tillnamnet den store, son af Idumæern Antipater; blef först af Jul. Cæsar ss. procurator satt vid sidan af den Jud. fursten af Maccabæer-nas stam Hyrcanus II, sedermera jemte sin broder Phasaël år -41 f. Chr. af Antonius upphöjd till värdigheten af Tetrarch. Efter en hård strid med kronpretendenten Antigonus förklarades Herodes sednare af samme Rom. Imperator för Judarnes konung (år 39 f. Chr.), och erkändes ss. sådan af Augustus efter slaget vid Actium. Genom sin grymhet, hvilken han utöfvade till och med mot sin egen familj, af hvilken han dödade Mariamne och sönerna Alexander, Aristobulus och Antipater, gjorde han sig hos Judarne i hög grad förhatad, oaktadt han mycket utvidgade och förskönade templet. Dog 70 år gammal 2 år efter Christi födelse, sedan han regerat i 40 år. Efter hans död delade Augustus riket emellan hans 3 söner, så att Archelaus fick Judæa, Idumæa och Samaria, Herodes Antipas Galilæa och Peræa, och Phi-lippus Batanæa, Trachonitis och Auranitis. Se stamtaflan. Fkmr i Mt. 2 cap. — 2:o) med tillnamnet Antipas, den förres son; fick, ss. nämndt är, af kejsar Augustus efter fadrens död Galilæa och Peræa med titel af Tetrarch, ehuru han af folket kallades konung Mt, 14: 9; var i början förmäld med en dotter till Arab. konungen Are-tas, men försköt henne och gifte sig med sin broder Philippi gemål Herodias (se stamtaflan). Mt. 14: 1 ff-, Mc. 6: 14 ff, Lc. 3: 1. 19, Act. 13: 1. — 3:o) med tillnamnet Philippus, se Φίλιππος M 3. — 4:o) med tillnamnet Agrippa (I), son af Aristobulus och Berenice och sonson af Herodes den store. Efter många vidriga öden erhöll han ss. kejsar Caligulas ungdomskamrat af denne, liksom sedermera af kejsar Claudius, hkn

han i betydlig mån förhjelpt till thronen, så småningom hela sin farfaders välde, så att denne furste herrskade öfver hela Palæstina med titel af

o

konung. Ar 44 lät han halshugga Jacobus den äldre och sätta Petrus i fängelse (Act. 12: 1 ff.); straxt derefter dog han i Cæsarea Palæstinæ 54 år gammal, i det han vid de offentliga till kejsar Claudii ära anställda kämpaspelen, hvarvid folket helsade honom för Gud, plötsligen angreps af en sjukdom i underlifvet s. härrörde af maskar Act. 12: 23. — 5:o) med tillnamnet Agrippa (II 1. den yngre), son af den föregående, var då denne dog blott 17 år

gammal och blef derföre icke antagen till thronföljare; dock gaf honom kejsar Claudius, vid hvars hof han blifvit uppfostrad, det Chalcidi-ska furstendömet (år 48), hkt Herodes, konung Agrippa I:s broder, innehaft, jemte uppsigten öfver Jerusalems tempel och rättigheten att tillsätta öfversteprest, men 4 år derefter, i stället för detta furstendöme, Philippi och Lysanias' fordna tetrar-chi jemte konungatitel. Sedermera (år 55) tillade Nero Tiberias, Tarichæa, Julias och 14 närliggande orter. Agrippa gjorde stora omkostnader på förskönigen af Jerusalem och andra städer, men stod icke i särdeles aktning hos Judarne i anseende till den godtyckliga af- och tillsättningen af öfverstepresten äfvensom flera andra felsteg. Då det sista kriget utbröt emot Romarne, slöt han sig till dessa — och dog vid nära 70 års ålder i kejsar Trajani 3 regeringsår (det 51 af sin egen regering) omkring 100 e. Chr. Han öfverlefde således länge Jerusalems förstöring. IIos honom lefde hans syster Berenice (se Βερνίχη); fkmr Act. 25: 13 ff., 26: 1.

Ηρωδιανοί, ών, οι (eg. ett slags patronym. af fgde) Herodianer; voro sådana Judar, som höllo med konung Herodes Antipas och derföre också (åtminstone till det yttre) med Romarne, hvilkas vasall han var; största delen utgjordes naturligvis af konung Herodes' hoffolk och gunstlingar, men äfven andra hörde hit. Listigt nog förenade sig Pharisæerna med dem för att så mycket säkrare lyckas i sin plan, antingen Frälsaren förklarade sig till fördel för folkets frihet 1. Romarnes herravälde Mt. 22: 16, Mc. 3: 6, 12: 13.

Ί/ρωδιάς, άδος. ή Herodias, dotter till Herodes den stores son Aristobulus (se stamtaflan); var förut, förmäld med sin farbroder Herodes Philippus, men skiljde sig ifrån honom och gifte sig med Hero-Maccabæernas Stamtafla.

Matathias.

Johannes. Simon. Judas Maccabæus. Eleazar. Jonathan. Johannes Hyrcanus I.

Antigonus. Aristobulus I. Alexander Jannæus.

Gift med Gift med Alexandra. Alexandra. I

Aristobulus II. Hyrcanus II.

Antigonus. Alexander. Alexandra. Gift med Alexandra.

Aristobulus. Mariamne I.

Gift med Herodes den Store.

Herodianernas Stamtafla.

Antipater._

Salome. Herodes den Store. Phasaël. Gift med 1. Doris, 2. Mariamne I, 3 Mariamne H,

4. Malthace,

5. Cleopatra.

1. Antipater. 2. Aristobulus. 2. Alexander. 3. Herodes Philippus. 4. Herodes Antipas. 4. Archelaus. 5. Philippi]*

Herodes. Herodes Agrippa I. Herodias? «f^MI^as. Gift med Herodias. Gift med

Gift med I__Salome. Salome-

Berenice. Berenice. Herodes Agrippa II. Drusilla.

Sid. 134.7ίρωδίων

des Antipas. Var orsaken till Johannes döparens död; förledde sin gemål att hos Augustus begära konungatiteln, men blef jemte honom förvist till Lyon i Frankrike; fkmr Mt. 14: 3 ff., Mc. 6: 17 ff, Lc. 3: 19.

Ηρωδίων, ωνος, b Herodion, en christen i Rom, slägtinge till Paulus Rom. 16: 11.

1Ησαΐας, ου, b (-ΐπ^ψ1 1. rVJJttP Jehov-as hjelp) Jesaias, Amoz' son, uppträdde ss. prophet i sjelfva Jerusalem, som öfverallt i prophetiorna visar sig ss. hans boningsort och ståndpunkt, i konung Usias dödsår 758 f. Chr., och

fortsatte sitt pro-pheterande under dennes efterträdare Jotham, Ahas och Hiskias ända in i denne sednares 14:de regeringsår 712 f. Chr., kanske några år längre. Var gift och hade 3:ne söner; skall hafva dödt under Manasse (i dess 2:dra regeringsår 697 f. Chr.), derigenom att cederträdet, i hvilket han tagit sin tillflykt, sönderságades och på samma gång han sjelf. Kallas den konungslige propheten och G. T:s evangelist; fkmr Mt. 3: 3 al., står Act. 8: 28. 30 trop. för prophetens bok.

Ἠσαὺ, b, indecl. (ιden hårige) Esau, Isacs förstfödde son med Rebecca, Jacobs tvillingsbroder, sålde sin förstfödslorätt till Jacob, som äfven fick fadrens välsignelse; för en ögonblicklig njutnings skull föraktade han den höga, heliga förstfödslo-rätten, vid hvilken löftet om den välsignelse, som hvilade öfver Abrahams ätt, var fästadt Hebr. 12: 17. Stamfader för Edomiterne (han hette också □ Ï ~US* röd) 1. Idumæerne; fkmr äfn Rom. 9: 13.

ησυχάζω, ασα (ήσυχος — ἡσύχιος) vara i ro, stilla, lugn, föra ett stilla lif, en stilla vandel 1 Thess. 4: 11, afhålla sig ifrån arbete Lc. 23: 56, icke

göra ngt buller, stilla 1. lugna sig, tiga Lc. 14: 3, Act. 11: 18, 21: 14. ησυχία, ας, ἡ (följ.) lugn, stillhet, stilla sinne 2 Thess. 3: 12, tystnad Act. 22: 2; ὲν ἡσ. 1 Tim. 2: 11 utan att sjelf tala; ειναι ὲν ἡσ. ibid. 12 (är ζεύγμα och) styres af ett ur οὐχ ἐπιτρέπω härledt och underförstådt βούλοραι. ἡσύχιος, ον — ἥσυχος (besl. med ἦχα stilla och ἧμαι jag sitter) eg. sittande, stillasittande, stilla, lugn 1 Tirn. 2: 2, 1 Petr. 3: 4. ἤτοι (ἤ, το'ι) förstärkt ἤ, antingen Rom. 6: 16. * ἡττάομαι, ἥττημαι, ἡττήθην (ἥττων) vara svagare, ringare, underlägsen, stå efter, tillbakasättas τι υπέρ τινα 2 Cor. 12: 13 i ngt mer än ngn; vanl. med genit., men i N. T. med dat. 2 Petr. 2: 19 för hkn ngn dukat under (af hvilken ngn är besegrad), under honom har han också blifvit slaf (hans slaf har han ock blifvit), fkmr äfven v. 20. † ἥττημα, ατος, τὸ (fgde) nederlag, skada, förlust Rom. 11: 12 (i numeriskt afseende — d. v. s. förminskning, minskadt antal)(πλήρωμα), 1 Cor. 6: 7 (derigenom att flera af eder gå miste om saligheten — se v. 9). ἥττων, ον, compar. anom. till χαχός och ὀ λίγο ς (af ἦχα sakta, stilla af ἀχήν utan ljud à 1, χάω gapa) svagare, underlägsen, sämre, mindre; neutr. ss. adv. 2 Cor. 12: 15 mindre, men äfn ss. adj. sämre 1 Cor. 11: 17 1. försämring. ἠχέω (följ.) ljuda, skalla, klinga, brusa Lc. 21: 25,

1 Cor. 13: 1. ἦχος, ου, b, äfven εος, τὸ Lc. 21: 25 |j ἠχούσης (vanligare form i profangr. är ἠχή, ἡ) ton, klang, ljud, dön Act. 2: 2, buller, brus Lc. 21: 25 (se fgde), ἦχ. σάλπιγγος Hebr. 12: 19 basunaljud, trumpetstöt; rykte Lc. 4: 37.

Θ.

Θαδδάìος, ου, b, en Syrisk form för Ιούδας (se

M 3) Mt. 10: 3, Mc. 3: 18. θάλασσα, ης, ἡ (ἅλς, ἡ haf, med förstärkt aspiration) haf, hafsvatten, vatten, sjö; a) huf i allmht Mt. 13: 47 sæpe, τδ πέλαγος της θαλάσσης Mt. 18: 6 hafvets djup; b) verldshaf Apoc. 20: 13, 21: 1; b ουρανός, ἡ γη χαὶ ἡ θ. Act. 4: 24 al.

= universum, hela verlden; ἡ γη χαὶ ἡ θ. Apoc. 7: 1 — 3, 12: 12 = jordens krets, hela jorden; c) Medelhafvet Act. 10: 6. 32 al; d) Röda hafvet ερυθρά θ. Act. 7: 36 al (se ἐρυθρός), äfn utan ερυθρà 1 Cor. 10: 1. 2; e) Galil. hafvet 1. sjön Genesaret θ. της Γαλ.ιλαίας 1. Ἰίβεριάδος Mt. 4: 18 al. (se Γεννησαρέτ), äfn utan tillägg Maccabæernas Stamtafla.

Matathias.

Johannes. Simon. Judas Maccabæus. Eleazar. Jonathan. Johannes Hyrcanus I.

Antigonus. Aristobulus I. Alexander Jannæus.

Gift med Gift med Alexandra. Alexandra. I

Aristobulus II. Hyrcanus II.

Antigonus. Alexander. Alexandra. Gift med Alexandra.

Aristobulus. Mariamne I.

Gift med Herodes den Store.

Herodianernas Stamtafla.

Antipater._

Salome. Herodes den Store. Phasaël. Gift med 1. Doris, 2. Mariamne I, 3 Mariamne H,

4. Malthace,

5. Cleopatra.

1. Antipater. 2. Aristobulus. 2. Alexander. 3. Herodes Philippus. 4. Herodes Antipas. 4. Archelaus. 5. Philippi]*

Herodes. Herodes Agrippa I. Herodias? «f^MI^as. Gift med Herodias. Gift med

Gift med I__Salome. Salome-

Berenice. Berenice. Herodes Agrippa II. Drusilla.

des Antipas. Var orsaken till Johannes döparens död; förledde sin gemål att hos Augustus begära konungatiteln, men blef jemte honom förvist till Lyon i Frankrike; fkmr Mt. 14: 3 ff., Mc. 6: 17 ff, Lc. 3: 19.

Ηρωδiων, ωνος, b Herodion, en christen i Rom, slägtinge till Paulus Rom. 16: 11.

1Ησαΐας, ου, b (-ΐπ^ψ1 1. rVJJttP Jehov-as hjelp) Jesaias, Amoz' son, uppträdde ss. prophet i sjelfva Jerusalem, som öfverallt i prophetiorna visar sig ss. hans boningsort och ståndpunkt, i konung Usias dödsår 758 f. Chr., och fortsatte sitt pro-pheterande under dennes efterträdare Jotham, Ahas och Hiskias ända in i denne sednares 14:de regeringsår 712 f. Chr., kanske några år längre. Var gift och hade 3:ne söner; skall hafva dödt under Manasse (i dess 2:dra regeringsår 697 f. Chr.), derigenom att cederträdet, i hvilket han tagit sin tillflykt, söndersågades och på samma gång han sjelf. Kallas den konungslige propheten och G. T:s evangelist; fkmr Mt. 3: 3 al., står Act. 8: 28. 30 trop. för prophetens bok.

Ἠσαύ, b, indecl. (ιden hårige) Esau, Isacs förstfödde son med Rebecca, Jacobs tvillingsbroder, sålde sin förstfödslorätt till Jacob, som äfven fick fadrens välsignelse; för en ögonblicklig njutnings skull föraktade han den höga, heliga förstfödslo-rätten, vid hvilken löftet om den välsignelse, som hvilade öfver Abrahams ätt, var fästadt Hebr. 12: 17. Stamfader för Edomiterne (han hette också □Ï ~US* röd) 1. Idumæerne; fkmr äfn Rom. 9: 13.

ησυχάζω, ασα (ήσυχος — ήσύχιος) vara i ro, stilla, lugn, föra ett stilla lif, en stilla vandel 1 Thess. 4: 11, afhålla sig ifrån arbete Lc. 23: 56, icke

göra ngt buller, stilla 1. lugna sig, tiga Lc. 14: 3, Act. 11: 18, 21: 14. ησυχία, ας, ή (följ.) lugn, stillhet, stilla sinne 2 Thess. 3: 12, tystnad Act. 22: 2; èν ήσ. 1 Tim. 2: 11 utan att sjelf tala; εiναι èν ήσ. ibid. 12 (är ζεύγμα och) styres af ett ur ούχ έπιτρέπω härledt och underförstådt βούλοραι. ήσύχιος, ον — ήσυχος (besl. med ήχα stilla och ήμαι jag sitter) eg. sittande, stillasittande, stilla, lugn 1 Tirn. 2: 2, 1 Petr. 3: 4. ήτοι (ή, το'ι) förstärkt ή, antingen Rom. 6: 16. * ήττάομαι, ήττημαι, ήττήθην (ήττων) vara svagare, ringare, underlägsen, stå efter, tillbakasättas τι υπέρ τινα 2 Cor. 12: 13 i ngt mer än ngn; vanl. med genit., men i N. T. med dat. 2 Petr. 2: 19 för hkn ngn dukat under (af hvilken ngn är besegrad), under honom har han också blifvit slaf (hans slaf har han ock blifvit), fkmr äfven v. 20. † ήττημα, ατος, τό (fgde) nederlag, skada, förlust Rom. 11: 12 (i numeriskt afseende — d. v. s. förminskning, minskadt antal)(πλήρωμα), 1 Cor. 6: 7 (derigenom att flera af eder gå miste om saligheten — se v. 9). ήττων, ον, compar. anom. till χαχός och ό λiγο ς (af ήχα sakta, stilla af άχήν utan ljud à 1, χάω gapa) svagare, underlägsen, sämre, mindre; neutr. ss. adv. 2 Cor. 12: 15 mindre, men äfn ss. adj. sämre 1 Cor. 11: 17 1. försämring. ήχέω (följ.) ljuda, skalla, klinga, brusa Lc. 21: 25,

1 Cor. 13: 1. ἠχος, ου, b, äfven εος, τὸ Lc. 21: 25 |j ἠχούσης (vanligare form i profangr. är ἠχή, ἡ) ton, klang, ljud, dön Act. 2: 2, buller, brus Lc. 21: 25 (se fgde), ἠχ. σάλπιγγος Hebr. 12: 19 basunaljud, trumpetstöt; rykte Lc. 4: 37.

Θ.

Θαδδάιος, ου, b, en Syrisk form för Ιοὺδας (se

M 3) Mt. 10: 3, Mc. 3: 18. θάλασσα, ης, ἡ (ἀλς, ἡ haf, med förstärkt aspiration) haf, hafsvatten, vatten, sjö; a) huf i allmht Mt. 13: 47 sæpe, τδ πέλαγος της θαλάσσης Mt. 18: 6 hafvets djup; b) verldshaf Apoc. 20: 13, 21: 1; b ουρανός, ἡ γη χαὶ ἡ θ. Act. 4: 24 al.

= universum, hela verlden; ἡ γη χαὶ ἡ θ. Apoc. 7: 1 — 3, 12: 12 = jordens krets, hela jorden; c) Medelhafvet Act. 10: 6. 32 al; d) Röda hafvet ερυθρὰ θ. Act. 7: 36 al (se ἐρυθρός), äfn utan ερυθρὰ 1 Cor. 10: 1. 2; e) Galil. hafvet 1. sjön Genesaret θ. της Γαλ.ιλαίας 1. Ἰίβεριάδος Mt. 4: 18 al. (se Γεννησαρέτ), äfn utan tillägg136 ιἸάλπω

Mt. 4: 15 al. — Anm. θ. äfvensom ὑδατα (se ὑδωρ) betyder i Apoc. ofta folk i allmht ss. oordnade massor (se deremot γή). θάλπω göra varm (eg. om foglar som med vingarne betäcka och uppvärma sina ungar), värma Eph. 5: 29 (har afs. på kläderna), omhägna 1. -hulda 1 Thess. 2: 7 (om modren s. vårdar sina barn). Θάμαρ, ἡ indecl. ("10Π palm, dadelpalm) Thamar,

hustru till Er, sonhustru till Judas Mt. 1: 3. θαμβέ ο); ἡθην (följ.) häpna, förvånas, förskräckas (Act. 9: 6 i äldre editioner); pass. idem Mc. 1: 27, 10: 32, ἐπὶ τινι 10: 24 öfver ngt. θάμβος, εος, τὸ (θάω, θάομαι egentl, gapa, skåda med förvåning, förvånas, häpna) häpnad, förvåning Lc. 4: 36 al.; i profangrek. äfven skräck, fasa. θανάσιμος, ον, äfven 3 änd. (θάνατος) tjenlig att

döda, dödande, giftig Mc. 16: 18. θανατηφόρος, ον (följ., φορέω) dödsbärande 1. "bringande, dödande, dödlig Jac. 3: 8. * θάνατος, ου, ὁ (θνήσχω, εθανον) 1:o) död, σχιά θανάτου (se σχιά); a) den physiska 1. lekamliga Mt. 10: 21 al.; b) den andliga ltom. 6: 16 al.; c) den eviga (εις τον αιῶνα) Joh. 8: 51. 52, ὁ δεύτερος Apoc. 2: 11 al. (liksom den första d. ä, den lekamliga döden beröfvar mskn det lekamliga lifvet, så beröfvar äfn den andra d. ä. den eviga döden henne det eviga lifvet). — γεὺεσθαι θανάτου (se γεὺομαι), ιδει v 1. θεωρεὶν θάνατον Lc. 2: 26, Joh. 8: 51 se 1. erfara döden, dö. — 2:o) pest Apoc. 6: 8 bis (på förra stället är döden personifierad), 18: 8; dödsfara 2 Cor. 1: 10, äfven plur. 2 Cor. 11: 23 dödstillfällen 1. -faror. θανατόω, ώσω, ωσα; ώθην (fgde) döda Mt. 10: 21 al., öfverantvarda 1. dömma till döden Mt. 26: 59 al., tillintetgöra äfven i metaphor. mening, göra att ngt upphör = χαταργέω Rom. 8: 13; — pass. dödas δλην τὴν ἡμέραν Rom. 8: 16 hela dagen dödas vi d. ä. några af oss; τινὶ Rom. 7: 4 vara afdöd en sak, icke mera vara till för henne d. ä. vara befriad från henne, men äfven i anseende till ss. 1 Petr. 3: 18 dödad till köttet d. ä. sin jordiskt menskliga natur. θάπτω, εθαφα; ετάφη v begrafva, jordfasta Mt. 8: 21 al.

Θάρα, ὁ indecl. (ΠΊΠ af ΓΠΠ i Chald. fördröja)

Thara, Abrahams fader Lc. 3: 34. θ af)ρ ἑ ο) 1. θαρσέω blott i imperat., ἐθάβρησα (θάρρος 1. följ.) vara djerf, modig, vid godt mod

ß-èaxpov

Mt. 9: 2. 22 al.; vara behjertad, dristig εις τινα

2 Cor. 10: 1 med afs. på 1. mot ngn; förlita 1. -låta sig på ngn εν τινι 2 Cor. 7: 16, men kanske rättare: vara vid godt mod genom ngn.

θάρσος, εος, τὸ djerfhet, trygghet, mod, tillförsigt

λαβεὶν θ. Act. 28: 15 hämta, få mod. * θαὺμα, ατος, τὸ (θάω, θάομαι se θάμβος) allt som väcker förvåning — under χαὶ οö Θ. j| οὐδεν θαυ-μαστὸν 2 Cor. 11: 14 och det är icke underligt; äfven undran, förundran θαυμάζειν θ. μέγα Apoc. 17: 6 falla i stor förundran. θαυμάζω, άσομαι, ασα; άσθην (fgde) förvånas, förundra sig, undra absol. Mt. 8: 10 al., öfver ngn 1. ngt τινὰ 1. τὶ. διά τι, εν 1. επὶ τινι (öfver ngn Act. 3: 12), περὶ τίνος 1. med δτι, εἴ

(= δτι 1 Joh. 3: 13); beundra, med beundran betrakta en person 1. sak, skänka sin beundran åt en person (πρόςωπον) Jud. 16, θ. οπίσω τινός Apoc. 13:

3 beundra 1. förundra sig öfver ngn gående bakefter honom, följa ngn med förundran; — pass. εν τινι 2 Thess. 1: 10 (så vida beundran öfver den salighet, hvartill de christna hunnit, medför beundran öfver Christus sjelf ss. skapare af denna salighet).

θαυμάσιος, ον (fgde) förunderlig; neutr. scil. ἐργον

underverk, under Mt. 21: 15. θαυμαστός, ή, όν, adj. vble (af θαυμάζω) eg. beundrad, beundransvärd, underbar, underlig Mt. 21: 42 al.

θαυμαστόομαι, ώθην (fgde) betraktas 1. begapas ss. ett under, θαυμαστωθήναι är || θαυμασθήναι 2 Thess. 1: 10, och ἐθαυμαστώθη |j ἐθαύμασεν Apoc. 13: 3.

θεά, άς, ή (θεός) gudinna Act. 19: 27; v. 37 har

Tisch. Cod. Sin. τήν θεό v. θεάομαι, τεθέαμαι, ἐθεασάμην; ἐθεάθην (θέα anblick af θάω, se θαύμα) åskåda, beskåda, betrakta, se (utmärker ett noggrannare betraktande än ὁράω, liksom fördjupa 1. försänka sig uti betraktande t. ex. 1 Joh. 1: 1) Mt. 11: 7 al., bese 1. besöka Rom. 15: 24; pass. blifva sedd δπό τίνος Mc. 16: 11, τινί Mt. 6: 1, 23: 5 (1. visa sig för ngn).

† θεατρίζω (följ.) vara 1. spela på theater, förevisa, uppföra derpå, offentligen framställa, in malam portern: offentligen utställa, blottställa τινί för ugt Hebr. 10: 33. * θέατρον. ου, τό (θεάομαι) stället der man åskådar ngt, skådeplats (i synnerhet för dramatiska före-ιΐεϊον

ställningar);, theater; den begagnades äfven till samlingsplats för afgörande af offentliga angelägenheter Act. 19: 29. 31; metaphor. skådespel, spektakel (om mskr, som äro föremål för begap-ning, skymf, förakt o. s. v.) 1 Cor. 4: 9. θε~ιον, ου, τό (sannol. af följ., emedan svaflet till-lades kraft att afvärja ondt) svafvel Lc. 17: 29 al. f θειος, a, ον (θεός) gudomlig 2 Petr. 1: 3. 4; τό θ. Act. 17: 29 det gudomliga, Gudomligheten, Gudomen.

θειότης, ητος, ή (fgde) divinitas, Gudom, Gudomlighet, Gudoinsmajestät Rom. 1: 20. † θειώδης, ες (θειον) af svafvel, svafvelaktig, svafvel-

färgad Apoc. 9: 17. † θέλημα, ατος, τό (θέλω) 1:o) vilje 1. vilja så väl subj., som obj. (det som man vill) Mt. 7: 21 sæpe, ἐν τω θ. του Θεοῦ Rom. 1: 10 Deo volente om Gud vill, ει θέλοι τό θ. τοῦ Θεοῦ 1 Petr. 3: 17 (subst. conj. c. verbo) om det så skulle vara Guds vilje, ἐν ω θ. Hebr. 10: 10 uti hvilken (Guds) vilje (som Christus fullgjorde — neml. genom sin görande och lidande lydnad) andra: i kraft af hvilken vilje. — 2:o) föreskrift, bud Mt. 21: 31 al. — 3:o) drift θ. σαρκός Joh. 1: 13 köttslig drift. —· 4:o) önskan, begär, välbehag Lc. 23: 25; plur. bud, föreskrifter Act. 13: 22; önskningar, begär, lustar Eph. 2: 3. † θέλησις, εως, ή (följ.) viljande, vilje Hebr. 2: 4. θέλω 1. ἐθέλω, ἐθέλησα (se βούλομαι) l:o) vilja, önska, åstunda Mt. 1: 19 sæpius, med infin. 1. accus. c. infin., 1. Ίνα med conjunct. 1. utan Ίνα ss. τί θ. ποιήσω υμίν Mt. 20: 32, ποῦ θ. ετοι-μάσωμεν Mt. 26: 7, Mc. 14: 12, äfven 15: 12; märkligt är äfven och snarlikt vårt språkbruk, att εϊ om utelemnas ss. θ. συλλέξω μεν Mt. 13: 28, vill du, så o. s. v., äfven Mc. 15: 9, Lc. 9, 54; τι αν θέλοι τοῦτο είναι Act. 2: 12 hvad skulle detta vilja vara? hvad kan detta betyda? äfven

17: 20; χαί τί θ.---α.νήφθη Lc. 12: 49

och hvad jag önskar 1. skulle vilja, att den redan vore upptänd! — ου 1. μή θ. Mt. 1: 19 al. = nol o; vilja hellre än η malo (liks. i profangrek. βούλομαι), föredraga 1 Cor. 14: 19. — 2:o) önska sig, tycka om, hafva lust till, finna behag i

Mt. 9: 13 al., Θ.--- — ασπασμούς Mc. 12: 38

som tycka om att —---och (scil, φἀοὺντες

ἀσπ. Lc. 20: 46) att blifva helsade; θ. εν τινι Col. 2: 18 finna behag uti en sak, låta sig behaga, τινἀ Mt. 27: 43 hafva välbehag till, hålla

af ngn; deraf Θ. med infin. = gerna, ss. ἡθελον λαβεἰν Joh. 6: 21 de togo honom gerna, θ. ποιεῖν Joh. 8: 44, se äfven Gal. 6: 12; hit hör likväl icke το θ. 2 Cor. 8: 10 som somliga tyda med: vara villig, gerna göra — utan det betyder vilja (neml. göra ännu mera — säges om en fortfarande vilja). — 3:o) postulo påstå 2 Petr. 3: 5. θεμἐλιος, ον (τἰθημ.ι, θἐμα det satta, ställda, grund) hörande till grunden, grund —; a) ο θεμἐλιος sc. λἀθος grundsten, grundval, grund Apoc. 21: 19, metaph. om Christus ss. salighetens grund 1 Cor. 3: 10. 11. 12 al., meton, om Christna församlingen 'ο στερεὀς θ. χ. τ. λ. 2 Tim. 2: 19 [med den fasta grunden menas ἡ ἐχχλησἰα icke ss. den fulländade byggnaden, men dock ss. ett underlag för denna byggnad, en underbyggnad — οἴν.ια v. 20. På denna θεμ. finnas 2:ne inskrifter, insegel σφραγἰδες, den ena a parte Dei: HERren känner (bevarar) dem som äro hans — detta till tröst för de trogna emot irrlärarnes förstörande verksamhet — den andra a parte hominum: hvar och en som nämner Christi namn ss. sin IIERres (hvarje Christen) afhålle sig från orättfärdighet — detta en uppmaning till de trogna att afhålla sig från ett syndigt lefverne]; plur. οι Θ. scil. λἰθοι Hebr. 11: 10, Apoc. 21: 14. 19 grundmurar, -va-lar, -fästen. — b) τὀ θ. Lc. 6: 48. 49, 14: 29 grundval, grund; trop. 1 Tim. 6: 19, Hebr. 6: 1 de första grunderna (i läran), som bestå μ.ετα-νοἰας i bättring o. s. v. † θεμελιὀω, ω σα; ωμαι (fgde) lägga grund, grunda τι ἐπἰ τι Mt. 7: 25, (Lc. 6: 48), Hebr. 1: 10; trop. grunda, rota εν τινι Eph. 3: 18, τινι Col. 1: 23, göra orubblig 1 Petr. 5: 10 (så att ingen kan rubba 1. rycka eder från stället). † θεοδἰδακτος, ον (Θεὀς, διδακτὀς) lärd af Gud

1 Thess. 4: 9. * θεολ.ὀγος, ου, b (Θεὀς, λὀγος) som talar 1. lärer om Gudomen 1. gudomliga ting, äfven lärd i gudomliga ting, theolog; så kallas i några manuscripter Joh. i öfverskriften till Apoc., med anledning af Joh. 1: 1, jfr Apoc. 1: 2. * θεομαγἐω (följ.) strida med Gud; t. r. Act. 23: 9. θεομἀχος, ον (Θεὀς, μἀχομαι) stridande med 1. mot

Gud Act. 5: 39. * θεὀπνευστος, ον (följ., πνἐω) af Gud inblåst 1. in-gifven, πἀσα γραφἡ θεὀπν. κ. τ. λ. 2 Tim. 3: 16 hvarje af Gud ingifven skrift (jfr 2 Petr. 1: 21) är också nyttig till undervisning (i det den för-

ökar vår kunskap), till öfverbevisning (i det den öfvertygar oss om våra synder och tuktar oss för dem), till tillrättavisning (i det den verkar i oss beslut till bättring), till uppfostran i rättskaf-feushet (i det den befrämjar utvecklingen af vårt christliga lif). Θεὀς. οὐ, ὀ, ἡ, voc. Θεἐ Mt. 27: 46 (enligt somliga af θεἀσθαι, emedan Gud ser allt; enligt andra besl. med Ζευς, Διὀς af ζἀω, ss. den allena lefvande) Deus, Gud, med och utan artikel, den sanna lefvande Guden Mt. 1: 23 sæpissime, äfven den inenniskoblifne Joh. 1: 1 al.; om afgudar, i synn. i plur., Act. 7: 40. 43 al.; med θεοἰ Joh. 10: 34. 35 menas konungar och öfverlietspersouer (Ps. 82: 1. 6 om tyranniska domare. — Konungar och öfverhetspersoner ansågos neml., enligt den theocratiska idéen, ss. Guds ställföreträdare på jorden — jfr ock Exod. 21: 6, 22: 8. 28, der presterna ss. Guds representanter så betecknas; äfven Moses kallas så Exod. 4: 16, 7: 1); θεοι 1 Cor. 8: 5 i förening med κὐριοι underordnade gudomsväsenden (jfr Deuter. 10: 17, Ps. 136: 2. 3 — härmed menas Englarne) »ty äfven om verkligen så kallade gudar äro till (hedendo-men tänkte sig himmel och jord uppfyllda med gudomligheter — Paulus medgifver icke sådana såkallade gudars tillvaro, han antager blott det fallet, att de verkligen äro till), i öfverensstämmelse dermed att ju förhanden äro gudar i mängd och herrar i mängd (se ofvan), så hafva åtminstone vi blott en enda Gud, Fadren o. s. v.»; ὀ θ. τοὐ αιὡνος τοὐτου 2 Cor. 4: 4 denna verldens gud d. ä. djefvulen; ἡ θεὀς Act. 19: 37 gudinnan (Artemis). —– Bland doxologier är Bom. 11: 36 ganska märklig för de 3:ne præpos., hvarigenom Guds egenskaper uttryckas: ἐς αυτοὑ (från Honom såsom skapare, ur Hans skaparehand), di' αυτοὑ (genom Hans bibehållande kraft, Hans försyn), εις αυτὀν (till Honom ss. mål, emedan allt tjenar till Hans ändamål); några vilja här finna en anspelning på Treenigheten. θεοσἐβεια, ας, ἡ (följ.) gudsdyrkan 1. -fruktan, gudaktighet, fromhet 1 Tim. 2: 10. ' θεοσεβἡς, ἐς (Θεὀς, σἐβομαι) gudadyrkande, gudfruktig Joh. 9: 31. * θεοστυγἡς, ἐς (Θεὀς, στυγἐω

styggas vid, hata) vederstygglig för Gud, gudahatad Rom. 1: 30; någon activ bemärkelse »som hatar Gud» har ingen auctoritet för sig.

Θεσσαλονικεὐς

θεότης, ητος, ἡ (förhåller sig till θεός, som θειό-της till θειος) deitas, gudavarande, gudomsväsende Col. 2: 9. * Θεόφιλος, ου, ὁ (Θεός, φίλος) Theophilus, en Christen, till hvilken Lucas dedicerade sina båda arbeten, Evangelium och Apostlagerningarne. Man känner ingenting bestämdt om hans stånd och fädernesland; allmännaste meningen är likväl, att*, han varit en förnäm (κράτιστος) Romare (eller åtminstone Italienare); fkmr Lc. 1: 3, Act. 1: 1. θεραπεια, ας, ἡ (följ.) l:o) skötsel, vård, läkedom Lc. 9: 11, Apoc. 22: 2, äfven (fastän ej i N. T.) tjenst, tjenstebevisning. — 2:o) betjening, tjenste-folk Lc. 12: 42, äfn t. r. Mt. 24: 45 (der Tisch. har οἰκετείας, Cod. Sin. οικιας), θεραπεύω, εύσω, ευσα; ευμαι, εύθην (följ.) hylla om, omhulda, sköta, vårda, tjena, bota, hela τινά 1. τὶ Mt. 4: 23 sæpe, men äfven τινά από τίνος Lc. 7: 21 liksom befria ngn ifrån ngt; pass. botas ὁ.πό τίνος Lc. 8: 2, men äfven betjenas Act. 17: 25 (neml. genom offer och gåfvor). θεράπων, οντος, ὁ (sannol. af θέρω värma, foveo) den som hyllar om, omhuldar, vårdar någon — vårdare, hjelpare, tjenare Hebr. 3: 5. θερίζω, ισα; ίσθην (θέρος) skörda, uppskära, in-berga Mt. 6: 26, Lc. 12: 24, οι θερίσαντες Jac. 5: 4 = θερισταὶ skördemännen; äfven trop. Joh. 4: 36, Gal. 6. 8 (conf. Cic. de Oratore 2: 65 ut sementem feceris, i ta metes) al. θερισμός, οὐ, ὁ (fgde) 1:o) skördande, skörd Joh. 4: 35 (på sednare stället); metaphor. skördefält, »säd» Mt. 9: 37. 38, Lc. 10: 2, Apoc. 14: 15. — 2:o) skördetid Joh. 4: 35 (på förra stället — skördetiden inföll i medlet af månaden Nisan, alltså i April — se vidare εορτή)·, metaph. Mt. 13: 30, Mc. 4: 29. θεριστής, οὐ, ὁ (se fgde) skördeman, metaphor. Mt. 13: 30. 39.

θερμαίνω (se följ.) värma; i N. T. med. värma sig

Mc. 14: 54. 67 al. θέρμη, ης, ἡ (θερμός varm, af följ.) värme, hetta

Act. 28: 3. * θέρος, εος, τὸ (θέρω värma — sällsynt —; θέρο-ρ.αι blifva varm, het) värme, hetta, den varma 1. heta tiden, sommartid, sommar (se ὀπώρα) Mt. 24: 32 al.

Θεσσαλονικεὐς, έως. ὁ (följ.) från Thessaloniea, invånare i Thessaloniea, Thessalonicens 1. -nicer Act. 20: 4 al.θεσσαλονίκη

θεσσαλονίκη, ης, ἡ Thessalonica, fordom Therme, vid nordöstra spetsen af Thermaiska viken, på Romarnes tid hufvudstad i 2:dra districtet af provinsen Macedonien och derföre säte för en Rom. prætor. Det skall hafva blifvit uppbygdt af Cassander, Antipaters son, i stället för det gamla Therme, eller åtminstone blifvit derifrån och från närliggande städer befolkadt, och hafva fått sitt namn af hans gemål Thessalonice; andra mena, att Phi-lippus så kallade staden efter sin seger öfver Thes-salierna (θεσσάλθ)ν νίκη). Under Romarne växte den upp till en mycket stor, folkrik och blomstrande stad, hvilken hade tillnamnet libera och hos sednare författare Metropolis. Judar hade der satt sig ner och byggt en synagoga. I denna predikade Paulus på sin 2:dra missionsresa och lade jemte Silas grund till en christen församling, som mest bestod af hedningar och proselyter. Han blef derifrån fördrifven genom Judarne och dit-sände sedermera Timotheus från Athen, hvilkens underrättelser förmådde honom att skrifva l:sta Brefvet till Thess. (52 1. 53) ifrån Corinth, hvarpå det 2:dra snart följde (53 1. 54). Nu heter staden Saloniki och är en mycket betydande handelsplats med 70,000 invånare; fkmr Act. 17: 1 al, θευδὰς, ἀ, ὁ Theudas, en Judisk folkuppviglare 1. upprorsstiftare, hkn Gamaliel nämner i sitt tal inför Synedrium (Act. 5: 36) ss. hafvande lefvat före hans tid; torde böra skiljas från den Josephus omtalar Antt. 20: 5. 1, enär den förre lefde under Tiberius, den sednare under Claudius. Dock anse somliga dem för samma person, och uppgiften af Gamaliel ss. minnesfel. Enligt Josephus hade insurgenthöfdingen Theudas under procura-torn üiispius Fädus utgifvit sig för en prophet och dragit till sig många anhängare; men Fädus lät genom sitt rytteri öfverfalla de upproriske, hka dels nedergjordes, dels togos till fånga och Theudas sjelf blef halshuggen. * θεωρέω, ησα (θεωρός i profangrek. åskådare vid de offentliga spelen och festerna, i synn. å en stats vägnar, deputerad; så θεωρια, festlig beskickning 1. deputation af θεάομαϊ) vara åskådare vid fester; deraf i N. T. 1 :o) åskåda, betrakta, se, bese Mt. 27: 55 al.; få se, varseblifva, märka ined οτι ss. Mc. 16: 4 al., äfven accus. partic. (liksom ὁράω) Act. 17: 16 al.; förstå, inse, begripa Joh. 4: 19 al., finna Act. 21: 20 al., erfara Joh. 8: 51 (se θάνατος). — 2:o) andligt

åskåda, taga i betraktande, öfverväga, besinna Hebr. 7: 4.

θεωρια., ας, ἡ (fgde) beskådande, åskådande i synn. af högtidliga spel 1. skådespel, skådespelet sjelft; i allmht hvarje uppträde 1. tilldragelse, s. väcker uppseende Lc. 23: 48. θήκη, ης, ἡ (τίθηρ.ι) förvaringsrum att insätta ngt

uti, fodral, låda, skida Joh. 18: 11. θηλάζω, ασα. {θηλή se följ.) lactare, dia l:o) gifva di (om modren) Mt. 24: 19 al. —- 2:o) dia (otn barnet) Mt. 21: 16, Lc. 11: 27. θήλυς, sea, υ (θηλή vårta, bröst af θά.ω dia, nära) närande 1. försedd med bröst, qvinnlig)(ἀρρην; τὶ) θ. scil. γένος Mc. 10: 6 al. qvinnkön, qvinna; fernin. Rom. 1: 26. 27 idern. θήρα. ας, ἡ (θήρ. se θηρίον) jagt, fångst metaph.

Rom. 11: 9 (jagtnät?). 1 θηρεύω, ευσα (fgde) — det i profangrek. vanligare θηράω jaga, uppjaga, fånga, uppfånga, uppsnappa metaph. Lc. 11: 54. θηριομα.χέω, ησα. (följ., ράγομαι) strida mecl vilddjur 1 Cor. 15: 32; då härom ingenting nämnes hvarken i Apostlagärningarna eller annorstädes, så måste ordet tagas bildlikt om den kamp Apostlen i Ephesus kämpade mot vilda Jud. motståndare. θηρίον, ου, τὸ (till formen diminutiv, af, men till bemärkelsen = θήρ cljur, med æolisk-dorisk aspiration φήρ fera) vilddjur, djur Mc. 1: 13 al., Jac. 3: 7 synes betyda djur som gå på marken, fyrfotadjur, θ. της γης Apoc. 6: 8 markens djur, rofdjur (ss. hyenor och schakaler i Österlandet), τὸ θ. ἐχ της θαλἀσσης (= της αβύσσου) Apoc. 13: 1 (bilden tagen ur Dan. 7: 3 lf.) verkar genom list och våld, ἀλλο θ. ἐχ της γης Apoc. 13: 11 verkar genom falsk lära; transl. om mskr κακὰ Θ. Tit. 1: 12 vilddjur (se Κρής). θησαυρίζω, ισα; ισμαι (följ.) hopa, samla θησαυρούς Mt. 6: 19. 20 skatter, τινὶ Lc. 12: 21, 2 Cor. 12: 14, lägga i en hög τὶ 1 Cor. 16: 2 (se εὐοδόω), samla 1. spara ihop, samla in (i ladorna) Jac. 5: 3, metaphor. τινὶ τι Rom. 2: 5; spara, bespara 2 Petr. 3: 7 (ss. en skatt, som förvaras till en viss tid).

θησαυρός, ου, ὁ (τίθηρ.ι) 1:o) förvaringsrum, förrådshus Mt. 13: 52, skattkammare, kista, skrin Mt. 2: 11; trop. kallas hjertat förrådshus, skattkammare, »fatabur» Mt. 12: 35, Lc. 6: 45. — 2:o) det förvarade, förråd, skatt Mt. 6: 19 al., metaphor. (0111 allt dyrbart) Mt. 6: 20, 2 Cor.140 &ιγγάνω

4: 7, ἐν ω —--απόκρυφοι Col. 2: 3 uti

hvilken (μυστήριο)) innehållas alla---förborgade skatter (förborgade äro neml. skatterna för hvar och en, som icke hunnit εις ἐπίγνωσιν τοῦ μυστηρίου), θιγγάνω, ἐθιγον beröra, vidröra, komma vid τινός

Hebr. 11: 28, 12: 20; μη ἁψη---θίγης

Col. 2: 21 innehålla ett slags climax: »icke fatta uti och icke smaka, icke en gång röra vid skall du!» θλίβω; τέθλιμμαι (besl. med τρίβω gnida, nöta) trycka, pressa, klämma, tränga Mc. 3: 9, metaph. ängsla, trycka, förtrycka 2 Cor. 1: 6 al., præs. part. pass. betryckt 2 Cor. 4: 8 al.; p. p. p. sammantryckt, hopträngd, trång, smal Mt. 7: 14. θλ~ιψις, εως, ἡ (fgde) eg. tryckning; deraf metaphor. betryck, trångmål, vedermöda Mt. 13: 21 al., äfven förföljelse Act. 11: 19; plur. vedermödor, lidanden Act. 7: 10 al., αἵ θ. τοῦ Χοῦ Col. 1: 24 (se ἀνταναπληρόω). θνήσκω, τέθνηχα. (stam θά.νω per metathesin) dö Mt. 2: 20 al., äfven i andlig mening 1 Tim. 5: 6; ὁ τεθνηχὼς den döde, lik Lc. 7: 12. θνητός, ἡ, όν, adj. vble (af fgde) dödlig (underkastad nödvändigheten att dö) Rom. 6: 12 al. † θορυβάζω = följ. [| τυρβάζη Lc. 10: 41. 4 θορυβέω, ήσω (följ.) larma, genom larm störa, förvirra, bringa i uppror την πόλιν Act. 17: 5; med. larma sins emellan, sorla Mt. 9: 23, Mc. 5: 39; pass. störas, vara bestört, orolig Act. 20: 10. θόρυβος, ου, τὸ (besl. med θρόος per metathesin, se θροέω) larm, buller, sorl Mt. 27: 24 al.; oro, villervalla, tumult, upplopp Mt. 26: 5, Mc. 14: 2, Act. 20: 1. θραύω; τέθραυσμαι (besl. med θρύπτω, se τρυψή; äfven med τρύω, τείρω) sönderbryta, -krossa, -slita; p. p. p. metaphor. förkrossad, ångerfull Lc. 4: 18. '

θρέμμα, ατος. τὸ (τρέψω) som näres 1. uppfödes, fosterbarn; äfven afföda, yngel; i N. T. om djur, som påläggas till afvel, boskap, hjord Joh. 4: 12. * θριηνέω, ήσω, ησα (följ.) gråta, qvida, klaga, jemra sig Joh. 16: 20, uppstämma sorgesånger τινὶ för ngn Mt. 11: 17, Lc. 7: 32; τινὰ Lc. 23: 27 gråta öfver, begråta, beklaga ngn (egentl, gråta med afs. på ngn). θρήνος, ου, ὁ (stam θρέω, beslägtadt med θρέομαι

larma, skria) skri, klagan, gråt Mt. 2: 18. θρησκεια, ας, ἡ (θρησχεύω iakttaga religiösa bruk, förrätta religiösa

handlingar, dyrka, tillbedja θεόν,

Ηυάτειρα

af följ.) religiöst bruk, gudstjenst (yttre gudsfruktan 1. -dyrkan) Act. 26: 5, Jac. 1: 26. 27; θ. τών αγγέλων Col. 2: 18 engladyrkan 1. -tjenst (så att de satte englarne öfver Christus). θρήσκος, ον (somliga härleda ordet af θρηξ = θρας Thraker, emedan de i mysterierna invigda Thraki-ska qvinnorna skola varit särdeles begifna på religiöst svärmeri, hvadan Theognost skrifver θρήσκος-, andra af θρέω — τ ρέω darra af helig fruktan; andra af θρέομαι = θροέω frammumla vidskepliga böneformler) religiös, som tjenar Gud, Guds tjenare Jac. 1: 26. θριαμβεύω, ευ σα. (θρίαμβος hos Grekerna hymn till Bacchos, besl. med διθύραμβος sång och tillnamn till Bacchos — δις θύραν βιου —· för hans dubbla födelse; triumphus, triumph) triumphare, tri-umpliera τινά. 2 Cor. 2: 14 öfver ngn (d. ä. Gud tillintetgör våra sorger och lidanden, och i afseende på dem framställer oss ss. öfvervunna, liks. en triumphator sina fiender) αυτούς έν αυτω Col. 2: 15 »i det han (Gud) triumpherade öfver dem (de dämoniska makterna) förmedelst den (neml. utplånade och på korset fastnaglade handskriften)». θρίς, τριχός, ή hår, hufvudhår (menniskors) Mt. 5:

36 al.; djurs hår Mt. 3: 4, Mc. 1: 6. θροέω (θρόος, b skri, larm, buller af θρέομαι, se θρήνος) larma, stoja, skria; i N. T. skrämma, förskräcka, pass. förskräckas, frukta, låta skrämma 1. förskräcka sig Mt. 24: 6 al. θρόμβος, ου, b (τρέψω, τέτροψα) eg. tjock massa, klump, i synn. af stelnadt blod, stor droppe Lc. 22: 44. *

θρόνος, ου, b (θράω, θρήσασθαι sitta; besl. med θράνος bänk och θρήνυς pall) eg. upphöjdt säte, stol, arm- 1. länstol, thron med pall 1. fotsteg under, thron Mt. 5: 34 al.; meton, konungarike, -makt, -välde Lc. 1: 32 al.; b θρόνος της χάριτος Hebr. 4: 16 Nådens (= Guds) thron (har blifvit för oss en nådathron genom Christi försoning, förmedelst hkn vi stå uti en nära och innerlig förening med Gud och kunna af Honom vänta, hos Honom hämta mod och kraft i våra strider), b θρ. τοΰ σατανά Apoc. 2: 13 satans thron 1. säte, rike (se Πέργαμος); o'ι θρ. Col. 1: 16 utmärker en afdelning af englarne 1. engla-höfdingarne.

θυάτειρα, ων, τά Thyatira, hette förut Pelopia och Euippia, stad i Lydien vid floden Lycus emellan Pergamus och Sardes; var en Macedonisk coloniϋ-υγάτ'ηρ

och särdeles utmärkt för sina pyrpurfärgerier, med hvilkas fabrikater invånarne drefvo en vidsträckt handel Act. 16: 14; här fanns också en christen församling, i hkn till en del hedniska seder insmugit sig. Apoc. 1: 11, 2: 18. 24. θυγάτηρ, έρος sync. τρός o. s. v. Eng. daughter, Tyska Tochter, Göth. dauther, Svenska dotter Mt. 9: 18 sæpe; i vocat. i oegentlig mening vid äldre personers tilltal till yngre qviimspersoner: min dotter! Mt. 9: 22 al.; θυγατέρες Ιερουσαλήμ Jerusalems döttrar (= Hierosolymitanskor), äfven metonym. ή θυγάτηρ Σ ιών Mt. 21: 5, Joh. 12: 15 — ρ^^'Πΐ Sions dotter d. ä. staden sjelf personificerad, se Σιών; afkomling ss. Θ. 5Ααρών Lc. 1: 5, θ. 'Αβραάμ Lc. 13: 16 = en Abra-hamitiska.

θυγάτριον, ου, τό diminut. (af fgde) liten dotter Mc.

δ: 23, 7: 25. θύελλα, ης, ή φύω) storm, stormvind, orkan Hebr. 12: 18. *

θΰϊνος, η, ον (θυΐ'α ett välluktande Afrikanskt träd, citrus, citronträd — besl. med thus, θύω) af citronträd, θ. ξύλον Apoc. 18: 12 citronträ. θυμίαμα, ατος, τό (θυμιάω) eg. det rökta, rökelse, rökverk 1. -offer Lc. 1: 10. 11 (under rökelsetimmen, 2 gånger om dagen morgon och afton, var folket i Judarnes förgård sysselsatt med stilla bön); fkmr äfven Apoc. 5: 8 al. θυμιατήριον, ou, τό (följ.) rökelsekärl 1. -kar Hebr. 9: 4 (emedan det gyllene rökelsekaret endast brukades i det aldraheligaste, hänföres det ock dit 1. c.; annars stod rökoffersaltaret i det heliga, ss. en bild af de troendes uppstigande böner jfr Lc. 1: 9—11, Apoc. 5: 8). * θυμιάω, ασα (θύρα offer af θύω) röka, upptända

rökelse, rökverk 1. -offer Lc. 1: 9. * θυμομαχέω (följ., μάχομαι) eg. strida 1. föra krig med förbittring, vara krigiskt 1. fiendtligt sinnad, vara förtörnad, vredgas τινί Act. 12: 20. θυμός, ου, o (θύω) hvarje uppbrusande 1. häftig sinnesrörelse, (uppbrusande) vrede, hetta Lc. 4: 28 al. der ποτήριον (Guds vredeskalk) bifogas, affekt, ovilja; plur. iræ, häftigheter, vredesutbrott 2 Cor. 12: 20, Gal. 5: 20. θυμόω; ώθην (fgde) göra vred; pass. blifva vred,

vredgas Mt. 2: 16. 1 θύρα, ας, ή die Thure, dörr (så väl till ett enskildt rum, som till hela huset —· annars skiljes θύρα

vanligen från πύλη som är större) port, ingång Mt. 6: 6 al., τά προς τήν θ. Mc. 2: 2 (se χω-ρέω); metaplior. öppning, tillträde, tillfälle Act. 14: 27 al. (se ανοίγω), θ. άνεωγμένη Apoc. 3: 8 en öppnad dörr d. ä. fri, obehindrad verksamhet för Guds rike, Apoc. 4: 1 »en dörr vardt upplåten i himlen» (himlen liknas vid templets förgårdar och pelargångar); ή θ. τά)ν προβάτων Joh. 10: 7 dörren som leder till fåren (så kallar Frälsaren sig sjelf, emedan alla lärare i församlingen skola genom honom dertill göras skickliga och förordnas).

θυρεός, ού, ό (fgde) l.o) dörrsten (sten som tjenar till dörr); 2:o) dörrsköld, en stor aflång (oval 1. fyrkantig) sköld, scutum Eph. 6: 16; anm. man åtskiljer 4 slags sköldar a) άσπίς rundsköld (se άσπίς); b) θυρεός dörrsköld; c) γέ{)ραν (af είρω fläta) korgsköld — af flätade vidjor öfverdragna med oberedda oxhudar; d) πέλτη (af πάλλ,ω svänga) svängsköld — var lättast och hade merändels formen af ett murgrönsblad.

θυρίς, ίδος, ή diminut. (af θύρα.) liten dörr 1. öppning, fönsteröppning, fönster 2 Cor. 11: 33, äfn fönsterkarm Act. 20: 9.

θυρωρός, ou, ό, ή (θύρα och ώρα vakt, uppsigt 1. ούρος vaktare, uppsyningsman af όράω) dörrvaktare, -vakterska Mc. 13: 34 al.

θυσία, ας, ή (θύω) offerhandling, oftring, offerdjur, offer Mt. 9: 13 sæpe; offren voro l:o) blodiga, θυσίαι Ciia); 2:o) oblodiga, προςψοραί ΓΙïΗ2l7p; de blodiga voro a) Brännoffer όλόκαυστον 1. ολοκαύτωμα Mc. 12: 33 al., H^J?; b) Tack- 1. slagt-offer χαριστήριον (ordet fkmr ej i N. T., men σψάγιον Act. 7: 42 och θυσία. t. ex. Eph. 5: 2 al. är detsamma), Π 51; c) Syndoffer το περι αμαρτίας Hebr. 10: 6. 8, 1. αμαρτιών Hebr. 5: 3, ΠΝΙ3Π; d) Skuldoffer το ύπερ άγνοιας (fkmr ej i N. T.), ΕψΝ; de oblodiga voro a) Spisoffer προςψορά. (se ordet), μ Π jip och b) Dricksoffer σπονδή (se σπένδαή, T]Dl — θ. ζώσα Rom. 12: 1 (se ζάω), θ. αϊνέσεως Hebr. 13: 15 (se αϊνεσις), θ. τής πίστεως Phil. 2: 17 (se λειτουργία); de christnas θυσίαι kallas 1 Petr. 2: 5 πνευ-ματικαί ( )(djursoffer) emedan de, härstammande från πνεύμα, bära uti sig dess natur och väsende (de bestå uti att offra oss sjelfva — själ och kropp — till HERrans tjenst medelst böner, tack och lof, allmosor o. s. v.).

θυσιαστήριον, ου. τό (θυσιάζω offra, af fgde) offerställe, offerbord, altare Mt. 5: 23 al., κατ εξογήν brännoffersaltaret framför templet Mt. 23: 35 al., som låg ett stycke från templet på presternas förgård [se ιερόν 3: o)] och var vid det Salomonska templet 20 alnar långt och bredt och 10 alnar högt, af kopparplåtar; θ. του θυμιάματος Lc. 1: 11 rökoffersaltaret, som stod i det heliga, var 1 aln långt och bredt och 2 alnar högt, af ceder, öfverdraget ined guld; θ. χρυσοϋν i det himmelska templet Apoc. 8: 3. 5, 9: 13. — εγομεν θυσιαστήριον---λατρεύοντες Hebr. 13: 10 vi

hafva ett altare, från hkt de icke ega = hafva rättighet att äta, som förrätta gudstjensten i stiftshyddan (meningen är: vårt — de christnas — altare är Christi kors; Hans på detsamma offrade kött är syndoffret, hkt de icke hafva rättighet att åtnjuta, som ännu qvarstå vid den Judiska gudstjensten).

θύω, έθυσα; τέθυμαι, έτύθην (samstam. med θέω, σεύω och utmärker hvarje häftig rörelse) rasa, storma, brusa, spraka (om offerlågan), offra 1 Cor. 10: 20, äfven slagta ett offerdjur Act. 14: 13. 18, påskalamm Mc. 14: 12, Lc. 22: 7, 1 Cor. 5: 7, slagta i allmht Mt. 22: 4 al.; döda, mörda Joh. 10: 10.

Θωμάς, à. ό (ΠìΝΠ — af CNH vara dubbel — δίδυμος tvilling) Thomas. Apostel, troligen från Galilæa; hans klentrogenhet och tvifvelsjuka känna vi af Evangeliska historien. Traditionen låter honom predika christendomen i Partliien och få sin graf i Edessa. Syriska christna i Ostindien kalla sig Thomaschristna och antaga Th. ss. stiftare af deras kyrka; fkmr Mt. 10: 3 al.

θώρας. αχος, δ thorax, pansar, harnesk Apoc. 9: 9. 17; var vanligen af metall och gick från halsen till veka lifvet, der gördeln ζώνη tog vid; kallades διπλούς ss. bestående af 2 urhålkade kopparplåtar γύαλα., hka vid sidorna

sammanhäftades med spännen 1. snören οχεiς och hette ἡμι-γύαλα halfpansar, ett för bröstet och ett för ryggen — understundom saknades det sednare, ty bröstets 1. hjertats betäckning var hufvudsaken, hvarföre man kallade harnesket χαρδιοφύλας. — metaplior. ὁ θ. της δικαιοσύνης Eph. 6: 14 lef-nadsrättfärdighetens = helgelsens harnesk (då man genom tron rättfärdiggjord är afdöd synden och lefver det nya lifvet i Christo), θ. πίστεως και αγάπης 1 Thess. 5: 8 (hka förvara den christnes hjerta mot det ondas 1. den ondes inverkningar ss. pansaret skyddar krigarens bröst).

Ἰά.ειρος, ου, ὁ han skall lysa) Jairus, en an-

nars obekant synagogföreståndare i Capernaum, likns döda dotter JEsus återkallade till lifvet Mc. 5: 22, Lc. 8: 41.

Ιακώβ, ὁ indecl. (2pJP han skall hålla i hälen, vara listig, bakslug) Jacob l:o) Isacs yngre tvillingsson, Israëliternas berömda stamfader Mt. 1: 2 al., står äfven för hans efterkommande Rom. 11: 26; se om Jacob Genesis. — 2:o) Matthans son, fader till Joseph, Marias man Mt. 1: 15. 16.

Ἰάχωβος, ου, ο (se fgde) Jacobus l:o) den äldre, Zebedæi och Salomes son, Apostel och äldre broder till Johannes, blef halshuggen i Jerusalem på Herodes' Agrippas I:s befallning omkring 44 e. Chr.; fkmr Mt. 4: 21 sæpe. — 2:o) den yngre (ὁ μικρὸς), son af Alphæus och Maria, syster till JEsu moder (se dock Μαρια), Apostel och syskon-

barn med Frälsaren. Han skall hafva predikat först i S.V. Palæstina, sedan i Ægypten och slutligen blifvit korsfästad i nedra Ægypten Mt. 10: 3 al. — 3:o) HERrans broder, ὁ αδελφὸς τοὑ Κυρiου Gal. 1: 19 al. Denne Jacobus, med tillnamnet ὁ δiκαιος, som onekligen måste skiljas från de begge förenämnde (se ἀδελφὸς), var ett slags erkebiskop i Jerusalem och räknades jemte Johannes och Petrus till pelarne i församlingen (στύλοι της εκκλησiας). Han har skrifvit det under hans namn bekanta circulärbrefvet, hvars sedligt stränga grundsatser väsendtligt öfverensstämma med det som kyrkofäderna berätta om »Jacobus' den rättvises» vandel. Öfverstepresten Ana-nus skall under den tid, som förflöt ifrån Festi afresa från Judæen och den nye procuratorn Al-bini ankomst, hafva låtit stena honom. 142 θυσιαστήριο·*

θυσιαστήριον, ου. τὀ (θυσιάζω offra, af fgde) offerställe, offerbord, altare Mt. 5: 23 al., κατ εξογήν brännoffersaltaret framför templet Mt. 23: 35 al., som låg ett stycke från templet på presternas förgård [se ιερὀν 3: o)] och var vid det Salomonska templet 20 alnar långt och bredt och 10 alnar högt, af kopparplåtar; θ. του θυμιάματος Lc. 1: 11 rökoffersaltaret, som stod i det heliga, var 1 aln långt och bredt och 2 alnar högt, af ceder, öfverdraget ined guld; θ. χρυσοϋν i det himmelska templet Apoc. 8: 3. 5, 9: 13. — εγομεν θυσιαστήριον--- λατρεύοντες Hebr. 13: 10 vi

hafva ett altare, från hkt de icke ega = hafva rättighet att äta, som förrätta gudstjensten i stiftshyddan (meningen är: vårt — de christnas — altare är Christi kors; Hans på detsamma offrade kött är syndoffret, hkt de icke hafva rättighet att åtnjuta, som ännu qvarstå vid den Judiska gudstjensten).

θύω, ἐθυσα; τέθυμαι, ἐτύθην (samstam. med θέω, σεύω och utmärker hvarje häftig rörelse) rasa, storma, brusa, spraka (om offerlågan), offra 1 Cor. 10: 20, äfven slagta ett offerdjur Act. 14: 13. 18, påskalamm Mc. 14: 12, Lc. 22: 7, 1 Cor. 5: 7, slagta i allmht Mt. 22: 4 al.; döda, mörda Joh. 10: 10.

Ἰάχωβος

Θωμάς, à. ὁ (ΠiΝΠ — af CNH vara dubbel — δiδυμος tvilling) Thomas. Apostel, troligen från Galilæa; hans klentrogenhet och tvifvelsjuka känna vi af Evangeliska historien. Traditionen låter honom predika christendomen i Partliien och få sin graf i Edessa. Syriska christna i Ostindien kalla sig Thomaschristna och antaga Th. ss. stiftare af deras kyrka; fkmr Mt. 10: 3 al.

θώρας. αχος, δ thorax, pansar, harnesk Apoc. 9: 9. 17; var vanligen af metall och gick från halsen till veka lifvet, der gördeln ζώνη tog vid; kallades διπλούς ss. bestående af 2 urhålkade kopparplåtar γύαλα., hka vid sidorna sammanhäftades med spännen 1. snören οχεiς och hette ἡμι-γύαλα halfpansar, ett för bröstet och ett för ryggen

— understundom saknades det sednare, ty bröstets 1. hjertats betäckning var hufvudsaken, hvarföre man kallade harnesket χαρδιοφύλας. — metaplior. ὁ θ. της δικαιοσύνης Eph. 6: 14 lef-nadsrättfärdighetens = helgelsens harnesk (då man genom tron rättfärdiggjord är afdöd synden och lefver det nya lifvet i Christo), θ. πίστεως και αγάπης 1 Thess. 5: 8 (hka förvara den christnes hjerta mot det ondas 1. den ondes inverkningar ss. pansaret skyddar krigarens bröst).

Ἰά.ειρος, ου, ὁ han skall lysa) Jairus, en an-

nars obekant synagogföreståndare i Capernaum, likns döda dotter JEsus återkallade till lifvet Mc. 5: 22, Lc. 8: 41.

Ιακὼβ, ὁ indecl. (2pJP han skall hålla i hälen, vara listig, bakslug) Jacob l:o) Isacs yngre tvillingsson, Israëliternas berömda stamfader Mt. 1: 2 al., står äfven för hans efterkommande Rom. 11: 26; se om Jacob Genesis. — 2:o) Matthans son, fader till Joseph, Marias man Mt. 1: 15. 16.

Ἰάχωβος, ου, ο (se fgde) Jacobus l:o) den äldre, Zebedæi och Salomes son, Apostel och äldre broder till Johannes, blef halshuggen i Jerusalem på Herodes' Agrippas I:s befallning omkring 44 e. Chr.; fkmr Mt. 4: 21 sæpe. — 2:o) den yngre (ὁ μικρός), son af Alphæus och Maria, syster till JEsu moder (se dock Μαριά), Apostel och syskon-

barn med Frälsaren. Han skall hafva predikat först i S.V. Palæstina, sedan i Ægypten och slutligen blifvit korsfästad i nedra Ægypten Mt. 10: 3 al. — 3:o) HERrans broder, ὁ αδελφός τοὺ Κυρίου Gal. 1: 19 al. Denne Jacobus, med tillnamnet ὁ δἱκαιος, som onekligen måste skiljas från de begge förenämnde (se ἀδελφός), var ett slags erkebiskop i Jerusalem och räknades jemte Johannes och Petrus till pelarne i församlingen (στύλοι της εκκλησίας). Han har skrifvit det under hans namn bekanta circulärbrefvet, hvars sedligt stränga grundsatser väsendtligt öfverensstämma med det som kyrkofäderna berätta om »Jacobus' den rättvises» vandel. Öfverstepresten Ana-nus skall under den tid, som förflöt ifrån Festi afresa från Judæen och den nye procuratorn Al-bini ankomst, hafva låtit stena honom.Χα μα

ἰαμα, ατός, τὸ (Ἰάημαι) eg. det läkta, botade, läke-1. botemedel, botande, helbregdagörande (utan naturliga läkemedel, ss. ett χάρισμα) χαρίσματα. Ιαμάτων 1 Cor. 12: 9. 28. 30 gåfvor som medföra botande, läkedoinsgåfvor. Ἰαμβρής, au, ὁ (ett Ægyptiskt ord — andra läsa Μαμβρής) Jambres. Han ocli Jannes voro 2:ne Ægypt. Magier, likas namn dock icke förekomma Exod. 7: 11 ff., utan Aposteln Paulus (2 Tim. 3: 8) liar troligen hämtat dem ifrån Jud. traditionen, från hkn de äfven öfvergått i de Talmudi-ska och andra Jud. skrifter. De skola, enligt traditionen, varit söner af Bileam och i början Moses' lärare, men sedermera hans hufvudmotståndare och slutligen tillika med Ægypt. hären omkommit i Röda hafvet.

Ἰαν νὰ 1. Ἰανναί, b indecl. (trol. = |ini Π1 Jehova skänker 1. är nådig) Janna, Malchi fader i slägt-registret Lc. 3: 24. Ἰαννής, ou, ὁ Jannes, se Ἰαμβρής. ἰάομαι, ιασάμην-, ἰαθήσομαι, Ιαμαι, ϊάθην (beslägtadt med ἰα.ἰνα) af ἄω, ἀημι blåsa) depon. medium blåsa på, värma, hylla om, foveo, hela, läka Lc. 5: 17 al., trop. Mt. 13: 15 al.; — pass. blifva läkt, botad, återvinna helsan Mt. 8: 8 al., ἀπὸ τινης Mc. 5: 29, Lc. 6: 17 (liks. blifva befriad ifrån ngt ondt, se θεραπεύω), trop. 1 Petr. 2: 24. 'ἰαρέδ, ὁ indecl. (~"P nedstigande) Jared, Enochs

fader Lc. 3: 37. ' ἰα.σις, εως. ἡ (ιάομαι) läkande, helande, helning Lc.

13: 32, Act. 4: 22. 30. ἰασπις, ιδος, ἡ Jaspis, en ädelsten àf åtskilliga färger ss. himmelsblå, grön, purpur — trol. menas den sednare Apoc. 4: 3 (der han fkmr i förening med σάρδιος), fkmr äfven Apoc. 21: 11. 18. 19. Ἰάσων, ονος, ὁ (plägar deriveras af ιάομαι) Jason, en christen i Thessalonica, hos hkn Paulus bodde på sin andra missionsresa Act. 17: 5 ff.; kanhända densamme, som omtalas Rom. 16: 21. Enligt traditionen skall han hafva blifvit biskop i Tarsus.

ιατρός, ou, ὁ (ιάομαι) läkare Mt· 9: 12 al.; ordspr. ιατρέ, θεράπευσαν σεαυτὸν Lc. 4: 23 läkare! läk dig sjelf, vill säga ersätt du sjelf genom σημεία hvad dig här felas i prophetiskt anseende, visa att du är den du gifver dig ut för att vara. ἰδὲ 1. ἰδε, adv. (egentl, imperat. af εἱδον) se! si! si der! (δειχτιχὼς) Mt. 25: 20 al., äfn vid plur.

Mc. 3: 34 al.; betänk väl! akta dig! ss. Joh. 5: 14 o. s. v.

ιδέα, ας, ἡ (ἴδειν) den yttre företeelsen af en sak, sättet huru ngt visar sig i det yttre, yttre gestalt, utseende Mt. 28: 3. '

ἰδιος, a, ov privus l:o) enskild ( )(δημόσιος, äfn χοινός) χατ' ιδίαν scil. ὁδὸν Mt. 14: 13 al., äfn ἰδια scil. ὁδω 1 Cor. 12: 11 på enskild väg, enskildt, för sig sjelf, allena, särskildt; särskild, särskildt bestämd för ngt ss. Ιδ. χαίρω Gal. 6: 9 vid den (för skörden) särskildt bestämda tidpunkten (d. v. s. vid Frälsarens παρουσία), χαιροὶς Ιδίοις 1 Tim. 2: 6 al. — 2:o) egen, egendomlig, icke tillhörande någon annan ( )(ἀλλὸτριος) = pronom. poss., min egen, din egen o. s. v., t. ex. ἡ Ιδ. πόλις Mt. 9: 1 sin egen stad (Frälsarens — neml. Capernaum), Lc. 2: 3 (hvarifrån de härstammade); οι ἰδιοι sina egna (som stå med en annan i nära gemenskap, ss. lärjungarne till Frälsaren) Joh. 13: 1, jfr 1 Tim. 5: 8; τὰ ἰδια egendom, hemmet ἡλθεν εις τὰ ἰο. Joh. 1: 11 han kom till sitt eget d. ä. i verlden, eljest: till sitt hus, hem, hem till sig ss. Joh. 19: 27 al., πράσ-σειν τὰ ἰδια (i profangrek. τὰ εαυτοὺ) 1 Thess. 4: 11 sköta sina egna angelägenheter; εις τον τόπον τον ἰδ. Act. 1: 25 till den honom tillkommande platsen, den behöriga orten d. ä, Gehenna.

ιδιώτης, ou, ὁ (fgde) ρ rivatus, privatman)(offentlig person 1. embetsmän, enskild person)(staten, simpel soldat)(anförare, i gymnastiska konster oöfvad)(öfvad, okunnig)(kunnig, lekman)(tlieolog 1. prest — alltså får ordet i profangrek. i allmänhet sin rätta betydelse af den bifogade 1. underförstådda motsatsen; så äfven i N. T., men äfven af ställningen bredvid andra likbetydande ord ss. Act. 4: 13 bredvid ἀ.γράμ-ματος betyder det lekman 1. obildad; 1 Cor. 14: 16. 23 en (christen) som icke är begåfvad med glossolali, v. 24 som icke kan prophetera, 2 Cor. 11: 6 olärd.

Ιδοὺ, adv. (egentl. = ιδοὺ, imperat. af εἰδόμην. se εἰδον) se, si, si då, si der! egentl, för att rigta uppmärksamheten på ett föremål Mt. 1: 20 scepe, i synn. vid anförandet af ställen ur G. T.

Ἰδουμαία, ας. ἡ (hette först "PJ/ ψ ~)Π Genes. 36: 8, sedan C I N egentl. Esaus tillnamn 2 Reg. 14: 10) Idumæa, var ett bergland sydost om Palæ-stina i grannskapet af Moab, alltså emellan Pa-

læstiua och Arabien ända till Ælanitiska viken (se ερυθρός), nied flera städer, bland andra Sela. Edo-miterne voro alltjemt Judarnes fiender och blefvo väl af David underkufvade, men återvunno under Joram (890—885) sin sjelfständighet, den de bibehöllo ända till deras fullkomliga besegrande 129 f. Chr. genom Johannes Iiyrcanus (Josephi Antiqq. 13: 17). De blefvo då tvungna till omskärelse och införlifvade med Judiska staten. Sedan den tiden stod Idumæa under en Jud. præfect (στρατηγός). En af dessa, Antipater, erhöll procuratu-ren öfver Judæen af Romarne år 47 f. Chr. med sådan fullmakt, att han, och icke Hy rean us II, var landets furste. Dennes son var den bekante Herodes den store, se cΗρώδης M 1; förekommer Mc. 3: 8. *

ἰδρώς, ώτος, ὁ (= ἰδος, τὸ, beslägtadt med ὑδωρ) sudor, svett Lc. 22: 44.

7εζαβήλ, ἡ (72ΓN sannol. af "'X icke i>2T bo, qsi non cohabitatio pro cui nemo concubuit) Isebel, dotter af konungen i Sidon Etlibaal, gemål till konung Achab, införde afgudatjensten i Israël och förde ett skändligt och lastbart lefverne samt dog en skymflig död (se 1 Reg. 16: 31 al.). Uti Apoc. 2: 20 framställes under hennes namn ss. lärarens hustru en kättersk sekt; och, liks. Achab och Isebel med hela deras hus blefvo utrotade, så skulle ock denna afgudiska sekt förstöras.

/ερο.πολις, εως, ἡ (Ιερὰ. πόλις) Hierapolis, stad i Phrygia Magna på hvit klippgrund öster om Co-lossæ och norr om Laodicea, berömd för sina många mineralkällor och en grotta, som gaf ifrån sig qväfvande ångor, i hkn blott presterna hos den der dyrkade magua mäter kunde utan fara ingå. Här bildade sig tidigt en christen församling Col. 4: 13; se för öfrigt Κολοσσαὶ.

Ιερατεία, ας, ἡ (ἱερατεὺω) prestestånd, presternbete Lc. 1: 9, Hebr. 7: 5.

ἱεράτευμα, ατος, τὸ (följ.) presterskap ἁγιο ν 1 Petr. 2: 5 (gäller egentl, om G. T:s presterskap, men i en fullkomligare grad om christna församlingen ss. N. T:s presterskap. I G. T. voro tempel och presterskap skilda åt;

i N. T. är christna församlingen beggedera på en gång; ty den är den H. Andes boning och utöfvar ss. sådan den rätta gudstjensten); βασιλέων ἱερ. 1 Petr. 2: 9 ett konungsligt presterskap, ett presterskap som är af konungsligt väsende (i det att detsamma ickc

Ιεριχώ

blott frambär offer v. 5, utan äfven utöfvar herravälde öfver verlden).

ἱερατεὐω (ιερεὑς) vara prest 1. prestinna, förrätta prestembetet, sköta tempel- 1. gudstjensten Lc. 1: 8. *

Ιερεμίας, ου, ὀ (i"P£"V 1. ΊΓPP'ν den Jehova uppställer 1. upphöjer) Jeremias, den bekante pro-pheten, son af presten Hilkia, född i Anathoth; bodde i grannskapet af Jerusalem och blef, ännu helt ung, kallad till prophetembetet i konung Josias 13 regeringsår 627 f. Chr., och fortsatte under dennes efterträdare sin prophetiska verksamhet, tills han af Zedekias blef kastad i fängelse. Deruti hölls han mer och mindre strängt, till dess Nebucadnezar befriade honom vid Jerusalems intagande. Jeremias stadnade qvar i Judæen i Miz-pa, men blef vid lians landsmäns utvandring till Ægypten släpad med till Taphnæ; här i Ægyp-ten synes han hafva dödt, och ännu visar traditionen hans graf i Cairo; fkmr Mt. 2: 17 al.

ιερεὑς, έως, ὀ (ιερός) JijD (hos Araberna eg. spåman, medlare) prest, som besörjer offren a) hos hedningarne Act. 14: 13. — b) hos Judarne Mt. 8: 4 scepe; äfven = ἁρχιερεὑς Act. 5: 24 al. — c) Christus, som så kallas Hebr. 5: 6 (se äfven jemförelsen emellan Honom och Melchisedek i synnerhet Hebr. 7: 1—23), 10: 21, der han kallas ιερ. μέγας. — d) de cliristne Apoc. 1: 6 al. — Anm. I den patriarkaliska tiden var familj-fadren tillika de sinas prest; men i det till folk och stat ordnade Israël inrättades en särskild prest-kast, hkn allena kunde närma sig Jehova och förrätta ceremonierna i centralhelgedomen. Dessa prester måste vara ur Arons familj, utan kroppsliga lyten och af oklanderligt rykte samt icke uuder 20 år. Tretton städer, liggande i Juda, Simeons och Benjamins stam. alla i närheten af den heliga staden, voro åt dem anslagna. Om deras befattning i det inre af templet se εφημερία, i det yttre var det egentl, offerhandlingen, som ålåg dem.

Ιεριχώ, ἡ indecl. pi"i1"V, IfTV, ΠΠ1^ antingen af Ö1"! dofta, lukta för den mängd af törnrosor och balsamörter s. der fanns, eller af Π T måna

3 — " T

för dess halfmånformiga läge — det förra troligare; balsamstaden, kallas Deuteron. 34: 3 "VV CH^FlH palmstaden) grcece /εριχοϋς, -οὑντος. Jericho, en stad i den fruktbaraste trakten af helaΙερόϋ-υτος

Palæstina i Benjamins stam, på denna sidan Jordan, 60 stadier (= 1 Sv. mil) derifrån, oeli 150 (— 2Å Sv. mil) från Jerusalem, till hvilket vägen gick genom en ödslig och bergig trakt, som var ett tillhåll för röfvare (Lc. 10 cap.); Jericho var fruktbart på palmer, törnrosor och balsam, som derifrån utfördes, hvarföre en öfvertullnär var der stationerad (Lc. 19: 1); Hebr. 11: 30 häntydes på dess intagande af Josua (Josua 6: 27); fkmr äfven Mt. 20: 29 al.

ἱερόϋυτος, ον (ιερός, Bὑω) offrad 1. helgad gudarne = och |j εἴδωλΜυτος 1 Cor. 10: 19. 28 [Tisch. God. Sin. har ordet på sednare stället).

ιερόν, ου, τὀ (eg. neutr. af ιερός) det heliga, helgade l:o) offer, offerdjur, vanligen i plur., fkmr ej i N. T. — 2:o) helgedom, heligt, invigdt ställe (χωριον), tempel a) hedningars såsom Artemis' i Ephesus Act. 19: 27. b) Judarnes i Jerusalem a) hela tempelberget (ὀρος) 1. Moriah med alla derå uppförda byggnader, som var 1 stadium långt och 1 bredt, således 4 i omkrets, ß) enskilda delar deraf, ss. sidobyggnader, förgårdar, γ) sjelfva tempelbyggnaden (ναός). Templet 1) det Salomoniska begynte byggas i Salomons 4:de regeringsår 1012 f. Chr. i 2:dra månaden (Siv) och blef färdigt i hans 12:te regeringsår 1005 i 8:de månaden (Bul), alltså på 7^ år. Det var 60 alnar långt, 20 bredt och 30 högt; af längden belupo sig 40 alnar på det heliga (αγιον, \"1) och 20 på det aldraheligaste (τὀ αγιον των ἁγιων, T21) i längd, bredd och höjd, och var detta sednare följaktligen en fullkomlig kub. Framför denna byggnad på O. sidan stod ett med dörrar försedt förhus (πρὀναος, C^IK) af 20 alnars längd från S. till N. och 10 alnars bredd från Ö. till Y. med en höjd af 25 alnar. På 3 sidor (S. V. N.) omgafs

tempelhuset af 3 öfver hvarandra byggda våningar af rum hka sinsemellan voro

förenade genom dörrar och bestämda till förråds-och skattkamrar. Alla 3 våningarnes höjd utgjorde 20 alnar. På det heliga voro ofvanför dessa kringbyggnader fönsteröppningar på N. och S. sidorna för att utsläppa offerröken och uppfriska luften (sjelfva upplysningen skedde neml. genom lampor); det aldraheligaste kunde icke hafva några fönster, enär det icke var högre än kring-byggnaden (20 alnar). Väggar och tak i templet voro panelade med plankor af cederträ, öfverdragna

med guldbleck, och golfvet af cypress — taket platt. Det aldraheligaste afstängdes från det heliga genom en cedervägg och ingången dit var genom en dubbeldörr af oljoträ: derinom stod förbundets ark (se χιβωτός). I det heliga ingick man genom en dubbeldörr af cypress: der befunno sig på hvardera sidan 5 gyllene ljusastakar och 5 skådebrödsbord — dessutom rökelsealtaret och 100 guldskålar med vin. Detta tempel lät Nebueadnezar genom Nebusaradan uppbränna 588 f. Chr., sedan det stått i 417 år. — 2) det Zeru-bahelska. Judarne erhöllo af Cyrus hemlof 536 f. Chr. och fingo tillbaka alla de till Babel bort-

o

förda tempelkärlen. Ar 534 böljades templets återuppbyggande under Zerubabel och Josua (se Ζοροβάβελ). Detta tempel stod efter det Salo-monska i storhet och prakt, ehuru det var ämnadt att blifva dubbelt större. — 3) det Herodi· ska. Den praktälskande konung Iierodes den store företog sig att utvidga och försköna den bofälliga helgedomen. Början skedde år 16 f. Chr. och byggnaden invigdes år 8; likväl var då förhuset icke färdigt — och ännu 64 e. Chr. stod det under byggnad. Herodes bibehöll det gamla måttet på Salomons tempel till längd och bredd, men gjorde sitt dubbelt högre.

Till berget Moriah uppgick man på en mängd trappsteg l:o) till hedningarnes förgård Mt. 21: 12 al. Denna plats fanns ej till i Salomons tid, utan uppkom först i sednare tider, sedan alla bergets sidor blifvit försedda med murar och fyllning (endast den östra var det i Salomons tid). Längs muren, inom hkn man koin genom 5 portar (2 på södra och 1 på hvardera af de öfriga sidorna, af hka den östra porten Susan lilja, 1. en-

ligt andra Nicanorsjiorten - πύλη λεγομένη ωραια Act. 3: 2. 10 var hufvudport), gick invändigt en betäckt gång; platsen var belagd ined marmor och fick endast med blottade fötter beträdas. Här såldes dufvor och andra djur till offer och här sutto vexlarena (se Mt. 21: 12 och parall. ställen). Då man gick planen uppför åt mellersta gården, träffade man på stenpelare, med inskrifter på grekiska och latin, som lorbjödo hvarje utländning vid lifvets förlust att gå vidare. Sjelfva Judarne fingo icke gå längre utan efter föregången tvagning och om sabbatsdagarne. 2:o) Judiska menighetens förgård (Mt. 21: 14. 21 al) ΠΊ^?,

i Salomons tid den yttersta. Dit uppgick man på en 14 steg hög trappa. Den var omgifven med murar, utvändigt 40 och invändigt 25 alnar höga. I dessa murar befunno sig Synedrii sessionsrum, skolor och en mängd förrådshus. På denna plan stod almosekistan och offerkistan, der seklarne inlades. Här stadnade menigheten och emottog välsignelsen; för qvinnorna var en särskild plats, qvinnornas förgård Lc. 2: 37 ΓΠΤΙ?, γυναι-χωνΐτις), som låg ngt lägre än männernas, från hkn den var afskild genom en vägg. — Här uppträdde JEsus lärande, här föreställdes Pharisæen och Publicanen stå och bedja o. s. v. 3:o) Presternas förgård (C1:-sπ nniyi.|^ipyn iyn) som låg 15 trappsteg högre än den förra. Denna inre gård afskildes från den mellersta genom ett skrank (θριγχός) af 3 alnars (enligt andra 1 alns) höjd, och lick endast af prester och leviter beträdas. Här stod Bränuoffersaltaret (θυσιαστήριου, hkt se), kopparhafvet (den runda cirkeln) en ofantlig kittel, som i tvärlinea höll 10 alnar och rymde 3000 Batli (= ankaren); den hvilade på 12 kop-paroxar — på hvardera sidan stodo 5 mindre kopparbäcken, i hka presterna tvättade offerdjurens inelfvor. I medelpunkten af alla dessa anläggningar reste sig närmare vestra sidan 4:o) sjelfva templet (ὁ ναός), vid hvars ingång 2:ne koppar-stoder, Jachim och Boas, 23 alnar höga, voro uppställda. Läget af hela τὸ ιερὸν var terrassformigt, i det att den ena förgården låg högre än den

andra och templet sjelft aldrahögst, hfre det kunde ses i hela staden och erbjöd, i synnerhet vid solsken, en högst praktfull anblick. För öfrigt anmärkes att i förhuset (se ofvan) endast funnos 2:ne bord, det ena af marmor, det andra af guld, på hvilka skådebröden sattes, då de ut- oc.h inburos, äfvensom att sjelfva dörrarne till alla 3 afdelningarne af templet (af lika våra kyrkor utan tvifvel lånat indelningen i vapenhus, skepp och chor) voro öppna, och till det heliga och aldraheligaste förhängda med rideauer (förlåter), af hvilka den sednare var af 3-färgadt silke, car-mosinrödt, purpurfärgadt och mörkblått. Det var denna sednare förlåt, som remnade i tu vid Frälsarens död. I afseende på πτερύγων του ιερού Mt. 4: 5 se πτερύγων, 'ιεροπρεπής, ες (följ., πρέπει) passande för heliga, ss. det anstår heliga (χαθώς πρέπει σ.γίοις Eph. 5: 3) Tit. 2: 3. *

Ιεροσόλυμα

'ιερός, ά., όν sacer (af secerno), afskild frän vanligt bruk, den ingen får nalkas 1. vidröra ( )(βέβηλος), Gud helgad 1. tillhörig, som står i sammanhang med Gud och religionen, helig τα. ι. έργάζεσθαι 1 Cor. 9: 13 förrätta de heliga handlingarna, τα ι. γράμματα 2 Tim. 3: 15 de heliga skrifterna, G. T:s skrifter.

Ιεροσόλυμα., ης, ή 1. -ων, τά. 1. Ιερουσαλήμ, ή indecl. (O,^ψη1, enligt Gesenius af Π1 folk 1. boning och C ïi"'ψ frid, alltså = fridens folk 1. boning; andra af ega, andra af ΠiO se)

Jerusalem, hufvudstaden i Palæstina; kallas af Turkarne El kods d. ä. den heliga, emedan den är hufvudstaden i det land, som äfven af dem skattas högt för fordna under; i äldsta tider hette den Salem C?ψ, äfven Jehus Dt-?, tills den eröfrades af David, hvarföre den äfven kallades Davids stad. De 4 kullar 1. berg, på hvilka Jerusalem var bygdt, kallades ofta tillsamman Zion (metonym); dock åtskilde man dem äfven på följande sätt: 1 :o) Zion i inskränktare mening, tilllika med Davidsborgen och öfra staden, ή άνω πόλις; 2:o) Akra med nedra staden, ή χάτω πό-λις; 3:o) Moriah med templet och 4:o) Bezetha med nya staden, ή νέα. πόλις, först viel tilltagande befolkning bebyggd, der Herodes' palats låg. Emellan öfra och nedra staden drog sig den med hus bebyggda Ostmakarnes dal ή τ ιόν τυοοποιών ψάραγξ, tyropoeum, från N.Y. till S.O. och källan Siioah. Tempelberget stötte genom borgen Antonia till nedra staden och sammanhängde med den öfra genom en brygga. Staden, hvilkens omkrets enligt Josephus utgjorde 33 stadier, var omgifven med murar, och 7 1. 8 portar ledde ditin. Öster om Moriahberget låg Kidrons 1. Josaphats dal; söder och sydvest Hinnoms dal; vester om Zion låe· dalen Gihon. Invånarnes antal lär under

v C

stadens mest blomstrande period hafva stigit ända till 120,000. Märkvärdiga byggnader, utom templet, voro i synnerhet: a) Borgen Antonia, uppförd af Johannes Hyrcanus, men utvidgad och förskönad af Herodes och till M. Antonii ära kallad Antonia; den låg på en brant klippa af 50 alnars höjd N.Y. om templet; b) Herodes palats präktigt bygdt af marmor N.O. om öfra staden. Staden låg i förhållande till det öfriga landet mycket högt, hvarföre en resa dit verkligen var ett uppåtstigande, άναβαίνειν. — Med Jerusalem i N. T.Ίεροσολυμϊτης

förstås 1 :o) i egentlig mening: sjelfva staden Mt. 20: 17 al. 2:o) i metonymisk: invånarne ss. Mt. 2: 3 al. 3:o) synecdochice: Judarne i allmht ss. Mt. 23: 37, Lc. 13: 34. 4:o) metaphorice: hela Judiska landet och dess inbyggare, dess theocrati och statsförfattning Gal. 4: 25; — ή χαινή 1. άγια 1. άνω 1. επουράνιος Gal. 4: 26 al. det himmelska Jerusalem, som skall upptaga medlemmarne af det förherrligade Gudsriket 1. skall Hebr. 12: 23 vara boningsstaden för de förstföddas församling, hka äro uppskrifne i himlen, de fullkomligen rättfärdigas andar. — Den förexiliska staden förstördes 588 f. Chr. af Nebucadnezar, den efter-exiliska 70 e. Chr. af Titus.

'Ιεροσολυρ.ίτης, ου, b gentile af fgde, Hiorosolyinitan, invånare i Jerusalem Mc. 1: 5, Joh. 7: 25.

'ιεροσυλία) (följ.) plundra tempel, begå helgerån llom. 2: 22. 4

'ιερόσυλος, ον (ιερόν, συλά oj plundra) tempelrånare Act. 19: 37. *

'ιερουργίω (ιερουργός offerförrättande af 'ιερός, έργον) förrätta helig tjenst, offra; τό εύαγγελιον του Θεοϋ Rom. 15: 16 presterligt förvalta Guds evangelium d. ä. förvalta evangelii prestembete. *

1Ιερουσαλήμ, se Ιεροσόλυμα.

ἱερωσύνη, ης, ἡ (ιερός) prestadöme, prestembete Hebr. 7: 11 al.

'Ιεσσαί, ὁ indecl. 0Ψ?) Jesse 1. Isai, Davids fader; han hade 8 söner (1 Sam. 17: 12), af hvilka de 3 äldste tjente i Sauls här, den yngste åter David vaktade sin faders hjordar Mt. 1: 5. 6 al.; se ρίζα.

'Ιεφθάε, ο indecl. (ΠΓ1ΕΡ han skall öppna) Jeplita, en Gileadit, som, emedan han ss. naturlig son utstöttes af sin fader, flydde till landet Tob och blef anförare för ett röfvareband. Ryktet om hans tapperhet förmådde hans stamförvandter att välja honom till anförare emot Ammoniterna; dömde Israël i 6 år. Om hans seger öfver Ammon, hans dotters offrande, hans seger öfver Ephraim se Ju-dic. 11 och 12 capp.; fkmr Hebr. 11: 32.

Ἰεχονίας, ου, ὁ (pD^irP Jehova grundar) Jechonias, äfven Jojachin, Jojachims (enligt Mt. 1: 11. 12 Josias') son, regerade 3 månader af år 598 f. Chr. — Han blef jemte kärnan af folket bortförd till Mesopotamien under Nebucadnezar.

'Ιησοὺς, ου, ὁ (yVilMrP 1. νψ — sednare form Jehova är hjelpare) l:o) JEsus hjelparen,

räddaren, verldens Frälsare, ὁ υιός τού Θεοὺ som sjelf ofta kallade sig ὁ υιός τοὺ ἀνθρωπου (jfr Dan. 7: 13) Mt. 1: 21 al.; med namnet JEsus betecknas Hans jordiskt-menskliga personlighet — se Χριστός. 2:o) Josua, Nuns son, af stammen Ephraim, född i Ægypten och af Moses före dennes död utnämnd till Israëliternas anförare, i hvilken egenskap han ock förde dem in i Canaans land och ordnade deras angelägenheter. Se Josua bok; fkmr Act. 7: 45, Hebr. 4: 8. 3:o) || Ἰωση Lc. 3: 29. 4:o) med tillnamnet Ἰούστος. 5:o) med tillnamnet Bappaßà.ς, hkt se.

ἱχανός, ή, όν (ἱχνέομαι, ιχω, ήχω) 1:o) tillkommande, tillbörlig, tillräcklig, nog ἱχανόν ἐστι Lc. 22: 38 nu nog härom (tyst nu med edert enfaldiga tal, liksom om den förestående kampen skulle afgöras med svärd — innehåller en vemodsfull medömkan öfver lärjungarnes oförstånd), 2 Cor. 2: 6; tillfredsställande τὸ ἱχανόν ποιειν τινι Mc. 15: 15 satisfacere cui gifva ngn säkerhet, göra ngn till viljes, villfara ngn, foga 1. lämpa sig efter ngn, λαμβάνειν τὸ ἱχανόν παρά. τίνος Act. 17: 9 taga säkerhet, borgen af ngn. — 2:o) duglig, i stånd, skicklig, tjenlig 2 Cor. 3: 5, πρός τι 2: 16, med infin. 2 Tim. 2: 2; värdig Mt. 3: 11 al. — 3:0 tillräcklig till mängden, tillräckligt stor; i allmht mycken, stor, stark Mc. 10: 46 al. εν ἱχ. λόγοις Lc. 23: 9 med många ord, φως ἱχ. Act. 22: 6 ett starkt sken, ἡμέραι ἱχ. Act. 9: 23 många dagar; om tid: lång ἱχ. χρόνιο Act. 8: 11 (under) lång tid al., ες ιχανού scil. χρόνου Lc. 23: 8 ifrån lång tid, länge, εφ' ἱχανόν Act. 20: 11 för lång tid o. s. v. ἱχανότης, ητος, ἡ (fgde) duglighet, skicklighet 2

Cor. 3: 5. " ἱχανόω, ω σα (se fgde) göra ngn duglig, skicklig-ined 2 accus. 2 Cor. 3: 16 ngn till ngt, τινά. εις τι Col. 1: 12 ngn till ngt || χαλίσαντι. ἱχετηρία, ας, ἡ (egentl.' femin. af adj. ἱχετήριος hörande till en skvddsbegärande, ἱχέτης — s. kommer till en — Ἴχω, ἥχω —· för att söka skydd och hjelp, skyddssökande, bönfallande) scil. ελαία oliveqvist 1. ράβδος en med hvit ull omlindad oliveqvist 1. -staf, hkn den skyddssökande höll i handen och derpå nedlade på den gudens altare, hkn han åkallade; sedan i allmht och i N. T. bönfallan, bön, åkallan Hebr. 5: 7. ιχμὰς, ά.δος, ἡ (samstam. med ἰχώρ liquor, ty λ148 Ἰχὑνιον

bortfaller ofta ss. ειβω, λ.ειβω) fuktighet, vätska Lc. 8: 6. *

'Ixàvtov, ου, τὸ Iconium, folkrik stad i M. Asien öster om Antiochia Pisidiæ, räknadt än till Phrygien, än till Lycaonien (troligen rättast), än till Pisidien. Det låg på en bördig slätt vid foten af Taurus och räknade också Judar ibland sina invånare. Paulus grundlade der personligen en christen församling; heter nu Koniah; fkmr Act. 13: 51 al.

ιλαρός, ά, <)ν (ιλαος = ἱλεως blidkad, huld, nådig, beslägtadt med ἱλάσκομαι) hilaris, munter, glad)(σκυθρωπός 2 Cor. 9: 7. '

'ιλαρότης, ητος, ἡ (fgde) munterhet, glädtighet Rom. 12: 8. *

ἱλάσκομαι; ἱλάσθην (stam obrukl. ιλα.ω) blidka, försona τάς αμαρτίας Hebr. 2: 17; ἱλάσδητί μοι Lc. 18: 13 var mig nådig! »misskuuda dig öfver mig!»

ἱλασμός, ου, ο (fgde) försoning 1 Joh. 2: 2, 4: 10 (tillfyllestgörelse för synden genom ett ställeföre-trädande offer).

† ἱλ,αστήριον, ου, τὸ (Ιλάσκομαι) 1:o) stället för försoningen, locket på förbundsarken, nådastolen (så öfversätta LXX ΓΠЀΓ"), Hebr. 9: 5. — 2:o) medlet att försona, försoningsoffer Rom. 3: 25; på detta sednare ställe antaga flera den förra bemärkelsen sålunda, att, liksom på den stora försoningsdagen (den 10:de Tischri) Jehova försonades derigenom att offerblodet stänktes på förbundsarkens lock, så kallas ock Christus så, genom hkn den evigt gällande försoningen har skett, då han lät sitt eget blod utgjutas och sig sjelf dermed bestänkas ; det förra offerblodet var en symbol af det sednare.

ἱλεως, ων (attice för ιλ.αος, se ιλαρός) pacatus, blidkad, blid, huld, nådig τινἱ Hebr. 8: 12; Ἱλεως σοι Mt. 16: 22 sal. ἐστω ὁ Θεός Gud vare dig nådig! d. ä. det förbjude Gud!

Ἰλλυριχόν, ου, τὸ Illyricum, Illyrien, ett bekant lancl i det gamla Europa, betecknadt Rom. 15: 19 ss. den punkt, ända till hkn Apostlen Paulus sträckte sin evangeliska verksamhet. Illyrien var då en Romersk provins och omfattade kustlandet öster om Adriatiska hafsviken. Rörande den frågan, när Apostlen verkade der, tiger evangeliska historien; dock torde man kunna antaga, att Paul. under sin sista resa till Corinth (Act. 20: 1—3) gjort en kort utfart till Illyrien.

Ἰόππη

ἱμάς, ἀντος, b läderrem, pisksnärt, rem Act. 22: 25 (af sådana hopflätades gissel); annars skorem Mc. 1: 7 al. (hvarmed sandalerna fastbundos). † ιματἱζω-, ισμαι (följ.) kläda, påkläda Mc. 5: 15, Lc. 8: 35.

ἱμάτιον, ου, τὸ (qsi ε'ἱμάτιον af ν.μα det påtagna, drägt, klädnad af εννυμι, εἱμαι se αμφιἐννυμι) i allmht klädesplagg 1. -persedel, klädnad Mt. 9: 16 al., i synnerhet öfverklädnad, mantel Π^ψ, äfn Mt. 5: 40 al,; tjente äfn till natt-täcke och kunde derföre ss. pant icke behållas öfver natten. Underklädnad 1. lifrock hette γιτών, hkt se. ιματισμός, ου, b (ιματἱζω) klädnad, öfver- 1. under-,

kläder Lc. 7: 25 al. ἱμείρομαι (ἱμερος åtrå, längtan af ιεμαι sträfva efter, liks. sätta sig i rörelse) sträfva efter, åtrå, längta efter τινός || ὁμειρόμενοι 1 Thess. 2: 8. ἱνα (stam det gamla pronom. demonstrat. ἱς, neutr. i, is, id) conjiinct. l:o) = οπως på det att, för att Mt. 9: 6 scepe, anses alltid stå τελ.ικώς så att det uttrycker en afsigt 1. ett ändamål, icke ἐχβατιχὡς 1. följd; Ἱνα τἱ 1. ἱνατἱ Mt. 9: 4 egentl, elliptiskt scil. γένηται 1. γένοιτο på det att hvad skall 1. skulle ske? = hvarföre? — 2.-o) — οτι efter sådana verba, som bedja, vilja, säga o. s. v. Mt. 4: 4, 7: 12 al. äfven efter συμφέρει, ἁ.ξιος ss. Mt. 18: 6, Joh. 1: 27. — Att med Fritzche och andra vilja på alla ställen fasthålla Ἱνα ss. ren af-sigtspartikel, är omöjligt; ty afsigtsmomentet trädde tillbaka för betecknandet af följden. Sammanblandningen af begge constructionerna (afsigt och följd) hade sin grund deruti, att man tänkte sig hvarje följd ss. gudomlig afsigt. — Vanligen följer efter Ἱνα conjunctivus 1. optativns, men någon gång äfven indicat. ss. 1 Cor. 4: 6, Gal. 4: 17, Apoc. 22: 14 och några variantes lectiones ss. Gal. 2: 4 al. — Ἱνα (liksom δπως i profangrek.) förutsätter ngn gång ett föregående verb och är sålunda ett slags omskrifning af imperativen t. ex. Ἱνα πε-ρισσεὑητε 2 Cor. 8: 7 st. ορἁτε Ἱνα π. vinnläggen 1. sen till att J 1. vinnläggen eder om att utmärka eder, Ἱνα φοβῆται τον ἁνδρα Eph. 5: 33 st. βοὑ-λομαι Ἱνα κ. τ. λ. jag vill att hon fruktar d. ä. frukte hon sin man; jfr äfven Joh. 1: 8, der ἠλθεν bör suppleras från föregående vers o. s. v. ἱνατἱ, se fgde.

' /ὀ>ππη, ης, η skönhet) Joppe, nu Ja/fa, myc-

ket gammal Philistæisk stad vid Medelhafvet medΙορδἀνης

en berömd, men icke fullt säker hamn, öfver 10 timmars väg från Jerusalem, vid vestra ändan af den bergsväg, som sätter Jerusalem i förening med Medelhafvet. Der slog christendomen tidigt rötter Act. 9: 36 al.; från Joppe till Cæsarea var ungefär 4 mil.

'Ιορδἀνης, ου, δ den nedstigande 1. uedfly-

tande af HT han nedsteg) Jordan, hufvudfloden i Palæstina; den upprinner ur en på berget Antilibanon af snövatten bildad sjö (Phiale) i trakten af staden Cæsarea Philippi, går genom sjön Me-rom 1. Samoclionitis och

Genesareth och faller efter ett skyndsamt lopp ut i Döda hafvet, der den försvinner; delades i Öfra och Nedra Jordan; fkmr Mt. 3: 5 al.

Ιός, ού, ό (ιημι sända, kasta, skjuta) l:o) det som kastas 1. skjutes, skott, i synnerhet pil; fkmr ej i N. T. — 2:o) gift, som djur utspruta genom bett, stygn o. s. v. metaphor. Rom. 3: 13, Jac. 3: 8. — 3:o) rost (ss. frätande och förderfligt) Jac. 5: 3.

Ιούδα, (ή) indecl., trol. = Π^Ί1 1. Π Φ1 Jutta, en preststad i Juda stam söder om Iiebron, Josephus skrifver ' Ιεττα. — var Johannis döparens födelseort Lc. 1: 39 (andra anse, mindre rätt, Hebron derför). *

'Ιουδαια, ας, ή (egentl, femin. af Ιουδαιος scil. γη) Judiska landet, Judæen, utgjorde i äldsta tider den del af Palæstina, hkn stammarne Juda och Benjamin i Davids tid bebodde vester om Döda hafvet och om en del af Jordan. Efter rikets delning i Juda och Israël hörde till Juda rike (Ιουδαια) utom de nämnde stammarne äfven Dan, Simeon och halfva Ephraim. Då efter Babyloniska fångenskapen icke blott den äldre indelningen i 12 stammar, utan äfven i Juda och Israëls rike upphörde, plägade man indela Palæstina (Παλαιστινη — förekommer ej i bibeln, men härledes af ηψ'^ε Philistæer) i 3 hufvudprovinser Judæa, Samaria och Galilæa (se t. ex. Joh. 4: 3. 4, Act. 9: 31), till hvilka sedermera lades Peræa (se πέραν) äfvensom de mindre districterna Batanæa, Trachonitis, Auranitis, Gaulanitis. Judæa ss. provins innefattade icke blott Juda rike, utan äfven Idumæa i söder och bar sitt namn, liksom det fordna konungariket Juda, så väl af denna fordom så mäktiga stam, som ock deraf, att denna del af landet innehöll de äkta och rena Judarne i mot-

sats mot de i Samaria och Galilæa med hedniska folk uppblandade Israëliter Mt. 2: 1 al.; står metonym. för invånarne ss. Mt. 3: 5. — I G. T. menas någon gång med Juda hela Palæstina (synecdoch.), emedan Juda stam i kraft af Jacobs välsignelse öfver Juda var den förnämsta; men i N. T. har 'Ιουδαια icke denna vidsträckta betydelse.

ϊουδαΐζω (Ιουδαιος) judaisera, lefva på judiskt vis 1. ss. Judar, antaga födda Judars lefnadssätt Gal. 2: 14. '

ιουδαϊκός, ή, όν (fgde) judisk Tit. 1: 14.

ιουδαϊκώ)ς (fgde) judiskt, på judiskt sätt, enligt Judarnes seder och bruk Gal. 2: 14.

'Ιουδαίος, ου, ό nom. gentile (af 'Ιούδας),

Judæus, Jude, egentligen en invånare i stammen Juda (se 'Ιουδαια.)·, sedermera en invånare i landet Judæa i vidsträcktaste mening, från hvilken stam han än var, Jude ss. Abrahams efterkommande Mt. 28: 15 al.; med οι I. betecknades ofta medlemmarne i Synedrium ss. Joh. 1: 19 al. — 'Ι. τε πρώτον κοΛ Έλλην (ofta hos Paulus) utmärker en formell prioritet å Judarnes sida, enär Judarne voro ombetrodde Guds uppenbarelser (se i synnerhet Rom. 3: 2) och frälsningen begynte hos dem. — Med 'I. betecknas Gal. 2: 13 jude-christen.

'Ιουδαίος, a, ov adj. gentile (af 'Ιούδας) judisk Act. 16: 1, 24: 24; ή 'Ι. χώρα Mc. 1: 5 och γή Joh. 3: 22 (provinsen) Judæen.

ιουδαϊσμός, ού, ό (ϊουδαΐζω) judendom, judisk religion Gal. 1: 13. 14.

'Ιούδας, a, δ (ΓΠ1ΓΡ af ΓΠ1Π han berömde, prisade) Judas 1 :o) Jacobs 4:de son, stamfader för Juda stam Mt, 1: 2. 3, Lc. 3: 33; metonym. Juda stam 1. efterkommande Mt. 2. 6 al.; γή '/. Mt. 2: 6 Juda land 1. district (på hkt staden Bethlehem låg), οίκος 'Ι. Hebr. 8: 8 Juda hus, medlemmarne af Juda rike; πόλις 'Ι. Lc. 1: 39 se 'Ιούδα. — 2:o) Tvenne personer i Frälsarens slägtregister Lc. 3: 26. 30, okände. — 3:o) med tillnamnet Αεββαιος och Θαδδάίος, Jacob den yngres broder Mt. 10: 4 al. — 4:o) med tillnamnet 'Ισκαριώτης, hkt se. — 5:o) HERrans broder Mt. 13: 55 al., hkn skrifvit Judæ epistel, och icke kan hafva varit aposteln Judas, se Jud. v. 17. — 6:o) med tillnamnet Γαλιλαιος, äfven Γαυλανίτης, från Gamala, en befästad stad vid Galilæiska hafvet i

nedra Gaulanitis; under procuratorn Coponius uppviglade han i förening med en pharisé Sadok Judarne emot den census, som kejsar Augustus genom Quirinius år 6 e. Chr. låtit företaga Act. 5: 37. — 7:o) en invånare i

Damascus Act. 9: 11. — 8:o) med tillnamnet Βαρσαββάς Act. 15: 22.

Ιουλία, ας, ἡ Julia, en christinna i Rom, troligen Philologi hustru Rom. 16: 15.

'Ιούλιος, ου, b Julius, en Rom. centurio Act. 27: 1 ff.; eseorterade Paulus ifrån Cæsarea till Rom.

Ἰουνίας, a, ὁ Junius, en christen i Rom, Pauli slägtinge och förre medfånge Rom. 16: 7; somliga antaga (dock väl utan skäl), att det är namnet på en qvinna ('Ιουνία, ας), som var Andro-nici hustru.

'/ουστος, ου, b, af och — Justus l:o) Joseph Bar-sabbas Act. 1: 23. — 2:o) en Corinthisk proselyt Act. 18: 7. — 3:o)-en jude-christen i Cæsarea, som egentligen hette 'Ιησοὺς Col. 4: 11.

ιππεὺς, ἑως, b (ἰπποϛ) ryttare Act. 23: 23. 32.

'ιππικὸς, ἡ, ὀν (följ.) hörande till häst, ryttare; το ἱππ. Apoc. 9: 16 rytteri, men i nyare editioner står του Ἱππου. *

Ἱππος, ου, b (trol. onomatop. ord — liksom [-hin]i-] {+hin-]i+} io — gnäggaren) häst Jac. 3: 3 al.; Ἱππ. λευκός κ. τ. λ1. Apoc. 6: 2 ff. beteckna seger, krig, hungersnöd, pest (den förste ryttaren är väl HER-ren, jmfr Apoc. 19: 11; de andre antyda landsplågor vid och omkring Jerusalems förstöring; ty sedan komma de förste århundradens martyrer — det 5:te inseglet — och sedan förebuden till verldens undergång — det 6:te inseglet; Ἱππος, ἡ (hos profanförf.), men äfven b, rytteri || ιππικοὑ Apoc. 9: 16.

ἱρις, ιὁ ο ς. ἡ (vaul. härledningen af είρω, ἐρῶ till-sägerska, förkunnerska) ss. nonien propr. Iris gudarnes budbärannna (hos profanförf.); ss. nonien appellativum regnbågen Apoc. 4: 3, 10: 1.

Ισαὰκ, b indecl. (p Π i'1 han skall le, jfr Genes. 17: 17. 19) Isac, Abrahams och Saras son, se Ge-nesis. Mt. 1: 2 al.

† Ισάγγελος, ον (ἱσος. ἀγγελος) englalik Lc. 20: 36.

Ἰσασχὰρ, b indecl. ("Orøtø? af W'.1 han är "Οψ lönen) Issaschar, Jacobs son med Lea, stamfader för den efter honom benämnda stammen Apoc. 7: 7. *

ἱσϊἱι, imperat. till ειμἱ, men äfven till οἱο a.

ϊστ-η'ἱϊ

'Ισκαριώτης, ου, b (ΠЇ"Iρ tZPN mannen från Ka-rioth i Juda stam) Iscarioth, tillnamnet på den lärjunge, som förrådde Frälsaren Mt, 10: 4 al. ισυς, η, ον, äfven ισος (epice εϊσος af εισάρ.ην vara lik af ειδω) lika till utseende, storlek, styrka, antal, lik, jemlik, lika stor Mt. 20: 12 al.; likalydande, öfverensstämmande μαρτυρία Mc. 14: 56. 59, b ἱσος Act. 11: 17 densamme; neutr. plur. ss. adv. likasom, lika med τινἱ Phil. 2: 6. ισότης, ητος, ἡ (fgde) likhet, likmätighet, billighet; ες ἱσότ. 2 Cor. 8: 14 efter likhets-norm; ἡ ἱσότ. Col. 4: 1 (den christligt) jemlikheten (så att herrarne anse och behandla sina tjenare ss. sina likar). ισότιμος, ον (ἱσος, τιμή) af lika värde, rang, ära; πἱστις 2 Petr. 1: 1 (dermed menas, att deras πἱ-στις, till hka författaren skrifver, har samma värde som deras, hka han betecknar med ημἱν d. ä. de jude-christnas). Ισὀ ψὑχος, ον (ἱσος, ψυχή) liksinnad Phil. 2: 20

(neml. med mig). 'Ισραήλ, b indecl. (^"Iψ1 af bi< Gud och ΓΠψ han brottades, kämpade = Gudakämpe, 1. furste = Guds furste; andra af b N och "lif1 Guds rätte — jfr Joh. 1: 48 εν ω δόλος ουκ εστἱ) Israel, hkt namn patriarken Jacob fick, då han brottades med HERran (Genes. 32: 24—28), Rom. 9: 6, οἱκος, λαὸς 1. οι υιοἱ '/. Mt. 10: 6 al. Israëls hus, folk, söner d. ä. Israëliterna; metonym. Israëls efterkommande, Israëliterna 1. Judarne Mt. 2: 6 al., sanna Israëlsbarn Rom. 9: 6, men '/. κσ,τά σάρκα, se σάρξ; b 'I. του Θεοἱ» Gal. 6: 16 Guds Israël (i motsats mot Jacobs köttslige efterkommande) d. ä. de Israëliter, hka Gud anser ss. sådana, de sanna christna; anm. Israel mera brukligt ss. folksnaran, Jacob ss. personnamn. 'Ισραηλἱτης, ου, b (fgde) Israelit, en Israëls 1. Jacobs afkomling Joh. 1: 48, Act. 2: 22 al., utgjorde en äretitel se Rom. 9: 4. ιστάνω 1. ιστάω. se "στημι.

ἱστε, ἱσασι, 2 och 3 pers. plur. till οἱο a. se είδω. Ἱστημι. äfven ιστάω 1. ιστὰνω (Rom. 3: 31), στἡσω, εστηκα, ἑστησα, ἑστην; στἡσομαϊ; σταθἡσομαι, ἑστάθην (stam στάω) 1:o) ställa Mt, 4: 5 al., ställa fram Act. 6: 13, framställa Jud. 24; fastställa, fixera till bestraffning Act. 7: 60 — låta umgälla; trop. fastställa, bestämma Act. 17:

31, befästa, stadfästa τον ν όρο ν Rom. 3: 31, göra gällande τήν δικαιοσ·>νην 10: 3, göra stående 1.Ιστορέυ)

upprätthålla llom. 14: 4, upprätta 1. -ställa Hebr. 10: 9. — 2:o) ställa (på vågen, εν σταθμά), väga, tillväga 1. -räkna (penningar) Mt. 26: 15. — 3:o) I de inträns, tempora (perf., plusquamperf. och aor. 2), samt i med. och pass. stå Mt. 6: 5 al., blifva stående Mt. 2: 9 al., stadna Act. 8: 38 al.; trop. stå Rom. 11: 20 (neml. ss. en gren i oljoträdet), hålla stånd πρός emot Eph. 6: 11, ega bestånd 1. bestå Rom. 14: 4, έστηχεν èν τ9] χαρδία 1 Cor. 7: 37 han står fast i sitt hjerta, är charaktersfast, είς 'ην έστήχατε 1 Petr. 5: 12 oo i hvilken J hafven inträdt och stån fäste; bestämmas Mt. 18: 16, afgöras 2 Cor. 13: 1. ίστορέω, -ησα (ίστωρ kunnig, kännare af εἰδέναι) veta, känna; lära känna, göra personlig bekantskap ined τινά Gal. 1: 18. * Ισχυρός, ά, όν (följ.) full af styrlca, stark, kraftig, kraftfull, mäktig, väldig Mt. 3: 11 al., brukas i åtskilliga förhållanden ss. άνεμος ίσχ. Mt. 14: 30 häftig vind d. ä. storm, λιμός Lc. 15: 14 förfärlig hunger, χραυγή Hebr. 5: 7 o. s. v.; stark (i andlig mening) 1 Joh. 2: 14. Ισχύς, ύος, ή (af ισχ ω, förstärkt έχω, 1. af ϊς sena, muskelkraft, kraft, vis) qsi tenacitas, ihärdighet, uthållighet, fasthet, kraft, styrka, förmåga Mc. 12: 30. 33 al.; utmärker styrka i sig, χρά.τος deremot den sig i handling yttrande kraften se Eph. 1: 19.

ισχύω, ύσω, υσα (fgde) vara stark, sund, helbregda Mt. 9: 12, Mc. 2: 17; ίσχυσε χατ αυτών Act. 19: 16 han visade sig kraftig emot dem (i det han misshandlade dein); vara kraftig, förmå τί Gal. 5: 6 al. (hvarken omskärelse 1. förhud har något inflytande på vinnandet af rättfärdighet), gälla Hebr. 9: 17; gagna, duga, tjena εις τι Mt. 5: 13; == δύναμαι vara i stånd, kunna med infin. Mt. 8: 28 al. ίσως. adv. (af ίσος) eg. på lika sått, ss. det synes,

sannolikt, kanhända, tilläfventyrs Lc. 20: 13. 'Ιταλία, ας, η Italien, den bekanta halfön, hos Luther »Welschland», och i den svenska öfversättningen »Valland» Act. 18: 2, 27: 1. 6; oi άπό της Ί. Hebr. 13: 24 de som äro ifrån Italien d. ä, de Italienare som voro i Rom och Romarne sjelfva (i fall neml. brefvet skrefs i Rom af Paulus 1. under hans inseende), '/ταλιχός, ή, όν. nom. gentile (af fgde) Italiensk; '/. σπεϊρα. Act. 10: 1 den Italienska cohorten; den var stationerad i Cæsarea och bestod af Italienare

och icke af landets infödingar, ss. några andra Romerska truppafdelningar i Syrien. I Procura-torns residens var ett oblandadt Italienskt regemente till lugnets bibehållande just på sin rätta plats.

' ίτουραία, ας, ή Ituræa, hörde till Philippi tetrarchi och låg öster om Antilibanon, sydost från Damascus; fkmr Lc. 3: 1. ίχθύδιον, ου, τό diminut. (af följ.) småfisk Mt. 15: ' 34, Mc. 8: 7.

ιχθύς, ύος, ό fisk Mt 7: 10 al. ίχνος, εος, τό (besl. med 'Ιχω, ίχνέομαι komma, gå) steg, spår, fotspår; fkmr i N. T. blott i talesätten περιπατεἰν, στοιχεἰν, έπαχολουθεἰν τοίς ίχνεσίν τίνος Rom. 4: 12 al. vandra o. s. v. i någons fotspår (se verbema). 'Ιωάθαμ, ό indecl. (CHV fullkomlig) Jotham, Ozia'

1. Usia' son och efterträdare Mt. 1: 9. 'Ιωάννα, ης, η (|JΠ — den behagliga) Johanna, hustru till Chusa, en förvaltare 1. hofmästare hos Herodes. Hon var ibland de qvinnor, s. åtföljde Frälsaren Lc. 8: 3, 24: 10. 'Ιωα.ννάς, ά, ό 1. 'Ιωαννάν, ό indecl. (se följ.) Johannas 1. -an Lc. 3: 27. * 'Ιωάννης, ου, ό (^ΠiΓΙ1 1. ^Πi1 Jehova är nådig) Johannes l:o) ό βαπτιστής Döparen, HERrans slägtinge Lc. 1: 36, son af Zacharias och Elisabeth, af presterlig slägt Lc. 1: 5 fi'., född i Jutta i Juda stam (se Ιούδα)·, han predikade och döpte i öknen och blef slutligen på Herodes Antipas' befallning gripen och satt i fängelse i fästningen Machärus öster om Döda hafvet och der halshuggen Mt. 14 cap., fkmr äfven Mt. 3: 1 al. — 2:o) Evangelisten och Apostlen, en son af den sannolikt icke fattige fiskaren Zebedæus och Salome; dref sjelf jemte sin broder, Jacobus den äldre, sin faders yrke på sjön Genesareth, på hvars vestra strand fiskläget Betlisaida låg, bekant ss. Andreas', Petri och Philippi födelseort (Joh. 1: 44), och troligen äfven Johannis. Hans fromma moder, som hörde till de fromma qvinnor, hvilka åtföljde Frälsaren, hade troligen hos honom först utvecklat, de frön, som lågo i hans djupt religiösa, kärleksfulla och till det heliga helt och hållet vända sinne; hvarföre han ock, då Johannes döparen uppträdde, blef dennes lärjunge, och, sedan han af honom blifvit hänvisad till Frälsaren, öfvergick till denne sednare (Joh. 1: 35 ff.). Han hörde jemte sin152

broder och Petrus till Frälsarens förtrognaste lärjungar, låg vid JEsu bröst (Joh. 13: 25) och blef af honom synnerligen älskad (Joh. 13: 23). Efter JEsu himmelsfärd stadnade han qvar i Jerusalem (Act. 3: 1), ovisst, huru länge. Traditionen låter honom, först efter Marias död (46 e. Chr.), lemna denna stad. Yisst är, att då Paulus sista gången var i Jerusalem (60 e. Chr.), hade Johannes redan lemnat staden. Han valde Ephesus till sin bostad, sedan likväl Paulus först verkat i dessa trakter. Han skall under kejsar Domitianus (enligt andra Galba) hafva blifvit förvisad till ön Patmos, men efter sin befrielse derifrån återigen ss. förut hafva verkat i M. Asien ännu 30 år, och vid hög ålder, kanske 100 år gammal, hafva dödt en naturlig död under Trajani regering (98—117 e. Chr.) och blifvit begrafven i Ephesus (se "Εφεσης). Han är författare till a) Uppenbarelseboken, ἀποχάλ,υφις, hvilken uppenbarelse han fick på Patmos och straxt derefter uppskref, b) Evangelium och c) 3:ne Epistlar, hvilka arbeten han först på sednare åren författade. — 3:o) en ansedd hierarch ibland Syne-dristerne; fkmr Act. 4: 6. — 4:o) med tillnamnet Marcus, Barnabas' slägtinge, samt hans och Pauli följeslagare på dennes l:sta missionsresa; fkmr Act. 12: 12. 25, 13: 5. 13 och är troligen densamme som Evangelisten Marcus. 'Ιωάννου |j 1 ων a Joh. 21: 15. 16. 17. ' !ώβ, 'o indecl. hatad, förföljd neml. af satan,

af hata) Job, hjelten i den efter honom benämnda boken. Han skildras der ss. en nomadisk hjordegare i landet Uz. Hans tålamod anföres ss. exempel för de christne Jac. 5: 11; der omtalas äfven hvad utgång HERren gaf hans tålamod (το τέλος Κυρίου), hvarvid Aposteln vädjar till hvad de derom inhämtat (ἴδετε). Ἰωβήδ, b indecl. || Ὠβήδ Lc. 3: 31. J Ἰωδάς, α, ή |j 'Ιούδας Lc. 3: 26. Ἰωήλ, ὁ ind.ecl. (^Xὒ Jehova Gud) Joel, Pethuels son, lefde sannolikt under Usias 809 ff. f. Chr., och propheterade i Juda rike Act. 2: 16 (fkmr ej i Tisch. edition, men i God. Sin.). 'Ιωνάν, ὁ indecl. (se följ.) Jonan Lc. 3: 30. ' I ων ας, à, ὁ (Γὒi1 dufva) Jonas l:o) den bekante propheten i G. T., Amitthai' son, från staden Gatli Hachephcr i Zebulons stam; lefde och pro-

pheterade i Israels rike under Jerobeam II 825 ff. f. Chr., Mt. 12: 39. 40 al. — 2:o) Apostlen Petri fader, Joh. 1: 43, 21: 15. 16. 17, der Tisch. God. Sin. har 'Ιωάννου. Ἰωράρ, ὁ indecl. (EΪἴΓP Jehova är hög) Joram, Josaphats son och efterträdare ss. konung i Juda rike 890—885 f. Chr. Mt. 1: 8 (bis). Ἰωρειρ., ή indecl. (se fgde) Joreim Lc. 3: 29. ' Ἰωσαφάτ, ή indecl. Jehova dömmer) Jo-

saphat, Asa' son och efterträdare, konung öfver Juda i 25 år (914—890 f. Chr.); var en from konung och afskaffade afgudaoffren. Efter honom och hans seger öfver Ammoniter och Moabiter skall Kidrons dal, som låg emellan templet och oljoberget, hafva blifvit kallad Josaphats dal (Joël 3: 2. 12); fkmr Mt. 1: 8 (bis). Ἰωσης 1. -ή 1. -ή, ὁ indecl. (Tisch. har dock Ἰωσήτος Mc. 6: 3) — Ιησούς, Joses l:o) HERrans broder Mt. 13: 55 al. — 2:o) en af JEsu förfäder Lc. 3: 29. — 3:o) j| Ιωσήφ (följ. M 7) Act. 4: 36. Ιωσήφ, <> indecl. (^ 011 han skall tillägga) Joseph l:o) Patriarken, son till Jacob och Rachel Joh. 4: 5 al. (se om honom Genesis). — 2:o) Jacobs son Mt. 1: 16 al., JEsu fosterfader, var en timmerman 1. snickare (τέχτων) och undervisade sin fosterson i detta yrke. Han synes hafva dödt före JEsu tillträde till sitt medlarekall, emedan derefter endast Maria och bröderna nämnas; åtminstone var han redan död vid JEsu korsfästelse Joh. 19: 26. — 3:o) HERrans broder Mt. 13: 55 Ἰωσης (se M 1). — 4:o) från Arimathæa, en - rik man och medlem af Synedrium, hvilken utbad sig JEsu lekamen af Pilatus Mt. 27: 57. 59 al. — 5:o) Trenne af JEsu förfäder Lc. 3: 24. 26. 30. — 6:o) Barsabas, som hade tillnamnet Justus Act. 1: 23. —· 7:o) Barnabas, Cyprier till börden (se Βαρνάβας) Act. 4: 36 j] Ἰωσης (se M 3). Ἰωσήν, b indecl. || Ἰιοσήφ Lc. 3: 36. Ἰωσίας, ου. <> ^IΓPψN1 Jehova helår) Josias, Amos' son och efterträdare ss. konung i Juda rike 639 till 609 f. Chr., en from konung, som utrotade afguderiet; under hans regering (18:de året) återfanns Lagboken. Mt. 1: 10. 11. ιώτα, τό. indecl., iota; bokstafven 1 (Jod), som är den minsta af alla hebräiska bokstäfver; prick Mt. 5: 18. ' Iιάγώ xa&süàoj 153

K.

Iιάγώ, crasis st. και εγώ, och jag, äfven jag, jag ock, så också jag (efter χαθώ ς i fgde sats) — Mt. 2: 8 scepe. κάδος, nu, ὁ (χάω, se χάσμα — 1. Ἰΐ) ca dus,

ämbar, fat, krus [| βάτος Lc. 16: 6. καθά, crasis st. καθ' a, eftersom Mt. 27: 10. χαθαίρεσις, εως, ἡ (följ.) nedtagande, nedrifvande, förstöring trop. 2 Cor. 10: 4 (se ὀχύρωμα),)(οικοδομή 2 Cor. 10: 8 (församlingen tänkt ss. Guds tempel, på hkt lärarne bygga 1 Cor. 13: 16), äfven 2 Cor. 13: 10. χαθαιρέω, καθελῶ, καθεῖλον (αἱρέω) nedtaga τινά Mc. 15: 36 al., ἀπ b του ξύλου Act. 13: 29 (från pålen, korset), rycka 1. störta ned τινά ἀπό θρόνων Lc. 1: 52, nedrifva τάς ἀποθήκας Lc. 12: 18, utrota, förstöra Act. 13: 19, 2 Cor. 10: 4; pass. gå under, tillintetgöras Act. 19: 27. χαθαίρω; χεχάθαρμαι (καθαρός) rengöra, rena, rensa, bortrensa Joh. 15: 2 (om vinrankans skärande "löp; p. p. p. rengjord, renad metaphor. Hebr. 10: 2.

χαθάπερ (καθ' ἄπερ) — χαθά eftersom, på det 1. samma sätt som, liksom, såsom llom. 4: 6 al., åtföljes stundom af οὔτως 1 Cor. 12: 12; x. 2 Cor. 3: 18 på det sätt som (neml. ombildning sker).

χαθάπτω, χ oj) ή ψ o. (ἅπτω) häfta på 1. vid, fästa vid; i N. T. inträns, τινός Act. 28: 3 fästa sig, haka sjg fast vid ngt. † καθαρίζω, ιώ, ισα·, ισθην (= χαθαίρω, hkt se) 1:o) rena, göra ren Mt. 23: 25. 26, Lc. 11: 39; rena från smuts Mc. 7: 19 [läser man καθαρίζον, så är detta apposition till föregående: »hkt (neml. att maten kommer in i magen och derifrån i af-trädet) renar all mat från smuts» (så till vida neml. som det orena afsöndras derifrån); läses åter καθαρίζουν enligt Tisch., så blir construc-tionen anacoluthisk; ty detta ord svarar till ἀψε-δρώνα liksom hade και ὁ ἀφεδρών δέχεται förut-gått, »som renar all mat derigenom att det upptager det orena derutaf neml. excrementerna»]; rena (från spetälska), göra helbregda, bota Mt. 8: 2. 3 al.; metaphor. rena från synd, befria från

Melander, Grek. I.ex. t. IV. T.

skuld ἀπό πάσης αμαρτίας, ἀδιχίας χ. τ. λ. 1 Joh. 1: 7. 9 al., χ. ἑαυτω λαόν περιούσιον Tit. 2: 14 genom sitt blods renande kraft förvärfva sig ett folk till sin egendom. — 2:o) förklara för ren Act. 10: 15, 11: 9. καθαρισμός, οῦ, ὁ (fgde) rening, tvagning (händernas före och efter måltiden — äfven bordskärlens rengörande) Joh. 2: 6, med afs. på dopet Joh. 3: 25, från barnsbörd Lc. 2: 22, från spetälska Mc. 1: 44, Lc. 5: 14; äfven i moralisk och religiös betydelse d. ä. från synden 2 Petr. 1: 9, Hebr. 1: 3.

κάθαρμα, ατός, τό (καθαιρώ) περικά.θαρμα, hkt se.

καθαρός, ά, όν (trol. af καθαιρέω taga ned, bort neml. smutsen) ren, oblandad, obemängd ὑδωρ Hebr. 10: 22; ren, reutvättad, fläckfri σινδών Mt. 27: 59; ren, enligt spislagen, tillåtlig att äta Rom. 14: 20, πάντα καθαρά κ. τ. λ. Tit. 1: 15 »alla föremål i sig äro rena för de rena d. ä. för de rena hafva de ting, som äro utom dem, ingen dem förorenande kraft» (beslägtade tankar finnas redan Mt. 23: 26, Lc. 11: 41); metaphor. om inre renhet: ren, obefläckad Mt. 5: 8 al., skuldfri, oskyldig Act. 18: 6, 20: 26. καθαρό της, ητος, ἡ (fgde) renhet Hebr. 9: 13. * καθέδρα, ας, ἡ (ἕδρα, se εδραίος) säte, stol Mt.

21: 12, Mc. 11: 15; äfven lärostol Mt. 23: 2. χαθέζομαι (besl. med καθίζω) sitta ned, sitta Mt. 26: 55 al. ἐν τω οἰκω Joh. 11: 20 blifva 1. stadna hemma, egentl, sitta hemma (ty sittande emottog man sorgebetygelserna), οι κ. ἐν τω συ-νεδρίω Act. 6: 15 bisittarne i synedrium. καθεις = καθ' 1. κατά εις, felaktig bildning st. καθ' ἑνα hvar för sig, εις καθεις Mt. 14: 19, Joh. 8: 9 den ene efter den andre, se εις. καθεξής, adv. (κατά, ἑξῆς) deinceps, i ordning, i rad, efter hvartannat 1. hvarannan Lc. 1: 3 al., ἐν τω κ. (scil. χρόνω) Lc. 8: 1 i den derpå följande tiden, omedelbart 1. straxt derefter, äfven Act. 3: 24.

καθεύδω (κατά, ευδω —) sofva l:o) i egentlig och lekamlig mening: Mt. 8: 24 al. — 2:o) i andlig

niening: om syndasömn Eph. 5: 14, om sorglöshet oeh tröghet 1 Thess. 5: 6. — 3:o) = ἀπέ-θανον, om dödssömn 1 Thess. 5: 10 (antingen vi — neml. vid parusiens inträdande — ännu lefva eller redan äro afsomnade). καθηγητής, ου, b (χαδηγέομαι anföra, föregå, visa vägen — af χ ατά, ἡγέομαϊ) vägvisare, ledare, metaphor. lärare Mt. 23: (8). 10. καδήκω (κατά, η κ ω) egentl, komma ned, sträcka sig ned till; imperson. det tillkommer, höfves (τινι), är tillbörligt Act. 22: 22; τα μη καθήκοντα llom. 1: 28 det som icke passar sig, otillbörliga ting. κάθημαι, 2 pers. κάδη för κάθησαι Act. 23: 3, imperat. κάδου för κά.θησο (κατά, ἥμαι jag har satt mig, sitter af stammen ε ω) egentl, hafva satt sig ner, sitta Mt. 9: 9 al, blifva sittande, vara försatt (i ett tillstånd, en belägenhet), befinna sig Mt. 4: 16 al; äfven sätta sig Mt. 13: 2 al. καδημέραν, bättre åtskildt κ α. δ' ἡμέραν, äfven το

χαδ' ;ἡμέραν dagligen, se ἡμερα, καθημερινός, ή, όν (fgde) daglig Act. 6: 1. καθίζω, ισα), ικα, ισα.; ίσομαι (κατά, "ζω sätta) sätta ner, låta ngn sätta sig, sätta Act. 2: 30, 1 Cor. 6: 4 (neml. på domarestolarne, 1. till domare), Eph. 1: 20; oftare inträns, sätta sig ner Mt. 5: 1 pluries, aor. och perf. hafva satt sig ner, sitta Joh. 19: 13, Mc. 11: 2 al., throna εν δεςιά Hebr. 1: 3 al. på högra sidan 1. till höger om; sätta sig εις τον ναόν 2 Thess. 2: 4, sitta Mt. 25: 31 al, sitta qvar, qvar- 1. förblifva Lc. 24. 49, Act. 18: 11; med. sitta Mt. 19: 28 al. καθίημι, καθήκα (κατά, "ημι sända) nedsända, ned-släppa Sià. τίνος Lc. 5: 19, Act. 9: 25; pass. nedsläppas, τεταρσιν ἀρχα'ις Act. 10: 11, 11: 5 nedsläppt i fyra hörn (ix του ουρανοὺ från himlen, vid hvilken hörnen 1. snibbarne voro bundne). καθιστάνω 1. -στάω Act. 17: 15 — följ. καθίστημι, καταστήσω, έστησα -, σταθήσομαι, εστά-θην (ιστημι) ställa ned, fastställa; 1:o) anställa, tillsätta τινά Tit. 1: 5, τινά τι Lc. 12: 14 al. ngn ss. 1. till ngt, τινά ἐπί τίνος 1. τινι 1. τι Mt. 24: 45 al. tillsätta 1. sätta 1. förordna öfver ngt. — 2:o) fortställa, skaffa ngn till ett ställe, transportera, ledsaga Act. 17: 15; försätta ngn i ett visst tillstånd, göra, låta vara 2 Petr. 1: 8. — Pass. tillsättas Hebr. 5: 1, εἵς τι Hebr. 8: 3; försättas i ett visst tillstånd ss. αμαρτωλοί, δίκαιοι Kom. 5: 19 försättas i tillstånd af syndare, rättfärdiga, likaså Jac. 4: 4; befinna sig Jac. 3: 6.

Καϊάφας

καθό = καθ' ο på det sätt som, κ. δεΊ Rom. 8: 26 på det sätt som 1. ss. sig bör, för så vidt som

1 Petr. 4: 13 || καθώς, i förhållande till det som

2 Cor. 8: 12 (om beredvilligheten är förhanden, så är den välbehaglig i förhållande till det som den kan hafva o. s. v., d. ä. Gud mäter sitt välbehag efter det som gifvaren har, icke efter det som han icke har, jfr enkans skärf Mc. 12: 42 följ., Lc. 21: 2 följ.).

καθολικός, ή, όν (κατά, όλος) allmänlig, allmän, som rör det hela; ἐπιστολ.αι κ., dermed menas sådana epistlar, som icke äro skrifna till 1. för ngn viss församling, utan till de christne i allmht; denna öfverskrift passar egentl, blott för Jacobs, Petri, Judæ och Joh. 1, men med dessa förenades sedermera äfven Joh. 2 och 3, hka äro skrifne till enskilda personer. καθόλου, adv. (καθ' δλου) äfven τό κ. på det hela,

öfverhufvud, i allmänhet Act. 4: 8. καθοπλίζω, ώπλισμαι (οπλίζω) beväpna Lc. 11: 21. καδοράω (όρο.ω) beskåda Rom. 1: 20, αόρατα καδ-

οράχαι är oxymoron. καδότι (— χαδ' δ τι =) καδό eftersom, emedan Lc. 1: 7 al., κ. άν Act. 2: 45, 4: 35 eftersom hvarje gång d. ä. allt eftersom. καδώς, adv. (κατά, ώς) på det sätt som, på samma sätt som, såsom, liksom åtföljes ofta af ομοίως. ούτως ss. correlativer Lc. 6: 31 al., men står äfven ensamt: såsom, eftersom, allt eftersom Mt. 21: 6 al; på hvad sätt, hurusom 1 Cor. 4: 17,

3 Joh. 3; i öfverensstämmelse med hvad, med hvad sora Eph. 4: 21. — Anm. Betydelsen »emedan» kan ej rätteligen tilläggas ordet,

καδώςπερ (fgde, π i ο) på samma sätt som | καδά-

περ Hebr. 5: 4. και, cotij. copul, och, ock, också, äfven, till och med, och i allmänhet 1. isynnerhet (då ngt specielt bifogas det allmänna ss. Mt. 8: 33 al), och likväl, verkligen ss. 2 Cor. 5: 3, Gal. 3: 4; upprepadt = så väl — som ock, 1. både — och, 1. icke blott — utan äfven; efter οὔτε = neque — et; και ούτος, τούτο — isque, idque; και — δέ, men också, och dertill 1. tillika 1. derjemte 1. äfven. — Anm, Att anföra särsk. ställen för detta så ofta förekommande ord, har jag ansett öfverflödigt. Καϊάφας, a, ό (somliga af Ni^Γ förtryckaren 1. förtryck; andra = Κηφάς, à af Syr. NE1? klippa) Caiphas, tillnamnet (λεγόμενος) på en öfverste-/.ο.ίγε

prest, som egentl, hette Joseph, under kejsar Tiberii regering Lc. 3: 2, just på den tid Frälsaren framträdde med sin offentliga verksamhet, och äfven då Han dömdes till döden och korsfästades. Procuratorn Valerius Gratus hade kort före sin afgång från provinsen (25 e. Chr.) uppdragit honom öfverstepresterliga värdigheten, hkn han bibehöll under hela Pontii Pilati procuratur, men blef efter dennes aflägsnande afsatt af proconsuln Vitellius (36 e. Chr.). Var måg till "Αννας, hkn se; fkmr äfven Mt. 26: 3.

καίγε = και γε, se γέ.

K div φρ_ skapad varelse af HJ)-? skapa — äfven få till besittning, deraf den förvärfvade) Cain, Adams förstfödde son, brodermördare; τη όοώ K. πο-ρεύεσΰαι Jud. 11 vandra Cainsvägen, på samma sätt som Cain (då han utaf afundsjuka öfver den Abel bevisade nåden var uppstudsig emot Guds bud och varning och dödade sin broder, så ligger det antagandet nära, att Judas vill skildra irr-lärarne ss. sådana, hvilka uppreste sig emot Gud och det utaf afundsjuka öfver den nåd som bevistes de trogna. Afundsjukan var roten till Cains synd; ur denna rot växer ock snart det fulla hatet ända till mordgerning — jfr) Hebr. 11: 4, 1 Joh. 3: 12.

Kaiva.v 1. -ά.μ, ό indecl. (]^Pp., qsi j^Jp besittning) Cainan Lc. 3: 36. 38.

καινός, ή, όν ny l:o) nyss gjord, skedd, obrukad, icke nyttjad Mt. 9: 17 al. — 2:o) som icke förut varit till 1. hörd, ohörd, främmande, ny i sitt slag 1. till sin beskaffenhet Mt. 26: 28 al., καινόν Mt. 26: 29 står på sitt sätt ss. adverb. — ss. nytt d. ä. å nyo; compar. -ότερος Act. 17: 21 (Athen, ville alltid säga 1. höra ngt som var nyare än det dittills varande nya). Om skillnaden emellan καινός och νέος se detta sednare ord.

καινό της, ητος, ή (fgde) nyhet, nytt tillstånd 1. väsende, ny författning, έν κ. ζωής Rom. 6: 4 i lifvets nya författning, έν κ. πνεύματος 7: 6 (i den nya författning af vårt inre och yttre lif, som bildat sig under den H. Andes inflytande, och icke i den gamla författningen, hvilken vi hade under inflytande af den skrifna lagen).

καίπερ, partikel (χαί, πέρ) ehuru, fastän, oaktadt Phil. 3: 4 al., construeras öfverallt med particip., utom vid en mindre säker läsart i de äldre editionerna Apoc. 17: 8, der det heter καίπερ εστίν.

καιρός, ού, ό (beslägtadt med χάρο. hufvud; καίριος capitalis) qsi caput temporis, hufvudsaklig tid 1 :o) rätta tiden 1. tidpunkten, opportuni-tas, tempus opportunum, dertill egnad 1. tjenlig tid Act. 24: 25, Rom. 12: 11, Gal. 6: 10; bestämd tid καιρώ Lc. 20: 10 då det var tid, έν χ. 1 Petr. 5: 6 på bestämd tid, »i sinom tid» (på yttersta dagen), κα.τα. καιρόν på bestämd tid, äfven i rattan tid Rom. 5: 6. — 2:o) = χρόνος tid (ehuru alltid mera bestämd) πρός κ. Lc. 8: 13, 1 Cor. 7: 5 till en tid, προ κ. 1 Cor. 4: 5 i förtid, πρός κ. ώρας 1 Thess. 2: 17 för en stunds tid, helt kort tid — äfven tidsålder Rom. 13: 11 (den nuvarande); ο x. ούτος Mc. 10: 30 al. — ό αιών ούτος (se αιών), ό κ. τού Χριστού 1. blott καιρός Mt. 8: 29 al. Christi ankomst till domen och dom. — plur. οι καιροί Mt. 16: 3 tidsåldrarna 1. perioderna (ό αιών ούτος och μέλλων, se αιών), deras omvexling d. ä. Messiæ ankomst och början af lians rike; καιροί Act. 1: 7 al. tidpunkter, 2 Tim. 3: 1 tidsomständigheter, Gal. 4: 10 högtider, helger (Påsk, Pingst, Löf-hyddoliögtiden). — 3:o) år, καιρόν και καιρούς xa). ήμισυ καιρού Apoc. 12: 14 = 3A prophetiskt år = 42 veckor = 1260 dagar (jfr Dan. 7: 25, 12: 7) Apoc. 11: 2. 3, 12: 6, 13: 5 (att bestämma denna tid i vanliga år blir alltid vanskligt — endast i typiskt afseende synes denna tid vigtig).

Καίσαρ, αρος, ό — Cæsar (ursprung!, nom. propr., tillhörande Julius Cæsar), sedan Augusti tid nom. appellat. på alla Romerska regenter —- kejsare Mt. 22: 17 al

Καισαρεία, ας, ή (fgde) Cæsarea, Kejsarstad; 2:ne städer med detta namn i N. T. l:o) A. Φιλίππου, Cæsarea Philippi, som låg i Gaulonitis vid foten af Libanon och i grannskapet af Jordans källor, en dagsresa från Sidon och H sydvest från Damascus; hette förut Πο,νεάς 1. -ιός, men tetrar-chen Philippus, som utvidgade och förskönade det, gaf det sitt namn; fkmr Mt. 16: 13, Mc. 8: 27. — 2:o) K. τής Παλαιστίνης, i N. T. blott Καισάρεια, Cæsarea Palæstinæ låg vid Medelhafvet emellan Joppe och Dora, 10 Sv. mil från Jerusalem, en af de största städer i Palæstina med en förträfflig hamn, redan före Jerusalems förstöring-säte för Rom. procuratorerna, till största delen bebodd af hedningar, men äfven flera tusen Judar funnos der; förut stod der ett castell Στράτωνος156

πύργος, Stratons torn, men Herodes den store byggde en stad, som han tiJl Augusti ära kallade Καισαρεία (Σεβαστή). Hamnen var mycket besökt. Yespasianus upphöjde staden till en llom. coloni. Nu ser man der blott några ruiner och fiskarekojor, som likväl behålla det gamla namnet Kisarie; fkmr Act. 8: 40 al. χαίτοι, con), (χαί,

τ ο i) och det oaktadt, fastän, ehuruväl; χαίτοι των έργων---γενηθέντων Hebr.

4: 3 »och det oaktadt verken fråu verldens grundläggning voro fulländade» (och Gud således redan åtnjöt sin hvila, hvilket bevisas af det anförda språket Genes. 2: 2. 3 — men denna Guds hvila efter skapelsen skiljes ifrån den hvila Han delar med menniskors barn, ehuru den för Gud är densamma).

χαίτοιγε (fgde, γ i) quamquam, ehuruväl Act. 17: 27 (Tisch. har χαί, γε), mot vanan i profangrek. construeradt med verbinn finit. Joh. 4: 2; dock likväl Act. 14: 17. καίω; καυθήσομαι, κέκαυμαι, έχαύθην tända, antända Mt. 5: 15, bränna, förbränna; pass. antändas, brinna Lc. 12: 35 al., trop. Lc. 24: 32, för-1. uppbrännas, förtäras Mt. 13: 40 al.; p. p. p. antänd, brinnande πυρ Hebr. 12: 18. χα.χεΐ, crasis st. xal έχει och der, äfven der Mt. 5: 23 al.

χάχεΙθεν, crasis st. xal εκείθεν adv. loci Mc. 10: 1 al.; men äfven temporis Act. 13: 21 och derefter. χάχεϊνος, crasis st. xal εχεϊνος och denne, äfven

denne 1. han Lc. 11: 42 al. (se έκεϊνος). χαχία, ας, ή (χαχός) feghet, oduglighet, elakhet, ondska, nedrighet Act. 8. 22, Eom. 1: 29 al., skadeförjd 1. -lust nocendi cupiditas (quæ malo delectatur alieno) 1 Petr. 2: 1; förderf, olägenhet, besvär, plåga Mt. 6: 34. κακοήθεια, ας, ή (κακοήθης, ες af dålig charakter, vanartig — χαχός, ή if ö ς — äfven lömsk) vanart, lömskhet, ilska Eom. 1: 29. * χαχολογέω, ησα (χαχός, λόγος) — χαχώς λέγειν tala ondt 1. illa om ngn, smäda τινά Mc. 9: 39, Act. 19: 9, förbanna Mt. 15: 4, Mc. 7: 10. χαχοπάθεια, ας, ή (χακοπαθής, som lider 1. sliter ondt, olycklig, eländig — χαχός, πάθος) lidande, olycka, missöde Jac. 5: 10. * χαχοπαθέω, ησα (se fgde) slita ondt, lida 2 Tim.

2: 3. 9, Jac. 5: 13. χαχοποιέω, ησα (följ.) göra ondt, handla illa, synda Mc. 3: 4 al.

χαχοποιός, όν (följ., ποιέω) ondt görande; i N. T. ss.

subst, illgerningsman, lagbrytare Joh. 18: 30 al. χαχός, ή, όν (trol. af χάζομαι vika) den som viker, feg, dålig, oduglig, eläudig, ond, elak Mt. 21: 41 al., skadlig, farlig Col. 3: 5; τό x. ondt, vedervärdighet Lc. 16: 25, Act. 16: 28, förolämpning, elakhet, dålighet Mt. 27: 23 al., äfven plur. Kora. 1: 30 al.

κακούργος, ον (fgde, έργον) som gör ondt, handlar dåligt, dålig, ondskefull; i N. T. ss. subst, ill- 1. ogerningsman, förbrytare Lc. 23: 32. 33. 39, 2 Tim. 2: 9.

χαχουχέομαι (κακός, έχω) fara illa, slita ondt, misshandlas Hebr. 11: 37, 13: 3. χαχόω, ώσω, ωσα (χαχός) illa behandla, gå illa åt, fara illa med, misshandla, plåga Act. 7: 6 al., ängsla, oroa Act. 14: 2 (genom insinuationer, upphetsningar o. s. v.), αυτούς του ποιείν τά βρέφη έκθετα Act. 7: 19 egentl, han behandlade dem illa för att göra deras barn utsatta d. ä. för att derigenom tvinga dem att utsätta sina barn; göra ondt, skada 1 Petr. 3: 13. χαχώς, adv. (af χαχός) illa, dåligt κ. έχειν Mt. 4: 24 al. må illa, vara dålig 1. sjuk, x. πάσχειν Mt. 17: 15 fara illa, slita ondt, plågas, x. λέγειν τινά Act. 23: 5 tala illa om, smäda, x. αιτε'ισθαι Jac. 4: 3 bedja illa, icke rätteligen; på ett eländigt sätt, ömkligt, jemmerligen Mt. 15: 22, 21: 41. χάχωσις, εως, ή (χαχόω) misshandling, lidande Act. 7: 34. *

χαλάμη, ης, ή culmus, hahn, strå, stubb (på en åker) 1 Cor. 3: 12 (neml. väggar af blandad lera och halm).

κάλαμος, ου, ό calamus, rör, vass Mt. 11: 7 al.; skrifrör, penna 3 Joh. 13 arundo scriptoria (Arab. kalam) växer i kärr emellan Euphrat och Tigris, vid Persiska hafsviken o. s. v.; rören, som äro fyllda med märg, uppmjukas först, torkas derpå och användas, sedan de blifvit tillspetsade och klufna, till att skrifva med; mätstaf Apoc. 11:1, 21: 15. 16 (var hos Grek. och Eom. 10 lot lång, hos Jud. 6 alnar och 1 tvärhand). χαλέω, καλέσω, χέχληκα, έχάλεσα; κληθήσομαι.χέ-κλημαι, έ χ λήθη ν 1:o) kalla, nämna, benämna, καλέσεις τό όνόμα αύτοϋ '/ήσουν Mt. 1: 21 (äfven 23. 25) egentl, du skall ss. Hans namn nämna 1. uttala JEsus, kalla Honom JEsus, τινά έπι τω ονόματι τίνος Lc. 1: 59 uppkalla ngn efter någons namn, χατ όνομα Joh. 10: 3 (j φωνει) vidχα?,λιέλαιος

namn. — sæpissime. 2:o) kalla, framkalla, ropa till sig Mt. 2: 7 sæpius, tillropa Rom. 4: 17; kalla till sig, bjuda, inbjuda a) till en måltid i allmlit Mt. 22: 3—9 al., äfven 1 Cor. 10: 27, b) till delaktighet i Messiasriket och dess salighet, till det eviga lifvet Mt, 9: 13 sæpe, c) kalla till lärjunge, till ett embete o. s. v. Mt. 4: 21 al. — 3:o) kalla, bjuda, förfoga öfver τά μή όντα ώς όντα Rom. 4: 17 det som icke är till ss. öfver det som är till (ett upphöjdt

uttryck för Guds allmakt!). — Pass. aldrig — είναι, utan = kallas, nämnas, erhålla 1. bära namn af, uttryckligen 1. allmänt erkännas, anses för Mt. 5: 9 al., τω ονόματι τινι Lc. 1: 61 nämnas med ngt namn, heta så, èv 'Ισαάκ κ. τ. λ. Rom. 9: 7 uti Isacs person skall för dig en afkomma nämnas d. ä. Isac skall vara den, hkn skall gälla ss. din afkomma, derför erkännas och så nämnas, άχρις οὑ x. τ. λ. Hebr. 3: 13 så länge det der i dag nämnes, så länge det heter i dag; äfven kallas, inbjudas, hvaraf οι κεχλημένοι Mt. 22: 3 al. de bjudne d. ä. gästerna, χληθῆναι χλῆσιν Eph. 4: 1 få en inbjudning (verb. c. subst, con-jug., enligt phrasen χαλεìν τινα χλῆσιν låta kallelse 1. inbjudning utgå till ngn, meddela ngn en inbjudning).

χαλλιέλαιος, ον (καλός, ἐλαια 1. ελαιον) ined skön olja; ss. subst, ἡ ädelt oljoträd Rom. 11: 24. * χάλλιον, compar. till aclv. χαλώς, bättre (än andra)

Act. 25: 10. ' † καλοδιδάσκαλος, ου, ὁ, ἡ (χαλός, διδάσκαλος) som lärer det sköna 1. ädla, dygdens 1. ärbarhetens läromästarinna Tit. 2: 3. Ιιαλοὶ λιμένες egentl, sköna hamnar, god ankarplats, en landningsplats på ön Creta, som ännu kallas »Limenes Kali» Act. 27: 8. 1 † χαλοποιέω (följ., ποιέω) handla rätt 2 Thess. 3: 13 (undvika deras onda exempel som gå sysslolösa). * χαλός, ἡ, όν skön l:o) til.l clet yttre, till utseendet, utmärkt i sitt slag, med afs. på sin bestämmelse, duglig, brukbar, af god beskaffenhet, god (om frukt, träd, jord o. s. v.) Mt. 3: 10 sæpe. — 2:o) till det inre, sedligt skön, god, ädel Mt. 5: 16 al.; τὸ καλὸν Rom. 7: 18 det sköna, goda, ädla, — καλόν εστὶν ἡ μας ὡδε είναι Mt. 17: 4 egentl, det är angenämt att vi äro här = detta är för oss en angenäm vistelseort; καλόν σοι ἐστιν med infin. och ἡ Mt. 18: 8 godt är det för dig (och bättre) att---än, äfn σέ Mc. 9: 43. 45

att du o. s. v.; äfven, i allmht καλόν εστὶ τινι 1 Cor. 7: 1 al. det är godt, nyttigt för någon med infin., i hvars ställe också står el med verb. fin it. ss. Mt. 26: 24, Mc. 9: 42, äfven εάν 1 Cor. 7: 8.

κά.λυμμ.α, ατος, τὸ (iolj.) egentl, det betäckta, betäckning, täckelse, slöja 2 Cor. 3: 13, trop. ibid. 14. 15. 16 (om det som hindrar att genomskåda och förstå en sak).

καλὑπτω, ὑψω, υ φ a.; υμμα.ι 1:o) omhölja, betäcka Mt. 8: 24, Lc. 8: 16. — 2:o) omhölja, gömma, dölja trop. Mt. 10: 26, 2 Cor. 4: 3. — 3:o) omhölja, skyla, öfverskyla, trop. skaffa förlåtelse för τi ngt, ἀγάπη χ. πλήθος αμαρτιών 1 Petr. 4: 8 kärleken skaffar förlåtelse för en mängd synder (i det hon befrämjar brödernas omvändelse och helgelse), så ock Jac. 5: 20 »den som omvänder en syndare εκ πλάνης οδού, han räddar en själ från (den eviga) döden och utverkar sålunda förlåtelse för många synder (neml. alla dem som syndaren begått)».

καλώς, adv. (af καλός) skönt, godt, väl, κ. ποιείν τινι Mt. 5: 44 al. göra ngn godt, κ. εχειν Mc. 16: 18 befinna sig 1. må väl, vara frisk (fut. blifva), κ. ειπεὶν τινα Lc. 6: 26 tala väl om ngn, κ. εποίτησας παραγενόμενος Act, 10: 33 du har gjort väl deruti att du kommit; riktigt, rätt, passande, förträffligt Mt. 15: 7 al., på ett rätt sätt Gal. 4: 7, συ κάδου ὡδε κ. Jac. 2: 3 du, sitt du här vackert = du, var god och sitt här, 1. ock = tag du in denna hedersplats! κ. ποιεὶς Jac. 2: 19 det gör du rätt i = godt! nå väl! nyttjas äfven ironice skönt, vackert, med rätta ss. Mc. 7: 9, 2 Cor. 11: 4.

κά.μέ, crasis st. και ἐμέ.

κάμηλ,ος, ου, ὁ af ett Arab. verb. bära) kamel

Mt. 3: 4 al.; detta djur, »öknens skepp», har sedan äldsta tider begagnats till varors transporterande i öknen; det är dertill så väl af andra skäl lämpligt, som äfven derföre att det kan härda ut till och med 16 dygn utan att dricka; af dess hår, som om våren falla utaf, gjorde man och gör gröfre kläder 1. c. och tält; de ordspråksvis anförda orden Mt. 19: 24 al. beteckna det omöjliga 1. det som synes omöjligt, så äfven Rabbinerna och i Koran.

† χάμιλος, ου, ὁ ankartåg — oriktig läsart st. fgde Mt. 19: 24, Lc. 18: 25; anm. några lärde an-

sågo den fgde liknelsen alltför vidunderlig och satte denna i stället ss. mindre omöjlig, men besinnade icke, att liknelsen Mt. 23: 24 (att svälja kameler) är lika besynnerlig och icke kan hjelpas med att substituera κάμιλος; ordet fkmr blott hos Scholiaster och Grammatici. χάμινος, ου, ἡ caminus, kamin, smält-, bränn- 1. bakugn, i allmht ugn Apoc. 1: 15, 9: 2, χ. πυρός Mt. 13: 42. 50 eldsugn = Gehenna. χαμμύω, υ συ. (för καταμύω per

apocopen, af μὐω, se μυέω) sluta igen, tillsluta (ögonen) Mt. 13: 15, Act. 28: 27. κἀμνω, χέχμηχα, ἑκαμον arbeta sig trött, blifva 1. vara trött, tröttna Hebr. 12: 3 (i kapplöpningen); vara matt, kränk, sjuk Jac. 5: 15. χαμοi, crasis st. χαὶ ἑμοi.

χάμπτω, χ ά.μ. φ oj, ἑκαμφα kröka, böja γόνυ τινὶ Rom. 11: 4 1. πρός τινα Eph. 3: 14 för ngn; äfven inträns, böja sig Rom. 14: 11, Phil. 2: 10. xav = l:o) χαὶ εάν och om, om ock, äfven om Mt. 21: 21 al., xav μεν ποίηση χαρπὑν Lc. 13: 9 scil. ευ- 1. καλὡς ἑχει (ty här är σχήμα ἀναν-ταπὁδοτον —· utan motsvarande eftersats — ss. det stundom inträffar vid den förra af 2:iie vilkors-satser); om blott Mc. 5: 28 al. — 2:o) xal av skenbart 2 Cor. 11: 16, ty xàv ὡς ἀφρονα är — και εάν ως ἀφρονα δiξησiΗ ρε. Κανἀ, ἡ indecl. (HJj? rör, kanal) Vana, en by i Galilæeu, ett stycke N.Y. från Nazareth, äfvensom icke långt ifrån Capernaum åt S.V., kallas της Γαλιλα,ιας till skillnad ifrån ett annat Cana, en stad i Assers stam icke långt ifrån Tyrus i S.O.; här förrättade Frälsaren sitt första underverk, då han förvandlade vatten i vin Joh. 2: 1 följ.; fkmr äfven 4: 46, 21: 2. xav av om) ς, ου, ὁ (NJpT) ifrig, nitälskande = ζηλωτής, hkt se; så kallades Judas, broder till Jacobus den yngre Mt. 10: 4, Mc. 3: 18 (enligt Tisch.).

χανανiτης, ου, ὁ — och [| fgde 11. cc. Κανδἀχη, ης, ἡ (härledning oviss) Candace, drottning öfver Æthiopien (Meroë) Act. 8: 27; men detta var ej hennes egentliga namn, utan ett gemensamt namn för alla drottningar (ty sådana regerade i Meroë) vid Frälsarens tid, liksom Pharao var gemensamt namn för konungarne i Ægypten. χανὡν, ὁνος, ὁ (besl. med χἀννο., ἡ rör) rakt trä staf, hvarmed ngt upprätthålles 1. hvarefter det

χαρδιο.

rättas, regula, regel, rättesnöre κανὁνι στοιχεiν Gal. 6: 16 vandra efter ett rättesnöre, Phil. 3: 16 {xav(tvι finnes ej hos Tisch., se στοιχέω); mätsnöre, vinkelmått, måttstock, riktbräde, lineal, gränslinea τὁ μέτρον του x. 2 Cor. 10: 15. 16 den af gränslinien 1. mätsnöret bestämda verkningskrets. Καπερναοὑμ, ἡ, äfn Καφαρναοὑμ indecl.

χωρiον παραχλ.ήσεως tröstens 1. hugsvalelsens by, andra Nahums by) Capernaum, en blomstrande stad i Galilæeu rid nordvestra stranden af sjön Genesaret (deraf παρσ.δαλασσiο. Mt. 4: 13) på gränsen af Zebulon och Naphtalim, 2 timmars väg i söder från Jordans inlopp i sjöu (alltså N.Y. om sjön); der uppehöll sig Frälsaren mest under sitt 3-åriga medlarekall, sannolikt i bröderna Petri och Andreas' hus (jfr Mt. 17: 24 följ.), hfre han kallade den sin stad ἡ ιδiα πὁλ.ις Mt. 9: 1; stadens namn fkmr ej i G. T., hfre den torde vara uppbyggd efter Babyloniska fångenskapen; i N. T. fkmr den Mt. 4: 13 al. χαπηλεὑω (χἀπηλος caupo, hökare, krämare, kypare, ss. adj. hörande till dessa, bedräglig — χἀ.πτω uppsnappa, uppfånga genom munnen 1. näbbet, sluka -— besl. med capto, capio) bedrifva en hökares 1. kypares yrke (och då dessa sednare ofta förfalska vinerna), förfalska 2 Cor. 2: 17. χα.πνός, ου, ὁ (plägar härledas af χ ἀπω, χ απ ὑ tu andas, pusta) pust, rök, ånga Act. 2: 19 al. Καππα.δοχiα, ας, ἡ Cappadocien, det östligaste landskapet i M. Asien, emellau lilla Armenien i O., Phrygien och Paphlagonien i V. och Pontus Euxinus i N., i S. genom Taurus skildt från Cilicien. 1 N. T:s tid var det en Romersk provins, som utom Cappadocien äfven omfattade L. Armenien Act. 2: 9, 1 Petr. 1: 1. † χαραδοχiα, ας, ἡ Rom. .8: 19, Phil. 1: 20 j| ἀπο-

χαραδοχiα, hkt se. καρδια (af κ iao. smdr. χήρ cor) hjerta l:o) ss. del af inelfvorna och säte för blodomloppet och lifvet; fkmr i N. T. ej i denna bemärkelse, utan tropice ss. midten, medelpunkten καρδiα της γης Mt. 12: 40. — 2:o) ss. säte för tankarne, känslorna, begären o. s. v.; sinne, förstånd Mt. 5: 8 sæpis-sime; trop. ἑχειν τινἀ ἑν τη x. Phil. 1: 7 d. ä. innerligt älska, äfven ειναι ἑν τη χ. τινός 2 Cor. 7: 3 (»J ären i våra hjertan för att med oss dö och lefva» d. ä. för att, om det är bestämdt förχαρδιογνὡστης

oss att dö, i döden, och om det är oss bestämdt att blifva vid lif, i lifvet icke vika ur våra hjertan, vår kärlek), deraf = σπλἀγχνα, ss. èx καρδiας Rom. 6: 17, ἀπα τὡν κ. Mt. 18: 35, ἑξ ολης τής καρδiας Mt. 22: 37 af hela hjertat, innerligt; ἀναβαiνειν ἑπι τήν κ. Act. 7: 23 (se ἀναβαiνειν), θέσθαι ἑν τη κ. 1. εις τήν κ. Lc. 1: 66 al. — ni? by ΠΪÏΡ = alta mente re-postum habere, sätta sig något i sinnet, göra ngt till föremål för sin eftertanka, betänka, begrunda; εïπεïν 1. λἑγειν ἑν τἡ κ. Mt. 24: 28 (se λἑγω).

† καρδιογνὡστης, ου, <> (fgde, γνὡστης) hjertekän-

nare 1. -ransakare Act. 1: 24, 15: 8. καρπός, ου, ό (se κάρψος) egentl, det torkade, torra, mogna; frukt, gröda, skörd Mt. 3: 10 pluries — τής κοιλίας Lc. 1: 42 lifsfrukt, τής όσφύος Act. 2: 30 ländens frukt d. ä. köttslig afkomma, efterkommande, τών χειλέων Hebr. 13: 15 läpparnes frukt 1. offer (Hos. 14: 3 har egentl. ΊΓΓΙΒψ D^E) läpparnes oxar trop. för läpparnes offer, men LXX läste Ί^ΠΕιψ "HD läpparnes frukt); trop. verkan, handling Mt. 3: 8 al., nytta, fordel, inkomst, afkastning ss, εχειν κ. ltom. 1: 13 hafva frukt (af min lärareverksamhet — Apost. betraktar den upp-byggelse han skulle stiftat ss. sin egendom), Rom. 15: 28 afkastning (af christliga kärleken) = sammanskott, collect, κ. έργου Phil. 1: 22 vinst för min (apostoliska) verksamhet, κ. υ πλεονάζων εις λόγον υμών Phil. 4: 17 den frukt som öfverflödar för eder räkning (den Messianska belöningen, hkn Pliilippus vid Messiæ ankomst skulle uppbära för sina kärleksverk emot Paulus) o. s. v. Κάρπος, ου, ο Carpus, en christen i Troas, hos hvilken Paulus qvarlemnade åtskilliga böcker; fkmr blott 2 Tim. 4: 13. * καρποφορέω, η σα (följ.) bära frukt Mc. 4: 28, trop. Mt. 13: 23 al.; med. Col. 1: 6 vara fruktbärande (om evangelii verkan i det inre och yttre lifvet). καρποφόρος, ον (καρπός, φέρω) fruktbärande Act. 14: 17. *

καρτερέω, η σα (καρτεράς full af styrka, stark af κάρτος per metathesin. st. κράτος) vara stark, ståndaktig, hålla ut med, hålla sig fast 1. ståndaktigt vid ngn τινά Hebr. 11: 27. κάρφος, εος, τό (κάρφχα sammandraga, torka) hvarje torr, kropp, torrt ris, strå, halm, stjelk, agnar, grand Mt. 7: 3—5, Lc. 6: 41. 42 (bild af ett ringa fel).

καρχηδών, όνος, ή a) Carthago — b) en ädelsten = χαλκηδών, för hkt det är en mindre god läsart Apoc. 21: 19 (se χαλκηδών). * κατά, præpos. (besl. med κεισdai och utmärker således, att ngn 1. ngt är öfver ett annat, ofvanpå; lmfvudbetydelsen är alltså på) l:o) med genitiv, a) på εχειν κ. κεφαλ,ής 1 Cor. 11: 4 på hufvudet, κατέχεεν (κ.) τής κεφαλής Mc. 14: 3 göt på hans hufvud, begöt hans hufvud, ή κ. βάθους πτώχεια 2 Cor. 8: 2 den på djupet gående, ned i djupet trängande fattigdomen = deras djupa fattigdom. — b) på, emot εϊπεϊν 1. λάγειν κ. τίνος Mt. 5: 11 al. tala på 1. emot ngn, Rom. 8: 31. 33, 1 Cor. 4: 6 al.; vid, έξορκίζειν τινά κ. τίνος Mt. 26: 63 besvärja ngn vid ngn (egentl, med handen utsträckt emot ngn), så äfven όμνϋναι κ. τίνος Hebr. 6: 13. 16 svärja 1. bedyra vid ngn, så äfven 1 Cor. 15: 15. — c) på, öfver (utsträckning) κ. ολης τής περιχώρου Lc. 4·. 14 öfver hela den kringliggande trakten, x. υ/.ης τής Ιουδαίας Lc. 23: 5 öfver hela Judæen, Act. 9: 31. 42, 10: 7. — d) på (hkt inan varit), ifrån, necl från t. ex. κ. αυτής Act. 27: 14, ned- 1. utför του κρημνού Mt. 8: 32 branten. — Anm. Denna betydelse bör förklaras sålunda: t. ex. βαίνειν κατά του ορούς — βαίνειν stiga του ορούς från berget, κατά på hkt man varit. — 2:o) med accusat.

a) på κατά τί Lc. 1: 18 på hvad? hvarpå? κ. τόπους Mt. 24: 7, Mc. 13: 8 på spridda ställen, här och der, κ. τον τόπον på platsenj κ. τήν όδόν på vägen, κ. εκείνον τον καιρόν 1. τον καιρόν τούτον Act. 12: 1 al. på denna tid, κ. πάν σάββατον Act. 13: 27, 15: 21 på hvarje sabbat, κ. τήν ήμέραν του πειρασμού Hebr. 3: 8 på frestelsens dag, κ. τό αυτό Act. 14: 1 på samma tid 1. gång, tillika, κ. τά αυτά på samma sätt, κ. πάντα Act. 17: 22 al. på allt 1. i alla afseenden; i, vid, under ss. κατ dvap Mt. 1: 20 i 1. under drömmen, χ. μεσονύκτιον Act. 16: 25, 27: 27 emot 1. vid midnatt, κ. πίστιν Hebr. 11: 13 il. under tro. —

b) i afseende på Joh. 2: 6, Rom. 11: 28 al., κ. πίστιν κ. τ. λ. Tit. 1: 1 i afs. på tron o. s. v. d. ä. för att befordra Gucls utvaldas (= den sanna) tro och en grundlig kännedom om den christliga religionssanningen; beträffande 1. rörande ό κ. υμάς Act. 13: 29 som beträffar 1. tillhör eder, eder, το κ. έμέ Rom. 1: 15 hvad mig beträffar 1. på mig ankommer, τά. κ. έμέ Eph. 6: 21 min ställning 1. belägenhet äfn Phil. 1: 12, Col. 4: 7. —

c) i öfverensstämmelse med, enligt, efter χ. τον χρόνον Mt. 2: 16 i öfverensstämmelse med den tid, x. Ματθαιον enligt 1. efter Matthæi framställning, x. ελπίδα Tit. 3: 7 enligt hoppet, x. Θεόν Rom. 8: 27 al. enligt Gud d. ä. i öfverensstämmelse med den gudomliga viljan, x. το χράτος της δόξης αυτοί» Col. 1: 11 i öfverensstämmelse med kraften af Hans majestät, χ. τό εύαγγέλιον 1 Tim. 1: 11 (allt) i öfverensstämmelse med evangelium (denna tillsats har afs. på hela den föregående satsen från v. 8), χ. Ίσαά.χ Gal. 4: 28 i likhet med Isac, !> χ. ψύσιν Rom. 11: 21 naturenlig, naturlig, χ. τό αυτό πνεύμα 1 Cor. 12: 8 efter samma andes förfogande; till följe af, för skull, af χ. πάσαν ah ια v Mt. 19: 3 af hvad anledning som helst, χ. άγνοιαν Act. 3: 17 af okunnighet o. s. v. se för öfrigt

de subst., med hvilka præpositioneu är construerad. — d) utefter, långsutefter, öfver (utsträckning i rummet) Act. 5: 15, 11: 1 al. — deraf distrihut. x. éx-χλησίαν Act. 14: 23 i hvarje församling, πάλιν stad. ἑορτὴν högtid, ἡμέραν dag, dagligen, μήνα månad, ἑτος 1. ἐνιαυτὺν år, årligen, χ. μέρος delvis, χαθ εαυτὸν för sig sjelf o. s. v.; vid nume-ralia x. Sva en och en, hvar för sig, χ. δὺο två och två, två i sender, parvis o. s. v. — ovanliga constructioner: εις χαθ' 1. χατὰ εις Mt. 14: 19 st. χαθ7 ἑνα den ene efter den andre, τ ο δέ χαθ' εις Rom. 12: 5 men hvad hvarje enskild beträffar d. ä. hvar för sig (se äfven εις fin.).

καταβαίνω, βήσομαι, βέβηκα, ἑβην, imperat. χατὰβα Mc. 15: 30 (fgde, βαίνω stiga) stiga ned, gå ned (från ett högre till ett lägre ställe)(αναβαίνω) Mt. 8: 1, Mc. 3: 22 al., nedsänka sig, nedkomma (från himlen) Mt. 3: 16 al., (om gåfva) Jac. 1:17, falla 1. störta ned (om eld, regn, vind) Mt. 7: 25. 27 al., nedfalla (på marken) Lc. 22: 44; äfven (dock blott en gång) Act. 8: 26 om en väg som går 1. bär nedåt; se äfven αναβαίνω.

χαταβάλλω; εβλ.ήθην {βάλλω) nedkasta 1. -störta 1. -lägga, slå 1. sträcka till marken 2 Cor. 4: 9 (Apoc. 12: 10 har Tisch. εβλήθη)·, med. χ. θε-μέλιον Hebr. 6: 1 fundamentum jacere lägga en grund μετανοίας (genit. quulitatis) som består i bättring 1. sinnesförändring (likaså vid följande genitiver).

χαταβαρέω, ησα (βαρέω) nedtynga, metaphor. förorsaka eller vara till besvär eller tunga 2 Cor. 12: 16. "

χαταγινώσχω

χαταβαρύνω (βαρύνω = βαρέω) — fgde Mc. 14: 40. '

κατάβασις, εως, ἡ (καταβαίνω) nedstigande, nedgång, ställe der man nedstiger Lc. 19: 37 τοῦ ὁρους från berget.

χαταβιβάζω; βιβασθήσομαι (βιβάζω föra) föra ned, låta stiga ned, nedkasta, nedstörta Lc. 10: 15 (fkmr egentl, blott der, ty Mt. 11: 23 står χατα-βήση hos Tisch. st. χαταβιβασθήση).

χαταβολή, ής, ἡ (χαταβάλλω) egentl, nedkastning 1. -läggning, grundläggning σπέρματος Hebr. 11:11 säds 1. afkommas grundläggning (till aflelse 1. att alla), skapelse τοῦ χόσμου Mt. 13: 35 al., Hebr. 4: 3 se χαίτοι.

καταβραβεὺω (βραβεὺω) till någons skada (χατὰ) vålla, att icke han utan en annan får segerpriset

af βραβεὺς prisutdelare; αηδεις----χ. Col.

2: 18 låten ingen beröfva eder segerpriset (lifsens krona), θέλω v i det han vill detta o. s. v.

† χαταγγελεύς, έως, ὁ (följ.) förkunnare Act. 17: 18. '

καταγγέλλω, ήγγειλα-, ηγγέλην (ἀγγέλλω =) förkunna, ointala Act. 4: 2 cd., τον θάνατον τοῦ Κυρίου 1 Cor. 11: 26 »så förkunnen J (indicat., ej imperat.) HERrans död d. v. s. så gifven J dermed högtidligen tillkänna, att Christus har dött för eder.

χαταγελάω (γελάω) nedskratta, skratta 1. le åt, håna, bespotta τινός Mt. 9: 24 al.

χαταγινώσχω; χατέγνωσμαι (γινώσχω) för- 1. anmärka, fälla omdöme om ngn (vanl. in malam partem), dömma ofördelaktigt, hysa dålig tanka om, klandra, anklaga, fördömma τινός 1 Joh. 3: 19—21 »och derpå (neml. på vår kärlek i verk och sanning) veta vi att vi äro af sanningen (tillhöra Christi rike, som är sanningens rike), och derigenom skola vi stilla våra hjertan (lugna våra samveten) inför honom (Guds domstol); ty om hjertat fördömmer 1. anklagar oss, så är Gud ännu (ἐτι pro δτι) större (ännu mäktigare att anklaga 1. fördömma oss) än vårt hjerta och vet allt (äfven våra för oss sjelfva förborgade fel och brister jfr Ps. 19: 13, 1 Cor. 4: 4)» — genom en sådan tydning komina dessa verser i en naturlig Tnot-sats till den följande 21 versen »om vårt hjerta icke fördömmer oss» o. s. v.; p. p. p. Gal. 2: 11 klandrad (neml. af andra — klagomål emot honom liaile blifvit anförda hos Paulus), icke: klandervärd.χατάγνυμι

χατάγνυμι, εάςω Mt. 12: 20, ἑαξα; εάγψ (ἀγνυμι bryta) ned- 1. sönderèryia, krossa Mt. 12: 20, Joh. 19: 31. 32. 33. κατάγω, ἡγαγον; ἠχβην (ἀγω) nedföra, i synn. skepp från öppna sjön i hamn; äfven föra ned 1. beledsaga från ett ställe in i landet till hafskusten Aet. 9: 30, föra ned (ifrån borgen Antonia, der παρεμβολή, soldaternas casern, var Act. 23: 10 och som låg högt, till συνέδρων, hvars samlingsplats låg lägre) Act. 22: 30, 23: 15. 20. 28; hämta

ned Rom. 10: 6 (från himlen); pass. segla 1. komma i hamn (från den höga sjön), landa Act. 21: 3 al.)(ἀνάγεσθαι, hkt se. χαταγωνίζομαι, ισάμην (<αγωνίζομαι) nedkämpa, öfverväldiga, betvinga τὶ Hebr. 11: 33. χαταδέω, ησα (δέω) på- 1. för linda Lc. 10: 34. κατάδηλος, ον (δῆλος) helt tydlig, ganska klar, solklar Hebr. 7: 15. ' χαταδιχάζω, ασα; ασϋ-ήσομαι, ἀσϋην (διχάζω, se διχαστής) fälla utslag emot, sakfälla, fördömma τινά. Mt. 12: 7 al. (i profangrek. vanligen τινός)· καταδίκη, ης, ἡ (se fgde) fördömmelse |j χατ αυτού

δίχην Act. 25: 15 (som är rättare). χαταδιώχω, ω ς ο. (διώχω) förfölja, gå efter ngn för

att uppsöka honom Mc. 1: 36. χαταδουλ.όω; ωσάμην (δουλόω) nedslafva, göra till slaf, underkufva 2 Cor. 11: 20; med. Gal. 2: 4 förslafva oss (under Mosaismen). καταδυναστεύω (δυναστεύω vara mäktig, väldig, herrska af δυναστής) öfverväldiga, underkufva, betvinga τινός Jac. 2: 6; pass. υπό τίνος Act. 10: 38 öfverväldigas af ngn. † χατά&εμα, ατος, τό Apoc. 22: 3 || χατανάθεμα, hkt se. *

† καταθεματίζω (fgde) Mt. 26: 74 || χαταναϋεμα-

τίζω, hkt se. * καταισχύνω; υν&ήσομαι, ύνθην (αἰσχύνω) nedskymfa, skämma ut, vanära 1 Cor. 11: 4. 5, nedsätta, bringa på skam, svika Rom. 5: 5; pass. skämmas, blygas, komma på skam Lc. 13: 17 al., besvikas, gå förlustig (Mess. frälsningen) Rom. 9: 33, 10: 11, 1 Petr. 2: 6. κατακαίω, χαύσω, ἑκαυσα; καυ&ήσομαι, χαήσομαι, εκάην (καίω) ned-, för-, upp bränna Mt. 3: 12 al.; pass. nedbrännas 1. -brinna, förbrinna 1 Cor. 3: 15 al.

χατακαλύ πτω (καλύπτω) ned- 1. öfver hölja, helt och hållet betäcka; med. helt och hållet 1. fullkomligt

betäcka sig 1 Cor. 11: 6, τήν κεφαλήν v. 7 sitt hufvud.

† κατακο. υ χ άομαι, 2 pers. καυχάσαι pro καυχᾷ (καυ-χά.ομαι) förhäfva sig emot, föraktligt behandla, förakta τινός Rom. 11: 18, äfven κατά τίνος Jac. 3: 14, ελεος κ. κρίσεως Jac. 2: 13 »barmhertighet triumpherar öfver dom» (har alltså af domen ingenting att frukta). κατάκειμαι (κεῖμαι) ligga ned, ligga (af sjukdom) Joh. 5: 3. 6, vara sängliggande Mc. 1: 30, 2: 4 al.; äfven ligga till bords = ἀνάκειμαι Mc. 2: 15, 14: 3 al. κατακλάω, ἐκλασα (χλά,ώ) nedbryta, sönderbryta Mc.

6: 41, Lc. 9: 16. κατακλείω, ἐκλεισα (χλείω) nedstänga, in-, tillstänga, tillsluta, inspärra ἐν τη φυλακῄ Lc. 3: 20, ἐν φυλαχάίς Act. 26: 10. † κατακληροδοτέω, ησα (κλῆρος, δίδωμι) gifva 1.

fördela genom lott || följ. Act. 13: 19. * † κατακληρονομέω, ησα (κλήρος, νέμω) fördela genom lott Act. 13: 19. * κατακλίνω, ἐκλινα; εκλίθην (κλίνω) nedböja, nedluta, låta ngn lägga sig till bords 1. taga plats vid bord, αυτούς κλισίας Lc. 9: 14 låten dem lägga sig i bordsläger 1. taga plats till spisning hvarftals; pass. lägga sig till bords Lc. 14: 8, ligga till bords Lc. 24: 30. κατακλύζω; ύσϋην (κλύζω skölja, beskölja) ned- 1. öfver skölja, öfvers vämma, fördränka ύδατι 2 Petr. 3: 6. *

κατακλυσμός, ου, δ (fgde) öfversvämning, flod, syndaflod Mt. 24: 38. 39 al. κατακολ,ουθέω (άχολουθέω) följa 1. gå efter, åtfölja

τινί Lc. 23: 55, Act. 16: 17. κατακόπτω (κόπτω) nedhugga, döda; sönderslå, sarga Mc. 5: 5. *

κατακρημνίζω, ισα (κρημνός) störta ngn ifrån 1. utför en brant 1. branten Lc. 4: 29. κατάκριμα, ατος, τό (följ.) fördömmelsedom Rom. 5: 16. 18, 8: 1 (hvarigenom Gud frångömmer ngn det eviga lifvet). κατακρίνω, ινώ, ινα; ώήσομ.αι, ιμαι, ίθην (κρίνω) fälla (en ofördelaktig κο,τά) dom med accus. och infin. Mc. 14: 64 (att han var skyldig till döden), fördömma τινά Mt. 12: 41. 42 al., τινά ϋανάτω Mt. 20: 18 al., men äfven utan ϋανάτω Mt. 27: 3 al. dömma ngn till döden, äfven καταστροφή 2 Petr. 2: 6 till förstöring (ehuru κατακρ. här tillika inbegriper bestraffningen 1. utförandet af

fördömmelse-domen), χ. τὴν ἁμαρτίαν Eom. 8: 3 egentligen fördömma synden d. ä. dömma lionom förlustig sitt välde, tillintetgöra dess välde (se αδύνατος).

χατάχρισις, εως, ἡ (fgde) fördömmande, fördömmelse

2 Cor. 3: 9, 7: 3. κατακυριεύω, ευσα (κυριεύω) vara 1. blifva herre öfver ngn 1. ngt τινός Act. 19: 16, herrska öfver 1. hafva i sitt våld τινός Mt. 20: 25, Mc. 10: 42; tages äfven in malam partem 1 Petr. 5: 3 och betecknar ett missbruk af makten, vara tvångsherre, despot öfver ngn τινός, καταλαλέω (λαλέω) tala på, emot, för- 1. baktala,

τινός Jac. 4: 11, 1 Petr. 2: 12, 3: 16. † καταλαλιά, ας, ἡ (fgde) förtal, baktal 2 Cor. 12:

20, 1 Petr. 2: 1. χατάλαλος, ον (se fgde) som talar på ngn, på ngns

bak, subst, baktalare Eom. 1: 30. καταλαμβάνω, κατείληφα, κατέλαβον; κατελαβόμην; κατείλημμαι, χατει— 1. ελήφθη ν, äfven -ελήμφθην Tisch. (λαμβάνω) 1:o) intaga, taga i besittning, occupo, bemäktiga sig, gripa, fatta Mc. 9: 18, anhålla, ertappa τινά ἐν μοιχεία, ἐπαυτοφώρω Joh. 8: 3. 4, öfverfalla, öfverraska Joh. 12: 35, 1 Thess. 5: 4, uppnå, hinna, vinna (om dem som "löpa på vädjobanan för att nå målet), finna, få Eom. 9: 12, 1 Cor. 9: 24 (scil. βραβεῖο ν), Phil. 3: 12. 13 (se βραβειον). — 2:o) metaphor. fatta med förståndet, begripa Joh. 1: 5 äfn med. Eph. 3: 18, inse, erfara, lära känna, få veta ὁτι Act. 4: 13, 10: 34, finna Act. 25: 25 med accus. och infin.

καταλέγω (λέγω) egentl, nedlägga, lägga 1. räkna till 1. ibland, uppföra i räkningen, uppskrifva 1. införa på listan, i förteckningen 1 Tim. 5: 9 (neml. ibland dem som skulle tjena församlingen, diaco-nissor, hka till detta embete formligen invigdes och förordnades). † κατάλειμμα, ατος, τὸ (följ.) eg. det qvarlemnade, qvarlefva, återstod, rest Eom. 9: 27 (blott återstoden 1. resten). καταλείπω, ἐλειψα Act. 6: 2, ἐλιπον; λέλειμμαι, ελείφθην (λείπω) lemna efter, qvar, i sticket, öfrig, öfvergifva Mt. 4: 13 al., lemna efter sig ss. γυναίκα Mc. 12: 19, τέκνα Lc. 20: 31; pass. qvarleinnas, blifva qvar Joh. 8: 2, 1 Thess. 3: 1, vara öfrig, återstå Hebr. 4: 1. † καταλιθάζω, άσω (λιθάζω) nedstena Lc. 20: 6.

καταντάω

καταλλαγή, ής, ἡ (följ.) förlikning, försoning Eom. 5: 11 al.

καταλλάσσω, ήλλαξα; ηλλ,άγην (ἀλλάσσω) utveæla, utbyta, utjemna, förlika, försona τινά τινι 2 Cor. 5: 18. 19; pass. försonas, försona sig τινι med ngn Eom. 5: 10 al. κατάλοιπος, ον (καταλείπω) qvarlemnad, öfrigblifven,

öfrig Act. 15: 17. ' κατάλυμα, ατος, τὸ (följ.) ställe der man tager in, rastställe, värdshus, herrberge Mc. 14: 14, Lc. 2: 7, 22: 11 — utmärker en gästväns hus, se deremot πα,νδοχεῖον. καταλύω, λύσω, ἐλυσα; λ.υθήσομαι, ελύθην (λύω) 1 :o) nedlösa (oket af dragarne), göra halt, taga in, skaffa sig herrberge Lc. 9: 12, 19: 7. — 2:o) upplösa, upphäfva, afskaffa τον νόμον Mt. 5: 17, förstöra, nedrifva Mt. 24: 2 al., τον ναόν, τὸ ἐργον, τὴν βουλήν. καταμανθάνω, ἐμαθαν (μανθάνω) egentl, nedlära, inlära, lära känna, varseblifva, förmärka, med uppmärksamhet betrakta Mt. 6: 28. καταμαρτυρέω (μαρτυρέω) vittna 1. aflägga vittnesmål 1. -börd emot ngn τινός Mt. 26: 62 al. καταμένω (μένω) qvarblifva, qvarstadna, uppehålla

sig Act. 1: 13. * καταμόνας = κατά μόνας, se μόνος. † κατ ανάθεμα, ατος, τὸ (ἀνάθεμα) förbannelse, förbannelsedom Apoc. 22: 3. † καταναθεματίζω (fgde) förbanna, egentl, önska

förbannelser ned öfver (κατά) sig Mt. 26: 74. καταναλίσκω (αναλίσκω) förbruka, förtära Hebr. 12: 29 (Gud kallas en förtärande eld enligt Deuter. 4: 24, der Han ock säges vara en nitälskande Gud, emedan Han icke tål ngn medtäflare, jfr äfven Deuter. 32: 22 om Hans vredes eld). * καταναρχάω, ήσω, ησα (ναρκάω) stelna, domna, förlamas af νάρκη styfhet, stelhet, domning, förlamning af köld, slagfluss o. s. v.) göra ngn stel, förlama, metaphor. falla besvärlig, vara ngn till tunga τινός 2 Cor. 11: 8, 12: 13. 14. κατανεύω, ευ σα (νεύω) vinka till, åt τινι Lc. 5: 7. κατανοέω, ησα (νοέω) påtänka, tänka på, öfvertänka 1. -lägga, betänka, betrakta Hebr. 3: 1, akta på τινά πρός τι Hebr. 10: 24 ngn för 1. till ngt, se på Eom. 4: 19, Jac. 1: 23. 24, märka, blifva varse Mt. 7: 3, Lc. 6: 41 al. καταντάω, ήντηχα, ήντησα (ἀντάω möta, träffa af αντί) inträffa, anlända, komma τόπον τινά Act. 16: 1 al., hinna till εις τι Act. 26: 7, Eph.χατάνυξις

4: 13, Phil. 3: 11, τὰ τέλη τῶν αιώνων κατήν-τηκεν (Tisch.) εις ημὰς 1 Cor. 10: 11 egentl. ändarne 1. utgångarne af (samtl.) verldsperioderna hafva hunnit till oss d. ä. verldens slut har inträffat på vår tid (neml. enligt föreställningen om den snart inträffande parusien, med hkn den nya Messianska verldsperioden skulle börja — och med hkns inträdande alla föregående verldsperioder lupo till ända), äfven 14: 36. † κατάνυξις, εως, ἡ (följ.) sönder stingande, förorsakande af häftig smärta; ss. följd deraf afsvimning, domning, dvala, πνεύμα κατανύξεως ΠΤΙ

dvalans ande, d. ä. ande som försätter i djup sömn 1. dvala Rom. 11: 8. † χατανύσσω; εν ὑ γη ν (νύσσω stinga) genom- 1. sönder stinga, bedröfva; pass. få ett styng Act. 2: 37. *

καταξιόω; ηξιώθην (ἀ.ξιόω) akta 1. hålla värdig, bevärdiga; i N. T. pass. hållas värdig, bevärdigas med infin. Lc. 20: 35 al. 1. τινός med ngt 2 Thess. 1: 5.

χαταπατέω, επάτησα; επατήϋην (πατέω) nedtrampa, trampa sönder med 1. under fötterna εν ποσὶν Mt. 7: 6, äfven utan detta tillägg Mt. 5: 13 al.; trop. skymfligt och föraktligt behandla Hebr. 10: 29. χατάπαυσις, εως, ἡ (följ.) lugnande, stillande, bringande till ro och hvila, hvila Hebr. 3: 11 al. (neml. Canaans land ss. en förebild till den eviga hvilan), τόπος χ. Act. 7: 49 hviloplats. καταπαύω, ἑπαυσα (παὑω) komma att upphöra, få att afstå, afhålla, hindra του μὴ ifrån att Act. 14: 18, försätta ngn i hvila Hebr. 4: 8; äfven inträns, upphöra, afstå, hvila ἀπό τίνος Hebr. 4: 4. 10.

χαταπέτασμα, ατος, τὸ (χαταπετάννυμι utbreda på 1. öfver) det öfverbredda, täcke, täckelse, förhänge, förlåt; χ. τ οὑ ναοὑ Mt. 27: 51 är förlåten för det aldraheligaste, äfven kallad τὁ δεὐτερον χ. Hebr. 9: 3 (emedan τὁ πρῶτον, som likväl ej fkmr i N. T., skiljde det heliga frän förhuset, se ιερὁν); nyttjas äfven allegoriskt Hebr. 6: 19, 10: 20 (der det ock förklaras med σαρξ Χοὑ). καταπίνω, ἑπιον; επόϋην (πίνω) necldricka, svälja Mt. 23: 24, sluka d. ä. i sig upptaga, uppsluka Apoc. 12: 16 (om jorden), Hebr. 11: 29 (om hafvet); äfven metaphor. uppsluka 1 Petr. 5: 8 al., καταποδῆναι λὑπη 2 Cor. 2: 7 uppslukas af sorg (sorgen är tänkt ss. ett rofdjur), bringas till förtviflan.

καταπίπτω, ἑπεσον (πίπτω) falla ned, nedstörta Act.

26: 14, 28: 6. καταπλέω, ἑπλευσα (πλέω) segla ned, styra från öppna sjön mot kusten, lägga till, anlända εις την χὡραν Lc. 8: 26. κσ.ταπονέο) (πονέω) egentl, nedarbeta, utmatta genom arbete, uttrötta, kränka, plåga Act. 7: 24, 2 Petr. 2: 7. καταποντίζω; ἰσθην (πόντος, ὁ haf) kasta 1. sänka ned i hafvet, dränka; pass. sjunka Mt. 14: 30, nedsänkas 18: 6 (χαταποντισμός dränkning var intet Judiskt dödsstraff, utan hörde till Greker, Romare, Syrier och Phoenicier — och nyttjas alltså här blott ss. bild på en säker död). κατάρα, ας, ἡ (ἀρὰ) önskan, bön emot ngn, förbannelse Jac. 3: 10 al., κατὰρας τέκνα 2 Petr. 2: 14 förbannelsens barn d. ä. menniskor som äro hemfallna åt förbannelsen, γενὁμενος----κατάρα

Gal. 3: 13 i det han blef för oss d. ä. oss till godo till förbannelse (abstr. pro concreto — liksom αμαρτία 2 Cor. 5: 21 — för att skarpare framställa ss. adæqvat den satisfaction, som Christus lemnat lagen). καταράομαι, ἡραμαι, ηρασάμην (ἀράομαι bedja, önska, förbanna af ἀρὰ) önska ondt emot 1. öfver ngn, förbanna ngn Mt. 5: 44 al.; p. p. p. förbannad Mt. 25: 41. καταργέω, ήσω, ηχα, ησα; ηδήσομαι, ημ.αι, ἡδην (ἀργέω) försumma, lemna obegagnad; lemna obrukad 1. ledig, låta hvila; i N. T. göra overksam, ofruktbar, onyttig Lc. 13: 7, beröfva sin verksamhet, sitt välde 2 Tim. 1: 10, göra ogiltig 1. om intet, tillintetgöra Rom. 3: 3 al., upphäfva, afskaffa Rom. 3: 31 al.; pass. afskaffas, upphöra, försvinna δὁξα κ. 2 Cor. 3: 7 försvinnande 1. upphörande glans 1. herrlighet; καταργεῖται 2 Cor. 3: 14 (scil. ἡ παλαιὰ διαθὴκη), vara utan giltighet Rom. 4: 14, ἀπὁ τίνος Rom. 7: 2 vara lös och ledig ifrån ngn, äfven Gal. 5: 4 = eder förbindelse med Christus är upphäfven, beröfvas sin makt 1 Cor. 2: 6 (när neml. Christus återkommer). καταριδμέω; ημαι (ἀριδμέω) eg. nedräkna, räkna, ibland, uppföra i ett antal εν τισι Act. 1: 17. * καταρτίζω, ίσω, ισα; ισμαι, ισάμην (ἀρτίζω — af ἁρτιος — fullända, fullborda) bringa till rätta, i lag 1. ordning, i sitt gamla skick 1. förhållande, redintegrare, bota, laga Mt. 4: 21, Mc. 1: 19, metaphor. bringa till rätta Gal. 6: 1, κ. τὰ υστερήματα της πίστεως υμὠν 1 Thess. 3: 10 com-164 χατάρτισις

plettera, fylla bristerna (luckorna) i eder tro; fullborda, fullkomna 1 Petr. 5: 10 (så att ingen brist finnes hos eder);

med. bereda sig Mt. 21: 16, äfven bereda, tillreda σώμα χ. μοι Hebr. 10: 5 en lekamen har du beredt mig (att offra den, att offra mig sjelf, det är dig ett välbehagligt offer), fullända Hebr. 13: 21 (der κατάρτισαι är aor. 1 med. imperat.); pass. vara beredd, inöfvad, in-structus Lc. 6: 40, äfven i fullkomlig ordning, välordnad Hebr. 11: 3, fullkommen 1. -komlig 1 Cor. 1: 10, 2 Cor. 13: 11. χατάρτισις, εως, ἡ (fgde) iordningställande, fullkomnande, förfullkomning 2 Cor. 13: 9. * καταρτισμός, ου, ο — fgde, Eph. 4: 12. χατασειω, ἐσεισα (σείω) nedskaka; τη χειρi skaka, göra en rörelse 1. gifva tecken med handen Act. 12: 17 al., äfven τὴν χεψα Act. 19: 33. κατασκάπτω, ἐσκαψα; ἐσχαμμαι (σχάπτω) under-gräfva, nedrifva, i grund förstöra Rom. 11: 3; τά χατεσχαμμένα Act. 15: 16 ruiner, qvarlefvor, lemningar.

κατασκευάζω, άσω, ασα·, ασμαι, ἀ.σόην (σχευάζω bereda) tillreda, anordna, utrusta, bereda, bana τψ ὁδόν Mt. 11: 10 al., inreda, uppföra, bygga οίκον Hebr. 3: 3. 4, σκηνήν 9: 2. (6), χιβωτόν 1 Petr. 3: 20, Hebr. 11: 7; p. p. p. beredd Lc. 1: 17 (neml. att emottaga honom). χατασχηνόω (infin. —σκηνοίν Tisch.), ώσω, ωσα (σκηνόω) egentl, tentorium fi ger e, slå ned sina bopålar, slå upp sitt läger 1. tält, lägra sig, slå sig ned, uppehålla sig, hvila, bo ἡ σάρξ

μου---ἐλπίδι Act. 2: 26 min kropp (den

dödade) skall bo (i grafven) förhoppningsfull (eg. i tillstånd af förhoppning, neml. att han skall uppstå), bygga sitt bo 1. näste, nästa (om foglar) Mt. 13: 22 al. κατασκήνωσις, εως, ἡ (fgde) tältning, lagring, lägerställe; hvarje ort der man kan hvila; i N. T. om foglar: uppehållsställe på och under grenarne, näste Mt. 8: 20, Lc. 9: 58. χατασχιάζω (σχιάζω af σχιά) ned-, be-, öfver skugga Hebr. 9: 5 (om cheruberna, som bredde sina vingar utöfver ἱλαστήριον). * χατασχοπέω, ησα (följ.) spionera, fiendtligt bespeja Gal. 2: 4. *

χατάσχοπος, ου, ὁ (σχοπός) beskådare, kunskapare,

spejare, spion Hebr. 11: 31. χατασοφίζω; σάμην (σοφίζω) egentl, genom sophis-mer bedraga ngn, öfverlista; med. gå listigt till

χατατi&ημ.ι

väga med ngn, uppföra sig 1. förfara illistigt emot ngn τινά Act. 7: 19. * καταστέλλω, ἐστειλα; ἐσταλμαι (στέλλω) nedsläppa, nedsänka (ngt obstakel 1. hinder) hämma, lugna, stilla Act. 19: 35; p. p. p. v. 36 stillad, stilla. κατάστημα, ατος, τό (χα&ιστημι) tillstånd, ställning,

skick, (yttre) förhållande Tit. 2: 3. * καταστολή, ής, ἡ (καταστέλλω) nedsläppande scil. περιβολής af klädningen, deraf drägt χ. κόσμιος 1 Tim. 2: 9 ärbar drägt. καταστρέψω, εψα (στρέψω) vända upp och ned på, omvända, omhvälfva, omstörta Mt. 21: 12, Mc. 11: 15 (Joh. 2: 15 står ἀνέστρεψεν i samma betydelse).

† κατα.στρηνιά.ω, άσω (στρηνιάω) hysa häftiga, vällustiga begär, »kättjas» τινός 1 Tim. 5: 11 emot d. ä. i motsats mot ngn (härigenom betecknas de vällustiga begär, åt hka de unga enkorna hän-gifva sig ss. ngt, hvarigenom de träda med Christus i en motsats —· de tänka neml. blott på att gifta sig och försumma sin kallelse, sin verksamhet för församlingen). καταστροφή, ής, ἡ (καταστρέφω) upp- och ned-vändning, omstörtning, nedrifvande ( )(οικοδομή), förstöring 2 Tim. 2: 14, 2 Petr. 2: 6. χαταστρώννυμi; εστρώϋ-ην (στρώννυμι) breda på 1. öfver, bädda, sträcka till marken, nedlägga 1. -slå 1 Cor. 10: 5. * χατασύρω (σύρω) neddraga, ned- 1. bortsläpa, med

våld bortföra Lc. 12: 58. * κατασφάζω 1. -σφάττω, ἐσφαξα (σφάζω 1. σφάττω)

nedslagta, nedhugga Lc. 19: 27. χατ ασ ψ ραγίζω-, ισμαι (σφραγίζω) för- 1. besegla Apoc. 5: 1; man måste tänka sig en 7-faldig pergamentsrulle, lindad omkring en cylinder, och det så, att hvarje inre rulle ngt öfversköt den yttre, så att hvar och en var beseglad och det ena inseglet kunde synas jemte det andra; yttersta sidan af yttersta rullen var troligen oskrifven, på det ingenting af skriften måtte synas. * κατάσχεσις, εως, ἡ (κατέχω) egentl, qvar- 1. till-bakahållande; i N. T. besittningstagande, besittning Act. 7: 5. 45. κατατiθημι, ἐόηκα; εθέμην (τi&ημι) nedsätta, nedlägga Mc. 15: 46; med. ned- 1. aflägga för sig (till framtida bruk) κ. χάριτάς τινι Act. 24: 27 liksom deponera gunstbevis för ngns räkning, göra sig ngn förbunden, äfven χάριν 25: 9.κατατομή

χατατομ-η, ης, ή (κατατέμνω sönderskära, af χ ατά, τέμνω skära) sönder- 1. inskärning, stympning Phil. 3: 2 (bildar en paronomasi till περιτομή — för öfrigt abstr. pro concreto). k χατατοξεύω; ευθήσομαι (τοξεύω af τόξον) nedskjuta med pil, sönderskjuta Hebr. 12: 20 (ordet fkmr ej i de bättre editionerna). χατατμέχω, έδραμον (τρέχω) springa 1. skynda ned Act. 21: 32 (från den nordvest till templet gränsande borgen Antonia — se Ιεροσόλυμα). * χαταφάγομαι, fut. 2 till κατεσθιω, hkt se. χαταψέρω, ήνεγχα; ηνέχθην (φέρω) egentl, bära 1. föra ned, påföra, anföra (emot ngn) Act. 25: 7 (|| φέροντες), ψηφον Act. 26: 10 afgifva sin röst (lemna sitt bifall); pass. föras ned, από του υπνου Act. 20: 9 nedfördes (från fönsterkarmen) förmedelst sömnen, nedfalla, falla υπνω i sömn ibid. χατσ.φεύγω, έφυγον (φεύγω) fly ned, under, taga sin tillflykt εϊς τι till ngt Act. 14: 6; med infin. Hebr. 6: 18 (som sökt vår tillflykt uti att fatta i det föreliggande hoppet — bilden tagen af den, som antingen ss. nödställd till sjös tager sin tillflykt till άγχυρα ιερά pliktankaret ss. det yttersta räddningsmedlet, eller ss. biltog till lands tager sin tillflykt till en fristad — begge bilderna förenas Hebr. 6: 18—20). χαταφθειρω; (φθαρήσομαι), έφθαρμαι (φθείρω) ned 1. i grund förderfva 2 Tim. 3: 8, 2 Petr. 2: 12 (bättre φθαρήσονται). χαταφιλέω, ησα (φιλέω) egentl, öfverhölja med kyssar, osculis obruere, hjertligen kyssa Mt. 26: 49 al.

χαταφρονέω, ήσω, ησα (φρονέω) tänka lågt 1. föraktligt om ngn, ringa akta 1. skatta, förakta τινός Mt. 18: 10 al., τινός 1 Tim. 4: 6 för ngt (eller kan det heta: hos dig din ungdom), ej akta Hebr. 12: 2, ej bry sig om 1. fråga efter Mt. 6: 24, Lc. 16: 3 ( )(αντέχομαι), χαταφρονητής, ου, ό (fgde) föraktare Act. 13: 41. * χατ αχέ ο), έχεα (χέω) på-, ned-, utgjuta έπί τι öfver något Mt. 26: 7, χατά τίνος Mc. 14: 3 (Tisch. har ej χατά —· se χατά). καταχθόνιος, ον (χθων, χθονός jord, mark, samstam. med χαμαί humi, på jorden; begge äro episka) som är ner i 1. under jorden, underjordisk Phil. 2: 10 (säges om de döde i Hades). * χαταχράομαι, εχρησάμην (χράομαι) vanl. förbruka, missbruka, men äfven mycket, flitigt bruka τινι 1 Cor. 7: 31, 9: 18.

καταψύχω, έψυξα (ψύχω) andas 1. blåsa på, afkyla,

svalka Lc. 16: 24. * † χατείδωλος, ον (εϊδωλον) full med afgudabilder (N. T. ord, bildadt i analogi med χατάμπελος full med vinstockar, χατάδενδρος full med träd) Act. 17: 16. 1 † χατέναντι, adv. (χατά, έν, άντί) midtemot, midtför ή χ. χώμη Mc. 11: 2, Lc. 19: 30 den midtemot liggande byn; ss. præpos. med genit. Mc. 12: 41, 13: 3, inför χ. ού έπίστευσε Θεού Rom. 4: 17 pro χ. Θεού, χ. ου έπ. inför Gud 1. i Guds åsyn, inför hkn han trodde, äfven 2 Cor. 12: 19, men 2: 17 har Tisch. χατενώπιον. † χατενώπιον, adv. (χατά, ένώπιον) inför ngns ögon, i ngns åsyn, inför med genit. 2 Cor. 2: 17 al., χατ. της δόξης αυτού Jud. 24 inför hans herrlighet 1. majestät (neml. på domedag). † χατεξουσιάζω (εξουσια) bruka sin makt emot ngn

τινός Mt. 20: 25, Mc. 10: 42. κατεργάζομαι, είργασμαι, ειργασάμην, äfven ηργα-σάμην Rom. 15: 18, ειργάσθην (έργάζομαι) de-pon. med. egentl, neder gör a, öfverväldiga; men äfven, och i N. T., nedgöra, göra färdigt, fullända, άπαντα Eph. 6: 13 (efter fulländad kamp), tillvägabringa, åstadkomma, verka όργήν Rom. 4: 17, υπομονήν 5: 3 o. s. v., verkställa, fullgöra Rom. 7: 15 al.; äfven in malam partem föröfva, bedrifva Rom. 1: 27, 2: 9, 1 Cor. 5: 3, 1 Petr. 4: 3; aor. 1 pass. tages passive 2 Cor. 12: 12. κατέρχομαι, ηλθον (έρχομαι) komma 1. gå ned, begifva sig från högre till lägre trakter, stiga ned Lc. 4: 31, 9: 37, komma ned Act. 8: 5 al.; metaphor. άνωθεν Jac. 3: 15 ofvanifrån (om visheten, som nedkommer). κατεσθίω, χαταφάγομαι, κατέφαγον (έσθίω) ned-1. uppäia Mt. 13: 4, Lc. 8: 5, uppsluka Apoc. 12: 4, fräta, förtära Joh. 2: 17 al., förderfva, förstöra τάς οικίας τινός Mc. 12: 40, Lc. 20: 47, τινά trop. 2 Cor. 11: 20, Gal. 5: 15, förslösa τον βίον τινός Lc. 15: 30 ngns egodelar. κατευθύνω, υνα (ευθύνω) göra rak, gifva riktning (neml. den behöriga), rikta, styra, leda Lc. 1: 79 al., κατευθύναι 1 Thess. 3: 11, 2 Thess. 3: 5 är 3 pers. optat. aor. 1 act. κατευλογέω (ευλογέω) berömma, prisa, önska ngn

godt, välsigna Mc. 10: 16. * κατέφαγον, aor. 2 till κατεσθίω, hkt se. † κατεφίστημι, επέστην (έφίστημι) uppställa emot; aor. 2 uppstå, uppträda emot ngn τινι Act. 18: 12. *160 χατέχω

κατέχω, έσχον (έχω) detineo 1 :o) hålla på, qvar-, fasthålla Lc. 8: 15, 1 Cor. 11: 2, 15: 2, fast behålla Hebr. 3: 6

al., behålla 1 Cor. 7: 30, 1 Thess. 5: 21, Phil. 13; uppehålla, afhålla, hindra τινά του μή Lc. 4: 42 ngn ifrån att, το x. 2 Thess. 2: 6 det som hindrar, ὁ x. v. 7 den som hindrar (se εως), hämma, förhålla, undertrycka Kom. 1:

18. — 2:o) iunehafva 2 Cor. 6: 10, intaga Lc. 14: 9 (Mt. 21: 38 har Tisch. σχώμεν). — 3:o) hålla, styra på 1. mot (strand 1. land) Act. 27: 40 scil. ναύν, hvarföre det står skenbart inträns. — pass. fasthållas εν τινι Rom. 7: 6 i ngt, v ο ση ματ ι Joh. 5: 4 vara behäftad med sjukdom (versen finnes ej hos Tisch., ss. misstänkt).

κατηγορέω, ήσω, ~ησα. (κατήγορος) tala på 1. mot ngn, för- 1. baktala, tadla, förebrå, anklaga τινός ngn Mt. 12: 10 al., anföra klagomål emot τινός 1. χατά τίνος för ngt τινός Lc. 23: 14, Act. 24: 8, 25: 11, äfven περί τίνος för ngt Act. 24: 13, äfven absol. anföra klagomål ss. Act. 24: 2, Rom. 2: 15; —· pass. anklagas υπό τίνος af ngn Mt. 27: 12, äfven παρά τίνος Act. 22: 30. κατηγορία, ας, ή (fgde) förebråelse, beskyllning, anklagelse εὑρεῖν χ. τινός Lc. 6: 7 (der likväl Tisch. har κατηγορει v) få sak med ngn, äfven χατά τίνος anklagelse emot ngn Joh. 18: 29, 1 Tim. 5: 19; είναι εν χ. ασωτίας Tit. 1: 6 hafva beskyllning för liderlighet. κατήγορος, ου, ὁ (χατά, αγορεύω tala offentligen,

af ἀγορὰ) an- 1. åklagare Joh. 8: 10 al. † χατήγωρ. ορος, ὁ = fgde Apoc. 12: 10. κατήφεια, ας, ή [κατηφής med nedslagna blickar, nedslagen, sorgsen af κατά, φάος ctr. φως) eg. ögonens nedslående, nedslagenhet, sorgsenhet, sorg Jac. 4: 9. * κατηγ έω. η σα; ημαι, ήθη ν (ήχέω) påljuda, låta ljudet utgå till ngn, lära, undervisa 1 Cor. 14:

19, Gal. 6: 6; —pass. läras, undervisas τί i ngt Act. 18: 25, εκ τίνος utaf 1. förmedelst ngt Rom. 2: 18, få undervisning 1. underrättelse om ngt, ryktesvis höra περί τίνος Act. 21: 21. 24; Ἱνα

επιγνως---ών (pro ἀ) κατηχήθης Lc. 1: 4

på det du må noga lära känna verkliga förhållandet rörande 1. med de berättelser, hvilka du ryktesvis hört — hka kommit till dina öron (här är atlraction, liksom Act. 21: 24); ὁ κατηχούμένος τόν λόγον Gal. 6: 6 den som undervisas i läran, lärjungen (deraf catechumeni).

χατοτζτρίζω

χατιόω; ιωμαι (ιὸοj låta rosta af Ιός) låta nedrösta, öfverhölja med rost; pass. nedrösta, öfverdragas med rost Jac. 5: 3. κατισχύω, ύσω (ισχύω) komma till kraft, hafva kraft, vara i stånd, förmå; i N. T. taga 1. få öfverhand och behålla den, blifva öfvermäktig, betvinga, öfverväldiga, besegra τινός Mt. 16: 18

πύλαι ad ου---αυτής scil. εκκλησίας Hades'

portar skola icke öfverväldiga 1. besegra församlingen (denna personificeras och tankes ss. eröf-rande Hades), se vidare πύλ.η-, inträns, taga 1. få öfverhand Lc. 23: 23. κατοικέω, ωκησα (οικέω) bebo τόπον τινά Act. 1: 19 al., τόν ναόν Mt. 23: 21 (om Jehova, hvars symboliskt-synliga närvaro i det aldraheligaste visade sig ss. Π^ρψ — se δόςα.); inträns, bo (liksom slå ned sina bopålar) επί τίνος Apoc. 3: 10 al. på ngt, äfven επί τι Act. 17: 26 (med begrepp af utsträckning, öfver); εν τινι Lc. 13: 4 al., säges om a) Christus Eph. 3: 7 som genom tron bor i menniskors hjertan (i den H. Ande neml., som är Christi Ande Rom. 8: 9. 10, uppfyller Christus löftet om sin andliga närvaro i de christnas hjertan Joh. 4: 23, hvarvid tron är det mottagande å menniskans sida διά τής πίστεως)·, b) den H. Ande Jac. 4: 5; c) den onde anden Mt, 12: 45 al. ἐκεῖ; anses äfn kunna construeras med εις τι, men Mt. 2: 23. 4: 13 hörer εις till ελθών, och Act. 7: 4 står i nyare editioner rätteligen εν Χαρράν. κατοίκησις, εως, ή (fgde) boende, boning, boningsplats, bostad, vistelseort Mt, 5: 3. † κατοικητήριον, ου, τό (se fgde) ställe der ngn bor, bostad, boning, tillhåll Apoc. 18: 2; Eph. 2: 22 sägas Eplies. jemte hvarje annan församling uppbyggas till Guds boning, det heliga templet, förmedelst den IL Ande (Guds Ande förhåller sig nemligen till detta ideella tempel, ss. Schechina till det verkliga, och ä.r ett conditio sine qua non för detsamma). κατοικία, ας, ή (κατοικέω) boning, boningsplats,

vistelseort Act. 17: 26. κατοπτρίζω (κάτοπτρον spegel — hos de gamle af polerad metall, i synnerhet koppar) spegla, visa i spegeln; med. spegla sig, se sig i spegeln, men äfven skåda i en spegel 2 Cor. 3: 18 (i spegeln skåda vi HERrans herrlighet, emedan vi icke skåda dess objectiva realité, hkt först i det tillkommandeχατόρϋ-ωμα

Guds riket skall ega rum — Joh. 17: 24 al. — utan blott dess framställning i Evangelio, der Hans herrlighet

afspeglar sig). κατόρθωμα, ατος, τὸ (χατορθόω upprätta, upprätthålla, väl ordna 1. utföra, göra rätt — af χο.τὰ, υρϋόω) egentl, det rätt 1. väl gjorda, ordnade, god ordning, herrlig inrättning Act. 24: 3. * χά,τω, adv. (χατὰ) nedåt, ned Mt. 4: 6 al., nedan-till 1. -för Mt. 27: 51 al, ἐχ τὼν χ. Joh. 8: 23 af det som är nedantill, det nedra = èx της γης ( )(èx τών ἀνω, hkt se); compar. χατωτέρω, ἀπὸ διετοὺς (scil. παιδὸς) χα} χ. Mt. 2: 16 ifrån och med det tvååriga (barnet) och derunder. χατώτερος, a, ov (fgde) nedre, lägre; το. χ. (μέρη) της γης Eph. 4: 9 de lägre, djupare liggande (i jemförelse med himlens höjd) delarne af jorden = την χ. γὴν den lägre liggande jorden. * χαυμα., ατος, τὸ (χaioj) brand, hetta, Apoc. 7: 16, χ. χαυματίζεσθαι Apoc. 16: 9 förtäras af hetta. χαυματίζω, ισα; ἰσθην (fgde) förbränna, förtära Apoc. 16: 8; pass. förtäras Apoc. 16: 9 (se fgde), genom hetta förtorkas, vissna bort Mt. 13: 6, Mc. 4: 6.

χαὐσις, εως, ἡ (χαἰω) brännande, förbrännande, förbränning Hebr. 6: 8 hvars ända är till förbränning, går ut på förbränning, hkn slutligen förbrännes (på en alldeles ofruktbar åker plägade man antända törne och ogräs —· här betecknas dermed de ogudaktigas eviga straff, liksom Mt. 3: 12, 13: 30 o. s. v.). 4 χαυσόω (se fgde) vanl. pass. lida af stark hetta, brinna χ. λυθήσονται 2 Petr. 3: 10 de skola upplösas (neml. i sina fogningar) genom förbränning 1. hetta, τήχεтat v. 12 smälta 1. upplösas genom hetta 1. förbränning. χαύσων, ωνος, ὁ augmentativ. (χαιω) stor, stark hetta, solhetta Mt. 20: 12, Lc. 12: 55; brännande, glödhet vind Jac. 1: 11 (härmed menas □ HD östanvind, hos Araberna Samum kallad, som med sin starka svafvelhalt förtorkar allt grönt och dödar till och med menniskor och djur). καυτηριάζω; ασμαι (χαυτήριον medel att bränna 1. brännmärka, brännjern af χαιω) bränna med glödande jern, brännmärka; την ιδίαν συνείδησιν 1 Tim. 4: 2 brännmärkta i sitt samvete (icke blott slafvar brännmärktes för att bättre igenkännas, utan äfven förbrytare för att betecknas ss. sådana — liksom dessa nu buro brännmärket

1 pannan, så buro ock irrlärarne det i samvetet d. ä. de buro der medvetandet af sin skuld).

χαυχάομαι (2 pers. —ἀσαι Rom. 2: 17, 1 Cor. 4: 7), ησομαι, ημ.αι, ησάμην (förstärkt aspiration af αυχεω, εὐχομαι) depon. med. utsäga om sig (berömmande), berömma sig 1 Cor. 1: 29. 31 al, af 1. öfver ngt ἐν τινι Kom. 2: 17 al., äfven ἐπὶ τινι Kom. 5: 2, äfven τὶ 2 Cor. 9: 2, 11: 30; υπέρ τἰνος 2 Cor. 7: 14, 12: 5 betyder icke öfver, utan till ngns fördel 1. bästa; εἰς τι 2 Cor. 10: 16 med afseende på ngt, x«r« την σάρχα

2 Cor. 11: 18 efter köttet d. ä. enligt köttets ingifvelse (neml. till egenkärlek, inbillning, högfärd; så att icke den Ii. Ande får bestämma χαυχάσθαι). — ἱνα ἐν τη υμετέρα σαρχὶ χαυχή-σωνται Gal. 6: 13 på det att de må berömma sig af edert kött o. s. v. deröfver att de genom omskärelsen gjort eder till Judiska proselyter (ocli derigenom undgå Judarnes förföljelser). — Anm. Ordet fkmr i N. T. endast i Pauli skrifter, utom Jac. 1: 9, 4: 16.

καὺχημα, ατος, τὸ (fgde) det hvaraf man berömmer sig, föremål för berömmelse, materies glorian-di, berömmelse Kom. 4: 2 al., x. υπέρ -ημών 2 Cor. 5: 12 anledning att berömma eder öfver 1. af oss; 1 Cor. 9: 15 är en aposiopesis vid läsarten ουδεἰς st. Ἰνα τις — det skulle egentl, heta χαλὸν — — — ἡ τὸ χαόχημά μου χενωθηναι, meu Paulus afbryter med μου vid föreställningen af det afskyvärda deruti, »än att min berömmelse — ingen skall tillintetgöra den» utropar han tri-umpherande, den berömmelsen nemligen, att utan aflöning predika evangelium.

† χαὐχησις, εως, ἡ (χαυχάομαι) berömmelse Kom. 5: 37 al., ἡπέρ τἰνος 2 Cor 7: 4, 8: 24 öfver ngn, ἐπὶ τἰνος 2 Cor. 7: 14 inför ngn; ἡ x. ---- ημών 2 Cor. 1: 12 denna vår berömmelse är vårt ssmvetes vittnesbörd d. ä. är intet annat än ett utsägande af det som vårt samvete betygar, att vi o. s. v.

Καψαρναοὐμ, se Καπερναοὐμ.

Κεγχρεαἰ, ὡν, al Cenclireæ, en hamnstad till Corinth vid Saroniska viken i Schoinosbugten, 70 stadier från Corinth; derifrån for diaconissan Phoebe med Pauli bref till Komarne; se vidare Κὀρινθος — fkmr Act. 18: 18, Rom. 16: 1.

χέδρος, ου, ἡ ceder, pinus c ed rus, det berömdaste af de i Bibeln omtalade träd; växer på Libanon och Taurus högt och smärt och utbreder168 Κεδρὼν

vidt sina grenar. Det hörer till barrträden, har tura långa, styfva, nästan fyrkantiga, äfven om vintern gröna barr, af hka mer än 20 framkomma ur en skida, och hka gifva cedern mycken likhet med Lärkträdet. Trädets stam är rödstrimmig, slät och ytterst varaktig och välluktande; var derföre i forntiden mycket eftersökt — växer långsamt. På Libanon förminskas cedrarnes antal år från år. De tjockaste hålla 36 fot 6 tum i omkrets. I somliga editioner fkmr Joh. 18: 1 τών χέδρων st. τοῦ Κεδρών (förmodligen af misstag, deraf uppkommet, att man trott att bäcken Ki-dron varit omgifven af cedrar och deraf fått sitt namn — men se följ.).

Κεδρών, ὁ indecl. (p~Hp den grumliga af ""Hj? vara svart, mörk) Kidron; denna bäck kallades så för sitt dels af offerblodet, dels af annan orenlighet uppgrumlade vatten. Denna bäck har en trång (på några ställen blott några steg bred) och djup bädd emellan Jerusalem och Oljoberget i dalen af samma namn eller Josaphats dal (se 7ώσαψάτ), och rinner sedermera efter ett slingrande lopp ut i Döda hafvet; blott när det regnar länge och starkt har den vatten, om sommaren är den alldeles uttorkad Joh. 18: 1, se fgde.

χεῖμαι (pro χέχειμαι af χέω, χείω lägga; alltså) egentl, jag har blifvit lagd 1. lagt mig, ligger Lc. 2: 12. 16; ligger (begrafven) Mt. 28: 6, Lc. 23: 53, Joh. 20: 12, (förvarad) Lc. 12: 19, är lagd 1 Cor. 3: 11, ställd Joh. 2: 6 al., satt Mt. 3: 10, Lc. 3: 9, bestämd Lc. 2: 34 (kanske bättre: ligger der), Phil. 1: 16 (neml. af Gud), εις τυΰτο χείμε&α 1 Thess. 3: 3 vi äro bestämda dertill (neml. εις το θλίβεσθαι 1. εις θλίψεις), διχαίω νόμος ου χεῖται 1 Tim. 1: 9 lagen är icke bestämd 1. stiftad för, gäller icke den rättfärdige (neml. den som i tron blifvit delaktig af syndernas förlåtelse och dervid tillika den H. Andes gåfva — jfr Eom. 6: 14, Gal. 5: 18 — anledningen till uttrycket νόμος χεῖται är den, att en lag ansågs derigenom vara stiftad 1. promulgerad, att den skrefs på en tafla, som utsattes till allmänt åskådande); ligger, är belägen (om trakter) Mt. 5: 14, befinner mig εν τω πονηρω 1 Joh. 5: 39 inom den onde, inom den ondes område (alltså mascul. och ej neutrum — jfr ὁ πονηρός i fgde vers, och ἐσμέν ἐν τω ἀληθινω i följ.).

χειρ'ια, ας, ἡ skall egentl, betyda sänggjord; i N. T.

χέντρον

band, bindel, hvari lik inlindades 1. sveptes Joh. 11: 24. *

χειρ ω, ἐχειρα; ἐχειράμην skära, klippa Act. 8: 32; med. låta klippa την χεψαλήν Act. 18: 18 hufvudet 1. håret på sig, äfven absol. 1 Cor. 11: 6. χέλευσμα, ατος, τό (följ.) tillrop, befallning, lyst-rings- 1. commando-ord (ss. en fältherres till sin här, en körsvens till hästarne, en jägares till sina hundar) 1 Thess. 4: 16 vid 1. på gifvet tecken (hkt närmare bestämmes af de följande orden ss. epexeges).

χελεύίο, ευ σα (χέλλω cello, drifva, röra) sätta i rörelse, drifva på, uppmana, bjuda, befalla Mt. 8: 18 scepe, absol. Act. 25: 23, med infin. Mt. 8: 18 al., med accus. och infin. Mt. 14: 19 al., med dat. och infin. Mt. 15: 35. χενοδοξία, ας, ἡ (följ.) tom inbillning, tom, fåfäng

ära Phil. 2: 3. * χενόδοξος, ον (följ., δόξα) full af tom inbillning, som söker 1. sträfvar efter tom 1. fåfäng ära Gal. 5: 26 (sätter följer sedan i samma vers). χενός, ἡ, όν (trol. beslägtad med γάω hio, gapa) 1 :o) tom, tomhändt, blott och bar, utblottad Mc. 12: 3, Lc. 1: 53, 20: 10. 11. — 2:o) metaphor. tom a) ogrundad, innehållslös Eph. 5: 6 (som sakna sanning), sanningslös Col. 2: 8; b) onyttig, fruktlös Act. 4: 25 (som icke kunde lyckas dem), dåraktig, fåfäng 1 Cor. 15: 10 al.; εις χ ενόν 2 Cor. 6: 1 al. förgäfves, fruktlöst. χενοψωνία, ας, ἡ (fgde, φωνή) tomt prat, fåfängt tal, sladder, ineptiæ, nugæ 1 Tim. 6: 20, 2 Tim. 2: 16.

χενόω, ώσω; ωμαι, ώθην (χενός) tömma, uttömma, göra tom ( )(πληρόω), blotta, beröfva εαυτόν Phil: 2: 7 taga ifrån sig sjelf (afstå från bruket af sina gudomliga egenskaper), tillintetgöra 1 Cor. 9: 15; pass. göras 1. blifva tom, kraftlös Eom. 4: 14, beröfvas sin egendomliga kraft 1. verksamhet 1 Cor. 1: 17, göras om intet 2 Cor. 9: 3. χέντρον, ου, τό (χεντέω sticka, sporra) medel att sticka l:o) udd, tagg, gadd (hos bin, getingar och andra djur ss. scorpioner, med likas gaddar gräshoppornas jemföras) Apoc. 9: 10; metaphor. 1 Cor. 15: 55 »hvar är din gadd, o, död?» (döden föreställes under bilden af ett djur med giftigt dödande gadd, ss. scorpionen 1. dylikt djur). — 2:o) udd 1. pigg i ändan af en käpp, hvarmed hästar, oxar och åsnor pådrefvos, metaphor. πρός χέντρα λαχτίζειν Act. (9: 5) 26: 14 spjerna mot/.εντυρίων

ucldar d. v. s. sätta sig emot ngns vilja (bilden är tagen af djur, som slå emot pådrifvarnes uddar och derigenom onödigtvis blott mer skada sig — skada sig genom ett oförnuftig motstånd). † χεντυρίων, ωνος, ὁ, bildadt af cent ur i o (af centum) = ἑχατόνταρχος, befälhafvare öfver en centuria = 100 man och derutöfver, kapten, »höfvidsman» Mc. 15: 39. 44. 45. χενώς, aclv. (af χενός) fåfängt, förgäfves, utan orsak .Tac. 4: 5. χεραία, ας, ἡ (χέρας) horn, hornlikt tecken, hake 1. spets, apex, streck, bokstafsstreck 1. -drag (hvarigenom t. ex. "1 och "1, Π och Π åtskiljas) Mt. 5: 18, Lc. 16: 17. χεραμεῦς, έως, ὁ (χέραμος) krukmakare Mt. 27:

7. 10, Rom. 9: 21. χεραμιχός, ή, όν (se följ.) hörande till lera, af lera,

σχεύη χ. Apoc. 2: 27 lerkärl. χεράρ.ιον, oi), τὸ egentl, diminut. (af följ.) lerkärl, kärl af hvarje slag och form, kruka Mt. 14: 13, Lc. 22: 10; anm. ss. mått var det hos Grekerna det största för flytande varor = μετρητής, ungefär 15 kannor eller en ankare, χέραμος, ου, ὁ (af följ., 1. af ἑρα. terra, jord, hvaraf εραζε till marken) krukmakarelera, allt deraf gjordt, taktegel Lc. 5: 19 (se ἀπα στεγάζω). ' χεράννυμι, ἐχέρασα; χεχέρασμαι blanda oivov egentl, med vatten, men i N. T. ingjuta, slå uti, iskänka τινὶ för någon (äfven obemängdt vin) Apoc. 14: 10, 18: 6.

χέρας, ατος, τὸ liorn på djur Apoc. 5: 6 al., hörn 1. det yttersta af en sak ss. de framskjutande spetsarne på altaret Apoc. 9: 13; symboliskt utmärker det styrka (emedan hos de behornade djuren styrkan anses ligga i hornen, alltså) χ. σο>-τηρίας Lc. 1: 69 frälsningens horn d. ä. den starkaste, säkraste frälsning 1. en mäktig frälsare (om .JEsus), äfven χ. επτά, δέχα Apoc. 1. c. al. säges om stor kraft 1. makt. χεράτιον, ου. τό, diminut. (af χέρας) egentl, litet horn; deraf frukten af χερατέα. 1. -ία, äfven χερα-τωνία, ceratonia siliqua, Johannisbrödträdet, Johannisbröd, skida 1. balja af denna frukt. — Anm. Skidorna äro krökta skärformigt, 1. ss. små horn, ofta en fot långa och en tum breda, och innehålla en slemmig, sötaktig märg och glänsande bruna bönor. Dessa skidor nyttjas i Österlandet till föda för boskapen i synnerhet svin, men äfven af fattigt folk. Egentligen var alltså

denna -spis icke oätlig; men då svinkreaturen kommo ifrån marken, fingo väl dessa derutaf, men icke deras vaktare den förlorade souen Lc. 15: 16, ty husbonden ville spara derpå i den dyra tiden. Öfversättningen »draf» gör väl liknelsen bjertare, men är oriktig. χερδαίνω, χερδήσω, ἐχέρδησα, χερδηδήσομαι (följ.) 1 :o) vinna, draga vinst 1. fördel af, förvärfva Mt. 16: 26 al., vinna 1. förtjena Mt. 25: 17. 20. 22, Jac. 4: 13, metaphor. vinna ngn på sin sida, göra sig ngn bevågen, vinna ngn Mt. 18: 15, 1 Cor. 9: 19. 20—22, 1 Petr. 3: 1 (för christendomen, för tron och Guds rike), χ. τον Χριστόν Phil. 3: 8 vinna Chr. d. ä. tillegna sig Honom förmedelst tron (Paulus har Chr. redan; likväl innebär detta χερδαίνειν till sin natur en utveckling, hvars fulländning ännu ligger framför honom). — 2:o) spara, bespara sig, undvika Act. 27: 21. χέρδος, εος, τὸ (sannolikt af χειρ oj, således) egentl. gnideri, slem vinning αἰσχρὸν x. Tit. 1: 11, men, äfven utan detta bibegrepp, vinning, vinst, fördel Phil. 1: 21, 3: 7. χέρμα, ατος, τὸ (χειρω) egentl, det sönderskurna, litet stycke, i synnerhet penningestycke, skiljemynt Joh. 2: 15. ; χερματιστής, ου, ὁ (χερματίζω sönderstycka 1. -dela af fgde) penningevexlare; sådane sutto i hedningarnes förgård (se ιερόν) och vexlade till sig främmande mynt emot det heliga för tempelskatten bestämda myntet; se χολλυβιστής. Joh. 2: 14. * χεψάλαιον, ου, τὸ (χεφαλ,ή) egentl, det som utgör hufvudet, det högsta och vigtigaste, deraf l:o) hufvudsak 1. -punkt 1. -summa ἐπὶ τοΊς λεγομέ-νοις scil. ἐστὶ Hebr. 8: 1 i afseende på det sagda är. — 2:o) hufvudstol, capital, penningesumma Act. 22: 28.

χεφαλαιόω, ωσα (fgde) summariskt sammanfatta 1. behandla (göra processen kort) = α.ποχεφαλίζω döda Mc. 12: 4 (andra — vid läsarten απέστειλαν ἡτιμωμ.ένον — såra 1. slå i hufvudet). * χεψαλή, ής, ἡ l:o) hufvud (på menniskor och djur) Mt, 6: 17 sæpe; ἐχειν χατα χ. scil. τι 1 Cor. 11: 4 hafva ngt på hufvudet d. ä. hafva hufvudet betäckt (Judiska männer bådo med betäckt hufvud och hade till och med täckelse för ansigtet, men Hellenerna med obetäckt i templet; denna helleniska sed hade naturligtvis blifvit förherrskande i de helleniska församlingarne och var så öfverensstämmande med hedna-apostlens christligt rang-

ordning, att han ansåg hufvudets betäckning ss. dess vanärande) — 2:o) hufvud metaphor. ss. det 1. den öfversta 1. högsta, hufvudperson, öfverhufvud, närmast 1. omedelbar förman, öfverman 1 Cor. 11: 3 (om Gud i afseende på Christus, Chr. i afseende på församlingen, mannen i afseende på qvinnan —- se i synnerhet 1. c.); ss. det förnämsta och vigtigaste χ. γωνίας Mt. 21: 42 al. hufvud för hörnet, hörnsten. — 3:o) hufvud metonym. för hela menniskan ss. Act. 18: 6. χεφαλὶς, ἰδος, ἡ diminut. (af fgde) egentl, litet hufvud, cap i t ulum, hufvudända, början χ. βιβλίου Hebr. 10: 7 början af bokrullen (orden som här anföras äro hämtade från Dav. Ps. 40: 8: 9 och häntyda på Genes. 3: 15, alltså på början af Bibeln; — andra åter öfversätta begge orden med bokrulle = "iDDTl^Ji?, emedan ändan af den cylinder, omkring hkn man i forntiden rullade böcker, hade formen af ett litet hufvud). χημόω, ώσω (κημός no.skorg 1. -grimma, som lades på hästen, när han leddes vid tygeln, på det han icke skulle bitas — sannol. af χάω gapa) lägga nosgrimma på hästen; fkmr i några editioner 1 Cor. 9: 9 i stället för det rättare φιμώσεις. † κήνσος, ου, b af och = census, egentl, mantals-och skattskrifning, värdering af ngns förmögenhet, derpå grundad skattläggning, skatt (på personer och egendom) Mt. 17: 25 al. (se απογραφή); afgift, utlaga, i synnerhet tempelskatt = A sekel. κήπος, ου, b sepes, egentl, gärdesgård, det ingärdade 1. instängda, trädgård, »örtagård» Lc. 13: 19 al.; anm. somliga anse ordet komma från Æthiopiskan.

κηπουρός, ou, b (fgde och ουρος va k t are, uppsyningsman af ὁράω) trädgårdsvaktare 1. -uppsyningsman; i allmht trädgårdsmästare Joh. 20: 15. κηρίον, ου, τὸ diminut. (af κηρός c era, vax) vax-, honungskaka; tillägget μελλισσίου Lc. 24: 42 skiljer denna honung från drufhonung, som var och är mycket i bruk i Österlandet, κήρυγμα, ατος, τὸ (κηρύσσω) egentl, det genom härolden utropade, kungjorda, predikan; κ. τινός är vanligen genit. subj. ss. Mt. 12: 41 al., men äfven genit. obj. ss. Rom. 16: 25 Ἰου Xou, hkn genit. också bör förstås inunder 1 Cor. 1: 21, 2 Tim. 4: 17, Tit. 1: 3 (emedan hvarje predikan måste handla om JEsus Chr.). κήρυξ, υχος, b (besl. med γαρύω, γηρύω garrio, skrika) Utropare, förkunnare, härold; deras hufvud-

sakliga förrättning i forntiden var att ss. sina furstars sändebud underhandla med fienden eller eljest öfverföra budskap, att kalla folket till folkförsamlingarne o. s. v.; i sednare tider bestod deras embete väsendtligen uti offentliga kimgöranden (hvartill i synnerhet fordrades en stark stämma γηρύω); deraf i N. T. om dem som förkunna evangelium, ordets förkunnare, predikant 1 Tim. "2: 7, 2 Tim. 1: 11; äfven Noach kallas 2 Petr. 2: 5 δικαιοσύνης χ.

κηρύσσω, ύςω, οςα; υγβήσομαι, ύχθην (fgde) förvalta en härolds embete, vara härold 1 Cor. 9: 27 (har afseende på kämpaspelen, der härolden utropade lagarne derför och uppmuntrade till kamp), utropa Apoc. 5: 2, offentligen förkunna Mt. 10: 27 sæpe, omtala, lära, predika Mt. 3: 1 al., τον Χριστόν ss. Act. 8: 5, τον Ἰησοὺν 9: 20 al., τινὰ τινα predika ngn ss. ngn t. ex. X. εσταυ-ρωμένον 1 Cor. 1: 23 Chr. ss. korsfästad, Θεοὺ δὺναμιν v. 24 ss. Guds kraft.

κῆτος, εος, τὸ (χάω hio, gapa) l:o) svalg, ihålighet, fördjupning; deraf 2:o) hvarje stort hafsdjur 1. -vidunder, hval, haj cete Mt. 12: 40.

Κηφάς, ἀ, ὁ (Syr. N B "O klippa) Cephas = Πέτρος, klippmannen, se Πέτρος. Joh. 1: 43 al.

κιβωτός, οὺ, ἡ (af främmande ursprung, liksom schatull, koffert hos oss) träkista, låda, skåp; så kallas i N. T. l:o) Noë ark Mt. 24: 38 al och 2:o) förbundsens ark ἡ κ. της διαθήκης Hebr. 9: 4 (soin stod i det aldraheligaste), äfven Apoc. 11: 19.

κιθάρα, ας, ἡ (främmande ord) cithra, luta (bestod af 2:ne på en resonancebotten stående horn, emellan hvilka i början 7, sedermera 9 strängar voro fästade på 2: ne ofvan och nedan befintliga tvärstänger 1 Cor. 14: 7 al.

κιθαρίζω (fgde) spela på cithra Apoc. 14: 2; το κιθαριζόμενον 1 Cor. 14: 7 stycket som spelas på cithran.

κιθαρωδός, ou. b (κιθάρα, ωδός ctr. αοιδός sångare af ἀείδω — ἀδω) citlir as ångare, som spelar pä cithra och sjunger dertill Apoc. 14: 2, 18: 22.

Κιλικία, ας, ἡ Cilicia, den sydostligaste provinsen i Mindre Asien, skild från Syrien genom Amanus-berget, omsluten i V. och N. af berget Taurus ss. en gördel, sammanhängande genom bergpass med Isaurien, Pisidien, Paphlagonien och Cappa-docien, och i S. gränsande till Ciliciska hafvet;χινάμωμον

delades i Cilicia campestris (ἡ πεδιά.ς) i O. som utgjorde det egentliga Cilicien och utmärkte sig genom stor fruktbarhet, och Cilicia aspera (ἡ τραχεία) i Y. som erbjöd goda betesmarker i synnerhet för de i forntiden berömda Ciliciska getterna. Blef genom Pompejus till sin östra och bättre del en Romersk provins; hufvudstaden var Tarsus (se Ταρσός)··, christendomen hade troligtvis först genom Paulus blifvit utbredd i provinsen. Act. 6: 9 al.

κινάμα)μ.ον, äfven κιννάμωμον, ου, τὸ laurus cin-namum, canel (Herod. berättar 3: 111, att Grekerna fingo den genom Phoeniciema från Arabien under detta namn) Apoc. 18: 13. κινδυνεὺω (följ.) våga sig, äfventyra, löpa fara; vara 1. sväfva i fara absol. Lc. 8: 23, 1 Cor. 15: 30,

med infin. τούτο τὸ μέρος κινδ. ἐλῦὲίν ——--

Act. 19: 27 det är fara vardt, att denna del råkar ---(impersonel sats förvandlad i Grekiskan till personel), äfven v. 40. κίνδυνος, ου, ὁ (sannolikt af följ., så att bruket af ordet utgått från kastningen vid tärningspel) eg. vågspel, våda, risk, äfventyr, fara Rom. 8: 35, 2 Cor. 11: 26. κινέω, ήσω, ησα; ἡ δη ν (χt oj = cio, episk biform till i oj, ειμὶ) göra att ngn 1. ngt går, föra åstad, sätta i rörelse, röra Mt. 23: 4, rubba κ. τὴν λυ-χνίαν σου εκ τοὺ τύπου αυτῆς Apoc. 2: 5 jag-skall rubba din ljusastake från dess plats (härmed hotas kärlekslösa och sömnaktiga lärare, att HER-ren skall försätta deras församlingar på en annan ort — så hände ock med de 7 församliugarne i Mindre Asien genom Muhamedanismens utbredande i dessa trakter); skaka, »rista» τὴν κεφαλὴν Mt. 27: 39, Mc. 15: 29 (ss. tecken till skadefröjd och begabberi); metaphor. väcka στάσιν Act. 24: 5 upplopp; — pass. röras, röra sig Act. 17: 28 (der en climax är märkbar, neml. nedåt — utan Gud skulle vi icke hafva ngt lif, nej icke en gång rörelse, ss. de liflösa tingen växter, vatten o. s. v., vi skulle icke en gång vara till), rubbas Apoc. 6: 14, uppröras 1. försättas i upplopp Act. 21: 30. κίνησις, εως, ἡ (fgde) rörande, rörelse Joh. 5: 3. κιννάμωμον, ου, τὸ || κινάμωμον, hkt se. Κίς, δ indecl. (UPp fogelfångst af tiMp) Kis, Abiels son, fader till konung Saul, af Benjamins stam Act. 13: 21. *

χίχρημι, ἐχρησα (χράω) låna, utlåna Lc. 11: 5. κλάδος, ου, ὁ (κλ,άω) afbruten (gren), ungt skott som man afbryter af trädgrenarne för att ympa det på annan stam; i allinht qvist, gren Mt. 13: 32 al., metaphor. llom. 11: 16 ff. om Judafolket. κλαίω, κλαύσω och κλαύσομαι, ἐκλαυσα gråta Mt. 26: 75 pluries, επὶ τινι Lc. 19: 41 och επὶ τινα. 23: 28 öfver någon; träns, τινά Mt. 2: 18 begråta någon.

κλάσις, εως, ἡ (κλ.άω) brytande, brytning, sönder-

brytning Lc. 24: 35, Act. 2: 42. κλάσμα, ατος, τὸ (κλάω) det af- 1. sönderbrutna,

stycke, bit, smula Mt. 14: 20 al. Κλ,αύδη, ης, ἡ Claude, en mycket liten ö vid sydvestra spetsen af Kreta; andra skrifva Κλαὐδος, Καὐδα, Gaudos, heter nu Gozzo; förekommer Act. 27: 16. ·

Κλαυδία, ας, ἡ, Claudio, en christinna, fkmr 2 Tim. 4: 21. '

Κλαύδιος, ου, δ Claudius l:o) Romersk kejsare, hvars fullständiga namn var Tiberius Claudius Nero Drusus Germanicus, den 4:de Romerske kejsaren (41—54 e. Chr.), Caj. Caligulas efterträdare och son af Nero Drusus, född den 1 Aug. år 9 e. Chr. — Genom Herodes Agrippa I befordrades i hög grad hans utnämnande till kejsare, hvarföre han ock förstorade dennes land med Ju-- dæen, Samarien och några districter vid Libanon. Judarne i Asien och Ægypten behandlade han mildt i början at' sin regering, men blef genom ett uppror af de Romerske Judarne föranledd att fördrifva dem ifrån Rom (Act. 18: 2) efter år 49. I hans tid inträffade den Act. 11: 28 prophete-ratle hungersnöden (se 'Άγαβος), under det Cusp. Fädus var procurator i Palæstina och Tiberius

m o

Alexander var Præses Syriæ. Ar 54 dödades han af sin gemål Agrippina genom gift efter en 13-årig regering; fkmr Act. 11: 28, 18: 2. — 2:o) Krigstribuneu Lysias Act. 23: 26, se Λυσίας, χλαυδμός, οὐ, ὁ (κλαίω) gråt, verop Mt. 2: 18 al. κλάω, ἐκλασα, bryta, sönderbryta, afbryta; man plägade bryta brödet κλάσαι τον ἀρτον Mt. 14: 19 al., och icke skära det (om dess vanliga storlek se ἀρτος), detta uttryck nyttjas ock om ἀγάπαι Act. 2: 46, 20: 7. 11 och den dermed förenade H. Nattvarden jfr 1 Cor. 10: 16; il Cor. 11: 24 σώμα κλώμενον torde detta sednare ord böra utgå (det finnes ej hos Tisch.).172 χλεις

κλεις, κλειδός, ἡ accus. κλ,εiν pro κλεiδα, plur. accus. κλ.εiς pro κλεiδας cl a v is, nyckel, äfven portrigel, born; i N. T. metaphor. makt, välde a.i κλ. της βασιλείας ουρανών Mt. 16: 19 himmelrikets nycklar d. ä. fullmakt att insläppa i himmelriket och utestänga derifrån, ἡ χλi. της γνώσεως Lc. 11: 52 nyckeln till kunskapen (»J hafven borttagit o. s. v. d. ä. J hafven hindrat andra att komma till Evangelii kunskap» — kunskapen om den af JEsu förkunnade visheten framställes här under bilden af ett tillslutet tempel), χλ. του θανάτου xai του αδου Apoc. 1: 18 dödens och underjordens nycklar (Chr. upplåter dödens portar för hvem han vill), ἡ χλ. του Δαυiδ χ. τ. λ. Apoc. 3: 7 (jfr Es. 22: 17—22) Christus föreställes här ss. den der har nyckeln till Davids palats d. ä. Guds rike, χλ. του φρέατος της αβύσσου Apoc. 9: 1 1. blott της ἀβ. 20: 1 makt att öppna och tillsluta afgrunden. χλειω, ἐκλεισα.; κέκλεισμαι, ἐκλείσθην (fgde) stänga till 1. igen, sluta, tillsluta ss. την θύραν Mt. 6: 6 al.; metaphor. την βασιλείαν των ουρανών Mt. 23: 13 stänga till himmelriket d. ä. hindra tillträdet dertill, jfr äfven Apoc. 3: 7. 8; ἐχλείσθη it ουρανός himlen vardt tillsluten = det föll intet regn jfr Jac. 5: 17, χ- τα σπλάγγα από τiνος 1 Joh. 3: 17 utestänga sitt hjerta-ifrån ngn d. ä. tillsluta sitt hjerta för ngn. χλέρρα, ατος, τό {χλ,έπτω) egentl, det stulna, stöld

Apoc. 9: 21. ' Κλεόπας, a., äfven Κλεόπας, à, ὁ (smclr. af Κλεό-πα.τρος, liksom 'Αντiπας af 'Αντiπατρος) Kleopas, en af de 2 Emmauntiske lärjungarne Lc. 24: 18, troligen en af de 70, och icke att förvexla med Κλωπάς Joh. 19: 25. * χλέος, εος, τό (χλέω — χαλάω) rop, rykte, pris, ära; ποiον γαρ χλ. 1 Petr. 2: 20 ty hvad är det för pris? hvad förtjenar det för pris? hvad pris-värdt ligger deruti? χλέπτης, ου, ὁ (följ.) tjuf Mt. 6: 19. 20 al.; som en sådan kommer oförmodadt under det folket sofver, så nyttjas denna bild om Christi plötsliga ankomst till dom Mt. 24: 43, Lc. 12: 39 al., äfvensom om domedagen 1 Thess. 5: 2. 4, 2 Petr. 3: 10; nyttjas äfven om sådana lärare, som pä en oriktig väg och af lönsjuka kommit t.ill sitt embete Joh. 10: 1. 8. 10. χλέπτω, κλέψω, ἐχ/,εψα (beslägtadt med χαλύπτω,

χληρος

χρύπτω dölja, clepo) undangömma, snatta, stjäla, bortstjäla Mt. 6: 19 al.

χλημα, ατος, τό (χλάω) egentl, afbruten gren 1. skott (för att ympa i en annan stam), ympqvist, afläg-gare, i synnerhet af vinstocken, deraf vinranka, vinqvist Joh. 15: 2. 4. 6; anm. rensningen (xa.-ταiρω) 1. qvistniugen ("1^]) af vinrankan skedde med vingårdsknifven (ΠΊ^Τ^)·

Αλήμης, μεντος, ὁ (lat.) Clemens, en lärare i Philippi Phil. 4: 3, för öfrigt obekant. *

χλ,ημονομέω, ήσω, ηχα, ησα {κληρονόμος) vara arfvinge, ärfva μετά. τiνος Gal. 4: 30 jemte ngn; få i arf, blifva delaktig af τi (profangrek. har genit.) Mt. 5: 5 al., χλ. την γήν 1. c. bijJ 1. rø^P Y J^C ärfva 1. besitta laudet (Oanaan), som af Judarne ansågs (och anses?) för den högsta lycka, nyttjas ss. bild om den Messianska frälsningen = besittningen af det himmelska Canaan.

κληρονομιά., ας, ἡ (fgde) Γι^Πj arf, arfdel, arfslott Mt. 21: 38 al., andel, egendom, besittning Act. 7: 5, Hebr. 11: 8 — har i G. T:s theocratiskt-historiska mening afseende på landet Canaan, men i N. T:S Messianska mening förstås dermed symboliskt Messiasriket och hela dess herrlighet, himlens salighet Act. 20: 32 al.

κληρονόμος, ου, ὁ (följ., νέμω dela. tilldela) den som tilldelas 1. erhåller lott i en sak, delaktig, arftagare, arfvinge Mt. 21: 38 al., τινός ss. Θεού Rom. 8: 17, Gal. 4: 7 arfvinge till Guds rike och den eviga saligheten (se fgde ord), του 'Αβραάμ Gal. 3: 29 arfvinge till de Abraham gifna löftena, χλ. κατ' ἐλπiδα ζωής αιωνiου Tit. 3: 7 arfvingar till evinnerlig^ lif enligt vårt hopp (liksom arfvingar in spe), al,

κλήρος, ου, ὁ {χλάω) egentl, stenskcirfca (hvarmed i äldre tider lottades) l:o) lott Act. 1: 26, lott-tecken, tärning

βάλλειν κλ. Mt. 27: 35, Lc. 23: 34, ἐπί τι Mc. 15: 24, Joh. 19: 24 om ngt. — 2:o) det genom lott tillfallna, den tillfallna lotten, andel, lott Act. 8: 21, 26: 18, Col. 1: 12. -3:o) embete (deraf clerus) κλ. της διακονίας ταύτης Act. 1: 17 den lotten (det embete), som består i denna (af oss apostlar representerade) tjenst — detta apostla-embete, äfven v. 15 (der dock Tisch. har τόπον). — 4:o) församling i plur. 1 Petr. 5: 3 de enskilda församlingarne (som voro tilldelade 1. tillslagne presbyteri).χληρόω

χληρήω ·. ώθην (fgde) lotta, kasta lott, genom lott

bestämma 1. tilldela; pass. få sig tilldeladt genom \

lott, blifva delaktig af arfslott, få arfvedel (i Mess. rike) Eph. 1: 11. * κλήσις, εως, ή (χαλέω) 1:o) kallelse, inbjudning (Guds till Messiæ rike 1. saligheten) Rom. 11: 29 al., βλέπετε τήν χλ. ορών 1 Cor. 1: 26 sen på eder kallelse d. ä. på Guds förfarande vid eder kallelse (huru densamma med afseende på de kallades val var beskaffad — epexegesen följer i följ.

verser), εχαστος μενέτω---εκλήθη 1 Cor.

7: 20 hvar och en förblifve uti den kallelse (till Messiasriket) hvarigenom han blifvit kallad 1. som han fått (fj pro ήν attraction — denna kan iRml. hafva utgått till en ss. oomskuren 1. omskuren, slaf 1. fri — och detta borgerliga 1. timliga förhållande bör man ej ändra), τής κλήσεως ής (attraction pro ήν) ἐχλήθητε Eph. 4: 1 (verb. c. subst, conjug.; ty heter det χ.αλεiν χλήσιν låta kallelse utgå, så kan det ock heta κληiΐήναι χλή-σιν erhålla kallelse). —- 2:o) det hvartill någon kallas, Guds barns himmelska salighet ss. Phil. 3: 14, men i synnerhet 2 Thess. 1: 11. κλητός, ή. όν adj. vble (af χο.λέω) kallad, .bjuden, inbjuden, i synnerhet till delaktighet i Guds 1. Messiæ rike Mt. 20: 16 al., κλητοί Ίησου Χοΰ Rom. 1: 6 kallade af J. Chr. till hans rike, χλ. απόστολος Rom. 1: 1 al. kallad af J. Chr. till apostel, χλ. άγιοι Rom. 1: 7, 1 Cor. 1: 2 kallade af Gud till heliga, afsöndrade från verlden (se άγιος), 1. ock, då verkan af kallelsen alltid härvid förstås inunder = ἐχλεχτοί utkorade, utvalde.

χλίβανος, ου, ό (attice χρίβανος) clibanus, testum, ler- 1. jernkar, nedantill vidare än ofvan, hvari man bakade bröd i elden 1. mèd kringlagda kol; ugn att baka 1. steka uti, bakugn Mt. 6: 30, Lc. 12: 28. — Anm. Osterländningarnë plägade upphetta bakugnen med agnboss, torra blomsterstänglar o. s. v. κλίμα (rätteligen κλίμα., ty ι är långt), ατος, τό (χλίνω) egentl, det böjda, lutade — lutning; jordens lutning 1. afplattning från æquatorn mot polen, himmelsstreck, inclinatio coeli; den efter graden af denna lutning sig rättande väderlek, klimat; landsträcka med hänseende till dess geo-graphiska läge, trakt, nejd Rom. 15: 23 al. χλινάριον, ου, τό diminut. (af följ.) = χλινίόιον, hkt se II Act. 5: 15. *

κλινη, ης, ή (χλίνω) allt hvarpå man lutar 1. hvilar sig, lägei-, bädd, sofbädd, soffa, säng, bärsäng Mt. 9: 2. 6 al., bordsoffa Mc. 4: 21, 7: 4, Lc. 8: 16, sjuksäng Apoc. 2: 22 kasta i 1. på sjuksängen = hemsöka med sjukdom. χλινίόιον, ου, τό diminut. (af fgde) liten säng, bärstol Lc. 5: 19. 24. χλίνω, χέχλιχα, ἐκλινα l:o) luta, böja τήν κεφαλήν Mt. 8: 20 al.; inträns, böja sig, luta (mot sin nedgång: om solen, mot sitt slut: om dagen) Lc. 9: 12, 24: 29. —· 2:o) böja, nödga att vika, drifva på flykten παρεμβολάς Hebr. 11: 34 härar. χλισία, ας, ή (fgde) ställe der man kan luta sig l. hvila, läger, tält, bordsläger: accus. plur. i bordsläger 1. hvarftals Lc. 9: 14. κλοπή, ής, ή (κλέπτω) tjufnad, tjufven, stöld Mt.

15: 19, Mc. 7: 22. κλ/joojv, ωνος, ό (χλύζω onomatopoietiskt ord, skölja, svalla — om vågorna) svall, bölja, våg Lc. 8: 24, Jac. 1: 6.

κλυδωνίζομαι (fgde) svalla, vaggas (på vågor), kringkastas 1. drifvas metaphor. Eph. 4: 14. Κλ.ωπάς, ά, ό (NE^Π) Klopas -- - Άλφαΐος (kht se), man till Marias, JEsu moders, syster (som också hette Maria, se Μαρία 2:o); enligt Eusebius skall Klopas varit broder till Joseph, JEsu fosterfader Joh.· 19: 25. * χνήθω, (χνάω skafva, rifva) rifva, kittla, förorsaka klåda; pass. kittlas τήν ακοή v 2 Tim. 4: 3 i örat (emedan de vilja höra det hvarigenom deras öron kittlas, hvad som för dem är angenämt). Κνίδος, ου, ή Knidos, Cnidus (lat. Gnidus), halfö vid Ægeiska hafvet, emellan öarne Kos och Rhodos, i Carien 1. rättare, då invånarne voro en Dorisk (1. ä. Lacedæmonisk coloui, hörande till Doris med en hufvudstad Cnidus (in cornu peninsu-læ, som hette Triopium), i

synnerhet bekant för Yenusdyrkan Act. 27: 7. † χ.οδράντης, ου, ὁ (lat.) quadrans, qvadrant 1. fjerdedelen af en sak, £ as i koppar = 2 λεπτά. 1. runstycken Mt. 5: 26, Mc. 12: 42 (Lc. 12: 59 har Tisch. λεπτό ν), κοιλία, ας, ἡ (κοίλος ihålig, urhålkad) ihålighet, håla, i synnerhet bukhålan med hvad deruti är, buk, mage Mt. 12: 40 al., underlif, moderlif, »qved», lif Lc. 1: 41 al., äfven κοιλια μητρός moderlif Mt.

19: 12 al.; metaphor. ποταμοί ἐκ τής κ.---

ζώντος Joh. 7: 38 ur hans lif skola strömmar af174 χοιμάω

lefvande vatten flyta d. ä. ur hans inre skall i rikt mått städse verksam vederqvickelse öfvergå på andra = han skall inom sin krets utbreda tron på mig och dennas andeliga välsignelser; δουλεύειν τή κοιλ.ια Rom. 16: 18 tjena buken d. ä. vara blott betänkt 1. begifveu på vällefnad, äfven ω ν ὁ θεός ἡ κοιλία Phil. 3: 18 hvilka hafva buken till sin gud. χοιμάω; ηθήσομαι, ημαι, ήθην (besl. med κείμαι) låta ngn lägga sig, bringa till hvila 1. sömn; i N. T. med. och pass. gå till sängs, lägga sig att sofva, hvila, sofva Mt. 28: 13 al., ἀπό της λύπης Lc. 22: 45 (deras lifskrafter voro så försvagade och medtagne af sorg och oro, att de icke längre kunde hålla sig vakne); —; per euphemismuni af-1. insomna, dö Joh. 11: 11 cd.; præs., aor. 1 pass. och p. p. p. Mt. 27: 52 al. afsomnad, ἐν Χω 1 Cor. 15: 18 de i Christo 1. ss. christne afsomnade (ty de dogo så, att i den stund de dogo voro de genom tron iuförlifvade med Christo). κοίμησις. εως, ἡ (fgde) liggande, hvilande, hvila κ. τοῦ ὕπνου Joh. 11: 13 sömnens hvila, den vanliga sömnen. * .

κοινός, ἡ, όν (af ξύν — σύν, derföre epice ςυνός — κοινός) 1 :o) gemensam Act. 2: 44, 4: 32, κ. π ίσης Tit. 1: 4, σωτηρία Jud. 3. — 2:o) allmän, vanlig, gemen, profan per hebraismum = ἀ.κά-θαρτος oren Act. 10: 14 al., ohelig Hebr. 10: 29 (den som icke i Christi blodiga död ser offret för verldens synder, han anser densamma för en med rätta dömd förbrytares död —- han förklarar med detsamma hans heliga förbundsblod för oheligt, för en missdådares blod), äfven Apoc. 21: 27; äfven = ἀνιπτος Mc. 7: 2. — Anm. Om rena och orena djur se Levit. 11 cap. κοινόω, ω:ca, ωσα·, ωμαι (fgde) göra gemensam, meddela, låta ngn taga del uti; i N. T. (per hebraismum) profanera, o- 1. vanhelga Act. 21: 28, orena, förorena Mt. 5: 11 al., hålla 1. förklara för oren Act. 10: 15, 11: 9. κοινωνεο), ηκα, ησα (κοινωνός) hafva gemenskap med, deltaga, vara delaktig af, få del 1. andel uti ngt τινός 1. τινί, Rom. 12: 13 så förhållande eder, som om inedchristnas behof voro edra egna, Hebr. 2: 14 al., χ. ἁμαρτίαις ἀλλοτρίαις 1 Tim. 5: 22 taga del 1. göra sig delaktig i andras synder, τοις εργοις πονηροίς 2 Joh. 11 i onda gerningar; κ. τινί εν τινι Gal. 6: 6 hafva gemenskap 1. göra gemensam sak med ngn i ngt, κ. τινί

εις τι Phil. 4: 15 träda i gemenskap med ngn i afseende på ngt. κοινωνία. ας, ἡ (fgde) deltagande l:o) gemenskap μετά τίνος 1 Joh. 1: 3. 6. 7, πρός τι 2 Cor. 6: 14 med ngt, umgänge, umgängelse 2 Cor. 9: 13 (kanske ock deltagande), sällskap, samman-lefnad Act. 2: 12 (broderlig); χ. υμών εις τό εὐαγγέλ.ιον Phil. 1: 6 eder gemenskap i afseende pä evangelium — eder (kärleksfulla) christliga sammanlefnad, χ. της πίστεως σου Phil. 6 gemenskapen med din tro d. ä. delaktigheten uti henne (genom njutningen af bevisen derpå), του πνεύματος 2 Cor. 13: 13, Phil. 2: 1 gemenskap nfld den H. Ande d. ä. delaktighet i den H. Andes verkningar och håfvor. — 2:o) delaktighet του υιού αυτού Ιησού 1 Cor. 1: 9 i Christi sonliga förhållande, του αίματος, σώματος του Χού 1 Cor. 10: 16 i Christi blod, lekamen, τών παθημάτων Χού Phil. 3: 10 i Christi lidanden (lidanden för Christi sak). —- 3:o) deltagande Hebr. 13: 16 (i andras lidande — medlidande); meddelande, sammanskott, colleet Rom. 15: 26. — 4:o) förbund δεξιαί κοινωνίας Gal. 2: 9 förbunds-händer, händer ss. underpanter på förbund. κοινωνικός, ἡ, όν (se följ.) tjenlig till 1. böjd för gemenskap = nmgängsam 1. sällskaplig — för att låta andra få del af sitt = meddelsam, frikostig 1 Tim. 6: 18. * κοινωνός, οῦ, ὁ, ἡ (κοινόω) deltagare, stallbroder, kamrat τινός, τινί och ἐν τινι Mt. 23: 30 al.; skenbart adj. delaktig τινός 2 Cor. 1: 7, 1 Petr. 5: 1 i ngt, Hebr. 10: 33 med ngn. κοίτη, ης, ἡ (besl. med κοιμάω och κείμαι) ligg- 1. hviloställe, läger, bädd, säng Lc. 11:7; äkta säng Hebr. 13: 4 (och dess neml. äktenskapets säng); biläger, samlag (äfven otillåtet) Rom. 13: 13; befruktning κ. ἐχειν ἐκ τίνος Rom. 9: 10 vara fruktsam 1. hafvande af ngn. κοιτών, ώνος, ὁ (fgde) sofrum, sängkammare, ὁ επί

του κ. Act. 12: 20 kammarherre. * κόκκινος, η, ov (följ.) skarlakansfärgad 1. -röd Mt.

27: 28 al.; neutr. skarlakanstyg Apoc. 17: 4 al. κόκκος, ου, ὁ a) kärna af trädfrukter, i synnerhet granatäpplet, korn κ. σινάπεως, τοῦ σίτου Mt. 13: 31 al. — b) (fkmr ej i N. T.) bär i synnerhet af skarlakanseken (^ κόκκος), uppkomna af äggnästen utaf en liten, insekt kermesniasken (Piy^in), som bygger sina nästen på bladen iχολάζω

form af violettbrima bär nästan liksom små russin — härmed färgas skarlakansrödt. — c) skarlakansfärg, skarlakan (fkmr ej i N. T., men deraf härledes fgde ord). χολάζω; ασάμην (χόλος stympad) castigo, stympa, af- 1. borthugga, qvista; metaphor. hålla inom skrankorna, i tukt, tukta, straffa; fkmr i N. T. blott i med. Act. 4: 21, och pass. 2 Petr. 2: 9. χολαχεία, ας, ἡ (χολαχεύω smickra af χόλαξ smickrare, snyltgäst, sannolikt af χόλου spis) smicker, inställsamhet 1 Thess. 2: 5. * χόλασις, εως, ἡ (χολάζω) bestraffning, tuktan, qval, pina Mt. 25: 46, 1 Joh. 4: 18 (fruktan hafver pina — när menniskan står i trälaktig fruktan för Gud, så ängslas hon och drifves bort från Honom).

Κολασσαί, ών, ai || Κηλοσσαί, hkt se. χολαφίζω, ισα (χόλαφος, ὁ knytnäfveslag i ansigtet, kindpust, örfil — af χολάπτω slå) kindpusta Mt. 26: 67, Mc. 14: 65; i allmht (dock onödigtvis antaget för N. T.) misshandla, plåga 1 Cor. 4:

11 al.

χολλάω; ηϋήσομαι, ή&ην (χόλλα lim) limma, sam-manlimma 1. -kitta, i allmht sammanfoga 1. -bin-da, fästa; pass. fästa sig 1. fastna vid τινί Lc. 10: 11, vidlåda, hålla 1. sluta sig till τη γυναιχί Mt. 19: 5 || προςχολληθήσεται, τω Κυρίω 1 Cor. 6: 17, τή πόρνη v. 16 (sälla sig till den honom betjenande skökan), i allmht τινί Lc. 15:,45 al., komma i beröring med, räcka ἄχρι του ουρανοὐ Apoc. 18: 5 ända till himlen. χολλούριον, ου, τὸ diminut. · (af χολλύρα collyra, ett slags bröd af aflångt-rundaktig form) colly-riuin, ögonsalva, Apoc. 3: 18 ingnida ögonsalva i ögonen på sig (med ögonsalvan menas den H. Andes gåfva att allt klarare inse sitt elände). * χολλυβιστής, ού, ὁ (χόλλυβος, ὁ litet mynt, skiljemynt; uppgäld, agio, som erlägges då man vexlar sig till inhemska myntsorter mot främmande — besl. med χολοβός stympad, liten) penningevexlare, mäklare; dessa sutto i hedningarnes förgård och invexlade emot agio vanligt sämre (blott stämpladt) mynt emot myntade dubbeldrachmer, hvilka brukades till tempel-afgift (Mt. 17: 24), Mt. 21:

12 al., jfr χερματιστής.

χολλύριον, ου, τὸ = χολλούριον, hkt se. χολοβόω, oj σα; ωϋήσομαι, ώϋην (χολοβός stympad af χόλος idem) stympa, aflmgga, af- 1. förkorta Mt. 24: 22, Mc. 13: 20.

Κολοσσαί, ών, αἱ Colossce, i äldre tider en stor, folkrik och blomstrande stad i Stor-Phrygien vid floden Lykos icke långt ifrån Mæanders inlopp i densamma och nära intill städerna Laodicæa och Hierapolis, men af Strabo räknadt bland πολ,ισματα (småstäder) och af Plinius bland oppida, dock

B o

celeberrim a. Ar 62 (andra 66) e. Chr. förstördes staden jemte Laodicæa och Hierapolis nästan helt och hållet genom en jordbäfning, men återuppbyggdes och var ännu i 12:te århundradet en blomstrande stad under namnet Χώναι. Nu finnes en by Chonas på detta ställe. Tidigt hade här genom Epapliras bildat sig en af Judar och i synuerhet hedningar bestående christen församling, till hkn Paulus, som aldrig synes sjelf hafva besökt staden, skref sitt bekanta herdabref år 60 1. 61 från Cæsarea med Tychicus. Detta bref varnar för Jude-cliristne irrlärare, hka uppblandade Judaismen med theosophiska spekulationer i synnerhet rörande en högre andeverld, inom hvilken de gåfvo Frälsaren en underordnad rang; fkmr Col. 1: 2. * Κολοσσεύς, έως·, ὁ en Colosser, fkmr i underskriften af brefvet till Colosserne. χόλπος, ου, ὁ sinus l:o) barm, bröst; Joh. 13: 23 säges Johannes (εις) ligga εν τω χόλπω του Ιησοὐ ----- hafva sin bordsplats vid Frälsarens bröst d. ä. höger om Frälsaren (man låg till bords med venstra armen stödd på en dyna — υπαγχώνιον af υπὸ under och ἀγχών armbåge — och benen utsträckte bakom sin högra grannes rygg, så att högra handen var fri för att taga maten; hufvudet kom alltså vid den venstra grannens bröst); sköte ειναι εις τον χ. τινός vara (lutad) intill ngns sköte, Joh. 1: 18 säges detta om enfödde Sonen, hvarmed antydes hans innerliga gemenskap och förening med Fadren, likaså ειναι εν τοις

χόλποις τινός (bilden är här, liksom Joh. 1: 18, lånad af omfamning och icke af det triclinariska sättet att ligga till bords). — 2:o) barm 1. fåll på klädningen, klädefåll Lc. 6: 38 den barmlika utvidgningen på manteln, som bildades ofvanför den åtdragna gördeln och hvaruti man plägade förvara saker ss. uti en ficka. — 3:o) barm 1. bugt af hafvet, hafsvik Act. 27: 39. χολυμβάω (stam oviss, sannolikt ej grekisk) dyka,

simma Act. 27: 43. * χολυμβήϋρα, ας, ή (fgde) en plats att dyka, bada, simma uti — i allmht damm Joh. 5: 2. 4. 7, 9: 7.176 χολώνεια

† χολώνεια 1. -ία. ας, ή (lat.) o o 1 o η i a, coloni, nybygge Act. 16: 2, se Φίλιπποι, χορ.άω (följ.) låta håret växa, hafva långt hår 1 Cor. 11: 14. 15.

χόμη, ης. η (besl. med χομέω vårda, sköta, χόσμος prydnad o. s. v.) coma, hufvudhår, hår i synnerhet långt 1 Cor. 11: 15. * χομίζω, ισα.; ίσομαι 1. ιοΰμ,αι. ισά.μ.ην (χομέω se fgde) egentligen upptaga ngt fallet (liggande) och bära bort, deraf Lc. 7: 37 bära; sedan ombesörja, sköta, vårda — med. bära bort åt, med, till sig

0 Με ν αυτόν χαί έν παραβολ.η έχομίσατο Hebr. 11: 19 hvadan han ock fick honom med sig = hembar (säges egentl, om segerbelöning) honom till en förebild (af den verkliga uppståndelsen från de döda — säges om Abraham och Isac); hämta åt sig, lyfta (penningar med ränta) Mt. 25: 27, uppbära, μισθον άδιχίας 2 Petr. 2: 13 lön för sin orättfärdighet; få ut, undfå, bekomma τί 2 Cor. 5: 10 al., την έπαγγελίαν Hebr. 10: 35, 11: 39, vinna, hinna το τέλ,ος---φυγών

1 Petr. 1: 9 då .1 vinnen 1. hinnen målet för eder tro, som är själarnes frälsning.

χομφώς, adv. (af χομφός comp tus, putsad, städad, smyckad af χομέω como, vårda, sköta) sorgfälligt, godt, väl; compar. χομφότερον έσγεν Joh. 4: 52 så har han blifvit bättre 1. det blifvit bättre med honom. * χονιάω; ίαμαι (χονία stoft, kalkstoft, rappning) öfver-kalka, rappa, hvitmena Mt. 23: 27 (Judarne plägade en gång om året i månaden Adar öfver-stryka grafvarne med kalk för att beteckna, att stället var orent och varna för dess vidrörande); Frälsaren liknar 1. c. Pharisæerna vid hvitmenade grifter och Act. 23: 3 kallar Paulus öfverstepresten en hvitmenad vägg, för att dermed beteckna hycklare och skrymtare. χονιορτός. ου. b (χόνις, 'η stoft, damm och ορνυμι uppröra) egentl, upprördt stoft 1. damm; i allmht stoft Mt. 10: 14 al., se έχτινάσσω. χοπάζω, ασα (χόπος) tröttna, blifva trött, gifva efter, upphöra, lägga sig (om vinden) Mt. 14: 32, Mc. 4: 39, 6: 51. χοπετός, ου, b (χόπτ μ.α.ι) slående för bröstet, (den dermed förenade) veklagan, plan c tus; π οιεισθαι χ. έπί τινι Act. 8: 2 anställa veklagan 1. klago-gråt öfver ngn 1. för ngns skull. * χοπή. ης, ή (χόπτω) huggande, nedhuggande, nederlag Hebr. 7: 1. *

Κορέ

χοπιάω, axa, ασα. (följ.) = χοπάζω tröttna, känna sig trött έχ τίνος Joh. 4: 6 utaf 1. efter ngt, förtröttas Mt. 11: 28, Apoc. 2: 3, arbeta sig trött χ. εργαζόμενος 1 Cor. 4: 12, utarbeta sig Lc. 5: 5; i allmht arbeta, anstränga 1. möda sig Mt. 6: 28 aj., έν τινι (utmärker kretsen 1. sferen för arbetet) ss. εν Κυριω. έν λ.όγω Rom. 16: 12.al., είς τινα Rom. 16: 6, Gal. 4: 11 med afseende på, pä 1. för ugn, εις τι 1 Tim. 4: 10 på ngt.

χόπος, ου. b (χόπτω) egentl, slående, slag, det tillstånd då inan är liksom sönderslagen (sönderbråkad), matthet, trötthet, det uttröttande 1. ansträngande arbetet sjelft, ansträngning, möda, (mödosamt arbete Joh. 4: 38 al., b χ. της αγάπης 1 Thess. 1: 3 den möda 1. oförtrutenhet genom hvilken eder kärlek (mot bröderna) utmärker sig; vedermöda, besvär, bekymmer χόπους παρέγειν τινί = πράγματα π. τ. Mt. 21: 8 al. förorsaka 1. göra ngn besvär, besvära, bekymra.

† χοπρία, ας, ή (χόπρος, ή gödsel, spillning) gödselhög Lc. 14: 35. * χόπριος, α, ον (äfven χόπρειος. -ιχός och -ινος) hörande till χόπρος (se fgde); το χ. — χόπρος Lc. 13: 8. * χόπτω, χόφω, έχοφα. slå, hugga, afhugga Mt. 21: 8, Mc. 11: 8; med, slå sig (för bröstet), sörja, klaga, upphäfva klagoskri Mt. 11: 17, 24: 30, öfver ngn τινά. Lc. 8: 52, 23: 27, äfven έπί τινα Apoc. 1: 7, 18: 9 (j| έπ' αυτή), χόρας, αχος, b (trol. beslägtadt med χράζω kraxa)

korp Lc. 12: 24. * χοράσιον, ου, τό diminut. (af χ όρη, ή flicka, jungfru) liten flicka, flicka Mt. 9: 24 al. xopßàv. indecl. 1. χορβανας. ά, b offergåfva,

offer af nalkas, närma sig, Hipli. frambära)

= δώρον skänk, offergåfva Mc. 7: 11: = γαζο-ιρυλ.άχιον offerkista Mt. 27: 6.

Κορέ, b, indecl. (i~Hp flintskallig af Hlj? vara kal) Korah, en levit, som inlät sig i en sammansvärjning emot Moses Num. 16: 1 följ. — Af Korahs barn härstammade Korahiternas sångareslägt. — τή άντιλογία A. άπώλοντο Jud. Il de hafva förlorat 1. tappat bort sig (fördjupat sig, försvunnit) i K. uppror (äfven här är motsträfvighet hufvud-momentet, liksom vid de andra begge i samma vers förekommande fall. men här har den sin grund i högmod — vid de andra begge fallenχορέννομι

är afund och girighet bevekelsegrunden — se Kaiv och Βαλαάμ). *

χορέννομι; εσμαι, έσθην mätta; pass. mätta sig, mättas, blifva mätt τινός Act. 27: 38, trop. ήδη κεκορεσμένοι έστέ 1 Cor. 4: 8 J ären redan mättade 1. mätte d. ä. J hafven redan tillräckligt af 1. med Messiansk salighet (ironice).

Κορίνθιος, a, ov (följ.) Corinthisk, från Corinth, subst. Corinthier Act. 18: 8 al.

Κόρινθος, ου, ή (i äldsta tider och hos poëterna Εφύρα) Corinth, en berömd, rik och blomstrande handelsstad vid Isthmos på Peloponnesus emellan Ioniska och Ægeiska hafven 1. emellan Corinthi-ska och Saroniska vikarne (deraf tillnamnet α.μφι-ϋάλασσος, διθάλα,σσος bimaris) och vid foten af den klippa som bar fästet Ακροκόρινθος, med 40 stadiers omkrets; i Romerska tiden hufvudstad i Achaia propria (det egentliga Hellas och Peloponnesus). Staden hade 2 hamnar, af hka den östliga vid Saroniska viken och bestämd för österländska handeln Κεγγρεαί (hkt se) låg 70 stadier = Svensk mil från staden, den vestliga åter vid Crissäiska (= Corinthiska) viken och bestämd för vesterländska handeln Αεγαιον (Lechæum), 12 stadier = i Sv. mil från staden. Konster och vetenskaper blomstrade i Corinth på ett utmärkt sätt, men der herrskade ock på ett förfärligt sätt yppighet och sedeförderf, i synnerhet den skamlösaste otukt (så att öfver 1000 tärnor voro Aphro-dites prestinnor; hvadan ock χορινθιάζειν — scor-tari). Sedan denna stad i lång tid blomstrat ss. hufvudet för Achäiska förbundet, blef den år 146 f. Chr. af consuln Luc. Mummius intagen, plundrad och förstörd, men återuppbyggdes af Jul. Ccesar 44 f. Chr. (ss. colonia Julia Corinthus) och hann snart till sin förra glans, ss. den ock i Pauli tid var säte för Rom. proconsuln öfver Achaia — Paulus stiftade der under sitt 1^-åriga vistande på sin 2:dra missionsresa (Act. 18) en temligen talrik, mest af fordna hedningar bestående församling. Tidigt inträdde (genom andra lärares ankomst) söndringar och det vidt utbredda sedeförderfvet äfven inom den christna församlingen, hkt gjorde apostlen mycket bekymmer, ss. det kan ses af hans 2:ne bref till Corinthierna (om tiden och sättet för dessas författande se Παύλος); före det lrsta brefvet hade Paulus skrifvit ett som gått förloradt 1 Cor. 5: 9. Tradi-

tionen gör Silas till den förste biskopen i Corinth; fkmr Act. 18: 1 al. Κορνήλιος, ου, ό (lat.) Cornelius, en Rom. centurio vid den i Cæsarea Palæstinæ stationerade cohors Italica; denne man lät till följe af en englasyn kalla till sig Apostlen Petrus från Joppe och undfick dopet jemte sina anhöriga Act. 10. Sjelfva händelsen är derföre i synnerhet vigtig och märkvärdig, att Cornelius var den förste hedning, som Petrus omedelbart från hedendomen upptog i christna kyrkans sköte; man har velat anse honom för samme centurio, hkn förde befälet vid Frälsarens korsfästelse. † χάρος, ου, ό ("13 = Ϊ0Π) Cor, det största mått för torra varor = 10 K δ1 N" (Π3 för våta, se βάτος); Epha = 3 HND (se σάτον) = 10 "ΙÖ5?; Seah = 6 2p_. — Då nu Cor = 10 Epha 1. μετρψαί, men μετρ. — £ μέδιμνος, 1 medimn = lO| Svenska kappar = | tunna; så är Cor — 7^ medimn =s 2^ Sv. tunnor; Lc. 16: 7. * χοσμέω, ησα; ημαι (χόσμος) egentl, ordna, ställa i ordning, bereda, laga till Mt. 25: 7; smycka, sira, pryda Mt. 12: 44 al., metaphor. göra heder åt τί Tit. 2: 10. χοσμιχός, ή, όν (χόσμος) hörande till, tjenlig för verlden, verldslig·, χ. επιθυμίαι Tit. 2: 12 de på den timliga förgängliga verlden syftande begär och lustar; yttre, jordisk Hebr. 9: 1 (se άγων under άγιος), χόσμιος, ov, äfven 3 ändelser (χόσμος) välordnad,

ordentlig, ärbar, sedesam 1 Tim. 2: 9, 3: 2. χοσμιως, adv. (af fgde) prydligt, ärbart (| χοσμιω

1 Tim. 2: 9. * χοσμοχράτωρ, ορος, ὁ (följ., κράτος) verldsherr-share; så kallas de onde andarne Eph. 6: 12, hkas element är det närvarande mörkret τοὺ σκότους τοὺτου (j| τοὺ σχ. τοὺ αιὼνος τοὺτου). * χόσμος, ου, ὁ (κομέω besl. med como, putsa, pryda, ordna) l:o) prydnad, smycke 1 Petr. 3: 3, ordning. — 2:o) ordning i det stora hela, verlds-ordning, verldsalltet, verld a) himmel och jord Mt. 13: 35 al., ὁ τότε κόσμος 2 Petr. 3: 6 den dåvarande verlden (himmel och jord), b) synecd. jordkretsen Mt. 26: 13 al., εν χ. 1 Petr. 5: 9 his in terris, hednaverlden Mt. 4: 8 (alla hedna-verldens länder 1. riken — ty öfver dem kunde frestaren förfoga efter behag Lc. 4: 6). c) metonym. menniskorna i verlden, alla menniskor, hvar man

23178 Κοὺαρτος

Mt. 5: 14 al., b κόσμος οὺτος Joh. 12: 25 al. den närvarande verlden (menskligheten) med sin ofullkomlighet, bristfällighet ocli sitt syndaktiga väsende; τα στοιχεία τοὺ κ. Gal. 4: 3, Col. 2: 8. 20 se στοιχειον·, b. κ. Rom. 11: 12. 15 hedna-verlden, hedningarne.

Κοὺαρτος, ου, b (lat.) Quartus, en christen i Co-

rinth Rom. 16: 23. * κοὺμ 1. κοὺμι (Clp 1. '•fc-lp imperat.) = εγειρε

Mc. 5: 41. * † κουστωδια, ας, ἡ (lat.) custodia, vakt Mt. 27:

65. 66, 28: 11. κουφίζω (κοὺφος — af κόπτω — egentl, af huggen, kort, lätt) göra lätt, lätta Act. 27: 38. *

κόφινος, ου, b korg, handkorg Mt. 14: 20 al.

κράββατος, ου, b äfven κράβατος och κράβαττος (= σκίμπους attice) ett macedon. ord, grabbatus, hvilosäng, bärstol, soffa Mt. 2: 4 al. κράζω, κράζω Lc. 19: 40, vanligare κεκράξομαι, κέκραγα med præs. betydelse, ἐκραξα och ἐκέ-κραξα Tisch. Act. 24: 41, onomatop. ord kraxa (om korpar), skria, ropa Mt. 8: 29 al., ofta med partic. af λέγω ss. 1. c. ἐκραξαν λέγοντες de ropade med dessa 1. följande ord; κρ. φωνὴν Act. 24: 21 utropa ett ord, högljudt framställa ett yttrande.

κραιπάλη, ης, ἡ (antingen af obrukl. κρά,ς hufvud och πάλλω slå, eller väl bättre af ἁρπω, αρπάζω, alltså = αρπαλη, ραπά.λη med förstärkt aspiration, hufvudets intagande) egentl, hufvudvärk 1. -yra ss. följd af ett rus; sedan rus, dryckenskap, fylleri Lc. 21: 34. * κρανίον, ου, τὸ, diminut. (af obrukl. κράς, genit. κρατάς o. s. v. hufvud) cranium, hufvudskål 1. -skalle, κρανίου τόπος Mt. 27: 33 al. — Γολ>-γοθά. (hkt se), hufvudskalleplats, äfven blott κρανίον Lc. 23: 33. κράσπεδον, ου, τὸ (enligt somliga af κρόσσος tofs, frans, bräm; enligt andra af ἀκρος och πεδίον 1. πέδον slätt, mark) det yttersta af en sak, gräns, fåll, rand; Mt. 9: 20 al. motsvarar ordet troligen Hebr. HiPiJ tofsar 1. fransar, som Israëliterna brukade i de 4 hörnen af sina mantlar för att erinra sig Jehovas bud att akta sig för afguderi Num. 15: 37 följ. Pharisæerne gjorde dem särdeles stora, för att få utseende af rätt fromma menniskor Mt. 23: 5.

χρείσσων

κραταιός, ά, όν (κράτος) full af styrka, stark, väldig, mäktig 1 Petr. 5: 6. * κραταιόω; ώθην (fgde) stärka; i N. T. pass. stärkas, vara 1. blifva stark τινι i 1. med något ss. πνεὺματι Lc. 1: 80, 2: 40, δυνάμει Eph. 3: 16 med kraft (hkn ingjutes), absol. 1 Cor. 16: 13. κρατέω, ήσω, ηκα, ησα (κράτος) 1:o) hafva kraft 1. makt, vara stark, herrska, bemäktiga sig ngn 1. ngt, låta gripa, taga fatt på, fatta uti τινά 1. τὶ Mt. 12: 11 al., äfven τινός Mt. 9: 25 al., Hebr. 6: 18, τον λόγον Mc. 9: 10 de fattade 1. grepo ordet neml. med sin uppmärksamhet, fatta uti 1. hålla sig fast vid τινά Act. 3: 11 1. τὶ

2 Thess. 2: 15, upp- 1. ernå, vinna τινός Act. 27: 13. — 2:o) hålla τὶ Apoc. 2: 1. 13 o. s. v., hålla fast uti τινός ngt Hebr. 4: 14, fasthålla τὶ Col. 2: 19 ( )(ἀφιέναι), τὴν παράδοσιν Mc. 7:

3 al. (noga iakttaga), behålla Joh. 20: 23 ( )(ἀφιέναι), af- 1. förhålla, förhindra τους δφθαλ-μούς τοὺ μὴ och infin. ifrån att Lc. 24: 16 (sättas ur stånd att).

κράτιστος, η, ον (oregelbunden superlativ till αγαθός, af följ.) starkast, väldigast, mäktigast, i N. T. vid tilltal ss. hederstitel: ädlaste, ädle 1. vördade ss. κρ. Θεόφιλε Lc. 1: 3 (synes utmärka högre rang), äfvenså Act. 23: 26 al.

κράτος, εος, τὸ kraft, styrka, makt, herravälde, förmåga Lc. 1: 51 al., κ. ποιειν Lc. 1. c. utöfva 1. bevisa makt, styrka, το κ. της Ισχὑος αυτοὺ Eph. 1: 19, 6: 10 (se ισχὐς), ἐχειν τὸ κ. τοὺ θανάτου Hebr. 2: 14 ega dödens makt, ega makt 1. kraft att döda (ty genom djefvulens förförelse är synden kommen i verlden och för syndens skull döden Rom. 5: 12, 6: 23; hvarföre ock djefvulen kallas mandråpare af begynnelsen Joh. 8: 44), κατὰ κ. Act. 19: 20 efter förmåga, af alla krafter. κραυγάζω, ἀσω, ασα (följ.) skria, ropa Mt. 12: 19 al,

κραυγή, ἡς, ἡ (κράζω) skri, rop Mt. -85: 6 al. κρέας, ατος, τὸ caro (per metathesin), kött Rom. 14: 21, plur. köttstycken 1 Cor. 8: 13; anm. skiljes från σάρξ derigenom att det förra är slag-tadt och dödt, det sednare lefvande. κρείσσων 1. κρείττων, ον, ονος (egentl, κραίττων af κράτος, τὸ 1. κρατὺς stark — är oregelbunden comparativ till ἀγαθὸς) starkare, tapprare, dugligare, fördelaktigare 1 Cor. 7: 9 al., Phil. 1: 23 (för mig); neutr. ss. 1: Cor. 11: 17 förbättring.χρεμὰννυμι

χρεμὰννυμι, ασα·, χρέμαμαι, ἐχρεμάσθην hänga, upphänga ἐπὶ τννος Act. 5: 30 på ngt; pass. hängas Lc. 23: 39, εις 1. περὶ τὶ Mt. 18: 6 al. vid 1. omkring ngt; med. hänga sig, χρέμαμαι (egentl. perf. utan redupl.) jag har hängt mig, är upphängd, hänger ἐπὶ τὶνος Gal. 3: 13 på ngt, ἐχ της χειρὸς αυτοὒ Act. 28: 3 från hans hand (så att det giftiga djuret hängde med munnen fast i såret), ἐν τινι Mt. 22: 40 vara inbegripet, innefattas uti (äfven bero på) ngt = i dessa 2 buden hafva samtliga G. T:s bud sin princip (hela lagen och propheterna hänga 1. häfta dervid, så att dessa bud äro det hållande, det principaliter betingande).

χρημνός, οὒ, b (fgde) den nedhängande randen, branten af ett berg, klippa, strand; brant berg, klippvägg, brant Mt. 8: 32 al.

Κρής, Κρητός, b, plur. Κρὴνες, nomen gentile (af Κρὴτη) Creter, Cretenser; i forntiden ansågos de för lögnaktiga, falska, listiga, roflystna och utsväfvande Tit. 1: 12 »Creterna ljuga alltjemt, vildsinte, late de fråssa»; voro annars kände ss. goda bågskyttar. Den på anförda ställe nämnde Cre-tiske poëten (προφὴτης) är Epimenides från Gnos-sus på Creta (600 f. Chr.), i hvars skrift περὶ χρησμὼν (om orakelspråk) denna vers igenfanns ännu af Hieronymus. Befolkningen på Creta, i apostlarnes tid (och sedan 67 f. Chr.) en Ro-mersk provins under proconsuler, bestod till en del af Judar; fkmr äfven Act. 2: 11.

Κρὴσχης, ηντος, b (lat.) Crescens, en christen som reste bort från 1. rättare sändes af Paulus till Ga-latien 2 Tim. 4: 10 (se Γαλατὶα vid slutet). *

Κρὴτη, ης, ἡ Creta (förut Telchinia och hos skalderna ἐχατὸμπολις — med de 100 städerna — för sin starka befolkning), nu Candia, en bekant till Europa hörande ö i Archipelagen med en klippig (bergen Ida, Dicte o. s. v.), men bördig jordmån. Udden Salmone (Σαλμὼνη, annars Σαλμώ-νιον ἀχρωτὴριον) var den nordligaste på ön midt-emot Cnidus i Mindre Asien. Utom den berömda staden Gnossus, som hade 30 stadier = ^ Sv. mil i omkrets, anmärka vi ss. förekommande i N. T. Pliænix och Lassæa, i hvars grannskap låg χαλοὶ λιμένες. I afseende på invånarnes charakter se Κρὴς. Af brefvet till Titus se vi, att der funnos christna församlingar; fkmr Act. 27: 7 al.

χριθὴ, ἡς, ἡ korn, bjugg; vanligen i plur. Apoc. 6: 6. *

χρὶ&ινος, η, ον (fgde) af korn, korn-, bjugg- Joh. 6: 9. 13.

χρὶμα, ατος, τὸ (χρὶνω) egentl, det siktade, sållade, frånskilda; deraf 1:0) den fällda domen, omdöme, beslut Rom. 11: 33, dom Mt. 7: 2 al, straffdom, fördömmelsedom Rom. 2: 2 al, verldsdom 1 Petr. 4: 17 (den börjas på de trogne Mt. 24: 9 följ., hos hka den består i lidandens luttringseld — v. 12 — fortsättes öfver den otrogna verlden och fulländas med Christi återkomst), fördömmelse ss. ἐμπὶπτειν εις τὸ χ. τοὺ διαβὸλου 1 Tim. 3: 6 råka ut för djefvulens dom 1. fördömmelse (jfr Eph. 2: 2, der djefvulen kallas τὸ πνεῦμ.α. τὸ νὒν ἐνεργοὒν ἐν τοϊς υιοί ς τὴς απεἰθειας, så att hvad verldens barn göra till smälek för HERrans församling, det är ett verk af den i dem verkande anden). — 2:o) den verkställda domen, straff Lc. 23: 40 al., ἐχειν xp. 1 Tim. 5: 12 hafva inom sig förebråelse deröfver att οτι, ansvar Jac. 3: 1. — 3:o) sjelfva dömmandets handling = χρὶσις, frånskiljande, söndring, tvist 1 Cor. 6: 7, (veder-gällande) afgörande Joh. 9: 39 (andra frånskiljande, neml. af det goda från det

onda).

χρίνον, ου, τό]ttMtt/ lilja, om hela slaget, arterna hafva särskilda namn, växa vildt (τοῦ ἀγροῦ), Mt. 6: 28, Lc. 12: 27.

χρίνω, χρινώ, χέχριχα, εχρινα; χρώήσομαι, χέχρι-μαι, ἐχρίθην (per metathesin =) cerno, sikta, sålla, frånskilja, utgallra, afsöndra l:o) slita tvister, afgöra, förordna Act. 21: 25 al, besluta Act. 20: 16 al., τοῦτο 1 Cor. 7: 37 (neml. att icke gifta bort dottren), äfven 2 Cor. 2: 1, med infin. Act. 20: 16, Tit. 3: 12. — 2:o) dömma Mt. 7: 2 al., upphäfva sig till domare τινά öfver ngn ss. Jac. 4: 11. 12, fälla dom 1. utslag Mt. 19: 28 al.; äfven fördömma Mt. 7: 1 al — 3:o) dömma, bedömma, fälla omdöme Joh. 8: 15 al, τινά ἐν τινι Col. 2: 16 öfver ngn i afseende på ngt 1. i en punkt; säges i god mening 1 Cor. 3: 5 fälla ett fördelaktigt omdöme om d. ä. berömma 1. prisa ngn; komma till ett omdöme 2 Cor. 5: 14. —- 4:o) anse, hålla före, med infin. Act. 15: 19 (= δοχεἰ μοi), äfven med accus. och infin. Act. 16: 19, ἡμέραν παρ ἡμ. Rom. 14: 5 anse den ena dagen för mer än den andra = (har afseende på de Rom. Jude-christnas firande af fest-och fastedagar), πάσαν ἡμέραν ibid. anse hvar och en (dag ss.) dag = alla dagar lika; antaga ss. 1.180 χ/ιίσις

till grundsats 1 Cor. 2: 2, κρίνατε Rom. 14: 13 vare det eder sedliga grundsats (i grundtexten är en ordlek med κρίνο)μεν och κρίνατε). — Pass. förordnas ss. Act. 16: 4, beslutas ss. Act. 27: lj

~ lagligen bedömmas, befinna sig inför rätta, låta saken afgöras inför rätta, gå till rätta = pro-cessa, tvista επi τίνος 1 Cor. 6: 1. 6 inför ngn (ss. domare), väcka rättegång τινi med ngn Mt. 5: 40, äfven dömmas, underkastas (menniskors) dom Rom. 3: 4, fördömmas Mt. 7: 1 al., äfven Rom. 2: 12, få en dom 1. straffdom öfver sig ss. 1 Cor. 11: 31. 32.

κρίσις, εως, ἡ (fgde) egentligen siktning, sållning; 1 :o) pröfning, dömmande, dom Mt. 10: 15 al., ἡμερα τής κρ. 1. c. al. 1. blott κρίσις Mt. 12: 41 al., äfven 2 Petr. 2: 4 domedag, κρ. ποιειν Joh. 5: 27 hålla dom, κατά τίνος Jud. 14 öfver 1. emot ngn, κρ. ψερειν κατά τίνος 2 Petr. 2: 11 fälla en dom emot ngn (αυτών har afseende på δόςαι v. 10); fördömmelsedom Joh. 3: 19 al., πρόδηλοι---εις κρ. 1 Tim. 5: 24 (se πρόδηλος). — 2:o) beslut, föreskrift, bud (Guds), lära Mt. 12: 20 (se νiκος), lära om rättfärdighet, rättfärdighet (per hebraismum) Mt. 12: 18, 23: 23. — 3:o) domstol Mt. 5: 21. 22; här menas den i hvarje stad i Palæstina, som räknade mer än 120 invånare, befintliga sjumannadomstolen — i Jerusalem funnos 2:ne sådana — hvarifrån man vädjade till Synedrium.

Κρίσπος, ου, ὁ (lat.) Crispus, föreståndare för Jud. synagogan i Corinth Act. 18: 8, hkn jemte sin familj lät döpa sig af Paulus 1 Cor. 1: 14.

κριτήριον, ου, τό (κρίνω) 1:o) stället der man dömmer, domaresäte, domstol, tribunal 1 Cor. 6: 2. 4 (se ανάξιος), Jac. 2: 6. — 2.o) medlet hvarigenom man dömmer 1. kan dömma, kännemärke o. s. v. (fkmr ej i N. T.).

κριτής, ού, ὁ (κρίνοj) domare Mt. 5: 25 al., κρ. τής ἀδικιας Lc. 18: 6 (se αδικια), κρ. διαλογι-σμών πονηρών Jac. 2: 4 elaka grundsatsers domare = som dömmer efter elaka grundsatser; κριταi Act. 13: 20 = Ct?Dü> domare, voro Israëlitiska folkets styresmän ifrån Josua till och med Samuel. — Anm. Vanligen skiljes κρ. ifrån δικαστής sålunda, att denne sednare dömmer juridiskt efter lagar och författningar, hvaremot κρ. efter billighet och sundt menniskoförstånd; men denna åtskillnad eger ej rum i N. T.

χρυσταλλiζω

κριτικός, ή, όν (κρίνω) domsgild, tjenlig 1. skicklig att dömma 1. bedömma τινός ngt Hebr. 4: 12 (sin dömmande kraft har ordet deraf att det är Guds ord, som är en lifsens lukt till lif och en dödsens lukt till död — det dödar och gör lefvande). *

κρούω, ἐκρουσα, slå, klappa, bulta på med och utan τήν θύραν Mt. 7: 7 (säges om en som vill gå in, deremot φοψείν om en som vill gå ut — port-vaktareu måste öppna i begge fallen); Apoc. 3: 20 har afseende på HERrans beständiga nådesanbud, ty hvarje väckelse i samvetet, hvarje rörelse i hjertat är ett HERrans klappande.

κρυπτή, ης, ή, äfven κρύπτη (femin. af följ.) scil. στοά, en betäckt gång, underjordiskt förvaringsrum, hvalf, crypta, εις κρ. Lc. 11: 33 — enligt andra (efter analogi med εϊς μακράν) i det fördolda, occulto. *

κρυπτός, ή, όν (följ.) gömd, dold, förborgad Mt. 6: 4. 6 al., εν τω κρ. 1. èν κρ. 1. c. i det fördolda, hemligt, ό εν τω κρ. scil. ων Rom. 2: 29 den som är det i det fördolda d. ä. invärtes, δ κρ. τής καρδίας άνθρωπος 1 Petr. 3: 4 hjertats fördolda menniska d. ä. den inre fördolda menniskan, τά κρ. τών άνθρώπων Rom. 2: 16 det fördolda hos menniskorna, menniskornas lönligheter d. ä. allt i det inre och yttre lifvet, som antingen alldeles icke 1. icke till sin moraliska halt kommit till andras kunskap.

κρύπτω, έκρυψα; κέκρυμμαι, έκρύβην (besl. med καλύπτω, κλέπτοj) gömma undan, förborga, dölja τ t och τινά Mt. 13: 44 al., άπό τίνος Apoc. 6: 16 för ngn; — pass. gömmas undan, döljas Mt. 5: 14 al.; äfven gömma sig undan, dölja sig Joh. 8: 59 (ibland den honom tillgifna folkmängden),

12: 36 al. — ή ζωή υμών---έν τ<ρ Θεψ

Col. 3: 3 edert lif (det eviga neml.) är förborgadt i förening med Christo i Gudi (så vida neml. Chr., och följaktligen äfven vårt lif, ända till parusien förblifver förborgad i Gud ss. Guds σύνθρονος lefvande med Gud förenad i dess ända dittills oskådade herrlighet, för att då först utgå från Gud och uppenbara sig med Guds hela herrlighet, se v. 4); κρυβήναι ου δύνανται 1 Tim. 5: 25 de kunna icke (beständigt) blifva förborgade (åtminstone skola de på yttersta dageu blifva uppenbara).

† κρυσταλλίζω (följ.) glänsa ss. is 1. crystall, vara crystallklar Apoc. 21: 11. *κρύσταλλος

κρύσταλλος, ου, ό (κρύος, τό isköld, frost, κρυ-σταίνω låta frysa) det frusna, iscrystall, bergcry-stall, en genomskinlig ädelsten Apoc. 4: 6, 22: 1.

κρυψαίος, a, ον (χρύπτω) förborgad, hemlig Mt. 6: 18. *

κρυφή 1. -η, adv. (χρύπτω) hemligen Eph. 5: 12. *

χτάομαι, κτήσομαι, έκτησάμην depon. med. förvärfva, förtjena, tillvinna, förskaffa, skaffa sig Mt. 10: 9, Lc. 18: 12, τι έχ τίνος Act. 1: 18 förvärfva sig d. ä. köpa ngt för ngt, äfven τινός (genit. pretii) Act. 22: 28; έν τη υπομονή ϋμχον χτήσεσθε (bättre än κτήσασθέ) τ ας ψυχάς υμών Lc. 21: 19 genom edert tålamod (eder ihärdighet 1. edert orubbliga fasthållande vid min bekännelse under förföljelserna för mitt namns skull) skolen J förvärfva edra själar d. ä. vinna det sanna lifvet = den eviga saligheten (förvärfvandet af det Messi-anska lifvet framställes neml. ss. förvärfvandet af den egna personligheten, hvaremot förlusten deraf ss. förlusten af denna personlighet, det egna jaget jfr Lc. 9: 25 al.); χτ. το εαυτού σχεύος 1 Thess. 4: 4 skaffa sig sin egen hustru (se σχεύος —)(πορνεία, venus vulgivaga). — perfect. (förekommer ej i N. T.) hafva förvärfvat sig d. ä. ega, besitta.

χτήμα, ατος, τό (fgde) det förvärfvade, egendom, possession, besittning Act. 5: 1; plur. egodelar, förmögenhet Mt. 19: 22, jordegendom, fast egendom Act. 2: 45 (υπάρξεις är lösegendom 1. lösören).

χτήνος, εος, τό (se fgde) egendom, besittning, i synnerhet boskap, lastdjur, dragare, ök Lc. 10: 34, i synnerhet i plur. Act. 23: 24, Apoc. 18: 13 = τετράποδα fyrfotadjur 1 Cor. 15: 39.

χτήτωρ, ορος, ό (χτάομαι) egare, innehafvare Act. 4: 34. *

χτίζω, έχτισα; εχτισμαι, έκτίσθην (samstammigt med χτάομαι förvärfva 1. göra det, som saknar egare, till sin besittning, ut qui quondam in vacua venerunt Cic., deraf) egentl, odla upp ett land 1. en trakt, göra den beboelig, bebygga, grundlägga (en stad), grunda, skapa Mc. 13: 19 al., ό χτίσας Rom. 1: 25 skaparen; äfven i andlig mening om den nya skapelsen, nya födelsen Eph. 2: 10 επί τινι för ngt ändamål 1. till ngt, 4: 24;

— Ίνα τους δύο---εις ένα. ά,νϋρωπον Eph.

2: 15 på det Han uti sig skulle skapa de 2 till en enda ny menniska (de 2 föreställas här concret

ss. de båda ifrågavarande menniskorna, af hka den ena repræsenterar Judarne, den andra hedningarne, ur hvilka båda menniskor Christus har skapat en enda ny menniska; ty denna ena är nu hvarken Jude eller hedning, utan båda delarne hafva aflagt sitt förra väsende och utan vidare åtskillnad erhållit det alldeles nya väsendet genom

sin christliga tro).

χτίσις, εως, ἡ (fgde) 1:o) skapelse (ss. handling) Mc. 10: 6, Rom. 1: 20, 2 Petr. 3: 4, ἀπ' ἀρ-χῆς κτίσεως sedan skapelsen tagit sin början, χτίζειν κτίσιν Mc. 13: 19 verkställa skapelse. — 2:o) skapelse (ss. det verkställda) = κτίσμα, det skapade, kreatur, skapad varelse a) i allmänhet allt skapadt Rom. 1: 25 al., οὔτε τις κτ. ετέρα. Rom. 8: 39 eller ngt annat i verlden, ου ταύτης τής κτ. Hebr. 9: 11 icke af denna verlden (med bibegrepp af skapadt och förgängligt); b) menniskorna Mc. 16: 15, Col. 1: 23 — i andlig mening: καινή κτ. 2 Cor. 5: 17, Gal. 6: 15 = καινός ἀνθρωπος ett nytt kreatur, nyskapadt väsende; c) hela den förnuftslösa skapelsen, lefvande och liflös 1. (ss. vi populärt uttrycka oss) hela naturen Rom. 8: 19. — 3:o) skapelse, inrättning, ordning 1 Petr. 2: 13. κτίσμα, ατος, τὸ (κτίζω) det skapade, skapadt ting 1. väsende Apoc. 5: 13, varelse 1. kreatur 1 Tim. 4: 4 (har afseende på det till föda bestämda), Apoc. 8: 9; i andlig mening ἀπαργή τών αυτοὺ κτ. Jac. 1: 18 (se ἀπαργή). κτιστής, οὐ, ὁ (κτίζω) grundläggare, skapare 1 Petr. 4: 19. *

κυβεια., ας, ἡ (κυβεύω spela tärning af κύβος cu-bus, tärning) tärningspel, osäkerhet, svek, bedrägeri Eph. 4: 14. * κυβέρνησις, εως, ἡ (se följ.) styrande (af ett skepp), ledning 1 Cor. 12: 28 troligen ledning af vården om främlingar, föreståndareskap för främlingar (jfr προϊστάμενος Rom. 12: 8 och προστάτις Rom. 16: 2). *

κυβερνήτης, ου, ὁ (κυβερνάω guberno, af obekant derivation) gubernator, styresman på ett skepp, styrman Act. 27: 11, Apoc. 18: 17. κυκλεύω, ευσα — och || κυκλόω Apoc. 20: 9. * χυχλόθεν, adv. (af följ.) från omkretsen, från alla sidor, rundt omkring med genit. Apoc. 4: 3. 4 (5: 11), κ. και εσωθεν 4: 8 utomkring och innanför, utan- och innantill.182 χύχλος

χύχλος, ου, ὁ krets, cirkel, ring, omkrets; i N. T. χύχλω ss. adv. i en krets, rundtomkring Mc. 3: 34 al., äfven med genit. Apoc. 4: 6 al. χυχλόω, ωσα; ώθην (fgde) innesluta rundtomkring, sluta en ring omkring, omringa τινά Joh. 10: 24, Act. 14: 20, omsluta, kringränna, innesluta, belägra (en ort) Lc. 21: 20 al. † χύλισμα, ατος, τὸ (följ.) egentl, det vältrade, det man vältrar sig uti = χυλίστρα platsen att vältra sig uti, χ. βορβόρου 2 Petr. 2: 22 dypöl — liknelsen ej svår att förstå, men constructionen bra-chylogisk och bör så vara ss. ordspråk: »ett svin som tvagit sig — bort till dypölen». * xuAuo (sednare form för χυλίνδω; χυλινδέω) vältra,

rulla; pass. vältra sig Mc. 9: 20. * χυλλός, ή, όν (besl. med χοίλος ihålig) krokig, krökt,

böjd, contract, krympling Mt. 15: 30 al. χύμα, ατος, τὸ [χύω — χυέω hafva uti sig, vara hafvande, drägtig) egentl, uppsvälld massa, deraf bölja, våg Mt. 8: 24 al. χύμβαλον, ου, τὸ (χύμβος, ὁ urhålkadt kärl, bägare, besl. med χύπη urhålkning, χύψος kupigt kärl, kupa) cymbalum, cymbal, ett instrument i form af ett ihåligt bäcken, som slaget emot ett annat gifver ett skrällande ljud 1 Cor. 13: 1. * χύμινον, ου, τὸ cuminum, kummin Mt. 23: 23. * χυνάριον, ου, τὸ diminut. af (χύω ν) liten hund Mt. 15: 26 al.

Κύπριος, ου, ο (följ.) från Cypern, Cyprier Act. 4: 36 al.

Κύπρος, ου, ἡ Cypern, en stor hamnrik ö i Medelhafvet (näst Sicilien den största) emellan Syrien och Cilicien, 12 geographiska mil från kusten, var särdeles fruktbar och hade utomordentlig rikedom på produkter: vin, olja, fikon, honung, koppar (som af ön fick sitt namn, æs cyprium) utfördes derifrån. De förnämsta städerna voro Salamis, Paphos, Citium, Amatlius, Arsinoë, Soli. Invånarne voro kände för veklighet, vällust och yppighet. Under kejsar Augustus var Cypern i början en kejserlig provins, som en prætor förvaltade, men snart gafs han tillbaka till folket (senaten), hvarföre en proconsul (ανθύπατος) på Cypern omtalas Act. 13: 7, Sergius Paulus. Efter Stephanska förföljelsen spridde sig christna äfven dit Act. 11: 9 följ. Paulus besökte ön i sällskap med Barnabas (bördig derifrån) och Marcus på sin första missionsresa Act. 13: 5; hvarefter de begge sednare åter foro öfver dit Act. 15: 39.

χοριαχός

χύπτο), εχυφα {χύβη hufvud, böjning, besl. med χυφός kupig, krokig, böjd och med lat.) cub o, böja sig, luta hufvudet Mc. 1: 7, Joh. 8: 6. 8. Κυρηναίος, a, ov, nom. gentile (af följ.) Cyrenaisk,

från Cyrene Mt. 27: 32 al. Κυρήνη, -ης, ἡ Cyrene, hufvudstaden i Libya Cyre-naica 1. Pentapolitana, anlagd af

Battos från Thera. Det var under Ptolomæernas tid till fjerdedelen bebodt af Judar, hvilka der njöto samma rättigheter, som de öfriga invånarne. I Jerusalem funnos så många Cyrenaiska Judar, att de der hade en egen synagoga. Många bland dem öfvergingo till christendoinen Act. 11: 20, 13: 1 och den på sistnämnda ställe omtalade Λούχιος skall hafva varit den förste biskopen i församlingen i Cyrene; fkmr Act. 2: 10. Κυρήνιος, ου, ο (lat.) Quirinius (andra Quirinus), præses = ståthållare öfver Syrien från år 6 e. Chr., i Augusti 50:de regeringsår; såsom sådan höll han den Act. 5: 37 omnämnda απογραφή år 12 e. Chr.; men då samme man Lc. 2: 2 säges hafva hållit sin första απογραφή ss. ήγε-μών Συρίας, och Sentius Saturninus var verklig ståthållare öfver Syrien vid Christi födelse, så har man på många sätt sökt förklara detta oegentliga uttryck. Hvad nu först angår sjelfva απογραφή, så måste den hafva utgjort blott en folkräkning utan afseende på skattskrifning; ty först efter Archelai landsförvisning (år 8 e. Chr.) blef Palæstina Romersk provins. Beträffande dernäst uttrycket ηγεμονεύοντος της Συρίας Κυρηνίου, så häfves svårigheten bäst, om man öfversätter: »denna mantalsskrifning var den första som (den sedermera blifna) ståthållaren öfver Syrien Quirinius höll»; så att Quirinius benämnes efter hans efteråt erhållna och bekanta embete. * Κυρια, ας, ή (egentl, jemin. af χύριος) husfru, herrskarinna; utgör 2 Joh. 1. 5 utan tvifvel namnet på en troende (εχλεχτή utvald) fru, till hkn brefvet var ställdt, Kyria. I nyare tider har man ' dock till och med antagit, att Apostlen härmed menat Frälsarens moder Maria, men utan tillräcklig grund. χυριαχός, ή, όν (χύριος) beträffande, rörande, hörande till HERren 1. J. Chr., χ. δεϊπνον 1 Cor. 11: 20 IIERrans nattvard (så hette ἀγάπαι — se αγάπη — måltider, vid hvilka det af de enskilda medförda gemensamt förtärdes och med hvilka den egentliga nattvarden förenades, så attκυριεύω

brödet under måltiden förtärdes och vinet efter densamma i analogi med instiftelsemåltiden); x. ἡμερα Apoc. 1: 10 HERrans dag, söndag, dominica (ro x. scil. δώμα, HERrans hus, kyrka — som derifrån sannolikast härledes — kunde ock heta ή x. scil. οικία), κυριεύω, εύσω, ευσα (följ.) vara herre 1 Tim. 6: 15, herrska τινός öfver ngn Lc. 22: 25 al., säges äfven om den personificerade döden Rom. 6: 9, synden v. 14, och lagen 7: 1. κύριος, ου, δ (egentl, mascul. af adj. κύριος, a, ov, af κύρος se κυρόω) egentl, cap ut familiæ; l:o) husfader, herre, egendomsherre; 'egare, husbonde Mt. 6: 24 sæpe; herrskare, herre τινὸς öfver ngt, ss. τοὺ θερισμού, τού σαββάτου, πνεύματος 2 Cor. 3: 18 Andans HERre (som är Christus, ty den H. Andes verksamhet beror af Honom, Gud sänder den H. Ande blott genom Christus Tit. 3: 6), deraf 2:o) i högtidlig mening om alla konungars Konung och alla herrars HERre, Gud och Christus Mt. 1: 22 sæpissime (det är svårt, om icke omöjligt att på alla ställen afgöra, hvilkendera som menas). —- I afseende på orden 'θεο"ι πολλοί και κύριοι πολλοί se Θεός. — 3:o) utgjorde en hederstitel, hvarmed högre och förnämare personer tilltalades Mt. 21: 30 sæpe. — Anm. Den, med undantag af Apoc. 14: 13, endast i de Paulinska brefven ofta förekommande phrasen εν Κυρίω utmärker på alla ställen, att J. Chr. är den sfer, det lifselement, hvarinom det bifogade ordet 1. satsen rörer sig, t. ex. "va.

---εν Κυρίω Rom. 16: 2 »på det J måtten

emottaga henne (Phoebe) i HERranom», detta εν Κυρίω utmärker emottagandet ss. ett christligt, det skall icke vara ngn vanlig handling af gästvänskap, utan ske i Christo d. ä. så att det verkställes i lifsgemenskap med Christus, hvarvid man lefver och röres i Honom. † κυριότης, ητος, ή (fgde) herradöme 1. -välde, välde Eph. 1: 21, Col. 1: 16 (har afseende på en viss klass af englar); gudom, gudomsmajestät 2 Petr. 2: 10, Jud. 8 (emedan uti densamma hvilar all makt och herravälde). κυρόω, ωσα·, ωμαι (κύρος, τὸ hufvudsak, det hvarpå allt beror, kraft, makt o. s. v., cardo, besl. med κάρα, τὸ hufvud) stadfästa, bekräfta, fastställa ἀγάπην εις τινα 2 Cor. 2: 8 stadfästa kärlek i afseende på 1. emot ngn (d. v. s. förklara för giltigt, att ngn kärleksfullt behandlas); p. p. p.

stadfästad, för giltig förklarad, laga kraft egande 1. kraftvunnen Gal. 3: 15. χύων, κυνός, b, ή (troligen af κύω afla, för dess stora fruktsamhet) canis, hund, tik Lc. 16: 21, 2 Petr. 2: 22 (det förra stället får ej tagas så, som skulle hundarne visat större medlidsamhet än den rike mannen, utan det utgjorde en förhöjning i Lazari lidande, att dessa i synnerhet i Österlandet vilda djur afslickade hans sår, se äfven ἀπολείχο)); då dessa djur höllos för orena, betecknas dermed metaphorice menniskor, som stodo utanför Judendomen, i allmänhet profana, för sin

oförskämdhet och hårdnackighet afskyvärda menniskor ss. Mt. 7: 6 (jfr 15: 26), Phil. 3: 2, Apoc. 22: 15. κώλον, ου, τό (derivation oviss) lem på mennisko-och djurkroppar, i synnerhet extremiteterne händer, fötter — lem Hebr. 3: 17. * κωλύω, υσα; ύδην (besl. med κολ,άζω) förkorta, försvaga, förminska; deraf förhindra, hindra τινά Mc. 9: 38 al., τί 1. infin. 1 Cor. 14: 39 al., hejda 2 Petr. 2: 16, afhålla τινά τίνος Act. 27: 43 ngn från ngt, τού μη och infin. Act. 10: 47 hvem kan afhålla vattnet ifrån att d. ä. så att icke dessa döpas? (vattnet framställes ss. det till dopet sig sjelft erbjudande och påträngande elementet), τί άπό τίνος Lc. 6: 29 afhålla ngt ifrån ngn d. ä. förmena ngn ngt (onödigtvis antages

här OG pro--- — μη στραψής και μη κωλύ-

σης αί'ρειν χ. τ. λ.), äfven med accus. och infin. ss. Mt. 19: 14 al., hvarvid betydelsen är hindra, förmena 1. förbjuda. κώμη, ης, ή (besl. med κείμαι, χοιμάω, κοίτη) eg. gemensam sof- 1. hvilo-ori, till hkn invånarne om aftonen begifva sig från fälten, by, öppen ort ( )(de med murar försedda städerna) Mt. 9: 35 sæpe — småstad Joh. 7: 42. κωμόπολις, εως ή (fgde och πόλις) egentl, hystad,

stadslik by d. ä. köping Mc. 1: 38. * κώμος, ου, b (κώμη) i profangrek. högtidlig procession på Bacchi fest, som man vanligen åkande anställde genom byarne (hvaraf namnet), hvarvid inan sjöng lofsånger till denna gud och under förklädning med masker dref allehanda upptåg; sedermera i allmänhet tåg, kringsvärmande — nattsvärmeri, hvilken betydelse ordet har i N. T. Rom. 13: 13 al. κώνωψ, ωπος, b (κώνος conus, kägla och ώψ utseende) mygga, stickmygga, för dess gadd Mt. 23: 24. *184 Κως

Κως, Κω, ή, accus. Κώ (smdr. af Κόως 1. Κ εως) Cos, en liten ö bland Sporaderna i Ægeiska hafvet midt emot Cnidus och Halicarnassus, berömd för sin vinodling och tillverkning af präktiga tyger och välluktande oljor. Hufvudstaden, ringa till omfång, hade ett Æsculapiitempel. Hippocrates var född på denna ö. Act. 21: 1. *

λαμπρός

Κωσάμ, ό indecl, (CppT förutsäga, prophetera) Co-sam Lc. 3: 28. *

χωψός, ή, άν (χόπτω) egentl, tusus, obtusus, stympad, slö, vanligen a) till tungan, stum, dumbe Mt. 9: 32. 33 al.; men äfven b) till öronen, döf Mt. 11: 5, Mc. 7: 32. 37, 9: 25, Lc. 7: 22.

Λ.

Λαγχάνω, ελαχον l:o) lotta 1. kasta lott περί τίνος Joh. 19: 24. — 2:o) få genom lott 1. på sin lott 1. sig tilldeladt τινός 1. τί Lc. 1: 9 al. Λάζαρος, ου, ό (= 1'Ελεάζαρ, hkt se) Lazarus l:o) broder till Martha och Maria, boende i Be-thanien, uppväckt af Frälsaren ifrån de döda Joh. 11: 1 följ., 12: 1 följ. — 2:o) en person, som fkmr i Frälsarens berättelse om honom och den rike mannen Lc. 16: 20—25; från honom hafva sjukhusen fått namn af Lazaretter. λάθρα, adv. (egentl, λάθρα, dat. femin. af λΛθρος fördold af λανθάνω) hemligen, förstulet Mt. 1: 19 al.

λαίλαφ, απος, ή (stam λάω, hvaraf λάπτω, λάβρος glupsk, våldsam) stormvind (med regn och mörker), orkan 2 Petr. 2: 17, med tillagdt άνεμου Mc. 4: 37, Lc. 8: 23. λαχεω 1. λάχω, se λ,άσχω.

λαχτίζω (λάξ med hälen) slå bakut, sparka, spjerna

Act. 26: 14, se χέντρον. * λαλέω, ήσω, ψ.α, ησα-, \ηθήσομαι, ημαι, ήθψ egentl, onomatop. ord lalla, pladdra, prata; tala', säga, lära, undervisa, föredraga, förkunna absol. och τί, τινί, πρός τινα, ρε τά. τίνος, περί τίνος Mt. 9: 33 sæpissime; då några 1. ngns ord anföras bifogas λέγων 1. χαί λέγει ss. Mt. 13: 3 sæpe; 1 Petr. 4: 11 innefattar λαλεiν ss. species προψητεύειν, διδάσχειν och παραχαλεiν (jfr Rom. 12: 6—8); nyttjas äfven tropice ss. om blod Hebr. 12: 24, thordön Apoc. 10: 4; anm. λ. skiljer sig från λέγειν derigenom, att λ,αλεiν betyder uttala (mera yttre), λέγειν deremot bjuda, innehålla (mera inre), se det classiska stället Rom. 3: 19. λαλ,ιά, άς, ή (fgde) egentl, pladder, pratsamhet, deraf i N. T. 1 :o) talesätt, tungomål, dialekt 1. mun-

art Mt. 26: 73, Mc. 14: 70. — 2:o) uttryckssätt, föredrag Joh. 8: 43, berättelse Joh. 4: 42. λα på 1. λερά 1. λαμμά = Π^ = ινατί, hvarför?

Mt. 27: 46, Mc. 15: 34. λαμβάνω, λήώομαι, έίληφα, ελαβον (Tisch. har λήμ-φεται, λημφόμεθα och λήμψονται ss. Mt. 10: 41 al. — stam λάβω) l:o) taga (med händerna), taga kifatta uti, gripa till Mt. 25: 1, 26: 27. 52 al., construeras med hvarjehanda ord ss. τήν γυναίχα Mc. 12: 19 al. taga sig hustru, taga till äkta, άψορμήν Rom. 7: 8 taga sig anledning, συμβούλων Mt. 12: 14 al. hålla råd, rådslå, ΰπό-μνησιν 2 Tim. 1: 5 komma ihåg, λήθη ν 2 Petr. 1: 9 glömma o. s. v.; äfven i fiendtlig mening: taga, gripa ss. Mt. 21: 35. 39 al., fånga ss. Lc. 5: 5, 2 Cor. 12: 16; metaphor. intaga ss. Lc. 5: 26, 7: 16, 1 Cor. 10: 13. — 2:o) taga emot, få, erhålla Mt. 7: 8 al., uppbära ss. τά δίδραχμα Mt. 17: 24 skattpenningarne, τους χαρπούς Mt. 21: 34 frukterna, δεχάτας Hebr. 7: 8 tionde, men äfven scil. πληγάς 2 Cor. 11: 24 slag. — 3:o) taga upp (välvilligt) = δέχομαι, ss. εις το πλοίο ν Joh. 6: 21 i skeppet, εις τά ίδια 19: 27 i sitt eget (hus), taga hem till sig, äfven εις οίχίαν 2 Joh. 10; taga an, antaga, gilla, bifalla Mt. 13: 20 al., το πρόςωπόν τίνος (se πράςωπον). — 4:o) taga bort τί 1. ifrån τί τίνος Mt. 8: 17, 15: 26, Apoc. 3: 11. Λάμεχ, ό indecl. ("ift?^ i Arab. stark yngling) La-

mech, Noachs fader Lc. 3: 36. * λαμμά, se λαμά.

λαμπάς, άδος, ή (λάμπω) lampa, lykta, fackla Mt. 25: 1 al.

λαμπρός, ά, άν (se fgde) full af ljus, lysande, glänsande, skinande, klar, präktig Lc. 23: 11 al. 184 Κως

Κως, Κω, ή, accus. Κώ (smdr. af Κόως 1. Κ εως) Cos, en liten ö bland Sporaderna i Ægeiska hafvet midt emot Cnidus och Halicarnassus, berömd för sin vinodling och tillverkning af präktiga tyger och välluktande oljor. Hufvudstaden, ringa till omfång, hade ett Æsculapiitempel. Hippocrates var född på denna ö. Act. 21: 1. *

λαμπρός

Κωσάμ, ό indecl, (CppT förutsäga, prophetera) Co-sam Lc. 3: 28. *

χωψός, ή, άν (χόπτω) egentl, tusus, obtusus, stympad, slö, vanligen a) till tungan, stum, dumbe Mt. 9: 32. 33 al.; men äfven b) till öronen, döf Mt. 11: 5, Mc. 7: 32. 37, 9: 25, Lc. 7: 22.

Λ.

Λαγχάνω, ελαχον l:o) lotta 1. kasta lott περί τίνος Joh. 19: 24. — 2:o) få genom lott 1. på sin lott 1. sig tilldeladt τινός 1. τί Lc. 1: 9 al. Λάζαρος, ου, ό (= 1'Ελεάζαρ, hkt se) Lazarus l:o) broder till Martha och Maria, boende i Be-thanien, uppväckt af Frälsaren ifrån de döda Joh. 11: 1 följ., 12: 1 följ. — 2:o) en person, som fkmr i Frälsarens berättelse om honom och den rike mannen Lc. 16: 20—25; från honom hafva sjukhusen fått namn af Lazaretter. λάθρα, adv. (egentl, λάθρα, dat. femin. af λΛθρος fördold af λανθάνω) hemligen, förstulet Mt. 1: 19 al.

λαίλαφ, απος, ή (stam λάω, hvaraf λάπτω, λάβρος glupsk, våldsam) stormvind (med regn och mörker), orkan 2 Petr. 2: 17, med tillagdt άνεμου Mc. 4: 37, Lc. 8: 23. λαχεω 1. λάχω, se λ,άσχω.

λαχτίζω (λάξ med hälen) slå bakut, sparka, spjerna

Act. 26: 14, se χέντρον. * λαλέω, ήσω, ψ.α, ησα-, \ηθήσομαι, ημαι, ήθψ egentl, onomatop. ord lalla, pladdra, prata; tala', säga, lära, undervisa, föredraga, förkunna absol. och τί, τινί, πρός τινα, ρε τά. τίνος, περί τίνος Mt. 9: 33 sæpissime; då några 1. ngns ord anföras bifogas λέγων 1. χαί λέγει ss. Mt. 13: 3 sæpe; 1 Petr. 4: 11 innefattar λαλεϊν ss. species προψητεύειν, διδάσχειν och παραχαλεϊν (jfr Rom. 12: 6—8); nyttjas äfven tropice ss. om blod Hebr. 12: 24, thordön Apoc. 10: 4; anm. λ. skiljer sig från λέγειν derigenom, att λ,αλεϊν betyder uttala (mera yttre), λέγειν deremot bjuda, innehålla (mera inre), se det classiska stället Rom. 3: 19. λαλ,ιά, άς, ή (fgde) egentl, pladder, pratsamhet, deraf i N. T. 1 :o) talesätt, tungomål, dialekt 1. mun-

art Mt. 26: 73, Mc. 14: 70. — 2:o) uttryckssätt, föredrag Joh. 8: 43, berättelse Joh. 4: 42. λα på 1. λερά 1. λαμμά = Π^ = ιvατί, hvarför?

Mt. 27: 46, Mc. 15: 34. λαμβάνω, λήώομαι, έίληφα, ελαβον (Tisch. har λήμ-φεται, λημφόμεθα och λήμψονται ss. Mt. 10: 41 al. — stam λάβω) l:o) taga (med händerna), taga kifatta uti, gripa till Mt. 25: 1, 26: 27. 52 al., construeras med hvarjehanda ord ss. τήν γυναίχα Mc. 12: 19 al. taga sig hustru, taga till äkta, άψορμήν Rom. 7: 8

taga sig anledning, συμβούλων Mt. 12: 14 al. hålla råd, rådslå, ὑπό-μνησιν 2 Tim. 1: 5 komma ihåg, λήθη ν 2 Petr. 1: 9 glömma o. s. v.; äfven i fiendtlig mening: taga, gripa ss. Mt. 21: 35. 39 al., fånga ss. Lc. 5: 5, 2 Cor. 12: 16; metaphor. intaga ss. Lc. 5: 26, 7: 16, 1 Cor. 10: 13. — 2:o) taga emot, få, erhålla Mt. 7: 8 al., uppbära ss. τὰ δίδραχμα Mt. 17: 24 skattpenningarne, τους χαρποὺς Mt. 21: 34 frukterna, δεχάτας Hebr. 7: 8 tionde, men äfven scil. πληγάς 2 Cor. 11: 24 slag. — 3:o) taga upp (välvilligt) = δέχομαι, ss. εις το πλοίο ν Joh. 6: 21 i skeppet, εις τὰ ἱδια 19: 27 i sitt eget (hus), taga hem till sig, äfven εις οἱχίαν 2 Joh. 10; taga an, antaga, gilla, bifalla Mt. 13: 20 al., το πρόςωπόν τίνος (se πράςωπον). — 4:o) taga bort τὶ 1. ifrån τὶ τίνος Mt. 8: 17, 15: 26, Apoc. 3: 11. Λάμεχ, ὁ indecl. ("ift?^ i Arab. stark yngling) La-

mech, Noachs fader Lc. 3: 36. * λαμμά, se λαμά.

λαμπάς, άδος, ἡ (λάμπω) lampa, lykta, fackla Mt. 25: 1 al.

λαμπρός, ά, άν (se fgde) full af ljus, lysande, glänsande, skinande, klar, präktig Lc. 23: 11 al.λαμ,πρότης

λαμπρότης, ητος, ἡ (fgde) glans Act. 26: 13. * λαμπρώς, adv. (af λαμπρός) glänsande, präktigt

Lc. 16: 19. * λάμ.πω, ἐλαμψα lysa, glänsa Mt. 5: 15 al., metaph. Mt. 5: 16, 2 Cor. 4: 6 på hvilket sednare ställe (neml. i 2:dra commat, 8c ἐλαμφεν) några taga ordet transit. låta ljus uppstå 1. -gå. λανθάνω, ἐλαθον (stam λήθω 1. λ.άθω) lateo, vara dold, förborgad, obemärkt absol. Mc. 7: 24, Lc. 8: 47, τινά. för någon Act. 26: 26, det undgår ngns uppmärksamhet, han glömmer ἀτι att 2 Petr. 3: 5. 8; med partio. utmärker det: hemligen, obemärkt, utan att veta det, ovetande Hebr. 13: 2. † λαξευτός, ή, όν, adj. vble (af λαξεύω tillhugga stenar af λάς sten och ξέω polera, hugga) uthuggen i (1. af) sten Lc. 23: 53. * γἰαοδίχεια, ας, ἡ Laodicea, stad i Mindre Asien i grannskapet af Colossæ och Ilierapolis, var en stor och rik handelsstad i Phrygia Magna vid floden Lycus (hvaraf den kallades ἡ επὶ Αὑχω), hette förut Diospolis, men fick sitt sednare namn till Laodices ära, konung Antiochi ILs gemål. Ar 62 (enl. andra 66) e. Chr. förstördes det jemte de 2 nämnde städerna af en jordbäfning, men blef sedermera återuppbygdt; en liten by Eski-hissar finnes nu på dess ruiner. —- Här hade en christen församling bildat sig Col. 2: 1 al., till hvilken Paulus skref Col. 4: 16 ett nu förloradt bref. την ἐχ A. scil. επιστολή ν 1. c. brachylogi st. την ἐν A. ἐξ αὐτῆς οὑσαν ἐπ. det i L. befintliga och derifrån hämtade bref. Λαοδιχεύς, έως, ο (fgde) ifrån Laodicea, Laodiceer Col. 4: 16 (Apoc. 3: 14, der likväl Griesbach och Tisch. hafva εν Ααοδιχεία för Λαοδιχέων), λαός, ού, b l:o) hop, massa, skara, mängd, folkmängd i allmänhet Lc. 1: 21 al. — 2:o) folk i någon stad, provins, land — nation Mt. 1: 21 sæpe. — 3:o) = C V Judiska folket 1. nationen b- λαός (τοὑ Θεοὑ))(τα ἐθνη hedningarne Lc. 1: 68 sæpe. — 4:o) det andliga folket, de trogna Act. 18: 10 al. — 5:o) (det sämre) folket)(o'ι ἀρχοντες de styrande, öfverheten Mt. 26: 5 al. λΛρυγξ, υγγος, b egentl, struphufvudet, början af

luftröret, sedan strupen sjelf Rom. 3: 13. * Αασαία, ας, ἡ Lasæa, en stad på ön Creta nära intill χαλοι λιμένες, hvilken annars icke förekommer; måste hafva legat i S.O. 1. S. af ön enligt beskrifningen Act. 27: 8. *

λάσχω, ἐλάχησα braka, knaka, sönderbrista med

brak, remna, spricka Act. 1: 18. * λατομέω, ησα-, ημαι (λάς sten, τέμ.νω, τέτομα hugga) hugga 1. uthugga sten, hugga i 1. ur sten, uthugga Mt. 27: 60, Mc. 15: 46. λατρεια, ας, ἡ (följ.) en tjenares 1. daglönares stånd 1. tillstånd, tjenstbarhet, tjenst, i synnerhet Guds, dyrkan, gudstjensten i templet Rom. 9: 4, Hebr. 9: 1. 6; λ. προσφέρειν τω Θεώ Joh. 16: 2 framställa Gudi en (offer) tjenst, frambära Gudi ett offer; λ. λογιχή Rom. 12: 1 se λογιχός. λατρεύω, ευσα (λάτρις, b, ἡ daglönare, -erska af λάζομαι = λαβεὶν taga scil. lön) tjena för lön, dagspenning, i allmänhet tjena, dyrka i synnerhet 1 :o) τω Θεώ Mt. 4: 10 al., ehuru det ofta står absol. ss. Lc. 2: 37 al. — har i synnerhet afseende på a) yttre gudstjenst 1. dyrkan ss. Lc. 2: 37 al., Hebr. 8: 5 (med 1. i afbild och skugga) förrätta gudstjenst 9: 9, τη σχηνη 13: 10 i stiftshyddan; men äfven b) inre Lc. 1: 74, Act. 24: 14, Rom. 1: 9, Phil. 3: 3 (genom Guds anda), Hebr. 9: 14. —- 2:o) om afgudadyrkan τη στρατιά τοὑ ουρανοὑ Act.' 7: 42 dyrka himlens här (stjern-dyrkan), τή χτίσει Rom. 1: 25 kreaturet, det skapade.

λάχανον, ου, τὸ (λαχαίνω gräfva, hacka af λάσχω) ört från gräfvet land)(den vildt växande, alltså: trädgårdsört, köksväxt, grönsaker Mt. 13: 32 al. ΛεββαΛος, ου, b hjerta, den behjertade) Leb-

bæus; så hette Aposteln Judas, Jacobi den yngres broder Mt. 10: 3, alltså son af Alphæus, hette äfven Θαδδαιος. * λ,εγεών, äfven λεγιών, ώνος, b (lat.) legio, legion, egentl, en corps 1. skara fotfolk, som bestod af 10 cohorter, hvarje uppgående till 420 man, således inalles 4200 (hvartill dessutom komma 300 ryttare), dock var antalet än mindre, än större; i N. T. i allmht skara, stor mängd Mt. 26: 53 al. λέγω (ἐρῶ, εἴρηχα, εΊπον) lägga, bringa till hvila; lägga tillsamman, samla; lägga till, räkna; lägga fram l:o) framlägga, berätta, anföra, förtälja Mc. 10: 32 al. — 2:o) tala, säga, påstå, mena Mt. 1: 20 sæpissime; partic. λέγων nyttjas liksom i Hebr., vid och framför anförandet af ngns ord ss. Mt. 1: 20 sæpissime och öfversattes: med dessa ord 1. dylikt; σὺ λ,έγεις Mt. 27: 11 al. du säger det = ja, så är det; λέγει scil. Θεός 1. γραφή 1. πνεὺμα (allt efter coutexten) Gal.

3: 16, Eph. 4: 8, 5: 14; λέγειν τινά omförmäla 1. tala om ngn Mc. 14: 71 al., men «äfven säga i afseende på ngn ss. Joh. 1: 15, hkt vanligen heter τις τινα Act. 2: 25 al.; λέγω ok τούτο 1 Cor. 1: 12 jag menar (med detta ἐριδες εν υμίν εισιν) följande, al.; λ. ἐν ἑαυτω 1. ἐν τη χαρδια αὐτοὺ Mt. 3: 9 al. = il|i?? säga inom

sig 1. i sitt hjerta — tänka, men äfven /. ensamt ss. Mc. 5: 28 al.; dessutom kan λ. betyda svara, fråga ss. Eom. 10: 18. 19, 11: 1, o. s. v. — 3:o) kalla, nämna med dubbel accus. ss. (Mt. 19: 17) Mc. 10: 18 al., τινὰ ἐχβρόν Phil. 3: 18 beteckna ngn ss. fiende; pass. kallas, ngn gång-betyda ss. Joh. 20: 16; partic. ὁ λεγόμενος som kallas, heter, med tillnamnet, så kallad Mt. 1: 16 sæpe. — Anm. Om skillnaden med λαλέω se detta ord.

λεῖμμα, ατος, τό (λείπω) det qvarlemnade, qvarlefva, återstod Eom. 11: 5. *

λειος, a, ov lævis, le vis, glatt, jemn, slät, kal; Lc. 3: 5. *

λείπω lemna, öfvergifva; inträns, fela, fattas, brista τινὶ för ngn 1. ngn Lc. 18: 22, Tit. 3: 13, τα λείποντα Tit. 1: 5 det bristande, oordnade, hvars ordnande icke medhauns; med. och pass. stå tillbaka 1. efter, sakna, lida brist τινός Jac. 1: 5, 2: 15 på ngt, ἐν μηδενὶ Jac. 1: 4 icke brista i ngt (bildar ett slags negativ epeæeges till de fgde τέλ-ειοι och ολόκληροι).

λειτουργέω, ησα (λειτουργός) tjena staten 1. det allmänna, göra ngt till det allmännas bästa; i Athen och Grekiska fristaterna: förvalta ett statsembete (nära nog svarande emot vårt: hafva en communal-befattning); i vidsträcktare mening och i N. T. tjena, betjena τινὶ ltom. 15: 27, λ. τω Κυρίω Act. 13: 2 tjena HEEran, förrätta sitt embete (sin embetsbcfattning) lIEEren till ära, vara tjenstförrättande Hebr. 10: 11.

λειτουργία., ας, ἡ (fgde) egentl, allmänt värf, com-munalbefattniug (i grekiska fristaterna); i N. T. 1 :o) prestembete, gudstjenst, tempeltjenst Hebr. 8: 6, 9: 21, ἐπὶ τὴ θυσία και λ. τὴς πίστεως υμὼν Phil. 2: 17 vid offringen och tjenstförrätt-ningen för eder tro d. ä. (utan bild) under det jag genom befordran af eder tro på Christum tjenar Gud (liksom genom frambärandet och presterliga förrättningen af offer); tjenstbefattning, tjcnstvecka Lc. 1: 23. — 2:o) tjcnstbevisning,

tjenstaktighet, kärleksbevisning 2 Cor. 9: 12, Phil. 2: 30.

† λειτουργικός, ἡ, όν (fgde 1. följ.) passande till tjenst 1. tjenare, λ,, πνεύματα Hebr. 1: 14 tjenste-andar (så kallas englarne, emedan de redan här-skola tjena de blifvande invånarne i herrlighetens rike). *

λειτουργός, όν (λεῖτος. λεῖτος publicus, allmän, ἐργον) som sköter allmänna värf, tjenar staten 1. det allmänna; subst, statstjenare, i N. T. i allmänhet tjenare, tjensteman Rom. 13: 6; offer-prest Eom. 15: 16, τών ἁγιων Hebr. 8: 2 det heligas offerprest 1. förvaltare, τὴς χρείας μου Phil. 2: 25 förvaltare af mitt behof (han förde till Paulus Philippernas bidrag), tjenare (om englarne) Hebr. 1: 7.

λέντιον, ου, τό (lat.) linteum, linneduk, -tyg, -kläde Joh. 13: 4. 5.

λεπίς, ίδος, ἡ diminut. (af λέπος, τὸ skal, hylsa af λέπω skala) litet skal, fjäll Act. 9: 18. *

λέπρα, ας, ἡ (egentl, femin. af följ., scil. νόσος, njnH egentl. Guds slag, gissel af slå) ut-

slagssjukdom (skabb), spetälska; denne dödens förstfödde son är så mycket förskräckligare, som dess följder sträcka sig ända till 4:de generation: den är inhemsk i Ægypteu och södra delen af främre Asien — visar sig först på huden och angriper sedan cellväfnader fetthinnan, ben och märg. — Förebud till sjukdomen äro dels små fläckar (ΓΠΠ2), som sedan utvidga sig till storleken af en lins (linsfläckar) (ΠΝψ), dels ref-ormar och skorf (Π ὒ E D), som skilja sig från oskyldigt hudutslag genom en tilltagande förstoring-, hudens insjunkning och förändring af hårets färg på det misstänkta stället; linsfläckarne och skorfven förvandla sig till spetälskemärken fikonmärken συκώσεις (af σὺκον fikon), som sitta i ansigtet, på bröstet, underlifvet, sätet och extremiteterna, hafva ett gulaktigt, men äfven bly-färgadt, svartaktig^ utseende och äro fullkomligt känslolösa, så att man med en nål kan sticka ända intill benen, utan att förorsaka den sjuke minsta smärta; huden är rundtomkring dem krit-hvit. — Den utbildade spetälskan visar sig i 4 arter: l:o) Elephantiasis, lepra nodosa 1. tuberosa, knölig spetälska, utan tvifvel samma slag som PΓ1^ Deuteron. 28: 27 sEyyp-

tens böld, emedan detta species var inhemskt iλεπρὸς

Ægypten. Den närmare beskrifningen blefve for vidlyftig, derföre blott några drag: sjukdomen anfaller i synnerhet fötterna, som uppsvälla, förlora böjligheten och på visst sätt likna elephanters (hvaraf benämningen); uti Indien kallas ock sjukdomen tjocka foten. — 2:o) Hvita spetälskan, λ. λευχή, Barras, ηνΊϋip hvit som snö;

denna herrskade ibland Hebræerne (Exod. 4: 6, Numeri 12: 10, 2 Beg. 5: 27) och kallas derföre af läkarne lepra M o sa i c a. Den charakte-riserar sig genom hvita fläckar och äfven den öfriga huden är onaturligt hvit (krithvit), eller lik ett otidigt foster, hvarmed Aron jemför sin spetälska syster Miriam (Num. 12: 12). Slår denna spetälska ut öfver hela kroppen, så är, enligt Moses (Levit. 13: 13) »den spetälske ren», tv giftämnet har på en gång uttömt sig. Detta utslag öfvergår i arf på hela slägter ss. Kaker-lalcer, Albinos, Critiner. — 3: o) Svarta spetälskan, äfven Barras, λειχὴν ἄγριος HD^ 1. CjH klåda, utslag, skiljer sig mindre från andra arter af hudsjukdomar — och heter äfven i sitt första stadium ψώρα skorf 1. χνησμὸς klåda, utbildar sig sedan till Radesyge. Bedan Origines hänförde Jobs spetälska till denna klass — andra åter till Elephantiasis. — 4:o) G utta ro sea i medeltiden; denna sjukdomsart fkmr ej i Bibeln — Ifrån dessa orena arter skiljer Moses den rena spetälskan Levit. 13 cap. — De sjuke måste hålla sig afsöndrade från andra menniskors umgänge Lc. 17: 12, dock fingo de fritt gå omkring Mt. 8: 2 al., och till och med infinna sig i synagogorna. Den som blifvit fri från spetälskan måste underkasta sig vissa reningshögtidligheter under presternas ledning (Levit. 14 cap., jfr Mt. 8: 4); den förberedande reningen beskrifves Levit. 14: 4—8, derpå följde den andra religiösa akten v. 9—32 efter 7 dagars förlopp, hvarvid den tillfrisknade skulle raka allt håret och tvätta kropp och kläder och frambära skuld-, synd- och brännoffer; fkmr Mt. 8: 3, Mc. 1: 42, Lc. 5: 12. 13.

λεπρός, ἀ., όν (qsi λεπερὸς af λ,ἐπος, se λεπὶς) full af fjäll, skorf, skroflig, skabbig, spetälsk Mt. 8: 2 al.; de kallades äfven så, sedan de blifvit helbregda Mt. 26: 6, Mc. 14: 3.

λεπτὸν, οὖ, τὸ (egentl, neutr. af adj. λεπτὸς af-skalad, tunn, fin, liten, ringa af λέπω skala — scil. νόμισμα.) ett litet mynt, \ af χαλχοὖς och

svarande mot vårt runstycke; 2 λ. voro = en χοδράντης enligt Mc. 12: 42; fkmr äfven Lc. 12: 59, 21: 2.

Λευ'i och Λευΐς, ὁ, accus. Λευΐν ("M b af Π ib fästa sig vid, åtfölja) Levi l:o) Jacobs och Leas son Hebr. 7: 5. 9, Apoc. 7: 7. — 2:o) Melchi son Lc. 3: 24. — 3:o) Simeons son Lc. 3: 29. — 4:o) Alphæi son, densamme som ock hette Mat-thæus (Mt. 9: 9) Mc. 2: 14, Lc. 5: 27. 29.

Λευίτης, ου, ὁ nom. gentile af fgde,

Levit; Leviter i vidsträcktare mening hette samtlige Levis efterkommande, hvilka utgjorde en särskild stam af Israelitiska folket och icke egde ngt

O O

af jorden, men uti inskränktare mening de grenar af denna stam, hka icke voro af Arons familj (hvaraf presterna voro), d. v. s. de som härstammade från Gerson, Kaliat och Merari (Num. 3 cap.). Dessa användes ss. en särskild corps vid centralhelgedomen till presternas biträde vid de förrättningar, hvilka icke 1. åtminstone icke uteslutande ålågo presterna d. v. s. som icke verkställdes vid altaret och medelst de heliga kärlen. På tåget genom öknen måste de taga ner och sätta upp det heliga tabernaklet, bära förbundsens ark och de heliga kärlen. Sedan gudstjensten fått en fast plats, tillkom dem att bevaka, öppna och stänga helgedomen, sörja för dess och de heliga kärlens renhet, tillreda skådebröden, hafva (gemensamt med presterna) uppsigt öfver tempelförråderna, förrätta vocal- och instrumentalmusiken vid gudstjensten, biträda presterna vid offerdjurens slagtniug, dervid upptaga blodet och framhålla det för presterna till bestänkning o. s. v. — Man indelade dem efter tjenstgöringen i 4 klasser: l:o) Presttjenare ἱεροδοῦλοι 24,000; 2:o) Dörrvaktare θυρωροί 1. πυλωροί 4000; 3:o) Sångare och Musici ἱερο-φάλτα.ι 1. υμνωδοί 4000; 4:o) Domare och Embetsmän 6000. — För tjenstgöringen i helgedomen voro de, liksom presterna, indelade i 24 Ephemerier (se εφημερια), hvilka aflöste hvarandra hvar 8:de dag. De bodde i 35 städer, hka jemte deras gebit voro dem tilldelade och lågo spridda i 9 stammar på denna och andra sidan Jordan (i Juda, Benjamin och Simeon funnos inga); fkmr Lc. 10: 32 al.

Λευϊτιχός, ή, όν (fgde) Levitisk ιερωσόνη Hebr. 7: 11 prestadöme; detta var enligt Mosaiska lagstiftningen medelpunkten för hela religionsförfatt-188

ningen; men menniskans fullkomliga återlösning ur syndens och dödens träldom kunde lagen icke åstadkomma, alltså behöfdes en annan prest än af Arons slägt, en prest efter Melchisedeks ordning o. s. v. *

λευχαίνω, ava. (följ.) hvita, göra hvit Mc. 9: 3,

Apoc. 7: 14. ευχής, ή, όν (λάω, λεύσσω lysa, luceo, lux) ljus, lysande, glänsande, vanligen hvit Mt. 5: 36 al., εν λευχόις Joh. 20: 12 i hvitt (utan att behöfva supplera Ιματίοις), λ. "ματ ta Apoc. 3: 5 al. voro sinnebilder af oskuld och helighet (utgjorde liög-tidsdrägten för prester och jungfrur), dermed betecknas ock Apoc. 3: 18 al. (jfr 19: 8) Christi rättfärdighet (som i domen öfverskyler den nakne syndarens blygd); hvitaktig, hvitnande Joh. 4: 35 (om sädesfälten, som hvitna 1. mogna till skörd).

λέων, οντος, ὁ le o, lejon Hebr. 11: 33 al.; metaphor. εχ στόματος λέοντος ἐμμύσθην 2 Tim. 4: 17 jag blef frälsad ur lejongap d. ä. från en ögon-skenlig lifsfara, ὁ λ. ἐχ της φυλής Ιούδα Apoc. 5: 5 lejonet d. ä. segerfursten af Juda stam (så kallas Frälsaren, jfr Genes. 49: 9). λήθη, ης, ή (λανθάνω, med. glömma — ep. λ,ή-θομ.αι) glömska, förgätenhet λ. λαμβάνειν τινός 2 Petr. 1: 9 få glömska af d. ä. glömma 1. förgäta ngt (emedan han förgätit reningen ifrån sina fordna synder —· bristen på de christligt dygderna har till följd, att han låter den redan und-fångna nådegåfvan, neml. den i dopet undfångna reningen, åter råka i förgätenhet). * ληνός, ού, ή, äfven h vinpress, kar hvari drufvorna pressas (trampas) Mt. 21: 13; fkmr äfn allegorice ss. Apoc. 14: 19. 20, 19: 15 = ΠΙ-1Θ "p" Es. 63: 3 trampa vinpressen (denna är en bild af Guds straffdomar). λήμος, ου, ὁ tomt prat, gyckel, munväder, suick-

snack, nugæ Lc. 24: 11. * ληστής, ού, ὁ (λη'ίζομαι röfva, plundra af λη'ίς —

λεία byte, rof) röfvare Mt. 21: 13 al. λήψις, εως, ή (λαμβάνω) emottagande, inkomst

Phil. 4: 15 se λόγος. * λίαν, adv. högligen, ganska mycket, ganska Mt. 2: 16 al.

λίβανος, ου, ὁ rökelsciträdet, sedan kådan deraf, rökelse (välluktande), ΓΟi!!^ = följ.; fkmr Mt. 2: 11, Apoc. 18: 13.

λιβανωτός, ού, ὁ, äfven ή (fgde) rökelse (egentl, hartsen 1. kådan af fgde träd, som vid offren nyttjades till rökelse — rökelsekar, -fat, -panna Apoc. 8: 3. 5.

† Λιβεμτίνοι, ων, οί (lat.) Liber t ini (af li b er-tus = liberatus, befriad); enligt sannolikaste meningen voro de

»födde Judar, hka af Romarne (i synnerhet under Pompejus) ss. krigsfångar förde till Rom sedermera blifvit frigifne och återvändt till sin hemort» (många stadnade likväl qvar i Eom, der de bodde på andra sidan Tibern); dessa (och deras efterkommande) bildade i Jerusalem en egen synagoga Act. 6: 9. *

Αιβύα, ας 1. -υή, ης, ἡ Libyen (hos Homerus landet vester om Ægypten ända till ὠχεανός — sedermera hela Africa, för hvilken verldsdel Grekerna icke hade annan benämning). Yanligen menas dermed ett land i N. Africa, som af Eomarne delades i 3 districter: Marmarica, Africa och Cy-renaica. I N. T. fkmr det sistnämnda Act. 2: 10, hkt äfven kallades Pentapolitana af de 5 städerna Cyrene, Berenice, Arsinoë, Ptolemais och Apollo-nia, bland hvilka den första var hufvudstad se K υ μήνη. *

λιθάζω, α.σα; άσθην (λίθος) stena Joh. 10:-31—33 al.; detta straff var enligt Mosaiska lagen bestämdt för åtskilliga brott, i synnerhet afgudadyrkan, guda-hädelse, sabbatens ohelgande, äktenskapsbrott; sättet för steningen finnes ingenstädes i Bibeln be-skrifvet, blott så mycket är tydligt, att den skedde utanför städerna, och att vittnena kastade de första stenarne på den dömde, hvarvid de för att hafva friare händer lade af sig öfverklädnaden Act. 7: 58.

λίθινος, η, ον (λίθος) af sten, sten- Joh. 2: 6 al.

λχθοβολέω, ησα; ηθήσομαι (λ,ιθοβόλ.ος stenkastare af följ. och βάλλω) kasta stenar på ngn, stena τινά Mt. 21: 35.

λίθος, ου, ὁ (besl. med λ,ἀς lapis) sten Mt. 3: 9 al., λ., τίμιος (i profangrek. ἡ) Apoc. 17: 4 al. ädelsten ss. ϊάστζις och dylika; »letaph. λ. τίμιοι 1 Cor. 3: 12 ädla stenar = varaktiga bvgguads-ämnen i och för den byggnad, hvarmed christna kyrkan betecknas; uti denna byggnad, som är Gucls tempel, är Christus λ. ἀχρογωνιαίος Eph. 2: 20, 1 Petr. 2: 6 hörn- 1. grundstenen, på hkn den hvilar — äfven λ. ζών 1 Petr. 2: 4 — de enskilda christne äro genom Honom de lefvande stenar λ. ζώντες v. 5, af hvilka templet är upp-λιθόστρωτος

bygdt; λ. προςχόμματος Rom. 9: 32. 33, 1 Petr. 2: 8 stötesten se πρόςχομμα. — Anm. λ'ώην ον Mt. 21: 42, 1 Petr. 2: 7 är attractio inversa pro λίθος, ον, se δς. λιθόστρωτος, ον (fgde, στρώννυμι) stenlagcl, belagd med stenar; neutr. ss. nom. propr. scil. έδαφος, lithostroton, mosaikgolf, var en plats framför pro-curatorns palats, som hade sitt namn deraf, att den var mosaikartadt belagd med olika färgade stenar (opus tesselatum). Sedan Sullas tid var mosaikgolf ngt mycket vanligt för den Romerska lyxen, och sedan Cæsar på sina fälttåg förde med sig de dertill hörande marmorstycken för att derpå sätta sin domarestol så voro de ock i provinserna ingenting sällsynt hos prætorer och procura-torer (se vidare Γαββαθά); Joh. 19: 13. * λιχμάω, ήσω (λιχμός kastskofvel, såll) sålla 1. kasta, rensa säden för agnar; deraf kringströ, förskingra, kasta 1. krossa i stycken Mt. 21: 44, Lc. 20: 18. λιμήν, ένος, ὁ (besl. med följ.) hamn, bugt, vik

Act. 27: 8. 12. λίμνη, ης, ἡ (sannolikt af λείβω drypa, liksom sta-gnum af στάζω) vatten, som blifvit stående efter en öfversvämning, stillastående vatten, damm, träsk, sjö; nyttjas i N. T. l.-o) om sjön Genesaret Lc. 5: 1. 2 al. — 2:o) om de fördömdas eviga pinorum, ἡ λ. του πυρός Apoc. 19: 20 al. eldsjö. λιμός, ου, δ, äfven ἡ (λείπω, λέλειυμαι) brist på

lifsmedel, hunger, hungersnöd Mt. 24: 7 al. λίνον, ου, τό linum, lin; allt som deraf tillverkas ss. tråd, veke, väf o. s. v., linne χο.θαρόν Apoc. 15: 6 rent linne; metaphor. veke Mt. 12: 20. Αϊνος, ου, δ Linus, en christen, fkmr 2 Tim. 4: 21. * λιπαρός, ά, όν (λίπας, τό λύπος, τό fett, talg, olja) full af fett, fet, smord, glänsande Apoc. 18: 14. *

λίτρα, ας, ἡ libra, ett grekiskt silfvermynt, utgörande l| attiska oboler; sedermera en vigt, mark 1. tt = 12 uns Joh. 12: 3, 19: 39. λίφ, λιβός, δ (troligen af λείβω libo, gjuta, drypa; emedan den medför regn) africus, sydvestvind; i N. T. väderstrecket sydvest Act. 27: 12. * † λογία, ας, rf (λέγω) samling, bidrag, collect (för

de fattige) 1 Cor. 16: 1. 2, annars συλλογή, λογίζομαι, ίσομαι, ισάμην; ισθήσομαι, ίσθην (λόγος) 1 :o) räkna, transl. εις περιτομήν Rom. 2: 26 för 1. ss. omskärelse, εις τι Rom. 4: 3. 5. 9. 10 till ngt, εις ουδέν Act. 19: 27 d. ä. aktas för intet, deraf hålla, akta, anse för ss. ώς λογίζομαι 1 Petr.

5: 12 ss. jag anser det för, ss. det fkmr mig (så väl i anseende till det vigtiga innehållet, som mitt hjertas åstundan — hör till δι ολίγων); sammanräkna μετά τίνων Mc. 15: 28, Lc. 22: 37 d. ä. räkna ibland några; beräkna, föra upp i räkning 1 Cor. 13: 5 (ου λ. d. ä. förlåta), taga i beräkning, göra till föremål för sin eftertanke Phil. 4: 8 (för att derefter bestämma sitt förhållande); tillräkna Rom. 4: 4. 6. 8, 2 Cor. 5: 19, 2 Tim. 4: 16. — 2:o) draga slutföljd, sluta, dömma, bedömma 2 Cor. 3: 5, 10: 7, 12: 6, mena, hålla före Rom. 2: 3 al., Rom. 6: 11 (är indicat., ej imperativ). — 3:o) tänka, vara sinnad 2 Cor. 10: 2, betänka, öfvertänka, -lägga Mc. 11: 32 al. λογιχός, ή, όν (λόγος) till talet 1. förnuftet hörande, det sednare i N. T., förnuftig, bestående i förnuftsverksamhet, andlig λατρεία Rom. 12: 1 offer-tjenst (i motsats mot den Judiska och hedniska offertjenstens ceremoniella charakter, hvilken cultus tillika var ett opus o ρ er a tum), λ. γάλα. 1 Petr. 2: 2 andlig mjölk (utmärker, att denna mjölk är en andlig näring, som således icke närer kroppen, utan anden, själen) se γάλα.. λόγιον, ου, τό (egentl, neutr. af följ.) språk, utsaga, orakelspråk, Guds utsaga, uppenbarelse i allmänhet 1 Petr. 4: 11 (scil. λαλεϊται a λαλεί) ώς λόγια. Θεού; i G. T. i synnerhet om Messias, Mes-siansk prophetia Act. 7: 38, Rom. 3: 2, i N. T. Hebr. 5: 12 (genom Christus). λόγιος, a, ov (λόγος) kunnig i ord 1. tal, talför,

vältalig; äfven lärd Act. 18: 24. * λογισμός, ου, δ (λογίζομαι) egentl, räknande, beräknande, räkning, beräkning; transl. öfvervägande 1. -läggning, eftertanka; tanke Rom. 2: 15, plan 2 Cor. 10: 5 (fiendtliga idéer, anslag, planer emot christendomen). † λογομαχέω (λογομάχος som strider med 1. om ord, ordkäbblare) strida om ord, käbbla 2 Tim. 2: 14 (strida om saker som äro utan vigt för den praktiska christendomen). "x" † λογομαχία, ας, ή (fgde) ordstrid, -tvist, -träta 1

Tim. 6:" 4. * λόγος, ου, δ (λέγω) det sagda, uttalade = ord; ordets innehåll = tal; själens kraft som ger sig tillkänna genom ord och tal = förnuft; omfattar alltså både oratio och ra tio; anm. vid ett så mångtydigt och så ofta förekommande ord måste man, för att undvika en tröttande vidlyftighet, inskränka sig till att nästan blott uppgifva de190 λόγος

möjliga betydelserna, utan anspråk på fullständighet hvarken i afseende på dem 1. de ställen der de förekomma. — l:o) a) orcl Mt. 7: 24 scepis-sime, του Θεού 1. του Κυρίου 1. blott ό λ. Guds 1. HERrans ord, Ordet, den gudomliga 1. uppenbarade läran Mc. 4: 14 sæpissime, kallas 1 Petr.

1: 23 ζών xal μένων, b---πιστός λ. Tit.

1: 9 det med undervisningen öfverensstämmande vissa ordet, ό δι άγγέλιον λαληθεϊς λ. Hebr. 2: 2 det genom englar förkunnade ordet =- lagen, λ. ειπεϊν χατά τίνος Mt. 12: 32 säga (smädande) ord emot ngn — smäda. — b) tal, yttrande δια λόγου Act. 15: 27 muntligen, 2 Thess. 2: 2. 15 geuom muntligt yttrande 1. tal; förmaning ss. ό λ. ημών διά τής επιστολής 2 Thess. 3: 14 denna vår skriftliga förmaning· (v. 12); föredrag, lära ss. Joh. 15: 3, undervisning Joh. 17: 20 al., föreskrift ss. Rom. 13: 9, Gal. 5: 14; förklaring, berättelse Mt. 28: 15 al., Act. 1: 1; utsaga, orakel, proplietia ss. Lc. 3: 4, äfven Rom. 3: 4; rykte Lc. 5: 15 al., rop έχειν λ. σοφίας Col. 2: 23 hafva rop 1. namn 1. utseende af vishet (men icke verklighet), ordspråk ss. Joh. 4: 37. — c) fråga, sak έν τω λ. τούτω Act. 8: 21 inom denna sak, äfven Act. 15: 6 al., έχειν λ. πρός τινα. Act. 19: 38 hafva sak med ngn; händelse,Mc. 1: 45 al.; = något Rom. 9: 28 (se dock συντέμνω). — 2:o) Förnuft (betydelsen förekommer ej i N. T.), öfverläggning, a) beräkning, räkenskap λ., διδόναι 1. άποδινόναι τινός 1. περί τίνος Mt. 12: 36 al. göra 1. aflägga räkenskap för 1. rörande ngt, συναίρειν λ. ρ.ετά. τίνος Mt. 18: 23, 25: 19 (se συντέρνω), αΐτεϊν τινα λ. περί τίνος 1 Petr. 3: 15 fordra räkenskap af ngn rörande ngt, προς όν ήμϊν ό λ. scil. εστί Hebr. 4: 13 inför hkn vi hafva (1. hafva att aflägga) räkenskap; räkning λ. δόσεως χαί λήψεως Phil. 4: 15 räkning öfver 1. beräkning af inkomst och utgift (Philipperne och Paulus föreställas ss. förande räkning med hvarandra, hvarvid den ena partens δό-σις stämmer öfverens med den andras λήψις, så att rubriken λήψις är tom på Philippernas sida och δόσις på Pauli), εις λ. υμών Phil. 4: 17 för eder räkning; aktning, anseende, afseende)1. ποι-είσθαι τίνος Act. 20: 24 göra afseende på ngt, fråga efter ngt (j| ούδενός λόγου ποιούμαι τήν ψυχήν τιμίαν έμαυτω ιός---= i intet afseende håller jag min själ 1. mitt lif för dyrbart för mig 1. i mina ögon till att---. — b) grund,

λ.οιπός

åsigt, skäl παρεχτός λόγου Mt. 5: 32 utom 1. undantagande (hordoms) skäl = utom för otrohet, τινί λόγω Act. 10:

29 på hvad grund 1. af hvad anledning? χα.τα. λόγον Act. 18: 14 med skäl 1. rätta. — 3:o) ὁ Λόγος 1. Λόγος τοὺ Θεοὺ 1. τής ζωής — HERren, Christus. Historiska roten till benämningen ligger i Genes. 1 cap. och Ps. 33: 6: den kan antingen vara perconification 1. liypostas, men är utan fråga det sednare. Λόγος är alltså en med Gud identisk person, som i sig innefattar all Gudomens fullhet och gör denna gudomliga fullhet uppenbar för menniskor, och som slutligen blef menniska och uppenbarade sig ibland menniskor för att utföra den högsta akt af uppenbarelse, som ibland menniskor är möjlig. Då nu i Judiska theologien öfver väsendet af .1»-γος 1. »Guds Ord» många oriktigheter insmugit sig, hka härstammade från den orientaliska philo-sophien, som äfven antager enianationer 1. incar-nationer af Gudomen, och hka i synnerhet gingo ut på att visa, att äfven »den högsta emanationen af Gud icke var lik den evigt förborgade Guden sjelf», så satte Johannes, sannolikt med hänseende till dessa falska föreställningar om Λόγος, i spetsen af sitt Evangelium en framställning af dess väsende, som utvisar, att detsamma är alldeles lika med Guds väsende och har i tidens fullbordan förenat sig med menniskan JEsus; Joh. 1: 1 al.; jfr äfven 1 Joh. 1 cap.

λ/>γχη, ης, ἡ lausspets 1. -udd; synecdoch. lans Joh. 19: 34. *

λοιδορέω, ήσω (λοίδορος) skälla, utskälla, banna, fara ut emot någon, skymfa, smäda, häda Joh. 9: 28 al.

λοιδορία, ας, ἡ (fgde) utskällande, smädande, smädelse, skällsord 1 Tim. 5: 14, 1 Petr. 3: 9.

λοίδορος, ον (derivation oviss) skällande, lastande, smädande; subst, smädare 1 Cor. 5: 11, 6: 10.

λοιμός, οὐ, ὁ (antingen af λ.ῦμ.α smuts, orenlighet, äfven förderf, eller af λ.ιμός) pest, farsot, hvarje smittosam-1. hastigt omkring sig gripande dödande sjukdom Mt. 24: 7, Lc. 21: 11; transl., liksom pestis, om en förderflig, allmänt skadlig menniska Act. 24: 5.

λοιπός, ἡ. όν (λείπω, λέλοιπα) reliquus, lemnad, qvarblifven, öfrig, återstående; neutr. ss. adv. i öfrigt 1 Cor. 1: 16 al., äfven numera, redan ss. Act. 27: 20; τὸ λοιπόν för öfrigt, annars, en annan gång Mt. 26: 45, framdeles, hädanefter 1 Cor.Λουκάς

7: 29 (hör till det fgde), hvad det öfriga beträffar Eph. 6: 10, Phil. 3: 1 (hvad J utom det hitintills sagda ännu hafven att göra), Phil. 4: 8 (hvad utomdess åligger eder ss. pligt), 1 Thess. 4-: 1 (der Tisch. ej har τό) och 2 Thess. 3: 1 (hvad utom det hitintills sagda ännu är att säga); ?> δε λ. χ. τ. λ. 1 Cor. 4: 2 »hvad dessutom är att märka är det anspråk man gör på hushållarne, att o. s. v.»; του λοιποìi Gal. 6: 17 hädanefter; — plur. οι λ. med och utan subst, de öfrige, de andre ss. Mt. 22: 6 al., äfven = de otrogne, hedningarne ss. Eph. 2: 3, 1 Thess. 4: 13, 5: 6, τα λ. Mc. 4: 19 al. det öfriga, det andra. — Anm. λοιπόν och το λ. omvexla i editionerna.

Λουχάς, ᾱ., b (smdr. af lat. ordet Lucanus) Lucas, författare till det 3:dje Evangelium och Apostla-gerningarne, anses vara född i Antiochia; oafgjordt om han varit född Jude 1. hedning; för det sednare talar hans grekiskt-latinska namn, äfvensom den nära nog classiska grekiska han skrifver; men då Evangelium förråder en mycket noggrann kännedom af Judiska förhållanden, så kan man med stor sannolikhet sluta, att författaren väl är född hedning, men redan tidigt blifvit Jud. proselyt och slutligen öfvergått till christendomen (andra anse honom för hellenistisk d. ä. grekiskttalande Jude). Till sitt borgerliga yrke läkare Col. 4: 14; Pauli trogne följeslagare och medhjelpare Col. 4: 14, 2 Tim. 2: 11 al. Enligt Act. 16: 10 följ., 20: 5 följ., 21: 1 följ., 27: 1 — 28: 16 har han, sedan Paulus kom till Troas (på 2:dra missionsresan) och for öfver Macedonien, åtföljt Aposteln på dennes resor, till och med till Rom. Sitt Evangelium skref han under Apostelns öfverinseende och dedicerade det, äfvensom Apostlager-ningarne till Theophilus (se Θεόφιλος). Cetera ignota.

Λουχιος, ου, b (lat.) Lucius, ifrån Cyrene, en af de 5 lärarne i Antiochia och Pauli medhjelpare, men icke densamme som fgde; fkmr Act. 13: 1, Rom. 16: 21. Han skall hafva blifvit biskop i Laodicæa.

λουτρὸν, ου, τὸ (följ.) tvagning smedel, badning, bad; τὸ λ. του ὑδατος Eph. 5: 26 det bekanta vattenbadet, vattenbadet χατ εξοχήν, döpelsen, λ. παλιγγενεσίας xai ἀναχαινώσεως πν. ἁγιου Tit. 3: 5 ett bad som innefattar 1.

medför ny födelse och en af den Ii. Ande verkad förnyelse (så kallas dopet, emedan den troende dervid födes på nytt och får helgelsekraft af den H. Ande).

λ,οὐω, ἐλουσα-, λἐλ,ουμαι, ελουσάμ-ην (stam λόω, besl. med λὐω) luo, lavo, bada, tvätta, två Act. 9: 37, τινά από τinος aftvå ngn ngt, rena ngn ifrån ngt Act. 16: 33 (egentl, oo han tvådde dem så att de blefvo renade ifrån slagen d. v. s. från blodet af de slagne såren); i metaph. andlig mening rena Apoc. 1: 5, äfven i pass. Hebr. 10: 2, Joh. 13: 10 »den som blifvit renad (från synderna) = fått syndaförlåtelsen (i rättfärdiggörelsen), har icke behof af annat än att två fötterna på sig (som blifvit orenade under vandringen) d. ä. än af den dagliga reningen.

Λὐδδα, -ης, ἡ, äfven -a, ων, τὰ (li^ kanske strid, träta; Arab. Ludd, Ludda; Græce Λιόςπολις) Lydda; denna stad låg ett stycke från Joppe på vägen från Jerusalem till Cæsarea; hörde i början till Samarien, men sedan till Judæen. Tidigt hade här bildat sig en christen församling; der botade Petras Æneas Act. 9: 32 följ.

Λυδια, ας, Y] Lydia l:o) landskap i Mindre Asien. Tidigt utgjorde Lydien medelpunkten för ett eget Lydiskt rike, hvars siste konung Croesus besegrades af Cyrus d. äldre 546 f. Chr. Efter Perga-meniske konungen Attalus III Pliilomätors död 133 f. Chr. kom Lydien med hela det öfriga Pergameniska riket under omedelbart Romerskt välde och utgjorde sedan dess en del af provinsen Asia. — Landet sjelft, ehuru genomstruket af berget Tmolus, hade dock några ansenliga slätter, ett mildt klimat, stor fruktbarhet och rikedom på många slags produkter. Ibland Lydiska städer nämnas i N. T. Sardes (den förnämsta), Thyatira och Philadelphia; i G. T. förekomma Lydierna troligen under benämningen Genes. 10: 22. — 2:o) ett fruntimmer från Thyatira, som uppehöll sig i Philippi och var purpurkrämerska 1. handlade med purpurkläder; antingen var Lydia hennes egentliga namn, eller kallades hon så derföre att hon var en Lydiska, emedan Lydien var berömdt för sina purpurfärgerier; den förra meningen är riktigare; Act. 16: 14. *

Λυχαονια, ας, ἡ Lycaonien, en provins i Mindre Asien, som likväl i N. och Y. icke hade några bestämda gränser. I O. gränsade det till Cappa-docien och i S. skildes det från Cilicien genom berget Taurus. Det utgjorde en mellan berg liggande slätt med många kullar, hvars jordmån var starkt impregnerad med salt, sä att få källor med192
Λυχαονιστi

drickbart vatten funnos der och vattnet på några trakter till och med måste köpas. Der funnos städerna Iconium, Lystra och Derbe, i lika Paulus förkunnade Evangelium Act. 14: 6. * Aoxaovurrt, adv. (af fgde) på Lycaoniska språket; anses af somliga beslägtadt med Assyriska, andra hålla det för förderfvad Grekiska Act. 14: 11. * Λοχiα, ας, ἡ Lydén, landskap i Mindre Asien, som gränsar i V. till Carien, i N. och N.O. till Phrygien och Pisidien, i O. till Pamphylien och i S. till Medelhafvet. Af dess 23 städer förekomma i N. T. blott Patara hufvudstaden Act. 21: 1 och Myra Act. 27: 5. Invånarne berömda ss. sjöfarande; Act. 27: 5. * λόχος, ου, δ (genom bokstafsförändring) lupus, varg, ulf Mt. 10: 16 al.; äfven metaphor. om glupska, våldsamma menniskor Mt. 7: 15 al. λυμαἰνομαι (λὐμα, τὸ och λὐμη, ἡ smuts; orenlighet af λὐω) nedsmutsa, skymfa, skymfligt behandla, misshandla, föröda, förstöra Act. 8: 3. * λυττέω, ηχα, ησα; ηθήσομαι, ήθην (följ.) smärta, bedröfva 2 Cor. 2: 2 al, Eph. 4: 30 (den H. Ande bedröfvas genom λόγοι σαττροi), såra, förolämpa; med. och pass. känna smärta, hafva bekymmer, vara bedröfvad, sörja Mt. 14: 9 al, förolämpas, kränkas, såras Eom. 14: 15 (till samvetet) = σκανδαλἰζεται, λὐπη, ης, ἡ smärta, sorg, bedröfvelse, bekymmer Lc. 22: 45 al, ἐλθεiν εν λὐπη 2 Cor 2: 1 komma försedd med 1. medförande sorg, bedröfvande eder, ἡ χατὰ Θεόν λ. 2 Cor. 7: 10 den på Gud gående sorgen d. ä. som har afseende på Gud (de trognas sorg öfver synden, hvarmed de brutit emot Gud), ἡ τοὐ χόσμου λ. ibid. verldens (de otrognas) sorg (öfver förlusten af egodelar, ära o. s. v.), μὴ εχ λ. ἡ εξ ἀνάγχης 2 Cor. 9: 7 att det icke må ske af bedröfvelse (att genom gåfvan nödgas blifva af med ngt) eller af nödvändighet (emedan man tvingas dertill af förhållanden och icke kan underlåta att gifva), λ. ἐπi λὐπην Phil. 2: 27 sorg på sorg, den ena sorgen efter den andra; plnr. vedervärdigheter, lidanden, olyckor 1 Petr. 2: 19.

Λυσα.νiας, ου, ὁ Lysanias, tetrarch öfver Abilene Lc. 3: 1. Denne Lysanias härstammade troligen från en äldre tetrarch med samma namn, hvilken på Cleopatras anstiftan dödades af Antonius år 34 f. Chr. och var en son af Ptolomæus, Men-næi son. *

xoyyia

Λυσίας, ου, ὁ Claudius Lysias, Romersk militär-tribun och commendant på borgen Antonia under Pauli sista vistelse i Jerusalem. Han lät fängsla Paulus och straxt derpå, för att undandraga honom Judarnes stämplingar, sända honom nattetid med en stark militärbetäckning till procuratorn Felix i Cæsarea. Act. 23: 26, 24: 7. 22. λοὺσις, εως, ἡ (λὺω) lösande, lösgörande, lösning, upplösning (af äktenskap), skilsmessa 1 Cor. 7: 27. * λυσιτελεω (λυσιτελὴς som betalar kostnaden, lönar sig, fördelaktig af λὺω betala, τέλος kostnad) egentl, betala 1. ersätta (den använda) kostnaden, löna sig, båta, gagna; i N. T. imperson. med dat. Lc. 17: 2 — i afseende på det derpå följande ἡ anmärkes, att 2:ne constructionssätt blifvit hopblandade: »det gagnar honom i fall---(och

mer) än att---»; jfr Mt. 18: 8. *

Λὺστρα, ας, ἡ och -a, ων, τα. Lystra, stad i Ly-caonien icke långt ifrån Iconium och Derbe. Paulus predikade der på sin första missionsresa Act. 14: 6 följ., 2 Tim. 3: 11, och lärde på den andra känna Timotheus, som var derifrån (se Τιμόθεος), Act. 16: 1. λὺτρον, ου, τὸ (λὺω) medel att lösa ut en slaf 1. fånge med, lösepenning, förlossning, försoning Mt. 20: 28, Mc. 10: 45. λυτρόω; ωσὰμην; ώθην (fgde) frigifva mot lösen; i N. T. med. friköpa, utlösa, förlossa Lc. 24: 21 (från Romarnes öfvervälde), i andlig mening Tit. 2: 14 (från syndens fångenskap) äfven pass. 1 Petr. 1: 18 förlossas 1. befrias. λ,ὺτρωσις, εως, ἡ (fgde) lösgifning; af med. friköp-ning, ut- 1. återlösning, förlossning Lc. 1: 68, 2: 38, ευρὰμενος αἰωνὶαν λ. Hebr. 9: 12 hafvande fiinnit, förskaffat (oss) en evig förlossning (den är evigt gällande en gång för alla, så att den icke behöfver förnyas). † λ.υτρωτὴς, ου, ὁ (λυτρόω) förlossare, befriare Act. 7: 35. *

† λυχνὶα, ας, ἡ — det i profangrek. vanliga λυ-χνεὶον τὸ (följ.) ljusstake, hvarpå lamporna sattes, emedan de voro små och låga, Mt. 5: 15 al, χατ' εξοχὴν Hebr. 9: 2 den sjnarmade ljusastakeii i det heliga (bilden af kunskapens ljus — det gudomliga ljuset i HERrans församling) — denna sjuarmade ljusastake fkmr Apoc. 1: 12 fördelad i 7, som ibid. 20 beteckna de 7 församlingarne; χινεὶν την λ. Apoc. 2: 5 (se χινέω).λὺχνος

λὺχνος, ου, δ (besl. med lux; obruklig stam λὺχη) lykta, ljus, lampa Mt. 5: 15 al., φως λὺχνου Apoc. 18: 23 lampsken; trop. om ögat Mt. 6: 22, om en lärare Joh. 5: 35, om Messias Apoc. 21: 23, om ordet 2 Petr. 1: 19 (ljuset eller lyktan är G. T:s prophetiska ord, det mörka rummet är menniskohjertat; dagens inbrytande och morgon-stjernans uppgång i hjertat antyder — i nära förening med det föregående — den tidpunkt, då det, som det prophetiska ordet lofvar om δὺναμις xai παρουσὶα, blifver genom den H. Ande en invärtes viss kunskap, så att vi hinna till den kunskap, att Christus ss. den sanne Frälsaren också nödvändigt måste återkomma i gudomlig herrlighet till fulländning af sitt verk. Petrus skiljer alltså emellan 2 grader af det christliga lifvet: i den förra grundar sig tron på yttre vittnesbörd, i den sednare på andans inre uppenbarelse —- det förra är en vandring èv τόπω αὺχμηρω vid skenet af en lykta, det sednare en vandring i morgonens ljus).

λὺω, λέλυχα, ἐλυσα-, λυθὴσομαι, λέλυμαι, ελὺθην 1:o) lösa, lossa ngn som är bunden Mt. 21: 2 al., band Mc. 1: 7 al., insegel på en bok Apoc. 5:

2. 5; trop. tungans band Mc. 7: 35, dödens Act. 2: 24 (der likväl efter LXX står ωδῖνας st. δεσμοὺς 1. -ά, se ώδὶν), λέλυσαι ἀπὸ γυναικὸς 1 Cor. 7: 27 du är lös och ledig från = har icke hustru, är ogift (antingen du har haft hustru förut 1. ej); lösgöra, lössläppa, befria (en fånge) Joh. 11: 44 al. — 2:o) upplösa ss. en sammankomst Act. 13: 43, nedrifva (en byggnad) Joh. 2: 19; trop. (medelbalken) Eph. 2: 14, förstöra 1 Joh. 3: 8, afskaffa (ett bud) Mt. 5: 19, upphäfva (lagen) Joh. 7: 23, vanhelga (sabbaten) Joh. 5: 18. — I afseende på bemärkelsen »förklara för tillåtet 1. tillåtligt» Mt. 16: 19, 18: 18 se δέω. — Pass. (utom de föregående bemärkelserna) lösryckas, gå sönder Act. 27: 41, göras om intet 1. ogiltig, be-röfvas sin gällande kraft Joh. 10: 35.

Αω'ὶς, ἱδος, 'η Lois, Timothei mormoder, en gudfruktig qvinna, 2 Tim. 1: 5. *

Αώτ, δ indecl. (Ei1? täckelse, slöja) Lot, son till Haran och brorson till Abraham se Genes. 11: 31, äfvensom 13, 14 och 19 capp.; fkmr Lc. 17: 28 följ., 2 Petr. 2: 7.

M.

Mådd, δ indecl. (tO^Ö han är liten) Maatli Lc.

3: 26. * Μαγαδάν, ή indecl. || följ.

Μαγδαλά, rj indecl. Guds torn) Mag-

dala, nu el Medschel, 1 j timmas väg norr om Tiberias, söder om Capernaum, vid vestra stranden af sjön Genesaret. Till Magdalas gebit hörde, ss. det synes, äfven byn Dalmanutha. Från Magdala härstammade Maria Magdalena, Mt. 15: 39 * Μαγδαληνός, η, όν (fgde) från Magdala Mt. 27: 56. 61 al.

Μαγεδών || Αρμαγεδδών Apoc. 16: 16. * μαγεια, ας, ή (följ.) egentl. Magiernas visdom, magi,

hexeri, trolldomskonst Act. 8: 11. * μαγεύω (följ.) vara en Magier, bruka magiska konster; äfven derigenom förhexa, förtrolla, tjusa o. s. v. Act. 8: 9. * μάγος, ου, δ (af Persiskt ursprung, men sammanhänger med μάγγανον tjusningsmedel af μάσσω

blanda o. s. v. se φαρμαχύς) en Magier; så hette ursprungligen en stam af Mediska folket, åt hkn utöfningen af de heliga ceremonierna och bibehållandet af de lärda vetenskaperna var anförtrodd (liksom Levi stam hos Israëliterne). De Mediske Magierne, lika vi redan tidigt lära känna ss. stjernor drömtydare, hade Zoroaster från Medien i sednare hälften af 7:de århundrade f. Chr. underkastat en reform. Från Mederna öfvergick Magier-kasten på Cyri den äldres tid till Perserne. Dessa Persiska Magier utgöra ett i den gamla verlden ganska berömdt institut. De voro bevarare af det heliga, de lärde bland folket, spåmän och liex-mästare. Äfven hos Babylonierne fanns det i den Clialdæiska dynastiens tid en Magierorden, till likns föreståndare Daniel genom kongl, nåd upphöjdes Dan. 2: 48. Dessa Magier delte sig i 5 klasser: a) bildskriftkännare, b) naturkunnige, c) astronomer, d) spåmän, e) astrologer. Sedermera

λύχνος, ου, δ (besl. med lux; obruklig stam λύχη) lykta, ljus, lampa Mt. 5: 15 al., φως λύχνου Apoc. 18: 23 lampsken; trop. om ögat Mt. 6: 22, om en lärare Joh. 5: 35, om Messias Apoc. 21: 23, om ordet 2 Petr. 1: 19 (ljuset eller lyktan är G. T:s prophetiska ord, det mörka rummet är menniskohjertat; dagens inbrytande och morgon-stjernans uppgång i hjertat antyder — i nära förening med det föregående — den tidpunkt, då det, som det prophetiska ordet lofvar om δύναμις xai παρουσία, blifver genom den H. Ande en invärtes viss kunskap, så att vi hinna till den kunskap, att Christus ss. den sanne Frälsaren också nödvändigt måste återkomma i gudomlig herrlighet till fulländning af sitt verk. Petrus skiljer alltså emellan 2 grader af det christliga lifvet: i den förra grundar sig tron på yttre vittnesbörd, i den sednare på andans inre uppenbarelse —- det förra är en vandring èv τόπω αύχμηρω vid skenet af en lykta, det sednare en vandring i morgonens ljus).

λύω, λέλυχα, ἐλυσα-, λυθήσομαι, λέλυμαι, ελύθην 1:o) lösa, lossa ngn som är bunden Mt. 21: 2 al., band Mc. 1: 7 al., insegel på en bok Apoc. 5:

2. 5; trop. tungans band Mc. 7: 35, dödens Act. 2: 24 (der likväl efter LXX står ωδΐνας st. δεσμούς 1. -ά, se ώδιν), λέλυσαι άπό γυναικός 1 Cor. 7: 27 du är lös och ledig från = har icke hustru, är ogift (antingen du har haft hustru förut 1. ej); lösgöra, lössläppa, befria (en fånge) Joh. 11: 44 al. — 2:o) upplösa ss. en sammankomst Act. 13: 43, nedrifva (en byggnad) Joh. 2: 19; trop. (medelbalken) Eph. 2: 14, förstöra 1 Joh. 3: 8, afskaffa (ett bud) Mt. 5: 19, upphäfva (lagen) Joh. 7: 23, vanhelga (sabbaten) Joh. 5: 18. — I afseende på bemärkelsen »förklara för tillåtet 1. tillåtligt» Mt. 16: 19, 18: 18 se δέω. — Pass. (utom de föregående bemärkelserna) lösryckas, gå sönder Act. 27: 41, göras om intet 1. ogiltig, be-röfvas sin gällande kraft Joh. 10: 35.

Αω'ίς, ίδος, 'η Lois, Timothei mormoder, en gudfruktig qvinna, 2 Tim. 1: 5. *

Αώτ, δ indecl. (Ei1? täckelse, slöja) Lot, son till Haran och brorson till Abraham se Genes. 11: 31, äfvensom 13, 14 och 19 capp.; fkmr Lc. 17: 28 följ., 2 Petr. 2: 7.

M.

Mådd, δ indecl. (tO^Ö han är liten) Maatli Lc.

3: 26. * Μαγαδὰν, ἡ indecl. || följ.

Μαγδαλὰ, rj indecl. Guds torn) Mag-

dala, nu el Medschel, 1 j timmas väg norr om Tiberias, söder om Capernaum, vid vestra stranden af sjön Genesaret. Till Magdalas gebit hörde, ss. det synes, äfven byn Dalmanutha. Från Magdala härstammade Maria Magdalena, Mt. 15: 39 * Μαγδαληνός, η, ὀν (fgde) från Magdala Mt. 27: 56. 61 al.

Μαγεδών || Αρμαγεδδὼν Apoc. 16: 16. * μαγεια, ας, ἡ (följ.) egentl. Magiernas visdom, magi,

hexeri, trolldomskonst Act. 8: 11. * μαγεὺω (följ.) vara en Magier, bruka magiska konster; äfven derigenom förhexa, förtrolla, tjusa o. s. v. Act. 8: 9. * μάγος, ου, δ (af Persiskt ursprung, men sammanhänger med μάγγανον tjusningsmedel af μάσσω

Melander, Grek. Lex. t. N. T.

blanda o. s. v. se φαρμαχὺς) en Magier; så hette ursprungligen en stam af Mediska folket, åt hkn utöfningen af de heliga ceremonierna och bibehållandet af de lärda vetenskaperna var anförtrodd (liksom Levi stam hos Israëliterne). De Mediske Magierne, lika vi redan tidigt lära känna ss. stjernor drömtydare, hade Zoroaster från Medien i sednare hälften af 7:de århundrade f. Chr. underkastat en reform. Från Mederna öfvergick Magier-kasten på Cyri den äldres tid till Perserne. Dessa Persiska Magier utgöra ett i den gamla verlden ganska berömdt institut. De voro bevarare af det heliga, de lärde bland folket, spåmän och liex-mästare. Äfven hos Babylonierne fanns det i den Clialdæiska dynastiens tid en Magierorden, till likns föreståndare Daniel genom kongl, nåd upphöjdes Dan. 2: 48. Dessa Magier delte sig i 5 klasser: a) bildskriftkännare, b) naturkunnige, c) astronomer, d) spåmän, e) astrologer. Sedermera

25 346 υστέρημα

τινός 2 Cor. 11: 5, 12: 11 (ουδέν i intet afseende), τὶ ἑτι ὑστ. Mt. 19: 20 hvari står jag ännu efter 1. tillbaka? äfven absol. vara ringare, oansenligare 1 Cor. 12. 24. — 2:o) brista, fela, fattas Joh. 2: 3, εν σε 1. σοι υστ. Mc. 10: 21 ett fattas dig; lida brist ἐν τινι Lc. 22: 35 på ngt; — pass. stå efter, vara underlägsen 1 Cor. 8: 8; lida brist (på det nödvändigaste) absol. Lc. 15: 14, 2 Cor. 11: 8, hafva brist Phil. 4: 12, lida nöd Hebr. 11: 37; hafva 1. lida brist εν τινι 1 Cor. 1: 7 inom 1. i ngt, lida brist på 1. sakna 1. vara utan τινός Rom. 3: 23. † υστέρημα, ατος, τὸ (fgde) egentl, varandet 1. ståendet efter; deraf a) det felande, det som fattas, brist τὰ υστ. των θλὶψεων κ. τ. λ1. Col. 1: 24 (se ὀνταναπληρόω), τὸ υμὼν υστ. της λειτουργὶας Phil. 2: 30 (se ἀναπληρόω), χαταρτὶζειν τα. υστ. της πὶστεως 1 Thess. 3: 10 förfullständiga trons brister d. ä. hvad som ännu fattas i tron för att vara fullkomlig, τὸ ὑμέτερον υστ. 1 Cor. 16: 17 saknaden af eder d. ä. eder frånvaro; — b) brist, behof, armod Lc. 21: 4 al. † υστέρησις, εως, ἡ (se fgde) brist, medellöshet

Mc. 12: 44, iråkad brist Phil. 4: 11. ὑστερον, adv., egentl, neutrum (af följ.) sednare, sedermera, sedan, efteråt, derefter absol. Mt. 4: 2 al., med genit. πάντων Mt. 22: 27 (Lc. 20: 32) sednare än, efter, sist af alla. ὑστερος, a., ov, comparat. (af oviss stam) sednare, senare, derpå följande, kommande καιροi tider 1 Tim. 4: 1. * υφαίνω väfva Lc. 12: 27 || κοπιὰ Tisch. * υφαντός, ἡ, ὀν adj. vble (af fgde) väfd εκ τὼν ἀνωθεν δι' δλου Joh. 19: 23 ofvanifrån allt igenom == ἀρραφος, hkt se. * ὑψηλὸς, ἡ, ὀν (ὑψος) comparat. υψηλὸτερος, 1:o) hög, högt liggande ss. δρος Mt. 4: 8 al., τὰ ὑψ. Hebr. 1: 3 (CpiTp) höjderna, himlahöjderna, himlen, υψηλὸτερος τὼν ουρανὼν Hebr. 7: 26

<ραιλὸνης

högre än himlarne, upphöjd öfver himlen; — 2:o) upphöjd, upplyftad βραχὶων arm Act. 13: 17 (Jehova föreställes ss. anförare med upplyftad arm

— till försvar emot alla fiender — tåga i spetsen för sitt folk): metaphor. τὸ ἐν ανθρὼποις ὑψ. Lc. 16: 15 det som gäller högt iblaud meuniskor,

' τὰ ὑψ. φρονεὶν Rom. 12: 16 hafva högtrafvande

tankar, höga ting i sinnet. † ὑψηλοφρονέω (fgde, φρονέω) tänka högt 1. stolt om sig, vara stolt, högmodig Rom. 11: 20, 1 Tim. 6: 17.

ὑψιστος, η, ον, superlat. bildad (af följ. 1. ὑψι adv. högt) högst, aldrahögst, τὰ ὑψιστα Mt. 21: 9 al. det som är högst, himlen; metaphor. om Gud, den högste, aldrahögste (|i γ}/) Mc. 5: 7 al. ὑψος, εος, τὸ (af υπὸ, jfr ὑπατος högst) höjd Eph. 3: 18, Apoc. 21: 16, κατ ἑςοχήν himmelshöjd, himmel (jfr Ci~lS) Lc. 1: 78 al.; metaphor. höghet, värdighet ὁ ταπεινός καυχάσθω εν τω ὑψ. αυτοὑ Jac. 1: 9 den ringe berömme sig af sin höghet 1. söke sin berömmelse i det som upphöjer honom (neml. uti att vara Guds barn; ty himmelriket hörer de andligen fattige till Mt. 5: 3). ὑψόω, ωσα; ωθήσομαι, ὡθην (fgde) höja, lyfta i höjden, upphöja Joh. 3: 14 (om kopparormen), ibid. och Joh. 8: 28 (om JEsu upphöjande på korset, korsfästelse), Joh. 12: 32. 34 (syfta ock på korsdöden jfr v. 33, och bilda liksom öfvergången till Hans upphöjande till himlen och sittande på Fadrens högra hand) Act. 2: 33, 5: 31;

— metaphor. upphöja (till ära och lycka) Mt. 11: 23 al., εαυτὸν Mt. 23: 12 al. sig sjelf d. ä. vara stor i sina egna ögon, hafva stora 1. höga anspråk —)(ταπεινόω.

ὑψωμα, ατος, τὸ (fgde) egentl, det upphöjda; upphöjning, förskansning 2 Cor. 10: 5 (vall, borg, tom); höghet, höjd Rom. 8: 39 (hvarken höjd 1. djup d. ä. ingen dimension af rummet kaii skilja oss o. s. v.).

Φ.

† Φά.γος, ου, ὁ (följ.) storätare, fråssare Mt. 11: 19, Lc. 7: 34.

φάγω, obruklig stam till φάγομαι, ἑφαγον, se ἑσθὶω.

φαιλόνης, ου, ὁ (äfven φαιλὡνης, φελόνης, φελ.ὡ-νης — per metathesin st. φαινόλης pænula — ρ all iu m) tät öfverklädnad, resmantel; andra:(ραίνω

kappsäck, bokfodral; fkmr 2 Tim. 4: 13. Det är i synnerhet denna vers, som så mycket försvårat undersökningen om tiden, då 2:dra brefvet till Timotheus författades; ty man har icke utan skäl anmärkt det orimliga deruti, att Paulus i Rom efter omkring 5 års tid kunde fråga efter de här omnämnda och vid sista resan från Corinth öfver Macedonien i Troas qvarlemnade saker. Detta synes åter antyda, att detta 2:dra bref skrefs tidigare, men från samma ställe som brefven till Co-losserna, Philemon och Epheserna d. v. s. från Cæsarea icke långt efter Pauli vistande i Troas; emellertid talar 2 Tim. 1: 17 bestämdt häremot, så framt man icke skulle emot all vana öfversätta γενόμενος εν Ρὡμη med »sedan han varit i Rom». Derföre har man sett sig nödsakad att antaga en Pauli 2:dra fångenskap i Rom, hkn dock saknar all historisk bevisning och äfven efter de af dess nyaste försvarare anförda skäl alltid blir högst problematisk (se Huthers inledning till Pastoral-brefven, Göttingen 1850).

φαίνω, φανὡ·, φανήσομαι, εφάνην {φάω, φάος, φως) — Act. 1:o) träns, bringa i ljuset 1. dagen, göra synlig, uppenbara o. s. v., fkmr ej i N. T. — 2:o) inträns, lysa, skina Joh. 1: 5 al. — Pass. a) komma i dagen, synas, blifva synlig Mt. 2: 7 (om stjernan — Herodes frågade Magierne: huru länge synes stjernan 1. låter den se sig?), Mt. 13: 26 (om ogräset) o. s. v., φ. ωραίοι Mt. 13: 26 de synas däglige, ὡσεὶ Χήρος Lc. 24: 11 ss. tomt prat, τὸ. φαινόμενα Hebr. 11: 3 synliga ting 1. föremål för sinnliga varseblifningen ( )(νοοὑμενα tänkta, logiska ting); visa 1. uppenbara sig, Mt. 1: 20, 2: 13. 19 (om englarne), Mc. 16: 9 (om den uppståndne Frälsaren), Lc. 9: 8 (om Elias), που φανέιται 1 Petr. 4: 18 hvar skall han visa sig? = han skall icke bestå (samma tanke som i Ps. 1: 5); framstå αμαρτωλός Rom. 7: 15 syndig, δὸκιμος 2 Cor. 13: 7 ss. bepröfvad, ὡς φωστήρες κ. τ. λ. Phil. 2: 17 (se φωστήρ); — b) liksom δοκέω, ss. τὶ υμὶν φ. Mc. 14: 64 hvad synes eder? hvad är eder tanke?; — c) vara lysande, lysa Apoc. 8: 12.

Φάλεκ, äfven Φαλεκ, b inclecl. Q^B delning, spridning) Phaleg Lc. 3: 35. *

φανερὸς, ά., ὸν (φαίνω, εφά,νψ) full af ljus, lysande, synlig, tydlig, uppenbar (för allas ögon) Act. 4: 16, Gal. 5: 19, φ. ποιέὶν Mt. 12: 16, Mc.

3: 12 uppenbara, upptäcka, εν τω φ. Mt. 6: 4 (18) uppenbarligen 1. offentligen 1. inför allas ögon, ὁ εν τω φ. Rom. 2: 28 den som är det i det yttre 1. utvärtes; känd, bekant φανερός εἱμι 1. γίνομαι Mc. 6: 14 al., εις φ. ελδεὶν Mc. 4: 22, Lc. 8: 17 komma i ljuset, blifva bekant.

φανερύω, ώσω, oj σα; ωδήσομαι, ωμαι, ώδην (fgde) göra synlig, uppenbar, uppenbara τὶ 1. τινὶ τι Joh. 2: 11 al.; pass. afslöjas, uppenbaras, uppenbara sig, blifva synlig, upp- 1. framträda Mc. 4: 22 sæpe, εν τινι Joh. 9: 3 uppenbaras på ngn, φα-νερούμενοι δτι εστε κ. τ. λ. 2 Cor. 3: 3 då det är uppenbart, att J ären (enligt profangrek. con-structionen: φανερός 1. δήλος είμ.ι δτι ποιώ det är tydligt att jag gör — och regeln: impersonella satser förvandlas ofta till personella), εάν φανε-ρωδή 1 Joh. 3: 2 så snart som det blifvit uppenbart (neml. hvad vi skola varda).

φανερώς, adv. (af φανερός) tydligen, synbarligen, uppenbarligen, offentligen)(λΛδρα och εν κρύπτω; fkmr Mc. 1: 45 al.

† φανέρωσις, εως, ἡ (φανερόω) uppenbarande, offentliggörande του πνεύματος 1 Cor. 11: 7 (så att hvar och en som fått en andlig gåfva, golden H. Ande bekant genom charismatisk verksamhet), τής ἀληδειας 2 Cor. 4: 2 (derigenom att vi kungöra den i evangelio innefattade sanningen). φανός, οὐ, δ (φαίνω) lykta, fackla Joh. 18: 3. * Φανουήλ, δ indecl. Guds ansigte) Phanuel

Lc. 2: 36. * φαντάζω (φαίνω) göra synlig; pass. synas, visa sig, τὸ φ. Hebr. 12: 21 synen (neml. på Sinai berg, jfr Deuteron. 9: 19). * φαντασία, ας, ἡ (fgde) egentl, synliggörelse, uppträdande (för att väcka uppseende), uppseende, prakt, ståt Act. 25: 23. * φάντασμα, ατος, τὸ (se fgde) syn, spöke Mt. 14:

26, Mc. 6: 49 (Lc. 24: 37). φάραγξ, αγγος, ἡ (beslägtadt med φάρυγξ strupe, svalg af obrukligt φάρω = σχίζω) klyfta, spricka, remna, dal Lc. 3: 5. * Φαραώ, ὁ indecl. (koptiskt ord, som betyder konung) Pharao, gemensamt namn för de äldste Ægyptiske konungarne (liksom Ptolomæus för de sednare af Macedonisk stam), understundom förenadt med det egentliga personnamnet t. ex. Pharao Neclio; fkmr Act. 7: 10. 13. 21 al.

Φαρές, ὁ indecl. (j^B spricka, remna, öppning) Phares, Judas' son med sin sonhustru Thamar Mt. 1: 3, Lc. 3: 52.

Φαρισαίος,, ου, ὁ (qsi 1IПΤΙΕ ἀψωρισμένος, söndrad af ttÖ® skilja, söndra) Pharisé, egentl, afsöndrad, from, emedan en sådan skilde sig från den profana mängden genom sin helighet (jfr Lc. 18: 11). När denna religiöst-politiska sekt först uppkom, kan icke bestämdt uppgifvas; dock framstod den visserligen icke i utbildad form före Maccabäiska tidsåldern, hvarefter den utbredde sig öfver hela Judiska landet och utgjorde flertalet af Synedri-sterna (jfr Act. 5: 34, 23: 6 följ.). Under -He-rodes uppgick antalet af pharisæer till 6000. På Frälsarens tid delade de sig i flera scholor, bland hvilka de berömdaste voro liillel och Schammai, — de förre representerande det mildare, de sednare det strängare partiet; men alla dessa uppträdde till följe af sin på det yttre riktade helighet med häftighet emot Frälsaren, som yrkade på den inre sinnesförändringen. De utmärkte sig i följande punkter: l:o) antogo de utom den skrifna lagen äfven muntliga traditioner, παραδόσεις (H/Sj?), hvilka i synnerhet angingo yttre religionsbruk, på hvilka de liksom på hvarje i ögonen fallande verkhelighet satte ett högt värde; — 2:o) förklarade de den skrifna lagen med stor stränghet och mest bokstafligt och höllo ritualföreskrifterna för vigtigare än moraliska känslans fordringar; dock funnos undantag (se t. ex. Joh. 3: 1 följ., Act. 5: 34); — 3:o) trodde de på ett oundvikligt öde, hkt dock icke helt och hållet inskränker menniskans fria handlingar; på själens odödlighet, kroppens uppståndelse, tillvaron af goda och onda englar. — I afseende på Sadducæernas motsatta åsigter, se Σαδδουχαίος. — Emedan de enligt JYi 1 och 2 satte ett högt värde på det yttre, utan att i allmänhet fråga efter det inre, så ansågos de för skrymtare och skenheliga, ss. ock Frälsaren ofta kallar och skildrar dem i sina tal och liknelser; fkmr Mt. 5: 20 följ. sæpe.

ψαρμαχεία, ας, ἡ (φαρμαχεύω använda läke- 1. tjusningsmedel, äfven gift af ψάρμαχον, se följ.) tjusningsmedels användande, trolldom Gal. 5: 20; Apoc. 9: 21, 18: 23 torde dermed förstås afgudadyrkan.

ψαρμαχεύς, έως, δ (ψάρμαχον egentligen drogue, medicament, gift, tjusningsmedel o. s. v. af ψαρ-

(pépül

μάσσω — ψόρο) blanda, μάσσω knåda, hopröra — använda ett konstigt medel och derigenom läka, förgifta, förtrolla — allt efter sammanhanget) gift-blandare, trollkarl Apoc. 21: 8 \\ följ. * ψαρμαχός, οὒ, ο (se fgde) giftblandare, hexmästare,

trollkarl Apoc. 21: 8, 22: 15. ψάσις, εως, ὴ (φαίνω) anmälan, underrättelse Act.

21: 31 (enligt andra af φημὶ, sägen, rykte). * φάσχω (ett slags frequentativ- 1. inchoativform af φάω, φημὶ, blott bruklig i prcesens infinit. och participium, samt imperfectum) qsi dictito, föregifva, påstå Act. 24: 9 al. φάτνη, ης, η (utan tvifvel af πατέομαι, επασάμ,ην

smaka, äta) krubba Lc. 2: 7. 12. 16, 13: 15. φαύλος, η, ον (troligen diminut. af φάω, φαίνω — annars kunde det genom den sällsynta biformen φαύρος, hvaraf τταύρος, per metathesin parvus, hänga tillsamman med παύω, παύομαι-, man jemföre då det Tyska faul, vårt ful) egentl, svagt lysande, dunkel, matt, svag, dålig, föraktlig, ond, elak Joh. 3: 20 al. φέγγος, εος, τὸ (samstämmigt med φάω, φαίνω)

ljus, glans, sken Mt. 24: 29 al. φειδομαι, φείσομαι ἐφεισάμην depon. mecl. skona, förskona, spara τινός Act. 20: 29 al.; spara, undvika, afhålla sig ifrån 2 Cor. 12: 6 (scil. του χαυχο.σδαι), gör intet bruk deraf. † ψειδομένως, adv. (af partic. till fgde verb) sparsamt, njuggt 2 Cor. 9: 6. * φελόνης, se φαιλόνης.

φέρω, οΐσω, ήνεγχα, ήνεγχον (Lc. 15: 23); ήνέ-χδην fero 1:o) bära τὶ Mt. 14: 11. 18, Mc. 15: 22, Lc. 23: 26 al., föra med sig Act. 14: 13 al., föra Mt. 17: 17 al., framhafva Mc. 1: 32 al, framräcka δάχτυλον, χεíρα Joh. 20: 27; metaphor. hafva med sig 2 Joh. 10; — 2:o) bära, frambära, framställa metaphor. χατηγορίαν Joh. 18: 28 en anklagelse, χρίσιν 2 Petr. 2: 11 ferre judi-cium, fälla en dom; — 3:o) bära, uppbära, uppehålla Hebr. 1: 3; — 4:o) bära, fördraga Kom. 9: 22 al; — 5:o) bära, frambringa (frukt) Mc. 4: 8 al. — Pass. a) bäras, frambäras Mt. 14: 11 al., φωνή ἠνέχδη 2 Petr. 1: 17. 18 en röst frambars 1. kom; fara fram Act. 2: 2; föras, drifvas Act. 27: 15, 2 Petr. 1: 21; begifva sig till, fara efter, skynda till ngt εἰς τι Hebr. 6: 1; — b) framräckas εἰς την ψ. ὑμὶν χάριν 1 Petr. 1: 13 emot 1. på den nåd, soiu framräckes 1. erbjudes eder (vid J. Chr. uppenbarelse d. ä. Hansφεύγω

återkomst); — c) fram- 1. inträda, tilldraga sig, ega rum Hebr. 9: 16.

φεὺγω, φεὺξομαι, ἐφυγαν (samstammigt med φέ-βομαι, se φόβος) fugio a) fly, taga 1. gripa till flykten Mt. 8: 33 al., ἀπό τίνος Me. 14: 52 al. 1. εκ τίνος Act. 27: 30 från ngn 1. ngt, ur ngt, τινὰ 1. τὶ ngn 1. ngt; samma constructionssätt nyttjas äfven metaplior. i betydelsen: undfly, undandraga sig, undgå, undvika ss. Mt. 3: 7, 1 Cor. 6: 18 al.; — b) fly, försvinna Apoc. 16: 20, 20: 11.

Φή- 1. Φήλις, ικος, ὁ (lat.) Felix, procurator i Ju-dæa (den ll:te i ordningen, se ἡγεμὼν), hvilken efter Cumani afsättning erhöll denna befattning af kejsar Claudius sannolikt om hösten 52 e. Chr. Han var Claudii frigifne slaf, hvarföre han ock, enligt Suidas, hade förnamnet Claudius; hos Tacitus heter han Antonius 'Felix, kanhända derföre att han tillika var den kejserliga modren Antonias frigifne slaf. Han anses hafva varit broder till Pallas, likaledes en frigifven slaf hos Antonia, och skildras af Tacitus ss. grym och herrsklysten. I Judæen förmälde han sig med Drusilla, en dotter till Herodes Agrippa, efter att hafva förledt henne att öfvergifva sin förra man Azizus, furste i Emesa (se Δρουσὶλλα). Nästan oafbrutet under sitt pro-curatel hade han att bekämpa röfvare, banditer och falska Christi; derjemte att bilägga misshälligheter emellan de Judiske och Syriske invånarne i Cæsarea, ss. ock emellan presterne och de förnäme, men uppförde sig vid dessa tillfällen så häftigt och egennyttigt, att han snarare uppblåste än utsläckte tvedrägtens låga. Af honom blef ock Paulus, som i Jerusalem blifvit tagen till fånga och afförd till Cæsarea, i 2:ne år hållen i fängs-ligt förvar, dock mildt behandlad. Sedan han blifvit återkallad från sin befattning och kommit till Rom, anklagade honom Judarne från Cæsarea; dock frikände honom Nero på Pallas' förbön från allt straff. Hans afskedstagande inträffade troligen år 61; fkmr Act. 23 och 24 capp.

φήμη, ης, ἡ (följ,) tal, rykte, fam a Mt. 9: 26, Lc. 4: 14.

φημὶ, ερὼ, είρηκα, εἱπον, εἱπα; εἰρήσομαι, είρημαι, ἐβρήθην 1. ερρέδην (φάω fari, beslägtadt med φαινω) egentl, genom språket bringa i dagen, kungöra; deraf a) säga, tala, berätta, anföra Mt. 5: 11 sæpe; inskjutes liksom aio

och inquam midt i talet t. ex. δός μοι, φησὶν Mt. 14: 8 al.; 3 pers.

φησὶν förekommer understundom utan subject, hvarvid dels kan förstås ἡ γραφή ss. 1 Cor. 6: 16, Hebr. 8: 5, dels τις en och annan, eller ock tages ordet imperson. ss. 2 Cor. 10: 10 säger man, heter det; καλῶς 1. κακὰις ειπεὶν τινα Lc. 6: 26, Act. 23: 5 tala väl 1. illa om ngn; ὡς ἔπος ειπεὶν Hebr. 7: 9, se επος; — b) säga ja, bejaka, äfven påstå, mena, tro Rom. 3: 8 al.; — c) säga till, bjuda, befalla Act. 11: 22, 2: Cor. 4: 6 al.; — d) säga om, kalla med 2 accus. Joh. 10: 35, 15: 15; — se äfven ῥέω.

Φῆστος, ou, b (lat.) Festus; Porcius Festus kom efter Felix ss. procurator i Judæen i kejsar Neros första regeringsår. Knappt hunnen till Palæstina förhörde han Aposteln Paulus Act. 25 och erkände hans oskuld Act. 26, men lät dock, då Paulus sjelf vädjade till Romerske kejsaren, föra honom bort till Rom Act. 27. Han fann provinsen oroad af talrika röfvareband, hka han bekämpade, äfvensom af en trollkarl, hkn vetat förskaffa sig ett stort anhang. I anledning af en hög mur, som skulle betaga konung Agrippa utsigten till det inre af tempelgården, råkade han i strid med Judarne, då lian tog konungens parti; men han hänsköt frågan till kejsaren, som dömde till Judarnes fördel. Han dog efter icke fulla 2 års förvaltning af sitt embete och fick Älbinus till efterträdare hösten 62.

φθάνω, ἐφθασα komma förut, förr än ngn annan, förekomma τινά 1 Thess. 4: 15; sedan blott komma, hinna ἐπὶ τινα Mt. 12: 28, Lc. 11: 20 till ngn, εις τι Rom. 9: 31, Phil. 3: 16 till ngt, ἄχρι τινός 2 Cor. 10: 14 ända till ngn; εφθα-

σεν δε---τέλος 1 Thess. 2: 16 kommen

är på dem (Guds) vrede ända till slutet (sin yttersta gräns, så att den snart måste utbryta).

φθαρτός, ή, όν, adj. vble (af φθείρω) förderfvad, förderflig, förgänglig Rom. 1: 23 al. σπορά φθ. 1 Petr. 1: 23 förgänglig säd (härmed syftas på semen frugum, icke semen humanum), τὸ φθ. τοὺτο 1 Cor. 15: 53. 54 detta här förgängliga (δεικτι-κῶς, Paulus ser på sin egen kropp), τὰ φθ. 1 Petr. 1: 18 subst, förgängliga ting.

φθέγγομαι, ἐφθεγξάμην depon. med. knysta, gifva ljud ifrån sig, tala Act. 4: 18, 2 Petr. 2: 16, τὶ v. 18.

φθείρω, φ θ ερώ, ἐφθειρα; φθαρήσομαι, ἐφθάρην (samstammigt med φθέω, φθίω, φθίνω skafva, nöta, förminska) förderfva, förstöra 1 Cor. 3: 17350 φ&ινοπωρινός

al. τον ναόν 1. c. templet (skedde genom Levitisk orening, skada på byggnaden och vårdslöshet i dess bevakning ocli uppsigt), ἤθη χρηστά 1 Cor. 15: 33, se ἤθος, οὐδένα εφθ. 2 Cor. 7: 2 ingen har jag ruinerat (förderfvat till hans yttre ställning); φθαρῆναι ἀπό τίνος 2 Cor. 11: 3 co förderfvas (och bortvändas) ifrån ngt. φθινοπωρινός, ή, όν (φθινόπωρον den tiden af året, då ὀπώρα går till ända, höst == ρετόπωρον, af φθίνω, se fgde och ὀπώρα, hkt se) som hör till hösten, höstlig δένδρα φθ. Jud. 12 höstliga träd 1. träd otn hösten (hka då mista sina löf). * φθόγγος, ου, δ (φθέγγομαι) ljud, röst Rom. 10: 18;

ljud, ton 1 Cor. 14: 7 (se δμως). φθονέω (följ.) afundas, hysa afundsjuka till ngn τινι (andra τινά) Gal. 5: 26 (neml. de öfverlägsna, med hka man icke vågar inlåta sig i strid), äfven Jac. 4: 2 || φονεύετε som är bättre läsart. φθόνος, ου, δ (φθέω, se φθείρω) afund, afundsjuka Rom. 1: 29 al., πρός φθ. Jac. 4: 5, se ἐπιποθέω.

φθορά, ἀς, ἡ (φθείρω, εφθορα) förderf, förstöring, upplösning, undergång Rom. 8: 21 al., ἡ δουλεια τῆς φθ. 1. c. den uti förderfvet 1. förstöringen (v. 20) bestående träldomen, θερίζειν φθ. Gal. 6: 8 skörda förderf (neml. det eviga); förruttnelsetillstånd, förgänglighet 1 Cor. 15: 42; —

moraliskt förderf ή---φθορά 2 Petr. 1: 4

det i verlden (herrskande) i den syndiga lustan grundade förderf, 2 Petr. 2: 12 (der en ordlek förefinnes med φθορά och det följande φθαρή-σονται), v. 19. φιάλη, ης, ἡ (st. πιάλη af πίνω, ἔπιον) ilrickeskärl,

bägare, skål Apoc. 5: 8 al. φιλΛγαθος, ον (φίλης, ἀγαθός) älskande det goda

1. de goda, vän af det rätta Tit. 1:8. * Φιλαδέλφεια, ας, ἡ Philadelphia, stad i Lydien med en christen församling Apoc. 1: 11, hvilken berömmes för sin christliga ståndaktighet och trohet. Staden var uppbyggd af Pergameniske konungen Attalas Pläladelphus och tillföll Romarne år 133 f. Chr. jemte hela riket Pergamus. φιλαδελφία, ας, ἡ (följ.) broder- 1. systerkärlek, syskonkärlek (kärlek emellan christendomssyskon) Rom. 12: 10 al. φιλάδελφος, ον (φίλος, αδελφός 1. -ή) broder- 1. syster älskande, syskonkär (om andliga 1. christendomssyskon) 1 Petr. 3: 8. *

Φιλήμων

ψίλανδρος, ον (φίλος, ἀνήρ) som älskar 1. håller

af sin man 1. make Tit. 2: 4. * φιλανθρωπία, ας, ἡ (φιλάνθρωπος menniskoälskande — φίλος, ἀνθρωπος) menniskokärlek Act. 28: 2, Tit. 3: 4.

φιλ,ανθρώπως, adv. (se fgde) menniskovänligt, på

ett menniskoälskande sätt Act. 27: 3. * φιλαργυρία, ας, ἡ (följ.) penningekärlek, vinningslystnad, girighet 1 Tim. 6: 10 ἡς τίνες δρεγό-ρ.ενοι st. ου scil. αργυρίου. * φιλάργυρος, ον (φίλος, ἄργυρος) penningekär, vin-

ningslysten, girig Lc. 16: 14, 2 Tim. 3: 2. φίλαυτος, ον (φίλ,ος, αυτοὐ) sjelfkär, egoist, egenkär 2 Tim. 3: 2. * φιλάω, ήσω, ηχα, ησα. (φίλ.ος) 1:o) vara vän, kär, älska, hafva kär τινά Mt. 10: 37 al.; älska, tycka om, finna nöje uti, hafva behag till τί Mt. 23: 6 al., äfven med infin. Mt. 6: 5; — 2:o) med och utan στόρ,ατι, kyssa (= χυνέω) Mt. 26: 48 al. —- Anm. Man plägar skilja emellan αγαπάω, φιλέω, ἐράω och στ ἐργω (af hka de 2 sistnämnda icke förekomma i N. T.) sålunda, att ἀγαπάω utmärker den minsta graden af kärlek och στέργω den högsta och ädlaste (kärlek emellan föräldrar och barn), äfvensom att φιλέω — diligo och ἐράω = a mo; se ock ἀγαπάω. φίλη, ης, ἡ, femin. till δ φίλος, väninna Lc. 15: 9. * φιλήδονος, ον, (φίλος, ἡδονή) njutningslysten, älskande 1. begifven på nöje 1. njutning 2 Tim.

3: 4 φιλ.---φάόθεοι, denna paronomasi

kan i svenskan så återgifvas: »mera för njutning lågande, än efter Gud frågande». * φίλημα, ατος, τὀ (φιλέω) kyss Lc. 7: 45, 22: 48. Osterländningarnes, i synnerhet Judarnes sed att kyssas, då de helsade hvarandra, framkallade hos de första christna αγιον φ., broders- 1. syskonkyssen; den kallades αγιον, emedan den icke var ngn profan utan helig — en bild och ett uttryck af den christliga syskonkärleken, hvarföre den ock hette φ. αγάπης 1 Petr. 5: 14 osculum pacis (1. a mor is), och ett insegel på de christnas heliga gemenskap; den gafs i synnerhet omedelbart före den Ii. Nattvardens begående, sedan deu gemensamma bönen blifvit hållen, och ss. ett insegel på densamma, orationis siguaculum; fkmr, utom hos Petrus 1. c., Rom. 16: 16 al. Φιλήμων, ονος, ὁ Philemon, en christen i Colossæ, till hvilken Paulus skref det lilla älskliga recom-mendationsbrefvet med Oncsimus, troligen frånΦίλητος

Cæsarea (se Ὀνήσιμος). Han synes af Aposteln sjelf hafva blifvit omvänd till christendomen (Phil. 19) och hade åt församlingen i Colossæ upplåtit sitt hus till samlingsställe (Phil. 2). Paulus kallar honom v. 1 συνεργός; hvilket väl åtminstone antyder, att han varit en verksam befordrare af christendomen, om också icke en församlingens lärare 1. föreståndare. Traditionen gör honom till biskop i Colossæ och låter honom dö martyrdöden under Nero. Hans hus i Colossæ skall ännu i 5:te århundradet hafva stått qvar (μέχρι του παρόντος μεμενηκε Theodoret). Φίλητος, ου, b Philetus, en irrlärare, hvilkens tal frätte omkring sig ss. kräftan 2 Tim. 2: 17; huf-vudpunkten deruti var, att han jemte Hymenæus påstod τὴν ὁ,νάστασιν ἡδη γεγονέναι. * φιλία, ας, ἡ (φιλέω) vänskap, kärlek του κόσμου

Jac. 4 till verlden. * Φιλιππήσιος, ου, b (följ.) Philippenser 1. Philipper,

invånare i Philippi Phil. 4: 15. * Φίλιπποι, ων, οἱ (af Φίλιππος, Alexander den stores fader), en ansenlig stad i Macedonien vid Thraciska gränsen, nordost om Amphipolis, utvidgad och befästad af Philippus, på den plats, der byn Κρηνίδες (för sitt källrika läge — at κρηνή — små-källorne) förut låg. På den åt vester till Strymon-floden sig utbredande slätten stod det bekanta slaget (proelium Philippense) emellan Antonius och Octavius å ena sidan

och Brutus jemte Cassius å den andra. Aposteln Paulus kom, på sin andra missionsresa, ifrån Neapolis till Philippi år 53, den första stad i Europa, der Aposteln förkunnade evangelium, men måste snart afstå derifrån; på sin 3:dje resa besökte han åter Philippi och det utsådda fröet hade burit sådan frukt, att der bildade sig en christen församling, hkn för sitt christliga sinne och sin öfverensstämmelse med Aposteln var honom särdeles kär, kanske kärast afalla församlingar, hvarom hans epistel, ett äkta apostoliskt kärleksbref, bär vittne. Också emottog han till ocli med understöd af denna församling. Ganska få Judar bodde i Philippi och de hade derstädes blott en προςευχή Act. 16: 13, hvarföre den christna församlingen till största delen bestod af fordna hedningar. — Act. 16: 12 kallas staden κολώνεια 1. -ια nybygge, emedan Octavianus (Augustus) låtit ditföra en coloni från Rom och skänkt henne jus Italicum; andra förbinda κολ. med πρώτη πόλις och öfver-

sätta: »den (till rangen) främsta colonistaden i den delen af Macedonien»; dock torde πρώτη πόλεις (som ingalunda kan betyda hufvudstad, enär Amphipolis var det i Maceclonia prima) snarare antyda, att staden var den första (ifrån hafvet) uti provinsen Macedonien d. ä. det egentliga Macedonien, som Aposteln besökte (Neapolis var en hamnstad till Philippi). Episteln till Philipperne skrefs år 63 1. 64 (i början på året) i Rom; fkmr Act. 16: 12 al.

Φίλιππος, ου, b (hästvän — af φίλος, ἵππος) Philippus 1 :o) Aposteln med detta namn ifrån Beth-saida; Johannis Evangelium framställer honom för oss i några speciella beröringar med Frälsaren Joh. 6: 5 följ., 12: 21 följ., 14: 8. 9, utan att dock dessa erbjuda tillräckliga materialier till en charakteristik af aposteln. Han skall vara den lärjunge, till hkn Frälsaren sade orden Mt. 8: 22, Lc. 9: 60. Traditionen låter honom predika evangelium i Phrygien och finna sin död i Hierapolis; fkmr Mt. 10: 3 al.; — 2:o) en af de 7 diaconi

1 Jerusalem Act. 6: 5, döpte drottning Candaces kammarherre Act. 8: 26—40, och fkmr ss. hus-egare i Cæsarea Palæstinæ Act. 21: 8 under benämning af ευαγγελιστής, hkt se; — 3:o) Herodes' Philippus, son af Herodes den store och Ma-riamne II, gemål till Herodias och fader till Salome Mt. 14: 3, Mc. 6: 17; lefde som privatman; — 4:o) Philippus Tetrarcha, son af Herodes den store och Cleopatra, tetrarch öfver Ba-tanæa, Gaulonitis, Trachonitis och Ituræa Lc. 3: 1, uppbyggde 1. utvidgade och förskönade Pa-lieas 1. Cæsarea Philippi Mt. 16: 13, Mc. 8: 27, gift med Herodias' dotter Salome; var en stilla och rättrådig furste och den bäste af Herodes' söner — dog äfven lugnt och stilla i sin faders arfvedel.

φιλόθεος, ον (φίλος, Θεός) gudälskande, gudfruktig

2 Tim. 3: 4, se φιλήδονος. *

Φιλ,όλ,ογος, ου, b Philologus, en christen i Rom, Rom. 16: 15. *

φιλονεικία, ας, ἡ (följ.) stridslust, trätgirighet, täflan, tvist Lc. 22: 24. *

φιλόνεικος, ον (φίλος, νεῖκος träta, strid) stridslysten, trätgirig 1 Cor. 11: 16. *

φάοξενία, ας, ἡ (följ.) vänlighet 1. tjenstaktighet emot gästvänner 1. främlingar, gästvänlighet 1. gästfrihet Rom. 12: 13, Hebr. 13: 2.352 φιλόξενος

φιλόξενος, ον (φίλος, ξένος) gästvänlig, gästfri, som öfvar gästfrihet i synnerhet mot främmande chri-stendomssyskon 1 Tim. 3: 2 al, † φιλοπρωτεύω (följ., πρωτεύω) älska att vara främst, gerna vilja vara den förste, sträfva efter första rangen τινών bland några 3 Joh. 9. * φίλος, tj, ον älskad, kär, vänskapsfull; ss. subst. vän, kamrat (med hkn jag gerna 1. vanligen umgås) Mt, 11: 19 al., τινός 1. c. al., τινι Act. 19: 31, μετὰ τίνος Lc. 23: 12, φίλε = εταιρε Lc. 14: 10 min vän! φιλοσοφια, ας, ἡ (fgde, σοφία) kärlek till ngn färdighet 1. konst; kärlek till lärdom och vetenskap, till vishet., philosophi. — Anm. Col. 2: 8, det enda ställe i N. T. der detta ord förekominer, menas icke philosophien i sig och i allmänhet, utan den bestämda för läsarne kända speculation, hkn bestod i en med Judaismen sammansmält gnostisk theosophi, den der genom sin speculativa charakter utmärktes med namn af philosophi eller kanske af irrlärarne sjelfva ex professo så betecknades: dess specifika charakter är alltså att betrakta ss. judaistiskt-orientalisk, icke ss. grekisk och dess föremål utgjorde den högre

andeverlden. Pauli omdöme om densamma finnes i tillägget xai κενής απάτης, som icke utgör något särskildt moment jemte φιλ., utan en närmare förklaring deraf »d. v. s. tomt bedrägeri». * φιλόσοφος, ου, b (se fgde) vän af visheten, philosoph; så kallade sig först Pythagoras; men betydelsen af philosoph ss. en, som undersöker tingens och menniskans natur, framträder först med grundandet af egentliga philosophiska scholor; från den tiden begagnas ordet om scholphilosopher d. ä. sådana som hafva sitt eget philosophiska system och ss. lärare föredraga det för andra. Act. 17: 18. * φιλόστοργος, ον (φίλος, στοργή, se ἀστοργος) ömt 1. innerligt älskande (om kärleken emellan föräldrar och barn, äfven syskonkärleken) εις αλλήλους Rom. 12: 10 ömma mot hvarandra.. * φιλότεχνος, ον (φίλος, τέχνον) barnvän 1. -kär, som

älskar sina barn Tit. 2: 4. * φιλοτιμέομαι (φιλότιμος ärelysten 1. -girig, af φίλος, τιμή) vara ärelysten 1. -girig, anse ss. hederssak, söka 1. siitta sin ära uti med infin. Rom. 15: 20, 1 Thess. 4: 11; äfven bemöda sig, vinnlägga sig om med infin. 2 Cor. 5: 9.

"φοβέω

φάοφρόνως, adv. (af följ.) med ett vänligt sinne,

välvilligt, kärleksrikt Act. 28: 7. * φιλόφρων (φίλος, φρήν) vänligt sinnad, välvillig 1

Petr. 3: 8 || ταπεινόφρων, hkt se. * φιμόω, ώσω, ωσα.; ωμαι, ώδην (φιμός nosgrimma) förse med 1. pålägga nosgrimma, dermed binda munnen till på τον βούν 1 Cor. 9: 9, 1 Tim. 5: 18 (se ἀλοάω); metaphor. stoppa till munnen på ngn, bringa till tystnad, tysta τινά 1. τί Mt. 22: 34, 1 Petr. 2: 15; pass. blifva stum, tiga Mt. 22: 12, imperat. tig 1. var tyst Mc. 1: 25, Lc. 4: 35, äfven (till det oroliga hafvet) var stilla Mc. 4: 39.

Φλ,έγων, οντος, b Phlegon, en christen i Rom, Rom.

. 16: 14. * φλ.ογίζω (följ.) sätta i brand, i- 1. antända, pass. stå i brand, i- 1. antändas Jac. 3: 6 (bis), se γέ-νεσις och τροχός, φλ.όξ, φλογός, ή (φλ,έγω bränna, inträns, brinna, låga) brand, låga Lc. 16: 24, φλ. πυρός Hebr. 1: 7 eldslåga, έν φλ1. πυρός 1. πυρί φλογός Act, 7: 30, 2 Thess. 1: 8 uti 1. under eldslåga (i G. T. visar sig Gud uti eldslågor jfr Exod. 3: 2 följ., 19: 18, Dan. 7: 9. 10 — i synnerhet då Han kommer till doms, och detta öfverföres på Christus ss. verldsdomare); όφδαλμοί αυτού φλΙ. πυρός 1. ώς φλ.. πυρός Apoc. 1: 14 al. Christi ögon voro ss. eldslåga (häntyder på Hans allting skarpt genomträngande allseende och allvetenhet). φλυαρέω (följ.) prata, pladdra, sladdra; träns, τινά

τινι 3 Joh. 10 öfverprata ngn med ngt. * φλώαρος, ον (φλύος, τό prat af φλύω = φ λέω = fluo, öfverflöda — i ord) full af prat, pratsjuk 1 Tim. 5: 13. * φοβερός, ά, όν (φόβος) full af bäfvan, förskräcklig, faslig, gruflig, gräslig Hebr. 10: 27. 31, 12: 21. φοβέω; ηθήσομαι, ήΰην (φόβος) förskräcka, skrämma, injaga fruktan hos ngn; i N. T. blott pass. l:o) förskräckas, vara rädd, frukta, bäfva a) absol. Mt. 10: 31 sæpe; b) med accus. a) τινά och τί Mt. 10: 26 al, frukta 1. vara rädd för ngn 1. ngt, ß) c. substantivo conjugato, φόβο ν τινός 1 Petr. 3: 14 hysa fruktan för ngn, φόβον μέγαν Mc. 4: 41, Lc. 2: 9 hysa stor fruktan, högligen förskräckas, πτόησιν 1 Petr. 3: 6 hysa fruktan; c) med ἀπό och genit. Mt. 10: 28, Lc. 12: 4, frukta för ngn; — 2:o) frukta, befara μή, μή πως, μή ποτε Act. 27: 17 al., att, att tilläfventyrs, äfven υμάς μή πως Gal. 4: 11 jag fruktar om eder,φόβητρο»

att tilläfventyrs; — 3:o) frukta, draga i betänkande med infin. Mt. 1: 20 al.; — 4:o) frukta, vörda τον Θεόν 1. Κόρων Lc. 1: 50 al., οι φοβούμενοι τον Θεόν Act. 13: 16. 26 proselyter (neml. portproselyter, se ττροςήλυτος) i motsats mot Ἰσραηλῖται; om γυνή Eph. 5: 33 som bör frukta 1. vörda sin man, se Ίνα. φόβητρο ν, ου, τό (fgde) skrächneclel, skräckbild, järtecken Lc. 21: 11. * φόβος, ου, ό (φέβομαι fly, frukta, Jjäfva, samstämmigt med φεύγο)) flykt, bäfvan, fruktan, farhåga, förskräckelse a) absol. Mt. 14: 26 al., ѐν φόβιρ 1 Cor. 2: 3 al. i 1. med fruktan Jud. 23 (att tillika fattas af deras förderf — se följande ord i versen), μετά φόβου χα) τρόμου 2 Cor. 7: 15, se τρόμος-, abstractum pro concreto Kom. 13: 3 = φοβεροί 1. också = skräck, förskräckelseämne 1. till förskräckelse; plur. έσωθεν φ. 2 Cor. 7: 5 inifrån farhågor (troligen med afseende på Corin-thiska förhållanden); — b) med genit. fruktan o. s. v. för ngn 1. ngt Mt. 28: 4 al., helig fruktan 1. vördnad τού Θεού 1. Κυρίου Act. 9: 31 al. fruktan för Gud 1. HEllran = Guds 1. HER-rans fruktan.

Φοίβη, ης, ή Phoebe, diaconissa i Cenchreæ, hamnstad till Corinth, se Κόρινθος; hon hade troligen brefvet till

Romarne med sig, då hon for till Rom, Rom. 16: 1, se äfven προστάτις. * Φοινίχη, ης, ἡ Phænicien; så hette den smala kuststräckan (4—5 geographiska mil bred) vid Medelhafvet emellan Syrien och Palæstina, som drog sig norr ut från floden Belus till floden Eleuthe-rus, och hade inom sig i samma riktning städerna Acco (Ptolemais), Tyrus, Sidon, Berytus, Byblus och Tripolis. Landet var fruktbart, ymnigt vatt-nadt af floderna från Libanon, och hör ännu till de bördigaste länder i främre Asien. Invånarne, ursprungligen Canaaniter, idkade vidsträckt handel och utmärkte sig för konster och uppfinningar; se vidare Τύρος och Σιόών; förekommer Act. 11: 19 al. Φοινίχισσα, ης, ἡ Phæniciska Mc. 7: 26, se Συρο-φοίνισσα. *

φοινιξ, äfven φοίνιξ, ιχος, ὁ (äfven ἡ) ID Π palm, palmträd, dadelpalm. Detta träd växte fordom ymnigt i Palæstina i synn. i de för varm temperatur utmärkta trakterna ss. Jericho (palmstad), Engeddi, Döda hafvet, sjön Genesaret, men var planteradt

vid Bethania (dadelort); nu mera anträffas det ytterst sällan i Palæstina (vid Jericho finnes blott ett enda, vid Engeddi intet, se Robinson), deremot förekommer det ymnigt i Arabien, Ægypten och Persien. Det är ett ståtligt träd, som på Romerska och Judiska mynt förekommer ss. sinnebild af Palæstina; tycker om lös, sandig, het dock något fuktig jordmån, blir 30, 40 till och med 100 fot högt, 200 år gammalt och har smärt, rak, enkel 10—18 tum i diameter tjock stam, blott i toppen 40—80 tunna grenar, hvilka äro ju högre desto kortare, och i det de böja sig mot marken gifva god skugga. Trädet utmärker sig för sin ständiga grönska (hvarföre ock den rättfärdige dermed jemföres Ps. 92: 13). Sjelfva träet utgör ett varaktigt byggnadsmaterial och skall hafva den egenheten, att det, användt till bjelkar i taket, liksom böjer sig uppåt, ju större tyngder som läggas derpå (derföre en passande bild af en korsdragande christen). Judarne betjente sig af palmgrenar vid Löfhyddohögtiden, och vid det högtidliga mottagandet af furstar och härförare buro de dem ss. glädjens, segrens och hyllningens symbol; med sådana i händerna gingo de ock Frälsaren till mötes Joh. 12: 13; fkmr ock Apoc. 7: 9. Φοινιξ, ιχος, ἡ Phoenix, en hamn på södra sidan af ön Creta, närmare vestra än östra sidan; ett stycke öster derifrån låg en stad med samma namn. Hamnen låg så till, att ena stranden vette åt S.V., den andra åt N.V.; Act. 27: 12. * φονεύς, έως, ὁ (se följ.) mördare, dråpare Mt. 22: 7 al.

φονεύω, εύσω, ευσα (följ.) mörda, döda, dräpa Mt. 5: 21 al., äfven Jac. 4: 2 der det antyder den dödsfiendskap, som rådde dem emellan, äfven Jac. 5: 6 om den rikes förföljelse ända till döds emot-den fattige rättskaffens mannen. φόνος, ου, ὁ (φένω, hvaraf ep. aor. εττεφνον döda) mord, mördande, dråp Mc. 15: 7 al., ἐν φ. μαχαίρας α,-οθνήσχειν Hebr. 11: 37 dö i svärds dråp, för svärd; plur. mordgerningar Mt. 15: 19 al. φορέω, ήσω (φέρω) bära τί Mt. 11: 8 al. utmärker handlingens fortsättning och varaktighet och är således ett förstärkt φέρω. Φόρον, ου, τὸ, se Ἀππίου Φόρον. φόρος, ου, ὁ (φέρω) börda, pålaga, skatt, afgift (för person och egendom, deremot τέλος för varor) Lc. 20: 22 al., τω τὸν φ. scit. αἴτούντι Rom. 13: 7.

φορτίζω-, ισμαι (φόρτος) påbörda, belasta, betunga metaphor. τινά τι Lc. 11: 46 om de många cere-monialstadgar, hvilka de skriftlärde påbördade 1. pålade folket; p. p. p. Mt. 11: 28 betungad (under syndabördan). φορτίον, ου, τό, diminut. form (af följ.) hörda, tyngd, last, skeppslast 1. -laddning Act. 27: 10; metaphor. om Mosaiska lagens och de pharisæiska stadgarnes tunga börda Mt. 23: 4, Lc. 11: 46; om Christi 1. evangelii lätta börda Mt. 11: 30; om syndens börda Gal. 6: 5. φόρτος, ου, ὁ (φέρο) 1. φοριω) börda o. s. v. Act.

27: 10 |l fgde. * Φορ- 1. Φουρτουνάτος, ου, ὁ (lat.) Forhinatus, en

christen i Corinth, 1 Cor. 16: 17. * † φραγίλλιον. ου, τὸ (lat.) flagellum, gissel Joh. 2: 15. *

† φραγελλόω, oj σα. (lat.) flagello, gissla, hudflän-

ga Mt. 27: 26, Mc. 15: 15. φραγμός, οὐ, ὁ (φρ ἀσσο)) spärrning, stängsel, gärdesgård, omhägnad Mt. 21: 33, Mc. 12: 1, den om- 1. inhägnade platsen — τὸ φράγμα, gärde Le/ 14: 21; metaphor. τὸ μεσι'ηοιχον του φρ. Eph. 2: 14

se μεσότοιχον. φράζω, α.σα. (liks. af obrukl. φράω af φρά.ν doriee st. φρήν) anvisa, förklara, uttyda τί τινι Mt. 13: 36, 15: 15 ngt för ngn; anm. hos poëterne och Ilcrodot. betyder ordet i med. betänka, behjerta, hvaraf dess härledning från φρήν bevisas. φρά.σσω, ἐφραξα-, φρα.γήσημ.α.ι, ἐφράγην spärra, inhägna, stänga, tillstoppa στόμα τινός Hebr. 11: 13 d. ä. hindra ngn att skada (har väl afs. på Dan. 6: 22, kanske ock Jud. 14: 6 och 1 Sam. 17: 34 följ.), Ἱνα. πάν στόμα φραγή llom. 3: 19 pä det att hvarje mun må tillstoppas d. ä. förstummas, bringas till tystnad (icke blott hvarje hednings, utan äfven hvarje Judes), ἡ χαύχησις αὐτη — — — ε με 2 Cor. 11: 10 denna berömmelse skall icke tillstoppas i afseende på mig (berömmelsen att hafva förkunnat evangelium kostnadsfritt är personificerad; henne skall icke munnen tillstoppas, att hon måste tiga i afs. på mig). φρεαρ, ατος, τὸ brunn, cistern Lc. 14: 5, Joh. 4: 11. 12; brunnarne hade friskt källvatten ss. Jacobs brunn vid Sichem, cisternerne åter voro gräfda till uppsamlande af regnvatten (πρός ὑπο-δοχήν ὁ μ. β ρ ίο υ ὑδατος)·, φ. τής αβύσσου Apoc. 9: 1 afgrundens bruun d. ii. de onda andarnes vistelseort i Hades.

φρόνημα.

† φρεναπατάω (följ.) bedraga själen d. ä. förföra, bedåra εαυτόν Gal. 6: 3; anm. detta ord är så mycket säkrare ett ἁ.πα.ξ εἰμημένον, som det endast fkmr här i hela grekiska litteraturen. * † φρεναπάτης, ου, ὁ (följ., ἀ.πατάω) som vilseför

själar 1. sinnen, förförare Tit. 1: 10. * φρήν, φρενός, ἡ (φράσσω) eg. praecordia, διάφραγμα, mellangärdet d. ä. den hinna som afstänger hjertat och lungorna från de öfriga inelfvorna; men emedan diaphragma ansågs ss. sätet för alla andnga lifsyttringar och förmögenheter, ss. den rent kroppsliga principen för det andliga lifvet, så korn ordet sedermera att betyda: själ, ande, sinne, i synn. förstånd, omdömeskraft, plur. 1 Cor. 14: 20 (bis), φρίσσω (φριξ, φριχός, ἡ hvarje sträf, skroflig, o-jemn yta ss. då hafvet uppröres af vindarne, håret 1. borsten reser sig i vädret, sädesfälten stå liksom borstiga af ax, klippspetsar uppresa sig ur vågorne — deraf rysning, skälfning) vara skroflig, ojemn, borstig; resa sig 1. stå i vädret (om hår o. s. v.), horreo, rysa, skälfva Jac. 2: 19. * φρονέω, ήσω (φρήν) l:o) tänka, hafva tanke 1. sinne Act. 28: 22 (= dina tankar), 1 Cor. 13: 11 hafva diktan och traktan, τὸ αυτό Eom. 12: 16 al. hafva samma tanke 1. sträfvande, vara eudriig-tig, »ens till sinnes», παρ ὁ δει φρ. Eom. 12: 3 än han bör hysa (se ὑπερφρονέω), ουδέν ἀλλο Gal. 5: 10 icke tänka ngt annat (än neml. sagdt är i 8 och 9 v v.), τούτο φρ. Phil. 3: 15 låtom oss hafva detta sinnelag (som jag neml. v. 12 följ. skildrat ss. mitt, en ödmjuk tanka om oss sjelfva och ett rastlöst framåtsträfvande på helgelsens väg); pass. τούτο φρ. εν ὑμίν δ Phil. 2: 5 må 1. låt samma sinne vara i eder som — (andra hafva φρονειτε)·, — 2:o) tänka, tänka på, hafva i sinnet ὑψηλ,ά Eom. 11: 16 (se υψηλός), τά ἀνω Col. 3: 2 det som är ofvantill 1. i himlen)(τά επί τής γής 1. επίγεια ibid., Phil. 3: 19, τά τού Θεού Mt. 16: 23, Mc. 8: 33 det gudomliga intresset)(τά των ἀνδρώπων ibid, menniskornas (hkas intresse går ut på icke en lidande, utan en segrande och herrskande Messias), τά τής σαρχός Eom. 8: 5 tänka på det som tillhör köttet, vara köttsligt, sinnad, τήν ἡμέραν Eom. 14: 6 vara betänkt på, hafva i sinnet den dagen (som skall firas), τὸ ὁπερ εμού Phil. 4: 10 taga mitt bästa i öfvervägande. φρόνημα, ατος. τὸ (fgde) eg. det tänkta, tanke,φρόνησις

sinnelag, sträfvande, diktan och traktan τὸ φρ. τής σαρχός och του -νεύματος χ. τ. λ. Rom. 8: 6 köttets sträfvande går ut pä att föra menniskan till den eviga döden (genom synden), Andens åter att leda henne till (evigt) lif och salighet; fkmr ock v.v. 7: 27. φρόνησις, εως, ἡ (se fgde) tänkande, tankekraft,

förstånd, klokhet, insigt Lc. 1: 17, Eph. 1: 8. φρόνιμος, η, ον (se fgde) vid förstånd, förståndig, förnuftig, klok Mt. 7: 24 al., iusigtsfull, vis ἑαυτω 1. παρ εαυτὡ Rom. 11: 25, 12: 16 vis efter sitt eget omdöme 1. i sina egua ögon d. ä. inbilsk; — compar. φρονιρ.ώτερος Lc. 16: 18. φρονίμως, adv. (af fgde) klokt, slugt Lc. 16: 8. * φροντίζω (φροντίς eftertanka, omsorg af φρονέω) eftertänka, vara betänkt på, låta ngt vara sig angeläget, beflita sig om τινός Tit. 3: 8. * φρουρεω, ήσω (φρουρός qsi προορός af πρό, ὁ-ράω — eg. framåtskådare, väktare; plur. garnison, besättning) bevaka, hålla vakt öfver, bevara τήν πὰλιν 2 Cor. 11: 32; trop. Phil. 4: 7, äfven pass. υπό τον νάμον εφρ. συγχεχλεισρ.ivoι Gal. 3: 23 vi (Judechristne) höllos innestängde under lagens bevakning lor (det ändamål att vi skulle öfvergå till) den tro som uppenbaras skulle, bevaras εις τι 1 Petr. 1: 5 till ngt 1. för ngt ändamål. φρυάσσω, αςα, i profangrek. med. (βρύω, βρυά.ζω) eg. svälla, uppbrusa at' kraft 1. vildhet, frusta, vara

bångstyrig (i synn. om hästar), bära sig vildt åt, storma, rasa Act. 4: 25. * φρύγανον, ου, τὸ (φρύγα) torka) torrt ris, qvistar,

bränsle Act. 28: 3. * Φρυγία, ας, ἡ Phrygien, ett landskap i M. Asien; utgör i N. T. det af de gamle geographerne sä-kallade Storphrygien, ἡ μεγάλη Φρυγία, som valen beståndsdel af Rom. provinsen Asia, och gränsade i O. till Galatien, Cappadocieu och Lycao-nien, stötte i V. och N. utan skarpa, naturliga gränslinier till Carien, Lydien, Mysien och Bi-thynien och skildes i S. genom Taurus från Pi-sidien; der lågo städerna Colossæ, Hierapolis och Laodicea. Lilla Phrygien låg vid Hellesponten; — fkmr Act. 2: 10 al. Φύγελλος 1. -ελος, ου, ὁ Phygellus, -elus, en Asiatisk christen, fkmr 2 Tim. 1: 15. * φυγή, ῆς, ἡ (φεύγω, ἐφυγον) fuga, flykt Mt. 24:

20, Mc. 13: 18. φυλαχή, ῆς, ἡ (φυλάσσω) 1:o) vakthållning, vakt φ. φυλΛσσειν Lc. 2: 8 hålla vakt; a) fängelse-

vakt (väktare) Act. 12: 10; b) nattvakt, vakt Mt. .14: 25 al. (Judarne hade i äldre tider, liksoiu Grekerna, blott 3 nattväkter med 4 timmar hvardera; men sedan Pompeji tid delade de, i likhet med Romarne, natten i 4 väkter hvardera med 3 timmar; πρώτη — ὀψε kl. 6—9 på aftonen hos oss, δευτέρα --- μ.εσονύχτων kl. 9—12 på natten, τρίτη ;= ἀλ,εχτοροφωνία kl. 12—3 på morgonen, τετάρτη — πρωὶ kl. 3—6 på morgonen; se ock ἀλεχτοροφωνία. — derjemte obs., att Judarne räknade dygnet från den ena solnedgången till den andra, oeli att kl. 6 på aftonen hos oss svarade emot kl. 12 hos dem o. s. v. se ἐχτος och ὡρα). — 2:o) stället der ngn bevakas, fängelse Mt. 5: 25 al.; fängelseort τό. εν φ. πνεύμα.τα. 1 Petr. 3: 19 andarne i fängelset (φ. är den ort, der de otrognas andar förvaras till yttersta dagen, alltså — γέεννα; de andar för hka Frälsaren predikade tillhörde dem som omkommit i syndafloden), äfven Apoc. 18: 2 fängelseort 1. -station.

† φυλαχίζω (fgde) kasta i fängelse, fängsla Act. 22: 19. *

φυλαχτήριον, ου, τό (φυλάσσω) 1:o) förvarings-ställe, bevakningsort, fängelse; 2:o) förvarings-medel, amulett; i N. T. plur. ~ HiDCiü (hos de sednare Judarne]^Dp —) böneremmar 1. -rimsor d. ä. pergamentrimsor, på hvilka de 4 språken (Exod. 13: 3—10, 11 — 16, Deuteron. 6: 4—9, 11: 13—21) voro skrifna och hka man enligt Deuteron. 6: 8 förvarade inneslutua i 2:iie kubformiga kapslar och vid bönen (fromma personer buro dem hela dagen) med läderremmar band öfver pannan midt emellan ögonen och om venstra armen midt emot hjertat, för att så mycket kraftigare påminnas oin sin pligt att med hufvud och" hjerta uppfylla lagen; derjemte tillskref man dem kraften af amuletter 1. skyddsmedel; Luther har Denkzettel, Sv. öfversättn. tänke-skrifter; dessa gjorde Pharisæerne ganska breda för att derigenom i andras ögon lysa ined sin andakt och helighet Mt. 23: 5. *

φύλ,αξ, αχος, ὁ (följ.) vaktare, väktare Act. 5: 23, 12: 6. 19.

φυλΛσσω, ἀςω, υ. ς a.; αςἀ.μην (somlige af πύλη, alltså egentl, vakta stadsportarne) l:o) inträns. vaka)(χαθεὐδω, φ. φυλαχὰς Lc. 2: 8 hålla vakt, vakta; — 2:o) transit. a) bevaka, hålla vakt356 <ρολ·η

öfver, vakta τινὰ. Lc. 11: 21 al., pass. Lc. 8: 29; — b) bevara, beskydda Joh. 17: 12 al., τινὰ απὸ τίνος 2 Thess. 3: 3 ngn för ngt, εαυτὸν ἀπὸ τίνος 1 Joh. 5: 21 vakta sig 1. taga sig till vara för ngn; med. akta sig, taga sig till vara τινὰ och τὶ och ἀπὸ τίνος Lc. 12: 15 al.;

— c) bevara, akta på, iakttaga, hålla τὶ Lc. 11: 28 al; äfven i med. τὶ Mt. 19: 20 (Tisch. har ἐφύλαςα), Mc. 10: 20.

φυλή, ῆς, ἡ (— φύλο v stam. slägt af φύω) eg. förening at' enskilda till samhälle 1. stat, folkstam 1. -slag Mt. 24: 30, Apoc. 5: 9 al. med afs. på Judarne; tribus stam 1. slägt (om de 12, i hvilka de voro indelade) Mt-, 19: 28 al. se πατριά.

φύλλον, ου, τὸ (φύω) folium, blad, löf Mt. 21: 19 al

φύραμα, ατος, τὸ (φυράω blanda 1. röra ihop, knåda) eg. det ältade 1. knådade, deraf deg, massa, klump Kom. 9: 21 (om krukmakarelera); deg rnetaphor. 1 Cor. 5: 6. 7, Gal. 5: 9 se ζύμη, Rom. 11: 16 (om Judafolket).

φυσιχός, ἡ, ὁν (φύσις) hörande till naturen, natur-enlig, naturlig Rom. 1: 26; af naturen 2 Petr. 2: 12 j| φυσιχῶς (andra: ss. sinnliga varelser).

φυσιχὼς, adv. (af fgde) af naturen ὁσα φ. επἱσταν-ται Jud. 10 hvad de af naturen (ss. de oskäliga djuren) veta (har afs. på föremålen för den sinnliga njutningen, i motsats mot det andliga).

† φυσιόω; ωμαι, ώδην = φυσιάω (φ^σἀ.ω blåsa, blåsa upp af φύσα. blåsbälg af φὐω onomatop. ord på blåsa) uppblåsa rnetaphor. göra stolt, högmodig ἡ γνὡσις---οἴχοδομει 1 Cor. 8: 1 kunskapen (i och för sig, isolerad från kärleken — som aldrig är en verklig, utan blott inbillad kunskap) uppblåser 1. gör stolt, men kärleken uppbygger (befordrar den christna församlingens utbildning, tänkt ss. οiχοδομή Θεοὐ); pass. uppblåsas, för-häfva 1. brösta sig 1 Cor. 4: 6 al ἰνα μή —

— — ετέρου 1. c. »på det att J icke förhäfveu eder den ene till fördel för den andre (af samma parti) emot den andre (af annat parti)» (detta skedde derigenom att de ömsesidigt sökte bibe-behålla och förhöja hvarandras anseende εις υπέρ τοὐ ενός, och det i fiendtlig rigtning mot den som tillhörde ett annat parti χατὰ τοὐ ετέρου).

φύσις, εως, ἡ (φύω) natur a) en persons 1. saks naturliga 1. medfödda beskaffenhet, egenskap, väsende Rom. 2: 14 al., ἡ ἐχ φ. ἀχροβυστἱα Rom.

(ρωνη

2: 27 förhuden af naturen d. ä. den oomskurne (hedningen) sådan han är det af naturen, oi φύσει μή οντες δεοi Gal. 4: 8 som till sin natur icke äro gudar (ty för Paulus voro de realiteter 1. väsenden, hvilka af hedningarne tillbådos ss. gudar, icke gudar utan dämoner jfr 1 Cor. 10: 20); — b) naturens ordning, inrättning ὁ χατὰ φ. naturenlig 1. naturlig, ὁ παρὰ. φ. naturstridig 1. onaturlig Rom. 1: 26, 11: 21. 24; — c) födelse, börd Gal. 2: 15, varelse, väsen, slägte, slag Jac. 3: 7. † φυσἱωσις, εως, ἡ (φυσιόω) uppblåsthet, stolthet

2 Cor. 12: 20. * φυτεiα, ας, ἡ (följ.) planterande, plantering, det planterade ss. bild af läran Mt. 15: 13 = hvar och en icke gudomlig, af menniskor uppfunnen lära skall blifva till intet (neml. genom den nu började Messianska reformationen). * φυτεύω, ευ σα; ευμαι, εύδην (φυτόν planta, växt af följ.) plantera a) i egentlig mening Mt. 21: 33;

— b) i tropisk mening: Mt. 15: 13 (se φυτεiα), 1 Cor. 3: 6—8 (der tron hos den Corinthiska församlingen framställes under bilden af en planta 1. växt, hkn blifvit planterad af Paulus, emedan han först gjort dem troende — se ock ποτiζω).

φὐω; ἐφὐην aor. 2 pass. st. det vanliga aor. 2 act. ἐφυν (besl. med fui, fio o. s. v.; föröfrigt onomatop. ord på blåsa) träns, föda, frambringa, framalstra; inträns, uppkomma, växa Hebr. 12: 15 se πιχρiα; pass. födas, växa, komma upp Lc. 8: 6. 8.

φωλ.εός, οὐ, ὁ håla, kula, ide Mt. 8: 20, Lc. 9: 58.

φωνέω. ήσω, ησα; ήδην (följ.) l:o) inträns, ljuda. frambringa ett ljud 1. en ton, i synn. a) om menniskor: upphäfva 1. höja sin röst, tala högt och tydligt, ropa Lc. 8: 8 al, men äfven b) om djurs läten, ss. tuppens: gala Mt. 26: 34 al; — 2:o) transit. a) ropa på I/λ.ιαν (att han skall komma

— till hjelp) Mt. 27: 47, Mc. 15: 35 (icke missförstånd, utan elak Judeqvickhct); b) ropa till sig, tillkalla τινὰ Mt, 20: 32 al.; c) tillropa; titulera, kalla Joh. 13: 13; d) bjuda 1. inbjuda (till måltid) Lc. 14: 12 = χαλέω; —pass. kallas, in- 1. framkallas τινi till ngn Lc. 19: 15.

φωνή. ἡς, ἡ (φάω, stamform till φαiνω och φημi) ljud 1 :o) om liflösa ting: ljud, ton, dön, dån ss. af instrumenter Mt. 24: 31, 1 Cor. 14: 7. 8, af vinden Joh. 3: 8, åskan Apoc. 6: 1 al. (thor-φώς

dön), vatten Apoc. 1: 15 al., vingar, vagnar, Apoc. 9: 9, 18: 22, äfvensom om dönet på första Pingstdagen Act. 2: 6 (jfr v. 2); — 2:o) om lefvande varelser: a) röst, stämma a) om menniskor: Mt. 3: 3 sæpe; β) om Gud ocli englar Mt. 3: 17 sæpe; φωνή γiνεται äfven φέρεται 2 Petr. 1: 17 (se φέρω)'· χρὰζειν φ. Act. 24: 21 se χρὰ.ζω, ἀλλάσσειν τὴν φ. Gal. 4: 20 se ἀλλάσ-σω; φ. τών προφητών Act. 13: 27 propheternas röster d. ä. prophetior; — b) rop, skri Mt. 2: 18 al.; — c) språk, tungomål γένη φωνὡν 1 Cor. 14: 10 slag af språk, olika språk »i så stor mängd kanhända gifves det olika språk i verlden», äfven v. 11; ἐν ανθρώπου φ. 2 Petr. 2: 16 »ett språklöst djur talade på

menniskospräk» (paronomasi).

φώς, φωτός, τό (sdr. af φάος, af φάω, φαίνω) ljus 1 :o) i egentlig ocli physisk mening: a) i och för sig Mt. 17: 2. 5 νεφέλη φωτός ljusmoln 1. -sky (= schekina) || φωτεινή; b) himlakropparnes ljus (solens, månens, stjernornas) πατήρ τών φ. Jac. 1: 17 himlaljusens Fader (Skapare); c) dagsljuset Joh. 3: 20. 21, τό φ. τοῦ χόσμου τούτου Joh. 11: 9 denna verldens ljus = dags-1. solljuset; ἐν τώ φ. Mt. 10: 27, Lc. 12: 3 d. ä. offentligen 1. uppenbarligen)(ἐν τή σχοτία hemligen; d) ljussken, ljus (lykta 1. lampa) Lc. 8: 16, Act. 16: 29, äfven φ. λύχνου Apoc. 18: 23, τής δόξης Apoc. 21: 24 = νεφέλη φωτός Mt. 17: 5 — schekina (se ofvan); 1 Tim. 6: 16 den otillgängliga ljusglans hvaruti Gud bor, äfven Act. 9: 3 al. om den ljusglans som kringstrålade Paulus på vägen till Damascus; e) eld Mc. 14: 54, Lc. 22: 56; — 2:o) i tropisk och andlig mening τό φ. τό ἐν σοι Mt. 6: 23 ditt inre ljus, förstånd; då (sol)ljuset utmärker sig för den största renhet och tillika upplyser och fröjdar allt, så användes det ss. bild på gudomlig helighet, sanning och salighet, i synnerhet betecknas dermed den gudomliga sanningen)(σχοτία hkt se, το φ. υμ.ών Mt. 5: 16 det ljus, hvars innehafvare J ären, Rom. 13: 12 al.; περιπατεiν 1. εiναι ἐν τώ φ. 1 Joh. 1: 7, 2: 9; det brukas a) om Gud ss. urkällan till allt ljus, hkt alltså utgör sjelfva Guds väsende 1 Joh. 1: 5. 7 al.; b) om J. Chr., ss. utstrålning af Guds herrlighet (se ἀπαύγασμα) och ett aftryck af Hans väsende Joh. 1: 4. 5. 7 följ. al., ss. Han ock kallar sig sjelf τό φ. τοῦ χόσμου Joh. 8: 12 d. ä. den från hkn den gu-

domliga sanningen utgår i menskligheten; c) om Apostlarne, hka Frälsaren sjelf kallar το φ. τοῦ χόσμου Mt. 5: 14 = J ären dertill bestämda, att, liksom solen upplyser verlden med det phy-siska ljuset, andligen upplysa menskligheten genom sanningens meddelande (Christus är ljuset principialiter, lärjungarne mediate Eph. 3: 9 ss. förmedlare af sanningen till menniskornas frälsning och salighet Act. 13: 47); d) om de christna i allmänhet, hka ss. upplyste af Guds Ande också å sin sida äro ljus, och kallas υιοί 1. τέχνα φωτός Joh. 12: 36, Eph. 5: 8 (jfr Phil. 2: 15).

ψioατήρ, ή ρο ς, ό (φώσχω lysa af fgde) ljusgifvare, lysande himlakropp, himlaljus (solen, månen, stjernorna) φαίνεσθε ώς φ. ἐν χόσρχυ χ. τ. λ. Phil. 2: 15 J framstån ss. himlaljus i verlden (ss. solen lyser om dagen, månan och stjernorna om natten), emedan J innehafven lifsordet = evangelium; — äfven ljusglans — schekina Apoc. 21: 11.

φωςφόρος, ον (φώς, φέρω) ljusbärande, ljingifvande subst. scil. ἀστήρ den stjerna som medför dagsljuset, lucifer, morgonstjerna 2 Petr. 1: 19 (se λύχνος). *

φωτεινός, ή, όν, (φώς) ljus νεφέλη Mt. 17: 5 j| φωτός; lysande, upplyst Mc. 6: 22, Lc. 11: 34. 36 om alltså din kropp är helt och hållet upplyst, utan att hafva ngn mörk del; upplyst skall han vara då helt och hållet, ss. när ljuset (lampan) med sin glans upplyser dig.

φωτίζω, ίσω 1. ιώ, ισα; ισμαι, ίσθην (φώς) 1:o) transit. be- 1. upplysa τινά Lc. 11: 36, Apoc. 21: 23, metaphor. Joh. 1: 9, Eph. 3: 9; föra ur mörkret i ljuset, framkalla i ljuset, uppeubara 1 Cor. 4: 5, 2 Tim. 1: 10; — pass. upplysas Apoc. 18: 1, metaphor. komma till insigt af sanningen Hebr. 6: 4, 10: 32, πεφωτισμένους χ.τ. /. Eph. 1: 18 upplyste i anseende till edra hjertans ögon ~ invärtes ögon (accus. partic. svarar till föregående dativ, ὑμϊν och är en accus. absol. ss. ofta i profangrek.); — 2:o) inträns, lysa, glänsa ἐπί τινα. Apoc. 22: 5 på 1. öfver ngn, be-1. upplysa ngn.

φωτισμός, oὑ, ὁ (fgde) upplysning, metaphor. glans l. ljus εiς τό μή αὐγάσαι χ. τ. λ. 2 Cor. 4: 4 på det att icke glansen 1. ljuset af evangelium om (den upphöjde) Christi herrlighet skulle skina för dem (ty för de blinda skiner icke det lysande) = på358 Χαίρω

det att de icke skulle fatta Evangelii upplysande sanning; πρός φωτισμόν χ. τ. λ. ν. 6 på det att vi skulle låta lysa d. ä. uppenbara kunskapen om Guds herrlighet i Christi ansigte (meddelad

γαλχίον

genom predikan lyser kunskapen, och dess glans strålar på Christi ansigte, emedan det ar detta, hvars herrlighet

skådas i predikans spegel se 2 Cor. 3: 18 och χατοπτρίζω).

X.

Χαίρω, χαρήσυραι, ἐχάρην (troligen beslägtadt med χάω, χαίνω, χάσχ.ω hio, hisco, liksom vara uppsluppen) fröjda sig, glädja sig, glädjas, vara glad a) absol. Mt. 5: 12 al,, χ. ἀγαλλιώρενοι 1 Petr. 4: 13 glädjas med fröjd (deras glädje var förut förenad med smärta och sorg), χ. ὁρων Joh. 20: 20, Phil. 2: 28 jag gläder mig öfver att se 1. ser med glädje (enligt det i profangrek. vanliga constructiоussättet af λανθάνω, τυγχάνω o. s. v. med partic.); — b) cum subst, conjugato χαρά.ν känna 1. erfara glädje ss. ἡ attraction för rjv χαί-ρομεν 1 Thess. 3: 9, ἐχ. χαρὰν μεγάλην σφόδρα. Mt. 2: 10 de erforo en ganska stor glädje, fröjdade sig öfvermåttan 1. i högsta grad (förstärkningen ligger icke i χαρά.ν, utan i μεγάλην; deremot Joh. 3: 29 χαίρει Xapà han gläder sig högligen; — c) anclra constructionssätt: τινί Rom. 12: 12 på grund af ngt, τί öfver ngt ss. τ b o' αυτό Phil. 2: 18 inen öfver detsamma, ἀπό τίνος 2 Cor. 2: 3 med anledning af ngn 1. hafva sin glädje af ngn, διά τινα Joh. 11: 15, 1 Thess. 3: 9 för ngns skull, εν τινι Lc. 10: 20 al. i ngn punkt 1. öfver ngt, ἐν Κυρίω Phil. 3: 1, 4: 4 i HEllranom (så att fröjden har sin grund i Christo, är en christlig glädje)(χατὰ χόσμον), ἐπὶ τινι Mt. 18: 13 al. öfver ngt; — imperat. χαίρε (χαίρετε) Mt. 26: 49 al. var den vanliga helsnings-fonneln egentl, fröjda dig, deraf: god dag, var helsad, hell dig! — infin. vid början af bref (liksom ἐρρωσο och ἐβρωσθε vid slutet, se ρώννυμί), hvarvid λέγει 1. λέγουσι förstås inunder: egentl, säga till ngn att må väl, önska fröjd (välgång), bedja 1. låta helsa Act 15: 23 al.; äfven bedja ngn vara välkommen i sitt hus λέγειν τινί χ. 2 Joh. 10. 11 (ett förtroligt umgänge med en irrlärare utvisar delaktighet i hans ondska jfr Mt. 10: 12—14, 2 Cor. 6: 14—17, 1 Tim. 5: 22 al.); — partic. öfversattes ss. adv. med glädje Lc. 19: 16.

χάλ,αζα, ης, ἡ (följ.) hagel Apoc. 8: 7 al.

χαλάω, ἁσω, ασα (χάω, se χάσμα) lossa, släppa efter, uedsläppa 1. -sänka Mc. 2: 4, nedhissa Act, 9: 25, nedhala Act. 9: 25, 27: 17. 30 (se σχεύος), hala 1. lägga ut Lc. 5: 4; pass. nedhissas 2 Cor. 11: 33.

Χαλδάίος, ου, b, plur. C "H ψ 2 (af Abrahams

brorson, Nahors son) Chaldæer; så kallas i G. T. invånarne i Babylon och det Babyloniska riket (äfven "OΤγή Χαλδαίων Act. 7: 14 är = CHttO 'TIN, som väl var = O. Mesopotamien, så att 'I1N utgjorde ett district och icke en stad. *

χαλεπός, ή, όν (beslägtadt med χόλος galla, vrede) vred, vresig, knarrig, ond, svår, besvärlig, betänklig, farlig 2 Tim. 3: 1, vådlig, vild Mt. 8: 28.

χυλιναγωγέω, ησα (följ., ἀγωγή) föra, leda, styra med betsel 1. töm, hålla i tygel, tygla, styra metaphor. Jac. 1: 26, 3: 2.

χαλινός, ου, b (χαλάω) töm, tygel, betsel Jac. 3: 3, Apoc. 14: 20.

χάλχεος, a, ov smdr. -ους, ἡ, οὑν (χαλχός) af koppar Apoc. 9: 20. *

χαλχεύς, έως, b (χαλχός) koppararbetare 1. -smed, men äfven jernsmed, smed 2 Tim. 4: 14 (emedan kopparn upptäcktes före jernet, så användes i början det redan befintliga ordet χαλχεὺς äfven på jernsmed och var äfven sedermera den vanliga benämningen, ehuru jernsmed rätteligen hette σι-υηρευς).

χαλχηδών, όνος, ὁ chalcedon 1. -douier, en karbun-kelfärgad ädelsten ss. glödande kol; enligt andra en halfgenomskinlig himmelsblå ädelsten med schatteringar af andra färger Apoc. 21: 19] xap-χηδών. *

χαλχίον, ου, τό, diminut. (af χαλχός) allt af koppar arbetadt, kopparfat 1. -kärl Mc. 7: 4. * 358 Χαίρω

det att de icke skulle fatta Evangelii upplysande sanning; πρός φωτισμόν χ. τ. λ. v. 6 på det att vi skulle låta lysa d. ä. uppenbara kunskapen om Guds herrlighet i Christi ansigte (meddelad

γαλχίον

genom predikan lyser kunskapen, och dess glans strålar på Christi ansigte, emedan det ar detta, hvars herrlighet

skådas i predikans spegel se 2 Cor. 3: 18 och χατοπτρίζω).

X.

Χαίρω, χαρήσυραι, ἐχάρην (troligen beslägtadt med χάω, χαίνω, χάσχ.ω hio, hisco, liksom vara uppsluppen) fröjda sig, glädja sig, glädjas, vara glad a) absol. Mt. 5: 12 al,, χ. ἀγαλλιώρενοι 1 Petr. 4: 13 glädjas med fröjd (deras glädje var förut förenad med smärta och sorg), χ. ὁρων Joh. 20: 20, Phil. 2: 28 jag gläder mig öfver att se 1. ser med glädje (enligt det i profangrek. vanliga constructioussättet af λανθάνω, τυγχάνω o. s. v. med partic.); — b) cum subst, conjugato χαρά.ν känna 1. erfara glädje ss. ἡ attraction för rjv χαί-ρομεν 1 Thess. 3: 9, ἐχ. χαρὰν μεγάλην σφόδρα. Mt. 2: 10 de erforo en ganska stor glädje, fröjdade sig öfvermåttan 1. i högsta grad (förstärkningen ligger icke i χαρά.ν, utan i μεγάλην; deremot Joh. 3: 29 χαίρει Χαρὰ han gläder sig högligen; — c) anclra constructionssätt: τινὶ Rom. 12: 12 på grund af ngt, τὶ öfver ngt ss. τ b o' αυτὸ Phil. 2: 18 inen öfver detsamma, ἀπό τίνος 2 Cor. 2: 3 med anledning af ngn 1. hafva sin glädje af ngn, διά τινα Joh. 11: 15, 1 Thess. 3: 9 för ngns skull, εν τινι Lc. 10: 20 al. i ngn punkt 1. öfver ngt, ἐν Κυρίω Phil. 3: 1, 4: 4 i HEllranom (så att fröjden har sin grund i Christo, är en christlig glädje)(χατὰ χόσμον), ἐπὶ τινι Mt. 18: 13 al. öfver ngt; — imperat. χαίρε (χαίρετε) Mt. 26: 49 al. var den vanliga helsnings-fonneln egentl, fröjda dig, deraf: god dag, var helsad, hell dig! — infin. vid början af bref (liksom ἐρρωσο och ἐβρωσθε vid slutet, se ρώννυμἱ), hvarvid λέγει 1. λέγουσι förstås inunder: egentl, säga till ngn att må väl, önska fröjd (välgång), bedja 1. låta helsa Act 15: 23 al.; äfven bedja ngn vara välkommen i sitt hus λέγειν τινί χ. 2 Joh. 10. 11 (ett förtroligt umgänge med en irrlärare utvisar delaktighet i hans ondska jfr Mt. 10: 12—14, 2 Cor. 6: 14—17, 1 Tim. 5: 22 al.); — partic. öfversattes ss. adv. med glädje Lc. 19: 16.

χάλ,αζα, ης, ἡ (följ.) hagel Apoc. 8: 7 al.

χαλάω, άσω, ασα (χάω, se χάσμα) lossa, släppa efter, uedsläppa 1. -sänka Mc. 2: 4, nedhissa Act, 9: 25, nedhala Act. 9: 25, 27: 17. 30 (se σχεύος), hala 1. lägga ut Lc. 5: 4; pass. nedhissas 2 Cor. 11: 33.

Χαλδάιος, ου, b, plur. C "H ψ 2 (af Abrahams

brorson, Nahors son) Chaldæer; så kallas i G. T. invånarne i Babylon och det Babyloniska riket (äfven "OTγή Χαλδαιων Act. 7: 14 är = CHttO TIN, som väl var = O. Mesopotamien, så att 'I1N utgjorde ett district och icke en stad. *

χαλεπός, ή, όν (beslägtadt med χόλος galla, vrede) vred, vresig, knarrig, ond, svår, besvärlig, betänklig, farlig 2 Tim. 3: 1, vådlig, vild Mt. 8: 28.

χυλιναγωγέω, ησα (följ., ἀγωγή) föra, leda, styra med betsel 1. töm, hålla i tygel, tygla, styra metaphor. Jac. 1: 26, 3: 2.

χαλινός, ου, b (χαλάω) töm, tygel, betsel Jac. 3: 3, Apoc. 14: 20.

χάλχεος, a, ov smdr. -ους, ή, ούν (χαλχός) af koppar Apoc. 9: 20. *

χαλχεύς, έως, b (χαλχός) koppararbetare 1. -smed, men äfven jernsmed, smed 2 Tim. 4: 14 (emedan kopparn upptäcktes före jernet, så användes i början det redan befintliga ordet χαλχεὺς äfven på jernsmed och var äfven sedermera den vanliga benämningen, ehuru jernsmed rätteligen hette σι-υηρευς).

χαλχηδών, όνος, ὁ chalcedon 1. -douier, en karbun-kelfärgad ädelsten ss. glödande kol; enligt andra en halfgenomskinlig himmelsblå ädelsten med schatteringar af andra färger Apoc. 21: 19] χαρ-χηδών. *

χαλχίον, ου, τό, diminut. (af χαλχός) allt af koppar arbetadt, kopparfat 1. -kärl Mc. 7: 4. *χαλχολίβανον

† χαλκολίβανον, ου, τό — härledningen oviss; enligt somliga vox hybrida af följ. och hvit = hvit 1. glänsande koppar; andra anse ordet = ορείχαλκος, orichalcum, bergmalm, men detta togs = au rich ale lim af au rum och skulle vara en metall dyrbarare än guld; på de ställen der det förekommer i N. T. Apoc. 1: 15, 2: 8 är endast fråga om glans, icke dyrbarhet — Luther öfversätter ordet med messing — glödande, glänsande malm.

χαλκός, οὐ, ὁ metall, malm a) koppar (ss. den första metall man lärde smälta och bearbeta) Apoc. 18: 12; — b)

kopparkärl 1. -fat 1 Cor. 13: 1 (»malm»); — c) kopparmynt 1. -penningar Mt, 10: 9 al.

χαλκοὺς, ή, oTjv, se χάλκεος.

χαμoi, adv. humi, på 1. till jorden 1. marken Joh. 9: 6, 18: 6.

Λ'avadv, ή (.Josephus ή Χαναναία — egentl,

lågland af J?j3 vara ödmjuk 1. låg)(CTN4 högland = Syrien; andra af JJJJ3 Hams son) γή X. Act. 7: 11, 13: 19 Chanaans land, Clianaan; det vester om Jordar! liggande Palæstina (det

öster derom liggande hette ly^i = Peræen) jemte

ι

Phænicien, innan Israëliterne kommo deraf i besittning; sedermera, då Chananiterne trängdes bort i norr, kustlandet Phænicien. Af det södra Clianaan behöll blott Philistæa sitt gamla namn. Benämningen lågland passar egentligen blott på kustlandet, hkt kanhända först befolkades af de chananitiske stammarne.

Χαναναΐος, a, ov (fgde) egentl, invånare i γή Χa-ναάν, Chananæisk; men då Israëliterne bortträngde invånarne derifrån, drogo dessa sig norr ut till Phænicien och kallades Phoenicier (se Συροφoi-νισσα), deraf Phoenicisk Mt. 15: 22. *

χαρά, άς, ή (χαίρω, έχάρην) 1:o) fröjd, glädje Mt. 2: 10 sæpe, άπό τής χαράς αύτοΰ Mt. 13: 44 på grund af 1. föranledd af sin glädje, likaså Lc. 24: 41 (den glada öfverraskningen hindrade lärjungarne i förstone att tro — se Liv. 39: 49), Act. 12: 14 (af glädje skyndade hon in till lärjungarne och glömde att öppna porten); εν χαρά Rom. 15: 32 i glad sinnesstämning, μετά χαράς Mt. 13: 20 al. med fröjd; είςελΰε εις τήν χ. του Κυρίου σου Mt. 25: 21. 23 gack in o. s. v. d. ä. blif delaktig af det glädjetillstånd, hvaruti din HERre befinner sig; χ. εν πνεΰματι άγίω

Rom. 14: 17 fröjd i den II. Ande d. ä. den fröjd som åtnjutes i den H. Andes gemenskap (och således verkas af Honom) = χ. πν. άγιου 1 Thess. 1: 6 en fröjd som utgår 1. verkas af den IL Ande (jfr ock Gal. 5: 22); — 2:o) fröjdeämne, föremål för fröjd Phil. 4: 1, 1 Thess. 2: 20. χάραγμα, ατος, τό (χαράσσω tillspetsa, men äfven inskära, inprägla, beslägtadt med γράφω) egentl, det inskurna o. s. v., bildhuggeriarbete, konstverk, verk τέχνης άνθρωπου Act. 17: 29 af mennisko-konst; t χ. έπί τής χειρός κ. τ. λ. Apoc. 13: 1G intryckt märke 1. tecken på deras högra hand 1. på deras panna (Romerske soldaterne plägade märkas på högra handen med tecknet för deras afdelning 1. fältherrens 1. kejsarens namn; äfven slafvar i Österlandet tecknades med deras herrars namn; detta tecken är en motsats till det tecken som omtalas Apoc. 7: 3 följ., 14: 1). χαρακτήρ, ήρος, ό (se fgde) egentl, a) verktyg att inskära 1. inrista, äfven personen som gör inskärningar; — b) det inskurna, intryckta, i synnerhet prägel 1. stämpel på mynt, aftryck, afbild; — c) den egendomliga prägel 1. stämpel, som är påtryckt en person 1. sak, hvarpå man känner den igen och hvarigenom den skiljer sig från alla andra, egendomligt väsende 1. uttryck, charakter; — i N. T. säges Frälsaren vara χ. τής υποστάσεως Θεου Hebr. 1: 3 ett aftryck af Guds väsende (liksom myntet är en afprägling af stämpeln och sigillet af pitschaftet, så Sonen af Fadren, så att man tydligt igenkänner den sednare af den förra — Sonen är den bild, i hkn Fadren fullständigt uppenbarar sig — »den mig ser, han ser Fadren» Joh. 14: 9), se ock o.παΰγασμα. * χάραξ, ακος, ό (se χάραγμα) påle, palisad; (den palisaderade) vallen Lc. 19: 43 (vallen bildades af uppkastad jord och deruti nedsatta pålar). * χαρίζομαι, ίσομαι, ισμαι, ισάμην, ισθήσομαι, ίσθην (χάρις) clepon. med. gratificor, göra 1. säga ngn ngt angenämt 1. glädjande, bevisa ynnest 1. välvilja, villfara ngn, göra ngn till viljes; deraf • a) ss. prof på sin ynnest skänka, förära, förläna τινί med infin. Lc. 7: 21 (synförmåga), äfven τινί τι ngn ngt Rom. 8: 32, Gal. 3: 18, Phil. 2: 9; τινά τινι c ond ön a re cui quem, skänka ngn åt ngn a) ngn till behag (dat. commodi) 1. för ngns skull rädda ngn Act. 27: 24, ß) till ngns godtyckliga behandling utlemna ngn Act. 25: 11. 16; •— b) skänka efter, eftergifva τινί τι Lc. 7: 42.360 ΐΑριν

43 (en skuld); — c) skänka efter, tillgifve, förlåta uvc τι 2 Cor. 2: 7. 10, 12: 13, Eph. 4: 32, Col. 2: 13, 3: 13; — pass. skänkas, förlänas τά

---ὑμῖν 1 Cor. 2: 12 de oss af Guds nåd

förlänta gåfvor (Messiasrikets), ὑμῖν ἐχαρίσβη Phil. 1: 29 eder har den nåden vederfarits att för Chr. o. s. v.; utlemnas, lösgifvas τινι ngn till behag Act. 3: 14, Phil. 22; få förlåtelse t. ex. 2 Cor. 2: 10 jag har fått ngt förlåtet (der perf. mot vanan nyttjas passive).

χάριν, egentl, accus. (af följ.), nyttjas adverlialiter, ss. det latinska gratin, med genit. för skull, för o. s. v. χάριν τίνος 1 Joh. 3: 12 hvarföre? ου χ. Lc. 7: 47 hvarföre 1. derföre, τούτου χ. Eph. 3: 14 derföre 1. för detta behof 1. ändamål, τών παραβάσεων χ. Gal. 3: 19 för öfverträdelsernas skull 1. till fördel för öfverträdelserna d. ä. på det att öfverträdelserna skulle uppkomma (jfr ltom. 3: 19. 20, 5: 20 al.), λοιδορίας χ. 1 Tim. 5: 14 till fördel för smädelsen (så att det tjente till smädelse emot församlingen) o. s. v.

χάρις, ιτος, ἡ (χαίρω, beslägtadt med carus, grattis) l:o) egentl, glädtighet, glädtigt 1. intagande väsende, behag 1. ljuflighet Lc. 4: 22, Col. 4: 6;

— 2:o) huldhet, Lc. 2: 40 al,, gunst Rom. 4: 4 al,, ynnest 2 Cor. 8: 4 al., välvilja πρός τινα Lc. 2: 47 i förhållande till ngn 1. hos ngn, χα.τα-fléaÖ-ai χάριτας 1. χάριν τινι Act. 24: 27, 25: 9, se χατατίδημι-, oftast Guds nåd, som är ett utflöde ur kärleken, hkn i synnerhet då visar sig ss. nåd, när den framträder på ett oförtjent (oförskyldt) sätt der, hvarest den gudomliga rättvisan i stället borde straffande uppträda — denna Guds nåd visar sig så väl a) i allmänhet εὑρίσχειν χ. παρά τω Θεώ Lc. 1: 30 = ΠЇΓΡ rjiys)Π al, som b) förnämligast i den genom Christum inrättade nådesanstalten genom tron gra tia Dei in Christo per fidem data Guds oförskylda nåd i Christo JEsu Rom. 3: 24 al, det samma om J. Chr. Rom. 5: 15 al. (emedan det var ett bevis på Hans nåd, att Han åtog sig menniskoslägtets frälsning); —χ. αντί χ. Joh. 1: 16 nåd i nåds ställe, den ena nåden efter den andra (så att alltid en ny nåd åter träder i den förras ställe

— det kunde hetat: χ. επί χάριν i analogi med Phil. 2: 27 λύπην επί λύπην — andra tyda: den Ny testament liga nåden i stället för den Gammaltestamentliga), χάριτι scil. Θεού Eph. 2: 5. 8.

χάρισμα

χ. Θεού Rom. 3: 24 al. genom Guds nåd, εν χ. Col. 3: 16 i förmågo af den gudomliga nåden (som nemligen verkar i hjertat och drifver menniskorna till den invärtes sången — hör till ἀδον-τες x. τ. λ.), äfven ἐν χ. Θεού 2 Cor. 1: 12; τούτο γαρ χ. 1 Petr. 2: 19 ty detta är nåd, att anse ss. nåd af Gud; — i början och slutet af de Apostoliska brefven förekommer ofta helsnin-gen χάρις χαι ειρήνη (understundom med tillägg af ἐλεος) Rom. 1: 7 al., hvarvid /. utmärker det nådefulla sinnelag hos Gud i Christo emot församlingarne, som Aposteln tillönskar dem, ειρήνη den factiska följd, som uppkommer genom bevisningen af denna χάρις-, märkligast är sluthelsnin-gen 2 Cor. 13: 13, emedan den tillika framställer den gudomliga Treeuigheten (der står vårs Herras J. Christi nåd först, emedan den utgör det förmedlande emellan de trogne och Guds kärlek 1. det hvarigenom man kommer till Guds kärlek — se t. ex. Rom. 5: 1. 2; slutligen förekommer den Ii. Andes delaktighet 1. delaktigheten i den H. Andes gåfvor; einedan den är en följd af de begge andra). — 3:o) om Gud: nådegåfva, se i synnerhet 1 Petr. 4: 10 ποιχίλη χ. ss. ett inbegrepp af allt det, som genom Guds nåd blifvit de trogna till del; enskildt ss. det apostoliska embetets Rom. 12: 3, 15: 15, 1 Cor. 3: 10, Eph. 3: 2, nådebevis 1. -bevisning 2 Cor. 1: 15 (hvart Paulus kom, kom han ss. meddelare af Guds χάρις), 2 Cor. 4: 15 (vår räddning), 2 Cor. 9: 8 al.; om menniskor: kärleksgåfva 1. -bevisning, välgörenhet (collect) 1 Cor. 16: 3, 2 Cor. 8: 4. 6 al; välgerning, välsignelse δοὐναι χ. τινι Eph. 4: 29 gifva välsignelse åt ngn, vara välsignelserik för ngn (det goda 1. tjenliga talet är subject till δω). — 4:o) tack, tacksamhet, tacksägelse χ. τω „Θεώ scil. ἐστω Rom. 6: 17 al Gudi vare tack! ποια ὑμίν χ. εστίν Lc. 6: 33. 34 hvad hafven J för tack? = hkn lön 1. vedergällning derför hafven J att vänta af Gud? ἐχειν χ. Lc. 17: 9 al. hysa tacksamhet 1. tacka, χάριτι 1 Cor. 10: 30 ined tacksägelse, v χάρισμα, ατος, τό (χαρίζομαι) egentl, det skänkta, skänk, gåfva; i N. T. i synnerhet om Guds nåde-gåfvor, som genom den H. Ande meddelas, nådegåfva, hvarmed kan förstås så väl det hos de trogne genom den II. Ande verkade nya andelif, soin ock hvarje till en christlig verksamhet mod-delad skicklighet (så t. ex. har ordet 1 Tim. 4:χο.ριτόω

14 afseende på παράκλησις och διδασκαλία, 2 Tim. 1: 6 på embetsverksamhet o. s. v.); χ. πνευματικόν Kom. 1:

11 andlig gåfva (christlig upp-byggelse), Kom. 5: 15 nådegåfva κατ εξοχήν d. ä. rättfärdiggörelse; nådegåfvonia uppräknas Rom. 12: 6—8, de utomordentliga för det apostoliska tidehvarfvet egendomliga 1 Cor. 12: 4 följ.

† χαμιτόω, ωσα; ωμαι (χάρις) benåda Eph. 1: 6; ρ. ρ. ρ. Lc. 1: 28 benådad.

Χαρράν, alii Χάρρα.ν, rj indecl. (pH troligen torr, förbränd trakt af "ΠΠ förbrännas) Hciran, græ-ce Kdfjpai, gammal stad i vestra Mesopotamien, hvarifrån Abraham drog ut till Chanaans land Genes. 12: 5; staden låg på en vidsträckt af berg omgifven slätt, ryktbar genom Crassi nederlag; fkmr Act. 7: 2. *

χάρτης, ου, ὁ (χαράσσω se χάραγμα) c har ta, papper 2 Joh. 12; egentl, pappersblad förfärdigadt af papyrosväxtens särskilda hvarf 1. hinnor (sådana hinnor uppgifvas hafva varit till och med 20, den innersta bäst och så aftagande i godhet till den yttersta; innan de begagnades, utbreddes de på en med Nilvatten 1. lim fuktad tafla jemte hvarandra, ofvanpå dessa lades andra tvärsöfver och förenades med dessa genom lim 1. Nilvatten; derpå aftogos de enskilda styckena, pressades, torkades i solen, förenades med hvarandra och upprullades — papyrosbusken, πάπυρος δ och ἡ, växer vid Nilflodens stränder liksom säf; se βύβλος. som nyttjas promiscue st. πάπυρος)·, det gafs papper af olika godhet: det finaste var det Augustan-ska (af Augustus), 2:dra rummet intog det Livian-ska (af Livia) och 3:dje det Presterliga (ιερατική)·, de 2 första slagen svarade emot vårt postpapper, det 3:dje vanligt skrifpapper, se vidare μέλ,α,ν och κάλαμος. *

χάσμα, ατός, τό (stam χάω, hvaraf χαίνω, χάσκω hio, hisco, gapa) gap, gapande öppning, »svalg», remna, klyfta Lc. 16: 26. *

χεῖλος, εος, τό (se fgde) egentl, öppning, läpp Mt. 15: 8 al., καρπός τα>ν χ. Hebr. 13: 15 (se καρπός); metaphor. kanten 1. brädden på hvarje öppning, rand, strand τῆς ϋαλάσσ-ης Hebr. 11: 12.

χειμάζω (χεΊμα slagregn af χέω — sedan årstiden för regn och storm i Österlandet = χειμών vinter) utsätta för vinter, köld, storm; pass. blottställas för vinter o. s. v., lida 1. ansättas af storm,

bestormas Act. 27: 18; inträns, i profangrek. öfvervintra. * χείμαρρος, ον 1. smdr. χιιμάβροος, ους, ουν- (af χεΊμα, se fgde och ρόος, ρους flöde, flod) regn-flödande scil. ποταμός ström; ss. subst, regnbäck, bäck Joh. 8: 1. * χειμών, ώνος, ὁ (χεΊμα, se χειμάζω) utgjutning, regn, snö, storm, Act. 27: 20, oväder Mt. 16: 3; regnväder, regntid, köld, vinter Joh. 10: 22, 2 Tim. 4: 21; χειμώνος om vintern Mt. 24: 20, Mc. 13: 18. — Anm. Regntiden 1. vintern räckte under sednare hälften af Cislew = December, hela Tebetli och förra hälften af Schebath; Österländ-ningarne räknade 7 årstider, liksom Grekerne, se ὀπώρα.

χειρ, χειρός, ἡ (enligt somliga af χάω, χέω gapa, alltså egentl, remna 1. spricka; enligt andra af dessa verber i betydelsen fatta, alltså egentl, det hvarmed man fattar uti ngt) l:o) hand Mt. 3: 12 al., αίρειν τινά επί τών χ. Mt. 4: 6 bära ngn på händerna (Ps. 91: 11. 12; bilden, som är tagen af hulda och omtänksamma mödrar, använder frestaren listigt i egentlig mening på Messias); se vidare verberna επαίρω, επιβάλλω, επιτίϋηρι och andra, som finnas construerade med χείρα. 1. χεΊ-ρας; — 2:o) hand, kraft, tillhjelp; ofta till omskrifning af den som utför 1. förrättar ngt 1. förmedelst hkn ngt sker διά τών χ. 1. τῆς χ. τίνος Mc. 6: 2 al. genom ngns händer 1. hand d. ä. genom 1. af ngn, διά χ. αυτών Act. 15: 23 (så att de skulle öfverföra skrifvelsen), ἐν χ. τίνος Act. 7: 35 (Tisch. har συν), Gal. 3: 19 förmedelst ngn; — 3:o) hand, makt, våld διδόναι 1. παρα-διδόναι 1. παρατίδεσδαί τινα 1. τι εις χ. 1. εν τη χ. τίνος Mt. 17: 22 al. öfverantvarda 1. -lemna ngn 1. ngt i ngns makt 1. våld)(èx χ. τίνος άρπάζειν, ἐξελέσϋαι o. s. v. Lc. 1: 74 al. ur ngns våld; — anthropomorph. om Guds allmakt Act. 7: 50 al., skyddande försyn Lc. 1: 66 al., straffande rättfärdighet Act. 13: 11 o. s. v.; ὔσο. ἡ χ. σου χαί ἡ βουλή σου προώρισεν Act. 4: 28 J (zeugma, emedan verbalbegreppet icke egentligen passar till χειρ äfven om χ. öfversätter med förfogande makt 1. dylikt).

χειραγωγέω (följ.) handleda, leda vid handen Act.

9: 8, 22: 11. χειρα.γωγός, όν (χειρ, ά.γα>) handledande, förande vid handen: subst, handledare Act. 13: 11. *

χειρόγραφου, ου, τὸ (egentl, neutr. af adj. χειρόγραφος rued handen skrifven af χειρ, γράφω) det med handen skrifna, handskrift, handskrifven försäkran, skuldebref τὸ χαδ- ηρὼν γ. τοἰς δόγ-ρασιν Col. 2: 14 det emot oss med (de bekanta) befallningarne handskrifna, den emot oss lydande handskrift (= den Mosaiska lagen, hvilken är skrifven /.aff ημὼν, emedan dess fordringar icke kunna af ngn uppfyllas, och är en χειρόγρ., emedan menniskorna äro förpligtade att uppfylla den och den utvisar dem ss. gäldenärer — borgenären är Gud).

χειροποίητος, ον {χειρ. ποιέω) handgjord, af 1. med (menniskohänder gjord 1. uppförd Mc. 14: 58 al.

χεφοτονέω, ησα; ήδην (χειρ. τείνω te η do) räcka upp handen, säges i synnerhet om valsättet i folkförsamlingarne (χειροτονία)·, sedan i allmänhet välja, genom val tillsätta Act. 14: 23, 2 Cor. 8: 19.

χειρών, ον, oregelbunden comparat. till κακός (af obruklig posit. χέρης — χείριος under ngns händer) handterligare, medgörligare, beskedligare, svagare, sämre, värre Mt. 9: 16 al.

Χερουβὶμ 1. -ει υ. (C "Ο Π Ι?, singul. 21") Γ per metathesin af "da, fara — q si jumentum di-vi num) Cherubini, Cheruber, bevingade väsenden i Hebräiska symboliken, hvilkas gestalter tänktes sammansatta af menniska, lejon, örn och tjur (sinnebilder af de högsta krafter i skapelsen: menniskans vishet, lejonets kraft, örnens snabbhet och tjurens fruktsamhet) se Apoc. 4: 6 följ. om de 4 djuren; dessa fyrgestaltade väsenden förekomma först Genes. 3: 24 ss. paradisets väktare, sedermera vanligen ss. bärande Jehovas thron 1. vagns-thron (t. ex. Dav. Ps. 18: 11, 80: 2). Enligt samma föreställning voro 2:ne cheruber anbragta på locket af förbundsarken i det aldrahebgaste, mellan hvilkas vingar Jehova tänktes throna Gen. 25: 17 följ. De hade 6 vingar liksom Seraphim Es. 6: 2; med 2 flögo de, med 2 skylde de sitt aidete, med 2 sina fötter; deras kroppar voro helt och hållet fullsatta med ögon Apoc. 4: 6. Beskrifningen om dem förekommer, ehuru troligen med någon öfverdrift, i llez. 1 och 10 capp.; — fkmr Hebr. 9: 5, der de kallas X. δὸξης herrlig-hetens Cheruber, emedan de buro den gudomliga herrligheter Guds synliga uppenbarelse bland Israëls folk. *

Χιος

χήρα, ας, ἡ (egentl, femin. af χῆρος beröfvad, i synnerhet sin make, af χάω se χάσμα) enka Mt, 23: 14 al., Lc. 4: 26 är γυνή utsatt; αι ὀντως χῆραι 1 Tim. 5: 3 (äfven v. 5) som verkligen äro enkor d. ä. öfvergifna, värnlösa (som sakna anhöriga); den ursprungliga bemärkelsen synes ock passa Apoc. 18: 7 (öfvergifven 1. utblottad är jag icke; ehuru äfven staden kan transl. kallas enka).

χδές, se εχδές.

χιλίαρχος, ου, ὁ (χίλιοι, ἀρχων) anförare för 1. befälhafvare öfver 1000 man, regementschef, öfverste Mc. 6: 21, Apoc. 6: 15, 19: 18, i synnerhet krigs-tribun öfver en Romersk cohort Joh. 18: 12 al., se σπειρα..

χιλιάς, άδος, ἡ (följ.) ett antal af 1000, ett 1000-tal Lc. 14: 31 al., δέκα χ. — decem millia, εικοσι χ. — v i g i η t i millia 1. c.

χίλιοι, at, a. 1000; /. ἐτη ὡς ἡμέρα μια 2 Petr. 3: 8 (här framstår skarpt skillnaden emellan gudomlig och mensklig tidräkning), χ. ἐτη Apoc. 20: 2—7 det 1000-åriga riket (χιλιασμός) består väsendtligen deruti, att Christus med de sina dömmer och regerar, och att satan är bunden, d. ä. uti de trognas andliga frihet och segerrika kraft emot synden; dermed är dock icke sagdt, att hos alla enskilda menniskor den onda böjelsen är utrotad och det goda segraude utan sedlig kamp, ty detta rike är ännu jordiskt; men hvad patri-arkverlden hade lycksaligt och apostlaverlden underbart, skall då återkomma. Hvad den frågan beträffar: när kommer detta rike? så har man sammanställt skapelseveckan med en stor verlds vecka och jemfört sabbatsdagen ined den 1000-åriga verldssabbaten 1. med andra ord 2000 år förflöto från Adam till Abraham (patriarktiden), 2000 år från Abraham till Christus (G. T:s tid), 2000 år skola förflyta från Christi l:sta ankomst, till den andra (N. T:s tid) — 6000 år, svarande mot de 6 skapelsedagarne, hvarefter det 1000-åriga riket svarar emot den 7:de 1. sabbatsdagen.

Χιος, ου, ἡ Chios, en mycket fruktbar ö emellan Samos och Lesbos, hörande till Ionien i Mindre Asien. Dess förnämsta produkter voro och äro vin och mastix. Ännu räknas ön af Öster- och Vesterländningar för ett verkligt

jordiskt paradis. Hufvudstaden hette ock Chios, hade en god hamn och gällde ännu i Romarnes tid ss. urbs li b era;χιτών

sannolikt var Homerus här född; heter nu Scio; fkmr Act. 20: 15. * χιτών, ώνος, ὁ (sannolikt af Π3Π3 —) tunica, underklädnad, kjortel, lifrock; den var ett slags skjorta af linne 1. bomull (cattun), ‚som bars närmast kroppen och hvaröfver kastades en vid mantel (ἱμά.τιον), när man gick ut. Den hade armar och räckte för männer vanligen till knäet och för qvinnor till fotvristen. JEsus befaller sina lärjungar Mt. 10: 10, Mc. 6: 9 att icke hafva 1. bära δύο χιτώνας, hvaraf följer att understundom ss. på resor och vid arbete 2:ne sådana nyttjades; då hette den undre]^D (ett slags skjorta, σινδών, hkt se); och den öfre ^V'·?, som va1' ngt längre (tilläfventyrs επενδύτης, hkt se); förekommer Mt. 5: 40 al.

χιών, όνος, ἡ (χέω gjuta) snö, i synnerhet den fallna; den fallande heter νιφάς, νιφετός nix; fkmr Mt. 28: 3 al. χλαμύς, ύδος, ἡ (beslägtadt med χλαίνα, ἡ tjock och vid öfverklädnad af λάχνη per metathesin, lan a, ull) vid och grof öfverklädnad, i synnerhet för ryttare, ryttarekappa, soldat-, fältherremantel Mt. 27: 28. * χλευάζω (χλεύη skämt, spott, hån) skämta, bespotta,

håna, göra narr af Act. 17: 32. * χλιαρός, ά, όν (χλίω, χλιάω blifva varm 1. mjuk, smälta) ljum Apoc. 3: 16 (när kallt vatten helt och hållet genomtränges af eld, blir det hett, men i annat fall ljumt. I detta tillstånd uppväcker det vämjelse; lika vämjelse uppväcker hos HER-ren den menniska, sora, nöjd med sig sjelf, hvarken stöter HERren ifrån sig 1. af Honom låter sig helt och hållet genomvärmas — se vidare ζεστός). *

Χλόη, ης, ἡ (brodd) Cldoë, en christinna i Corinth 1. ock (kanske rättare) i Ephesus, genom likns anförvandter 1. tjenare, som varit i Corinth, Paulus fått underrättelse om söndringarne derstädes 1 Cor. 1: 11. * χλωρός, ά, όν (st. χλοηρός 1. χλοερός, af χλόη den första gröngula broddén på säd och gräs) gröngul, ljusgrön, i allmänhet grön Mc. 6: 39, Apoc. 8: 7, 9: 4; äfven blekgrön, blek, gulblek, black Ἵππος, Apoc. 6: 8 (se Ἵππος).

χςς 666; ty / är = 600, ξ = 60 och ς = 6, Apoc. 13: 18; otaliga försök hafva blifvit gjorda med sammansättningar dels af Hebräiska, dels Gre-

kiaka bokstäfver för att utforska det rätta namnet t. ex Teitan (Titus), N'ron K'sar (kejsar Nero), Maometis (Mahomed), Apostates (Julianus Apostata), Gallos Kaisar (kejsaren en fransos), Na-poleonti ra. ti.; nyligen har en Svensk lärd, Berggren, offentliggjort sin mening: att Arabiska nairi net på propheten Muhammed skrifvet med Grekiska bokstäfver ναββι μουααμμεδ 1. ναββη μου-ό.μ.μηδ, af hka hvardera motsvarar 666, dermed betecknas. *

† χοϊχός, ή, όν (χους) af grus, stoft, jord, jordisk

1 Cor. 15: 47—49. χοῖνις, ιχος, ἡ ett mått för torra varor i synnerhet spannmål, Tx5 af en μέδιμνος (det största mått för torra varor — lO| kappar = ^ Sv. tunna), och innehöll 4 χοτύλαι (ungefär = 4 qvarter), utgjorde alltså ngt mindre än 1 stop och var vanliga dagsportionen för en soldat (ημερησία τροφή)·, Apoc. 6: 6. * χοίρος, ου, ὁ, ἡ (troligen onomatop. ord) ungt svin, gris; äfven svin i allmänhet Mt. 7: 6 al. — Anm. Med dessa ss. orena förklarade djur, liksom med hundar, betecknas 1. c. Guds ords föraktare (se χύων).

χολάχο (följ.) 1 :o) hafva svart galla, vara vansinnig 1. galen; — 2:o) i N. T. = χολόομαι vredgas, förargas, blifva ond τινι på ngn Joh. 7: 23. * χολή, ής, ἡ — χόλος, ὁ (χεω gjuta) galla Mt. 17: 34 (man har både onödigtvis och oriktigt öfversatt det på detta ställe med malört), χ. πιχρίας Act. 8: 23 galla, hvars egenskap är bitterhet (genit. qualitatis), fel amarum — bild på det sedliga förderfvet ss. andligt gift, ty ormens galla ansågs ss. säte för hans gift. χόος, se χούς.

Χοραζίν 1. είν, äfven Χωραζίν, ἡ indecl. Chorazin, en stad i Galilæen, i grannskapet af Capernaum, alltså på vestra sidan af sjön Genesaret Mt. 11: 21, Lc. 10: 13; fkmr ej i G. T. χορηγία), ήσω, ησα (χορηγός — följ., άγω — ehör-anförare) vara chöranförare, i allmänhet bestrida omkostnaderna vid inöfningen och uppförandet af en chör — sedan, med uteslutande af begreppet chör, påkosta, gifva, förläna τί 2 Cor. 9: 10, 1 Petr. 4:11 (ής är

attraction st. ἡν). χορός, ού, ὁ (— χύχλος, στέφανος och beslägtadt med χορωνός, cornu, curvus) rund, ringdans, dans, chör Lc. 15: 25. *364 χορτάζω

χορτάζω, ασα; ασδήσομαι, ἀσδην (χόρτος) foilm, göda, i classiska profangrek. oin boskap, men i sednare språket ocli N. T. om menniskor: mätta τινά Mt. 15: 33, τινά τίνος Mc. 8: 4 ngn med ngt; med. och pass. mätta sig, mättas, blifva 1. vara mätt, i egentlig 1. andlig mening Mt. 5: 6 al., ἀπό τίνος Lc. 16: 21; ἐχ τίνος Apoc. 19: 21 (om foglar).

χόρτασρ.α, ατος, τό (fgde) egentl, foder för boskapen; sedan i allmänhet näringsmedel, födoämne (för menniskor) Act. 7: 11. * χόρτος, ου, ὁ (c hors, c o hors; äfven hortus) inhägnad, ladugård, betesmark, det der växande fodret, gräs Mt. 6: 30 al., äfven tillägges χλωρός Apoc. 8: 7 grönt gräs, hvaremot det betyder hö t. ex. 1 Cor. 3: 12, 1 Petr. 1: 24; sädesstrå Mt. 13: 26, Mc. 4: 28 (för dess likhet med gräs, då det uppväxer). Χουζο.ς, à, a (vanligen af ΓΠΠ se) Chiua, en förvaltare 1. hofmästare hos Herodes (Antipas) Lc. 8: 3; man har velat anse honom för densamme som »konungsmannen» Joh. 4: 46. * χους, χοός, ὁ (χέω gjuta) grus, uppkastad jord, stoft ἐχτινάσσειν τον χ. Mc. 6: 11, se εκτινάσσω, ἐπιβάλλειν χ. ἐπι τάς χεφαλ,άς Apoc. 18: 19 kasta stoft på sina hufvuden — var en plägsed hos de sörjande, se ock σποδός, χράομαι, χέχρημαι, ἐχρησάμην (qsi χεράομαι af χειρ) handtera, behandla τινί Act. 27: 3 (bemöta 1. umgås med) ngn, begagna, betjena sig af τινί Act. 27: 17 al,, οὐδενί τούτων 1 Cor. 9: 15 icke ngn af dessa (rättigheter), ράλλ,ον χ ρήσοι 1 Cor. 7: 21 begagna dig snarare deraf (att hafva blifvit kallad ss. slaf) d. ä. blif trogen ditt slaf-stånd; använda, bruka τί 1 Cor. 7: 31 (endast här med accus.), iakttaga, gå till väga med τινί 2 Cor. 3: 12 ngt, äfven absol. gä till väga, förfara ἀποτόμως 2 Cor. 13: 10 med stränghet. χράω (se fgde) framräcka det begärda, gifva, låna, se χίχμημι.

χρεία, ας, ἡ (χρή 1. χράομαι) egentl, begagnande, bruk, brukbarhet, nytta, usus; deraf l:o) behof ἐχειν χ. τινός Mt. 6: 8 al. hafva behof af, hafva af nöden, behöfva ngt 1. ngn Eph. 4: 28 (neml. att honom meddelas — den behöfvande), τού δι-δάσχειν υμάς τινα (icke τίνα. ss. Tisch. har) Hebr. 5: 12 att ngn 1. man lärer eder o. s. v.; τις χ. med accus, och infin. Hebr. 7: 11 hvad var det

χρηστός

för ett behof att? hvad behöfdes att?; behof, brist ἐχε iv χμ. μηδενός 1 Thess. 4: 12 icke hafva brist på ngt, absol. vara i behof, behöfvande, lida brist 1. nöd Act. 2: 45, 4: 35, 1 Joh. 3: 17, äfven Eph. 4: 28 (se ofvan); — 2:o) lefnadsbehof, nödtorft i plur. Act. 20: 34 al., τά πρός (τήν χρ. 1.) τάς χρ. Act. 28: 10 det som tjente till våra lefnadsbehof = τά επιτήδεια lifsförnödenheter. χρεωφεάέτης 1. χρεοψ-, ου, δ (χρέος, attice χρέως skuld och οφειλέτης) skulde- 1. gäldenär Lc. 7: 41, 16: 5.

χρή, imperson. (χράω, χράομαι) det behöfs, är af nöden, bör, är tillbörligt; sättes liksom δει med accus. och infin. Jac. 3: 10. * χρήζο) (fgde) hafva af nöden, behöfva τινός Mt. 6: 32 al.

χρήμα, ατος, τό (χράομαι) det som begagnas, brukas, det man betjenar sig af, behöfver; deraf i plur. egodelar, penningar, gods Mc. 10: 23. 24 al., äfven singul. Act. 4: 37 peuningesumma. χρηματίζω, ισο), ισα-, ισμαι, ίσδην (fgde) 1:o) förrätta göromål, besörja ärender, i synnerhet offentliga 1. statsärender, äfven (i med.) drifva handels- 1. penningeaffärer; meddela (sändebud) audiens, svar, deraf i N. T. meddela gudomliga svar 1. uppenbarelser Hebr. 12: 25; pass. erhålla gudomliga svar 1. meddelanden, få uppenbarelse Mt. 2: 22 al.; — 2:o) i sednare Grekiskan: antaga och föra en embetstitel, charakter, ett namn, låta sig kallas, kallas, heta; så ock i N. T. Act. 11: 26, Rom. 7: 3.

χρηματισμός, ού, δ (fgde) i profangrek. blaud andra betydelser äfven orakelsvar, i N. T. gudomligt svar Rom. 11: 4. * χρήσιμος, η, ov, äfven 2 ändelser (χράομαι) tjenlig att begagna, bruk- 1. användbar, nyttig εις τι till ngt 2 Tim. 2: 14 (utan intresse för den praktiska christendomen). * χρήσις, εως, ἡ (se fgde) begagnande, användning,

bruk, umgänge Rom. 1: 26. 27 (oiu samlag). † χρηστεύομαι (χρηστός) vara god, mild, huldrik 1 Cor. 13: 4; ett i sanning ἀπας είρημένον. emedan det icke förekommer i den öfriga Grekiskan, icke en gäng i LXX. * † χρηστολ,ογία, ας, ἡ (följ., λόγος) mildt 1. vänligt

tal, fagert snack, smicker Rom. 16: 18. * χρηστός, ἡ, όν, adj. vble (af χράομαι) egentl, bruk-bar, nyttig, duglig,

god i sitt slag 1. för sitt ändamål, äfven möjlig att umgås med·, deraf a) omχρηστάτης

saker: mild, god Mt. 11: 30, Lc. 5: 39, 1 Cor. 15: 33; — b) om personer: mild, god, vänlig Lc. 6: 35, Eph. 4: 32, 1 Petr. 2: 3 (här anses, möjligen utan skäl, en paronomasi med Χριστός ega rum); τό γρ. τοῦ Θεοῦ Eom. 2: 4 det goda hos Gud, Guds godhet = följ.

χρηοτότης, ητος, vj (fgde) egentl, brukbarhet, duglighet; deraf godhet, välvilja, vänlighet, mildhet Eom. 2: 4 al., γ. Θεοῦ 1. c. al. Guds godhet (enligt hkn Han är böjd för att göra godt, icke att straffa), ἐπιμ.ένειν τη γρ. Eom. 11: 22 (se επιμένω), ποιών γρ. Eom. 3: 12 som gör (duglighet 1. dugliga saker d. ä.) godt 1. rätt — ordet taget objective.

χρίσμα., ατος, τό (χρίω) egentl, det påstruhia, i synnerhet salva, smörjelse, välluktande olja; i G. T. smordes konungar, propheter och prester med den heliga oljan och blefvo derigenom invigde till sina embeten — detta var blott ett yttre tecken till den kraft Gud ville förläna dem genom sin H. Ande; i N. T. blifva alla sanna christna invärtes smorda med den H. Ande och derigenom invigda till ett heligt konungsligt presterskap 1 Petr. 2: 5—9 samt införde i hela den evangeliska sanningen 1 Joh. 2: 20. 27 (den som icke är smord med den H. Ande d. ä. har undfått Hans gåfvor, är ingen sann christen).

Χριστιανός, οῦ, ο (lat.) Christianus, Christen; denna benämning på Christi bekännare förekommer på 3 ställen i N. T. Act. 14: 26, 26: 28, 1 Petr. 4: 16; namnet uppkom (enligt första stället) i Antiochia, men icke inom utan utom kyrkan; ty de christne kalla hvarandra alltid ἁγιοι, αδελφοί, μαδηταί, πιστοί, πιστεόοντες. Det är dock icke troligt, att Judarne funno upp ordet; ty, då de visste, att öfversattes med Χμιστός,

aktade de sig nog för att öfverflytta ett så heligt namn på en så förhatad och föraktad sekt; derföre är det sannolikt, att hedningarne och trol. Romarne (ss. ändelsen antyder) kommit upp med detta öknamn, ss. det ock ursprungligen var och ansågs. Benämningen uppkom i Antiochia, emedan de christne först der framstodo ss. ett sjelfständigt samfund, och togs af hufvudet för detta religionssamfund Christus, i det namnet Christus betraktades ss. ett nomen proprium 1. persouligt namn och icke ss. ett embetsnamn, hvilket det ursprungligen var (se följ.).

† Χριστός, οῦ, ὁ egentl, adj. vble (af följ.) smord, den smorde κατ εξοχήν, Christus, Messias (se Μεσσίας)·, enligt bruket i G. T. att smörja prester och konungar med den heliga oljan vid invigningen till deras kall (Exod. 28: 41, 1 Sam. 10: 1 al.), blef också den åt Patriarkerna utlofvade evige Konungen (och öfverstepresten) i G. T. kallad Messias (se i synnerhet Dav. Ps. 2 och Dan. 9: 25), äfven i N. T. Joh. 1: 42, 4: 25, men annars ὁ Λ. Mt. 2: 4 sæpissime; denne, som härstammade från Davids hus, skulle återgifva Israëls folk dess theocratiska sjelfständighet och herravälde öfver hedningarne, ännu herrligare än under konungarne David och Salomo, och införa en ny tingens ordning, hvarigenom folket både i religiöst och moraliskt afseende skulle blifva i högsta grad förädladt och lyckligt (den verkliga och andliga betydelsen af denne utaf proplieterna bebådade konungs rike — det Messianska riket — var dold för mängden). — Xp. är alltså egentl, en benämning, som tillägges Frälsaren med afseende på Hans embete och värdighet, men snart öfvergick det till ett tillnamn, ett nomen proprium ss. '/. ὁ λεγόμενος X. Mt. 1: 16, 27: 17, äfvensom i sammanställningen '/. X. 1. X. '/. (för att beteckna en person, i hkn Marias son är förenad med Guds Son till ett enda väsende), likaså X. ensamt ss. Eom. 5: 6. 8 al. — Man har vidare anmärkt, att A. i Evangelierna vanligen förekommer med artikel (undantag likväl Mt. 1: 1. 16 — 18, Mc. 1: 1, Joh. 1: 17); deremot i Apostla-gerningarne och Brefven oftast utan artikel ss. ett bevis på, att ordet allt mer och mer öfvergått till ett nomen proprium (samma förhållande är med liv. ἁγιον, se anm. vid πνεῦμα). — 0 X. utmärker 1 Cor. 12: 12 hela christna kyrkan ss. ethisk enhet (moralisk person, jfr ock 1 Cor. 6: 15) efter den föreställningen att de christne äro Christi lemmar. — I afseende på Christi död och uppståndelse torde följande bibeltrogna framställning icke anses ovigtig: Christus dog, då Hans ande skiljde sig från kroppen; Anden gick då till Hades (Act. 2: 31 — neml. den del deraf, som kallas paradis Lc. 23: 43), men kroppen lades i grafven. Christus uppstod lefvande ur grafven, i det Hans ande åter förenade sig med kroppen. Efter denna andens förening med kroppen, d. v. s. i sin förklarade menskklighet gick (nedsteg) Christus till Hades och

predikade för andarne i fängelset (Ge-366 '/.P'ω

henna), neml. deras själar sora omkommit i syndafloden (1 Petr. 3: 19). '/pico, ἐχρισα (beslägtadt med χράω qsi χερά.ω af χειρ, handtera, beröra) stryka, bestryka, smörja τινά 1. τινά τινι d. ä. viga, inviga till ett embete (se χρίσμα och Χριστός) Lc. 4: 18 al., i synnerhet med den H. Ande och med kraft Act. 10: 38;

äfven τινά τι ngn med ngt ss. ϊχρισέν σε----

μετόχους σου Hebr. 1: 9 Gud har smort dig med glädjeolja framför 1. mer än dina med- 1. stallbröder (har afseende på beredeisen till bröllopps-måltiden Mt. 22: 1 följ. — härmed skildras den högsta salighet, till hkn Christus på sin bröllopps-högtid blifvit upphöjd; med μέτοχοι menas deltagarne i måltiden, äfven englarne). χρονίζω, ιώ (följ.) tillbringa 1. förhala tiden, dröja

äfven med infin. Mt. 24: 28 al. χρόνος. ου, ὁ 1:o) tid, i allmänhet och obestämd (hvaremot καιρός är en bestämd, begränsad tid med bibegrepp tillika af det passande 1. lägliga, se καιρός) t. ex. χρόνοι ή καιροί Act. 1: 7, 1 Thess. δ: 1 tidehvarf (obestämdt huru många) 1. tidpunkter (vissa bestämda punkter deruti) al.; på frågan: huru lång tid? sättes dels dat. Lc. 8: 29 al., dels accus. Mc. 2: 19 al.; ἐπὶ χρόνον Lc. 18: 4 till en tid, en tid bortåt, al., διά τον χρ. Hebr. 5: 12 för tidens skull d. ä. med afseende på den tid J redan varit christna o. s. v.; — 2:o) = καιρός, viss, bestämd tid ss. ὁ χρ. του φαινομένου ἀστέρος Mt. 2: 7 den bestämda tiden under hkn stjernan visade sig, al. χρονοτριβέω, ησα (fgde, τρίβω förnöta) förnöta

tiden, dröja Act. 20: 16. * χρύσεος, a, ov, smdr. χρυσοὺς, hkt se. χρυσίον, ου, τό. diminut. (af χρυσός, men vanligen brukadt i dess ställe) guldstycke, guldmynt, guld Act. 3: 6 al. (antingen metallen 1. penningar); plur. guldsaker, guldsmycken 1 Petr. 3: 8. † χρυσοδακτύλιος, ov (χρυσός, δακτύλιος) med gyllene — 1. guldn/rø 1. ringar Jac, 2: 2. * χρυσόλιθος, ου, δ (χρυσός, λίθος) egentl, guldsten, chrysolith, af blekgrön färg, alldeles genomskinlig med dubbel strålbrytning — andra af guldglänsande färg — de nyares topas, se τοπάζιον, Apoc. 21: 20. *

χρυσόπρασος, ου, ὁ (följ., πράσον lök) egentl, guldlök, chrysopras, en blekgrön, i gult och brunt stötande, genomskinlig ädelsten Apoc. 21: 20. *

γωρίω

χρυσός, οὺ, ὁ guld och deraf förfärdigade saker Mt. 2: 11 al., guldmynt Mt. 10: 9; χρ. πεπυρωμέ-νος ἐκ πυρός Apoc. 3: 18 förmedelst eld glödgadt guld (härmed menas den i anfäktningens eld profvade och profhaltiga tron, jfr 1 Petr. 1: 7). χρυσούς, ή, οὺν (fgde) af guld, gyllene 2 Tim. 2: 20 al.

χρυσό oj ; ojpai (χρυσός) förgylla; p. p. p. förgylld 1. strålande χρυσω Apoc. 17: 4 1. εν χρυσω Apoc. 18: 16 af 1. i guld. χρως, χρωτός, ὁ (besl. med χράω, χρίω stryka, smörja) yta, hud, hv, färg; äfven kropp Act. 19: 2. * χωλός, ή, όν (samstammigt med χαλ,ά.ω) slapp, genom musklernas 1. senomas förslappning 1. led-vridning förlamad, lam, halt Mt. 11: 5 al.; äfven metaphor. Hebr. 12: 13 (Aposteln uppmanar förut till en fast gång på helgelsens väg; på det icke den halta lemmen i kroppen = församlingeu d. ä. den svage må genom andras exempel alldeles vridas ur led = bortdö, utan fastmer helas — visserligen får man härigenom 2:ne metaphorer i versen och derföre skulle vanliga betydelsen af εκτρέπομαι »vika af vägen» kunna bibehållas; men det motsatta Ια,δή talar för den förra meningen). χώρα, ας, ή (χάω gapa, stå öppen) rum, som omfattar ngt 1. som ngt intager, plats, ställe; deraf 1 :o) i egentlig mening a) ort, trakt·, nejd, land Mt. 2: 12 (fädernesland), al., ή χ. Ιουδαία Mc. 1: 5 1. της Ιουδαίας Act, 8: 1 1. τών Ιουδαίων Act. 10: 39, 26: 20 Judiska landet 1. Judæen o. s. v.; — b) odladt land, åkerland 1. -fält singul. och plur. Lc. 12: 16, Joh. 4: 35, Jac. 5: 4; — c) fasta landet)(hafvet Act. 27: 27; — d) landsbygd, landet)(stad Lc. 21: 21; — 2:o) i metaphor. mening τοις ν.αθημένοις εν χ. και σκιά θανάτου Mt, 4: 16 för dem som sitta i det land och deu skugga som tillhöra döden (döden d. ä. här den andliga döden personificeras: det land, hvars invånare äro andligen döde, tillhör honom ss. territorium för hans välde, och mörker omgifver honom).

Χωραζίν, se Χοραζίν.

χω ρέω, ησα (χώρα) a) rymma, ώςτε-—— θύραν

Mc. 2: 2 så att, icke en gång det som var framför dörren — platsen utanför dörren rymde dem, Joh. 2^ 6 (om kärl), 21: 25 (om verlden); metaphor. gifva rum ημὰς 2 Cor. 7: 2 gifva oss rum (i edra hjertan), äfven Mt, 19: 11. 12 gifva rum (i sitt hjerta, d. ä.) upptaga 1. tillegna sig ss. grund-χωρίζω

sats 1. maxim; — b) rymma, gifva 1. lemna rum, begifva sig åstad, taga vägen, gå εις τι in i ngt Mt. 15: 17; metaphor. ingå i 1. begifva sig till ngt 2 Petr. 3: 9; äfven gå fram, hafva framgång èv b μ iv Joh. 8: 37 inom eder 1. i edra hjertan (andra: finna ruin 1. insteg, dock mindre riktigt; ty rum hade visserligen ordet 1. talet fått och gjort dem troende v. 30 och 31, men icke vidare utvecklat sig, icke gått 1. kommit från stället, utan de hade efter en ögonblicklig tro åter fallit tillbaka).

χωρίζω, ισα; ισμ.αι, ίσθην {χωρίς) söndra, åtskilja, skilja τί Mt. 19: 6, Mc. 10: 9, τινά. ἀπό τίνος Bom. 8: 35. 39; pass. skilja sig, begifva sig bort, aflägsna sig ἀπό 1. εχ τίνος Act. 1: 4, 18: 1.2 al. 1. absol, Phil. 15; p. p. p. skild 1. aflägsnad ἀπό τίνος Hebr. 7: 26. χωρίον, ου, τό, egentl, diminut. (af χώρα) plats, ställe, ort, fält, åker Joh. 4: 5, Act. 1: 18. 19 ah; landtgods 1. gård Mt. 26: 36, Mc. 14: 32, äfven i plur. Act. 4: 34, 28: 7. χωρίς {χάω, se χώρα) l:o) adv. afsöndradt, sär-

skildt, för sig sjelf Joh. 20: 7; — 2:o) præpos. med genit. skildt ifrån a) oberäknadt, med undantag af, förutan, utom Mt. 14: 21, 15: 38, 2 Cor. 11: 28, oberoende af νόμου Rom. 3: 21 ()(dià νόμου förmedelst lagen), ἐργων Jac. 2: 18 gerningarne; — b) utan Mt. 13: 34 al., Χου Eph. 2: 12 utan förbindelse med Christus, της σης γνώμης Phil. 14 då jag icke kände din åsigt 1. mening, χ. αμαρτίας Hebr. 4: 15, 9: 28 utan synd (då Frälsaren Hebr. 4: 15 säges varit utan synd, men Hebr. 9: 28 hafva burit allas synder och först i sin andra tillkommelse skola visa sig utan synd; så bör detta så förstås, att Han första gången väl var utan egen, men icke främmande synd, hvilket Han andra gången skall vara, emedan synden är utplånad genom Hans en gång framburna offer). † χῶρος, ου, b (lat.) corus 1. c au rus, nordvest-vind (och det väderstreck hvarifrån den kommer); denna vind var och är mycket häftig och medför köld och frost, hvarföre Virgilius talar om frigöra cori; Act. 27: 12. *

φ.

Ψάλλω, ψαλῶ {φάω stryka, gnida) rycka, slita (håret), draga till sig och släppa efter ss. νευρά.ν en bågsträng, knäppa χορδήν strängen på ett instrument, xibàpav cithra, i allmänhet spela sträng-instrument; i N. T. nyttjas ordet blott om sång utan accompagnement af instrument, och det om lofsång till Guds ära, lofsjunga, tacka och lofva τινι Rom. 15: 9, Eph. 5: 19, äfven absol. Jac. 5: 13, äfven med dat. instrumenti 1 Cor. 14: 15.

ψαλμός, οὐ, b (fgde) egentl, ett pä ett stränginstrument speladt stycke, sedan den till strängaspelet sjungna sången; i N. T. lofsång, psalm 1 Cor. 14: 26 al.; den delen af G. T. som kallades ψαλμoi (1. ἁγιόγραψα) Lc. 24: 44 (se διαθήκη); Davids psalm Act. 13: 33, samlingen af Davids psalmer 1. psalmboken heter Lc. 20: 42, Act. 1: 20 βίβλος ψαλμῶν.

† φευδάδελψος, ου, b {ψευδής, ἀδελψός) falsk broder 2 Cor. 11: 26, Gal. 2: 4.

† ψευδαπόστολος, ου, b (följ., απόστολος) falsk apostel 2 Cor. 11: 13. * ψευδής, ες {ψεύδομαι) lögnaktig, osann, falsk Act, 6: 13 al,

† ψευδοδιδάσχαλος, ου, ὁ (fgde, διδάσκαλος) falsk lärare, lögnlärare 2 Petr. 2: 1 (som lär lögn i stället för sanning). * ψευδολόγος, ον {ψευδής, λὸγος) som talar osanning, ljugande; subst. = fgde, irrlärare εν υποχρίσει ψ. 1 Tim. 4: 2 förmedelst irrlärares skenhelighet, * ψεύδομαι, εψευσάμην {act. ψεύδω beljuga, bedraga förekommer ej i N. T. — af ψεύδος) depon. med. ljuga, tala osanning absol. Rom. 9: 1 al., τινά Act. 5: 3 beljuga ngn 1. bedraga ngn med osanning (Petrus och de öfrige Apostlarne voro, ss. kyrkans föreståndare, företrädesvis innehafvare och representanter af den H. Ande; derföre var en lögn för dem äfven lögn emot den H. Ande), τινι Act. 5: 4 ljuga för någon 1. bedraga någon med osanning, τινα Col. 3: 9 för någon, χατά χωρίζω

sats 1. maxim; — b) rymma, gifva 1. lemna rum, begifva sig åstad, taga vägen, gå εις τι in i ngt Mt. 15: 17; metaphor. ingå i 1. begifva sig till ngt 2 Petr. 3: 9; äfven gå fram, hafva framgång èv b μ iv Joh. 8: 37 inom eder

1. i edra hjertan (andra: finna ruin 1. insteg, dock mindre riktigt; ty rum hade visserligen ordet 1. talet fått och gjort dem troende v. 30 och 31, men icke vidare utvecklat sig, icke gått 1. kommit från stället, utan de hade efter en ögonblicklig tro åter fallit tillbaka).

χωρίζω, ισα; ισμ.αι, ίσθην {χωρίς) söndra, åtskilja, skilja τί Mt. 19: 6, Mc. 10: 9, τινά. ἀπό τίνος Bom. 8: 35. 39; pass. skilja sig, begifva sig bort, aflägsna sig ἀπό 1. εχ τίνος Act. 1: 4, 18: 1.2 al. 1. absol, Phil. 15; p. p. p. skild 1. aflägsnad ἀπό τίνος Hebr. 7: 26. χωρίον, ου, τό, egentl, diminut. (af χώρα) plats, ställe, ort, fält, åker Joh. 4: 5, Act. 1: 18. 19 ah; landtgods 1. gård Mt. 26: 36, Mc. 14: 32, äfven i plur. Act. 4: 34, 28: 7. χωρίς {χάω, se χώρα) l:o) adv. afsöndradt, sär-

skildt, för sig sjelf Joh. 20: 7; — 2:o) præpos. med genit. skildt ifrån a) oberäknadt, med undantag af, förutan, utom Mt. 14: 21, 15: 38, 2 Cor. 11: 28, oberoende af νόμου Rom. 3: 21 ()(dià νόμου förmedelst lagen), ἐργων Jac. 2: 18 gerningarne; — b) utan Mt. 13: 34 al., Χου Eph. 2: 12 utan förbindelse med Christus, της σης γνώμης Phil. 14 då jag icke kände din åsigt 1. mening, χ. αμαρτιας Hebr. 4: 15, 9: 28 utan synd (då Frälsaren Hebr. 4: 15 säges varit utan synd, men Hebr. 9: 28 hafva burit allas synder och först i sin andra tillkommelse skola visa sig utan synd; så bör detta så förstås, att Han första gången väl var utan egen, men icke främmande synd, hvilket Han andra gången skall vara, emedan synden är utplånad genom Hans en gång framburna offer). † χώρος, ου, b (lat.) corus 1. c au rus, nordvest-vind (och det väderstreck hvarifrån den kommer); denna vind var och är mycket häftig och medför köld och frost, hvarföre Virgilius talar om frigöra cori; Act. 27: 12. *

φ.

Ψάλλω, ψαλώ {φάω stryka, gnida) rycka, slita (håret), draga till sig och släppa efter ss. νευρά.ν en bågsträng, knäppa χορδήν strängen på ett instrument, xibàpav cithra, i allmänhet spela sträng-instrument; i N. T. nyttjas ordet blott om sång utan accompagnement af instrument, och det om lofsång till Guds ära, lofsjunga, tacka och lofva τινι Rom. 15: 9, Eph. 5: 19, äfven absol. Jac. 5: 13, äfven med dat. instrumenti 1 Cor. 14: 15.

ψαλμός, ού, b (fgde) egentl, ett pä ett stränginstrument speladt stycke, sedan den till strängaspelet sjungna sången; i N. T. lofsång, psalm 1 Cor. 14: 26 al.; den delen af G. T. som kallades ψαλμοί (1. ἁγιόγραψα) Lc. 24: 44 (se διαθήκη); Davids psalm Act. 13: 33, samlingen af Davids psalmer 1. psalmboken heter Lc. 20: 42, Act. 1: 20 βίβλος ψαλμών.

† φευδάδελψος, ου, b {ψευδής, ἀδελψός) falsk broder 2 Cor. 11: 26, Gal. 2: 4.

† ψευδαπόστολος, ου, b (följ., απόστολος) falsk apostel 2 Cor. 11: 13. * ψευδής, ες {ψεύδομαι) lögnaktig, osann, falsk Act, 6: 13 al,

† ψευδοδιδάσχαλος, ου, ὁ (fgde, διδάσκαλος) falsk lärare, lögnlärare 2 Petr. 2: 1 (som lär lögn i stället för sanning). * ψευδολόγος, ον {ψευδής, λόγος) som talar osanning, ljugande; subst. = fgde, irrlärare εν υποχρίσει ψ. 1 Tim. 4: 2 förmedelst irrlärares skenhelighet, * ψεύδομαι, εψευσάμην {act. ψεύδω beljuga, bedraga förekommer ej i N. T. — af ψεύδος) depon. med. ljuga, tala osanning absol. Rom. 9: 1 al., τινά Act. 5: 3 beljuga ngn 1. bedraga ngn med osanning (Petrus och de öfrige Apostlarne voro, ss. kyrkans föreståndare, företrädesvis innehafvare och representanter af den H. Ande; derföre var en lögn för dem äfven lögn emot den H. Ande), τινι Act. 5: 4 ljuga för någon 1. bedraga någon med osanning, τινα Col. 3: 9 för någon, χατά

τίνος Mt. 5: 11 ljuga på någon (Tisch. har ej ψευδόμενοι).

ψευδομάμτυμ, υρος, ὁ (ψευδής, μάρτυρ — μάρτυς) falskt vittne Mt. 26: 60, του Θεού 1 Cor. 15: 15 emot Gud.

ψευδορο,ρτυρέω, ήσω, ησα. (fgde) vara falskt vittne, aflägga falskt vittne 1. vittnesbörd Mt. 19: 18 al., χατά τίνος Mc. 14: 56. 57 på 1. emot ngn. ψευδομαρτυρία, ας. ή (fgde) falskt vittnesbörd Mt.

15: 19, 26: 59. † ψευδοπροφήτης, ου, ὁ (följ. 1. ψευδής och προφήτης) falsk propliet, lögnprophet ss. Mt. 24: 24 (som föregifver sig vara sänd och inspirerad af Gud) al., falsk lärare 1. irrlärare Mt. 7: 15 (falska christna lärare)

al.; ψ. Apoc. 16: 13 är densamme som det 2-hornade odjuret 13: 11 följ. ψευδός, εος, τὸ (samstammigt med ψύθος, ψίθος, ψίθυρος, se ψιθυρισμός) egentl, örontasslande, hviskning, förtal; lögn, lögnaktighet, bedrägeri, falskhet, osanning)(αλήθεια, Joh. 8: 44 al. εν

πάση δυνάμει---ψεύδους 2 Thess. 2: 9 i

hvarje kraftverkan —-—— hvilkas ändamål är

lögn (ty Antichrist skall bringa det onda till sin största höjd); abstr. pro concreto Rom. 1: 25 falska afgudar.

† ψευδόχριστος, ου, ὁ (fgde, Χριστός) falsk Christus 1. Messias, som falskligen föregifver sig vara Messias Mt. 24: 24 (Mc. 13: 22); man har beräknat, att 64 sådana uppträdt efter Christus. ψευδώνυμος, ον (ψευδής, ὀνομα) med ett falskt, uppdiktadt namn, falskt föregifven 1 Tim. 6: 20. * ψ'εύσμα, ατός, τὸ (ψεύδομαι, εψευσμ,αι) egentl, det ljucjna, lögn, lögnaktighet)(αλήθεια, Rom. 3: 7. * ψεύστης, ου, ὁ (ψ'εύδομαι) lögnare, ljugare, lögnaktig Joh. 8: 44. 55 al. ψηλαιράω, ησα. (ψάιο, ψάλλω) egentl, trefva, famla, känna sig för (ss. en blind i mörkret); taga 1. känna på τινὰ 1. τὶ Lc. 24: 39, 1 Joh. 1: 1, vidröra ρ. ρ. ρ. ὀρος Hebr. 12: 18 vidrördt berg; metaphor. Act. 17: 27 (den sökande, som träffar på hvad han söker, rörer vid 1. tager på det och liar nu verkligen funnit det). ψηφίζω, ισα (följ.) egentl, räkna med småstenar, beräkna, öfverräkna δαπάνη ν Lc. 14: 28, räkna ut ἀριθμὸν Apoc. 13: 18. ψῆφος, ου, ἡ (ψά.ω stryka, nöta, smula sönder) sten-skärfva 1. -flisa, i synnerhet afnött 1. afrundad kisel-stcn, calculus, omröstningssten. rösten sjelf, omröstning, det genom röstpluralitet fattade beslutet;

Φ"'/*!

i N. T. ψ. χαταφερειν Act. 26: 10 egentl, nedkasta sin röst i urnan, afgifva sin (bifallande) röst, lemna sitt bifall; ψ. λευχή Apoc. 2: 17 hvit sten (Luther förstod härmed en tafla lik den, som gafs till segervinnarne i de Grekiska kämpaspelen i de ras fädernestad med förteckning på de ärebetygel-ser och fördelar, som blifvit dem tilldelade; andra tänka härvid på den i domen afgifna frikännande omröstningsstenen i likhet med dess betydelse i profangrek.; men jemföras flera ställen i Apoc. ss. 3: 2, 7: 3, 14: 1, så synes den hvita, klart lysande stenen här vara en liten tafla framför pannan, på hkn Guds namn stod inskrifvet, liksom öfverstepresten i sin högtidsskrud bar ett gyllene ännespann med inskrift: »HERrans helighet» Exod. 28: 36; segervinuaren får alltså här det löfte, att han, prydd med den öfverstepresterliga skruden, härigenom skulle betecknas ss. en till de högsta tjensteförrättningar i templet invigd).

ψιθυρισμός, οὐ, ὁ (ψιθυρίζω hviska, tassla af ψιθυ-ρὺς hviskande af ψίθος hviskning af ψίω, onomci-top. stam) hviskning, örontasslan 2 Cor. 12: 20. *

ψιθυριστής, οὐ. ὁ (se fgde) örontasslare, lismare (hemlig bakdantare) Rom. 1: 30. *

† ψιχίον, ου, τὸ, diminut. (af ψ'ίξ, ψΐ'/ός, ὁ och ἡ liten bit, smula af ψίω = ψά.ω söndergnugga) smula, brödsmula Mt. 15: 27 al.

ψυχή, ῆς, ἡ (ψύχω) blåst, flägt, andande, andedrägt i^DJ 1 :o) anima, själ ss. det animaliska 1. pliy-siska lifvets princip, lifsprincipen i kroppen som yttrar sig genom andedrägten a) lifsanda så väl om menniskorna Act. 20: 10, som om djuren Apoc. 8: 9; b) lifvet sjelft ζητεὶν τὴν ψ', τίνος Mt. 2: 20 (se ζητέω) al., παραδιδόναι τάς ψ'. Act. 15: 26 blottställa sina lif, μεριρ,νὰν τῆ ψ. Mt, 6: 25, Lc. 12: 22. 23 vara bekymrad 1. hafva omsorg för sitt lif 1. sin själ (neml. så vida man bibehåller den åt sig genom mat och dryck), o

εδρών τὴν ψ.-—— αυτὴν Mt. 10: 39 och

parallelställen »den som skall hafva vunnit sin själ (så vida det sker genom det timliga lifvets räddande medelst förnekelse i dessa förföljelsedigra tider), han skall förlora den (neml. genom förlusten af det eviga lifvet vid parusien), och den som skall hafva förlorat sin själ (så vida detta sker genom det timliga lifvets förlust i förföljelserna, genom sjelfuppoffring), han skall vinna den (genom, uppståndelsen till det eviga lifvet);ψυχιχός

häraf synes anledningen till det påstående, att ψ. här och på parallelställen betyder både det timliga och eviga lifvet; c) lefvande väsende, själaväsende φ. ζῶσα 1 Cor. 15: 45 lefvande själaväsende)(πνεύμα ζωοποιοὺν (se

πνεῦμα 4:o b), πάσα φ. ζωής Apoc. 16: 3 st. ζώσα, πάσα φ>. Act. 3: 23 hvarje besjälad 1. med själ begåfvad varelse d. ä. menniska, ψυχαί själar — personer Act. 2: 41 al. (i synnerhet vid talbestämningar), φ. ανθρώπων Apoc. 18: 13 lifegna 1. slafvar. — 2:o) animus, själ ss. det andliga lifvets princip, ss. säte för viljan, begären, känslorna o. s. v. a) sinne, hjerta Mt. 11: 29 al., èx ψυχής Eph. 6: 6, Col. 3: 23 af hjertat; b) ehuru ψ. utgör den lägre sidan af det inre lifvet, som står i beröring med sinnlighetens gebit, hvarom också tri-cliotomien 1 Thess. 5: 23 [se πνεῦμα 3:o) och ὁλόχΛηρος] bär vittne (jfr ock Phil. 1: 27 och Hebr. 4: 12), så tages dock ψ. på flera ställen ss. motsats mot σώμα för hela det andliga gebitet inom menniskan», ss. vid dicliotomien »själ och kropp» Mt. 10: 28 al.; vid sådana fall innefattar alltså ψ. äfven πνεῦμα 1. är = πν., den odödliga själen, hvilket så mycket mindre bör förundra, som första och ursprungliga betydelsen af ψ. och πνεῦμα är alldeles densamma; c) själen, skild från kroppen Act. 2: 27, Apoc. 6: 9, 20: 4.

ψυχιχός, ή, άν (fgde) egentl, som hör till 1. är tjenlig för ψυχή, själisk, i hkn den lägre lifsprincipen ψυχή har herraväldet, så att den högre πνεῦμα är undertryckt och liksom död, sinnlig, »naturlig» ( )(πνευματικός, hkt se) 1 Cor. 2: 14 (ställd utom nåden), 1 Cor. 15: 44. 46, Jud. 19 (πνεῦμα μή έχοντες emedan de sakna det högre ande-lifvet), Jac. 3: 15 (svag, ofullständig). ψύχος, εος, τὸ (ψύχω) kyla, köld Joh. 18: 18 al. ψυχρός, ά, άν (fgde) full af köld, kylig, kall, frisk scil ύδωρ vatten Mt. 10: 42; i andlig mening Apoc. 3: 15. 16 (se ζεστός), ψύχω; ψυγήσομαι (onomatop. ord) pusta, blåsa, andas, svalka, kyla; pass. afkylas, svalna, kallna rnetaphor. Mt. 24: 12. * ψ ω μίζα), ισα (se följ.) egentl, tugga åt ngn, gifva ngn tuggor ss. barn, mata, gifva ngn en bit, mat, att äta τινά. ltom. 12: 20, τινά τι bespisa ngn med ngt; 1 Cor. 13: 3 står blott accus. rei och τούς πτωχούς förstås inunder, och i anseende till första bemärkelsen »dela i bitar», torde böra öfversättas »utskifta 1. utdela hela sin egendom bland de fattige».

† ψωμίον, ου, τό, diminut. (af ψωμάς, ού, ὁ bit af ψώω — ψάω gnida, söndersmula) liten bit, muns-beta, smula Joh. 13: 26. 27. 30. ψώχω = ψάω (se fgde) gnugga sönder Lc. 6: 1. *

Ω.

ri2, ώ μέγα, sista bokstafven i Grekiska alphabetet;

το άλφα χαι τό ώ Apoc. 1: 8 al, se Ά. ώ, interjectionen o!, brukas a) vid utrop af förebråelse 1. förvåning ss. Mt. 15: 28 al.; — b) ss. nota vocativi utan vidare betydelse ss. ώ Θεόφιλε Act. 1: 1.

Ώβήδ, ὁ indecl ("Hly af arbeta, tjena) Obed,

Boas' son Mt. 1: 5, Lc. 3: 32. ώδε, adv. till δδε (correlat. till πώς) l:o) således, på detta 1. följande sätt o. s. v. (icke i N. T.); -— 2:o) loci a) här Mt, 12: 6. 41. 42 al, ώδε ή ώδε Mt. 24: 23 här 1. der = ώδε — έχει, som också fkmr Mc. 13: 21 al.; τά ώδε Col. 4: 9 de härvarande förhållandena; ώδε Apoc. 13: 10. 18 al. här vid lag, vid detta tillfälle, i detta fall;

b) hit Mt. 8: 29 al. — Anm. Skillnaden emellan betydelserna här och liit måste meningen afgöra. ωδή, ής, ή (cöntr. af άοιδή af ά.είδω, contr. άδω) sång, ωδαί πνευμο.τιχαί Eph. 5: 19, Col. 3: 16 andeliga d. ä. af den H. Ande ingifna sånger, ωδή Μωύσέως Apoc. 15: 3 Mosis sång är lians tacksägelsesång efter räddningen ur Ægypten och Röda hafvet (Exod 15), ωδή τού αρνιού Apoc. 15: 3 — ω. χαινή Apoc. 5: 9, 14: 3. ώδίν, i profangrek. aj δις, ΐνος, ή (samstammigt med οδύνη) födslosmärta 1. -vånda 1 Thess. 5: 3; rnetaphor. ταύτα αρχή 1. άρχαι oj oiνoι v Mt. 24: 8, Mc. 13: 8 detta skall vara början till födsloplågorna d. ä. skall förhålla sig till det som skall efterfölja, ss. födslovärkarne till de derpå följande ännu

häraf synes anledningen till det påstående, att ψ. här och på parallelställen betyder både det timliga och eviga lifvet; c) lefvande väsende, själaväsende φ. ζώσα 1 Cor. 15: 45 lefvande själaväsende)(πνεῦμα ζωοποιούν (se πνεῦμα 4:o b), πάσα φ. ζωής Apoc. 16: 3 st. ζώσα, πάσα φ>. Act. 3: 23 hvarje besjälad 1. med själ begåfvad

varelse d. ä. menniska, ψυχαί själar — personer Act. 2: 41 al. (i synnerhet vid talbestämningar), φ. ανθρώπων Apoc. 18: 13 lifegna 1. slafvar. — 2:o) animus, själ ss. det andliga lifvets princip, ss. säte för viljan, begären, känslorna o. s. v. a) sinne, hjerta Mt. 11: 29 al., èx ψυχής Eph. 6: 6, Col. 3: 23 af hjertat; b) ehuru ψ. utgör den lägre sidan af det inre lifvet, som står i beröring med sinnlighetens gebit, hvarom också tri-cliotomien 1 Thess. 5: 23 [se πνεὺμα 3:o) och ὁλὸχΛηρος] bär vittne (jfr ock Phil. 1: 27 och Hebr. 4: 12), så tages dock ψ. på flera ställen ss. motsats mot σώμα för hela det andliga gebitet inom menniskan», ss. vid dicliotomien »själ och kropp» Mt. 10: 28 al.; vid sådana fall innefattar alltså ψ. äfven πνεὺμα 1. är = πν., den odödliga själen, hvilket så mycket mindre bör förundra, som första och ursprungliga betydelsen af ψ. och πνεὺμα är alldeles densamma; c) själen, skild från kroppen Act. 2: 27, Apoc. 6: 9, 20: 4.

ψυχιχός, ή, άν (fgde) egentl, som hör till 1. är tjenlig för ψυχή, själisk, i hkn den lägre lifsprincipen ψυχή har herraväldet, så att den högre πνεὺμα är undertryckt och liksom död, sinnlig, »naturlig» ( )(πνευματικός, hkt se) 1 Cor. 2: 14 (ställd utom nåden), 1 Cor. 15: 44. 46, Jud. 19 (πνεὺμα μή ἐχοντες emedan de sakna det högre ande-lifvet), Jac. 3: 15 (svag, ofullständig). ψὺχος, εος, τὸ (ψὺχω) kyla, köld Joh. 18: 18 al. ψυχρὸς, ἁ, ἀν (fgde) full af köld, kylig, kall, frisk scil ὑδωρ vatten Mt. 10: 42; i andlig mening Apoc. 3: 15. 16 (se ζεστὸς), ψὺχω; ψυγήσομαι (onomatop. ord) pusta, blåsa, andas, svalka, kyla; pass. afkylas, svalna, kallna rnetaphor. Mt. 24: 12. * ψ ω μiζα), ιαα (se följ.) egentl, tugga åt ngn, gifva ngn tuggor ss. barn, mata, gifva ngn en bit, mat, att äta τινά. ltom. 12: 20, τινά τι bespisa ngn med ngt; 1 Cor. 13: 3 står blott accus. rei och τοὺς πτωχοὺς förstås inunder, och i anseende till första bemärkelsen »dela i bitar», torde böra öfversättas »utskifta 1. utdela hela sin egendom bland de fattige».

† ψωμiον, ου, τὸ, diminut. (af ψωμὰς, οὺ, ὁ bit af ψώω — ψάω gnida, söndersmula) liten bit, muns-beta, smula Joh. 13: 26. 27. 30. ψώχω = ψάω (se fgde) gnugga sönder Lc. 6: 1. *

Ω.

ri2, ώ μέγα, sista bokstafven i Grekiska alphabetet;

το ἁλφα χαι τὸ ώ Apoc. 1: 8 al, se Ά. ώ, interjectionen o!, brukas a) vid utrop af förebråelse 1. förvåning ss. Mt. 15: 28 al.; — b) ss. nota vocativi utan vidare betydelse ss. ώ Θεόφιλε Act. 1: 1.

Ὠβήδ, ὁ indecl ("Hly af arbeta, tjena) Obed,

Boas' son Mt. 1: 5, Lc. 3: 32. ώδε, adv. till δδε (correlat. till πώς) l:o) således, på detta 1. följande sätt o. s. v. (icke i N. T.); -— 2:o) loci a) här Mt, 12: 6. 41. 42 al, ώδε ή ώδε Mt. 24: 23 här 1. der = ώδε — ἐχει, som också fkmr Mc. 13: 21 al.; τά ώδε Col. 4: 9 de härvarande förhållandena; ώδε Apoc. 13: 10. 18 al. här vid lag, vid detta tillfälle, i detta fall;

b) hit Mt. 8: 29 al. — Anm. Skillnaden emellan betydelserna här och liit måste meningen afgöra. ωδή, ής, ή (cöntr. af ἀοιδή af ἀ.εiδω, contr. ἀδω) sång, ωδαi πνευμο.τιχαί Eph. 5: 19, Col. 3: 16 andeliga d. ä. af den H. Ande ingifna sånger, ωδή Μωὺσέως Apoc. 15: 3 Mosis sång är lians tacksägelsesång efter räddningen ur Ægypten och Röda hafvet (Exod 15), ωδή τοὺ αρνιοὺ Apoc. 15: 3 — ω. χαινή Apoc. 5: 9, 14: 3. ώδiν, i profangrek. aj δις, ΐνος, ή (samstammigt med οδὺνη) födslosmärta 1. -vånda 1 Thess. 5: 3; rnetaphor. ταὺτα αρχή 1. ἀρχαι oj oiνoι v Mt. 24: 8, Mc. 13: 8 detta skall vara början till födsloplågorna d. ä. skall förhålla sig till det som skall efterfölja, ss. födslovärkarne till de derpå följande ännu

större födslosmärtorna (ώδiνες, Π1 ψ fi Π Π dolores Messiæ kallades de förfärliga uppträden, som skola föregå Messiæ andra ankomst, den nya tingens ordning, verldens pånyttfödelse — παλιγγενεσiα Mt. 19: 28 — liksom svåra födslosmärtor föregå den naturliga födelsen); Act. 2: 24 öfversattes Π10 "φηπ (Ps. 18: 6) efter LXX oriktigt med dödens smärtor st. dödens snaror (af i?3ΓΙ, icke

ὠδίνω (fgde) hafva födslosmärta 1. -vånda, vara i barnsnöd ἡ ουχ ὠδ. Gal. 4: 27 som icke har födslovånda d. ä. för hkn barnsbörd är främmande, ofruktsam — ἡ ουχ τἰχτουσα, Apoc. 12: 2 liksom förklaras ordet med xal βασανιζομἑνη τε-χεἰν; metaphor. τινἀ. Gal. 4: 19 »för hvilka jag åter är i barnsnöd 1. hvilka jag åter med smärta föder» (Paulus jemför sig här med en barnaföderska 1. moder, hvars födslovånda icke upphör förr, än ingenting vidare fattas barnet i dess fullkomliga utbildning; så länge detta moment ännu icke inträdt, fortfar ännu enligt Pauli föreställning ἀδἰνειν; tertium comparationis är den uthållande kärleksfulla ansträngningen att åstadkomma det nya lifvet hos Galaterna; första gången hade detta metaphor. ὠδἰνειν varit fröjdefullt v. 13 följ., men denna gång var det smärtsamt och tog sin början, sedan Paulus erfarit sina läsares affall och begynt motverka det. — Meningen utan bild är) = mina lärjungar, på hvilkas omvändelse jag nu för andra gången arbetar med fortfarande kärleksansträngning, till dess J blifvit fullständiga christna; se ock μορφόω.

ὦμος, ου, ὁ (sannolikt af οἰω = ιρἐρω bära; alltså) egentl, bärare d. ä. axel, skuldra, humerus Mt. 23: 4, Lc. 15: 4. — Anm. Ωμός, ἡ, όν (som icke fkmr i N. T.) är beslägtadt med humor, humidus och betyder rå, okokt o. s. v.

ὠνέομαι, ὠνησἀμην, Attiska dialekten har ἐπριἀμην (ὦνος varupris, värde, inköp, vara; beslägtadt dels med onus, dels ock med ve num, veneo) köpa, tillhandla sig af ngn παρἀ τἰνος för ngt τινός Act. 7: 16 (φ är attraction st. o). *

ψόν, riktigare än ὠόν, οῦ, τό ovum, ägg Lc. 11: 12. *

ὥρα, ας, ἡ (ursprungligen Ionisk form för αυρα — ἀω, αὔω blåsa — aura, blåst, flägt, vind, tem-p est as; Plato deriverar af ορἰζω — ὡραι, διἀ τὀ δρἰζειν χειμὼν ἀς τ ε χαἰ δἐρη) 1:o) tidsafdel-

ὡς

ning, af naturlagarne bestämd och afgränsad tid

A) årstid, i synnerhet vår (fkmr ej i N. T); —

B) dagstid a) dag 1. tid på dagen Mt. 14: 15, Mc. 6: 35, 11: 11; b) stund på dagen, stund, timma Mt. 20: 3. 5. 6. 9. 12 al., äfven på natten Lc. 12: 39 al.; — den borgerliga dagen (1. dygnet, νυχδἠμερον 2 Cor. 11: 25) räknade He-bræerna från den ena solnedgången till den andra, men synas före exilen icke haft några andra afdelningar deraf än morgon, middag och afton; under exilen deremot synas de hafva antagit indelningen af dagen i 12 timmar (liksom Herodot. 2: 109 nämner, att äfven Grekerna lärt sig denna indelning af Babylonierna),' hvilka hvarje årstid började och slutade med solen och således endast vid dagjemningarne motsvarade våra timmar, dock så, att l:sta timman hos dem började från kl. 6 hos oss o. s. v.; dock synes Joh. 19: 14 hafva räknat efter Romarnes och vår sed (se εχτος); —

C) lifstid, i synnerhet ungdom; deraf skönhet, blomstring, fägring (fkmr ej i N. T.); — 2:o) tids af delning, efter öfverenskommelse 1. godtycke 1. annat bestämd tid, tidpunkt a) den rätta passande tiden 1. stunden, den rätta tidpunkten att göra ngt Mt. 26: 45 al., εσχἀτη ὥρα 1 Joh. 2: 18 yttersta tidpunkten, tiden, stunden af denna verldsperiod (jfr 2 Tim. 3: 1); — b) tid, stund, ögonblick πρός ὥραν Joh. 5: 35 al. för en stund, en liten tid, πρός xaipov ὥρας 1 Thess. 2: 17 för en stunds tid, en helt kort tid, πρός ὥραν Gal. 2: 5 för ett ögonblick.

ὡραῖος, a, ov (fgde) a) hvad årstiden för med sig och bringar till mognad, mogen (fkmr ej i N. T.); b) blomstrande, ung, skön, täck, daglig Mt. 23: 27 al.; den så kallade πύλη ὡρ. Act. 3: 2, annars »Nicanorsporten», låg på östra sidan af den yttersta tempelförgården och ledde till Kidrons dal.

ὠρύομαι (onomatop. ord, beslägtadt med ἐρεύγομαι, ὀρύγω, βρύχω o. s. v.) rugio, ryta, vråla, tjuta (säges om hungriga hundar, vargar, lejon) 1 Petr. 5: 8. *

ὡς, adv. till pronomen δς (= det sammansatta δπως, hkt se; correlat. till πώς) på hvilket sätt, på det sätt som, såsom, liksom; så snart, när, huru o. s. v. = ut (se dock οτι); derföre l:o) ss. adverbium: A) framför nomina och verba finita på det sätt som 1. såsom a) vid närmare bestämning Mt. 1: 24 sæpe, alltsom Act. 16: 4; — b) vid jemförelse: såsom, på samma sätt som,'Ωσαννά

liksom Mt. 6: 29 sæ-pe; med correlativet οὑτως, så att satsen der detta står antingen går före 1. följer efter satsen med ὡς, t. ex. οὑτως — ὡς Mc. 4: 26 al. så -— som, ὡς — οὑτως Act.'8: 32 al. på samma sätt som 1. liksom, såsom — likaså 1. så; äfven ὡς — xai Mt. 6: 10 (Lc. 11: 2) så ock; — B) framför participier: a) ss. en som 1. ss. den der Lc. 16: 1 al., b) liksom 1. ss. om Act. 23: 20 (under förevändning att),

1 Cor. 4: 7 al., 2 Cor. 5: 20 liksom förmanade Gud genom oss (emedan Gud anförtrott oss detta ord, så synes det som vår förmaning skedde af Gud); i den föreställning 1. under den förutsättning att 1 Cor. 4: 18 al.; i den öfvertygelse att

2 Petr. 1: 3; — C) framför superlativer: utmärker att superlativen icke är absolut, utan relativ d. v. s. har afseende på för handen varande omständigheter t. ex. ὡς· τάχιστα. Act. 17: 15 som hastigast d. ä. så fort som möjligt; — D) framför præpositioner och conjunctioner (innehåller en bra-chylogi) ὡς ἐπὶ τὴν θάλασσαν Act. 17: 14 i riktning mot hafvet 1. för att komma till hafvet, μή ὡς εν τη παρουσία μου μόνον Phil. 2: 12 icke så som om J gjorden det blott i min närvaro (men försummaden det i min frånvaro), ὡς δι' υμών 2 Thess. 2: 2 ss. från oss härrörande (hör både till λόγου och επιστολής — muntligt och skriftligt yttrande); ὡς ότι 2 Cor. 5: 19 egentl, så som det är fallet, att = emedan 1. ty, 2 Thess. 2: 2 så som vore det fallet att = liksom om; — E) framför räkneord: så mycket som, ungefär, omkring Mc. 5: 13 al.; — F) vid utrop: huru Rom. 10: 15, 11: 33. — 2:o) ss. conjunction a) med indicativ:, så snart, då, när Mt. 28: 9 al., sedan 1. bättre som Mc. 9: 21 (huru länge har hans sjukdom varat P); huru 1. hurusom (= att) Mc. 12: 26 al., äfven till hvad grad 1. huru mycket Phil. 1: 8, 1 Thess. 2: 10; —- b) med con-junctiv: så snart som, när ὡς ἀν 1. εάν Rom. 15: 24 al.; — c) = ὡςτε, dels med infinitiv: för 1. till att Act. 20: 24 (se λόγος 2:o), ὡς ἐπος ειπεiν Hebr. 7: 9 för att säga ett ord, så till sägandes; dels med verbum finitum ὡς ὡμοσα Hebr. 3: 11, 4: 3 så att 1. hvadan jag svor. — Anm. Af denna korta grundritning visar det sig, af huru proteisk natur denna lilla partikel är, och huru svårt det är att återgifva alla de färgskiftningar den sprider öfver ord och meningar.

'Ωσαννά,,, indecl. (N'|"Π1? ιψIΠ hjelp 1. fräls dock,

σώσον δή) Hosianna, lyckönsknings- 1. hyllningsord, lånadt ur Ps. 118: 25. 26, som Judarne af-sjöngo vid löfhyddo- och tempelinvigningsfesterna, och som hade en Messiansk betydelse Mt. 21: 9. 15 al.

ὡςαὑτως, adv. (= ὡς, αυτως af ὁ αυτός) på samma sätt, likaså, likaledes Mt. 20: 5 al. — Anm. I dess ställe nyttjas stundom οὑτως, hkt se. ὡςεi, adv. (ὡς, ει) egentl, a) såsom om (fkmr ej i N. T.); — b) liksom, såsom Mt. 3: 16 al. ὡς. περιστεράν 1. c. i dufvogestalt (jfr Lc. 3: 22); — c) ungefär, omkring vid räkneord Mt. 14: 21 al. Ωσηέ, ὁ indecl. (Γ'ψ'iΠ rädda!) Hoseas, Hebr. prophet, son af Beeri, propheterade 784—740 f. Chr.; intager i Canon främsta rummet bland småpropheterna; Rom. 9: 25. * ὡςπερ, adv. (ὡς, πέρ; förstärkt correlativ till πώς) som, såsom, liksom Mt. 5: 48 al., med följande correlativ οὑτως Mt. 12: 40 al. liksom — på samma sätt, 1. såsom — så; ὡςπερ — Ἱνα 2 Cor. 8: 7 liksom — så (neml. lagen så att 1. bemö-den eder att); vid ὡςπερ Mt. 25: 14 eger σχήμα ἀνανταπόδοτον rum d. v. s. eftersatsen saknas, hkn skulle ungefär varit: οὑτως xax ὁ υιός τοῦ ανθρώπου ποιήσει, äfvenså vid Rom. 5: 12 emedan 13 och 14 verserna gjorde det omöjligt att bifoga den andra hälften 1. eftersatsen, hkn annars skulle hafva låtit så: »så har också genom en menniska rättfärdigheten, och genom rättfärdigheten lifvet, och så lifvet kommit till alla, neml. om de tro» (ett slags surrogat för eftersatsen lemna slutorden i 14;de versen δς ἐστιν τύπος τοῦ μέλλοντος), ὡςπερεi, adv. (fgde, εi) egentligen liksom om, men förekommer blott i betydelsen såsom, liksom 1 Cor. 15: 8. * ὡςτε, aclv. (ὡς, τέ; förhåller sig egentl, till ὡς, som δςτε till δς, och förenar alltså det följande närmare med det föregående) så att, att l:o) med infin., neml. a) accus. c. infin., om det är olika personer, ss. Mt. 8: 24 al., men b) blott infin., om det är samma person Mt. 10: 1 al.; efter τοσούτος, οὑτως Mt. 15: 33, Act. 14: 1 (undantag härifrån göra Joh. 3: 16, Gal. 2: 13 der det fkmr verbum finitum). — På några ställen synes äfven en afsigt betecknas med ὡςτε — för att ss. Mt. 24: 24, 27: 1, Lc. 4: 29, 9: 52 (troligen bättre än den tvungna omskrifningen: hvaraf, ss.

de föreställde sig, följden skulle blifva att o. s. v.). — 2:o) med verbnm finitum: hvaraf följer 1. följde att, hvadan, alltså; vanligen med indicat. Mt. 12: 12 al., men äfven conjunct. 1 Cor. 5: 8 och im-perat. 1 Cor. 3: 21 al.

ὠτάριον, ου, τὸ, diminut. (af οὐ ς, ὠτός) egentl.

litet öra, öronsnibb Mc. 14: 47 || följ. * ὠτίον, ου, τὸ = fgde, Mt. 26: 51 al. ωφέλεια, ας, ἡ (följ.) hjelp, gagn, nytta, fördel

Rom. 3: 1, Jud. 16. ὠφελέω, ήσω, ησα; ήθην (όφελος) hjelpa, bistå, understödja, gagna a) absol. Rom. 2: 25 (har nytta med sig); — b) τὶ, ss. ουδέν Mt. 27: 24, Joh. 12: 19 icke gagna ngt, ingenting uträtta (med sina hitintills vidtagna åtgärder), ἡ σάρς οὐν. ὠφ. ουδέν Joh. 6: 63 köttet gagnar alldeles icke ngt

(ί.φ'ίτ^

(JEsu kroppsliga företeelse 1. väsende, hvarpå Hans lärjungar lade all vigt. och byggde all förhoppning, bidrog icke till ζωοποιέίν, utan Hans Ande var det som gjorde lefvande); — c) τινά τι Mc. 8: 36 al. gagna ngn 1. vara ngn nyttig i ngt afseende; — pass. gagnas, hafva nytta 1. fördel τὶ Mt. 16: 26 al. i ngt afseende 1. i ngt, οὐδέν ὠφ. Mc. 5: 26, 1 Cor. 13: 3 jag har ingen fördel deraf; εχ τίνος Mt. 15: 5, Mc. 7: 11 af 1. för-raedelst ngn. — Anm. Skillnaden emellan detta verb och όφέλ.λ.ω öka, οφείλω vara skyldig, όφλ.ι-σχάνω vara brottslig ὠφέλ.ιρος, ον (fgde) tjenlig att hjelpa 1. gagna, gag-nelig, nyttig πρός τι 1 Tim. 4: 8, 2 Tim. 3: 16 för 1. till ngt, τινὶ Tit. 3: 8 för ngn. oj φ d ην, se öp o. oj.

M ό ν ω Θεώ ή δ ό ζ α. λύχνος

λύχνος, ου, δ (besl. med lux; obruklig stam λύχη) lykta, ljus, lampa Mt. 5: 15 al., φως λύχνου Apoc. 18: 23 lampsken; trop. om ögat Mt. 6: 22, om en lärare Joh. 5: 35, om Messias Apoc. 21: 23, om ordet 2 Petr. 1: 19 (ljuset eller lyktan är G. T:s prophetiska ord, det mörka rummet är menniskohjertat; dagens inbrytande och morgon-stjernans uppgång i hjertat antyder — i nära förening med det föregående — den tidpunkt, då det, som det prophetiska ordet lofvar om δύναμις xai παρουσία, blifver genom den H. Ande en invärtes viss kunskap, så att vi hinna till den kunskap, att Christus ss. den sanne Frälsaren också nödvändigt måste återkomma i gudomlig herrlighet till fulländning af sitt verk. Petrus skiljer alltså emellan 2 grader af det christliga lifvet: i den förra grundar sig tron på yttre vittnesbörd, i den sednare på andans inre uppenbarelse —- det förra är en vandring èv τόπω αὐχμηρω vid skenet af en lykta, det sednare en vandring i morgonens ljus).

λύω, λέλυχα, έλυσα-, λυθήσομαι, λέλυμαι, ελύθην 1:o) lösa, lossa ngn som är bunden Mt. 21: 2 al., band Mc. 1: 7 al., insegel på en bok Apoc. 5:

2. 5; trop. tungans band Mc. 7: 35, dödens Act. 2: 24 (der likväl efter LXX står ωδϊνας st. δεσμούς 1. -ά, se ώδίν), λέλυσαι ἀπὸ γυναικός 1 Cor. 7: 27 du är lös och ledig från = har icke hustru, är ogift (antingen du har haft hustru förut 1. ej); lösgöra, lössläppa, befria (en fånge) Joh. 11: 44 al. — 2:o) upplösa ss. en sammankomst Act. 13: 43, nedrifva (en byggnad) Joh. 2: 19; trop. (medelbalken) Eph. 2: 14, förstöra 1 Joh. 3: 8, afskaffa (ett bud) Mt. 5: 19, upphäfva (lagen) Joh. 7: 23, vanhelga (sabbaten) Joh. 5: 18. — I afseende på bemärkelsen »förklara för tillåtet 1. tillåtligt» Mt. 16: 19, 18: 18 se δέω. — Pass. (utom de föregående bemärkelserna) lösryckas, gå sönder Act. 27: 41, göras om intet 1. ogiltig, be-röfvas sin gällande kraft Joh. 10: 35.

Αω'ίς, ίδος, 'η Lois, Timothei mormoder, en gudfruktig qvinna, 2 Tim. 1: 5. *

Αώτ, δ indecl. (Ei1? täckelse, slöja) Lot, son till Haran och brorson till Abraham se Genes. 11: 31, äfvensom 13, 14 och 19 capp.; fkmr Lc. 17: 28 följ., 2 Petr. 2: 7.

M.

Mådd, δ indecl. (tO^Ö han är liten) Maatli Lc.

3: 26. * Μαγαδάν, ἡ indecl. || följ.

Μαγδαλά, rj indecl. Guds torn) Mag-

dala, nu el Medschel, 1 j timmas väg norr om Tiberias, söder om Capernaum, vid vestra stranden af sjön

Genesaret. Till Magdalas gebit hörde, ss. det synes, äfven byn Dalmanutha. Från Magdala härstammade Maria Magdalena, Mt. 15: 39 * Μαγδαληνός, η, όν (fgde) från Magdala Mt. 27: 56. 61 al.

Μαγεδών || Αρμαγεδδών Apoc. 16: 16. * μαγεια, ας, ἡ (följ.) egentl. Magiernas visdom, magi,

hexeri, trolldomskonst Act. 8: 11. * μαγεύω (följ.) vara en Magier, bruka magiska konster; äfven derigenom förhexa, förtrolla, tjusa o. s. v. Act. 8: 9. * μάγος, ου, δ (af Persiskt ursprung, men sammanhänger med μάγγανον tjusningsmedel af μάσσω

blanda o. s. v. se φαρμαχὑς) en Magier; så hette ursprungligen en stam af Mediska folket, åt hkn utöfningen af de heliga ceremonierna och bibehållandet af de lärda vetenskaperna var anförtrodd (liksom Levi stam hos Israëliterne). De Mediske Magierne, lika vi redan tidigt lära känna ss. stjernor drömtydare, hade Zoroaster från Medien i sednare hälften af 7:de århundrade f. Chr. underkastat en reform. Från Mederna öfvergick Magier-kasten på Cyri den äldres tid till Perserne. Dessa Persiska Magier utgöra ett i den gamla verlden ganska berömdt institut. De voro bevarare af det heliga, de lärde bland folket, spåmän och liex-mästare. Äfven hos Babylonierne fanns det i den Clialdæiska dynastiens tid en Magierorden, till likns föreståndare Daniel genom kongl, nåd upphöjdes Dan. 2: 48. Dessa Magier delte sig i 5 klasser: a) bildskriftkännare, b) naturkunnige, c) astronomer, d) spåmän, e) astrologer. Sedermera

öfverfördes denna benämning, utan afseende på vistelseorten, på alla hvilka egnade sig åt dessa vetenskaper. — IN. T. kallas så de Österländske vise (troligen från Lyckliga Arabien, hkt skänkerna antyda), hka föranledda af en stjerna efterforskade den nyfödde Messias i Jerusalem Mt. 2: 1 följ. Enär Daniel en gång varit ordens föreståndare, och en sådan mästares prophetior genom tradition bibehöllo sig från det ena seklet till det andra, och Daniel med sådan bestämdhet förebådat de 70 veckorna Dan. 9: 24 och dermed troligen sammanhållit stjernan, som skidle uppgå af Jacob Num. 24: 17; så försvinner det gåtlika deruti, att de Österländske vise med sådan bestämdhet sökte den nyfödde Judakonungen. — Äfven gycklare och bedragare kallas så i N. T., sedan magien urartat och blifvit af vinningslystne personer missbrukad att bedraga de lättrogna Act. 13: 6. 8.

Μαγὼγ, b indecl. .1 i 3 Ö Genes. 10: 2, Ezek. 38 och 39 capp., Magog, namn på ett nordligt folk, som äfven Arabiska och andra orientaliska författare känna under namn af Jagug och Magug. De förlägga detsamma, ss. Grekerna Scytherne, i de okände nordöstra delarne af Asien. Troligen menas med Μαγὼγ Apoc. 20: 8 en massa af nordliga vilda hedniska folkslag, som skulle samlas under djefvulens fana till strid emot de helige. *

Μαδιάμ 1. ἀν, b och ἡ (fp) Midian l:o) en son af Abraham med Ketura, var stamfader till 2:o) en Arabisk folkstam, hvars egentliga boningsplatser skola hafva varit belägna på östra sidan af Ælanitiska viken (se ερυθρός), men hvars gebit måste hafva sträckt sig i norr ända upp till Moa-biterne och åt vester ända till grannskapet af Sinai och Horeb, ty dit dref »Moses sin svärfader Jethros får, prestens i Midian» Exod. 3: 1. Man skall ännu i medeltiden hafva funnit ruinerna af en stad Maclian öster om Ælanitiska hafsviken. Midianiterne förblandas ofta med sina stamförvandter Ismaëliterne. De förförde Israël till af-gudadyrkan, hvarföre HERren befallde, att Israël skulle bekriga dem (Num. 25); Israëliterne slogo dem ock under Pinehas' anförande och gjorde stort byte (Num. 31). Då Israëls barn gjorde det ondt var för HERranom, gaf Han dem efter Josuas tid under Midianiternas hand i 7 år, men frälste dem sedan derutur genom Gideon (Judic. 6 cap. — 8: 28), hkn på Jisreels slätt vann öfver

dem en underbar seger. Sedan den tiden försvinna de ur historien. Act. 7: 29. *

μαθητεὐω, ευσα; εὐθην (följ.) vara lärjunge τινι åt ngn 1. ngns lärjunge Mt. 27: 57; träns, göra ngn till lärjunge Mt. 28: 19 [detta sker på tvegge-handa sätt: l:o) genom dop βατττίζοντες κ. τ. λ. — Tisch. har dock βατττίσαντες — 2:o) genom undervisning διδάσκοντες χ. τ. λ.; detta språk är ett bland hufvudställena emot Baptisterna], äfven

Act. 14: 21; pass. undervisas, läras τινὶ Mt. 13: 52 (dat. commodi). μαθητής, ou, b (μανθάνω, ἐμαθον) lärjunge)(διδάσκαλος, anhängare, bekännare; l:o) i allmänhet Mt. 10: 24. 25 al. — 2:o) namngifna lärares ss. a) Mosis Joh. 9: 28, b) Johannis döparens Mt. 9: 14 al., c) Pharisæernas Mt. 22: 16, d) JEsu Mt. 5: 1 sæpissime, κατ εξοχὴν de tolf 1. c. Mt. 10: 1 al., äfven de 70 Lc. 10: 1, 17: 23; äfven de christne 1. trogne i allmänhet kallas JEsu bekännare ss. Act. (1: 15) 6: 1. 2 al. μαθήτρια, ας, ἡ {femin. till fgde) lärjunginna, christ-

inna Act. 9: 36. * Μαθουσάλα, o indecl. (Γι^ψ'Πΰ svärdets man) Me-thusala, Henochs son, som af Patriarkerne uppnådde den högsta åldern eller 969 år; Lc. 3: 37. * Μαϊνάν, b indecl. 1. Μεννάς, ά, b (trol. = CHJJp tröstare) Mainan 1. Mennas Lc. 3: 31. *

μαίνομαι (μάω, μαίομαι eftersträfva, ifrigt eftertrakta) rasa, vara ur- 1. vansinnig, hafva mistat förståndet Joh. 10: 20 al. μακαρίζω, ιὠ (följ.) skatta, prisa lycklig 1. salig Lc.

1: 58, Jac. 5: 11. μακάριος, a, ov (besl. med μακρός lång — liksom långlifvad, odödlig — men äfven hög, stor) salig, lycksalig·; i profangrek. i synnerhet om gudar, men äfven om menniskor; i N. T. vanligast om menniskor, lefvande och döda ss. Mt. 5: 3—11 sæpius, μακάριος 1. -οι = "HψN säll 1. hell o. s. v.; men äfven om Gud 1 Tim. 1: 11, 6: 15; brukas äfven om ἐλπίς Tit. 2: 13; compar. μακαριώτε-ρος 1 Cor. 7: 40. μακαρισμός, ou, b (μακαρίζω) salig- 1. lyckligpris-ning, λέγειν τον μ. τίνος Rom. 4: 6 utsäga salig-prisningen om ngn d. ä. prisa ngn salig; τις

---υμών Gal. 4: 15 af hvilken beskaffenhet

var eder lycksaligbeprisning? d. ä. då J skattadeu eder lyckliga (för min skull), huru flyktig och be-Μακεδονία

tydelselös var icke denna känsla? — fkmr ock Rom. 4: 9.

Μακεδονία, ας, ἡ Macedonien, ett bekant land norr om Grekland, som på olika tider liade olika gränser. Under konungarne (sedan Philippus) gränsade det i öster till Ægeiska hafvet och stötte genom floden Nestus och berget Orbelus till Thracien, drog sig i norr ända till Scordush&\-g(it, skildes i N.Y. och Y. genom Bermiusberget och de Canna-loviske bergen från Illyrien, och gränsade i söder förmedelst de bergsträckningar, som gingo ut från Pindus, till Thessalien och Ægeiska hafvet. De berg, som genomskuro landet, voro till en stor del malmhaltiga och floderna, som derifrån utgingo, vattnade landet och gjorde det fruktbart. Af regenterne nämnas i Bibeln Philippus, Alexander, Philippus III († 179 f. Chr.) och dennes oäkta son och efterträdare Perseus. Genom denne sednares intriger förbereddes ett krig med Romarne, som bröt ut 171 f. Chr., och hvari Perseus slutligen dukade under för Pauli Æmilii här 168 f. Chr. Macedonien blef då deladt i 4 provinser 1. districter, som likväl ännu förklarades för fria (167 f. Chr.). Då emellertid ett par kron-pretendenter efter hvarandra uppträdde, måste Romarne ånyo gripa till vapen, och följden blef, att Macedonien (142 f. Chr.) förvandlades till en Rom. provins, Provincia proconsularis; ss. sådan förekommer den ock i N. T. i förening med Achaia (se Αχαια). De 4 hufvudstäderna i provinsen Macedonier 4 districter (Macedonia l:ma, 2:da, 3:tia, 4:ta) voro Amphipolis, Thessalonica, Pella och Pe-lagonia. Dessutom förekomma i N. T. städerna Philippi, Neapolis, Apollonia och Beroea. Paulus utbredde christendomen i Macedonien på sin 2:dra och 3:dje missionsresa. Emellan begge resorna voro hans medhjelpare Silas och Timotheus derstädes verksamma; fkmr Act. 15: 9—12 al.

Μακεδών, όνος, δ (fgde) Macedonier, ifrån Macedonien Act. 16: 9 al.

μάκελλον, ου, τό egentl, maceria, inhägnad; sedan macellum, kött-torg, hökaretorg, torg för matvaror (αγορά των δψων) 1 Cor. 10: 25. *

μακράν, adv. (egentl, accus. femin. af μακρός scil. οδὸ v) lång väg, långväga, långt, på långt håll 1. afstånd, fjerran Lc. 15: 20, οι εις μ. scil. δντες Act. 2: 39 de som äro i fjerran, bo på afstånd d. ä. alla de medlemmar af Judiska nationen, hka hvarken bo i Jerusalem 1. ss. festpilgrimer äro

der tillstädes, vare sig Hebræer 1. Hellenister; μ. ἀπὸ τίνος Mt. 8: 30 al. på afstånd ifrån ngn; tropice ου μ. ει ἀπὸ της βασιλείας του Θεου Mc. 12: 34 du är icke långt ifrån Guds rike d. ä. du kan snart blifva fullkomligt tjenlig till upptagande deri; hedningarne utmärkas med οι μ. δντες Eph. 2: 13 = απηλλοτριωμένοι της πολιτείας του Ισραὴλ v. 12 (se ἀπαλλοτριόω), äfvensom v. 17)(οι εγγύς Judarne. μακρόθεν, adv. (μακρός) långtifrån, fjerran efter, på långt håll 1. afstånd Mc. 8: 3 al.; ἀπὸ μ. Mt. 26: 58 al. μακρόθυμέω, ησα (μακρόθυμος långmodig, af μακρός och θυμός) vara långmodig 1 Cor. 13: 4 al., εις τινα 2 Petr. 3: 9 i afseende på ngn (grunden, hvarföre löftet icke ännu gått i fullbordan, är Guds långmodiga kärlek), äfven πρός τινα 1 Thess. 5: 14 emot ngn; hafva tålamod, fördrag, anstånd ἐπὶ τινι Mt. 18: 26. 29 med ngn, Lc. 18: 7 dröja i afseende på ngn (και μακροθυμὼν ἐπ' α,ὑτοίς om han ock låter dem vänta, Tisch. har και μακροθυμεὶ), ἐπὶ καρπω Jac. 5: 7 vara tålig i afseende på skörden d. ä. tåligt afbida skörden, deraf också Hebr. 6: 15 tåligt vänta, bida. μακρὸ θυμìα, ας, ἡ (fgde) långmodighet, fördragsamhet, tålamod a) om Gud (i det Han fördröjer straffet) Eom. 2: 4 al., 2 Petr. 3: 15 (deruti att Han ännu tillbakahåller yttersta dömen); b) om menniskor 2 Cor. 6: 6 al. (som visar sig deruti, att de icke göra sin rätt gällande och att de äro tåliga vid förolämpningar). † μακροθὺμως, adv. (af μακρόθυμος, se μακροθυ-

μέω) långmodigt, tåligt Act. 26: 3. * μακρός, ἀ., όν (μὰκος, μὴκος) lång 1:o) om rum: långt aflägsen Lc. 15: 13, 19: 12. — 2:o) om tid: lång, långvarig, μακρὰ, προςεὺχεσθαι (Mt. 23: 14) Mc. 12: 40, Lc. 20: 47 bedja långt, hålla långa 1. ordrika böner. μακροχρὸνιος, ον (fgde, χρὸνος) långtidig, långvarig, som länge lefver 1. vistas, långlifvad Eph. 6: 3. * μαλακìα, ας, ἡ (följ.) egentl, mjukhet, vekhet; deraf slapphet, kroppslig svaghet, sjuklighet, krankhet Mt. 4: 23 al. μαλακὸς, ἡ, ὸν (μαλΛσσω uppmjuka, samstammigt med) mollis, mjuk. vek, len, fin Mt. 11: 8, Lc. 7: 25; deraf transl. veklig, klemmig, vekling 1 Cor. 6: 9 (sora låta begagna sig till vällust af ἀρσενοκοìται).196 Μαλαλεὴλ

M ala— 1. Μαλελεὴλ, δ indecl. Guds lof)

Malaleel, Jareds fader, Lc. 3: 37. μὰλιστα, superlat. (af adv. μ,ἀλα mycket, ganska, högligen) mest, snarast, helst, i synnerhet, företrädesvis, hufvudsakligen, på sin höjd, ungefär; fkmr Act. 20: 38 al. μὰλλον, comparat. (af μἀ.λα, se fgde) mera, mycket mera, så mycket mera, fastmer, hellre, snarare; sättes efter οὐ, πολλῶ, πόσω, τοσοὺτω Mt. 6'· 30 sæpe, πολὺ μ. ἡμεΊς Hebr. 12: 25 så skola mycket snarare vi scil. icke undfly (det följ. oi skulle kunna utan skada förändras till οὐ, hvarigenom ellipsen blir mindre hård); sättes framför positivus för att bilda comparat. ss. Mc. 9: 42 al., och framför comparat. till förstärkning ss. Mc. 7: 36 al., äfvensom framför verberna διαφέρειν, di-ρεἰσδαι, περισσεὺειν ss. Mt. 6: 26 al., men icke att förstärka superlat., hvadan ἡδιστα οὐν μὰλλον κ. τ. λ. 2 Cor. 12: 9 måste verteras: »helst alltså skall jag (i stället att förut hafva bedt om borttagandet af mitt lidande) fastmer berömma mig af mina svagheter»; har efter sig ἡ 1. ἤπερ ss. Mt. 18: 13 al. än, äfven genit. 1 Cor. 14: 18; — μὰλλον δε innefattar i allmänhet en rättelse 1. stegring af det föregående: eller snarare, rättare, men 1. utan snarare o. s. v. ss. Eom. 8: 34 och Gal. 4: 9 ja än mer, Eph. 4: 28 fastmer deremot, Eph. 5: 11 utan snarare; men äfven »men mera» ss. 1 Cor. 14: 1 (än efter de öfriga nådegåfvorna — att prophetera), ibid. 5 mera likväl (vill jag). Μὰλχος, ου, b (Tj^Ö beherrskad af Mal-

chus, öfverstepresten tjenare, på hkn Petrus af-högg högra öronsnibben Joh. 18: 10. * μὰμμη \. -a, ης, ἡ (egentl, ett barnljud, liksom vårt mamma, lat. mamma — moderbröst — likaså ἀ.ππα, πὰππο) moder; far- 1. mormor, det sednare 2 Tim. 1: 5. * μαμωνὰς, äfven μαμμωνὰς, ἀ, δ (chald.

rikedom Lc. 16: 9. 11; personificerad rikedomens gud (Plutus), Mammon Mt. 6: 24, Lc. 16: 13. Μαναὴν, δ indicl. (GHJtp tröstare) Manahen, en af de 5 lärarne i Antioch. församlingen Act. 13: 1, som tillika varit Herodes Antipas' σὺντροφος di-broder 1. lekkamrat. * Μανασσὴς, ἡ, δ, accus. ην och ἡ (Πψ3i? som kommer att glömma) Manasse l:o) Josephs förstfödde son med Asnath, som af farfadern adopterades och fick arf med dennes egna söner; området för Ma-

μὰννα

nasse stam låg till hälften på denna och till hälften på andra sidan Jordan, Apoc. 7: 6. — 2:o) Konung Hiskias' son, konung öfver Juda 696— 641 f. Chr.; redan ss. tolfårig gosse sin faders efterträdare, men mycket olik denne. Hans regering räckte i 55 år, den längsta tid ngn konung herrskat öfver Juda. Han gynnade, i likhet med sin

farfader Ahas, all slags afgudadyrkan, offrade sin egen son åt Moloch, rådfrågade spåmän och tecknatydare och var derjemte en blodtörstig tyrann. Enligt 2 Ch ron. 33: 11—20 blef han af Assyrierna bortförd till Babel i fångenskap, men snart derefter lösgifven, ty han ångrade sina synder (se Manasse bön). Efter återkomsten till sitt rike afskaffade han afgudatjensten och tjenade i stället HEEran Israëls Gud; Mt. 1: 10.

μανδά.νω, μεμά.δηκα, εμαδον disco, lära sig, lära Mt. 9: 13 al., ἀπὸ 1. παρὰ τίνος Mt. 11: 9 al. af ngn, εν τινι 1 Cor. 4: 6 på ngn (på det vårt exempel, hvilket jag har uppställt, måtte lära eder), ἀργαὶ μ. χ. τ. λ. 1 Tim. 5: 13 de lära sig att vara sysslolösa, i det de o. s. v. (denna ganska ovanliga construction har stöd af Platos Euthyd. 276 B, der det heter οι ἀμαδεἰς σοφοi διδάσκονται de okunniga lära sig så att de blifva visa; phrasen kan för öfrigt förklaras af διδάσχειν 1. διδάσχεσδαὶ τινα σοφὸν lära ngn 1. låta ngn lära att blifva vis, hvarföre det ock kan heta διδάσκομαι σοφός = μανδάνω σοφός jag undervisas till lärd); lära känna, erfara, få veta ss. Act. 23: 27; äfven begära 1. få upplysningar, underrätta sig, fråga i profangrek.

μανία, ας, ἡ (μαίνομαι, εμάνην) raseri, vansinne, galenskap Act. 26: 24. *

μάννα 1. μὰν, τὸ indecl. (af |ä hvad? — kan också komma af dela, tilldela; alltså del, skänk, håfvor neml. af himlen, besl. med mjI del, an-

' τ τ *

del) Manna, Israëliternas födoämne i öknen Joh. 6: 31. 49; det låg om morgonen ss. dagg på marken, bestod af små hvita korn ss. coriander-frön och hade en söt honungslik smak — måste samlas före soluppgången, annars smälte det (ännu i dag existerar det Arabiska manna, hvarmed betecknas en saft af några växter i synnerhet en tamariskbuske, som i solhettan utsvettas och i nattkylan sammandrages till små kom, hka före soluppgången insamlas); förvarades i mannakrukan i det aldrakeligaste Hebr. 9: 4; τὸ χεχμυμμένον μ.μ.αντεύομαι

Apoc. 2: 17 det fördolda 1. undangömda manna (detta bar afseende derpå, att i 1. bredvid förbundsarken i det alldraheligaste — se στάμνος — förvarades till åminnelse ngt af det manna, hvarmed Israël bespisades i öknen; detta i den innersta helgedomen förvarade manna är en bild af själaspisen i Guds helgedom, der själen skådar Honom ansigte mot ansigte och njuter Hans saliga närvaro). μαντεύομαι (μάντις, ὁ egentl, en som är utom sig, hänryckt 1. inspirerad af en Gud; siare, spåman af μαίνομαι) spå, prophetera Act. 16: 16. * μαραίνω; ρανθήσομαι, ρ ἀνθη ν släcka t. ex. brinnande kol; pass. slockna, aftaga, bortdö, förvissna Jac. 1: 11; Lc. 14: 34 är μαρανθη \\ μωρανθτ]. † μαραναθὰ, skrifves äfven särskildt μαρο,ν ὀ.θὰ (Syrochald. ΠΓΙΝ NJ^Ö) vår HERre kommer 1 Cor. 16: 22; innehåller en energisk hänvisning på parusien, vid hkn det föregående ἡτω ανάθεμα skall förverkligas. * μαργαρίτης, ου, ὁ, äfven μαργαρῖτις, ἡ scil. λίθος margarita, ädelsten, perla, hafs- (äfven landt-) perla; så väl sjelfva musslan (perlmodermusslan), som den deri 1. deraf alstrade perlan kallades så; dess naturhistoria är dunkel. I Persiska viken vid Arabiska kusten, äfvensom uti Indiska hafvet fiskades mycket perlor. Musslan, mytilus marga ritiferus, ofta 1 fot lång och bred och 1 finger tjock, har ett utvändigt grått och oformligt, men invändigt glatt och glänsande skal; metaphor. Guds ord — Mt. 7: 6 al. Μάρθα, ας, ἡ (Chald. ΝΓΠ0 herrskarinna) Martha, Lazari och Marias syster, boende i Bethanien Lc. 10: 38 al.; Frälsarens bekanta varningsrop ibid. 41 charakteriserar henne; man har velat anse henne för Simon den Spetälskes enka. Μαρία, ας, äfven Μαριάμ indecl., ἡ bitter;

Miriam, Mosis syster) Maria l:o) Josephs hustru, JEsu moder; uppträdde blott sällan under JEsu offentliga verksamhet (Mt. 12: 46 följ., Joh. 2: 1 följ.), var närvarande vid korsfästelsen och blef efter Frälsarens död upptagen af aposteln Johannes i hans hus (i Jerusalem) och skall hafva dött i Claudii 5:te regeringsår 46 e. Chr., omkring 60 år gammal; se Ιωάννης och Ἔφεσος. — 2:o) den yngre Jacobi, Judas, Simons och Jose moder och syster med Frälsarens moder [enligt Joh. 19: 25; dock synes på detta ställe snarare vara frågan om

2:ne par fruar, neml. a) om JEsu moder och hans moders syster (Salome?); b) om Maria Klopas' hustru 1. dotter och Maria Magdalena); denna var gift med Klopas = Alphæus M. ἡ του Κλωπά Joh. 19: 25; kallas M. ἡ του Ἰαχώβου χαι Ἰωση μήτηρ Mt. 27: 56, Mc. 15: 40, blott ἡ Ἰωσήτος v. 47 och ἡ Ἰαχώβου Lc. 24: 10 samt ἡ ἀλλη

M. 27: 61, 28: 1. — 3:0) Magdalena, från Magdala, hkn slöt sig till Frälsaren, sedan han ur henne utdrifvit 7 onda andar, fkmr Mt. 27: 56 al.; vanligen anses hon för samma person, som Lc. 7: 36 följ. kallas γυνή τις αμαρτωλός. — 4:o) Lazari och Marthas syster Lc. 10: 39 al.; Frälsarens bekanta omdöme om henne se ibid. v. 42. — 5:o) moder till Johannes med tillnamnet Marcus, förmodligen Evangelisten Act. 12: 12. — 6:o) en christinna i Rom, Rom. 16: 6.

Μάρχος, ου, ὁ (lat.) Marcus, författare till Evangelium under hans namn; heter i Apostlagerningarne än Johannes Marcus (12: 12. 25, 15: 37), än blott Johannes (13: 5. 13), än Marcus (15: 39); hans Judiska namn var alltså Johannes, och först efter umgänge med Greker och Romare kallade han sig Marcus. Hans moder var Maria (se M 5 fgde), i hvars hus lärjungarne samlade sig Act. 12: 12; han åtföljde sin cousin Barnabas och Aposteln Paulus på dennes första missionsresa; äfven under dennes fångenskap var han hos honom Col. 4: 10 al. Petrus skall hafva omvändt honom till christendomen, hvarföre han kallar honom sin (andelige) son 1 Petr. 5: 13; också skall Marcus hafva skrifvit sitt Evangelium under Petri öfverinseende. Enligt traditionen dog han martyrdöden i Alexandria år 66 e. Chr.

μάρμαρος, ου, ὁ, ἡ (μαρμαίρω skimra, blänka, glänsa) sten, klippblock (med bibegrepp af glans); en hård, hvitglänsande stenart, marmor Apoc. 18: 12. *

μάρτυρ, se μάρτυς.

μαρτυρία), ήσω, ηχα, ησα. (fgde) vara vittne, vittna

absol. Joh. 15: 27 al., τρεiς---αiμα. 1 Joh.

5: 8 (tron på J. Chr. hvilar på ett 3-faldigt gudomligt vittnesbörd l:o) το πνεὺμα Guds Ande, som är sanningen sjelf jfr Joh. 15: 26, 16: 13. — 2:o) τὸ ὺδωρ, det af J. Chr. instiftade dopet. — 3:o) τὸ αiμα Frälsarens för oss utgjutna försonings· 1. stänkelseblod, se äfven fgde vers; i afseende på vittnesbördens antal jfr Deuter. 19: 15, Mt. 18: 16), περὶ τiνος Joh. 1: 7. 8 al. om ngn,198 μαρτυρiα

χατὰ τiνος 1 Cor. 15: 15 emot ngn, τὶ Joh. 3: 11 al. ngt; in- 1. betyga τὶ Apoc. 1: 2, τινὶ Apoc. 22: 18 och τινὶ τι v 16; aflägga vittnesbörd τινὶ (dat. commodi 1. incommodi) Mt. 23: 31 al., afgifva hedrande vitsord, vitsorda τινὶ Lc. 4: 22, επὶ τινι Hebr. 11: 4 aflägga ett ärofullt vittnesbörd i afseende på 1. för ngn 1. ngt (på hvad sätt detta visade sig, är obestämdt — somliga antaga, att eld fallit från himlen och antändt offret — andra, att röken af offret stigit uppåt, då deremot Cains slagit ner), μ. μαρτυρiαν Joh. 5: 32, 1 Joh. 5: 10 1. ὁμολογiαν 1 Tim. 6: 13 aflägga vittnesbörd 1. bekännelse; pass. vitsordas, få ett godt 1. hedrande vittnesbörd Act. 6: 3, υπὸ τiνος Act. 10: 22 al., äfven τινὶ Act. 26: 22 (der likväl Tisch. har μαρτυρημένος), absol. Hebr. 11: 2 (scil. af Gud), äfven 4. 5; præs. part. pass. väl vitsordad, välfrejdad; — anm. μαρτυροόμενοι 1 Thess. 2: 12 skulle betyda »besvärja», men bättre är μαρτυρόμενοι, hkt se. μαρτυρiα, ας, ἡ (fgde) afläggande af vittnesbörd, vittnesbörd a) inför domstol = vittnesmål Mc. 14: 56. 59 al., χατὰ τiνος ibid. 55 emot ngn; b) i allmänhet Joh. 1: 7 al., τινὸς är stundom genit. obj. ss. Apoc. 1: 9 al. och således — περὶ

τiνος Act. 22: 18 om ngn, ἡ μ. Ιησοὺ---

προφητεiας Apoc. 19: 10 vittnesbördet om JEsu är prophetians ande d. ä. den H. Ande sjelf som deri uppenbarar sig (liksom han uppenbarar sig i ditt och dina bröders vittnesbörd om JEsu — vi stå alltså på samma punkt). μαρτὺρων, ου, τὸ (se fgde) vittnesbörd τινὸς a) genit. subjecti ss. 2 Cor. 1: 12 (se χαὺχησις); b) genit. objecti Act. 4: 33 al., τοὺ Χοὺ 1 Cor. 1: 6 om Christus (charakteristisk beteckning af Evangelium, hvars förkunnare aflägga vittnesbörd om Christus), äfven τοὺ Κυρiου ημὼν 2 Tim. 1: 8, τοὺ Θεοὺ 1 Cor. 2: 1 om Gud (ty Evangelii förkunnare aflägga vittnesbörd om Gud, hvad Han neml. i Chr. gjort till menniskornas frälsning); τινὶ a) (dat. commodi) ss. εις μ. αὺτοἳς Mt. 8: 4, Mc. 1: 44, Lc. 5: 14 till ett vittnesbörd för dem (neml. folkhoparne, ὀχλοις — att du verkligen blifvit helad af mig); b) (dat. incommodi) εις μ. αὺτοiς Mt. 10: 18 till att vittna (scil. ενεχεν εμοὺ för rättvisan af min sak) emot dem, äfvenså Mc. 6: 11 till en anklagelse emot dem, och Jac. 5: 3 till ett vittnesbörd emot eder, heter ock επὶ τινα Lc. 9: 5; bevis Lc. 21: 13 (på eder oskuld); ἡ σχηνὴ

μάταιος

τοὺ μ. Act. 7: 44, Apoc. 15: 5 vittnesbördets tabernakel = stiftshyddan (se σχηνή). — Åter står ett mycket omtvistadt ställe τὸ μ., χαιροὶς Ιδιοις 1 Tim. 2: 6 vittnesbördet för särskildt bestämda 1. behöriga tider (dessa orden stå ss. apposition till det fgde, och hafva utaf Luther blifvit i det hela riktigast återgifne »att sådant skulle i sin tid predikadt. varda» — så kallas Evangelium).

μαρτὺρομαι, depon. med. (följ.) egentl, låta vittna för sig, taga till 1. åberopa ss. vittne i profangrek. ofta τους θεοὺς; i N. T. l:o) heligt försäkra, bedyra, betyga τινὶ Act. 20: 26, 26: 22 || μαρτυ-ροὺμενος, Gal. 5: 3. — 2:o) (bedjande) besvärja Eph. 4: 17, 1 Thess. 2: 12 [| μαρτυροόμενοι. μάρτυς (icke μάρτυρ i N. T.), υρος, ὁ, ἡ, accus. μά.ρτυρα, plur. μάρτυρες, dat. μάρτυσι (tros komma af μάρη = χειρ hand) vittne a) i allmänhet Mt. 18:· 16 al. — b) i synnerhet om lärjungarne, som skulle vittna om JEsu lefnad, död och uppståndelse Lc. 24: 48 al. — c) om Frälsaren sjelf δ μ. ὁ πιστὸς Apoc. 1:5, 3: 14. — d) om fromme ocli helige män, som genom sin vandel aflagt vittnesbörd om sin tro Hebr. 12: 1; deraf e) blodsvittne, martyr Act. 22: 20, Apoc. 2: 13 äfven 17: 6, μ. τών τοὺ Χοὺ παθημάτων 1 Petr. 5: 1 vittne till Christi lidanden d. v. s. som utstår dessa lidanden (se πάθημα), Christi blodsvittne. μα.σά.ομαι 1. μασσάομαι (hör till stammen μάω, μάσ-σω knåda, trycka, krossa) tugga, sönderbita τὰς γλώσσας Apoc. 16: 10 sina tungor (af vånda). * μαστιγόω, ώσω, ωσα (se följ.) gissla, hudflänga τινὰ Mt. 10: 17 al.; hemsöka med lidanden (inre 1. yttre) Hebr. 12: 6. μαστίζω (följ.) = fgde Act. 22: 25. * μάστιξ, ιγος, ἡ (troligen af μάω, μέμαα gå löst på, anfalla) piska, gissel; deraf gissling Act. 22: 24, Hebr. 11: 36; i allmänhet och metaphor. lidande, plåga Mc. 3: 10 al. μαστὸς, ου, b (μάσσω, se μασά,ομαι) bröstvårta, spene, bröst a) manligt Apoc. 1: 13; b) qvinnligt, modersbröst Lc. 11: 27, 23: 29. ματαιολογὶα, ας, ἡ (ματαιολογέω tala dåraktigt af följ.) dåraktigt, onyttigt tal, prat 1 Tim. 1:6.* † ματαιολὸγος, ου, b (följ., λὸγος) som talar 1. pratar dåraktigt, pratmakare Tit. 1: 10. * μάταιος, a, ov (μάτην) vauus, dåraktig, fåfänglig, oduglig, tom, innehållslös 1 Cor. 3: 20 al., äfven död Act. 14: 15)(den lefvande Guden.ματαιὸ της

† ματαιότης, ητος, ἡ (fgde) fåfänglighet 2 Petr. 2: 18 (se υπέρογκος), föränderlighet, förgänglighet, vansklighet Rom. 8: 20; äfven dårskap Eph. 4: 17.

ματαιόω; ώθην (μάταιος) göra fåfäng o. s. v.; pass. bedåras, bedragas Rom. 1: 21. *

μάτην, adv. (egentl, accus. af μάτη fåfängt försök, dårskap af μάφ oöfverlagdt af μάρπτω, ἵμαπον gripa till, hafsa åstad) obetänksamt, förgäfves, fruktlöst, fåfängt, temere, fru st ra Mt. 15: 9, Mc. 7: 7.

Ματθαιος, ου, δ (ΓΡΠ0 af |FIÖ och ΓΡ = Guds gåfva = Ναθαναὴλ — Θεὸδωρος) Matthæus, författaren till det l:sta Evangelium, Alphæi sou (Mc. 2: 14); vore denne Alphæus densamme som Jacob den yngres fader, så hade Matthæus varit en nära anförvandt till JEsus; men detta är högst osannolikt. Före sin kallelse till lärjunge hette han Levi (se Λευ'ἱ JYi 4) och var tullnär vid sjön Tiberias; han utbytte då sitt namn emot Matthæus, ss. vanligt var hos Judarne vid ngn märkvärdigare epoch i deras lif (så också Petrus och Paulus). Sitt Evangelium skref han enligt Papias' vittnesbörd ursprungligen på hebreiska. Om hans dödssätt äro meningarne delade; den mest utbredda traditionen berättar, att han predikat Evangelium i Æthiopien och der lidit martyrdöden.

Ματθὰν, ὁ indecl. (}F)1? gåfva) Matthan, Eleasars son Mt. 1: 15 (bis).

Ματθὰτ, δ indecl. (ΠΠ0 skänk, gåfva af |HJ) Matthat·, fkmr Lc. 3: 24. 29.

Ματθὶας, a, δ (se Ματθαιος) Matthias, en af de 70 lärjungarne, som blef Apostel i Judas Isca-rioths ställe Act. 1: 23. 26. lian skall i Æthiopien hafva förkunnat Evangelium och lidit martyrdöden.

Ματτσ.θὰ, δ indecl. (se fgde) Mattatha, fkmr Lc. 3: 31. *

Ματταθὶας, ου, δ (se fgde) Mattathias, fkmr Lc. 3: 25. 26.

μάχαιρα, ας, äfven ης och dat. η, ἡ (besl. med följ.) stridsvapen, svärd (egentl, sabel, ty den var krökt, då deremot ξίφος var den raka värjan, svärdet) Mt. 26: 47 al., σπάσασθαι τὴν μ. Mc. 14: 47, Act. 16: 27 draga svärdet, φορεὶν τὴν μ. Rom. 13: 4 bära svärdet (öfverhetspersoner buro svärdet sjelfve ss. ett tecken till makt öfver lif och död, och vid högtidliga tillfällen bars det framför dem), βά,λλειν τὴν μ. εις τὴν θὴχην Joh.

18: 11 sticka svärdet i skidan, men βάλλειν τήν μ. Mt. 10: 34 sända svärdet (symbol, om strid)(ειρήνη); trop. ss. ή μ. του πνεύματος Eph. 6: 17 Andans svärd d. ä. det svärd som den H. Ande framräcker = Guds ord (jfr Hebr. 4: 12); στόμα μαχαίρας Lc. 21: 24 se στόμα, μάχη, ης, ή strid, kamp, träta, tvist, stridighet ἐξωθεν μ. 2 Cor. 7: 5 utifrån stridigheter (med motståndare, som kunna hafva varit christna och icke christna), 2 Tim. 2: 23, νομιχαί Tit. 3: 9 rörande lagen, Jac. 4: 1. μάχομαι (fgde) strida, kämpa, vara i handgemäng 1. ordvexling Act. 7: 26, träta, tvista 2 Tim. 2: 24, Jac. 4: 2, πρός τινα Joh. 6: 52. μεγαλ.αυχέω (μέγας, αὐχέω skryta, brösta sig) vara storskrytare, tala 1. handla öfvermodigt, storligen brösta sig, göra stort väsende af sig Jac. 3: 5. * μεγαλειος, a, ον (μέγας) magnificus, stor, präktig, herrlig, majestätisk; neutr. plur. storverk, stora 1. herrliga ting, »dråpeliga verk» Lc. 1: 49, Act. 2: 11.

μεγαλειότης, ητος, ή (fgde) storhet, herrlighet, majestät Lc. 9: 43 al. μεγαλοπρεπής, ές (μέγας, πρέπω) egentl, storståtlig, som anstår stora män, praktfull, präktig, herrlig 2 Petr. 1: 17. * μεγαλύνω; υνθήσομαι, ύνθην (μέγας) 1:o) göra stor Mt. 23: 5, Lc. 1: 58, förstora, pass. 2 Cor. 10: 15 blifva stor, förstoras, få sin verkningskrets utvidgad, vidare utsträcka sin verksamhet. — 2:o) förherrliga, upphöja, lofva, prisa Lc. 1: 46 al., pass. förherrligas Phil. 1: 20. μεγάλως, adv. (af μέγας) storligen, högligen Phil. 4: 10. *

μεγαλωσύνη, ης, ή (följ.) storhet, höghet, majestät

Hebr. 1: 3 al. μέγας, ά.λη, a, compar. μείζων, superi, μέγιστος, magnus, mycken, stor i alla förhållanden (hka sammanhanget på hvarje ställe närmare utvisar), ss. till gestalten — reslig, stor; till åldern — gammal; till utsträckning — hög, lång, bred; till omfånget — vid, vidsträckt; till vigten — tung, vigtig, innehållsrik ss. 1 Tim. 3: 16; till mängden — talrik, riklig; till värdet — ansenlig, dyrbar, utmärkt, framstående οι μεγάλοι Mt. 5: 19 al. de store, mäktige; till styrkan — häftig, våldsam, stark o. s. v.; μέγα ει 1 Cor. 9: 14 är det för mycket om, οὐ μέγα ει 2 Cor. 11: 15 det är icke stort, ingenting besynnerligt om 1. att.200 μέγεὺος

μέγεθος, εος, τὸ (lonice μέγαθος af fgde) storhet

Eph. 1: 19. * μεγιστάνες, ων, dat. ο.σι (följ.) megistanes, magnater, de store i en stat, höga 1. förnäma herrar Me. 6: 21 al. μέγιστος, η, ον, superi, (af μέγας) störst 2 Petr. 1: 4. *

μεθερμηνεύω (μετά, ερμηνεύω) öfversatta 1. -flytta från ett språk till ett annat, uttolka, uttyda Mt. 1: 23 al.

μέθη, ης, ή (se μεθύω) starkt, omåttligt drickande, supande; deraf i N. T. rusighet, rus, dryckenskap Lc. 21: 34; plur. dryckesgillen Rom. 13: 13, Gal. 5: 21.

μεθίστημι och μεθιστά.νω 1 Cor. 13: 2, μετέστησα; μετεστάθην (μετά., "στημι) 1:o) omställa, förflytta från ett ställe till ett annat, förflytta, försätta 1 Cor. 13: 2, Col. 1: 13; ombyta, förändra, öfverföra på en annan sida, förmå till en annan åsigt πείσας μετέστησε Act. 19: 26 öfvertalat att ändra åsigter. — 2:o) aflägsna Act. 13: 22 (säges om Sauls död), »afsätta» τινός Lc. 16: 4 ifrån ngt. † μεθοδεια, ας, ή (μεθοδεύω gå efter, förfölja, bruka list — af μέθοδος eftergång 1. -forskning, sätt att gå till väga, method) ränksmideri, arglistighet; ἐν πανουργία πρός την μ. της πλάνης Eph. 4: 14 genom arglistighet, som är verksam till villfarelsens ränksmideri (villfarelsen är personificerad); plur. Eph. 6: 11 ränker. μεθόριος, ον (μετά, όρος gräns) varande 1. liggande emellan gränserna, bildande gränsskillnad; plur. τα μ. gränsskillnaderna Mc. 7: 24. * μεθύσχω; ύσθην (inclioat. af μεθύω) berusa med vin, berusa; i N. T. blott med. och pass. berusa sig, vara drucken 1. berusad Lc. 12: 45 al., οἴνω Eph. 5: 18, έχ τοὺ οίνου Apoc. 17: 2. μέθυσος, η, ον, äfven 2 ändelser (se följ.) drucken af vin, berusad; subst, drinkare 1 Cor. 5: 11, 6: 10. μεθύω (μέθυ, τὸ vin = vårt mjöd, i allmht hvarje rusgifvande dryck) vara drucken, berusad, öfver-lastad Mt. 24: 49 al. vanligen af vin, men äfven trop. έχ τοὺ αίματος Apoc. 17: 6. † μειζότερος, a, ον, en ny compar. af följ., större

3 Joh. 4. * μείζων, ον, oregelbunden compar. till μέγας, större Mt. 11: 11 al., llom. 9: 12 major (natu), äldre. μέλαν, α,νος, τὸ (egentl, neutr. af följ., scil. ifàppa-xov färgstoft) svärta, bläck 2 Cor 3: 3 al.; för-

Μελὶτη

varades i πυξίον 1. μελανοδοχειον 1. -δόχον bläckhorn, och utgjorde icke ngn på chemisk väg vunnen svärta,

utan ett enkelt flytande gjordt färgämne, hvarföre det ock heter τὸ μ. τρίβειν rifva bläck (andra antaga, att det svarta bläcket bestått af sot och gummi). μέλας, αινα, av svart Mt. 5: 36)(λευχός, Apoc.

6: 12, ἵππος μ. ibid. 5 se ἵππος. Μελεάς, ἀ, b fullhet, öfverflöd) Meleas Lc.

3: 31. *

μέλλει, imperson. (sällan person, μέλω vara föremål för ngns omsorg, ligga om hjertat) μ. μοι τις 1. τι 1. τίνος 1. περὶ τίνος Mt. 22: 16 al. ugn 1. ngt ligger mig om hjertat, utgör föremål för min omsorg, jag har omsorg om, sörjer för, frågar efter 1. bryr mig om ngn 1. ngt; μή σοι μελ.έτω 1 Cor. 7: 21 det göre dig intet bekymmer, göre du dig icke samvete öfver, fråge du intet efter. μελετάω, ησα (fgde) sörja för, hafva omsorg om Mc. 13: 11 (der likväl Tisch. har προμεριμνάτε), sorgfälligt bedrifva, sköta, öfva sig uti τί 1 Tim. 4: 15; förehafva ss. tankeämne, meditor, tänka Act. 4: 25.

μέλι, ιτος, τὸ mel, honung Apoc. 10: 9. 10; μ. ἄγριον mel agreste Mt. 3: 4, Mc. 1: 6 vildhonung, honuug af vilda bin, hkn i Österlandet flyter fram ur bergsskrefvorna; enligt andra, men mindre sannolikt, en söt vätska som finnes på bladen af vissa buskar och träd, och utgöres af excrementerne hos vissa insekter som lefva derpå; för öfrigt var och är honung en älsklingsspis hos Osterländningarne. μελίσσιον, ου, τό, diminut. (af μέλισσα bi) litet bi Lc. 24: 42; inan antager ock ett adj. μελίσσιος af bi gjord, som likväl icke förekommer i profangrek., se χηρίον. * Μελίτη, ης, ἡ Melite, nu Malta, den bekanta fruktbara ön i Medelhafvet emellan Sicilien och Africanska kusten ined goda hamnar; coloni från Car-tliago och, så länge denna stat exsisterade, hufvudsätet för dess manufacturväseiule. Denna ö menas Act. 28: 1, hkt synes af den kosa skeppet tog derifrån. Andra förstå dermed en liten ö, Μελ.ε-τίνη νήσος i det inre af Adriatiska hafsviken vid Ulyriska kusten; till hvilket misstag man troligen kommit derföre, att Αδρίας förekommer 27: 27, som likväl der bör tagas i sin vidsträcktaste bemärkelse; se Ἀδρίας. *μέλλω

μέλλω, imperf. äfven η μέλλον, μελλήσω (besl. med velie) vilja, ämna, tänka, hafva i sinnet, vara i begrepp 1. hålla på att, skola, construeras i N. T. ofta med præs. infin., någon gång med fut. och aor. 1 infin. (i profangrek. deremot är fut. infin. vanligast) Mt. 2: 13 sæpissime, μελλήσω med infin. Mt. 24: 6 jag skall komma att, men 2 Petr. 1: 12 jag skall vara betänkt på att (j| ουκ αμελήσω)·, äfven dröja τί μέλλεις Act. 22: 16 hvad tänker du på? hvarföre dröjer du? —partic. fu-turus, den tillkommande Mt. 3: 7 al., kommande ss. b μ., scil. Αδάμ Rom. 5: 14 den Adam som komma skulle d. ä. Christus (jfr 1 Cor. 15: 45 b έσχατος Αδάμ), τα μ. Rom. 8: 38, 1 Cor. 3: 22 det tillkommande, εἰς το μ. Lc. 13: 9, 1 Tim. 6: 19 i 1. för framtiden, framdeles, hädanefter.

μέλος, εος, τὸ lem a) i menniskokroppen i egentlig mening Mt. 5: 29 al.; i ethisk mening, ss. νεκρού ν τα μ. Col. 3: 5 döda sina lemmar (hand, fot, öga o. s. v.), så vida dessa ss. säte och organer för de syndiga lustarne skola genom andens kraft i Christo förlora sin verksamhet (analog föreställning förekommer Mt. 5: 29. 30, 18: 8. 9 al); för öfrigt anmärkes, att då härtill fogas πορνεια.ν o. s. v., så tänkas dessa laster ss. i lemmarne inneboende ethiska beståndsdelar, och construc-tionen är den bekanta σχήμα, καθ' όλον και μέρος 1. μέρη (då det hela och delen 1. delarne stå i samma casus); b) trop. i den christna kroppen (församlingen), hvars hufvud är Christus Rom. 12: 5 al.

Μελχί, b indecl. C min konung) Melclii, fkmr i slägtregistret Lc. 3: 24. 28.

Μελχισεδέκ, b indecl (pn^-^^/O rättvisans 1. rättfärdighetens konung) Melcliisedek, en prestkonung (= på samma gång prest och konung) i Salem (= Jerusalen), hkn, då Abraham vände tillbaka från striden mot Kedor Laomer och dennes bundsförvandter, vederqvickte honom med mat och dryck och utsade öfver honom välsignelsen; men Abraham gaf honom tionde af bytet Genes. 14: 18 följ.; förekommer i den Messianska 110 Psalm, ss. en förebild till Frälsaren, den rätte Öfverstepresten, hkt än vidare utvecklas i Hebræerbrefvet, i synnerhet 7:de capitlet; τάξις M. se τάξις — fkmr Hebr. 5: 6 al.

† μεμβράνα, ης, ἡ (lat.) membrana, hud 1. hinna, hvarmed lemmarne membra äro öfverdragna, i

allmänhet hud, skinn; hud beredd att skrifva på, pergament, pergamentsrulle 2 Tim. 4: 13. * μέμφομαι, έμ.εμψάμην depon. mecl., tadla, förebrå, förehålla, klandra (Mc. 7: 2) Rom. 9: 19, τινί Hebr. 8: 8.

μεμψίμοιρος, ον (fgde, μοίρα, del, lott, öde af μεί-ρομαι dela) som klandrar sitt öde, är missnöjd med sin lott, missbelåten, klandersjuk Jud. 16. * μέν, partikel (besl. med μήν) väl, visserligen o. s. v.; innehåller en starkare 1. svagare motsats till δέ, antingen i verkligheten 1. föreställningen, och tjenar derjemte tillika med δέ att särskilja 1. hålla meningarne i sär, så att de ej rusa in i hvarandra, med ett ord, att, om jag så får säga, contra-distinguera satserna (se δέ); öfversättes understundom icke och saknar äfven δέ efter sig, då likväl en sats måste förstås inunder t. ex. Rom. 7: 12. Med δέ, utsatt 1. underförstådt, betyder det: väl -— men, lika så mycket — som, dels — dels, å ena sidan — å andra sidan, fastän — likväl t. ex. Rom. 8: 11, 1 Petr. 4: 6; b 1. 3c μέν — b 1. wc δέ den ene — den andre, den förre — den sednare, äfven ὁ ς μεν — ἄλλος δέ och ἄλλος μέν — ἀλλ,ος δέ; 1 Cor. 12: 8 —10 utmärka ος μέν — ἑτερος δέ — ἑτερος δέ hufvudafdelningar^ af N τ ἀ. πνευματικά 1. χαρίσματα, μενοὐνγε (μέν, οὐν, γέ) ja 1. jo i sanning, immo v er o, uttrycker en kraftig försäkran Lc. 11: 28, Rom. 10: 18; äfven ironice ss. Rom. 9: 20. μ,έντοι (μέν, τοί) dock likväl, visserligen, alldeles

Joh. 4: 27 al. μένω, μενώ (μεμένηκα blott plusquamperf.), μεμε-νήκειν, έμεινα rnaneo a) loci: för- 1. qvarblifva, stadna qvar Mt. 10: 11 al., (öfver natten) Lc. 24: 29, Act. 10: 15; vistas, uppehålla sig Lc. 8: 27 al, bo ss. Joh. 1: 39. 40 al. καθ' εαυτόν Act. 28: 16 för sig sjelf (skild från de andre fångarne), taga in hos ngn, gästa ss. Lq. 19: 5; hvila ἐπί τινα om den II. Ande i dufvogestalt Joh. 1: 32. 33, trop. om Guds vrede Joh. 3: 36. — b) temporis: förblifva (neml. i lifvet), fortlefva Joh. 21: 22. 23 al, εις τον αιώνα Joh. 12: 34 al — c) status: förblifva i samma ställning, fortfara, ega bestånd Mt. 11: 23 al., förblifva oskadad 1 Cor. 3: 14, stå fast Rom. 9: 11 — transit. (liksom maneo) vänta τινά. Act. 20: 5. 23. μερίζω; ισάμην; ισμαι, ισάην (μερίς) dela, för-, ut-, tilldela τινί τι Rom 12: 3 al; pass. delas, sön-

dras, vara oense, »tvedrägtig» κατά. τίνος 1. ἐπί τινα emot ngn Mt. 12: 25. 26, Mc. 3: 24—26, μεμέρισται δ Χριστός 1 Cor. 1: 13 är Chr delad? är Chr. i tvedrägt med sig sjelf? (hkt han skulle vara, emedan äfven de öfriga partierna, utom Christuspartiet, trodde på Honom — annars kunde man ock tyda: »är Christus styckad?» så att hvartdera partiet har ett stycke af Christus för sig); hafva olika 1. delade intressen 1 Cor. 7: 34; med. τ c μετά. τίνος Lc. 12: 13 låta dela 1. skifta ngt med ngn.

μέριμνα, ης, ἡ (fgde, qsi μερίζειν τον νουν quia curæ distrahunt animum) cura, omsorg τινός 2 Cor. 11: 28 om ngt, του αιώνος Mt. 13: 22, Mc. 4: 19 verldens (egentl, den förmessianska tidens) omsorg (d. v. s. den som riktas blott på jordiska angelägenheter, och lemnar intresset för himmelriket ur sigte) = μ. βιωτικαί Lc. 21: 34 lefnadsomsorger, äfven ensamt μ. Lc. 8: 14; ängslig omsorg, sorg, bekymmer 1 Petr. 5: 7 (denna ängsliga omsorg liknar en börda, som förtröstan till Gud aflyftar ifrån oss, i det den lemnar saken åt Honom).

μεριμνάω, ήσω, ησα. (fgde) ombesörja, sörja a) hafva omsorg om, draga försorg lör τινός Mt. 6: 34, vinnlägga sig om τί 1 Cor. 7: 32—34; b) hafva sorg, bekymmer, vara bekymrad Mt. 6: 31 al., τινί för ngt Mt. 6: 25 al., τί för ngt Phil. 4: 6, äfven περί 1. υπέρ τίνος Mt. 6: 28 al., εις τήν αὔριον Mt. 6: 34 i afseende på 1. för morgondagen.

μερίς, ίδος, ή (se μέρος) l-.o) del τινός Act. 16: 12; stycke, andel τινός Col. 1: 12 i ngt, äfven εν τινι Act. 8: 21; = verksamhetssätt, sysselsättning Lc. 10: 42. — 2:o) delaktighet, gemenskap μετά τίνος 2 Coi·. 6: 15 med ngn.

μερισμός, ου, !> (μερίζω) delning, för-, utdelning Hebr. 2: 4; söndring, åtskiljande, sönderdelande Hein1. 4: 12 se διϊκνέομαι.

† μεριστής, ου, ὁ (se fgde) delare, fördelare, stiftare, skiljesman Lc. 12: 14. *

μέρος, εος, τό (μείρομαι blifva delaktig af, undfå ss. sin del; äfven dela genom lott) l:o) del, andel, lott Mt. 24: 51 al., εν τινι Apoc. 20: 6, 21: 8; äfven = gren ss. Act. 19: 27 (scil. τής ἐργασίας af vår handtering —) näringsgren;

μέρος τι 1 Cor. 11: 18 till en viss del, i viss mån, ἀπό μέρους Rom. 11: 25 al. till en del, delvis, äfven ἐκ μ. 1 Cor. 13: 9, 10: 12, men 1 Cor.

μέσος

12: 27 efter sin del 1. andel (i Christi kropp), ν.ατα. μέρος Hebr. 9: 5 del för del, hvar för sig, särskildt. — 2:o) stycke, parti Act. 23: 6. 9; afseende, punkt ἐν τούτω τω μέρει 2 Cor. 3: 10 al. i denna punkt, detta fall, ἐν μ. εορτής κ. τ. λ. Col. 2: 16 i högtidspunkten 1. categorien = i afseende på högtiden o. s. v.; ordning, tur ἀνά μ. 1 Cor. 14: 27 i sin tur 1. ordning. — 3:o) sida Joh. 21: 6, trakt, nejd Mt. 2: 22 al. μεσημβρία, ας, ἡ (μέσος, ἡμέρα) meridies, middag a) ss. tid på dagen Act. 22: 6; b) ss. väderstreck: middagssidan d. ä. söder, emedan solen är der om middagen Act. 8: 26. Μεσίας, ου, δ || Μεσσίας, hkt se. μεσιτεύω, ευσα (följ.) vara medlare, för-1. bemedla, komma 1. träda emellan, hjelpa saken Hebr. 6: 17 τινί med ngt. * μεσίτης, ου, δ (μέσος) som är midt emellan, medlare, fridsstiftare, underhandlare med genit. emellan 2:ne a) om Frälsaren: 1 Tim. 2: 5, som äfven kallas N. T:s medlare Hebr. 8: 6 al.; b) om

Moses: Gal. 3: 19. 20 δ δε μ.---εστίν

(af de omkring 250 olika förklaringarne af denna vers tillfredsställer mig ingen enda fullkomligt; versen torde så böra tydas) »men medlaren d. ä. en 1. hvarje medlare hörer icke till en enda (utan till begreppet af medlare hörer, att han medlar emellan 2:ne), men Gud är ena parten» (vid lagens utgifvande, Israëliterna den andra); alltså kan (v. 21), då Gud varit med både vid löften och lagens utgifvande, lagen icke vara emot löften (ty Gud kan icke motsäga sig sjelf). μεσονύκτιον, ου, τό (μέσος, νύς) midnatt Lc. 11: 5 al.; 2:dra nattväkten från 9—12 Mc. 13: 25 (se α.λεκτοροφωνία). Μεσοποταμία, ας, ἡ (följ. ποταμός) Mesopotamien, som låg midt emellan floderna Euphrat och Tigris, begränsadt i norr af berget Taurus och i nordvest af berget Masius; hörde i G. T:s geographi till Aram 1. Syrien och kallades CnHJ C>X de 2 flodernas Syrien — Act. 2: 9, 7: 2. μέσος, η, ον medius, midt, i midten, mellerst l:o) ss. adj. μ. νυκτός 1. ἡμέρας Mt. 25: 6, Act. 26: 13 midt på natten 1. dagen, μέσος Joh. 19: 18 midt uti 1. emellan, μ. υμών εστηκεν Joh. 1: 26 han står midt ibland eder, μ. ἐλάκησε Act. 1:18 han remnade 1. sprack midt i tu, äfven ἐσχίσδη μ. Lc. 23: 45 remnade midt i tu, kanske ock μ. τήςμεσότοιχον

θαλάσσης Mt. 14: 24 midt på hafvet. — 2:o) ss. subst, står neutr. a) med genit. ss. ανά μ. του σίτου Mt. 13: 25, τών ορίων Mc. 7: 31 rnidt-igenom gränserna, του αδελφού αυτού 1 Cor. 6: 5 midt emellan hans broder (så att han har en broder på hvardera sidan), διά μέσου τινών 1. τινός Lc. 4: 30, 17: 11 midt igenom några 1. ngt, èx μ. τινών Mt. 13: 49 al. ur någras midt 1. krets, ifrån några, εν μ. της δαλάττης Mc. 6: 47 midt på hafvet, èν μ. αυτών Mt. 18: 20 midt ibland dem, γ.α.τά μέσον της νυχτός Act. 27: 27 emot 1. vid midnatt, o. s. v.; b) absol. εις μ. 1. το μ. Mc. 3: 3 al. i midten, fram, ut, èν μ. 1. èν τω μ. Mt. 18: 2 al. i midten, inför (scil. ngn 1. några), èx μ. αίρειν τι Col. 2: 14 e medio tollere quid, rödja ur vägen 1. bortskaffa ngt, èx μ. γίνεσ&αι 2 Thess. 2: 7 skaffas ur vägen, komma undan; c) adverbialiter ss. μ. γενεάς Phil. 2: 15 midt ibland slägte. † μεσότοιχον, ου, τό (fgde, τοίχος) mellanvägg, skiljevägg 1. -mur; τό μ. του φραγμού Eph. 2. 14 skiljemuren som bestod i den bekanta stängseln (neml. fiendskapen se v. 13). * μεσουράνημα, ατος, τό (μεσουρανέω vara midt på himlen af μέσος, ουρανός) det som är midt på himlen, midhimmel Apoc. 8: 13 al. μεσόω (μέσος) vara vid midten, half, halfgången

Joh. 7: 14. * Μεσσίας, ου, ὁ (ΓΡψiO partic. pass. af Πψ£> smord, Chald. NrPrø'öj ΠΪΠ"1 l"PWÖ Jehovas smorde,

τ · : ' τ :

Konungen) Messias, ὁ Χριστός, den smorde; så kallades i G. T. den tillkommande verldens Frälsare, emedan han skulle vara en efter Davids förebild smord konung, som skulle lägga alla sina fiender sig till en fotapall, se ock Χριστός-, fkmr i N. T. Joh. 1: 42, 4: 25. μεστός, ἡ, όν (enligt de gamle af ε δ oj, εστός med föresatt μ) egentl, mätt, deraf full, uppfylld τινός med ngt proprie och translate Mt. 23: 28 al. μεστό oj ; ωμαι (fgde) göra full, uppfylla; p. p. p.

ss. aclj. full τινός Act. 2: 13 af ngt. * μετά, præpos. (besl. med μέσος och betyder ursprungligen, att ngn 1. ngt är midt ibland andra) 1 :o) med genit. med, tillsammans 1. tillika med, jemte Mt. 1: 23, 2: 3 sæpe, midtibland,

ibland Lc. 24: 5 al.; om ngt som följer med ett annat, under ss. μετὰ δαχρύων tårar, διωγμών förföljelser, ἐπώέσεως τών χειρών handpåläggning o. s. v.

— 2:o) med accus. efter, nästefter a) loci: bakom Hebr. 9: 3; b) temporis: efter Mt. 1: 12 sæpe, μ. τούτο 1. ταύτα Mc. 16: 12 al., μ. βραχὺ 1. μιχρόν kort 1. litet derefter, μ. ου πολώ icke långt derefter; μετὰ τό och infin. efter att hafva ss. ἐγερθήναι, λαλήσαι, παθείν, προειρηχέναι o. s. v. μεταβαίνω, βήσομαι, βέβηχα, ἐβην, imperat. μετά-βα för μετάβηθι Mt. 17: 20 (βαίνω stiga, gå) gå öfver till ett annat ställe, förflytta sig Mt. 1. c. ss. εξ οικίας εις οίχίαν Lc. 10: 7, εκ τού θανάτου εις την ζω ή ν Joh. 5: 24, 1 Joh. 3: 14, ändra vistelseort, begifva sig 1. gå bort Mt. 8: 34 al. ἀπό, ἐκ, είς. μεταβάλλω (βάλλω) lcasta om, omvända, ändra; med. ändra sig (neml. sin mening 1. åsigt) Act. 28: 6. *

μετ ἀγιο (ἀγω) egentl, medföra, föra från ett ställe till ett annat, förflytta; styra, vrida, vända Jac. 3: 3. 4.

μεταδίδωμι, μετέδων (δίδωμἳ) gifva med sig, meddela τινὶ 1. τινὶ τι Lc. 3: 11 al.; ὁ μεταδιδούς Rom. 12: 8 allmose-utdelare (utgjorde en särskildt klass af diaconi). μετάθεσις, εο)ς, ή (μετατίθημϊ) omsättning 1.-ställning, förändring Hebr. 7: 12, förvandling 12: 27, förflyttning 1. bortförande 11: 5. μεταίρω, ήρα. (αίρω) lyfta bort och sätta på ett annat ställe, förflytta; inträns, scil. εαυτόν 1. πόδα förflytta sig, begifva sig bort, bryta upp, gå bort Mt. 13: 53, 19: 1. μετακαλέω; ἐσομαι, εσά.μην (κολέω) kalla åt annat håll; med. låta kalla till sig, efterkalla 1. -skicka, låta hämta = μεταπέμπω, ar c ess o Act. 7: 14 al. μετακινέω (κινέω) omsätta, omflytta, rubba; pass.

rubbas Col. 1: 23. * μεταλαμβάνω, ἐλαβαν (λαμβάνω) taga 1. få med, taga 1. få del i, vara delaktig af 1. få τινός 2 Tim. 2: 6 al., τὶ Act. 24: 25; taga till sig τροφής Act. 2: 46, 27: 33 föda. μετάληψις, Tisch. —ημψις, εως·, ή (fgde) deltagande

1. -fående 1 Tim. 4: 3. * μεταλλάσσω, ήλλαξα (ἀλλάσσω) förändra, utbyta τὶ εν τινι 1. εις τι ngt mot ngt Rom. 1: 25. 26. μεταμέλομαι, ηθήσομαι, ήϋην depon. pass. (μετα-μέλει det ångrar af μετά, μέλει) ångra, ångra sig, gripas af ånger Mt. 21: 29, 27: 3, ου μ. κ. τ. λ 2 Cor. 7: 8. 9 »så ångrar jag det icke; om jag också (förut) kände ånger (och det icke utan grund) — ty jag ser att detta bref ehuru blott

till en tid har bedröfvat eder — så gläder jag mig nu» o. s. v.; komma på bättre tankar Mt. 21: 32, ändra tankar 1. åsigt Hebr. 7: 21.

μεταμορφόω; ώϋην (μορφόω) omforma 1. -gestalta, ombilda, omskapa, förvandla; metl. ombilda sig (i andlig mening) Bom. 12: 2; pass. ombildas, förvandlas Mt. 17: 2, Mc. 9: 2, την αυτήν εικόνα 2 Cor. 3: 18 till samma bild (som vi neml. se i spegeln d. ä. Christi herrlighet) se vidare εϊκών.

μετανοέω, ήσω, ησα. (νοέω) egentl, tänka efter 1. efteråt)(ττρονοέω, alltså qsi resipisco; komma till eftertanka, besinning, ändra sinne, åsigt om ngt, ändra sig, bättra sig (hvarmed alltid följer ånger och sorg öfver det förra syndatillståndet), omvända sig i synnerhet från Juden- 1. hedendomen till christendoinen, från verlden till Gud (hvarmed följer ett förändradt tänkesätt, lefverne) Mt. 3: 2 sæpe, από 1. εκ τίνος Act. 8: 22 al.; anm. vid επί τινι 2 Cor. 12: 21 hör ἐπί till πενθήσω och icke till μετανοησά.ντυ>ν, se πενθέω.

μετάνοια, ας, ή (fgde, hkt se) sinnesförändring, ändring af mening, sinne 1. beslut (efter sedermera vunnen bättre insigt), omvändelse från verlden till Gud, bättring, bot och bättring Mt. 3: 8. 11 al., μ. τόπον ουχ ευρεν Hebr. 12: 17 somliga tyda: »han fann icke rum för bättring» (denna tydning står i öfverensstämmelse med Hebr. 6: 4—6, ßom, 9: 13, Mt. 27: 4. 5, äfvensom exemplen af Cain och Judas), andra åter i mera öfverensstämmelse med det åberopade stället Genes. 27: 33—41; »han fann icke rum för sinnesändring neml. hos fadren Isac». I båda fallen finna vi en varning att icke försumma Guds nåd, när den erbjudes; ty annars kan det blifva för sent jfr Lc. 14: 24; med förstfödslorätten menas här de christnas barnaskap 1. det himmelska arfvet och med rätten — grynvällingen — de jordiska håfvorna.

μεταξὺ, adv. (μετά, ξὺν = σὺν) emellan a) med genit. Mt. 23: 35 al., αλλήλων Rom. 2: 15 sinsemellan; b) deremellan, i midten, emellertid, ὁ μ. den mellanliggande, emellertid infallande ss. ἐν τω μ. scil. χρόνιο Joh. 4:

31 under mellantiden, emellertid; c) (hos sednare författare) derefter; alltså ὀ μ. Act. 13: 42 den följande, nästa.

μεταπέμπω; επεμψάμην; επέμφθην (πέμπω) skicka ngn efter ngt, af- 1. bortskicka; i N. T. med. skicka efter ngn till sig, låta hämta, arcesso Act. 10: 5 al., och pass. 10: 29.

μετοικεσία

μεταστρέφω, ἑστρεφα-, στραφήσομαι, εστράφην (στρέφω) vända om, upp och ned på, bort, åt ngt håll, förvända Gal. 1: 7, förändra, förvandla; pass. εις τι Act. 2: 20, Jac. 4: 9 förvandlas i ngt, vända 1. förändra sig till ngt. »

μετασχηματίζω, ίσω, ισα. (σχηματίζω gestalta, bilda af σχήμα) omdana, ombilda, förändra, förvandla Phil. 3: 21, öfverflytta τι εις τινα 1 Cor. 4: 6 = exempelvis framställa ngt med afseende på ngn (så att det egentl, gäller andra och tjenar till deras undervisning — οι' υμάς); mecl. 1. pass. förvandla, förskapa sig 2 Cor. 17: 13—15. μετατίθημι, ἑθηκα; ετέθην (τ'ώημι) egentl, sätta emellan; vanligen omsätta 1. -ställa, försätta, förflytta, förändra, förvandla χάριν εις ἀσέλγειαν Jud. 4 nåden i liderlighet, liderligt sjelfsvåld d. ä. göra af nåden (som Gud gifvit dem) ngt annat, neml. sjelfsvåld; med. ändra sig 1. sin mening, återtaga, afvända sig, affaMa από τίνος εις τι Gal. 1: 6 ifrån ngn till ngt; pass. förflyttas Act. 7: 16, τοὺ μὴ ιοεϊν Hebr. 11: 5 afvändas (förskonas), bortföras ifrån att se (μὴ tillägges efter ett redan i sig negativt verb). μετέπειτα, adv. (ἑπειτα) efteråt, derefter, sedermera

Hebr. 12: 17. * μετέχω, ἑσχηκα, ἑσχον (ἑχω) hafva med 1. del af ngt, deltaga uti, få del af τινός 1 Cor. 9: 10 al. ngt, ετέρας φυλής Hebr. 7: 15 höra till en finnan stam 1. slägt; äfven ἑκ τίνος 1 Cor. 10: 17, och absol. v. 30 (neml. i mat och dryck). μετεωρίζω (μετέωρος, ον i vädret, höjden, luften af μετά och ἑώρα = αιώρα, ἡ sväfvande i luften af α.είρω = αίρω) lyfta i vädret, upplyfta, hålla sväfvande; transl. försätta i spänning 1. väu-tan; pass. hållas i spänning, vara orolig, men äfven stiga i vädret, upplyfta 1. förhäfva sig Lc. 12: 29. *

μετοικεσία, ας, ἡ (μετοικέω ändra bostad, flytta bort af μετά., οικέω) ombyte af bostad, bortflytt-ning, utvandring, bortförande, μ. Βαβυλώνος Mt. 1: 11. 12. 17 Babyloniska fångenskapen, egentl, omflyttning 1. bortförande till Babylonien (den allmänna Babyloniska fångenskapen började år 588 f. Chr., då Nebucadnezars fältherre Nebusaradan med stormande hand intog Jerusalem, och räckte till Cyri l:sta regeringsår 536 lore Chr., alltså egentl, blott 52 år; men de 70 åren uppkommo troligen deraf, att ett particlt bortförande skedde 606).μετοικίζω

μετοικίζω, ιρκισα (οϊκίζω bygga, grunda af οικος) ändra bostad, förflytta (i, synnerhet om nybyggare) τινά εις τι Aet. 7: 4. 43. μετοχή, iyc, ‡ (se följ.) deltagande, delaktighet, gemenskap, r/c μ. δικαιοσύνη και ανομία 2 Cor. 6: 14 hvad gemenskap hafva rättfärdighet och orättfärdighet? hvad hafva de gemensamt? — anm. Grammatici kalla participium μετοχή, och som Grekerne mycket begagna participier, kallades de ψιλομέτοχοι. * μέτοχος, ον (μετέχω) som har med 1. del uti, deltagande, delaktig τινός Hebr. 3: 1. 14, πνεύματος αγίου Hebr. 6: 4 (af den H. Andes kraft till helgelse), παιδείας 12: 8 uti aga; ss. subst, med- 1. stallbroder, kamrat Lc. 5: 7, Hebr. 1: 9. μετρέω, ησα; ηθήσομαι (μέτρον) mäta (om torra och våta varor), καλάμω Apoc. 11: 1. 2, 21: 15—17 ined inätstaf (se κάλαμος), ut-, af-, tillmäta εν τινι Mt. 7: 2 al. med ngt; uppskatta εαυτούς ἑν εαυτοϊς 2 Cor. 10: 12 mäta 1. uppskatta sig sjelfva efter sig sjelfva (»ty vi driste icke att räkna oss till 1. jemföra oss med vissa ibland dem som berömma sig sjelfva; utan de, i det de mäta sig efter sig sjelfva och jemföra sig med sig sjelfva, äro oförståndige, vi deremot skola icke berömma oss utan tal och mått, utan o. s. v.»). μετρητής, ού, b (fgde) egentl, mätare, sedan mått, det högsta för våta varor, metretes = 12 χόες och 144 κοτύλαι, var = βάτος (hkt se) = § af μέδιμνος (det största mått för torra varor = ^ Svensk tunna) = 72 flaskor = en ankare, 15 Sv. kannor; Joh. 2: 6. * μετριοπαθέω (se följ., πάθος) hålla mått a i lidelser, måttligt 1. någorlunda hafva medlidande med, öfverse τινι med ngn Hebr. 5: 2; anm. genom detta ovanliga ord torde betecknas en olikhet med Frälsarens συμπαθεϊν i 4: 15, emedan man annars icke kan inse orsaken, hvarföre icke samma ord här begagnas. * μετριως, adv. (af μέτριος måttlig, medelmåttig af följ.) måttligt, medelmåttigt; ού μ. icke medelmåttigt 1. litet = högligen Act. 20: 12. * μέτρον, ου, τὀ l:o) mått, måttstock, mätningskärl

Mt. 7: 2 al., καὶ ὑμείς πληρώσατε---υμών

Mt. 23: 32 fyllen äfven J edra fäders mått (fylleri äfven J det mått, med hvars fyllande edra fäder voro sysselsatta

— detta syndamåttets fyllande skedde genom JEsu och Hans sändebuds dödande), ουκ ἐκ μ. — ου μετρίως Joh. 3: 34

μ:η 205

icke efter mått 1. medelmåttigt d. ä. omätligt, i liela fullheten (gifvandet är omätligt, men emottagandet beror på hvars och ens receptivité och är derföre begränsadt hos alla andra än Frälsaren, hos hkn denna receptivité är fullkomlig; hvarföre ock ingen annan, ss. Han, τὰ ρήματα, τού Θεού λαλεί-, enligt andra: icke efter mått — Gud är icke beroende af 1. bunden vid mått, utan Han gifver den ena mer, den andra mindre o. s. v.). —-2:o) mått, ss. det af- 1. tillmätta, grad μ. πίστεως Rom. 12: 3 trons mått (större 1. mindre grad af tro på Christum), μ. τής δωρεάς τού Χού Eph. 4: 7 måttet af Christi gåfva (allt eftersom Chr. tilldelat den ene ett större, den andre ett mindre

mått af sin gåfva), μ. τής ήλικίας---Χού

Eph. 4: 13 måttet hvilket man uppnår med inträdet i den ålder, då man undfår Christi fullhet, μ. τού κανόνος 2 Cor. 10: 13 (se κανών), μέτωπον, ου, τό (μετά, ὡψ) panna Apoc. 7: 3 al. μέχρι 1. -ις (samstammigt med μήκος, μακρός) ursprungligen under 1. under det att (duration) fkmr ej i N. T., utan dels a) ss. præpos. med genit. i betydelsen: tills (om rum och tid), intill, ända till Mt. 13: 30 al., dels b) ss. conjunction till dess att, så länge till dess med conjunct. Eph. 4: 13. μή, partic. negat., ne, icke, att icke, på det att icke — nekar vilkorligt, medelbart, subjectivt, sjelfva tanken 1. satsen (οὐ deremot ovilkorligt, objectivt, ordet framför hkt det står — se οὐ); nyttjas dels l:o) ss. osjelj'ständig partikel d. v. s. efter andra ord ss. ει, ἐάν, ειγε, ὁπως, Ἱνα, ὡς, ὡστε, δς, fi'στις, δσος, äfven efter ett nekande verb framför infinit. (utan att i svenskan öfversättas) ss. κατέχω τού μή Lc. 4: 42, κωλύω Act. 10: 47, μετατi&ημι Hebr. 11: 5 o. s. v.; efter οὐ, då det förstärker negationen: alldeles icke, på intet sätt och vis, och står vanligen med aor. conjunct. ss. Mt. 5: 18 al., men äfven stundom med fut. indicat. ss. Mt. 16: 22 al. (i synnerhet i nyare editioner) — dels 2:o) ss. sjelfständig: a) ss. conjunction: att icke, på det att icke —· oftast med conjunctivus vanligen aor. ss. Mt. 24: 7 al.; men äfven med fut. indicat. t. ex. Mc. 14: 2, Col. 2: 8, och med præs. indicat. Lc. 11: 35 (indicat. innebär en förmodan, att det befarade verkligen eger rum) se vidare μήποτε; efter verba timendi betyder μή att ss. Act. 23: 10 al. —· b) vid förmaningar 1. förbud: icke — står med præs. imperat. ss. Mt. 6: 16 al. 1. aor. conjunct. Mt. 6: 13 al. —206 μήγε

c) vid vederläggning: μή γένοιτο Lc. 20: 16 al. bort det! långt derifrån! — d) vid frågor: med indicat. ss. Mt. 7: 9 al. (fordrar nekande svar — i Svenskan börjas frågan med icke); står i förening med οὐ, som hör till verbet, ss. μή οὐχ ηχούσαν Rom. 10: 18 icke hafva de saknat tillfälle att höra (neml. predikan)? μη 'Ισμαήλ οὐχ εγνω Rom. 10: 19 icke har Israël saknat kännedom derom? μή οὐχ εχομεν ἐξουσίαν 1 Cor. 9: 4 icke sakna vi makt 1. rättighet? μή οὐχ εχετε οικίας 1 Cor. 11: 22 icke saknen J bus? o. s. v. — Anm. Det anacoluthiska stället Rom. 3: 8 xdi (τί) μή χ. τ., λ. torde böra öfversättas på följande sätt: »och hvarföre skulle vi icke (göra det onda) ss. vi smädas och ss. några säga att vi säga: låtom oss göra det onda o. s. v.». μήγε, -part. (fgde, γέ) fkmr i phrasen ει δε μήγε sin minus, men om icke, i annor händelse Mt. 6: 1 al.; äfven efter en negativ sats ss. Mt. 9: 17 al.

μηδαμώς, adv. (af μηδαμός icke ngn, μή ἀ.μός)

på intet sätt, ingalunda Act. 10: 14, 11: 8. μηδέ, conjunction (μή, δέ) egentl, men icke, deraf 1 :o) ne quidem, icke en gång Mc. 2: 2 al.; 2:o) och 1. också 1. till och med icke, icke eller (i synnerhet efter en föregående negation) Mt. 6: 25 sæpe; anm. det dubbla μηδέ Mc. 8: 26 saknas i nyare editioner, men skulle betyda: hvarken — ej heller. μη δ εις, δ ε μια., δέν (fgde, εις) icke en gång en enda, ingen, icke ngn (skiljer sig uti betydelsen från ουδείς, som μή från οὐ, se μή) Mt. 8: 4 sæpe; nyttjas ofta vid förbud ss. δρα, μηδενί είπης Mt. 1. c. se till att du icke säger det för ngn enda, al,; μηδεις ζητείται, ἀλλα. 1 Cor. 10: 24 ingen söke, utan (hvar och en — är ζεύγμα). μηδέν είναι Gal. 6: 3 vara af intet värde, ingen betydenhet, ett intet; neutr. stundom adverbialiter: intet, i intet afseende ss. Mc. 5: 26 al. — anm. efter en föregående negation i samma sats förlorar detta ord, äfvensom andra med μή sammansatta ord enligt Grekiska språkets art sin egen nekande kraft. μηδέποτε, adv. (μηδέ, ποτέ) iclce en gång nånsin,

aldrig 2 Tim. 3: 7. * μηδέπω, adv. (μηδέ, πω) icke en gång ännu, ännu

icke Hebr. 11: 7. * Μήδος, ου, δ Meder, invånare i Medien, ett vidsträckt landskap i Asien, sora gränsade i N. till

μήπως

Caspiska hafvet, i O. till Hyrcanien, Parthien och Susiana, i S. till Persien och i Y. till Assyrien och Stor-Armenien Act. 2: 9. * μηχέτι, adv. (μή, οὐχ, ετι — andra anse χ besynnerligt nog för ἐφελχυστιχὸν, det hade väl då varit mera analogt att sätta ett δ för att undvika hiatus) icke vidare, icke mer Mt. 21: 19 al. μήχος, εος, τὸ (μαχρὸς) längd Apoc. 21: 16; metaphor. Eph. 3: 18 (se πλάτος), μηχύνω (fgde) göra lång, förlänga, uttänja, draga ut; med. draga sig i längden, förlänga sig, blifva lång 1. stor, skjuta 1. växa upp, tillväxa Mc. 4: 27. * μηλχυτή, ής, ή (μήλον får) fårskinn Hebr. 11: 37. * μήν, partikel (förstärkt μεν) uttrycker en starkare bejakning, vero, dock, ja, verkligen, sannerligen; förenadt med ή, se ή. μήν, μηνός, δ mensis, månad Lc. 1: 24 al., μήνες Gal. 4: 10 heliga månader (icke nymånader, ty dessa högtidsdagar inbegripas under det föregående ἡμέραι); sådana voro i synnerhet den 7:de, men äfven den 4:de, 5:te och 10:de voro utmärkta genom särskilda fastor — i profangrek. äfven måne (emedan den hos de gamla bestämde månadens längd). μηνύω, υσα; ὑδην (sannolikt besl. med moneo) an- 1. uppgifva, tillkännagifva Lc. 10: 37 al.;

μηνυδείσης επìβουλης —--ἐσεσδαι Act.

23: 30 (en personel sats för imperson. =) μη-νυδέντος ἐπιβουλὴν χ. τ. λ. »då 1. sedan det blifvit uppgifvet för mig, att ett försåt komme att läggas».

μήποτε, partikel (μή, ποτὲ) ne umquam, num-quam, alltså l:o) adv. icke nånsin, aldrig Hebr. 9: 17. — 2:o) conjunction på det att icke någonsin 1. tilläfventyrs, vanligen med aor. conjunctivus Mt. 4: 6 al., men äfven med fut. indicat. Mc. 14: 2; μ· οὐ μὴ ἀρχειτη Mt. 25: 9 scil. φοβούμεθα vi frukta, att den tilläfventyrs icke räcker till = den skall icke räcka till; vid direct fråga med indicat. Joh. 7: 26 icke hafva Synedristerne tilläfventyrs insett o. s. v.; vid indirect om icke tilläfventyrs Lc. 3: 15, 2 Tim. 2: 25. — Anm. Tiscli. har ordet öfverallt åtskildt μή ποτε. μήπω, partikel (μή, πω) ännu icke Rom. 9: 11, Hebr. 9: 8.

μήπως, partikel (μή, πως) l:o) att icke eller på det att icke på ngt sätt 1. tilläfventyrs, vanligen med conjunctivus 1 Cor. 8: 9 al., efter verba ti-mendi att tilläfventyrs ss. Act. 27: 29 al.; medμηρός

inclicat. ss. Rom. 11: 21, Gal. 4: 11 (innebär en förmodan, att det befarade verkligen eger rum). — 2:o) om 1. huruvida icke tilläfventyrs 1. måhända, med indicat. ss. Gal. 2: 2 (för att se) om jag icke tilläfventyrs lopp (arbetade) eller lupit (arbetat) fåfängt, äfven 1 Thess. 3: 5. — Anm. Tisch. skiljer öfverallt μή πως. μηρός, ου, ὁ lår, länd, höft Apoc. 19: 16. * μήτε, conj. negat. (μή, τέ) och icke, hvarken, ej heller; kan icke gerna stå ensamt, om icke framför ett följande τὲ och betyder då «både 1. dels icke» — neque — et; i N. T. fkmr det vanligen upprepadt 2 1. flera gånger, och betyder då på första stället »hvarken» och på det andra 1. de andra »ej heller» t. ex. Mt. 5: 34—36 al., Mc. 3: 20 bör läsas μηδὲ st. μήτε. μήτηρ, ἐρος 1. τρός (syncope) mäter, moder dels i egentlig mening Mt. 1: 18 al., dels i oegentlig Joh. 19: 27, Rom. 16: 13 al. μήτιγε (följ., γέ) nedum (pro ne dicam), att jag icke må säga, långt 1. mycket mer 1 Cor. 6: 3. * μήτις, τι, pron. interrog. (μή, τις) egentl, icke har ngn 1. ngt = månne ngn? Joh. 4: 33, 7: 48 (Tisch. skiljer mascul. μή τις); neutrum = num-quid? månne väl? Mt. 7: 16 al. μήτρα, ας, ή (μήτηρ) matrix, lifmoder, moderlif

Lc. 2: 23, Rom. 4: 19. μητραλοίας 1. -λώας, ου, ὁ (μήτηρ, ἀλοιάω poet. st. ἀλοάω) som slår sin moder, modermördare 1 Tim. 1: 9. * μητραλωας, ου, δ || fgde.

μητρόπολις, εως, ή (μήτηρ, πύλις) moderstad, hufvudstad; finnes i underskriften till 1 Tim. * μία, femin. till εις, hkt se.

μιαίνω; ασμαι (äfven -αμμαι Tit. 1: 15 Tiscli.), ἀνθην färga, derefter befläcka, orena, besmitta så väl i egentlig mening Jud. 8, som i oegentlig (levi-tisk 1. moralisk besmittelse) Joh. 18: 28 al. μίασμα, ατός, τὸ (fgde) egentl, det besmittade, besmittelse, befläckelse 2 Petr. 2: 20. * † μιασμός, ου, δ (se fgde) befläckelse, orenlighet, επιθυμία μιασμοΐ) 2 Petr. 2: 10 begär efter oren, befläckande njutning. * μίγμα, ατος, τὸ (följ.) egentl, det

blandade, blandning Joh. 19: 39. * μίγνυμι 1. -ύω, ζ ρις a.; μέμιγμαι = μίσγω misceo, blanda τινὶ 1. ἐν τινι Apoc. 8: 7, 15: 2 med ngt, äfven μετὰ τίνος Mt. 27: 34, Lc. 13: 1 ro αἶμά

τίνων μετά των θυσιών αυτών st. μετά. του αίματος τών θυσ. blanda ngns blod med deras offerdjurs d. ä. döda dem tillika med deras offerdjur. μικρός, ά., όν, compar. μικρότερος, liten, ringa o. s. v.)(μέγας, i hvarjehanda förhållanden (hka sammanhanget närmare utvisar) ss. till storlek, mängd, rymd, antal, tid = kort, ålder = ung, anseende (så hette Rabbinska lärjungarne D^tOp små)(läraren, som hette 2'I stor, Rabbi — så kallas också Frälsarens lärjungar Mt. 10: 42 al.); μετά μικρόν Mt. 26, 73, Mc. 14: 70 litet 1. kort derefter; neutrum äfven ss. adverb, a) loci: ngt litet, ett litet stycke Mt. 26: 39, Mc. 14: 35; b) temporis: ngt litet, en kort 1. liten tid 1. stund Joh. 13: 33 al., μ. (ισον όσον Hebr. 10: 37 se όσος. Μίλητος, ου, ή Miletus, stad i Mindre Asien vid mynningen af floden Mæander, icke långt ifrån Ephesus. Det var Ioniens uråldriga hufvudstad, med 4 hamnar, moder för många dotterstäder 1. colonier (man räknar ända till 80, bland hvilka Cyzicus vid Propontis, anlagdt 751 f. Chr., var äldst, alla, utom Naukratis i Ægypten, belägna vid stränderna af Pontus Euxinus och Propontis), äfvensom för ett stort antal utmärkta män (Thales, Anaximander m. fl.), heter nu Melasso; fkmr Act. 20: 15. 17, 2 Tim. 4: 20. μίλιον, ου, τό mille scil. passus, milliarium, 1000 steg = 1 Grek. (1. Rom.) mil = 8 stadier = t25 Svensk mil, Mt. 5: 41. * μιμέομαι (μιμώ, ους, ή simia, apa) efterapa, -härma, -göra, -följa, likna τινά och τί 2 Thess. 3: 7. 9 al.

μιμητής, ου, δ (fgde) efterapare, efterföljare 1 Cor. 4: 16 al., 1. c. så att J bortläggen eder stolthet och sjelfviskhet, och ådagaläggen ödmjukhet och sjelfförsakelse se v.v. 6—13. μιμνήσκω; μέμνημαι, έμνήσθην (st. μνάω) påminna, erinra; i N. T. blott med. och pass. erinra sig, draga sig till minnes, komma ihåg, hvarvid μέμνημαι — me mini har præsensbetydelse, Mt. 5: 23 al., τινός Mt. 26: 75 al. ngt, τινός τινι Lc. 1: 54. 55 erinra sig ngt för ngns räkning 1. till ngns bästa; i rent passiv betydelse έμνήσθησαν Act. 10: 31 = ἀνέβησαν εις μνημόσυνον, äfven ἐμνήσθη Apoc. 16: 19 blef betänkt, liågkommen. μισέω, ήσω, ηκα, ησα; ημ,α.ι, hata, försmå,

afsky, förakta, tillbakasätta τινά och τί Mt. 5: 43. 44 al.

† μισθαποδοσία, ας, ή (μισθός, ἀποδίδωμι) lönut-lemning 1. -betalning, vedergällning, vare sig ss. belöning Hebr. 10: 35, 11: 26, 1. ss. straff Hebr. 2: 2. † μισθαποδόπης, nu, ὁ (se fgde) lönutlemnare, be-

lönare, vedergällare Hebr. 11: 6. * μίσθιος, a, ön 1. 2 änd. (följ.) lönt, besoldad, legd;

ss. subst, dagsverkare, legohjon Lc. 25: 17. 19. μισθός, οὖ, ὁ sold, lön, vedergällning (belöning 1. straff) Mt. 5: 12 al, u. ἀδιχίας 2 Petr. 2: 13. 15 lön för sin orättfärdighet; Jac. 5: 4 säges arbetarnes förhållna lön ropa (liksom Abels blod Ge-nes. 4: 10).

μισθόω; ωσά.μην (fgde) bortlega, uthyra o. s. v.;

1 N. T. med. lega sig, lega Mt. 20: 1: 7. μίσθωμα, ατος, τὸ (fgde) egentl, det hyrda; hyrd

boning 1. lokal Act. 28: 30. * μισθωτός, ή, ttv, adj. vble (af μισθόω) legd, hyrd, besoldad; i N. T. subst, dagsverkare, arbetskarl, legodräng Mc. 1: 20, Joh. 10: 12. 13. Μιτυλ.ήνη, ης, ή Mitylene, sjö- och hufvudstad på östra kusten af ön Lesbos ined 2 hamnar, utmärkt genom storhet, prakt, rikedom och vetenskapliga inrättningar, en urbs li b er a, i forntiden berömd genom Alcæus, Sappho, Pittacus; heter nu Castro; fkmr Act. 20: 14. * Μιχαήλ, ὁ indecl. (^frO^/p hvem är ss. Gud?) Michael, en af erke-englarne (se αρχάγγελος): han ansågs för Israelitiska folkets förnämsta skydds-eugel; den Jud. 9 förekommande berättelsen hade troligen fortplantats per traditionem, ty den återfinnes ingenstädes i G. T.; ordet fkmr äfven Apoc. 12: 7.

μνά, μνάς, ή (orientaliskt ord) mina egentl, en viss vigt, ett imaginärt mynt = ^ af en τάϊαντον, 25 τετράδραχμα 1. στατήρες, 100 δραχμαί; ungefär == 60 Rdr Rmt; fkmr Lc. 19: 13 följ. μνάω, stam till μιμνήσχω, hkt se. Μνά.σων, ωνος, ὁ Mnason, en gammal lärjunge från Cypern, hos hvilken Paulus bodde i Jerusalem, då han sista gången kom dit Act. 21: 16 (se ἀγω in fine). * μνεια, ας, ή (μνάω, μιμνήσχω) påminnelse, erinran Rom. 1: 9 al., μν. ποιεισθαί τίνος 1. c. al. göra 1. skaffa sig påminnelse om ngn, påminna 1. erinra sig ngn, μν. ἐχειν τινός 1. περί τίνος 1 Thess. 3: 6,

2 Tim. 1: 3 hafva ngn i åtanka, tänka på ngn. μνήμ,α, ατος, τὸ (μιμνήσχω) minnes- 1. grafvård,

grift Mc. 5: 3. 5 al.; Hebræernas grafvar bestodo

μοιγαλὶς

vanligen af hålor 1. grottor (mestadels i skuggrika trakter), antingen naturliga, hvaraf det i Palæstina gifves en mängd, 1. konstgjorda, för ändamålet ut-grafna 1. uthuggna i klippor; de tillstängdes med dörrar 1. stora stenar för att fredas för rofdjuren, i synnerhet de roflystna schakalerna. I månaden Adar (Mars) hvitmenades de utvändigt för att varna de förbigående för vidröring. μ,νημειον, ου, τὸ (af och = fgde) åminnelsetecken, minnesmärke 1. -vård, i N. T. grafvård, monument, grift Mt. 8: 28 al. μνήμη, ης, ἡ (μιμνήσχω, μέμνημαι) minne, hågkomst, μν. ποιεισθαὶ τὶνος 2 Petr. 1: 15 = μνειαν π. τ. se μνεια. * μνημονεὺω, ευσα (μνήμων minnesgod af μιμνήσχω) —- μιμνήσχομαι vara minnesgod, komma ihåg, erinra sig τινός, τὶ 1. τινὰ äfven οτι Mt. 16: 9 al.; tänka på τινός in bonam partem Gal. 2: 10, Col. 4: 18, τὶ in malam partem Apoc. 18: 5; tänka på, mena τινός Hebr. 11: 15; erinra, tala om περὶ τὶνος Hebr. 11: 22. μνημόσυνον, ου, τὸ (egentl, neutr. af adj. μνημό-συνος, som bevarar minnet af 1. återkallar i minnet, af μνήμων minnesgod) = μνημειον minnestecken, föremål för hågkomst, åminnelse, åtanka τινός af ngn Mt. 26: 13, äfven blott εἰς μν. Act. 10: 4 i åtanka. μνηστεὺω; ευμαι, εὺθην (μνηστὴρ friare 1. μνηστὸς till hkn det blifvit friadt, förlofvad, förmäld, adj. vble af μνάομαι fria) vara en friare, fria; pass. "om en qvinna: vara tillfriad, förlofvad, förlofva sig ἀνδρὶ Mt. 1: 18 al. † μογγιλάλος, ον, se följ.

μογιλάλος, ον (följ., λαλέω) som talar tungt 1. med svårighet; andra μογγιλάλος (af μογγός hes, dof röst) som talar hest Mc. 7: 32. * μόγις, adv. (μάγος arbete, möda; samstammigt med

μέγας) med möda, knappt Lc. 9: 39. * μόδιος, ου, ὁ (besl. med modus) modins, ett mått för torra varor = J μέδιμνος 1. Grekisk tunna (— 3 af vår Svenska), »skäppa» — rätteligen kappe Mt. 5: 15 al. μοιχαλὶς, ἰδος, ἡ (lolj.) l:o) äktenskapsbryterska i egentlig mening Rom. 7: 3, i andlig Jac. 4: 4 (Hebræernas förening med Jehova föreställes neml. ofta i Bibeln under bilden af ett äktenskap; hvarföre afguderi och umgänge med hedningarne framställes ss. äktenskapsbrott). — 2:o) äktenskapsbrott, otrohet οφθαλμοὶ μεστοὶ μοιχαλ.ἰδος 2 Petr.μοιχάω

2: 14 ögon fulla af äktenskapsbrott (lustan dertill afmålar sig i ögonen). — 3:o) ss. adject., otrogen i andlig mening Mt. 12: 39 al. μοιχάω (= μοιχεὺω, likt se) moechari; med. begå äktenskapsbrott a) om mannen: absol. Mt. 5: 32, 19: 9, ἐπὶ τινα Mc. 10: 11 emot 1. med afseende på ngn (neml. den förskjutna hustrun); b) om qvinnan: Mt. 5: 32 (Tisch. har μοιχευθή-ναι), Mc. 10: 12. μοιχεια, ας, ἡ (följ.) äktenskapsbrott, hor Mt. 15: 19 al.

μοιχεὺω, εὺσω, ευσα-, εὺθην (följ.) moechari a) träns, förföra en gift 1. ogift qvinna, bedrifva hor 1. otukt med henne, αυτὴν Mt. 5: 28; b) inträns. begå äktenskapsbrott, hor Mt. 5: 27 al., i andlig mening bedrifva hor μετὰ. τὶνος Apoc. 2: 22 (d. ä. visa otrohet emot HERren, se μοιχαλὶς); med. om qvinnan: bedrifva hor Joh. 8: 4, äfven pass. Mt. 5: 32 (Tisch.). μοιχός, οὐ, ὁ (beslägtadt med μοχός vinkel, vrå af μὺω, se μυέω) moechus, äktenskapsbrytare, horkarl Lc. 18: 11 al.; äfven i andlig mening Jac. 4: 4 (ej hos Tisch.) se μοιχαλὶς. μόλις, aclv. (af obrukl. μόλος = μώλος möda, arbete, ansträngning, jfr moles och molior) med möda, svårighet, svårligen, knappt Act. 14: 18 al.; μόλις γάρ x. τ. λ1. Rom. 5: 7 öfversatt: »svårligen skall nemligen ngn dö för en rättfärdig; ty hvem vågar också lätteligen dö för det goda?» (τις bör förändras till τις och frågetecken sättes efter ἀπο-

θανεῖν), εἰ ὁ δὶκαιος μόλις σώζεται-—– φα-

νεὶται 1 Petr. 4: 18 »om deri rättfärdige (som hör till Guds hus) med möda frälsas (om det håller hårdt för honom att icke duka under i domen — v. 17 —, utan härda ut, så att han blir delaktig af saligheten, σωτηρια), hvar skall den ogudaktige o. s. v.» se φαίνω. Μολὸχ, ὁ indecl. (^Ω konung) Moloch, en afgud hos Ammoniterne och Moabiterne, hvars dyrkan genom mennisko-(barn-)offer var Israëliterne vid lifsstraff förbuden, men likväl sedan Alias' tid egde rum hos dem på den plats vid Jerusalem, som hette Hinnoms dal (se Γέεννα). Molochs kopparbild hade hufvud af en oxe med utsträckta armar af en menniska, i hvilka de till offer bestämda barnen lades och genom den inom den ihåliga stöden upptända elden långsamt förbrändes. För att öfverrösta barnens skri slogo offerpresterne på

pukor och trummor. Likadan beskrifves Kronos' bildstod, den Carthaginensiska glidens, åt hkn likaledes offrades lefvande barn; derföre är Moloch samma gudomlighet som planeten Saturnus, hkn ss. en olycksbringande stjerna i Orienten och Occidenten blidkades genom mennisko-offer. Uti mythen om Kronos (= Saturnus) framställdes en personification af året i dess utveckling. —- Mil-chom (DD^p) var också en Ammonitisk- afgud, åt hvilkens dyrkan redan Salomo anviste ett ställe, nemligen på Oljoberget (den södra sidan), hvilket deraf hos de cliristne fick namn af »förargelsens berg». Yanligen anses Moloch och Milchom för samma afgud; men under det den sednare tillbads på Oljoberget, hade den förra sin dyrkan i Hinnoms dal, och man finner ingenstädes omnämndt, att äfven Milchom dyrkades genom barnoffer; fkmr Act. 7: 43 —1 denna vers jemte den fgde är en ur LXX hämtad öfversättning af Amos 5: 25—27. Hos Amos står CD ni3p = eder konungs tält, hvarmed afguden betecknas; sjelfva tältet, hvari afguden var uppställd, kunde bäras. * μολύνω, υνα; ύνθην bestänka, befläcka, besudla, orena; μ. τα ιμάτια Apoc. 3: 4 befläcka sina kläder (Christi rättfärdighet föreställes här, ss. på flera ställen, under bilden af en klädnad — att befläcka denna klädnad vill säga, att efter und-fången syndaförlåtelse hopa skuld på skuld, vara vårdslös i helgelsen, vandeln); fkmr äfven Apoc. 14: 4 och 1 Cor. 8: 7 (metaphor.). μολυσμός, ού, ό (fgde) befläckelse, besmittelse 2

Cor. 7: 1. * μομφή, ής, ή (μέμφομαι) tadel, förebråelse, klagomål Col. 3: 13. * μονή, ής, ή (μένω) egentl, qvarblifvande 1. -stad-nande, station, herrberge, boning, rum Joh. 14: 2; μ. ποιεισθαι παρά τινι v. 23 göra sig en boning bredvid ngn —- till grund för denna bild ligger den G. T:a idéen af Guds boende ibland sitt folk. μονογενής, ές (följ., γενέσθαι) enfödd, ende Lc. 7: 12 al.; säges i synnerhet om Guds Son Joh. 1: 14. 18 al.

μόνον, adv. (egentl, neutrum af följ.) endast, allenast, allena, blott Mt. 5: 47 al.; ου μ. Jac. 2. 24 och μή μ. Gal. 4: 18, Jac. 1: 22 icke blott; ού μ. — ἀλλα xai Mt. 21: 21 al. icke blott — utan äfven 1. till och med (utmärker gradation), äfven μή μ. — ἀλλά xai Joh. 13: 9, hvaremot ού μ. — ἀλλά

Joh. 12: 9 al. icke blott — utan = likaså mycket — som (utmärker likställighet); ού μ. δε Rom. 5: 3 scil. χαυχώμεδα επ έλπίδι x. τ. λ., v. 11 scil. χαταλλαγέντες, jfr llom. 8: 23, 9: 10 scil. έπηγ-γελμένη ήν o. s. v. μήνης, η, nv (se μήνη) den qvarblifne, ensam, allena, en enda Mt. 4: 4 sæpe; liksom i latinen so lus tages det i förening med substant. understundom ss. adverb, blott, allenast ss: Mt. 1. c. al.; χατά. μήνας scil. οδούς 1. χώρας Mc. 4: 10, Lc. 9: 18 på enskild väg, för sig sjelf, allena. μηνήψδαλμος, ην (fgde, δφδαλμής) enögd Mt. 18: 9, Mc. 9: 47.

μην ή oj ; ωμαι (μήνης) göra ensam, lemna allena; ρ. ρ. ρ. 1 Tim. 5: 5 lemnad allena, öfvergifven, blottad på all hjelp, värnlös. * μορφή, ή ς, ή (per metathesin) forma, form, gestalt Mc. 16: 12, Phil. 2: 7; έν μ. Θεου υπάρχων Phil. 2: 6 då han existerade 1. var till i Guds skepelse 1. gestalt (härmed charakteriseras den tillvarelseform, som Christus egde före sitt mennisko-blifvande — μ. Θεου är detsamma som ειδης Θεnu Joh. 5: 37, jfr ock Hebr. 1: 3 till närmare förklaring af μορφή Θεου. μορφήω; ώδην (fgde) forma, dana, bilda; pass. få gestalt, form, vinna sin behöriga utbildning, blifva fullbild at! Gal. 4: 19 (så länge Galaterne ännu icke voro i den rätta christliga författningen, liknade de en omogen lifsfrukt, hvars inre delar ännu icke vunnit sin fulla gestalt och som derföre icke kan framfödas och derigenom sluta födslovåndan). * μήρφωσις, εως, ή (fgde) egentl, formande, daning; sedan form, gestalt (yttre) 2 Tim. 3: 5 ()(ή ἀλήδεια, dess inre verkliga väsende), bild, afbild Rom. 2: 20.

† μοσχοποιέω, ησα (följ., ποιέω) göra (sig) en half 1. tjur; anm. den »gyllene kalfven» var en efter-härmning af den utaf Ægyptierna dyrkade lefvande Apis, Osiris' symbol. Israëliterne tillbådo den vid berget Sinai; och sednare blef en sådan »kalfdyrkan» lagligen inrättad i Israëls rike af Jerobeam I; ställen för denna bilderdyrkan voro gränsstäderna Rethel och Dan; fkmr Act. 7: 41. * μήσχος, ου, δ, ή (= δσχος med föresatt μ) ung, späd telning, metaplior. gosse, flicka — ungt djur; i synnerhet kalf, qviga Lc. 15: 23 al. μουσιχής, ή, ή v (μούσα sånggudinna — äfven sång) egentl, hörande till sånggudinnorna, sång; deraf kunnig i sång, musicus, sångare Apoc. 18: 22. *

μόχθος, ου, δ (μογέω, ἐμήχβην möda, anstränga sig af μόγος möda, ansträngning, beslägtadt med μέγας) ansträngning, möda, vedermöda, elände 2 Cor. 11: 27 al. μυελός, οὐ, ὁ märg Hebr. 4: 12 se διϊχνέομαι. * μυέω; μεμύημαι (μύω sluta sig, tillsluta sig om mun, läppar och ögon, blunda, blinka — af μύ, den genom läpparnes tillslutning frambragta bokstafven) inviga i mysterierna, undervisa deruti — i allmänhet inviga, undervisa; perf. pass. Phil. 4: 12 jag har blifvit invigd uti, förtrolig med (att så väl vara mätt, som hungrig). * μύθος, ου, δ (se fgde) hvarje muntligt föredrag, ord,

tal, berättelse; fabel, saga 1 Tim. 1: 4 al. μυχά,ομ,σΛ (onomatop. ord af μὑ) clepon. med. böla,

råma, vråla, ryta (om lejon) Apoc. 10: 3. * † μυχτηρίζω (= μυχθίζω med slutna läppar gifva ifrån sig ett ljud, fnysa af μύζω säga μύ, hm o. s. v., hvaraf μυχτήρ näsa, näsborre) rynka på näsan, håna, bespotta, gäcka; med. 1. pass. Gal. 6: 7 låta gäcka sig. * μυλιχός, ή, ήν (följ.) molaris, hörande till qvarn, λίθης μ. qvarnsten Mc. 9: 42 (Tisch. har μύλος δνιχός). *

μύλ,ος, ου, ὁ — μύλη, ης, ἡ (μύλλ,ω mo lo, mala) rnola, qvarn, qvarnsten Apoc. 18: 21. 22; μ. δνιχός 1. blott ονος, åsneqvarusten, kallades den öfre rörliga qvamstenen, emedan den drogs omkring af en åsna Mt. 18: 6 al. — Anm. De gamle Hebræerne kände blott till smärre 1. hand-qvarnar, som drogos af slafvar, mest slafvinnor, se Mt. 24: 41; men sedermera inrättades större, hka drogos af åsnor, se Mt. 18: 6 al. μυλών, ώνος, δ (fgde) ställe der det males 1. der qvarnen står, qvarnhus, qvarn (per synecdoch.) Mt. 24: 41. * Μύρα, ων, τά Myra, en stad i Lvcien, som låg 20 stadier = j Svensk mil från hafvet; dess hamn var Andriæa; fkmr Act. 27: 5. * μυριάς, άδος, ἡ (μύριοι) myriad, ett antal af 10,000 Act. 19: 19, äfven en oräknelig mängd Lc. 12: 1 al., xai μυριάσιν Hebr. 12: 22 och dess (det himmelska Jerusalems) myriader neml. af invånare. μυρίζω, ισα (μύρον) smörja, balsamera Mc. 14: 8. * μύριοι, αι, a, numer, cardin. 10,000 Mt. 18: 24; numerus cer tus pro incerto otaliga, oräkneliga 1 Cor. 4: 15, 14: 19 se dock följ. ord. μυριος, a, ov ganska mycken, oändligt mycken, otalig; äfven mycket stor, ofantlig o. s. v. I N. T.μύρον

blott plur. oräkneliga 1 Cor. 4: 15, 14: 19; anm. skillnaden i accenten från fgde ord är blott en sednare uppfinning af grammatici. μύρον, ου, τὸ (egentl, ett österländskt ord, besl. med μύόρα, men redan af de gamle härledt från μύρω flyta) utflytande, välluktande växtsaft i synnerhet af myrten; sedan i allmänhet välluktande saft, salva, olja, smörjelse Mt. 26: 7 al.; anm. seden att smörja sig i synnerhet på lederna, fötterna och i ansigtet eger ännu rum i Österlandet, förnämligast vid gästabud. Μυσια, ας, ἡ Mysien, landskap i Mindre Asien i grannskapet af Bithynien och Troas Act. 16: 7 följ. Hela districtet hörde till Romerska provinsen Asia, och namnet Mysien brukades blott af gammalt ss. ethnographiskt namn. Districtet vid Propontis och Hellesponten kallades förnämligast Mysien i den kejserliga tiden (.!/. ἡ pr/, η ά.) och så brukas namnet i Apostlagemingarne, ehuru ett söder om Caicusfloden omkring staden Perga-mus liggande district äfven kallades Mysien (/)/. ἡ μεγάλη, M y s i a m a g η a). μυστήριου, ου, τὸ (μυέω) egentl, stället, der hemliga saker förehades; sedan l:o) hemlig sak, hemlighet (hos profanförf. de i hvarjehanda bruk och högtidligheter insvepta hemliga lärorna, ss. de Sa-mothrakiska och Eleusinska, som blott för de invigde voro bekanta) i N. T. hvarje sak, hvars kännedom för det menskliga förståndet antingen i allmänhet är omöjlig att uppnå = absolut hemlighet (ss. Guds treenighet, Christi mandomsanam-melse, Sacramenterne o. s. v.), eller blott till en viss tid och af vissa personer icke kan fattas, nemligen så länge tills kunskapen derom meddelas — relativ hemlighet Mt. 13: 11 al., i synnerhet a) Guds beslut att frälsa verlden genom Christus, Guds återlösningsbeslut ltom. 16: 25 al. eller b) enskilda delar af detta beslut ss. Judarnes slutliga frälsning Rom. 11: 25, hedningarnes frälsning Eph. 3: 5. 6, Col. 1: 26. 27 o. s. v.; alla Guds hemliga rådslut τά μ. πάντα 1 Cor. 13: 2, το μ. τής άνομίας 2 Thess. 2: 7 gudlöshetens hemlighet d. ä. gudlösheten för så vidt den ännu är en hemlighet; το μ. τής πίστεως 1 Tim. 3: 9 trons (den subject.) hemlighet (= hemliga innehåll =) sanningen, som icke blott var förborgad för verlden, tills den uppenbarades vid bestämd tid (Rom. 16: 25), utan äfven förblifver för hvarje menniska förborgad, tills Guds Ande i henne ver-

kar kunskapen derom, τής εύσεβείας v. 16 = αλήθεια (denna betecknas så af Aposteln, för så vidt den utgör det för verlden förborgade innehållet af den christliga gudsfruktan 1. fromheten). — 2:o) obegriplig sak 1 Cor. 14: 2

(hvars betydelse är förborgad för åhörarne). — 3:o) hemlig betydelse Eph. 5: 32 (förhållandet emellan man och hustru med tillämpning på Christus och församlingen, emedan det innefattar en förborgad mening, som icke kan inses utan gudomlig upplysning), Apoc. 1: 20 al. μυωπάζω (μ.ὑωψ tillslutande ögonen, blundande, blinkande; vanligen kortsynt, närsynt, som blott kan se på nära håll och som, för att se på ngt afstånd, måste något tillsluta ögonen, af μύω se μυέω och ω ψ öga) plira, vara kort- 1. närsynt 2 Petr. 1: 9 (han är blind, så att han blott ser på nära håll d. ä. de jordiska tingen, men icke på långt håll d. ä. de himmelska). * μώλχοψ, ωπος, ὁ (sannolikt af μώλος — moles och ὡψ utseende) svullnad, bulnad genom slag, strimma, skråma, sår 1 Petr. 2: 24 (betecknar egentl. Frälsarens gisslande, men står sedan i allmänhet om hans lidande, hvars högsta punkt var döden — anm. att αυτου som finnes i några editioner efter μώλχοπι är hebraism). * μωμάομαι, ησάμην, ήθην (följ.) tadla, håna, bespotta τινά 2 Cor. 8: 20; pass. tadlas o. s. v. 2 Cor. 6: 3.

μώμος, ου, ὁ (sannolikt beslägtad med μέμφομαι, μομφή) tadel, hån, skamfläck 2 Petr. 2: 13. * μωραίνω, αν o.; ά.νθην (μωρός) vara dåraktig, enfaldig, i N. T. träns, göra dåraktig, visa att ngt är dåraktigt 1 Cor. 1: 20; pass. vara 1. blifva dåraktig, dåre Rom. 1: 22; äfven vara fadd, utan smak, förlora sin egenskap (af salt) Mt. 5: 13 = ἀναλον γένηται Mc. 9: 50. μωρία, ας, ἡ (μοψός) dårskap, orimlighet, galenskap 1 Cor. 1: 18. 21 al., μ. του κηρύγματος v. 21 predikans dårskap d. ä, den dårskap som utgjorde predikans innehåll, 1. den predikan, hvars innehåll föreföll verlden dåraktigt (nemligen predikan om korset se v. 18). ρΛορολογία, ας, ἡ (följ., λόγος) dåraktigt tal, enfaldigt prat, snack Eph. 5: 4. * μωρός, ά, όν (sannolikt af ρ.ή och ὁράω) egentl. blind, svagsynt; metaphor. enfaldig, dåraktig Mt. 7: 26 al.; το μ. τοὑ Θεοὑ 1 Cor. 1: 25 det dåraktiga som kommer från Gud (och som synes så-

dant för menniskorna), μ. γενέσθω 1 Cor. 3: 18 ban blifve dåraktig d. ä. ban afsäge sig sin inbillade vishet och blifve (genom tron på det rena och enkla Evangelium) en sådan som han nu håller för dåraktig; per hebraismum gudlös, bof Mt. 5: 22 (jfr t. ex. Ps. 14: 1, hvaremot vis 1. klok är = gudfruktig, from).

Μωυσής, Μωϋσής 1. Μωσής, ου 1. έως, b (Γιψ'ΰ, enl. Exod. 2: 10 af ΠψΏ draga, den uppdragne

neml. ur välten 1. räddade; formen synes emellertid snarare häntyda på activum, räddaren; derföre är väl bättre att anse ordet för Ægyptiskt 1. Kop-tiskt och deriveradt af mo vatten och ysäs 1. usche räddad, se Josephi Antiqq. 2: 9. 6) Moses, Israëli-ternas store härförare och lagstiftare, son af Amram och Jochebed, af Levi stam och Kahaths familj 1. slägt; i N. T. fkmr ordet dels i egentlig mening Mt. 8: 4 al., dels i oegentlig 1. metonymisk bem. = Mosis böcker Lc. 16: 29 al.

N.

Νaασσών, b indecl. (prøm trollkarl af 1I>'ΓΠ i Pi-hel idka spådomskonst) Naasson, Aminadabs son Mt. 1: 4, Lc. 3: 31.

Ναγγσ.ι, b indecl. (Π33 lysa) Nangce 1. Nangai Lc. 3: 25. *

Ναζαρέτ, äfven èd, ἡ indecl. ("IHJ) gren, telning) Nazareth, stad i Galilæen i Zebulons stam, 3 dagsresor från Jerusalem, söder om Kana, i trakten af berget Thabor. Ilär uppföddes Frälsaren, som deraf kallades Ναζαρ-ηνός 1. Ναζωραΐος, och äfven i början af sitt läroembete bodde der, Mt. 4: 13. Staden heter nu Naszera och ligger i en blomsterrik trakt, hvilket äfven sjelfva namnet antyder; fkmr Mt. 2: 23 al.

Ναζαραιος, ου, b Mc. 10: 47 || ΝαζωραΊος, hkt se. *

Ναζαρηνός, οΰ, b (Ναζαρέτ) Nazaren, af 1. från Nazareth Mc. 1: 24 al.

Ναζωράΐος, ου, b (se fgde) Nazoræer 1. Nazaren Mt. 26: 71 al.; men äfven en ung telning O^J) Mt. 2: 23, hvarmed hänsyftas på Es. 11: 1. — Anm. Hvarken detta ord 1. ΝαζαραΊος häntyda på Naziré (~P]3 den invigde), hkn Gud till ära tagit på sig vissa löften; se ευχή och σίχερα.

Ναθὰν, b indecl. (j ΠJ han gaf) Nathan, Davids son, icke att förvexla med propheten Nathan. Lc. 3: 31. *

Ναθαναήλ, b indecl. (^frOHJ Guds gåfva = Θεόδωρος) Nathanael; så hette en af Frälsarens lärjungar enligt Joh. 1: 46 följ., troligen densamme som annars förekommer i apostlaförteckningen under namn af Bartholomæus, hkt troligen är patro-

nymicum 1. tillnamn ss. ock ordet antyder, Thol-mai son; var ifrån Kana i Galilæen Joh. 21: 2.

va.t, adv. næ, ja, i sanning; dermed bejakas och bekräftas, att ngt så är Mt. 9: 28 al.; dubbelt tjenar det till förstärkning Mt. 5: 37, 2 Cor. 1: 17 (på det hos mig ja ja och nej nej må ega rum d. ä. hos mig tillsägelse och återkallelse äro tillsammans, jag tillsäger och återigen återkallar), v at y.ai ου 2 Cor. 1: 18 (vårt tal till eder är icke ja och nej d. ä. de försäkringar vi gifva eder äro icke vacklande och otillförlitliga, så att vi förneka hvad vi en gång bejakat) äfven 19, ήτω σε το val

----ου Jac. 5: 12 men edert-ja vare ett ja

och edert nej ett nej (så att J icke bekräften edert ja- 1. nejord med en ed, och derigenom blifven straffvärdige genom en lögn, som J lättsinnigt bekräften); το ναι utmärker 2 Cor. 1: 20 object. gifven visshet, liksom το αμήν den subject., se αμήν.

Ναιμάν, b indecl. (| £ V d behaglighet, täckhet) Nae-man, en Syrisk fältherre, som af propheten Elisa botades för spetälska (2 Reg. 5); fkmr Lc. 4: 27. *

Naiv, J] indecl. (p>'J troligen = J behaglig af Cyj vara behaglig, täck) Nain, stad i Galilæen icke långt ifrån Capernaum och Thabor, på en sluttning af Hermon; bekant i Evangeliska historien för enkans son, som JEsus uppväckte Lc. 7: 11 följ.

ναός, οὐ, b (νάω, ναι ω epice, bo) egentl, boning i allmänhet, men förekommer i språkbruket blott ss. gudaboning, tempel; i N. T. a) templet i Jerusalem Mt, 23: 16 al., fullständigt b v. του θεοϋΝαού μ

2 Thess. 2: 4 — betyder tempel och icke förgård äfn Mt. 27: 5 (Judas hade i sin förtviflan trängt sig fram äfn dit, der endast presterna fingo vara), se för öfrigt Ιερόν. — b) det himmelska templet (förebilden för det jordiska) Apoc. 3: 12 al. — c) metaphor. om christna kyrkan och de troende, emedan Guds Ande bor der 1 Cor. 3: 16 al. (liksom de 1 Cor. 3: 9 kallas οἱχοόομή Θεοὺ Guds byggnad). — d) tempel, helgedom i allmht Act. 17: 24, miniaturbilder af Dianas tempel i Ephesus Act. 19: 24 se "Εψεσος. Ναούμ, ὁ indecl. (C"ıHJ tröst) Nahum Lc. 3: 25. * νάροος, ου, iq (~""1j) nar dus; sjelfva nardusplantan växer uti S. Indien och beskrifves af Plinius sålunda: frutex est gravi et crassa radice, sed b re vi ac nigra fragilique quamvis pingui, situm redolente ut cyperi, aspero sapore. folio parvo densoque; cacumina in arist as se spargunt. Den heter på Bengaliska Jatamansi och skjuter rakt upp ur marken ss. ett grönt Ii veteax; anses tillhöra species Va-leriana och kallas Val. Jatamansi. Nardusoljan drogs ur roten, som nu plägar i handel försändas med en knippa af fina rödaktiga trådar. Denna olja värderades högt i hela forntiden ss. ett kostligt aroma; man fick den bästa från Tarsus i små alabasterdosor, men ofta blef den förfalskad genom tillblandning af andra aromatiska plantor. I stället för den äkta nardusroten fkmr ofta roten af Andropogon Nardus (den oäkta Ind. Nardus); se äfven ἀλάβαστρον; fkmr Mc. 14: 3, Joh. 12: 3. Νάρκισσος, ου, ὁ Narcissus, en Romare, ibland likns anhöriga (1. husfolk) det gafs christna, då Paulus skref sitt bref till Romarne. Man plägar här förstå deu bekante frigifne slafven hos kejsar Claudius, hkn var hans sekreterare och hade vetat föl-skaffa sig ett mycket stort inflytande vid kejserliga hofvet; emellertid afrättades denne redan i början af kejsar Neros regering (55 e. Chr.), och Paulus skref brefvet till Romarne år 59, så att detta antagande icke saknar sina svårigheter; fkmr Rom. 16: 11. * ναυαγέω, -ησα (ναυαγός skeppsbruten, af ναυς, ἀγνυρι bryta) lida skeppsbrott, i egentlig mening 2 Cor. 11: 25, i oegentlig 1 Tim. 1: 19 (i afseende på tron). ναὐχληρος, ου, ὁ (följ., κλήρος) slceppsegare, -patron, -redare (coopvardie- 1. skepps- 1. sjökapten) Act. 27: 11. *

ναὐς, ναός, Attice νεώς, ἡ (νάω, ν aj ho, νέω simma, flyta) egentl, flytande, η a vis, skepp Act. 27: 41. * ναύτης,

ου, ὁ (fgde) nauta, sjöman, matros; plur.

skepps- 1. sjöfolket Act. 27: 27. 30, Apoc. 18: 17. Ναγώρ, ὁ indecl. ("l^HJ fnysning, snarkande) Na-

chor, Tliaras fader Lc. 3: 34. * νεανίας, ου, ὁ (νεάν = νέος) yngling, ung man

Act. 7: 58 al. νεανίσκος, ου, ὁ — fgde Mt. 19: 20 al.; äfven om

ungt manskap (bland krigsfolket) Mc. 14: 51. Νεάπολις, εως, ἡ (νέα πόλις nystad) Neapolis förut Datos, en hamnstad till Philippi midtemot. ön Thasos, en coloni från Chalcidice; fkmr Act. 16: 11. * Νεεμά.ν — Ναιμὰν, hkt se.

νεχρός, ά., όν (νέχυς död kropp, lik; beslägtadt med neco, η ex) ss. adj. död, afliden, ss. subst, död kropp, lik — l:o) lekamligen 1. andeligen död t. ex. Mt. 8: 22 »låt de (andeligen) döda begrafva sina (lekamligen) döda» sæpe; εις τούτο γά.ρ χ. τ. λ1. 1 Petr. 4: 6 »ty till den ändan (att neml. Christus skulle dömma lefvande och döda) blef Evangelium förkunnadt äfven för de (lekamligen) döde, på det att, ehuru de blifvit dömde (till döden; ty syndens lön är döden) efter menniskors sätt (ss. det menniskor egnar) till sin jordiskt-mensk-liga natur, de likväl må lefva efter Guds sätt (ss. det motsvarar Hans väsende och vilja) till anden (sitt högre andeväsende)» jfr 1 Petr. 3: 19. 20 (anm. det afgörande momentet vid domen är tron på J. Chr. 1. Evangelium; derföre måste Evangelii förkunnande föregå domen; men detta förkunnande måste blifva alla till del, då domen skall sträcka sig öfver alla. Nu kunde Evangelium först förkunnas, sedan återlösniugsverket var fulländadt; detta skedde åter först med Christi uppståndelse, som var inseglet på återlösningens fulländning; derföre kunde ock Evangelii förkunnande först derefter ega rum. Christus har derföre efter sin uppståndelse gått till de döda för att förkunna dem Evangelium och utsändt sina apostlar att predika för de lefvande. S." kunna båda — de döde och de lefvande — dömmas och få sin lön allt efter som de förhållit sig med afseende på Evangelii predikan. Härigenom synes en dörr vara öppnad för hedningarne att äfven efter döden få höra Evangelium). — 2:o) utan lifskraft 1. verksamhet, icke verksam, kraftlös Rom. 7: 8 al. (det der nitimur in vetitum kan utan214 νεζρὺω

tillvaron af ett lagens veto icke yttra något lif), v. πίστις Jac. 2: 7 al. en tro utan gerningar; jemförelsen Jac. 2: 26 innehåller icke, att gerningarne äro andan, tron kroppen (hkt snarare är tvärtom), utan att liksom andens närvaro är ett bevis på kroppens lif, så äro äfven gerningarne tecken till trons lif; v. ἐργα Hebr. 6: 1 al. döda gerningar d. ä. sådana som icke härflyta af den rätta källan — tron och kärleken till Gud och nästan — och derföre äro syndiga. — 3:o) underkastad döden Eom. 8: 10 al. νεχρόω, oj σα; oj ρ. a c (fgde) egentl, döda; deraf försvaga, förslappa — i ethisk mening Col. 3: 5 (se μέλος)·, ρ. ρ. ρ. utmerglad, utlefvad, kraftlös σώμα Eom. 4: 19 (som förlorat aflingsförmåga), äfven utan σώμ.α Hebr. 11: 12. † νέκρωσις, εως, ἡ (fgde) dödande; död, dödstillstånd 2 Cor. 4: 10 se περιφέρω-, bortdöende, ut-lefvadt tillstånd, kraftlöshet, oförmåga Eom. 4: 19. νέος, a, ov novus l:o) ny, ung ( )(γέρων) Tit. 2: 4. — 2:o) ny, frisk, färsk, recens ( )(παλαιός) ss. οἰνος Mt. 9: 17 al., φύρα,μα 1 Cor. 5: 7, äfven διαθήκη Hebr. 12: 24 (nyss stiftadt) — i andlig mening ὁ v. ἀνθρωπος Col. 3: 10 homo recens den nya menniskan till tiden (som nyligen blifvit 1. kommit till neml. genom omvändelsen), hvaremot ὁ -/.αίνος avd ρ. homo novus, den nya menniskan till beskaffenheten (som är helt annorlunda beskaffad än förr); annars synas v. och καινός ofta nyttjas promiscue — se καινός och ἀνθρωπος; — compar. νεώτερος, hkt se. νεοσσός, οὖ, ὁ (fgde) ungt, nyfödt djur, unge Lc. 2: 24. *

νεότης, ητος, ἡ (νέος) ungdom, ungdomstid (Mt.

19: 20) Mc. 10: 20 al. † νεόφυτος, ov (νέος, φυτός, adj. vble af φύω) nyss växt 1. planterad; trop. som nyligen öfvergått till christendomen, nyomvänd, nykomling, ny-christen 1 Tim. 3: 6. * Νέρων, ωνος, ὁ Nero, den 5:te Eomerske kejsaren, född i Antium den 15 December 37 e. Chr., regerade ifrån 54 till 68, och anstiftade Eoms brand 64, för hvilken ban anklagade de christne och förföljde dem, hvarvid äfven aposteln Paulus led martyrdöden. — Namnet förekommer i underskriften af 2:dra brefvet till Timotheus. νεύω, ένευσα. nuo, nicka, vinka τινι Joh. 13: 24, Act. 24: 10.

νή-ιος

νεφέλη, ης, ἡ (νέφος) nebula, moln, sky Mt. 17: 5 al.; med νεφ. 1 Cor. 10: 1 menas den bekanta molnstoden

(Exod. 13: 21 följ.), hkn är så tänkt, att den utbredde sig öfver folket, hkt således var

under (υπό) den; v. ἄνυδροι---παραφερό-

ρ.εναι Jud. 12 skyar utan regn, som föras förbi af vindarne (härmed betecknas irrlärare, hka väl med stolthet framträdde, men utan att verka ngt godt i andligt afseende). Νεφθαλεὶμ 1. -λὶμ, δ indecl. min strid af

i Niph. brottas, kämpa) Nephthalim 1. Naph-thali, Jacobs 6:te son, modren Bilha (Genes. 30: 8); Apoc. 7: 6, metonym. för stammen Mt. 4: 13. 15. νέφος, εος, τὸ nubes, moln, sky; transl. = skara,

mängd Hebr. 12: 1. * νεφρός, οὑ, δ (sannolikt besl. med φρήν, φρενός genom metathesis, liksom μορφή och forma) njure, vanligen plur. njurar, renes Apoc. 2: 23. * νεωκόρος, ου, δ, ἡ (νεώς attice = ναός och χορέω feja, sopa, rena) som sopar 1. städar templet, har uppsigt deröfver, ædituus, tempeluppsyniugsinan, -—- vårdare, -inna, en hederstitel, som uti Asien bela städer antogo, ss. Ephesus Act. 19: 35. νεωτεριχός, ή, όν (följ.) tjenlig, passande för yngre, hörande till ungdom, ungdomlig, dåraktig 2 Tim. 2: 22. *

νεώτερος, a, ov, compar. (till νέος) yngre Lc. 15: 12 al., äfven i andlig mening Lc. 22: 26 (i afseende på det andliga lifvet, trosyngling); οι v. synas Act. 5: 6 hafva (liksom o'ι πρεσβὑτεροι) utgjort en särskild klass, tillsatt vid förekommande behof.

vrj =. vai, næ, försäkringsord i affirmativa satser med accus., vid; i profangrekiskan ofta, ss. νή Δία vid Zeus! o. s. v.; i N. T. blott νή τήν ὑμε-τέραν χαὑγησιν κ. τ. λ. 1 Cor. 15: 31 vid eder berömmelse, som jag har i Chr. J. d. ä. så sannt som jag berömmer mig öfver eder i Chr. J. * νήθω, utbildad form af νέω (liksom πλήθω af πλέω)

spinna Mt. 6: 28, Lc. 12: 27. νηπιάζω (följ.) vara barnslig, barn τινι 1 Cor. 14:

20 i afseende på ngt. * νήπιο ς, a, ov, äfven 2 ändelser (νή ne icke och ἐπος ord af ειπεἰν) i η fans, l:o) som ännu icke kan tala, spädt barn a) i egentlig mening Mt, 21: 16, b) i oegentlig och andlig bem. Hebr. 5: 13 (ty han är ännu ett spädt barn, kan änuu icke tala — se δικαιοσὑνη). — 2:o) barn, omyndig a) i egentligΝηρεὐς

mening 1 Cor. 13: 11, Gal. 4: 1; b) i oegentlig

I. andlig bem.; v. εν Χω 1 Cor. 3: 1 ett barn i Chr. d. ä. ännu nng, oerfaren i gemenskapen med Chr. och alltså obefästad ( )(τέλειος ἐν Χω Col. 1: 28), äfven utan ἐν Χω Gal. 4: 3, Eph. 4: 14; — deraf i allmänhet okunnig, oförståndig, enfaldig Mt. 11: 25 al.

Νηρεὐς, ἑως, δ Nereus, en christen i Rom, Rom. 16: 15. *

Nrjpi, ὁ indecl. (ΓΡΊ3 Jehovas lykta) Neri, Lc. 3: 27. *

νησίον, ου, τὸ diminut. (af följ.) liten ö, holme Act. 27: 16. *

νῆσος, ου, ἡ (νέω simma) egentl, simmande land, ö Act. 13: 6 al.

νηστεία, ας, ἡ (följ.) fastande, fasta Mt. 17: 21 al.; anm. fastandet är ett urgammalt ännu i Österlandet förekommande religionsbruk (jfr Muhammedanernas Ramadan). Judarne hade blott en enda offentlig hvarje år återkommande fasta på den stora försoningsdagen (CHISSH Ci1), den 10:de dagen i månaden Tisri (halfva Sept. och Oct. hos oss); denna fasta menas Act. 27: 9 och nämnes för att beteckna hösttiden, då sjöfarten, i anseende till de då inträffande stormarne, var och är förenad med stora faror. Enskilda 1. privatfastor hade deremot Judarne många af mångahanda orsaker, ehuru lagen icke bestämde något närmare angående dessa.

νηστεὑω, εὑσω, ευσα. (följ.) icke äta, afliålla sig från mat och dryck, fasta Mt. 4: 2 al. — Pharisæerne fastade 2 gånger i veckan Lc. 18: 12, neml. måndagar och thorsdagar från den ena aftonen till den andra — thorsdagar, ty på en sådan dag steg Moses upp på berget; måndagar, ty då nedkom han derifrån.

νῆστις, ιος och ιδος, ὁ och ἡ, plur. νήστεις (νή, ἐσΰίω) den som icke äter 1. har ätit, utan mat, fastande Mt. 15: 32, Mc. 8: 3.

νηφάλιος, a, ov, äfven 2 ändelser (följ.) nykter 1 Tim. 3: 2 (= μὴ οἴνω πολλω προςέχων v. 8).

II, Tit. 2: 2; anm. det är intet skäl att på dessa ställen gå ifrån den egentliga betydelsen till den härledda »försigtig, sansad».

νήφω, ένηψα (sannolikt af νή icke och πίνω, έπων) icke dricka vin ( )(μεδύσκομαι), vara nykter, metaphor. 1 Thess. 5: 6 al.

Νίγερ, ὁ indecl. (lat.) Niger, tillnamn åt Simeon, en af de 5 församlingslärarne i Antiochia Act. 13: 1. *

Νικάνωρ, ορος Nicanor, en af de 7 diaconi i Jerusalem Act. 6: 5. *

νικάω, ήσω, ηκα, ησα. (följ.) 1:o) intrans, segra, vinna seger, vara öfverlägsen, hafva öfverhand Rom. 3: 4. — 2:o) transit. besegra, öfvervinna, öfverträffa τινά, τι έν τινι genom ngn 1. ngt Lc. 11: 22 al.; v. έκ τίνος Apoc. 15: 2 oo segra (och frälsas) ifrån ngn.

νίκη, ης, ἡ seger 1 Joh. 5: 4. *

Νικόδημος, ου, ὁ (talmud. ji"ipj af ^PJ oskyldig och C^l blod) Nicodemus, en pharisé och bisittare i Synedrium, som hade ett nattligt samtal med Frälsaren Joh. 3: 1 följ., i en session talte till hans bästa Joh. 7: 50, och ändtligen slöt sig till Joseph af Arimathia för att balsamera och begrafva den Korsfästes lekamen Joh. 19: 39.

Νικολαίτης, ου, ὁ Nicolait Apoc. 2: 6. 15; åtskilliga kyrkofäder ifrån Irenæus sätta de här nämnda Nicolaiter i förbindelse med Νικόλαος (se följ. ord), i det de förklara dem för en af honom stiftad 1. efter honom sig falskeligen benämnande kättaresekt, som försjunken i (gnostiska) villfarelser hängaf sig åt ett orent, utsväfvande lif (φαγείν είδωλόβυτα και πορνεύσαι Apoc. 2: 14). Andra åter taga ordet Νικ. (folkbesegrare) symboliskt och anse det för en öfversättning af (se Βαλαάμ); en-

ligt deras åsigt skulle propheten hafva med Bi-leam (Num. 31: 16) jemfört dessa hedningchristua, hvilka i motsats mot det bekanta apostoliska de-cretet (Act. 15) stegrade sin christliga frihet ända till en sedligt-religiös libertinisiu (deltagande i hedniska offermåltider och deras vällustiga fröjder), och derföre kallat dem på Grek. Nicolaiter (= Bileamiter). Denna sednare åsigt vinner stöd af uttrycket κρατούντες τήν διδαχή ν Νικολαϊτών Apoc. 2: 15, som tydligen är synonymt med

κρατ.---Βαλ.αάμ i 14:de versen. Emellertid

är det möjligt, att denna benämning redan då kommit i bruk ibland de Jude-christne i Mindre Asien för att brännmärka folk af sådana grundsatser (jfr 2 Petr. 2: 15 följ., Jud. 7 följ.).

Νικόλαος, ου, ὁ Nicolaus, en af de 7 diaconi i Jerusalem och proselyt från Antiochia Act. 6: 5; anses utan skäl för stiftare af de i Apoc. förekommande Nicolaiter (se fgde ord). *21G

Νιχόπολις, εως, ἡ Nicopolis; det gafs flera städer med detta namn: a) i Epirus, som kejsar Augustus lät uppbygga till minne af segren vid Actium; b) vid Nestusfloden i det inre af Thracien; c) i det nordöstra hörnet af Cilicien. Hvilken af dessa menas Tit. 3: 12, är mycket osäkert. Den första måste menas, i fall man med Wieseler antager, att brefvet till Titus skrefs före det l:sta till Corinth, och att Paulus på sin andra (i Apostlager-ningarne icke omnämnda) resa från Ephesus öfver Macedonien (1 Tim. 1: 3) till Corinth tagit med sig Titus och i sällskap med honom derefter besökt Creta, der han qvarlemnat honom och sjelf återrest till Ephesus, och att Paulus från Ephesus skrifvit till Titus, samt att han efter sitt andra bref till Corinth gick genom Macedonien till Nicopolis i Epirus, der han tillbragte de första vintermånaderna och derpå begaf sig till Corinth. *

νίκος, εος, τὁ — νίκη seger Mt. 12: 20, 1 Cor.

15: 54. 55. 57; εως----χρίσω Mt. 12: 20

till dess han forthjelpt sin lära till seger == förskaffat sin lära seger (öfver den traditionella oppositionen) se äfven

ἐκβάλλω; εἰς v. 1 Cor. 15: 54 till seger, så att den blifvit besegrad d. ä. fullkomligt.

Νινευΐ 1. -υή, ἡ indecl. (Π.υ^ af ρ och H]J Nini boning; Νίνος Ninus) Ninive 1. Nineve, den bekanta stora hufvudstaden i det gamla Assyriska riket vid östra stranden af Tigris, vida större än Babylon, hade 480 stadier = 8 Svenska mil i omkrets samt mycket högre utomordentligt breda murar och var genom dessa äfvensom genom strömmen ansedd för ointaglig. Konung Assur skall hafva byggt den och uppkallat den efter sin son Ninus (se derivationen). Högst sväfvande äro berättelserna om dess förstöring; men enligt den sannolikaste uppgiften skall Mediske konungen Cyaxares hafva intagit och förstört den 606 1. 5 f. Chr.; fkmr Lc. 11: 32. *

Ntνευίτης, ου, ὁ (fgde) invånare i Nineve, Ninevit Mt. 12: 41, Lc. 11: 30. 32.

† νιπτήρ, ἦρος, ὁ (följ.) egentl, tvättare, sedan tvättfat 1. -bäcken Joh. 13: 5. *

νίπτω, ένιψα-, ἐνιψάμην (class. Grek. νίζω) två, af-två, tvätta τους πόδας τινός Joh. 13: 5 följ.; med. två 1. tvätta sig Joh. 9: 7. 11. 15, 1 Tim. 5: 10, τὸ πρόςωπον Mt, 6: 17 ansigtet, τ ας χεῖρας Mt. 15: 2, Mc. 7: 3 sina händer. — Anm.

Hos Judarne var det vanligt att två sina händer både före och efter måltiden, det sednare så mycket nödvändigare, som de icke nyttjade knif 1. gaffel; äfven fordrade liöfligheten och gästfriheten att värden lät aftvå sina gästers fötter (se t. ex. Lc. 7: 44); »fotatvagningen» Joh. 13: 5 följ. var en symbolisk handling af kärlek och ödmjukhet, framställd ss. ett exempel på huru lärjungarne borde förhålla sig emot hvarandra inbördes; först sedan 4:de seklet fattades denna handling i egentlig mening och fortfar ännu inom Catholska kyrkan. voéoj. η σα (νόος ctr. νους) varseblifva a) med yttre sinnet (icke i N. T.), b) med det inre, gifva akt på, besinna Mt. 24: 15, Mc. 13: 14, fatta med förnuftet Rom. 1: 20, inse, förnimma, märka, begripa, förstå Mt. 15: 17 al. νόημα, ατος, τὸ (fgde) det varseblifna, tänkta, tauke

a) tänkesätt, afëigt, plan, anslag πάν νόημα--

τοὒ Xoϋ 2 Cor. 10: 5 »i det vi före hvarje (fiendtlig^) anslag ss. fånge in i Christi lydnad» (tänkt ss. en ort dit fienden föres fången); plur. ränker 2 Cor. 2: 11; b) sinne, förstånd 2 Cor. 3: 14 al. νόθος, η, ov, äfven 2 ändelser, oäkta (född utom

äktenskapet) Hebr. 12: 8. * νομή, ῆς, ἡ (νέμω beta) = νομός betesmark, bete, metaphor. Joh. 10: 9 = andlig näring, löda; ἔχειν v. 2 Tim. 2: 17 (= νέμεσθαι 1. διανέμεσθαι utbreda sig =) gripa 1. fräta omkring sig. νομίζω, ισα (νόμος) egentl, erkänna ss. sed, bruk, lag, hafva i bruk, pass. erkännas ss. sed, bruk, lag, vara brukligt, öfligt, pläga Act. 16: 13; sedermera i allmänhet: anse, mena, tro, hålla före Mt. 5: 17 al., ὡς ἐνομίζετο Lc. 3: 23 ss. han ansågs (neml. af Judarne i allmänhet), efter allmänna meningen. νομικός, ἡ, όν (νόμος) tjenlig, duglig, hörande till lagen μάχαι v. Tit. 3: 9 stridigheter 1. tvister rörande lagen, laglig; subst, erfaren i lagen, lag-kunnig, 1. lagklok = ὁ γραμματεὺς Mt. 22: 35 al.; så kallades de Judar, hka voro erfarna i de heliga skrifterna och kunde gifva svar på svårare frågor i synnerhet beträffande Mosaiska lagen — voro således på en gång Judarnes Jurister och Tlieologer; se äfven v ο μο διδάσκαλο ς. νομίμως, adv. (af νόμιμος egentl, tjenlig för 1. enlig med lag, lagenlig, laglikmätig) laglikmätigt 1 Tim. 1: 8 (paronomasi) d. ä. rätteligen; efter en bestämd ordning, efter kämpareglor 2 Tim. 2: 5 (— efter den Evangeliska kallelsens lagar).νύμ.ισμα

νόμισμα., ατος, τὸ (νομίζω) egentl, allt genom bruk, häfd, sed 1. lag antaget, erkändt, infördt, vanligen det i en stat brukliga, gällande, gängse myntet, statens mynt, penning numisrna, numus Mt. 22: 19. *

ν ομο διδάσκαλο ς, ου, ο {νόμος, διδάσκαλος) laglärare, lärare och förkunnare af Mosaiska lagen = νομικός och γραμματεύς, lagklok, lagtolkare 1. -tydare, skriftlärd Lc. 5: 17 al. νομοθεσία, ας, ἡ (följ.) lagstiftniiig (den Sinaitiska)

Rom. 9: 4. * νομοθετέω; ημαι (följ.) vara lagstiftare, stifta lagar, genom lagar förordna 1. påbjuda, lagstadga, grunda; pass. man stiftar lag för mig — ὁ λαὸς ἐττ' αυτής 1. αυτή νενομοθέτηται Hebr. 7: 11 för folket har lag blifvit stiftad på grund af detta (presta-dömet) d. ä. den för folket stiftade lagen är derpå grundad (se Λευϊτικός), ἡ διαθήκη---νενομοθέτηται Hebr. 8: 6 stiftelsen har blifvit lag-stadgad 1. grundad på herrligare löften.

νομοθέτης, ου, ὀ (följ., τίθημϊ) lagstiftare, Jac. 4: 12. *

νόμος, ου, b (νέμω pasco, dispesco, tribuo — suum cuique —; ursprungligen = νομός betesmark, men vid betydelsens förändring ändrades ock accenten)- egentl, det tilldelade, anvisade; anordning, förordning, norm, regulativ, rättesnöre, regel, lag — i synnerhet den gudomliga l:o) den genom Moses uppenbarade Mt. 5: 17 sæpissime; v. ἐργων kallas den Rom. 3: 27, emedau den bestämmer gerningar ss. vilkor för saligheten; öfver ἐργα νόμου se ἐργον, b v. τών εντολών ἐν δόγ-μα.σιν Eph. 2: 15 lagen som innehåller de i befallningar bestående buden, διά νόμου νόρχρ ἀ.πέ-θανον Gal. 2: 19 »genom lagen är jag död lagen» (på begge ställen menas Mosaiska lagen — och det svåra stället torde med tilläga-et Χω συνε-

O O t

σταύρωμαι sålunda kunna förklaras: genom Christi korsfästelse blef lagens förbannelse på honom verkställd och så till vida dog Han genom lagen; deri som nu med Christo är korsfästad, på honom är likaledes lagens förbannelse verkställd, så att han genom sin andliga gemenskap med Christi död också är död genom lagen, följaktligen afdöd lagen,' emedan nu, sedan lagen på honom verkställt sin rätt, den förbindelse är upplöst, hvari han stod till lagen, jfr Rom. 7: 6, Gal. 2: 13) — utmärker a) Pentateuchen i förening med de öfriga delarne af G. T. ss. b v. ἡ 1. και οι προψήται

Mt. 5: 17 al., fullständigast b v. Μοισέως κα.ι προφήται καχ ψαλμοί Lc. 24: 44; b) liela G. T. (metonymice) Joh. 10: 34, 12: 34, 15: 25, Rom. 3: 19, 1 Cor. 14: 21. — 2:o) den genom Christus gifna Gal. 6: 2 — kärlekens bud jfr Joh. 13: 34, 15: 12, v. πίστεως Rom. 3: 27 kan Evangelium kallas, emedan det föreskrifver tron ss. vilkor för saligheten, liksom Mosaiska lagen bestämmer gerningarne ss. detta vilkor, v. τέλ,ειος τής ἐλευθεριάς Jac. 1: 25 (jfr 2: 12) heter Evangelium ss. frihetslag, emedan det föreskrifver friheten ss. vilkor för en cliristens handlingssätt, och denna frihet få vi genom tron på Christum Joh. 8: 36. — 3:o) i allmänhet lag, norm, rättesnöre ss. ἑαυτοίς εϊσι νόμος Rom. 2: 14 de äro sig sjelfva en lag, tjena sig sjelfva till lag d. ä. deras egna sedliga natur (sedelagen) företräder för dem den uppenbarade lagens ställe, hkn Judarne hafva; ἑτερος νόμος Rom. 7: 23 en lag af annan art — v. τής αμαρτίας ibid., v. τού νοός ibid. det från det sedliga förnuftet utgående regulativet för συνήδεσθαι τω v. τού Θεού v. 22 = sedelagen, b v. τού πνεύματος τής ζωής Rom. 8: 2 den H. Andes lag, hkn (neml. H. Andes verkande i menniskans inre) förmedlar det eviga lifvet ·— se för öfrigt de substantiver med hka νόμος är förenadt.

νοσέω (νόσος) vara sjuk περί τι 1 Tim. 6: 4 rörande 1. i afseende på ngt, hafva olycklig förkärlek 1. passion för ngt. * νόσημα, ατος, τό (fgde) sjukdom Joh. 5: 4, * νόσος, ου, ἡ sjukdom, krankhet Mt. 4: 23: 24 al. νοσσιά, ἀς, ἡ = νεοσσιἀ (νεοσσός) egentl, nästet

med ungarne; kycklingskara Lc. 13: 34. * νοσσίον, ου, τὀ = νεοσσίον, diminut. (af νεοσσός)

liten unge, kyckling Mt. 23: 37. * νοσσός, οὐ, b = νεοσσός, hkt se. νοσψίζω; ισάμην (νόσψι fjerran, afsides, afskildt) lägga afsides, aflägga, afskilja; i N. T. i med. aflägga åt sig, taga undan för sin räkning, undan-1. försnilla Act. 5: 2. 3, Tit. 2: 10. νότος, ου, b (besl. med νέω, v ἀ. ω vara våt) regnvind, sunnan (emedan den ofta åtföljdes af regn) Lc. 12: 55, Act. 27: 13; — söder Apoc. 21: 13; — söderland βασάισσα νότου Mt. 12: 42, Lc. 11: 31 söderlandets drottning d. ä. Sabæernas drottning i Lyckliga Arabien (1 Reg. 10). νουθεσία, ας, ἡ st. νουθετία 1. νουθέτησις (följ.) läggande på sinnet, förmaning, varning, tillrätta-

visning (vare sig med ord 1. slag) 1 Cor. 10: 11, Tit. 3: 10, v. Κυριου Eph. 6: 4 (så att HEEren föreställes ss. den tuktande och tillrättavisande, så vida neml. IIEEren genom sin Anda dervid drifver och styr fäderna). νουδετέω (ἐν νῳ τίδημι) lägga på sinnet 1. hjertat,

förmana, tillrättavisa Act. 20: 31 al. νουμηνία, ας, ἡ (νέος, μήν 1. μήνη måne) ny månad, nymåne, ny Col. 2: 16;

enligt Num. 28: 11 skulle första dagen i hvarje månad liras med offer och anses ss. högtidsdag (1 Sam. 20: 5), ehuru arbete icke var förbjudet. * νουνεχώς, adv. (af νουνεχής hafvande förstånd af νους, ἐχω) klokt, betänksamt, förståndigt Mc. 12: 34. " *

νου ς (smdr. af νόος), νοός, νο'ί (i profangrek. νου, νώ), νουν sinne, sinnelag, sinnesbeskaffenhet 1. -tillstånd, förstånd, förnuft, ngns hela andliga ha-bitus 1. beskaffenhet, moraliska och intellectuella väsende, dess bättre jag, högre natur)(σάρξ ss. den lägre se t. ex. Eom. 7: 25; anm. detta ofta förekommande ord får sin särskilda betydelse af sjelfva meningen hvari det står — särskilda ställen: τις γαρ — — — Κυρίου Eom. 11: 34 ty hvem har känt HERrans sinne (mening)? (har afseende på γνώσις i fgde vers); τις γαρ----

εχομεν 1 Cor. 2: 16 (se συμβιβάζω)·, σαλευδή-να.ι ἀπό του νοός 2 Thess. 2: 2 (se σαλεύω), o. s. v.

Νυμ.φα.ς, ά, ο (smdr. af Νυμφόδωρος) Nymphas, en christen i Colossæ, i likns hus en församling hade sina sammankomster Col. 4: 15. * νύμφη, ης, ή (besl. med nubo, hölja, beslöja; ty beslöjad lemnades bruden åt brudgummen) förlofvad, brud Joh. 3: 29 al.; äfven nygift qvinna, svärdotter)(πενδερά Mt. 10: 35, Lc. 12: 53. νυμφιος, ου, δ (fgde) brudgum Mt, 9: 15 al. νυμφών, ώνος (se fgde) brudkammare; ο c υιοί τ ού v. Mt. 9: 15 al. — παρανύμφιοι brudgummens-vänner (brölloppsfolket). Brölloppsdagen begaf sig brudgummen smyckad och smord med sina följeslagare (οι υιοί του v.) till brudens hemvist och förde henne djupt beslöjad ocli åtföljd af sina tärnor i högtidligt tåg under sång, musik och dans, om aftonen vid fackel- och lampsken, i sin faders hus. Brölloppsfestcn, föranstaltad på brudgummens bekostnad, räckte vanligtvis i 7 dagar. Vänner ocli bekanta blefvo dertill talrikt inbjudna, och festen upplifvades med sång och gåtor. Någon

egentlig vigsel egde icke rum; man synes blott hafva öfver brudparet utsagt välsignelsen; bröl-loppsaftonen infördes det unga paret af παρανύμ-φιοι i brudkammaren.

νύν, adv. liunc, nu l:o) accentueradt a) temporale, nu, nu för tiden, för närvarande Mt. 24: 21 sæ-pissime (säges både om det närvarande ögonblicket och en relativt längre tidrymd); δ, ή, τὸ νύν Eom. 3: 26 al. den nu- 1. närvarande; ἀπο του νύν Lc. 1: 48 al. ifrån nu, εως του v. Mt. 24: 21, Mc. 13: 19 ända tills nu 1. hitintills, äfven ἀχρι του v. Eom. 8: 22, Phil. 1: 5; bildar alltså adverbial-begrepp, liksom plur. τανύν = τὰ νύν Act. 4: 29 al.; το νύν ἐχον Act. 24: 25 för det närvarande; — b) conclusive nu, alltså, då det så är 1. förhåller sig Lc. 2: 29 al., νύν δέ ofta = νυνί δέ (se följ.); äfven öfvergång till ett nytt meddelande χαί νύν τδ χατέχον οϊδατε 2 Thess. 2: 2 och nu — det hindrande kännen J. — 2:o) accentlöst (= νύν 1. νὐ som icke anses förekomma i N. T.) nu, då, ss. ἀγε v. Jac. 4: 13, 5: 1 välan nu 1. då!

νυνί — fgde med i demonstrativum just nu, i närvarande stund, äfven δ, ή, τὸ v. ss. Act. 22: 1 den just nu förevarande; v. δέ quæ cum ita sin t vid sådant förhållande, i detta sakernas skick, som saken verkligen förhåller sig Rom. 3: 21 al., men äfven blott temporale: i närvarande stund, nu t. ex. Rom. 15: 23, 2 Cor. 8: 11 al.

νύξ, νυκτός, ή η ox, natt Mt. 4: 2)(ήμέρα; νυχ-τός Mt. 2: 14 al. om natten, νύχτα χαί ήμέραν Mt. 4: 27 1. νύχτας χαί ημέρας Mc. 5: 5 natt och dag, τάς νύχτας Lc. 21: 37 om 1. under nätterna, δι όλης νυχτός Lc. 5: 5 hela natten igenom, δια τής v. Act. 5: 19 al. under natten, ἐν νυχτί Act. 18: 9, 1 Thess. 5: 2 om natten, ταύτη τή v. Lc. 12: 30 al. 1. ἐν. τ. τ. v. Mt. 26: 31 al. i denna natt; äfven metaphor. dödens natt Joh. 9: 4, mörkrets och okunnighetens natt Joh. 11: 10 al.

νύσσω, ἐνυξα stöta, sticka, såra; τί τινι Joh. 19: 34 sticka i ngt med ngt. *

νυστάζω, αξα — νευστάζω, frequentat. (af νεύω) nu to, nicka tidt och ofta, i synnerhet af sömn; blifva sömnig Mt. 25: 5; äfven blunda, slumra i figurlig mening 2 Petr. 2: 3.

† νυχβήμερον, ου, τὸ (νύς, ήμέρα) natt och dag, dygn 2 Cor. 11: 25. *Νώε

Νώε, ὁ indecl. (Πί3 hvila) Noach, den bekante patriarken, som vid syndafloden sjelf 8:de blef räddad i arken jemte sin familj Mt. 24: 37 al.

νωθρός, ά, όν (— νωθής, beslägtadt med νόθος äfven νυθός dunkel, matt — egentl, sömnig af νεύω, νυστάζω) sömnaktig, trög, långsam, lat; v. τ αϊ ς άχοαϊς Hebr. 5: 11 tröge för det hörda,

det som förkunnas, framställningarne (om Christi konungsliga öfversteprestadöme, som blifvit före-bildaclt i Melchisedek — deras böjelse för Judendomens yttre gudstjenst och deras farhåga för lidandet hade gjort dem tröga och sömnaktiga); fkmr äfven Hebr. 6: 12.

νώτος, ου, ό rygg Rom. 11: 10. *

™

H

ball

Ξενία, ας, ή (ξένος) egentl, egenskapen af främling, en sådans tillstånd 1. belägenhet; stället der han hyrt sig in, hyrd lokal, herrberge Act. 28: 23, Phil. 22; i profangrek. vanligen gästvänskap.

ξένιζα), ισα; ίσθην (ξένος) 1:o) upptaga ngn ss. gäst, hafva till gäst, undfägna, förpläga τινά Act. 10: 23, 28: 7, Hebr. 13: 2; pass. och med. upptagas till gäst, gästa, hafva herrberge, bo παρά τινι Act. 10: 6, 21: 16 hos ngn, äfven Act. 10: 18. 32. — 2:o) göra främmande, sätta i förvåning, deraf τό ξ. Act. 17: 20 främmande, ohördt, sällsamt, förvånande; pass. känna sig främmande, sättas i förvåning έν τινι 1 Petr. 4: 4 jag förvånas öfver ngt, det förekommer mig främmande, sällsamt, äfven τινί v. 12.

ξενοδοχέω, -ησα (följ., δέχομαι) emottaga 1. herr-bergera främlingar 1 Tim. 5: 10. *

ξένος, η, ov främmande, ny Act. 17: 18, Hebr. 13: 9; ovanlig, sällsam, främmande för ngns bestämmelse 1 Petr. 4: 12; trop. främmande för en sak, utan kunskap 1. delaktighet deri τινός Eph. 2: 12; — ss.- subst, a) främling Mt. 25: 35 al., som icke hör till (theocratien) Eph. 2: 19)(συμπολίτης τών άγιων; b) gästvän, värd Rom. 16: 23.

ξέστης, ου, ό sextarius, ett mått för torra och våta varor, ungefär -| stop; i allmänhet kruka, kärl Mc. 7: 4. (8).

ξηραίνω, av a; αμμαι, άνθην (följ.) göra torr, förtorka Jac. 1: 11; pass. torkas bort (oin en källa) Mc. 5: 29, (om en flod) Apoc. 16: 12, förvissna

(om säd) Mt. 13: 6 al., (om träd) Mt. 21: 19. 20 al., (om en hand) Mc. 3: 1. (3), (om blomster) 1 Petr. 1: 24; vara torr 1. mogen (om säd 1. gröda) Apoc. 14: 15; utmärglas, förtäras Mc. 9: 18.

ξηρός, ά., όν torr, utan vätska)(υγρός, förtorkad, förvissnad Mt. 12: 10 al.; ή ξηρά scil. γη Mt. 23: 15, Hebr. 11: 29 torra 1. fasta landet.

ξύλινος, η, ov (följ.) af trä 2 Tim. 2: 20, Apoc. 9: 20.

ξυλον, ου, τό (ξέω, ξύω skafva, skära) 1:o) trästycke (det döda, från stammen huggna) a) trä i allmht, virke, timmer 1 Cor. 3: 12; Apoc. 18: 12; b) allt af trä gjordt, käpp, påk, stång, stock, staf Mt. 26: 47. 55 al., påle (kors) Act. 5: 30 al., stock 1. fotblack Act. 16: 24. — 2:o) = δέν-δρον, lefvande träd Lc. 23: 31; ξ. τής ζωής Apoc. 2: 7, 22: 2. 14. 19 lifsens träd (betecknar det städse förnyade meddelandet af det gudomliga lifvet åt de saliga — en städse ny näring af den sanna kärleken —· afser Apoc. 2: 4).

ξυράω; ημαι, ησάμην (ξυρόν rakknif af ξέω, ξύω se fgde) raka, klippa; med. låta klippa τήν χεψα.-λήν Act. 21: 24 hufvudet 1. håret på sig, äfven utan χεψαλήν låta klippa 1. raka sig (i hufvudet) 1 Cor. 11: 6; p. p. p. som har klippt hår 1 Cor. 11: 5. — Anm. Långt hår ansågs för en qvinnas prydnad både hos Judar och hedningar; det af-klippta deremot var tecken antingen till sorg 1. oförskämdhet (ss. hos hetärerna) och till och med straff för äktenskapsbryterskor.220

Ὀ, ἡ, τὸ (ursprunglig-en τός, τη, τὸ — af hka former i äldre och dor. språket finnas nomin. plur. τ ni, ταὶ — alltså och) l:o) egentl, pronomen cle-monstrativum (isynnerhet hos Homerus) den, denne; äfven i N. T. του γάρ και γένος ἐσμέν st. τούτου Act. 17: 28 (första hälften af en hexameter utaf Aratus från Cilicien i 3:dje århundradet f. Chr.); äfven i nominat. ὁ δέ, οι δέ Mt. 2: 5 al. men han, men de 1. desse, äfvensom vid b μέν — b δέ, den ene — den andre, den förre — den sednare, äfven ett 3:dje b δέ Mt. 13: 23, οι μέν — oi δέ somliga — andra Rom. 2: 7. 8 al. — 2:o) ar-ticulus præpositivus, bestämd artikel sæpissime; a) utan bifogadt subst ant. står artikeln i mascul. och femin. med genitiv, när sammanhanget visar, hkt substant. skall förstås inunder, vanligen son t. ex. Ιάκωβος b Ἀλφαίου Lc. 6: 15 Jacobus, Alphæi, son o. s. v., men äfven fader ss. Ἐμ.μ.ώρ 1. —bp b Συχέμ Act. 7: 16 Emmor, Sychems fader, broder ss. Ιούδας (b) 'Ιακώβου Act. 1: 13 Judas, Jacobi broder, hustru Mt. 1: 6, Joh. 19: 15, äfven husfolk, tjenare ss. oi Χλόη<, 1 Cor. 1: 11 Chloës folk. —- b) neutrum med bifogad genitiv utmärker ofta en persons 1. saks egendom, väsende, natur, förhållande o. s. v. t. ex. εν το'Ις τού πατρός ρου Lc. 2: 49 i min faders egendom 1. hus d. ä. i templet, τι), τού νόμου Rom. 2: 14 lagens innehåll 1. föreskrifter, το. τού Κυρίου 1 Cor. 7: 32 HERrans sak, τὸ της δόξης 1 Petr. 4: 14 det himmelska herrlighetsväsendet, τὸ Γης αληθούς παροιμίας 2 Petr. 2: 22 (dem har händt) det som hör till det sanna ordspråket = på dem slår ordspråket in, τὸ της α.ύριον Jac. 4: 14 det som hör till morgondagen, hvad morgondagen innebär 1. har med sig o. s. v. — c) neutrum τὸ ensamt står a) framför hela satser för att inleda dem, liksom οτι i profangrek. = colon, t. ex. Mc. 9: 23, framför frågor ss. Lc. 1: 62 al., i allmht satser ss. τὸ ει δύνη Mc. 9: 23 det der »om du kan», 1 Cor. 4: 6 det der »icke utöfver hvad som är skrifvet» o. s. v. — ß) framför enskilda ord t. ex. τὸ "Αγαρ Gal. 4: 25 ordet Hagar, τὸ ἀνέβη Eph. 4: 9 det der ἀνέβη, τὸ σήμερον Hebr. 3: 13

det der i dag al. — d) neutrum med præpos. τὸ κατ ἐμὲ Rom. 1: 15 hvad mig beträffar, τὸ ἐς υμών Rom. 12: 18 å eder sida, τὰ πρός τον Θεόν Rom. 15: 17 i hänseende till Guds sak, Hebr. 2: 17 i det som rörer deras förhållande till Gud o. s. v. — Anm. Det är ett lika stort, som allmänt fel att vid öfversättning förbigå artikeln; så t. ex. öfversattes ἀνέβη εις τὸ όρος Mt. 5: 1 han steg upp på ett berg, då det bör heta: på det der befintliga berget; likaså är t. ex. ὁ ἔπαινος 1 Cor. 4: 5 icke blott lof, utan det Honom tillkommande lof o. s. v.; vid τού med infin. t. ex. τού βαπτισθή-ναι Mt. 3: 13 al. är bäst att underförstå ἕνεκα, emedan det betyder »för att», »till att», »på det att» o. s. v.

ὀγδοήκοντα, numer, cardin. (följ.) åttatio Lc. 2: 37, 16: 7.

ὀγδοος, η, ον, numer, ordin, (οκτώ) den åttonde Lc. 1: 59 al., sjelf åttonde 2 Petr. 2: 5 (om Noach), som äfven heter αυτός ὀγδ. Apoc. 17: 11. ὀγκος, ου, b (obrukl. εγκω, hvaraf ἐνεγκἑιν aor. 2 till φέρω, alltså = φόρτος) börda Hebr. 12: 1 (tropice = vidhängsenhet vid jordiska ting, som hindrar oss i loppet på vädjobanan), tyngd, vigt, massa. *

ὓδε, ἡδε, τόδε, pronomen demonstrativum (b, δέ) denne, han här, han — har afseende a) på det följande Act. (15: 29), 21: 11, Apoc. 2: 1 al; b) på det föregående Lc. 10: 39, 16: 25 (Tisch. har ώδε). — Jac. 4: 13 betyder det »den här» 1. »den der»; anm. i profangrek. hafva οδε, τοιόςδε och ώδε vanligen afseende på det följande, ούτος, τοιούτος och ούτως på det föregående. οδεύω (οδός) gå, färdas, fara, resa Lc. 10: 33. * ὁδηγέω, ήσω, ησα (följ.) vara vägvisare, visa vägen, vägleda, leda τινά. Mt. 15: 14 al; äfven i andlig mening vägleda, undervisa Joh. 16: 13, Act. 8: 31. οδηγός, ού. ὁ (οδός, ἡγέομα.ι) vägvisare 1. -ledare Act. 1:16; metaphor. ledare, lärare Ätt. 15: 14 al δδοιπορέω (οδοιπόρος vägfarande af οδός och πόρος fart, väg af πείρω genomtränga 1. fara) färdas på en väg, resa, vandra, vara på vägen Act. 10: 9. *όδοιπορία

δδοιπορία, ας, ἡ (fgde) vandring, resa Job. 4: 6, ὁδ. πολλάκις 2 Cor. 11: 26 genom ofta företagna = talrika resor.

οδός, οι), ἡ (besl. med εδος säte etc. af εζομαι sitta; qsi stratum det som är lagdt, bredt, bro-adt) 1 :o) väg, stig, gata a) egentligt Mt. 2: 12 sæpe, ὁδὸν θαλάσσης Mt. 4: 15 = D»H versus mare åt hafvet 1. sjön (Galilæiska) till = παραθαλασσία v. 13, ὁδ. εθνών Mt. 10: 5 väg till hedningarne, των ἁγιων Hebr. 9: 8 till helgedomen 1. det aldraheligaste, ὁδὸν ποιείν Mc. 2: 23 bana väg (deremot skulle ὁδ. ποιείσθαι betyda iter facere); b) oegentligt οδός ειρήνης, ζωής, σωτηρίας Lc. 1: 79 al. till frid (frälsning) o. s. v.; την ὁδ. τίνος ετοιμά.ζειν, ευθύνειν 1. χατασχευάζειν Mt. 3: 3 al. bana 1. bereda väg för ngn (metaphoren är tagen af dem som reda till vägen, der

konungar skola färdas fram). — 2:o) väg, resa Mt. 5: 25 al., ημέρας ὁδ. Lc. 2: 24 dagsresa, σαββάτου ὁδ. Act. 1: 12 sabbatsresa 5 stadier = 2000 grek. alnar (endast så långt ansågo sig Judarne kunna färdas på sabbatsdagen jfr Exod. 16: 29). — 3:o) väg, mått och steg, sätt och vis, handlingssätt, förfarande, förhållande Mt. 21: 22 al. ἐλθεϊν ἐν ὁδῴ δικαιοσύνης 1. c. komma på rättskaffenhetens väg, vandra rättskaffens; al ὁδ. του Θεοὐ Bom. 11: 33, Hebr. 3: 10 Guds vägar, rådslut, mått och steg, al ὁδ. μου ai ἐν Χω 1 Cor. 4: 17 de vägar som jag går i Christi tjenst — i synnerhet christna läran 1. salighetsvägen ss. είναι της οδοὐ Act. 9: 2 vara af den vägen (christna läran tillgifven) jfr 19: 9, 22: 4, fullständigare ὁδὸς τοὐ Κυρίου Act. 18: 25 HEUrans väg, den väg Han utstakat (för salighetens vinnande), christna läran 1. religionen, som äfven kallas Mt. 22: 16, Mc. 12: 14, Act. 18: 26 ὁδ. τοὐ Θεοὐ, emedan den har sitt ursprung från Gud (Guds vilja och råd om menniskors salighet), ἡ ὁδ. της αληθείας 2 Petr. 2: 2 (så vida den är en med den gudomliga sanningen öfverensstämmande lefnadsbildning), jfr äfven ὁδ. ειρήνης, ζωής, σωτηρίας här ofvan.

ὁδούς, οδόντος, ὁ (besl. med ἑδω — ἐσθὶω, liksom dens, qsi edens af ed o) tand Mt. 5: 38 al.

ὁδυνάω (följ.) förorsaka smärta 1. bedröfvelse, bedröfva; i N. T. pass. (2 pers. ὁδυνάσαι contr. för ὁδυνάεσαι, vanligen ὁδυνα; jfr χαοχάομαι) känna smärta, bedröfvas, ängslas, sörja Lc. 2: 48, 16: 24. 25, ἐπὶ τινι Act. 20: 38.

ὁδύνη, ης, ἡ (= δὺη, af δύομαι, se δύω =) egentl. undergång, elände, lidande, smärta, qval, vedermöda Bom. 9: 2, 1 Tim. 6: 10. ὁδυρμός ου, ὁ (οδύρομαι klaga, jemra sig, sörja — samstammigt med fgde — troligen onomat. ord) klagan, veklagan Mt. 2: 18, 2 Cor. 7: 7. Ὀζίας, ου, ὁ (i~Piy min styrka är Jehova) Ozias 1. Ὀ sias, Amasia' son, hkn ss. 16-årig yngling upphöjdes på thronen efter fadrens mord 809 f. Chr. Han regerade i 52 år till 758 f. Chr. i theocra-tiskt sinne; fick i sina sista lefnadsår spetälskan och öfverlemnade regeringsomsorgen åt sin son Jotham; enligt Mt. 1: 8 Jorams son, fkmr äfven v. 9.

δζω (stam δδω, hvaraf perf. 2 δδωδα och odor) lukta — väl 1. illa, det sednare Joh. 11: 39. * ὁθεν, adv. (correlat. till πόθεν) unde, hvadan, dädan; 1 :o) hvarifrån, derifrån Mt. 12: 44 al., Mt. 25: 24. 26 per attractionem derifrån, hvarest. — 2:o) hvarför 1. derför Mt. 24: 7 al. ὁθόνη, ης, b fint, hvitt linne; linneduk 1. -kläde

Act. 10: 11, 11: 5. ὀθόνιον, ου, τὸ, dirninut. (af fgde) en linneremsa 1. charpie till förbindning af sår; i N. T. bindlar, hvarmed lik plägade svepas, svepning Lc. 24: 12 al. οἴδα, se είδω.

οiχειακός, ἡ, ὁν (följ.) hörande till huset, huslig; i

N. T. subst, husfolk Mt. 10: 25. 36. οἵχεῖος, a, ον (οἵκος) domesticus, huslig, hörande till huset 1. familjen; oi oix. 1 Tim. 5: 8 husfolk, olx. τοὐ Θεοὐ Eph. 2. 19 Guds husfolk 1. medlemmar af Guds hus (theocratien — heligamanna-samfund — är tänkt ss. en uti ett hus boende familj, der Gud är οἵκοδεσπότης); äfven anhörig, som tillhör ngn 1. ngt oi oix. της πίστεως Gal. 6: 10, som tillhöra 1. äro tillhöriga tron, de troende (andra: trosförvandter). οiχετεια 1. -τία, ας, ἡ (följ.) hus- 1. tjenstfolk Mt.

24: 45 || θεραπείας. * olxετης, ου, b (följ.) egentl, medlem af huset ss. hustru, barn, tjenare; sedermera och vanligen (så i N. T.) tjenare, slaf Lc. 16: 13 al. οiχέω (οiκος) bo εν τινι trop. Bom. 7: 17 al., μετὰ. τὶνος 1 Cor. 7: 12. 13 (om äktenskaplig samman-lefnad); äfven transit. bebo φως ἀπρόςιτον 1 Tim. 6: 16 bebo 1. bo uti ett otillgängligt ljus (denna föreställning, att Gud, som sjelf kallas ljus, bor i ljuset, finnes annars ej i N. T., men väl i G. — jfr Ps. 104: 2, Hez. 1 cap. —; till denna före-222 οἵζτ,μα

ställning, att Gud är omgifven af ett otillgängligt

ljusmajestät, sluter sig den motsvarande tanken ov είδεν οὐδεἰς ανθρώπων, οὐδε Ιδεἰν δὐναται, jfr Joh. 1: 18, 1 Joh. 4: 2; præs. part. pass. se οικούμενη. οiκημα, ατος, τὸ (fgde) det bebodda, rum, i synnerhet fängelse (äfven hos Attikerne för δεσμω-τήριον) Act. 12: 7. * οiκητήριον, ου, τὸ (οἵχέω) ställe der man bor, boningsplats, boning a) egentligen τὸ ἱδιον olx. Jud. 6 deras egna boningsplats (himlen); b) oegentligen olx. ημών ες ουρανοὐ 2 Cor. 5: 2 vår hydda som kommer ifrån himlen (ty den är från Gud) d. ä. vår uppståndelse- 1. förklarade lekamen. olxia, ας, ἡ (oiκεω) hus, boning Mt. 2: 11 al., του χαiσαρος Phil. 4: 22 kejsarens hus, palats (o'ι èx της χ. χ. τ. λ.

de tjenare som bodde i palatset), του πατρός μου kallar Frälsaren Joh. 14: 2 det himmelska Jerusalem, himlen; metaphor. kallas 2 Cor. 5: 1 vår nuvarande kropp ή επίγειος olxia του σχήνους den jordiska hyddan, som består i (det bekanta) tältet (deremot uppståndelsekroppen olx. (/.χειροποίητος ουράνιος); metonym. a) husets invånare, husfolk, familj Mt. 12: 25 al.; b) husets gods, håfvor, förmögenhet Mt. 23: 14 al. οικιακός, se οίχειαχός.

οίχοδεσποτέω (följ.) vara husfader 1. husmoder, sköta 1. förestå sitt hus 1 Tim. 5: 14; anm. i denna sednare betydelse fkmr ordet ej i profangrek. * οικοδεσπότης, ου, δ (οίκος, δεσπότης) husherre,

-fader, -bonde Mt. 10: 25 al. οιχοδομέω, ήσω, ησα; ηθήσομ.αι, ημαι, ή δ ην (οικοδόμος) bygga ett hus, ædifico, l:o) bygga a) i egentlig mening: olxiav Mt. 7: 24. 26 ett hus, men äfven annat ss. πύργον Mt. 21: 33 ett torn, ναόν Mc. 14: 58 ett tempel o. s. v., τί επί τι Mt. 7: 24 al,, äfven επί τίνος Lc. 4: 29 ngt på ngt, o'ι οικοδομούντες Mt. 21: 42 al. byggnadsfolket 1. -männen; b) i metaphor. och andlig mening: uppbygga, befordra den christliga tillväxten, tillväxten i den christliga sinnesförfattningen 1 Cor. 8: 1. 10 (på hvilket sednare ställe frågan dock är om en, ss. Calvin anmärker, ruin os a ædificatio, så att här är en antiphrasis — »skall i christlig sinnesförfattning tillväxa ända derhän, att-----»)

al., οικοδομείσδε 1 Petr. 2: 4 (imperativ) uppbyggens, låten eder uppbyggas — nyttjas äfven Act. 9: 31 om den fortskridande fasta organisationen af församlingen till det yttre (metaphoren

οίχονομία

är tagen af ett hus, som under byggandet efterhand utbildar sig till en bestämd form); äfven metaphor. bygga, grunda τί επί τινι Mt. 16: 18 ngt på ngt. — 2:o) återuppbygga, återställa Mt. 23: 29, 26: 61, 27: 40, Mc. 15: 29; Gal. 2: 18 har fullständigt πάλιν οίκ. οικοδομή, ής, ή (fgde) egentl, husbyggnad l:o) uppbyggande, uppbyggelse blott i andlig mening, tillväxt och förkofran i kunskap, tro och helgelse Eom. 14: 19 al., ή εις αλλήλους οίκ. 1. c. ömsesidig uppbyggelse (då hvarje christen föreställes ss. en af Gud uppförd byggnad, på hkns fulländning en medchristen skall medarbeta); ή οίκ. τής χρείας Eph. 4: 29 det christliga befrämjandet af (det förhandenvarande) behofvet. — 2:o) byggnad a) i egentlig mening, Mt. 24: 1, Mc. 13: 1. 2; b) i allegorisk: οίκ. Θεού 1 Cor. 3: 9 (christna kyrkan och församlingen tänkt ss. Guds tempelbyggnad), πάσα. οίκ. Eph. 2: 21 hvarje christen församling, οίκ. èx Θεού 2 Cor. 5: 1 byggnad frän Gud härrörande == uppståndelsekroppen (den eviga hyddan för själen). οίκοδομία, ας, ή (se fgde) egentl, uppförandet af en byggnad, sedan byggnaden sjelf; = fgde, uppbyggelse 1 Tim. 1: 4, der likväl nyare editioner hafva οίκονομίο.ν. * οικοδόμος, ου, δ (οίκος, δέμω, δέδομα. bygga) som bygger lius, byggmästare Act. 4: 11 |j οίχοδο-μούντων. *

οίκον ο με ω (οικονόμος) vara förvaltare Lc. 16: 2. * οικονομία, ας, ή (fgde) förvaltning af ett hus 1. hushåll, hushållning, förvaltning a) i egentlig mening Lc. 16: 2—4; b) i andlig: om apostla-embetet (ss. en förvaltning af Guds nådesanstalt) olx. πε-πίστευμαι 1 Cor. 9: 17 så har jag blifvit anförtrodd förvaltare-embete (liksom en förvaltare, tänkt ss. slaf, endast kan göra sin skyldighet, jfr Lc.

17: 10), ή olx. τοὐ Θεοὐ---εις υμάς Col.

1: 25 Guds hushållsbefattning, som blifvit mig anförtrodd i afseende på eder (härmed menas apostla-embetet, för så vidt dess innehafvare är förordnad till förvaltare af Guds hushåll, hvarmed kyrkan betecknas, jfr 1 Tim. 3: 15); deremot ή οίκ. τού Θεού 1 Tim. 1: 4 Guds nådeshushållning 1. -an-stalt (till menniskornas frälsning), så ock ή olx. τού πληρώματος τών καιρών Eph. 1: 10 den vid tidernas fullbordan inträdande anordning 1. inrättning, ή olx. τής χάριτος Eph. 3: 2 inrättningen 1. anstalten, som blifvit träffad i afseendeοίχονόμος

på den nåd (det apostla-embete), likaså τοῦ μυστηρίου 3: 9. οίχονόμος, ου, ὁ (följ., νέμω fördela, förvalta) förvaltare af 1. föreståndare för ett hus 1. hushåll, hushållare, skaffare a) i egentlig mening: Lc. 12: 42, 16: 1. 3. 8 (της ἀδιχίας = ἀδιχος), της πόλεως Rom. 16: 23 förvaltare af stadskassan, stadskamrer; b) i andlig mening: οίχ. των μυστηρίων Θεοῦ 1 Cor. 4: 1 som fått i uppdrag att förkunna de förut obekanta Guds rådsslut om menniskors frälsning genom Christus (Gud är tänkt ss. husfader för theocratien — 1 Tim. 3: 15), οίχ. Θεοῦ Tit. 1: 7 är en biskop, för så vidt han blifvit af Gud anförtrodd förvaltningen af församlingen ss. Guds hus, οίχ. ποιχίλης χάριτος Θεοῦ 1 Petr. 4: 10 förvaltare af Guds mångfaldiga χάρις (se χάρις), οίκος, ου, ὁ (egentl. Foικος = vicus) hus 1:o)

byggnad A) i allmänhet ss. oix. ττροςευχής Mt. 21: 13 al. bönehus, εμποριου Joh. 2: 16 handelsbod; B) boningshus a) i allmänhet hus, hem Mt. 9: 6. 7 sæpissime, ἐν τω οἰχ ω 1. ἐν οικω Joh. 11: 20 al. inomhus, hemma = οἴχοι domi, εiς τον οiχον αυτοὑ Joh. 7: 53 = domum hem till sitt, κα,τ οiχον Act. 2: 46, 5: 42 hemma, i huslig sammankomst)(ἐν τω iερω, χατ οiχους Act. 20: 20 i enskilda hus, enskildt)(δημοσiα, χα.τὰ τους οiχους Act. 8: 3 här och der 1. hit och dit i huseu (der neml. christna funnos), κατ o'Iχόν τiνος Rom. 16: 5 al. i ngns hus. — b) förnämare hus, palats ss. ἀρχιερέως Lc. 22: 54 öfverstepresten, βασιλἑως Mt. 11:8 konungens, konungaborg. — c) Guds hus olx. Θεοῦ Mt. 12: 4 al. a) om stiftshyddan 1. c. al.; ß) om templet i Jerusalem Mt. 21: 13 al.; γ) tropice om det, andliga templet oix. πνευματικός 1 Petr. 2: 5 (som egentl, betecknar det G. ,T. templet och betraktas ss. förebild till den christna församlingen, om hkn uttrycket först fullkomligt gäller så väl med afseende på dess inre väsende, som dess bestämmelse) - ὁ oiχ. τοῦ Θεοῦ 1 Petr. 4: 17, Hebr. 10: 21 HERrans 1. de trognas församling, det andliga templet, ss. det tydligen säges 1 Tim. 3: 15, se vidare här nedan. — 2:o) metonym. husfolk, fa-* milj (se πατριό), slägt, folk Mt. 10: 6 al.; Hebr. 3: 2. 5 G. T:s folk ss. den församling, i hvilken Gud hade sin boning, Hebr. 3: 6, 1 Tim. 3: 15 det N. T:s folk, i hkt Guds boende kommit till den fullkomligaste verklighet.

οικουμένη, ης, ἡ (egentl, femin. part. pass. af οiκέω, scil. γη) den bebodda jorden 1. bebodda delen af jorden, verlden a) i vidsträcktare betydelse om hela jorden Mt. 24: 14 al. och metonym. om dess invånare ss. Act. 17: 31 al.; ἡ μέλλουσα Hebr. 2: 5 den tillkommande verlden (dermed menas himmelriket, den eviga saligheten — se v. 3). — b) uti inskränktare betydelse om Romerska riket Lc. 2: 1 al.; anm. likaså kallas i profangrekiskan κατ εξοχὴν den af Grekerna bebodda jorden för ἡ οiκ. i motsats till barbarländerna. † οiκουργός. οῦ, ὁ, ἡ (οiκος, ἐργον) som arbetar

hemma, huslig Tit. 2: 5 j| följ. * οiκουρός, οῦ, ὁ, ἡ (οiκος, οὐρος uppsyningsman, väktare af ὁρά.ω) som vaktar huset, blir hemma, huslig Tit. 2: 5 j| fgde. * οiκτεiρω, ειρήσω (οiκτος klagan, verop af οi — ve) beklaga, ömka, hafva medlidande med, förbarma sig öfver τινά. Rom. 9: 15 (bis); se ἐλεέω. οiκτιρμός, οῦ, ὁ (fgde) medlidande, förbarmande, barmhertighet Rom. 12: 1 al., δια τών οiκτ. τοῦ Θεοῦ 1. c. förmedelst 1. vid Guds barmhertighet d. ä. erinrande eder om densamma, ὁ πατὴρ τών οiκτ. 2 Cor. 1: 3 (genit. qualitatis) fadren, hvars egenskap är barmhertighet — den barmhertige fadren, σπλάγχνα οiκτιρμοῦ Col. 3: 12 se σπλάγχνον. οiκτiρμων, ον (se fgde) medlidsam, barmhertig Lc.

6: 36, Jac. 5: 11. οἶμαι, se οioμαι.

οiνoπότης, ου, ὁ (följ., πiνω) vindrickare 1. -drinkare Mt. 11: 19, Lc. 7: 34. οiνος, ου, ὁ (egentl. Γοiνος =) vi num, vin Mt. 9: 17 al.; οiν. πολὑς 1 Tim. 3: 8, Tit. 2: 3 dryckenskap, οἴν. τοῦ θυμοὑ τής πορνεiας Βαβυλώνας Apoc. 14: 8 al. Babylons boleris hetsighets vin = Babylons hetsiga 1. berusande skökovin (antyder alltså ett berusande svärmeri), οiv. τοῦ θυμοὑ τοῦ Θεοῦ Apoc. 14: 10 Guds hetsighets d. ä. upphetsande och bedöfvande vin, som obemängdt iskänkes i vredeskalken (och borttager all besinning — jfr Es. 29: 9, 51: 17, Jerem. 25: 15).

οiνοψλυγiα, ας, ἡ (οiνοφλυγέω vara begifven på vin 1. dryckenskap, οiνόψλ,υξ af fgde och ψλ.ὑω flöda öfver) begifvenhet på vin, dryckenskapslusta, dryckenskap 1 Petr. 4: 3. * οioμαι, smdr. οἶμαι mena, förmoda, tänka, tro, hålla före med accus. och infin. Joh. 21: 25 med blotta224 οio ς

infin. Phil. 1: 17 (liksom i profangrek., då det är samma person), med ὀτι Jac. 1: 7. (νος, a, ov (correlat. till ποιος) qualis a) uti indirecta frågor: hurudan, af hvilket slag, hkn art, hvad för en Lc. 9: 55 (icke hos Tiscli.), 1 Thess. 1: 5; b) så beskaffad som, sådan som. som Mt. 24: 21 al. (har afseende på ett förhandenvarande 1. utelemnadt demonstr. τοιοὑτος 1. ὁ αυτός)·, οὑχ οι ο ν ο ε οτι Rom. 9: 6 måste analyseras: οὐ τοιοὑτον δε λέγω, οiόν ἐστιν ὀτι, men icke sådant säger jag som det är att d. ä. härmed vill jag

icke hafva sagt att —--.

δκνέω, ησα (ὀκνος, beslägtadt med ἐχω, hållande 1. dragande på en sak, dröjande) hålla 1. draga på ngt, draga i betänkande, tveka, frukta, dröja Act. 9: 38. *

οκνηρός, ά, όν (fgde) trög, lat, försumlig Mt. 25: 26, τ†] σπουδή Rom. 12: 11 i afseende på nitet (neml. för christliga lifvets intressen); betänksam, betänklig, besvärlig, betungande Phil. 3: 1. † οκταήμερος, ον (följ., -ημέρα) åttadagars, åtta dagar gammal, περιτορή όκτ. Phil. 3: 5 som blott var 8 dagar gammal, då jag omskars ( )(prosely-terne, hvilka först i sednare åren omskuros). οκτώ octo, åtta Lc. 2: 21 al. † όλεδρεύω Hebr. 11: 28 || όλοδρεὺω, hkt se. * δλ.εδρος, ου, ό (όλλυμι förderfva, stam όλω) förderf, undergång 1 Cor. 5: 5 al., εις όλ. της σαρκός 1. c. till köttets dödande d. ä. till dödande af hans köttsliga natur, jfr Rom. 6: 6, Gal. 5: 24. † δλιγοπιστια, ας, 'ή (följ.) klentrogenhet Mt. 17: 20

11 > r 4f.

[J απιστία.

† ολιγόπιστος, ον (följ., πίστις) med liten 1. ringa

tro, klentrogen Mt. 6: 30 al. ό λίγο ς, -η, ον (anses komma af λήγω upphöra med och ό prostheticum — som snart upphör) liten, ringa, obetydlig, plur. få — Mt. 7: 14 sæpe; έν ολίγο) Eph. 3: 3 och δι ολίγων 1 Petr. 5: 12 med litet, med få ord, i korthet; έν ολίγο) Act. 26: 28, somliga förstå derunder χρόνιο på kort tid, andra tyda: på föga när, ρ ro ρ em o dum eller föga fattas att du så----; men begge tydningarne

äro troligen oriktiga, ty uttrycket är ironiskt och έν bör tagas instrumentalt »med 1. genom litet»

---d. v. s. så hastigt och lustigt går det

icke att öfvertala mig att blifva christen; προς ολίγον scil. χρόνον Jac. 4: 14 för en liten tid, en stund; — neutrum adverbiascit, något litet a) om rum: ett stycke Mc. 1: 19, Lc. 5: 3; b) om

tid: en stund Mc. 6: 31 al., όλi. άρτι 1 Petr. 1: 6 nu en liten stund, äfven όλ1. 1 Petr. 5: 10 en liten tid; c) om beskaffenhet: föga ss. όλ. άγαπα. Lc. 7: 47.

† όλιγόψυχος, ον (fgde, ψυχή) klenmoclig, försagd

1 Thess. 5: 14. * όλιγωρέω (όλίγωρος oaktsam af ολίγος och ώρα uppsigt, tillsyn, omsorg, besl. med όράχυ) ringa akta, förakta, försmå τινός Hebr. 12: 5; i profan-grek. äfven vårdslösa, försumma. * όλίγως, adv. (af ό λίγο ς) ringa, föga, knappt, just όλ. αποφεύγοντας κ. τ. λ 2 Petr. 2: 18 som just hålla på att undfly dem som vandra i villfarelse (hedningarne) — præsens ά.ποφ. utmärker, att de ännu liksom befinna sig på flykten från sitt tidigare hcdnatillstånd och ännu icke hafva fått fast fot inom det nya christliga gebitet — äro ännu αστήρικτοι v. 14. * † όλ.οδρευτής, ού, ό (följ.) förderfvare 1 Cor. 10: 10,

jfr ΓΡΠψ» Exod. 12: 23. * † όλοι)ρεύω (όλ.εδρος) förderfva, förstöra, förgöra

Hebr. 11: 28. * ολοκαύτωμα, ατος, τό (όλ.οκαυτέω 1. -όω uppbränna ett offer helt och hållet — af όλος, καίω) det som helt och hållet uppbrünnes, brännoffer Mc. 12: 33, Hebr. 10: 6. 8; anm. detta var det förnämsta af alla offer och bestod af ett manligt offerdjur (oxe, får, get 1. dufva), se θυσία, ολοκληρία, ας, ή (följ.) fullständighet, helfärdighet

Act. 3: 16. * ολόκληρος, ον (όλος, κλήρος) som har lotten hel 1. oskingrad, integer, helfärdig, bestående af alla sina delar, fullkomlig, i fullständigt skick, hel Jac.

1: 4, όλόχλ.---τηρηδείη 1 Thess. 5: 23

och måtte hela eder ande, själ och kropp bevaras i oförvitligt skick o. s. v. Anm. Triehotomien — a) anden bevaras άμέμπτως. när sanningens röst städse herrskar i honom; b) själen, när den bekämpar alla sinnlighetens retelser; c) kroppen, nälden icke låter missbruka sig till verktyg för skamliga gerningar. δλολώζω (onomatop. ord af δλολύ = ελελεύ — άλαλα, se άλ.αλ,άζω) ηlulo, tjuta, upphäfva klagorop, κλ.αύσατε όλ. Jac. 5: 1 gråten med jemmerrop; anm. i profangrek. nyttjas ordet 0111 qvinnor som upphäfva höga rop — vare sig jubelrop till gudarne eller härskri, jfr Xenoph. Anabasis IV: in. 19. *ολος

ὁλος, η, ον hel, oskadd, hel och hållen Mt. 4: 23 al., i alla afseenden, all ss. τοὔτο dè ὁλον Mt. 1: 22, (21: 4), 26: 56, dt' ὁλου Joh. 19: 23 alltigenom. ὁλοτελής, ές (fgde, τέλος) helt och hållet fullkomlig, alldeles fullständig, hkn intet fattas af det som hörer till dess väsende, omnibus nu mer is ab-solutus, υμάς ὁλ. 1 Thess. 5: 23 eder helt och hållet, hela eder personlighet, edert väsende, * 3Ολυμπάς, ά, b Olympas, en christen i Eom, Rom. 16: 15. *

ὁλ,υνθος, ου, b vinterfikon, som vintern öfver växer efter bakom bladet och sällan mognar, omoget fikon, grossus Apoc. 6: 13 (se συχή). * ὁλως, adv. (af δλος) fullkomligt, helt och hållet, i det hela, alls Mt. 5: 34, öfverhufvud, i allmänhet 1 Cor. 5: 1, 6: 7, 15: 29. ομβρος, ου, b imber (äfven besl. med ambra,

humor), regn, regnskur Lc. 12: 54. * † ὁμεἱρομαι (troligen af ὁ prosthet. och μειρομαι, se μέρος — liksom χέλλω, ὀχέλλω) längta efter delaktighet uti, förening med ngn τινός, vara uppfylld af kärlek till ngn 1 Thess. 2: 8 |j ἱμεἱρο-μαι, hkt se. * ὁμιλέω, ησα (ὁμιλος) vara tillsammans, hafva gemenskap 1. umgänge, umgås, samtala πρός τινα Lc. 24: 14, τινί Act. 24: 26, äfven absol. Lc. 24: 15, Act. 20: 11 (tala, hålla föredrag? liksom understundom διαλέγεσθαι i profangrek.). ομιλἱα, ας, ἡ (fgde) sällskap, samqväm, umgänge

1 Cor. 15: 33 se ἡθος. * ὁμιλος, ου, b (ὁμου, Τλη skara af εἵλω tränga tillsammans) samlad skara, folkhop. Apoc. 18: 17 ἐπὶ των πλοἱων ὁ ὁμιλος, i hka ords ställe bör läsas b ἐπὶ τὁπον πλέων. * ὁμίγλη, ης, ἡ (obekant derivation) töcken, dimma, moln 2 Petr. 2: 17 (jagade af stormvind — de hålla icke hvad de lofva). * ὁμμα, ατος, τὁ (ὡμμαι perf. pass. till ὁράω) egentl. det som ses, syn, anblick; vanligen öga Mt. 20: 34 || ὀφθαλμὡν, Mc. 8: 23. δμνύω 1. ὁμνυμι, ὡμοσα. (sannolikt af ὁμός gemensam, i anseende till edens förenande 1. förbindande kraft) egentl, genom ed förbinda 1. förpligta; a) svärja, bedyra absol. Mt. 5: 34 al., ορχον ὁμν. Lc. 1: 73 svärja 1. gå en ed; besvärja, taga ngn till vittne och hämnare af sin ed d. ä. svärja 1. bedyra vid ngn 1. ngt τινά. Jac. 5: 12, äfven ἐν τινι Mt. 5: 34 al., εις τι Mt. 5: 35, χατὰ τίνος Hebr. 6: 13. 16. — b) med ed försäkra, edeligen

lofva τινί τι Act. 7: 17 1. τινί med infin. 1. οτι Mc. 6: 23 al., fullständigt heter det Act. 2: 30 ὁρχω ὁμνὑειν τινί med infin. ομοθυμαδὁν, adv. (ὁμός se ὁμου och θυμός) egentl. med gemensamt sinne, sam- 1. enhälligt, »endrägte-liga» Act. 1: 14 al. † ὁμοιάζο), (ὁμοιος) likna, vara lik χαἰ ἡ λαλιά σου ομοιάζει Mc. 14: 70 (Mt. 26: 73) scil. τή των Γαλιλαἱων (hvarken ordet 1. phrasen fkmr hos Tisch.). *

ὁμοιοπαθής, ές (följ., πάθος) af 1. underkastad samma lidelser och lidanden, lika beskaffad, lika svag och bräcklig τινί Act. 14: 15, Jac. 5: 17 med 1. som ngn.

ὁμοιος, a, ον — äfven af 2 ändelser Apoc. 4: 3 — skrifves äfven ομοἱος (ὁμός, se ὁμου) lik, lika, likadan, af samma art 1. slag τινί Mt. 11: 16 al., äfven τινός Joh. 8: 55. ὁμοιότης, ητος, ἡ (fgde) χαθ' ὁμ.. Hebr. 4: 15 efter likhet d. ä. lika, τινὁς Hebr. 7: 15 efter 1. i likhet, lika med ngn. ὁμοιόω, ώσω, ωσα; ωθήσομαι, oji)ην (ὁμοιος) göra lik, förlikna, jemföra τινί τι 1. τινὰ τινι Mt. 7: 24 al.; pass. blifva, vara, ställa sig lik τινί Mt. 6: 8, äfven med ὡς Kona. 9: 29 (der 2:ne föreställningssätt äro sammanblandade: »blifva lik» och »blifva som»), ὁμοἱωμα, ατος, τὁ (fgde) egentl, det lika gjorda,

a) gestalt, figur ἡλλαξαν---εἰχόνος χ. τ. λ.

Rom. 1: 23 de bort- 1. utbytte den oförgängliga Gudens majestät med figuren af en bild utaf en förgänglig menniska o. s. v., Apoc. 9: 7. — b) liknelse, likhet τινός Rom. 5: 14 al., ἐν ὁμ. ἀνθρωπου γενόμενος Phil. 2: 7 i det han uppträdde, visade sig i menniskoliknelse 1. -likhet. ομοίως, adv. (af ὁμοιος) på lika 1. samma sätt,

likaså, likaledes Mt. 22: 26 al. ὁμοἱωσις, εως, ἡ (ὁμοιόω) liknelse, afbild τους χαθ' ὁμ. Θεοὔ γεγονότας Jac. 3: 9 som blifvit skapade efter Guds afbild 1. »beläte» (jfr Genes. 1: 26: 27). *

ὁμολογέω, ήσω, ησα (ὁμου, λέγω) tala 1. föra samma språk, yttra sig lika, säga det samma som, öfverensstämma 1. vara ense med ngn; sedermera och i N. T. l:o) tillstå, erkänna, förklara, bekänna Xpi-στὁν Joh. 9: 22 öppet bekänna att JEsus är Messias, äfven τον υιὁν 1 Joh. 2: 23)(ἀρνεισθαι, τάς αμαρτιας Act. 24: 14, 1 Joh. 1: 9, τινά τι Rom. 10: 9 ngn ss. ngt, med infin. Tit. 1: 16,

med partic. 1 Joli. 4: 2, 2 Joh. 7, δμ. δμολογίαν

I Tim. 6: 12 aflägga bekännelse; vittna, aflägga vittnesbörd εν τινι Mt. 10: 32. 33 al. i ngns sak, för ngn d. ä. bekänna ngn, τινί Hebr. 13: 15 aflägga vittnesbörd för ngt d. ä. bekänna ngt; pass. δμ.ολογεῖται Rom. 10: 10 man bekänner, bekännelsen sker. — 2:o) lofva med infin. Mt. 14: 7, δμ. ἐπαγγελίαν Act. 7: 17 (j| ὡμοσε) gifva löfte.

δμολογία, α.ς, ἡ (fgde) egentl, öfverensstämmelse; sedermera och i N. T. bekännelse 2 Cor. 9: 13

al., απόστολος---της δμ. Hebr. 3: 1, se

απόστολος.

ομολογουμένως, adv. (af partic. pass. af δμολ.ογέω) allmänt erkändt, utan all gensägelse 1 Tim. 3: 16. * δμότεχνος, ον (se följ., τέχνη) af samma konst, som drifver 1. idkar samma yrke 1. handtverk, εἶναι δμ. Act. 18: 3 drifva samma yrke. * δμού, adv. (δμός lik, enahanda, gemensam) tillsammans, tillika, på samma gång Joh. 4: 36, 20: 4, äfven på samma ställe Joh. 21: 2 1. tillsammans. δμόψρων, ον (fgde, ψ μην) liksinnad, liktänkande 1 Petr. 3: 8 (då συμπαθής öfversattes med lik-sinnad). *

ὁμως, adv. (se δμοῦ) liksom med allt detta, icke desto mindre, det oaktadt, dock, likväl 1 Cor. 14: 7, Gal. 3: 15; anm. står i början af satserna, men borde på förra stället stå näst efter χιϋάρα

= τὰ ἀψυχα, (χαίπερ) ψονήν---χιθάρα,

ὁμως---de liflösa tingen, elniru de gifva

ljud ifrån sig, vare sig en flöjt 1. cithra, likväl o. s. v., på sednare stället näst framför ουδείς — en menniskas laga kraftvunna förbund 1. förordnande (ehuru det är en menniskas)(Θεοῦ) upphäfver likväl ingen 1. gör några tillägg dertill. övap, τὸ (har blott nomin. och accusat., de öfriga casus ersättas i profangrek. af ονειρος) dröm; fkmr i förbindelsen χατ ovap Mt. 1: 20 al. (dock blott hos Matthæus) i drömmen 1. sömnen. ὀνάριον, ου, τὸ diminut. (af ὀνος) liten åsna, åsnefåle Joh. 12: 14. * δνειδίζω, ισα (ὀνειδος) smäda, skymfa τινά Mt. 5:

II al.; äfven förebrå, förevita τινά och τὶ Mt. 11: 20 al.; Jac. 1: 5 »och förevitar icke» d. v. s. gör inga invändningar på grund af ett föregående tadel-värdt förhållande; ty Han gifver απλώς utan omständigheter 1. omsvep.

ονειδισμός, ου, δ (fgde) smädelse, smälek, skymf, förebråelse, klandrande 1. smädefullt omdöme Rom. 15: 3 al., ὀν. του Χού Hebr. 11: 26 Christi smä-

ονομα

lek (så kallas redan den smälek Moses utstod i Ægypten, emedan Chr. äfven då bodde i sina trogna, kämpade och led med dem). ὀνειδος, εος, τὸ (ὀνομαι tala, i synnerhet illa om

ngn, tadla) tadel, skymf, smälek Lc. 1: 25. * Ὀνήσιμος, ου, δ Onesimus, Philemons slaf i Colossæ, rymde ifrån sin husbonde till följe af en förbrytelse (stöld 1. underslef Phil. 18) af fruktan för straff och kom till Paulus i Cæsarea, hvilken omvände honom till christendomen och hade honom innerligt kär (τὰ ἐμὰ σπλάγχνα Phil. 12). Paulus sände honom tillbaka med det lilla brefvet till Philemon på samma gång som Tychicus med brefven till Colossæ och Ephesus. Traditionen gör honom till biskop i Beroea och låter honom dö ss. martyr i Rom. — På hans namu ss. appella-tivum (ὀνήσιμος nyttig af ὀνίνημι) häntyder Paulus Phil. 11. 20. Ὀνησίφορος, ου, δ Onesiphorus, en christen i Ephesus, som med mycken välvilja omfattade Paulus der och sedermera uppsökte honom i Rom och der vederqvickte honom 2 Tim. 1: 16—18, 4: 19. — Sjelfva namnet (ὀνησκρόρος ss. appellativum hjelp-bärande) synes antyda hans hjelpsamhet. ὀνιχός, ἡ, ὀν (ὀνος) hörande till åsna, åsne- Mt.

18: 6, Mc. 9: 42 (Lc. 17: 2), se μύλος, ὀνίνημι; aor. 2 ὠνήμην 1. ὠνάμην gagna, hjelpa, bistå; med. hafva fördel, nytta, profitera τινός Phil. 20 af ngn. * ὀνομα, ατος, τὸ (besl. med ὀνομαι egentl, tala om ngn i allmänhet; äfven jemte o prostlieticum med) nonien, namn l:o) namn, benämning (för att skilja ngn 1. ngt från andra) Mt. 1: 21 al.,

ω ὀνομα scil. ἡν Lc. 2: 25 al. som hette, ονόματι Mt. 27: 32 al. vid namn, äfven τουνομα Mt. 27: 57 (accus., egentl, till namnet), χατ ὀνομα Joh. 10: 3, 3 Joh. 15 namnvis, hvar och en med sitt namn 1. särskildt. — *Ὄνομα τού Θεού 1. Κυρίου Mt. 6: 9 al. Guds namn (allt hvad namnet Gud innefattar, alla Hans egenskaper), ὀν. 'Ιησού 1. Χριστού Mt. 10: 22 al. JEsu 1. Christi namn (Hans person och verk), ὀν. τού Ἁγιου Πνεὐματος Mt. 28: 19 den H. Andes namn (Hans egenskaper och verkningar); πιστεὐειν εις τὀ ὀν. Χού Joh. 1: 12 al. tro på Christi namn d. ä. att JEsus är Messias, βαπτίζειν εις τὀ ὀν. 'Ιού se βαπτίζω, αιτεϊσθαι ἐν τω ὀν. Ιού Joh. 14: 13 al. bedja i JEsu namn vill i korthet säga att i tron så helt och hållet försätta oss i Christi ställe ochὀ νομάζω

så frimodigt och fröjdfullt träda inför Fadren, som vore vi Christus sjelf; vi gå då ut och in i Fadershuset ss. barn, utan att behöfva ngn som ledsagar oss dit och anmäler oss; δέχεσ&αὶ τινα εις ὀνομὰ τίνος Mt. 10: 41 upptaga ngn i afseende på hans namn, för det som hans namn innefattar d. ä. för det han kallas och är ngt, jfr. v. 42, επὶ τω ὀν. μου Mt. 18: 5 för mitt namns skull d. ä. derföre att det (barnet) tillhör mig; εν ονὀματι Χοΰ 1 Petr. 4: 14 = ενεχεν Χοΰ för Christi skull, δια. τὀ ὀν. μου Mt. 24: 9 al. derföre att J bekännen mig (ss. Messias), υπέρ του ὀν. Χοΰ Act. 21: 13 al. för att utbreda Christi namn (kännedom), äfven υπέρ του ὀν. 3 Joh. 7 (scil. Θεού), τω ὀν. 1. ἐν ὀν. Χοΰ Mt. 7: 22 al. förmedelst 1. i kraft af Christi namn (som utsäges), o. s. v. — 2:o) namn, person Act. 1: 15, Apoc. 3: 4, äfven 11: 13.

ὀνομάζοι, ασα-, ἀσθην (fgde) nämna τὀ ονομα του Κυρίου Act. 19: 13, 2 Tim. 2: 19 nämna Christi namn ss. sin HERres, benämna, gifva namn af, kalla Lc. 6: 13. 14; pass. nämnas Rom. 15: 20, Eph. 5: 3, äfven 1: 21 (utsägas), kallas, heta, bära namn af ἀδελψός 1 Cor. 5: 11 af broder, äfven Eph. 3: 15 har sitt namn (neml. af Honom, Gud ss. πατήρ).

ὀνος, ου, b, ἡ åsna, åsninna Mt. 21: 2. 5. 7 al.; se ock μΰλος.

ὀντως, adv. (af partic. ων, genit. ο ντο ς af ειμὶ) verkligen, i verkligheten, i sjelfva verket, i sanning Mc. 11: 32 al.; o, ἡ, τὀ ὀντως 1 Tim. 5: 3. 5. 16, 6: 19 (|| αιωνιου) verklig, sannskyldig (som verkligen är och icke blott kallas så).

ὀζος, εος, τὀ (följ.) vinättika, surt vin Mt. 27: (34) 48 al.; härmed menades Romarnes po sea eller surt med bittra kryddor blandadt vin, som Romerska soldaterna drucko i lägret — denna dryck räcktes Frälsaren för att döfva Hans plågor.

οξὐς, εία, ὐ (besl. med ἀχἡ egg, spets — men äfven med ὠχὐς snabb, hvaraf ocior) l:o) spetsig, hvass (för känslan) Apoc. 1: 16 al., men i profangrek. äfven skarp, bitter (för smaken). — 2:o) snabb Rom. 3: 15.

οπἡ, ἡς, ἡ (samstammigt med δψ, ἡ = ὀφις öga, syn af υψομαι fut. till bpàxo) öga, öppning, hål, håla Hebr. 11: 38 — i profangrek. i synnerhet öppning på taket att släppa ut röken och in dagsljuset, ljus- 1. rökfång, sedermera fönster (»vind-

öga») — en källas öppning, hål (liksom öga,]1^) Jac. 3: 11.

οπισθε 1. -εν, adv. (οπις, ιδος, ἡ följd af ἑπομαι) clesuite, i följd, deraf bakifrån, -till, -efter, -om a) ss. adv. Mt. 9: 20 al., ἐμπροσθεν χαι υπ. Apoc. 4: 6 fram- och baktill, ἐσωθεν χαὶ ὀπ. Apoc. 5: 1 på inre och yttre sidan, innan- och utantill. — •b) ss. prcepos. med genit. Mt. 15: 23, Lc. 23: 26.

οπίσω, adv. (se fgde) l:o) loci, a) ss. adv.: bakom Lc. 7: 38, τα ὀπ. Phil. 3: 14 det som är bakom, »tillrygga» d. ä. den redan tillryggalagda delen (af det christliga lifvets vädjobana — meta-phoren tagen af kapplöpare), είς τα. ὀπ. Mc. 13: 16 al. till det som är bakom 1. -efter = tillbaka, men äfven blott ὀπ. Mt. 24: 18; b) ss. præpos. med genit. bakom, bakefter, efter Mt. 4: 10 al. υπάγε ὀπ. μου 1. c. se υπάγω, πορεὐεσθαι ὀπ. τινός Lc. 21: 8 vandra efter ngn, sluta sig till ngn, ὀπ. αυτού α.πήλθεν Joh. 12: 19

οπλίζω; ισάμην (följ.) väpna, beväpna; med. την αυτήν εννοιαν 1 Petr. 4: 1 väpnen eder med samma sinne (som

Christus hade och ådagalade i sina lidanden). *

δπλον, ου, τὸ (besl. med ἑπω sysselsätta sig med) verktyg, redskap a) hörande till skepp: taklage, tågverk o. s. v., fkmr ej i N. T.; b) till strid: vapen Joh. 18: 13; metaphorice ἀδιχίας och δικαιοσύνης Rom. 6: 13 hvarigenom det ena 1. andra vinnes (αμαρτια tankes i förra fallet ss. regent, hvilken brukar menniskans lemmar — hand, tunga o. s. v. — ss. sina vapen för att dermed strida emot Guds styrelse och tillvägabringa osedlighet), τοὺ φωτός Rom. 13: 12 äro tänke- och handlingssätt, hvilka ljuset (Gud genom den H. Ande) framräcker; ἀπλα τἀ>ν δεξιὡν 2 Cor. 6: 7 högra sidans vapen — anfallsvapen (se βέλ,ος), τὼν ἀριστερὼν ibid. venstra sidans vapen = försvarsvapen (se för öfrigt Eph. 6: 14 följ.) τὰ ἀπλα της στρατειας vjpojv 2 Cor. 10: 4 vår krigstjensts228 ὁποιος

vapen <1. ä. de medel, hvaraf den apostoliska verksamheten betjenar sig mot fiendtliga makter; anm. försvarsvapen, ott λα, voro hos Grekerna följande: sköld (ασπἰς χ. τ. λ1. se θυρεὸς), hjelm (χρὰνος 1. περικεφαλαἰα hkt se), harnesk (t)ὡρας hkt se), gördel (ζὼνη hkt se) och benskenor (χνημἰδες). ὁποἰος, a, ov (correlat. till ποἰος) = οιος qualis

a) uti indirecta frågor: huru beskaffad; af hvad slag o. s. v. 1 Cor. 3: 13 al., ὁποιοι ποτε ἠσαν Gal. 2: 6 hvad för några de också voro (i huru stort anseende de än stodo). — b) så beskaffad som, sådan som, som efter τοιοὺτος Act. 26: 29.

οπὸτε, adv. (correlat. till πὸτε) = δτε då, när med

indicat. Lc. 6: 3. * δπου, adv. (correlat. till που) — ου ubi l:o) hvarest, der Mt. 6: 19 sæpe. — 2:o) hvarthän, dit Joh. 8: 21. 22 al. (genom ett slags attraction — likaså i profangrek. vid verba motus). — 3:o) under det 1. då dock 2 Petr. 2: 11. † ὀπτάνω (äfven οπταἰνω, ὀπτὰζω af obrukl. δπτω, se δρὰω) se; (pass. 1.) med. låta se sig 1. sig ses τινἰ Act. 1: 3 för 1. af ngn. * δπτασἰα, ας, ἡ (fgde) = δφις syn (vision), uppenbarelse Lc. 1: 22 al. ὀπτὸς, ἡ, ὀν (εφω koka) egentl, kokt, stekt Lc.

24: 42. * δπτω, δπτομαι, se δρὰω.

δπὼρα, ας, ἡ (af δπτὰω = εφω steka, koka och ὡρα den årstid som kokar 1. mognar frukterna — andra af ὀπου ὡρα saftens tid, då de mognande frukterna befinna sig i sin saftigaste fullhet) rötmånad — hunddagarne, den hetaste delen af sommaren — sedan sommarfrukt, frukt Apoc. 18: 14; anm. året indelades af Grekerne i 7 årstider: l:o) ἑαρ (contr. ἠρ ver, vår), 2:o) θέρος (hkt se, sommar), 3:o) δπὼρα, 4:o) φθινὸπωρον 1. μετὸπωρον (höst — se φθινοπωρινὸς), 5:o) σπο-ρητὸς (såningstid), 6:o) χειμὼν (hkt se, vinter), 7:o) φυταλιὰ (trädplanteringstid). * δπως, partic. relät, (correlat. till πὼς) = ὡς a) ss. adverb, huru, hurusom, på hvad sätt, quomodo, ett 1. det sätt hvarpå med indicat. JjC. 24: 20;

b) ss. conjunction alltid ined conjunct., huru, hurusom ss. Mt. 12: 14, 22: 15, Mc. 3: 6; oftare på det att, att Mt. 2: 8 sæpe, äfven med tillagdt av (Mt. 6: 5) Lc. 2: 35 al.; δπ. μὴ på det att icke Lc. 16: 26, 1 Cor. 1: 29.

δραμα, ατος, τὸ (δρὰω) egentl, det sedda, syn (underbar företeelse 1. uppenbarelse) Mt. 17: 9 al.

οργἠ

δρασις, εως, ἡ (se fgde) egentl, seende, synförmåga, öga; i N. T. a) syn = δραμα Act. 2: 17, Apoc. 9: 17; b) utseende Apoc. 4: 3.

δρατὸς, ἡ, ον adj. vble (af följ.) synbar, synlig Col. 1: 16. *

δρὰω, δφομαι, εὼοαχα, εἰδον; aor. 1 med. ὡφὰμην Lc. 13: 28; δφθὴσομαι, ὡφθην (οφομαι o. s. v. af obrukl. stam δπτω, δπτομαι) hafva syn, vara seende; l:o) se (med det yttre ögat), skåda τινὰ och τἰ Mt. 24: 30 sæpius, stundom med accus. och partic. (liksom i profangrek.) st. infin. 1. c. al.; metaphor. opàv Θεὸν Mt. 5: 8 al. se Gud (den högste konungen, bilden af den högsta lycka; ty då de österländske regenterne för det mesta undandrogo sig folkets blickar, så hette deras förtrogne och ministrar "OD = de som sågo konungens ansigte). — 2:o) se (med det inre ögat), andligen varseblifva, inse, förstå, märka Act. 8: 23 al., äfven här ngn gång med accus. och partic. ss. 1. c., Hebr. 2: 8, se med trons blickar 1 Joh. 3: 6 al.; erfara Joh. 3: 36 al., ουχ δφε-τα.ι ζωὴν 1. c. han skall icke

se lif (andligt och Messianskt lif skall blifva fullkomligt främmande för hans erfarenhet). — 3:o) se, se till, se sig för, akta sig; δρα med fut. ποιήσεις Hebr. 8: 5 se till att du kommer att göra, med imperat. μηδεὶς γιγνωσχέτω Mt. 9: 30 akta dig, låt ingen veta det! δρα μὴ med conjunct. Mt. 8: 4 al., äfven δράτε μὴ ss. 1 Thess. 5: 15 se 1. akta dig, sen till 1. akten eder, att icke, med imperat. δράτε μὴ θροεισθε Mt. 24: 6 akten eder, låten icke skrämma eder! δρα μὴ Apoc. 19: 10, 22: 9 (scil. προςχυνήσης ἐμοί) se till att du icke d. ä. gör icke så! låt bli det! — hit höra pliraserne συ δφη Mt. 27: 4, υμεῖς δφεσθε Mt. 27: 24 och δψεσθε αυτοὶ Act. 18: 15 det må du (mågen J) se dig (eder) om! det blifve din (eder) egen omsorg! — Pass. synas, uppenbaras τινὶ Mt. 17: 3 al., μάρτυς ὡν τε εἶδες, ων τε δφθήσομαι σοι Act. 26: 16 attraction st. τούτων, ἁ τε εἶδες, α (δι' ἁ) χ. τ. λ1. vittne så väl till det som du sett, som till det hvarför jag (ytterligare) skall uppenbara mig för dig; ὠφθη αγγέλοις 1 Tim. 3: 16 han visade sig för, lät sig ses af englar (vid och genom sin himmelsfärd).

οργή, ης, ἡ (qsi δρεγή af δρέγω) drift, hvarje häftigare sinnesrörelse, affekt — a) vrede, ovilja Mc. 3: 5 al.; οργή θεοὑ llom. 1: 18 al. Guds vredeὀργίζω

(är icke annat än Guds kärlek till allt godt i sitt motsatta hat 1. misshag till allt ondt), ἐν ἡμερα ὀργης Rom. 2: 5 (den vrede som utbryter) på vredesdagen (domens dag charakteriserar Paulus ss. en vredens dag för de onda), τέκνα οργής Eph. 2: 3 vredenes barn, under vreden hemfallna, iræ (Dei) obnoxii, äfven σκεύη οργής Rom. 9. 22 vredeskärl. — b) ss. consequens, det hvarigenom vreden gifver sig tillkänna, straff ss. Rom. 3: 5 al., ἡ μέλλουσα δργή Mt. 3: 7 al. det tillkommande 1. eviga straffet, den eviga döden. οργίζω; ὠργίσθην (fgde) göra vred, uppreta, för-törna, vanligen i N. T. retas till vrede, vredgas, förtörnas, harmas Mt. 5: 22 al., τινι 1. c., ἐπί τινι Apoc. 12: 17; ὀργ. καὶ μὴ ἁμαρτάνετε Eph. 4: 26 vredgens och synden icke d. ä. försynden eder icke i eder vrede (det gifves neml. en helig vrede, liksom en gudomlig, se fgde ord. — Jfr Ps. 4: 5).

ὀργίλος, η, ον (οργή) häftig, hetsig, snarsticken

Tit. 1: 7. * δργυιά, ας, ἡ (följ.) famn — afståndet emellan fingerspetsarne på begge händerna, när armarne äro utsträckta, så att de bilda en rät linea = 4 grek. πήχεις alnar = 6 fot Act. 27: 38. * ὀρέγω, rego, erigo, porrigo, räcka, sträcka, utsträcka; i N. T. i med. räcka 1. sträcka sig ut efter ngt τινός, eftersträfva, åtrå 1 Tim. 3: 1 al. ορεινός, ή, όν (δρος) bergig, bergs-; ἡ ορεινή, scil.

χώρα Lc. 1: 39. 65 bergsbygd 1. -trakt. δρεξις, εως, ἡ (ὀρέγω) traktan, trängtan, åtrå, begärelse, lusta Rom. 1: 27. * † ορθοποδέω (ὀρθόπους med raka fötter, rakt 1. rakt ut gående af följ. och πούς) gå med raka fötter, 1. rakt ut, raka vägen; figurligt handla rätt, förfara riktigt (liksom gå räta vägar, taga riktiga mått ocli steg) πρός τι Gal. 2: 14 i afseende på ngt 1. för att upprätthålla och befrämja ngt; anm. verb a eundi brukar i allmänhet Paulus i figurlig mening ss. περιπατείν, στοιχείν o. s. v. * ορθός, 'ή, όν (besl. med δρω, δρνυμι uppresa; jfr rectus qsi erectus af erigo) upprest, rak, rät, i upprätt ställning Act. 14: 10, ο. τροχιαὶ Hebr. 12: 13 se τροχιά. † ορθοτομέω (ὀρθοτόμος som skär rätt, i rak riktning — af fgde och τέμνω, τέτομα. skära) skära rätt, rätt dela, rätt behandla τον λόγον της αληθείας 2 Tim. 2 : 15 riktigt umgås med sannin-

gens ord (så att man icke förfalskar det κα.πη-λεύειν Gal. 2: 14 — andra tyda det med: att inrätta sina föredrag så, att hvar och en får sitt — efter den vanliga indelningen i säkra, väckta och benådade själar). * † ὀρθρίζω (ὀρθρος) — Attikernas ὀρθρεύω, tidigt vara uppe, vara morgongirig, tidigt på morgonen göra, gå, komma πρός τινα Lc. 21: 38 till ngn. * ὀρθρινός, ή, όν (se följ.) i gryningen Apoc. 22: 16

Jj πρωινός. * δρθριος, a, ov, äfven 2 ändelser (följ.) = fgde Lc. 24: 22. *

δρθρος, ου, ὁ (δρω, δρνυμι röra o. s. v., antingen den tid då menniskor och djur börja röra sig och uppstå, eller då dagen börjar gry — liksom röra på sig; jfr orior, ortus) gryning, dagbräckning δρθρου βαθέος Lc. 24: 1, Joh. 8: 2 (dock ej hos Tisch.) se βαθὑς, υπό τον δ. Act. 5: 1 emot gryningen.

ὀρθώς, adv. (af ὀρθός) rätt, riktigt Mc. 7: 35 al. ορίζω, ὡρισα; ὡρισμαι, ὡρίσθην (δρος, ὁ gräns) begränsa, skilja genom gränser, utstaka, bestämma, förordna Act. 17: 26. 31, Hebr. 4: 7; bestämma sig för, besluta med infin. Act. 11: 29; pass. bestämmas ss. κατά το. ὡρ. Lc. 22: 22 enligt det bestämda 1. sin bestämmelse, ὁ ὡρ.----κριτής

Act. 10: 42 den af Gud bestämde 1. förordnade domaren, ὁρ. υιός Θεοὺ Rom. 1: 4 förklarad för Guds Son. δριον, ου, τὸ (egentl, neutr. af adj. δριος hörande till begränsning, δρος) gräns; i N. T. plur. gränser, landamären Mt. 4: 13, 19: 1, Mc. 10: 1; äfven angränsande trakter, nejder Mt. 2: 16 al. ορκὶζω (följ.) låta ngn svärja; sedan och i N. T. besvärja med 2 accus. ss. τινὰ τον Θεὸν Mc. 5: 7 ngn vid Gud, τον Ἰησοὺν Act. 19: 13 vid JEsus, τον Ιiὺριον 1 Thess. 5: 27 vid HERren (Tisch. har ἐνορκὶζω). δρκος, ου, h (af εἲργνυμι innestänga, ἑρκος stängsel, skrank) ed, emedan eden är liksom ett skrank, inom hkt man stänges och förbindes att göra 1. icke göra ngt (min ed binder mig) Mt. 5: 33 al., ἀποδιδὁναι τους δρχους 1. c. afbetala 1. afbörda sig sina eder (fullgöra hvad man edeligen förbundit sig till — jfr Numeri 30: 3, Deuteron. 23: 22) ὁμνὑναι δρκον Lc, 1: 73 svärja 1. gå en ed, ορχον ον ibid. troligen attractio inversa st. ορχου, ον, se δς.230 ὁρχωμοσια

† ὁρχωμοσία, ας, ἡ (fgde, ὁμνυμι) edgång, edlig försäkran Hebr. 7: 20. 21. 28 = τα ὁρχωμόσια i profangrekiskan. ορμάω, ώρ μη σα. (följ.) egentl, sätta i rörelse, drifva på; i N. T. interäns, (scil. εαυτόν) sätta sig i rörelse, bryta upp, fara, färdas, ila, storma, rusa εἰς τ ι Mt. 8: 32 al. till ngt, επὶ τινα Act. 7: 57 emot ngn.

ορμή, ής, ἡ (δρω, ὁρνυμι röra åstad) första rörelsen, driften till en liandling, uppbrott, angrepp (gripa saken an); inre drift, project, anslag Act. 14: 5, afsigt, föresats, sträfvan (diktan ocli trak-tan) Jac. 3: 4. δρμημα, ατος, τό (ορμάω) det i rörelse satta, på-drifna, fart; ὁρμήμ.ατι βληθήσεται Apoc. 18: 21 han skall med fart, i en hast, på en gång nedstörtas. * ὁρνεον, ön, τὸ — följ. Apoc. 18: 2 al. ὁρνις, ιθος, ὁ, ἡ (ὁρω, ορνυμαι röra sig åstad 1. lyfta sig, neml. med vingarne) fogel, vild 1. tam; i N. T. höna Mt. 23: 37, Lc. 13: 34. † δροθεσία, ας, ἡ (ορος gräns, τiδημ.ι) gränssättning 1. -bestämning, -linea, -skillnad, gräns Act. 17: 26. *

ὁρος, εος, τὸ (ὁρω, ορνυμαι höja sig 1. stiga upp) egentl, uppstigande, upphöjning, höjd, berg Mt. 4: 8 al., τὸ ὁρ. τὼν ἐλαιὼν Mt. 21: 1 se ἑλαια, τὸ ὁρος Σινἀ. beskrifves Hebr. 12: 18—21 (jfr Exod. 19: 12 följ.), ὁρ. πυρὶ χαιὁμενον Apoc. 8: 8 eldlågande 1. -sprutande berg; τὰ ὁρη betyder ock metaphor. upphöjda personer, väldigheter se Apoc. 17: 9. 10. ὁρὺσσω, ὡρυξα. gräfva, inrista, inhugga Mt. 21: 33 al. ὁρψανὁς, ἡ, ὁν (— ὁρψὁς orbus, beröfvad i synnerhet föräldrarna — beslägt. äfven med ὁρφνὁς mörk) föräldra-, faderlös Jac. 1: 27; metaphor. Joh. 14: 18.

ὁργέομαι, ησάμην (per metathesin af χορός = χ ὁχλο ς rund, ring, ringdans) dansa Mt. 11: 17 al. ος, ἡ, ο, art. postpositivus, pronom. relativum som, hvilken, ss. en som, ss. den der Mt. 2: 9 sæpissime; ἡς — αυτἡς Mc. 7: 25 per hebraismum. Vid pron. relät, märkas följande egenheter l:o) attractio a) directa, då pron. relät., som af sitt verb skulle styras i accus., sättes i samma casus som föregående nomen 1. pronomen (af hkt det alltså attraheras) t. ex. (τοῦ ρἡματος, οὑ st. ὁ Mc. 14: 72 — Tisch. har τὸ ρῆμα ὡς), τω λόγω, ω st. ov Joh. 2: 22 al.; b) inversa, då pron. relät.

ὁσὡτης

drager till sig föregående nomen i samma casus der det sjelft står t. ex. λὶθο v ov st. δ λiθος, ov Mt. 21: 42, 1 Petr. 2: 7, ορχον ov st. ἀρχου, ov Lc, 1: 73 παν τὶ ω Lc. 12: 48 se πας, τον ἀρτον δν st. δ ἀρτος, δν 1 Cor: 10: 16 — så i latinen: urbem quam statuo, vestra est Virg. Æn. I: 577; hit hör den äfven i profangrek. och latinen vanliga attraction, då pron. relät. drager föregående nomen efter sig i samma casus

och comma t. ex. ov---Ἰωάννην, οὑτος

Mc. 6: 16 st. δ Ιωάννης, ov---·, οὑτος al.

— 2:o) constructio ad sensum (χατά σὑνεσιν), då relät, rättar sig efter föregående nomens begrepp, men icke genus t. ex. παιδάριον, δς st. o Joh. 6: 9 al., någon gång icke heller numerus t. ex. Phil. 2: 15. — 3:o) då relät, rättar sig efter följande och ej föregående nomen ss. της αὐλἡς, δ ἐστι πραιτὡριον Mc. 15: 16 st. ἡ al. — 4:o) = articulus præpos. δ, ἡ, τὸ vid indelningar: «c μέν — ?>ς δἐ 2 Cor. 2: 16 den ene, den andre; äfven ett tredje 3c δἐ Mt. 21: 35; äfven 3c μἐν

— ἀλλος δἐ Mt. 13: 4. 5; äfven 3c μέν — ἑτερος — ἑτερος 1 Cor. 12: 8—10 (vid classifika-tion af χαρὶσματα, der en tredelning eger rum, se vidare μἐν). — 5:o) = οὑτος γὰρ (liksom qui = nam is) t. ex. 2 Cor. 3: 6, 4: 4. — Neutrum δ a) är = quod hvad det beträffar att ss. llom. 6: 10, Gal. 2: 20; b) har afseende på en föregående sats t.

ex. ο ἑστιν ἀληθές 1 Joh. 2: 8 hkt (neml. att det är ett nytt bud) är sannt.

δσάχις, adv. (όσος med ändelsen άχις) så många gånger, så ofta som av 1. εάν 1 Cor. 11: 25. 26, Apoc. 11: 6.

δςγε, ήγε, δγε qui qui dem, som ju Eom. 8: 32 (skrifves bättre åtskildt). *

οσιος, a, ov, äfven 2 ändelser 1 Tim. 2: 8, genom gudomlig lag bestämd, tillåten, helgad, helig l:o) om personer: a) i allmht Tit. 1: 8, Hebr. 7: 26 (ren i Guds ögon — se δίχαιος)·, b) χατ ἐξο-χὴν Messias, δ δσ. τοῦ Θεοῦ Act. 2: 27, 13: 35; c) om Gud sjelf Apoc. 15: 4, 16: 5. — 2:o) om saker: τα δσ. Δαυίδ τα πιστά Act. 13: 34 egentl. Davids heliga det tillförlitliga d. ä. det David tillförsäkrade osvikliga löftet (om Messias); χείρες 1 Tim. 2: 8 (de händer äro heliga, rena, som icke låtit begagna sig till verktyg för elaka 1. orena lustar).

δσιότης, ητος, ἡ (fgde) helighet, gudsfruktan, fromhet Lc. 1: 75, Eph. 4: 24 (har afseeude på Gud, deremot δικαιοσύνη på menniskor). *υσίως

δσίως, adv. (af δσιος) heligt, fromt 1 Thess. 2: 10 (har afseende på förhållandet mot Gud, δικαίως mot nästan). *

οσμή, ης, ἡ (δζω) lukt, doft, ånga, δ. ευωδιάς Eph. 5: 2, Phil. 4: 18 välluktens 1. välluktande ånga, angenäm lukt (metaphoren tagen af offren, hkas uppstigande lukt ansågs behaglig för Gud), δ. ὲχ δανάτου εις δάνατον χαὶ ὲχ ζωής εΐς ζωήν 2 Cor. 2: 16 en lukt som uppstår från död och verkar död o. s. v. (luktens källa är Christus och Han är ss. λìδος του προςχόμματος för de otrogne en orsak till den eviga döden; för dem alltså är lukten d. ä. den apostoliska verksamheten död och den verkar död, ehuru Christus i sig sjelf är lifvet och verkar lif. Relativt är alltså Christus döds-och lifskälla, allt efter som Han predikas för den ene eller andre).

δσος, η, ον (correlat. till πόσος) quantus a) uti indirecta frågor: huru stor, huru mycken Mt. 3: 8 al.; b) så stor som, så mången som, all den som, i synnerhet i plur. Mt. 14: 36 sæpius; äfven så lång som (om tid) όσον 1. εφ' δσον χρόνον Mc. 2: 19 al. så lång 1. för så lång tid som = så länge som, äfven blott ἐφ' δσον (scil. χρόνον) ss. Mt. 9: 15 al. — neutr. δσον så mycket, så mycket som, står ofta adverbialiter, äfven någon gång δ σα ss. Apoc. 18: 7; ἐφ' δσον Mt. 25: 40, Eom. 11: 13 al. för så vidt som, eftersom, äfven xOAi δσον Hebr. 3: 3 i samma mån som, eftersom, efterföljdt af οὑτως Hebr. 9: 27. 28 likasom — på samma sätt. — "Οσος föregås 1. efterföljes af correlat. demonstrativum τοσούτος t. ex. τοσούτω — oacp Hebr. 1: 4, 10: 25 så mycket — som, desto — ju, χαδ· δσον — χατά τοσού-το(ν) Hebr. 7: 20. 22 i samma mån som — i samma mån o. s. v.; återstår den svårförklarliga phrasen ετι μιχρόν δσον δσον Hebr. 10: 37 — man ser väl att det skall betyda: ännu en ganska liten tid, men icke huru; funnes blott ett δσον, så kunde det förklaras i analogi med δαομαστον δσον och dylikt 1. det latinska mirum quantum; funnes icke μιχρόν, så kunde Aristophan. Vesp. 213 åberopas — nu blir enda möjligheten att öfversätta helt ordagrannt »ännu något litet till hvad grad till hvad grad!» d. ä. ännu en ytterst liten 1. kort tid.

δςπερ, ήπερ, δπερ (υς, πέρ) quicumque, hvilken som helst Mc. 15: 6. *

δστέον, smdr. υστούν, ού, τό os, ben, benknota

Mt. 23: 27 al. δ στις, ήτις, δτι (δς, τίς) hvilken också, hvar och en som, en som (utmärker visserligen i sig sjelf en allmänlighet och har alltså vidsträcktare omfång än δς, som refererar sig till ett fgde nomen, men har ofta samma betydelse och construction som detta) Mt. 2: 6 al.; ss. den der, utpote qui Lc. 1: 20 al.; af hvilken beskaffenhet, sådan som 1 Cor. 3: 17 (neml. άγιοι), δστράχινος, η, ον (δστραχον, τό egentl, äggskal — samstammigt med δστρεον östra och όστέον — sedan bränd lera, lerskärfva) af lera, ler-, σχεύη δστρ. a) i egentlig mening 2 Tim. 2: 20; b) i oegentlig 2 Cor. 4: 7 (härmed betecknar Paulus den bräckliga, lätt förstörbara kroppen, såsom ville han säga: fastän vi äro anförtrodde en så herrlig skatt — apostla-embetet — så är dock vår kropp, organen för denna verksamhet, icke fritagen från förgänglighetens lott). δσφρησις, εως, ἡ (υσφραίνομαι lukta, aor. 2 ώσφρό-μην, samstammigt med δζω) luktande, lukt, luktsinne 1 Cor. 12: 17. * οσφύς, ύος, ἡ länd, höft Mt. 3: 4, Mc. 1:6; — a) emedan Hebræerne ansågo aflingsförmågan ligga der, betyder είναι ὲν τη δσφΰϊ τού πατρός Hebr. 7: 10 egentl, vara i sin faders länd d. ä. icke vara född, εξεληλυδότες ὲχ τής όσφύος 'Αβραάμ Hebr. 7: 5 egentl, utgångna ur Abrahams länd = hans köttslige efterkommande, äfven χαρπός τής όσφ. Αаυΐδ Act. 2: 30 frukt af Davids länd d.

ä. hans köttslige efterkommande. — b) emedan Hebræerne nyttjade vida fotsida fladdrande kläder, så behöfde de uppskörta dem och sammanhålla dem med gördeln, när de skulle färdas, strida o. s. v.; deraf περιζώσασδαι τὰς οσφύα.ς Lc. 12: 35, Eph. 6: 14 omgjorda sina länder, hålla sig beredd (i andlig mening — περιζώννυμϊ), äfven ἀναζώσασδα,ι τὰς ὀσφύας τῆς διανοίας 1 Petr. 1: 13 (se ἀναζώννυμἰ). δταν (δτ ἀν — δτε ἀν) conjunction, då, så ofta som, så snart som Mt. 5: 11 al., så länge som Joh. 9: 5 (ehuru äfven här kan tydas: då, vid den tid som), vanligen med conjunctivus, men äfven med indicat. ss. imperf. Mc. 3: 11, futur. Apoc. 4: 9 o. s. v. δτε (correlat. till πότε) conjunction, quando, när, då Mt. 7: 28 al.; vanligen med indicat., men äfven med conjunct. ss. Lc. 13: 35.232

ουχέτι

δτι (egentl, neutr. af ὁσης, liksom quod af qui; annars anses uti, ut derifrån härledas) conjunc-tion a) att Mt. 2: 16 sæpissime; τί ὔτι Lc. 2: 49 al. 1. τί γέγονεν δτι Joh. 14: 22 hvad är det 1. huru kommer det till att = hvarför? äfven δτι ensamt Mc. 2: 16 (Tisch.). — b) derföre att, emedan Mt. 2: 18 al., ty Mt. 6: 5 sæpe, då ju t. ex. Eph. 2: 18. — c) nyttjas stundom vid början af oratio directa, utan att öfversättas, då det svarar emot colon ss. Mt. 2: 23 al. — d) ουχ δτι se οὐ; ὡς δτι 2 Thess. 2: 2 liksom om, deremot 2 Cor. 5: 19 ty. δτου — οὔτινος, genit. af δστις, hkt se. ou (correlat. till ποὐ) egentl, genit. af δς; a) hvarest, der Mt. 2: 9 al.; b) hvarthän, dit (genom ett slags attraction — likaså i profangrek. vid verba motus; jfr δπou) Mt. 28: 16, Lc. 10: 1 al. ou, oux, ουχ non, icke (nekar ovilkorligt, objectivt

— vanligen ordet framför hkt det står, μή deremot satsen — se μή) Mt. 1: 25 sæpissime; fördubbladt stärker det negationen ss. Mt. 5: 37, 2 Cor. 1: 17 (se ναι); ou μή stärker äfven: alldeles icke, på intet sätt och vis Mt. 5: 18 al. (egentl, står det st. ου δέδοιχα μή och derföre) vanligen med conjunct. aor. 1. c. al., men äfven med indicat. /utur. ss. Mt. 16: 22 al. (se μή), Gal. 5: 16 bör ου μή τελέσψε tagas imperativt; ου μόνον — ἀλλα. xai 1. blott αλλά icke blott — utan äfven 1. utan (se μόνον och αλλά); ουχ δτι

— ἀλἵ' δτι Joh. 6: 26 al. icke derföre att — utan derföre att, ουχ δτι — αλλ' Ἰνα 2 Thess. 3: 9 icke derföre att — utan på det att, ουχ δτι — ἀλλὰ Joh. 7: 22 al. — ou λέγω δτι — ἀλλὰ jag säger icke 1. det är icke min mening att — utan, ουχ δτι åtföljes äfven af δέ Phil. 3: 12 och γὰρ Phil. 4: 11. — a) vid frågor (då det ock vid öfversättning i svenskan ställes in i meningen t. ex. är det icke sannt? hvaremot μή sättes i början: icke är det sannt?) fordrar det jakande svar och kan äfven öfversättas med: månne icke? Mt. 6: 26 al.; i afseende på μή oux se μή. — b) vid svar betyder det nej och är accentueradt ou Mt. 13: 29 al.

οὐά, interjection, v ah! bab! ha! i profangrek. utrop af förundran och häpnad, i N. T. af afsky och förakt Mc. 15: 29. * οὐαί, interjection, væ, ve, utrop af smärta och förtrytelse, absol. Lc. 17: 1 (scil. ἐχείνω), vanligen med dat. Mt. 11: 21 sæpe, en gång med tiomin.

Apoc. 18: 10 (möjligen deraf förklarligt, att σοι är utelemnadt, och tiomin. står st. vocat.); nyttjas äfven ss. subst, ἡ οὐαί — ἡ ΘΧϊφις ve, vedermöda Apoc. 9: 12, 11: 14, äfven οὐαἰ μοἰ ἐστιν 1 Cor. 9: 16 ve är åt mig d. ä. gudomligt straff är min lott.

ουδαμὡς, adv. af (οὔδαμός — ουδἐ, ὀ.μός en, någon — icke en gång en) på intet sätt, ingalunda Mt. 2: 6. * ουδέ (ou, δέ) a) egentl, men icke, och icke, också icke, icke eller (i sammanhang med en negation) ss. Mt. 5: 15 sæpe — anm. att ουδέ och οὐτε omvexla i editionerna; b) till och med icke, icke en gång, ne quidera Mt. 6: 29 al.; ἀἵλ! ουδέ Lc. 23: 15 al. nej icke en gång; ουδέ εις och ουδέ εν Act. 4: 32, Mt. 27: 14 icke en gång en 1. ett enda nekar starkare än ουδεἰς, ουδέν, ουδεἰς, ουδεμια, ουδέν (ουδέ, εις) icke en gång en, ett, ingen, intet a) ss. adject. med substant. Lc. 4: 24 al.; b) ss. substant. med genit. Mc. 11: 2 al., eller absol. Mt. 6: 24 al.; ουδέν intet, ingenting Mt. 10: 26 al., af iutet värde, ingen betydenhet Mt. 23: 16. 18 al., 1 Cor. 7: 19 (Zeugma — men hållandet af Guds bud scil. ἐστἰ τι är af värde), εις ουδέν γενέσθαι Act. 5: 36 blifva till intet, tillintetgöras, omkomma, εις οὐδ. (Tisch. ουδέν) λ,ογισθῆναι Act. 19: 27 räknas 1. aktas för intet, accus. ουδέν i intet afseende ss. Act. 25: 10 al. — Anm. Efter en föregående negation i samma sats förlorar ουδεις, äfvensom andra sammansatta ord af ou, enligt grekiska språkets art sin egen nekande kraft t. ex. ουχ εἰδον ουδέποτε οὐδένα jag har icke någonsin sett ngn o. s. v.; för öfrigt gäller om skillnaden emellan οὐδεις och μη δ εις detsamma som om den emellan οὐ och μή.

ουδέποτε, adv. (οὀδέ, ποτέ) icke en gång någonsin.

aldrig Mt. 7: 23 al. οὐδέπω, adv. (ουδέ, πώ) icke en gång ännu, ännu icke, non dum Lc. 23: 53 al. οὐχ οὐδεἰς οὐδέπω 1. c. icke ngn ännu (se οὐδεις anm.), ουδεις, οὐθέν oattiska former = οὐδεἰς, ουδέν, men som förekomma i jS~. T. på några ställen, i synnerhet i nyare editioner. o<jx, se οὐ.

ουχέτι, adv. (ουχ, ἐτι) icke vidare, icke mer Mt. 19: 6 al., icke åter 2 Cor. 1: 23; skrifves äfven åtskildt — anm. efter en föregående negation i samma sats förlorar det sin egen negativa betydelse ss. Mt, 22: 46 al. (se ουδεις aum.).οὐχοὖν

οὐχοὐν; interrogat. (ουχ, följ.) månne icke? skiljes i profangrek. från οὔχουν alltså icke, följaktligen icke (ehuru det ursprungligen varit samma ord); hvilkendera betoningen Joh. 18: 37 är den rätta, kan sättas i fråga; ουχ. — — — σύ; »är du följaktligen icke en konung» (eftersom du talar om ditt βασιλεια)? — jag tror att all tvist om rätta accentueringen på detta ställe skulle slitas derigenom, att man skrefvo ουχ οὐν åtskilda. * οὐν, postposit. partikel, ergo, alltså, derföre, fördenskull, följaktligen, då, nu Mt. 1: 17 sæpis-sime; står ofta conclusive, då man i korthet sammanfattar det förut sagda ss. 1. c. al., äfvensom då man återupptager ngt eller några orcl från det föregående t. ex. Rom. 4: 10, 1 Cor. 8: 4 (se v. 1) al., i hkt sednare fall det stundom kan öfversättas med: säger jag, som sagdt är. οὐπω = οὐδέπω hkt se; då ännu icke 1 Cor. 3: 2. ουρά, ἀς, ἡ (besl. med ὁρμος) svans, stjert Apoc. 9: 10 al.; Apoc. 12: 4 (bilden lånad från Dan. 8: 10, der Antiochi fiendtliga makt kastar några af himlens här och af stjernorna till jorden) har afseende på den onda inverkan, som draken (llom) ut- och invärtes öfvat på Judiska folket, så att han kunde göra sig hopp att uppsluka Messias, så snart Han blifvit född, hkt också i sjelfva verket försöktes genom den Eomerske vasallen Herodes i det Bethlehemitiska barnamordet. ουράνιος, a, ον, äfven 2 ändelser (ουρανός) himmelsk, från himlen Mt. 6: 14 al.; πλῆθος στρατιάς οὐρ. Lc. 2: 13 en himmelsk härskara (hvarmed englarne betecknas). ουρανόθεν (följ.) från himlen Act. 14: 17, 26: 13. ουρανός, ου, ὁ, äfven i plur., i likhet med

(somliga af ὁράω, qsi ορανός den synliga rymden öfver jorden 1. synkretsen, liksom ὁρἱζων; andra kanske rättare af ἀειρω, αιωρέω höja, besl. med μετέωρος) liöjcl, himmelshöjd, himlahvalf, coe-lum, himmel, hkn delas i l:o) den synliga och physiska Mt. 3: 16 sæpius, ἀχρα των οὐρ. Mt. 24: 31, Mc. 13: 27 himlens ändar (emedan himlahvalfvet synes sluta vid horizonten) ἡ στρατιά τοὐ οὐρ. Act. 7: 42 liimlahären (sol, måne, stjernor), ἀι δυνάμεις των οὐρ. Mt. 24: 29 al. himlamak-terna d. ä. stjernorna 1. himlakropparna (emedan efter Judarnes föreställningssätt dessa framstå ss. gudomliga väsenden); himlen säges χλεισθῆναι Lc. 4: 25 al. tillslutas (då det icke regnar), ἐλὶσσε-

σθαι Apoc. 6: 14 sammanrullas (ss. en bok — ett uppslaget tält) o. s. v.; tropice: ὑφωθῆναι ἑως τοὑ οὐρ. Mt. 11: 23 upphöjas ända till himlen (d. ä. uppnå den högsta utmärkelse genom Frälsarens vistande och verksamhet derstädes — om Capernaum)(ἑως αδου χαταβαἰνειν). — 2:o) den osynliga och andliga (Guds och englarnes och de saligen aflidnas boning Mt. 5: 34 al., ἁμαρτάνειν εις τον οὐρ. Lc. 15: 18. 21 synda emot himlen (personific. ss. Guds och de rena andarnes säte), ἡ βασιλεία των οὐρ. Mt. 3: 2 al. se βασιλεία. — Anm. Eabbinerna antaga 7 himlar l:o) velum, 2:o) expansum, 3:o) nuhes, 4:o) habitaculum, 5:o) habitatio, 6:o) sedes fixa, 7:o) araboth 1. ταρ.ειον; 2 Cor. 12: 2 förekommer τρἱτος οὐρανός, som blott var en lägre himmelstrakt och en hvilopunkt under Pauli himlafärd, ty först i paradiset fick han uppenbarelsen; διέργεσθαι τους οὐρ. Hebr. 4: 14 (liksom öfverstepresten måste gå igenom det heliga för att komma till det aldraheligaste, så måste ock Christus genomgå himlarna för att komma fram till Guds thron).

Οὐρβανός, οὐ, ὁ (lat.) Urbanus, en cliristen i Eom

Eom. 16: 9. * Ουρίας, ου, ὁ (ΓΡ"ΠΝ af UN ljus och ΓΡ Jehova) Urias, en Hetheer, Bathsebas l:e man, dödad på Davids anstiftan 2 Sam. 11 cap., förekommer Mt. 1: 6. * ους, ὠτός, τὁ (Lacedæm. dialekten αὐς af αἴω höra,

hvaraf) a uris, öra, Mt. 10: 27 al., γενέσθαι εις τά ώτά τίνος Lc. 1: 44 komma till ngns öron = höras af ngn, äfven ἀχουσθῆναι εις χ. τ. λ. Act. 11: 22 och εἰςέρχεσθαι εις x. τ. λi. Jac. 5: 4, deremot εις τὀ ους ἀχοὐειν Mt. 10: 27 hemligen 1. enskildt höra, λαλ,είν πρός τὀ οὐς Lc. 12: 3 hemligen tala; θέσθαι τι εις τά ώτα Lc. 9: 44 sätta ngt i öronen d. ä. uppmärksamt höra; ώτα τοὐ μὴ ἀχοὐειν Eom. 11: 8 öron för att icke höra (andra: icke hörandets öron d. ä. beröfvade förmågan att höra, oförmögna att höra), ἀπερίτμη-τος τοις ώσίν Act. 7: 51 (se ἀπερίτμητος). ουσία., ας, ἡ (af οὐσα, femin. till partic. ὠν) egentl, det varande, befintliga, väsende, exsistentia; deraf egendom, förmögenhet Lc. 15: 12. 13. οὐτε (οὐ, τέ) både icke, dels icke, så väl icke, å ena sidan icke, framför ett (τέ 1.) χαί Joh. 4: 11, 3 Joh. 10; 2 gånger upprepadt: hvarken — ej heller Mt. 6: 20 al. — anm. οὐτε i de äldre edi-

tionerna har på inånga ställen blifvit förändradt i de nyare till ουδέ (hkt se).

οὐτος, αυτή, τοὐτο, pronomen demonstrativum, denne, denna, detta Mt. 1: 20 sæpissime; l:o) har vanligen afseende på det närmare föremålet, alltså — h i c, den sednare Lc. 1: 32 al. (se ἐχεἰνος), 1 Cor. 6: 13 står det ena οὐτος för ἐχεἰνος, τοὐτο ἠ ἐχεἰνο Jac. 4: 15 det 1. det. — 2:o) har afseende på det föregående (då deremot οδε — hkt se — har afseende på det efterföljande) ss. Lc. 13: 2 al. = den nämnde, men äfven på det följande ss. Mt. 10: 2 al. = följande; så äfven ἐν τοὐτω deruti, derpå afser än det fgde Phil. 1: 18, 1 Joh. 3: 19, än det följande Lc. 10: 20 al. — 3:o) står hänvisande 1. δειχτιχώς ss. local-adverb = här 1. den här Mt. 3: 9 al., ἐν τοὐτω Hebr. 4: 5 på detta (ställe), här; men äfven den der, en sådan der, sådan ss. Mt. 13: 54 al., χαί ταὐτα 1 Cor. 6: 11 och sådant der pack 1. följe; deraf 4:o) har, liksom i profangrek., stundom betydelse af den bekante, berömde o. s. v. denne (och ingen annan) Mt. 15: 39 al., τοὐτο Phil. 1: 22 detta (och intet annat — upprepar med eftertryck det föregående), εις τοὐτο 1 Petr. 2: 21 dertill (neml. att visa tålamod, då J liden för ett rätt handlingssätt); men utmärker oftare, liksom iste, förakt ss. Mt. 9: 3 al. — 5:o) öfversattes äfven i mascid. och femin. ss. neutrum, liksom hic, hæc i latinen t. ex. οὐτος εστίν ο νόμος Mt. 7: 12 detta är 1. deruti består Ingen, αὐτη εστίν ἡ εντολή Joh. 15: 12 al., αὐτη ἡ δια,&ήχη Hebr. 8: 10 detta är det förbund, hvarvid exempel finnas på sammandragna satser ss. ταὐτην δευτέ-ραν γράφο) ἐπιστολὴν 2 Petr. 3: 1 st. αὐτη δ. εστίν ἐπ., ἡν γρ., se äfven Joh. 4: 54. — 6:o) χαί τοὐτο, χαί ταὐτα = idque, et quidem, och det Rom. 13: 11 al., χαί αυτὀ τοὐτο δέ 2 Petr. 1: 5 men också just derför. — 7:o) står stundom skenbart adverbialiter ss. Joh. 8: 28 = οὐτως och omvexlar äfven med οὐτως ss. Mc. 2: 8; τοὐτο μέν — τοὐτο δέ Hebr. 10: 33 dels — dels.

οὐτως — äfven framför consonant aldrig οὐτω hos Tisch. — adv. (af fgde) på detta sätt, sålunda, så Mt. 1: 18 sæpissime, είναι οὐτως 1. c. al. — ἐχειν οὐτως Act. 12: 15 förhålla sig så, οὐτως 1 Cor. 9: 24 så (som den ene, hkn får lönen), Phil. 3: 17 på detta mig efterföljande sätt; under sådana omständigheter, i detta tillstånd Joh. 4: G

(neml. ss. trött) al.; på samma sätt = ώςαὐτως, likaledes, likaså Mt. 5: 12. 16 al., och står då ofta i förening med andra ord och partiklar ss. χαϋώς, χαάάπερ, xaif οσον, ον τρόπον, ώςπερ — οὐτως quemadmodum 1. ut — sic, likasom 1. på samma sätt som — likaså 1. på samma sätt; till den grad ss. Hebr. 12: 21, med efterföljande ώςτε Joh. 3: 16, Act. 14: 1 att 1. så — att. Anm. Har liksom οὐτος afseende dels på det föregående, dels på det följande. οὐχ, se ου.

ουχί, förstärkt οὐ med i demonstrativum, nekar starkare än οὐ, ingalunda, alldeles icke, på intet sätt och vis Lc. 1: 60 al. — har annars lika natur med οὐ, så att det a) viel frågor fordrar jakande svar ss. Mt. 5: 46 al., ουχί x. τ. λ.. 1 Cor. 5: 12 är det icke edra medchristna som J dömmen? — b) vid svar nej, ingalunda ss. Lc. 1 60 al. δφειλέτης, ου, ὁ (οφείλω) skulde- 1. gäldenär a) egentligt som är skyldig ngt τινός Mt. 18: 24, äfven ngns gäldenär Rom. 15: 27. — b) oegentligt som står i skuld hos τινί ngn Rom. 1: 14, τη σαρχί 8: 12 hos köttet, vara köttet förbunden, med infin. Gal. 5: 3 vara förbunden 1. förpligtad att; skyldig, brottslig, syndare = ἀμαρτωλ.ός 1. ἀμαρτάνων Lc. 13: 4 (jfr v. 2), som förbryter sig mot ngn τινός Mt. 6: 12. δφειλή, ής, ἡ (ὀφείλ.ω) penningeskuld, skuld Mt. 18: 32; skyldighet, pligt Rom. 13: 7, 1 Cor. 7: 3 (äktenskaplig). δφείλημα, ατος, τὀ (följ.) det ngn är skyldig, skuld,

skyldighet Rom. 4: 4; äfven (se οφειλέτης) synd, förbrytelse, förseelse Mt. 6: 12. ὀφείλ.ω vara skyldig (penningar) τί 1. τινί τι Mt. 18: 28 al., τὀ ὀφειλόμενον = ὀφείλημα. Mt. 18: 30; sedan i allmht vara skyldig μηδενί---αγαπάν Rom. 13: 8 våren ingen ngt skyldige, utom att älska hvarandra (lemnen icke ngn skyldighet ouppfylld, undantagande den ömsesidiga kärleken, hkn J aldrig kunnen fullgöra — kärlekspligternas anspråk stiga med deras uppfyllande — upphören aldrig att älska hvarandra); metaphor. vara skyldig, förpligtad, förbunden, hafva åtagit sig en förbindelse, vara bunden vid sin ed Mt. 23: 16. 18; böra, skola, måste med infin. Lc. 17: 10 al., χαί (εϊ) οὑτως οφείλει γίνεσάαι 1 Cor. 7: 36 och så vida det under sådana omständigheter är erforderligt att det sker (neml. giftermål); äfn försynda sig (se οφειλέτης) Lc. 11: 4 (i det lian försyndar 1. förbryter sig).οφελον

δφελον (egentl, oattisk form st. ώφελον aor. 2 af fgde) egentl, jag liade iort — sedan interjection o! att; gifve Gud att, månne — med indicat. 1 Cor. 4: 8 al., Apoc. 3: 15 εϊης || ἠς (som Tisch. har). ὀφελος, τό — har blott nomin. — (δφελλω öka, förstora, befordra, befrämja) gagn, fördel, nytta τί μοι τό δφελος 1 Cor. 15: 32 hvad har jag för nytta deraf? hvad gagnar det mig? τί τό δφ. Jac. 2: 14. 16 hvad är det för nytta med? hvad hjelper det?

† δφθαλμο δουλεία, ας, ἡ (följ., δουλεία) ögontjeneri

1. -tjenst Eph. 6: 6, Col. 3: 22. δφθαλμός, ου, b (ώφ&ην, se ὁμάω) öga 1:o) clet yttre Mt. 5: 29. 38 al.; ανοίγει v, εξορύσσειν, επαίρειν, χαμμύειν, χρατεΪν τους δφθ. (se dessa verber); metaphor. εν ὀφ&. τίνος Mt. 21: 42, Mc. 12: 11 i ngns ögon, efter ngns åsigt 1. omdöme, δφθ. πονηρός Mc. ,7: 22 ondt öga, afundsjuka

(som yttrar sig i ögonen), εϊ b δφθ.---εστίν

Mt. 20: 15 om också ditt öga är argt, afundsjukt 1. du är afundsjuk deröfver, δφd. επτά Apoc. 5: 6 utmärker allseende och allvetenhet = de 7 andarne, som öfver- och genomskåda allt (jfr Zach. 3: 9, 4: 10). — 2:o) det inre oi δφθ. της χαρδίας Eph. 1: 18 själens ögon, ἀνοΊξαι δφθ. τίνος Act. 26: 18 öppna 1. upplåta ngns inre ögon, inre sinne för den gudomliga sanningen, σχοτί-ζειν 1. τυφλοΰν Joh. 12: 40, Rom. 11: 10 om andelig förblindelse. ὀφϋήσοραι, se ὁράω.

δφις, εως, b orm Mt. 7: 10 al.; metaphor. Mt. 23: 33 (om giftiga och illsluga menniskor), 2 Cor. 11: 3 al. (om ormen i paradiset — se Genes. 3 cap. — djefvulen), äfven b δφ. b αρχαίος Apoc. 12: 9, 20: 2. ὀφρύς, ύος, ἡ ögonbryn; i N. T. translate, kant,

brädd, rand (af ett berg) Lc. 4: 29. * ὀχλε ο) (ὀχλος) besvära, trycka, plåga Lc. 6: 18, Act. 5: 16.

† ὀχλοποιέω, ησα (följ., ποιέω) tillställa oro, upplopp Act. 17: 5. * δχλος, ου, b (Æol. δλχος, volgus) folk a) folkhop 1. -mängd Mt. 9: 23 al., folkskockning ( )(δήμος det lagligen sammankallade folket), upplopp Lc. 22: 6, Act. 24: 18; folket, pöbeln ( )(högre och bättre) ss. Mt. 14: 5, Act. 16: 22 al.; mängd, hop i allmänhet Act. 6: 7 al.; plur. folkhopar Mt. 4: 25 scepe. — 2:o) folkslag, nation Apoc. 17: 15.

† ὀχύρωμα, ατος, τό (δχυρόω befästa af οχυρός — εχυρός — af εχω — som kan hålla sig, fast, säker) det som är befästadt, fäste, bålverk 2 Cor. 10: 4 (om hindren mot evangelium). * δφάριον, ου, τό, climinut. (af οψον hvarje kokt 1. stekt d. ä. vid elden tillagad mat, sofvel af ε ψ oj koka) sofvel, i synnerhet fisk Joh. 21: 9. 10. 13, äfven i plur. Joh. 6: 9. 11. δφέ, adv. (qsi δπισε af δπις, ἡ följd af ἑπομαι följa) i följden, med tiden, efter lång tid, sent, sent på dagen 1. aftonen Mc. 11: 19, vid första nattväk-ten (kl. 6—9 på aftonen) Mc. 13: 35 (se ἀλε-χτοροφωνία); υ ψ ε σαββάτων Mt. 28: 1 (enligt Meijer den sena nattetiden af lördagen = efter midnatt, då man skulle räkna lördagen från soluppgången till söndagens soluppgång; men då vi veta, att Judarne räknade dygnet från solnedgång till solnedgång, således äfven sabbaten 1. lördagen från kl. 6 fredagsaftonen till samma timma lördagsaftonen; så förefaller denna tydning något sökt — enklare är att enligt det vanliga antagandet öfversätta) efter sabbaten. δφασθαι och δφεσθαι, se ὁράω. δφιμος, ον (δφέ) sen på dagen 1. året Jac. 5: 7 scil. υετός, sent regn (med afseende på sånings-tiden i September 1. början af October), »serla-regn» d. v. s. det regn, som i Österlandet föll och faller från början af Mars till slutet af April, vårregn. *

οφιος, a., ον (se fgde) sen, δφ. ήδη ούσης της ώρας Mc. 11: 11 då tiden på dagen redan var sen, då det redan var sent på dagen, aftonen redan var inne; ss. substant. ή δφ. scil. ώρα 1. δεiλ,η (eftermiddag) sen tid på dagen (kl. 3—6) Mt. 8: 16 al., äfven aftonstund (efter kl. 6 1. solens nedgång) Mt. 14: 23 al. (den olika tiden måste contexten bestämma). δφις, εως, ή (δφομ.α.ι, se όράω) egentl, syn, anblick; deraf ansigte, anlete Joh. 11: 44, Apoc. 1: 16, utseende χατ δφιν Joh. 7: 24 efter yttre utseendet 1. skenet (ss. saken vid första anblicken företer sig).

δφώνιον, ου, τό (δφον, se δψάριον — ώνέομαι) egentl, inköpt sofvel, i allmänhet kost, proviant, sold, lön, underhåll Lc. 3: 14 al., metaphor. τα δφώνια της αμαρτίας θάνατος Rom. 6: 23 den sold hkn synden gifver är död (synden tankes ss. en regent, till hkns tjenst hans undersåtare ställa sina lemmar ss. vapen, se v. 13).'236

Π

† Παγιδεύω, ευσα (följ.) snärja, ställa 1. lägga snaror för ngn, listigt söka komma åt ngn τινά förmedelst ngt εν τινι Mt. 22: 15. * τταγίς, ίδος, ή (πήγνυμι) hvad som fäster 1. fasthåller, snara, fälla Lc. 21: 35, Rom. 11: 9 (bilden af ett plötsligt och oväntadt påkommande förderf), så äfven tropice π. τοὺ διαβόλου 1 Tim. 3: 7 (djefvulen tänkt ss. jägare) äfven 2 Tim. 2: 26 (se άνανήψω); lockelse, retelse 1 Tim. 6: 9. πάγος, ου, ό (πήγνυμι, έπάγην) fasthet, fast ställe,

berg, kulle, se 1Άρεως. πάθημα, ατος, τό (πάσχω) egentl, det erfarna, ut-ståndna; deraf l:o) lidande llom. 8: 18 al. τά τοὺ Χοὺ π. 1 Petr. 4: 13, 2 Cor. 1: 5 Christi lidanden (uti dessa taga de trogna del, i det verlden bevisar emot de trogna samma fiendskap som emot Chr., då det just är Han som i dem hatas), τά εις Χὸν π. 1 Petr. 1: 11 de lidanden (neml. de trognas) hka hänföra sig på Chr., hkas grund och mål Han är. — 2:o) lidelse, passion, begärelse, lusta τά π. τών αμαρτιών Rom. 7: 5 begärelserna, genom hka synderna tillvägabragt.es, Gal. 5: 24.

παθητός, ή, όν, adj. vble (af πάσχω, έπαθαν) pa-tibilis, utsatt för lidanden, mäktig af lidande, Act. 26: 23. * πάθος, εος, τό (πάσχω, έπαθαν) lidande; lidelse π. άτιμίας Rom. 1: 26 (se ατιμια), passion, brunst Col. 3: 5, π. επιθυμίας 1 Thess. 4: 5 begärets 1. begärelsens brånad. παιδαγωγός, ού, ό (παιδός αγωγός af άγω) barnledare; så kallades hos Grekerne de personer, åt hka barnens uppsigt och understundom äfven uppfostran var anförtrodd — dertill begagnades vanligen äldre bepröfvade slafvar, som borde beständigt hafva barnen i ögnasigte, åtfölja dem till och ifrån skolan o. s. v. — ledare, uppsyningsman, hofmästare, »tuktomästare»; så kallar Paulus 1 Cor. 4: 5 de lärare (ledare) hka byggde på den af honom lagda grunden (οι εποιχοδομουντές 1 Cor. 3: 10 följ.) och ledde fortbildningen af den Corinth. församlingen i det christliga lifvet, sedan Paulus stiftat den 1. andligen födt den (ss. fader); Gal.

3: 24. 25 kallas lagen så — ss. neml. en pædagog leder och förbereder sina myndlingar för deras tillkommande myndighetstillstånd, så har också lagen tagit oss under sin ledning, hvarvid Christus var målet d. v. s. hvarvid ändamålet var att vi på Hans tid icke mera skulle stå under lagen, utan höra Honom till; detta lagens mnnus præceptorium bestod deruti att lagen förmedelst den af honom uppväckta syndaprincipen Rom. 7: 5 följ., Gal. 3: 19 hopade synderna, hvarigenom lagen, då den tillika verkade kännedom om synderna Rom. 3: 20, visade behofvet af förlossning från Guds vrede Rom. 4: 15, utan att kunna åstadkomma densamma Rom. 8: 3. παιδάριον, ου, τό, diminut. (af πάϊς) liten gosse,

»pilt» Joh. 6: 9. * παιδεια, ας, ή (se följ.) uppfostran, tukt, aga Eph. 6: 4, 2 Tim. 3: 16 (se θεόπνευστος), Hebr. 12: 11 (se ειρηνικός), πα.ιδευτης, ού, ό (följ.) uppfostrare Rom. 2: 20,

undervisare, lärare, upptuktare Hebr. 12: 9. παιδεύω, ευσα·, ευμαι, εύθην (παις) uppfostra (ett barn), undervisa, tillrättavisa 2 Tim. 2: 25 (med ord 1. slag), tukta, aga Tit, 2: 12, Hebr. 12: 6, genom tuktan förödmjuka Lc. 23: 16. 22; pass. uppfostras Act. 22: 3, undervisas έν τινι Act. 7: 22, tuktas 1 Cor. 11: 32 υπό τοὺ Κυρίου äfven 2 Cor. 6: 9 (neml. af Gud), μή βλ.ασφημεiν 1 Tim. 1: 20 i ändamål att icke smäda. † παιδιόθεν, adv. (af följ.) från barndomen, från det man är 1. var ett litet barn, έχ. π. Mc. 9: 21 sednare Grekiska st. έχ παιδός 1. παίδων. * παιδιον, ου, τό, diminut. (af παις) liten gosse 1. flicka, barn (från det nyfödda till det mera fullväxta) Mt. 2: 8

sæpe. παιδισχη. ης, ἡ, diminut. (af παις) egentl, ung 1. liten flicka; i N. T. tjenstcpiga, slafvinna Mt. 26: 69 al.

παίζω (följ.) leka (ss. barn), gyckla, skämta, dansa

1 Cor. 10: 7 (jfr Exod. 3: 6). * παίς, παιδός. ὁ, ἡ (Lacedæm. dialekten πό:ο) puer, puella a) i afseende på ålder: gosse Lc. 2: 43, 9: 42, äfven yngling Act. 20: 12; flicka Lc. 8:παίω

51 54; plur. barn Mt. 2: 16 al. -— b) i afs. på härkomst: son Joh. 4: 50. 51; dotter (denna bemärkelse fkmr ej i N. T.). — c) i afs. på stånd: slaf, tjenare Mt. 8: 6 al., δ π. Θεού (ΠiΠ? Π ny Jes. 40—66) Guds tjenare a) om JEsus Mt. 12: 18 al. (ss. Guds Son kallas Han alltid δ υιός του Θεου); β) om David Lc. 1: 69, Act. 4: 25; γ) om Israels folk Lc. 1: 54. παίω, επαισα slå (med knytnäfve) Mt. 26: 68, Lc. 22: 64, hugga till (med svärd) Mc. 14: 47, Joh. 18: 10, sticka (ss. skorpionen) Apoc. 9: 5. Παχατιανή, ής, ἡ Pacatiana, den del af Phrygien, der den berömda staden Laodicæa låg vid floden Lykos, 7 timmars väg från Colossæ — fkmr i underskriften till 1 Tim. * πάλαι, adv. fordom, längesedan, långt för detta Mt. 11: 21, Lc. 10: 13, Jud. 4 (neml. i G. T.) äfven Hebr. 1: 1; redan Mc. 15: 44, redan länge 2 Cor. 12: 19; οι π. 2 Petr. 1: 9 de fordne, förre. παλαιός, ά, όν (fgde) gammal ( )(νέος) Mt. 13: 52, Lc. 5: 39, 1 Joh. 2: 7, ἡ π. διαθήχη (hkt se), b. π. ἀνθρωπος (hkt se); föråldrad Mt. 9: 16 al. παλαιό της, ψος, ἡ (fgde) åldrighet, gammalt väsende γράμματος Rom. 7: 6 {γράμμα, lagens bokstaf, ss. den regel Juden skulle efterkomma, är motsatt πνεύμα den H. Ande, ss. verkande princip i det christliga lifvet; till följe af det förhållande, hvari γράμμα står till syndens princip i menniskan — lagen uppväcker neml. synden — var παλαιότης nödvändigt syndigt, hvaremot xa.i-νότης till följd af den inverkande πνεύμα, lika nödvändigt är sedligt). παλαιό οj, ωχα; ωθήσομαι (se fgde) göra gammal, metaphor. afskaffa, liksom antiquare Hebr. 8: 13; pass. blifva gammal, föråldras Lc. 12: 23 al. πάλη, ης, ἡ (πάλλ,ω svänga) brottning, hvarvid man fattade hvarandra om lifvet och sökte genom svängning kasta hvarandra till marken, Eph. 6; 11 (har afseende på στήναι i samma vers), se δρόμος. * παλιγγενεσία, ας, ἡ (följ., γένεσις) åter- 1. nyfödelse; Mt. 19: 28 menas den dels physiska dels andeliga förändring som allt skall undergå vid Christi andra ankomst = ἀποχατάστασις (likt se) d. ä. återförsättande i det tillstånd det hade före syndafallet; deremot Tit. 3: 5 om nya födelsen i dopet, se λουτρ όν. πάλιν, adv. a) loci: tillbaka, åter Joh. (6: 15) 10: 17. 18 al., på ett annat ställe (i Skriften) Mt.

4: 7. -— b) temporis: åter, återigen, ännu en gång Mt. 4: 8 al., Hebr. 6: 6 (torde π. likaså rätt föras till föregående, som följande verb), εις τό π. 2 Cor. 13: 2 (icke »för andra gången», ty Paulus hade redan 2 gånger förut varit i Corinth, utan »ännu en gång» — jfr i somliga editioner π. ἐχ τρίτου Mt. 26: 44), står på sätt och vis pleonastiskt framför δεύτερον och ἐχ δευτέρου Mt. 26: 42 al. återigen för andra gången, men ej Joh. 4: 54 »detta var det andra under som JEsus återigen gjorde o. s. v.»; — vidare, ytterligare Mt. 13: (44) 45. 47 al. παμπληθεί, adv. (πάς, πλήθος) med hela mängden,

allt folket; alla med en mun Lc. 13: 18. * πάμπολυς, πόλλη, πολυ (πάς, πολύς) ganska mycken

1. stor 1. talrik Mc. 8: 1 || πάλιν πολλού. * Παμφυλία., ας, ἡ Pamphylien, en provins i Mindre Asien, som ligger vid Medelhafvet och gränsar till Cilicien och Pisidien; utgjorde den smala kuststräckan från Olbia till Ptolemais och skildes från Cilicia (aspera) genom Taurus; fkmr Act. 2: 10 al.

πανδοχείον, ου, τό, attice — χείον (πάς, δέχομαι) Π1'Ί3 värdshus, herrberge Lc. 10: 34, sådana funnos och finnas ännu i dag i Österlandet under namn af Caravanserier d. v. s. byggnader, der de resande och deras hästar och dragare få tak öfver hufvudet mest utan betalning och tillika, ehuru mera sällan, erhålla mat emot betalning. På Frälsarens tid funnos sådana blott i öknar, ss. emellan Jerusalem och Jericho; skiljas ifrån καταλύματα. (se χατάϊυμα), som voro gästvänners privathus. *

πανδοχεύς, έως, b (se fgde) egentl, som emottager

alla, värdshusvärd, värd Lc. 10: 35. * πανήγυρις, εως, ἡ (πάς, ἀγυρις — αγορά) allsamling, allmän sammankomst, folkfest, festförsamling Hebr. 12: 23 (ἀγγέλων hör till). I profangrekiskan menas dermed hela

folkets samling till en allmän högtidlighet ss. de Olympiska spelen o. s. v. * πανοιχὶ, adv. (πἀς, οἶχος) med hela huset 1. familjen

Act. 16: 34. * πανοπλὶα, ας, ἡ (πά.ς, δπλον) helrustning, full rustning för en tungsköldad = sköld, hjelm, harnesk, benskenor, lans och svärd = den tunga rustningen, vapenrustning Lc. 11: 22, του Θεοὺ Eph. 6: 11. 13 den andliga vapenrustningen (egentl, den fullständiga vapenrustningen som kommer från238 πανουργὶα

Gud = som Gud förlänar d. ä. alla de skydds-oeh försvarsmedel, som Gud förlänar oss för att kunna stå emot djefvulens anfall). πανουργὶα, ας, ἡ (följ.) list, illparighet, illfundighet,

skalkaktighet Lc. 20: 23 al. πανοὺργος, ov (πας, ϊργον) i stånd att göra allt, i stånd till hvad som helst, vanligen i elak mening: illistig, illparig, förslagen 2 Cor. 12: 16. * πανταχὴ, adv. (πας) öfverallt, på alla ställen Act.

21: 28 || πανταχοὺ. * πανταχὸθεν, adv. (se fgde) från alla håll 1. orter

Mc. 1: 45 || πὰντοθεν. * πανταχοὺ, adv. (se fgde) allestädes, på alla ställen

Mc. 16: 20 al. παντελὴς, ες (πας, τελὲω) alldeles fulländad, fullkomlig, εις τὸ π. Hebr. 7: 25 helt och hållet, fullkomligt, μὴ δυναμὲνη εις τὸ π. Lc. 13: 11 alldeles oförmögen. πὰντη, adv. (πας) på allt sätt och vis Act. 24: 3. * πὰντοθεν = πανταχὸθεν (hkt se) Mc. 1: 45 al. † παντοκρὰτωρ, ορος, ἡ (πὰς, κρατὲω) allherrskare, allsmäktig, allsvåldig (om Gud) 2 Cor. 6: 18 al. πὰντοτε, adv. (πὰς, δτε) = εκὰστοτε hos Attikerna,

alltid Mt. 26: 11 al. πὰντως, adv. (af πὰς) alldeles, helt och hållet 1 Cor. 9: 10, fullkomligt, på allt sätt och vis 1 Cor. 9: 22, visserligen Lc. 4: 23 al.; οὐ πὰντως Rom. 3: 9 alldeles icke (= οὐ πὰνυ i profangrek.), deremot 1 Cor. 5: 10 (scil. μὴ συναναμὶγνυσθαι) icke att helt och hållet undvika umgänge, πὰντως ουκ ἡν 1 Cor. 16: 12 det fattades alldeles. παρὰ, præpos. (vid sidan af, på sidan om) l:o) med dat. a) bredvid, vid ss. π. τινι στὴσαι Lc. 9: 47 ställa 1. εστὰναι Joh. 19: 25 stå bredvid ngn 1. ngt al.; metaphor. ss. π. εαυτοῖς Mt. 21: 25 vid sig sjelfva al. — b) hos ss. ἀριστὰν, κατα-λὺειν, μὲνειν π. τινι Lc. 11: 37 sæpe, metaphor. π. θεὼ Rom. 2: 11 al. — c) ibland Mt. 22: 25, 28: 15, Col. 4: 16 al. — d) inför, för ngn (ss. domare) π. θεὼ Mt. 6: 1 al.; metaphor. a) = i ngns förmåga, å ngns sida ss. π. ἀνθρὼποις Mt. 19: 26 al.; ß) = i ngns ögon 1. tycke, efter ngns omdöme ss. Rom. 11: 25, 12: 16. — 2:o) med accus. a) bredvid, vid Mt. 13: 1 al. (äfven vid verber, som beteckna hvila), metaphor. π. τοὺτο 1 Cor. 12: 15. 16 vid detta, i det detta eger rum = derför. — b) längsefter, utmed 1 Cor. 4: 18 al. — c) i jemförelse med Hebr. 1: 4, 2: 7 al, — d) på sidan om, förbi, framför, mer än Lc.

π αραβολεὺμαι

13: 2, Rom. 12: 3, 14: 5 al, utöfver Hebr. 11: 11 al., emot Act. 18: 13, Rom. 4: 18 al., med förbigående af Rom. 1: 25, utom 1. med undantag af π. μὶαν (scil. πληγὴν) 2 Cor. 11: 24 på ett när, ett mindre; särskildt ifrån, olika med, utom, än 1 Cor. 3: 11. — 3:o) med genit. (utmärker ett utgående ifrån 1. hörande till ngn, vid hvilkens sida man varit 1. är) från, af, utaf Mt. 2: 4. 7. 16 sæpissime, ἡ π. εμοὺ Rom. 11: 17 det från mig utgångna, τ« π. αυτὼν Lc. 10: 7 det från dem (erhållna) = deras, το. π. ὑμὼν Phil. 4: 18 det från eder (komna) = edra håfvor, οἱ π. αυτοὺ Mc. 3: 21 de å hans sida (varande), hans anförvandter 1. anhöriga (moder och syskon se v. 31. 32 — men icke lärjungar, ty de voro i samma bus som Frälsaren v. 19) τὰ π. αὐτὴς Mc. 5: 26 det som var å hennes sida, henne tillhörigt = hennes 1. sina tillgångar. παραβαὶνω, ἐβην (παρὰ, βαὶνω stiga, gå) gå 1. stiga bredvid, jemte, på andra sidan om, utom, förbigå, öfverträda 1. -skrida Mt. 15: 2. 3; med εκ 1. ο,πὸ τὶνος per hebraismum afträda från ngt Act. 1: 25, äfven 2 Joh. 9 scil èx τὴς διδαχὴς afvika från läran || προὰγων, hkt se. παραβὰλλω, ἐβαλαν (βὰλλω) egentl, kasta bredvid 1. för, deraf ställa bredvid, närma scil. εαυτὸν 1. τὴν να.ὐν εις τι Act. 20: 15 d. ä. lägga till vid ngt (sjöterm); äfven metaphor. ställa 1. hålla bredvid, jemföra τινι τι Mc. 4: 30 || θὼμεν. πα.ρὰβασις, εως, ἡ (παραβαὶνω) egentl, förbigående, öfverskridande, öfverträdelse tropice τοὺ νὸμου Rom. 2: 23, äfven utan νὸμου 4: 15 al, των παρ. χὰριν Gal. 3: 19 (se χὰριν), γεγονὲναι εν π. 1 Tim. 2: 14 hafva inträdt 1. befinna sig inom öfverträdelse d. ä. hafva fallit i synd. παραβὰτης, ου, δ (se fgde) öfverträdare νὸμου Eom. 2: 25. 27, scil. νὸμου Gal. 2: 18 (emedan lagen sjelf har förmedlat den christnes frihet från lagen — se v. 19 ocli νὸμος; ty den som genom lagen blifvit frigjord från lagen för att lefva Gudi, och likväl åter vänder tillbaka i det lagiska förhållandet, han handlar emot lagen, är παραβ. νὸμου); äfven Jac. 2: 9. 11. παραβιὰζομαι, α.σὰμην (βιὰζομαι) egentl, göra

ngt derjemte med våld; derjemte nödga, ligga öfver 1. åt ngn τινά (med böner) Lc. 24: 49, Act. 16: 15. † παραβολεύομαι, ευσάμην (παράβολος sättande bredvid, på spel, vågande, våghals, förvägen af παραβάλλω) sätta på spel, vara vågsam τfj ψοχήπαραβολή

Phil. 2: 30 vara vågsam med sitt lif, sätta sitt lif på spel, blottställa det || παραβουλ<ευσάμενος. *

παραβολή, ής, ή (παραβάλλω) egentl, ställande bredvid, sammanställning, metaphor. jemförelse, liknelse (^ψ'ï), bild; a) en förebildlig sak, förebild Hebr. 9: 9, äfven 11: 19 i 1. till en förebild (neml. af den verkliga uppståndelsen ifrån de döda — se κομίζω). — b) en liknelsevis gjord framställning, parabel Mt. 13: 3 följ. al.; parabeln är berättelsen om ett diktadt, dock möjligt och sannolikt factum i sinneverlden, hvarigenom en öfversinnlig och religiös sanning 1. lära försinnligas och åskådliggöres. Sjelfva benämningen παραβολή är särdeles lämplig, ty bilden, som är lånad från sinneverlden, åtföljes af en sanning, som är hämtad från den öfversinnliga verlden. Parabeln har ngn likhet med Fabeln, men fabeln innehåller en berättelse om ett diktadt och onaturligt factum för att framställa en moralisk sanning; de skilja sig alltså i afseende på l:o) sjelfva factum, 2:o) läran 1. sanningen som framställes; ty parabeln sysselsätter sig med religiösa sanningar, fabeln åter med moraliska. Framställningen i parabler var så .egendomlig hos Frälsaren, att Hans lära i allmänhet kallas παραβολ,ή Lc. 14: 7; så heter äfven ordspråk Lc. 4: 23 och tänkespråk (= απόφθεγμα) Mt. 15: 15.

† παραβουλεύομαι, ευσάμην (βουλεύομαι) skulle betyda: illa råda 1. sörja för ngt τινί Phil. 2: 30, men är troligen oriktig läsart för παραβολευσά-μενος, hkt se. *

παραγγελία, ας, ή (följ.) förkunnande, kungörelse, tillsägelse, befallning Act. 16: 24, påbud 1. bud 1 Tim. 1: 18 (neml. Ἰνα στρατεύη i samma vers), föreskrift 1 Thess. 4: 2 (till en christlig vandel), lära 1. undervisning (neml. Evangelii) 1 Tim. 1: 5.

παραγγέλλω, ήγγειλα (άγγέλλω, se άγγελος) egentl. förkunna 1. tillsäga ngn som står bredvid, munt-ligen tillsäga, äfven skriftligen, ss. 1 Cor. 11: 17 föreskrifva; i allmänhet uppdraga, befalla τινί τι 1. λ^έγων 1. med infin. 1. accus. c. infinitwo 1. med "να 1. ότι Mt. 10: 5 scepe; π. παραγγελία Act. 5: 28 allvarligeu 1. strängeligen tillsäga 1. befalla.

παραγίνομαι, εγενόμ.ην (γίνομαι) egentl, finnas hos, vara bredvid, tillstädes (fkmr ej i N. T.); infinna sig Lc. 12: 51 al., Act. 5: 21 (neml. i Synedrii sessionssal), framträda Act. 3: 1, anlända, ankomma, komma absol. Mc. 14: 43 al., είς τι Mt. 2: 1 al.,

πρός τινα Mt. 3: 13 al. till ngn, έπί τινα Lc. 22: 52 emot ngn; skenbart = komma tillbaka Lc. 14: 21, Act. 24: 17. παράγω (άγω) föra bredvid, jemte, på sidan, förbi; inträns, gå förbi Mt. 20: 30 al., bort Mt. 9: 9. 27, tropice 1 Cor. 7: 31 förgås 1. försvinna, al παρ. έπί σε προφητέιαι 1 Tim. 1: 18 de förbigångna 1. framfarna öfver dig (utsagda) prophe-tiorne; med. draga sig förbi, försvinna, förgås d. ä. hafva 1. taga en ända 1 Joh. 2: 8. 17. παραδειγματίζω, ισα (δειγματίζω — παράδειγμα exempel) göra, upp- 1. utställa ngn till exempel, varnagel; blottställa för smälek, offentlig vanära Mt. 1: 19 |[δειγματίσαι (hkt Tisch. har), »för spott hålla» Hebr. 6: 6. παράδεισος, ου, ό (Pers. ordet farclesch, hvaraf Hebr. C™"ΓΟ — begge af Armeniskt ursprung) djurgård, park, lustgård, paradis; a) det lägre paradiset Lc. 23: 43 (jfr 16: 23) de trogna själarnes vistelseort i Hades (se αδης). — b) det högre 2 Cor. 12: 4, Apoc. 2: 8 Guds paradis, de saligas boning i himlen. παραδέχομαι, δέςομαι (δέχομαι) egentl, taga till sig, deraf metaphor. antaga, upptaga Hebr. 12: 6 ngn ss. son, taga upp κατηγορίαν 1 Tim. 5: 19 en anklagelse, antaga Act. 16: 21, 22: 18, bifalla Mc. 4: 20.

† παραδιατριβή, ής, ή (διατριβή söndernötning, förbrukning, tidsspillan, tidsfördrif, sysselsättning af διατρίβω) vid sidan gående — παρά — d. ä. onyttig sysselsättning 1 Tim. 6: 5 || διαπαρατρι-βαί, hkt se. * παραδίδωμι, δώσω, δέδωκα, έδωκα, έδων; δοθή-σομαι, δέδομαι, εδόθην (δίδωμι) gifva, åt ngn bredvid, trå do l:o) öfverlemna, öfverantvarda Mt. 4: 12 al., είς φυλακήν Act. 8: 3, 12: 4, 16: 4 kasta 1. sätta i fängelse, äfven absol. Mt. 4: 12, Mc. 1: 14, — είς θάνατον Mt. 10: 21 al. öfverantvarda åt döden 1. att dödas, äfven absol. Rom. 4: 25 al., — τό πνεύμα scil. Θεώ Joh. 19: 30 uppgifva andan (euphonism st. dö), — τινά τω σατανά 1 Cor. 5: 5, 1 Tim. 1: 20

betecknar en högre grad af bannlysning för det ändamål, att satan skulle med kroppsliga plågor pina den åt honom antvardade (endast en Apostel kunde inne-hafva en sådan maktfullkomlighet — se äfven συνάγω); — utlemna Mt. 10: 4 al. scil. τω συν-εδρίω 1, τοις ἀρχιερεῦσι ss. det heter Mt. 20:240 παράδοξος

18 al. d. ä. förråda; — utsätta (för lifsfara), blottställa Act. 15: 26, prisgifva 1. lemna till pris åt εις τι Rom. 1: 24. 26. 28. — 2:o) öfverlåta, hemställa 1 Petr. 2: 23 (scil. det), tillstädja, tillåta 1. låta ss. Act. 7: 42 med infin., medgifva Mc. 4: 29 neml. att den afbergas d. ä. vara mogen (om frukt). — 3:o) öfverlemna, meddela (om muntliga underrättelser och föreskrifter) ss. παράδοσιν Mc. 7: 13, παραδόσεις 1 Cor. 11: 2 de muntliga (och skriftliga) föreskrifter, som Paulus meddelat i afseende dels på läran, dels (lefvernet och) bruken inom församlingen, — i allmänhet meddela (muntligen) Lc. 1: 2 al. παράδοξος, ον (παρά την δὸξαν præter o pin i o-nem emot den vanliga meningen 1. förmodan) oförmodad, oväntad, otrolig, underbar Lc. 5: 26. * παράδοσις, εως, ἡ (πα.ραδὶδωμι) öfverlemnande af en sak till en annan, t ra di ti o, tradition, fortplantning, muntlig föreskrift (ἀγραφος διδασκαλὶα), hvarmed menades de muntliga föreskrifter i religiöst och moraliskt afseende a) hka Judarne

o '

erhållit af sina förfäder Mt. 15: 2 al. och fäder (ss. det ock heter Gal. 1: 14 πατρικα) π. fäderne-stadgar); b) hka Aposteln Paulus meddelat församlingarne i afseende på christlig lära och ritus, undervisningar i christendomen (sing. och plur.) 1 Cor. 11: 2, 2 Thess. 2: 15, 3: 6; c) i allmänhet, utan bestämd inskränkning till Judarne, tradition Col. 2: 8. — Anm. Traditionen gällde hos Judarne med anledning af Deuteron. 4: 14, 17: 10 till en stor del högre, än den skrifna lagen. † παραζηλόω, ώσω, ω σα (ζηλ/κυ) väcka ngn till ifver, nit, väcka afundsjuka 1. svartsjuka hos ngn τινά Rom. 11: 11. 14, på ngn επὶ τινι 1. för ngns skull Rom. 10: 19 (Jehovas förhållande till Israëls folk framställes ofta i G. T. under bilden af man och hustru Os. 2: 2 al.; om alltså HEltrcn vände sig med sin kärlek till ett annat folk, så skulle det väcka svartsjuka hos Israel, som alltså skulle skynda att återvinna Hans kärlek), π. τον Κὺριον 1 Cor. 10: 22 reta HERren till svartsjuka (om sitt anseende) 1. nitälskan (så att Han bevisar att Ilan icke låter sätta sig i jemnbredd med dämonerna).

παραθαλὰσσιος, a, ον (παρά, θάλασσα) bredvid

hafvet, vid hafvet belägen Mt, 4: 13. * παραθεωρέω (θεωρέω) l:o) betrakta ngt bredvid 1. i jemförelse med ngt annat; 2:o) och i N. T. se på sidan om, förbise, försumma, förakta Act. 6: 1. *

τζαρα/.σ.λὺ~τω

παραθὴχη, ης, ἡ (παρατὶθημι) det bredvid satta, anförtrodda, det som man anförtrott ngn att förvara, depositum, anförtrodt gods 1 Tim. 6: 20, 2 Tim. 1: 12. 14 det anförtrodda Evangeliska läroembetet (andra antaga 2 Tim. 1: 12 ngt af Paulus åt Gud anförtrodt ss. hans lön i himlen o. s. v., men orätt — för öfrigt betyder εις ἐχεὶ-νην τὴν ἡμὲραν icke »ända till», utan för 1. på den dagen, den yttersta neml.) j1 παραχαταθὴχη, hkt se.

παραινέω (αινέω) tilltala, uppmana, uppmuntra Act, 27: 9. 22.

παραιτέομαι, ήτημαι, ητησάμην (αιτέω) utbedja sig, genoni böner erhålla, blidka (fkmr ej i N. T.); undanbedja för sig (äfven för andra i profangrek.), bedja om tillgift, urskulda sig ἐχε με παρητημέ-iov Lc. 14: 18. 19 habeas me excusatum gör min ursäkt; i allmänhet undanbedja sig, visa ifrån sig o. s. v. ss. 1 Tim. 4: 7 icke hafva att skaffa med, icke befatta sig med, τάς νεωτέρας χὴρας 1 Tim. 5: 11 undanbed dig, gör dig af med, visa ifrån dig yngre enkor, μωρὰ.ς ζητὴσεις 2 Tim. 2: 23 visa ifrån dig dåraktiga stridsfrågor; med μὴ och infin. Hebr. 12: 19 undanbedja sig att, äfven utan μὴ Act. 25: 11 (emedan ου föregår), τον λ.αλοῦντα. Hebr. 12: 25 undanbedja sig deu som talar d. ä. undandraga sig, afvisa, afslå, τον χρηματὶζοντα ibicl. den som gaf gudomliga uppenbarelser (har afseende på Exod. 20: 19). παραχαθὲζομαι, ἑσθην (χαθὲζομαι) sätta sig ned

bredvid Lc. 10: 39 || παραχαθὶσασα, se följ. * παραχαθὶζω, ισα (χαθὶζω) inträns, sätta sig ned

jemte 1. bredvid Lc. 10: 39, se fgde. * παραχαλέω, εσα; χληθὴσομαι, χέχλημαι, εχλὴθην (χαλὲω) 1 :o) kalla ngn fram, till sin sida, till sig Act. 28: 20. — 2:o) uppfordra, uppmana, förmana Lc. 3: 18 sæpe, Act. 16: 39 uppmana

ngn (neml. att gifva sig tillfreds) d. ä. lugna; deraf uppmuntra, trösta, hugsvala ss.]Mt. 2: 18 sæpe, mest i pass. låta trösta sig 1. c., tröstas ss. Mt. 5: 5 sæpe, vara tröstad 2 Cor. 13: 11, Col. 2: 2 al. — 3:o) bedja Mt. 8: 5. 31 sæpe, äfven 1 Cor. 4: 13 (1. förmana, neml. att icke göra så).

παραχαλΰπτω; χεχάλ.υμμαι (καλΰπτω) betäcka, skyla, förborga, i det man ställer ngt på sidan, bredvid, framför, τι άπό τίνος Lc. 9: 45 förborga ngt för ngn (egentl, från ngns sida). *τζαρο.7.ο.τσ.$ή7.η

παρακαταθήκη, ης, ή (κατατίθημί) det hos ngn nedsatta 1. -lagda, nedlagdt 1. anförtrodt gods (= det gamla ordet »inlagsfä»), depositum, 1 Tim. 6: 20, 2 Tim. 1: 12. 14 || παραϋήκη, hkt se. παράχειμα,ι (χείμαί) ligga bredvid, på sidan, vara till hands, i beredskap, vara förhanden τινί hos 1. uti ngn Rom. 7: 18. 21. παράχλ.ησις, εως, ή (παραχαλέω) egentl, framkallande, tillropande; deraf l:o) tilltal, uppfordran 2 Cor. 8: 4. 17, uppmaning 1. uppmuntran ss. Phil. 2: 1 al., lugnande, tröst, hugsvalelse Rom. 15: 4. 5 al., π. του Ισραήλ Lc. 2: 25, jfr 6: 24 Israëls tröst (dermed menades i allmänhet det lyckliga tillstånd, hvari folket skulle komma genom Messiæ ankomst — i synnerhet i andligt afseende); förmaning 1 Cor. 14: 3 al., gåfvan eller kallet att kraftigt inverka med sina föredrag — λόγος παραχλήσεως Act. 13: 15 — på åhörarnes hjertan, Rom. 12: 8 förmaningskall, derföre kallades Βαρνάβας Act. 4: 36 υιός παραχλήσεως (se Βαρνάβας)·, äfven predikan· 1 Thess. 2: 3 (emedan den hufvudsakligen består i förmaning att annamma frälsningsnåden i Christo o. s. v.). — 2:o) bistånd, hjelp (se följ.) Act. 9: 31. παράκλητος, ου, !> (egentl, adj. vble af παραχαλέω) tillkallad (till hjelp), hjelpare, advocatus (inför rätta), sakförare, förespråkare 1 Joh. 2: 1 (om ' Christus — Han står i vårt ställe och för Hans förböns skull få vi den dagliga syndaförlåtelsen —· se äfven εμφανίζω och έντυγχάνω), Joh. 14: 16. 26 al. (om den H. Ande, som efter Frälsarens bortgång sändes till Apostlarnes och alla christnas hjelp; vanligen öfversattes ordet med »hugsvalare», men rättaste betydelsen är »hjelpare», äfven ur det skäl att tröstare heter παρακλ/ητωρ). παραχοή, ής, ή (παραχούω) egentl, hörande bredvid 1. oriktigt, misshörande; i N. T. ohörsamhet, olydnad Rom. 5: 19 al. 7ταρακολουθέω, ηκα — äfven ησα. 2 Tim. 3: 10 j| ηχας (άκολουθίω) följa på sidan 1. jemte, beledsaga, åtfölja τινί Mc. 16: 17; transl. noga följa med (neml. med tankarne, forskningen) τινί Lc. 1: 3, hålla sig troget intill 1 Tim. 4: 6, efterfölja 1. taga till förebild 2 Tim. 3: 10. παραχούω, ήχουσα (άκούω) höra bredvid, ofullständigt, oriktigt; deraf icke vilja höra, vara ohörsam Mt. 18: 17. * παραχύπτω, υψα (κύπτω) böja sig bredvid, vid sidan, fram (för att noga betrakta ngt) med βλέπων (Lc. telander. Grek. Lrø. t. X. T.

24: 12) Joh. 20: 5; deraf skåda 1. se inåt, blicka in εις τι Joh. 20: 11, Jac. 1: 25, 1 Petr. 1: 12

1 ngt (för att fullkomligt lära känna dess väsende, och innehåll. — I afseende på Jac. 1: 23—25 anmärkes, att ett ytligt blickande på vår utvärtes menniska gör oss till pharisæer, men ett djupare inblickande i vår invärtes menniska till publicaner; förenas med detta sednare trons omfattande af JEsu förtjenst och ett under Guds Andas ledning företaget sorgfälligt betraktande af frihetens fullkomliga lag — det frigörande evangelium — så blir lagens görande en lust, en salig njutning).

παραλαμβάνω, λήφομαι, έλαβον (ελάβοσαν 3 plur.

2 Thess. 3: 6); λ.ηφθήσομαι, λ.ημφθήσεται Lc. 17: 34. 35 Tisch. (λαμβάνω) taga a) till (sig), hemföra Mt. 1: 20. 24 (som är din hustru), med sig Mt. 2: 13 al., äfven Act. 16: 33 (neml. till ett nära liggande vatten). — b) an, antaga, annamma Joh. 1: 20, Phil. 4: 9 al. — c) upp, upptaga προς εαυτόν Joh. 14: 3, (i Messiasriket) Mt. 20: 40. 41, Lc. 17: 34. 35 ( )(άφίημι, hkt se), öfvertaga ss. Col. 4: 17. — d) emot, undfå, bekomma Mc. 7: 4 (genom tradition), 1 Cor. 11: 23 (medelbarligen), (genom undervisning) Gal. 1: 9. 12 al., äfven π. X. Ί. τον Κύριον Col. 2: 6 Chr. JEsum ss. HERren (se v. 7 καθώς εδιδάχθητε), i allmänhet undfå Hebr. 12: 28.

παραλίγο) (λέγω) lägga bredvid; med. egentl, lägga sig bredvid, fara 1. segla utmed 1. tätt invid Act. 27: 8 αυτήν scil. την Κρήτην ss. det står i 13 versen, le ge re o ram. παράλιος, a, ον, äfven 2 ändelser (παρά, άλς) bredvid hafvet, vid hafvet liggande 1. belägen Lc. 6: 17. * παραλλαγή, ής, ή (παραλλάσσω — παρά, αλλάσσοι — afvexla, låta omvexla, alter na re, förändra) af- 1. omvexling, förändring, förvandling, föränderlighet Jac. 1: 17. * παραλογίζομαι (λογίζομαι) missräkna sig (liksom räkna på sidan om det rätta), räkna falskt; metaphor. göra

falska slutsatser, sluta falskt, träns, τινά. Col. 2: 4 bedraga ngn genom felslut, be-svika, föra bakom ljuset, εαυτούς Jac. 1: 22 sig sjelfva (de missräkna sig 1. bedraga sig sjelfva, som tro, att de för sitt tomma, döda, ytliga vetandes skull varda Guds barn). † παραλυτικός, ή, όν (följ.) egentl, hörande till upplösning på sidan (παρά.)·, deraf förlamad, lain, contract, borttagen Mt. 4: 24 al.

o 1 o 1242 -αραλόω

παραλύω-, λέλυμαι (λύω) lösa bredvid, på 1. från sidan; transl. förlama, i synnerhet om slag· 1. gikt, som förlamar lederna på ena sidan af kroppen; p. p. p. = fgde, förlamad Lc. 5: 18. 24 al., π. γόνατα Hebr. 12: 12 förlamade d. ä. svaga 1. matta knän.

παραμένω, με ν oj, έμεινα (μένω) blifva bredvid, hos, qvardröja, stadna qvar πρός τινα 1 Cor. 16: G hos ngn, äfven τινί Phil. 1: 25 || συμ.παρα.ρ.ενώ Tisch., Hebr. 7: 23 (scil. έν ιερωσύνη vid öfver-steprestadömet); transl. förblifva, framhärda Jac. 1: 25 (deruti). παραμυθέομαι, ησάμην (μυθέομαι tala af μύθος) tilltala (mildt, vänligen), uppmuntra 1 Thess. 2: 11, trösta Joh. 11: 31, 1 Thess. 5: 14, τινά περί τίνος Joh. 11: 19; anm. i 7 dagar räckte vanligen den med bestämda formaliteter förenade condolence-tiden. παραμυθία, ας, ή (fgde) tilltal, tröst 1 Cor. 14: 3. * παραμύθιον, ου, τό - fgde; π. αγάπης Phil. 2: 1 kärlekströst, den tröst som flyter från christlig broderskärlek. * παρανομέω (παράνομος lagstridig, lagbrytare, παρά

νόμο ν) handla, bryta emot lagen Act. 23: 3. * παρανομία., ας, ή (fgde) lagbrott, öfverträdelse 2

Petr. 2: 16. * † παραπιχραίνω, ava (πικραίνω) förbittra Hebr. 3: 16 »ty hvilka voro de som, efter att hafva hört 1. oaktadt de hört (neml. HERrans röst), förbittrade (Honom genom sin försökelse) P» * † παραπικρασμός, ου, ό (fgde) förbittring Hebr. 3:

8. 15 (jfr Exod. 17: 2 följ.). παραπίπτω, έπεαον (πίπτω) falla bredvid, råka ur kosan (της οδού, om ett skepp, som stöter på), sedan i allmänhet förfela målet; fara vilse, taga miste, affalla Hebr. 6: 6 (scil. τής αληθειας 1. τής πίστεως, äfven kan ρήματος suppleras från det föregående). * παραπλ.έο), έπλευσα, (πλέω) segla förbi, icke lägga

till vid τί Act. 20: 16. * παραπλήσιον, adv. (egentl, neutr. af παραπλήσιος nära lik, snarlik af παρά, πλησίον) snarlikt, på ett sätt som nära liknade θανάτω Phil. 2: 27. * παρα.πλ.ησίως, adv. (sc fgde) snarlikt, nära på, nästan, nästan på samma sätt Hebr. 2: 14. * παρ απ ο ρ εύ ο ρ. at (πορεύομαι) egentl .färdas 1. gå vid nyns sida, gå förbi Mt. 27: 39 al., taga en sido-väg διά σποριαων Mc. 2: 23 genom sädesfält

O t I o

(neml. vid sidan af dem, 1. så att de lågo på

TT αρατήρ-ησις

ömse sidor om vägen 1. blott på den ena), διά τής Γαλιλαίας Mc. 9: 30 vandra på sidovägar genom Galilæen (så att de hade Galilæen, åtminstone större delen deraf, på sidan om sig). παράπτωμα, ατός, τό (παραπίπτω) sidofall, fallande bredvid, fall, felsteg, misstag, förseelse, fel, synd Mt. 6: 14. 15 al. παραρρέω, aor. 2 pass. ερρύην, Tisch. skrifver παρα-ρυώρ.εν (ρέω) flyta förbi (ss. ett skepp som flyter förbi hamnen), deraf metaphor. gå miste om målet, gå förlustig (saligheten), gå förlorad Hebr. 2: 1 (jfr παραπίπτω). * παράσημος, ον (σήμα. == σημεϊον) betecknad, försedd med tecken; neutr. παράσημον i η signe, skeppstecknet, var bilden af en gudomlighet, ett djur 1. annat föremål, som var på fö ren 1. fram-stammen af skeppet antingen måladt 1. uthugget och gaf skeppet namn (i aktern åter stod skeppets skyddsgudomlighet); εν πλοίω παρασήμω Διοςχούροις Act. 28: 11 kan antingen öfversättas: på ett skepp tietecknadt med Dioskurema 1. med Dioskurerna till tecken — (se Διόςχουροι). * παρασκευάζω; άσομαι, ασμαι (σκευάζω bereda af σκεύος) till- 1. för bereda, göra färdig, laga till (scil. τό δεΐπνον) Act. 10: 10; med. laga 1. rusta sig till ngt εις τι 1 Cor. 14: 8, παρεσχεύασμαι jag är i beredskap, färdig 2 Cor. 9: 2 (att aflemna understödsmedel 1. collect), äfven v. 3. παρασκευή, ής, ή (se fgde) tillredning, förberedelse; i N. T. dagen före sabbaten 1. tillredelsedagen προσάββατον ss. det förklaras Mc. 15: 42, på hkn Judarne beredde sig till sabbaten; i inskränktare mening: dagen före påskhögtidens sabbat 1. före lördagen Mt.

27: 62 al. (ty παρ. var detta år den 14 Nisan och således tillika den första högtidsdagen, ἡ πρώτη τῶν ἀζύμων Mt. 26: 17). παρατείνω, ἔτεινα (τείνω t en do, spänna, sträcka) egentl, sträcka bredvid, utsträcka, förlänga Act. 20: 7. *

παρατηρέω, -ησα (τηρέω) egentl, stående bredvid lura på ngn 1. ngt, med. idem — a) i fiendtlig afsigt: gifva akt, lura 1. vakta på absol. Lc. 20: 20, τινά Mc. 3: 2 al., bevaka Act. 9: 24. — b) i god afsigt: noggrannt 1. ängsligt iakttaga, hålla, fira Gal. 4: 10. παρατήρησις, εως, ἡ (fgde) iakttagelse, yttre iakttagelse (så att något kan ses med ögonen), οὐ μετὰ παρ. Lc. 17: 20 - - ἀπαρατήρητον oförmärkt. *παρατiΰημι

παρα.τ'ώημι, ϋ-ήσω, ἐδην; ϋήσομαι, εMμην (τ'ώημι) 1:o) egentl, sätta bredvid (om mat), framsätta, förelägga Mc. 6: 41 al; framställa Mt. 13: 24. 31, äfven om framställning af lärdomar docendo propono med. Act. 17: 3. — 2:o) med. nedlägga för sin räkning hos någon, deponera (jfr παραδήχη depositum) hos någon, anförtro Lc. 12: 48, lägga på hjertat 1 Tim. 1: 18, 2 Tim. 2: 2 (öfverlemna till trogen förening och vidare meddelande), öfverlemna i ngns beskydd 1. hägn d. ä. anbefalla Lc. 23: 46, Act. 14: 23, 20: 32, 1 Petr. 4: 19 (scil. αυτῷ). παρατυγχάνω (τυγχάνω) inträns, in- 1. befinna sig

på ett ställe, inträffa, anträffas Act. 17: 17. * παραυτiχα, adv. (αὐτiχα st. την αυτήν ϊχα eadein vice, på samma gång, i ögonblicket, straxt) ögonblickligt, ι5, ή, TO 71» 2 Cor. 4: 17 för ögonblicket varande, närvarande. * παραφέρω, ήνεγχον (φέρω) bära 1. föra förbi, låta gå förbi, borttaga τι από τiνος ngt från ngn Mc. 14: 36, Lc. 22: 42; pass. föras på sidan, från rätta vägen, för- 1. vilseföras τινι Hebr. 13: 9 genom ngt, υπό τiνος Juel. 12 föras förbi (af vindarne, utan att gifva regn), på de 2:ne sednare ställena || περιφέοεσδαι. παραφρονέω (παρά.φρων vansinnig, förryckt af παρά, ψρήν) vara vansinnig, ifrån förståndet, παραφρόνων λέγω 2 Cor. 11: 23 jag talar som en galning, en dåre, »i fåvitsko». * † πα.ραφρονiα., ας, ή (fgde) vansinnighet, förryckt-het, galenskap 2 Petr. 2: 16; står i stället för det classiska παραφροσύνη, som lär finnas i några codices. *

παραχειμάζω, άσω, axa, ασα (χειμάζω) öfvervintra

Act. 27: 12 al. παραχειμασiα, ας, ή (fgde) öfvervintring, vinterqvarter Act. 27: 12. * παραχρήμα, adv., qsi παρά τό χρήμα, under 1. vid gerningen, på färsk gerning, på stället, straxt, i ögonblicket Mt. 21: 19 sæpe. πάρδαλης, εως, ή (— πάρδος) felis pardus, par-der, panther, ett skönfläckigt djur, brungult med stora svarta fläckar; fkmr Apoc. 13: 2. * παρεδρεύω (πάρεδρος som sitter bredvid af παρά, έδρα.) adsideo, sitta bredvid, ständigt uppehålla sig, vara jemt .sysselsatt τινι 1 Cor. 9: 13 vid ngt || προςεδρεύω, hkt se. * πάρειμι, έσομαι (ειμi) adsum — a) vara vid ngns sida, bredvid, närvarande, tillstädes Lc. 13: 1 al.,

tillhands, finnas hos τινι t. ex. 2 Petr. 1: 9 (den som icke eger dessa christliga dygder). — b) infinna sig ἐπi τiνος Act. 24: 19 inför ngn, πρός τινα Act. 12: 20 hos ngn; hafva kommit εις τινα Col. 1: 6 till ngn, ὁ χαιρός ὁ ἐμός ου:τω πάρ-εστιν Joh. 7: 6 min tid (neml. att färdas till högtiden) är ännu icke förhanden 1. inne; vara här t. ex. ἐφ δ πά.ρει Mt. 26: 50 hvarefter 1. hvarför du är här, neml. gör det (öfverlemna mig i mina fienders händer — här är alltså aposiopesis, men ingen direct fråga, ty vid en sådan brukas aldrig δς, utan τις). — partic. närvarande πρός τινα 2 Cor. 11: 8 (under min närvaro, mitt vistande hos eder), befintlig 2 Petr. 1: 12 (neml. hos eder, jfr 2 Petr. 1: 9), προς τό π. Hebr. 12: 1 för det närvarande 1. tillfället, så länge den varar 1. pågår; τά π. Hebr. 13: 5, det närvarande, de närvarande omständigheterna, den närvarande ställningen.

παρειςάγω, ά.ςω (ειςά.γω) clerbredvid, på sidan om,

hemligen införa 2 Petr. 2: 1. * † παρειςαχτος, ov, adj. vble (af fgde) bredvid 1. hemligen införd, insmugen Gal. 2: 4 (som insmugit sig i det chrisna brödrasamfundet). * παρειςδύω, aor. 2 έδυν (παρά, εις, δύω) egentl. insänka bredvid; aor. 2 act. (äfvensom perf. och med.) sänka 1. smyga sig in bredvid andra Jud. 4 (jemte de rätte lärarne). * παρειςέρχομαι, ήλδον (παρά, εις, ἐρχομαι) komma derjemte 1. dertill in, νόμος π. Rom. 5: 20 lagen kom derjemte 1. dertill (neml. jemte synden, som redan kommit se v. 12) in (i verlden), Gal. 2: 4 kommit jemte (de rätte bröderna) in (i församlingen).

παρειςφέρω, ήνεγχα (παρά, εις, φέρω) egentl, derjemte inbära, införa (isynnerhet om bidrag och afgifter); deraf å

sin sida bidraga med, använda σπουδήν πάσαν 2 Petr. 1: 5 all slags flit = πά-σαν σπ. ποιέισϋαι Jud. 3 (sedan neml. HERren skänkt de trogne mycket godt, så böra de också å sin sida bidraga med ngt neml. σπουδή). * † παρεχτός, adv. (παρά, έχτός) utom, a) ss. præpos. med genit., utom, undantagande Mt. 5: 32, Act. 26: 29. -— b) ss. adv. utomdess, χωρ\ς των π. 2 Cor. 11: 28 förutan 1. att förtiga hvad som utomdess (utom det hitintills sagda) eger rum. παρεμβολή, ής, ή (παρεμβάλλω bredvid inskjuta) inskjutande bredvid 1. emellan, inrangering (i en här) 1. uppställande i slagordning; deraf l:o) slag-244 π αρεχ/χλέω

ordning, den i slagordning ställda liären, här Hebr. 11: 34. — 2:o) läger Apoc. 20: 9; lägerställe, casern Act. 21: 34. 37 al. (om Rom. soldaternas i borgen Antonia — se Ιεροσόλυμα a); — anm. Hebr. 13: 11 antyder, att kropparne af de djur, hkas blod af öfverstepresten på den stora försoningsdagen inbars i det heliga, uppbrändes utanför deras läger (neml. under vandringen i öknen Levit. 16: 27); så led ock JEsus, det enda sanna syndaoffret, utom porten (stadsporten) v. 12; v. 13 synes antyda, att Paulus varit Hebræer-brefvets författare, ty han satt fången i præto-rium i Rom (se Phil. 1: 13).

παρενοχλέο> (ενοχλέω) derjemte oroa 1. besvära rινί Act. 15: 19. *

παρεπίδημος, ου (έπιδημεω) som bor jemte ngn i ett främmande land, främling Hebr. 11: 13 = πάροικος; παρ. διασποράς Π ('»ντου 1 Petr. 1: 1 främlingarne hörande till det kringspridda andliga Israël i Pontus; metaphor. 1 Petr. 2: 11 (den trognes hem är himlen, på jorden är han en främling).

παρέρχομαι, ελεύσομαι, ελ,ήλυθα, ήλθον ·— ελθάτω Mt. 26: 39 (έρχομαι) 1:o) komma 1. gå på sidan om, förbi absol. Mt. 8: 28, Lc. 18: 37, τινά Mc. 6: 48, Act. 16: 8, άπό τίνος Mt. 26: 39 (egentligen OG gå förbi och bort ifrån ngn — tages metaphor., jfr v. 42); metaphor. förgås, försvinna, upphöra Mt. 5: 18 al., vara förliden 1. förfluten Mt. 14: 15, Act. 27: 9, 1 Petr. 4: 3. — 2:o) gå förbi, åsidosätta, försumma Lc. 11: 42, 15: 29. — 3:o) komma fram Lc. 12: 37, 17: 7 (Act. 24: 7).

πάρεσις, εως, ή (πο,μιημ.ι) egentl, förbisläppande, förbigående, öfverseende δια. τήν π. των άμαρτη-μάτων Rom. 3: 25 emedan ban låtit synderna passera 1. gå förbi (lemnat dem å sido); πάρ. skiljer sig derigenom från άφεσις, att vid det förra visar sig straffunderlåtenheten ss. ett förbi-släppande, vid det sednare ss. ett lössläppande (eftergift).

παρέχω, έξω, έσχον — είχαν Act. 28: 2; έξομαι (έχω) adhibeo, præbeo, framhålla 1. -räcka Lc. 6: 29, hålla till hands 1. i beredskap, bereda, erbjuda, medföra, förorsaka κόπους τινι (— πρά.γ-ματά τινι i profangrek.) Mt. 26: 10 al. ngn möda 1. besvär, förskaffa έγρασίαν τινι Act. 16: 16 (se έγρασία), πίστιν τινι Act. 17: 31 (der likväl betydelsen »bereda» synes lämpligare), framställa 1. bevisa Act. 18: 2, ådagalägga 1. iakttaga ήσυχίαν

παρίστημι

Act. 22: 2 stillhet; — med. egentl, förskaffa sig, men äfven blott förskaffa ss. Act. 19: 24 (παρείχε), ådagalägga, bevisa τήν ισότητα Col. 4: 1

(se ίσότης), σεαυτόν τύπον--— άψθορίαν

κ. τ. λ1. Tit. 2: 7 bevisa dig ss. en föresyn i goda gerningar (i det du ådagalägger) uti ditt föredrag

ά.ιρθορία. (se ordet); göra ss. άξιός εστίν — ----

τούτο Lc. 7: 4 han är värd att du gör honom detta (se άξιος), παρηγοριά, ας, ή (παρηγορέω tilltala af αγορεύω tala offentligen af αγορά) tilltalande, uppmuntran, tröst, vederqvickelse Col. 4: 11. * παρθενία, ας, ή (följ.) jungfrudom Lc. 2: 36. * παρθένος, ου, ή (smdr. af παραθέμενος den nedsatta, i ngns vård anförtrodda; ss. accenten tyckes utvisa) jungfru Mt. 1: 23 al,, giftvuxen dotter

1 Cor. 7: 36. 37; äfven ss. adj. jungfrulig, ogift Act. 21: 9; säges Apoc. 14: 4 om jungfruliga, från verlden afsöndrade själar, som lefva uti innerlig gemenskap med sin själabrudgumme (jfr

2 Cor. 11: 2).

Πάρθος, ου, δ Parther, invånare i landskapet Par-thien, Παρθία. Detta landskap innefattade den tiden dels en

särskild nordost om Persien liggande provins, dels hela det af dess invånare så småningom eröfrade riket, regnum Parthorum; gränsade i N. till Hyrcanien, i S. till Carmauieu, i O. till Asia, i Y. till Medien och var på alla sidor omgifvet af berg; fkmr Act. 2: 9 och betecknar Judar från Parthien. * παριημί; εἱμαι (ιημι sända, släppa) sända 1. släppa förbi, ρ ræ t er mitt o, låta passera, sätta å sido, gå förbi o. s. v.; pass. slappas, försvagas, p. p. p. förslappad, maktlös χεἱρες Hebr. 12: 12. * παρίστημι, äfven -ιστάνω, στήσω, ἑστηκα, ἑστησα, ἑστην; στήσομαι (ιστημ.ι) 1:o) ställa bredvid (eg. offerdjur vid altaret) τινἀ εαυτω Eph. 5: 27 ugu bredvid sig (ss. sin brud, neml. vid sin παρουσία), vid sidan af τινἀ τινι Mt. 26: 53, till hands 1. i beredskap Act. 23: 24. — 2:o) framställa τινἀ τινι Lc. 2: 22 1. τἱ τινι Rom. 12: 1 ugn 1. ngt för ngn, τινἀ τι Act. 1: 3 al. ngn ss. ngt; öfverlemna 1. aflemna τινἀ τινι Act. 23: 33 ngn åt ngn; genom 1. förmedelst grunder framställa, bevisa Act. 24: 13; bestämma ngns förhållande till ngn τινἀ τινι 1 Cor. 8: 8; — med. och inträns, tempora ställa sig bredvid, träda fram för τινι Act. 27: 24, framstå Lc. 1: 29, stadna, stå bredvid Mc. 14: 47 al., äfven Rom. 14: 10, stå härΠαρμ,ενἀς

Act. 4: 10, bistå llom. 16: 2, 2 Tim. 4: 17; om tiden: vara förhanden, inne Mc. 4: 29 (skördetiden).

Παρμενας, ἁ, ὁ Parmenas 1. Parmenio, en af de 7

förste diaconi i Jerusalem Act. 6: 6. * πἁροδος, ου, ἡ (οδός) förbiväg, sidoväg, passage,

förbigående ss. εν π. 1 Cor. 16: 7. * παροικέω, ωκησα. (πἁροικος) egentl, bo bredvid, bo 1. uppehålla sig ss. främling (utan medborgarerätt) i eu stad ss. Ιερουσαλήμ. Lc. 24: 18, 1. i en stat 1. ett land, gästa 1. komma ss. gäst εις την γήν Hebr. 11: 9.

παροικία, ας, ἡ (fgde) en främlings vistande på ett ställe utan medborgarerätt, främlingsskap Act. 13: 17; i andlig mening 1 Petr. 1: 17 oin de trognas vistande här i verlden ss. ett främlingsland, enär himlen är deras rätta fädernesland. πἁροικος, ον (οικος 1. οικέω) som bor bredvid, som bor ss. främling uti en stad 1. stat bredvid landets invånare utan medborgarerätt, främling, gäst

— μέτοικος inquilinus "13 Act. 7: 6. 29; metaphor. 1 Petr. 2: 11 (se παροικια. 1 Petr. 1: 17), äfven Eph. 2: 19 (som bor uti ett hus, utan att tillhöra familjen)(οικειος).

παροιμία, ας, ἡ (οἱμος fart, väg af οἲω — φέρω) sido- 1. afväg, ett från det vanliga afvikande uttryckssätt, ordspråk 2 Petr. 2: 22, sinnebildligt tal Joh. 10: 6, dunkel antydning 1. gåtlikt uttryck Joh. 16: 25. πἁροινος, ον (οἱνος) vid 1. under vin, vindrickning

— drucken, som i ruset är fräck, öfvermodig, förgår sig mot ngn, dryckesfräck, öfversittare 1 Tim. 3: 3, Tit. 1: 7; fkmr begge gångerna i förening med πλήχτης.

παροίγομαι, ὡγημ.αι (οἱχομαι gå, komma, fara) gå förbi, förgå, förflyta; p. p. p. förfluten, framfaren Act. 14: 16. * † παρομοιάζω (ὁμοιάζο)) vara snarlik, snarlikna Mt. 23: 27. *

παρόμοιος, ον (ὁμοιος) snarlik, nära 1. nästan lik

Mc. 7: 8. 13. παροξὑνω (οξὑνω hvässa, skärpa, egga af οξὑς) transl. uppegga, uppreta, förbittra; pass. förbittras, råka i hetta Act. 17: 16, 1 Cor. 13: 5. παροξυσμός, οὑ, ὁ (fgde) förbittring, ovilja Act. 15: 39; äfven i god mening: uppeldande 1. uppväckande Hebr. 10: 24.

παροργίζω, >.ώ (οργίζω) reta till vrede, uppreta τινἀ. επἰ τινι llom. 10: 19 för ngns skull, Eph. 6: 4 (genom orättvisa, hårdhet, häftighet, otillbörlig stränghet — se ἀθυμέω). † παροργισμός, οὑ, <> (fgde) uppretadt sinnestillstånd, förbittring Eph. 4: 26. * παροτρὑνω, ὡτρυνα (ὀτρὑνω drifva på, sporra) på-

drifva, egga, reta, uppmuntra Act. 13: 50. x παρουσια., ας, ἡ (πἁρειμι, femin. partia, παροὑσα.) a) närvaro 1 Cor. 16: 17, Phil. 1: 26, 2: 12, π. τοὑ σὡματος 2 Cor. 10: 10 kroppsliga = personliga närvaro. — b) ankomst 2 Cor. 7: 6. 7, 2 Thess. 2: 9. — c) tillkommelse (Christi) Mt. 24: 3 al., τοὑ υιοὑ τοὑ ανθρὡπου Mt. 24: 27. 37. 39, τοὑ Κυριου 1 Thess. 2: 19 al., της τοὑ Θεοὑ ημἑρας 2 Petr. 3: 12; anm. så kallas den dubbla under Christi vistande på jorden ännu tillkommande HEllrans återkomst (altera parusia Christi)(Hans första ankomst i köttet), såväl den

opersonliga, men dock synliga vid Jerusalems förstöring, som ock den personliga och synliga vid de dödas uppväckande och verldsdomcn. παροώϊς, ίδος, ή (παρα, οφ'ον) för sofuel 1. att

hafva det uti, fat Mt. 23: 25. 26. παρρησία, ας, ή (πάς. ρήσις tal) 1:o) fritalighet 1. -språkighet, frimodighet (uti tal och handling) Act. 4: 13 al., tillförsigt èv Xω Phil. 8 (apostolisk dristighet), glad tillförsigt εις την εις ο δον Hebr. 10: 19 med afseende på ingången; i synnerhet den frimodighet, det fröjdefulla mod, den glada tillförsigt, hvarunder man är viss om den gudomliga nåden Eph. 3: 12, 1 Tim. 3: 13 al. — 2:o) öppet väsende, öppenhet, offentlighet ss. παρρησία Mc. 8: 32 al. öppet, o förtäckt)(èν παροιμίαις, öppet 1. offentligt Joh. 7: 13, 18: 20)(εν κρύπτω, είναι έν π. Joh. 7: 4 vara i offentlighet d. ä. offentligen erkännas; èv π. Eph. 6: 19, Col. 2: 15 öppet, djerft, äfven μετά π. Act. 2: 29 al. παβρησιάζομαι, α.σάμην (fgde) tala fritt 1. frimodigt Act. 18: 26, èν τω ονόματι τίνος Act. 9: 27. 28 i ngns namn (namnet var liksom det element, inom hkt det frimodiga talet rörde sig), έπί τινι Act. 14: 3 i afseende på 1. i förtröstan på ngn, έν αύτώ Eph. 6: 20 neml. evangelii hemlighet, sysselsatt dermed, i dess förkunnande; äfven med partic. ss. έπαΊόρ. διαλεγόμενος Act. 19: 8 han samtalade frimodigt, 1. så att det åtföljande verbum står i indic. och παρρ. i partic. ss. Act. 13: 46, 26: 26 tala 1. säga frimodigt (jfr constructionenib -ας

af λανθάνω, τυγχάνω, διατελ,έω); liandia ined frimodighet 1. tillförsigt, hafva tillförsigt εν τω Θεώ 1 Thess. 2: 2 i kraft af vår gemenskap med Gud.

άς, πάσα, πάν all, hel, hvarje, hvar och en, hvem som helst, all slags, all möjlig — fkmr Mt. 1: 17 sæpissime; a) utan artikel: ss. πάσα ήμερα hvarje dag, πάντες alla (obestämdt), äfven πάντα, allt, πάντα. ζώα. alla 1. alla slags djur. — b) med artikel: πάσα. ή ήμερα, hela dagen, οι πάντες de 1. desse alla (bestämdt t. ex. 1 Cor. 9·. 22 med hka jag hade att göra o. s. v. al.; då artikeln liksom återfår sin ursprungliga charakter af pronomen demon-strativum — ούτοι π., likt ock fkmr), τα πάντα. detta allt, det hela, allt som är o. s. v. Eom. 11: 36 al. = ταύτα, π., πάντα τά. ζώα. alla djuren. — Dessutom märkes π αν τι ώ Lc. 12: 48 attractio inversa (se o ς) st. παρά. παντός, ώ; ού — πάς — ουδείς (per hebraismum — N b, när neml. ού hör till verbum och icke står omedelbart framför πάς) t. ex. Mt. 24: 22 al., hvaremot ού πάς ss. Mt. 7: 21 al. betyder »icke hvar och en 1. hvarje», πάντα, accus. plur. absol. 1. till närmare bestämning == εις πάντα. ss. Act. 20: 35 al. i alla afseenden 1. stycken, i allt. — / förening med præpos. ss. δια. παντός scil. χρόνου Mt. 18: 10 al. allt igenom, beständigt, alltid, διό. π. τ ού ζήν Hebr. 2: 15 hela lifvet igenom, εν π αντί 1 Thess. 5: 18 al. i allt 1. i hvarje belägenhet (både i glädje och sorg) εν πά.σιν 1 Petr. 4: 11 i alla stycken äfven Hebr. 13: 4. 18 al., περί πάντων 3 Joh. 2 öfver allt, mest af allt, προ πάντων 1 Petr. 4: 8, Jac. 5: 12 framför allt, i främsta rummet, ύπïρ πάντων Eph. 5: 20 för allt (alla christligt välsignelser) men υπερ παντός Hebr. 2: 9 för hvar och en; επί πάντων χαί διά πάντων χαί εν πά.σιν Eph. 4: 6 öfver alla christna (utmärker Guds allsvåldighet), genom alla (tränger förmedelst den 11. Ande genom alla christna) och uti alla (innebor genom Auden i alla): somliga hafva häruti funnit trinitetsförhållandet uttryckt, men utan skäl —snarare i Eom. 11: ,')6 εξ αυτού χαί δι' αυτού χα} εις αυτόν τά. πάντα, men äfven här blott närmare utveckling från olika synpunkter: »allt (som är) är ifrån Gud (urgrund — ss. skapare), genom Gud (förmedlingsgrund —- ss. uppehållare) och till 1. lor Gud (slutpunkt — allt tjenar till Guds ändamål)».

-ο.σγω

τάσχα, τό indecl. (Π DE, Aram. af Π DE

gå förbi, skonande förbigå, skona; emedan mord-engeln gick i Ægypten skonande förbi Israeliternas dörrar) egentl, förbigång 1. försköning, Passah, Påska; deraf l:o) Påskalammet d. ä. försonings-ofiret till minne af de förstföddes försköning i Ægypten Mt. 26: 17 al. — 2:o) Påskamåltiden Mt. 26: 18 al. — 3:o) Påskhögtiden Mt. 26: 2 al., äfven ή εορτή τού π. Lc. 2: 41, Joh. 6: 4; denna högtid begynte den 14 Nisan (April) efter solnedgången och varade till samma tid den 21; den första och sista dagen, på hvilka intet arbete fick företagas, voro egentliga högtidsdagar. Om aftonen den 14 Nisan förtärdes det i templets förgård slagtade och i sin helhet stekta offerlammet (gumse 1. bock, 1 år gammal) af hvarje familj (ensam 1. med bjudna gäster — enligt sednare stadgar fick gästernas antal icke vara under 10 eller öfver 20); intet af lammet fick blifva öfver till morgondagen. Man förtärde dertill bittra örter och osyradt bröd, allt i full resdrägt, till minne af Israëliternas skyndsamma uttågande

ur Ægypten; dervid räckte man omkring 4 bägare vin, hvar och en med en tacksägelse (vid den andra skulle husfadren för sin son, på dennes fråga, förklara anledningen och den symboliska betydelsen af måltiden, jfr Exod. 12: 26 följ.) och det stora Hallel Ps. 113—118 uppstämdes; härpå följde den 3:dje bägaren, som företrädesvis hette »välsignelsens kalk» (jfr 1 Cor. 10: 26); afsjun-gandet af Hallel fortsattes och slutades viel den 4:de bägaren. Den 14:de Nisan hette väl egentl, pascha, och de andra dagarne αϊ ἡμέραι των ἀζύ-μων Lc. 22: 7 al. sötébrödsdagarne (ss. det vill synas af Mc. 14: 1), dock kallades hela högtiden ἡ εορτή τών ἀζ. Lc. 22: 1 osyrade brödens högtid 1. sötebrödshögtiden (se ἀζυμος). — Anm. Om och på hvad sätt differenspunkterna uti Synoptikernas och Johannis berättelser om Frälsarens sista måltid kunna förlikas, är här för vidlyftigt att utreda.

πάσχω, πέπονθα, επαθον (stam πάω) egentl, erfara en inverkan utifrån, angenäm 1. oangenäm, hvarvid man förhåller sig passiv, erfara ett intryck, erfara εὐ godt 1. åtnjuta välgerningar (dock ej i N. T.), χαχὼς ondt 1. lida oförrätter, slita ondt ss. Mt, 17: 15, χαχὸν Act. 2S: 5 (han hade ingen olägenhet deraf), παθήματα 2 Cor. 1: 6 ut- Πὐ.ταρα

stå lidanden — i allmht lida Mt. 16: 21 sæpe; förekommer i synnerhet om Frälsarens lidanden ss. Lc. 22: 15 al. Π ἀχαρα, ων, τὰ Patara, stor sjöstad i Lycien, dit Paulus kom från Rhodus Act. 21: 1; staden lågöster om mynningen af floden Xanthus och hade ett berömdt Apollostempel med orakel (dock blott under de 6 vintermånaderna i verksamhet). * πατάσσω, ἀξω, αξα klappa, slå dels inträns, (men ej i IsT. T.), dels träns. τινὰ. slå ngn, hugga till Mt. 26: 51, Lc. 22: 50, ἐν μαχαίρα Lc. 22: 49 med svärd, εν πλ,ηγη Apoc. 11: 6 med plåga, την πλευρὰν τίνος Act. 12: 7 slå 1. stöta ngn i sidan; slå, straffa Act. 12: 23 εν τινι Apoc. 11: 6 med ngt; slå, nederslå, döda Mt. 26: 31 al. εν τινι Apoc. 19: 15. πατέω, ἡσο>·, ἡί)ην (πάτος den beträdda vägen, äfven steg, samstammigt med βατός af βαίνω gå) träda, trampa τον λ'ηνὸν Apoc. 14: 20, 19: 15 (se ληνός)·, förtrampa, neder- 1. söndertrampa Lc. 21: 24, Apoc. 11: 2; gå fram επάνω τινὸς Lc. 10: 19 ofvanpå ngn 1. ngt (d. ä. J skolen blifva osårade af skadliga motståndare i synn. de onde andarne, hka J skolen trampa under edra fötter, liksom segervinnare sina öfvemmna fiender). πατήρ, τέρος syncope τρός, ὁ pater, fader a) i egentlig mening Mt. 2: 22 sæpe; plur. fäder Eph. 6: 4 al., π. της σαρκός ἡμὼν Hebr. 12: 9 våra köttsliga fäder)(π. τὼν πνευμάτων andarnes — själarnes fader (de förre hafva blott varit uppliofs-män till vårt lekamliga lif, den sednare är det till vårt andeliga och eviga, om vi känne, älske och lyde Honom), äfven ngn gång föräldrar ss. Hebr. 11: 23. — b) i oegentlig mening: a.) fosterfader Lc. 2: 48; ß) stamfader Mt. 3: 9 al., plur. fäder, förfäder Mt. 23: 30. 32 al., patriarkerna (Abraham, Isac och Jacob) Rom. 9: 5, äfven 2 Petr. 3: 4 (som nemligen fått löftet), i allmänhet fäderne i G. T. ss. Hebr. 1: 1; γ) andelig fader 1 Cor. 4: 15 al., ss. της περιτομής Rom. 4: 12, τὼν πιστευόντων Rom. 4: 11; äfven om djefvulen 7Γ. αυτοi) (neml. φεύστου) Joh. 8: 44 lögnarens fader; -— med ordet πατήρ tilltalades ock lärare och de äldste ss. Mt. 23: 9, Act. 7: 2, 22: 1. —· Gud kallas ofta ὁ πατήρ antingen absol. ss. Mt. 11: 27 sæpe, eller med tillägg af attributiver ss. ὁ ουράνιος, επουράνιος 1. genit. ss. τὼν πνευμάτων, τὼν φώτων Jac. 1: 17 ljus-kropparnes = stjernornas fader, 1. τής δόξης,

τὼν οἰκτιρμὼν ss. genit. qualitatis, så att genitiverna uttrycka Guds egenskaper. Πάτμος, ου, ἡ Patmos, en naken och ofruktbar klippö i Ægeiska (Icariska) hafvet, hörande till Spora-derne, icke långt ifrån Trogiliska udden på M. Asiens kust, heter nu Palmosa 1. Patmo med klen befolkning. Här skall Evangelisten Johannes en tid lefvat i landsförvisning och författat Apocalypsis, och ännu i dag visas vid hamnen de la Scala den grotta, i hkn han haft sina uppenbarelser, med deröfver byggd kyrka; fkmr Apoc. 1: 9. *

πατραλοίας 1. Αψας, ου, ὁ (πατήρ, ἀλοιάω 1. ἀλοάω) som slår sin fader, fadermördare 1 Tim. 1:9. * πατριά, ἀς, ἡ (πατήρ) 1:o) fadersslägt, stamgren Lc. 2: 4; φυλή var neml. en utaf de från Jacobs 12 söner uppkomna stammar (se φυλ>ή), πα.τριά. en särskild gren af en sådan stam och οικος en familj af en sådan stamgren. — 2:o) i vidsträcktare mening: slägte, folkslag Act. 3: 25, Eph. 3: 15 (ty hvarje gens i liinileu kan blott häntyda på olika englaklasser, men passande analogon till englaklasserne äro på jorden icke de särskilda familjerna, utan folkslagen). † πατριάρχης, ου, ὁ (fgde och ἀρχή 1. ἀρχων) ur-1. stamfader för en slägt, patriark, ss. Abraham Hebr. 7: 4, de 12 Jacobs söner Act. 7: 8. 9, David Act. 2: 29; anm. företrädesvis betecknas med detta namn

Abraham, Isac och Jacob (hvilka hufvudsakligen fått löftet om Messias). πατρικὸς, ή, ὸν (πατὴρ) fäderne-, af fäderne emottagen Gal. 1: 14. * πατρὶς, ἰδος ἡ (πατὴρ) scil. γὴ faderland, fädernesland Joh. 4: 44 (Galilæen), äfven trcinsl. Hebr. 11: 14 (om himlen ss. vårt rätta fädernesland); scil. πὸλις fädernestad Mt. 13: 54. 57 al. (Capernaum).

Πατρὸβας, a, ὁ Patrobas, en christen i Rom, Rom. 16: 14. *

πατρολὼας || πατραλωας 1. πατραΐοιας, hkt se. πατροπαρὰδοτος, ov (πατὴρ, παρὰδοτος, adj. vble af παραδἱδωμι) af fäderne 1. förfäderne öfverlemnad, från dem ärfd, fortplantad 1 Petr. 1: 18. * πατρὼος, a, ov (πατὴρ) faderlig, fäderne- Act. 22: 3 al.; anm. följande skillnad i profangrek. πατρὼα, quæ patris erant (afliden faders), πὰτρια quæ patris sunt (lefvande faders), πατρικὰ. qualia patris snut.248

Παὺλος

ΤΙαὖλος

Παὺλος, ου, <> (lat.) Paulus 1:o) Sergius P., pro-consul på Cypern Act. 13: 7 (se Σὲργιος). — 2:o) Aposteln Paulus, som förut liette Saul, men till minne af den föregående personens omvändelse kallade sig 1. kallades Paulus Act. 13: 9 Σαὖλος δὲ, ὁ χαι Παὺλος ~ men S. som (från denna stund) äfven kallades Paulus; likt namn lian sedermera beständigt bar. Han var född i Tarsus i Cilicien 14 eft. Chr. (?), jude af Benjamins stam; fadren, hvilken (ovisst af hvad skäl) innehade Romersk borgarerätt och var pharisé, bestämde honom till Rabbin och skickade honom derföre tidigt till Jerusalem, hufvudsätet för Judiskt-Rabbinisk lärdom, der P. njöt undervisning af Gamaliel och genom honom införlifvades med Phariséernas sekt; derjemte hade ock P. efter den tidens sed lärt ett handtverk, neml. tältmakare-yrket (σχψοποιος ἡ v). Christna lärans utbredande i Jerusalem, som allt mer och mer fortgick, ådrog sig snart den unge Phariséens uppmärksamhet: hans eldiga charakter gjorde honom till dess ifrigaste motståndare och i fanatisk ifver för den gamla läran rasade han mot alla, som voro af den nya vägen (Act. 9: 1 följ.). Snart inskränkte sig hans zelotraseri icke längre till Jerusalem; försedd med fullmakt af Synedrium anträdde han en resa till Damascus, der den nya läran räknade många anhängare, men på vägen dit kringstrålades lian plötsligen af ett himmelskt sken och föll sanslös och förblindad till marken. Införd till staden fick han sin syn åter af en cliristen Ananias och lät döpa sig (35 e. Chr.), hvarefter han snart begynte predika Christum. Efter en kort vistelse i Damascus begaf han sig till Arabien, derifrån tillbaka till Damascus och derpå (3 år efter sin omvändelse, alltså 38) till Jerusalem (l:sta gången), der han under 15 dagars tid gjorde bekantskap med Petrus och Jacobus, så till Tarsus, hvarifrån Barnabas hämtade honom (43) till Antiochia, der han i förening med honom predikade under 1 års tid. Derpå gå båda med en collect till Jerusalem (2:dra gången enligt Act. 11: 30, hvarvid dock stor chronologisk svårighet uppkommer af Gal. 2: 1, hkn endast derigenom kan till ngn del häfvas, att Paulus af för oss obekanta skäl icke följde med ända fram till Jerusalem; ty säkert är, att den Gal. 2: 1 nämnda resan rätteligen var den tredje och densamma som resan till Apostlaconveutet år 52 — Act. 15 cap.), och återkomne till Antiochia anträda

de straxt derpå sin första missionsresa (år 44) till Cypern, Perge i Pamphylien, Antiochia Pisidiæ, Iconiuin, Lystra, Derbe och Attalia. Sedan de kommit tillbaka till Antiochia, uppväckte Jude-christna rigoristers ankomst dit söndringar inom församlingen, hvarföre Barnabas och Paulus jemte några till (hvaribland Titus Gal. 2: 1) resa till Jerusalem (3:dje gången) till Apostlaconveutet år 52. Efter återkomsten till Antiochia skilja sig Barnabas och Paulus (se Βαρνὰβας), som samma år i sällskap med Silas företager sin andra missionsresa. Denna går till Derbe och Lystra, der Ti-mothens ansluter sig till Paulus, derpå till Phrygien, Galatien, Troas (der Lucas sluter sig till sällskapet), Macedonien, Philippi, Amphipolis, Apollonia, Thessalonica, Beroea, Athen (sjövägen), Corinth, der Paulus predikar lir år; derifrån begifver sig Paulus sjöledes till Ephesus och öfver Cæsarea och Jerusalem (4:de gången) tillbaka till Antiochia (år 55). Den tredje och sista missionsresan företager Paulus till Galatien, Phrygien, Ephesus, der han uppehåller sig icke fullt 3 år (56—58), derifrån till Macedonien och Achaia (der lian dröjer i 3 månader). Återvägen tages öfver [-]Macedonien,-] {+]Mace- donien,+} Troas, Miletus, Tyrus, Ptolemais och Cæsarea till Jerusalem (5:te och sista gången). Häktad der kort före Pingsttiden år 59 transporteras han till Cæsarea, der han qvarhålles fången i 2 år (från sommaren 59 till sommaren 61) under Felix och Festus, hvilken

sednare om hösten 61 sänder honom till Rom. Under resan dit lider han skeppsbrott vid Melite (Malta), der han öfvervintra)'; om våren 62 kommer han till Rom, hvarest han hålles i fängelse i 2 år (till 64) och lider martyrdöden sannolikt under den med anledning at' den stora branden samma år mot de christne utbrutna Neronska förföljelsen. — Så långt gå de biographiska underrättelserna hos Lucas. Det redan för denna artikel nog starkt i anspråk tagna utrymmet medgifver icke öfver denne store hed-ninge-apostel någon charakteristik, hvilken för öfrigt bäst inhämtas genom en flitig läsning af hans skrifter.

Sina epistlar skref han (så vidt det kunnat utrönas) på följande tider och ställen: l:o) l:sta brefvet till Thessalonicerne år 53 från Corinth; 2:o) 2:dra brefvet till Thessalonicerne icke långt efter det l:sta under Pauli l:sta vistelse i Corinth i början af år 54; 3:o) brefvet till Galaterne år 56παύω

πειϋω

1. 57 från Ephesus; 4:o) l:sta brefvet till Timotheus (som var i Ephesus) från Macedonien år 57 1. 58 (jfr 1 Tim. 1: 3, 3: 14 — resan hit inföll under Pauli 3-åriga vistande i Ephesus och utsträcktes förmodligen till Corinth; ty Paulus var der 3 gånger — jfr 2 Cor. 12: 14, 13: 1. 2); 5:o) brefvet till Titus (som var på Creta) år 58 från Ephesus (se Νιχόπολις); 6: o) lista brefvet till Corintliierne kort före Påsk år 58 från Ephesus; 7:o) 2:dra brefvet till Corintliierne längre fram på året 58 (efter månaden Tischri) från Macedonien; 8:o) brefvet till Romarne år 59 på våren under Pauli 2:dra (3:dje) vistelse i Corinth; 9:o) brefvet till Colosserne år 60 1. 61 från Cæsarea; 10:o) brefvet till Philemon samma år och från samma ställe; ll:o) brefvet till Ephe-sierne också samma år och från samma ställe; 12:o) brefvet till Philipperne år 63 1. i början af 64 från Eom (P. hade skrifvit ett förut, se Phil. 3: 1); 13:o) 2:dra brefvet till Timotheus (som var i Ephesus) från Eom (2 Tim. 1: 17 — troligen det sista af Apostelns hand, jfr 2 Tim. 4: 6—8; tiden för författandet omöjlig att bestämma, enär oöfvervinneliga svårigheter möta för dess inpassande inom den af oss kända berättelsen om Pauli lefnad, se φαιλόνης). —

0

Återstår brefvet till Hebræerne, hvilket de flesta nyare anse vara skrifvet af Apollos; men att det är skrifvet om icke efter Pauli dictamen, dock under hans flitiga medverkan och inseende, derom vittnar icke blott innehållet, utan äfven framställningen, i synnerhet flera antydningar t. ex. Hebr. 13: 13. 19. 23. 24, af hkn sista vers det vill synas, att brefvet skrefs i Eom.

παύω, ἐπαυσα; παύσορ,αι, πέπαυμαι, ἐπαυσάμην komma ngn att upphöra 1. låta bli, tillbakahålla, afhålla τινὰ από τἰνος och τοὐ μη med infin.

1 Petr. 3: 10, hämma, hejda, hindra; med. upphöra att, afstå ifrån att med partic. Lc. .5: 4 al., partic. förstås inunder Lc. 11: 1 (προςευχόρενος), 1. ock med genit. 1 Petr. 4: 1 den som lider i köttet, han har upphört med, afstått ifrån synd d. v. s. den som för sin strid mot synden (ὁπλἰ-σασθε i samma vers) lider, han har derigenom brutit med synden, så att hon icke mera har ngt välde öfver honom —- han gör icke synd; äfven absol. upphöra, sluta, tystna Lc. 8: 24 al.

Πάφος, ου, ἡ Paphos, stad på ön Cypern, midt emot Pamphyliens kust. Det Act. 13: 6. 13 förekommande är det nya Paphos (νέα Π.), en sjöstad med god hamn, hkn under Eomarne var hufvudet olander, Grek. I,ex. t. N. T.

ort på öns vestra kust och säte för proconsuln; det låg enligt Strabo 60 stadier (= 1 Svensk mil) norr om det genom sitt Venustempel så berömda gamla Paphos (παλαιἀ II.). παχὑνω, ὑνθην (παχὑς fast, tät, tjock af πἠγνυμι, επἀγην) egentl, göra tjock, fet, göda; i N. T. blott i pass. och i metaphor. mening vara förstockad, förslöad (jfr lat. pinguis) Mt. 13: 15, Act. 28: 27.

πέδη, ης, ἡ (πέζα Dorice = ποὐς pes) fotboja, black; vanligen i plur. Mc. 5: 4, Lc. 8: 29 bojor. πεδινός, ἡ, ὀν (πεδἰον fält, slätt) flack, slät, jemn

Lc. 6: 17. * πεζεὐω (följ.) färdas till fots, landvägen Act. 20: 13. * πεζη, adv. (egentl, dat. femin. af adj. πεζός, ἡ, ὀν till fots 1. lands) scil. ἀδω till fots 1. lands, landvägen Mt. 14: 13, Mc. 6: 33. πειθαρχἰα), ησα (πεἰθαρχος lydig

befäl af πείθομαι, ἀρχή) egentl, vara lydig commando; i allmht lyda, hörsamma, villfara Act. 5: 29. 32 al. † πειθός, ή, όν (se följ.) öfvertalande (= det vanliga πιθανός), π. σοφίας λ.όγοι 1 Cor. 2: 4 öfvertalande viàdomsord; anm. ordet finnes i hela grekiska språket blott på detta ställe, och är således ett äkta ἀπας ειρημένον. * πειθώ, οος ctr. ους, η (följ.) ss. nomen propnum öfvertalandets gudinna, Suada; ss. appellativum öfvertalningsgåfva, öfvertalning, öfvertygande, vältalighet, anses enligt somliga menas 1 Cor. 2: 4 (se fgde). *

πείθω, πείσω, ἐπεισα; πέποιθα; πέισθήσομαι, πέ-πεισμ.αι, ἐπείσθην egentl, böja; deraf beveka, förmå, öfvertala Mt. 27: 20 al., öfvertala att vara på sin sida d. ä. stämma för sig Gal. 1: 10; öfvertyga Act. 18: 4, 19: 8, 28: 23; ställa tillfreds, lugna, stilla τάς χαρδίας ημών 1 Joh. 3: 19 (se χαταγινώσχω); — pass. låta öfvertala 1. öfvertyga sig, tro Lc. 16: 31 al., äfven lyda Act. 21: 14 al, πειθόμεθα Hebr. 13: 18 j| πεποίθα-μεν; πέποιθα (perf. 2) jag förtröstar på 1. har tillförsigt till ἐπί τινα Mt. 27: 43 al, litar 1. förlitar mig på επί τινι Mc. 10: 24 al, äfven ἐν τινι Gal. 5: 10 al, äfven τινί Phil. 21, Phil. 1: 14; jag tilltror mig Ebm. 2: 19, ἑαυτώ 2 Cor. 10: 7 tilltro sig sjelf; — πέπεισμαι Eom. 8: 38 al, äfven πεπεισμένος ειμί Lc. 20: 6 jag har låtit öfvertyga mig, är öfvertygad; jag tillförsel· mig Hebr. 6: 9 τί περί τίνος ngt beträffande ngn.

32250 πεινάω

πεινάω, infin. πειναν st. profangrek. πεινψ, ά.σω, ασα (πεῖνα, ἡ hunger, hungersnöd; beslägtadt med πένης, πενία fattigdom, ρ en uria) hungra, blifva hungrig Mt. 4: 2 al.; metaphor. om andlig hunger, med accus. Mt. 5: 6 hungra efter ngt d. ä. hafva stark åtrå, äfven οὐ π. Joh. 6: 35 (om de andliga behofvens fullkomliga tillfredsställande). πεῖρα, ας, ἡ försök, prof π. λαμβάνειν τινός Hebr. 11: 29 göra försök med ngt, försöka på ngt; en genom anställda försök vunnen erfarenhet π. λαμβ. τινός Hebr. 11: 36 skaffa sig erfarenhet af, erfara, utstå, lida ngt. πειράζω, ασα·, ασμαι, άσθην (fgde) anställa försök med ngn 1. ngt, försöka, pröfva, undersöka i god 1. ond mening, vanligen det sednare; men äfven det förra ss. 2 Cor. 13: 5; försöka, ställa 1. sätta på prof, fresta Mt. 16: 1 al. a) om Gud, som låter pröfningar öfvergå menniskorna ss. 1 Cor. 10: 13, Hebr. 11: 17; b) om menniskor, som sätta Guds allmakt och tålamod på prof, fresta Gud Act. 15: 10 al.; fresta, reta till synd Mt. 4: 1 al., deraf ὁ πειράζων frestaren κατ εξοχήν.l, djefvulen Mt. 4: 3, 1 Thess. 3: 5; försöka med infin. Act. 16: 7, 24: 6. πειρασμός, οὐ, ὁ (fgde) pröfning, bepröfvelse, för-sökelse (hvarigenom en christens tro och lydnad pröfvas) Lc. 8: 13 al., i synnerhet om de förföljelser en christen har att lida från den otrognas sida; frestelse, retelse till synd Mt. 6: 13 al.; äfven om menniskor som fresta Gud, liksom uppfordra honom att visa prof på, om han är Gud Hebr. 3: 8.

πειράω, vanligen med. -άορ,αι, αμαι (πεῖρα) försöka sig, göra försök med, försöka c. infin. Act. 9: 26, 26: 21; äfven fresta Hebr. 4: 15 || πεπειρασμένον (Frälsaren blef frestad i alla afseenden lika med oss utan synd; i hans kött låg möjligheten att falla, i det han frestades af djefvulen med ögonens begärelse, köttsens begärelse och ett högfärdigt. lefverne Mt. 4 cap., liksom våra första föräldrar, men han bestod segerrikt uti alla utifrån honom till nnötes trädande frestelser, utan att samtycka till ngn synd; inifrån kunde han icke frestas, ty han var född utan arfsynd). πεισμονή, ής, ἡ (πείθω) öfvertalande 1. öfvertalning

Gal. 5: 8. * πέλαγος, εος, τὸ (trol. af J^E dela, emedan hafvet delar 1. skiljer länderna åt; 3^51) är bäck) haf Act.

πεντηκοστή

27: 5; i synnerhet öppna sjön, djup, derför π. θαλάσσης Mt. 18: 6 hafvets djup. πελεχίζω; ισμαι (πέλεκυς, ὁ bila, yxa, strids- 1. offeryxa —- beslägtadt med πάλλω och ρ ello) liksom yxa till, afhugga med yxa (hufvudet), halshugga Apoc. 20: 4. * πέμπτος, η, ον (πέμπε, Æol. — πέντε) den femte

Apoc. 6: 9 al. πέμπω, πέμψω, ἐπεμψα-, ἐπέμφθην skicka, sända, ut- 1. tillsända Mt. 2: 8 al.; sända åstad, kasta ut 1. ned Apoc. 14: 15. 18. πένης, ητος, ὁ, ἡ (πένομαι arbeta, genom arbete förtjena sitt bröd) som genom arbete förtjenar sitt dagliga bröd, dagakarl, fattig, torftig 2 Cor. 9: 9. * πενθερά, άς, ἡ (femin. af följ.) svärmoder Mt. 8: 14 al.

πενθερός, οὐ, ὁ (af följ., liksom κηδεμών och χη-

δεστής af χήδομαι) svärfader Joh. 18: 13. * πενθέω, ήσω, ησα (följ.) beklaga τινά ἐπί τινι 2 Cor. 12: 21 ngn för ngt, begråta; inträns, klaga, sörja, råka i bedröfvelse, vara bedröfvad Mt. 5: 4 al., ἐπί τινι 1. τινα Apoc. 18: 11.

πένθος, εος, τὸ (beslägtadt med πάθος och πάσχω, πέπονθα) lidande, sorg, bekymmer, klagan Jac. 4: 9 al. πενιχρός, ά., όν (πένης) arm, fattig Lc. 21: 2. * πεντάκις, adv. numer., 5 gånger 2 Cor. 11: 24. * πενταχιςχίλιοι, αι, a. (fgde, χίλιοι) 5000 Mt. 14: 21 al.

πεντακόσιοι, αι, a 500 Lc. 7: 41, 1 Cor. 15: 6. πέντε, Æol. πέμπε, 5 Mt. 14: 17. 19 al. πεντεχαιδέκατος, η, ον (πέντε και δέκατος) den 5

och 10:de = 15:de Lc. 3: 1. * πεντήκοντα 50 Lc. 7: 41 al.; κατὰ 1. ανὰ π. Mc.

6: 40, Lc. 9: 14 = 50 i hvarje (hop 1. matlag). πεντηκοστή, ής, ή (vanligen förstås inunder ἡμέρα den 50:de dagen; Hebr. ΓΠ^ρψ 3Π, άγια επτὰ εβδομάδων de 7 veckornas fest, veckohögtid — I1 3 Π skördefest och DHD?" CV förstlingsdag 1. högtid Num. 28: 26) Pingst, en af Israeliternas 3 stora högtider, som inföll 7 veckor efter skördens början, neml. på 50:de dagen efter första påskdagen (så att den andra påskdagen är att räkna ss. den första af dessa 50 dagar — hvarföre ock den gamla kyrkans tradition ganska riktigt satt den första christna pingsthögtiden på söndagen) — och firades vid centralhelgedomen ss. tacksamhetsfest för slutad skörd. Den religiösaπέποιϋα

högtidligheten bestod hufvudsakligen uti offrandet af 2:ne syrade förstlingsbröd, bakade utaf mjöl af det nyss skördade hvetet, hka tillföllo presterna, och uti ett tackoffer af 2:ne lamm; dertill fogades äfven ett stort bränne- och synrlaoffer, och glada måltider upplifvade den gerna och talrikt besökta högtiden. Derjemte hade festen en historisk betydelse: den firades nemligen till minne af lagens utgifvande på Sinai, hkt hade egt rum 50 dagar efter Israëliternas utvandring ur Ægypten. Anm. Såsom högtid vid slutet af skörden står Pingsten midtemot Påsken, hkn var högtid för den började skörden; tillika egnades den förra hveteskörden, den sednare kornskörden, enär skörden begynte med kornet och slutades med hvetet; sädesskörden kunde inom 7 veckor öfverallt vara slutad; fkmr Act. 2: 1 al. πέποιθα, perf. 2 till πείθω, hkt se. πεπηίθησις, εως, ή (fgde) förtröstan, tillförsigt 2

Cor. 1: 15 al. πέπονθα, perf. till πάσχω,. hkt se. πέπωχα, perf. till πίνω, hkt se. πέρ (beslägtadt med περὶ), enclit. partikel, som vid-hänges åtskilliga ord och vidgar omfånget af deras betydelse ss. ἐάνπερ, εἴπερ o. s. v. πέραν (beslägtadt med περὶ) l:o) adv. på andra sidan, »hinsidan», τη π. det som är på andra sidan, fkmr i constructionen εἰς το π. Mt. 8: 18 al. till andra sidan 1. stranden. — 2:o) præpos. med genit. på andra sidan om, ultra ss. π. του Ἰορδάνου Mt. 4: 15 al, Mt. 19: 1 (utmärker den väg JEsus tog ifrån Galilæen till Judæen) = Peræa, som låg på andra sidan Nedra Jordan emellan bäckarne Jabbok och Arnon. πέρας, ατος, τὸ (samstammigt med fgde) gräns, ände

Mt. 12: 42 al, slut χαὶ πάσης---ὁ όρχος

Hebr. 6: 16 och ss. en gräns för (= ett slut på) all tvist hafva de till bekräftelse eden. Πέργαμος, ου, ή 1. -ον, ηυ, τὸ Pergamum 1. -us, gammal Mysisk stad vid floden Caücus, hvarest en christen församling hade bildat sig, till hkn ett af de Apocalypt. sändebrefven är ställdt Apoc. 1: 11, 2: 12. Staden var då επιφανής πόλις, hufvudstad i Romerska provinsen Asia; tidigare berömd ss. residens för konungarne af Attaliska stammen. Här fanns ett af de första bibliothe-ker i den gamla verlden, hkt Antonius skänkte Cleopatra, äfvensom ett gammalt och vidtberömdt Æsculapii tempel med fristad. — Enligt Apoc.

2: 13 var här θρόνος τοῦ σατανά, hkt utmärker, att här var ett hufvudsäte för afgudatjensten; man antager också, att med satan menades Æsculapius, hvilken dyrkades under symbolen af en orm, som också den tiden var satans Judiska sinnebild. Πέργη, ης, ή Perge, sjö- och hufvudstad i Pamphy-lien, der Paulus och Barnabas förkunnade evangelium; staden låg vid floden Cestrus, 60 stadier från dess mynning och hade ett berömdt Artemis-tempel. Act. 13: 13. 14, 14: 25. περὶ, præpos. (samstammigt med πέρ, per, πέρα.ν och uttrycker en allmänlighet, ett omkringslutande, rundt omkring 1. på alla sidor, jfr ἀμ.φὶ) l:o) med accus. A) omkring a) lod: Mt. 3: 4 al, ni π. τινα utmärker a) ngns omgifning 1. sällskap ss. Mc. 4: 10, Lc. 22: 49; ß) ngn gång personen sjelf jemte dess omgifning ss. οι π. Παῦλον Act. 13: 13 Paulus och hans följeslagare, α'ι π. Μάρθαν xai Μαριάμ Joh. 11: 19 Martha och Maria jemte sorgeqvinnorna; men γ) i N. T. aldrig personen ensam (äfven i profangrek. är denna

betydelse sällsynt och omtvistad); οι π. τι Mc. 3: 8 de som bo omkring 1. i trakten af ngt, ο.i π. αὐτὰς πόλεις Jud. 7 kringliggande 1. angränsande städer, τὰ π. τι Act. 28: 7 ett ställes 1. en trakts omgifning 1. grannskap; hit hörer: οἱ περὶ τὰ. τοιαῦτα (scil όντες) ἐργάται Act. 19: 25 de arbetare som voro omkring d. ä. sysselsatte sig med dylika neml. miniaturtempel (ειναι π. τι betyder neml. i profangrek. sysselsätta sig med ngt), äfven περισπάσθαι π. πολλὴν διαχονίαν Lc. 10: 40 draga sig 1. dragas omkring mycket hushållsbestyr se περισπάω och jfr v. 41. — b) temporis: omkring, vid pass, vid ss. Mt. 20: 3 al. — B) metaphor. rörande, beträffande, angående, i afseende på, i anseende till ss. α'ι π. τὰ λοιπὰ ἐπιθυμίαι Mc. 4: 19 begärelserna rörande det öfriga ss. vällust, ära o. s. v. d. ä. de öfriga begärelserna, τὰ π. τινα Phil. 2: 23 hvad som rör 1. angår ngn, ngns angelägenheter, tillstånd, öde, π. πάντα Tit. 2: 7 rörande allt d. ä. i alla afseenden 1. stycken; περι την πίστιν 1 Tim. 1: 19 al rörande 1. i anseende till tron, äfvenså περι πολλά, π. ζητήσεις. — 2:o) med genit. a) omkring (i local mening) Act. 25: 18 (endast på detta ställe). — b) metaphor. rörande, beträffande, angående τὰ π. τίνος (liksom περι τι) hvad som rör 1. angår ngn, ngns angelägenheter, tillstånd o. s. v. Lc. _22: 37 al; om, öfver Mt. 11: 7 sæpe; π. πάντων 3 Joh. 2252 περιάγω

öfver allt, mest af allt. — c) för, för skull Mt. 26: 28 scepe. — Anm. Fkmr ej med dat. i. N. T. περιάγω (fgde, ἀγω) föra omkring (med sig) 2 accus. 1 Cor. 9: 5 ngn ss. ngt; intrans, föra sig 1. drifva omkring med accus. Mt. 23: 15, 1. gå omkring Mt. 9: 35, äfven absol. Mt. 4: 23, Mc. 6: 6, Act. 13: 11.

περιαιρέω, είλον (α'ιρέω) taga bort ngt som går rundtomkring ss. τείχη murarne omkring en stad, rundtomkring borttaga; alldeles borttaga 2 Cor. 3: 16, Hebr. 10: 11, betaga 1. afskära (om hopp) Act. 27: 20, kapa (ankartågen) Act. 27: 40. περιάπτω, ήψα (ά.πτω) egentl, häfta rundtomkring, kringhäfta (eld), upp- 1. antända Lc. 22: 55 || ἀφάντω v. *

περιαστράπτω, ήστραφα (ἀστράπτω) rundtomkring blixtra, kringblixtra 1. -stråla τινά Act. 9: 3 1. περί τινα Act. 22: 6. περιβάλλω, βαλώ, ἐβαλαν-, βαλοῦμαι, βέβλημαι, εβαλόρην (βάλλω) kasta omkring, omgifva χάρακα τη πάλει Lc. 19: 43 staden med en vall; i synnerhet ngn med en klädning, påkläda, kläda τινά Mt. 25: 36. 43, τινά τι Lc. 23: 11, Joh. 19: 2, skenbart absol. Mt. 25: 38 genom ellips; med. kasta omkring sig, påtaga, ikläda sig 1. kläda sig uti 1. med τί Mt. 6: 31, Act. 12: 8; pass. beklädas, klädas, vara klädd Mt. 6: 29, τί Mc. 14: 51 al., ἐν ἱματιοις λευκοίς Apoc. 3: 5, 4: 4 i hvita mantlar. περιβλέπω; εβλεφάρην (βλέπω) se 1. skåda omkring; i N. T. blott mecl. se sig omkring Mc. 5: 32 al., kasta blickarne omkring sig på ngn τινά. Mc. 3: 5. 34 (κύκλω rundt omkring); äfven se omkring d. ä. bese τί Mc. 11: 11. ττεριβόλΜιον, ου τό (περιβάλλω) det som man kastar omkring sig, slöja 1 Cor. 11: 15, äfven Hebr. 1: 12.

περιδέω; δέδεραι (δέω) omkring- 1. ombinda τινι

med ngt Joh. 11: 44. * περιδραρ.είν, se περιτρέχω.

περιεργάζομαι (följ. 1. περί, εργάζομαι) sysselsätta sig med ngt i synnerhet med öfverdrifven sorgfällighet, fjeska, bekymra sig om onyttiga 1. öfverflödiga saker, som icke angå ngn, förnöta tiden onyttigt, drifva omkring 2 Thess. 3: 11. * περίεργος, ov (περι, ἐργον) omkring ett arbete, sysselsatt dermed, sorgfällig; med öfverdrifven småaktig sorgfällighet arbetande, fjeskig, beställsam, den som bekymrar sig om ting som icke angå

περίχειμαι

honom, nyfiken 1 Tim. 5: 13, τὰ π. πράττειν Act. 19: 19 hafva onyttiga 1. vidskepliga ting för sig (om besvärjare och goëter). περιέρχομαι, ήλθον (ἐρχομαι) komma, gå, fara, draga omkring Act. 19: 13 al., gå 1. löpa omkring τάς οικίας 1 Tim. 5: 13 i husen. περιέχω, ἐσχον (ἐχω) egentl, kringhålla, omfatta, gripa, bemäktiga sig Lc. 5: 9; inbegripa, innefatta 1. -hålla Act. 23: 25 (se τύπος); äfven imperson. 1 Petr. 2: 6 innehållet är, det står, man läser. περιζώννυμι 1. ὑω; ζώσομαι, ἐζωσμαι. εζωσάμην (ζώννυμι) kringgördla, omgördla, omgjorda; ined. omgördla 1. uppskörta sig Lc. 12: 37 al., trop. την δσιρύν ἐν ἀληθεια Eph. 6: 14 sedan J om-gördlat eder länd med sanning [gördeln nämner Paulus först bland de andliga försvarsvapnen, ty att påtaga sig gördeln var det främsta och nödvändigaste behof för den till strid sig rustande krigaren; derigenom först uppfästades neml. och sammanhölls den hängande, fladdrande manteln, så att han obehindradt kunde röra sig och vinna en fast hållning. På samma sätt skulle den andlige krigaren påtaga sanningens gördel och derigenom liksom fästa och sammanhålla sitt

fladdrande sinne — här tages αλήθεια subject. och betyder kunskapens öfverensstämmelse med den i Evangelio befintliga objectiva sanningen, se αλήθεια. — Tertium comparationis (d. ä. jemförelse-punkten med den verldslige krigaren) är aptus habitus, den rätta attituden, som vinnes genom sammanhållningen förmedelst gördeln]; p. p. p. omgördlad 1. omgjordad Lc. 12: 35 neml. ζώνην, som äfven fkmr Apoc. 1: 13, 15: 6 d. ä. färdig, beredd.

† περίθεσις, εως, ή (περιτίθημι) kringsättning, kring-läggning χρυσίων 1 Petr. 3: 3 med guldsaker, guldsmycken. *

περιίστημι, έστηκα (Ίστημι) ställa, sätta omkring; perf. inträns, ställa sig 1. stå omkring Joh. 11: 42, Act. 25: 7; med. äfven ställa sig utom d. ä. gå ur vägen, undvika 2 Tim. 2: 16, Tit. 3: 9. † περικάθαρμα, ατος τό (περικαθαίρω rena, rensa rundt omkring — af καθαιρώ) det rundt omkring bortrensade, afskrap, tropice 1 Cor. 4: 13. * περικαλύπτω, εκάλυψα: κεκάλυμμαι (καλύπτω) kring-hölja, betäcka τί Mc. 14: 65, Lc. 22: 64, öfverdraga med ngt τινι Hebr. 9: 4. περίχειμαι (κείμαι) ligga 1. vara lagd omkring περί τι Mc. 9: 42, Lc. 17: 2, 1. τινι Hebr. 12: 1 (ossπερικεφαλαία

kringliggande 1. omhvärfvande 1. omgifvande); vara omgifven med ngt τί, bära på sig Act. 28: 20, metaphor. vara behäftad med ά.σδένειαν svaghet Hebr. 5: 2.

περικεφαλαία, ας, ή (egentl, femin. af adj. περικεφαλαίας hufvudomgifvande af περί, κεφαλή) hufvudbetäckning, hjelm — hette annars κράνος 1. κόρος-, derpå märkes a) λόφος hjelmbuske, b) φάλος buckla, hvari den förre instacks, c) όχεός rem under hakan, d) στεφάνη hjelmrand 1. visir; ss. en περικ. framställes 1 Thess. 5: 8 ελπίς σωτηρίας, hvaraf Eph. 6: 17 förklaras (se ock σωτήριος in fine).

περικρατής, ες (κράτος) öfvermäktig, mästare öfver

ngt τινός Act. 27: 6. * περικρύπτω, έκρυβαν (κρύπτω) rundtomkring betäcka, förborga, dölja: π. εαυτήν Lc. 1: 24 hon höll sig förborgad 1. inne. * περικυκλόω, ώσω (κυκλόω) omringa, omhvärfva, om-

skansa Lc. 19: 43. * περιλάμπω, έλαμψα (λάμπω) kringskina, kringstråla

τινά Lc. 2: 9, Act. 26: 13. περιλείπω (λείπω) lemna öfver, öfrig; pass. lemnas,

blifva öfrig, återstå 1 Thess. 4: 15. 17. περίλυπος, ον (λύπη) öfvermåttan 1. högligen 1. djupt bekymrad, full af bekymmer, bekymmerfull Mt. 26: 38 al.

περιμένω (μένω) dröja 1. vänta öfver, invänta, af-

bida τί Act. 1: 4. * πέριξ, adv. (περί) rundtomkring; b, ή, τό π. kringliggande Act. 5: 16. * περιοικέω (följ.) bo omkring, i grannskapet af τινά

ngn Lc. 1: 65. * περίοικος, ον (οίκος) kringboende, granne Lc. 1: 58. * περιούσιος, ον (περίειμι vara öfver, öfrig — περιουσία, öfverskott, rikedom) öfrigvarande, öfvergifven, »igenlefd», äfven förmögen, rik; λαός π. Tit. 2: 14 (= n^p ey = λ. εις περιποίησιν 1 Petr. 2: 9) egendomsfolk, ett folk till sin egendom. *

περιοχή, ής, ή (περιέχω) omfattning, omfång, innehåll Act. 8: 32. * περιπατέω, ήσω, ηκα, ησα (πατέω) gå omkring, vandra, spatsera, gå — a) i egentlig mening Mt. 4: 18 al., έν τινι inom 1. i 1. ibland Mc. 11: 27 al., επί τίνος 1. τι öfver 1. på ngt Mt. 14: (25) 26. 29 al., μετά τίνος i ngns sällskap Joh. 6: 66, Apoc. 3: 4, παρά τι bredvid ngt ss. Mt. 4: 18. —

b) i oegentlig mening: vandra, föra vandel, lefva o. s. v. ss. εύσχημόνως, ά.ξίως, ά.κριβώς, άτάκτως; med dat. ss. τοις έδεσι Act. 21: 21, κώμαις, μέ-ϋαις κ. τ. λ. Rom. 13: 13, τοίς ϊχνεσιν och τω πνεύματι 2 Cor. 12: 18, Gal. 5: 16 (liksom gå efter) vandra efter, följa — lika betydelse har κατά. τι Mc. 7: 5 al.; διό. τίνος ss. δια. πίστεως 2 Cor. 5: 7 (tron är den väg hkn vi genomvandra, det element genom hkt vår jordiska vandel rörer sig — se ock είδος), διά τού φωτός Apoc. 21: 24; έν τινι egentl, inom ngt, inom dess område, omgifven af ngt (så att det utgör det element, den sfer hvarinom vandeln sker) ss. έν τή σκοτία, εν τω φωτί, έν τή άληδεία κ. τ. λ. Joh. 8: 12 al.,

äfven ἐν τῇ ἡμέρα, εν τῇ νυκτὶ Joh. 11: 9. 10 (der Frälsaren liknar sitt lif vid dagens 12 timmar — ἡμερα är alltså dagsarbetet — och νὺξ dess afbrott genom προςκοπή), ἐν βρὼρ.ο.σιν inom matföreskrifter ss. εν οἰς — — — περιπατήσαντες Hebr. 13: 9 hvaraf de icke haft ngn nytta som derutinnan hafva vandrat (meningen är, att de som göra skillnad emellan födoämnen och genom åtnjutande af helig spis — offerspis — vilja uppnå en hög grad af helighet, icke kunna dermed stilla sina samveten; ty intet utvärtes ting, intet lagens iakttagande kan göra hjertat fast och visst — det förmår endast Guds oförskylda nåd i Christo JEsu).

περιπείρω, ἐπειρα. (πείρω genomtränga från den ena ändan πέρας till den andra, genomborra) = simplex, genomborra 1. -stinga metaphor. 1 Tim. 6: 10. *

περιπίπτω, ἐπεσον (πίπτω) falla öfver, omkring, råka in i ngt så att man deraf är rundtomkring omgifven och utan utväg; i allmänhet råka ut för, falla i händerna på λησταἶς Lc. 10: 30 röfvare, falla i πειρασμοὺς Jac. 1: 2 frestelser, råka 1. stöta εις τι Act. 27: 41 på ngt.

περιποιέω; εποιησάμην (ποιέω) göra att ngt blir öfver; i N. T. blott i med. lemna öfrigt för sig, bespara, eröfra, förvärfva, förtjena sig ngt τὶ Act. 20: 28, 1 Tim. 3: 13.

περιποίησις, εως, ἡ (fgde) l:o) eröfring, förvärfvan-de σωτηρίας 1 Thess. 5: 9, δὸξης 2 Thess. 2: 14, ψυχῆς Hebr. 10: 39 af lifvet — själens frälsning. — 2:o) det förvärfvade, förvärf, egendom ss. λαὸς εις π. 1 Petr. 2: 9 ett folk till egendom neml. bestämdt = egendomsfolk, äfven blott περιπ. Eph. 1: 14 det af Gud till sin egendom förvärfvade folk,254

περιρρήγνυμι

περιτομή

egendomsfolk, christenheten, det nya Gudsfolket; se ock περιούσιος.

περιρρήγνυμι, ἐπρηξα (ρὴγνυμὶ) egentl, rundtomkring sönderslita, afslita, afrycka αυτῶν το. ιμἀτια Act. 16: 22 deras (neml. Pauli och Silas') kläder. *

περισπάω (σπάω) draga omkring; med. draga sig 1. gå beständigt omkring, vara sysselsatt med ngt περὶ τι Lc. 10: 40 (egentl, dragas 1. fästa sin uppmärksamhet omkring ngt)(Maria, som hade sin uppmärksamhet riktad på ett enda föremål, det enda nödtorftiga se v. 42), se ock περὶ l:o) A) a).

† περίσσεια, ας, ἡ (περισσεὺω) öfverflöd, ymnighet, fullhet Eom. 5: 17, 2 Cor. 8: 2, εις π. 2 Cor. 10: 15 till öfverflöd, rikligen; utväxt (jfr luxu-ries), ss. π. χαχὶας Jac. 1: 21 ondskans utväxt (synden liknas vid utväxter på träd, sidoskott, ofruktbara grenar Joh. 15: 2 — xa.xia är det inneboende syndaförderfvet, -arfsynden, επιθυμὶα. Jac. 1: 15).

† περίσσευμα, ατος, τὸ (följ.) l:o) det som blifvit öfver, det öfverblifna, återstod, lemningarne Mc. 8: 8. —- 2:o) öfverskott, öfverflöd ( )(υστέρημα!) 2 Cor. 8: 14 (äfven i några editioner Lc. 21: 4), fullhet metaphor. Mt. 12: 34, Lc. 6: 45.

περισσεὺω, ἐπερίσσευσα; σευθήσομαι (följ.) l:o) inträns. a) vara 1. blifva öfver, öfrig Joh. 6: 12. 13, το π. Mt. 14: 20 al. det öfverblifna, resten, återstoden. — b) öfverskjuta, öfverflöda, hafva öfverflöd τινὸς Lc. 15: 17 på ngt, absol. Phil. 4: 12. 18, εν τινι Eom. 15: 13 al. i ngt, hafva ngt i rikaste mått, men π. ἐν ευχαριστὶα Col. 2: 7 i det J öfverflöden derpå (neml. på tron) under tacksägelse, εις τι Eom. 3: 7, 2 Cor. 8: 2 rikligen bidraga till ngt, εις τινα Eom. 5: 15 öfverflöda 1. blifva riklig i afseende på ngn, rikligen tillfalla ngn; το π. Mc. 12: 44, Lc. 21: 4 det öfverflödiga, öfverflöd, ουχ ἐν τω π.---αὺτω Lc.

12: 15 efter orden: icke uti öfverflüdet är för ngn hans lif utur hans egodelar, d. ä. vid allt öfverflöd beror icke ngns lif på lians egodelar. — c) öfverträffa, öfvergå τινὸς Mt. 5: 20 ngn, absol. vara öfverlägsen, hafva företräde 1 Cor. 8: 8. — d) tillväxa, tilltaga τω αριθμὼ Act. 16: 5 i 1. till antal, 1 Thess. 4: 1 (scil. ἐν τω οὺτως περιπατεὶν). 10 (i syskonkärlek) o. s. v. — 2:o) träns, göra öfverflödande, riklig, öfversvinlig 2 Cor. 4: 15; låta öfverflöda 2 Cor. 9: 8, Eph. 1: 8, 1 Thess. 3: 12; deraf pass. rikligen begåf-

vas, få i rikt mått, hafva öfverflöd Mt. 13: 12, 25: 29.

περισσός, ή, όν (περί) som är öfver (tal, mått, vanlig ordning), öfverskjutande, öfverdrifven, öfverflödig a) som går öfver, är större 1. mer än, »utöfver» τούτων Mt. 5: 37 dessa (nemligen ja och nej); rikligt, fullt opp Joh. 10: 10 (neml. af andliga håfvor — nåd och sanning Joh. 1: 14. 17), έχ περισσού Mc. 6: 51, 14: 31 öfverdrifvit, mycket (έχπερισσώς); neutr. π. förträffligt, utmärkt τί π. ποιείτε Mt. 5: 47 hvad gören J som utmärker eder framför andra? äfven utmärkthet, företräde Eom. 3: 1; comparat. περισσότερος större, ymnigare, rikligare 1 Cor. 12: 23. 24, 2 Cor. 2: 7, neutr. ytterligare, mera, ngt mer τινός än ngn 1. ngt Mt. 11: 9 al. — b) öfverflödig, onödig π. μοί έστιν 2 Cor. 9: 1 det är öfverflödigt 1. onödigt för mig, jag behöfver ej. περίσσιος, adv. (af fgde) öfverflödigt, högligen, rikligen, högljudt Mt. 27: 23 al.; comparat. περισ-σότερον i högre grad Mc. 7: 37 al. förstärkt med μάλλον, äfven περισσοτέρως i högre grad, företrädesvis 2 Cor. 1: 12 al., εν χόποις π. scil. ούσι 2 Cor. 11: 23 genom större ansträngningar. περιστερά, άς, ή (antingen främmande ord 1. kanske: med ring omkring bröstet περί στέονον) dufva Mt. 3: 16 al. περιτέμνω, έτερον, τέτμημαι, ετμ.ήθην (τέμνω skära) skära rundtomkring, företaga omskärelse på ngn, omskära τινά. ngn Lc. 1: 59 al.; med. låta omskära sig 1 Cor. 7: 18 al., pass. omskäras Act. 15: 1 al.; trop. om andlig omskärelse Col. 2: 11. περιτίθημι, έθηχα, έθην (τίθημι) sätta omkring τινί τι Mt. 21: 33, Mc. 12: 1, lägga omkring 1. kring-lägga τινί τι Mt. 27: 48 al., sätta på Mc. 15: 17, påkläda Mt. 27: 28; trop. tillägga, tilldela τιμήν τινι περισσοτέραν 1 Cor. 12: 23 hålla en sak i större ära, ära i rikare mått (neml. genom klädnad, hkt ligger i verbum). † περιτομή, ής. ή (περιτέμνω) egentl, skärning rundtomkring; i N. T. omskärelse (bortskärandet af förhuden), först genom gudomlig befallning införd af Abraham i dess familj, sedan genom Moses allmänt införd ibland Israeliterna för att afsöndra dem frän andra nationer ss. ett Gudi helgadt folk och förpligta dem att hålla Guds förbund (διαθήχη π., se διαθήχη); ordet nyttjas

a) om sjelfva omskärelsens handling Joh. 7: 23 al.,

b) omskärelsens tillstånd Eom. 2: 25. 26 al.,περιτρέπω

metonym. för de omskurna d. ä. Judarne Rom. 3: 30 al.; οι èx π. πιστοί Act. 10: 45 al. de trogna af omskärelsen d. ä. Jude-christna; metaphor. π. καρδίας Rom. 2: (28) 29 hjertats omskärelse = köttets dödande, rening från synden (ty omskärelsen var, enligt Philo, σύμβολου ήδο-νών έκτομής d. ä. en sinnebild på lustarnes bortskärande 1. afsöndring af allt osedligt); π. τού Χού Col. 2: 11 den omskärelse, som sker genom gemenskapen med Christo. — Anm. Omskärelsen Γ0 ID företogs på 8:de dagen efter födelsen Lc. 2: 21, Act. 7: 8 och verkställdes på det sätt, att manliga förhuden άκροβυστία kring-

skars ocli tillbakadrogs. — De oomskurne betraktades af Judarne på samma sätt som βάρβαροι af Grekerne.

περιτρεπω (τρέπω) vända omkring 1. om, upp och ned, förvrida, bringa ngn εις μανίαν Act. 26: 24 till galenskap. * περιτρέχω, έδραμον (τρέχω) löpa 1. springa omkring τί Mc. 6: 55. * περιφέρω (φέρω) bära omkring Mc. 6: 55, πάντοτε — — — περιφέροντες 2 Cor. 4: 10 alltid bärande omkring på vår kropp JEsu död d. ä. alltid är vår kropp, vårt lif pä våra apostoliska resor utsatt för samma död som JEsus dog d. ä. döden för Evangelii skull (här återkommer samma tanke som 1 Cor. 15: 31, 2 Cor. 1: 5, Col. 1: 24, neml. att JEsu lidanden och död förnyas i hans lemmar); — pass. kringföras, föras hit och dit άνέρ.ω διδασκαλίας metaphor. Eph. 4: 14 (bilden tagen af skepp, som föras hit och dit af vindarne); || παραφέρεσϋαι Hebr. 13: 9, Jud. 12 περιφρονέω (φρονέω) tänka öfver, i tankarne öfverse, förakta τινός — χαταφρονέω (liksom också περιοράω i profangrek.); fkmr Tit. 2: 15. * περίχωρος, ον (χώρος, se χωρίον) omkring orten varande, ή π. scil. γη omgifning, kringliggande trakt Mt. 14: 35 al.; metonym. om invånarne derstädes Mt. 3: 5, Mc. 1: 28, Lc. 4: 14, 7: 17. † περίφημα., ατος, τό (περιφάω rundtomkring rena, skura — af φάω rifva, nöta o. s. v.) det rundtomkring af skurade, afskum tropice 1 Cor. 4: 13 (se περικάδαρρ.α.), * † περπερεύομαι (πέρπερος öfverdrifven, skrytaktig, storskräflare af fördubbladt πέρ — som just utmärker det öfverdrifna, liksom det fördubblade βάρ i βάρβαρος utmärker det obegripliga — deraf

lat. perperus, ρ er ρ er am) skryta, skräfla, pråla 1 Cor. 13: 4; — anm. somliga anse ordet = άλαζονεύω (se άλαζών), andra vilja mindre rätt anse det häntyda på verkliga företräden. * Περσίς, ίδος, ή Persis, en christinna i

Rom, Rom. 16: 12. *

πέρυσι, adv. (πέραν — liksom på andra sidan om detta år) i fjol, förra året, ἀπὸ π. 2 Cor. 8: 10, 9: 2 från 1. sedan förra året. πετάομαι (πέτομαι) flyga; || πέτομαι, likt se. πετεινός, ή, όν (följ.) som kan flyga, bevingad;

neutr. fogel Mt. 6: 26 al. πέτομαι (beslägtadt med πέτω, πίπτω) flyga Apoc.

4: 7 al. j| πετάομαι. πέτρα, ας, ἡ klippa, klippig ort, hälleberg Mt. 7: 24 al.; äfven metaphor. ss. om Petrus Mt. 16: 18, π. πνευματική 1 Cor. 10: 4 andlig klippa (om Christus, den ännu icke menniskoblifne — λόγος ἄσαρκος — hkn åtföljde Israëliterne i öknen under gestalten af en klippa), π. σκανδάλου Rom. 9: 33, 1 Petr. 2: 8, se σκάνδαλον. Πέτρος, ου, ὁ (af πέτρος 1. πέτρα — äfven Κηφάς, likt se —- liksom klippmannen) Petrus, hkns egentliga namn var Simon 1. Symeon, son af Jona, ifrån Bethsaida vid Galilæiska hafvet, fiskare, bodde sedermera i Capernaum (Lc. 4: 31. 38), der han var gift (1 Cor. 9: 5) och hans svärmoder lefde (Mt. 8: 14); hans hustru skall hafva hetat Concordia 1. Perpetua och lidit martyrdöden före honom. I början var han tillika med sin broder Andreas lärjunge till Johannes döparen, sedermera blefvo de de först kallade (πρωτόκλητοι) lärjungar till JEsus, som kallade honom = Πέτρος och

gjorde honom till menniskofiskare. Enligt Lc. 5: 1 följ. var det just den ovanliga fiskfångsten, som öppnade hans ögon öfver hans syndfullhet och utgjorde ett afgörande moment i hans inre lifsut-veckling; ty från den stunden öfvergaf han fiskareyrket för att fiska menniskor. Han förekommer alltid i främsta rummet bland Apostlarne och betraktades äfven af Frälsaren ss. representant för cle öfrige lärjungarne (primus inter ρ a res) alltsedan namngifningen och den dermed förenade tillsägelsen (Mt. 16: 17—19); men blef icke dess-mindre ofta med allvar, ehuru kärleksfullt, tillrättavisad för sina öfverilningar. Han bevärdigades ock af HERren jemte Johannes och Jacobus den äldre med ett närmare förtroende, så att dessa256 πετρώδης

3 åtföljde Honom på berget Thabor, i Gethsemane och på andra ställen. — Genom sin predikan på första Pingstdagen grundade han den första christna församling. — Han upptog ock den förste hedning, Cornelius, omedelbart i christna församlingen Act. 10: 1 följ. — Sedan han och Paulus sig emellan fördelat verksamheten för Christi rikes utbredande, så att han blef Judarnes och Paulus hedningarnes apostel, sträckte sig hans missionsverksamhet icke blott till Samaria och Judæa, utan äfven till Antiochia vid Orontes, främre Asien, Babylon och Corinth. Han deltog i Apostla-synoden i Jerusalem år 52 e. Chr. — Angående hans resa till Rom och der inträffade martyrdöd äro meningarne delade; dock är så mycket visst, att han lidit martyrdöden (Joh. 21: 18. 19); och då kyrkofäderne nästan enstämmigt berätta, att detta inträffat i Rom, så kommer man väl sanningen närmast genom antagandet, at.t han efter Pauli död derstädes emellan år 65 och 67 dödt martyrdöden. Berättelserna åter om hans episcopat i Rom, äfvensom det egna sättet för hans korsfästelse (ἀνεσχολοπίσδη κατὰ κεφαλῆς eller att hans korsfästades med hufvudet nedåt, emedan han icke ansåg sig värdig att lida detta straff på samma sätt som hans HEllre och Mästare), sakna visserligen all grund. Tvenne epistlar bära hans namn: den förra skrifven från Babylon efter Pauli död 64 till de christne (i synnerhet liedne-christne, se 1 Petr. 4: 3 al.) i Mindre Asien; i afseende på den andra är det ovisst, både när och af hvilken den är skrifven, troligen dock sednare än Judæ epistel. πετρώδης, ες (πέτρας 1. πέτρα) klipp- 1. stenartad, klippig, stenig; ro π. Mc. 4: 5 klippig 1. stenbunden mark, »stenöre», τὰ π. Mt. 13: 5. 20, Mc. 4: 16 »stenören». πήγανον, ου, τό (troligen af πήγνυμι för dess bastanta, köttiga blad) ruta, en vanlig kryddväxt med stark lukt och bitter smak, π. χηπευτόν ruta graveolens, trädgårdsruta; fkmr Lc. 11: 42. * πηγή, ῆς, ἡ (derivation oviss) källa, brunn Joh. 4: 6 al., π. ἄνυδρος 2 Petr. 2: 17 en källa utan vatten (dermed jemföras irrlärarne — jemförelse-punkten ligger uti det bedrägliga hos en källa som är vattenlös; den uppväcker en väntan som den icke uppfyller — så förespcgla de en frihet som icke finnes); metaphor. π. αἵματος Mc. 5: 29, ὕδατος Joh. 4: 14 al.

π id ζω

πήγνυμι, ἐπηξα pango, göra fast, fästa, uppslå

σχηνὴν Hebr. 8: 2 ett tält 1. tabernakel. * πηδάλ.ιον, ου, τό (πηδόν τὸ årblad af πού ς pes, liksom foten 1. nedra delen af åran) styre, roder Jac. 3: 4, Act. 27: 40; anm. sådana hade man ofta 2-.ne, det ena i aktern och det andra i

fören, hka styrdes af en enda person förmedelst ett tvärträ, som förenade dem begge; stundom hade man till och med 4 stycken, i synnerhet på lastdragare, som derigenom fingo en fyrkantig form och kallades på latin cybeæ af κὺβος tärning. πηλὶχος, η, ον interrogat. huru stor? huru stark? huru gammal? — uti indirect fråga: π. γράμμα-σιν Gal. 6: 11 med huru stora bokstäfver (för att utmärka vigten af det skrifna — liksom vi skrifva det vigtigare med större bokstäfver), andra: med huru oformliga bokstäfver (orimligt; ty Paulus var ju en från ungdomen bildad Tarser), andra: med huru många bokstäfver d. ä. huru vidlyftigt (så att Paulus skulle hafva skrifvit hela brefvet — detta är det vanliga antagandet; men πηλὶχος betyder aldrig huru mycken, utan huru stor; dessutom nyttjar Paulus om bref aldrig γράμματα, utan ἐπιστολή), andra antaga med större skäl, att Paulus med egen hand endast tillagt 11—18 v.v. (enligt 2 Thess. 3: 17 måste man antaga att P. egenhändigt slutat alla sina bref, äfven då han icke uttryckligen säger det), aor. ἐγραψα hindrar ej detta antagande, ty man tänkte sig tiden för brefvets emottagande — att ἐγρ. också kan hafva afseende på det följande, bevisas af Phil. 19; — ordet förekommer ock i betydelsen: huru stor Hebr. 7: 4.

πηλὸς, οὐ, ὁ lera, ler (som muraren och krukmakaren begagna) Rom. 9: 21; uppmjukad lera, gyttja, deg Joh. 9: 6. 11. 14. 15. πήρα, ας, ἡ rensel, matsäck Mt. 10: 10 al. πήγυς, εως, ἡ, genit. plur. πηγὼν Joh. 21: 8 st. πήχεων (παχὺς adj. fast, tät, tjock af πήγνυμι, παγήναϊ) den tjocka delen af armen d. ä. emellan armbågen och handen, afståndet emellan armbågen och spetsen af mellanfingret = 4 παλαισταὶ tvärhänder — en grekisk aln; 4 πήχεις gingo på en famn, ὀργυιά; armen emellan axeln och armbågen, som är kortare, hette βραχὶων, hkt se; — fkmr Mt. 6: 27 al. πιάζω, ασα; ἀσδην (Dor. — βιάζω) egentl, trycka, tvinga, fasthålla, fatta τινὰ τῆς χειρὸς Act. 3: 7 ngn vid 1. i handen; gripa, fånga, få (om fiske 1.πιέζω

jagt) Joh. 21: 3. 10, Apoc. 19: 20; gripa, fånga, fasttaga (för att kasta i fängelse) Joh. 7: 30. 32. 44 al.

πιέζω-, εσμαι (— fgde) trycka, pressa, sammanpacka Lc. 6: 38. * πιθανολ-,ογὶα, ας, ἡ (πιθανολ,ογὶω framställa grunder för att öfvertyga 1. göra ngt sannolikt — πιθανὸς lätt öfvertygande 1. öfvertalande af πεὶθω — och λὸγος) öfvertygande tal, övertalningsförmåga 1. -konst Col. 2: 4. * πικραίνω, ανῶ; ἀνθη ν (πικρὸς) göra bitande 1. bitter, förbittra, smärta 1. göra ondt i 1. kännas bitter för τινὰ. Apoc. 10: 9. 10; pass. förbittras, få en bitter smak Apoc. 8: 11 (detta tyckes antyda, att då det söta, vederqvickande vattnet — den gudomliga salighetsläran — får en bitter smak genom villolära, se ἀφινθος, många själar omkomma i sitt naturliga förderf, emedan de sakna det rätta, uppfriskande, lefvande vattnet); metaphor. visa sig bitter πρός τινα Col. 3: 19 med afseende på 1. mot ngn, uppfyllas med bitter smärta Apoc. 10: 10. πικρία, - ας, ἡ bitterhet; metaphor. ett bittert, förhatligt, frånstötande väsende, arghet Kom. 3: 14, Eph. 4: 31, χολὴ πικρίας Act. 8: 23, se χολή, ῥίζα π. Hebr. 12: 15 bitterhets rot, bitter rot (ss. bild af ondska och sedligt förderf). πικρὸς, ἀ., ὸν (samstammigt med pugo, pungo, alltså) egentl, spetsig, skarp, bitande (bitter för känslan), derefter öfverfördt på andra sinnen, ss. smaken: bitter Jac. 3: 11; transl. ss. ζήλ.ος π. Jac. 3: 14 bittert nit. πικρῶς, adv. (af fgde) bittert, bitterligen transl. Mt.

26: 75, Lc. 22: 65. Πιλάτος 1. -ἀτος, ου, ὁ Πόντιος (se detta ord) Pon-tius Pilatus, den i ordningen 6:te Romerske pro-curatorn öfver Judæen, efterträdde Valerius Gratus och beklädde sin värdighet i 10 år (28—37 e. Chr.) under kejsar Tiberius; under hans styrelse verkade och dogo både Johannes döpnren och Frälsaren. För sina våldsgerningar blef han anklagad hos ståthållaren i Syrien, VitelUus, hvilken afsatte honom och skickade honom till llom för att aflägga räkenskap inför kejsaren sjelf. Tiberius var redan döcl och Caligula förviste honom till Vienna i Gallien, der han skall hafva tagit lifvet af sig; enligt andra berättelser skall han blifvit afrättad under Nero. Huru han på Judarnes enträgna begäran dömde Frälsaren till korsdöden är bekant ur N. T. — Hans gemål, hkn skall hafva hetat

Procla 1. Claudia Procula, hade en dröm, som förmådde henne sända bud till Pilatus med uppmaning att icke befatta sig med den rättfärdige mannen Mt. 27: 29; fkmr Mt. 27: 2 al. πίμπλημι, ἐπλησα; πλησθήσομαι, ἐπλήσθην

(πλέος, π λείος 1. πλέως full) fylla, uppfylla τινά τίνος Mt. 27: 48 al. ngn med ngt; pass. fyllas, uppfyllas τών ἀνακειμένων Mt. 22: 19 af dem som lågo till bords d. ä. bordsgästerna, τής συγχύσεως Act. 19: 29 af upploppet; mera tropice πνεύματος ἁγιου Lc. 1: 15 al., äfvenså θυμού, φόβου, ἀνοιας, ζήλου; om tiden: vara fulländad, löpa till ända Lc. 1: 23, vara inne Lc. 1: 57, 2: 6. 21. 22, gå i fullbordan Lc. 21: 22. πίμπρημι bränna; pass. πίμπραρ.α.ι brinna, (om inflammation) svälla upp, svullna Act. 28: 6. * πίν — πιειν aor. 2 infin. till πίνω Tisch. Joh. 4:

7. 9. 10.

πινακίδων, ου, τὸ, diminut. (af följ.) liten tafla, skrif-tafla Lc. 1: 63; gemenligen voro sådana af trä, öfverdragna med vax för att skrifva på med stift. * πίνας, α,κος, ὁ bräde, trätafla, fat, tallrick Mt. 14:

8. 11 al.

πίνω, πίομαι (2 pers. πίεσαι Lc. 17: 8), πέπωκα, ἐπιον dricka τί Mt. 6: (25) 31 al., εκ τίνος Mt. 26: 27. 29 al, ἀπό τίνος Lc. 22: 18, π. τὸ πο-τήριον Mt. 20: 22. 23, se ποτήριον; ἐσθίειν και π. Mt. 11: 19 äta och dricka d. ä. lefva som andra menniskor (om Christus, hkn icke pålade sig na-siræiska inskränkningar ss. Johannes 1. afhöll sig från vissa måltider ss. Pharisæerna), äfven göra sig goda dagar 1. njuta af lifvet ss. Mt. 24: 38 al.; trop. indricka, insupa Hebr. 6: 7 (om jorden som insuper regnet). πιότης, ητος, ἡ (πίων fet) fetma, saft, must Rom. 11: 17. *

πιπράσκω, (ἀποδώσομαι), πέπρακα, (ἀπεδόμην); πέπραμαι, ἐπράθην sälja τί Mt. 13: 46 al, τινός för ngt, till ett visst pris Mt. 26: 9 al.; metaphor. πεπραμένος υπό τινα Rom. 7: 14 såld under ngn, ngns slaf.

πίπτω, πεσούμαι, πέπτωκα, ἐπεσον, ἐπεσα Lc. 23: 30 al (qsi πιπέτω af stammen πέτω) 1-.o) falla, falla neder ἀπό τίνος Mt. 15: 27 al. ifrån ngt, ἐκ τίνος Lc. 10: 18, Apoc. 8: 10 utur ngt, εις τι Mt. 15: 14 al i 1. ibland ngt, επὶ τίνος Mc. 9: 20 på ngt (och blifva liggande), ἐπὶ τι Mc. 10: 29 al. mot 1. till ngt (till marken död 1. ss. död), äfven på ngt ss. Mt. 13: 5. 7. 8 al, ἐπὶ

τινα. Act. 1: 26 (om lotten) al. på ngn, παρά τι Mt. 13: 4 al. bredvid ngt, υπό τι Jac. 5: 12 under ngt d. ä. vara underkastad ngt; — äfven metaphor. falla ur sitt förra (lyckliga) läge Eom. 11: 11. 22 al., 1 Cor. 10: 12 (den som tror sig vara säker om saligheten, han akte sig att han icke förlorar den), εν τινι Hebr. 4: 11 falla och blifva liggande i ngt. — 2:o) falla ned, kasta sig ned (ss. bevis på vördnad och tillbedjan) absol. Mt. 18: 29, i förening med προςχυνείν Mt. 2: 11 al., ἐπὶ τὸ πρόςωπον Mt. 17: 6 al. på sitt ansigte, ἐπὶ τους πόδας Act. 10: 25 på sina fötter, ἐπὶ της γης Mt. 14: 35 på marken, προς 1. εις τους πόδας τινός Mc. 5: 22 al., ενώπιον τίνος 1. ἐμπροσθεν ποδών τίνος Apoc. δ: 8 al. inför ngn 1. för ngns fötter. — 3:o) förfalla, falla sönder, instörta, ramla (om byggnader, murar, städer) Mt. 7: 25. 27 al.; förgås, omkomma Lc. 21: 24 al.

Πισιδία., ας, ἡ Pisidien, en provins i Mindre Asien, som gränsade till Pamphylien. På sluttningen af Taurusberget, der det stryker fram längsefter Pamphylien, bodde det tappra och fria folket Pisiderne, som Perserna fruktlöst försökte underkufva. Äfven under Alexander den store och hans efterträdare bibehöllo de sin sjelfständighet. Till och med llo-marne förmådde ej underkasta sig det egentliga landet, men besatte dock Antiocliia, dit de förde en colonia juris Italici, äfvensom andra städer på slätten; fkmr Act. 13: 14, 14: 24.

πιστεύω, εύσω, ευ χα, ευ σα; ευμαι, εύθην (πίστις) tro, hysa förtroende till, förlita sig 1. sätta sfn förtröstan på ngn 1. ngt, vara öfvertygad; tro är i allmänhet att på subjectivt tillräckliga grunder hålla ngt för sannt, och skiljer sig både från veta, som hvilar på subjectivt och objectivt tillräckliga grunder och från mena, som hvarken har subj. 1. obj. tillräckliga skäl för sig. Denna tro kallas historisk och skiljer sig från den moraliskt-religiösa, som sysselsätter sig med öfversinliga ting och i sig innefattar en vida större visshetsgrad äu alla objeetiva skäl kunna medföra (se vidare πίστις). Förekommer i N. T. under följande bemärkelser: 1 :o) hålla ngt för sannt (historisk tro), tro ngn 1. ngt τινί, τί 1. δτι 1. accus. c. infin. 1. absol., se i synnerhet Jac. 2: 19. — 2:o) tro sig kunna, tilltro sig (af moraliska skäl) med infin., anses förekomma Eom. 14: 2. — 3:o) tro (religiös tro) a) på Gud d. ä. icke blott hålla för sannt 1. antaga, att det finnes en Gud, utan äfven fullkomligt lor-

πίστις

lita sig på Hans ord och nådelöften samt anse sig förpligtad att lefva efter Hans bud τώ Θεώ, εiς τον Θεόν, äfven επi Eom. 4: 5. 24 — på Hans egenskaper ss. την α.γά.πην 1 Joh. 4: 16 o. s. v. — b) på J. Christum d. ä. icke blott antaga för sannt Hans vittnesbörd om sig sjelf och sitt förhållande till Gud och verlden, utan ock erkänna Honom ss. HEEre, Frälsare, saliggörare och stiftare af det nya förbundet, sluta sig till Honom med hjerta, själ och håg och vandra efter Hans bud d. ä. vara en sann christen = tro på HERran, samma constructionssätt eger här rum som vid a) — äfven absol. antaga tron, blifva troende 1. christen Act. 4: 4. 9 sæpe; ni πιστεύ· οντες, πιστεΰσαντες, πεπιστευχότες kunna hänföras antingen till Gud 1. till HEEran Christum; hvarvid i förra fallet τώ Θεώ 1. εiς τον Θεόν finnes utsatt, i det sednare fallet betydelsen är de troende 1. christne ss. Joh. 8: 31 al. — 4:o) anförtro τινί τι Lc. 16: 11, äfven εαυτόν 1. αυτόν τινι Joh. 2: 24. — Pass. A) blifva trodd, omfattas med tro 2 Thess. 1: 10 al., πιστεύεται Eom. 10: 10 man tror; — B) anförtros τί ngt Eom. 3: 2, 1 Cor. 9: 17 al.

πιστιχός, ή, όν (πιστός 1. följ.) egentl, hörande till tro, trogen, tillförlitlig, oförfalskad, äkta νάρδος Mc. 14: 3, Joh. 12: 3; andra derivera ordet troligen mindre rätt af πιπίσχω gifva att dricka = tjenlig att dricka, drickbar (emedan enligt Athe-nreus XV: 689 de gamle plägade dricka välluktande oljor).

πίστις, εως, ή (πείθω, πέπεισμαι) öfvertygelse, tro, förtroende, förtröstan, tillit; skillnaden emellan historisk och moraliskt-religiös tro (se πιστεύω). I N. T. brukas πίστις hufvudsakligen om den sednare, sådan den Hebr. 11: 1 förklaras, och tages oftast i subjectiv, men äfven objectiv betydelse t. ex. Jud. 3 (troslärans objeetiva innehåll), äfven kanske Jud. 20 (trons föremål, Christus — jfr ελπίς Eom. 8: 24, Col. 1:5); men äfven om den förra, se i synnerhet Jac. 2: 14 — 26, der det talas om en död förståndstro, sådan Pharisæernas var — en tro utan gerningar. Efter de föremål, hvarpå πίστις i N. T. i synnerhet har afseende, åtskiljer man: l:o) tron på Gud, π. του Θεού 1. εiς, επi, πρός Θεόν; hit hör της ενεργείας του θεοΰ Col. 2: 12 tron på Guds handlings- 1. verkningskraft. — 2:o) tron på HERren J. Chr., π. Ἰ. Χού, äfven εiς Ἰ. Χόν 1. εν \ω '/., äfven absol.;πιστός

i synnerhet tron på JEsu Christi försoningsdöd, fides salvifica, den saliggörande tron; hit hör π. του δνόματος αυτού Act. 3: 16, του ευαγγελίου Phil. 1: 27, τής αληθείας 2 Thess. 2: 13 på den christna sanningen, ή π. μου Apoc. 2: 18 tron på mig. — èx π. εις π. Eom. 1: 17 ilrån den ena graden af tro, till den andra (detta synes vara enklast och öfverensstämmande med profangrekiskan έχ θαλάσσης εις θ. Anabas. I: ii. 22), andra åter: ur 1. från tro (så att tron på Christus

1 Evangelio förkunnas ss. den källa, hvarur rättfärdigheten flyter) för tro (för att åstadkomma tro — i det neml. i Evangelio rättfärdigheten uppenbaras ur tron, åsyftas dermed ock tro); δίκαιος èx π. Eom. 1: 17 al., se δίκαιος; δια. πίστεως

2 Cor. 5: 7, se είδος och περιπατέω. — 3:o) troil på sedliga föremål, hvilka förutsätta en moralisk öfvertygelse; öfvertygelse ss. Eom. 14: 1. 22. 23; —- dertill sluter sig betydelsen af 4:o) trohet προς och εϊς τινα Phil. 5, tillförlitlighet, trofasthet a) om menniskor brukadt Mt. 23: 23, Gal. 5: 22, b) om Gud Eom. 3: 3 — och 5:o) trohetsförsäkran, löfte ἀθετεiν πίστιν 1 Tim. 5: 12 fidem fallere, bryta sitt löfte (neml. att icke gifta sig åter); — slutligen 6:o) trosheroism, en högre grad af tro ss. χάρισμα 1 Cor. 12: 9 (dess yttringar uppräknas i 9:de och 10:de verserna: ἰάματα, δυνάμεις, προφητεία och διακρίσεις πνευμάτων).

πιστός, ή, όν (förmodligen — πειστός adj. vble till πείθω, πείθομαι) 1:o) som öfvertygar, som tros, trovärdig 1 Cor. 7: 25 al., tillförlitlig 1. pålitlig 2 Tim. 2: 2, π. ὁ λόγος 1 Tim. 1: 15 al., äfven δ π. λ,όγος Tit. 1: 9 det tillförlitliga 1. vissa ordet, τα δσια Δαυίδ τα π. Act. 13: 34 (se δσιος); trogen 1. pålitlig Mt. 24: 45 al.; trofast 1 Cor. 1: 9, 10: 13, 1 Thess. 5: 24 (som håller hvad han lofvar), äfven 1 Joh. 1: 9 (som håller hvad han lofvat neml. att förlåta synden), äfven 2 Tim. 2: 13 (oföränderlig i sina ord — i att verkställa sitt rådsslut så väl i afseende på antagande, som förkastande — naturligtvis det sednare här, bildar en slags ordlek till ἀπιστέω. — 2:o) som öfvertygas, som tror Joh. 20: 27 ( )(ἄπιστος), Gal. 3: 9 troende, man 1. qvinna, d. ä. christen 1. christinna Act. 16: 1 al., γυνή Ιουδαία π. 1. c. jude-christinna; plur. οι π. de trogne 1. troende (på Christum), christne Act. 10: 45 al., äfven εις Θεόν 1 Petr. 1: 21, οἱ èx περιτομής π. Act.

10: 45 jude-christne; en christen värdig, christlig, i christlig anda 3 Joh. 5. -— Anm. I N. T. förekommer blott på 3:ne ställen ordet χριστιανός (se ordet), deremot ofta άγιος, αδελφός, μαθητής, πιστός o. s. v. för att beteckna christen, christna lärans bekännare, christlig. π ιστό (o; ώθην (fgde) göra öfvertygad, säker, lemna säkerhet, försäkra; pass. göras säker, förvissas, förvissa sig, vinna full öfvertygelse 2 Tim. 3: 14. * πλανά oj, ήσω, ησα·, ημαι, ήθην (följ.) föra från rätta vägen, vilseföra, metaphor. förföra, förleda, förvilla Mt. 21: 4. 5 al., äfven med infin. Apoc. 2: 20, med. gå vilse 1. förirra sig Hebr. 11: 38, metaphor. befinna sig på oriktig väg Tit. 3: 3, låta föra sig vilse 1 Cor. 6: 9 1. förvilla sig Gal. 6: 7; pass. vilseföras, förvillas i egentlig mening Mt. 18: 12. 13, 1 Petr. 2: 25, i oegentlig mening förvillas, förföras, förledas Mt. 22: 29 al. πλάνη, ης, ή irring, kringirring, villoväg, villfarelse, villa)(αλήθεια. (1 Joh. 4: 6); metaphor. a) träns. bedrägeri Mt. 27: 64, förförelse Eph. 4: 14, 2 Thess. 2: 11; b) inträns, villfarelse 2 Petr. 2: 18, 3: 17, 1 Joh. 4: 6, π λ. δδοΰ Jac. 5: 20 vägs villa, villoväg (hkt egentligen skulle heta πλ.ανής οδός i analogi med όδός αληθείας) fönrriug 1. förvillelse Eom. 1: 27 (hkn, se v.v. 21 — 24), falsk mening 1. tom inbillning 1 Thess. 2: 3, synd Jud. 11. πλανήτης, ου, δ (πλανάω) irrande, kringirrande; ss. adj. άστέρες πλ. Jud. 13 kringirrande stjernor (om irrlärare, se άστήρ). * πλάνος, η, ov, äfven 2 ändelser {πλάνη) kringirrande 1. -svärmande, transl. bedräglig, förförisk π. πνεύματα 1 Tim. 4: 1 förföriska andar, villoandar (neml. de uti irrlärarne verksamma andar, djefvulens verktyg och tjenare); ss. subst, k ringstryk a re, taskspelare, skojare, transl. bedragare, förförare, förvillare Mt. 27: 63 al. π λ Ας, πλακός, ή (sannolikt beslägtadt med πλ,άσσω) plåt, hvarje plan 1. slät yta, bräde, tafla ax πλ. τής διαθήκης Hebr. 9: 4 förbundets taflor (så kallades Mose taflor, emedan Jehova på grundvalen af de 10 deruti innehållna buden slutit sitt förbund med Israëlitiska folket — förvarades i arken), voro af sten λίθινοι 2 Cor. 3: 3, metaphor. π. καρδίας σάρκινοι ibid. hjertats taflor af kött (se διακονία.)). πλΛσρ.α, ατός, τό (följ.) egentl, det formade, bildade, bild, lerkärl Eom. 9: 20. *260 πλάσσω

πλάσσω, έπλασα; έπλάσθην forma, bilda, dana ό πλάσας Rom: 9: 20 krukmakaren; pass. danas, skapas πρώτης επλάσθη 1 Tim. 2: 13 blef först skapad, var πρωτόπλαστης, πλαστός, ή, όν, adj. vble (af fgde) bildad, formad, metaphor. uppdiktad, hopspunnen, λόγοι 2 Petr. 2: 3 falskeligen uppdiktade 1. hopspunna tal (= σεσοφισμένοι μύθοι 2 Petr. 1: 16). * πλατεία, ας, ή (egentl, femin. af πλ,ατύς) bred scil.

όδός väg, gata Mt. 6: 5 al. πλάτος, εος, τό (πλατύς) bredd Apoc. 21: 16, τό πλ. τής γης Apoc. 20: 9 jordens bredd 1. yta; metaphor. Eph. 3: 18 (neml. af Christi kärlek till oss, se följ. vers — Paulus vill försinnliga storleken af denna kärlek i alla afseenden, och derföre skådar hans djupt gripna sinne med dess lifligt uppväckta fantasi den metaphysiska storleken ss. en physisk). πλατύνω; υμμαι, ύνθην (följ.) göra bred, utbreda, utvidga τά ψυλαχτήρια Mt. 23: 5 (se detta ord); metaphor. ή καρδία ημών πεπλάτυνται 2 Cor. 6: 11 vårt hjerta har blifvit vidgadt (neml. af kärlek under hans föregående tal v.v. 3 —10; »vi hafva talat öppet till eder, J Corinthier, och vårt hjerta har dervid blifvit kärleksvidt emot eder»), äfven πλατύνδητε v. 13 vidgen J eder)(στενοχωρεϊστε i 12 versen. πλατύς, εία, ύ platt, vid, bred Mt. 7: 13. * πλέγμα, ατος, τό (πλέχω) egentl, det flätade, flätverk, hårfläta, lock 1 Tim. 2: 9. * πλείστος, η, ov, superlat. till πολύς ganska mycken, mest o. s. v. Mt. 11: 20, 21: 8; τό πλ. ss. adv. 1 Cor. 14: 27 till 1. för det mesta, högst, på sin höjd.

π λείων, πλείον, äfven πλέον, compar. (till πολύς) mer, ymnigare Joh. 15: 2, förmer, bättre, af större värde, större Hebr. 3: 3, έπί πλ,είονα χρόνον Act. 18: 20 d. ä. längre; compar. neutrum adverbiascit Mt. 5: 20 al., vid jemförelse »mer än» med genit. 1. c. al., 1. med ή Lc. 9: 13 1. med παρά τι Lc. 3: 13 (egentl, i jemförelse med) 1. med πλην τίνος Act. 15: 28 1. äfven absol. ss. Mt. 20: 10 (mer än en denar) al.; έπί π λ. ytterligare, vidare, längre Act. 4: 7 al., äfven med genit. 2 Tim. 2: 16, se προχόπτω; τό πλ. Lc. 7: 43 det mesta, mest. — plur. πλειονες 1. πλειους flera Mt. 21: 36 al., neutr. πλειονα Mt. 20: 10 (Tisch. har πλειον; här nyttjas samma constructionssätt som vid πλειον med genit. och ή, men äfven utan ή vid räkneord

Act. 4: 22, 23: 13. 21 och dock nomin., ss. synes af Act. 24: 11; oi πλ. Act. 19: 32 al. flertalet, de fleste. πλέχω, έπλεξα plico, plecto, fläta, sno Mt. 27:

29 al. πλέον, se πλείων.

πλ,εονά.ζω, ασα (πλέον) vara mer (i synnerhet än nödigt är), vara öfverflödig, öfverflöda Rom. 5: 20 al., hafva öfverflöd 1. mer 2 Cor. 8: 15 (än af Gud var bestämdt till hans behof); förökas, tillväxa 2 Petr. 1: 8; äfven träns, låta ngn tillväxa 1. blifva rik τινι 1 Thess. 3: 12 i 1. på ngt (πλεονάσαι är 3 pers. optativus). πλεονεχτέω, ησα; ήδην (följ.) hafva mer 1. större andel 1. företräde; rikta sig på andras bekostnad, inkräkta på andras rätt, förfördela, för egen vinnings skull bedraga 2 Cor. 7: 2 al, (1. c. har troligen afseende på förebråelse för underslef vid collectsakens förvaltning); pass. förfördelas, öfverlistas, bedragas (för egen vinst) Ίνα. μή π. υπό τού σατανά. 2 Cor. 2: 11 på det vi (jag och J) icke må af satan blifva bedragna till hans egen fördel (den låter satan bedraga sig, som af honom förledes till ett förfarande som strider emot Guds och Christi afsigt — här skulle det fallet hafva egt rum, i händelse de vägrat syndaren — 1 Cor. 5: 1 följ. — förlåtelse, och denne således blifvit bragt till förtviflan v. 7). πλεονέχτης, ου, ό (πλέον, έχω) som har mer, vill hafva mer, vinningslysten, egennyttig, girig 1 Cor. 5: 10. 11 al. πλεονεξία, ας, ή (se fgde) a) att hafva mer, b) att vilja hafva mer, vinningslystnad, egennytta, girighet Mc. 7: 22 al., gnideri ταύτην---πλεο-

νεξίαν 2 Cor. 9: 5 »så att den har egenskapen af välsignelse och icke af gnideri» (så att man gerna sjelf vill hafva det man ger ut). πλευρά, άς, ή sida (af mennisko- 1. djurskroppar)

Joh. 19: 34, Act. 12: 7. πλέω segla, fara till sjös absol. Lc. 8: 23, Act. 27: 24, med εις τι Act. 21: 3, 27: 6, äfven έπί τι Apoc. 18: 17 (Tisch. — se όμιλος); äfven besegla, befara τόπον Act, 27: 2. πληγή, ής, ή (πλήσσω, έπλήγην) ρ laga, plåga, plagg, »hugg», slag Lc. 12: 48 al. (utelemnas understundom ss. Lc. 12: 47. 48, 2 Cor. 11: 24); sår Lc. 10: 30 al,; metaphor. om plågor och straff, hvarmed Gud hemsöker verlden Apoc. 9: 18. 20 al.πλήθος

πλήθος, εος, τό (πλήθω vara full, af πλέω, πίμ-πλημι) fullhet, mängd a) af menniskor ss. του λαου Lc. 1: 10, τών μαθητών Lc. 19: 37 al., τών αρχιερέων x. τ. λ. Lc. 3: 1; äfven absol. folkmängd, -hop, -massa Mc. 3: 7. 8 sæpe, folket της πόλεως Act. 14: 4 i staden; b) af annat ss. στρατιάς ουρανiου Lc. 2: 13 ett stort antal af en himmelsk härskara; hop ιχθύων Lc. 5: 6 al., φρύγανων Act. 28: 3 af risqvistar, mängd αμαρτιών Jac. 5: 20. — Anm. Ordet har ss. collectivt ofta verbet hos sig i pluralis, πληθύνω, υνώ, υνα·, ύνθην (πληθύς, ή — fgde) a) träns, göra full, fylla, föröka, förstora, utvidga 2 Cor. 9: 10, Hebr. G: 14; pass. förökas, tilltaga, växa, taga öfverhand Mt. 24: 12 al. — b) inträns. föröka sig, tillväxa Act. 6: 1. πλήθιο vara full, hvaraf bildas formerna έπλησα,

πλησθήσομαι, έπλήσθην, se πίμπλημι. πλή'/.της, ου, ό (πλήσσω) som slår, slagskämpe 1

Tim. 3: 3, Tit. 1: 7. πλήμμυρα, ας, ή (beslägtadt med πλήμη, πλήσμη fullhet, fyllnad af πλέω, πίμπλημι) flod = πλημ-μυρίς (ebb heter άμπωτις af άναπίνω uppdrieka); nyttjas i N. T. om uppsvällda floder, öfversvämning Lc. 6: 48. * πλην, adv. (af πλέον) mer, fastmer, öfver, derutöfver

0. s. v. a) ss. præpos. (efter negation) utom, undantagande med genit. Mc. 12: 32 al. — b) ss. adv. utom det ότι att Act. 20: 23; utomdess, dessutom, fastmer, dock, likväl Mt. 11: 22. 24 al., Eph. 5: 33 (dock derifrån afsedt, att detta μυστήριον går ut på Christus och församlingen), Phil. 4: 14 (ehuru jag är utrustad med sådan kraft och derföre icke behöfver understöd).

πλήρης, ες (πλέης, πλέως full af πλέω, πίμπλημι) a) full, uppfylld absol. och med genit. Mt. 14: 20 al.; trop. rikligen försedd 1. begåfvad med τινός ss. πνεύματος άγιου Lc. 4: 1 al., πίστεως Act. 6: 5. 8 o. s. v., men äfven behäftad med ss. δόλου Act. 13: 10, θυμού Act. 19: 28 uppfylld af vrede. — b) full, fullständig (utvecklad till full storlek) Mc. 4: 28; trop. full (så att ingenting fattas) 2 Joh. 8. π ληροφορέω; η σα; ημαι, ήθην (fgde, φορέω) härå

1. bringa fullt mått, lemna nöjaktig säkerhet, full-tyga; tillfredsställa, uppfylla Rom. 15: 13 {Tisch. har πλ,ηρώσαι), fullständigt uträtta d. ä. fullgöra 2 Tim. 4: 5; —pass. uppfyllas, fullbordas 2 Tim. 4: 17; fulltygas, hafva full säkerhet, vara fullt sä-

ker 1. viss, hafva den fulla öfvertygelsen δτι Rom. 4: 21, vara fullt 1. fast öfvertygad Rom. 14: 5; — p. p. p. fast

öfvertygad Col. 4: 12 (så att alla scrnpler om, hvad Guds vilja fordrar, äro borta); men äfven som blifvit fullständig, nått sin fullbordan Lc. 1: 1. † πληροφορία, ας, ή (fgde) full öfvertygelse, visshet, säkerhet ή π λ. τής συνέσεως Col. 2: 2 den fulla vissheten af den christliga insigten (så att ngn hvarken fattas insigt i ngt stycke 1. full öfvertygelse derom), 1 Thess. 1: 5 trostillförsigt (hvarmed Paulus och hans medhjelpare uppträdt i Thessalonica ss. ordets förkunnare), ή π λ. τής ἐλπίδος Hebr. 6: 11, 10: 22 hoppets full visshet, fulla tillförsigt.

πληρόω, ώσω, or/, a., oj σα; ωθήσομαι, ωμαι, ώθην (πλήρης) 1:o) göra full, uppfylla, i egentlig 1. oegentlig mening Mt. 13: 48, 23: 32 (se μέτρον), Lc. 3: 5 sæpe, med genit. 1. dat. 1. äfven accus. ss. πεπλ. χαρπόν (accus. för närmare bestämning) Phil. 1: 11 uppfyllda med frukt (jfr Col. 1: 9), Col. 2: 10 (accus. saknas — neml. med alla de nådegåfvor, hvilka tillflyta den med Christo förenade — ἐν Χω — ur πλήρωμα af det gudomliga väsende, som bor i Honom), ἐν τινι ss. π λ. ἐν πνεύματι Eph. 5: 18 vara uppfylld 1. blifva full af den H. Ande, τινά ἐν δόξη Phil. 4: 19 uppfylla ngn med herrlighet (den Mes-

sianska), εις τι ss. π λ.---- — Θεοῦ Eph. 3: 19

uppfyllas ända till hela Guds fullhet d. ä. uppfyllas med gudomliga nådegåfvor ända till den grad, att hela deras fullhet öfvergår på eder. — 2:o) göra full, förfullständiga, fullkomna τόν νό-μον Mt. 5: 17, göra fullkommen χαράν Joh. 3: 29 al. o. s. v.; fullgöra πο.σα.ν διχαιοσύνην Mt. 3: 15 al.; bringa till slut Rom. 15: 19 (absolvera, så att jag der icke hade mer att göra ss. Apostel), till fulländning Col. 1: 25 (derigenom neml. att Guds ord äfven meddelades hedningarne), äfven 2 Thess. 1: 11 o. s. v.; fullända, sluta τά ρήματα Lc. 7: 1 sitt tal, τόν δρόμον Act. 13: 25 loppet 1. sin lefnadsbana, i synnerhet om tid Mc. 1: 15 al.; äfven absol. Apoc. 6: 11 sluta 1. fullända (lidandesmåttet). — Särskildt förtjenar anmärkas det bruk af detta verb i N. T., hvarigenom uttryckes, att Guds löften och utsagor i G. T. gingo i fullbordan i det N., då detta verb alltså betyder: uppfyllas, vinna 1. gå i fullbordan Mt. 1: 22 sæpe; sådana tydningar af ställen i262 πλήρωμα

G. T., som I. c., få icke hänföras till skriftställarnes accommodation efter tidsåsigter, utan uttrycka den typiska mening, som N. T:s författare genom den H. Andes upplysning verkligen funno i det G. T.; sjelfva factum, hvarigenom de funno denna typiska betydelse uppfylld, ansågo de icke ss. ngt tillfälligt, utan hörande till Guds rådslut och afsigt, hvarföre Ἰνα. πλ,ηρωθη ofta fkmr. För öfrigt gäller om typik och prophetia i allmänhet, hvad som säges Act. 10: 43 τούτω (τω Χω) πάντες οι προφήται ραρτυρούσιν. πλήρωμα, ατος, τό (fgde) egentl, det fyllda, uppfyllda, l:o) det som fyller 1. hvarmed ngt är fullt, fullhet 1 Cor. 10: 26; fulltalighet 1. fulla antalet 1. totalitet llom. 11: 22 (huru mycket mer skola icke hedningarne blifva rika på saligheten, när Judarne samt och synnerligen åter blifva Guds folk — då inträder nemligen Christi andra ankomst v. 26), äfven v. 25; fullbordan 1. uppfyllelse ss.

τού νόμου llom. 13: 10 (ὁ γάρ αγαπών---

πεπλήρωχεν, se v. 8), π λ. τοὺ χρόνου Gal. 4: 4 tidens fullbordan (d. ä. den af Gud bestämda tidpunkt, genom hvilken tidrymden före Christi ankomst blef full), π λ. τών καιρών Eph. 1: 10 de särskilda tidsperiodernas fullbordan (nemligen vid

Christi andra ankomst); τό πλ. τού---πλη-

ρουμένου Eph. 1: 23 (församlingen som är) det som är uppfyldt af Honom, hvilken uppfyller allt (rerum universitatem) med allt (omnibus rebus); genom den H. Ande bor nemligen och lierrskar Christus uti de christne och verkar allt christligt lif (derigenom uppfyller Han hela christenheten och är församlingens hufvud), men genom Honom är ock verlden skapad och uppehälles af Honom (derigenom uppfyller Han hela skapelsen och är hufvudet öfver allt); — dessutom märkes πλήρωμα. Χού Joh. 1: 16 Christi fullhet (utmärker Hans gudomliga väsende och verksamhet, i synnerhet nåd och sanning), πλ. τού Θεοῦ Eph. 3: 19 Guds fullhet d. ä. de liådegåfvor Gud utdelar. — 2:o) det som fyller, bot (som fyller hålet) Mt. 9: 16, Mc. 2: 21. πλησίον, adv. (egentl, neutr. af episka och poët. adj. πλησίος, af π ἐλα ς nära, πελάζω närma 1. närma sig πέπλημαι, ἐπλήμην) nära med genit. Joh. 4: 5, τις ἐστίν μου πλL Lc. 10: 29 hvem är mig nära? = hvem är min nästa, äfven v. 36; med artikel ὁ, ἡ, τό πλ. egentl, närboende, granne, deraf a) som är af samma folkslag, medborgare, landsman,

medjude Mt. 5: 43, Act. 7: 27; b) af samma lära, medchristen Rom. 15: 2, Eph. 4: 25; c) medmen-niska, nästa Mt. 19: 19 al. (se i synnerhet Frälsarens upplysande svar på frågan: τις ἐστὶν μου πλ. Lc. 10: 29—37-). πλ.ησμονή, ής, ἡ (πίμπλημὶ) fyllnad, mättande, tillfredsställande πλ. της σαρκός Col. 2: 23 köttets tillfredsställande — har afseende på ἀφειδια i samma vers — (af sådan beskaffenhet neml. att de förgås genom brukningen äro εντάλματα och διδασκαλ,ία.ι) hka äro hafvande = ega ett rop om vishet genom sjelfvald dyrkan (af englar) och sinnesödmjukhet och oskonsamhet emot kroppen, icke genom ngn ära (= ngt som är ärofullt — har afseende på λόγος σοφίας) för att fullt tillfredsställa den syndiga menniskonaturen (d. ä. här stoltheten se v. 18 — så blir genom köttets späkande köttet tillfredsstäldt, menniskonaturen tillfredsställes 1. får full näring derigenom — så finner stoltheten sig smickrad och tillfredsställd genom detta λόγο ν σοφίας ἐχε tv). * πλήσσω; επλήγην (Attikerna nyttja i activ. πατάσσω, utom p. 2 πέπληγα) slå; pass. blifva slagen, träffad Apoc. 8: 12. * πλ,οιάριον, ου, τὁ, diminut. (af följ.) litet skepp, båt Mc. 3: 9 al.

πλoiον, ου, τὁ (πλέω) egentl. se^eZbåt, fiskarebåt Mt. 4: 21 al., äfven (ocli hos profanförfattare vanligen) frakt-1. transportskepp Act. 20: 13 al. (dessa πλ1. σιταγωγά voro στρογγύλα runda, mycket djupa och bugtiga för att rymma så mycket mera)(τριήρεις krigsskepp, som voro μακραὶ aflånga, näves longæ). πλόος smdr. πλους, genit. πλ.ού, men äfven πλ.οός Act. 27: 9 (πλέω) segling, seglats, sjöfart 1. -resa Act. 21: 7, 27: 9. 10. πλούσιος, a, ov (πλ.ούτος) rik, välmående, bemedlad Mt. 27: 57 al., äfven ss. subst. (scil. ἀνθρωπος) Mt. 19: 23 al.; metaphor. andligen rik ἐν τινι Eph. 2: 4, Jac. 2: 5, äfven absol. ss. Apoc. 2: 9, 13: 17, om Christus 2 Cor. 8: 9 (har afseende på delaktigheten i den gudomliga herrligheten och saligheten, som Han afsade sig då Han förnedrade sig till att blifva en menniska jfr Phil. 2: 6 följ.). πλου σία) ς, aclv. (af fgde) rikligen, i rikt mått Col. 3: 16 al.

πλουτέω, ηκα, ησα (πλούτος) vara rik, välmående, bemedlad Lc. 1: 53, 1 Tim. 6: 9, samla rikedom 1. blifva rik εκ τίνος Apoc. 18: 3. 19 förmedelstπλουτίζω

1. genom ngn, ἀπό τίνος v. 15 förmedelst 1. ge- -nom ngn, εις Θεόν Lc. 12: 21 i 1. med afseende på Gud (antingen så, att man använder sin rikedom till befrämjande af Guds ändamål = göra ett Gudi behagligt bruk af sin rikedom; eller kanske bättre: vara rik på det sättet att ens rikedom öfvergår på Gud, i det man neml. samlar skatter i himlen, som Gud bevarar för att en gång på yttersta dagen lemna oss igen = ϋησαυρίζειν θησαυρούς εν ουρανω Mt. 6: 20 — jfr ock ἐχειν ϋησαυρόν εν ουρανοἰς Mt. 19: 21, hvaraf synes att detta sker genom δικαιοσύνη och ελεημοσύνη, se ock Lc. 12: 33))(ϋησαυρίζειν εαυτω; metaphor. vara rik i andligt afseende, εν τινι 1 Tim. 6: 18, äfven absol. Rom. 10: 12 rik (neml. på nåd och salighet — om Christus) εἴς τινα till ngns bästa, 1 Cor. 4: 8 (på Messianska frälsningen — ironice), 2 Cor. 8: 9 (på den himmelska herrligheten i Messiasriket, hkn Christus förvärfvat de trogna); samla sig förråd Apoc. 3: 17 (neml. på goda verk o. s. v.).

πλουτίζω; ίσθην (följ.) göra rik, rikta; i N. T. i andlig mening 2 Cor. 6: 10; pass. vara 1. blifva rik εν παντὶ 1 Cor. 1: 5 i alla stycken (se vidare samma vers), εις τι 2 Cor. 9: 11 för ngt ändamål.

πλούτος, ου, ὁ och εος, τὁ (de gamle härledde ordet af πλέον 1. πολύ ἐτος fullt, välsignadt år) rikedom, förmögenhet, välstånd; a) rikedom 1. öfverflöd på' yttre och jordiska ting Mt. 13: 22 al.; b) på inre och andliga ting Hebr. 11: 26, Rom. 11: 12 (på σωτηρία), βάτος πλούτου v. 33 ett djup af Hans (Guds) nådesrikedom, äfven Phil. 4: 19, πλ. τού Χού Eph. 3: 8 Christi rikedom (på nåd och salighet — den är ἁ.νεξιχνio.στον, outforsklig för det menskliga förståndet); med genit. χάριτος, δόξης κ. τ. λ. på nåd, herrlighet o. s. v.

πλύνω, ἐπλυνα (samstammigt med pluo) skölja, tvätta, rengöra Lc. 5: 2 || ἀπέπλ,υνον, Apoc. 7: 14, äfven 22: 14 τάς στάλας αυτών |j οι ποιούν-τες τάς ἐντολάς αυτού.

πνεύμα, ατος, τὁ (πνέω) 1:o) blåst, vind Joh. 3: 8, Hebr. 1: 7 (se ἀγγελος), flägt τού στόματος 2 Thess. 2: 8 med flägten af sin mun d. ä. med sin andedrägt; — deraf 2:o) andedrägt, anda, lifs-anda (lifsprincipen i kroppen, hvilken yttrar sig genom andedrägten, anima) ἀψιέναι τὁ πν. Mt. 27: 50 utblåsa andan, dö, παρατίθεσθαι τὁ πν. εις χείρας Θεού Lc. 23: 46 anbefalla sin anda i

Guds händer, παραδιδὁναι τὁ πν. scil. Θεὼ Joh. 19: 30 öfverlemna åt Gud sin anda, uppgifva andan; fkmr äfven Lc. 8: 55 al., τὁ πνεὑμα-------

ζωὴ Joh. 6: 63 sensus: liksom menniskans anda är den lifgifvande principen för hennes kropp, som utan anda vore helt oeh hållet utan gagn, så äro ock mina för eder föredragna läror en andlig och upplifvande princip. — 3:o) ande, den högre principen i menniskosjälen, den högre rent andliga sidan af det inre lifvet, äfven kallad νους (förnuft, samvete, fri vilja))(ψυχὴ, hkt se; Mt. 5: 3 al., ἐν τω πν. μου Rom. 1: 9 i djupet af min ande, i mitt innersta, πν. μὴ ἐχοντες Jud 19 emedan de icke hafva anden (den högre lifsprincipen är hos dem sofvande 1. död). — Vanligen finnes i N. T. blott en clichotomi af menniskan, så att hon anses bestå af »ande 1. själ och kropp», men 1 Thess. 5: 23 förekommer en trichotomi »ande, själ och kropp» som således utgöra menniskans hela väsende (genom πνεὑμα träder hon i gemenskap med Gud och den osynliga andeverlden och kan uppfatta andeliga ting; genom ψυχὴ åter träder hon i gemenskap med sinneverlden, se ψυχὴ — liksom själen är i kroppen, så är ock anden i själen; se vidare ολὁκληρος. — 4:o) andeväsende, ande (ett okroppsligt väsende, begåfvadt med förnuft och fri vilja och tillhörande den högre, öfversinliga verlden) Lc. 24: 37. 39 al·., se i synnerhet Act. 23: 8. 9, Hebr. 1: 14 (der englarne så kallas); säges a) om Gud Joh. 4: 24; b) om Christus πν. ζωοπωιοὑν 1 Cor. 15: 45 ett lifgifvande andeväsende (neml. efter uppståndelsen och himmelsfärden, hvarigenom Hans σὼρ.α blef πνευματικὁν —)(ψυχὴ ζὼσα ett lefvande själaväsende, som den förste Adam blef, hvarigenom antydes att hans σὼμα. var ψυχικὰν); c) om de aflidnas andar ss. πν. δικαἱων τετελειωμἑνων Hebr. 12: 23 de fulländade rättfärdigas andar d. ä. G. T:s tros-hjeltar, som fulländat kampen, vunnit segern och nu vänta på fulla segerlönen, hvilken de först på domedagen undfå med hela d%n triumpherande församlingen, äfven 1 Petr. 3: 19; d) om de onde andarne, med tillägg af ἀκἀὑαρτον, ἀ,λαλον o. s. v. Mt. 10: 1 al., äfven τοὑ κὁσμου 1 Cor 2: 12 verldens ande d. ä. den ande som den profana verlden har (denne ande är den diaboliska πνεὑμα, i hkns våld κὁσμος står och hkns rike κὁσμος är), ἀρχων τοὑ πνεὑρατος κ. τ. λ. Eph. 2: 2 herrskaren öfver den ande (som nu är verksam i olyd-264

nådens barn — denne onde ande, som ingår i menniskorna och verkar i deras inre, utgår från djefvulen ss. sin ἀρχων och är motsatt den från Gud utgående H. Ande); e) prophetisk ande (så kallades den som uppträdde med gudomliga uppenbarelser — lärare) 1 Joh. 4: 1 följ.; slutligen märkes f) επτἀ πνεὑματα Apoc. 1: 4 al. 7 den H. Andes gåfvor 1. som i sjufaldig gestalt bor i sina församlingar (jfr Es. 11: 2). — 5:o) den H. Ande, kallas ock Guds, HERrans, J. Christi, Guds Sons ande Mt. 3: 16 al., oftast πν. ἀγων Mt. 1: 18 al., äfven utan ἀγων ss. Mt. 4: 1 al., Gal. 5: 17 sensus: Köttet och Anden (den Helige) strida med hvarandra, på det att icke edert 1 iberum arbitrium må bestämma edert görande och låtande (på det J icke mågen göra hvad J viljen — utan segern nödvändigt afgöras för endera af dessa principer); εν πν. Eph. 2: 22, 3: 5 förmedelst den H. Ande, δια. πν. 2 Thess. 2: 2 genom ingifvelse af den Ii. Ande 1. prophetia, εν πν. γενἑσθαι Apoc. 1: 10, 4: 2 befinna sig inom den H. Andes inverkan, uti ett hänryckt tillstånd (jfr

Act. 22: 17), ὁ νὁμος---ζωὴς Eom. 8: 2

lagen för den till lifvet förande anden d. ä. den H. Andes styrelse, som, verkande i en christens inre, förmedlar det eviga lifvet; för öfrigt förenas πν. med åtskilliga ge ni t i vi qu a lit a t is ss. αγἁπης, αληθειας, ζωὴς o. s. v., utvisande den H. Andes verkningar, och bör på alla ställen förstås om den II. Ande. — Anm. ΓΙνευμα (den H. Ande) fkmr i N. T. ss. ett nomen proprium ofta utan artikel.

πνευματικὁς, ὴ, ὁν (fgde) andlig ss. σὼμα 1 Cor. 15: 44. 46 (uppståndelsekroppen skall blifva πν., så vida πνεὑμα, detta agens för det öfversinnliga, eviga lifvet — det sanna, oförgängliga ζωὴ — blir dess lifsprincip och det som bestämmer hela dess beskaffenhet; i den jordiska kroppen åter är ψυχὴ det bestämmande, hvarföre den heter φυχι-χον); — hvars väsende är den H. Ande ss. νὁμος Rom. 7: 14 (ty νὁμος är νὁμ. Θεοὑ, alltså af andlig natur ss. en uppenbarelse af den gudomliga Anden); — af den H. Ande upplyst och helgad 1 Cor. 2: 15, ledd Gal. 6: 1, förlänt 1. från den H. Ande härrörande ss. ευλογια Eph. 1: 3 välsignelse, äfven θυσια, σοφἱα, σὑνεσις.

χάρισμα, ωδή, οίκος 1 Petr. 2: 5 (se οίκος), πέτρα 1 Cor. 10: 4 (se πέτρα)·, πνευματικούς πν. συγκρίνοντες 1 Cor. 2: 13 (se συγκρίνω); τά. πν. det andliga,

andliga håfvor 1. gåfvor Rom. 15: 27 (ty christen-domens goda — tro, rättfärdighet, frid o. s. v. — härflyter från den H. Ande), äfven 1 Cor. 12: 1 (de af den H. Ande meddelade gåfvorna) al.; τά. πν. τής πονηρίας Eph. 6: 12 ondskans ande-väsenden 1. -makter. — Anm. Hos profanförfattare betyder ordet: hörande till 1. utsatt för vind, luftig o. s. v.

† πνευματικώς, adv. (af fgde) andligen, på ett andligt sätt 1 Cor. 2: 14 (den bedömmande principen är πνεύμα, uppfylld af den II. Ande), fkmr äfven Apoc. 11: 8.

πνέω, έπνευσα. blåsa, flägta (om vind och luft) Mt. 7: 25. 27 al.; ή πνέουσα ss. subst. scil. αύρα

den blåsande vinden, vinden, έπάραντες----—

αίγιαλώ Act. 27: 40 sedan de hissat bramseglet, styrde de efter vinden mot stranden. πνίγω ---- άγχω, ango, strypa, qväfva κρατήσας αυτόν έπνιγεν Mt. 18: 28 han fattade honom i strupen (enligt fordringsegares sed hos Judarne); pass. qväfvas (af vatten), drunkna Mc. 5: 13. πνικτός, ή, όν, adj-, vble (af fgde) strypt, qväfd, »förqvafd» Act. 15: 20. 29, 21: 25 (har afseende på Lev. 17: 13. 14 al.), πνοή, ής, ή (πνέω) a) blåst, flägt, vind Act. 2: 2;

b) andedrägt, anda Act. 17: 25. ποδήρης, ες (πούς, ά.ρω foga, passa, sluta intill) som räcker till fötterna, fotsid scil. έσθής klädning, talaris, talar Apoc. 1: 13. * πόθεν, adv. interrogat. unde? hvadan? hvarifrån?

(om ställe 1. ursprung) Mt. 13: 27 pluries. ποια, ας, ή dorice st. ποιη 1. πόα. gräs, ört skulle enligt några menas Jac. 4: 14 (naturligtvis med borttagande af frågetecknet), men är tydligen fe-min. af ποιος hurudan? huru beskaffad? ποιέω, ήσω, ηκα, ησα; ημαι, ησάμην (troligen af samma ursprung som π ο ιό ω förse med en viss egenskap 1. beskaffenhet, göra så och så, af ποιός så och så beskaffad, sådan) l:o) träns, göra (ursprungligen om ngt yttre, ss. handtverkare och konstnärer) a) skapa (om Gud) Mc. 10: 6 al., τον ούρανόν και τήν γη ν Act. 4: 14, τον κόσμον Act. 17: 24, τους αιώνας Hebr. 1: 2 verldarue; bilda, dana, forma (om krukmakare) Rom. 9: 21; förfärdiga ss. σκηνάς Mt. 17: 4 (uppföra tält), ιμάτια, χιτώνας Act. 9: 39 o. s. v.; frambringa, bära (om träd) καρπόν Mt. 3: 10 al., κλάδους Mc. 4: 32 (skjuta grenar), έλαιας oliver, σύκα fikon Jac. 3: 12, gifva ifrån sig (om en källa) ύδωρποιέω

ibid., äfven om andliga produkter ss. Act. 1: 1 λόγο ν författa en berättelse. — b) uträtta, utföra έργα 1. έργον Joh. 10: 37. 38 al.; utöfva, iakttaga, hålla του νόμον, τάς έντολάς, τήν άλή-δειαν, διχαιοσύνην o. s. v., föröfva 1. bedrifva αμάρτημα, άμαρτίαν, άνομίαν o. s. v.; göra τινί τι Mt. 20: 32 al. ngt för 1. emot ngn, το ίχανόυ τινι Mc. 15: 15 (se ίχανός), äfven (ss. i profangrek.) τινά τι Mt. 27: 22 al., 1. ευ τινα Mc. 14: 7 godt emot ngn, τί εν τινι Mt. 17: 12 al. ngt med ngn, äfven μετά τίνος (hebraism) Lc. 1: 72; förrätta, verkställa, tillvägabringa ss. xa-ϋαρισμόν Hebr. 1: 3, föranstalta 1. anställa γάμους Mt. 22: 2 brölloppsmåltid, άριστον, δείπνου Lc. 14: 12 en måltid, πάσχα Mt. 26: 18 hålla 1. fira påska, Hebr. 11: 28 inrätta 1. instifta påskhögtiden, stifta διαδήχηυ, ειρήνην o. s. v., tillställa 1. anstifta διχοστασίας, σχάνδαλα, έπισύ-στασιν o. s. v. — c) bearbeta, arbeta på τινά Ίνα. Apoc. 3: 9 d. ä. förmå ngn att, äfven med blott Ίνα Joh. 11: 37, Col. 4: 16 al. laga så att, med accus. och infin. göra att ngt sker, komma ngn att ss. Mt. 5: 32 al., τινά. έξω Act. 5: 34 laga att ngn kommer ut, skaffa ut ngn, låta ngn taga afträde; förskaffa sig, vinna Mt. 25: 16 al., τί ποιήσουσιν 1 Cor. 15: 29 hvad skola de uträtta 1. vinna? hvad åsyfta de?, skaffa, inbringa Lc. 19: 18. — d) tillsätta, förordna, bestämma Mc. 3: 14, Hebr. 3: 2, göra ngn till ngt τινά τινα Mt. 4: 19 al, τί τι Mt. 21: 13 al. ngt till ngt, förklara ro δένδρου χαλάν χ. τ. λ. Mt. 12: 33 förklaren trädet för godt o. s. v. (dömen om det att det är godt o. s. v. — har sannolikt afseende på v. 24 — meningen skulle då vara: förfaren icke så orimligt, som J gjorden i edert omdöme om mig, då J förklaraden mig för ett djefvulens redskap = förklaraden trädet för ondt, och likväl säden att jag utdref djeflar = tilladen mig god frukt). —- Här bör äfven märkas bruket att med detta verb i act. 1. mecl. förena ett subst. 1. adject. för att uttrycka ett sjelfständigt verb ss. ποιείν μονήν st. μένειν, ποιεΊσδαι άναβολήν st. άνα.βάλλεσδαι, π. λευχόν st. λευχαίνειν, π. έχδετον st. έχτώέναι o. s. v. (se i allmänhet vid subst. 1. adject.). — 2:o) inträns, göra, vara

verksam, handla ss. Apoc. 13: 5, med. εὐ, χαλώς, οὑτως o. s. v. Mt. 5: 44 al., χα.λ,ώς ἐποίησας παραγενόμενος Act. 10: 33 du gjorde väl deruti att du koin (egentl, som 1. emedan du kom), äfven χατά 1.

πρός τι ss. Mt. 23: 3 al. efter 1. i öfverensstämmelse med ngt; vistas (om tid; ty hit hör onekligen betydelsen) tillbringa ss. χρόυον Act. 15: 33, 18: 23 en tid, ενιαυτόν Jac. 4: 13 ett år, μήνας τρεϊς Act. 20: 3, νυχϋήμερον 2 Cor. 11: 25 ett dygn, μίαν ωραν Mt. 20: 12 en enda timme (vid arbetet i vingården). ποίημα, ατος, τὸ (fgde) det gjorda, verk Rom. 1: 20 (allt hvad Gud ss skapare frambragt), Eph. 2: 10 (betecknar den ethiska skapelsen — den nya andliga lifsförfattningen — som den christne ss. sådan erfarit — παλιγγενεσία Tit. 3: 5). ποίησις, εως, ἡ (se fgde) görande, handlande ἐν τή π. αὑτοὑ Jac. 1: 25 under dess (lagens) fullgörande (under det han fullgör lagen, skall han känna sig salig; han har sin lust uti Guds lag Eom. 7: 22). *

ποιητής, οὑ, δ (se fgde) görare, som gör, förfärdigar, frambringar, skapar ngt, π. scil. τής ωδής sångare, skald, poët Act. 17: 28 (orden του χολ γάρ γένος ἐσμέν, utgörande första hälften af en hexameter, äro utaf Aratus från Cilicien i 3 århundradet f. Chr. och Cleanthes från Lycien, Zenos lärjunge, hos hkn versens början lyder: ἐχ σου γάρ γένος ἐσμέν); görare, hållare, efterlefvas του νόμου Eom. 2: 13, Jac. 4: 11, του λόγου Jac. 1: 22. 23, ἐργου Jac. 1: 25 verklighets d. ä. verklig görare (som i sjelfva verket fullgör lagen). ποιχίλ,ος, η, ov (troligen samstammigt med 7τάχος ull, således) egentl, krusig, krånglig, invecklad, konstig; deraf brokig, mångfärgad, mångfaldig, »margfallelig», olikartad, många- 1. hvarjehanda Mt. 4: 24 al. ποιμαίνο), ανώ, ava (följ.) vara herde, drifva en hjord på bete, beta l:o) i egentlig mening absol. Lc. 17: 7, ποίμνην 1 Cor. 9: 7 föda en hjord; in malam partem föda, göda εαυτούς Jud. 12 (om de falske lärarne, som vanhelgade ἀγάπαι derigenom, att de blott för att tillfredsställa sin egen köttsliga lusta deltogo i dem). — 2:o) i oegentlig mening: a) om själavård: föda, sköta, vårda Joh. 21: 16, Act. 20: 28, τό ἐυ υμίν ποιμνιου 1 Petr. 5: 2 vården den i eder vård sig befinnande = den eder anförtrodda hjorden, äfven Apoc. 7: 17 (om Lammet, som betar sin dyrt återlösta hjord). — b) om regeringsvård: (Homer, ποιμένες λαών) regera, beherrska Mt. 2: 6 al., ἐν ράβδιο σιδηρά Apoc. 2: 27 al. med jernspira (jfr Ps. 2: 9, der LXX öfversatte

CJHp, af rad. yyi krossa, orätt med ποιρανεϊς liksom hade rad. varit Π^'I beta). ποιμήν, ενός, b, (πόα, ποια, hvaraf πώυ fårhjord) fårherde, herde 1:o) i egentlig mening Mt. 9: 36 al.; 2:o) i oegentlig mening: a) om Christus Mt. 26: 31 al.; b) om församlingens herdar Eph. 4: 11, der π. och διδάσκαλοι sättas tillsammans och kunde äfven förenas i samma person, men skiljas så till vida, att π. (= επίσκοποι) kallades de, för så vidt de hade uppsigt öfver församlingarnes lära, lefverne och författning, διδάσκαλοι åter, så vida de betraktades i sin lärareverksamhet, ποίμνη, -ης, ἡ (syncope st. ποιμένη, af fgde) får-lijord, hjord Mt. 26: 31 al.; figurligt en samling af trogna, de trognas samfund Joh. 10: 16. ποίμ.νιον, ου, τὸ (syncope st. ποιμ.ένιον — unde ac-centus — af ποιμήν) = fgde; i N. T. blott sensu translato Lc. 12: 32 al. ποιος, a, ov interrogat. qualis? hurudan? huru beskaffad? hvad för en? hvilken? nyttjas både uti direct och indirect fråga Mt. 19: 18 pluries, ποίας scil. ὁδοὑ 1. εϊςόδου Lc. 5: 19 hvilken väg 1. hkt håll? πολεμέω, ήσω, ησα (följ.) kriga, föra krig Apoc. 2: 16 al., absol. Apoc. 12: 7, μετά τίνος Apoc. 2: 16 al., äfven κατά || μετά τίνος Apoc. 12: 7 (parte priori) fiendtligt anfalla, träta Jac. 4: 2. πόλεμος, ου, ὁ (πέλ,ομαι vara i rörelse, hvimla) egentl, slagthvimmel, hvimmel af krigare, strid, krig, örlig Mt. 24: 6 al.; äfven ordkrig, träta Jac. 4: 1.

πόλις, εως, ἡ (πέλομαι vara i rörelse, versor) stad, antingen för rörelsen af och an, folkhvimlet, eller ss. vistelse ort, l:o) stad A) in genere Mt. 2: 23 sæpissime; B) in specie: a) q ιδία π. Mt. 9: 1 = Καπερναούμ, hkt se; b) Jerusalem κατ εξοχήν a) det jordiska Mt. 21: 17 al., ἡ αγία π. (i anseende till Jehovas boning, templet) Mt. 4: 5 al., äfven ἡ ἡγαπημένη (neml. af Gud) Apoc. 20: 9; ß) det himmelska metaphor. q τους ἀ ε μελιού ς ἐχουσα. Hebr. 11: 10 den stad som har grundfästen)(de flyttbara tälten), ἡ π. τοὑ Θεοὑ Hebr. 11: 16, 12: 22 al., q μέλλουσα Hebr. 13: 14; c) födelsestad Lc. 2: 4. 11, Joh. 1: 45. — 2:o) invånarne i en stad metonym. Mt. 8: 34 al. † πολιτάρχης, ου, b = πολίαρχος (fgde, ἀρχων) befälhafvare i en stad, stadscoinmendant, stadens styresman,

öfverhetsperson Act. 17: 6. 8.

πολὺς

πολιτεία, ας, q (se följ.) a) en stadsmedborgares stånd och rättigheter, borger- 1. burskap, medborgarerätt Act. 22: 28; b) statsförfattning τοὺ Ισραήλ Eph. 2: 12 Israëls statsförfattning d. ä. theocratien.

πολίτευμα, ατός, τὸ (följ.) egentl, det förvaltade (äfven statsförvaltning), statsväsen, stat, Phil. 3: 20 den stat, som vi tillhöra, befinner sig i himlen (dermed menas det ännu icke förverkligade Mes-siasriket, som först med parusien skall nederkom-ma af himlen — det himmelska Jerusalems stat, hvars medborgare de sanna christna redan före parusien äro, neml. uti idéen och hoppet). * πολιτεὺω; ευμαι (följ.) vara medborgare, förvalta staten; i N. T. i med. idem, förvalta ett stats-embete, i allmänhet sköta sitt kall τω Θεώ Act. 23: 1 Gudi till tjenst och ära, lefva och handla ss. medborgare i en stat, föra ett samfundslif, uppföra sig Phil. 1: 27 (Paulus har troligen valt detta ord för att dermed beteckna det Evangelium motsvarande samfundslivet — se följ. vers). πολίτης, ου, b (πόλις) egentl, stadsbo a) borgare i en stad 1. stat Lc. 15: 15, Act. 21: 39; b) medborgare, landsman Lc. 19: 14, Hebr. 8:11 πλησίον.

πολλὰκις, adv. (πολὺς) många gånger, ofta, mer än

en gång Mt. 17: 15 al. πολλαπλασίων, ον, numer ale proportionale (πολὺς, πλάσσω) egentl, mångformad, många gånger mer Lc. 18: 30; i profangrek. äfven många gånger flera 1. större. * † πολ,υεὺσπλαγχνος, ον (πολὺς, εὐ, σπλάγχνον) mycket godhjertad Jac. 5: 11 || πολὺσπλαγχνος, hkt se. *

πολυλογία, ας, ἡ (πολὺλογος mångtalig, mångordig af πολὺς, λὸγος) mångordighet, språksamhet, plad-der Mt. 6: 7. * πολυμερώς, adv. (af πολυμερής bestående af många delar, mångfaldig af πολὺς, μέρος) mångfaldigt d. ä. mångfaldiga gånger Hebr. 1: 1 (har afseende på cle olika gånger Guds uppenbarelse skedde i G. T.; den var icke på en gång genom Moses fullständigt gifven). * πολυποίκιλος, ον (följ., ποικίλος) multivarius, i

hög grad mångfaldig Eph. 3: 10. * πολὺς, πολλὴ, πολὺ, compar. π λείων, superi, πλείστος, mycken, mången, i mängd (i synnerhet efter subst.), Mt. 3: 7 sæpissime; stor, stark, väldig, häftig Mt. 2: 18 sæpe, djup σιγὴ Act. 21: 40πολὺ σπλάγχνο ς

tystnad, äfven mångfaldig; om tid: lång Mt. 25: 19 al., ὡρας πολλὴς γενομένης Mc. 6: 35 då det blifvit lång dagstid d. ä. långt fram på dagen, äfven ὡρα πολλὴ i samma vers, ἐπ} πολὺ Act. 28: 6 länge, en lång stund, μετ ου πολὺ Act. 27: 14 icke långt derefter; neutrum singul. et pluvale adverbiascit mycket, högligen, häftigt, ofta, mångfaldigt Mt. 9: 14 al., πολ,ὺ framför compar. mycket, vida 2 Cor. 8: 22, brukligare πολλω ss. Mt. 6: 30 sæpius; τὰ πολλὰ Eom. 15: 22 i de flesta fall, vanligtvis (starkare än πολλὰ), deremot οι πολλοὶ (i profangrek. de fleste, flertalet = ol πλείονες i N. T.; men) i N. T. Mt. 24: 12 al. de som äro många, mängden, de många (i motsats mot en, alltså) stundom = alla ss. Eom. 5: 15. 19, 12: 5 al., äfven utan artikel ss. uti instiftelseorden Mt. 26: 28, Mc. 14: 24, äfven Hebr. 9: 28 och andra ställen. † πολὺσπλαγχνος, ον (fgde, σπλάγχνον) barmhertig-liets- 1. kärleks/iÆ Jac. 5: 11 || πολυεὺσπλ^αγχνος, hkt se. *

πολυτελής, ές (πολὺς, τέλος) act. som kostar mycket på sig, har många utgifter, förer ett kostsamt lefnadssätt; pass. (brukligt i N. T.) som kostar mycket, kostbar, dyrbar Mc. 14: 3, 1 Tim. 2: 19, tropice 1 Petr. 3: 4. πολὺτιμος, ον (πολὺς, τιμὴ) af mycket värcle, värderik, dyrbar Mt. 13: 46, Joh. 12: 3; compar. πολυτιμότερος 1 Petr. 1: 7 |] πολὺ τιμιώτερος. πολυτρόπως, adv. (af πολὺτροπος ofta vänd hit och dit, drifven hit och dit, drifven åt många håll, mångbevandrad, men äfven transl. mångförslagen, epithet till Ὀάὺσσευς i Odyss., mångartad af πολὺς, τρὸπος) mångartadt, på många sätt Hebr. 1: 1 (har afseende på de många sätten för Guds uppenbarelse ss. syner, drömmar, muntliga meddelanden o. s. v.). * πόμα, ατος, τὸ, attice πώμα (πὶνω, πέπομαἴ) egentl.

det druckna, dryck, drick 1 Cor. 10: 4, Hebr. 9: 10. πονηρία, ας, ἡ (följ.) dålighet, elakhet, ondska Mt. 22: 18 al.; plur. elakheter, elaka seder 1. gerningar Mc. 7: 22, Act. 3: 26. πονηρὸς, ἁ, ὀν, compar. (följ.) full af arbete 1. möda, mödosam, besvärlig; deraf i N. T. dålig, elak, ond a) i physisk mening: ss. ὁφθαλμὸς π. Mt. 6: 23, Lc. 11: 34 sjukt 1. skadadt öga (se dock nedanför), χαρποὶ π. Mt. 7: 17. 18 dåliga 1. odugliga frukter, ἑλχος π. Apoc. 16: 2 ondt 1. elakartadt sår. — b) i moralisk mening: om personer 1. sa-

ker Mt. 5: 11 sæpe; b π. (χατ ἐξοχὴν) den onde — djefvulen ss. Mt. 5: 37 (härstammar 1. har sitt ursprung från djefvulen), Mt. 6: 13 al., men äfven i allmänhet den onde, elake ss. Mt. 5: 39, den brottslige 1 Cor. 5: 13; πνεὺματα π. Mt. 12: 45 al. onda andar; ἡ ημὲρα, ἡ π. Eph. 6: 13 den onda dagen (d. ä. den dagen, på hkn satans makt gör sitt sista och största utbrott — hkn dag Paulus väntade straxt före parusien), likaså är ἡμὲ-pm π. εἰσιν Eph. 5: 16 dagarna äro onda (d. ä. den närvarande tiden är moraliskt förderfvad); οφθαλμὸς σου π. ἐστιν Mt. 20: 15 ditt öga är argt, du ser ond ut, ser snedt, är afundsjuk, deraf ὀφθαλμὸς π. Mc. 7: 22 afundsjuka (se ock ὀψϋαλμὸς).

πὸνος, ου, ο (πὲνομαι, se πὲνης) arbete, i synnerhet tungt och mödosamt; möda, besvär, smärta, vånda Col. 4: 13 al.

Ποντιχὸς, ἡ, ὸν (Πὸντος) Pontisk, från Pontus Act. 18: 2. *

Πὸντιος, ου, b (lat.) Pontius Mt. 27: 2 al., namn på den familj från hkn Πιλὰτος (se detta ord) härstammade.

Πὸντος, ου, b (anledningen till namnet var formleu ἐν Πὸντω »vid Pontus» scil. Euxinus, hvarmed Grekerne betecknade platsen för deras nybyggen) Pontus, landskap i Mindre Asien längsefter Pontus Euxinus, hkt sträckte sig från floden rIalys ända till Colchis och Armenien, och från Cappa-docien skildes genom höga b^rg. Under Mithri-daternes tid sjelfständigt, men efter den siste Mithradates' besegrande af Eomarne under Pompejus (66 f. Chr.) fördeladt i flera små dynastier och ändtligen Eomersk provins under Nero; hade i Eomames statsgeographi en 3-faldig benämning: Pontus Galaticus, Polemoniacus och Cappadocius; fkmr Act. 2: 9, 1 Petr. 1: 1.

Πὸπλιος, ου, b (lat.) Publius, den förnämste personen på ön Melite 1. Malta, guvernör, legatus till prætorn på Sicilien Act. 28: 7. 8.

πορεια, ας, ἡ (följ.) färd, resa, väg, ποιεισθαι π. Lc. 13: 22 företaga en resa, resa, färdas; äfven metaphor. vandring, vandel, företag Jac. 1: 11.

πορεὺω; εὺσομαι, ευσὰμην; ευμαι, εὺθην (πὸρος öfvergång öfver en flod,, öfvergångsställe, vad, i allmänhet väg, gång af πεἰρω genomtränga) sätta 1. skaffa ngn öfver en flod, sedan i allmänhet föra, skaffa ngn åstad; vanligen och i N. T. med. och pass. föra sig åstad, se promener (Eranska), be-268 ττορϋ-ἐω

gifva sig på väg, gå åstad 1. sin väg 1. bort Mt. 8: 9 sæpe, fara 1. draga fram, färdas, resa, vandra, gå Mt. 2: 20 sæpe, ἐπἰ τὸ ἀπολωλὺς Lc. 15: 4 gå efter det borttappade d. ä. för att uppsöka det, gå (på en bjudning) 1 Cor. 10: 27, ämna sig ss Lc. 24; 28 (pårte priori); — tropice gå bort Lc. 22: 22 d. ä. dö, vandra ὀπἰσω τινὸς Lc. 21: 8 (se ὀπἰσω), ὀπἰσω σαρχὸς 2 Petr. 2: 10 vandra efter köttet d. ä. följa den köttsliga lustan, χατὰ τὰς επιθυμιας Juel. 16 efter sina lustar (så att de utgöra normen för deras vandel), v. 18 med tillägg af τὡν ἀσεβειὡν gudlösheternas d. v. s. gudlösa 1. ogudaktiga, εν ταις εντολὰις Lc. 1: 6 i buden (så att man håller sig inom dem), εν ἀσελγειαις 1 Petr. 4: 3 fara fram 1. vandra i liderligheter, äfven med dat. ensamt (ss. norm) t. ex. ταῖς οδοι ς αυτὡν Act. 14: 16 vandra deras 1. sina egna vägar (Gud ledde icke hedningarne genom särskilda uppenbarelser, utan öfverlemnade dem åt sig sjelfva), äfven ὁδω τἱνος Jud. 11 ngns väg, τω φὸβο) του Κυρἱου Act. 9: 31 enligt HElirans fruktan.

πορθεω, ησα (biform till πὲρδω ρ er do, aor. 2 per metathesin επραδον, hvarigenom det hänger tillsammans med πρὴδω, πἱμπρημι) egentl, härja genom eld, sköfla, föröda, förstöra Act. 9: 21, Gal. 1: 13.

πορισμὸς, ου, ὁ (ποριζω bringa i gång — πὸρος, se πορεὺω — tillvägabringa, framskaffa, anskaffa) anskaffande, förvärfvande, näringsfång, -källa, -gren 1 Tim. 6: 5. 6.

Πὸρχιος, ου, ο (lat.) Porcius, namn på den familj, från hkn procuratorn Φὴστος (se detta ord) härstammade; Act. 24: 27. *

πορνεἱα, ας, ἡ (följ.) horeri a) i allmänhet, otukt, skörlefnad Mt. 15: 19 al.; b) äktenskapsbrott Mt.

5: 32, 19: 9, ημεἱς εχ π.---Θεὸν Joh.

8: 41 vi äro icke födde förmedelst äktenskapsbrott, en enda fader hafve vi neml. Gud (då vi enligt ditt påstående icke hafva Abraham till fader, så måste en annan vara det genom äktenskapsbrott af Sara med ngn annan, så att denne vore vår verklige, och Abraham blott vår putative fader; sä är det ej, vi hafve ej 2 fäder, utan blott en och det är Gud — som var Israëlitiska folkets theocratiske fader), om blodskam 1 Cor. 5: 1; c) per hebraismum afguderi Apoc. 2: 21 al (se μοιχαλὶς).

κοσάχις

πορνεύω, ευσα. (följ.) göra hor, bedrifva otukt 1 Cor. 8: 16, 10: 8; bedrifva afgudadyrkan Apoc. 2: 14. 20 al (per hebraismum; se μοιγαλὶς), πόρνη, -ης, ἡ (περνάω, περνημι sälja, afyttra) fal tärna, hora, frilla, sköka Mt. 21: 31. 32 al.; trop. (per hebraismum) om afgudadyrkerska, ἡ π. ἡ μεγάλη Apoc. 17: 1, 19: 2 den stora skökan (som är belägen på många vatten — i egentlig mening Babylon, i symbolisk Rom, hkt äfven antydes genom de 7 bergen Apoc. 17: 9, på hka Rom låg), se äfven Apoc. 17: 5. 15. 16. πόρνος, ου, ὁ (se fgde) bolare, horkarl 1 ,C°r· 5: 9—11 al.; äfven i andlig mening ss. Hebr. 12: 16 (om dem som äro affallue från den andliga gemenskapen med Gud — liksom i G. T. afgudadyrkare så kallades). π of ρω, adv. = πόρσω och per metathesin πρόσω (af πρὸ 1. πρός) = por ro, framåt, vidare, längre, långt bort, fjerran Mt. 15: 8 al.; compar. ποβρω-τέρω 1. -ώτερον Lc. 24: 28 längre fram, vidare. πόβρωδεν, adv. (af fgde) fjerran 1. långt ifrån, på

långt afstånd Lc. 17: 12, Hebr. 11: 13. πορφύρα, ας, ἡ purpura l:o) purpursnäcka, som fångades genom lockbete i hafvet (π. ϋαλασσία) i synnerhet vid Phæniciens, Peloponnesi och N. Africas kuster, och genom droppar från en vid halsen sittande blåsa 1. ådra lemnade den dyrbara praktfärgen. Då endast några få droppar purpursaft fingos af hvarje snäcka, så var färgen mycket dyrbar, så att endast konungar och afgudabilder buro kläder af denna färg; äfvensom prestdrägten och förlåten i templet dermed smyckades. Phæni-cierna egde mycken konstfärdighet att dermed färga ylletyg, äfvensom bomull och linne, och drefvo med sina purpurfabrikater en vidsträckt handel — äfvensom Lydierna (se Λυδια); — 2:o) purpurfärg; — 3:o) purpuriäxgaà. 1. purpur klädning Mc. 15: 17. 20 (der likväl torde menas skarlakansklädning 1. -mantel, då parallelstället Mt. 27: 28 har χλαμὺς χοχχίνη), Lc. 16: 19; purpurtvg Apoc. 18: 12. πορφύρεος, a, ov, contr. οὺς, ᾶ, οὺν (fgde) purpurfärgad scil. περιβόλαιον Apoc. 17: 4, 18: 16 purpurmantel; skarlakansröd ἱμάτinv Joh. 19: 2. 5 (jfr Mt. 27: 28). † πορφυρόπωλις, ιδος, ἡ (πορφύρα, πωλεω) purpur-

handlerska, se Λυδια; fkmr Act. 16: 14. * ποσάχις, adverb, interrog. (πόσος) huru många gåu-ger? huru ofta Mt. 18: 21. 23. 27, Lc. 13: 34.πόσις

ποὺ

269

πόσις, εως, ἡ (πίνω) drickande (ss. handling) Rom.

14: 17, Col. 2: 16, dryck Joh. 6: 55. πόσος, η, o v, interrogat., quantus? a) huru stor? Mt. 6: 23 aZ.; b) hyru mycken? Mt. 15: 34 al, πόσω quanto? huru mycket? Mt. 12: 12, πόσω μάλλον huru mycket mer? Mt. 7: 11 al; c) huru lång (om tid) Mc. 9: 21. ποταμός, ου, ὁ (sannolikt beslägtadt med πότιμος drickbar af πίνω) flod, ström (för dess drickbara vatten)(hafvets) Mc. 1: 5 al, äfven om regnflöde 1. öfversvämning (som inträffar under regntiden i Palæstina) Mt. 7: 25. 27, Lc. 6: 48. 49; nyttjas äfven tropice Joh. 7: 38, se ρέω. † ποταμοψόρητος, ov (fgde, φέρω 1. φορέω) af floden buren, bortförd 1. -ryckt, ποιεΊν π. τινα Apoc. 12: 15 fördränka ngn. * ποταπός, ἡ, öv (vanligen ποδαπός af που ἀπό hvarifrån? andra af που = ποιου δάπου från hvad land?) hvarifrån? hvad för en? huru beskaffad? hurudan? Mt. 8: 27 al, brukas mest uti indirect fråga ss. Mc. 13: 1 al, äfven 2 Petr. 3: 11 (så betänker) hurudana J bören vara, i det J uti helig vandel o. s. v. πὸτε, frågande partikel, när? Mt. 24: 3 al, εως πὸτε tills när? huru länge? Mt. 17: 17 al; brukas äfven indirect st. οπὸτε, ss. Lc. 12: 36. ποτὲ, indefinit enclitisk partikel (correlat. till fgde) en 1. någon gång (om förfluten 1. tillkommande tid) Joh. 9:.13 al, ἡδη ποτὲ Rom. 1: 10, Phil. 4: 10 ändtligen en gång; efter negation: någonsin ss. Eph. 5: 29 al.; i frågor: dock, väl, tilläfventyrs 1 Cor. 9: 7 al. πότερον, adv. (egentl, neutr. till πότερος uter?) utrum? antingen, vid dubbelfråga med ἡ, antingen — eller? Joh. 7: 17. * ποτήριον, ου, τὸ (antingen neutrum till det ovanliga adject. ποτήριος hörande 1. tjenlig till

drickande scil σκεὑος, eller ock kan här, ss. ofta, ändelsen -τήριον utmärka medlet, alltså drickesmedel) dric-keskärl, bägare, kalk a) i egentlig mening Mt. 10: 42 al, π. ψυχροὺ 1. c. en bägare (med) kallt 1. friskt scil. ὑδατος vatten, π. της ευλογίας (genit. qualitatis) 1 Cor. 10: 16 den kalk öfver hvilken välsignelsen uttalas (derigenom neml., att vinet deruti genom en bön uttryckligen inviges till heligt bruk vid nattvarden — så kallades vid påskhögtiden företrädesvis den 3:dje vinbägaren, se πάσχα). — b) metonymice (continens pro contento) πίνειν π. Κυρίου, δαιμονίων 1 Cor. 10: 21 dricka

den åt HERren, djeflarne helgade kalk, äfven 1 Cor. 11: 27. —- c) metapliorice, för att utmärka både glädje och sorg 1. lidande (som HERren tillskickar), i N. T. det sednare ss. Mt. 20: 22 al. dricka den kalk = utstå det lidande o. s. v., π. θυμοὺ 1. οργής Apoc. 14: 10 al. (om gudomliga straff).

ποτίζω, ixa., ισα; ἰσθην (πότος) låta dricka, gifva 1. meddela ngn att dricka τινὰ τι 1. blott τινὰ Mt. 10: 42 al.; trop. γάλα. υμάς ἐπ., ου βρώμα 1 Cor. 3: 2 (zeugma; ty ἐπότισα passar blott till γάλα, men hänföres äfven till βρὼμα, emedan i ποτίζειν ligger begreppet af meddelande — se för öfrigt begge substantiverne); begjuta, vattna trop. 1 Cor. 3: 6—8 (tron hos den Corinthiska församlingen framställes under bilden af en plantering, planta 1. växt, hkn Paulus planterat och Apollos vidare omhuldat); pass. begjutas τi med ngt xai πἀντες εν πνεὺμα, ἐποτ. 1 Cor. 12: 13 och alla hafva vi blifvit begjutna med 1. indruckit en anda (har afseende på den H. Andes utgjutande Act. 2: 17 al, neml. vid dopet, ty detta menas — se förra delen af 1 Cor. 12: 13, hkt i den sednare delen än en gång uttryckligen bekräftas; — andra läsa εις εν πν. ἐποτ. »i afseende på 1. för att utgöra en anda», då det skulle hafva afseende på den Ii. Nattvarden; men den åsigten, att man i den H. Nattvarden dricker den H. Ande, är icke biblisk).

Γἰοτἰολἰοι, ων, οι (lat.) Puteoli, sjöstad i nedre Italien vid Tyrrhenska hafvet icke långt från Nea-polis; Paulus kom dit från Rhegium och steg der i land. Staden hette på Grekiska Διχαιαρχία och hörde till Campanien. Redan tidigt hade Romarne satt sig i besittning af denna stad och åtskilliga colonier blifvit ditsända. Hamnen var en af de lifligaste i Italien, en stapelplats af första ordningen. I synnerhet plägade skepp från Alexandria landa der och aflasta sina varor. Äfven de som kommo från Syrien till Rom läto der landsätta sig, ty emellan Puteoli och Rom fanns icke vidare ngn fullkomligt säker hamn. Nu heter staden Puzzuolo; fkmr Act. 28: 13. *

πότος, ου, ὁ (πίνω, stam πόω) drickande, i synnerhet det gemensamma vid ett gästabud, dryckeslag 1 Petr. 4: 3. *

ποὺ, interrogat. (egentl, genit. af obrukligt pronomen πός, correlat. till δ ς) ubi? hvarest? hvar? (uti direct och indirect fråga) Mt. 2: 2. 4 al.; står270 ποὺ

vid rörelseverber ofta för ποi hvarthän? hvart? Joh. 3: 8 al. (detta innebär egentligen en anti-cipation af föreställningen om den på rörelsen följande hvilan). ποὺ, indefin. (correlat. till fgde) någorstädes Hebr.

2: 6, 4: 4; ungefär Rom. 4: 19. Πούδης, εντός, δ (lat.) Pudens, en christen; fkmr

2 Tim. 4: 21. * ποὺς — rättare än πους — ποδός, δ pes, fot, menniskors och djurs Mt. 4: 6 al., äfven ἀνδρω-πομόρψως om Guds ss. Mt. 5: 35, πίπτειν 1. προςπίπτειν είς 1. πρός τους π. τινός o. s. ν. (Mt. 18: 20) Mc. 5: 22 al. falla till 1. för ngns fötter (för att bönfalla 1. betyga sin tacksamhet 1. underdånighet och vördnad); τιδέναι τι παρά τους π. τινός Act. 4: 35. 37, 5: 2 sätta ngt bredvid ngns fötter d. ä. öfverlemna ngt till ngns disposition (anledningen till uttrycket hämtad från undersåtarnes slafviska förhållande till sina herrar i Orienten); νίπτειν τους π. τινός Joh. 13: 5—14, 1 Tim. 5: 10 två 1. låta två ngns fötter (detta var en höflighetsbevisning i Orienten af värden emot gästerna, som tillika innefattade en uppfriskning vid den starka hettan — jfr Lc. 7: 38. 44, Joh. 11: 12 — se vidare νίπτω); χα.δήσδαι 1. παραχαδίζειν παρά τους π. τινός Lc. 8: 35, 10: 39 sitta vid ngns fötter = vara ngns lärjunge, emottaga undervisning af ngn, äfven ἀνα.τρέφε-σδαι π. τ. π. τινός Act. 22: 3 uppfostras vid ngns fötter (har afseende på den plägseden hos Judarne att lärjungarne sutto på golfvet 1. på bänkar vid fötterna af den på lärostolen högre sittande läraren); ὑποτάσσειν 1. τιδέναι τινά υπό τους π. τινός 1 Cor. 15: 25. 27 al. 1. τιδέναι τ. ὑποχάτω των π. τίνος Mt. 22: 44, Mc. 12: 36 egentl, sätta 1. lägga ngn under ngns fötter, 1. υποπόδιον των π. Lc. 20: 43 al. till ngns fotapall, låta ngn trampa på ngn d. ä. fullkomligen underlägga och besegra (emedan det var segervinnarens sed att sätta foten på den besegrades nacke), samma föreställning ligger till grund för

uttrycket συντρίβειν τινά υπ ο τους π. τινός Rom. 16: 20 krossa ngn under ngns fötter; slutligen märkes att o'ι πόδες τινός metonymice och per he-braismum står för personen sjelf ss. Act. 5: 9 al. π ράγα. a, ατος, τό (πρά.σσω) det gjorda, skedda, gerning, händelse, tilldragelse, förehafvande, angelägenhet, göromål, mål, ting, sak Lc. 1: 1 al.; äfven rättegångssak, tvistefråga 1 Cor. 6: 1.

πράσσω

πραγματεία, ας, ή (följ.) göromål, sysselsättning, bestyr; α'ι του βίου πρ. 2 Tim. 2: 4 närings-omsorger. *

πραγματεύομαι, ευσάμην (πράγμα) vara sysselsatt med, hafva ngt för händer, drifva en sak, affär, handel, handla Lc. 19: 13. * πραιτώριον, ου, τό (lat.) prætorium, egentl, neu.tr. adj. scil. tentorium 1. tabernaculum fältherrens tält i lägret; sedermera residens 1. palats för de Romerska procuratorerna i provinserna, hvari dessa icke blott bodde, utan äfven höllo rättegångsdagar. I N. T. fkmr ordet om l:o) Herodes' palats i den öfre delen af Jerusalem (Bezetha — se Ιεροσόλυμα), sedermera till Antonii ära kalladt Antonia, hvari Romerska procuratorerna, som egentligen hade sitt säte i Cæsarea, bodde så ofta de uppehöllo sig i Jerusalem; utanför prætorium var domstolen Mt. 27: 27 al. — 2:o) Herodes' palats i Cæsarea, som blifvit residensbyggnad för procuratorerna Act. 23: 35. — 3:o) den prætorian-ska cohortens 1. kejserliga lifvaktens casern i Rom Phil. 1: 13.

πράχτωρ, ορος, δ poëtice st. πραχτήρ, ή ρ ο ς, δ (πράσσω) förrättare, indrifvare, exsecutionsbetjent, rättstjenare = υπηρέτης Lc. 12: 58. * πράξις, εως, ή (πράσσω) gerning, handling, förrättning Mt. 16: 27 al., di τού σώματος πρ. Rom. 8: 13 de handlingar som kroppen (ss. syndens organ) tillvägabringar; äfven dålig handling, streck o. s. v. Col. 3: 9; i öfverskrifteu till Apostla-gerningarne πρ. αποστολέων Apostlarnes (i synnerhet Petri och Pauli) gerningar 1. bedrifter, i hkn betydelse ordet ock fkmr Act. 19: 18. πράος Mt. 11: 29 j| πραύς, hkt se. πραότης, ητος, ή (fgde) saktmod, foglighet, mildhet ( )(άγριότης vildhet) 1 Cor. 4: 21 al., πνεύμα πραότητας 1. c. den H. Ande, hvars egenskap är mildhet (se πνεύμα in fine), πρασιά, άς, ή trädgårdssäng; plur. πρασιαί Mc. 6: 40 distributivt (efter hebräiskan) st. ανά πρασιάς trädgårdssängsvis, i 1. i form af trädgårdssängar, areolatim, på samma sätt fördelade, som sängarne i en trädgård; de 2 längre sidorna utgjorde 100 personer, den kortare 50 och den 4:de var ss. vid χλίναι troligen öppen. * πράσσω, πέπρα/α, έπραξα; πέπραγμαι (qsi πε-ράσσω af περά.ω genomföra från den ena sidan till den andra af πέρα 1. πέραν) l:o) transit. a)7Γραϋπάβεια

egentl, genomdrifva, utföra, förrätta, hafva för händer, företaga, göra a) in bonam partem: Act. 26: 20 al.; πρ. τά ίδια 1 Thess. 4: 11 sköta sitt eget, sörja för sig sjelf utan att bekymra sig om andra = ίδωπραγείν; τί πρ. Eph. 6: 21 hvad jag gör, huru jag mår 1. befinner mig (närmare bestämning af de föregående orden τά ν.ατ έμέ min ställning); ß) in målarn partem: föröfva, bedrifva, begå Lc. 22: 23 sæpe; πρ. τι επί τινι Act. 5: 35 företaga ngt med afseende på 1. med ngn; πρ. τί τινι Act. 16: 28 göra ngn ngt. — b) indrifva infordra, utkräfva Lc. 3: 13, 19: 23. — 2:o) in-trarisit. 1. absol. drifva 1. göra affärer, göra, handla (liksom ποιέω) ss. Act. 17: 7; med ευ (i synnerhet i profangrek. göra sin sak väl, göra goda affärer, vara lycklig och κακώς göra dåliga affärer, vara olycklig) i N. T. endast ευ πράξετε Act. 15: 29 J skolen göra väl (neml. till bibehållande af endrägt och frid inom christna församlingen). † πραύπάδεια, α.ς, ή (πραύπαϋής saktmodig af följ. och πάσχω, επαϋον) saktmodighet, saktmod 1 Tim.

ι

6: 11 || πραύτψα. * πραύς, εία, ύ (samstammigt med πρό, som är för, böjd till; andra af παρά och εύς qsi adfinis b ön o) böjlig, mild, stilla, saktmodig Mt. 5: 5 al. πραύτης, ψος, rj (fgde) = och || πραότης, hkt se;

anm. Tisch. har öfverallt πραύτης. πρέπω (hör sannolikt till ordformerna πέρω, πείρω, περάω genomtränga och betyder alltså egentligen) framtränga, frambryta, framstå, framlysa (men äfven om fram- 1. genomträngande ljud, lukt o. s. v.), synas, visa sig, se ut som, likna, vara liklig, passande, lämplig, anstå; brukas mest imperson. πρέπει τινί Eph. 5: 3 al. det passar, höfves, anstår

ngn, επρεπεν αύτω άγαγόντα---τελειώσαι

Hebr. 2: 10 det höfdes Honom (Gud, det var öfverensstämmande med Hans af evighet uppgjorda frälsningsplan) att sedan han fört ——-fullkomna; men äfven person, ss. Hebr. 7: 26; partic. πρέπον passande, lämpligt πρ. εστι

Mt. 3: 15, 1 Cor. 11: 13 = πρέπει, πρεσβεία, ας, rj (följ.) 1:o) åldrighet, ålderdom, den derpå grundade företrädesrätt, anciennitet, värdighet; 2:o) gesandtskap 1. ambassad, beskickning (emedan dertill gerna begagnades ålderstigna, erfarna män), sändebud Lc. 14: 32, 19: 4. πρεσβεύω (πρέσβυς, b af πρέπω alltså egentl, framstående, i ögonen fallande, gammal man) l:o) vara

gammal; 2:o) vara sändebud, förvalta ett sändebuds kall 1. embete 2 Cor. 5: 20, Eph. 6: 20. † πρεσβυτέρων, ου, ὁ (följ.) presbyterium, de äldres 1. äldstes råd, senat = γερουσια., hkt se, dock synes πρ. Lc, 22: 66, Act./22: 5 vara = συνέδρων, hkt se; sedermera öfverfördt på de äldstes råd i christna kyrkan och församlingen, presbyte-rernas collegium, kyrkoråd 1 Tim. 4: 14. πρεσβύτερος, a, ov (compar. af πρέσβυς, 'o, se πρεσβεύω) äldre l:o) till åldern: Lc. 15: 25, 1 Tim. 5: 1 (deremot v. 19 om en församlingens uppsyningsman 1. föreståndare), 2 Joh. 1 (kan betyda beggedera, men är troligen det förra 1. äldre); plur. Act. 2: 17, 1 Tim. 5: 2, 1 Petr. 5: 5; οι π. Mt. 15: 2, Mc. 7: 3. 5, Hebr. 11: 2 == οι πα,τέρες fäderna i G. T., förfäderna. — 2:o) till värdigheten: presbyter a) de äldste bland Judiska folket, bisittare 1. ledamöter i Synedrium Mt. 16: 21 al. (se fgde och γερουσια); b) de äldste i christna kyrkan och församlingen Act. 11: 30 al. (= επὶσκοποι, hkt se; dessa voro af apostlarne tillsatte ordinarie uppsyningsmän öfver 1. föreståndare för de enskilda församlingarna i afseende på lära, lefverne och författning, kyrkoherdar = ποιμένες, hkt se; ty först i den efter-apostoliska tiden blefvo επὶσκοποι innehafvare af öfveruppsigten med presbyterernas underordnande); till deras befattning hörde äfven enligt Act. 11: 30 att emottaga collectmedel, hka sedermera genom diaconi utdelades i församlingarne; c) de 24 äldste, hka ss. hufvudmän för den nya, himmelska församlingen omgifva Guds thron Apoc. 4: 4 al. — Anm. Af detta ord kommer det Tyska ordet Priester, och det Svenska prest, πρεσβὺτ-ης, ου, δ (πρέσβυς, εως, b gammal man, gubbe; ss. plur. nyttjas πρεσβὺται i class. grekiskan, hvaremot plur. πρέσβεις betyder sändebud och har till singul. πρεσβευτὴς — anses komma af πρέπω, se πρεσβεύω) gammal man, gubbe Lc. 1: 18, Tit. 2: 2; äfven ss. adj. Phil. 9. πρεσβὺτις, ιδος, ἡ, femin. till fgde, gammal fru 1.

qvinna, gumma Tit. 2: 3. * πρηνὴς, ἑς, Ionice st. πρανὴς (beslägtadt med πρὸ) pronus, brant (utföre), framåtböjd 1. -lutande, fram- 1. hufvudstupa; πρ. γενόμενος Act. 1: 18 sedan han fallit framstupa 1. störtat ner (till marken). *

πρὶζω; ἑπρὶσϋην såga, söndersåga Hebr. 11: 37 (Hebræerna kände och brukade icke blott trä-272 πριν

utan äfven stensågar — fångna fiender, i synnerhet anförare och furstar, afrättades understundom medelst söndersågning 2 Sam. 12: 31, 1 Chron. 20: 3 och enligt den bekanta traditionen skall äfven propheten Esaias under Manasse undergått detta grymma straff. För öfrigt fkmr det äfven hos andra folkslag ss. Ægyptier, Perser, Thraker, ja äfven Romarne. * πριν, adv. temporis (samstammigt med πρὸ) tillförene, förut; conjunct. förrän med accus. och infin. Mt. 26: 34. 75 al., äfven med ἡ — priusquam efter sig Mt. 1: 18 al., då likväl verb. finit. följer i conjunct. 1. optat. ss. Lc. 2: 26 al. Πρὶσχα, ης, ἡ (kanske lat.) Prisca, Aquilas hustru, en christinna (ovisst om Eomarinna 1. Judinna 1. beggedera) framstår ss. särdeles christligt bildad och förekommer (kanske tillfälligtvis) på några ställen före mannen (se Ἀχὺλας) Rom. 16: 3, 2 Tim. 4: 19.

Πρὶσχιλλα, ης, ἡ Priscilla, ett slags diminut. af och

= fgde; fkmr Act. 18: 2. 26, 1 Cor. 16: 19. πρὶω, se πρὶζω.

πρὸ, præpos. med genit. pro, genom metathesis för (utmärker egentl, ett förhållande af frammanför i rummet) l:o) loci: för, framför Mt. 11: 10 al., πρὸ προςώπου τινός 1. c. d. ä. framför ngn; trop. πρὸ πὰντων Jac. 5: 12, 1 Petr. 4: 8 framför allt, i första rummet. — 2:o) temporis: före Mt. 5: 12 al., πρὸ χαιροὺ Mt. 8: 29, 1 Cor. 4: 5 före (den bestämda) tiden, i förtid, πρὸ ες ἡμερων του πάσχα Joh. 12: 1 sex dagar före påsk, οι πρὸ τὶνος Mt. 5: 12, som lefvat före ngn, πρὸ προςώπου τὴς εϊςόδου Act. 13: 24 före hans uppträdande; framför του och infin. Mt. 6: 8 al. förrän, innan. προάγω, ἀξιο, ἡγαγον (ἀγω) träns, föra fram, framhäfva Act. 12: 6, 16: 30, 25: 26; in malam par-, tem: föra för långt, förföra, förleda 2 Joh. 9 j| παραβαὶνων; inträns, scil. εαυτὸν föra fram sig, gå framåt, framför, före τινὰ Mt. 2: 9 al. (hvarvid accus. egentl, tjenar till närmare bestämning: med afseende på ngn), äfven absol.

Mt. 21: 9 al.; particip, föregående, förre 1 Tim. 1: 18 al. (se πρόδηλος).

προαιρέω (αιρέω) taga fram, för, framför; med. taga för sig 1. välja ngt framför ngt annat, föredraga, besluta sig till, företaga sig (πρὸ är icke tempo-rale, utan locale) 2 Cor. 9: 7 ss. hvar och en företager sig det ined hjertat, scil. gifve han. *

itρογινώσχω

† προαιτιάομαι, ητιασάμην (άιτιάομαι) förut beskylla 1. anklaga 1. angifva; τινὰ ειναι Rom. 3: 9 i det föregående gifva ngn skuld att vara (neml. Rom. 2: 1 följ. i afseende på Judarne och Rom. 1: 18 följ. i afseende på hedningarne). * προαχοΰω (αχουω) förut höra Col. 1: 5. * † προαμαρτάνω, ημάρτηχα (άμαρτάνω) förut 1. tillförene fela, synda 2 Cor. 12: 21, 13: 2. † προαύλιον, ου, τὸ (πρὸ, αυλή) förgård, yttre förgård, bakgård Mc. 14: 68. * προβαίνω, βέβηχα, έβην (βαίνω) stiga, gå, skrida fram 1. framåt Mt. 4: 21, Mc. 1: 19; trop. perf. jag har skridit fram 1. är framskriden (i ålder), bedagad Lc. 1: 7. 18, 2: 36. προβάλλω, έβαλον (βάλλω) egentl, kasta fram, deraf stöta, skuffa fram τινά Act. 19: 33, äfven absol. drifva, skjuta fram scil. φύλλα Lc. 21: 30. † προβατιχός, ή, òν (följ.) hörande till får; πρ. scil. πύλη Joh. 5: 2 = fårporten, nu

Stephansporten, norr om Moriaberget, genom hkn man gick ut till Josaphats dal, Kidron, Gethsemane o. s. v. * πρόβατον, ου, τὸ (προβαίνω) vanligen plur., egentl, allt framåtgående, i synnerhet fyrfotadjuren, emedan de (i motsats mot de krypande, flygande, simmande) sätta benen afvexlande framåt till steg; i inskränktare betydelse de tama djuren, boskapen, i synnerhet den smärre, får Mt. 7: 15 sæpe, έν ένδύμασι πρ. 1. e. i fårakläder (somliga tänka härvid på verkliga fårpelsar; men troligen tages uttrycket metaphoriskt, för att försinnliga den yttre habitus af oskuld ocli saktmod); nyttjas bildligt om menniskor, i synnerhet JEsu sanna bekännare Mt. 10: 6 al. προβιβάζω, ασα; άσθην (βιβάζω låta gå, föra åstad) egentl, föra på ngt, så att det kommer åstad 1. går framåt, framdrifva, gifva väckelse till, föranleda, förmå, uppmana Mt. 14: 8, framdraga Act. 19: 33 (somliga drogo fram Alexander ur folk-hvimlet, under det andra skuffade fram honom, se προβάλλω), προβλέπω; εβλεφάμην (βλέπω) förutse, förese Hebr. 11: 40. *

προγίνομαι, γέγονα (γίνομαι) förut ske; ρ. ρ. ρ. förut

skedd, begången Rom. 3: 25. * προγινώσχω, έγνων; έγνωσμαι (γινώσχω) förut, i förväg, på förhand veta, känna Act. 26: 5 al., äfven Rom. 8: 29 hka han förut d. ä. före kal-πρόγνωσις

lelsen, kände (neml. såsom sådana, lika en gång skulle vara σύμμορφοι της είχόνος τοΰ υΐοΰ αυτό υ), Rom. 11: 2 (neml. innan det verkligen blef Guds folk, kände Han det ss. sådant — derföre kan Gud icke hafva åter stött det ifrån sig, hkt ju skulle förutsätta, att han bedragit sig med sitt προέγνω); förut bestämma 1 Petr. 1: 20. πρόγνωσις, εως, ή (præscientia, förkunskap, förut-vetande Act. 2: 23, 1 Petr. 1: 2 (der det dock kanske bättre tydes med förutbestämmelse 1. förut fattadt beslut). πρόγονος, ov (προγίνομαι) förut född, äldre; ss. subst, stamfar; plur. stamfäder, förfäder 2 Tim. 1: 3, föräldrar 1 Tim. 5: 4. προγράψω, αφ a; αμμαι, άψη ν (γράψω) skrifva förut Eph. 3: 3 (neml. i brefvet 2: 11—22), Rom. 15: 4 (före oss 1. före vår tid), förut inskrifva Gal. 3: 1 εν τινι (i ngns hjerta) χατ όψΰαλμούς framför ögonen (han stod neml. framför dem, då han in-skref J. Chr. i deras hjertan — hans muntliga predikan är framställd under bilden af en skrift); p. p. p. Jud. 4 förut antecknade 1. skriftligen betecknade.

πρόδηλος, ov (δήλος) anses betyda och betyder väl också: klart för ögonen liggande, ganska klar 1. tydlig Hebr. 7: 14; men 1 Tim. 5: 24. 25 är väl betydelsen »förut 1. i förväg klar, tydlig» icke

att förkasta: τινών----εις χρίσιν det är i

förväg tydligt att några menniskors synder föra framåt till fördömmelse (enligt den i profangrek. mycket brukliga constructionen δήλος ειμι ποιών det är tydligt att jag gör). προδίδωμι, έδωχα (δίδωμι) förut gifva Rom. 11: 35. * προδότης, ου, ὁ (fgde, som äfven betyder fram- 1. utlemna till fienden) förrädare Lc. 6: 16 al. πρόδρομος, ov (δρόμος) förelöpande; ss. subst, förelöpare Hebr. 6: 20 (så kallas Frälsaren, emedan Han ss. öfversteprest och konung ingått i det aldraheligaste = till Guds thron υπερ ήμών för vår räkning 1. till vårt bästa, och är der sjelf vårt fasta hopp och vår säkra tillförsigt). προεΊδον, aor. 2 till προοράω, hkt se. προείπα och προεΊπον, aor. 1 och

2 till προλέγω, hkt se.

προείρηχα, -ημαι, perfecta till προλέγω, προελπίζω, ήλπιχα (ελπίζω) förut hoppas έν τινι Eph. 1: 12 på ngn (har afseende på Judarne, som före Frälsarens ankomst hoppades på Honom). *

† προενάργομαι, ηρξάμην (ενάρχομαι) förut börja 1. göra början med 2 Cor. 8: 6. 10 (ordet fkmr för öfrigt icke i Grekiskan). προεπαγγέλλω; ηγγειλάμην, ήγγελμαι (πρό, έπαγ-γέλλω) förut förkunna; med. förut utfästa sig 1. utlofva Rom. 1: 2: p. p. p. 2 Cor. 9: 5 förut utlofvad || προχατηγγελ,μένην. προέρχομαι, ελεΰσομαι, ήλθον (έρχομαι) 1:o) gå fram Mt. 26: 39, Mc. 14: 35, ενώπιον αύτοΰ Lc. 1: 17 inför Honom (neml. Gud, se v. 16), ρύμην μίαν Act. 12: 10 en gata. — 2:o) gå förut 1. i förväg Act. 20: 5. 13, 2 Cor. 9: 5, gå 1. komma före τινά Mt. 6: 33, Lc. 22: 47 ngn. προετοιμάζω, ητοίμασα (ετοιμάζω) förut 1. i förväg bereda τινά είς τι Rom. 9: 23 (liksom krukmakaren i förväg så bereder kärlet, att det kan blifva εις τιμήν v. 21, så har äfven Gud i förväg så beredt σχεύη ελέους, att de genom Christum hinna till den eviga δόξα), förut ställa i beredskap 1. tillreds τί Eph. 2: 10 (οίς är attraction st. ά — Paulus tänker sig neml. saken så, att Gud i sitt rådsslut ställt de goda verk, i hka en christens vandel rörer sig, i beredskap redan före dennes nya födelse 1. skapelse — χτισΰ-έντες έν Χω '/.). προευαγγελίζομαι, ηγγελισάμην (ευαγγελίζω) förut förkunna en glad tidning, i förväg gifva ngn τινί ett gladt budskap Gal. 3: 8. * προέχω (έχω) egentl, framhålla, men äfven hafva ngt framför, hafva företräde; ined. hålla framför sig (till skydd), förebara 1. -gifva, hafva ngt att-förebära till sitt försvar Rom. 3: 9. * προηγέομαι (ήγέομαι) gå förut och visa vägen, föregå med exempel τινά ngn Rom. 12: 10. * πρόδεσις, εως, ή (προτίθημι) 1:o) framsättning, ut-1. uppställning οι άρτοι της πρ. emedan de uppställdes i rad) framsättningens 1. uppställningens bröd d. ä. de bröd, hka framlades inför Guds ansigte (CJEH Cub ansigtets bröd), skådebröd Mt. 12: 4 al.; ή πρ. τών άρτων skådebrödens framsättning Hebr. 9: 2; med skådebröden menades 12 brödkakor (efter de 12 Israels stammar) af fint hvetmjöl, hka beströdde med ren rökelse lågo uti det heliga af templet på ett särskildt gyllene bord i 2 lika högar jemte knifvar (andra antaga flera bord, se ιερόν); hvarje sabbat borttogos de gamla bröden, hka tillföllo presterna, och ditlades nya; de skulle vara åminnelsebröd till ett offer HERranom (Levit. 24: 5—9) d. ä. tecken

till tacksamhet och förebilder till det himmelska brödet, som är J. Chr. — äfven betecknades med skådebröden de troendes HERranom välbehagliga heliga verk. — 2:o) föresats, beslut, rådsslut, afsigt, uppsåt Act. 11: 23 al., χρατείν προθέσεως Act. 27: 13 uppnå sin föresats, vinna sin afsigt, 'Υ] χατ έχλογήν πρ. Rom. 9: 11 (se έχλογή), ποιείν πρ. Eph. 3: 11 utföra en föresats των αιώνων ibid. den föresats som Gud haft under verldsperioderna (från tidernas början ända till föresatsens utförande), 2 Tim. 3: 10 uppsåt (som ligger till grund för handlingssättet). προθεσμία, ας, ή (egentl, femin. af adj. προθέσρ.ιος förut bestämd, af θεσμός, ό stadga, bestämning af τίθ'ημι — scil. ημέρα) förut bestämd 1. fastställd dag, termin, πρ. του πατρός Gal. 4: 2 den tid fadren bestämt (neml. att göra sonen fri från detta beroende). * προθυμία, ας, ή (följ.) beredvillighet, benägenhet,

bevågenhet Act. 17: 11 al. πρόθυμος, ον {προ, θυμός) som har sinne för, är böjd för, benägen, beredvillig, redo, villig Mt. 26: 41, Mc. 14: 38; πρόθυμον Rom. 1: 15 = fgde. προθύμως, adv. (af fgde) beredvilligt, af böjelse för

1. af lust till saken sjelf 1 Petr. 5: 2. * προίστημι, έστηκα, έστην (ίστημι) ställa framför, för, i spetsen för; med. och de inträns, tempora förestå, vara föreståndare för ngn 1. ngt τινός 1 Tim. 3: 4. 5 al., πρ. χαλών έργων Tit. 3: 8. 14 utöfva goda gerningar (liksom πρ. τέχνης artein exercere), äfven absol. 1 Tim. 5: 17 sköta sitt kall; οι πρ. υμών 1 Thess. 5: 12 edra föreståndare (för församlingens yttre angelägenheter) = πρεσβύτεροι, hkt se, ό πρ. Rom. 12: 8 utmärker en särskild klass af diaconi, som hade uppsigt och vård öfver främlingar i en stad (jfr προστο.τις Rom. 16: 2). προχαλέω (χαλέω) framkalla·, mecl. framkalla till sig, till kamp, utfordra, utmana Gal. 5: 26 (till strid för att triumphera öfver de utmanade). * † προχαταγγέλλω, ήγγειλα; ήγγελμαι (καταγγέλλω) förut förkunna, τί Act. 3: 18, περί τίνος Act. 7: 52; II 3: 24, 2 Cor. 9: 5. προκαταρτίζω (καταρτίζω) i förväg bringa i ordning,

till- 1. bereda, förbereda 2 Cor. 9: 5. * πρόκειμαι (κεἰμαἰ) föreligga Hebr. 6: 18, 12: 1. 2, ligga framför ögonen πρ. δεἰγμα Jud. 7 ligga för ögonen ss. exempel på den eviga elden i det de bära 1. lida sitt straff (præs. partic. antyder, att

προλέγω

dessa städer ännu i dag bära det straff, som öfvergick dem i Loths tid); vara till hands 1. förhanden 2 Cor. 8: 12. προκηρύσσω, υ ς ο.; υγμαι (κηρύσσω) förut utropa 1. förkunna Act. 13: 24, äfven Act. 3: 20 j| προ-κεχειρισμένον. προκοπή, ἡς, ἡ (följ.) fort- 1. framgående på en väg; deraf transl. fortgång 1. -komst, framgång, befordran, tillväxt Phil. 1: 12. 25, 1 Tim. 4: 15. προκόπτω, κόψω, ἐκοψα (κόπτω) egentl, framslå, framhamra, genom slag uttänja 1. förlänga ss. smeden metallerna; deraf transl. bringa framåt, främja, forthjelpa, befordra, och inträns, (genom ellips) slå sig fram, komma fort 1. vidare, göra framsteg, tilltaga, tillväxa τινι i ngt Lc. 2: 52, äfven ἐν τινι Gal. 1: 14, ἐπὶ πλεἰον ἀσεβεἰας 2 Tim. 2: 16 de skola fortgå allt längre och längre 1. tilltaga allt mer och mer i gudlöshet, επὶ πλεἰον 2 Tim. 3: 9 vidare, alltför vida (om också för det närvarande deras inflytande utbreder sig, skall det dock sedermera hafva en ända), ἐπὶ τὸ χεἰρον 2 Tim. 3: 13 i det sämre, i dålighet; framgå, framskrida Rom. 13: 12 natten har framskridit (så att det icke är långt till dager; Paulus tänkte sig tiden före parusien ss. en morgongryning). † πρόκριρα, ατος τὸ (προκρἰνω förut dömma, afgöra; äfven genom sitt omdöme gifva- företräde, föredraga) det förut afgjorcla, förutfattad mening, fördom (emot ngn) 1 Tim. 5: 21. * προκυρόω; κεκύρωμαι (κυρόω) förut stadfästa, göra giltig, ratificera Gal. 3: 17, äfven v. 15 |j κεχυ-ρωμένην.

προλαρβάνω, ἐλαβον; ελἡιρθην, λημψθἠ Gal. 6: 1 Tisch. (λαμβάνω) taga förut, i förväg 1 Cor. 11: 21, anticipera; förekomma, göra förr än en annan πρ. μυρἰσαι Mc. 14: 8 hon har i förväg smort (skulle i profangrek. heta προλαβοὐσα ἐμὐρισε, jfr Xenoph. Cyrop. I: ii. 3); komma förr (än ngn hinner draga sig undan), öfverraska, ertappa τινὰ ἐν τινι Gal. 6: 1. προλέγω, εἰρηκα, εἰπον-, εἰρημαι (λέγω) säga förut, förutsäga Mt. 24: 25 al, Gal. 5: 21 (innan det inträffar vid parusien), 1 Thess. 3: 4; p. p. p. förut, tillförene utsagd 1. sagd 2 Petr. 3: 2, Jud. 17 (redan tidigare uttalad, utan afseende på förutsägelsen af det tillkommande — detta ställe synes antyda, att Judas icke varit bland apostlarne uti inskränktare mening).προμαρτύρομαι

† προμαρτύρομαι (μαρτύρομαι) i förväg försäkra,

betyga, bedyra εις τἰνα — —--δόξας 1 Petr.

1: 11 för hvilken och huru beskaffad tid Christi i dem boende Ande uppenbarade 1. gaf dem uppenbarelse i det han i förväg betygade (de christnes) med afseende på Christus utståndna lidanden och (deras) derefter följande herrligheter. * προμελετάω (μελετάω) förut öfva sig, bereda sig till, förbereda sig på att med infin. Lc. 21: 14, äfven Mc. 13: 11 [| följ. † προμεριμνάω (μεριμνάω) sörja 1. vara bekymrad

förut 1. i förväg Mc. 13: 11. * προνοέω (νοέω) tänka förut 1. i förväg, hafva för-1. omtanka, omsorg τινός för 1. om ngn 1 Tim. 5: 8; med. vårda, vinnlägga sig om τἰ ngt Eom. 12: 17, 2 Cor. 8: 21. πρόνοια, ας, ἡ (fgde) förtanka, försigtighet, försorg, omtänksamhet Act. 24: 3, πρ. ποιεισδαι τἡς σαρκός Eom. 13: 14 »drager icke omsorg om köttet så, att begärelser derigenom uppväckas». προοράω, εὡραχα, εἰδον (δράω) a) om rum: se framåt, framför sig 1. på afstånd, med. τινὰ Act. 2: 25 skåda framåt 1. framför sig på ngn, hafva ngn för ögonen; b) om tid: se förut (vid föregående tillfällen) Act. 21: 29. προορἰζω, ὡρισα; ωρἰσδην (ορἰζω) förut begränsa, metaphor. förut bestämma (i N. T. om Guds eviga rådslut) Act. 4: 28 al. (märk 1. c. zeugma vid χειρ), med dubbel accus. Eom. 8: 28. 29 ngn till ngt, τινὰ εις τι Eph. 1: 5 till erhållande af ngt, rjv —--δόξαν ἡμὡν 1 Cor. 2: 7 hkn (vishet) Gud före verldsperiodernas början (af evighet) förutbestämt att tjena till vår herrlighet. προπάσχω, ἐπαδον (πάσχω) förut lida, utstå lidanden 1 Thess. 2: 2. * προπάτωρ, ορος, δ (πατἡρ) stamfader Eom. 4: 1

|| τον πατέρα. * προπεμπω, ἐπεμψα; επέμφδην (πέμπω) skicka fram 1. åstad, forthjelpa 1. -skaffa, beledsaga, åtfölja (oftast honoris gratia) Act. 15: 3 al., utrusta till afresan Tit. 3: 13. προπετἡς, ἐς (πἰπτω) egentl, framåtfallande, præ-ceps, deraf metaphor. framfusig, förhastad, öfver-ilad Act. 19: 36, 2 Tim. 3: 4. προπορεύομαι, εὐσομαι (πορεὐομαι) gå fram, framgå, gå framför τινός Act. 7: 40 (för att visa vägen — jfr Exod. 13: 21), προ προσὡπου τινός Lc. 1: 76 framför ngn (för att bereda vägen). πρός, præpos. (egentl. — πρὸ pro, för,

det förhåller sig ss. ἐνς — εις till ἐν; utmärker egentl, ett framförearande i rummet eller förhållandet af ett frammanför till ett bakom)(ἐπὶ) l:o) med genit.: för 1. till τούτο πρ. — — — υπάρχει Act. 27: 34 detta tjenar för 1. till eder räddning; fkmr ej på flera ställen i N. T. med genit. —1 2:o) med dat.: för, framför Apoc. 1: 13, för 1. vid Joh. 18: 16, 20: 11. 12; efter verba motus oo ss. Lc. 19: 37 då han nalkades (och var) vid sluttningen (riktningen jemte resultatet). — 3:o) med accus.: A) loci: a) för, framför το ιρώς Lc. 22: 56 elden, το ους Lc. 12: 3 tala för örat d. ä. hviska; för, inför αυτόν och αυτούς Act. 12: 20. 21; inför, hos γίνεσδαι πρός τινα 1 Cor. 2: 4 befinna sig inför ngn = vara hos ngn, äfven vid εiναι, παραμένειν och andra; πρ. εαυτόν Lc. 18: 11 för sig sjelf = ἐν εαυτω inom sig (hör till προς-ηὺχετο — alltså icke högt), äfven Lc. 24: 12 (versen finnes ej hos Tisch.), πρ. εαυτούς Mc. 14: 4 för sig sjelfva (i sitt sinne). — b) för, mot ss. πρό.ςωπον πρ. πρός-ωπον 1 Cor. 13: 12 ansigte mot ansigte, στόμα πρ. στόμα 2 Joh. 12 mun mot 1. till mun d. ä. muntligen; mot, till Mt. 14: 25 sæpe, vid δμνύ-ναι, εὺχεσδαι o. s. v. πρός τινα utmärkes riktningen mot den person hkn man svärjer en ed, beder o. s. v., προς ἀλλήλους till 1. med hvarandra. — B) temporis: för, till καιρόν Lc. 8: 13 al. en tid, ὡραν Joh. 3: 35 al. en stund 1. ett ögonblick, καιρόν ὡρας 1 Thess. 2: 17 ett ögonblicks tid, en ganska kort tid, lioræ mo mentum, πρ. δλίγον Jac. 4: 14, ὁλίγας ἡμέρας Hebr. 12: 10, το παρόν v. 11 det närvarande. — C) caussæ (afsigt, afseende, anledning, ändamål o. s. v.) a) för ss. προς τὶ Joh. 13: 28 för hvad? hvarför? πρ. τό υμών αὺτών σύμψορον 1 Cor. 7: 35 för edert eget bästa; för att med infin. ss. πρ. το ὺεαδήναι Mt. 6: 1 för att blifva sedd al.; till δόξαν, δάνατον, οικοδομήν o. s. v., πρ. ψδό-vov Jac. 4: 5 till afund d. ä. på ett afund- 1. svartsjukt sätt (se επιποδέω). — b) med afseende på Mt. 19: 8 al., ταύτα Eom. 8: 31 al.; i förhållande till 2 Cor. 5: 10 al., τον Θεόν Eom. 5: 1 Gud (d. ä. med Gud), τό πρ. τον Θεόν Eom. 5: 17 i hänseende till Guds sak, Hebr. 2: 17, 5: 1 i det som rörer deras förhållande till Gud, πρ. τήν μέλλουσαν δόξαν Eom. 8: 18 i förhållande till 1. i jemförelse med den tillkommande herrligheten.

† προσάββατον, ου, τό (σάββατον) försabbat, dagen före en sabbat Mc. 15: 42. * προςο,γορέὺω; ευθην (αγορεὺω tala offentligen af αγορὰ) tilltala, helsa, benämna, kalla, utnämna Hebr. 5: 10. * προςάγω, ἡγα.γον (ἀγω) framföra, föra fram 1. till τινά ὡδε Lc. 9: 41 föra ngn hit, τινά τινι Act. 16: 20 föra fram ngn till ngn, men äfven 1 Petr. 3: 18 skaffa ngn tillgång 1. tillträde till ngn; inträns, scil. εαυτόν framföra sig, närma sig Act. 27: 27.

προςαγωγή, ής, ἡ (ἀγωγή) fram- 1. tillförande, tillgång, tillträde etc τι Eom. 5: 2 till ngt, äfven absol. Eph. 3: 12, πρός τινα Eph. 2: 18 (Frälsaren är tänkt ss. en προςαγωγεύς, hkn inlåter 1. lemnar tillträde till en konung). προςαιτέω (α.ἰτέω) egentl, dertill begära 1. ställa en begäran till ngn; enträget bedja, tigga Mc. 10: 46 al.

προςαίτης, ου, b (fgde) tiggare Joh. 9: 8. * προςαναβαίνω, ανέβην (αναβαίνω) stiga upp dertill

1. ytterligare 1. framupp Lc. 14: 10. * προςαναλίσχω, ανήλιο σα (ἀναλίσχω) derjemte påhosta, använda, uppoffra Lc. 8: 43. * προςαναπλ,ηρόω, ω σα. (ἀναπληρόω) dertill 1. genom tilläggande uppfylla, ersätta 2 Cor. 9: 12, 11: 9. προςανατίθημι; ανεά-έμην (ἀνατί&ημι) ännu dertill pålägga, påbörda; mecl. dertill pålägga 1. påbörda sig, men äfven uppsätta (se ἀνατιάημι), gifva in-struetioner èpoi οὺδεν πρ. Gal. 2: 6 de gåfvo mig inga ytterligare instructioner 1. föreskrifter (neml. för att lära mig, huru jag skulle förhålla mig — se v. 10 μόνον χ. τ. λ.); derjemte återtaga 1. ändra sin mening, foga sig efter ngn, taga till råds, befråga sig med σαρχϊ χαὶ α'Ιματι Gal. 1: 16 kött och blod d. ä. svaga menniskor. προςαπειλέω; ηπεάησάμην (ἀπειλέω) dertill hota,

tillägga hotelse Act. 4: 21. * προςδαπανάω, ησα (δαπανάω) derjemte 1. dertill

kosta på, uppoffra Lc. 10: 35. * προςδέομαι (δέομαι) dertill 1. derjemte (utom sig sjelf) behöfva τινός ngn Act. 17: 25 (andra: ngt). * προςδέχομαι, εδεξάμην (δέχομαι) antaga, emottaga, (gynnsamt) upptaga Eom. 16: 2, Phil. 2: 29; emottaga hos sig 1. lemna tillträde till sig Lc. 15: 2; tillstädja, tillåta, tåla Hebr. 10: 34; vara tålig, vänta, hoppas, förbida, afvakta τινά 1. τὶ Lc. 2: 25. 38 al., πρ. ἐλπίδα Act. 24: 15 hysa en för-

hoppning, men Tit. 2: 13 förbida det saliga föremålet för sitt hopp (se ἐλπὶς). προςδοχάω (δοχεὺω söka att få fatt

på ngn, lura, passa på) vänta på, förvänta, vänta τινά 1. τὶ Mt. 11: 3 al., med infin. Act. 3: 5 (samme person, annars) accus. c. infinitivo Act. 28: 6, πρ. τού λ,αού Lc. 3: 15 då folket var i väntan 1. förväntan (neml. på, huru Johannes skulle förklara sig öfver sin egen personlighet). προςδοχία, ας, ἡ (fgde) förväntan, förbidan (innehåller i sig hopp 1. fruktan, ängslan τινός Lc. 21: 26 ängslan för ngt, Act. 12: 11 (genit. subj.) ngns förväntan (neml. på hans afrättning —- ty Petrus hade ju nu upphört att vara den, genom hvilkens afrättning folket skulle se sin fiendtliga förväntan tillfredsställd). † προςεάω (ἐάω) framsläppa, låta ngn komma fram Act. 27: 7 (icke lät oss landa neml. vid Cnidus). * προςεγγίζω, ἤγγισα (ἐγγίζω) träns, närma till; inträns. närma sig, nalkas, komma fram till τινὶ Mc. 2: 4. * προςεδρεύω (πρόςεδρος adsiduus, som sitter bredvid, bisittare af πρός, ἑδρα säte) sitta bredvid, vara jemt sysselsatt vid τινὶ 1 Cor. 9: 13 |j παρ-εδρεύω, hkt se. * προςεργάζομαι, ειργασάμην (ἐργάζομαΐ) derjemte arbeta sig till, genom arbete förvärfva 1. vinna, dessutom 1. dertill vinna Lc. 19: 16. * προςέρχομαι, ελήλυϋα, ἤλδον (ἐρχομαι) komma, gå, träda fram a) i egentlig mening τινὶ till ngn 1. ngt Mt. 5: 1 sæpe, äfven absol. Mt. 4: 3. 11 sæpe. — b) i oegentlig 1. metaphor. mening: träda intill, biträda, hålla 1. sluta sig till, antaga τινὶ 1 Tim. 6: 3. — c) i andlig mening: τω Θεώ Hebr. 7: 25, 11: 6, äfven absol. Hebr. 10: 1. 22 (om syndaren som vill komma i närmare gemenskap med Gud); τω ϋρόνω τής χάριτος Hebr. 4: 16 till nådastolen (om tillegnandet af den i Christo förvärfvade frälsningen) jfr äfven Hebr. 12: 18. 22, πρός Χριστόν 1 Petr. 2: 4 (betecknar det andliga närmandet till Chr. — väl lefver den christne redan i Christi gemenskap, men detta utesluter icke nödvändigheten af allt fullkomligare förening med Honom — derför står præsens — här är enda stället i N. T., der προςέρχομαι construeras med πρός τινα).

προςευχή, ής, ἡ (ευχή) a) bön, bön till Gud πρός τον Θεόν Act. 12: 5, Eom. 15: 30, äfven τού Θεού Lc. 6: 12, men äfven utan dessa tilläggπροςεύχομ,αι

Mt. 17: 21 sæpe (Judarne hade 3:ne bönestunder, 3:dje, 6:te och 9:de timmen, svarande mot kl. 9, 12 och 3 på dagen hos oss); οίκος προςευχής kallas templet Mt. 21: 13 al. — b) metonym. = προςευκτήριον — τόπος 1. οἰχος προςευχής ställe der man beder, bönehus 1. -ställe; sådana πρ. hos Judarne — dels hus, dels fria platser Act. 16: 13. 16 — funnos vid vatten (för deras tvagnin-gar före bönen) utanför sådana städer, i hka icke funnos 1. fingo finnas några synagogor, och voro i deras ställe.

προςεύχομαι, εὔξομαι, ηυξάμην (εὐχομαι) depon. med. bedja, anropa, bedja till Gud τω Θεώ Mt. 6: 6, 1 Cor. 11: 13, absol. Mt. 6: 5—7. 9 sæpe, τὶ om ngt Lc. 18: 11 al., med infin. Lc. 22: 40, προςευχῇ πρ. του μή βρέξαι Jac. 5: 17 bad innerligen om att det icke skulle regna, 1. med Ἰνα 1. ὁπως; ἐπὶ τινα Jac. 5: 14 med afseende på 1. för ngn, υπέρ 1. περὶ τίνος Mt. 5: 44 al. för ngn, Col. 1: 3 (då vi bedje för eder).

προς έχω, ἐσχηκα (ἐχω) adhibeo, hålla 1. bringa intill 1. nära ett ställe t. ex. τήν ναύν skeppet d. ä. lägga till, landa, τον νουν τινι hålla 1. rikta sinnet 1. uppmärksamheten på ngn 1. ngt, vara uppmärksam, gifva akt 1. akta på, i N. T. utan τον νουν ss. Act. 8: 6. 10. 11 al., τω θυσιαστήρια) Hebr. 7: 13 akta uppå 1. hafva att göra med altaret d. ä. sköta altartjensten, OiVGJ 7Z ολλω 1 Tim. 3: 8 vara begifven på mycket vin d. v. s. dryckenskap; ἑαυτώ 1. εαυτοίς Lc. 17: 3 al. hafva akt uppå sig sjelf 1. sjelfva, ἑαυτώ ἀπό τίνος Lc. 12: 1 akta 1. vakta sig 1. taga sig till vara för ngt, äfven utan ἑαυτώ Mt. 7: 15 al. idem, ἑαυτώ med μή och conjunct. Lc. 21: 34 1. utan ἑαυτώ med infin. Mt. 6: 1.

προςηλόω, ήλωσα (ἡλόω nagla af ἡλος) till- 1. fast-nagla τὶ τινι ngt vid ngt Col. 2: 14. *

† προςήλυτος, ον (προςέρχομαι) advena, till- 1. ankomling, främling, i N. T. en som öfvergått från hedendomen till judendomen, hedning-jude, proselyt; man skiljer emellan 2:ne slag deraf l:o) Proselyti portæ, portproselyter, "H3

(Deuteron. 31: 12), 1. habitationis s. inqui-lini, infödde proselyter, "HJ hedningar

som bodde i Palæstina och förbundo sig att iakttaga de 7 så kallade Noachiska buden eller att afhålla sig från Guds namns hädelse, afgudadyrkan,

mord, blodskam, rof, uppror mot öfverheten och förtäring af ännu blodigt kött. — 2:o) Proselyti justitiæ,

rättfärdighetens proselyter pT^L1 'H?, sådana hedningar som bekände sig till alla läror och bruk i judendomen i hela dess utsträckning och blifvit upptagne i Judiska församlingens sköte, fullkomliga (rätta) Israëliter, Judarnes trosbröderj fkmr Mt. 23: 15 al.

πρόςχαιρος, ον (προς χαιρόν) för 1. till en tid neml. varande, temporär, timlig, förgänglig, föränderlig, obeständig, vansklig ( )(αθάνατος 1. αιώνιος) Mt. 13: 21 al.

προςχαλέω; χέχλημαι, εχαλεσάμ-ην (χαλέω) tillkalla 1. tillropa; med. ropa 1. kalla till sig, tillkalla Mt. 10: 1 sæpe; i högre mening om Gud, som kallar till Messiasriket genom evangelii förkunnande Act. 2: 39, εις το έργον ο προςχέχλημαι αυτούς Act. 13: 2 för det värf 1. kall (missionsverksamheten) hvarför (st. εις ο — emedan εις står straxt förut) jag åt mig kallat dem (neml. till deltagande i Messianska nådesanstalten), äfven med infin. Act. 16: 10 för att förkunna evangelium för dem.

προςχαρτερέω, ήσω (χαρτερέω) framhärda, hålla i 1. ut med ngt, vara ihärdig i 1. med, ihärdigt sysselsatt med τινί ss. τή προςευχη Act. 1: 14 al., τfj διδαχή τών άποστόλων Act. 2: 42 att låta undervisa sig af apostlarne, εϊς τι Rom. 13: 6 vara ihärdigt verksam för ngt ändamål; hålla till έν τόπω τινί Act. 2: 46 d. ä. ständigt vistas på ett ställe, τινί Act. 8: 13 hos ngn.

† προςκαρτέρησις, εως, ή (fgde) framhärdande, uthållighet, ihärdighet Eph. 6: 18' πρ. χαι δέησις är hendiadys (εν διά δυοίν) = framhärdande 1. ihärdig bön. *

προςκεφάλαιον, ου, τό (προς κεφαλή) för hufvudet, hufvudgärd 1. -kudde, örngott Mc. 4: 38. *

προςχληρόω; ώθην (κλ:ηρόω) till-lotta, genom lottning tilldela; pass. tilldelas τινί ngn Act. 17: 4 (neml. af Gud 1. genom gudomlig tillskyndelse, Guds skickelse); andra taga det, mindre rätt, medialt: sluta 1. sälla sig till ngn. *

πρόςκλα]σις, εως, ή (προςκαλέω) tillkallande 1. förekallande (för rätta hos Attikerna), i N. T. 1 Tim. 5: 21 || πρόςκλισις, hkt se; skulle läsarten vara riktig, så betyder väl ordet: tillkallande till 1. anropande om bistånd, och kommer då nära på ett ut med πρόςχλισις.278 προςχλίνω

προςχλίνω; εχλίθην (χλίνω) luta 1. stödja intill; pass. luta sig 1. luta åt ett håll, trop. τινί Act. 5: 36 luta åt ngns sida, träda på ngns sida, slå sig till ngns parti. * πρόςχλισις, εως, ή (fgde) lutande 1. lutning åt ett håll, trop. åt ngns sida, bevågenhet, gunst (fördom för ngn)(πρόχριμα, hkt se) 1 Tim. 5: 21 || πρόςχλησις, hkt se. * προςχολλάω; ηθήσομαι, ήθη ν (χολλ.άω) adglutino, limma vid, fästa vid, fast förena; pass. fästas vid, fast förenas med, trop. τινί Mt. 19: 5 || χολληθή-σεται, πρός τινα (Mc. 10: 7) Eph. 5: 31 »derföre skall en man (Christus vid parusien) öfvergifva fader och moder (d. ä. efter Pauli mystiska tydning: sin plats på Guds högra hand) och förenas med sin hustru (församlingen) och skola de tu (mannen och hustrun = den nedstigne Christus och församlingen) blifva till ett kött (utgöra en ethisk person, liksom makar genom commer-cium tori blifva en physisk enhet). πρόςχομμα, ατός, τό (προςχόπτω) egentl, det mot-stötta, det man stöter 1. stöter sig emot; i N. T. trop. ss. λίθος πρ. Eom. 9: 32. 33, 1 Petr. 2: 8 stötesten, en sten mot hkn man stöter sig, på hkn man snafvar (härmed menas Christus, emedan den som stöter sig på hans förnedring och korsdöd genom sin otro störtas i förderfvet); anstöt τιθέναι πρ. τινι Eom. 14: 13 egentl, sätta d. ä. gifva, bereda ngn anstöt = gifva ngn anledning till ett mot samvetet stridande handlingssätt 1. i allmänhet synd, äfven γενέσθαι τινί πρ. 1 Cor. 8: 9 blifva för ngn anledning till synd, se ock σχάνδαλον.

προςχοπή, ής, ή (följ.) = fgde, anstöt, metaphor.

anledning till otro 1. synd 2 Cor. 6: 3. * προςχύπτω, έχοψα (χόπτω) slå, stöta till 1. emot a) i egentlig mening: τον πόδα πρός λίθον Mt. 4: 6, Lc. 4: 11, äfven absol. Joh. 11: 9. 10 (neml. ngt som ligger i vägen), τινί Mt. 7: 27 stöta 1. rusa 1. storma på ngt (om floderna och vindarne); b) i trop. mening: stöta sig, taga anstöt på τινί Eom. 9: 32 (se πρόςχομμα), έν τινι Eom. 14: 21 »hvarpå din broder tager anstöt» d. ä. hvarigenom han förledes att handla mot sitt samvete, äfven absol. 1 Petr. 2: 8 (scil. πρός λίθον άχρογωνιαίον stöta sig emot hörnstenen d. ä.) störtas i förderfvet. προςχυλίω, εχύλισα (χυλίω) vältra till 1. framför τί έπί τι Mt. 27: 60. *

πρόςληφις

προςχυνέω, ήσω, ησα (χυνέω kyssa) ΓίΙΠΠψΠ ad-orare, egentl, manu ori admota quem salu-tar e d. ä. lägga handen på 1. föra handen till munnen och med en kyss utsträcka den emot en annan för att derigenom bevisa denne sin vördnad (så plägade Grekerna tillbedja sina gudar), vörda, tillbedja; (Perserna åter kastade sig ned för sina konungar och kysste jorden — slafvisk vördnad) falla till ngns fötter, kasta sig ned för någon, hylla. Hos Osterländningarne plägade de lägre, då de mötte de högre, buga sig för dem eller ock, i förhållande till deras rang, kasta sig ned till marken och med ansigtet beröra jorden för att ådagalägga sin vördnad och underdånighet, deraf i N. T. πεσών 1. πεσών έπί τους πόδας 1. έμπροσθεν των ποδών τίνος 1. επι τό πρός-ωπον προςχυνείν τινι Mt. 2: 11 al. 1. ενώπιον τίνος 1. τών ποδών τίνος πρ. Lc. 4: 7, Apoc. 3: 9, 1. ensamt πρ. τινι Mt. 2: 2 al., äfven (efter profangrek.) πρ. τινα Mt. 4: 10 al.; brukas i synnerhet om att tillbedja Gud τω Θεώ 1. τον Θεόν Mt. 4: 10 al., 1. absol. Joh. 4: 20 al., πρ. έπί τό äχρον τής ράβδου αυτου Hebr. 11: 21 han tillbad 1. nedböjde sig (neml. för Gud) öfver spetsen af sin staf 1. spira (Jacob föreställes sittande på sängen stödd på sin staf — för ålderdoms skull kuude han icke falla på sina knän — LXX läste ntSÖ staf st. HtSÖ bädd); äfven om att tillbedja Frälsaren Mt. 2: 2 al.

προςχυνψής, οϋ, ό (fgde) tillbedjare Joh. 4: 23. *

προςλαλέω, ησα (λαλέω) tala för 1. till, tilltala τινί Act. 13: 43, 28: 20.

προςλαμβάνω; ελαβόμην (λαμβάνω) dertill 1. dessutom taga, få, bekomma, taga till hjelp, antaga; i N. T. endast med. a) taga till sig, afsides (för att tala med ngn mellan 4 ögon) Mt. 16: 22, Mc. 8: 32, taga 1. få med sig Act. 17: 5 (ss. medhjelpare att ställa till upplopp), taga till sig Act. 18: 26 (för att närmare undervisa), taga till sig 1. upptaga Eom. 14: 1, 15: 7, Phil. (12). 17 (i broderlig gemenskap), om Gud Eom. 14: 3 och Christus Eom. 15: 7 (hka upptagit de troende i sin gemenskap), upptaga hos sig (för att herrbergera) Act. 28: 2. — b) taga till sig τί Act. 27: 33 ngn scil. τροφής föda, hkt är utsatt v. 36.

πρόςληφις, εως, ή (fgde) egentl, tagande dertill, antagande, upptagande Rom. 11: 15 (neml. af Gud i Hans folks gemenskap 1. i Hans nådeförbund). *προςμένω

προςμένω, έμεινα (μένω) förblifva, blifva 1. stadna qvar εν τόπω τινι 1 Tim. 1: 3 1. absol. Act. 18: 18, 1. hålla ut τινι hos ngn Mt. 15: 32 1. absol. Mc. 8: 2; metaphor. förblifva, hålla sig fast vid τινι ngn Act. 11: 23, äfven fortfara med 1. framhärda uti τινι ngt Act. 13: 43, 1 Tim. 5: 5. προςορμίζω; ωρμισδην (όρμίζω lägga för ankar af δρμος redd, ankarplats af είρω binda, emedan skeppen bindas och ligga fasta vid ankaret) vid en plats lägga skeppet för ankar; med. och pass. lägga sig 1. ligga för ankar, inlöpa i hamn, landa Mc. 6: 53. * προςοφείλω (οφείλω) dertill 1. dessutom vara skyldig, πρ. χολ σεαυτόν μοι Phil. 19 du är derjemte skyldig mig (utom det jag förklarat mig vilja betala dig) äfven dig sjelf (emedan jag gjort dig till christen — Paulus hade neml. omvändt honom, så att han hade Paulus att tacka för sitt jag ss. föremål för ζωή αιώνιος, jfr Lc. 9: 25 — Pauli ord, som han säger sig hafva skrifvit med egen hand, innehålla ett kärleksfullt skämt). * † προςοχδίζω, ώχδισα (όχδίζω = όχδέω vara tungt lastad, transl. vara tung till sinnes, vid svårt lynne, vred, förargad af άχδος börda af άγω) transl. vara missnöjd, stött, förargad, harmas, förtörnas τινι på ngn Hebr. 3: 10. 17. † πρόςπεινος, ον (πείνα, ή hunger) dertill 1. derjemte 1. dervid hungrig Act. 10: 10. * προςπήγνυμι, έπηξα, (πήγνυμι) fästa 1. häfta vid

Act. 2: 23 (scil. τω σταυρω). * προςπίπτω, έπεσον, έπεσαν Mt. 7: 25 (πίπτω) falla till, falla ned framför ngn, falla ngn till fota προς τους πόδας τινός Mc. 7: 25, τοις γόνασί τίνος Lc. 5: 8, äfven blott τινι Mc. 3: 11 al.; stöta på ngt (med våld), anfalla, falla öfver τινι Mt. 7: 25. προςποιέω (ποιέω) i N. T. endast i med. göra sig

till, föregifva, låtsa med infin. Lc. 24: 28. * προςπορεύομαι (πορεύομαι) gå 1. träda fram τινι

till ngn Mc. 10: 35. * προςρήγνυμι, έπρηξα (ρήγνυμι) bryta in 1. slå, stöta

på 1. mot τινι ngt Lc. 6: 48. 49. προςτάσσω, έταξα; τέταγμαι (τάσσω) tillförordna 1. anordna, ålägga, påbjuda, anbefalla τινι 1. τί 1. τινι τι Mt. 1: 24 al.; πρ. καιροί Act. 17: 26 anordnade 1. bestämda tider 1. tiderymder (neml. för deras bonin'g 1. boende på jorden). προστάτις, ιδος, ή (προϊστημϊ) föreståndarska, beskyddarinna (för främlingar) τινός för ngn Rom. 16: 2, jfr Rom. 12: 8 och se προϊστημϊ. *

προςτίδημι, imperf. 3 pers. ετίδει och ετιδη, ἑδηκα, ἑδην; εδέμην; τεδήσομαι, ετέθη ν (τίδημι) dertill sätta, ytterligare sätta 1. lägga, πρ. ἡμίν πίστιν Lc. 17: 5 gif oss mera tro d. ä. starkare tro — »föröka oss tron»; tillsätta 1. -lägga, -foga τί επί τι Mt. 6: 27, Lc. 12: 25, επί τινι Lc. 3: 20 ngt till ngt, τινά τή εκκλησία Act. 2: 47 tillfoga till, förena med församlingen; i likhet med ^]D^ öfversattes det i förening med andra verber adverbia-liter vidare, ijtterligare, dessutom o. s. v. ss. προς-δεἰς ε ἴπε Lc. 19: 11 tillfogande d. ä. vidare sade 1. framställde han, προςέδετο πέμφαι Lc. 20: 11. 12 vidare 1. ytterligare sände han, πρ. συλλαβεὶν Act. 12: 3 han lät ytterligare gripa; — pass. sättas, läggas till πρ. πρός τους πατέρας αυτοὐ Act. 13: 36 han blef lagd till sina fäder, nedsatt i sina fäders graf (har afseende på bruket att nedsätta liken i familjegrafvar), τώ Κυρίω Act. 5: 14, 11: 24 tilläggas HEIlren d. ä. gemenskapen med Christo, äfven absol. Act. 2: 41 till samfundet af JEsu bekännare = de heligas samfund, παρητή-

σαντο μή ——-- λόγον Hebr. 12: 19 de undan-

bådo sig att tal ställdes till dem d. ä. att ngt

vidare sades dem; ταύτα---- — ὑμίν Mt. 6: 33

detta allt (mat, dryck, kläder) skall tilläggas d. ä. åtfölja 1. följa med (uppnåendet af eder andliga traktan — så att J icke behöfven denna andra omsorg).

προςτρέχω, ἑδραμον (τρέχω) springa fram 1. till Mc. 9: 15 al.

προςφάγιον, ου, τὁ (πρός, φαγείν, se ἑσδίω) tillkost, sofvel = προςόφημα. hos Attikerna, Joh. 21: 5. *

πρόςφατος, ον (πρός, φ ατός adj. vble antingen af obrukligt φάω, hvaraf ρ. ρ. πέφαμαι jag har blifvit slagtad, dödad, eller af φάω, φημί) enligt förra derivationen: kort förut 1. nyss slagtad, jlödad, färsk, frisk (om kött), sedan i allmänhet frisk, ny, recens; enligt den sednare: nyss nämnd, deraf ny, frisk — i begge fallen" uppkommer betydelsen af notio adjuncta, Hebr. 10: 20. *

προςφάτως, adv. (af fgde) nyligen, nyss Act. 18: 2. *

προςφέρω, ενήνοχα, ἡνεγκα och ἡνεγκον; ηνέχδην (φέρω) frambära, framhafva, offer o τινά. 1. τί τινι Mt. 4: 24 al., framräcka τινι τι Mt. 22: 19, Lc. 23: 36, Joh. 19: 29, erbjuda τινι τι Act. 8: 18, i synnerhet om att frambära 1. bringa ngn skänker, offer (Frälsaren, Gud) Mt. 2: 11 al., λα-τρείαν τω Θεώ Joh. 16: 2 (se λατρεία — den280 προςφιλής

Judiska fanatismens grundsats är bekant: omnis effundens sanguinem improborum æqua-lis est illi, qui sacrificium facit), δεήσεις χαί ἰχετηρίας Hebr. 5: 7 offra böner och åkallan (med starkt rop och tårar — härmed åsyftas så väl Christi lidande i Gethsemane, som hans klagorop på korset; innan Christus i den himmelska helgedomen frambar sitt offerblod till de sinas försoning inför Gud, måste Han frambära detta offer af bön och tårar, hvarigenom Han till sin heliga menniskonatur vardt fulländad, d. v. s. icke från synden renad — ty Han var utan synd — utan upphöjd öfver möjligheten att falla — se vidare ἀρχιερεὐς), äfven absol. offra ss. περί ἁρ,αρ-τιὼν Hebr. 5: 3 {scil. θυσίας se v. 1) för synder, frambära syndoffer; — mecl. bära sig åt 1. till, uppföra 1. bete sig emot ngn, behandla ugn τινί Hebr. 12: 7.

ιτροςψιλής, ες (ιριλέω) för kärlek, som bidrager till kärlek, älskvärd, älskelig Phil. 4: 8. *

προςψορά, ας, ἡ (προςψέρω) egentl, frambärande, oblatio, sedan och i N. T. clet framburna, oblat um, gåfva, offer a) egentligen oblodigt, spisoffer = ΠΓΠi? (se θυσία.) προςψέρειν πρ. Act. 21: 6 frambära offer, äfven Act. 24: 17, Hebr. 10: 5. 8; metaphor. πρ. τὼν εθνὼν Rom. 15: 16 hedningarnes offer d. ä. det offer som hedningarne äro (de af Paulus omvända och derigenom Gudi till en egendom helgade hedningarne voro det offer, som aposteln ss. JEsu Christi prest frambar Gud); — b) offer i allmänhet, (äfven blodigt) ss. πρ. χαί θυσία Eph. 5: 2 gåfva (offer i allmänhet) och slagtoffer, πρ. περί αμαρτίας Hebr. 10: 18 syndoffer, Hebr. 10: 10. 14 (om Christus).

προςφωνέω, ησα (φωνέω) till-ljuda, tillropa, -kalla, -tala τινί och τινά Mt. 11: 16 al.

προςχαίρω (χαίρω) glädja sig dertill, yttra sin glädje Mc. 9: 15 || προςτρέχοντες. *

† πρόςχυσις, εως, ἡ (προςχέω be- 1. pågjuta, af πρός, χεω) pågjutning 1. -stänkning, bestänkelse Hebr. 11: 28 (har afseende derpå, att dörrarne beströkos med offerlammets blod). *

προςψαύω, (ψαύω röra) röra vid τινὶ ngt Lc. 11: 46. *

† προςωπηληπτεω, äfven -ληρπτέω Tisch. (följ.) hafva anseende till 1. göra afseende på personen, visa mannamån Jac. 2: 9. *

πρόςωπον

† προςωπολήπτης, ου, ὁ, äfven -λήμπτης Tisch.

(πρόςωπον, λαμβάνω) som har anseende till personen, partisk Act. 10: 34. *

† προςωποληψία, ας, ἡ Tisch. har -λημφία (se fgde) mannamån, anseende till personen, partiskhet Rom. 2: 11, Eph. 6: 9, Col. 3: 25 (så att HERren skulle gynna herrarne på tjenarnes bekostnad); εν πρ. Jac. 2: 1 under det J hafven anseende till personerna 1. med olika afseende på personerne.

πρόςωπον, ου, τὸ (πρός, ὡφ öga, anlete af obrukligt ὄπτω, δφομαι, fut. till ὁράω) l-.o) ansigte, anlete Mt. 6: 16. 17 al., πίπτειν ἐπὶ πρ. Mt. 17: 6 al. (se πίπτω), τὸ πρ. της γενέσεως Jac. 1: 23 (se γένεσις), τω πρ. Gal. 1: 22 till ansigtet d. ä. personligen, προςώπω ου χαρδια 1 Thess. 2: 17 till ansigte (personligen frånvarande) icke till hjerta (emedan för kärleken icke finnes rum 1. afstånd), χαυχσ.σθαι ἐν πρ. χαὶ οὐ χαρδία 2 Cor. 5: 12 berömma sig af sitt ansigte och icke sitt hjerta (en högst träffande charakteristik på motståndarne ss. hycklande prålare — föremålet för deras sjelfberöm är ansigtet d. ä. heligheten, ifvern, kärleken o. s. v., hka framställa sig på deras ansigte; men af hjertat berömma de sig icke, ty af det som de berömma sig är hjertat tomt); — i större 1. mindre mån hebraismer äro följande: ἐν πρ. τινός 2 Cor. 2: 10 i ngns ansigte d. ä. för ngns ögon 1. inför ngn, εις πρ. τίνος 2 Cor. 8: 24 inför ngns ansigte, i ngns åsyn, inför ngn, χατὰ πρ. τίνος Act. 3: 13 al.

1 ansigtet, inför ngn, på nära håll, 2 Cor. 10: 1 ss. närvarande ()(απὼν), πρὸ πρ. τινός Mt. 11: 10 al. framför ngns ansigte, framför ngn o. s. v., τὸ πρ. αυτοὺ ἐστήρισεν Lc. 9: 51 (se στηρίζω) — hotande ansigte, straff πρ. Κυρίου ἐπὶ ποιούν-τας χαχὰ 1 Petr. 3: 12 egentl. HERrens ansigte är vändt emot ogerningsmän (jfr Ps. 34: 17); utseende, i synnerhet om liflösa ting ss. Mt. 16: 3, Lc. 12: 56, Jac. 1: 11; yta Lc. 21: 35, Act. 17: 26. — 2:o) metonym. person τὸ πρ. αυτοὺ ην πορευόμενον Lc. 9: 53 hans person d. ä. han sjelf i egen person färdades per hebraismum (jfr

2 Sam. 17: 11 och LXX versionen), βλέπειν εις τὸ πρ. τίνος Mt. 22: 16, Mc. 12: 14 se på ngns person - hafva afseende på ngns yttre ställning = hafva anseende till personen, πρ. λ.αμβάνειν τινός 1. utan τινός Lc. 20: 21, Gal. 2: 6 = 1D Νψΐ antaga 1. åtaga sig ngns person,προτάσσω

hafva anseende till personen, göra ngt af consi-deration för ngn, vara partisk, πρ. θαυμάζειν Jud. 16 skänka sin beundran, krypande hyllnad åt en person, krypa för ngn. προτάσσω; τέταγμαι (τάσσω) egentl, ställa framför, förut bestämma Act. 17: 26 || προςτεταγμένους. * προτείνω, ἐτεινα (τείνω t en do, spänna, sträcka) protendo, framsträcka τινὰ τοις ἱμάσι Act. 22: 25 ngn för piskremmarne d. ä. »sedan de fastbundit honom vid en påle för att gisslas». * πρότερος, a, ov, comparat. (af προ) prior, förre, förrig, förr, föregående, tidigare Eph. 4: 22; neutr. ss. adv. prius, antea, förr, förut Joh. 6: 62 al., förra 1. första gången Gal. 4: 13; ὁ, ἡ πρότερον Hebr. 10: 32, 1 Petr. 1: 14 den förre, förrige. προτίθημί; προεθέμην (τίθημι) före- 1. framsätta, -ställa; i N. T. med. framställa 1. offentligen utställa för sig Rom. 3: 25, föresätta sig med infin. Rom. 1: 13, föresätta 1. företaga sig εν αυτὰ) Eph. 1: 9 i sig d. ä. i sitt hjerta (neml. att utföra — anthropopathiskt om Gud). πρότρεπα:; ετρεφάμην (τρέπω) drifva framåt, på-drifva, uppmuntra Act. 18: 27 (nemligen lärjungarne). *

προτρέχω, ἐδραμον (τρέχω) framspringa ἐμπροσθεν Lc. 19: 4 i förväg, τάχιόν τίνος Joh. 20: 4 fortare än ngn.

προϋπάρχω (ὑπάρχω) förut vara, vara tillstädes, befinna sig Act. 8: 9 (i staden, innan Philippus kom dit); öfversättes ock ss. adv., när det står vid ett annat verb (liksom τυγχάνω, λανθάνω o. s. v.) πρ. ὼν ἐν ἐχθρα, πρός

τινα Lc. 23: 12 jag befinner mig förut i fiendskap till 1. med ngn. πρόψασις, εως, ἡ (προφαίνω låta synas framför) egentl, låtande ngt synas framför, förevändning (liksom en skärm, bakom hkn man gömmer 1. döljer sin rätta mening), föregifvande, täckmantel o. s. v. προιράσει (Mt. 23: 14) Mc. 12: 40 al. för skens skull, med hyckleri Phil. 1: 18 (så att predikan om Christus är en förevändning, bakom hkn de dölja hat, afund, cabaler), Act. 27: 30 (under den förevändning att de ämnade o. s. v.), πρ. οὐχ εχουσι Joh. 15: 22 de hafva icke ngn förevändning 1. ursäkt = de kunna ingenting före-bära till sitt urskuldande, οὐχ ἐγενήθημεν ἐν πρ. πλεονεξίας 1 Thess. 2: 5 vi uppträdde icke med förevändning för girighet 1. egennytta (så att evangelii predikan var en förevändning, en täckmantel,

bakom hvilken vi dolde vårt egentliga ändamål — egennytta).

προφέρω (φέρω) frambära τὶ ἐχ τἰνος Lc. 6: 45. *

προφητεία, ας, ἡ (följ.) propheter ande a) en pro-phets utsago, prophetia Mt. 13: 14 al. χατὰ τἀς προαγούσας ἐπὶ σε πρ. 1 Tim. 1: 18 enligt de förre prophetiorna (utsagorna från G. T.) öfver dig (som neml. utsädes öfver dig vid inställandet

1 ditt embete — jfr 1 Tim. 4: 14), πρ. γραφῆς

2 Petr. 1: 20. (21) skriftprophetia 1. prophetia i Skriften (neml. G. T.); — b) gåfvan af prophetia 1. prophetiskt (d. ä. theopneustiskt — som af den H. Ande omedelbart ingafs — se vidare προφήτης) föredrag Rom. 12: 6, 1 Cor. 12: 10 al.

προφητεὐω, εὐσω, ευσα (följ.) vara en prophet, prophetera a) hafva prophetians gåfva (se följ.) Mt. 7: 22 al.; — b) förutsäga περὶ τἰνος Mt. 15: 7 al., äfven τινὶ Jud. 14 i afseende på ngn.

προφήτης, ου, ὁ (πρόφημι förutsäga, förkunna) A) i class. Grekiskan egentl, oraklets tolk d. v. s. den som uttyder den inspirerade siarens (μάντις) utsagor för de frågande, sedan i allmänhet inter-pres deorum, gudarnes tolk, som förkunnar gudarnes vilja = μάντις, vätes, siare, prophet — äfven skald, i hkn mening ordet nyttjas Tit. 1: 12 (se Κρής); — B) i N. T. utgör ordet en öfversättning af (af i Niplial förkunna o. s. v.) interpres Dei, Guds tolk, af hkn Gud betjenar sig för att kungöra menniskorna sina befallningar (jfr det classiska stället Exod. 7: 1) af Guds ande ingifven, inspirerad, propliet. Ordet nyttjas l:o) om G. T:s propheter ss. Mt. 1: 22 al.; — 2:o) metonym. om propheternas skrifter Mt. 5: 17 al., ὁ νόμος ἡ 1. xai οἱ πρ. 1. c. al. (se νόμος); — 3:o) i allmänhet om sådana lärare, hka voro af Gud sände för att förkunna Hans vilja och råd för menniskorna ss. Mt. 10: 41 al., så oin Johannes döparen Mt. 11: 9 al., om Frälsaren Mt. 21: 11 al.; — 4:o) om N. T:s propheter 1. propheter i den första christna kyrkan Act. 11: 27 al.; deras verksamhet var visserligen analog med propheternas i det G. T. — (dessa sednare blefvo genom uppenbarelse, uppmaning, ingifvelse från Gud skicklige till sitt värf, som bestod uti att afslöja det förborgade och uppenbara Guds rådslag; förutsägelsen af det tillkommande utgjorde visserligen icke något nödvändigt charakteristiskt moment, men helt naturligt sväf-

våde den upplysta blicken öfver till det kommande); dock måste propheterna i den christna kyrkan och församlingen skiljas ifrån G. T:s, ty de förres charakteristiska kännetecken är, utom gudaingifvel-sen, den kraftiga bekännelsen om JEsus Chr.; så kallas alltså inspirerade lärare och talare, hka utmärka sig framför mängden derigenom att de med stort eftertryck vittna om Christus, stärka andras troslif och uppbygga församlingen, se t. ex. Act. 15: 32, äfvensom artikeln Βαρνάβας. Dessa inspirerade (af den H. Ande ingifne lärare), hka i upphöjd stil improvisoriskt höllo religiösa föredrag efter som Anden gaf dem att tala, skiljde sig a) från γλώσσαις λαλοὐντες deruti, att deras andliga hänryckning icke, ss. dessas, var stegrad ända till ett utomsigvarande, så att förståndsverksamheten helt och hållet trädde tillbaka (»propheternas andar äro propheterna underdåniga» 1 Cor. 14: 32); b) från διδάσκαλοι deruti, att desse sednare icke egentligen hade

gåfvan af ett theopneustiskt föredrag efter ögonblickets ingifvelse, utan efter förutgången öfning på ett mera förståndsenligt sätt, dock i enlighet med Guds andas upplysning, lemnade en jemt fortgående undervisning i Evangelii lära och tillämpade den på sina åhörare (se för öfrigt γλώσσα, och διδάσκαλος). — Anm. Om propheterna i G. T. se II. Reuterdahls afhandling, Lund 1824; om prophetskolorne, se artikeln Σαμουήλ.

προφητικός, ή, όν (fgde) tjenlig för, tillhörig en prophet, prophetislc Rom. 16: 26, 2 Petr. 1: 19. προφῆτις, ιδος, ἡ (femin. till προφήτης) prophetissa

Lc. 2: 36, Apoc. 2: 20, se προφήτης, προφθάνω, έφθασα (φθά,νω) förekomma τινά Mt. 17: 25. *

προχειρίζομαι, ισμαι, ισάμην (χειρίζω hafva i händerna, handtera af χειρ) taga för händer, taga sig för ngt, förehafva, inom sig besluta, bestämma, förordna, utköra åt sig τινά. τι Act. 26: 16 ngu till ngt, äfven τινά med infinit. Act. 22: 14; p. p. p. utkorad 1. förordnad Act. 3: 20 || προ-χεκηρυγμένον. προχειροτονέω; ημαι (χειροτονέω) förut välja, insätta. bestämma, förordna Act. 10: 41 förut (före uppståndelsen) utvalde. * Πρόχορος, ου, ὁ Prochorus, en af de förste 7 diaconi i Jerusalem Act. 6: 5. * πρύρ.νσ., ης, ἡ (egentl, femin. af πρυμνός ytterst, efterst qsi περυμνός af πέρας) st. πρύμνη να.υς

πρώτος

(hos Homerus) eftersta delen af skeppet, puppis, bakstam, akter)(πρώρα, Mc. 4: 38, Act. 27: 29. 41.

πρωΐ, adv. (πρό) tidigt på dagen 1. morgonen, bittida, ma ne,)(δφέ, Mt. 16: 3 al., ἀμα πρ. Mt. 20: 1 (han utgick straxt på morgonen — utmärker att utgåendet var samtidigt med πρωί, liksom man säger: han steg upp med solen), έπι το πρ. Mc. 15: 1 mot morgonen, ἀπό πρ. εως εσπέρας Act. 28: 23 från morgonen ända till aftonen; πρ. är Mc. 13: 25 fjerde nattväkten kl. 3—6 på morgonen, se ἀλ,εκτοροφωνία. πρωια, ας, ἡ (egentl, femin. af πρώιος tidig — af πρό — scil. ὡρα) morgonstund, morgon Mt. 21: 17 al., genit. 1. c. om morgonen, tidigt. πρώιμος, η, ον {πρωί) tidigt på dagen 1. året)(δψιμος, πρ. scil. ὑετός Jac. 5: 7 tidigt regn (med afseende på den om hösten utsådda säden), »ariaregn», d. v. s. det regn, som föll och faller i Österlandet ifrån slutet af October till början af December, höstregn. * πρωινός, ή, όν = fgde, αστήρ πρ. Apoc. 2: 28 morgonstjernan, den klart lysande stjernan, sora bebådar soluppgången {metaphor. för det vissa lefvande hoppet om en slutlig seger); så kallar HERren sig sjelf Apoc. 22: 16. Anm. Både πρώιμος och πρωινός äro sednare former af det classiska πρώιος.

πρώρα, ας, ἡ {πρό, ὁρά.ω — den delen af skeppet som synes förut) ρ ror a, fra rastara, fören Act. 27: 30. 41. Anm. Att ordet ursprungligen varit adject., synes deraf, att Homerus säger νηὐς πρώ-ρηι)(πρύμνα. πρωτεύω {πρώτος) vara clen förste, förnämste, inne-hafva första rummet 1. högsta rangen Col. 1: 18. * † πρωτοκαθεδρία, ας, ἡ (πρώτος, καθέδρα) främsta sätet, första 1. hedersplatsen, högsäte Mt. 23: 6 al. † πρωτοκλισία, ας, ἡ (följ., κλισία) främsta (ligg-)

platsen vid bordet Mt. 23: 6 al. πρώτος, η, ον (qsi πρόατος 1. πρότατος) superlat. till comparat. πρότερος (af πρό) primus, först l:o) till tiden 1. ordningen Mt. 10: 2 al., πολλοί δε έσονται κ. τ. λ1. Mt. 19: 30 men många skola vara först ss. sist (έσχατοι scil, δντες ehuru de äro sist, neml. i αιών ούτος) och sist ss. först (πρώτοι scil, δντες ehuru de äro först — detta ställe = Mt. 20: 16 al, handlar hvarken om rang eller om Judar och hedningar — se vidare έσχατος); obs. εντολή πρ. έν επαγγελία Eph. 6: 2πρωτοστάτης

ett bud i löftespunkten först (icke i ordningen); vid indelning δ πρ., hvarefter följer δ δεύτερος, δ τρίτος Mt. 22: 25, står skenbart ss. compar. Joh. 1: 15. 30 πρ. εμού förr än jag, egentl, först med afseende på 1. i jemförelse med mig (se ock Joh. 15: 18), äfven Mt. 21: 28. 36, Act. 1: 1, men torde stå i comparativi ställe 1

Tim. 5: 12; τά έσχατα —--των πρ. Mt.

12: 45 (se έσχατος)·, står, liksom primus, st. han är den förste som 1. ss. adv. först, äfven förr, förut (om tvenne) ss. Lc. 2: 2, Joh. 1: 42 al.; — πρώτον och πρώτα ss. adv. först, först och främst, i förstone 1. början, för det första, för första gången Mt. 5: 24 sæpe; sedermera vid indelningar: δεύτερον, τρίτον 1. επειτα 1. είτα o. s. v. Mc. 4: 28 al., se en vidlyftigare indelning t. ex. 1 Cor. 12: 28; ofta står πρώτον μεν utan att ett επειτα följer ss. Eom. 1: 8 al., πρώτον μεν γάρ δτι Eom. 3: 2 ty först och främst (är det ett företräde) att, παρακαλώ πρώτον πάντων 1

Tim. 2: 1 jag förmanar först af allt, aldraförst. — 2:o) till rang 1. värdighet främst, förnämst Mt. 20: 27 al., οι πρ. Mc. 6: 21 al. proceres, de främste 1. förnämste i ett land o. s. v., στολή ή πρ. Lc. 15: 22 den förnämsta (yppersta) klädningen, εν πρώτοις 1 Cor. 15: 3 in primis, ibland de förnämsta (lärorna) d. ä. framför allt; kan äfven sägas in malam partem ss. 1 Tim. 1: 15. πρωτοστάτης, ου, δ (fgde, ϊστημι) som står främst, i en στίχος (rad 1. rote af soldater), främste man, anförare (ty de stodo främst), hufvudman lör ett parti Act. 24: 5. * † πρωτοτόκια, andra πρωτοτοκεία, ων, τά (följ.) förstfödslorätt Hebr. 12: 16 (den förstfödde hade stort anseende inom familjen och erhöll efter fadrens död dubbel arfslott och förmynderskapet öfver sina ännu ogifta syskon. — Fadren var förbjuden att öfverflytta denna rätt på en yngre son — den förstfödde kunde likväl sjelf afyttra denna rätt Genes. 25: 31 följ.). * πρωτότοκος, ον (πρώτος, τετοκα af τίκτω) förstfödd Mt. 1: 25, Lc. 2: 7, äfven om djur Hebr. 11: 28 (den förstfödde bland mankön var Jehova helgad ocli måste frambäras i templet, der han vanligen friköptes för en summa, som icke fick öfverstiga 4 sikler — hade många företräden, se fgde ord); Eom. 8: 29, Hebr. 1: 6 (om Christus, hkn ss. menniskoslägtets förstfödde har förstfödslorätten

d. ä. herrskarerätten öfver sina bröder, jfr Genes. 27: 29; men äfven Englarne skola tillbedja Honom), πρ. πάσης κτίσεως Col. 1: 15 i jemförelse med hvarje kreatur d. ä. född förr än ngn skapad varelse, πρ. τών νεκρών Apoc. 1: 5 förstfödd bland de döda (d. ä. som först blef åter lefvande), εκ τών νεκρών Col. 1: 18 är tänkt liksom àvaστήναι εκ τών v., så att Christus utgår ur Hades, de dödas rike, och återvänd i kroppen med denna utgår ur grafven); πρ. Hebr. 12: 23 betecknar dem, som först blifvit omvända till tron på Christum (neml. dem, i och med hka 30 år förut christna kyrkan uppstod). πταίω, πταίσω, επταισα (beslägtadt med πίπτω, πέ-πτωκα) stöta till ngn, bringa på fall, vanligen och i N. T. intrans, stöta emot, snafva, stappla trop. Eom. 11: 11, 2 Petr. 1: 10 (gå förlustig om saligheten), πτ. εν ενί Jac. 2: 10 stappla, fela, synda uti ett (bud 1. afseende); »den som hållit hela (den öfriga) lagen och syndat i ett afseende (mot ett bud), har (derigenom) blifvit saker på alla» (denna sats kan upplysas på följande sätt: lagen är att likna vid en inhägnad, en gärdesgård; den som brutit ned den på ett ställe, har gjort hela gärdesgården onyttig, eller den som rycker en sten ur en mur, kommer hela muren att ramla — för öfrigt menas med felandet emot ett bud icke ett enstaka fall, utan en fortsatt öfverträdelse af detta ena bud), èv λόγω Jac. 3: 2 uti ett ord (ss. lärare), πολλΑ ibid. fela mycket 1. »i många stycken». πτέρνα, ης, ή häl, έπήρεν έπ' έμέ τήν πτ. Joh. 13: 18 har redan upplyftat emot mig sin häl 1. fot (neml. för att bringa mig på fall); sjelfva uttrycket, tydligen hämtadt från Ps. 41: 10, anses hafva sin grund deruti, att vid brottandet den ene sökte bringa den andre på fall derigenom att han satte foten framför och derigenom hällade (hälade) omkull honom; enligt andra mindre rätt från segervinnarens sed att sätta foten på den besegrades nacke; enligt andra åter från sparkande hästar. * πτερύγων, ου, τό, diminut. (af följ.) liten vinge, ving-lik betäckning, tak som lutar åt begge sidor, πτ. του ιερού Mt. 4: 5, Lc. 4: 9 har blifvit olika förklaradt; sannolikt menas dermed tinnarne på taket öfver στοά. Σολομώνος vid östra sidan af tempelberget, från hvars höjd man såg ned i ett svindlande djup, Josaphats dal — andra antaga kanske lika rätt στοά βασιλική vid södra sidan af tempelberget."284 πτέρυξ

πτέρυξ, υγος, ή (— πτερόν, τό af πέτομαι, πτέ-σθαι) vinge Mt. 23: 37 al.; Apoc. 12: 14 gifvas qvinnan 2:ne örnvingar för att underlätta hennes flykt till öknen (bilden hämtad från Exod. 19: 4, Deuteron. 32: 11) — hon (d. ä. Judiska nationen) är utan hem, men räddas ändock. πτψός, ή, όν (πέτομαι, πτήναί) bevingad; subst.

fogel 1 Cor. 15: 39. * πτοέω; ήθη ν (beslägtadt med πτήσσω, πτώσσω huka sig ned af fruktan, samstammigt med πίπτω) skrämma; pass. rädas, frukta Lc. 21: 9, 24: 37. πτόησις, εως, ή (fgde) skrämsel, fruktan, φοβείσθαι

πτ. 1 Petr. 3: 7 hysa fruktan. * IIτολεμάίς, ίδος, ή (det fordna ^ihV, egentl, af solen uppvärmd het sand, Ά/.χώ; hos Grek. författare äfven Άχη) Ptolemais (troligen af Ptolemæus La-thurus från Ægypten, som eröfrade staden 103 f. Chr.), stor sjöstad med hamn vid en mer än milslång vik af Medelhafvet omsluten på 3 sidor genom en halfcirkel af berg, bland hvilka Carmel, norr om och icke långt ifrån mynningen af den lilla floden Belus. I alla tider voro dess invånare till största delen hedningar; ehuru äfven en Judisk coloni efter Babyloniska fångenskapen der satte sig ned. Kejsar Claudius skänkte staden Romersk borgarerätt, hvadan hon kallades colonia Claudii cæsaris; nu heter hon S:t Jean cCÅcre, är den bästa hamnplats på Syriska kusten, nyckeln till

Galilæa och slutpunkten af den handelsväg, som går från Damascus till hafvet. Hon räknar 10,000 invånare; fkmr Act. 21: 7. * πτύον, ον, τὸ (πτύω) kastskovel, -skyffel, -skopa, hvarmed den uttröskade säden på en luftig loge kastades för att rensas ifrån agnar, trop. Mt. 3: 12, Lc. 3: 17. πτύρω (beslägtadt med πτοέω, hkt se) göra skygg, skrämma; pass. blifva skygg (i synnerhet om hästar), råka i bestörtning 1. förskräckelse, skrämmas Phil. 1: 28. * πτύσμα, ατος, τὸ (πτύω) det utspottade, spott Joh. 9: 6. *

πτύσσω, ἐπτυξα vika, lägga ihop (kläder), sammanrulla (ett pergament) = slå igen en bok (hos oss) Lc. 4: 20. * πτύω, ἐπτυσα, (onomatop. ord) spotta, spotta ut Mc. 7: 33 al.

πτώμα, ατος, τὸ (πίπτω) det fallna, dödade, lik (Mt. 14: 12, Mc. 15: 43 || σώμα) Mt. 24: 28 al.; profanförf. hafva πτ. νεχρού.

Πύΰων

πτώσις, εως, ἡ (se fgde) fallande, fall, instörtande (om hus) Mt. 7: 27; trop. Lc. 2: 34 (»Han — JEsus ss. spädt barn — ügger der — på mina armar — till ett fall o. s. v.» på det att många uti Israël skola genom otro förnedras och störtas i elände o. s. v.).

πτώχεια, ας, ἡ (följ.) armod, fattigdom ἡ χατὰ βάθους πτ. 2 Cor. 8: 2 deras djupa fattigdom, fkmr ock v. 9 och Apoc. 2: 9 (»men du är rik»; ty himmelriket hörer dig till Mt. 5: 3).

πτωχεύω, ευ σα vara arm, fattig 2 Cor. 8: 9 (om Christus, som försakade sin herrlighet och salighet). *

πτωχός, ἡ, ὀν (πτώσσω, πτήσσω huka sig ned af fruktan, buga sig o. s. v.) egentl, bugande, tiggande, arm, fattig, torftig, ss. subst, tiggare; Mt. 5: 3 al. = Mt. 11: 5, Lc. 4: 18, 7: 22 (af nationalolyckan tryckte Israëliter d. ä.) betryckt, olycklig, πτ. τω χόσμω (| τού χόσμου) Jac. 2: 5 fattig i verlden 1. i verldsligt afseende (jfr 1 Cor. 1: 27 följ.); metaphor. Gal. 4: 9; i andlig mening πτ. τω πνεύματι Mt. 5: 3, Lc. 6: 20 (scil. τω πνεύματι) fattig i sin anda 1. sitt innersta, i andligt afseende, andeligen fattig, som känner sig förkrossad och i behof af Guds hjelp, som känner sitt andliga elände och längtar efter ett bättre tillstånd o. s. v., deremot betyder πτ. Apoc. 3: 17 fattig på alla trons och kärlekens skatter.

πυγμή, ής, ἡ (πύξ med knuten hand) hvjtnäfve, sedan näfkamp, boxning (hvarvid de stridande i äldsta tider hade i händerna σφα~ιραι jern- 1. blykulor och sedermera hade armarne ända till armbågen försedda med ιμάντες cæstus, läderremmar, hvaruti bly 1. jern var insydt); πυγμή Mc. 7: 3 pugno med knuten hand d. ä. så att man gnider 1. gnuggar den ena handen omvexlande med den andra knuten; andra vilja deraf draga betydelsen: med all ansträngning, sorgfälligt, men emot språkbruket. *

ΙΙύθων, ωνος, ὁ (πύθομαι ruttna) Python, namnet på draken som Apollo nedlade, och som förruttnade på den trakt vid Parnassus, der sedermera staden Δελφοί (ursprungligen Πυϊιὼ kallad) uppbyggdes. Apollo kallades för detta storverk den Pythiske; hans prestinna vid Delphiska oraklet hette ock Πυθία. Sedermera betydde 11 ὐt}ων spådomsande af den Pythiske Apollo ss. orakelgud; denna spådomsande betraktade Paulus Act. 16: IGπυχνός

ss. en dæmon, hörande till djefvulens rike, enligt den allmänna åsigten, att de i hedendomen (djefvulens rike) ss. gudar dyrkade väsenden icke voro

annat än dæmoner, och derföre behandlade Paulus *

tjenstepigan alldeles ss. en vanligen besatt menniska. Man läser 1. c. antingen πνεύμα Πύθω-νος 1. Πύθωνα. * πυχνός, ή, όν (se πυγμή) tät, fast, densus, talrik, tätt, 1. ofta påkommande 1 Tim. 5: 23; neutr. talrikt, i mängd, tätt (1. tidt) och ofta Lc. 5: 33. πυχνώς, adv. (af fgde) tätt och ofta, compar. πυχνό-

τερον Act. 24: 26 oftare. * πυχτεύω (πύχτης näfkämpe, boxare af πύς, se πυγμή)

vara näfkämpe, boxas, kämpa 1 Cor. 9: 26. * πόλη, ης, ἡ port, dörr, öppning (så väl till ett enskildt rum, som ett hus, ett tempel, ett läger, en stad) Lc. 7: 12 al.; trop. π. αδου Mt. 16: 18 underjordens 1. dödsrikets portar (emedan man tänkte sig Hades ss. en borg med fasta portar) = dödens och helvetets makt, liksom i profangrek. αι τού βασιλέως δύραι = Perserkonungens dörrar d. ä. hans hof, och i våra dagar »den höga 1. Ottomaniska porten»

betecknar Turkiska hofvet; π. Mt. 7: 13. 14 (Lc. 13: 24 || θύρα) tillträde, ingång (till Guds rike). πυλών, ώνος, ο (fgde) portrum 1. -gång, förstuga, yttre gård 1. förgård, troligen = προαύλιον Mt. 26: 71 (jfr Mc. 14: 68 som har προαύλιον), Act. 12: 13; äfven den stora port 1. portal, som ledde ifrån den inre borggården (αυλ,ή) till den yttre förgården (προαύλιον) ss. Lc. 16: 20, Act. 10: 17 al.

πυνδάνομαι, έπυδόμην (af πύνδας 1. πυθμήν — samstämmigt med βυδός, βένθος, βάδος — f un dus, djup, botten, grund) utgrunda, percontari, ap-profondir, gå till botten med en sak, utforska, fråga, spörja, erfara, få veta παρά τίνος af ngn, περί τίνος om ngn, Mt. 2: 4 al. πυρ, πυρός, τό, i Plattyskan Fur (hvaraf vårt ge fyr), eld Mt. 3: 10 al., έν πυρί 1 Cor. 3: 13 omgifven af eld, έν π. φλογός 2 Thess. 1: 8 omgifven af lågande eld, ώς διά π. 1 Cor. 3: 15 = med smärta och ångest, έχ πυρός άρπάζειν Jud. 23 rycka ur eld d. ä. ur den högsta fara för undergång, άνθρακες πυρός Rom. 12: 20 (se άνθραξ)·, ή γέεννα τού π. Mt. 5: 22 al. eldens Gehenna = helvetes eld (se γέεννα), ή χάμινος τού π. Mt. 13: 42. 50 (se χάμινος), ή λίμνη τού π. Act. 19: 20 al. eldsjö, έν πυρί βαπτίζειν Mt.

3: 11, Lc. 3: 16 döpa med eld = belägga med helvetes straff (se ock βαπτίζω), πυρά, άς, ή (fgde) eldstad, eldhög, bål Act. 28: 2. 3. πύργος, ου, ό borg, torn Mt. 21: 33 al. πυρέσσω (följ.) febra, hafva feber, vara febersjuk,

ligga i feber Mt. 8: 14, Mc. 1: 30. πυρετός, ού, δ (πυρ) brännande hetta, glöd; feberhetta, feber Mt. 8: 15 al., plur. feberanfall Act. 28: 8.

πύρινος, η, nv (πύρ) af eld, brinnande, lågande,

glödande Apoc. 9: 17. * πυρόω; ωμαι (πύρ) elda, bränna; pass. glöda, brinna, π. λύεσθαι 2 Petr. 3: 2 genom eld förgås, βέλη π. Eph. 6: 16 (se βέλος), π. έν χαμίνω Apoc. 1: 15 glödgade i en smältugn (häntyder på Christi allt motstånd sönderkrossande gång i verldshistorien), χρυσιον π. έχ πυρός Apoc. 3: 18 guld genomglödgadt 1. luttradt af eld (härmed menas väl den profhaltiga tron 1 Petr. 1: 7); rnetaphor. brinna 1 Cor. 7: 9 (om lustarnes eld), 2 Cor. 11: 29 (af smärta). † πυρράζω (följ.) vara eldröd Mt. 16: 2. 3. πυρρός, ά, όν (πύρ) full af eld, eldröd Ίππος Apoc.

6: 4 (se Ίππος), δρά.χων Apoc. 12: 3. Πύ/ϋρος, ου, δ Pyrrhus, fader till Sopater Act. 20: 4. *

πύρωσις, εως, ή (πυρόω) eldning, upphettning, hetta, brand Apoc. 18: 9. 18; rnetaphor. ή έν ύμίν π. 1 Petr. 4: 12 den ibland 1. hos eder (scil. ούσα varande) = den eder öfvergående luttringseld (om svåra, häftiga lidanden — korset liknas vid elden, menniskan vid metallen 1. guldet). πώ, enclit. part., ss. μήπω, ούπω o. s. v. πω λέω, ησα (πέλω, πέλομαι vara i rörelse, v ers ar i, drifva omkring på en ort, drifva handel och vandel; eller af vanan att vid handel omvända och se om varan, versa re manu) göra varubyte, sälja Mt. 13: 44 al., τινός Mt. 10: 29, Lc. 12: 6 för ett visst pris; οι πωλούντες Mt. 21: 12 al. säljare. πώλ.ος, ου, δ fåle, ung häst 1. åsna Mt. 21: 2. 6. 7 al.

πώποτε, adv. (πώ, ποτέ) någonsin; nyttjas vanligen efter nekningsord = icke 1. aldrig någonsin Lc. 19: 30 al.

πωρόω, ωχα; ωμαι ώθην (πώρος tuffsten, sedan hvarje hårdnad, valk) förstena; rnetaphor. göra som sten, förhärda, förstocka; pass. förhärdas, förstockas ss. ή χαρδία τινός Mc. 6: 52 al., τά νοήματα 2 Cor. 3: 14, äfven absol. Rom. 11: 7.

πώρωσις, εως, ή (fgde) förhårdning, förhärdelse,

förstockelse, metaphor. Mc. 3: 5 al. πώς, indefin. (correlat. till följ.) på ngt sätt, någorlunda, ungefär; efter εϊ, ρ:ή, hka se.

πώς, interrog., huru? på hvad sätt? Mt. 7: 4 sæpe; πώς ούν Mt. 22: 43 al. huru alltså 1. i all verlden? π. ού Mt. 16: 11 al. huru icke? huru kommer det till att icke? hvarföre icke? o. s. v.

F.

Ραάβ 1. Ραχάβ, ή indecl. (-ΓΠ vid) Rachab, en sköka i Jericho (se Jos. 2), öfvergick sedermera helt och hållet till

Israëls folk (Jos. 6: 23) och äktade Salmon, Nahassons son, af Juda stam, och blef moder till Boas, fader till Obed, som var fader till Isai, Davids fader Ruths bok 4: 20. 22, Mt. 1: 5; fkmr äfven Hebr. 11: 31, Jac. 2: 25. † ραββi, b indecl. (2'I egentl, mycken, stor, genom mycken lärdom sig utmärkande, j min lärare) rabbi, lärare, magister, mästare Mt. 23: 7. 8 al.; var en hederstitel för de Judiske lärde på Frälsarens tid. † ραββουνi, egentl, min store lärare, utgör

ett slags augmentativum, annars = fgde; Mt. 10: 51, Joh. 20: 16. ραβδiζω; iσάην (följ.) slå 1. piska med käpp 1. spö, gissla, hudstryka (hvarvid gåfvos 40 slag, ett mindre, för att icke genom missräkning möjligtvis öfverstiga antalet) Act. 16: 22, 2 Cor. 11: (24). 25. ράβδος, οο, ή (— ραπiς, se ραπiζω) käpp, staf a) att slå med 1 Cor. 4: 21; b) att stödja sigvid, vandringsstaf, 1. att försvara sig med Mt. 10: 10 al.; c) herrskare- 1. domarestaf, spira Hebr. 1: 8, Apoc. 2: 27 al.; hit hör ή ρ.'Ααρών y] βλαστήσασα Hebr. 9: 4 Arons staf, som hade slagit ut 1. grönskat (förvarades i 1. bredvid arken, se στάμνος). ραβδούχος, ου, b (fgde, έχω) egentl, käpp- 1. staf-hållare; i Rom och Romerska colonierna en magistratsperson, som hade rättighet att låta bära fasces (risknippor) framför sig, äfvensom lictorn sjelf, som bar dem; deraf li c tor, stads- 1. rättstjenare, stadsbetjent Act. 16: 35. 38. Ραγάΰ, b indecl. (troligen af V H inträns, hålla sig

stilla) Ragau, fkmr i slägtregistret Lc. 3: 35. μαδιούργημα, ατός, τὸ (ραδιουργέω vara ραδιουρ-γός lätt till handling, lätt på tråden, lättsinnig,

elak af ράδιος lätt och έργον) lättsinnig, elak handling, bofstreck 1. -stycke Act. 18: 14. *

ραδιουργiα, ας, 'ή (se fgde) egentl, lätthet till handling, lättsinnighet, elakhet, ondska Act. 13: 10. *

† paxà (= Chalcl. N pH, Hebr. pH tom, fåfäng-lig, oduglig) raka — dumhufvud 1. odugling — var den tiden ett mycket vanligt skällsord, Mt. 5: 22. *

ρά.χος, εος, τὸ (ρήγνυμι) egentl, clet sönderrifna, sönderrifven klädning, trasa; ett stycke tyg, lapp Mt. 9: 16, Mc. 9: 21.

Ραμ.ά, andra Ρο.μα, ή indecl. (Π/2'I den höga) Rama, en stad på en hög klippa af berget Ephraim, i Benjamins stam, 40 stadier norr om Jerusalem, Samuels födelseort Mt. 2: 18; hette äfven Rama-thaim Zophim och Άριμαθαiα (Ε^ΠïΊΠ), som fkmr Mt. 25: 57, Lc. 23: 51, hvarifrån rådsherren Joseph var.

ραντiζω, ισα; ισμ.αι (ραντός bestänkt, beströdd, adj. vble af ραiνω) bestänka egentl, med vatten, men

äfven med blod Hebr, 9: 13 al., εi γαρ---

αγιάζει 1. c. »ty om---aska efter en qviga,

i det den bestänker de förorenade, helgar dem» Cΰδωρ ραντισμοὐ var hos Israëliterne ett med askan efter en uppbränd röd qviga blandadt heligt reningsvatten, hvarmed förmedelst en isops-qvist sådana, som genom beröringen af ett lik 1. på annat sätt förorenat sig, blefvo bestänkte och renade), πάντα τον λαόν έρράντισεν Hebr. 9: 19 (jfr Exod. 24: 8) han bestänkte allt folket (genom bestänkning med offerblodet blef folket be-tecknadt ss. Guds helgade förbundsfolk, hkt synderna blefvo förlåtna; dock blefvo synderna förlåtna icke egentligen genom bestänkelsen, utan genom offret — genom bestänkelsen fullbordades förbundet med det genom offret försonta folket); i andlig mening ρεραντισμένοι---πονηρόςρανπσμός

Hebr. 10: 22 oj bestänkte till våra hjertan (och renade) från ett ondt saravete d. ä. med våra hjertan renade från ett ondt samvete. /.ιοντισμός, ού, δ (fgde) bestänkning, stänkelse, εις ρ. αiματος 'Ι. Χ. 1 Petr. 1: 2 till bestänkning med J. Chr. blod, bildligt för: till upptagande i Guds förmedelst Christi försoningsdöd stiftade nådaförbund; αiμα. μ. χ. τ. λ. Hebr. 12: 24 stän-kelseblodet talar kraftigare om förlåtelse, än Abels om hämnd (med stänkelseblodet menas här Christi utgjutna blod. — På den stora försoningsdagen stänktes offerblodet mot nådastolen o. s. v. ss. sinnebild af försoning; Christi blod är det rätta offerblodet — se äfven άμχιεμεύς). ραπiζω, iσω, ισα (ραπiς käpp, spö, kanske ursprungligen = ραψiς) egentl, slå med käpp, sedermera med handen, gifva en örfil, kinupust τινὰ έπi τὴν σιαγόνα Mt. 5: 39 slå ngn på kinden, absol. Mt. 26: 67 kindpusta. ράπισμα., ατος, τὸ (fgde) slag med käpp 1. flata

handen, örfil, kindpust Mc. 14: 65 al. ραψίς, ίδος, ή (ράπτω sy, flicka) synål, nål Mt.

19: 24 al. Ψαχάβ, se 7 W/9.

'Ραχήλ, ή indecl. ΓΗ får) Rachel, Labans dotter, Jacobs 2:dra hustru, Josephs och Benjamins moder, begrafven vid Bethlehem; Mt. 2: 18 citeras Jerem. 31: 15, som handlar om Judarnes bortförande till Babylon, hkas öde stammodren Rachel begråter; efter den typiska uppfattningen hos Matthæus har den af Propheten framställda Rachels jemmer afseende på mordet på de Bethlehe-mitiska barnen, hvilka voro hennes barn, då hon var moder till Joseph och Benjamin; denna tydning låg så mycket närmare, då Rachel var begrafven bredvid Bethlehem. Rama är typus till Bethlehem. *

Ψεβέχχα, -ης, ή (Hj? 2*1 den gödda) Rebecca, Be-thuels dotter, hkn Abraham, med hkn hon var beslägtad (dotter af hans brorsson), utsåg till maka åt sin son Isac. Länge ofruktsam blef hon slutligen moder till tvillingarne Esau och Jacob·, huru hon förskaffade den sednare Isacs välsignelse, är bekant af Bibliska historien. * ρέδη, ης, ή (enligt Quintilianus ett Galliskt ord) rheda, ett slags åkdon med 4 hjul Apoc. 18: 13. * 'Ρεμφάν, b indecl., andra Ψεψά.ν 1. Ψηψάν, LXX Ψαιψάν (Hebr. |^D som på Arabiska betyder

stjernan Saturnus) Remphan 1. Rephan, som är ett Koptiskt ord och utmärker äfven stjernan Saturnus; alltså betecknar Act. 7: 43 (jfr Amos 5: 26) Moloch och Remphan samma afgud Saturnus, hkn med den förra benämningen utmärkes ss. gud i allmänhet, men med den sednare ss. en stjerngud, hvaruti äfven ligger ett bevis för Stephani förebråelse, att de dyrkade τη στρατιά τον ουρανοῦ (v. 42) eller voro begifna på stjern-dyrkan. *

ρέω, ρεύσω rinna, flyta, strömma Joh. 7: 38 »ur hans lif skola flyta strömmar af lefvande vatten» (d. ä. utan bild: den gudomliga sanning, som den troende upptagit i sitt inre lif, blir icke sluten inom honom sjelf, utan meddelar sig äfven åt andra i rikt mått). ρέω, obruklig stam till εϊρηχα, εϊρημαι, έβρήδην 1. έ^ρέδην, fut. 3 είρήσομαι (ss. præsens nyttjas ψημί) säga, tala o. s. v. τί, τινι, τινι τι; έβρήδη τοῐς άργαίοις Mt. 5: 21. (27) det har blifvit sagdt till de gamle (neml. de Judiska generationerna före Chr., till hka de skriftlärde talade), andra mindre rätt: af de gamle (neml. laglärarne sedan Mosis tid); se för öfrigt είπον, λέγω och ψημι. Ρήγιον, ου, τό Rhegium, sjöstad i nedra Italien midtemot nordöstra hörnet af Sicilien, på Brut-tiernas område; var en coloni från Chalcis på Euboea. Det nuvarande Reggio är hufvudstad i Calabria ulteriore; fkmr Act. 28: 13. * ρήγμα, ατος, τό (följ.) spricka, springa, remna, sön-dersplittring, sprängning, fall (= πτώσις Mt. 7: 27) Lc. 6: 49. * ρήγνυμι 1. ρήσσω, ρήζω, έπρηξα frango, krossa 1 :o) bryta, spränga Lc. 5: 37; pass. sprängas, gå sönder Mt. 9: 17. — 2:o) rifva, slita sönder Mt. 7: 6, rycka, skaka (rista) Mc. 9: 8, Lc. 9: 42 (om de besattes ryckningar). — 3:o) låta utbryta, lössläppa, ρήζον Gal. 4: 27 somliga förstå inunder ψωνήν rumpe vocem, brist ut! andra bättre εύψροσύνην af det fgde εύψράνδητι rumpe jubilum, höj upp ett glädjeskri 1. fröjderop! ρήμα, ατός, τό (ρέω, εϊρημαι) det sagda, talade 1 :o) ord, tal, yttrande, vitsaga Mt. 4: 4 sæpe (1. c. hämtadt ur Deuteron. 8: 3 förmedelst 1. af hvarje ord, som går ur Guds mun d. ä. genom hvarje Guds befallning, hvarigenom neml. på ett utomordentligt, öfvernaturligt sätt — utan άρτος — lifvet uppehälles; så genom manna hos Israëliterna); tal, berättelse ss. Lc. 1: 65 al. (hkas inne-

håll dessa utgjorde); bud, befallning, föreskrift Lc. 3: 2. 5 al.; ordet χατ' εξοχήν d. ä. evangelium Eph. 5: 26, jfr το ρ. τής πίστεως Eom. 10: 8 ordet om tron d. ä. evangelium. — 2:o) klagomål, tvistefråga ss. Mt. 18: 16, 2 Cor. 13: 1. — Anm. Betydelsen af ρήμα går aldrig fullkomligt ifrån den ursprungliga det sagda, så att ordet betyder sak, ting, något (ss. πράγμα och "12"),

icke en gång Lc. 1: 37 oox άδυνατήσει--s--

ρήμα hvarje utsaga skall (straxt den blifvit gjord) icke vara omöjlig för Gud (att verkställa).

'Ρησά, υ indecl. brott, gudlöshet) Rhesa, Zoro-

babel son Lc. 3: 27. * ρήσσω, biform till ρήγνυμι, hkt se. ρήτωρ, ορος, ο (se ρέω) talare, en offentlig caus-sidicus

= advocat, allmän åklagare Act. 24: 1. * ῥητώς, adv. (af ῥητός, adj. vble af ῥέω) sagdt, uttryckligen, med tydliga ord, bestämdt 1 Tim. 4: 1. *

ῥίζα, ης, ἡ radix, rot l:o) i egentlig mening Mt. 3: 10 al., ἐχ ῥιζών Mc. 11: 20 radicitus, ifrån rötterna 1. roten. — 2:o) i tropisk mening a) allegor.

ουχ----ἐν εαυτώ Mt. 13: 21 al. men han

har icke (det ss. frö tänkta — upptagna ordets) rot uti sig = d. ä. ordets frö får icke rotfästa sig i hans hjerta; b) metaphor. rot, upphof τινός 1 Tim. 6: 10 till ngt; stammen till en slägt Eom. 11: 16 (patriarkerna); ρ. Ἰεσσαὶ Eom. 15: 12, Apoc. 5: 5, 22: 16 Isai rot betecknar Messias, emedan i Hans person ur Davididernas rot, hkn är Isai (του Ἰεσσαὶ är genit. appositionis), en telning uppvuxit (Es. 11: 1); ρ. πιχρίας Hebr. 12: 15, se πιχρία. ριζικό; ωμαι (fgde) rota, rotfästa, låta slå rötter; pass. rotas 1. rotfästa sig, slå rötter metaphor. Eph. 3: 18, Col. 2: 7. ριπή, ῆς, ἡ (ῥίπτω) kast, svängning, vändning (handvändning), blinkning ρ. οφθαλμού 1 Cor. 15: 52 ögonblick (-kast). * μιπίζω (fgde) kasta; pass. kastas, drifvas (hit och dit) Jac. 1: 6 (om hafsvågen, som drifves 1. jagas af vinden). *

ριπτέω = följande; kasta af sig τα 'ιμάτια Act. 22: 23 sina mantlar (för att göra sig lediga till steningen). * ῥίπτω, ἔτριψα; ἐβριμμαι kasta Mt. 27: 5 al., nedlägga Mt. 15: 30; pass. kastas Lc. 17: 2, p. p. p.

Ὑουβήν

ρ ro stråt us, nedslagen till 1. utsträckt på marken Mt. 9: 36. cΡοβοάμ, ὁ indecl. (C v 2 !j "l utvidgning af folket, liksom Ευρύ δήμος) Rhehabeam, Salomos son med ammonitiskan Naama, konung öfver Juda 975— 957 f. Chr.; om Judiska rikets delning i Juda och Israël, se i synnerhet 1 Eeg. 12 cap.; Mt. 1: 7 (bis).

'Ρόδη, ης, ἡ (ροδή smdr. af ροδέα rosenbuske af τό ροδόν blomma, ros) Rhode, en tjenstepiga Act. 12: 13. *

Ρόδος, ου, ἡ (af το ροδόν blomma — liksom blom-sterön) Rhodus, bekant ö vid Mindre Asiens kust midt emot Carien, dit Paulus anlände från Kos. Ön var mycket fruktbar och blomsterrik, hade ett herrligt klimat och, i anseende till sitt för handel så gynnsamma läge, redan tidigt en ansenlig befolkning; men staden Ρόδος blef först i sednare tid anlagd, neml. i 5:te århundradet f. Chr. — Ehodierna voro af gammalt skicklige sjöfarande och deras flottor beherrskade länge hafvet. Äfven i Eomerska tiden bibehöllo Ehodierna sin 1 ib er t as, till dess ön under Vespasianus förvandlades till en Eomersk provins. Den berömda colossen, som stod vid den ena af stadens 2:ne hamnar, låg, till följe af en jordbäfning, redan på Strabos tid i ruiner; Act. 21: 1. * ροιζηδόν, adv. (af ροίζος buller, sus, brak, onomatop. ord, samstammigt med ῥά.ζω, ρύζω knarra, knorra) med brak παρέρχεσθαι 2 Petr. 3: 10 förgås. * ρομφαία, ας, ἡ ett stort, bredt, tveeggadt svärd (sådana i synnerhet Thrakerna och andra barbariska folkslag buro på högra skuldran) metaphor. Lc. 2: 35 (bild af stor själssmärta); p. Apoc. 1: 16, 2: 12 (Christi muns ande d. ä. ord dödar de ogudaktiga ss. ett tveeggadt svärd), ρ. του στόματος μου Apoc. 2: 16 id. (har troligen afseende på Num. 22: 23, 31: 8, emedan Bileam på förra stället möttes af en engel med ett bart huggande svärd, och på det sednare %lef afrättad med svärd).

Ἰουβήν, ὁ indecl. (^"ΊΧΊ naturligaste etymologier sen! en son; — Genes. 29: 32 är en mera aflägsen HJO han, neml. Jehova, har sett

° · : τ : TT 1

till mitt betryck) Ruben, Jacobs förstfödde son med Lea, men som mistade förstfödslorätten Genes. 49: 4; hans stam bodde söder om Gad på andra sidan Jordan; fkmr Apoc. 7: 5. *Ψϋύϋ-

Ρούίγ, ἡ inclecl. (ΓΙ Ή smdr. af skönhet 1.

ntJH väninna) Huth, en Moabitisk qvinna, Obeds moder, se Ruths bok; fkmr Mt. 1: 5. * 'Ρούψος, ου, b (lat.) Rufus fkmr Mc. 15: 21, son till Simon af Cyrene, densamme troligen som nämnes Rom. 16: 13. ρύμη, ης, ἡ (följ.) t råe tus, dragning, det dragna, snöre, gata Mt. 6: 2, Act. 9: 11, 12: 10; äfven gränd Lc. 14: 21 (liksom den indragna), men kanske bättre: qvarter (ty äfven i denna bemärkelse fkmr ordet hos profanförfattare). ρύομαι, ρύσομαι, ἐ^ρυσάμην; ἐ/5ρύσΰην (beslägtadt med ἐρύω draga) egentl, draga till sig, neml. ur en fara d. ä. rädda,

frälsa ἀπὸ 1. εχ τίνος Mt. 6: 13 al., εχ στόματος λέοντος 2 Tim. 4: 17 (se λέων), 1. ock utan præpos. Mt. 27: 43, 2 Petr. 2: 7; b ρυόμενος Rom. 11: 26 frälsaren, förlossaren, ^ N i. † ρυπαρεύομαι, εὐθην (ρυπαρός) nedsmutsa, orena sig Apoc, 22: 11 (den som sedan han förnummit denna boks herrliga prophetior, ännu alltjemt vill orena sig, han göre det på eget äfventyr — han är varnad). * ρυπαρία, ας, ἡ (fgde) smutsigliet, orenlighet, orenligt väsende Jac. 1: 21 (synden liknas här vid en orenlig kropp 1. klädnad; jfr Apoc. 3: 4, 7: 14). * ρυπαρός, ά., όν (ρύπος) full af smuts, smutsig, oreu Jac. 2: 2; i moralisk mening Apoc. 22: 11 || ρυπών. ρυπάω (följ.) vara smutsig, oren Apoc. 22: 11 || ρυπαρός. *

ρύπος, ου, b (kanske af ρίπτω kasta bort) det bortkastade, smuts, orenlighet οὐ σαρχός ἀπόθεσις ρύπου 1 Petr. 3: 21 icke afläggande af köttets orenlighet d. ä. icke en rening från den smuts som vidlåder köttet (den jordiska kroppen — möjligtvis en häntydning på skillnaden emellan det christna dopet ocli de Judiska tvagningarne). * ρυπόω, ωσα (fgde) besmutsa, orena Apoc. 22: 11 I ρυπαρευβήτω. *

ρύσις, εωζ, ἡ = ρεύσις (ρέω) flytande, flöde Mc.

5: 25, Lc. 8: 43. 44. ρυ τις, id ας, ἡ (ρύω, ἐρύω, se ρύομαι) egentl, sammandragning, veck, fåll, rynka, skrynka Eph. 5: 27 (i moralisk mening om församlingen, hvilken ss. Christi brud icke skulle hafva ngn skrynka). * 'Ρωμαϊκός, ή, öν (se följ.) Romersk Lc. 23: 38. * Ρωμαίος, ου, b (Ρώμη) Romare, Romersk medborgare Joh. 11: 48 al. Ρωμάιστί, adv. (ρωμαίζω vara Romerskt sinnad, tala Romerska 1. latinska språket) på Romerska (språket) 1. latin Joh. 19: 20. * 'Ρiό μη, ης, ἡ (ρώμη styrka af följ. — Y alen tia) Rom, verldens hufvudstad på Frälsarens tid, uppbyggd på de 7 kullarne, septicollis.' I Eom lefde många Judar, hka hade uppslagit sin bostad i ett qvarter på andra sidan Tibern (regio transtiberina), der de, ehuru föraktade och bespottade af Romarne, dock en lång tid ostörde öfvade sin religiösa cult och till och med gjorde proselyter. De voro till största delen frigifne (li-berti, libertini, se Λιβερτινοί), afkomlingar af dem, som Pompejus fört fångna till Rom. Kejsarne Tiberius och Claudius fördrefvo dem från Rom, men de återvände snart och voro oaktadt sednare kejsares förtryck ganska talrika. Af Judar, proselyter och hedniska Romare hade tidigt bildat sig en christen församling i Rom utan någon egentlig stiftare (troligen dock Aquila och Pri-scilla); och då Paulus år 59 skref från Corinth till denna församling, hade han ännu icke varit der, men kom om våren 62 ss. fånge dit. I Uppenbarelseboken anspelas ofta på denna stad ss. ἡ μήτηρ τών πορνών, ἡ πόρνη 'ἡ μεγάλη

o. s. v· fkmr Act. 18: 2 al.

' \

ρώννυμι 1. ρωννύω; ἐβρωμαι, imperat. ἐ^ρωσο och ἐβρωσὒε, stärka, förstärka; pass. vara stark, perf. imperat. vid slutet af bref v ale, valete, lef, lefven väl! Act. 15: 29, 23: 30.

2.

Σαβαχὒανί ("ΟΓïρηψ Chald. st. FI 312 Ps. 22: 1) du har öfvergifvit mig Mt. 27: 46, Mc. 15: 34.

† σαβο.ά)ϋ = ΠΙΚηΗ härar, härskaror (i synnerhet himlens), Κύριος σ. == .Η ΠïΓΡ 1. .Η290 σαββατισμός

(himla)härskaromes HERre, till beteckning af Gud den allsvåldige, aldrahögste Rom. 9: 29, Jac. 5: 4. σαββατισμός, οὐ b (σαββατίζω fira sabbat, af följ.)

sabbatsfirande, sabbatshvila 1. -ro Hebr. 4: 9. * σάββατον, ou, τό, dat. plur. metaplastiskt σάββασι hvilo- 1. fridag af ΓΙ2ψ upphöra med arbete, hvila) egentl, hvila ifrån arbete = χατά-παυσις, hvilodag l:o) sabbat, lördag 1. rättare: ifrån solnedgången på fredagen till samma tid på lördagen; Mt. 12: 2 al.; plur. nyttjas visserligen om flera sabbater ss. Act. 17: 2, Col. 2: 16, men vanligtvis om en sabbat (i analogi med Grekernas och Romarnes namn på fester t. ex. Παναθήναια, Saturnalia o. s. v.; kanske också blott en efterbildning af Aramäiska singularformen Mt. 12: 1 sæpe; σαββάτου οδός Act. 1: 12 (se οδός), τὸ μεταξὺ σ. Act. 13: 42 (se μεταξὺ). — Anm. Sabbatsdagen var

af Gud sjelf instiftad till minne af skapelsens fullbordan Genes. 2: 2. 3; hvarje Jude var förpligtad att afhålla sig ifrån allt arbete på denna dag Exod. 20: 8. 11, den häremot bröt skulle dö Genes. 35: 2 (det är derföre som Pharisæerna förebrådde Erälsaren att Hans lärjungar uppryckte ax på sabbaten Mt. 12: 1.2 — så fick man enligt traditionen icke bota, undantagande lifsfarliga sjukdomar, ibid. 10). — 2:o) synecd. både i singul. och plur. vecka (som börjar efter sabbaten och slutar med sabbatsdagen) Mt. 28: 1 al. ss. μια. σαββάτων 1. c. al. 1. σαββο.του 1 Cor. 16: 2 1. πρώτη σαββάτου Mc. 16: 9 första dagen i veckan = söndagen = HΠN (i den Rabbinska räkningen), så betyder "O ψ måndag o. s. v. σαγήνη, ης, ἡ ett stort nät, not Mt. 13: 47. * Σαδδουχαίος, ου, ὁ (antingen af p1"^ rättrådig, orthodox, eller af Σαδώχ, som var en lärjunge till Antigonus Sochæus i förra hälften af 3:dje århundradet f. Chr.) Sadducæer, som tillhör Sadducæiska sekten (de 3 religionspartierna voro Pharisæer, Sadducæer och Essæer, af hka de sistnämnde icke förekomma i N. T.). Sadducæerne förkastade alla traditioner och höllo sig i religionssaker blott vid G. T:s skrifter (icke blott Penta-teuchen, ss. några påstå), hvaraf troligtvis namnet (anm. skillnaden emellan Katlioliker och Protestanter, Sonniter och Schiiter hos Muhammedanerna); de nekade tillvaron af andar och englar (Act. 23: 8), själens odödlighet och kroppens upp-

Σαλείμ

ståndelse (Mt. 22: 23 al.) och följaktligen belöning och straff efter döden; de trodde icke heller på Guds försyn, utan allt berodde på menniskan sjelf. Eör öfrigt voro de af sträuga seder (andra antaga motsatsen); dock stodo de hos folket i ringa anseende, hos de förnäme och rike deremot i så mycket större. Deras antal var ringa i jemförelse med Pharisæernas, med hvilka de i öfrigt stodo i en skarp motsats, men gjorde gemensam sak emot Frälsaren och Hans lära. — Man har med mer 1. mindre skäl jemfört Pharisæerna med Stoikerna, Sadducæerna med Epicuræerna och Essæerna med Pythagoræerna; fkmr Mt. 3: 7 al. Σαδώχ, b indecl. (plT^ rättrådig) Sadok, Azors

son Mt. 1: 14 (bis), σαίνω (beslägtadt med σείω) sätta i rörelse, skaka (egentl, vifta med svansen ουρά äfven ουράν. om hundar), oroa; pass. skakas, drifvas hit och dit, blifva vacklande, vackla 1 Thess. 3: 3. * σάχχ.ος, ou, b (p^) säck, egentl, hårduk 1. groft och tjockt tyg i synnerhet af gethår σ. τρίχινος Apoc. 6: 12 hårsäck, och allt deraf förfärdigadt — en klädning 1. mantel af sådant tyg nyttjade pilgrimer och österländska asketer, äfvensom pro-pheter och botpredikanter Apoc. 11: 3 (jfr Mt. 3: 4); äfven sörjande brakade en sådan, grof, svart, säcklik, med armhål försedd klädning och beströdde hufvudet med aska Mt. 11: 21, Lc. 10: 13. — Man har gjort den anmärkningen, att ordet förekommer i nästan alla både äldre och nyare språk. Σαλά, b indecl. (Π telning) Sala, Ebers fader

Lc. 3: 35. * Σαλαδιήλ, b indecl. (PN1

nf? N ψ jag har begärt af 1. bedt Gud) Salathiel, Jechonias son Mt. 1: 12, Lc. 3: 27.

Σαλαμίς, ινος, ἡ Salamis, sjöstad i östra delen af ön Cypern med en beqväm hamn, fordom säte för mäktiga konungar och äfven sedermera en af de förnämsta städer på ön. Sedan det genom en jordbäfning blifvit förstördt under Constantin den store, lät denne kejsare (och hans närmaste efterträdare) återuppbygga det under namn af Constantia; några timmars väg S.Y. derifrån ligger det nuvarande Famagusta. Σαλείμ, ἡ indecl. (cblV) Salem 1. Salim, en by 1. liten stad söder om Schythopolis på Jordans-ängen d. ä. nära Jordan vester om denna flod; menσαλεύω

sjelfva platsen, der Salem legat, är nu obekant. Nära intill vid Ænon (se Αἰνών) döpte Johannes Joh. 3: 23, sedan han lemnat Bethania 1. Betha-bara på andra sidan Jordan. * σαλεύω, ευσα; ευ&ήσομαι, ευμαι, εύθην {σάλος) röra af och an, svänga, gunga, skaka ss. hafvet (floden) Lc. 6: 48 (rubba huset), vinden, jordbäfning Hebr. 12: 26 (om Guds röst, som skakade jorden vid lagens utgifvande på Sinai Exod. 19: 18), metaphor. uppskaka 1. -röra, uppvigla Act. 17: 13; —- pass. skakas Mt. 24: 29 al., af vinden Mt. 11: 7, Lc. 7: 24, af jordbäfning Act. 16: 26; trop. rubbas, bringas ur sin (förra lyckliga) ställning Act. 2: 25, ἀπὸ τοὺ νοὸς 2 Thess. 2: 2 låten försätta eder i en skakande sinnesrörelse (så att J kommen bort) ifrån edert (vanliga) sinnestillstånd; τ ο. σαλευόμενα Hebr. 12: 27 det vacklande, ombytliga (sådant är allt skapadt, alla jordiska riken, ja, himmel och jord Hägg. 2: 6 — i motsats mot τά μή σ. Guds orubbliga rike, jfr Mt. 24: 35, 2 Petr. 3: 7. 13). Σαλήμ, ἡ indecl. (C bv egentl, adject.

fulländad, men äfven lefvande i frid och vänskap — ss. nomen propr. = ss. appellat. är det

neutrum = □i^li' sällhet, frid =) Σόλυμα (Joseph. την μέντοι Σόλυμα ὑστερον εχάλεσαν Ιεροσόλυμα), Salem, den stad, der Melchisedek var konung och den högste Guds prest (se Genes. 14: 18); Hieronymus antager utan skäl, att Salem var samma stad som Σαλεiμ (likt se); fkmr Hebr. 7: 1. 2.

Σαλμών, ὁ indecl. beklädd) Salmon, Naas-

sons son Mt. 1: 4. 5, Lc. 3: 32. Σαλμών η, ης, ἡ (äfven Σαλ,μώνιον Sal- 1. Sammo-nium) Salmone, den nordostligaste udden på Creta, midtemot Cnidus i Mindre Asien Act. 27: 7. * σάλ,ος, ου, ὁ (beslägtadt med ἀλς haf) salum, hvarje gungande, orolig rörelse, i synnerhet hafvets brusning, bränning Lc. 21: 25 * σάλπιγξ, ιγγος, ἡ trumpet, basun Mt. 24: 31 al., begagnades ss. signal till anfall (τὸ πολεμικών) 1 Cor. 14: 8; vid Guds befallningar och uppenbarelser Apoc. 8: 2. 6. 13, 9: 14, Hebr, 12: 19; vid Christi tillkommelse samt de dödas uppväckande och sammankallande Mt. 24: 31, 1 Cor. 15: 52, äfven σ. Θεού 1 Thess. 4: 16. σαλπίζω, ίσω, ισα (fgde) trumpeta, blåsa i trumpet (för att dermed sammankalla de döda ur deras

grafvar) imperson. 1 Cor. 15: 52 (liksom α.στράπτει, νίψει, ὑει), basuna (om de 7 englarne) Apoc. 8: 6—13 al.; stöta i basun (för att väcka uppseende med det man gör) Mt. 6: 2.

σαλπιστής, ού, ὁ (fgde) trumpetare Apoc. 18: 22; sednare form för den classiska σαλπιγκτής. *

Σαλώμη, ης, ἡ (egentl, den fredliga af □ï^ψ fred) Salome, Zebedæi maka ocli således moder till apostlarne Jacobus den äldre och Johannes (i sednare tider liar man börjat antaga, att hon var den syster till Frälsarens moder, som omtalas Joh. 19: 25); denna Salome får icke förblandas med Hero-dias' dotter af samma namn, hkn, utan att uttryckligen nämnas, förekommer Mt. 14: 6; fkmr Mc. 15: 40, 16: 1.

Σαμάρεια, ας, ἡ (plÖW väktaren tillhörig, vakt-berg) Samaria; l:o) hufvudstaden i provinsen Samaria, uppbyggd omkring 922 f. Chr. af Amri 1. Omri, en af Israels konungar, på ett berg af samma namn (Schimron) med vidsträckt utsigt ungefär 16 timmars väg norr om Jerusalem, och upphöjd till de Israëlitiska konungarnes residens. Efter en treårig belägring (under Hosea) af Assyriske konungen Salmanassar eröfrades staden 721 1. 720 f. Chr. och befolkades, liksom de andra Israëlitiska städerna, med främmande colonister. Sedermera intogs och förstördes den af Johannes Hyrcanus, men uppbyggdes åter af Bomerske ståthållaren Gabinius och skänktes af Augustus till Herodes den store, som Augustus till ära kallade den Σεβαστή Augusta, hvaraf den dervarande obetydliga byn ännu heter Sebustieh; anses förekomma Act. 8: 5, metonym. invånarne deri Act. 8: 14, men hör troligen till 2:o) provinsen Samaria, som låg emellan Galilæa i norr och Judæa i söder, hade Medelhafvet i vester och Jordan i öster; var den minsta af de 4 provinser, hvari Palæstina var indeladt (se Ιουδαια)·, fkmr Lc. 17: 11, Joh. 4: 5. 7 γυνή èx της Σ. = Σαμαρείτις v. 9 Sa-maritanska, al.

Σαμαρείτης, ου, ὁ (fgde) Samarit 1. Samaritan, invånare i staden 1. landskapet Samaria. Detta landskap innefattade Ephraims stam, halfva Manasse och en del af Isaschars. Invånarne blefvo af Salmanassar på konung Hoseas tid bortförde i fångenskap (se fgde). Efter bortförandet skickade Assyriens konung från Babylon och andra orter till det folktomma landet colonister, hvilka blan-

clade sig med de qvarblifne och nu kallades Samariter. De bådo väl, då de blefvo hemsökte af lejon, Assyriens konung om en Israëlitisk prest ibland dem som blifvit bortförde; men de dyrkade tillika de många afgudarne i deras förra hemland. Dessa Samariter blefvo af de under Seru-babel återkomne Judarne uteslutne från delaktighet i tempelbyggnaden och nationalgudstjensten; hvarföre de genom anklagelser hos Cyrus sökte hindra tempelbyggnaden. Derpå, äfvensom på den dogmatiska skiljaktigheten (Samariterna erkände neml. blott Pentateuchen ss. helig bok) grundade sig det outsläckliga hatet emellan Judarne och Samaritanerne. — Manasses, en Judisk prest och broder till öfversteprestenJaddus i Jerusalem, gifte sig med en dotter till Sanballat, den Persiske hedniske ståthållaren i Samarien; hvadan Jaddus af-satte honom från prestembetet. Derpå drog Manasses till Samarien och byggde med Alexander den stores tillstånd ett tempel på berget Garizim och upprättade der en egen gudstjénst. Ifrån denna tid upplågade ännu mera hatet, så att Samaritanerne icke en gång

ss. hedningarne kunde blifva proselyter. Derföre kallar ock Frälsaren en Samarit αλλογενὴς främling Lc. 17: 18; deraf också lärjungarnes och Samaritanskans förundran Joh. 4 cap. — Samaritanerne väntade Messias Joh. 4: 25, och flera af dem öfvergingo till christendomen både i och efter Frälsarens tid; de vänta Honom ännu i Sichem, i det de åberopa sig på Deuteron. 18: 15 — nu mera lär dock deras antal inskränka sig till 30 familjer, boende i Sichem och Joppe; fkmr Mt. 10: 5 al. να.μαρεἰτις, ιδος, ἡ (fgde) Samaritansk γυνὴ Joh. 4: 9 qvinna, Samaritanska (bis).

αμοϋ-ρἀχη, ης, ἡ Samothrace, en ö i Ægeiska hafvet vid kusten af Thracien, midtemot mynningen af floden Hebrus, med en stad af samma namn. Mysterierna, som der firades, äro verldsberömda. Före Samiska flyktingars invandring, af hka ön sannolikt fick detta namn, hette den Leucosia (och Dardania); nu heter den Samotraki 1. Samandra-chi; fkmr Act. 16: 11. *

'ἀρ,ος, ου, ἡ Samos, ö i Ægeiska (Icariska) hafvet vid Ioniens kust, 40 stadier från udden Trogilium, 7 stadier från Mycale i Mindre Asieu, midtemot Milet, berömd ss. säte för Junosdyrkan och ss. Pythagoras' fädernesland. Var rik på produkter, dock ej på vin ss. de angränsande öarne (t. ex.

σανδἀλιον

Chios); invånarne fingo af Augustus libertas; heter nu Sussam Adassi; fkmr Act. 20: 15. *

Σαμουἡλ, ὀ indecl. (^NtftW troligen af = C ψ och 7N Guds namn; andra af J/wlf bönhörd af

3 _ T

Gud) Samuel, son af Elkana och Hanna från Ra-matliaim Zophim (= Ραμα, hkt se) på Ephraims berg, blef af sin moder bestämd till Naziré (se σἰχερα), uppfostrad ss. tjenare vid helgedomen i Silo och der invigd till prophet. Denne grundade eller återställde prophetskolorna, troligen det förra; Skriften uamngifver 5 sådana inrättningar: 2 under Samuels tid, den ena i Kiriath Jearim, der förbundsarken den tiden befann sig (1 Sam. 10: 5. 10), den andra i Rama (1 Sam. 19: 18—24), 3 under Elias' och Elisas tid icke långt från G il-gal, Jericho och Bethel. I eller utanför dessa städer bodde nu de talrika unga männen med hvarandra i coloniartade kretsar, de ogifte i större byggnader förenade till ett hushåll, de gifte deremot med sina familjer för sig sjelfva i särskilda hyddor. För dessa brödraföreningar voro prophe-terna föreståndare; undervisningsämnen derstädes voro i egentlig mening rent bibliska: lagen, pro-pheterande, fädernas historia, ceremonierna, äfven nämnes sång-, ton- och diktkonsten, ss. kan ses af ofvan anförda ställen. Samuel var den siste af CHDiy (domare) i Juda och smorde till Judarnes konungar Saul och David; se för öfrigt Sam. 2:ne Böcker; förekommer Act. 3: 24, 13: 20, Hebr. 11: 32.

Σαμψὠν, ὀ indecl. φἱZ/ἱρψ troligen diminut. af sol) Simson, Israëlit af stammen Dan och i 20 år Schophet öfver Hebræema, hkn genom en rad af äfventyrliga bedrifter tillfogade de då öfver Hebræerna herrskande Philistæerna, som retat honom, mycken förtret och skada; han understöddes dervid af en ovanlig slughet och utomordentlig kroppsstyrka (Judic. 13—16 capp.), var naziré, se σἰχερα; fkmr Hebr. 11: 32. *

σανddliov, ου, τὀ, diminut. (af το σανδαλον st. σαν'ι-δαλον af följ.) sandal, en trä- 1. äfven lädersula under foten, som fastbands ofvanpå foten med remmar, vanligen ett slags fruntimmersskor; hos Hebræerna buro ock männer dylika skor 1. sulor. De lägste slafvarne hade till göromål att påbinda och aftaga dessa sandaler, bära dem efter sina herrar o.^s. v. — Inne i rum har Osterlündnin-geu inga skor (tofflor) på sig, utan plägar vidσανἰς

besök taga af sig dem i förstugan (liksom vi galoscher), utom vid påskmåltiden, på det man måtte framställa sig i fullkomlig resdrägt; ty på resor och vid utgående påtager sig hvarje ordentlig-man sina fotplagg. Då det med denna fotbeklädnad var naturligt, att fötterna blefvo fulla af dam och stoft, så kan man deraf förklara sig den idke-liga fottvagningen. Sandalerna voro ursprungligen = υποδἡματα, se dock detta ord; förekommer Mc. 6: 9, Act. 12: 8.

σανἰς, ἰδος, ἡ bräde, planka Act. 27: 44. *

Σαοὑλ, δ indecl. den begärde) Saul, l:o) Ju-

darnes förste konung (1095—1055 f. Chr.), son af en ansedd Israëlit Kis af Benjamins stam, utmärkt genom ståtlig kroppsbyggnad (hufvudet högre än andra); han blef, då folket begärde en konung, af domaren och propheten Samuel smord dertill och i Mizpa föreställd folket, som med glädje hyllade honom. Sauls första lyckliga företag, tåget mot Ammoniterne, hvilka hårdt ansatte Gilead, tillvann honom nationen helt och hållet, ocli det blef nu konungens hufvudomsorg att skydda landet emot de alltid stridsfärdige Philistæernas anfall. Blott genom hans son Jonathans djerfva hjeltebragd blef Philistæiska hären drifven på flykten och snart fullkomligt slagen; dock kommo de alltjemt tillbaka, äfvensom Moabiter, Edomiter, Syner och andra. I ett utrotelsekrig mot Aina-lekiterne ådrog sig konungen propheten Samuels förebråelse, derföre att han icke helt och hållet åtlydt HEllrans genom Samuel honom gifna föreskrift att gifva allt det fångna till spillo. Propheten vände sig nu ifrån Saul och smorde på HERrans befallning- David till konung. De hjelte-dater David utförde ådrogo honom Sauls afund, och denne stod sedermera efter hans lif. Slutligen blef i ett krig emot Philistæerna Sauls här slagen och hans 3:ne söner stupade; hvarefter han sjelf, trött vid lifvet, störtade sig på sitt eget svärd. Sauls historia finnes utförligt framställd 1 Sam. 8 cap.—2 Sam. 1 cap.; fkmr Act. 13: 21. — 2:o) Aposteln Pauli Judiska namn före hans omvändelse (äfven Σαύλος, hkt se — se ock Παύλος) Act. 9: 4. 17 al.

σαπρός, ά., όν (σήπω, εσάπην) rutten, skämd, af dålig beskaffenhet, dålig, oduglig (i ill begagnande), ond l:o) i physisk mening, ss. δένδρον Mt. 7: 17 al. murket, skadadt 1. odugligt (neml. att

bära god frukt), σαπρά (scil. ίγβύδια) Mt. 13: 48 skämda 1. till begagnande odugliga fiskar. — 2:o)

1 ethisk mening: dålig, oduglig (till uppbyggelse) σ. λόγος Eph. 4: 29.

Σαπψείρη, ης, ή (antingen af ID ψ skön, eller af TED se följ.) Sapphira, hustru till Ananias (se Άνανίας) Act. 5: 1 följ.

σά.πψειρος, ου, ή I1 E Q sapphir, en ädelsten af himmelsblå färg, öfversådd med gyllene punkter Apoc. 21: 19. *

σαργάνη, ης, ή (af obekant derivation) flätverk, korg

2 Cor. 11: 33. *

Σάρδεις, εων, αϊ Sardes, gammal och rik hufvudstad i Lydien och residens för de Lydiske konungarne, bland hvilka den rike Cræsus märkes, låg på en fruktbar slätt vid floden Pactolus och på norra sluttningen af berget Tmolus 540 stadier (= 9 svenska mil) från Ephesus; blef sedermera säte för en Persisk satrap. Efter Antiochus den stores besegrande kom det i Romarnes händer, men sjönk snart ned till en ganska medelmåttig stad; dess invånare voro af gammalt beryktade för ett utsväfvande lefnadssätt. Der fanns en Christen församling, till hkn ett af de apocalypt. sände-brefven är ställdt; fkmr Apoc. 1: 11, 3: 1. 4.

Σάρδινος, ov, Apoc. 4: 3 || följ., hkt se.

Σάρδιος, ov (egentl, adj. af Σάρδεις) Sardisk; δ sarder, en ädelsten, som brukades till signetringar, af genomskinlig, eldröd, köttaktig färg (deraf vår carneol af det Italienska carne, kött); annars skiljes denna qvinnliga art ifrån den manliga, sard, som var brunaktig; den förra menas Apoc. 4: 3 (HERrans ansigte lyste med eldens glans och hans talar var glänsande purpur). *

σαρδόνυξ, υγος, b sardonyx, en blandning af onyx och carneol (se fgde); onyx liknade till färgen en nagel (ονυς), genom hvilken köttet genomskimrar, hade ock mjölkhvita strimmor; alltså var sardonyx röd och hvitstrimmig Apoc. 21: 20. *

Σάρεπτα 1. Σάρειρίΐα, ων, τά (ΠΕΊ^ smälthytta?) Zarpath 1. Sarepta, stad i Phænicien 1. rättare Sidonien emellan Tyrus och Sidon icke långt ifrån det sednare; märkligt i Bibliska historien för den fattiga enkan som der bodde och hos hkn propheten Elias gästade 1 Reg. 17: 9—24; kallas Σ. Σιδώνος, emedan staden låg inom Sidons område; fkmr Lc. 4: 26. *

σαρκικός, ή, όν (σάρξ) egentl, tjenlig för köttet, rättande sig efter köttet)(πνευματικός 1 Cor. 3: 3 (beherrskade

af σάρξ, den mot Guds Ande stridande menskliga naturen — se σάρξ — och således motsträfvaude πνεύμα)(πνευματικοὶ som styras af Guds Ande); hörande till köttet, köttslig, σοφία 2 Cor. 1: 12 den rent menskliga visheten, hvilken icke står under den H. Andes inflytande, utan är ett verk af den oupplysta och förderfvade menniskonaturen (jfr ock σ. ψυχική Jac. 3: 15 — skiljes från den christliga visheten, som härrör från den H. Ande), όπλα 2 Cor. 10: 4 köttsliga (blott menskliga och ss. sådana svaga och otillräckliga för den apostoliska verksamhetens ändamål)(δυνατὰ τω Θεώ) vapen, επιδυμίαι 1 Petr. 2: 11 köttsliga begärelser (dessa strida emot själen, i det de söka göra henne underdånig deras tjenst och derigenom förlustig af saligheten); kroppslig, lekamlig, timlig τά σ. Rom. 15: 27, 1 Cor. 9: 11 som hör till detta lifvets behof, detta timliga lifvets uppehälle och nödtorft, som angår menniskans materiella 1. animaliska lif ss. föda, kläder, egodelar o. s. v. — Anm. Om skillnaden emellan detta ord och följande, se följ.

σάρκινος, rj, ov (följ.) bestående af lcött, köttaktig εν πλαξὶν καρδίας σ. 2 Cor. 3: 3 i hjertats taflor af kött)(λιδίναις; af köttslig natur (hvars natur är σάρξ) Rom. 7: 14 al. — Anm. Ordet anses i allmänhet — fgde och blir också dermed förvexladt i editionerna ss. Rom. 7: 14, men med orätt; ty sjelfva ändelserna (ικός, ινος) utmärka en olikhet dem emellan; en opånyttfödd t. ex. är σάρκινος (och ss. sådana betecknar Paulus Corin-thierna 1 Cor. 3: 1, emedan de ss. svaga nybörjare i christendomen ännu syntes bestå af idel σάρξ), men en pånyttfödd är σαρκικός, då han låter köttet beherrska πνεύμα (ss. de mera för sig komna Corinthierna öfverlemnade sig åt sektväsende 1 Cor. 3: 3).

σάρξ, σαρκός, ή (Æol. σύρξ, liksom af σύρω — det som drages från benen?) caro, kött, menniskors och djurs; i N. T. l:o) i egentlig mening Lc. 24: 39 al. — 2:o) synecd. för kropp, lif, menniska ή σάρξ μου Rom. 11: 14 mina anförvandter (Judarne), ετέρα σ. Jud. 7 ett annat kött, en annan (af sitt kön); för öfrigt, πάσα σάρξ — πάντες άνθρωποι Lc. 3: 6 al, o. s. v. — 3:o) med Inbegrepp af svaghet, vanmakt o. s. v. ss. σάρξ και αίμα Mt. 16: 17 en svag menniska,

Σάρων

Gal. 1: 16 och Eph. 6: 12 svaga menniskor (se αιμα), 1 Cor. 15: 50 vårt jordiska 1. kroppsliga väsen (som vi hafva i detta jordlifvet och hvars hufvudbeståndsdelar äro kött och blod) o. s. v. — 4:o) med bibegrepp af det förderfvade, ogudaktiga, syndiga i vår natur; utmärker det menskliga i sig, det rent menskliga i motsats till det gudomliga — menniskan sådan hon är uti sig med siu medfödda syndfullhet utan pånyttfödelse af Guds nåd Joh. 3: 6 al.; hit höra phraserna ειναι, ζήν, περιπα-τειν, κατά σ. Rom. 8: 4. 5. 12. 13, vara, lefva, vandra efter köttet = den syndiga menniskonaturen o. s. v.; äfvensom κατὰ τὴν σάρκα. Joh. 8: 15 efter det yttre (hvarefter han syntes dem ss. en vanlig menniska), κατά σ. Rom. 4: 1 på rent menskligt vis (i motsats till trons högre, andliga element), κατὰ σ. σοφός 1 Cor. 1: 26 menskligt vis, Ισραήλ κατά σ. 1 Cor. 10: 18 det köttsliga, rent menskliga Israël ( )('/. κα.τὰ πνεύμα det andliga Israël, de christne), ειδέναι τινά κατά σ. 2 Cor. 5: 16 känna ngn ss. menniska (så att man bedöiumer honom efter hvad han ss. menniska är)(κατὰ πνεύμα ss. christen), και εν σαρκὶ και ἐν Κυρίω Phil. 16 både ss. menniska och ss. christen o. s. v. — 5:o) om Christo: Hans menskliga natur, dock utan synd och förgängelse κατά σ. Rom. 1: 3 till sin menskliga natur, εν ταίς ήμέ-ραις τής σ. Hebr. 5: 7 i Hans köttsdagar (härmed menas Hans förnedringstillstånd) o. s. v. — Anm. Om striden emellan σάρξ och πνεύμα Gal. 5: 17, se πνεύμα.

Σαρούχ, äfven Σερούχ, δ indecl. (3 Ή ψ hopflätad af ηψ) Saruch, Nachors fader Lc. 3: 35. *

σαρόω; ωμαι (σάρος, ό 1. σάρον, τό qvast af σαί-ρω =) sopa Lc. 15: 8, feja, putsa; ρ. ρ. ρ. Mt. 12: 44, Lc. 11: 25.

Σάββα, ας, ή (ΓΠ ψ furstinna, hette innan löftet skedde till henne "Htf) Sara, Abrahams hustru, var dotter af Thara, Abrahams fader, men af annan moder, således halfsyster till sin man; först i ålderdomen (vid 90 års ålder) födde hon Isac; dog 127 år gammal i Hebron och blef der begrafven; fkmr Rom. 4: 19 al.

Σάρων, ωνος, δ, äfven Σαρών 1. -ωνάς (P~)ψ st. "plψ1 slättmark, slätt) Saron, en slätt i Palæstina vid kusten af Medelhafvet ifrån Cæsarea (Palæstinæ) till Joppe, utmärkt för rik vegetation (»blomster i Saron») och goda betesmarker; midtaaràỳ

på densamma emellan Lydda och Apollonia (Arsuf) ligger byn Saron, som fordom kanhända var en stad och kunde menas Act. 9: 35, ehuru artikeln synes antyda »den bekanta (slätten) Saron». * σατάν, b indecl. — följ.; fkmr blott 2 Cor. 12: 7 ss. genit. *

σατανάς, ά, b ofreda, förfölja) egentl, veder-

part, motståndare; χα τ εξοχήν satan, som för-förer menniskorna till det onda och anklagar dem hos Gud, Mt. 4: 10 al., Lc. 22: 31; hans hufvudsyften^ är att hindra Guds verk bland menniskorna, hvarföre äfven Petrus, då han ville afstyrka och hindra Frälsaren ifrån att lida och dö för menniskorna, kallades trop. satan Mt. 16: 23, Mc. 8: 3; — παραδοΰναι τω σ. 1 Cor. 5: 5, 1 Tim. 1: 20, se παραδιδωμι. σάτον, ου, τό (ΓΙΝΟ, Aram. ΝΠΙΝ'Ο, hvaraf Grek. formen) saton, ett mått för torra varor, som enligt Eabbinerne utgjorde 144 äggskal, var ^ af ΠΕΡΚ; Epha var § μέδιμνος; Medimn = lO| kappar = | tunna; alltså Epha = 8 kappar 1. 1 halfspann och saton = 2| kappar Mt. 13: 33, Lc. 13: 21.

Σάύλος, ου, b (^Κψ den begärde af ^Νψ) Saulus, Aposteln Pauli namn före hans omvändelse (se Παύλος), Act. 7: 58 al. σαυτοΰ, ής, οΰ = σεαυτοΰ, hkt se. σβέννυμι 1. ύω, σβέσω, εσβεσα släcka, utsläcka a) i egentlig mening Mt. 12: 20 al. —- b) i tropisk mening: τ ὁ πνεύμα 1 Thess. 5: 19 den H. Ande (tänkt ss. en eldslåga — jfr första pingstdagens händelser), äfven dämpa, undertrycka. — Pass. slockna, α'ι λαμπάδες Mt. 25: 8 hålla på att sloc-na, το πυρ Mc. 9: (44. 46). 48. σεαυτοΰ, ής, οΰ (σέο — σοΰ, αύτοΰ) pron. reflex.

dig sjelf o. s. v. Mt. 4: 6 al. σεβάζομαι, άσθψ (σέβας vördnadsfull skygghet, räddhåga, vördnad) = σέβομαι Eom. 1: 25 scil. τήν χτίσιν. * σέβασμα, ατος, τό (fgde) det dyrkade, helgedom, föremål för dyrkan ss. tempel, altaren, bildstoder Act. 17: 23; 2 Thess. 2: 4 == numen, gudaväsende.

σεβαστός, ή, όν adj. vble (af σεβάζομαι) den vördade, dyrkade = Augustus — kejsare ss. subst. Act. 25: 21. 25 (om Nero), ss. acliect. kejserlig σπείρα Act. 27: 1 den kejserliga cohorten (var den utaf de 5 i Cæsarea stationerade cohorter,

hkn gällde ss. kejsarens lifvakt) = σπ. Ίταλιχή Act. 10: 1, se '/ταλιχός. σέβομαι (σέβω = σεύω skrämma, jaga, förfölja) fly, undfly, sky, hafva försyn för (att göra ngt ondt), frukta, vörda, dyrka i synnerhet Gud Mt. 15: 9 al.; portproselyterne (se προςήλυτος) kallades οι σεβόμενοι προςήλ,υτοι Act. 13: 43 1. blott οι σ. Act. 13: 50, 17: 4. 17 1. fullständigt oi σ. τον Θεόν Act. 16: 14, 18: 7. σειρά, ά.ς, ή (είρω knyta, binda) band, boja, kedja ζόφου 2 Petr. 2: 4 åt mörkrets bojor d. ä. de bojor som höra till mörkret i Tartarus 1. Gehenna (orden höra till παρέδωχεν). * σεισρ.ός, οΰ, b (följ.) skakning, scil. τής γής jordbäfning Mt. 24: 7 al., skakning (genom stormvinden) έν τ?/ θαλασσή Mt. 8: 24 inom hafvet d. ä. svallning, sjögång. σειω. σεισω; έσεισδ-ην (beslägtadt med σεύω) skaka, sätta i rörelse a) i egentlig mening: om jordbäfning Mt. 27: 5, om träd som skakas af vinden Apoc. 6: 13; — b) i metaphor. mening: om folkrörelse: πάσα ή πόλις έσ. Mt. 21: 10 hela staden kom i rörelse, έσείσθησαν Mt. 28: 4 de skakades, bäfvade; — Hebr. 12: 26 jag skall skaka icke blott jorden, utan äfven himlen (har afseende på Hägg. 2: 7. 8, i hkn sednare vers antydes, att härmed menas hedningarnes 1. de hedniska rikenas omhvälfning — alla synliga, jordiska, skapade riken skola skakas och falla, endast Guds rike skall blifva evinnerliga — se ock σαλεύω in fine).

Σεχοΰνδος, äfven Σέχουνδος, ου, b (lat.) Secunclus, Pauli följeslagare från Grekland till Mindre Asien Act. 20: 4. * Σελεύχεια, ας, ή (af Σέλευκος b Νιχάτωρ, dess grundläggare 1. åtminstone utvidgare) Seleucia, hamnstaden till Antiochia i Syrien, en starkt befästad och för ointaglig ansedd stad i Syrien vid Medelhafvet med en hamn, 40 stadier norr ut från floden Orontes' mynning, 120 stadier vester om Antiochia, hufvudort i provinsen Seleucis. Den hade binamnet ή έν Πιερία Pieria af berget Pierius, vid hkt den låg, af Seleucia acl mare till skillnad från flera Syriska städer med samma namn. Sedan Pompeji tid var den urbs 1 ib er a; fkmr Act. 13: 4. * σελήνη, -ης, ή (σέλας glans, ljus) luna, måne Mt. 24: 29 al.

σεληνιάζομαι (fgde) vara månadssjuh 1. -rasande, en sjukdora sora efter månens beskaffenhet af- och tilltog och hade likhet med fallandesjukan eller var samma sjukdom — vara epileptisk Mt. 4: 24, 17: 15.

Σ εμεi 1. Σεμεϊ:ν, b indecl. (1 ^ ψ ryktbar, berömd af ν^ψ han hörde) Semei 1. Simei Lc. 3: 26. *

σεμίδαλις, εως, q simila, similago, finaste hvet-

mjöl Apoc. 18: 13. * σεμνής, q, όν (qsi σεβνός af σέβομαι) vördnadsvärd,

ärbar, värdig Phil. 4: 8 al. σεμνότης, ητος, q (fgde) vördnadsbjudande väsende, värdighet, yttre anständighet 1 Tim. 2: 2 (de christnas värdiga skick i alla lefnadsförhållanden), värdighet i föredragningssättet Tit. 2: 7. Σέργιος, ου, ό (lat.) Sergius med binamnet Paulus, boende i Paphos och proconsul på Cypern (då en provincia senatoria), hkn Aposteln Paulus omvände till christendomen och tog sitt namn efter. Act. 13: 7. * Σερούχ, se Σαρούχ.

Σήθ, b indecl. (Πψ ersättning) Seth, Adams son i

stället för Abel Lc. 3: 38. * Σήμ, b indecl. (Πψ namn) Sem, Noachs son Lc. 3: 36. *

σημ.αίνω, a.va (σήμα, se följ.) teckna, gifva ett tecken, gifva tillkänna (genom tecken 1. ord), antyda, i allmänhet tillkännagifva Joh. 12: 33 al., uppgifva Act. 25: 27. σημειον, ου, τό (= σήμα) tecken 1:o) igenkänningstecken, hvarpå man igenkänner och särskiljer ngn 1. ngt från andra, Mt. 26: 48, Lc. 2: 12, τα σ. του αποστόλου 2 Cor. 12: 12 det som documen-terar aposteln ss. sådan, det hvarpå man igenkänner den som är apostel, 2 Thess. 3: 17 (igen-känningstecken på ett brefs äkthet), kännetecken 1. -märke, bevis; äfven tecken i allmänhet ss. περι-τομής Rom. 4: 11 (genit. appositionis) omskärelsens tecken = det yttre tecken hkt bestod i omskärelsen. — 2:o) förtecken, förebådande tecken, förebud τών χαιρών Mt. 16: 3 tidsperiodernas betydelsefulla företeelser, de företeelser hvilka betydelsefullt utvisa händelsernas förestående utveckling (liksom på himlen aftonrodnaden utvisar vackert väder o. s. v.), τής σης παρουσίας Mt. 24: 3 till din tillkommelse, του υ'ιοΰ ανθρώπου v. 31 den företeelse som omedelbart föregår den

σήμερον

kommande Messias och utvisar inträdandet af Hans parusi, signalen dertill (troligen ett ljusfenomen efter den förutgående förmörkelsen v. 29 — en förglans till den δόξα, i hkn Messias sjelf skall uppträda); i denna betydelse fkmr ordet ock Mt. 13: 4, Lc. 21: 7. (11. 25) al. — 3:o) undertecken ss. σ. άντιλεγόμενον Lc. 2: 34 (om Frälsaren sjelf) en gudomligt betydelsefull företeelse som röner motsägelse, se ock άντιλ.έγω; hvarigenom Frälsaren och apostlarne ådagalade sin gudomliga sändning, underverk, under Mt. 12: 38, Mc. 16: 17. 20 al., äfven om glossolalien ss. ett undertecken, portentum 1 Cor. 14: 22 neml. τοις άπίστοις, att de skulle omvända sig och blifva trogna; äfven om falska propheters underverk Mt. 24: 24 al.; fkmr ofta i förening med τέρατα och δυνάμεις ss. Joh. 4: 48, Act. 2: 22 al. (man har velat fixera en bestämd skillnad emellan σημ.. och τέρατα enligt Act. 2: 19 τέρατα έν τω ούρα.νώ άνω χαί σημ. έπ"ι της γης χάτω, men denna skillnad är tillfällig; så heter det ju σημείον έχ του ουρανού Mt. 16: 1 al. — Alla 3 <τημ., τέρ. och δυνάμεις tjena blott att liksom uttömma begreppet af under och undergörande förmåga).

σημ.ειόω (fgde) teckna, beteckna, sätta märke på; med. teckna upp åt sig, anteckna, lägga märke till τινά. 2 Thess. 3: 14 (nemligen för att undvika allt umgänge med honom μη συναναμίγνυ· σθαι). *

σήμερον, adv. (= Att, τήμερον qsi τή — ταύτη ημέρα, hoc die) hodie, i dag, Mt. 6: 11. 30 al., q σ. ημέρα Act. 20: 26, Rom. 11: 8 al. den clag som i dag är, den närvarande dagen, äfven utan ημέρα ss. άχρι, έως 1. μέχρι της σ. Mt. 11: 23 al. ända till den närvarande dagen, vår tid, våra dagar; περί της σ. Act. 19: 40 för denna dagen d. ä. för det som i dag händt; τό σήμερον Hebr. 3: 13 det der i dag; σ. xac αύρων Lc. 13: 32. 33 i dag och i morgon (antyda en bestämd tid för Frälsarens vistelse, hkt ock tilläggen τή τρίτη i ölVermorgon och τή έχομε ν η följande dagen bevisa; deremot plägar Jac. 4: 13 i synnerhet med läsarten q för xai tydas om en obestämd tid — inom kort, men äfven här böra orden förstås egentligt, ty v. 14 upptager αύρων återigen), έχθές xai σ. x. τ. λ. Hebr. 13: 8 har afseende på tlen förflutna, närvarande och tillkommande tiden, se έχθές.σημιχίν&ιον

σημικίνθιον, ου, τό (lat.) semicinctium (semi half och c in g o skörta, uppfästa) half skört, förkläde, förskinn; andra: näsduk Act. 19: 12. * σήπω göra rutten, låta ruttna; vanligen i med. med p. 2 σέσηπα (och aor. 2 pass. έσάπην) ruttna, förruttna Jac. 5: 2 (Jacobus talar med prophetisk blick om straffdomen ss. redan fullbordad). *

σηρικός, ή, όν (Σηρ, plur. Σήρες Sererne, ett Indiskt folk, från hvilket de gamla fingo sitt första siden — sedan silkesmasken från Serernas land) egentl. Serisk; sedan hörande till silkesmasken, af silke 1. siden; neutr. sidentyg Apoc. 18: 12. * σης, σεός, äfven σητός, ό (Dp) mott, mal (i kläder, böcker, möbler) Mt. 6: 19. 20, Lc. 12: 33. † σητόβρωτος, ον (fgde och βρωτός, adj. vble af βιβρώσκω) malåten, uppäten 1. förtärd af mal Jac. 5: 2. * σθενόω, ώσω (ωσα efter vanliga läsarten 1 Petr. 5: 10) (σθένος styrka, kraft) styrka, stärka 1 Petr. 5: 10 (så att J öfvervinnen allt motstånd). * σιαγών, όνος, ή (obekant derivation) kind, käft,

kindben Mt. 5: 39, Lc. 6: 29. σιγάω, ησα-, ημαι (följ.) tystna, tiga Lc. 9: 36 al.; äfven förtiga, p. p. p. förtegad, förborgad Bom. 16: 25.

σιγή, ής, ή (σίζω onomatop. ord: hväsa, hyssja, säga hsch 1. st, tysta) tystnad Act. 21: 40, Apoc. 8: 1. σίδηρος, ου, δ jern Act. 18: 12. * σίδηρους, ά, συν, srndr. af εος, έα, εον (fgde) af

jern, jern- Act. 12: 10 al. Σιδών, ώνος, ή fiskfångst — så hette ock

Canaans äldste son Genes. 10: 15 — alltså egentl. fiskläge) Sidon, äldsta staden i Phoenicien vid Medelhafvet med en god (dubbel)hamn, 200 stadier (= Svenska mil) norr om Tyrus, 400 stadier (= 6§ Svenska mil) söder om Berytus, en dagsresa från Paneas och 8| Svenska mil från Damascus. Det var till en början hufvudstad i Phoenicien och utsände många colonier. Yäl blef det vid fördelningen af Palæstina emellan Israëls 12 stammar draget inom Assers område, men eröfrades aldrig af Israeliterna. Dess invånare, drefvo en ganska vidsträckt och fördelaktig sjö- och landtliandel och underhöllo glasfabriker, lärfts- och andra manufacturer, som lemnade ganska konstfulla och eftersökta arbeten. Vid Davids tid synes det hafva kommit under den snabbt uppblomstrande staden Tyri herravälde. Då konung

Salmanassar ryckte in i Phoenicien, afföll Sidon från Tyrus och underkastade sig denne eröfrare; emellertid synes det haft egna konungar, och under Artaxerxes III Ochus gjorde det sig fritt, men blef af denne konung, oaktadt ett tappert motstånd, intaget och förstördt 350 f. Chr.; dock byggde invånarne snart åter upp sin stad och gåfvo sig under Alexander den store med bibehållande af egna vasallkonungar. — Emedan Sidon var det äldsta hufvudsätet för Phænicisk cul-tur och mercantil verksamhet (hvarföre det ock företrädesvis förekommer i Classikernas äldsta underrättelser ss. Iliad. 6: 290 al.), synas namnen Sidonier och Sidonisk, äfven efter Tyri uppblomstrande, hafva blifvit begagnade för Phoenicier och Phænicisk. Stadens namn står ock för landskapet Sidonien (se Σάρεπτα och följ. ord). Det nuvarande Saida vester om det gamla Sidon, med ungefär 8000 invånare, är en icke obetydlig handelsplats; fkmr Mt. 11: 21. 22 aL Σιδωνία, ας, ή (fgde) Sidonien, omfattande staden Sidon med dess område, Lc. 4: 26 || της Σιδώνος. * Σιδώνιος, a, ov (se fgde) Sidonier, invånare i Sidonien 1. Sidon Act. 12: 20. * † σικάριος, ου, b (af lat. sicarius af sica, dolk) dolkbärare, lönnmördare, bandit Act. 21: 38. * σίκερα, τό indecl. (ID ψ af D ψ taga sig rus) rusdryck, temetum, hvarje hetsig och berusande dryck; denna rusdryck bereddes af säd, frukt, honung och dadlar (i Arabien företrädesvis om palmvin); fkmr Lc. 1: 15 [Johannes döparen skulle alltså blifva en Naziré — invigd, LXX

ήγιασμένος — d. ä. en sådan, som invigdes åt Jehova, skulle afhålla sig ifrån vin och andra rusdrycker och låta håret växa (se Num. 6 cap.); ofta varade nazireatet blott en tid t. ex. Aet. 21: 23 följ. (se ευχή)·, exempel på dem, som ifrån sin födelse för hela lifstiden invigdes åt Jehova äro Simson, Samuel och Johannes döparen]. * Σίλας, a, äfven Σιλουανός, ου, b (förra namnet i Apostlagerningarne, sednare i Pauli bref) Silas 1. Silvanus, en prophet i den christna församlingen i Jerusalem, som kom i beröring med Paulus Act. 15: 22. 32 och åtföljde honom på hans andra missionsresa (kanske ock tredje) genom Mindre Asien till Macedonien, men stadnade qvar någon tid i Beroea, då Paulus flydde derifrån, och sammanträffade med honom först i Coriiith,

der ban verkade för Evangelium; fkmr 1. c. al. — Huruvida den Silvanus, som enligt 1 Petr. 5: 12 öfverförde Petri l:sta bref till församlingarne i Mindre Asien, var samma person, kan icke bestämdt afgöras. Traditionen gör Silas till biskop i Corinth, men åtskiljer honom från Silvanus, förste biskopen i Thessalonica.

Σιλουανὸς, οὺ, o Silvanus, se fgde.

Σιλχοὰμ, b inclecl. (Π sändning, emissio aqua-rum af nb ψ skicka, släppa) Siloah, en källa och damm i en dal sydost om Jerusalem vid mynningen af Tyropæon; den har ymnigt, välsmakande vatten, som framkommer genom en underjordisk kanal ifrån den så kallade Jungfrukällan, hvilken ligger i Kidrons (Josaphats) dal; källan uppväller ojemnt (non jugibus aquis, sed in certis boris diebusque ebullit Hieronym.). I dammens närmaste omgifning vid sydvestra foten af Oljoberget skall en by med samma namn hafva legat, hkn ännu finnes till (Kefr Selvan), och på hkn πύργος ἐν τω Σ. Lc. 13: 4 skall hafva afseende; Joh. 9: 7 öfversattes ordet typiskt med απεσταλμένος emissus utsänd (liksom hette det ΓΠ?ψ) diὰ τον ἀπεστἀλμένον ἐχει τότε τυφλόν Euth. Zig. d. ä. emedan den blinde då blef bortsänd dit.

Σιμ.εὼν, se Συμεὼν.

σιμιχίνϋιον, ου, τὸ || σημιχίνθιον, hkt se.

Σἱμων, ωνος, b, äfven Σιμεὼν 1. Συμεὼν, hkt se (pyDll? bönhörelse af han hörde) Simon

l:o) Jona son, ßapuovä, den bekante aposteln med tillnamnet Πέτρος, hkt se; — 2:o) med tillnamnet Cananites, äfven Zelotes, broder till Judas Lebbæus, äfvensom till Jacobus den yngre, se Κανανἱτης och Ζηλωτής·, —--3:o) IIERrans broder Mt. 13: 55, Mc. G: 3: — 4:0) den spetälske i Bethanien Mt. 26: 6; — 5:o) från Cyrene Mt. 27: 32; — 6:o) Magiern från staden Gitton i Samarien, som lät döpa sig af diaconen Philippus, men sedermera af Petrus skarpt tillrättavisades, då han bad att få köpa den II. Andes gåfva för penningar (deraf uppkom benämningen Simoni); Act. 8: 9 följ.; — 7:o) fader till Judas Iskarioth Joh. 6: 71 (12: 4), 13: 26; — 8:o) en pharisé, i hvars hus JEsus gästade Lc. 7: 40 följ.; — 9:o) en garfvare i Joppe, hos hkn Petrus tog in Act. 9: 43 al.

Σινἁ, τὁ, scil. ὁρος, indecl. Oj1 C, derivatiouen oviss) Sinai, det genom lagens utgifvande (Exod. 19: 11 al.) namnkunniga berget, beläget på en deraf benämnd halfö, som sträcker sig ut i llöda hafvet och delar det i 2:ne vikar, den östra, som kallades den Ælanitiska och den vestra den Heroopo-litanska (se vidare ερυθρὸ ς). Berget består af 3:iie höjder: a) den nordöstra 1. Horeb (2'IΠ), b) den sydöstra, som företrädesvis heter Sinai, nu Dschebel Musa = Mosis berg och c) den sydvestra 1. üatharinberget, som skall vara den högsta punkten (6000 fot öfver hafsytan); alii aliter; fkmr Act. 7: 30. 38, tages allegoriskt Gal. 4: 24. 25, äfven Hebr. 12: 18 följ. (ehuru sjelfva namnet ej förekommer).

σίναπι, εως, τὸ (Attice blott νᾶπυ) sinapi, senap, hkn växt i Österlandet, liksom i Amerika, uppnår höjden af ett litet träd (10 fots höjd) med många grenar, ehuru fröet är ganska litet och ordspråksvis betecknade hos Judarne de minsta föremål Mt. 13: 31. 32 al. (parabeln om himmeliHket), ἑγειν πἱστιν ὡς χὁχχον σ. Mt. 17: 20, Lc. 17: 6 hafva äfven den minsta grad af tro.

σινδὼν, ὁνος, ἡ (p~9 — andra af Σινδὸς = Ιvδὸς Indisk, alltså kanske egentl.) Indiskt linne, musse-lin; sedan tyg deraf, svepning af linne, linneduk.. Mt. 27: 59 al.; — |1"1? 1· Sindon var annars en underklädnad af fint linne, ett slags linneskjorta, som drogs på bara kroppen Mc. 14: 51. 52 (jfr επενδύτης och γιτὼν).

† σινιάζω, ασα. (σίνιον, andra σινiον såll, sikt — troligen af σἰνω, σινομαι, samstammigt med σειω) sålla, sikta, trop. Lc. 22: 31 (liksom hvetet skakas i sållet, på det att det odugliga — agnarna — måtte skiljas från kornen och falla ut, så vill satan oroa och skaka — ταρἀςαι — eder genom frestelser, faror och trångmål, för att derigenom sätta eder på prof och bringa eder till affall 1. fallande ur tron). *

σιτευτὸς, ἡ, ὸν, adj. vble (af σιτεὺω fodra, göda af σῖτος) gödel Lc. 15: 23. 27. 30.

σιτiον, ου, τὸ egentl, diminut. (af σἱτος), vanligen plur. spis af hvete (1. säd i allmänhet), bröd, matvaror o. s. v. Act. 7: 12 || σἱτα. *

σιτιστής, ή, όν, adj. vble (af σιτίζω bespisa, föda, göda af σίτος) gödd; neutr. plurale scil. ζώα. gödboskap Mt. 22: 4. *σ ιτορ.έτριον

† σιτομέτριον, ου, τό (följ., μέτρου) sädesmått, de-mensum, tillmätt spis, det bestämda 1. beskärda måttet af säd 1. andra lifsmedel, portion Lc. 12: 42. *

σίτος, ου, δ, plur. σίτα, τά, egentl, hvete, sedan i allmänhet spannmål, säd — äfven det som deraf beredes, bröd, föda o. s. v. Mt. 3: 12 al.

Σιχάρ, se Συχάρ.

Σιών, τό scil. ορος (Ii1 H egentl, märke, upprest sten; äfven borg, fäste) Zion 1. Sion, i vidsträcktare mening hela den bergskedja, på hkn Jerusalem låg, i inskränktare blott sydvestra berget 1. kullen, hvarpå öfra staden (ή άνω πόλις) och Davids borg var uppförd, och som i höjd öfverträffade de andra kullarne (se Ιεροσόλυμα). I N. T. fkmr det l:o) metonym. a) ή δυγάτηρ Σ. Mt. 21: 5, Joh. 12: 15 Zions dotter = Jerusalem 1. dess invånare (stadens läge tänkt ss. stadens moder); b) = Israels folk, hvars theocratiska centralpunkt var Jerusalem Rom. 9: 33, 11: 26, 1' Petr. 2: 6.— 2:o) metaphor. 1. allegor. Apoc. 14: 1, Hebr. 12: 22; utmärker, ss. motsats mot Sinai, det 1. de berg (Σιών taget i vidsträcktare mening — se ofvan) der HERren tillbads och dyrkades med herrlig gudstjenst, men i synnerhet det himmelska Jerusalem o. s. v. ss. det heter i den herrliga teckningen v. 23 följ.

σιωπάα), ησα (beslägtadt med σίζω, se σιγή) tiga, vara tyst Mt. 20: 31 al., σιώπα Mc. 4: 39 var tyst 1. stilla (hafvet personificeradt); äfven vara stum Lc. 1: 20.

† σκανδαλίζω, ίσω, ισα; ισδήσομαι, ίσδην (följ.) egentl, sätta giller 1. fälla, lägga snara för ngn, komma ngn att stappla 1. falla, ^ΙΖόΠ; i N. T. i moralisk mening, bringa på fall a) gifva ngn anstöt, reta 1. förleda ngn till synd (till ngt som samvetet ogillar) Mt. 5: 29 al., pass. förledas till synd; b) gifva ngn anstöt ι afseende på hans clirist-liga tro = förleda till affall från den sanna tron, pass. förledas till affall Mt. 13: 21 al., taga anstöt 1. stöta sig på ngn 1. ngt εν τινι Mt. 11: 6 al., finna anstötligt, förargas Mt. 15: 12 al.; c) gifva ngn anstöt i afseende på hans mening om ngn l. ngt, gifva ngn τινά anledning till oriktiga omdömen Mt. 17: 27, Joh. 6: 61.

† σκάνδαλο v, ου, τό (σκάζω, έσκαδον halta, gå krokig 1. med krokiga ben — äldre form σκανδάληδρον) egentl, det krokiga gillret i fällan, vid hkt lock-

maten är fästad, gillerstång (annars πάσσαλος 1. ρόπτρον), i allmänhet fälla, Rom. 11:9 snara (ss. phraserna τιδέναι 1. βάλλειν σκ. — se nedan — ursprungligen antyda); deraf i N. T. metaphor. det som bringar ngn på fall σκ. έν αύτω ουκ εστίν 1 Joh. 2: 10 ingenting bringar honom på fall; anstöt, förargelse σκ. ρ.ου εΊ (måhända bättre εμoi, ss. några editioner hafva) Mt. 16: 23 du är mig till anstöt 1. förargelse (andra: hinder efter Euth. Zig., som paraphras. med έμπόδιον), förförelse d. ä. anledning till synd, otro o. s. v. Mt. 13: 41 al. (1. c. st. σκανδαλίζοντας som genom sin osedlighet äro anstötliga och skadliga för andra), τιδέναι τινί σκ. Rom. 14: 13 och βάλλειν σκ. ενώπιον τίνος Apoc. 2: 14 egentligen ställa giller för ngn, så att han stöter sig derpå och faller, gifva ngn anstöt d. ä. anledning till sam-vetsstridiga handlingar; πέτρα. σκ. Rom. 9: 33, 1 Petr. 2: 7 förargelseklippa (så kallas Christus —- härmed åsyftas i synnerhet det objectiva förderf, som menniskorna genom sin otro ådraga sig — jfr Mt. 21: 42. 44); τό σκ. του σταυρού Gal. 5: 11 korsets anstöt d. ä. den anledning till evangelii förkastande, som derigenom gifves, att Christi korsdöd predikas ss. salighetens grund — jfr 1 Cor. 1: 23. — Anm. Se vid flera af ofvannämnda ställen äfven πρόςκομμα. σκάπτω, έσκαψα (beslägtadt med cavo, cavus)

urhålka, gräfva, grafva Lc. 6: 48 al. σκάψη, ης, ή (fgde) egentl, hvarje urhålkad kropp, ss. kar, tråg o. s. v.; sedan scapha, båt (på större skepp), skepps- 1. räddningsbåt Act. 27: 16. 30. 32.

σκέλος, εος, τό (σκέλλω göra hård, torr) ben, i synnerhet skenben, men äfven lårben; Joh. 19: 31— 33 menas beggedera. σκέπασμα, ατος, τό (σκεπάζω betäcka af σκέπη täcke, betäckning) egentl, det betäckta, ss. hus; sedan äfven täckelse, betäckning för kroppen, kläder 1 Tim. 6: 8. * Σκευά.ς, ά, δ Skeva 1. Scheva, en öfversteprest,

hkns

7 söner voro exorcister Act. 19: 14. * σκευή, ής, ή (se följ.) rustning, utstyrsel, packning, bagage, husgerådssaker ss. möbler, bäddar, kokkärl o. s. v. Act. 27: 19. * σκεύος, εος, τὸ (beslägtadt med κύω, κυέω, κεύ&ω gömma, dölja, alltså = κευος; äfven med σκέπη täcke och σκιά. skugga) l:o) kärl i allmänhet Mc. 11: 16 al., σκ. τής λειτουργίας Hebr. 9. 21 kär-300 σχηνη

len för gudstjensten; εις τιμήν ocli ἀτιμίαν Rom. 9: 21 (man anmävke, att i liknelsen den samma massan är den menskliga naturen i och för sig, men att ur detta ämne, som på olika sätt kan formas, Gud gör dels sådana som äro bestämda till heder — neml. ss. deltagare i den Messianska herrligheten — liksom heliga kärl, dels sådana, som äro bestämda till vanheder — till det eviga förderfvet — liksom kärl ämnade för ett lågt och smutsigt bruk), 2 Tim. 2: 20 (här äro kärlen af olika ämne a) af guld och silfver, b) af trä och lera — med de förra menas värdiga och äkta medlemmar af församlingen, med de sednare oäkta); σχ. ὀργής och ελεους Rom. 9: 22. 23 vredes-ocli barmhertighetskärl d. ä. de menniskor som äro föremål för Guds vrede och barmhertighet; ὀστράχινον σχ. 2 Cor. 4: 7 (se ὀστράχινος). — 2:o) redskap af hvarje slag, verktyg, husgeråd Mt. 12: 29 al., fat Act. 10: 11. 17; skeppsredskap, taklage, tågverk, segelverk χαλὰν σχ. Act. 27: 17 nedhala segelverket, stryka segel; metaphor. σχ. εκλογής (genit. qualitatis) Act. 9: 15 = σχ. ἐχΛεκτόν ett utkoradt redskap, ὡς ἀσθενέστερον σχ. το γυναιχεΊον 1 Petr. 3: 7 det qvinnliga ss. ett svagare (HERrans) kärl 1. redskap; medel att tillfredsställa könsdriften ss. τ ο εαυτού σχ. κτά-σθαι 1 Thess. 4: 4 förskaffa sig sin egen qvinna, taga sig en maka (i stället för att öfverlemna sig åt πορνεια).

σκηνή, ής, ή (troligen samstammigt med fgde) hvarje betäckt vistelseort, tält, hydda, löfhydda Mt. 17: 4 al., metaphor. α'ι σχ. αιώνιοι Lc. 16: 9 de eviga tälten 1. hyddorna (i Guds rike —- det himmelska Jerusalem —)(de flyttbara nomadtälten); tabernakel σχ. μαρτυρίου Act. 7: 44 vittnesbördsens tabernakel 1. stiftshyddan 12

egentligen

sammankomstens tält, men LXX derivera det af "liy testari, emedan det vittnesbörd — de 10 buden — hvarigenom HEllren gaf folket sin vilja tillkänna, förvarades i arken, äfven ή σκηνή ensamt om det flyttbara tabernaklet i öknen Hebr. 8: 5 al., Guds boning, men äfven om afgudaboning 1. -tält ss. ή σχ. τού Μολὸχ Act. 7: 43 Molochs tält (den flyttbara helgedomen, som innehöll den Ammonitiska afguden Molochs bild). — Urbilden, efter hvilken Moses lät göra stiftshyddan (Exod. 25: 40), kallas ή αληθινή σχ. Hebr. 8: 2 det sanna tabernaklet (som är i himlen —)(skuggan

σχηνοπηγία

och efterbildningen v. 5), äfven σχ. μεἰζων χαὶ τελειότερα Hebr. 9: 11, σχ. τού Θεού Apoc. 13: 6, äfven ή σχ. τού μαρτυρίου εν τω ούρανω Apoc. 15: 5, — de 2 afdelningame af templet: det heliga och aldraheligaste kallas äfven Hebr. 9: 2. 3. 6. 7 σχ. ή πρώτη och ή δευτέρα. 1. ἁγια ἁγιων, — ή σχ. Δαυίδ πεπτωχυια Act. 15: 16 Davids förfallna 1. kullslagna hydda (bildlig framställning af theocratien ss. det hus, der David bodde). σχηνοπηγία, ας, ή (fgde, πήγνυμι — ΠΪ3ΒΓΙ 3Π tältens 1. löfhyddornas fest) egentl, uppslående af tält — Löfhyddohögtiden, den 3:dje af Judarnes nationalfester, hkn började den 15:de i månaden Tischri (October) och räckte i 7 dagar; den firades dels till minne af Israëliternas boning i tält under vandringen i öknen, dels ock ss. tacksamhetsfest för den slutade frukt- och vinbergningen; de bodde under festen i löfhyddor, hka uppfördes af grönskande qvistar (i synnerhet af valnötträd) på gårdar, tak, gator och torg, och buro i händerna grenar fulla med frukt, ss. representanter af fruktträdsskörden, i synnerhet palm- och citrongrenar; högtiden firades med glada festliga måltider och man öfverlemnade sig så mycket lifligare åt glädjen och njutningen, ju sorgligare den stora Försoningsfesten nyss förut (för 5 dagar sedan, den 10 Tischri) blifvit firad. Hvarje dag offrades ett antal unga tjurar från 13 till 7 (inalles 70), 2 vädurar, 14 årsgamla lamm (inalles 98) och 1 bock ss. syndoffer, jemte spis- och dricksoffer. På sabbatsåren (hvart 7:de) upplästes hvarje dag en afdelning af Moseböcker. — Den l:sta dagen var sabbatsdag och således äfven den på 7:de egentliga löfhyddohögtidsdagen följande 8:de dagen; denna dag räknades emellertid äfven till högtiden och firades högtidligt ss. den stora församlingens dag och ss. slutet på årets samtliga högtider, derföre kallas denna dag ή μεγάλη Joh. 7: 37. På denna dag, liksom hvarje morgon under

sjelfva festen, skedde en högtidlig libation. En prest hämtade neml. en 3 log (3 se βάτος) rymmande gyllene skål full med vatten ur källan Siloah och göt detsamma blandadt med vin på altaret, under det att stora Hallel (Ps. 113 —118) afsjöngs, beledsagadt af Leviternas flöjt- och basunaljud. Denna ritus var troligen mnemonisk, till minne neml. af det vatten, som Jehova ur klippan gaf de törstande Israeliterna i öknen.σχηνοποιός

På qvinnornas förgård (se ιερόν) stodo 2 colos-sala gyllene ljusstakar, som första dagen hade brinnande lampor (man tror, möjligen utan skäl, att åsynen af dem gaf anledning till Frälsarens tal Joh. 8: 12 följ.); fkmr Joh. 7: 2. * σχψοποιός, ού, ὁ (σχηνή, ποιέω) tältmakare Act. 18: 3. *

σχήνος, εος, τό — σχηνή tält, hydda; rnetaphor. ή olxia του σχ. 2 Cor. 5: 1 huset som består i tältet 1. hyddan (för anden), äfven ro σχ. v. 4 om kroppen ss. andens tält 1. bostad. σχηνόω, ώσω, oj σα, äfven σχηνά.ω 1. -έω hos profan-författare (fgde) tälta, slå upp ett tält, vara 1. bo i tält; i allmänhet bosätta sig, bo, vistas, dväljas εν τισι Joh. 1: 14 ibland några, μετά τίνων Apoc. 21: 3 tillsammans med några o. s. v., επί τινας Apoc. 7: 15 öfver några, utgöra skydd 1. betäckning för några. σκήνωμα, ατος, τό (fgde) det tältade, det uppslagna tältet, boning (för Gud) Act. 7: 46; trop. 2 Petr. 1: 13. 14 om kroppen, ss. andens boning, jmfr σχήνος.

σχιά, άς, ή skugga Mc. 4: 32, Act. 5: 15; σχ. δα-νατου — dödsskugga, det djupaste mör-

ker, ty Hades tänkte man sig ytterst mörk; σχ. τών μελλόντων Col. 2: 17 skugga (en svag förebild 1. rättare innehållslös skenbild) af det tillkommande (den Mosaiska ritualförfattningen anses ss, en skugga — σχιά —, hkn Messianska rikets författning — σώμα —- kastar ifrån sig; skuggan återgifvet väl conturerna af kroppen, är en bild deraf, men en skenbild — så skildrar Paulus de Mosaiska inrättningarnes symboliskt-typiska charakter), så ock Hebr. 8: 5, 10: 1. σχιρτάω, η σα (= σχα.ίρω) hoppa (af glädje) Lc. 1:

41. 44, 6: 23. † σκλ.ηροκαρδια, ας, ή (följ., χαρδια) hårdhjertenhet

Mt. 19: 8 al. σχληρός, ά, όν (st. σχεληρός af σκέλος) full af ben, hård; rnetaphor. hård, oböjlig, styf, sträf, sträng Mt. 25: 24; hård, svår Act. (9: 5) 26: 14 (se χέντρον), häftig άνεμος Jac. 3: 4 (hårdt väder); hård, hårdsmält, svårfördraglig, odräglig Joh. 6: 60; hård, anstötlig, fräck, hädisk Jud. 15. σχληρότης, ητος, ή (fgde) hårdhet (neml. hjertats)

Rom. 2: 5. * † σκληροτράχηλος, ον (σκληρός, τράχηλος) hårdnackad, halsstarrig Act. 7: 51. *

σχορπίος 301

σκληρύνω, υνα; ύνδην (σκληρός) göra hård 1. styf, förhärda, förstocka, rnetaphor. τήν καρδίαν Hebr. 3: 8. 15, 4: 7 göra hjertat otillgängligt för Guds nåd — Rom. 9: 18; — pass. förhärdas, förstockas Act. 19: 9, Hebr. 3: 13. σκολιός, ά, όν (σκέλλω torka) hopkrympt (genom torka), krokig, böjd, sned, skef Lc. 3: 5 transl. snedig, vrång, förvänd Act. 2: 40, Phil. 2: 15; som beter sig på ett snedt och förvändt sätt emot ngn, icke behandlar honom på rätta sättet (om husbonde emot tjenare) hård, orättvis 1 Petr. 2: 18. σκόλοψ, οπος, ὁ (troligen beslägtadt med κόλ,ος stympad, afhuggen) på.le, palisad; äfven törne, törnetagg rnetaphor. 2 Cor. 12: 7; dermed kan menas: a) inre, andliga anfäktningar (elaka tankar, samvetsagg o. s. v.); b) yttre anfäktningar från motståndarnes sida under Pauli apostoliska verksamhet; c) kroppsligt lidande —- troligen det sednare (jfr Luthers stenplågor). * σκοπέω (σκέπη täcke, betäckning) egentl, med handen ofvanför ögonen skåda i fjerran, speja, rikta sitt ögonmärke på 1. hafva i ögonsigte 2 Cor. 4: 18, τ ά. εαυτών Phil. 2: 4 hafva sitt eget intresse i ögonsigte, »se på sitt eget bästa», τινά. Phil. 3: 17 hafva ngn för ögonen, betrakta, se på ngn (för att på samma sätt som han blifva ngns efterföljare), men äfven se sig för i afseende på ngn Rom. 16: 17 taga sig till vara 1. akta sig för ngn, εαυτόν Gal. 6: 1 taga sig sjelf till vara μή att icke, σκόπει, μή Lc. 11: 35 se till 1. akta dig, att icke. 4

σκοπός, ού, δ (σκέπτομαι = fgde) skådare, spejare; men äfven det i fjerran uppresta mål, hvarefter man ser 1. sigtar, scopus, mål κατά σκ. διώκειν Phil. 3: 14 ila på 1. efter målet. * σκορπίζω, ισα·, ίσδην (lon. ord af obekant stam, ungefärligen = σκεδάννυμι) sprida, strö ut (om sående), deraf rnetaphor. med frikostig hand (om gåfvor till de fattiga) 2 Cor. 9: 9; sprida, förskingra Joh. 10: 12 (om en hjord), Joh. 16: 32, ss. motsatt συνάγω Mt. 12: 30, Lc. 11: 23 (Frälsaren menar Pharisæerne, hka icke gjorde gemensam sak med honom). σχορπίος, ου, ὁ af ""IpV såra och üj^y vara

bakom) skorpion, en bekant skadlig insekt i de varma länderna, som har mycken likhet ined kräftan och uppehåller sig på fuktiga ställen under stenar i murar, källare m. m., men under som-302 σχοτεινός

marnätterna äfven kryper omkring på gator, trappor o. s. v. Hufvud och bröst äro sammanväxta; vid bakdelen af kroppen sitter en mycket rörlig stjert af 6 leder, hkn slutar sig i en krokig fin spets — med denna plägar skorpionen gifva menniskor och djur mycket smärtsamma stygn och släpper dervid ur en vid stjerten befintlig blåsa i såret en giftig vätska, som, i fall ej hastig hjelp mellankommer, medför döden; detta gäller dock blott om den i Bibeln förekommande Österländska skorpionen (Scorpio af er Lin.), ty den Europeiska (Italienska) sårar mindre farligt; Lc. 10: 19 al.

σκοτεινός, ή, όν (se följ.) mörk, dunkel Mt. 6: 23, Lc. 11: 34. 36)(φωτεινός, hkt se, äfvensom σχότος.

σχοτία, ας, ή (σχότος) mörker Joh. 6: 17 al., 'λέγειν τι έν τη σχ. Mt. 10: 27, Lc. 12: 3 säga ngt i mörkret d. ä. i hemlighet, hemligen; σχ. är dödens element, det innefattar alltså metaphor., ss. negation af φως (hkt se), det tillstånd och den sinnesförfattning, då menniskan saknar och sträfvar emot den gudomliga αλήθεια d. v. s. andligt mörker och dermed förenad ogudaktighet och osalighet, ss. i phraserna ειναι, μένειν, περιπατεὶν ὲν τή σχ. Joh. 8: 12 al.; Joh. 1: 5 betecknar abstractum, ss. det element, hvaruti ljuset skiner, hela menskligheten, emedan den i sig sjelf saknar den gudomliga sanningen; jfr ock σχότος.

σχοτίζω; ισδήσομαι, ισμαι, ίσδην (följ.) göra mörk, förmörka; i N. T. i pass. förmörkas a) i egentlig mening Mt. 24: 59; b) metaphor. Rom. 1: 21, 11: 10, Eph. 4: 18 (jfr fgde och följ. ord).

σχότος, εος, τό, äfven ου, ό Hebr. 12: 18 (beslägtadt med σχιά) mörker a) i egentlig mening Mt. 27: 45 al.; b) transl. om det inre ögats (förnuftets) förmörkande Mt. 6: 23, Lc. 11: 35, τό σχ. τό εξώτερον Mt. 8: 12 al. (se εξώτερος), ζόφος του σχότους 2 Petr. 2: 17, Jud. 13 (se ζόφος)·, — i andlig mening: det tillstånd, hvari menniskan befinner sig, då hon lefver utan Gud i verlden Eph. 2: 12, utan det sanna ljuset, som upplyser verlden (se σχοτία) Mt. 4: 16 al.; — τό σχότος πόσον scil. εστὶ Mt. 6: 23 (se äfven ofvan) »huru stort är (när redan det yttre ögats skadade tillstånd försätter menniskan i mörker) det mörker hvaruti du då befinner dig (τό σχότος —· neml. det andliga)»; ή εξουσία του σχ. Col. 1: 13 det välde, som mörkret har (mörkret ss.

σμύρνα

den herrskande makten i den icke christliga verlden — χόσμος, af djefvulen beherrskad — är här personificeradt) ήτέ ποτέ σχ. Eph. 5: 8 abstractum pro concreto, jfr σχοτία. Joh. 1: 5. σχοτόω-, ωμαι, ώδην (fgde) = σχοτίζω, förmörka Apoc. 9: 2, 16: 10 (dock finnas på begge ställena uti somliga editioner motsvarande tempora af σχοτίζω).

σχύβαλον, ου, τό (vanliga härledningen är af χυσὶ βα.λ,λειν kasta för hundar) hvad som kastas för hundar, afskräde, afskrap o. s. v. metaphor. Phil. 3: 8. *

Σχύθης, ου, ό Scyth, en i gamla geographien mycket vidsträckt benämning, som ofta omfattade flera, kanhända med hvarandra alldeles icke beslägtade, nomadstammar norr om Svarta och Caspiska hafven ända djupt in i Asien; svarar ungefär emot 12 i Hebreiskan. — De ansågos för vilda bar-

T O

barer och barbaris barbariores, βαρβαρώτα-τoi; af Col. 3: 11 kan man sluta, att äfven Scy-ther funnos ibland de christna. σχυθρωπός, ή, όν (σχυθρός butter, vresig, knarrig af σχύζομαι egentl, morra af χύων, deraf brumma, knorra, vara knarrig o. s. v. och ώψ öga, ansigte) med butter, vresig, mörk, dyster min, blick, utseende; surmulen, dyster Mt. 6: 16. * σχύλλω; εσχυλμαι spolio, egentl, afdraga huden, flå; deraf plåga, besvära Mc. 5: 35, Lc. 8: 49; p. p. p. plågad, sargad, söndersliten 1. -rifven, försmäktande metaphor. (om andligt elände) Mt. 9: 36; med. möda sig, göra sig besvär 1. möda Lc. 7: 6.

σχΰλον, äfven σχύλον, ου, τό (fgde) egentl, den afdragna huden; sedan den från den dödade fienden afdragna rustningen, byte, spolium Lc. 11: 22. * σχωληχόβρωτος, ον (följ., βιβρώσχω) maskäten, uppäten 1. förtärd af maskar Act. 12: 23. * σχώληξ, ηχος, ό mask, matk metaphor. Mc. 9: 44. " 46. 48.

† σμαρά.γδινος, η, ον (följ.) smaragdin, af smaragd, smaragdgrön scil. λίθος Apoc. 4: 3 (den gröna, för ögat vederqvickande färgen, var alltså den rådande i nådens och fridens båge; jfr Genes. 9: 12. 13, Hes. 1: 28). * σμαραγδής, ου, ό, äfven ή smaragd, gräsgrön ädelsten, genomskinlig med dubbel strålbrytning Apoc. 21: 19. *

σμύρνα, ης, ή = μΰμμα, inyrrha, det balsamiska gummit 1. kådan på Arabiska myrten, som bruka-Σμύρνα

des till välluktande smörjelser ocli till balsamering af lik Mt. 2: 11, Job. 19: 39. Σμύρνα, ης, ή Smyrna, berömd handelsstad i Ionien vid en efter staden benämnd hamn af Ægeiska hafvet och vid mynningen af den lilla floden Me-les, 320 stadier norr om Ephesus; var mycket gammalt, och hade, förstördt af Lydierna, legat öde i 400 års tid ända till Alexander den store. Eörst sedermera uppblomstrade det på en plats, 20 stadier ifrån den gamla staden och var under de flesta Romerska kejsarne en af de skönaste och folkrikaste städer i Asien. Der fanns ock en christen församling Apoc. 1: 11, 2: 8. Ännu är den en ganska folkrik stad (öfver 120,000 invånare), och medelpunkten för den Levantiska handeln. Σμυρναίος, a, ov (fgde) från Smyrna 1. invånare i

Smyrna Apoc. 2: 8 || èv Σμύρνη. * σμυρνίζω; ισμα.ι (σμύρνα) krydda, tillaga, blanda

med myrrha Mc. 15: 23. * Σόδομα, ων, τά (DTp) Sodom, den sydligaste af de 4 städer, hka förstördes genom eld och svafvel från himlen, i den fruktbara dalen Siddim, hkns ställe Döda hafvet intagit. Städerna voro Sodom, Gomorrha, Adama och Zeboim; ty en 5:te stad i Siddimsdalen Zoar (äfven Bela) skonades för Loths skull; fkmr Mt. 10: 15 al. Σολομών, ώνος 1. ώντος (ΠΟ^ψ af E i b ψ fredlig) Salomo, son af David och Bathseba, Judarnes 3:dje konung från 1015—975 f. Chr., berömd för sin vishet Mt. 12: 42. Han hade blifvit uppfostrad och bildad af propheten Nathan och af denne redan under Davids lifstid smord till konung och ss. sådan offentligen framställd för folket. För att befästa sin thron, lät han straxt efter sin thronbestigning afdagataga sin broder Adonia och den gamle berömde härföraren. Joab, trädde genom giftermål i förbindelse med Ægyptiska konungahuset och begynte i sitt 4:de regeringsår, 480 år - efter Israëliternas utgång ur Ægypten, understödd af konung Hiram i Tyrus, tempelbyggnaden på Moriah, hvilken fullbordades 7 år derefter och högtidligen invigdes genom förbundsarkens ditfö-rande, offer och konungens tal. För öfrigt lemnas om honom och hans regering underrättelse i Konungaböckerna; fkmr Mt. 1: 6. 7 al. σορός, ού, ή '(ursprungligen samma ord som σωρός, se σωρεύω) egentl, det ställe der ngt samlas, för-varingsställe 1. -rum (der benen efter en afliden

läggas), urna, likkista; motsvarar Hebr. Htfltt, som var en öppen, kistlik bår Lc. 7: 14. * σός, σή, σόν, pron. possessivum (af σύ, σου) tuus, din Mt. 7: 3 al., τό σόν Mt. 20: 14 al. det som är ditt, hvad dig tillhör, οι σοι Mc. 5: 19 de dina, dina anförvandter, din slägt.

† σουδάριον, ου, τό (lat.) sudarium, svettduk, hvarmed man torkar svetten från ansigtet, näsduk Lc. 19: 20, Act. 19: 12; äfven det kläde, hvarmed ansigtet på ett lik plägade betäckas Joh. 11: 44.

Σουσάννα, ης, ή (ïΙ^ψïï^ lilja) Susanna, namn på en Lc. 8: 3 förekommande, annars obekant qvinna. *

σοφία, ας, ή (σοφός) egentl, technisk 1. mechanisk färdighet, konstnärsskicklighet; deraf i allmänhet skicklighet, klokhet, vishet Mt. 12: 42 al., i synnerhet den christliga a) practisk christlig vishet 1. visdom ss. Col. 4: 5, Jac. 1: 5 al.; b) theoretiska populär christlig vishet ss. λόγος σοφίας 1 Cor. 12: 8 vishetstal — tal hvars innehåll är σοφία. (se γνώσις — deremot är σοφία λόγου 1 Cor. 1: 17 tal vishet = föredragets philosophiska form, efter den helleniska smakens fordringar); men äfven den högre christliga religionsvisheten ss. 1 Cor. 2: 6 = σοφία Θεού i 7:de versen (hvilkens innehafvare Gud är, hvilken uppenbarat den för lärarne genom sin H. Ande), gudomlig vishet ss.

Mt. 11: 19 al. χαί εδιχαιώϋη----αυτής 1. c.

och Lc. 7: 35 enligt somliga: och dock är visheten (den gudomliga, i Christo verksamma) rättfärdigad d. ä. befriad 1. frikänd från hennes barn (Judarnes förvändhet), andra väl bättre: och rättfärdigad (ss. den sanna visheten framställd) har visheten (den gudomliga, som framträdt i Johannes och mennisko nes son) blifvit från hennes barns (d. ä. hennes dyrkares och anhängares) sida (derigenom nemligen att de slutit sig till henne och

factiskt rättfärdigat henne); σοφια, τ οὐ Θεοὐ Rom. 11: 33 al. visheten som tillhör Gud, utgör en egenskap hos Iionom (hvarigenom Han styrer allt till det bästa); — men σ. brukas äfven in malam partem: ss. σ. σαρχιχή och ανθρωπινή 1 Cor. 2: 5, 2 Cor. 1: 12 köttslig 1. mensklig vishet (sådan menniskan kan af naturen förvärfva, utan tillhjelp och upplysning af den H. Ande), äfven επίγειος och φυχιχή Jac. 3: 15. 17 den jordiska, naturliga (d. ä. svaga, ofullständiga); σ. του αιώνος 1. χόσμου τούτου 1 Cor. 1: 20 al. en vis-304 σοφίζω

dom som tillhör denna verldsåldern (den förmes-sianska — se αιών), denna verlden (den profana, icke christna menskligheten). σοφίζω. ισα; ισμαι (följ.) göra vis, gifva ngn τινά insigt εις· τι i afseende på 1. i ngt 2 Tim. 3: 15; klokt upptänka, -dikta, hopspinna i synnerhet i mecl., deraf μύθοι σεσοψισμένοι 2 Petr. 1: 16 klokt hopspunna fabler. σοφό ς, ή, όν (troligen af οπός saft, således egentl. saftig, viel full kraft, frisk till kroppen 1. själen — jfr υγιής — beslägtadt med σαφής, sapiens) skicklig i ngn konst 1. ngt handtverk ἀρχιτέκτων metaphor. 1 Cor. 3: 10 byggmästare; deraf i allmänhet skicklig, insigtsfull, vis, klok εῐς τι Rom. 16: 19 i afseende på ngt; a) verldsligt vis Mt. 11: 25 al.; b) christligt vis (af Guds Ande upplyst och följande hans ledning) Eph. 5: 15, Jac. 3: 13 (i synnerhet i umgängeisen); om Gud Rom. 16: 27 (1 Tim. 1: 17, Jud. 25) som genom de bästa medel förmår utföra de bästa beslut; — compar. σοφώτερος 1 Cor. 1: 25. Σπανία, ας, ή (äfven Ισπανία) Hispania, Spanien; så hette i forntiden hela Pyrenæiska halfön, som nu omfattar Spanien och Portugal. I Pauli tid var den Ilomersk provins och hade äfven Judar till invånare, hvarföre Aposteln visserligen kunde besluta sig till att dit företaga en missionsresa, obevisligt är det likväl, huruvida han verkligen företagit en sådan — åtminstone finnas inga spår deraf. Vanliga Grekiska benämningen är Ιβηρία; Ισπανία är latinsk form; fkmr Rom. 15: 24. 28. σπαράσσω, ας a (beslägtadt med σπάω; äfven σπαί-ρω sprattla) rycka, slita Mc. 1: 26 al, (om de onda andar, som plågade de besatte). σπαργανόω, ωσα; ωμαι (σπάργανον, mest plur. linda, bindel) linda, insvepa (om dibarn) Lc. 2: 7. 12. σπαταλάω, ησα (σπατάλη fråsseri, yppighet — af σπαθάω slå inslaget i väfven fast med σπάθη spade, väfspade = ett bredt slätt trä, nyttjadt vid de verticala väfstolarne i äldsta tider i stället för ladet 1. väfskeden χτεiς vid de horizontella; deraf) öda upp, förslösa, fråssa, lefva yppigt 1 Tim. 5: 6, Jac. 5: 5. σπάω; ἐσπασάμην draga; med. draga åt sig, draga ut, draga μάχαιρα.ν sitt svärd Mc. 14, 47, Act. 16: 27.

σπεiρα, äfven σπεiρα, ας, lon. ης, ή spira egentl, allt snodt, ringladt, spiral- 1. snäckgång o. s. v.; sedermera ett visst antal tungtbeväpnade soldater

σπένὐω

— manipulus, compagni, |- af c ohors; cohorten utgjorde -jL af legio (se λ.εγεών), alltså 420 man, och manipelii följaktligen 105 = compagni; andra antaga manipeln till ^ af cohorten, alltså = 140 man; andra åter anse σπ. = c ohors, hvilket väl kanske är rättast, då man jemför sådana ställen som Joh. 18: 12, Act. 21: 31 följ. hvaraf synes, att en χιλίαρχος stod i spetsen för σπεiρα. I Jerusalem fanns 1 sådan cohort Romerska soldater, i Cæsarea Palæstinæ 5; fkmr Mt. 27: 27 al. (se äfven 'Ιταλικός och σεβαστός).

σπείρω, ἐσπειρα; ἐσπαρμαι, ἐσπάρην sp argo, sprida, strö ut, så 1 :o) i egentlig mening Mt. 6: 26 scepe; ὁ σπείρων såningsman ss. Mt. 13: 3; — 2:o) i metaphor. mening a) om ordets säd Mt. 13: 18 följ., Mc. 4: 14 följ. (jordmånen 1. åkern är menniskohjertat); b) om gerningar Mt. 25: 24 al., τούτο ὁ σπ. 2 Cor. 9: 6 den som sår detta (detta

slags säd — collectgåfva), S ἑάν σπ.--θερίσει

1 Gal. 6: 7 hvad menniskan sår ut här i lifvet, skall hon uppskära i ett annat (hon skall få efter som hon handlat hafver, medan hon lefde — se ock θερίζω), σπ. εις την σάρκα εαυτοὐ Gal. 6: 8 så i sitt kött (liksom i en jordmån) d. ä. låta bestämma sig vid sitt handlingssätt af sin syndiga natur)(εις τό πνεύμα ibid. följa Andens ledning

jfr 2 Cor. 9: 6; καρπός---εiρήνην Jac.

3: 18 rättfärdighetens frukt utsås i frid för deras räkning som iakttaga 1. öfva frid (de fridsamma utså i frid den christliga vishetens säd, som för dem skall bära rättfärdighetens frukt — belöning-för deras goda umgängelse — se v. 13); c) oni menniskokroppen, hkn efter döden liksom sås och nedmyllas i jorden för att ss. sädeskornet genom förruttnelsen blifva frö till en ny kropp 1 Cor. 15: 42—44.

† σπεκουλ.ά.τωρ, ορος, ὁ (lat.) speculator, spejare, spion; sedermera officiant hos fältherrar och furstar, adjutant, ordounans, drabant, en af lifvakten Mc. 6: 27. *

σπένδω, libo, utgjuta, frambära 1. anställa ett dricks-offer (i det man utgöt några droppar på marken 1. offeraltaret, innan man sjelf drack); pass. utgjutas ss. dricksoffer Phil. 2: 17 om också mitt blod utgjutes (har afseende på vinlibationer, som egde rum vid offringarne, se vidare λειτουργία); så äfven 2 Tim. 4: 6 jag ofiras 1. utgjutes såsom ett dricksoffer d. ä. mitt blod utgjutes (ἤδη redan).σπέρμα

σπέρμα, ατος, τὸ (σπείρω) det sådda, frö, säd, kora Mt. 13: 24 följ. al.; trop. säd, afkomma, efterkommande Mt. 22: 24. 25 al., i mera prægnant mening: Abrahams rätta säd, Isacs 1. löftets barn Rom. 9: 7. 8 al.; i ännu mera andlig mening: σπ. του Θεοὺ 1 Joh. 3: 9 Guds säd d. ä. den

H. Ande, genom hkn ngn födes på nytt och blir Guds barn. .

σπερμολόγος, ου, ὁ (fgde, λέγω i bemärkelsen plocka ihop, samla) fröplockare, ss. kråkan kallades; fkmr i 2-faldig tropisk betydelse l:o) af denna fogels sätt att föda sig: parasit, snyltgäst; 2:o) af fogelns pladdrande stämma under plockningen: pratmakare, sqvallrare Act. 17: 18. * σπεύδω, ἐσπευσα, (ἑπω, aor. 2 ἑσπον, σπεὶν vara sysselsatt med ngt) träns, drifva, skynda på, ifrigt söka, sträfva efter τὶ 2 Petr. 3: 13; inträns, genom ellips (liksom ελαὺνο>, διὼχω o. s. v.) drifva på sig, skynda, ila Lc. 2: 16 al.; partic. öfversattes : med skyndsamhet, med hast, snarligen Lc.

I. c., 19: 5. 6, äfvenså imperat. ss. σπεὺσον χαὶ ἐξελθε Act. 22: 18 gack snarliga ut 1. skynda dig ut (ἐν τάχει med det aldraförsta).

σπήλαιον, ου, τὸ (σπέος, τὸ specus, håla = σπή-λυγς spelunca) spelæum, håla, grotta, kula Mt. 21: 13 al. σπιλὰς, ἀδος, ἡ (anses beslägtadt med följ.) klippa, Jud. 12 desse äro de som äro klipporne vid edra kärleksmåltider d. ä. dessa måltider stranda på dem (ty genom irrlärarnes förhållande upphöra de att vara hvad de skulle vara; hvarigenom, utvisa de följande participierne); andra antaga ordet = följ., skamfläckar. * σπιλος, äfven σπῖλος, ου, ὁ (beslägtadt med πηλός) smuts, fläck, skamfläck, styggelse, styggtyg, metaphor. Eph. 5: 27 fläck, smutsfläck, σπ. χαὶ μώ-μοι 2 Petr. 2: 13 styggtyg och skamfläckar. σπιλόω; ωμαι (fgde) smutsa, fläcka, befläcka, besmitta; tropice μισοὺντες —--χιτὼνα Jud.

23 hatande 1. afskyende till och med den från köttet besmittade underklädnaden (χιτὼν, som bars på blotta kroppen, besmittades alltså i anseende till sin omedelbara beröring med det genom otukt o. s. v. orena köttet — denna klädnad tjenar Aposteln till symbol på allt det, som också blott i utvärtes måtto står i beröring med dessa menniskors sedliga förderf), Jac. 3: 6. † σπλαγχνἰζω; ισθην (följ.) i N. T. med. förbarma sig öfver, hysa 1. hafva 1. känna medlidande med

τινός 1. περὶ τίνος 1. ἐπὶ τινι 1. ἐπὶ τινα Mt. 14: 14 al., äfven absol. Mt. 20: 34 al. σπλάγχνον, ου, τὸ, i N. T. endast plur. inelfvor (i synnerhet de ädlare delarne: hjertat, lungorna, lefvern = viscera, jfr C1??ΠΊ) Act. 1: 18; sedan hjerta (ss. säte för ömmare känslor, i synnerhet kärlek och medlidande) ss. 2 Cor. 6: 12 (se στενοχωρέω), Phil. 7, ἐν σπλ. Χοὺ Ἰοὺ Phil. 1: 8 i Christi JEsu hjerta (localt, ss. om Christi JEsu hjerta sloge i honom; ty se Gal. 2: 20), τα σπλ1. χλείειν 1 Joh. 3: 17 (se χλείω), σπλ ἐλεοὺς (genit. qualitatis) τοὺ Θεοὺ ημὼν Lc. 1: 78 vår Guds barmhertighetshjerta (hjerta ss. säte för 1. som utgör barmhertighet) d. ä. hjertliga 1. innerliga medlidande, äfvenså σπλ. οἰχτιρμοὺ Col. 3: 12, τα σπλ. αυτοὺ εις υμάς ἐστιν 2 Cor. 7: 15 hans hjerta är för eder 1. eder tillgifvet, τὰ ἐμὰ σπλ. Phil. 12 mitt eget hjerta (hvarmed One-simus betecknas ss. föremål för Pauli innerligaste kärlek — ett känslouttryck, som återfinnes i alla språk; så i latinet: meum cor 1. corculum, så i svenskan); σπλ. Phil. 2: 1 hjerta d. ä. innerlig kärlek. σπόγγος, ου, ὁ (troligen beslägtadt med σπάω, σπα-τίζω draga, suga) Att. σφόγγος, fungus, svamp Mt. 27: 48 al. σποδός, οὺ, ἡ (σβέννυμι, alltså egentligen σβοδός) aska, σπ. δαμάλεως ραντίζουσα Hebr. 9: 13 (se ραντίζω); ströddes på hufvudet ss. tecken till djup sorg Mt. 11: 21, Lc. 10: 13. σπορά, ἀς, ἡ (σπείρω, ρ. 2 ἐσπορά) egentl, sående, sedan det som utsås, säd metaphor. σπ. ἀφθαρτος

1 Petr. 1: 23 är Guds ord, men till sitt inre väsende, alltså den deruti inneboende gudomliga kraft, hkn genom det förnimbara ordet utsås i menniskans hjerta ss. det nya lifvets frö —· denna kraft är den H. Ande, han är liksom ordets själ, så att Anden är Guds i menniskan verkande lefvande, ord sjelft. *

σπόριμος, ον (se fgde) egentl, tjenlig att beså, sedan besådd; plur. neutr. Mt. 12: 1 al. besådda fält, sädesfält. σπόρος, ου, ο (se σπορά.) egentl, såning, utsäde, säde, säd Mc. 4: 26 följ., Lc. 8: 5. 11, trop.

2 Cor. 9: 10 de medel, med hka J utdelen välgerningar.

σπουδάζω, άσω, α.σα (σπουδή) skynda sig med infin. 2 Tim. 4: 9. 21, Tit. 3: 12; deraf brådska, ifrigt

39306 σπουδαίος

sysselsätta sig med, vinnlägga sig om, anstränga sig, fika, trakta efter med infin. Gal. 2: 10 al., äfven med accus. och infin. 2 Petr. 1: 15. σπουδαίος, a, ον (σπουδή) skyndsam, driftig, ifrig

2 Cor. 8: 17. 22. σπουδαιότερον, compar. till σπουδαίως, 2 Tim. 1: 17 mera enträget (än som var att vänta) || σπουδαίος. *

σπουδαιοτέρως, compar. till följ., Phil. 2·. 28 skyndsammare, hastigare (än jag annars hade gjort). σπουδαίως, adv. (af σπουδαίος) skyndsamt, fort; ifrigt, enträget, sorgfälligt Lc. 7: 4, 2 Tim. 1: 17 σπουδαιότερον, Tit. 3: 13. σπουδή, ής, ή (σπεύδω) skyndsamhet, brådska, hast Mc. 6: 25, Lc. 1: 39; ifver, nit, drift, verksamhet, studium llom. 12: 8. 11 (ifvern för det christliga lifvets intresse i alla afseenden), al., πά-σα.ν σπ. ποιείσθαι med infin. Jud. 3 lägga sig all vinn om, låta ngt vara sig ytterst angeläget (participinm är imperfectum), παρειςψερειν 2 Petr. 1: 5 (se detta verb). σπυρίς, ίδος, ή (σπεiρα) rund flätad korg, i synnerhet fiskkorg, korg Mt. 15: 37 al. στάδιον, ου, τό, äfven στάδιος, ου, ό (egentl, af adj. στάδιος, faststående, bestämd af aclv. στάδην af Ίατημι — vid στάδιον kan ρέτρον och vid στάδιος kan νόμος. 1. dylikt förstås inunder; Dor. σπάδιον, lat. spatium) stadium, stadie, en bestämd väglängd 1. sträcka af 600 Grekiska fot (625 Romerska) 1. 125 steg (så lång var rännarbanan i Olympia, hvilken Hercules stegat ut) Lc. 24: 13 al.; deraf rännarbana, vädjobana 1 Cor. 9: 24. — Anm. 60 stadier motsvarade ungefärligen 1 Svensk mil. στάμνας, ου, ή, äfven b (ιστ η μι) lerkärl 1. -fat, vinkruka, mannakruka χατ' εξοχήν Hebr. 9: 4 neml. den gyllene mannakruka, som förvarades i förbundsens ark; emellertid antaga några, att den låg bredvid arken, liksom Arons staf, emedan 1 lleg. 8: 9 står, att uti arken icke fanns annat än de 2 Mose stentaflor. * στασιαστής, ού, ο (στασιάζω resa sig, vara i uppror af följ.) upprorsstiftare, uppviglare Mc. 15: 7. * στάσις, εως, ή (ίστημΐ) egentl, stående, ställning, läge, tillstånd; deraf l:o) bestånd ss. εχειν στ. Hebr. 9: 8 ega bestånd, bestå, finnas till; annars och vanligen 2:o) det Tyska Aufstand, uppståndelse, upplopp, uppror Mc. 15: 7 al.; söndring, oenighet, tvist Act. 15: 2, 23: 7. 10, 24: 5.

σταυρύω

στατήρ, ή ρο ς, b (ιστημι väga) egentl, vigt; sedan ett mynt, statär, af guld 1. sifver; hos Athenarne det sednare = 4 τετράδραχμος (4 drachmer) = 1 Judisk sekel = 2 Rdr 40 öre Mt. 17: 27. * σταυρός, ού, b (στάω, ιστημι, qsi Ίστασθαι είς αύ-ραν ställas 1. höjas i luften) egentl. = σχόλοψ en upprättstående påle, palisad; sedan påle med tvärslå 1. -bjelke i formen af †, kors, hkt ända till Constantin den stores tid begagnades till verkställande af det smärtsammaste och nesligaste dödsstraff hos Romarne (hos Judarne infördes det först, sedan de kommit under Romarnes välde). De till korsfästelsen dömde måste efter utstånden gissling sjelfva på sin blodiga rygg bära sitt kors till afrättsplatsen, hkn alltid låg utanför staden, blefvo der afklädde samt med händerna fastnaglade och med fötterna vanligtvis fastbundna vid det med en inskrift försedda korset, som derefter upprestes. Midtpå hufvudbjelken fanns en utstående pinne 1. slå, hvarpå kroppen hvilade för att ej falla ned, och hvarpå de korsfästade liksom redo (hvaraf uttrycket inequitare cruci). Anledningen till den korsfästes straff var upptecknad på eu hvit tafla med svarta bokstäfver, hkn var fästad öfverst på hufvudbjelken. Vanligen låter man hufvudbjelken gå alltför mycket ofvanför tvärbjelken vid afbildningen af korset, hvilket man ock föreställer sig mycket högt; detta var dock icke förhållandet, ty fötterna voro ej särdeles långt ifrån marken. Döden följde mycket långsamt och de olyckliges kroppar lät man vanligen förmultna på korset Mt. 27: 32. 40. 42 al.; θάνατος σταυρού Phil. 2: 8 korsdöd, död på korset Phil. 2: 8, αίμα τού σταυρού Col. 1: 20 det på korset utgjutna blodet,

το σκἀνδαλο ν τοὐ στ. Gal. 5: 11 (se σχἀνδαλον); λαμβἀνειν, αἱρειν, ιρἱρειν, βαστἀζειν τον στ. taga på sig 1. bära korset, antingen i egentlig mening Mt. 27: 32 al. 1. i figurlig = vara beredd att fördraga 1. villigt underkasta sig de af Gud till pröfning -sända lidanden Mt. 10: 38 al., äfven för andra ss. om Christus; b στ. τοὑ Χοὑ 1 Cor. 1: 17 al. Christi kors utmärker synecdoch. icke blott Hans lidande, hvars medelpunkt var korsdöden, utan äfven den derigenom förvärfvade rättfärdigheten, hkn för Gud evigt gäller; τω στ. διὡχεσθαι Gal. 6: 12 förföljas för Christi kors d. ii. för det man predikar Christum ss. korsfäst. σταυρὁω, ὡσω, ω σα; ωμαι, ὡθην (fgde) egentl. palisadera, förse med pålar, gärda; sedan i N. T.σταφυλἡ

korsfästa, fastspika 1. -nagla vid korset a) i egentlig mening Mt. 20: 19 al., εσταυρωμἐνος Gal. 3: 1 ss. korsfästad (se äfven προγρἁψω)·, b) i figurlig 1. andlig mening: τἡν σἀρχα. Gal. 5: 24 hka hafva korsfästat sitt kött (neml. då de antogo dopet, hvarigenom de trädde i ethisk gemenskap med JEsu död — Eom. 6: 3 — i det de blefvo döde synden — Eom. 6: 11; — att hafva korsfästat sitt kött vill alltså säga: att hafva uppgifvit all gemenskap med synden, hvars säte σἀρξ är, så att man, liksom Christus objectivt blifvit korsfästad, genom trädande i gemenskap med Hans korsdöd subjectivt d. ä. i det moraliska trosmed-vetandet korsfästat köttet d. ä. helt och hållet undertryckt detsamma och gjort det overksamt genom tron ss. det nya lifselement, till hkt man

gått öfver); δι ου——--τω χὁσμ.ω Gal. 6: 14

genom hkn verlden är korsfästad för mig och jag för verlden d. ä. genom hkns korsfästelse är uträttadt, att ingen inre lifsgemenskap mera eger rum emellan mig och verlden. σταφυλἡ, ἡς, ἡ vindrufva Mt. 7: 16 al. στἀχυς, υος, δ ax, sädesax Mt. 12: 1 al., se τ'ἀλω. Στἀχυς, υος, δ Stachys, en christen i Eom, Eom. 16: 9. *

στἐγη, ης, ἡ (följ.) tectum, tak Mt. 8: 8 al. (se

δὡμα och ὕπερωον). στἐγω, tego, täcka, betäcka, genom betäckande skyla, afhålla, afvärja; i N. T. hålla ut med, uthärda, fördraga, tåla 1 Cor. 9: 12, 13: 7, μηχἐτι στἐγοντες 1 Thess. 3: 1 icke vidare uthärdande (d. ä. ur stånd att längre styra vår längtan efter eder). στἐϊρος, a, ον (= στερὁς, στερρὁς, στερεὁς) ste-rilis, stel, hård, ofruktbar (om jordmån); ofruktsam (oförmögen att afla — om menniskor och djur) Lc. 1: 7. 36 al. στἐλλω (samstammigt med Ἱστημι) ställa; l:o) ställa upp, i ordning, rusta till, ut; deraf med. ställa sig i ordning (för att färdas), resa; 2:o) i sjömansspråket: ställa 1. draga in, refva ιστἱα segel; deraf i N. T. med. draga sig tillbaka (af fruktan), ἀπὁ τἱνος 2 Thess. 3: 6 ifrån ngn = undvika hans umgänge 1. sällskap, undvika, taga sig till vara μἡ 2 Cor. 8: 20 derföre, att icke. στἐμμα, ατος, τὁ (se στἐφανος) det i ring lagda, krans (af ull, hufvudbindel, som bars af skydds-begärande, prester o. s. v.; men äfven om kransar, som vid offerhandlingar påhängdes djuren, så) Act. 14: 13. *

στεναγμὁς, ου, δ (följ.) suckan, suckning Act. 7: 34, Eom. 8: 26.

στενἀζω, ας a (frequent. af στἐνω stönja — om djur, provincialism — sucka) sucka tidt ocli ofta, djupt, innerligt Mc. 7: 34 al., κατἀ τἱνος Jac. 5: 9 på 1. öfver ngn (nedkalla hämnd öfver ngn). στενὁς, ἡ, ὁν troligen = tenuis, tunn, trång, πὑλη Mt. 7: 13. 14, Lc. 13: 24 port (härmed betecknas bildligt den port, hvarigenom man ingår i lifvet — Messiasriket; det går alltså icke an att komma igenom försedd med en packning af egen förtjenst och egna gerningar, utan ss. naken, utblottad på all egen förtjenst, ss. en arm syndare måste det ske — jfr Pharisæen och Publikanen Lc. 18: 10 följ.). στενοχωρἐω och -ἑομαι (fgde, χὡρος 1. χὡρα. rum, plats) hafva trång plats; metaphor. vara 1. komma

1 trångmål, drifvas i trängsel, klämma (så att man icke kommer ut) 2 Cor. 2: 8; οὐ στεν. x. τ. λ.

2 Cor. 6: 12 J ären icke trängde (hafven godt rum) i oss (våra hjertan), men J ären trängde i edra hjertan (så att J icke hafven rum för oss) = jag älskar eder högligen, men J älsken icke mig.

στενοχὡρια, ας, ἡ (fgde) trångrum, trångt rum 1. utrymme; metaphor. trångmål, ångest (öfverföres på det inre, liksom ϋ-λἱψις gäller det yttre) Eom. 2: 9 al.

στερεὁς, ἀ, ὁν sterilis, stel, hård, fast, solidus, δεμἐλιος 2 Tim. 2: 19 grundval (se δεμἐλιος), stadig τροφἡ Hebr. 5: 12. 14 föda 1. mat)(γἀλα. (hkt se, se ock τροφἡ); metaphor. τἡ πἱστει 1 Petr. 5: 9 i tron. στερεὑω, ωσα; ὡδην

(fgde) göra hård, fast, stadig, stark τινά. Act. 3: 16; pass. fästas, blifva fast, stadig Act. 3: 7 (så att de nu förrättade sin func-tion, neml. att bära kroppen vid dess rörelser), metaphor. befästas τή πίστει Act. 16: 5 i tron. στερέωμα, ατος, τό (fgde) det fastgjorda, fästade, fäste, fast borg, metaphor. το στ. τής πίστεως υμών Col. 2: 5 eder tros fasta borg (orubbligheten af deras tro framställes så, att densamma synes skyddad genom ett fästningsverk). * Στ εφ αν άς, ά, δ Stephanus, en christen i Corinth, hkn Paulus döpt jemte hans familj 1 Cor. 1: 16; fkmr ock 16: 15. 17. Στέφανος, ου, δ (följ.) Stephanus, en af de 7 förste diaconi vid christna församlingen i Jerusalem. Han blef anklagad af Synedrium ss. gudahädare, och, innan han fick sluta sitt försvarstal, af de308 στέφανος

förbittrade Judarne släpad utom staden och stenad, vid hvilket tillfälle Saulus (sedermera Paulus) ådagalade sin Judiskt-pharisæiska zelotism; detta skedde sannolikt 35 e. Chr. — Tidigt ärade man denne πρωτομάρτυρ, och Annandag Jul firas ännu till hans minne; se om honom Act. 6, 7 och 8 capp. στέφανος, ου, b (στέφω omgifva, kransa) omgifning, krans, krona Mt. 27: 29 al., den segerkrans 1. krona som gafs segervinnarne vid de offentliga kämpalekarne 1 Cor. 9: 25 (άφθαρτος — τής ζωής lifsens oförvanskliga krona), στ. καυχήσεως 1 Thess. 2: 19 ärekrans, hederskrans (så kallar Paulus Thessalonicenserna, emedan deras omvändelse till christendomen var liksom segerpriset för hans bemödanden), så kallar lian ock Philippus στέφανος μου Phil. 4: 1 (i det han under bilden af en segerkrans framställer den ära, till hvilken församlingens christliga författning lände Paulus); στ. τής δικαιοσύνης, δόξης, ζωής 2 Tim. 4: 8 al. äro genit. qualitatis att utmärka det, hvaruti segerbelöningen består. στεφανόω, ωσα (fgde) omgifva, kransa, kröna 2 Tim.

2: 5, rnetaphor. τινά. τινι Hebr. 2: 7. 9. στήθος, εος, τό (ίστημϊ) det upp- 1. framstående, bröst, så väl det manliga, som qvinnliga Lc. 18: 13 al.

† στήκω förekommer blott i formerna στήκει, στή-κετε och στήκητε (st. έστήκω per aphæresin, bildadt af perf. έστηκσ. af Ίστημϊ) stå Mc 11: 25; rnetaphor. bestå, stå fast 2 Thess. 2: 15, τινί Gal. 5: 1 och έν τινι 1 Cor. 16: 13 och Phil. 1: 27 i ngt, έν Κυρίω Phil. 4: 1 och 1 Thess. 3: 8 stå fasta i HEßranom d. ä. hålla fast vid gemenskapen med Honom; τω ιδίω κυρίω στήκει ή πίπτει Rom. 14: 4 han står 1. faller sin egen IiERre (dat. commodi; den egne IlERren, Gud, är dervid intresserad — om han förblifver 1. icke förblifver i det sanna christliga lifvet; andra taga orden så, att de skulle betyda: bestå 1. ligga neder vid domen — men att låta ngn bestå i domen är icke ett verk af gudomlig makt, utan ?iåd; enligt sin makt åter verkar Gud inre kraft, så att den starke i tron icke dukar under för de faror, för hka hans friare åsigter blottställa honom, utan består i det christliga lifvet). στηριγμός, ού, ό (följ.) fastställande 1. -görande; pass. fasthållande, fast läge 1. ställning som ngn innehar 2 Petr. 3: 17 (den fasta ställning, som läsarne genom sin tro intaga i Guds rike). *

Στοϊκοί

στηρίζω, ίξω, ιξα, äfven ίσω, ισα; ιγμαι, ίχθην (samstämmigt med στερεός) ställa 1. göra fast, fästa τό πρόςωπον κ. τ. λ. Lc. 9: 51 (= b CJE DW) han fästade 1. riktade sitt ansigte på, gaf sitt ögonmärke en fast riktning, var fast beslutsam att o. s. v.; pass. fästas, fastställas Lc. 16: 26 (så att det icke går ihop 1. fylles upp); — rnetaphor. göra fast, stadfästa, stärka Lc. 22: 32 al. Rom. 16: 25 göra eder fasta och beständiga i öfverensstämmelse med o. s. v., 1 Petr. 5: 10 (så att intet bringar eder på fall); pass. befästas Rom. 1: 11 (uti christlig tro och christligt lif) al., 2 Petr. 1: 12 fastgjorde 1. fäste. στιβάς, άδος, ή (στείβω trampa) egentl, bädd 1. hög af säf, rör, halm, löf; deraf plur. löfqvistar Mc. 11: 8 (στοιβάς är oriktig läsart). στίγμα, ατος, τό (στίζω sticka, punktera, brännmärka) styng, punkt, brännmärke, inbrändt tecken — sådana tecken inbrändes i synnerhet på pannan 1. händerna på slafvar (deras herres), på soldater (deras fältherres), på förbrytare (deras brott); στίγματα ---βαστάζω Gal. 6: 17 jag bär på

min kropp J. Chr. tecken (neml. derpå att Han är min HERre och jag Hans slaf 1. tjenare δούλος, διάκονος — dessa tecken voro de ärr och

* *

andra spår efter sår och misshandlingar, hvilka Paulus under och för sin apostoliska verksamhet erhållit).

στιγμή, ής, ή (se fgde) punctum, punkt, prick (utmärker det minsta, minsta grand) στ. χρόνου Lc. 4: 5 tidsmoment, ögonblick. * στίλβω glänsa, skimra Mc. 9: 3. * στοά, ας, ή (ίστημϊ) egentl, pelare, vanligen betäckt pelargång 1. galleri med pelare på den ena sidan, portik Joh. 5: 2 (vid Bethesda funnos 5 στοα.ί, der de sjuke voro skyddade mot regn och hetta); στ. Σολομώνος Joh. 10: 23 al. Salomos portik vid östra sidan at' tempelberget, hvilken qvarstod efter templets förstöring genom Nebucadnezar. στοιβάς, άδος, ή = στιβάς, hkt se. Στοϊκοί, ών, ο'ι (af στοά ποικίλη i Athen, der deras stiftare Zeno från Cittium i 4:de århundradet f. Chr. och de honom efterföljande hufvudmäunen för sekten, Cleanthes och Chrysippus, lärde) adj. och subst. Stoiska och Stoiker. Paulus kom i disput med några af dessa philosopher, liksom med Epicuréerne, då han på det intill στοά angränsande άγορά förkunnade den evangeliska san-<ττοιχείον

ningen för de kringstående åhörarne. Deras grundsatser voro: verlden är ett lefvande väsende af eld, hvars själ är Gud, och kropp naturen; menniskosjälen är af lika väsende med och ett utflöde af denna verldssjäl, dock ss. enskild förgänglig; det högsta i själen är förnuftet; dygd är, då allt lyder förnuftet, och denna utgör menniskans lycksalighet, allt annat är likgiltigt; denna dygd, hvarigenom den vise blir verldens konung, vinner menniskan genom egen kraft; själarne, så väl som allt annat, ega blott bestånd till verldsförbränningen, μέχρι τής έκπυρώσεως; — fkmr Act. 17: 18. *

στοιχειο v, ου, τό [egentl, diminut. af στοίχος (af στείχω stiga, gå, i synnerhet i rad) rad, linea, påle, beslägtadt med στίχος och στόχος det uppställda, mål] l:o) en liten upprest stång, i synnerhet stiftet på solvisaren, som genom sin skugga utvisar dagens timmar, deraf timme; — 2:o) bok-sia/ ss. den första enkla beståndsdelen af språket, så vida det blott talades (γράμματα åter bokstäfverna, så vida de skrefvos), deraf κατά στ. efter alphabet, i alphabetisk ordning; — 3:o) första enkla beståndsdelarne af hvad som helst, grundämne, element (så i N. T.) antingen a) i physiskt afseende 2 Petr. 3: 10. 12 himlens grundämnen; eller b) i andligt afseende στ. τού κόσμου Gal. 4: 3, Col. 2: 8. 20 den icke-christna mensklighetens elementer, d. ä. de elementer, första lärobegrepp, som Judarne och hedningarne egde, ru-dimenta ritualia — juden- och hedendomens ceremonialväsende —- de sägas vara ασθενή och πτωχά Gal. 4: 9, ty de kunna icke utverka och skänka, hvad Gud genom sin Sons sändande i verlden har utverkat och skänkt; τά στ. τής αρχή ς τών λογίων τού Θεού Hebr. 5: 12 be-gynnelse-elementerna af Guds utsagor — de första grundbegreppen af den gudomliga läran, den första enkla christendoms-undervisningen, liksom dess abcd.

στοιχέω (se fgde) stå 1. gå i en rak bredvid 1. efter hvarandra, i allmänhet vandra, metaphor. Act. 21: 24, τοίς ίχνεσίν τίνος Rom. 4: 12 följa ngns fotspår, τω πνεύματι Gal. 5: 25 följa Anden ss. lifsprincip i sin vandel, κανόνι Gal. 6: 16 vandra efter ett rättesnöre, τω αύτω Phil. 3: 16 (infin. pro imperat.) vandren efter detsamma, följen samma väg (och således hvarken till höger 1. venster).

στολή, ής, ή (στέλλω) rustning, klädning, stola, i synnerhet högtidsklädning, som bestod i en lång,

veckig, fotsid mantel, hvaraf furstar, prester och förnäma personer begagnade sig; Mt. 12: 38 al. στόμα, ατος, τό (sannolikt af τέμνω, τέτομα. skära) egentl, det skurna, inskurna, klufna; deraf mun a) Guds Mt. 4: 4 (άνθρωπομορφώς — se, ρήμα); — b) menniskors Mt. 5: 2 al., άνοίγειν τό στ. 1. c. al. Πδ Π Π13 öppna munnen d. ä. börja att tala (dock med bibegrepp af högtidlighet och frimodighet), τό στ. άνεωχθη Lc. 1: 64 hans mun öppnades (och hans tungoband löstes = han återfick sin talförmåga), στ. προς στ. 2 Joh. 12, 3 Joh. 14 mun framför mun = muntligen, έπί στ. μαρτύρων Mt. 18: 16, 2 Cor. 13: 1 inför vittnens mun d. ä. i närvaro af vittnen (hkas mun utsäger ngt dem bekant); talgåfva Lc. 21: 15; tal, ord Lc. 19: 22 al.; — c) djurs, gap Mt. 17: 27, Hebr. 11: 33; metaphor. έκ στ. λέοντος ρυσθήναι 2 Tim. 4: 17 (se λέων); — d) om liflösa ting (per προςωποποιιαν) ss. στ. μαχαίρας Lc. 21: 24 ^ΤΌ svärdets mun (svärdet föreställes äta 1. sluka ss. ett glupskt rofdjur — så πολέμοιο μέγα στ. Homer. II. 10: 8 al. krigets stora mun 1. vida gap), äfven Hebr. 11: 34; στ. τής γής Apoc. 12: 16 (om jorden som öppnar sig). στόμαχος, ου, δ (fgde) egentl, mynning, öppning, svalg, strupe; sedan magmun, mage, stomachus 1 Tim. 5: 23. * στρατεια, ας, ή (στρατεύω) fälttåg, krigstjenst; metaphor. τά όπλα τής στρ. 2 Cor. 10: 4 (se δπλον), στρατεύειν καλήν στρ. 1 Tim. 1:18 göra en god krigstjenst (dermed jemföres hans lärarekall).

στράτευμα, ατος, τὸ (följ.) det som drages 1. drager i fält, krigshär, härsmakt Mt. 22: 7, Apoc. 19: 14. 19, manskap 1. skara soldater Act. 23: 10. 27 (— det compagni som låg i borgen Antonia); plur. afdelningar af drabantcorpsen 1. lifvakten Lc. 23: 11, τοὺ Ἵππου Apoc. 9: 16 häst- 1. rytteriskaror.

στρατεὺο) (στρατὸς stratum, läger, här af στο-ρέννυμι = στρώννυμι) göra ett fälttåg, tjena i krig, göra krigstjenst, vara soldat o. s. v.; i N. T. med. draga i fält 1 Cor. 9: 7, partic. krigsman, soldat Lc. 3: 14, 2 Tim. 2: 4; metaphor. 1 Tim. 1: 18 (se στρατεια), strida 2 Cor. 10: 3 (om det christliga lärarekallet), Jac. 4: 1 (om lustarne i menniskokroppen), κατὰ τὶνος 1 Petr. 2: 11 (om lustarne, som söka göra själen underdånig deras tjenst och derigenom förlustig af saligheten).310 στρατηγός

στρατηγὸς, ου, ὁ (στρατὸς se fgde, ἀγω) härförare, anförare för en här, fältherre; i N. T. l:o) om de 2:iie magistratspersoner (duumviri) 1. prætorer, som utöfvade domaremakten i de Romerska mu-nieipalstäderna och colonierna Act. 16: 20. 22. 35. 36. 38; — 2:o) om befälhafvaren för den Levitiska tempelvakten στρ. τοῦ ἱεροῦ Act. 4: 1, 5: 24. 26, äfven absol. Lc. 22: 4. 52, Act. 5: 26. — Anm. Sådana voro flera, hka hade befäl öfver de olika afdelningarna af de på olika ställen af tempelberget vakthafvande presterne och leviterne. στρατιὰ, ᾶς, ἡ (se στρατεὺω) krigshär; i allmänhet här (skara, mängd) ss. στρ. ουρἀνιος Lc. 2: 13 (se detta ord), τοῦ ουρανοὺ Act. 7: 42 (se ουρανὸς).

στρατιὼτης, ου, ὁ (fgde) egentl, som gör krigstjenst, för sold, besoldad, soldat, krigare, krigs- 1. stridsman Mt. 8: 9 al.; transl. στρ. Ἰ. Χοὺ 2 Tim. 2: 3 J. Chr. stridsman (här talas icke i allmänhet om det som Timotheus hade att göra ss. christen, utan ss. lärare, neml. om hans kamp emot den evangeliska sanningens motståndare och de dermed förenade besvärligheterna). στρατολογἐω, ησα (στρατὸς, se στρατεὺω, λἐγω i betydelsen samla) samla en här, värfva soldater till krigstjenst, b στρ. 2 Tim. 2: 4 fältherren. * στρατοπεδὰρχης, ου, b (följ., ἀρχω) anförare för lägret, befälhafvare deröfver; så kallades præ-fectus prætorio 1. öfverbefälhafvare!! för kejserliga lifvakten i Rom Act. 28: 16; egentl, voro de 2:ne, och det hörde till deras befattning att taga i förvar de fångar ifrån provinserna, hvilka öfverantvardades åt kejsarens dom. * στρατὸπεδον, ου, τὸ {στρατὸς här, ττἐδον mark) egentl, den mark, der en här lägrat sig, lägerställe; lägrad här, krigshär Lc. 21: 20. * στρεβλὸω (στρεβλὴ — egentl, femin. af στρεβλὸς vriden, krökt, böjd af följ. — ett verktyg för att vrida 1. sammanskrufva, skruf, press, vindspel ~— äfven torturinstrument) vrida, skrufva, sträcka på pinbänken, vrida på sned, förvrida, förvränga 2 Petr. 3: 16 (gifva ngns ord en annan mening än de rätteligen hafva = διαστρἐψω distorqueo). * στρἐψω, ἐστρεφα·, εστρἀφη v vrida l:o) vända τινὶ τι Mt. 5: 39 tillvända ngn ngt; — 2:o) förvända, -vandia τὶ εἰς τι Apoc. 11: 6; — 3:o) låta återvända d. ä. lemna tillbaka τινὶ τι Mt. 27:.3; inträns. vända sig Act. 7: 42 om Gud som vänder sig (bort ifrån ngn), är ngn onådig; — pass. i

στῦλος

reflexiv betydelse vända sig, vända sig om a) i egentlig mening Mt. 7: 6 al., τινὶ, πρὸς 1. εἰς τινα till ngn, ταἰς χαρδὶαις αυτὼν εἰς Αἰγυπτο ν Act. 7: 39 vända sig med sina hjertan till Ægyp-ten d. ä. rikta sitt begär tillbaka på de Ægypti-ska förhållandena, i synnerhet den Ægvptiska af-gudatjensten (se följ. v., och jfr Hez. 20: 7. 8), εἰς τὰ οπἰσω Joh. 20: 14 tillbaka; b) i moralisk mening: omvända sig, ändra tänkesätt 1. sinne (bilden tagen af att vända tillbaka, då man befinner sig på en oriktig väg). στρηνιἀω, ασα (följ.) lefva öfvermodigt 1. -dådigt,

vildt, utsväfvande, yppigt Act. 18: 7. 9. στρῆνος, εος, τὸ (στρηνὴς strenuus, sträng, stark o. s. v.) kraft i synnerhet tygellös, öfvermod 1. -dåd, öfvermätt af kraft, öfverflöd, yppighet Apoc. 18: 3. *

στρουϋἰον, ου, τὸ, diminut. (af στρουδὸς, ἡ liten sparf); plur. småsparfvar Mt. 10: 29. 31, Lc. 12: 6. 7.

στρὼννυμι 1. -ὺω, ἐστρωσα; ἐστρωμαι = στορἐν-νυμι per metathesin, st er no, breda, breda ut τὰ ιμὰτια ἐν τη ὁδω Mt. 21: 8 1. εἰς την ὁδὸν Mc. 11: 8 på vägen; bädda Act. 9: 34 scil. την χλινην; förse (en matsal) med tillbehör d. ä. soffor och madrasser, »tillpynta», tillreda; p. p. p. Mc. 14: 15, Lc. 22: 12. στυγητὸς, ἡ, ὸν, adj. vble (af στυγἐω, se följ.) af-

skydd, afskyvärd Tit. 3: 3. * στυγνἀζω, ασα (στυγνὸς stygg, ful, bister, mörk, dyster, t ris tis — qsi στυγενὸς, af στυγἐω styggas vid, afsky; stam det obrukliga στὺζω studsa?) se stygg 1. bister 1. dyster ut Mt. 16: 3, vara dyster

1. bedröfvad Mc. 10: 22. στῦλος, ου, b, alii: στὺλος = στήλη (ιστη μι) stod, pelare πυρός Apoc. 10: 1 eldpelare; metaphor. στ. scil. τῆς ἐχχλησίας Gal. 2: 9 församlingens pelare (om Jacobus, Petrus och Johannes, på likas an-x seende och värdighet församlingen hvilade, liksom ett tak uppbäres af pelare), στ. τῆς ἀλη&είας kallas församlingen 1. kyrkan 1 Tim. 3: 15 i den mening att kyrkan emottagit Guds Ande, som är sanningens ande, och denne är den henne inneboende genomträngande lifsprineip, i och genom hvilken hon står i oafbruten gemenskap med sitt hufvud; στ. ἐν τῶ ναω τοῦ θεοὺ μου Apoc. 3: 12 (segervinnaren i striderne och förföljelserue skall blifva en hufvudpelare i Guds hus, på hkn Guds och Christi och det nya Jerusalems namnσυγκομίζω

311

stå skrifna d. ä. hans embete är det högsta i Guds rike). Στωικοί, ὼν, οι, se Στοἰχοι.

σὺ, σου, σοι, σέ, tu, te, du, dig Mt. 1: 20 sæpe; utsättes, liksom andra personalpronomina, i synnerhet för eftertrycks skull, ss. motsats t. ex. Mt. 3: 14 al.

συγγένεια, ας, ἡ (följ.) slägtskap; slägt, familj Lc.

1: 61, Act. 7: 3. 14. συγγενής, ες (συν, γένος) af samma slägt, slägting,

anförvandt, anhörig Mc. 6: 4 al. συγγενίς, ίδος, ἡ (fgde) slägting, »fränka» Lc. 1: 36

j| συγγενής. * συγγνώμη, ης, ἡ (συγγιγνὼσχω tänka med, hafva samma tanke, medgifva, tillgifva, förlåta) medgift, tillåtelse χατὰ σ. 1 Cor. 7: 6 tillåtelsevis, ss. en tillåtelse, ett medgifvande; i profangrek. äfven tillgift, förlåtelse. * συγκά.δημαι (σύν, κάδημαί) sitta tillsammans 1. jemte

τινὶ 1. μετὰ τίνος Mc. 14= 54, Act. 26: 30. συγκαδίζω, ισα (καδίζω) sätta ned tillsammans 1. tillika Eph. 2: 6 (oss tillika med Christus i himlen, så att vi hafva del i Christi herravälde — detta framställes ss. redan skedt ἐν Χω Ἰ. i och med Chr. J.; ty i och med Christi försättande på sin högra sida har Gud ock försatt oss dit; jfr 1 Cor. 6: 2); inträns, sätta sig ned tillsamman Lc. 22: 55, äfven sitta ned tillsamman. † συγκακοπαδέω, ησα (κακοπαδέω) slita ondt 1. lida tillsamman med ngn absol. 2 Tim. 2: 3 (kan visserligen hänföras till alla dem som hafva att lida i HERrans tjenst, men har närmast afseende på Paulus, ss. synes af 8 och 9 verserna || χακοπά-δησον, τω εὐαγγελὶω (dat. commodi) 2 Tim. 1: 8 lid tillika (scil, ἐμoi med mig) för evangelium. † συγχαχουχέομαι (χαχουχέομαϊ) fara illa, slita ondt,

misshandlas jemte ngn τινὶ Hebr. 11: 25. * συγχαλέω, εσα.; εσάμην (καλέω) sammankalla, samla

Mc. 15: 16 al.; med. till sig Lc. 9: 1 al. συγκαλύπτω; χεχάλυμμαι (χαλὺπτω) med 1. tillsammans betäcka, från alla sidor d. ä. helt och hållet betäcka, hölja, dölja, p. p. p. Lc. 12: 2. * συγχάμπτω, ἑκαμψα (χάμπτω) sammanböja, kröka τον νὼτὸν τίνος metaphor. Rom. 11: 10 ngns rygg d. ä. förödmjuka ngn. * συγκαταβαίνω, ἑβην (χαταβαίνω) jemte ngn nedstiga 1. -fara Act. 25: 5 (neml. från det högre liggande Jerusalem till Cæsarea vid hafskusten). *

συγχατάδεσις, εως, ἡ (följ.) bifall, samtycke, instämmande, öfverensstämmelse 2 Cor. 6: 16. * συγχατατίδημί; τέδειμαι (χατατίδημι) tillsamman 1. med nedsätta; ined. nedlägga 1. -kasta sin röst (φήφον) jemte ngn i urnan d. ä. vara af lika mening med ngn, bifalla 1. instämma med ngn i ngt, samtycka till ngt τινὶ Lc. 23: 51. * συγχαταψηφίζω; ίσδην (σὺν, χατὰ, ψηφίζω) tillika 1. jemte ngn 1. några räkna; pass. tillika 1. tillsammans med några μετὰ τίνων räknas Act. 1: 26. * συγχεράννυμι, εχέρασα; χέχραμαι (χεράννυμι) sammanblanda, af olikartade delar sammanfoga till ett helt 1 Cor. 12: 24; pass. oskiljaktigt förenas μή

συγχεχραμένος---ἀχούσασι Hebr. 4: 2 då

det (ordet) icke genom tron är oskiljaktigt förenadt med dem som hört det (»om en spis skall nära, måste den öfvergå i blodmassan och förena sig med kroppen: skall ordet gagna, måste det genom tron ss. en näringssaft förvandlas till föda för själen och öfvergå i ande, sinne och vilja, så att hela menniskan blifver sådan som ordet är och fordrar»), eller ock: då det icke är oskiljaktigt förenadt med tron för dem som hört (dat. commodi); denna sednare tydning är både dunklare och mattare.

συγχινέω, ησα (χινέω) med- 1. sammanröra (ungefärligen = συγχέω), uppröra, uppvigla, uppegga Act. 6: 12. * συγχλείω, εισα-, εισμα.ι (κλείω) sluta igen, ihop, tillsamman, tillsluta, stänga till, inne- 1. omsluta Lc. 5: 6; metaphor. innesluta 1. innestänga τινά εις τι Rom. 11: 32 ngn inom ngt d. ä. gifva till pris under ngns välde (τους πάντας dem samtligen, både Judar och hedningar), så Gal. 3: 22 (så att synden har allt liksom inom lås och nyckel, dit lagen ss. herrskarinna insatt det); pass. v. 23. † συγκληρονόμος, ον (κληρονόμος) medärfvande;

subst, medarfvinge Rom. 8: 17 al. συγκοινωνέω, ησα (κοινωνέω) hafva gemenskap med τινί ngt Eph. 5: 11, med ngn taga del riv/ i ngt Phil. 4: 14 i det J med (mig) hafven tagit del i min vedermöda, Apoc. 18: 4. † συγκοινωνός, όν (κοινωνός) jemte ngn 1. också delaktig τινός i 1. af ngt Rom. 11: 17 al., εν τινι Apoc. 1: 9.

συγκομίζω, ισα (κομίζω) bära tillsamman, i synnerhet bära ugn bort till de öfriga liken i grafvarne (kyrkogården), begrafva Act. 8: 2. *312 συγκρίνω

συγκρίνω, έκρινα (κρίνω) sammanställa 1. -sätta, förena, förbinda πνευματικοίς πνευματικά 1 Cor. 2: 13 förbindande andligt med andligt d. v. s. i det vi med af Anden uppenbarade ämnen förbinda af Anden lärda tal; sammanställa 1. -hålla, jemföra τινά τινι ngn med ngn 2 Cor. 10: 12. συγκύπτω (κόπτω) böja sig tillsamman, kröka sig,

vara hopkrympt, contract Lc. 13: 11. * † συγκυρία, ας, ή (συγκυρέω träffa tillsamman af συν, κυρία) stöta på, träffa) sammanträ ff ning, tillfällighet, κατά σ. Lc. 10: 31 tillfälligt- 1. händelsevis. *

συγχαίρω; εχάρην (χαίρω) glädja 1. fröjda sig med 1. jemte ngn τινί Lc. 1: 58 al., τή άληδεία 1 Cor. 13: 6 kärleken fröjdar sig med sanningen (personif.) neml. den i Evangelio innehållna sanningen, har med denna en gemensam fröjd, äfven absol. 1 Cor. 12: 26; lyckönska, congratulor, τινί Phil. 2: 17 (neml. dertill att jag σπένδομαι, blir en martyr för eder), äfven v. 18. συγχέω-, κέχυμαι, εχύδην (χέω) confundo, sammangjuta, 1. -ösa, grumla, förvirra, bringa i oordning, uppröra 1. -vigla τινά Act. 21: 27, sätta i bestörtning 1. förvåning 1. förlägenhet, bringa till tystnad, täppa till munnen på ngn τινά Act. 9: 22; pass. vara upprörd, komma i rörelse Act. 21: 31, vara tumultuarisk (icke på kallelse sammankommen) Act. 19: 32; blifva förvånad 1. bestört Act. 2: 6.

συγχράομαι (χράομαί) tillika bruka; deraf umgås, hafva umgänge 1. gemenskap med ngn τινί Joh. 4: 9. * συγχύνω — συγχέω, hkt se.

σύγχυσις, εως, ή sammangjutning, villervalla, upplopp Act. 19: 29. * συζά.ω, ζήσω (ζάω) lefva tillsammans med τινί ngn

Eom. 6: 8, absol. 2 Cor. 7: 3, 2 Tim. 2: 11. συζεύγνυμι, συνέζευξα (ζεύγνυμι oka, spänna i oket) oka tillsamman; deraf sammanfoga 1. -binda, förena (om äktenskap) Mt. 19: 6, Mc. 10: 9. συζητέω (ζητέω) söka 1. undersöka tillika med ngn, i synnerhet samtala om kinkiga och tvistiga saker, inlåta sig i ordvexling, disputera med ngn τινί Mc. 8: 11 al.; πρός τινα Mc. 9: 10, Act. 9: 29, προς εαυτούς Mc. 1: 27 al. sinsemellan 1. med hvarandra, äfven absol. Mc. 12: 28, Lc. 24: 15. συζήτησις, εως, ή (fgde) gemensam undersökning, öfverläggning, debatterande, debatt, disput Act. 15: (2). 7, 28: 29.

συχη

† συζητητής, οὐ, δ (se fgde) gemensam undersökare, forskare, lärd (sophistisk) disputator 1 Cor. 1: 20 (med σοφός menas den menskligt vise i allmänhet, hvarunder subsumeras γραμματεύς = en Judisk lärd, och συζ. en Grekisk).

σύζυγος, ον (ζυγός) egentl, med- 1. sammanokad, d. ä. medarbetare Phil. 4: 3, der likväl ordet utan tvifvel är nomen proprium på en Pauli medarbetare, i Philippi, som gjort sig mycket förtjent af chri-stendomen derstädes; Paulus bifogar γνήσιος med afseende på namnets appellativtydning: »du äkta Syzygus» (och icke en som blott heter så). *

† συζωοποιέω, ησα. (ζωοποιέω) göra ngn lefvande tillika med ngn τινί 1. σύν τινι Eph. 2: 5, Col. 2: 13 [Gud har gjort de trogna lefvande med Christo; till följe af den förbindelse, i hkn Christus ss. hufvudet står med de trogna

ss. Hans kropp (Eph. 1: 23), innefattas också deras uppståndelse objectivt uti Hans — den tillkommande uppståndelsen vid parusien (1 Cor. 15: 23) är deu subjectiva delaktigheten uti deu af Aposteln ss. redan skedd betraktade objectiva].

συκάμινος, ου, ή (plur. E^ρψ, m?2pi£>) äfven συκόμορος, συκομοραία 1. -έα 1. -μωρέα ficus Ægyptia 1. sycomorus, sycomor, mullbärsfikonträd; hör till fikonträdens slägt, men liknar till blad och yttre utseende det hvita mullbärsträdet. I Ægypten, som skall vara dess fädernesland, och i Palæstina växer det ymnigt på slätter och i dalar på torr mark; stammen är ovanligt knölig, blir betydligt hög och skjuter ganska många grenar, som vidt utbreda sig och gifva rik skugga; bladen hafva en skön grön färg och äro hjert-formiga; de kärnlösa frukterna sätta sig vid stammen 1. de större grenarne, hafva ett gulaktigt utseende och likua till form och lukt fikon; för att få dem till mognad måste man vid froärret något upprista dem med ett skarpt instrument eller ock med blotta naglarne, hvarpå de om 3 à 4 dagar mogna och hafva då en mycket söt smak. — Anm. Συκάμινος och συκόμορος äro visserligen så till vida åtskilda, att det förra egentl, betyder mullbärsträd, men de nyttjas i allmänhet promiscue af icke botaniska skriftställare; fkmr Lc. 17: 6, 19: 4.

συκή, ής, ή smdr. af συκέα, fikonträd; växer ymnigt i Palæstina och hörer jemte vinrankan till landets förnämsta produkter; har stora blad och dess gre-συχόμορος

nar gifva riklig skugga, hvarföre »att bo under sitt vin- oeh fikonträd» betecknar ett lugnt och fredligt tillstånd; blomman kommer fram vid de gamla grenarne och mognar till frukt förr, än de riya bladen visa sig. I Österlandet skiljer man emellan 3 slags fikon: l:o) vårfikon (ΓΠΊ32 πρόδρομος, præcox), som efter en lindrig vinter mogna vid slutet af Juni, kanske ännu tidigare, och falla utaf af sig sjelfva 1. vid lindrig skakning; — 2:o) sommarfikon, som mogna i Augusti, hvilka man plägade torka ocli förvara i runda 1. fyrkantiga mått; — 3:o) vinterfikon, som mogna först, sedan trädet är aflöfvadt, och vid lindrig vinter blifva hängande in på nyåret; förmodligen var det sådana Frälsaren väntade att 'finna på trädet Mt. 21: 19, Mc. 11: 13; fkmr äfven Mt. 24: 32 al.

συχόμορος, συχομοραία 1. -έα, se συχάμινος. συχομωρία, se συχάμινος.

σύχον, ου τό fikon, frukten af συχή, hkt se; fkmr

Mt. 7: 16 al. συχοφαντέω, -ησα, vara συκοφάντη ς, ου, ό (fgde, φαίνω) fikonangifuare, d. v. s. spåra upp och angifva dem, hka handlade mot förbudet att utföra 1. sälja fikon från Attica (denna, ss. det synes, ursprungliga betydelse af ordet finnes icke hos ngn af de gamla författarne); sedermera af elakhet 1. vinningslystnad falskligen angifva andra; så i N. T. τινά. Lc. 3: 14 (förtala, chikauera), bedraga τινός τι ngn på ngt Lc. 19: 8. συλαγωγίω, (σύλον spolium, byte af följ., άγω)

bortföra byte 1. ss. byte trop. Col. 2: 8. * συλάω, ησα. (beslägtadt med σχΰλλω) spolio, plundra (hyperbol.) 2 Cor. 11: 8. * συλλαλέω, ησα (λα,λίω) colloquor, samtala, med ngn τινί Mc. 9: 4 al. 1. μετά τίνος Mt. 17: 3, Act. 25: 12, πρός αλλήλους Lc. 4: 36 med hvarandra.

συλλαμβάνω, λήψομαι, είληφα, έλαβαν-, ελ,αβόμην; ελήφϋην, ovanligare former hos Tisch. σολλήμψη Lc. 1: 31, συλλημφΟήναι Lc. 2: 21 al. (λαμβάνω) taga med 1. tillsamman, fatta tillsamman, sammanfatta 1. -bringa, comprehendo l:o) gripa, fasttaga, fånga Mt. 26: 55 al. ά,γρα.ν Lc. 5: 9 göra en fångst; — 2:o) emottaga εν γαστρί Lc. 1: 31 1. εν τή χοιλία Lc. 2: 21 = blifva hafvande, afla, äfven absol. Lc. 1: 24. 36, trop. Jac. 1: 15 (se άποχυέω); — med. taga 1.

fatta med ngn uti ngt, bistå, hjelpa τινί Le. 5: 7, Phil. 4: 3.

συλλέγω, λίζω, έλεξα (λέγω) sammanlägga, samla, plocka tillhopa τί εις τι Mt. 13: 48 i ngt, hämta tillhopa Mt. 13: 28 följ. 40. 41, skörda τί άπό τίνος Mt. 7: 16 1. έχ τίνος Lc. 6: 44. συλλογίζομαι, ισάμην (λογίζομαι) sammanräkna, öf-verräkna, -väga, -lägga πρός εαυτούς hos 1. för sig sjelfva Lc. 20: 5. * συλλυπέω (λυπέω) bedröfva 1. smärta med 1. tillika; med. 1. pass. tillika bedröfvas 1. sörja öfver ngt έπί τινι Mc. 3: 5. συμβαίνω,

βίβηχα, ἐβην (βαίνω stiga) stiga ihop 1. tillsamman (med fötterna), sammanträda 1. -komma 1. -träffa, inträffa, tilldraga sig med, hända τινὶ Mc. 10: 32 al.; imperson. imperf. det inträffade, tilldrog sig, hände att med accus. c. infin. Act. 21: 35; τὸ συμβεβηχός 1. τὰ συμβεβηχότα Lc. 24: 14 det som händt, händelse 1. händelser. συμβάλλω, ἐβαλ,ον, εβαλόμην (βάλλω) kasta, föra, bringa tillsamman, förena, sammanslå (händerna); (scil. λόγους) τινὶ, conferre sermones, samtala, disputera med ngn Act. 17: 18, πρός αλλήλους Act. 4: 15 rådslå med hvarandra; likaså inträns, sammanträffa med ngn τινὶ Act. 20: 14, εις πὸλεμον Lc. 14: 31 till strid d. ä. drabba tillsamman 1. strida med ngn; med. sammanskjuta (penningar), conferre, bidraga, lemna bidrag, gagna, hjelpa, τινὶ Act. 18: 27. — Anm. Lc. 2: 19 förenas συμβ. vanligen med ἐν τη χαρδια och öfversattes med »öfverlägga», »öfverväga», men om man jemför Lc. 2: 51, så höra orden ἐν τη χαρδια sannolikt till συνετή ρ ει och συμβ. står absol.; ty συμβ., som hos profanförf. ofta liar bemärkelsen af jemföra, genom jemförelse sluta till, draga slutsatser o. s. v., har det troligtvis äfven här, då man besinnar, att Maria utan tvifvel jem-förde hvad som sades af herdarne med hvad som händt henne; »men Maria bevarade under jemförelse 1. slutsatser alla dessa ord i sitt hjerta 1. ock alla dessa ord i sitt hjerta, i det hon öfvervägde dem».

συμβασιλεύω, εύσω, ευσα (βασιλεύω) herrska, regera med τινὶ 1 Cor. 4: 8 (neml. i Messias' rike); absol. 2 Tim. 2: 12 (neml. med Christo). συμβιβάζω, άσω; άσι)ην (βιβάζω föra) sammanföra, sammanbringa Eph. 4: 16, förena Col. 2: 2. 19, sammanställa, jemföra, colligo, (genom jemförelse) sluta Act. 16: 10, visa, bevisa Act. 9: 22;

undervisa, lära, 1 Cor. 2: 16 »ty hvilken har känt HERrans sinne, ss. en som 1. så att han skulle lära HEllran; men vi hafva Christi sinne» (så att vi kunna föreställa Christi person och således bedömma alltsamman, äfven πνευματικοί — Paulus vill bevisa, att för att bedömma en πνευματικός måste man hafva känt Christi sinne, hvars innehafvare πνευματικοί äro; ty då dessa hafva Christi anda och Christus är i dem, så kan deras νους icke vara af olika beskaffenhet med'Christi νους

— jfr Gal. 3: 27, Rom. 13: 14). συμβουλεύω, ευσα- ευσάμην (βουλεύω) vara σύμβουλος rådgifvare, råda τινὶ consulo cui Joh. 18: 14, Apoc. 3: 18; med. egentl, samråda, rådfråga sig med, taga till råds, rådfråga τινὶ consulo quem (fkmr ej i N. T.), absol. rådslå 1. rådpläga 1. öfverlägga sinsemellan Ἱνα Mt. 26: 4, Joh. 11: 53, 1. med infin. Act. 9: 23.

συμβούλων, ου, τὸ (följ.) l:o) consilium, råd, rådslag <7. λαμβάνειν fatta, hålla råd 1. rådplägning, öfverlägga med ὁπως Mt. 22: 15 huru, κατὰ τίνος Mt. 12: 14, 27: 1 emot ngn, absol. Mt. 27: 7, 28: 12; likaså σ. ποιεiν rådslå, rådpläga μετὰ. τίνος κατὰ τίνος Mc. 3: 6 (i! διδόναι), 1. blott μετὰ. τίνος Mc. 15: 1. — 2:o) concilium, råd, rådsförsamling = συνέδρων säges Act. 25: 12 om proeuratorns consiliarii, assessorer, bisittare, πάρεδροι, σύμβουλος, ου, ὁ (συν, βουλή) egentl, med- 1. sam-

rådare, rådgifvare Rom. 11: 34. * Συμεών 1. Σιμεών, ὁ indecl. ([iy?pty bönhörelse) Simeon, i N. T. l:o) en troende Jude, som hålles för Gamaliels fader och Hillels son, och som höll JEsusbarnet i sina armar Lc. 2: 25. 34. — 2:o) en Abrahams efterkommande, i släg-tregistret Lc.

? O O

3: 30. — 3:o) med tillnamnet Niger, en af de 5 lärarne vid församlingen i Antiochia Act. 13: 1.

— 4:o) = Σiμων (Petrus) Act. 15: 14, 2 Petr. 1: 1. — 5:o) Jacobs andra son, född af Lea och stamfader för den efter honom benämnda stammen Apoc. 7: 7.

συμμαθητής, οὐ, ὁ (μαθητής) medlärjunge, kamrat

Joh. 11: 16. * συρ,μαρτυρέω (μαρτυρέω) vittna med, förena sitt vittnesbörd absol. Rom. 2: 15, τινὶ Rom. 8: 16 med ngn, σ. ἐμοὶ τής συνειδήσεώς μου Rom. 9: 1 då med mig (öfverensstämmande med min uttryckliga försäkran) mitt samvete bär vittnes-

börd; med. derjemte betyga σ. γάρ Apoc. 22: 18 μαρτυρώ εγώ. συμμερίζω (μερίζω) dela med; med. tillika få del

af, äfven få andel af τινί 1 Cor. 9: 13. * † συμμέτοχος, ον (μέτοχος) mecldelaktig τινός Eph.

3: 6 af ngt, Eph. 5: 7 med ngn. συμμιμητής, ού, ὁ (συμμιμέομαι jemte ngn efterfölja — se μιμέομαι och μιμητής) efterföljare jemte ngn 1. några, Phil. 3: 17 blifven mina efterföljare tillika med (andra som efterfölja mig). * † συμμορφίζω (μορψίζω — μορψόω) göra af lika form 1. gestalt, troget efterbilda; jjass. τινί vara 1. blifva af lika gestalt med ngn 1. ngt Phil. 3: 10 συμμορφούμενος, σύμμορφος, ον (μορφή) likformig, likgestaltad, af lika gestalt med ngn τινός Rom. 8: 29, τινί Phil. 3: 21. † συρ,μορφόω (fgde) = συμμορφίζω, hkt se. συμπαθέω, ησα (följ.) medlida, vara likkänslig med, erfara samma känslor, lidelser 1. lidanden som ngn 1. ngt τινί Hebr. 4: 15, 10: 34, ehuru betydelsen »hafva medlidande med» tyckes vara lämpligare på begge ställena, antingen på det sednare läses τοίς δεσμοίς μου 1. τοίς δεσμίοις. συμπαθής, ές (πάθος) medlidande, likkänslig, som har lika lidanden 1. lidelser, af lika beskaffenhet 1. tillstånd, medlidsam 1 Petr. 3: 8 (der dock betydelsen likkänslig kan mycket väl antagas). * συμπαραγίνομαι, εγενόμην (παραγίνομαι) tillika 1. mecl infinna sig 1. tillstädeskomna ἐπί τι Lc. 23: 48 till 1. vid ngt, i synnerhet stå vid sidan af en anklagad för att understödja honom med sin närvaro 1. med sitt försvar 2 Tim. 4: 16. συμπαρακαλέω; εχλήθην (παρακαλέω) jemte någon uppmuntra; pass. Rom. 1: 12 tillika (med eder) uppmuntras ibland eder 1. i eder krets. * συμπαραϊαμβάνω, έλαβον (παραλαμβάνω) derjemte taga till 1. med sig, medtaga (ss. följeslagare) Act. 12: 25 al.

συμπαραμένω, μενώ (παραμένω) qvarstadna jemte

ngn τινί (i lifvet) Phil. 1: 25. * συμπάρειμι (πάρειμι) jemte ngn τινί vara tillstädes

1. närvarande Act. 25: 24. * συμπάσχω (πάσχω) lida med absol. 1 Cor. 12: 16, äfven Rom. 8: 17 (deltaga i ngns lidanden för Evangelii skull). συμπέμπω, ἐπεμψα (πέμπω) medsända, skicka med τινί 2 Cor. 8: 22, 1. μετά τίνος ibid. 18.συμπεριλαμβάνω

συμπεριλαμβάνω, έλαβον (συν, περί, λαμβάνω) tilllika omfatta Act. 20: 10. * συμπίνω, ἐπιον (πίνω) dricka tillsamman med ngn

τινί Act. 10: 41. * συμπίπτω, ἐπεσα (πίπτω) falla tillsamman, samman-1. instörta, collabor, corruo, falla omkull Lc. 6: 49 || ἐπεσε. * συρπληρόω (πληρόώ) fylla tillsamman, uppfylla (med vatten), öfversvämma 1. -skölja Lc. 8: 23; uppfylla

göra fulltalig (om tid 1. dagar) ἐν τω---

αυτου Lc. 9: 51 då dagarne för hans upptagande (i himlen) höllo på att blifva fulla d. ä. då tiden

för hans---var ganska nära, likaså ἐν τω

---πεντεχοστής Act. 2: 1 då pingstdagen

höll på att blifva full d. ä. på pingstdagen (da-sen föreställes ss. ett tidsmått, hkt ännu icke är

O J

fullt, så länge dagen varar). συμπνίγω, ιξα (πνίγω) sammanqväfva, genom sammantryckning qväfva, strypa; gemensamt 1. på alla sidor trycka, tränga Lc. 8: 42; trop. förqväfva (hämma, hindra fortkomsten af ngt) Mt. 13: 22, Mc. 4: 7. 19, pass. υπό τίνος Lc. 8: 14 af ngt. συμπολίτης, ου, b (πολίτης) medborgare, gemensam

medborgare med ngn τινός Eph. 2: 19. * συμπορεύομαι (πορεύομαι) färdas, fara tillika med -ngn τινί Lc. 7: 11, 14: 15. 25, färdas i sällskap 1. tillsamman πρός τινα till ngn Mc. 10: 1. συμπόσιον, ου, τό (σύν, πότος) samdrickning, drickes-lag, compotatio, gästabud, convivium; äfven sjelfva matsalen och ordningen hvari gästerna spisa, bordsällskap, matlag συμπ. συμπ. per hebraismum distribut, st. ἀνά σ. matlagsvis, i särskilda matlag, ett här och ett der Mc. 6: 9, jfr πρασιά. * † συμπρεσβύτερος, ου, b (πρεσβύτερος) en med-äldste, meduppsyningsman öfver församlingen, medlärare 1 Petr. 5: 1. * συμψέρω, συνήνεγχα (φέρω) l:o) confero, bära tillsamman το.ς βίβλους Act. 19: 19; — 2:o) bära tillika med ngn, hjelpa att bära, bidraga, gagna, vara gagnelig, nyttig τινί 1 Cor. 6: 12, 10: 23, 2 Cor. 8: 10; imperson. confert, det bidrager, gagnar, båtar med ἱνα Mt. 5: 29. 30

al., med infin. Mt. 19: 10 al.; τὸ συμφέρον 1 Cor. 7: 35 al. det gagneliga, nyttan, fördelen επὶ τὸ σ. Hebr. 12: 10 till vår nytta, äfven plur. Act. 20: 20. σύμφημι (φημὶ) säga med 1. tillika, hålla med, instämma med ngn τινὶ Rom. 7: 16 (uti lagens yttrande om sig, att han är god—jfr Deuteron. 4: 8 — instämmer också jag). *

σύμφορης, ον (συμφέρω) som bär tillsamman 1. ihop, är passande, lämplig, fördelaktig, nyttig; neutr. fördel, bästa 1 Cor. 7: 35 || συμφέρον. * † συμφυλέτης, ου, ὁ (φυ)·.ή) af samma stam, con-tribulis, stamförvandt, landsman 1 Thess. 2: 14 (neml. hedningar). * σύμφυτος, ον, adj. vble (af följ.) växt tillsamman, sammanväxt, metaphor. på det närmaste förenad, införlifvad τινὶ med ngn 1. ngt, Rom. 6: 5 »ty om vi kommit i närmaste förening 1. blifvit in-förlifvade med likheten af Hans död, så skola vi också blifva det med likheten af Hans uppståndelse». *

συμφύω; συνεφύην (φύω) låta sammanväxa; pass.

växa tillsamman Lc. 8: 7. * συρ,φωνέω, ησα; ήϋην (φωνέω) sammanljuda 1. -stämma, trop. öfverensstämma τούτα) Act. 15: 15 dermed, öfverenskomma 1. vara öfverens μ.ετά. τίνος Mt. 20: 2 med ngn, περὶ τίνος Mt. 18: 19 om ngt, τινὶ τίνος Mt. 20: 13 med ngn i 1. om ngt; sammanpassa, passa ihop τινὶ Lc. 5: 36 med ngt; pass. συνεφωνήϋη ὑμίν Act. 5: 9 det har blifvit öfverenskommet af eder = J hafven kommit öfverens att med infin. συμφώνησις, εως, ἡ (fgde) samljudande, trop. öfverensstämmelse, förening 2 Cor. 6: 15. * συμφωνία, ας, ἡ (se fgde) samljudande, samklang af flera stämmor 1. instrumenter, concert, sång, musik Lc. 15: 25. * σύμφωνης, ην (φωνή) sammanljudande, trop. samman- 1. öfverensstämmande, èx σ. 1 Cor. 7: 5 efter öfverenskommelse. * † συμψηφίζω, ισα (ψηφίζω) sammanräkna Act. 19: 19. *

† σύμψυχης, ον (ψοχή) af samma sinne, sympathi-

serande, liksinnad Phil. 2: 2. * σύν, præpos. med dat. (ζὺν, χὺν, cum, samstämmigt med ςυνός, κοινός och betyder alltså gemenskap, samvaro, förening, öfverensstämmelse; liknar till betydelsen μ.ετὰ, men skiljer sig ursprungligen och i allmänhet derifrån sålunda, att detta utmärker ett vistande midt ibland, då deremot σὺν betecknar ett åtföljande ss. konungen med sin svit, läraren med sina lärjungar o. s. v.; man har också antagit, att μετὰ innefattar mera coëxistence, σὺν deremot cohærence) tillika mecl, med, jemte l:o) mera yttre förening, ni σὺν τινι med och utan ὀντες Mc. 2: 26 al., Lc. 5: 9 al, de som äro i ngns sällskap, följeslagare, omgifning o. s. v.,316 ιτονάγο>

ἀρχιερεὺς xai οι σ. αὐτω Act. 5: 17. 21 öfverstepresten och lians omgifning d. ä. embetsbröder 1. eolleger; σὺν τινι εἰναι betyder också Act. 14: 4 vara 1. hålla med ngn, vara på ugns sida, höra till ngns parti; σ. τινι μένειν Lc. 1: 56 al. qvar-stadna jemte 1. hos ngn, så äfven vid διατρίβειν o. s. v.; συν πο.σι τούτοις Lc. 24: 21 jemte allt detta (tillkommer äfven den omständigheten, att

0. s. v.). — 2:o) mera inre förening ss. om de trognas andliga gemenskap med Christo Rom. 6: 8 al,; συν τή δυνάμει τού Κυρίου 1 Cor. 5: 4 i förening 1. försedd med HERrans myndighet d. ä. den af IlERran mig gifna fullmakt; σ. τω πιστω 'Αβραάμ Gal. 3: 9 jemte 1. gemensamt med den trogne Abraham (de trogne hafva nemligen, i det de välsignas, denna lyckliga lott gemensam med den trogue Abraham).

συνάγω, ἀξω, ἠγαγον; αχϋήσομαι, ἠγμα,ι, ἠχθην (ἀγω) cogo, sammanföra 1. -bringa, hopsamla, samla Lc. 15: 13 al., εις εν Joh. 11: 52 samla (de spridda hedningarne) i ett, till en enhet d. ä.-förena dem till en oskiljaktig gemenskap (neml. genom tron på Honom); insamla τον σίτο ν εις την ἀποθήχην Mt. 3: 12 al. säden i ladan, äfven absol. Mt. 25: 24 id.; församla, sammankalla Mt. 2: 4 al., συνέδρων, ἐχχλησίαν Joh. 11: 47, Act. 14: 27; sammanföra (neml. med de sina), införa

1. upptaga ngn i sin husliga krets, herrbergera Mt. 25: 35. 38. 43; — pass. församlas, komma tillsamman Mt. 13: 2 al., ἐν τω δνόματι χ. τ. λ. 1 Cor. 5: 4 (meningen är: jag har beslutat, att J skolen hålla en sammankomst, dervid anse mig sjelf försedd med den af Christo mig förlänta myndighet ss. närvarande och i denna församling förkunna : »Paulus, med Christi myndighet andligen ibland eder, antvardar härmed i HERrans namn blodskändaren åt satan» — se äfven τταραδίδωμι); gästvänligt upptagas, röna gästfrihet Act. 11: 26.

συναγωγή, ής, ή (fgde) egentl, sammanförande, församlande; samling, samlingsplats, synagoga l:o) samlingeji 1. församlingen, som sammanträdde till bön o. s. v. Act. 9: 2 al, σ. τού σατανά Apoc. 2: 9, 3: 9 satans hop 1. synagoga (i sina sammankomster tjente de icke Gud och Hans rike, utan satan och mörkrets rike); — 2:o) samlingsplatsen, (Judisk) kyrka, HpJSij ΓΡ2, offentligt samlingsställe 1. -rum för religiösa ändamål Mt. 4: 23 al. Dessa inrättningar uppkommo ganska

σοναγωγτ/

tidigt (Act. 15: 21), sannolikt under Babyloniska fångenskapen, hvarunder, behofvet af religiösa samlingsställen till gemensam andakt måste blifva särdeles kännbart, och fortplantades vid återkomsten till Palæstina, der de likväl först under Macca-bæernas tid mera allmänt kommo i bruk. På Frälsarens tid funnos sådana (åtminstone en) äfven i mindre städer (t. ex. Nazareth Mt. 13: 54 al, — Talmudisterne gå så långt, att till och med på den ort, der endast 10 fria Judefamiljer vistas, skall finnas en synagoga). I de större städerna funnos flera, och Jerusalem skall hafva egt icke mindre än 460, enligt andra 480 (troligen äro häruti inberäknade ganska inånga enskilda hus, hvilka under de stora högtiderna i anseende till mängden af festbesökande måste upplåtas för dylika sammankomster). Äfven utom Palæstina funnos sådana (åtminstone en) i de af Judar bebodda Syriska, Mindre Asiatiska och Grekiska städerna (Act. 9: 2 al.). — Vanligen lågo de på höjder, i början utanför städerna och vid floder, emedan Judarne plägade två sig före bönen (jfr ττροςευχή). men sedermera uppfördes de inom städerna. Der samlades man på sabbater och högtidsdagar, sednare 2:dra och 5:te dagen i veckan, till gemensam bön och afhörande af bibliska afdelningar ur a) Lagen 1. Pentateuchen (Parascher afdelningar af bryta, dela), b) Propheterne (Haphtharer

af ΊΠΕ förklara, tyda) och c) några andra G. T. böcker (Megilloth af v olumen, bokrulle),

hka en af församlingen, vanligen en af presterne 1. de äldste, föreläste (Lc. 4: 16, Act. 13: 15), öfversatte på det i sednare tider brukliga Syro-ehaldäiska språket ocli förklarade genom ett fritt föredrag; ofta voro föreläsaren och utläggaren olika personer — och derpå uppmanades ngn 1. några af de närvarande att tala några uppmunt-ringsord till folket ss. tillämpning af det förelästa Act. 13: 15. Sist lästes välsignelsen, hvartill församlingen svarade Amen, och synagogan upplöstes Act, 13: 43. — Såsom synagogans tjenstemän märkas l:o) Föreståndaren άρχων της σ.. άρχισυναγωγός Lc. 8: 41. 49. 13: 14 al., hvilken egentligen ledde hela gudstjensten och vakade öfver ordningen dervid = kyrkoherde, hos oss; — 2:o) De äldste πρεσβΰτεροι Lc. 7: 3, äfven άρχι-συναγωγοi Mc. 5: 22, Act. 13: 15, hvilka utgjorde ett rädscollegium under praesidium af άρχι-συναγωνίζομαι

συναγωγος χατ' εξοχήν och biträdde föreståndaren i hans göromål = kyrkoråd; — 3:o) Före-bedjaren vid sammankomsten, som annars begagnades ss. synagogans sekreterare och budbärare = klockare; — 4:o) Uppassaren υπηρέτης Lc. 4: 20, som lemnade fram böckerna vid föreläsningen, sörjde för salens städning samt öppnade och tillslöt densamma = kyrkoväktaren; man lägger vanligen härtill 5:o) Allraoseinsamlarne, men om dessa finnes intet hos de gamle (undantagande det oriktigt använda Mt. 6: 2). I synagogorna funnos vissa hederssäten πρωτοχαθεδρίαι Mt. 23: 6 (för de skriftlärde — jfr ock Jac. 2: 3), βήμα föreläsarens upphöjda stol, särskilda platser för män och qvinnor, äfvensom för proselyterna; der verkställdes också vissa straff, ss. gissling Mt. 10: 17 al. — Anm. De första christnas religiösa sammankomster om söndagarne voro bildade efter syna-gogal-inrättningen, och ett sådaht samlingsrum menas ock troligen Jac. 2: 2 med συναγωγή; jfr för öfrigt i afseende på skillnaden emellan synagogal- och tempelförfattningen Reuterdahls afhandling om Propheterna, Lund 1824. συναγωνίζομαι, ισαμ.ην (αγωνίζομαι) kämpa tillsamman med ngn τινi, bistå ngn i kampen, rnetaphor. Rom. 15: 30 έν ταίς προςευγαΐς i edra böner (ty bönen är den inre menniskans kamp emot fiendtliga makter, fal'or och vedervärdigheter — se i synnerhet Genes. 32: 24 följ. om Jacob). * συναϋλέοτ, ήθλησα (άθλέω) kämpa jemte ngn, bistå ngn i kampen τινi, rnetaphor. Phil. 4: 3, τή πίστει (dat. commodi) Phil. 1: 27 i det J bistån (mig) i kampen för tron. συναθροίζω, ήθροισα; ήθροισμ.αι (αθροίζω) samla tillhopa, församla Act. 19: 25; pass. församlas Act. 12: 12, Lc. 24: 33 || ήθροισμένοι. συναιρώ, ήρα (αίρω) egentl, lyfta med, upptaga tilllika med; i N. T. τον λόγον μετά τίνος Mt. 18: 23. 24, 25: 19 uppgöra 1. hålla räkenskap med någon.

συν αιχμάλωτος, ου, ό (αιχμάλωτος) medfånge, kamrat i fångenskap (frivilligt 1. ofrivilligt) Rom. 16: 7 al.

συναχολουθέω, η σα (ἀχολουθέω) följa med 1. tilllika med, åtfölja τινὶ Mc. 5: 37, Lc. 23: 49. συναλὶζω (αλὶζω samla af ἀλις adv. ihop) hopsamla; pass. församlas, komma tillsamman med scil. αὐ-τοίς med dem Act. 1: 4. *

συναλλ,ἀσσω (ἀλλἀσσω) förändra något så att det kommer i förbindelse med ngt annat som är motsatt, förena (2:ne stridande), försona Act. 7: 26 j| συνήλασε af συνελ,αὐνω, hkt se. * συναναβαἰνω, ἑβην (αναβαἰνω) stiga, tåga, vandra upp tillika med ngn τινὶ Mc. 15: 41, Act. 13: 31 (om resor upp till Jerusalem). † συνανάχειμαι (ἀνάχειμαἰ) tillsammans 1. med ngn

τινὶ ligga till bords Mt. 9: 10 al. συναναρἰγνυμι (ἀναμἰγνυμι in- 1. beblanda af μιγνυμι) beblanda med; pass. beblanda sig med, hafva gemenskap 1. beröring 1. umgänge med ngn τινὶ, μὴ σ. 1 Cor. 5: 9. 11, 2 Thess. 3: 14 undvika allt umgänge med ngn. συναναπαὐορ.αι, επαυσάμην (αναπαὐω) jemte ngn τινὶ 1. i ngns sällskap hvila upp sig, vederqvicka sig, hämta nya krafter Rom. 15: 32 (neml. efter de utståndna vedervärdigheterna i Judæa, hvilka han motsåg).

συναντάω, ήσω, η σα (ἀντάω möta af αντὶ) samman-möta 1. -träffa l:o) möta, komma till möte 1. emot τινὶ Lc. 9: 37 al.; — 2:o) möta, träffa, hända τινὶ Act. 20: 22. συνάντησις, εως, ἡ (fgde) sammanträffande, möte, εις σ. τινι Mt. 8: 34 för att möta ngn, ngn till mötes. *

† συν αντιλαμβάνομαι, ελαβόμην (αντὶ λαμβάνω) jemte ngn τινὶ taga uti, vara ngn behjelplig, komma ngn till hjelp Le. 10: 40, hjelpa, bistå τινὶ ngt Rom. 8: 26.

συναπάγω; ήχθην (ἀπάγω) tillika bortföra; med. låta sig med 1. tillika bortföras 1. -ryckas τοις ταπεινοίς (neutr.) Rom. 12: 16 af det ringa (underkasta sig lägre och ringare ställningar och förhållanden i lifvet — icke vilja intaga en öfver dessa förhållanden upphöjd ståndpunkt; τὰ τ απ. tänkes ss. en makt, som griper menniskan och tager henne med sig — σὺν — bort från hennes hittillsvarande ståndpunkt); pass. tillika 1. äfven ryckas bort (från sin ståndpunkt), hän- 1. förföras τινὶ af ngt Gal. 2: 13, 2 Petr. 3: 17. συναποθνήσχω, έθανον (ἀποθνήσχω) dö tillika med 1. med ngn τινὶ Mc. 14: 31, äfven absol. 2 Cor. 7: 3, 2 Tim. 2: 11. συναπόλλυμἰ; απωλόμην (ἀπόλλυμι) tillika förderfva;

med. τινὶ förgås tillika med ngn Hebr. 11: 31. * συναποστέλλω, ἑστειλα (ἀποστέλλω) tillika afsända, medsända 2 Cor. 12: 18. *

† συναρμολογέω (ἁρμολόγος sammanfogande, förbindande af αρμός fogning af ἀρω foga ocli λέγω) sammanfoga Eph. 2: 21, 4: 16. συναρπάζω, αxα, ασα-, ἀσδην (αρπάζω) rycka med (sig) bort Lc. 8: 29 (om den orene anden som ryckte den besatte med sig till ödsliga ställen), äfven Act. 6: 12 och 19: 29 (om en stormande folkhop, som rycker någon bort med sig); pass. ryckas med, bortryckas Act. 27: 15 (om skeppet, som stormen fattar uti och rycker med sig). συναυλἰζόμαι (αυλἰζομαι) uppehålla sig 1. vistas tillsamman med τινὶ Act. 1: 4 |] συναλιζόμενος. * συν αυξάνω (αυξάνω) föröka 1. förstora tillsamman;

pass. blifva stor 1. växa tillsamman Mt. 13: 30. * σύνδεσμος, ου, ὁ (följ.) sammanbindning, band Col. 2: 19 (de band hka från hufvudet sätta det hela i organiskt sammanhang), fjettra 1. boja metaphor. Act. 8: 23 (den menniskan beherrskande orättfärdigheten framställes bildligt ss. en boja, hvilken binder henne); metaphor. band ἑν τώ σ. τής ειρήνης Eph. 4: 3 uti fridens band (så att dermed betecknas det förhållande, i hvilket de skulle bevara andans enhet — se ενάτης — under det neml. den ömsesidiga friden var det band som omslingrade dem), σ. τής τελειότητος Col. 3: 14 fullkomlighetens band d. v. s. som till ett helt förenar och sammanhåller den christligt-sedliga fullkomligheten. συνδέω-, δέδεμαι (δέω binda) sammanbinda, fastbinda vid en annan, fjettra 1. fängsla tillika med ngn; p. p. p. Hebr. 13: 3 medfängslad 1. medfången 1. medfånge. * † συνδοξάζω; άσδην (δοξάζω) tillika med 1. jemte

ngn förherrliga Rom. 8: 17. * σύνδουλος, ου, ὁ (δούλος) medslaf, medtjenare Mt. 18: 28 al., ἑν τω Χω 1. absol. Col. 1: 7, 4: 7 i Christo d. v. s. som jemte en annan är Christi tjenare, medarbetare i ordet, jfr ock xYpoc. 6: 11 al.

συνδρομή, ής, ή (συντρέχω) sammanlapp του λαού

Act. 21: 30 folkskockning. * συνεγείρω, ήγειρα-, ηγέρδην (εγείρω) tillika uppväcka (ifrån de döda) Eph. 2: 6 (med Christi uppväckande 1. uppståndelse skedde likaledes de trognas); pass. Col. 2: 12, 3: 1 .T hafven blifvit uppväckte 1. uppstått i 1. med Christo (äfven af den kroppsliga uppståndelsen har den christne blifvit delaktig genom tron, så att han i Christi uppståndelse vet sm egen tillika skedd, hkn vül-

gerning väl är en blott ideal besittning före pa-rusien, men genom parusien blir en verklig).

συνέδρων, ου, τὸ (έδρα säte, stol) sammansättning, samling af rådplägande, rådsförsamling, råd; i N. T. = 1 :o) talmud. ρ"ΠΓΟΟ med och utan Synedrium (magnum), stora Rådet i Jerusalem, som utgjorde den högsta andliga och verldsliga domstolen hos Judarne (sedan Babyloniska fångenskapen — äfven förut hade ett tribunal af prester och Leviter blifvit tillsatt af Jo-saphat 2 Chron. 19: 8 — hette väl ock βουλ.ή, hvaraf βουλευτής rådsherre Mc. 15: 43); Mt. 5: 22 al. Synedrium bostod af 71 medlemmar, præ-ses och vice præses inberäkuade: den förre hette ïΟψ|Π (af Νψ j upphöja) den upphöjde, höge, förste, äfven I£>N~) caput synedrii

och var väl efter regeln ὁ ἀρχιερεὺς öfverstepresten; den sednare hette]1" Π"1? DN pater do-mus judicii. Assessorerne bestodo af de högre presterne (se ἀρχιερεὺς), de äldste (se πρεσβὺτερος) och de skriftlärde (se γραμματεὺς) utaf Pha-risæiska och Sadducæiska sekten (Act. 23: 6). Deras sessionssal låg på tempelberget emellau hedningarnes och Judarnes förgård; men de kunde ock samlas annorstädes, ss. i öfversteprestens palats (Mt. 26: 3). De anklagade förhördes, vittnen inställdes och dödsstraff afkunnades (stening, bränning, halshuggning och hängning); συνάγειν σ. Joh. 11: 47 sammankalla synedrium, föranstalta en synedrii session; — synes någon gång betyda sjelfva stället, der sessionerna höllos, sessionssal ss. Act. 4: 15 al. — 2:o) domstol i allmänhet, underdomstol, i synnerhet sjumannaclom-stol 1. -råd Mt. 10: 17, Mc. 13: 9 = χρίσις, hkt se.

συνείδησις, εως, ἡ (följ.) egentl, vetande tillika med en annan, medvetande αμαρτιών Hebr. 10: 2, samvetande, samvete Joh. 8: 9 al. d. ä. det hos menniskan, som tillika med Gud vet hvad som är godt och ondt, hvarigenom således menniskan känner till sitt. förhållande till Gud och till sedelagen, ἡ σ. Θεοὺ 1 Petr. 2: 19 det om Gud (och Hans heliga vilja) intygande samvetet; ett sådant ursprungligt sam vetande finnes äfven hos hedningarne Rom. 2: 15; kan vara ἀ.γα.Άή, ἀπρόςχοπος, χαδαρά, χαλὴ Act. 24: 16 al., men äfven πονηρὰ Hebr. 10: 22, och ἀσδενής 1 Cor. 8: 7 svagt (icke frigjord t från fördomar; ty vore det starkt,συνεἴάον

skulle det hafva lösgjort sig från afgudaföreställ-

ningen); τfj σ.—'--του ειδώλου 1 Cor. 8: 7

genom deras ända hitintills varande samvete 1. medvetande af afguden d. ä. derigenom att föreställningen om afgudens verklighet ända hitintills lådar vid deras samvete (tvärtemot Pauli yttrande v. 4), δια τὴν σ. 1 Cor. 10: 25. 27 för samvetets skull d. ä. för att icke göra edert samvete ngt besvär (emedan samvetet icke förbjuder eder att äta ngt, om J icke företagen en undersökning; äfven den starke hade neml. kunnat känna samvetsförebråelse, om efterfrågan hade visat, att det var offerkött), v. 28 för att skona hans (den tillkännagifvandes) samvete; χατὰ σ. Hebr. 9: 9 till samvetet, till dess inre (ty intet offer kan rena från synden).

αυνεiδον, aor. 2 (obruklig stam συνείδω, af συν och ειδω) veta med, äfven (d. ä. jemte andra) känna till, veta besked, hafva reda på saken Act. 12: 12, 14: 6; se vidare σύνοιδα. συνειμι (ειμὶ) vara med 1. tillsammans med ngn τινi

Lc. 9: 18, Act. 22: 11. σύνειμι (ειμὶ) gå 1. komma tillsamman Lc. 8: 4. * συνειςέρχομαι (εἰςέρχομαι) jemte 1. tillsammans med någon τινi gå in någorstädes εii- τι Joh. 6: 22, 18: 15.

συνέχδημος, ον (εχδημος ifrån sitt folk, utom landet) som är 1. reser utomlands med en annan, reskamrat, följeslagare Act. 19: 29, 2 Cor. 8: 19. † συνεχλεχτός, ή, όν (εχλεχτός) medutvald, tillika utvald 1. utkorad; ἡ σ. 1

Petr. 5: 13 den med eder utvalda (scil. ἐχχλησία församlingen). * συνελαύνω, ήλασα (ἐλαύνω) drifva tillsamman (genom föreställningar), förmå εις τι Act. 7: 26 (se συναλλάσσω). * συνεπιμαρτυρέω (ἐπιμαρτυρέω) tillika 1. derjemte

bevittna 1. bekräfta, medvittna Hebr. 2: 4. * συνεπιτίδημι; εδέμην (ἐπιτίδημϊ) tillsamman 1. tillika

sätta efter, angripa, anfalla τινὶ Act. 24: 9. * συνέπομαι (ἕπομαι följa) följa med, åtfölja τινὶ Act. 20: 4. *

συνεργίαj (följ.) med- 1. samverka, medarbeta, hjelpa 1. understödja τινὶ ngn i hans arbete Jac. 2: 22 (om tron som hos Abraham understödde gerningarne — dref 1. upplifvade honom tlil dem), εις τι Rom. 8: 28 samverka 1. bidraga till ngt; äfven absol. om HERrans medverkan Mc. 16: 20, arbeta med några på samma verk hvarmed de äro sysselsatta 1 Cor. 16: 16 (scil. τοις τοιούτοις

med dem som äro sådana — neml. på de heligas tjenst), deraf particip. 2 Cor. 6: 1 medarbetare (neml. Christi — har afseende på 2 Cor. 5: 20). συνεργός, όν (ἔργον) medverkande, medarbetande;

1 N. T. subst, medarbetare, medhjelpare, i synnerhet som jemte andra befrämjar Guds rike, hvarföre det ock heter σ. Θεου 1 Cor. 3: 9, 1 Thess. 3: 2 εν τω εὐαγγελίω του Χού (för att utmärka området, inom hvilket det gemensamma arbetet företages); äfven σ. μου εν Χω Eom. 16: 3. 9 1. blott σ. μου v. 21 al. om apostelns medhjelpare; äfven σ. τής χαράς υμών 2 Cor. 1: 24 medhjelpare till eder fröjd (vår befattning är att vara eder behjelpliga dertill att J fröjden eder); äfven med dat. σ. τή ἀληδεία 3 Joh. 8 för sanningen d. ä. till sanningens befrämjande; εις τινα

2 Cor. 8: 23 i afseende på ngn, εϊς τι Col. 4: 11 för ngt ändamål.

συνέρχομαι, ελήλ,υδα, ή λ,δον (ἔρχομαι) 1:o) komma tillsamman, tillhopa, församla sig Mc. 3: 20 al. med εic τι utmärker a) stället Act. 5: 16 (Tisch. har ej εις), b) ändamålet med sammankomsten 1 Cor. 11: 33 1. resultatet deraf v. 17; komma 1. flytta tillsamman (om äkta folk) Mt. 1: 18 och ex acljuncto hafva köttslig beblandelse. — 2:o) komma tillsamman 1. i sällskap med ngn τινὶ Mc. 14: 53 (de komma på samma gång som JEsus) al., τινὶ εις τι Act. 15: 38 förena sig med 1. gemensamt med ngn deltaga i ngt (i arbetet = missionsverket); äfven συν τινι Act. 21: 16 gå med ngn. συνεσδίω, εφαγον (ἐσδίω) äta tillsamman 1. med τινὶ Lc. 15: 2 al. 1. μετά τίνος Gal. 2: 12, σ. xdi συμπίνειν τινὶ Act. 10: 41 lefva 1. vistas tillsamman med ngn. σύνεσις, εως, ή (συνίημι) egentl, sammansläppning, 1. -fattning, deraf trop. fattningsförmåga, omdömeskraft, förstånd Mc. 12: 33, insigt 1. kunskap Lc. 2: 47 al., εν τινι i ngt Eph. 3: 4 al., σ. πνευματική Col. 1: 9 andlig insigt, äfven absol. christlig insigt Col. 2: 2. συνετός, ή, όν (se fgde) förståndig, insigtsfull, lärd

Mt. 11: 25 al. † συνευδοχέω (εὐδοχέω) tillika tycka väl om, jemte ngn hafva välbehag τινὶ Act. 8: 1 till ngt, äfven absol. Act. 22: 20, τοίς πράσσουσι Eom. 1: 32 (de stämma ock i sin åsigt deraf öfverens med dem som så handla), gilla, bifalla, gå in på, samtycka τινὶ Lc. 11: 48 till ngt 1. med infin. 1 Cor. 7: 12. 13.320 αυνευωχέω

συνευωχέω (εδωχέω qsi εὐηχε ω — af ευ, εχω — hålla 1. fodra 1. förpläga väl, välpläga, undfägna) i med. jemte ngn låta välpläga sig, låta det smaka sig väl, kalasa τινι med ngn 2 Petr. 2: 13 1. absol. Jud. 12 (scil. ὑμίν). συνέφαγον, aor. 2 till συνεσδίω, hkt se. συνεφίστημ.ι, επέστην (ἐφίστημι) derjemte ställa öfver 1. bredvid; i de inträns, tempora derjemte uppresa sig (neml. klagande) χατά τίνος emot ngn Aet. 16: 22. *

συνέχω, ἑξω, ἕσχον (ἔχω) sammanhålla a) sammanpressa, bringa i trängsel, tränga τινά Le. 8: 45 (om en påträngande folkmassa), Lc. 19: 43 (om belägrande); — b) hålla bunden 1. fast τινά Lc. 22: 63, hålla inom gränserna 2 Cor. 5: 14 (så att vi icke träda utom gränserna af σωφρονεῖν v. 13); — c) hålla för 1. stoppa till τά ὦτα Act. 7: 57 öronen; — pass. sammanhållas, sammanpressas 1. hoptryckas, bringas i trängsel trop. ἐχ των δύο Phil. 1: 23 af dessa två (neml. ἀπο-δανεϊν och ζην); vara betryckt, ängslas, qväljas Lc. 12: 50, τω λήγω Act. 18: 5 för lärans skull (andra mena, att Paulus trängde på med ordet 1. predikade ännu ifrigare, sedan Silas och Timotheus liksom gifvit honom mera stöd); gripas, intagas φόβω Lc. 8: 27, vara behäftad med νήσυις Mt. 4: 24 al. συνζάω j| συζάω, hkt se. συνζψέω || συζψέω, hkt se. συνζητητής, ηύ, δ || συζητητής, hkt se. σύνζυγος, nv || σύζυγος, hkt se. συνήδομαι (ήδομαι glädja, fröjda sig af ηδύς angenäm) glädja 1. fröjda sig jemte (andra) τινι öfver 1. åt ngt Rom. 7: 22. * συνήδεια, ας, ή (συνήδης, ες sammanboende 1. -lefvande af σύν, ήδος) egentl,

sammanlefnad, umgänge; deraf vana, plägsed, bruk Joh. 18: 39, 1 Cor. 11: 16 (j συνειδήσει 1 Cor. 8: 7). συνηλ.ιχιώτης, ου, δ (~ ήλιχιώτης af ήλιχία) jemnårig Gal. 1: 14. * συνδάπτω; ετάφη ν (δάπτω) begraf va jemte 1. tillika med ngn; pass. begrafvas tillika med ngn τινί Rom. 6: 4 (begrafna blefvo vi med Honom derigenom att vi döptes med afseende på Hans död — den som döpes måste ethiskt begrafvas med Christo, för att efter dopet andligen uppstå med Honom), εν τω βαπτίσματι Col. 2: 12 i (och genom) dopet, se βάπτισμα.

aövoida

συνδλάω; δλ.ασδήσομαι (δλάω krossa) samman- 1. sönderkrossa, söndersmula trop. (Mt. 21: 44) Lc. 20: 18.

συνθλίβω (δλίβω) sammantrycka, tränga in på Mc. 5: 24. 31.

† συνδρύπτω (δρύπτω söndersmula 1. -krossa) förkrossa, metaphor. göra djupt modfälld och försagd, djupt bedröfva τήν χαμδίαν τινής Act. 21: 13. * συνίημι, ήσω, ήχα, ήν — συνιούσι Mt. 13: 13, 2 Cor. 10: 12, συνιώσι Mc. 4: 12, συνιών 1. -ών Mt. 13: 23 al. allt liksom af præs. συν ιέ ω — (ίημι sända, skicka o. s. o.) släppa, skicka, bringa, fatta tillsamman, comprehendo; fatta med örat: förnimma, höra, varseblifva — i N. T. med förståndet: begripa, inse, förstå Mt. 13: 13—15 al., ού συνήχαν επί τοίς άρτοις Mc. 6: 52 vid bröden d. ä: vid det underbara bespisandet af 5000 män hade de icke hunnit till insigt (neml. i JEsu gudomliga verk), ού συνιούσιν 2 Cor. 10: 12 (præs. indicat.) de äro oförståndiga, δ συνεών Eom. 3: 11 den förståndige, per hebraismum den fromme, gudfruktige. συνίστημι 1. -άνω 1. -άω, έστηχα, έστησα (ι στη μι)

I :o) sammanställa, sätta i beröring 1. göra bekant med, föreställa (præsentera), recommendera εαυτούς 2 Cor. 3: 1 oss sjelfva al., ώς Θεού διάκονοι 2 Cor. 6: 4 ss. Guds tjenare neml. göra, τινά τινι Eom. 16: 1, 2 Cor. 5: 12 recommendera 1. anbefalla ngn hos ngn, τινά τινι πρός τινα 2 Cor. 4: 2 ngn genom ngt hos ngn; framställa med 2 accus. Gal. 2: 18 (sig sjelf ss. ngt), framhålla, bevisa τί Eom. 3: 5, 5: 8, 2 Cor. 7:

II (att J ären oskyldige i afseende på ifrågavarande angelägenhet), prisa, berömma 2 Cor. 10: 12. 18. — 2:o) i de inträns, tempora (i 1ST. T. fkmr blott perf.) stå tillsammans τινί mecl ngn Lc. 9: 32; äfven vara sammansatt, utgöras 1. bestå af, uppkomma 1. uppstå έχ τίνος 2 Petr. 3: 5 ur ngt; äfven bestå 1. ega bestånd Col. 1: 17 (egeutl. fortfara i sin sammansättning).

συνοδεύω (οδεύω) färdas, resa tillsammans med ngn

τινί Act. 9: 7. * συνοδία. ας, ή (fgde) gemensam väg 1. resa, ressällskap Lc. 2: 44. * σύνοιδα, ρ. 2 (af obruklig stam συνείδω af σύν och obrukligt ειδω) veta med εαυτώ τι sig ngt 1 Cor. 4: 4 (nil conscire sibi, nulla palle-scere c nipa), vara medvetande 1. veta om absol. Act. 5: 2.συνοιχέω

συνοιχέω (οικέω) bo 1. lefva tillsammans τινί med ngn 1 Petr. 3: 7 (om huslig 1. äktenskaplig sam-manlefnad). * συνοιχοδομέω (οικοδομέω) bygga tillsamman, sammanbygga, sammanfoga trop. Eph. 2: 22 (alla christna församlingar tillsammanstagna sammanfogas i Christo till det heliga templet, Guds boning, förmedelst den H. Ande). * † συνομιλέω (όμιλεoj) umgås med, samtala 1. inlåta

sig i samtal med τινί Act. 10: 27. * † συνομορέω (όμορέο) gränsa tillsamman, angränsa af bμου och δρος gräns) sammangränsa, angränsa, stöta intill, ligga näst intill τινί Act. 18: 7. * συνοχή, ής, ή (συνέχω) sammanhållning, sammanpressning, trängsel, metaphor. trångmål, beklämning, ångest Lc. 21: 25, Cor. 2: 4. συνπορεύομαι || συμπορεύομαι, hkt se. συνσταυρόω |] συσταυρόω, hkt se. συνστρατιώτης, ου, b || συστρατιώτης, hkt se. συντάσσω, έταξα (τάσσω) egentl, sammanordna, samman- 1. iordningställa (en krigshär); deraf i N. T. anordna, befalla τινί Mt. 26: 19, 27: 10. συντέλεια, ας, ή (följ.) consummatio, fulländning, ände, slut σ. τού αιώνος 1. τού αιώνος τούτου 1. τών αιώνων Mt. 13: 39 al. consummatio saeculi 1. saeculorum (se i ett sammanhang αιών), συντελέω, έσω, εσα·, εσϊήν (τελέω) ända med, tillika, tillsamman; l:o) bringa en sak till slut, sluta, fullända τί Mt. 7: 28 al., utföra λόγο ν Rom. 9: 28 ett ord 1. en utsaga (se följ. ord); bringa till uppfyllelse 1. fullbordan pass. fullbordas, gå i fullbordan Mc. 13: 4, slutas (om tiden) Lc. 4: 2, Act, 21: 27; — 2) sluta 1. ingå δια-θήκην έπί τινα Hebr. 8: 8 ett förbund med ngn. συντέμνω; τέτμημαι (τέμνω skära) samman- 1. sönderskära, afskära, förkorta, göra processen kort, raskt fullborda Rom. 9: 28 (bis); detta svåra ställe kan tydas så: »ty en utsaga utförande och raskt fullbordande med rättfärdighet (är han), ty en raskt fullbordad utsaga skall HERren

åstadkomma på jorden» (hvad det är s. HERren skall åstadkomma synes af fgde verser, neml. utesluta största delen af Judarne från Messiæ rike). συντηρέω (τη ρε οj) tillika bevaka, bevara Mc. 6: 20 (att intet ondt vederfores honom), bibehålla pass. Mt. 9: 17 (Lc. 5: 38) tillika 1. på samma gång blifva i behåll; metaphor. förvara εν τή καρδία αυτής Lc. 2: 19 i sitt hjerta (jfr v. 51.).

συντιάημι; τέ&ειμα.ι, εάέμην (τιάημϊ) sätta tillsamman, på samma ställe; med. sätta sig tillsamman, öfverenskomma, göra aftal med infin. Lc. 22: 5 1. τοὺ framför infin. Act. 23: 20 1. med lva. Joh. 9: 22.

συντόμως, adv. (af σύντομος sammanskuren, kort-1. afskuren, af- 1. förkortad, kort, gen af συντέμνω) kortligen, i korthet Act. 24: 4. * συντρέχω, ἐδραμον (τρέχω) sammanlöpa, samman-strömma Mc. 6: 33, Act. 3: 11; metaphor. σ. εἱς τι 1 Petr. 4: 4 löpa 1. störta sig med ngn i ngt.

συντρίβω, τρίψω, ἐτριψα; τριβήσομαι, τέτριμμαι (τρίβω t er o gnida, nöta) gnida 1. gnugga samman 1. sönder; sönderrifva 1. -slita τὰ.ς πέδας Mc. 5: 4, Lc. 9: 39 (om en ond ande, som ännu vid afvikandet misshandlar den besatte), sönderbryta τὴν αλὰβαστρον Mc. 14: 3 1. krossa ὀστοὺν Joh. 19: 36; metaphor. sönderkrossa τον σατανὰν y.. τ. λ. Rom. 16: 20 fridens Gud skall sönderkrossa satan under edra fötter d. ä. bereda fullkomlig seger öfver honom — (de sekteriske v. 18 betraktas ss. satans organer, emedan de äro Christi vedersakare); χὰλαμος σ. Mt. 12: 20 ett krossadt 1. bräckt rö (utmärker en andligen betryckt ångerfull själ, hkn Christus icke bringar till förtviflan, utan kärleksfullt tröstar och stärker); σ. τὴν χαρδιαν Lc. 4: 18 förkrossad till hjertat, som har ett förkrossadt hjerta (Tisch. har ej dessa ord). σύντριμμα. ατος, τὁ (fgde) det sönderkrossade; sönder· 1. förkrossning, förödelse Rom. 3: 16 (s. neml. syndarne tillställa på sina vägar). * σύντροφος, ον (τρέφω) tillika född, uppfödd, uppfostrad; kan vara både foster- 1. dibroder och lekkamrat 1. sällskapsbroder, trol. det sednare Act. 13: 1. * συντυγχὰνω, ἐτυχον (τυγχὰνω) sammanträffa med, träffa 1. råka ngn, komma till ngn τινὶ Lc. 8: 19. *

Συντύχ-η, ης, ἡ Syntyche, en christinna i Philippi Phil. 4: 2, som lefde i oenighet med en annan, Evodia (se- Εὐοδία). * συν υποκρίνομαι, εχρίαην (υποκρίνομαι) förställa sig, hyckla 1. skrymta tillika med 1. jemte ngn τινὶ Gal. 2: 13. * συνυπουργέω (ὑπουργέω jag är υπουργός behjelp-lig vid ett arbete af υπό, ἐργον) vara medbe-hjelplig, hjelpa till 2 Cor. 1: 11. *

συν οj div ω (ὠάίνω) ängslas, våndas, qvida tillsamman

Rom. 8: 22. * συνωμοσία, ας, ἡ (ὀμνυμι) sammansvärjning Act. 23: 13. *

Συρακούσαι 1. -άχουσαι, ὼν, αἱ Syracusæ (nu Si-ragossa), Siciliens bekanta hufvudstad, sjelf bestående af 5 städer: Nasos, Achradina, Tycha, Epi-polce och Neapolis, enligt Strabo med en ringmur af 180 stadiers längd (= 3 Sv. mil), berömd lör sina goda hamnar och ss. Archimedes" födelseort; nybygge fr. Corinth, Augustus hade ock dit-sändt en coloni (733 a U. C.); fkmr Act. 28: 12. * Σύρο. = Συρία femin. af Σύριος, Syriska Mc. 7: 26. *

Συρία, ας, ἡ (C^N högland af Cl") vara hög; särskilda delar deraf a) CTN Syrien emellan de båda floderna Euphrat och Tigris = Mesopotamien; b) Π2 i H N ett rike nordost om Damascus; c) ρψ0 j N det Damasceniska Syrien) Syrien; derunder innefattas allt land i Mindre Asien emellan Pairestina, Taurus och Tigris, likt jemte Phænicien under Babyloniska fångenskapen var en del af det stora Babyloniska, sedermera Persiska riket. Sedermera blef det en Macedo-uisk provins, derpå efter slaget vid Ipsus 301 f. Chr. ett sjelfständigt konungarike under Seleucus Nicator; ss. sådant råkade det i strid med Judarne, hka en tid bortåt stodo under Seleuei-dernas välde, tills de derifrån befriade sig under

o

Maccabæernes anförande 176—143 f. Chr. — Ar 64 f. Chr. blef det i synnerhet genom Pompejus en Romersk

provins och styrdes ss. sådan jemte Cilicien och Palæstina af Proconsuler ocli Pro-prætorer; fkmr Mt. 4: 24 al. Σύρος, ου, ὁ, nom. gentile af fgde, Syrer Lc. 4: 27. * Συροφοίνισσα, ης 1. -φοινίχισσα, ης 1. Σύρα Φοι-νίχισσα, ης, ἡ (af Συροφοινίχη, Syrophænicien, den del af Romerska provinsen Syrien, som' vid hafvet omslöt det gamla Phænicien) Syrophæni-ciska Mc. 7: 26; enär Phoenicierne äro G. T:s Canaaniter, så kallas ock samma person på pa-rallelstället Mt. 15: 22 Cananäiskan. I alla större städer i detta land bodde då Greker; derföre talades ock allmännast Grekiska der. * Σύρτις, εως, ἡ (följ.) Syrtis; så kallades 2:ne sandbankar vid Libyska kusten, en större och en mindre, af hvilka den större låg närmare ön Creta Act. 27: 17. * *

συστροφή

σύρω draga Joh. 21: 8 (nät 1. not); släpa, släpa bort med sig (inför rätta, i fängelse o. s. v.) Act. 8: 3 al., nyttj as äfven Apoc. 12: 4 om draken, som med sin svans släpade 1. drog med sig tredjedelen af himlens stjernor. συσπαράσσω, αξα. (σπαράσσω) sönderrycka 1. -slita

Lc. 9: 42. * σύσσημον, ου, τὸ (eg. neutr. af σύσσημος tillika betecknad) öfverenskommet 1. aftaladt tecken = σύμβολον Mc. 14: 44. * † σύσσωμος, ον (σώμα) samkroppig, hörande till samma kropp, hörande med till kroppen Eph. 3: 6 (neml. christna församlingen, hvars hufvud Christus är Eph. 1: 22). * † συστασιαστής, οὐ, ὁ (στασιαστής) deltagare i ett

uppror Mc. 15: 7 || στασιαστών. * συστατικός, ή, όν (συνίστημι) tjenlig att recommen-dera σ. επιστολαὶ 2 Cor. 3: 1 recommendations-bref. *

συσταυρόω; ωμαι, ώθην (σταυρόω) korsjasta tillika med 1. jemte τινά. τινι; i N. T. pass. τινὶ Mt. 27: 44 jemte ngn; äfven metaphor. Rom. 6: 6, Gal. 2: 20 (om den gamla menniskans dödande). συστέλλω, συνέστειλα; έσταλμαι (στέλλω) eg. ställa 1. lägga tillsamman, lägga till rätta Act. 5: 6 (andra öfversätta med »betäcka», hölja öfver» — kanske med en σινόών 1. med hans egen mantel — hkt visserligen ger god mening, men betydelsen »lägga till rätta» synes äfven innefatta detta); sammandraga, indraga, förkorta (om tiden) 1 Cor. 7: 29 tiden är förkortad hädanefter (ty το λοιπόν hör dit — andra öfversatta med »olycksdiger» emot all analogi). συστενάζω (στενάζω) sucka med, tillika, tillsamman

Rom. 8: 22. * συστοιγέω (στοιχέω) stå i samma rad, höra till samma cathegori, hafva samma charakteristiska förhållaude gemensamt τινὶ med ngn 1. ngt Gal. 4: 25. *

συστρατιώτης. ου, ὁ (στρατιώτης) medsoldat, krigs-1. stridskamrat, i andlig mening Phil. 2: 25, Phil. 2.

συσ τρέφω, συν έστρεφα (στρέφω) vrida 1. sno tillsamman, sammanrafsa, skrapa ihop, samla Act. 28: 3. *

συστροφή, ής, ἡ (fgde) sammanvridande, sammandragning, det sammandragna, samling, folksamling 1. -skockning, upplopp Act. 19: 40; sammanrot-συσχηματίζω

ning, complott ποιεὶν σ. Act. 23: 12 uppgöra complott, sammangadda 1. -rota sig.

συσχημα.τίζω (σχήμα) gifva samma form 1. gestalt; med. påtaga 1. ikläda sig samma form 1. drägt med ngn, gestalta sig lika med, bilda 1. rätta sig efter τινι Rom. 12: 2, 1 Petr. 1: 14 (både ut- och invärtes). *

Συχάμ, äfven Σιχάμ, ἡ indecl. (af rusgifvande

dryck 1. Ἰρ,ψ lögn; till detta öknamn — rus-1. lögnstaden — förbytte Judarne med afseende på Samaritanernas afgudadyrkan det gamla namnet Σιχέμ 1. Συχέμ af CD Ψ skuldra, rygg) ὑtickar 1. Sicliem; var en mycket gammal stad i Samaria (dess gamla hufvudstad) inom stammen E-phraims område i en trång dal vid foten af bergen Garizim och Ebal, 390 stadier (— 6^ Sv. mil) norr om Jerusalem; förekommer ofta i Pa-triarcliernas historia. Jacob nomadiserade der och förvärfvade sig jordagods — Jacobsåkern och Jacobsbrunnen — och Joseph blef der begrafven. Genom Josua blef det bestämdt till Fri- och Le-vitstad, och utgjorde under hans lifstid stammarnes föreningspunkt. I Domare perioden var det en tid bortåt hufvudort för det af Abimelech upprättade konungariket, men blef, sedan det affallit, af honom eröfradt och förstördt. Det måste dock snart derefter blifvit återuppbygdt; ty Rehabeam, Salomons son och efterträdare, höll der den bekanta landtdagen, som medförde de

10 stammarnas affall (1 Reg. 12). Staden kom nu till Isra-ëls rike och var en tid bortåt Jerobeams residens. Den stod ännu under exilen och var derefter hufvudsäte för samaritanska gudstjensten. Johannes Hyrcanus eröfrade den och förstörde templet på det närgränsande berget Garizim. Efter Frälsarens tid hette den Neapolis, nu Nablus. Från detta Συχέμ måste nom. propr. personale skiljas, som förekommer Act. 7: 16 in fine (se följ. ord); fkmr Joh. 4: 5, Act. 7: 16.

Συχέμ, ὁ, indecl. (C?ψ skuldra) Sichem l:o) en Canaanit, Emmors son, som, enligt Genes. 34, skändade Dina, Jacobs dotter med Lea, och derföre blef af Dinas bröder dödad; τοὐ Σ. Sichems fader Act. 7: 16 in fine; skiljes ifrån 2:o) staden Sichem (se fgde ord).

σφαγή, ῆς, ἡ (σφάζω) slagtande, slagtning Act. 8: 32, πρόβατα σφ. Rom. 8: 36 slagtfår d. ä. får som äro bestämda till slägt, ημέρα σφ. Jac. 5:

5 slagtedag (J hafven godt edra hjertan, ss. man göder sig på en slägte- 1. offerdag — den vanliga tydningen »ss. man göder upp boskap till slagtedagen» kan med præpos. èv omöjligt vara rigtig; meningen är tvärtom den, att de alltjemt lefvat i kräslighet och fråsseri, ss. man plägade kalasa den dagen man slagtade 1. offrade).

σφάγιον, ον, τὸ (följ.) vanligen plur. slägt- 1. offer-djur, slagtoffer Act. 7: 42. *

σφάζω 1. σφά.ττοj, ἐσφαξα-, ἐσφαγμαι, ἐσφάγην (onomatop. ord, som liksom χτείνω utmärker sjelfva dödshugget) slagta, döda Apoc. 5: 6. 12, 13: 8 (det slagtade lammet = Guds Son, som fkmr under bilden af ett lamm Joh. 1: 29 al., jfr Es. 53: 7); i allmänhet döda, mörda 1 Joh. 3: 12, Apoc. 6: 4. 9, 18: 24.

σφόδρα, adv. (eg. neutr. plur. af σφοδρός häftig, ifrig, rask, besl. med σπουδή) häftigt, högeligen, i hög grad, ganska Mt. 2: 10 al.

σφοδρώς, adv. (af σφοδρός, se fgde) = fgde Act. 27: 18. *

σφραγίζω, ισα-, ισάμην-, ισμαι, ἰσΰην (följ.) sigilla, för- 1. besegla, sätta insegel 1. sigill τὶ på ngt Mt. 27: 66, ἐπάνω τινός Apoc. 20: 3 ofvanpå ngt; sätta insegel 1. märke på, stämpla, beteckna

ἀχρι σφρ.---αυτών Apoc. 7: 3 till dess

vi hafve tecknat vår Guds tjenare på deras pannor 1. ännen (jfr Hez. 9: 4 — denna besegling 1. beteckning skulle freda dem för de onde englarne, liksom påskalammets blod på dörrposterne skyddade Israëliterne i Ægypten för mordengeln Exod. 12 cap.), p. p. p. tecknad Apoc. 7: 4—8; förse med sigill metaphor. a) förhemliga, fördölja, förtiga Apoc. 10: 4, 22: 10; b) bekräfta, stadfästa, documentera δτι Joh. 3: 33, τινὰ. Joh. 6: 27 ngn (ss. gifvare af denna gåfva); med. id. αυτοίς τον χαρπον τούτον Rom. 15: 28 sedan jag bekräftat åt dem denna frukt d. v. s. förvissat dem om, att den är deras egendom (se χαρπός), ημάς 2 Cor. 1: 22 som äfven stadfästat oss (neml. i arfvet af Messiasriket); pass. bekräftas τω πν. ἀγίω Eph. 1: 13 genom den H. Ande (neml. ss. arfvingar till Messiasriket), ἐν τω πν. ἀγίω Eph. 4: 30 id.

σφραγίς, ἰδος. ἡ (trol. beslägt. med φράσσω) det hvarmed man tillsluter ngt, sigill, signet, sigill- 1. signetring, insegel a) hvarmed man förseglar ngt Apoc. 5: 1 ff., 6: 1 ff. (σφρ. επτά, se επτὰ), 8: 1; b) hvarmed man märker 1. tecknar ngn Apoc.

7: 2, 9: 4 (se fgde ord); c) sora blifvit påtryckt, det intryckta, aftryck, stämpel, inskrift 2 Tim. 2: 19 (se -θεμέλιος); d) metaphor. hvarmed man bekräftar ngt 1. hvarigenom ett document betecknas ss. giltigt, bekräftelse Eom. 4: 11 (på rättfärdighet, vunnen genom tron, som Abraham hade i sitt oomskurna tillstånd), 1 Cor. 9: 2 (insegel 1. bekräftelse på mitt apostlaembete ären J uti HER-ranom — för såvidt neml. J genom mig blifvit christne).

σφυρόν, οὗ, τὸ fotknöl, vrist Act. 3: 7. * σχεδὸν, adv. (ἑχω, σχέσθαι gränsa intill) näst intill, i grannskapet, nära; deraf nästan Act. 13: 44 al.

σχῆμα, ατος, τὸ (εχω, ἑσχημαι) ha bi tus, hållning, yttre ställning, skick a) om personer: yttre hållning, hela sättet

att vara och visa sig σχ. ευρεθεις ως ἀνθρωπος Phil. 2: 7 i yttre hållning befunnen ss. en menniska (man fann hos Honom gestalt, tal, handling, lefnadssätt o. s. v. alldeles som hos en annan menniska); b) om ting: τὸ σχ.

---παράγει 1 Cor. 7: 31 denna verldens

skick håller på att förgås (härmed menas ὁ αιὼν οὑτος, hvars ände är parusiens verldskatastroph, förvandlingen af denna verldsform till en ny himmel och en ny jord). σχίζω, ἑσχισα-, εσχίσθην s c in do, klyfva, splittra, hugga, skära sönder 1. af Lc. 5: 36, sönderdela Joh. 19: 24; pass. sönderslitas 1. -delas, brista 1. gå sönder, remna (om förlåten i templet) εις δὑο Mt. 27: 51 al. i tu, (om himlarne) Mc. 1: 10, (om hällebergen) Mt. 27: 51, (om nät) Joh. 21: 11; metaphor. söndras, splittras i partier Act. 14: 4, 23: 7.

† σχίσμα, ατος, τὸ (fgde) det sönderklufna, remna-de, remna, spricka, hål Mt. 9: 16, Mc. 2: 21; metaphor. söndring, tvedrägt Joh. 7: 43. al. σχ ο iv ἰο v, ου, τὸ, diminut. (af σχοὶνος säf) ett af säf flätadt rep; i allm. rep, tåg Joh. 2: 15, Act, 27: 32.

σχολάζω (följ.) hafva 1. taga sig ledighet 1. tid till ngt, ostördt egna sig åt ngt τινὶ 1 Cor. 7: 5; vara 1. stå ledig, tom, partic. tom οiκος Mt. 12: 44 (härmed menas menniskohjertat, som är tomt på d. H. Andes verk och således en lätt åtkomlig boning för de onde andarne). σχολή, ής, ἡ (ἑχω, ϊσχω hålla i med; alltså första bemärkelsen troligen) ihållighet (hållande på en sak), långsamhet, tröghet, lättja, ledighet, tid,

σώμα

tillfälle = otium; ledighet från offentliga göromål, den åt vetenskapliga sysselsättningar egnade tiden; derpå det ställe der läraren håller vetenskapliga föredrag, undervisar d. ä. schola, lärosal Act. 19: 9. * σώζω, σώσω, σέσωκα, ἑσωσα; σοιθήσομαι, σέσω-σμαι, ἑσώθην (σώος, σὡς contr. af σάος äfven σόος salvus, sund, helbregda) rädda, frälsa τινὰ med ἀπὸ 1. εκ τίνος 1. absol. (från 1. ur fara, sjukdom, nöd, död o. s. v.) Mt. 8: 25 sæpe, skydda, bevara τὴν ψυχὴν Mt. 16: 25 al. sitt lif; — i synnerhet nyttjas ordet i högtidlig mening om frälsningen från synden, från andlig nöd och död genom Christum, genom tillegnandet utaf den af Honom förvärfvade rättfärdigheten, frälsa, saliggöra Mt. 1: 21 sæpe, præs. part. pass. de som äro saliggjorda 1. hafva del i denna frälsning Act. 2: 47 al.)(οι ἀπολιὑμενοι-, τινὰ εις τι 2 Tim. 4: 18 oj frälsa och införa i ngt. σώμα, ατος, τὸ (möjligtvis af fgde, perf. Attice σέ-σωμαι) det hela, ett organiskt helt, kropp, lekamen (hos Homerus alltid död kropp, lik 1. as, lefvande heter hos honom δέμας) l:o) i egentlig mening a) lefvande så väl menniskors, som djurs Mt. 5: 29 al., äfven växters 1 Cor. 15: 37;)(ἡ ψυχὴ 1. τὸ πνεὺμα Mt. 10: 28 al. 1.)(beggedera 1 Thess. 5: 23, i förening med hka det alltså utmärker hela menniskan; kan ock ensamt utmärka hela menniskan ss. Apoc. 18: 13 i synnerhet lifegen, slaf; — särskilda talesätt: τὸ σ. τὴς αμαρτίας Rom. 6: 6 syndens kropp, synda-kroppen d. ä. den af synden beherrskade kroppen; detsamma är τὸ σ. τὴς σαρκὸς Col 2: 11 köttets kropp d. ä. kroppen ss. säte för de köttsliga lustarne, σ. τοὺ θανάτου τοὺτου Rom. 7: 24 hvem skall frälsa 1. rädda mig från denna dödens d. ä. syndadödens, den genom synden ådragna dödens (den eviga dödens) kropp (se v. 10 ff.) = hvem skall frälsa 1. rädda mig, så att jag icke mera blir beroende af en kropp, som är säte för en så förskräcklig död? = hvem skall till andlig frihet rädda mig från syndalagens slafveri, som har sitt säte i den åt syndadöden hemfallna kroppen — från detta syndaelände? — διὰ τοὺ σ. τοὺ Χοὺ Rom. 7: 4 scil. θανατωθέντος derigenom att Christi lekamen blef dödad, τὰ διὰ τοὺ σ. scil. ὁντα 2 Cor. 5: 10 det genom kroppen förmedlade = det som genom kroppens verksamhet 1. under jordelifvet är förhanden (depo-σωματιχός

neradt); — b) clöd: menniskors Mt. 14: 12 al., djurs Lc. 17: 37 (åtel = πτώμα Mt. 24: 28), Hebr. 13: 11. — 2:o) i metaphor. mening a) om christna församlingen ss. Christi kropp ἑχχλ.ησὶα, ἡτις εστὶν το σώμα αυτοi) Eph. 1: 23; fkmr äfven Rom. 12: 5 al. och utgör en af Paulus ofta använd bild, fullständigast utförd 1 Cor. 12: 12 följ., der också framställes en parallel emellan corpus humanum och sociale och visas orimligheten af oenighet och afundsjuka emellan lemmarne, hka äro och böra vara på det innerligaste förenade, emedan de ömsesidigt behöfva hvarandra; hufvudet för denna kropp är Christus xa\

αυτὸς---τοὺ σ. τὴς εκκλησίας Col. 1: 18

och Han sjelf är hufvudet för församlingskroppen d. ä. för kroppen, som är församlingen (ty τὴς εκκλ. är genit.

appositionis); —- b) utmärker,)(σχιά det tomma och innehållslösa, det verkliga och väsendtliga το σ. (scil. τών μελλόντων) Χοῦ Col. 2: 17 kroppen af det tillkommande (Messi-anska rikets herrligheter) d. ä. det verkliga och väsendtliga, sjelfva innehållet af det tillkommande tillhör Christus.

σωματιχός, ή, όν (fgde) hörande till kroppen, kroppslig, lekamlig γυμνάσια 1 Tim. 4: 8 kroppsöfning, είδος Lc. 3: 22 yttre gestalt ss. en dufva, så att han (den H. Ande) såg ut som en verklig dufva.

σωματιχώς, adv. (af fgde) kroppsligen, på kroppsligt sätt, i kroppslig gestalt (σωματικώ εΐδει) Col·. 2: 9 (har afseende på Christi förklarade lekamen, hvari gudomsväsendet till hela sin fullhet bor). *

Σώπατρος, ου, ό (egentl, smdr. af Σωσίπατρος) Sopater, Pyrrhi son från Beroea (möjligtvis derigenom skild från Σωσίπατρος, hkt se); denne åtföljde Paulus på hans 3:dje missionsresa från Grekland till Mindre Asien Act. 20: 4. *

σωρεύω, εύσω; ευμαι (σωρός hop, hög) hopa, samla i hög, samla άνθρακας χ. τ. λi. Rom. 12: 20 (se άνδρας)·, pass. öfverhopas τινί med ngt 2 Tim. 3: 6.

Σ ο) σ δίνης, ου, δ Sostlienes l:o) Synagogföreståndare i Corinth Act. 18: 17, troligen efter Κρίσπος, som öfvergått till christendomen; denne trädde fiendtligt upp emot Paulus, och blef slagen af hedningarne inför domstolen; — 2:o) en christen och Pauli medhjelpare 1 Cor. 1: 1, hvilken skall hafva varit en af de 70 lärjungarne och blifvit biskop i Colophon.

Σωσίπατρος, ου, δ Sosipater, en christen i Rom och Pauli slägtinge Rom. 16: 21, hvilken traditionen gör till biskop i Iconium. * σωτήρ, ήρος, δ (σώζω) räddare, befriare; i profangrek. ett epithet till gudarne, i synnerhet Ζεύς;

1 N. T. Frälsare dels om Gud, som vidtagit nådes-anstalter till verldens frälsning Lc. 1: 47 al., dels om Messias, som verkställt denna frälsning Lc. 2: 11 al., fullständigast σ. τοῦ χόσμου Joh. 4: 42, 1 Joh. 4: 14; jfr σώζω.

σιοτηρία, ας, ή (fgde) räddning, frälsning a) i lekamlig mening (från fara, fiender) Act. 7: 25, 27·. 34, Hebr. 11: 7; b) i andlig mening: i synnerhet den genom Christus beredda, den Messi-anska frälsningen, salighet Joh. 4: 22 sæpe, äfven Lc. 1: 69. 71. 77; ήγείσθε----σωτηρίαν

2 Petr. 3: 15 hållen Guds långmodighet för salighet d. v. s. för ngt som åsyftar eder salighet (neml. derigenom att J så använden nådatiden, att frukten deraf är 1. blir salighet); fkmr ock om Guds salighet i de frälstes segersånger Apoc. 7: 10, 12: 10, 19: 1.

σωτήριος, ον (se fgde) räddande, frälsande, saliggörande τινί för ngn Tit. 2: 11; τό σ. = fgde, τό σ. τοῦ Θεοῦ 1. Κυρίου Lc. 2: 30, 3: 6, Act. 28: 28 den af Gud 1. HERran förlänta frälsningen, den Messianska frälsningen, saligheten, ή περικεφαλαία τοῦ σ. Eph. 6: 17 salighetens hjelm (denna salighet, hvaraf den christne redan före parusien är idealt delaktig — eller enligt 1 Thess. 5: 8 hoppet om denna salighet — tjenar honom till skydd emot djefvulens på hans eviga lif riktade anfall, liksom hjelmen, hkn skyddar krigaren emot dödande sår i hufvudet). σωφρονέω, ησα (σώφρων) vara vid sundt förstånd 1. förnuft, vid sina sinnen Mc. 5: 15, Lc. 8: 35, 2 Cor. 5: 13; vara klok, återhållsam, hofsam, se-dig Tit. 2: 6, 1 Petr. 4: 7; vara anspråkslös, hysa blygsamma tankar om sig Rom. 12: 3. σωφρονίζω (σώφρων) bringa till sundt förnuft, besinning, tillrättavisa, strängt tillhålla ngn med infin. Tit. 2: 4. * σωφρονισρ.ός, οῦ, δ (fgde) tillrättavisning, tuktan; men äfven inträns, tuktighet 1 Tim. 1: 7 (icke en verksamhet hos menniskan, utan ett tillstånd, neml. den i kärleken grundade sjelfbeherrskning, som lärer den stridande att hålla passionerna i tygel). *

σωφρόνως, adv. (af σώφρων) återhållsamt, sedigt,

blygsamt Tit. 2: 12. * σωφροσύνη, ης, ή (följ.) själs sundhet, förnuftighet, klokhet, besinning, sans Act. 26: 25; klokhet i begärens tyglande, sjelfbeherrskning, hofsamhet, anspråkslöshet, sedighet 1 Tim. 2: 9. 15.

σώφρων, ον (σώς — σῶος sund, φρήν) själssund, qui salva 1. sana mente præditus est, som har sundt förstånd 1. förnuft, förnuftig, förståndig, klok, fri från passioner, sansad, återhållsam, sedig, blygsam 1 Tim. 3: 2 (har afseende på det inre, liksom κόσμιος på det yttre). *

T.

Ταβέρναι, ών, al, se Ί'ρεΐς ταβέρναι. Ταβιδά, ἡ indecl., äfven Taßid. (Aram. ΚΓΡ2ΐρ = Hebr. ΓΡ2Ϊ5 gazell, δορκάς, hkt se) Tabitha, en christinna i Joppe, utmärkt genom from välgörenhet, hvilken Petrus uppväckte från döden Act. 9: 36 följ.

τάγμα, ατος, τὸ (τάσσω) egentl, det ordnade, ordnad afdelning af en krigshär, härskara; sedan i allmänhet afdelning 1 Cor. 15: 23 (så att Paulus betraktar de särskilda afdelningarne af dem hvilka uppstå från de döda ss. särskilda truppafdelningar). *

τακτός, ή, όν, adj. vble (af τάσσω) förordnad, utsatt, bestämd r. ημέρα Act. 12: 21 (neml. för sändebudens företräde 1. audiens — enligt Josephus den andra dagen af kämpaspelen, som firades till Claudii ära). * ταλαιπωρέω, ησα (ταλαίπωρος) utstå kroppsliga ansträngningar, strapager, besvärligheter, trångmål, möda, anstränga sig, ängslas, qväljas Jac. 4: 9 (neml. öfver sitt inre elände). * ταλαιπωρία, ας, ἡ (fgde) mödosamt arbete; förtryck.

lidande, elände, vedermöda Rom. 3: 16, Jac. 5: 1. ταλαίπωρος, ον (ταλάω, τλάω, τλήσομαι t o ler o, uthärda, πώρος, ὁ, se πωρόω) som uthärdar hårda mödosamma arbeten, är i trångmål, elände, eländig, usel, i andlig mening Rom. 7: 24 (så ropar i den tryckande känslan af denna fångenskaps elände menniskan trängtansfullt efter en befriare), Apoc. 3: 17 (försänkt i syndanöd). ταλαντιαίος, a, ον (följ.) stor 1. tung som en talent,

centnertung Apoc. 16: 21. * τάλαντον, ου, τὸ (ταλάω, τλάιυ obruklig stam, väga) våg, vågskål; det vägda, en bestämd vigt, en bestämd penningesumma, talent; var imaginär och representerades alltså lika litet af något verkligt

mynt, som i våra dagar Hamburger Bco, Pund Sterling, Tunna guld o. s. v. Den Attiska talen-ten motsvarade ungefär 900 Rdr i silfver = 3600 Rdr Rmt = 60 μναί; 10,000 talenter (»pund») = 36,000,000 Rdr Rmt (alltså en oerhördt stor summa) fkmr Mt. 18: 24, 25: 15 följ. † ταλιδά, ἡ indecl. (Chald. af Syr. telo

vara ung, späd) = κορά.σιον Mc. 5: 41. * ταμειον 1. ταμιειον, ου, τὸ (ταμίας, ου, ὁ förskärare, skaffare, skattmästare af τέμνω 1. τάμνω, ἔταμον skära) skafferi, visthus, förrådskammare, magasin Lc. 12: 24; i allmänhet hvarje rum som icke stod öppet för hvar och en, rum i det inre af huset, kammare Mt. 6: 6 al. τα.νύν = τά. νυν, se νυν.

τά.ςις, εως, ἡ (τάσσω) egentl, ordnande, ställande; sedermera ordning 1. ställning, i synnerhet af soldater i ett led, ordningsenligt tillstånd i församlingen (bilden tagen af soldater, som icke öfvergifva sitt led, λείπειν τήν τάςιν) Col. 2: 5; i allmänhet ordning κατά τ. 1 Cor. 14: 40 efter ordning 1. ordentligt, i rad, följd, tur Lc'. 1: 8; ställning i lifvet, klass, rang, post, plats, embete ap-χιερευς κατά τήν τ. Μελ./ισεδέκ Hebr. 5: 6 al. öfversteprest efter Melchisedeks embete — prest-konung ss. Melchisedek var. ταπεινός, ή, όν (τάπης 1. ταπίς tapet, golfmatta, beslägtadt med δάπεδον jordmån, mark; jfr hu-milis af humus) egentl, lågländt, nära marken, låg rnetaphor. τά τ. Rom. 12: 16 de lägre och ringare ställningarne och förhållandena i lifvet (se συναπάγομαι), af lågt stånd, ringa Lc. 1: 52 al., ödmjuk Mt. 11: 29 al. ταπεινοφροσύνη, ης. ἡ (följ.) sinnesödmjukhet Act, 20: 19 al., Col. 2: 18 (icke den rätta, utan irr-lärarnes).ταπεινόφρων

ταπεινόψρων, ον (ταπεινός, <ρρήν) sinnesödmjuk, ödmjuk (emot nästan) 1 Petr. 3: 8 (i profangrek. betyder ordet lågsinnad, klenmodig, feghjertad) * ταπεινόω, ώσω, ωσα·, ωθήσομαι, ώθην (ταπεινός) göra låg Lc. 3: 5; trop. förnedra, förödmjuka Mt. 18: 4 al.)(όφόο) ; pass. förnedras, förödmjukas Mt. 23: 12 al., ödmjuka sig Jac. 4: 10, 1 Petr. 5: 6. ταπείνωσις, εως, ἡ (fgde) förnedring träns, och inträns., det sednare i N. T. lågt 1. ringa tillstånd, ringhet trop. Lc. 1: 48 al., τὸ σώμα της τ. Phil. 3: 21 vår förnedringskropp d. ä. kroppen som innehåller vår förnedring (neml. genom de försakelser, förföljelser och trångmål, hka utgörande vårt förnedringstillstånd afficiera kroppen och framställa sig derpå); δ πλούσιος---αυτού Jac.

1: 10 den rike beröinme sig af 1. söke sin berömmelse i sin ringhet (sin andliga fattigdom — ty hans yttre rikedom är förgänglig ss. blomstret på gräset).

ταράσσω, αξα; αγμαι, ά.χθην (beslägtadt med τάρ-βος skräck, ταρβέω råka i bestörtning 1. förvirring; äfven med τύρβη t ur b a, τυρβάζω) turbo, grumla, uppröra (ro ὑδωρ Joh. 5: 4), skaka ἑαυ-τόν Joh. 11: 33 (se εμβριμάομαι); äfven metaphor. oroa, förvirra (i afseende på tro och grundsatser) Act. 9: 30, Gal. 1: 7, 5: 10, göra bestört Act. 17: 8, hvaraf pass. försättas i oro, blifva upprörd, bestört Mt. 2: 3 al. ταραχή, ης, ἡ (fgde) upprörande (τοὺ ὑδατος Joh. 5:-4), metaphor. om sinnets upprörande, upprö-relse, förvirring Mc. 13: 8. τάραχος, ου, ὁ (se fgde) förvirring, villervalla, uppståndelse περὶ τἰνος Act. 19: 23, bestörtning Act. 12: 18.

Ταρσεὺς, έως, ὁ nom. gentile (af följ.) från Tarsus,

invånare i Tarsus Act. 9: 11, 21: 39. Ταρσός, οὑ, ἡ, äfven Ταρσοι, ών, αἱ hos profan-förf. (anses komma af I'IΠ fast, hård) Tarsus, Ciliciens hufvudstad i Pomerska tidsåldern, grundad af Argiver, stor och folkrik, på en fruktbar slätt vid floden Cydnus, som flöt midt igenom staden. Invånarne utgjordes hufvudsakligen af Greker, ehuru äfven der, liksom i andra större städer i Mindre Asien, Judar nedsatt sig — det var ock Pauli födelseort. Invånarne drefvo stark handel, men lade sig ock med stor flit på vetenskaperna och anságos för de mest bildade Greker

i Mindre Asien, liksom deras stad var en af de rikaste på bildningsanstalter. Hos Plinius 5: 22 kallas Tarsus urbs li b era d. v. s. en sådan, som, ehuru hörande till Pomerska riket, lefde efter sina egna lagar, sjelf valde sin magistrat o. s. v., och denna libertas hade det fått af Antonius. Med denna libertas får man dock ej förblanda hvarken jus coloniarum 1. jus civitatis; hvadan några med orätt påstå, att Paulus haft Romersk medborgarerätt redan ss. Tarsenser —-han hade ärft den från sin fader, som antingen sjelf förvärfvat den 1. fått den från någon af sina förfäder; fkmr Act. 9: 30 al. † ταρταρικο, ωσα (τάρταρος, onomatop. ord liksom βά.ρβαρος, utmärker hos Grekerna ursprungligen en mörk afgrund underjorden, som ligger så djupt under Hades, som himlen är högt öfver jorden — den var alltså ett slags' underjordisk mothimmel, dit Zeus störtade förbrytare och upprorsstiftare bland gudarne ss. Kronos och Titanerne — sedermera utvidgade sig ordets begrepp till benämning för hela underjorden och svarar emot Gehenna i N. T.) nedstörta i afgrunden (= ῥίπτειν εις τάρ-ταρον ἠεροέντα Iliad. 8: 13) 2 Petr. 2: 4 (dock märkes likheten med Grekernas Tartarus — der gudar, här englar). * τάσσω, ἑταξα; τέταγμαι, εταξάμην ordna, ställa upp 1. i ordning i synnerhet en här, ställa på sin plats; i allmänhet ordna, ställa εαυτόν εἰς τι 1 Cor. 16: 15 ställa sig sjelf = frivilligt 1. sjelfmant egna sig åt 1. till ngt; — med. an- 1. förordna, utsätta, bestämma Mt. 28: 16, Act. 28: 23; — pass. ordnas 1. ställas υπὸ ἑξουσία.ν Lc. 7: 8 vara underordnad 1. underkastad välde, stå under commando; an- 1. förordnas, in- 1. tillsättas υπὸ τἰνος Rom. 13: 1 utaf ngn; anbefallas πάντων ὼν (attraction st. ἁ) τέταχταὶ σοι ποιῄσαι Act. 22: 10 allt som blifvit dig anbefaldt att göra; bestämmas ὁσοι τεταγμένοι ἠσα,ν χ. τ. λ. Act. 13: 48 så många som voro bestämda till det eviga lifvet d. ä. så många som Gud ville att det eviga lifvet skulle tillfalla = de utvalde, utkorade (Guds utkörande och kallande nåd är neml. grunden till all omvändelse och salighet Eph. 1:4; här är intet bevisställe för dec re tum absolu-tum, ty Guds bestämning beror på menniskans vilja och värdighet, se Act. 13: 46 — τους ἑδέ-λοντας πεἰθει säger Clemens Alexandr. — men Gud vill att alla skola frälsta varda 1 Tim. 2: 4).328 ταύρος

ταὺρος, ου, ὁ taurus, tjur, oxe Mt. 22: 4 al. τ αυτά, crasis st. τὰ αυτά, χατὰ τ. Lc. 6: 23. 26,

17: 30 på samma sätt. ταφή, ής, ἡ (θάπτω, ἐτάφην begrafva) begrafning, likbegängelse; begrafningsplats, grafställe, grift-plan τοϊς ςένοις Mt. 27: 7 (dat. commodi) för främlingarne d. ä. de utländske Judar, som vid deras besök i Jerusalem i synnerhet under högtiderna afsomnade. * τάφος, ου, ο (se fgde) begrafning, likbegängelse; graf (för lik), grafhög, grift Mt. 23: 27 al; metaphor. ἀνεωγμένος Rom. 3: 13 en öppnad graf (de gudlösas strupe liknas dervid; ty liksom en öppnad graf gifver ifrån sig en stinkande och skadlig lukt, så komma ock från deras strupe orena och giftiga ord — annars kan man finna likheten deruti, att, när de gudlösa öppna sin strupe till bedrägliga och förderfliga tal, det är likaså som när en graf är öppnad, hvilken skall emottaga ett lik till

förruttnelse och förstöring — sä oafvisligen och oemotståndligen förderfligt är deras tal).

τάχα, adv. (af ταχὐς) — följ.; men i N. T. lätteligen, kanhända, väl Eom. 5: 7, Phil. 15. ταχέως, adv. (af ταχὐς) snabbt, snart, fort, hastigt Lc. 14: 21 al, äfven med bibegrepp af öfverilning: för snart 1. hastigt 1 Tim. 5: 22. ταχινός, ή, όν (ταχὐς) plötslig, bråd 2 Petr. 1: 14 (Petrus säger, att han genom en plötslig 1. våldsam död skulle sluta sitt lif), 2 Petr. 2: 1 (om förderfvet, det eviga, som plötsligen skall komma öfver dem).

τάχιον, adv. compar. till ταχὐ 1. ταχέως (i profangrek. heter compar. vanligen θάττον) snabbare, fortare τίνος Joh. 20: 4 än ngn; äfven utan utsatt föremål för jemförelsen, fortare, snarare, förr Joh. 3: 17 (gör det fortare än du ämnat, påskynda det), 1 Tim. 3: 14 (snarare än det var att vänta), Hebr. 13: 19 (snarare än annars), Hebr. 13: 23 (förr än jag reser). τάχιστα, superi, till fgde, ώς τ. Act. 17: 15 som

fortast, så fort som möjligt. * τάχος, εος, τὀ (ταχὐς) snabbhet, skyndsamhet, hastighet; ἐν τ. i hast — ταχέως fort, snabbt, skyndsamt, snart Lc. 18: 8 al, innan kort Apoc. 1: 1, 22: 6.

ταχὐ, adv. (af följ.) = ταχέως Mt. 28: 7. 8 al, ofördröjligeu, utan uppskof, genast Mt. 5: 25, Mc. 9: 39.

τέχνον

ταχὐς, ela, ὐ (beslägtadt med θέω springa, löpa, θοός snabb; ty äfven # ligger i stammen till ταχὐς, hkt synes af compar. θάττων) snabb, rask, skyndsam, snar Joh. 1: 19. * τέ, enclit. part. que, både, och; har vanligen καɩ efter sig, men äfven ett annat τέ och dessa betyda då: så väl — som ock, å ena — och andra sidan, likasom — på samma sätt, både — och; fkmr Mt. 22: 10 sæpe; i afseende på ἐάντε, εἴτε, μήτε, οὐτε o. s. v., se dem på sina behöriga ställen. τέθραμμαι, perf. pass. till τρέφω, hkt se. τεἰχος, εος, τὀ (troligen af episka verbet τεὐχω förfärdiga, uppföra, bygga) mur omkring en stad (τοìχος, ου, ὀ mur i enskildt hus, vägg), stadsmur Act. 9: 25 al τεχμήριον, ου, τό (τεκμαίρομαι sätta ss. mål 1. gräns, fastställa, bestämma af τέχμαρ, τὀ mål, gräns, tecken af τìχτω, ετεχον) tecken, kännetecken, bevis Act. 1: 3. * τεχνìον, ου, τό, diminut. (af τέχνον) litet barn; plur. småbarn, i vocat. τ. 1. τ. μου Joh. 13: 33 al barn små 1. mina käraste, älskade! (tilltal af en, som omfattar de tilltalade med faderlig huldhet). τεχνογονέω (τέχνον, γέγονα perf. 2 af stammen γìνω

— γεìνομαι föda) föda barn 1 Tim. 5: 14. * † τεκνογονìα, ας, ή (fgde) barnfödsel, barnsbörd, σωθήσεται (scil γυνή) οιά τής τ. ἐάν μεìνωσιν κ. τ. λ. 1 Tim. 2: 15 men qvinnan (taget collec-tivt, hvadan sedermera μεìνωσιν) skall blifva salig-genom barnsbörden, nemligen om de framhärda

0. s. v. (derigenom anvisas qvinnan det husliga lifvet ss. rätta området för hennes verksamhet; saligheten beror ej på barnsbörden, utan på hennes framhärdande i tro o. s. v.) *

τέκνον, ου, τό (τìχτω, ετεχον) barn, son 1. dotter (i synnerhet det förra) l:o) i egentlig mening Mt, 21: 28 al; plur. barn a) i inskränktare mening Mt, 7: 11 scepius, b) i vidsträcktare mening: afkomlingar, efterkommande Mt, 3: 9 al, τὰ τ. τής σαρκός Rom. 9: 8 köttets barn 1. barn efter köttet, köttsliga 1. lekamliga afkomlingar; τὰ τ. τής ἐπαγγελìας Rom. 9: 7. 8, Gal. 4: 28 löftets barn

1. barn i kraft af löftet (det gudomliga), utlofvade afkomlingar; i mera emphatisk mening: τ. τοὐ \·Ιβραάμ ss. Joh. 8: 39 Abrahams sanne afkomlingar (som ärft Abrahams tanke- och handlingssätt); — 2:o) i andlig mening: a) som ngn födt d. ä. omvändt till christendomen; dervid tilläggesτεχνοτροφέω

ἐν Κυρìω, εν πìστει, κατά κοινήν πìστιν 1 Cor. 4: 17 al.; b) τ. του Θεοὐ Joh. 1: 12 al. Guds barn, som äro födde af Gudi, pånyttfödde)(τ. τοὐ διαβόλου 1 Joh. 3: 10 djefvulens barn; — 3:o) i metaphor. mening a) om invånarne i en stad Mt. 23: 37 al.; b) om dein som liks. stå i ett barnaförhållande till ngn dygd 1. last 1. dylikt ss. fader, τ. τής κατάρας, οργής, σοφìας, υπακοής, φωτός Mt. 11: 19 al.; — 4:o) i tilltal (utan afseende på slägtförhållande) mitt barn! min son! Mt. 9: 2 al.

τεκνοτροφεω, ησα (fgde, τρέφω, τέτροφα) uppföda,

uppfostra barn 1 Tim. 5: 10. * τέκτων, ονος (besl. med τέχνη, τεόχω, τìκτω, ἐτε-κον) hvarje i trä arbetande handtverkare, snickare, timmerman Mt. 13: 55, Mc. 6: 3. τέλειος, a, ον (τέλος) som är framme vid 1. uppnått

målet, fulländad, fullständig, fullkomlig, utmärker a) i afs. på Gud absolut fullkonilighet ss. Mt. 5: 48 al., τὸ τ. 1 Cor. 13: 10 det fullkomliga (hvaraf vi nu blott känne en del — har afs. på parusien); b) i afs. på menniskor relatif fullkomlighet: mera för sig kommen, fullväxt ss. 1 Cor. 14: 20, Eph. 4: 13, Phil. 3: 15, Hebr. 5: 14 al.)(νήπ̈ιος ἐν Χω; äfven om menskliga e-genskaper ss. ἡ τ. ἀ.γά,πη 1 Joh. 4: 18 al.; com-parat. τελειότερος Hebr. 9: 11 fullkomligare. τελειότης, ητος, ἡ (fgde) fullständighet, fullkomlighet σύνδεσμος τ. Col. 3: 14 (se σύνδεσμος), ἡ τ. Hebr. 6: 1 fullkomligheten, den mognare insigten, det som passar för den mera för sig komna christliga åldern = στερεά, τροφή Hebr. 5: 12. τελειόω, ωκα, ωσα; ωμαι, ώδην (τέλειος) 1:o) bringa till slut, sluta, fullborda, fullända δρόμον Act. 20: 24, ἐργον Joh. 4: 34, ἡμέρας Lc. 2: 43; — 2:o) bringa till fullkomning, göra fullkomlig, fullkomna Hebr. 2: 10 al.; — niecl. komma till slut med, göra slut på Lc. 13: 32 (neml. de förutnämnde förrättningarue); — pass. hinna till 1. vinna 1. gå i fullbordan Joh. 17: 23 på det de må varda fulländade till ett, till en enhet — i fulländad 1. fullkomlig grad förenade, ἡ δὐναμις

---τελειοὐται 2 Cor. 12: 9 (du har nog

af min nåd; ty icke svag och kraftlös är jag, fastän på menniskans sida svaghet och kraftlöshet eger rum, utan min kraft och styrka bringas just, under sådana förhållanden till fulländning d. ä. är i fullt mått verksam — ju mindre kraft menniskan har, desto större utrymme är det för Melander, Grek. T.ex. t. λ. T.

HERrans verksamhet) al.; om de fulländade rättfärdiga i himlen Hebr. 12: 23; om Christus Hebr. 5: 9 utmärker den menskliga naturens upphöjelse i förklaringstillståud (ifrån förnedrings- i uppliö-jelsetillstånd).

τελείως, adv. (af τέλειος) fullkomligt; τ. ελπίσατε 1 Petr. 1: 13 hysen ett fullkomligt hopp d. ä. odeladt, oföränderligt, utan tvifvel och vankelmod, med själens fulla hängifvenhet. * τελείωσις, εως, ἡ (τελειόω) fulländning, fullbordan

Lc. 1: 45; fullkomlighet Hebr. 7: 11. † τελειωτής, οὐ, ὁ (se fgde) fulländare, fullbordare τής πίστεως Hebr. 12: 2 (ty genom sin återlösning förlänar Han de troende kämparne kraft att vinna seger; se äfven ἀρχηγός — dock kunna dessa begge ord helt enkelt tagas om Honom ss. trons begynnare och fullbordare hos oss). * τελ.εςφορέω (τέλος, φορέω) bära till slut, gå fram med (neml. fostret — om hafvande qvinnor); i allmänhet bringa till fulländning 1. mognad scil. τους καρπούς Lc. 8: 14 bära mogna frukter. τελ.ευτάω, ησα (följ.) fullända, sluta (ett påbegynt arbete), scil. τον β ιο ν ända 1. sluta lifvet, dö Mt. 2: 19 al. τ. δανάτω Mt. 15: 4 — ΠΊΕ1 Γι

' τ

moriendo morietur »döden dö», för visso 1. sannerligen dö. τελευτή, ής, ἡ (st. τελετή af följ.) fulländning, slut

scil. τ οὐ βίου lifvets slut, död Mt. 2: 15. * τελέω, εκα, εσα; εσδήσομαι, εσμαι, ἐσδην (följ.) 1 :o) ända, fullända, sluta τὶ Mt. 13: 53 al., διατάσσουν Mt. 11: 1 då lian slutat med att gifva anordningar 1. med sina uppdrag till de 12 lärjungarne, hinna med τάς πόλεις Ἰσραήλ Mt. 10: 23 Israëls städer d. ä. vara uti dem alla (bättre än förstå under φεύγοντες); —- 2:o) fullgöra, uppfylla τον νόμον llom. 2: 27, Jac. 2: 8, ἐπιδυμία.ν σαρ>κός Gal. 5: 16 (bör tagas impera-tift); — 3:o) utgöra, erlägga, betala τὰ δίδραχμα Mt. 17: 24, φόρους llom. 13: 6; — pass. fulländas, fullbordas Lc. 12: 50 al., πάντα, τετέ-λεσται Joh. 9: 28 1. blott τετέλ. v. 30 har afseende på återlösningsverkets fullbordan; gå i fullbordan Lc. 18: 31 (om prophetior), fulländas, slutas, gå till ända Apoc. 20: 3. 5. 7 (om tiden). τέ/.ος, εος, τὸ (trol. af τέλ/.oj eg. = στέλλχο ställa, uppställa, uppföra: alltså) eg. ngt uppställdt, mål 1 :o) ändamål 1 Tim. 1: 5; — 2:o) ända ἀ) slut τοῦ αιώνος τούτου Mt. 24: 6 äfvens. τὰ τ. τών

αιώνων 1 Cor. 10: 11 (se αιών), τής ζωής Hebr. 7: 3, βασιλειας Lc. 1: 33; τ. ἐχει Me. 3: 26 det är slut med honom, τ. νόμου Χμ. Kom. 10: 4 Christus är lagens slut o. s. v. d. ä. med Chr. har lagens gällande kraft gått till ända, på det rättfärdighet skulle tillfalla hvar och en som tror (icke lagen, utan tron rättfärdiggör — τ. νόμ.ου kallas Chr., så vida grundläggningen = grundlagen för Hans theocrati, hkn trädt i den gamlas ställe, icke är Mosaiska lagen, utan tron, jfr Gal.

3: 23—25); ἐφθασεν---εις τέλος 1 Thess.

2: 16 (se φθάνω); το τ. 1 Cor. 15: 24 (neml. på uppståndelsen, liksom 3:dje akten deraf, då de icke Christne skola uppstå), εως τέλ.ους 2 Cor. 1: 13 ända till slutet (neml. af denna verldsålder d. ä. ända till parusien), εις τ. Lc. 18: 5 till slut, annars i allmht εις τ. 1. ἑως 1. ἀχρι 1. μέχρι τέλους 1 Cor. 1: 8 al. ända till slutet, intill ändan; το δέ τ. adv. 1 Petr. 3: 8 ändtligen, slutligen; — b) ändalykt, utgång Mt. 26: 58 al. το τ. Κυρίου Jac. 5: 11 (tages vanligen om HERrans JEsu död, men orätt utom af andra skäl äfven derföre att troligen få af brefvets läsare varit närvarande vid hans korsfästelse 30 år förut; derföre bättre HERrens slut derpå d. ä. »hvad utgång HERren gjorde på Jobs lidanden»); uppfyllelse, fullbordan (af prophetior) r. ἐχειν Lc. 22: 37 uppfyllas, gå i fullbordan; — 3:o) tull, skatt, tull på varor Mt. 17: 25, Rom. 13: 7. τελιόνης, ου, ὁ (τέλος tull, ὠνέομαι) tullförpaktare publicanus, tullnär, p or ti t or: sedan Romarne blifvit herrar i Palæstina, inrättade de äfven i detta land, liksom i de nästgränsande Asiatiska provinserne, tullar, vectigalia, eller afgifter å varor, som in- och äfven utfördes. Samtlige tullarne i en provins plägade vanligen förpaktas 1. utarrenderas på vissa år, vanligen 5, till de Romerske riddarne, hvilka i hamnarne och vid de förnämste handelsplatser i det inre af landet anställde indrifvare, uppbördsmän (exact o res, por-titores) af Romersk härkomst men äfven af infödingarne. Dessa sednare heta i N. T. τελῶναι, och voro dels för sin förbindelse med hedningar, dels för sina mångfaldiga prejerier och bedrägerier särdeles illa auskrifne och ansedde lika med tjufvar och röfvare; hvarföre också publicaner och syndare (ἁ.μαρτωλ,οἰ) voro synonyma begrepp och ställas ofta tillsamman Mt. 5: 46 al. † τελώνων, ου, τὸ = τελωνειον (fgde) ställe, der

uppbördsmännen indrifva tullafgifterne, tullhus 1.

-kammare Mt. 9: 9 al. τέρας, ατος, τὸ tecken, järtecken, undertecken, förebud, portentum, prodigium, nyttjas om hvarje utomordentligt, icke i naturens vanliga lopp grundadt naturfenomen, hvaruti man förmenar sig se en häntydning på det tillkommande, ett Guds

tecken, ss. himmelstecken ἐν τώ οὐοανώ ἀνω ' ill

Act. 2: 19; — deraf under, underverk d. ä. hvarje utomordentlig tilldragelse, som icke kan förklaras genom naturens vanliga lagar ej heller utföras med mensklig kraft och vishet, utan är en uppenbarelse af en högre tingens ordning och måste genom Guds förmedling utföras Mt. 24: 24 al.; förenas ofta med σημεἰον hkt se. Τέρτιος, ου, ὁ (lat.) Tertius, aposteln Pauli amanuens (ταχυγράφος snabbskrifvare), för hvilken han dikterade brefvet till Romarne Rom. 16: 22; — Anm. Sedan amanuensen skrifvit ett bref efter diktamen, skulle det renskrifvas af en skönskrif-vare καλλιγράφος och sedan collationeras med conceptet af ὁ δοχιμάζων τ ἀ. γε γραμμένα; sedermera utskrefä äfven ett exemplar för att förvaras i den församlings archiv, der brefvet författades, äfvensom troligen flere afskrifter togos. *

O O

Τέ,οτυλλος. ου. ο (lat.) Tertullus, en allmän åklagare (advocat), af hvilken de i Romerska juridiken okunnige Judarne betjente sig emot Paulus Act, 1: 2.

τεσσαράκοντα 1. τεσσερ. — fvratio Mt. 4: 2 al.; detta tal förekommer ofta och man skulle tycka ss. ett numerus rotundus (certus pro in-certo); Hebr. 3: 9. 17 synas de 40 åren, hvilka Israëliterne tillbragte i öknen, vara en bild på den ungefärligen fyrtiåriga nådatid, som förflöt från Christi offentliga uppträdande (år 30) till Jerusalems förstöring (år 70). τεσσαρακονταετής 1. -έτης, äfven τεσσερ. —. ές 1. (fgde, ἐτος) fyratioårig, fyratioårs χρόνος tid Act. 7: 23, 13: 18. τέσσαρες, äfven τέσσεοες, a fvra Mt. 24: 31 al.;

attice τέτταρες. τεσσαρεςχαιδέχατος, η, ον (fgde xai δέκατος) den

fjortonde Act, 27: 27. 33. τεταρταῖος, a. ov, nom. numer, temporale (följ.) fy-radagig, som är på 4:de dagen 1. 4 dagar gammal Joh. 11: 39 han har redan legat 4 dagar i grafven = ἐχει τέσσαρας ἡμέρας ἐν τω μνημειου ν. 17. *τέταρτος

τέταρτος, η, ον num. ordinale (τέτταρες = τέσσαρες) den fjerde Mt. 14: 25 al.; το τ. τής γης scil. μέρος Apoc. 6: 8

fjerdedelen af jorden. τετράγωνος, ον (τέτρα. — τέτταρα. och γωνία) fyr-

hörnig, fyrkantig (qvadratisk) Apoc. 21: 16. * † τετράδων, ου, τό = τετραδεων (τετράς fyrtal) ett antal af fyra, fyra förenade 1. sammanhörande personer 1. saker, qvatern; τέσσαρα τετρ. Act. 12: 4 fyra vaktcommenderingar, af hvilka hvar och en bestod af fyra man, så att under hvarje af de fyra nattvakterna (φυλακαί) en sådan τετράδων växelvis hade vakten. * τετραχιςχίλωι, at, a. (τετραχις fyra gånger, χίλιοι)

fyratusende Mt. 15: 38 al. τετρακόσιοι, at, «, fyrahundrade Act. 5: 36 al.; τετρ. τριάκοντα έτη Gal. 3: 17 (enligt LXX öfversättningen af Exod. 12: 40; annars blir det väl omkring 600 år). τετράμηνος, ον (τέτρα. — τέτταρα, μην) fyra månader (räckande) scil. χρόνος, 4 månaders tid Joh. 4: 35 (se εορτή); anm. ifrån och med ἐτι till och med ἐρχεται har man trott sig finna en trimeter Jambicus acatalecticus. * τετραπλούς, ή, ο υ ν (se απλούς) fyrfaldig Lc. 19: 8. * τετράπους, ουν, genit. ποδος (τέτρα — τέτταρα,

πους) fyrfotad; plur. Act, 10: 12 al. † τετραρχέω (följ.) vara tetrarch, fjerdingsfurste Lc. 3: 1 (ter).

τετράρχης, ου, ὁ (τέτρα — τέτταρα, αρχή) tetrarch, fjerdingsfurste, egentl, en furste som regerar öfver fjerdedelen af ett rike ss. hos Galaterne i Mindre Asien; sedan i allmänhet en titel, som en furste erhöll, när han beherrskade ett district af ett större land, om -det också icke var deladt i fyra delar; så blefvo Herodes Antipas och Phi-lippus kallade af Kejsar Augustus, då de fingo särskilda delar af deras faders rike att regera öfver, hvaremot Archelaus erhöll titel af Ethnarch (om delningen se 'Ηρώδης N:o 1); titeln tetrarch förekominer i N. T. om Herodes Antipas Mt. 14:

1 al., se äfven Lc. 3: 1. τεύχω, se τυγχάνω.

τεψρόω, ωσα (τέφρα, ή aska, beslägt. med θάπτω, τάφος) göra askgrå, bränna 1. förvandla till aska

2 Petr. 2: 6. *

τέχνη, ης, ή (τίκτω, ἑτεκον —"äfven beslägt. med τεύχω bereda) konst i allmht Apoc. 18: 22, χάραγμα τ. Act. 17: 29 se χάραγμα; handtverk, yrke Act. 18: 3.

τεχνίτης, ου, ο (fgde) konstnär i allmht, handtverkare Apoc. 18: 22, Act. 19: 24. 38, byggmästare (om Gud) Hebr. 11: 10. τήκω (besl. tned τέγγω tingo, äfvensom med ta-beo) göra smältande; pass. smälta, smälta sönder, upplösas 2 Petr. 3: 12. * τηλαυγώς, adv. (af τηλαυγής fjerran 1. på långt håll strålande, glänsande af τήλε fjerran och αυγή) tydligt på långt håll Mc. 8: 25 (så att han icke behöfde gå nära intill föremålen för att tydligt se dem). * τηλ,ιχούτος, αύτη, ούτο (sammansatt af τηλίκος och ούτος, correlat. demonstr. till πηλικο ς) så gammal, så stor 2 Cor. 1: 10 al. τηρέω, ήσω, ηκα, ησα; ημαι, ήΰην — 3 p. plur. perf. τετήρηκα.ν st. τετηρήκασι Joh. 17: 6 (τηρός spejande, bevakande — besl. med τέρας tecken och τέρμα mål) l:o) bespejci, hafva blickarne fästade på ngn 1. ngt, vara uppmärksam på a) in malam partem: passa 1. lura på λόγο ν τινός Joh. 15: 20 ·— i det sammanhang det står troligen rättare än b) in bonam partem: iakttaga, hålla, följa, efterkomma τον λόγον Joh. 8: 51 al., τάς έντο-λ,ά.ς, τά. έργα, τον νόμον, τά γεγραρμένα., τό σάββατον; — 2:o) bevaka, vakta, hålla vakt om τινά. 1. τί Mt. 27: 36 al., deraf οι τηρούντες Mt. 28: 4 vaktarena, r. εαυτόν 1 Joh. 5: 18 vara på sin vakt; — metaphor. bevara, bibehålla, behålla, hålla Eph. 4: 3 (se σύνδεσμος) al., την εαυτού παρΰένον 1 Cor. 7: 37 bevara sin egen dotter (bibehålla henne ogift), med 2-.ne accus. ss. εαυτόν άβαρή τινι 2 Cor. 11: 9 hålla sig obesvärlig för ngn (icke falla ngn till besvär), άγν όν. άσπιλο ν (se dessa ord); τινά έν τινι Joh. 17: 11. 12, Jud. 21 (ss. den sfer, inom hkn de skulle förblifva), έκ τίνος Joh. 17: 15, Apoc. 3: 10 (bevara ngn så att han framgår oskadad ur ngns honom omgifvande makt no) — 3:o) bevara, förvara, spara τί Joh. 2: 10, 12: 7; pass. förvaras τινί Jud. 1 (som blifvit förvarade åt Christus ss. Hans egendom — dat. commodi — som blifvit Honom trogne), εις τινα 1 Petr. 1: 4 för ngns räkning, till ngns bästa, εις τι 2 Petr. 2: 4 al. till 1. för ngt. τήρησις, εως, ή (fgde) iakttagelse, efterlefnad 1 Cor. 7: 19; äfven bevakning, förvar, förvaringsställe, fängelse Act. 4: 3, 5: 18. Ίιβεριάς, άδος, ή Tiberias, stad i Galilæen tätt invid sydvestra stranden af sjön Genesaret, uppbyggd af Herodes Antipas och af honom så kallad till Kejsar Tiberii ära. Enligt Josephus låg332 Τιβέριος

den 30 stadier ifrån Hippo, 60 från Gadara och 120 från Scythopolis; ή θάλασσα τής Τ. eg. hafvet vid Tiberias, Tiberias' sjö, som fick sitt namn at' staden; fkmr Joh. 6: 1. 23, 21: 1.

Τιβέριος, ου, ό Tiberius, den 2:dre Romerske Kejsaren, som var en stjufson till Augustus och son af Livia; år 14 e. Chr. följde han Augustus i regeringen, som han innehade till 37. I hans 15:de regeringsår uppträdde Johannes döparen och i hans 18:de blef Frälsaren korsfästad, alltså 32 (andre 33 1. 34) e. Chr.; fkmr Lc. 3: 1. *

τίθημι, θήσω, τέθειχα, έθηχα, έθην; έθέμην; έτέ-θην (stam θέω) 1:o) rent localt a) sätta τί Mt. 5: 15 al., ss. λύχνου ύπό τον μόδιον 1. c. al., τίτλον έπί σταυρού Joh. 19: 19, τά γόνατα scil. προς τήν γήν 1. το έδαφος Mc. 15: 19 al. (se γόνυ); med. sätta (för sin räkning) τινά. εν φυ-λαχϊ) 1. εις φυλ,αχήν Mt. 14: 3 al., εις τήρησιν 1. εν τηρήσει Act. 4: 3, 5: 18 i fängelse, τά μέλη έν τω σώμα.τι 1 Cor. 12: 18; trop. το πνεύμά μου έπ αυτόν Mt. 12: 18 sätta min anda = låta min anda hvila på honom d. ä. meddela honom den H. Ande, med. θέσθαι εις τά ώτά τι Lc. 9: 44 sätta ngt i sina öron, hafva öronen fulla af, noga uppfatta ngt, έν τή χαρδία. sätta sig ngt i sinnet (= Ol^) d. ä. antingen

föresätta sig 1. besluta Act. 5: 4 (äfven Lc. 21: 14 |j εις τάς χαρδίας), eller begrunda 1. öfverväga Lc. 1: 66 (se χαρδία.); b) lägga σώμα. έν μ.νη-μείω 1. εις μνημειον Mt. 27: 60 al., θεμέλιον Lc. 6: 48, λίθον, πρόςχομμα Rom. 9: 33 al., τάς χείρας έπί τινα Mc. 10: 16 lägga händerna på ngn, τινά υπό τους πόδας τινός 1 Cor. 15: 25 d. ä. fullkomligen besegra; lägga ned τί Lc. 19: 21, τινά 1. ri ενώπιον τίνος Lc. 5: 18, πρός τινα Act. 3: 2 framför ngn, παρά τους πόδας τινός Act. 4: 35, 5: 2 bredvid ngns fötter; med. έν ήμίν 2 Cor. 5: 19 (har nedlagt uti oss 1. våra själar — läran 1. ordet betraktas ss. nedlagdt i lärarnes själar); trop. τήν ψυχήν υπέρ τίνος Joh. 10: 11 al. lägga ned d. ä. låta 1. uppoffra sitt lif i ngns ställe; lägga af τά ιμάτια Joh. 13: 4, τί παρ έαυτώ 1 Cor. 16: 2 ngt hemma hos sig; — 2:o) sätta, försätta i ett visst tillstånd, tillsätta υμάς, Ίνα Joh. 15: 16, insätta 1. göra till ngt med 2 accus. i act. och med. τινά έπίσχοπον Act. 20: 28, πατέρα Rom. 4: 17, άπόστολον χ. τ. λ. 1 Cor. 12: 28 al., το εύαγγέλιον άδάπανον

τιμή

1 Cor. 9: 18 göra evangelium till ngt kostnadsfritt = för intet meddela evangelium (se άδά-πα,νος); — 3:o) sätta, fastställa, bestämma i act. och med. Act. 1: 7 al., βουλήν Act. 27: 12 fatta beslut 1. besluta, τό μέρος τινός μετά των ύπο-χριτών Mt. 24: 51, Lc. 12: 46 fastställa ngns lott med 1. midtibland skrymtare = låta ngn dela samma lott med skrymtare; τινά εις τι Act. 13: 47 al., εις όργήν 1 Thess. 5: 9 framställa ngn så att han tjenar till. vrede, bestämma ngn till vrede (= att hemfalla åt densamma, blifva dess rof), εις διαχονίαν 1 Tim. 1: 12 bestämma ngu för (apostla) embetet; pass. εις ο έτέθην χήρυξ 1 Tim. 2: 7, 2 Tim. 1: 11 hvartill (för hvars förkunnande) jag blifvit bestämd till härold, äfven εις ?> ετέθησαν 1 Petr. 2: 8 hvartill (neml. προςχόπτειν) de voro bestämde (till följe af sin otro).

τίχτω, τέξομαι, έτεχον; έτέχθην (per metathesin st. τίτχω, τιτέχω, stam τέχω, besl. med τεύχω) bringa till verlden, framföda, föda Mt. 1: 21 al., äfven om jorden frambringa, bära Hebr. 6: 7; metaphor. om begärelsen, som föder synd Jac. 1: 15.

τίλλω rycka, upprycka (ax) Mt. 12: 1 al.; att upprycka ax i nästans säd och äta var tillåtligt enligt Deuteron. 23: 25.

Τιμαιος äfven Τίμαιος, ου, ό {syr. ^i?1!? befläckad af NÏ2Ï0 vara 1. blifva oren) Timæus Mc. 10: 46. *

τιμάω, ήσω, ησα; ημαι, ησάμην (följ.) 1:o) värdera, bestämma värdet 1. priset på, taxera, uppskatta

χάι έλ.αβον---Ισραήλ Mt. 27: 9 och de

togo de 30 silfverpenningarne — värdet för den högtvärderade (— den oskattbare, τού παντίμου Χού), hvilken de hade värderat (= uppskattat till ett visst penniugevärde) på föranledning af Israëls söner d. ä. Judas (den tragiska contrasten ligger deruti, att man i penningar uppskattade den oskattbare); 2:o) värdera, högakta, ära, hedra, vörda Mt. 15: 4. 5 al., visa tillbörlig ära 1 Petr. 2: 17, τινά πολλαίς τιμαίς vAct. 28: 10 hedra ngn med många hedersbevisningar = bevisa ngn många hederstjenster; när Gud säges ära ngn ss. Joh. 12: 26, så sker detta

faktiskt genom lierr-ligheten δὸξα i det eviga lifvet.

τιμή. ής. ἡ (τἱω värdera, taxera) l:o) värdering, taxering; värde, pris τινὸς för ngt Mt. 27: 6. 9 al. ss. αἱματος, πιπρασχομένων, χωρίου Mt. 27:τἱμιος

333

6, Act. 4: 34, 5: 3, τιμή'ς αργυρίου Act. 7: 16 för ett silfvervärde d. ä. för ett i silfver utsatt pris, τιμής 1 Cor. 6: 20 för ett pris (neml. Christi blod); den dyrbara saken sjelf, smycke, klenod, dyrbarhet Apoc. 21: (24) 26; lösen, vedergällning, lön 1 Tim. 5: 17; — 2:o) värdering, aktning, högaktning, anseende, heder, ära, hedersbevisning, ärebetygelse Joh. 4: 44 cd.; οὐχ εν τιμή τινι Col. 2: 23 icke genom ngt som är en ära, är verkligen ärofullt 1. hederligt ( )(ἐχοντα λὁ-γον σοφίας som har ett rykte om vishet, men icke verkligheten), εις τιμὴν 2 Tim. 2: 20 till heder (neml. för sig sjelfve); nyttjas äfven om Gud τ. Θεω 1 Tim. 1: 17 al.; plur. ärebetygelse!', hedersbevisuingar Act. 28: 10 (se τιμάω); — 3:o) värdering, värdighet, areställe Hebr. 5: 4.

τἱμιος, a., ov (fgde) compar. -ώτεμος, superi, -ώτα.-τος l:o) värderik, dyrbar, kostlig, förträfflig, ädel a) i egentl, mening om λἱθος, ςὑλ,ον 1 Cor. 3: 12 al. b) metaphor. Act. 20: 24 al.; — 2:o) ärad, ansedd, aktad τινἰ Act. 5: 34 af ngn, εν τισι Hebr. 13: 4 ibland några.

τιαιότης, ητος, ἡ (fgde) dyrbarhet, prakt Apoc. 18: 19. *

Τιμόθεος, ου, ὁ Timotheus; härstammade från Lystra i Lycaonien (Act. 16: 1) af en Judechristen moder Eunice och hednisk fader (möjligen proselyt), farmodren hette Lois; han var Pauli medhjelpare och följeslagare på dennes andra missionsresa öfver Troas till Macedonien, sedan han blifvit omskuren och med händers påläggning ordinerad. Han stadnade med Silas i Beroea, men blef snart af Paulus kallad till Athen, derpå affärdad till Thessalonica och öfverförde derifrån underrättelser till Paulus i Corinth, der han vistades under det Paulus skref de begge brefven till Thessalonica. Vi återfinna honom under Pauli 3:dje missionsresa i Ephesus, hvarifrån Paulus sände honom till Macedonien och Corinth. Timotheus synes åter i Macedonien hos Paulus, då denne skref andra brefvet till Corinth. Sedermera, då Paulus i Corinth skref brefvet till Romarne (59), synes han hafva varit närvarande. På apostelns återresa genom Macedonien blef han derifrån skickad i förväg till Troas. Derefter synes han åter hos Paulus under dennes fångenskap i Cæsarea och Rom. — Han är den förste hedning, som efter sin omvändelse uppträdt ss. missionär. Traditionen gör honom till den förste

biskopen i Ephesus och låter honom under Domitianus (81—96) dö matyrdöden. Den i Hebr. 13: 23 nämnde Timotheus är utan tvifvel samme person. Om Pauli bref till honom se Παὑλος; fkmr Act. 16: 1 sæpe.

Τἱμ.ων, ωνος, ὁ Timon, en af de 7 förste diaconi i Jerusalem Act. 6: 5. *

r ιμωμέω; ήθη v (τιμωρός — τιμή, ὁρά.ω -— värdesynande, värderande, vanligen hjelpande, hämnande), hjelpa, bistå, hämnas, straffa Act. 22: 5, 26: 11.

τιμ.ωμία., ας, ἡ (fgde) hämnd, straff Hebr. 10: 29. *

τἱνω, τἱσω (τἱω betyder värdera, hedra) böta, plikta, betala, lida cnxrjv τ. ολεθρον αιώνιον 2 Thess. 1: 9 ss. 1. till straff lida evigt förderf. *

τις, τι. τἱνος o. s. v., pronom. interrogat. hvilken, hvem, hvad, hvad för en, huru beskaffad? nyttjas både vid directci och indirecta frågor; a) förenadt, med nonien ss. τἱνα μισθὸν Mt. 5: 46, τἱ περισσὸ v v. 47 al. τις ἡ σοφἱα Mc. 6: 2 hvad är det för en vishet? τις ἡ πρὁςληψις Rom. 11: 15 hvad är deras (Judarnes) upptagande? sæpissime; — b) absolute: τἰ ἡμἱν xcu σοι Mt. 8: 29 al, hvad hafve vi med dig att göra? τἱ εμοἱ xa} σοι Mc. 5: 7 cd. hvad har jag med dig att göra? —· någon gång sammansmälta 2 frågor uti en ss. τις τἱ ἁρη Mc. 15: 24 hvem som skulle vinna och hvad? äfven Lc. 19: 15 ocli Act. 11: 17 hvem var jag? var jag i stånd? — τἱ ὁτι Mc. 2: 16 al. quid est quod = cur? τἱ γἀρ ~Rova. 3: 3, Phil. 1: 18 ty hvad är fallet 1. händelsen? τἱ γἀρ μοι 1 Cor. 5: 12 ty hvad angår det mig? hvad har jag med att o. s. v.? τἱ οὐν Rom. 3: 9 (scil. ἐροὑμεν hvad skole vi alltså säga? ==) huru alltså? τἱ οὐν εστι Act. 21: 22 hvad är alltså det erforderliga? hvad mått och steg skall tagas? 1 Cor. 14: 15 hvad eger alltså rum? hvad följer alltså? τἱ οὐν !> νόμος Gal. 3: 19 huru står det alltså till med lagen? huru

förhåller det sig med dess betydelse och gällande kraft? τi εστiν Eph. 4: 9 hvad är dermed sagdt? hvad ligger deruti? o. s. v.

τις, τi, τινός o. s. v., pron. indefinit., någon, något, en viss, en, man a) förenadt med nomen, som står antingen i samma casus 1. i genit. ss. Mt. 9: 3, 18: 12 al., b) absolute Mt. 12: 47 al., ειναι τι 1 Cor. 3: 7 al, vara ngt (med), af vigt 1. betydenhet, μή Tive/. — di' αὑτοὑ 2 Cor. 12: 17 anacoluthiskt st. μή οιά τiνος o. s. v.; plur. nå g-334 τiτλος

ra, äfven stycken ss. δὑo τινές Lc. 7: 19 al.

2 stycken, τινές ήτε 1 Cor. 6: 11 st. τινές υμών ήσαν är en figur σχήμα, sora kallas χα,δ' όλον χαι χατά μέρος (då det hela och dess del stå i samma casus); 2 gånger satte somliga — andra Lc. 9: 7. 8 al.

† τiτλος, ου, ὁ titulus, titel, på-, in-, öfverskrift

Joh. 19: 19. 20. Τiτος, ου, ὁ Titus, Pauli apostoliske medhjelpare; härstammade af Grekiska = hedniska föräldrar (Gal. 2: 3) och hade troligen genom Paulus blifvit omvänd till christendomen (Tit. 1: 4), men städse förblifvit oomskuren. Apostlagerningarne känner honom icke; först i Pauli bref finna vi honom hos denne apostel på dess andra resa till Jerusalem (Gal. 2: 1). Då Paulus skrifvit det så kallade l:sta brefvet till Corinth, skickade han Titus dit, för att få underrättelse om ställningen derstädes; han väntade att återfinna honom i Troas, men träffade först i Macedonien tillsamman med honom. De underrättelser Titus medförde förmådde Paulus att skrifva sitt 2:dra Co-rintherbref; med detta sände han honom för andra gången till Corinth. Titus understödde Paulus vid dess missionsverksamhet på ön Creta och blef der qvarlemnad för att ytterligare ordna församlingens angelägenheter. Sedermera skall han enligt traditionen blifvit biskop och derstädes dött vid hög ålder. Om brefvet till honom, se Παὑλος-, fkmr 2 Cor. 2: 12 al. tio}, se τivoj.

τοιγαρούν, adv. (τοi = τω, γάρ, οὑν) derföre alltså,

derföre nu 1 Thess. 4: 8, Hebr. 12: 1. τοiνυν, adv. (τοi ----- τω, νυν) derföre nu; derföre, alltså, således Lc. 20: 25, 1 Cor. 9: 26, Hebr. 13: 13 (der det mot vanan förekommer i början af satsen).

τοιόςδε, άδε, όνο ε (sammansatt correlat. till ποιος) sådan, så beskaffad, följande 2 Petr. 1: 17; anm. δδε, τοιόςδε och ώδε hafva vanligtvis afseende på det följande, liksom οὑτος, τοιοὑτος och οὑτως på ngt föregående. * τοιοὑτος, αὑτη, οὑτο och -ον (τοϊος sådan, οὑτος; — sammansatt correlat. till ποιος) scalan der, så beskaffad Mt. 9: 8 al.; motsvaras af οιος 1 Cor. 15: 48, 2 Cor. 10: 11 1. όποιος Act. 26: 29 sådan — som; ὁ t. den som är sådan, en sådan der, som så uppförer sig, är så beskaffad Mt. 19:

3 4 al., έν τοις τ. 1 Cor. 7: 15 i sådana fall,

τόπος

under sådana omständigheter; anm. har afseende på ngt föregående, se τοιόςδε. τοiχος, ου, ὁ (beslägtadt med τεiχος) mur i ett hus, vägg; rnetaphor. Act. 23: 3 du hvitmeuade vägg = hycklare. * τόχος, ου, ὁ {τiχτω, τέτοχα) egentl, födande, födsel, det födda, foster; deraf rnetaphor. vinst af utlånta penningar, ränta Mt. 25: 27, Lc. 19: 23. τολμάω, ήσω, ησα. (stam τλ.άω obrukligt i præsens tåla, våga; jfr τέλλω, tollo, tolero) lyfta upp, taga på sig, taga sig för, våga sig på 1. till, våga, understå sig, fördrista sig till, djerfvas, drista med infin. Mt. 22: 46 al., τολ.μήσας εϊςήλδεν Mc. 15: 43 sedan han fattat mod, gick han in = gick dristeligen in; vara djerf, dristig επi τiνα 2 Cor. 10: 2 emot ngn, έν τινι 2 Cor. 11: 21 i ugn punkt, ngt afseende. τολμηρώς, adv. (af τολμηρός full af djerfhet — τόλ.μα — af fgde) djerft, dristigt; compar. τολ-μηρότερον Rom. 15: 15 djerfvare (neml. än ett sådant förtroende borde hafva ined sig). * τολ,ρητής, οὑ, ὁ (τολμάω) en djerf, oförvägen menniska, våghals 2 Petr. 2: 10. * τομός, ή, όν (τέμνω, τέτομα skära) skärande, skarp; compar. —ώτερος, υπέρ Hebr. 4: 12 skarpare i

högre grad än----. *

τόξον, ου, τὁ båge Apoc. 6: 2. Anm. Bågsträngen, νευρά, var fästad vid bågträets båda ändknappar, αϊ χορώναi; pilarne, τοξεὑματα, voro försedda med hullingar, ογχοι, och buros i ett koger, φαρέτρα, med lock på, πώμα; att

spänna bågen heter τεiνειν 1. ἑλ.χειν την νευρὰν, hkt skedde på det sätt att man med venstra handen fattade i bågträet och med den högra i skåran (γλυφὶς) på pilskaftet och i strängen och drog, till dess bågen blef χυχλοτερὲς, rundsvarfvad, cirkelrund. * τοπάζιον, ου, τὸ topas, en genomskinlig ädelsten af citrongul färg; andra gifva honom guldgul, åter andra grön färg Apoc. 21: 20: anses vara — vår chrysolith. * τόπος, ου, ὁ l:o) plats, ort, ställe i allmänhet Mt. 28: 6 al., τ. ἁγιος Mt. 24: 15 al. det heliga stället = templet i Jerusalem, δ τ. ἰδιος Act. 1: 25 den (Judas) tillhörande 1. tillbörliga platsen = Gehenna, τ. μαχαiρας Mt, 26: 32 al. svärdets plats = δήχη, skida; der ngn bor, vistas, bostad Act. 4: 31 al.; — 2:o) plats, rum, utrymme Lc. 2: 7 al., διδόναι τινὶ τ. Lc. 14: 9 lemna plats 1. rum för ngn; trop. verkningsplats,τοσοὑτος

utrymme för ngns verksamhet Eom. 15: 23, δι-δὸναι τ. τη ὀργή Eom. 12: 19 lemna plats för vreden (neml. Guds — icke genom sjelfhämnd gå Guds straffande rättfärdighet i förväg), τω διαβάλω Eph. 4: 27 lemna djefvulen spelrum 1. tillfälle att vara verksam, λαμβάνειν τ. απολογiας Act. 25: 16 få tillfälle till försvar, μετανοiας Hebr. 12: 17 till bättring; — 3:o) plats, trakt, nejd Mt. 12: 43 sæpe; — 4:o) plats, i en bok, skriftställe Le. 4: 17. τοσοὑτος, a·')τη, οὑτο 1. -ον (τὁσος, οὑτος — sammansatt correlat. till πὁσος) så stor Mt. 8: 10 al.; så mycken, plur. så många Mt. 15: 33 al., så lång (om tid) Joh. 14: 9 al.; neutr. ss. adv. så mycket, blott så mycket, så till vida, καθ' ο σον — -/.ατά τοσοὑτον, τοσοὑτω — οσιο tanto —

" ι I

quanto, desto -— ju, se ἁσος. τὁ>τε, ado. (correlat. till πὁτε) då, den gången, på den tiden Mt. 2: 7 al., ἀπο τὁτε Mt. 4: 17 al. ifrån den tiden, ὁ τ. κὁσμος 2 Petr. 3: 6 den dåvarande verlden; äfven sedan, derpå ss. πρῶτον — τὁτε Mt. 12: 29 al. τουναντiον, crasis st. το εναντiον, accus. ss. adv.

i motsats, tvärtom 2 Cor. 2: 7 al. τοὑνομα, crasis st. το ὀνομα, accus. absol. med 1.

vid namn Mt. 27: 57. * τουτέστι crasis st. τοὑτ εστι det är, det betyder,

vill säga Mt. 27: 46 al. τρὰγος, ου, ὁ bock Hebr. 9: 12 al., δι' αἱματος τρὰγων καλ ρ,ὁσχων 1. c. har afseende på det af öfverstepresten på den stora försoningsdagen framburna offer; se ἀρχιερεὑς. τρὰπεζα, ης, ἡ (derivationen oviss — troligen från annat språk) bord i allmänhet (utan afseende på fötternas antal) l:o) i synnerhet matbord Mt. 15: 27 al., παρατιθἐναι τρ. Act. 16: 34 sätta fram ett bord d. ä. gifva ngn en måltid, διακονεiν τρα-πεζαις Act. 6: 2 betjena vid borden d. ä. vid måltiderna vara uppsyningsmän och utdelare, γε-

νηθήτω —----εiς παγiδα varde deras bord till

en snara d. ä. under det de i säkerhet och sorglöshet äta och dricka, öfverraske dem plötsligen ofärd och förderf (liksom djuren öfverraskas af förderfvet, då de råka i snaran); κα.τ εξοχὴν Hebr. 9: 2 skådebrödsbordet i det heliga (se πρὁθεσις); τρ. Κυρiου 1 Cor. 10: 21 HEErans bord (= κυ-pia.Y.bv δεiπνον 1 Cor. 11: 20))(τρ. δαιμονiων de onde andarnes bord (har afseende på offermåltiderna, genom hka de kommo i beröring ined de

onda makterna); — 2:o) vexlarebord, bank (der penningar dels kunde vexlas, dels insättas på ränta) Mt. 21: 12 al,, διδὁναι ἀργὑριον επὶ τὴν τρ. Lc. 19: 23 sätta in penningar i banken (på ränta).

τραπεζiτης, ου, ὁ (fgde) penningevexlare; som för dem, hvilka vilja betala, låna, vexla, sätta in penningar på ränta, håller offentligen på torget vexel-bord 1. vexelbank Mt. 25: 27. * τραὑμα, ατὁς, τὁ (τιτρὡσκω såra af τρὰω, τιτρὰω genomborra) egentl, det sårade, sår, sårnad Lc. 10: 34. *

τραυματiζω, ισα; ισμ,αι (fgde) såra Lc. 20: 12, Act. 19: 16.

τραχηλiζω; ισμαι (följ.) böja halsen tillbaka för att blotta den för slagtknifven; deraf p. p. p. med tillbakaböjd hals, trop. blottad Hebr. 4: 13. * τρὰχηλος, ου, ὁ hals, nacke Mt. 18: 6 al., ἑπιθεi-ναι ζυγον επὶ τον τρ. τiνος Act. 15: 10 lägga ett ok på ngns nacke trop. .= förpligta ngn till fullkomlig laguppfyllelse, ὑποθεiναι τον τρ. Eom. 16: 4, se ὑποτiθημι. τραχὑς, εiα, ὑ (beslägtadt med ρὰσσω, ρήσσω, ρήγνυμι) egentl, bruten 1. sprucken, skroflig, o-jemn Lc. 3: 5; stenig, klippig Act. 27: 29. Τραχωνiτις, ιδος, ἡ Trachonitis Lc. 3: 1; detta landskap, som hörde till

Philippi, Herodes den stores sons, tetrarehi, låg emellan Antilibanon och de Arabiska bergen, ofvanför Damascus, i och mellan regi o Decapolitana. Invånarne voro goda bågskyttar och lefde mest af plundring, hvarvid hålorna och klyftorna i deras berg kommo dem väl till pass. * τρεις, τρια. tres, tria, tre Mt. 12: 40 al. Τρεἱς ταβἑρναι (lat.) Tres tabernæ, tre hyddor 1. värdshus; var ett större värdshus vid via Appia, som ursprungligen bestod af 3 särskilda ställen (hvaraf namnet). Detta värdshus låg 10 (Pomerska) mil närmare Eom, än Forum A ρ ρ i i och föredrogs framför det sednare af resande; fkmr Act. 28: 15. * τρἑμω, brukligt blott i præs. och imperf. (τρἑω =) tremo, darra, bäfva Mc. 5: 33, Lc. 8: 47; med

partic. 2 Petr. 2: 10 de sky icke för att---.

τρἑιρα>, ἑθρεφα; τἑθραμμ.αι egentl, göra fast, tjock, fet, göda Jac. 5: 5, i allmänhet fodra, föda, nära Mt. 6: 26 al.; äfven uppföda 1. uppfostra Lc. 4: 16. τρἑχω, ἑδραμον löpa, springa, ila a) i egentlig mening Mt. 27: 48 al, ἑν σταδιω 1 Cor. 9: 24- på336 τρἡμα

en vädjobana; — b) i trop. mening τον αγώνα Hebr. 12: 1 (se ἀγὠν), ὁ λὁγος τρ. 2 Thess. 3: 1 ordet må löpa d. ä. snabbt och obehindradt utbreda sig; löpa = högligen anstränga sig, uppbjuda alla sina krafter 1 Cor. 9: 24. 26 al. τρἡμα, ατος, τὁ (τρἁω, τιτρἁω genomborra) egentl, det genomborrade, hål τρ. βελὁνης nålsöga Lc. 18: 25 || τρυπἡματος, τριἁκοντα triginta, trettio Mt. 13: 8. 23. al. τριακὁσιοι, αι, a. trehundrade Mc. 14: 5, Joh. 12: 5.' τρ'ιβολος, ον (τρεις, βολἡ - -- βἑλος) trespetsig 1. -taggig; ss. subst, ὁ fotangel; en taggig vattenväxt, tribulus, i N. T. en dylik landtväxt, tri-bulus terrestris, tistel Mt. 7: 16, Hebr. 6: 8. τριβος, ου, ἡ (τριβω t er o, gnida, nöta) en genom mycket gående och farande tillnött och banad väg, kör- 1. landsväg, väg Mt. 3: 3 al. τριετια, ας, ἡ (τριετἡς treårig, τρεις, ἑτος) tidrymd

af 3 år, 3 års tid Act. 20: 31. * τριζω, onomatop. ord, qvittra, pipa (om foglar), hvissla, knarra o. s. v. τους οδὁντας Mc. 9: 18 i anseende till 1. med tänderna, skära tänder, gnissla med tänderna. * τριμηνος, ον (τρεις, μἡν) tremånadtiig, tre månader lång ἡ τρ. scil. ὡρα 1. ock neutr. τριμηνον Hebr. 11: 23 tre månader lång 1. 3 månaders tid. * τρις, adv. numer., ter, tre gånger Mt. 26: 34. 75 al., ἑπὶ τρις Act. 10: 16, 11: 10 ända till 3 gånger.

τριστεγος, ον (τρεἱς, στἑγη) af 1. med 3 våningar;

τὁ τρ. scil. οικημα Act. 20: 9 tredje våningen. τριςχιλιοι, αι, a. (τρις, χιλιοι) tretusende Act. 2: 41. * τριτος, η, ον (τρεις) tertius, den tredje Mt. 16: 21 al., τἡ τρ. med och utan ἡμἑρα 1. c. al. på tredje dagen, äfven = i öfvermorgon Le. 13: 32, το τρ. scil. μἑρος Apoc. %·. 7—12 tredjedelen; neutr. adv. tredje gången 1. för tredje gången Mc. 14: 41, Joh. 21: 17 = ἑκ τριτου Mt. 26: 44, τριτον τοὑτο 2 Cor. 12: 14, 13: 1 detta är

tredje gången som----; vid indelningar: för

det tredje 1 Cor. 12: 28. τριχινος, η, ον (δρις, τριχὁς) af hår, hår- Apoc. 6: 12. * τριχὁς o. s. v. genit. af δ ρις, hkt se. τρὁμος, ου, ὁ (τρἑμω) darrning, rysning, bäfvan Mc. 16: 8; förenas ofta med φὁβος ss. 1 Cor. 2: 3 al. och innebär alltid en liflig farhåga att icke kunna tillfyllest motsvara det förhållande, hvarom fråga är.

τροχὁς

τροπἡ, ἡς, ἡ (τρἑπω drifva, vända, rigta) vändning, ömvändning ss. τροπαι ηλιου solstitia, 2 — δεριναἱ och χειμεριναἱ sommar- och vintersolstånden; äfven och i N. T. omvexling, förändring Jac. 1: 17, se ἀποσκιασμα. * τρὁπος, ου, δ (se fgde) egentl, vändning, rigtning, vanligen sätt och vis ss. ον τρ. 1. καδ' ον τρ. Mt. 23: 37 al. quemadmoclum, på det sätt som, likasom o. s. v., κ.ο.το. πἁντα τρ. Eom. 3: 2 på allt sätt och vis, xuan må betrakta saken huru man vill, κατἁ μηδἑνα τρ. 2 Thess. 2: 3 på intet sätt, παντι 1. ἑν π αντι τρ. Phil. 1: 18, 2 Thess. 3: 16; sätt, vana, lefnadssätt, vandel, tänkesätt, lynne, charakter Hebr. 13: 5. † τροποφορἑω, ησα (fgde, φορἑω) fördraga ngns

tänke- och handlingssätt Act. 13: 18. * τροφἡ, ἡς, ἡ (τρἑφω, τἑτροφα) föda, underhåll, spis, näring Mt. 3: 4 al.; metaphor. στερεἁ τρ. Hebr. 5: 12. 14 stadig mat (om den högre religionsundervisningen). Τρὁφιμος, ου, δ Trophimus, en hedningchristen från Ephesus, som åtföljde Paulus på dennes tredje missionsresa från Macedonien till Troas och derifrån till Jerusalem, der Paulus för hans skull blottställdes för ett pöbelupplopp Act. 20: 4, 21:

29; fkmr äfven sedermera 2 Tim. 4: 20, der det berättas, att Aposteln lemnade honom efter sig sjuk i Miletus. τροφός, οὐ, ὁ, ἡ (τρέφω, τέτροφα) fostrare, -inna, vårdare, -inna, amma 1 Thess. 2: 7 (neml. den ammande modren sjelf). * † τροφοφορέω, ησα. (fgde, φορέω) ss. fostrare 1. amma bära (på armarne) Act. 13: 18, troligen en reminiscens af Deuteron. 1: 31, der Gud säges bära Israëliterne, ss. en man bär sin son, och der LXX hafva detta ord, hvilket sannolikt bör föredragas τροποφορέω, hkt se. * τροχιά, ἀς, ἡ (följ.) hjulspår, vagnspår, fotspår, spår Hebr. 12: 13 gören räta spår med edra fötter — gån rätta vägar — (härmed uppmanas de christne att icke vika af hvarken åt högra 1. venstra sidan, hvarken till judendom 1. hedendom). * τροχός, οὐ, δ (τρέχω) hvad som löper, löpare, trilla, hjul, krets τρ. τῆς γενέσεως Jac. 3: 6 (se γένε-σις) äfven tungan ss. en eld — denna verld (detta inbegrepp) af orättfärdighet — tungan befinner sig ibland våra lemmar, hon som besmittar hela kroppen och sätter hela vår varelse i brand och itändes af helvetet. *τρυβλίον

τρυβλίον, ου, τὸ, diminut. (af ett förloradt ord på η 1. ο ς, troligen beslägtadt med τρύω, τρυπάω borra o. s. v.) något ihåligt, fat, skål, kärl Mt. 26: 23, Mc. 14: 20. τρυγάω, ησα (τρύγη alla slags mogna frukter, som om hösten inbergas, fält- och trädfrukter, säd, vin o. s. v., troligen af τρύγω torka, liksom χαρπός är samstammigt med χάρψος) inberga, skörda (frukter) Lc. 6: 44, Apoc. 14: 18. 19. τρύγων, όνος, ἡ (τρύζω kuttra, knorla, onomatop.

ord liksom τρίζω) turturdufva Lc. 2: 24. * τρυμαλιά, ἀς, ἡ (τρύω borra) hål ραψίδος Mc. 10: 25 nålsöga, äfven Lc. 18: 25 j| τρήματος, se τρῆμα.

τρύπημα, ατος, τό (τρυπάω genomborra af τρύω) det genomborrade, hål ραψίδος Mt. 19: 24 nålsöga || fgde. * Τρύφαινα, ης, ἡ Tryphæna, en christinna i Rom,

Rom. 16: 12. * τρυψάω, ησα (följ.) lefva yppigt, vällustigt, kräsligt,

fråssa Jac. 5: 5. * τρυφή, ἡς, ἡ (ϋρύπτω, aor. 2 pass. ἐτρύψην, söndersmula, krossa, förslappa) slapphet, veklighet, yppighet, kräslighet, fråsseri Lc. 7: 25, 2 Petr. 2: 13 ἡ ὲν ἡμερα τρ. den (dagliga 1. bättre) timliga vällefnaden. Τρυψώσα, ης, ἡ Tryphosa, en christinna i Rom,

Rom. 16: 12. * Τρωάς, άδος, ἡ Troas, sjöstad i L. Phrygien icke långt ifrån Hellesponten och det gamla Ilium, emellan uddarne Lectum och Sigæum; hade af konung Antigonus blifvit anlagdt och kalladt An-tigonia (Troas), hvilket namn Lysimachus sedermera till Alexander den stores ära förändrade till Alexandria Troas. Augustus upphöjde det till colonia juris Italici. Paulus besökte det på sina missionsresor, emedan derifrån var den vanliga öfverfarten till Macedonien; heter nu Eshi Stambul; fkmr Act. 16: 8. 11 al. Τρωγύλ/.ιον, äfven Τρωγύλιον, ου, τὸ Trogyllium, stad och udde i Asia propria (Ionien) emellan Ephesus och mynningen af floden Mæander, vid foten af berget Mycale, midtemot ön Samos Act. 20: 15. *

τρώγω, egentl, onomatop. ord, knappra med tänderna ss. då man äter nötter, mandlar o. s. v., sedan i allmänhet äta Mt. 24: 38 al. τυγχάνω, τετύχηχα 1. τέτευχα 1. τ έτυχα, ετυχον (stam τεύχω) 1:o) träns, träffa (målet), träffa på,

anträffa, uppnå, ernå, vinna, finna, få τινός Lc. 20: 35 al.; — 2:o) inträns, träffa sig, händelsevis inträffa 1. tilldraga sig 1. vara; antager i profangrek. ofta betydelse af ett hjelpverb 1. adv. ss. τ. ὤν jag råkar att vara 1. är just 1. händelsevis, dervid kan äfven partic. utlemnas ss. i N. T. Lc. 10: 30 då han just var halfdöd (icke = όντα ensamt); ως τυγχάνει ss. 1. huru det faller sig, bär till, deraf i N. T. εἴ τύχοι 1 Cor. 14: 10, 15: 37 egentl, om det bure till d. ä. måhända, tilläfventyrs; τυχών, τυχοῦσα, τυχόν som händelsevis 1. just är 1. finnes, den förstkommande, den förste, den bäste, deraf ου τ. Act. 19: 11, 28: 2 icke ringa 1. vanlig d. ä. utmärkt; τυχόν ss. adv. 1 Cor. 16: 6 tillfälligtvis, just, ungefär. τυμπανίζω; ίσθην (τύμπανον st. τύπανον af τύπτω — ett i synnerhet vid Cybeles gudstjenst brukligt musikaliskt instrument, handpuka — sedan ett verktyg till att slå med, klubba, påk) slå, prygla, piska, martera Hebr. 11: 35. * τυπιχώς, adv. (af τυπιχός som tjenar till förebild, bildlig, figurlig af följ.) förebildligt, till en förebild (för oss) 1 Cor. 10: 11 || τύποι. * τύπος, ου, ὁ (följ.) slag a) det synliga intrycket, tecknet, märket efter slaget, vestigium impres-sum, τ. τῶν ἡλων Joh. 20: 25 märken efter spikarne; —

b) det som är graveradt ss. modell, mönster, förebild Act. 7: 44, Rom. 5: 14 (så att δ μέλλων är ἀντίτυπος motbild; så nemligen, som den förste Adam är upphofsman till synd och död, är den siste Adam det till rättfärdighet och lif), 1 Cor. 10: 6 (så att vi äro ἀντίτυποι d. v. s. att oss skulle öfvergå detsamma, i fall vårt uppförande vore enahanda), al.; — c) det afformade, afgudabild Act. 7: 43, form τ. διδαχῆς Rom. 6: 17 läroform (nemligen den christna), innehåll Act. 23: 25.

τύπτω slå (i synnerhet med en käpp 1. staf) τινά. 1. τὶ ngn 1. ngt Mt. 24: 49; τινὶ med ngt Mc. 15: 19; ἐπὶ 1. εις τι på 1. i ngt Lc. 6: 29, Mt. 27: 30; τὸ στῆδος Lc. 18: 13 (|| εις τὸ στ.), 23: 48 slå sig för sitt bröst (till tecken af sorg och bekymmer); straffa, tukta (om Gud) Act. 23: 3 (neml. med sjukdom, död o. s. v.); trop. såra, sarga 1 Cor. 8: 12 (ngns samvete). Τύραννος, ου, ὁ Tyrannus, en Ephesier, i hvars lärosal aposteln Paulus höll föredrag i 2:ne års tid; huruvida han var hedning 1. Jude, är ovisst; fkmr Act. 19: 9. *

43338 τυρβάζω

τυρβάζω (τύρβη förvirring, larm, hvimmel, t ur b a, beslägtadt med θόρυβος) turbo, grumla, förvirra, bringa i oordning 1. oreda; med. vara i förvirring, oroa sig, göra sig oro περὶ τι rörande 1. för ngt Lc. 10:' 41. * Ἰυριος, ου, ὁ, nom. gentile (af följ.) Tyrier, invånare

i Tyrus Act. 12: 20. * Τύρος, ου, y] (Aram. ib 1. = Hebr. Ί1Η 1.

"lü klippa = ΊΊΗ) Tyrus, gammal fast och skön sjö- och handelsstad i Phoenicien 200 stadier söder om Sidon och enligt Justinus coloni från denna stad, hvilken Tyrus dock under sin blomstrande period öfverträffade i handel och rikedom. David och Salomo stodo i vänskapligt förhållande till dess konung Hiram, som lemnade bidrag till templets och palatsets uppförande. Öfver 50 år sednare gifte sig konung Aehab med Isebel, dotter till Ethbaal, konung i Tyrus (och Sidon). — Staden var i början anlagd på fasta landet, men efter Nebucadnezars belägring förlades den på en ö, som förenades med fasta landet till en halfö. Alexander den store eröfrade den efter 7 månaders belägring och gaf den en konung; förekommer ej i Mosaiska böckerna 1. hos Homerus, hvadan den är yngre än Sidon (se Σιδών)·, heter nu Sur och är högst oansenlig; förekommer Mt. 11: 21 följ. al. τυφλός, ή, όν (st. τυφελός af τύφω) egentl, rökig, dunkel, förmörkad, blind a) i egentlig mening Mt. 9: 27. 28 al.; — b) i andlig mening Mt. 15: 14 al., Apoc. 3: 17 (som icke ser sitt olyckliga tillstånd och icke känner medlen till dess botande). τυφλόω, ώσω (fgde) göra blind, förblinda, förmörka

i andlig mening Joh. 12: 40 al. τυφόω; ωμαι, ώθην (se följ.) rölca, omtöckna; trop.

ὕαλος

väcka inbilskhet hos ngn, förblända, bedåra; pass. förbländas, bedåras, uppblåsas 1 Tim. 3: 6 al. (då inbilskhet så omtöcknar menniskan, att hon icke känner sig sjelf och sin svaghet).

τύφω (τύφος rök, dunst, töcken — äfven trop. sjelf-inbillning, inbilskhet, se τυφόω) röka; med. ryka Mt. 12: 20. *

† τυφωνιχός, ή, όν (τυφών, ώνος, äfven τυφώς, ώ en från jorden med stor våldsamhet uppfarande och stoftmoln upprörande hvirfvelvind; när han höjer sig från hafvet och upphvirflar vatten, är det sky dr ag; sedermera i allmänhet blixt och åskväder med häftig storm, oväder; ansågs vara ett verk af Τυφών, enligt fabeln son af Ουρανός och Γαία, en förfärlig rese med hundrade eldsprutande drakhufvuden och som, ehuru af Zeus störtad i Tartaros, likväl uppväckte de förfärligaste stormar) ἄνεμος τ. Act. 27: 14 hvirfvelvind, orkan. *

Τυχιχός, ου, ὁ Tychicus, en Asiatisk christen, som gick före Aposteln Paulus på dess 3:dje missionsresa från Macedonien till Troas och sedermera, enligt vanliga meningen, var hos honom i Rom, hvarifrån han sändes till Colossæ med det för dervarande församling bestämda brefvet, liksom han också öfverförde brefvet till Ephesus; andra åter antaga, att dessa 2:ne bref skrefvos ifrån Cæsarea, hvilket också är troligast och bland annat äfven tyckes följa deraf, att, med anledning af orden χαὶ ὑμεῖς Eph. 6: 21, brefvet till Colossæ aflemnades förr än det till Ephesus, hkt också var den naturliga ordningen, om resan företogs från Cæsarea; möjligtvis hade han derifrån med sig äfven brefvet till Timotheus (2 Tim. 4: 12), se φαἀόνης; fkmr Act. 20: 4 al.

τυχόν, se τυγχάνω.

Y.

Ὑαχίνθινος, η, ον (följ.) af hyacinth, hyacinthfärgad

Apoc. 9: 17. * υάκινθος, ου, hyacinth a) ὁ ὑ. blomman, b) ἡ ὑ. en ädelsten, genomskinlig, hård mest ponsoröd, men som understundom går öfver i gult och brunt Apoc. 21: 20. *

υάλινος, η, ον (följ.) af glas 1. krystall — Apoc.

4: 16, 15: 2. ὑαλος, ου, ὁ (beslägtadt med υω, se ὑδωρ) egentl, hvarje genomskinlig sten, sedermera i N. T. glas (för dess vattulika genomskinliga beskaffenhet), krystall Apoc. 21: 18. 21.bβρίζω

υβρίζω, ισα; ισδήσομαι, ἱσδην (följ.) inträns, vara öfvermodig, handla öfvermodigt, fräckt, kittsligt; i N. T. träns, öfvermodigt 1. skymfligt behandla, misshandla, skymfa Mt. 22: 6 al. ὑβρις, εως, ἡ (υπέρ) öfvermod, förmätenhet, öfverdåd Act. 27: 20. 21; öfvermodig behandling, misshandling 2 Cor. 12: 10. υβριστής, οὑ, υ (υβρίζω) som öfvermodigt 1. fräckt behandlar andra, öfversittare, våldsverkare Kom. 1: 30, 1 Tim. 1: 13. υγιαίνω (följ.) vara frisk, sund, helbregda a) i phy-sisk mening Lc. 5: 31 al.; — b) i metaphor. mening τή πίστει och εν τή πίστει Tit. 1: 13, 2: 2 i tron, ἡ ὑγ. διδασκαλἰα 1 Tim. 1: 10 al. den sunda läran (som är fri från alla orena och skadliga tillsatser, som icke har något sjukt uti sig), likaså λόγοι ὑγ. 1 Tim. 6: 3, 2 Tim. 1: 13. υγιής, ἑς (υω göra våt — regna) våt, fuktig, saftig, frisk, sund a) i egentlig mening Mt. 12: 13 al.; — b) i metaphor. mening λόγος Tit. 2: 8 sund lära 1. sundt ord 1. tal — διδασκαλἰα ὑγι-αίνουσα (se fgde ord). υγρός, ἀ, όν = fgde a) frisk, grön)(ξηρός, ει

---γένηται Lc. 23: 31 meningen: om de

så behandla de rättfärdige, huru skall det då gå de ogudaktiga (dem sjelfva)? * υδρία, ας, ἡ (ὑδωρ) vattenämbar, -kanna, -kruka

Joh. 2: 6. 7, 4: 28. υδροποτέω (ὑδωρ, πότος af πίνω) dricka (blott) vatten 1 Tim. 5: 23 (denna uppmaning att icke dricka vatten blott, utan äfven ngt vin, får troligtvis Timotheus icke endast för sin sjuklighet, utan också för att icke genom en onödig återhållsamhet handla uti irrlärarnes sinne och intresse, hvilka påbjödo sträng återhållsamhet ss. vilkor för saligheten). * ὑδρωπιχός, ἡ, όν (ὑδρωψ, ωπος 1. οπος, δ vattu-sot, af ὑδωρ och kanske ὡψ ansigte, utseende) vattusigtig Lc. 14: 2. * ὑδωρ, ατος, τὁ (ὑω regna; egentligen samma ord som sudor, hvilket dock till bemärkelsen svarar emot ".δρως) vatten Mt. 3: 11 al., εξ ὑδ. χαἰ δια. ὑδ. 2 Petr. 3: 5 ur vatten och genom vatten (ες går på ämnet och ο id medlet), ἑς ὡν v. 6 (neml. det 2 gånger nämnda ὑδωρ i fgde vers); ὑδ. ζῶν = DVö C»Ö Joh. 4: 11 lefvande 1. friskt vatten, källvatten a) i andlig mening Joh. 4: 10. 14, 7: 38 (neml. den gudomliga sanningen,

på hvars vederqvickande och alltid friskt verksamma kraft källvattnet är en träffande bild — denna sanning, genom tron upptagen i det inre lifvet, tillfredsställer frälsningsbegäret för evigt),

πηγή ὑδ.---- αἰώνιον Joh. 4: 14 - - den i

tron tillegnade gudomliga sanningen skall i honom utveckla sitt verksamma lif, hvars friska kraft varar in i det eviga lifvet (ζωή αιώνιος tänkt localt); ὑδ. ζωής äfven i andlig mening Apoc. 7: 17 al.; — b) i metonym. mening för dopet ss. Joh. 3: 5, 1 Joh. 5: 6. 8; — c) i metaphor. mening Apoc. 17: 1. 15 folk i allmänhet ss. oordnade massor, se δαΑασσα)(γή. ὑετός, οὑ, δ (se fgde) regn Act. 28: 2 al.; plur.

regnskurar 1. regntider Act. 14: 17. † υιοδεσία, ας, ἡ (följ., τίδηρι — τίδεσδο.ι τινα υιό ν 1. υἱόν ποιἑίσδαι antaga ngn ss. son, adoptera) upptagande i sons 1. barns ställe, adoptering — den upptagnes rättighet, barnaskap; så kallas a) det förhållande, hvari Gud genom många nådesföreträden framför andra folk försatte Judarne till sig. i synnerhet genom de löften, hvilka Abraham och hans efterkommande fingo om Messias och genom deras kallelse till delaktighet i Hans rike Eom. 9: 4; — b) i ännu högre mening de christnas barnaskap, hvarigenom de

af nåd genom tron på J. Chr. antagas till Guds barn och Christi bröder och systrar Rom. 8: 15. 23 al. υιός, οὐ, δ (ὑω med digamma φὐω fno, hvaraf fui, fi o, filius) son l:o) i egentlig mening a) inskränktare: Mt. 1: 21 al.; b) vidsträcktare, i synnerhet i plur., afkomling, efterkommande Mt. 1: 20 al., ὁ υιός Δαυiδ Mt. 1: 1 al. företrädesvis om Messias, men äfven om andra ss. Joseph Mt. 1: 20. — 2:o) i andlig mening a) som ngn födt d. ä. omvändt tül christendomen ss. 1 Petr. 5: 13 (der Petrus kallar Marcus sin son); b) i allmänhet den som ngn har uppfostrat, lärjunge (hvilken står till läraren i förhållande af son till fader) οι υιοί υμὼν Mt. 12: 27, Lc. 11: 19 edra (pharisæernas) lärjungar, exorcisterne. — 3:o) υιός τοὺ Θεοὺ a) i högsta och fullkomligaste mening om Christus, Messias Mt. 4: 3 al., men äfven b) om Adam Lc. 3: 38, och c) υιοί τοὺ Θεοὺ Eom. 8: 14 al. Guds söner, som äro födde af Gudi, pånyttfödda, som Gud upptagit till sina nådebarn i Christo. — 4:o) υιός τοὺ δ.νδρώπου kallar sig Frälsaren Mt. 8: 20 al. (jfr Dan. 7: 13) för det nära och innerliga förhållande, hvaruti Han står340 ὓλ-η

till menskligheten och troligen äfven ss. son af Maria — JEsus (se Ιησούς); ni υιοί τὼν ανθρώπων menniskornas söner, menniskobarn Mc. 3: 28, Eph. 3: 5 (epexeges till ετέραις γενεοϊς-, — uttrycket utmärker den lägre sfer, hvaruti de befinna sig till följe af ortus naturalis och står sålunda i motsats till ni υ'ιοi τοὺ Θεοὺ — jfr i profangrek. υἱες Αχαιὼν). — 5:o) i metaphor. mening till betecknande af den innerliga förening — liksom barnaförhållande — hvari ngn står till ngn annan 1. ngt annat ss. υιοί τὼν προφητὼν xai τής διαθήκης Act. 3: 25, τοὺ νυμφὼνος Mt. 9: 15 al. (se νυμφὼν), äfven τοὺ πονηροὺ 1. διαβόλου Mt. 13: 38, Act. 13: 10, τής βασιλείας, τοὺ αιὼνος τούτου, τής ειρήνης, τοὺ φωτός o. s. v. (jfr äfven här profangrek. υ'ιεὶς Ιατρὼν, ρητόρων o. s. v.). — Anm. Många af de här ofvan anförda betydelser har ordet gemensamt med τέχνον, hkt se. ὑλη, ης, ἡ (af ὑω beslägtadt med φὑω) silva, skog

Jac. 3: 5. * Ὑμέναιος, andra -αΐος, ου, ὁ Hymenæus, en affälling, som blef stött ur församlingen 1 Tim. 1: 20, och hvars lära enligt 2 Tim. 2: 17 frätte omkring sig ss. kräftan. υμέτερος, a, ov, pron. possess. (af ὑμεῖς) eder Lc. 16: 12 al., brukas liksom de öfrige possessiverne i synnerhet vid motsats 1. för eftertrycks skull; i objectiv mening fkmr det τω ὑμ. ἐλ,έει χ. τ. λ. Rom. 11: 31 på det att genom det eder vederfarna medlidande (hkt retar dem till eftersträfvande af eder tro) äfven dem må ske barmhertighet, νὴ τὴν ὑμ. χαὺχησιν 1 Cor. 15: 31 vid eder berömmelse, som jag har i Christo d. ä. så sannt som jag berömmer mig af eder i min förening med Christo, i Christi tjenst, τὸ ὑμ. υστέρημα 1 Cor. 16: 17 saknaden af eder. ὑρ.νέω, ήσω, ησα (följ.) besjunga, prisa, lofva τον Θεόν Act. 16: 25, Hebr. 2: 12; äfven absol. Mt. 26: 30, Mc. 14: 26 om afsjungandet af de heliga lofsångerua Ps. 113—118 vid påskalammets ätande. Detta så kallade stora Hallel (Ρ Π) afsjöngs under måltiden, enligt somliga Ps. 113 och 114 före och de öfriga psalmerna efteråt, se πάσχα.

ὑμνος, ου, δ (deriveras vanligen af υδω, ὓδέω besjunga, prisa) hymn, högtidssång, lofsång (till Christus och Gud) Eph. 5: 19, Col. 3: 16.

δπάρχω

υπάγω (άγω) subduco, föra undan, under, liem-ligen; i N. T. inträns, begifva sig hemligen bort, draga sig undan, aflägsna sig, vika 1. gå bort Mt. 4: 10 al.; υπάγε ὀπίσω μου Mt. 4: 10 al. cv> vik bort (och var icke längre) bakom mig! = gack ur min åsyn! υπ. εις είρήνην 1. ἐν ειρήνη Mc. 5: 34. Jac. 2: 16 (se ειρήνη); denna imperat. synes ock understundom stå pleonastiskt, men tjenar att åskådliggöra och på samma gång påskynda handlingen ss. υπ. διαλ.λ.άγηθι gack bort (liksom fort åstad), förlika dig Mt. 5: 24 al.; — gå bort, euphemism st. dö ss. Mt. 26: 24, Mc. 14: 21; JEsus tänkte sig neml. sin död ss. en bortgång till fadren, hvarföre ock tillägges πρός τον πατέρα Joh. 7: 33 al. † ὑπαχοή, ής, ἡ (följ.) hörsamhet, lydnad Rom. 5: 19 al.; en bifogad genit. är dels a) subjectivus ss. εἰς υπ. ἐθνὼν Rom. 15: 18 till hedningarnes lydnad d. ä. för att göra hedningarne lydiga, dels och oftare b) objectivus ss. εις ὑπ. πίστεως Rom. 1: 5, 16: 26 för att befordra lydnaden för tron (på JEsum Christum), τοὺ Χοὺ 2 Cor. 10: 5 (se νόημα), τής ἀληθείας 1 Petr. 1: 22 lydnaden för 1. mot sanningen (den uppenbarade i evangelio uttalade sanningen). υπαχούω, ήχουσα (ἀχούω) småhöra, hemligen höra, lyssna till (om portvaktare, som lyssna efter hvem som knackar på), höra efter Act. 12: 13; sedan hörsamma, foga sig efter, lyda τινὶ ngn 1. ngt Mt. 8: 27 al., Phil. 2: 12 (scil. Gud). ὑπανδρος, ον (υπό, ἀνήρ) under man, viro sub-

jecta, gift Rom. 7: 2. * ὑπαντάο), ησα. (ἀντάω möta af ἀντί) komma 1. gå emot, till mötes, obviam ire, möta τινὶ

Mt. 8: 28 al.

ὑπάντησις, εως, ἡ (fgde) kommande emot, mötande, möte ἐξῆλθον εἰς ὑπ. αὐτῷ Joh. 12: 13 de gingo ut honom till mötes. * ὕπαρξις, εως, ἡ (följ.) egentl, början, tillvaro, ex-sistens; sedan tillgång Hebr. 10: 34, äfven i plur. = τὰ υπάρχοντα tillgångar, håfvor, lösegendom, mobilier Act. 2: 45 (hvaremot χτήματα är fast egendom).

υπάρχω (ἀρχω) egentl, vara den förste, göra början, begynna; deraf i N. T. a) vara till hands, till reds, stå till buds, till tjenst, tjena, bidraga πρὸς τίνος Act. 27: 34 för 1. till ngt; ὑπ. μοί τι Act. 3: 6 al. jag har ngt till hands, deraf τὰ υπάρχοντα Mt. 19: 21 al. gods, tillgångar;ϋπειχω

b) vara till hancls, finnas, befinna sig, vara Lc. 8: 41 al., εν τινι på ngt ställe, i ngt läge o. s. v., εν τισι ibland några. ϋπειχω (εϊχω) vika undan för, gifva 1. foga sig efter,

lyda τινὶ ngn Hebr. 13: 17. * δπεναντίος, a, ov (ενάντιος) motsatt, motstridande, fiendtlig τινὶ mot ngn Col. 2: 14; subst. Hebr. 10: 27 motståndare, vedersakare. υπέρ, præpos. super, Tyska über, öfver l:o) med genit. A) loci: öfver (så att ngn 1. ngt är, står 1. lutar sig öfver ngn 1. ngt — denna rent locala betydelse har præpos. ingenstädes i N. T., utan blott metaphorice, ss. då man säger »tala öfver»

— om ett ämne o. s. v.; alltså) = περὶ rörande, beträffande, angående ss. 2 Cor. 1: 7. 8 al. — B) caussæ a) för, till förmån 1. fördel för, till ngns bästa, för ngns räkning, för skull (äfven här eger metaphoren rum, i det ngn tänkes skyddande luta sig fram öfver ngn 1. ngt) ss. ειναι υπέρ τίνος Mc. 9: 40, Lc. 9: 50 vara för ngn, på ngns sida, υπέρ της δόξης του Θεοὐ Joh. 11: 4 till befrämjande af Guds ära, υπ. τής ευδοχίας Phil 2: 13 för välviljans skull d. ä. för att ådagalägga sitt välbehag (Gud vill neml., att alla skola frälsta varda o. s. v.), υπ. ἀνδρώπων Hebr. 5: 1 för menniskors skull 1. räkning; fkmr annars efter verberna bedja, dö, lida, strida, tala, vaka o. s. v. sæpe; särskildt torde böra anmärkas: βαπτίζεσδαι υπ. τών νεχρών 1 Cor. 15: 29 (se βαπτίζω), Ἱνα μή---ετέρου 1 Cor. 4: 6 (se ψυσιόω);

— b) för, å ngns vägnar, i ngns ställe, i stället för; denna betydelse synes på vissa ställen, om icke nödvändig, åtminstone lämplig ss. ὑπ. Χοὐ πρεσβεὐυμεν vi äro sändningebud i Christi ställe, υπέρ σοὐ Phil. 13 i ditt ställe; likaså och i'synnerhet vid JEsu lidande och död i vårt ställe ss. Joh. 10: 11. 15 al., Rom. 5: 6 följ. al. (likaså i profangrek. ἀποδνήσχειν, ἀποχρίνεσδαι ὑπ. τίνος), ehuru några envist fasthålla äfven här betydelsen »till ngns bästa». — 2:o) med accus. öfver, hän

— bort — utöfver; denna rent locala betydelse fkmr ej i N. T., utan blott rnetaphor. ss. Mt. 10: 24. 37 al, ὑπ. δὐναμιν 2 Cor. 1: 8 öfver förmåga, ὑπ. πάντα Eph. 3: 20 mer än allt (kunna göra — populärt uttryck för den aldrahögsta verksamhetsförmåga), ὑπ. δοὐλον Phil. 16 mer än en slaf; vid comparativer 1. verber som innehålla en jemförelse »i högre grad än» ss. Lc. 16: 8 al., υπέρ μάχαιραν Hebr. 4: 12 i högre grad än ett

svärd. — 3:o) ss. adverb, υπέρ ἐγώ scil ειμι 2 Cor. 11: 23 jag är mer 1. ngt mer (neml. än Christi tjenare, om de äro Christi tjenare; hvarigenom alltså Aposteln upphäfver det skenbara medgifvandet att de voro Christi tjenare, hkt de enligt fgde 13—15 vv. icke kunde vara). ὑπεραίρω (αίρω) mecl. hjfta 1. höja sig öfver, sätta sig öfver, förhäfva sig ἐπὶ τινα 2 Thess. 2: 4 öfver ngn, blifva öfvermodig τινὶ (dat. instrumenti) 2 Cor. 12: 7 genom 1. till följe af ngt (emedan de mig meddelade uppenbarelser hafva en så öfver-svinnelig charakter, en alla gränser af det vanliga så ofantligt öfverskridande beskaffenhet). † ὑπέραχμος, ον (υπέρ, ἀχμ,ή, se ἀχμήν) som är öfver mognads- 1. den blomstrande ungdoms-ålclern, öfver giftasåldern, öfvermogen 1. -årig 1 Cor. 7: 36. * υπεράνω, adv. (υπέρ, ἀνω) uppöfver,)(ὑποχάτω nedunder, med genit., ὑπ. πάντων τών ουρανών Eph. 4: 10 uppöfver alla (de 7) himlarne jfr 2 Cor. 12: 1—5, ofvanför 1. -om Eph. 1: 21, Hebr. 9: 5.

ὑπεραυξάνω (αυξάνω) öfvermåttan föröka sig 1. tillväxa 2 Thess. 1: 3. * υπερβαίνω (βαίνω stiga) stiga öfver, öfverskrida gränsen, gå för långt 1 Thess. 4: 6 (hvaruti, upplyser χαι πλεονεχτεὶν). * ὑπερβαλ/Ιόντως, adv. (följ.) öfvermåttan, ἐν πληγαὶς ὑπ. scil ουσαις 2 Cor. 11: 23 genom öfvermåttan lidna slag. * υπερβάλλω (βάλλω) öfverkasta, -skjuta, -träffa, -sti-ga, -gå τινός Eph. 3: 19 ngt; partic. öfverträf-fande, utmärkt, utomordentlig, öfvervinnelig 2 Cor. 3: 10 al υπερβολή, ής, ἡ (fgde) egentl, öfverkastning 1. -skjutning, öfverskott, -mått, -drift, ἡ

ὑπ. τῆς δυνάμεως 2 Cor. 4: 7 öfvermåttet i kraften — den öfver-svinneliga kraften, τῶν ἀποχαλύφεων 2 Cor. 12: 7 öfvermåttet af uppenbarelser; χαδ' ὑπερβολήν Rom. 7: 13 al. till öfverdrift = öfvermåttan, χαδ' ὑπ. δδός 1 Cor. 12: 31 utmärkt förträfflig, en den ypperligaste väg, χαδ' ὑπ. εις ὑπ. 2 Cor. 4: 17 på öfversvinneligt sätt ända till öfversvinne-ligliet (innehåller en modus- och gradbestämning, som icke medgifver ngn skarp språkförklaring). ὑπερεἰδον, aor. 2 (εἰδον) se öfver, se öfver med, hafva öfverseende med, låta hållas Act. 17: 30. * † ὑπερέχεινα (bildadt liksom ἐπέχεινα) = υπέρ ἐχεἰνα scil. χωρία 1. μέρη-, τά ὑπ. ὑμῶν 2 Cor.342 δπερεχπερισσοὑ

10: 16 de länder, sora ligga bortöfver 1. på andra sidan om eder. * † ὁπερ εχπερ ισσοϋ, adv. {υπέρ, ἐχ, περισσής) mer än öfverflödigt, öfvermåttan 1 Thess. 3: 10, 5: 13, τινός öfvermåttan mer än ngt Eph. 3: 20. † ὑπερεχπερισσώς, adv. — och || fgde 1 Thess. 5: 13. *

† ὑπερεχτείνω (εκτεινω) sträcka ut εαυτόν sig öfver

(gränserna) 2 Cor. 10: 14. * † υπερεχγΰνω (ἐχχύνω) gjuta ut öfver; pass. öfverflöda, vara rågad Lc. 6: 38. * † υπερεντυγχάνω (ἐντυγχάνω) lägga sig ut, fälla förböner υπέρ τινης för ngn 1. till ngns bästa Eom. 8: 26 (neml. hos Gud). * υπερέχω (ἐχω) hålla öfver; inträns, befinna sig 1. stå 1. vara öfver, vara öfverlägsen τινός Phil. 2: 3, makthafvande Eom. 13: 1, 1 Petr. 2: 13, öfverträffa 1. öfvergå τινά 1. τἰ Phil. 4: 7, τό ὑπερ-έχον τής γνώσεως X. 'I. Phil. 3: 8 det öfver-träffande i kunskapen om Chr. JEsus (emedan denna kunskap, till hkn jag hunnit, är ett godt, som i värde öfverträffar alla dessa ting ἀτινα. ἡν μοι κέρδη).

υπερηφανία., ας. ἡ (följ.) öfvermod, högmod, högfärd Mc. 7: 22. * υπερήφανης, ον (υπέρ, (ραίνω; η är biudevocal) som synes 1. framstår öfver andra, i elak mening: som ser andra öfver axeln, föraktar andra, öfversittare, öfvermodig, högfärdig Lc. 1: 51 al. † υπερλίαν, adv. (λίαν) öfver 1. mer än mycket; ὁ υπ. (liksom i profangrek. ὁ πάνυ) 2 Cor. 11: 5, 12: 11 öfvermåttan hög. † υπερνικάω (vr/.άω) öfvervinna, vida öfverträffa 1. vara vida öfverlägsen, vinna en öfvermåttan herrlig seger Eom. 8: 37. * υπέρογκος, ον (ὀγκος) egentl, af öfverdrifven tyngd, af omåttligt omfång; deraf metaphor. öfverdrifven, uppblåst, stolt, Jud. 16 uppblåsta 1. stolta ord (neml. emot den gudomliga lagen), υπ. ματαιότητος 2 Petr. 2: 18 fåfänglighetens uppblåsta 1. svulstiga ord (= svulstiga ord utan innehåll). υπεροχή, ἡς, ἡ (υπερέχω) egentl, öfver- 1. fram-skjutande del ss. af ett berg; deraf metaphor. öfverlägsenhet, företräde, förträfflighet, utmärkthet υπ. λόγου 1 Cor. 2: 1 utmärkt 1. ypperligt tal (föredrag), εἰναι ἐν υπ. 1 Tim. 2: 2 befinna sig på en utmärkt plats, innehafva makt, höra till öfverheten, vara öfverhetsperson.

Υπερώος

† υπερπερισσεϋω, επερίσσευσα. (περισσεύω) öfvermåttan öfverflöda lvom. 5: 20; pass. öfvermåttan rikligen förses 1. öfverhopas τινἰ 2 Cor. 7: 4 med ngt.

† υπερπερισσώς, adv. (περισσός) öfvermåttan Mc. 7: 37. *

† υπερπλεονάζω, ασα (πλεονάζω) vara 1. bevisa sig öfvermåttan rik, öfvermåttan öfverflöda 1 Tim. 1: 14. *

† ὓπερυφόω, ω σα (υψήω) öfverupphöja, öfvermåttan

upphöja Phil. 2: 9. * υπερφρονέω (φρονέω) tänka öfver andra (liksom υπεροράω se öfver andra 1. se dem öfver axeln), förakta; deraf tänka högt öfver sig, hafva höga föreställningar 1. tankar om sig, παρ' ὁ Rom.

12: 3 hafva högre tankar om sig än---. *

υπερώος, a, ον (bildadt af υπέρ, liksom πατρώος st. -ώϊος af πατήρ) öfver 1. deröfver befintlig; neutr. scil. οικημα öfvervåning, rum i öfra våningen, öfverrum, Act. 1: 13 al. Hos Hebræerna voro husen oansenliga och för det mesta envåningshus; taken, hka bestodo af vattentät gips 1. af tegelstenar (se ἀπο στεγάζω Mc. 2: 4, Lc. 5: 19), voro, ss. ännu i dag i Österlandet, platta, omgifna med ett bröstvärn ("p.VÖ, στεφάνη) och i midten 1. på endera sidan något upphöjda för att afleda regnvattnet. Till taken kunde man uppstiga på 2:ne trappor, af hvilka den ena ledde till det inre af huset, den andra omedelbart ut på gatan; på dessa tak plägade man hämta frisk luft, sofva, öfverlemna sig åt stilla betraktelser, bedja, uppresa löfhyddor och företaga religiösa öfningar ra. m.; dit flydde nian äfven och försvarade sig emot fiendtliga anfall — det var lätt att öfverstiga takens bröstvärn och på

detta sätt från det ena taket till det andra gå länesutåt en hel

O O

gata (jfr Mt. 24: 17 och parallelställen). — Men utom denna tillflyktsort voro väl de flesta i synnerhet bättre husen försedda med ett ὑπερωον, som på Hebräiska hette och begagnades

till bönerum, matsal, sof- och gästkammare, sjuk-och likrum, äfvensom till lärosal; i ett sådant öfverrum höll Frälsaren nattvarden med sina lärjungar (se ἀνάγαιον Mc. 14: 15), och i ett sådant samlades lärjungarne efter Hans himmelsfärd (Act. 1:13). I afseende på dess läge företer sig någon svårighet; antager man emellertid, ss. de flesta göra, att Frälsaren Mc. 2: 4, Lc. 5 19δπέχω

lärde i ett υπερώου, och jemför beskrifningarne på begge ställena, så följer deraf klart, att detta rum låg under hustaket, och man måste då föreställa sig, att det i vanliga fall utgjorde ett slags utbyggnad 1. altan, som hade 2:ne utgångar, af hka den ena ledde ner i huset, den andra ut på gatan; om någon gång detta rum var en byggnad ofvanpå sjelfva taket, från hvilket man genom en dörr gick in i rummet, måste lemnas derhäu.

υπέχω (ἑχω) hålla uncler; inträns, hålla sig under, underkasta sig, uthärda, bära, lida δικην straff Jud. 7. *

υπήκοος, μ ν (υπακούω) lyssnande till, hörsam, lydaktig, lydig, τινi Act. 7: 39, absol. 2 Cor. 2: 9, Phil. 2: 8.

ὑπηρετέω, ησα (följ.) förrätta svåra handarbeten, gå tillhanda, betjena, tjena τινi Act. 13: 36 al.

υπηρέτης, ου, δ (υπό, ἐρέτης roddare af ἐρέσσω ro) egentl, underroddare, matros; i allmänhet den som förrättar svåra handarbeten, handtlangare, tjenare, uppassare a) vid synagogan Lc. 4: 20, b) vid Synedrium Mt. 26: 58 al., c) i allmänhet vid en rätt: rättsbetjent Mt. 5: 25 (dermed menas egentl, englarne, se Mt. 13: 41 följ., d) medhjelpare, biträdare åt Apostlarne (i synnerhet vid dophandlingen) Act. 13: 5, e) ordets 1. Christi tjenare Lc. 1: 2, Act. 26: 16, 1 Cor. 4: 1.

ὑπνος, ου, ὁ (sannolikt beslägtadt med ὑπτιος — af ὑπὁ — supinus af sub, hvaraf kommer som-nus, qsi supnus, sumnus) egentl, liggning baklänges 1. på ryggen, sömn Mt. 1: 24 al.

υπό, præpos., framför vocal ὑφ 1. υπ = sub, under 1 :o) med genit..: A) loci utmärker stället, hvarunder ngt varit och hvarifrån det utgår t. ex. λὑειν Ἱππους ὑπὸ του ζυγοὑ lösa hästar τ οὐ ζυγοὑ från oket ὑπὸ under hvilket de varit; denna rent locala betydelse fkmr ej i N. T. — B) personæ om personen, hvarifrån ngt utgår, i synnerhet vid begreppet af ett lidande (passivt), underordnadt förhållande — »af», »utaf»; denna betydelse har det öfverallt i N. T. och det så väl a) efter verba passiva ss. Mt. 4: 1 al., äfven ἐνεχϑῆναι ὑ. τής μεγαλοπρεποὑς δὁξης 2 Petr. 1: 17 framföras af den herrliga äran (= Gud; se för öfrigt φέρω), som ock b) efter verba neutra med passiv betydelse ss. πά.σχειν Mt. 17: 12 al. och c) verba activa, som jemte objectsaccusativen innehålla begreppet af lidande inverkan ss. λαμβἀνειν (πλη-γάς) ὑπὸ τἱνος 2 Cor. 11: 24, ὑπομένειν ἀντι-

λογίαν ὑ. τἱνος Hebr. 12: 3 lida motstånd 1. gen-sträfvighet utaf ngn; äfven ἀποκτεἱνειν (τινἀ) ὑ. τἱνος Apoc. 6: 8 döda 1. låta döda ngn af 1. förmedelst ngn. — 2:ὀ) med accus.: A) loci om utsträckning i rummet a) rörelse: under, inunder, bortunder ss. Mt. 5: 13, 8: 8 al., ἐκ τής ὑ. τον ουρανὁν εις τὴν κ. τ. λ. Lc. 17: 24 ifrån den ena trakten under himlen till den andra; nedanför ss. ὑ. τὸ ὑποπόδιόν μου Jac. 2: 3 nedanför min fotapall; trop. komina under ss. κρἱσιν, ἐξου-σἱαν o. s. v.; b) hvila ss. εἱναι ὑ. τὴν συκὴν Joh. 1: 49, ὑ. τον ουρανὁν Act. 2: 5 al.; trop. ss. εἱναι υπ' ἐξουσἱαν, ὑ. τινα al., ὑψ ἀμαρτἱαν Rom. 3: 9 befinna sig i syndens våld (under dess välde ss. slafvar), ὑ. νὁμον, χἀριν. — B) temporis ὑ. τον δρδρον Act. 5: 21 inemot gryningen 1. dagbräckningen. — 3:o) med dat. fkmr ej i N. T. υποβἀλλω, ἐβαλον (βἀλλω) egentl, kasta, ställa, skjuta inunder, understicka; hemligen an-, be-, tillställa 1. vidtala = ὑποπέμπω, subornare Act. 6: 11. * † ὑπογραμμὁς, οὑ, ὁ (υπογράφω underskrifva, förse med underskrift; nedskrifva, uppskrifvä hvad en annan dikterar; föreskrifva, skrifva före för dem som skola lära sig skrifva) föreskrift, förskrift — ὑπ. παιδικοἱ föreskrifter för barn, i hvilka samtliga bokstäfverna voro sammanfattade i ord t. ex. μἀρπτε σφἱγξ κλὼφ ζβυχδηδὀν, äfven teckningar att copiera af nybörjare — mönster, förebild, föredöme, exempel (= följ., τὑπος) 1 Petr. 2: 21. * υπόδειγμα, ατος, τὸ (följ.) egentl, det undervisade,

anvisning, kännetecken; deraf a) föreskrift, förebild, mönster, exempel (== παράδειγμα.) Joh. 13: 15, Jac. 5: 10; afskräckande exempel, varnagel 2 Petr. 2: 6, πίπτειν έν τω αὐτώ ὑπ. ἀπειδείας Hebr. 4: 11 falla (och blifva liggande) i samma afskräckande exempel af ohörsamhet (hvaruti de ohörsamme Israëliterne i öknen föllo); — b) = ἀντίτυπον motbild, afbild, copia Hebr. 8: 5, 9: 23. ὑποδείκνυμι, δείξω, ἐδειξα (δείκνυμι) egentl, visa underhand, oförmärkt, hemligen; deraf undervisa a) lära Mt. 3: 7, Lc. 3: 7; — b) visa Lc. 6: 47 al., τὰ πάντα. Act. 20: 35 i alla stycken (genom mitt exempel). υποδέχομαι, δέδεγμαι, εδεξάμην (δέχομαι) upptaga, i synnerhet gästfritt 1. vänligt emottaga Lc. 10: 38 al. ὑποδέω; δέδεμαι, εδεσάμην (δέω) binda under, med. binda under (fötterna) på sig, ss. det ock344 υπόδημα

heter τους πόδας κ. τ. λ. Eph. 6: 15 (se ετοιμασία), τα σανδάλια Act. 12: 8 taga på sig sina sandaler (egentligen binda dem under fötterna på sig); ρ. ρ. ρ. σανδάλια Mc. 6: 9 med sandalerna på sig.

υπόδημα, ατος, τὸ (fgde) det underbundna, sandal, såla (sko); sandalerna betäckte blott fotsulan, voro af läder 1. trä och bundos under foten med öfver densamma gående remmar ιμάντες-, fkmr Mt. 3: 11 al,, se βαστάζω. —- Anm. På sednare tider liknade υπ. (κοίλ,ον) mera Romarnes calceus ett slags halfstöfvel 1. sko, som betäckte hela foten ofvan och under. υπόδικος, ον (δίκη) liksom under rättegång, anklagad; deraf brottslig, straffvärd τινὶ för ngn, i ngns ögon Eom. 3: 19. * ὑποζύγιον, ου, τὸ, egentl, adj. neutr. af ὕποζύγιος (ζυγός) som är under oket, scil. κτήνος-, ök, dragare, lastdjur, brukas i N. T. om åsnan Mt. 21: 5, 2 Petr. 2: 16. υποζώννυμι (ζώννυμι) undergördla, underbinda Act. 27: 17 d. ä. genom tåg omkring skeppet, som gingo under kölen, fastare sammanhålla dess sidor dels emot vågornas påträngande, dels för att förekomma dess sönderfallande vid strandning. * υποχάτω, adv. (υπό, χ ἀτι ο) nedunder ( )(υπεράνω uppöfver), inunder, under med genit. Mc. 6: 11 al. υποκρίνομαι (κρίνω) a) gifva besked på, svara = ἀποκρίνομαι; b) spela en rol i ett drama, föreställa en person, maskera sig, förställa sig, ställa sig som om, låtsa Lc. 20: 20 = προςποιούμαι. * ὑπόχρισις, εως, ἡ (fgde) maskering, förställning,

skrymteri, skenhelighet Mt. 23: 28 al. υποκριτής, ου, ὁ (se fgde) egentl, den som maskerar sig, skådespelare; deraf den som ser annorlunda ut än han är, skrymtare, hycklare, skenhelig Mt. 6: 2 al.

υπολαμβάνω, έλαβον (λαμβάνιο) egentl, taga under, suscipio a) taga undan 1. bort ἀπό τίνος Act. 1: 9 ifrån ngn; b) upptaga välvilligt, undfå 3 Joh. 8; c) upptaga scil. τον λόγον talet, taga vid der en annan slutar, taga till ordet Lc. 10: 30; d) antaga, inbilla sig, förmoda, tro Lc. 7: 43, Act. 2: 15.

υπόλειμμα, ατος, τὸ (följ.) egentl, det qvarlemnade, qvarlefva, återstod, rest Eom. 9: 27 || χατάλειμμα (med emphasis: blott resten). * υπολείπω, ελείφθην (λείπω) qvarlemna, lemna efter sig; pass. blifva 1. vara öfrig Eom. 11: 3. *

υποπόδιον

υπολήνιον, ου, τὸ (λ,ηνός) ett kärl 1. kar, som sättes under vin- 1. oljopressen för att låta vinet 1. oljan rinna deruti, vinkar Mc. 12: 1. * υπολιμπάνω = υπολείπω 1 Petr. 2: 21. * υπομένω, μενώ, μεμένηκα, ἐμεινα (μένω) a) blifva qvar, på sitt ställe, stadna Lc. 2: 43, Act. 17: 14; — b) hålla stånd, härda ut absol. Mt. 10: 22 al. (i bekännelsen af Christi namn))(ἀρνεῖσθαι 2 Tim. 2: 12, visa tålamod 1 Petr. 2: 20, Jac. 5: 11; τινὶ Eom. 12: 12 hålla stånd emot 1. härda ut med ngt; τὶ 1 Cor. 13: 7 al. uthärda, tåla, med tålamod fördraga, ἀντιλογίαν υπὸ τίνος Hebr. 12: 3, se υπὸ. υπομιμνήσκω, μνήσω, ἐμνησα; εμνήσθην (μιμνήσχω) föra ngn till minnes, påminna, erinra τινὰ τι Joh. 14: 26 1. τινὰ περὶ τίνος 2 Petr. 1: 12 ngn om ngt, τινός τι 3 Joh. 10 förehålla ngn ngt (hans uppförande); τὶ 2 Tim. 2: 14 om ngt, τινὰ. med infin. Tit. 3: 1 1. med οτι Jud. 5; — pass. föra sig till minnes, påminna 1. erinra sig, komma ihåg τινός Lc. 22: 61 ngt. ὑπόμνησις, εως, ἡ (fgde) erinring, påminnelse, hågkomst ἐν υπ. 2 Petr. 1: 13, 3: 1 genom erinring, υπ. λαμβάνειν τινός 2 Tim. 1: 5 erinra sig, komma ihåg ngt. υπομονή, ῆς, ἡ (υπομένω) egentl, qvarblifvande; deraf uthållighet, ihärdighet, ståndaktighet, tålamod Lc. 21: 19 al., δ Θεός τής υπ. Eom. 15: 5 tålamodets Gud d. ä. Gud som tålamodet gifver, καθ' υπ. ἐργου αγαθοὺ Eom. 2: 7 mecl ihärdighet vid ett godt handlingssätt, ἡ υπ. τής ελπίδος 1 Thess. 1: 3 den uthållighet (under alla hinder och anfäktningar), genom hvilken edert hopp på J. Chr. utmärker sig, tåligt fördragande 2 Cor. 1: 6, ἐν ὑπ. 1. δι' ὑπ. Lc. 8: 15 ståndaktigt, tåligt.

ὑπονοέω (νοέω) tänka ngt under ngt, misstänka, ana, förmoda, mena, Act. 13: 25, 25: 18; äfven så småningom märka, blifva varse, varsna τὶ Act. 27: 27.

υπόνοια, ας, ἡ (fgde) misstanke, misstroende 1 Tim. 6: 4. *

ὑποπιάζω, sämre form för ὑπωπιάζω, hkt se. αποπλέω, ἐπλευσα (πλέω) segla under 1. nedanför

t. ex. en ö Act. 27: 4. 7. ὑποπνέω, ἐπνευσα (πνέω) småbiåsa, blåsa lindrigt

Act. 27: 13. * υποπόδιον, ου, τὸ (υπό, ποὺς) det som är under fötterna, fotapall Jac. 2: 3; annars tillägges τῶνϋ-όστασις

ποδῶν Mt. 5: 35 al., τιδέναι τινά υπ. τών ποδῶν αυτοὺ Mt. 22: 44 al. sätta 1. göra ngn till pall för sina fötter d. ä. fullkomligt besegra och underkufva (har afseende på de gamles sed att sätta foten på den besegrades nacke). ὑπόστασις, εως, ἡ (ὑφίστημι ställa under) ställande under a) det som ställes 1. lägges under, underlag, grundval metaphor. πια τις ἐλπιζομένων υπ. Hebr. 11: 1 tron är en grundval för det som man hoppas (andra antaga betydelsen »tillförsigt», hvilken också är lämplig); — b) ställningen under eller det tillstånd, då man underkastar sig ngt, uthållighet!, ståndaktighet, fast förtröstan, tillförsigt 2 Cor. 9: 4 al., ἡ αρχὴ τὴς ὑπ. Hebr. 3: 14 till— försigtens begynnelse = den fasta tillförsigt vi hade i början; — c) det som utgör grunden, det väsendtliga af en sak, substans, väsende χαραχτὴρ τὴς υπ. Hebr. 1: 3, se χαραχτὴρ. ὑποστέλλω; εστεάάμην (στέλλω) ställa, draga undan (neder, in ss. segel), εαυτὸν Gal. 2: 12 draga sig undan (af feghet och rädsla); äfven i med. draga 1. hålla sig undan, tillbaka (af fruktan) Hebr. 10: 38, underlåta att med τοὺ μὴ och 'infin. Act. 20: 20 (liksom ἐχφεὺγω τοὺ μὴ — negationen öfversättes ej), äfven Act. 20: 27, hvaraf synes att οὺδέν τὼν συμφερόντων Act. 20: 20 är object till ἀναγγεὶλαι. υποστολή, ής, ἡ (fgde) undandragande, nedslagenhet, feghet Hebr. 10: 39. * υποστρέφω, στρέψω, ἐστρεψα (στρέφω) vända om, tillbaka; inträns, vända sig om 1. vända om 1. tillbaka, återvända Mc. 14: 40 al. ὑποστρώννυρ.ι (στρώννυμι) breda under τὶ Lc. 19: 36. *

υποταγή, ής, ἡ (följ.) underordnande, undergifvenhet, lydaktighet, lydnad 2 Cor. 9: 13 al., υπ. τὴς ομιλὶας υμὼν 1. c. lydnad 1. hörsamhet för eder bekännelse (emedan J ären så hörsamma eder christna trosbekännelse). υποτάσσω, ἐταξα-, ταγήσομαι, τέταγμαι, ετάγην (τά.σσοϊ) ordna 1. ställa under, underkasta τὶ τινι ngt ngn 1. ngns våld 1 Cor. 15: 27. 28 al. 1. υπὸ τους πόδας 1. ὑποχάτω τὼν ποδὼν τὶνος 1 Cor. 15: 27, Hebr. 2: 8; pass. ställas under 1. underkastas ngns makt 1. välde 1 Cor. 15: 27. 28 al., äfven med reflex, betydelse: underkasta sig 1. foga sig efter ngns vilja, vara undergifven (underdånig) τινὶ ngn 1. ngt Lc. 2: 51, llom. 8: 20 al. — Anm. Efter ὑποτασσόμενοι χ. τ. λ. Eph.

5: 21 bör suppleras ὑποτασσέσδωσαν, som likaledes bör underförstås Eph. 5: 24; likaså höra participierna 1 Petr. 2: 18, 3: 1. 7. 9 till det allmänna ὑποτάγητε 1 Petr. 2: 13. υποτίδημι, ἐθηχα (τίδημι) sätta 1. lägga τον τράχηλο v sin hals under (scil. τὴ μαχαὶρα svärdet) llom. 16: 4 d. ä. blottställa sig för yttersta (= lifs) fara; mecl. underlägga, ingifva, suggero, råda, varna, förmana, förehålla τινὶ τι ngn ligt 1 Tim. 4: 6.

ὑποτρέχω, ἐδραμον (τρέχω) löpa inunder, nedanför, ila tätt utmed νησὶον en holme Act. 27: 16. * ὑποτὺπωσις, εως, ἡ (ὑποτυπόω afbilda, afteckna af υπό, τὺπος) afbildande, afbildning, teckning, utkast; i N. T. förebild = υπὸδειγμα 1. τὺπος, τινός för ngn 1 Tim. 1: 16, ὑπ. ἐχε ὑγιαινόν-των λὸγων 2 Tim. 1: 13 haf 1. behåll (för dig = till din ledning) en förebild af de sunda ord o. s. v. (se υγιαίνω), υποφέρω, ὑπὴνεγχα, ὑπὴνεγχον (φέρω) 1:o) bära undan 1. bort (ur en fara); — 2:o) och i N. T. bära en börda, uncler hvilken man befinner sig, bära, fördraga, utstå, ståndaktigt uthärda 1 Cor. 10: 13 al.

υποχωρέω, ησα (χωρέω) egentl, rymma unclan; gå, vika, draga sig undan 1. tillbaka Lc. 5: 16, 9: 10. υπωπιάζω (ὕπὼπιον under ögonen — af υπό, ὼψ öga — ansigte, äfven slag i ansigtet) slå ngn i ansigtet, så att han blir brun och blå uncler ögonen, sades egentl, om boxaren (πυχτὴς), metaphor. Lc. 18: 5 slår mig blå i ansigtet (domaren tänker sig hånande detta fall), ὑπ. μου τὸ σὼμα 1 Cor. 9: 27 slå min kropp brun och blå (Paulus bibehåller bilden

från πυχτεὐω i fgde vers). υς, ὑός, ὁ, ἡ sus, svin 2 Petr. 2: 22, se χὐλισμα. * υσσωπος, ου, ἡ (HilK) hyssopus (officinalis), i sop, en bekant kryddört, hvaraf knippor nyttjades vid heliga betänkningar Hebr. 9: 19; då stängeln i Österlandet blir 1 à fot hög, så var en sådan fullkomligt lång för att räcka Frälsaren på korset en med ättika fylld svamp Joh. 19: 29, helst man icke bör föreställa sig korset alltför högt (se σταυρός), ὑστ ερέω, ηχα, ησα-, ἡ δη ν (ὑστερος) 1:o) komma senare 1. för sent Hebr. 4: 1, metaphor. vara 1. blifva efter ἀπὁ τἰνος Hebr. 12: 15 co blifva efter (och komma) ifrån ngt = gå förlustig ngt; stå efter 1. tillbaka för någon, vara ringare än ngn

τινός 2 Cor. 11: 5, 12: 11 (ουδέν i intet afseende), τἰ ἐτι ὑστ. Mt. 19: 20 hvari står jag ännu efter 1. tillbaka? äfven absol. vara ringare, oansenligare 1 Cor. 12. 24. — 2:o) brista, fela, fattas Joh. 2: 3, εν σε 1. σοι υστ. Mc. 10: 21 ett fattas dig; lida brist ἐν τινι Lc. 22: 35 på ngt; — pass. stå efter, vara underlägsen 1 Cor. 8: 8; lida brist (på det nödvändigaste) absol. Lc. 15: 14, 2 Cor. 11: 8, hafva brist Phil. 4: 12, lida nöd Hebr. 11: 37; hafva 1. lida brist εν τινι 1 Cor. 1: 7 inom 1. i ngt, lida brist på 1. sakna 1. vara utan τινός Rom. 3: 23. † υστέρημα, ατος, τὁ (fgde) egentl, varandet 1. ståendet efter; deraf a) det felande, det som fattas, brist τὰ υστ. των θλἰψεων κ. τ. λ1. Col. 1: 24 (se ὁνταναπληρόω), τὁ υμὡν υστ. της λειτουργἰας Phil. 2: 30 (se ἀναπληρόω), χαταρτἰζειν τα. υστ. της πἰστεως 1 Thess. 3: 10 förfullständiga trons brister d. ä. hvad som ännu fattas i tron för att vara fullkomlig, τὁ ὑμἐτερον υστ. 1 Cor. 16: 17 saknaden af eder d. ä. eder frånvaro; — b) brist, behof, armod Lc. 21: 4 al. † υστέρησις, εως, ἡ (se fgde) brist, medellöshet

Mc. 12: 44, iråkad brist Phil. 4: 11. ὑστερον, adv., egentl, neutrum (af följ.) sednare, sedermera, sedan, efteråt, derefter absol. Mt. 4: 2 al., med genit. πἀντων Mt. 22: 27 (Lc. 20: 32) sednare än, efter, sist af alla. ὑστερος, a., ον, comparat. (af oviss stam) sednare, senare, derpå följande, kommande καιpoi tider 1 Tim. 4: 1. * υφαἰνω väfva Lc. 12: 27 || κοπιὰ Tisch. * υφαντός, ἡ, ὁν adj. vble (af fgde) väfd εκ τὡν ἀνωθεν δι' δλου Joh. 19: 23 ofvanifrån allt igenom == ἀρραφος, hkt se. * ὑψηλὁς, ἡ, ὁν (ὑψος) comparat. υψηλὁτερος, 1:o) hög, högt liggande ss. δρος Mt. 4: 8 al., τὰ ὑψ. Hebr. 1: 3 (CpiTp) höjderna, himlahöjderna, himlen, υψηλὁτερος τὡν ουρανὡν Hebr. 7: 26

<ραιλόνης

högre än himlarne, upphöjd öfver himlen; — 2:o) upphöjd, upplyftad βραχἰων arm Act. 13: 17 (Jehova föreställes ss. anförare med upplyftad arm

— till försvar emot alla fiender — tåga i spetsen för sitt folk): metaphor. τὁ ἐν ανθρὡποις ὑψ. Lc. 16: 15 det som gäller högt iblaud meuniskor,

' τὰ ὑψ. φρονεἰν Rom. 12: 16 hafva högtrafvande

tankar, höga ting i sinnet. † ὑψηλοφρονἐω (fgde, φρονἐω) tänka högt 1. stolt om sig, vara stolt, högmodig Rom. 11: 20, 1 Tim. 6: 17.

ὑψιστος, η, ον, superlat. bildad (af följ. 1. ὑψι adv. högt) högst, aldrahögst, τὰ ὑψιστα Mt. 21: 9 al. det som är högst, himlen; metaphor. om Gud, den högste, aldrahögste (|i γ}/) Mc. 5: 7 al. ὑψος, εος, τὁ (af υπὁ, jfr ὑπατος högst) höjd Eph. 3: 18, Apoc. 21: 16, κατ ἐςοχὴν himmelshöjd, himmel (jfr Ci~lS) Lc. 1: 78 al.; metaphor. höghet, värdighet ὁ ταπεινός καυχἀσθω εν τω ὑψ. αυτοὑ Jac. 1: 9 den ringe berömme sig af sin höghet 1. söke sin berömmelse i det som upphöjer honom (neml. uti att vara Guds barn; ty himmelriket hörer de andligen fattige till Mt. 5: 3). ὑψόω, ωσα; ωθἡσομαι, ὡθην (fgde) höja, lyfta i höjden, upphöja Joh. 3: 14 (om kopparormen), ibid. och Joh. 8: 28 (om JEsu upphöjande på korset, korsfästelse), Joh. 12: 32. 34 (syfta ock på korsdöden jfr v. 33, och bilda liksom öfvergången till Hans upphöjande till himlen och sittande på Fadrens högra hand) Act. 2: 33, 5: 31;

— metaphor. upphöja (till ära och lycka) Mt. 11: 23 al., εαυτὁν Mt. 23: 12 al. sig sjelf d. ä. vara stor i sina egna ögon, hafva stora 1. höga anspråk —)(ταπεινόω.

ὑψωμα, ατος, τὁ (fgde) egentl, det upphöjda; upphöjning, förskansning 2 Cor. 10: 5 (vall, borg, tom); höghet, höjd Rom. 8: 39 (hvarken höjd 1. djup d. ä. ingen dimension af rummet kaii skilja oss o. s. v.).

Φ.

† Φά.γος, ου, ὁ (följ.) storätare, fråssare Mt. 11: 19, Lc. 7: 34.

φάγω, obruklig stam till φάγομαι, ἐφαγον, se ἐσθίω.

φαιλόνης, ου, ὁ (äfven φαιλώνης, φελόνης, φελ.ώ-νης — per metathesin st. φαινόλης pænula — ρ all iu m) tät öfverklädnad, resmantel; andra: